Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1 (724) Reedel 10. jaanuaril 1969 XXIII aastakäik

ÜLELIIDULINE TUNNUSTUS

NSVL Rahvamajanduse Saavutuste Näituse Peakomitee otsustab autasustada

esimese järgu diplomiga

Tartu Riiklikku Ülikooli suure töö eest teaduslik-pedagoogilise kaadri ettevalmistamisel, edu eest teaduslikus uurimistöös, pneumaatilise elektroaerosoolgeneraatori ПЭАГ ning aju stereotaktilisteks operatsioonideks mõeldud termokoagulaatori ПЭРМ-ТГУ väljatöötamise ning valmistamise eest.

Audiplomi vääriliseks peetakse

dots. Jaan Reinetit pneumaatilise elektroaerosoolgeneraatori konstruktiivse skeemi loomise ja selle teadusliku põhjendamise eest.

Hõbemedali ja rahalise preemia saavad

aspirant Lembit Visnapuu pneumaatilise elektroaerosoolgeneraatori väljatöötamise ning loomise eest ja vaneminsener Rein Raamat aju stereotaktilisteks operatsioonideks mõeldud termokoagulaatori väljatöötamise ja loomise eest.

Pronksmedali ja rahalise preemia saavad

aspirant Vello Reeben termokoagulaatori teaduslik-tehnilise väljatöötamise ja loomise eest, kateedrijuhataja Ernst Raudam osavõtu eest termokoagulaatori väljatöötamisest, loomisest ja meditsiinipraktikasse juurutamisest ja vaneminsener Arnold Susi osavõtu eest termokoagulaatori väljatöötamisest ja mehaanilise osa valmistamisest.

*

Eelmise aasta üleliidulisel üliõpilastööde konkursil võitsid meie üliõpilased 6 teadusliku tööga 11 medalit ja 1 aukirja, 5 õppejõudu (**H. Miidla, V. Sillastu, M. Kull, L. Keres, L. Allikmets**) said juhendamise eest aukirja.

Medalid said:

1. **Valeri Leiman** töö eest «Исследование влияния электрического поля на фотолуминесценцию кристаллов KBr-In и KI-Ln».

2. **Anu Milius** töö eest «Väetis- ja niiskusrežiimi mõju oksüdeeritud C_6—C_1—aldehüüdide sisaldusele õunapuuvõrsetes seoses nende puitumisega.»

3. **Reet Käärik, Aili Volmer** ja **Aino Taluri** töö eest «Funktsionaalsetest ja morfoloogilistest muutustest neerupealiste koores eksperimentaalse nefrogeense hüpertoonia puhul.»

4. **Anne Tampere, Tiiu Lauk, Mai Maser, Marja Mägi ja Sirje Saks** töö eest «Sünnitajate toksoplasmoosist infiitseeritus Tartu linnas ja rajoonis.»

5. **Lembit Mehilane** töö eest «Amitrüptiliini, amisüüli ja aminasiini toimest käitumisreaktsioonidele, mis on vallandatud aju elektrilisel ärritamisel.»

Aukirja sai

Mari Naar töö eest «Lasteaiaealiste laste kehalise ja vaimse arengu näitajad.»

Uus määrus

NLKP KK ja NSVL MN 16. nov. 1967. a. otsuse «Teaduslike ja teaduslik-pedagoogiliste kaadrite ettevalmistamise parandamisest» p. 14 täitmiseks, eesmärgil levitada informatsiooni kaitstud kandidaadi- ja doktoriväitekirjade kohta, hakkab Üleliiduline Teaduslik-tehnilise Informatsiooni Keskus alates 1. jaan. 1969. a. tegema dissertatsioonidest mikrofilme, varustab ministeeriume, ametkondi, teaduslikke uurimisasutusi ja kõrgemaid õppeasutusi informatsiooniga kaitstud väitekirjade temaatikast ning saadab nimetatud organisatsioonide nõudmisel välja dissertatsioonide koopiaid.

Informatsioonikeskusele esitatakse mikrofilmimiseks kõik avalikult kaitstud väitekirjad kõigil erialadel.

Nõukogu, mille ees väitekiri kaitsti, suunab selle esimese eksemplari kahe nädala jooksul informatsioonikeskusele koos autoreferaadi ja dissertatsiooni arvestuskaardiga. Pärast mikrofilmimist saadetakse väitekiri edasi VAK-ile või Üleliidulisele Raamatukogule. Keskus avaldab kogumikke sissetulnud dissertatsioonide loetelu ja lühikeste annotatsioonidega.

Teistes dissertatsioonides ja trükis on keelatud viidata või tsiteerida koopiaid ilma autori kirjaliku loata, samuti on keelatud keskusest saadud koopiate paljundamine või edasiandmine.

Määrus asub TRÜ teadusliku sekretäri I. Maaroosi juures.

Töörõõmu ja kordaminekuid 1969. a. soovisid meie ülikoolile

Eesti NSV välisminister A. Green, ENSV haridusminister A. Eisen, Välismaaga Sõpruse ja Kultuurisidemete Arendamise Eesti Ühingu esimees Raoul Viies, Riikliku Akadeemilise Meeskoori peadirigent G. Ernesaks, ENSV Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeerium, EKP Tartu Rajoonikomitee, Tartu Rajooni TSN Täitevkomitee, Tartu Linna TSN Täitevkomitee, ELKNÜ Tartu Linnakomitee, Tallinna Riiklik Konservatoorium, Tallinna Riiklik Kunstiinstituut, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Tšernovitsõ Riiklik Ülikool, Valmiera Ped. Instituut, Kaug-Ida Riiklik Ülikool, Vilniuse Riiklik Ülikool, Daugavpilsi Ped. Instituut, Pihkva Meditsiiniinstituut, Rjazani Raadiotehniline Instituut, Uraali Riiklik Ülikool, Läti Riiklik Ülikool, Aserbaidžaani Riiklik Ülikool, Kišinjovi Riiklik Ülikool, Baškiiri Riiklik Ülikool, Turkmeeni Riiklik Ülikool, Kaunase Polütehniline Instituut, Moskva Riiklik Ülikool. Užgorodi Riiklik Ülikool, Voroneži Riiklik Ülikool, Tomski Riiklik Ülikool, Petrozavodski Riiklik Ülikool, Mordva Riiklik Ülikool, Jakuutia Riiklik Ülikool,

(järg 4. lk.)

Konkursi teel ametikohtadele

TRÜ Nõukogu 27. detsembri koosolekul oli päevakorras ka õppejõudude valimine kohtadele konkursi korras. Nii valiti filosoofia kateedri juhataja professori kohale filosoofiadoktor **M. Makarov.** Kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise kateedri juhataja dotsendi koht kuulub nüüd majandusteaduste kandidaadile **H. Pautsile,** rahvamajandusharude ökonoomika kateedrit hakkab juhendama noor spetsialist majandusteaduste kandidaat **J. Pikk.** Õigusteaduste kandidaat **E. Raal** on uueks kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhatajaks. Majandusteaduste doktor **I. Sildmäe** valiti riigija haldusõiguse kateedri professori kohale.

I. MAAROOS

Seoses *venia legendi* kehtestamisega esinevad avalike loengutega

1. **Nakkushaiguste kateedri dotsendi kt. Evald Tammepõld teemal: «Põhjuslikest seostest nakkusprotsessis» kolmapäeval, 15. jaanuaril 1969. a. kell 17 O. Lutsu tn. 2. auditooriumis.**

2. **Meditsiini Kesklaboratoorimi vanem teaduslik töötaja Helga Lenzner teemal: «Organismi mikrofloora ja kaasasündinud immuunsus» 29. jaanuaril 1969. a. kell 17 O. Lutsu tn. 2. auditooriumis.**

3. **Füsioloogia kateedri dotsendi kt. Elmar Vasar teemal: «Organismi kohastumisreaktsioonidest korduva apnoe puhul» 24. veebruaril 1969. a. kell 17 O. Lutsu tn. 2 auditooriumis.**

Prof. H. VAHTER,
Arstiteaduskonna dekaan

ELKNÜ TRÜ Komitees

Komitee viimasel pleenumil arutati internatsionaalse kasvatustöö probleeme.

Vastuvõetud otsuses peetakse sellealast tööd komitee üheks tähtsamaks töölõiguks, mispärast koostatakse ka üksikasjaline programm internatsionaalse kasvatustöö alal. Vastavalt otsusele taotletakse komsomolitöö aktiviseerimist vene üliõpilaste hulgas, neile tutvustatakse eesti kultuurilugu, ülikooli ajalugu ning revolutsioonilist minevikku. Hakkab ilmuma ülikooli ajalehe venekeelne lehekülg. Peetakse soovitavaks suhete tihendamist teiste kõrgemate õppeasutustega, taotletakse külalislektorite sagedasemat esinemist. Ülikooli juhtkonna abi palutakse ülikooli tutvustava koguteose väljaandmisel, samuti on ette nähtud organiseerida loengusari vene revolutsioonilise liikumise ajaloost seoses V. I. Lenini 100. sünniaastapäevaga ja teisi üritusi.

Uus eesti film

6. jaanuaril jõudis meie vabariigi ekraanidele «Tallinnfilmi» uus mängufilm «Libahunt». Film on vändatud August Kitzbergi samanimelise draama motiividel. Režissöör-lavastaja Leida Laius. Kaamerat juhtis leedu operaator Algimantas Mockus, kujundusliku külje eest hoolitses kunstnik Linda Vernik, muusika kirjutas helilooja Veljo Tormis.

Osatäitjad: Tiina — Ene Rämmeld, Mari — Malle Klaassen, Margus — Evald Hermaküla.

NÜÜD TEEME EKSAMEID!

1. Dotsent A. Pärl kuulab hoolega — tulevase psühholoogi Mati Heinmetsa jutt on loogiline. Hinne — «väga hea».

2. Arstile on inimene nagu ehitajale maja. Raviosakonna I kursuse üliõpilane A. Žarkovskii uurib koljut, et tarkuse «katus» täpselt selge oleks.

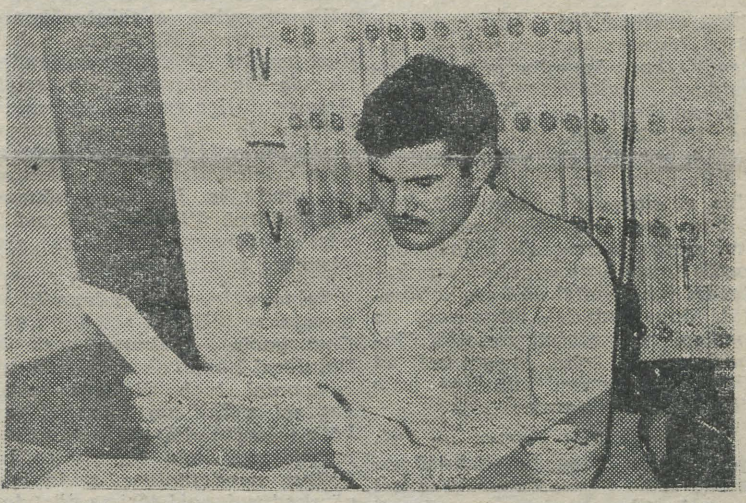

3. Kui eksamid käes, tuleb A. Tammertil malemäng ja kuulitõuge tagaplaanile jätta ja iga moment õppimisele pühendada.

I. Kaberi fotod.

POP-68

Tallinna verinoore kunstirahva aastavahetus möödus POP-kunsti näituse taustal.

Kunstivool, mis Kalju Põllu eestvedamisel on Tartu ülikooliski tähelepanu äratanud, pakub suuri võimalusi oma vaimu ja vaimukuse väljendamiseks. 30. detsembril avatud näituski on väljapanekutelt kirev: siin on esindatud POP-kunsti lausa vastandlikud suunad. See aga ei sega noorel kunstirahval sugugi ühiselt püüelda eesmärgi poole — tuua kunsti iseennast. Maailma vallutanud esemete mass viib igapäevases eluski kõige üllatavamate ja vastuolulisemate seosteni. Luues ebaharilikke redutseeritud pildi-maailmu, esineb POP-kunstnik siin elu loomuliku kaasnähtusena, maailma esteetilise olemuse vahendajana.

Näitusele andsid värskust juurde kahe poola graafikaüliõpilase tööd, mis, pretendeerimata poolakatele nii omasele efektitsemisele, jätavad kaugele maha eesti peenutseva vabagraafika massiproduktsiooni.

Ka ei piirdunud õhtu ainult vaatajate «paiskamisega» näitusesaali. Lõbusa tuju lõid noorte lavakunstnike *happenyng*'id ja laulud-luuletused, kunstitegijate endi POP-luuletused ning absurdinäidend «Saapapuhastamine».

Asjalikule arutelule andsid kaalu Tõnis ja Mare Vindi ning Jaan Klõšeiko sõnavõtud.

Kahju ainult, et näitusest ei võtnud osa tartlased, kes omapoolsete kunstikatsetustega oleksid ehk näituse kaalu tõstnud. Oli näitus ju tegelikult esmakordne POP-kunsti ekspositsioon vabariigis.

A. LEPALIND

Puhkus on terviseks

TRÜ Ametiühingukomitees on saada I kvartaliks sanatooriumituusikuid.

1. Haapsalu «Laine» — 22. 01.—16. 02. 69.
2. Pärnus (ambulatoorne ravi) — 12. 03.—06. 04. 69.
3. Riia rannas sanat. «Jānis Fabricius» — 28. 03.—22. 04. 69.

ja puhketuusikud:

1. Musta mere ääres pansion «Adler» — 29. 01.—21. 02. 69.
2. Musta mere ääres pansion «Vesna» — 22. 01.—8. 02. 69.
3. Musta mere ääres pansion «Iveria» — 29. 03.—15. 04. 69.
4. Riia rannas «Bulduri» — 1. 03.—12. 03. 69.
5. Riia rannas «Bulduri» — 13. 03.—24. 03. 69.
6. «Pühajärve» — 17. 01.—28. 01. 69 (6 tuusikut).

Avaldused esitada 13. jaanuariks.

Tunda oma kodu

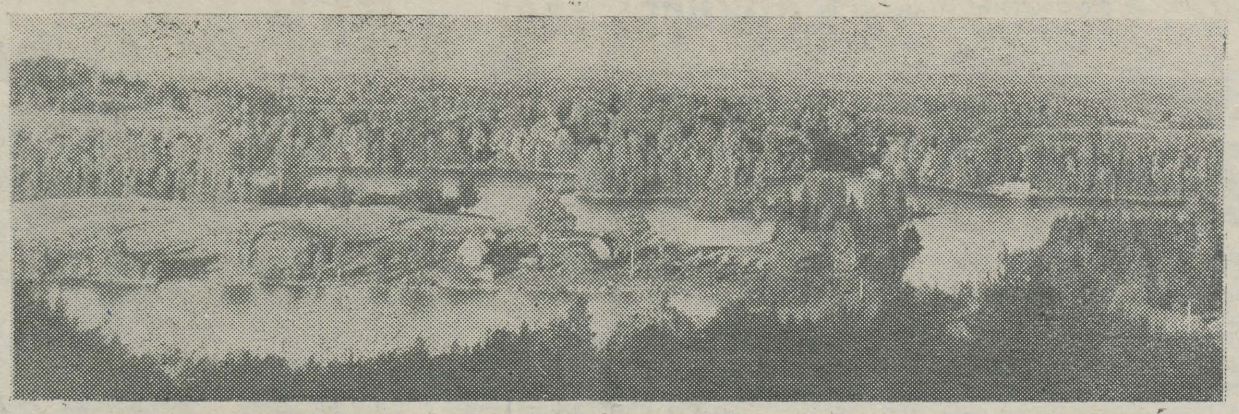

Tartu on teadusliku kodu-uurimise häll ja Tartu ülikool on olnud oma üliõpilaste ja õppejõudude näol kestvalt selle liikumise peamiseks kandjaks. Eelkõige üliõpilastest nn. stipendiaatide poolt kanti kokku kaheksa monumentaalse maakondliku koguteose materjal, millele lisandus veel koguteos «Tartu». Ülikooli õppejõud prof. J. G. Granö, prof. A. Tammekann, prof. H. Kruus, dots. R. Kleis, prof. J. V. Veski, prof. H. Moora, magister J. Rumma, prof. H. Haberman, prof. A. Luha, dots. E. Varep, dots. E. Laugaste jt. on olnud tulemusrikkalt kodu-uurimuslike tööde juhendajad, selle tegevuse populariseerijad.

Millisel tasemel on nõukogulik kodu-uurimine meie vabariigi kõrgemais koolides praegu — seda arutas hiljuti Tartus ÜTÜ Vabariiklik Nõukogu dots. J. Tammeoru juhtimisel. Ja paraku jäi veel tunnustamisväärilist sõelale üsna napilt. EPA-s ajab võrseid põllumajandusmuuseumi mõte, TRÜ-s valmivad kodu-uurimise alal kursuse- ja diplomitööd, Tallinna Pedagoogilises Instituudis õpitakse tundma üksikute kihelkondade koolide ajalugu, ent loomulikule **kodutunnetusele baseeruv kodu-uurimuslike ettevõtmiste süsteem on veel ikkagi kujunemata.** Üpris ebapiisavalt on arendatud ka kodu-uurimist kui meetodit.

Arvati siis, et oleks vaja:

1. Tunda kõigepealt oma õppeasutuse ajalugu ning publitseerida sellest ka senisest palju rohkem materjale.
2. Korraldada süstemaatiliselt mälestuste kogumist, talletamist ja kasutamist.
3. Seada edasilükkamatult sisse kroonikad.
4. Aidata kaasa oma kodukoha uurimisele. Selliselt nagu EPA prof. J. Tehver pani käima kodu-uurimise Toris.
5. Selgitada ühiskonna arengus, teaduse- ja tehnikaajaloos tuntud isikute, sündmuste ja saavutuste lokaalseid aspekte.
6. Korraldada kodu-uurimuslikku või teaduseajaloolist väärtust omavate esemete, õppevahendite jne. säilitamist. Küllap sellest kandist tasub hinnata raamatuidki ning kasvõi kunstiinstituudi suvelaagrite eskiise.
7. Aidata kaasa mälestuse jäädvustamisele, et ei juhtuks piinlikku vahelugu, nagu juba on olnud mõne memoriaaltahvli valesse kohta sattumisega. Ja et me ei peaks piinlikkust tundma oma kultuurilooliste nekropolide **korrastamatuse üle.**

Organisatsiooniliselt peeti tähtsaks, et iga kõrgema õppeasutuse ÜTÜ nõukogu koosseisus oleks edaspidi konsultant kodu-uurimise alal, et selle valdkonna tööd leiaksid tulevikus rõhutamist ka üliõpilasuurimuste hindamisel. Kevadtalvel peavad saabuma aga Tartu materjalid vabariigi esimese üliõpilaste kodu-uurimuslike teaduslike tööde kogumiku väljaandmiseks. Vaja oleks mõelda ka sellealastele eriauhindadele, millega näiteks tehased või kolhoosid-sovhoosid premeeriksid paremaid nende asutuste arengut käsitlevaid töid. Rohkem on vaja anda üliõpilastele kodu-uurimise alal suviseid tööülesandeid.

Ja kõrgemate koolide ajalehedki peaksid mõtlema, kuidas tänased üliõpilased hakkaksid uhkust tundma oma õppeasutuse tegudest olnu ja oleva teedel.

J. EILART,
TRÜ looduskaitse- ja kodu-uurimise kabineti juhataja

NAK-id koos

Läinud aasta lõpul tulid Tallinna Kirjanike Majja kokku vabariigi noorimad kirjamehed, et kaks päeva proosa- ja luulesektsioonides loomingunäiteid ja -probleeme arutada.

Organisatsiooniliselt oli kogu üritus küllalt kiiduväärsel tasemel (näit. seminari materjalid olid peaaegu kuu aega enne osavõtjatel käes, mis tagas läbimõelduma arvamuste- ja mõtetevahetuse).

Tartu autoritest võtsid seminarist osa Tuuli Kruus, Eha Pirso, Ene Mihkelson, Sirje Kiin, Toomas Liiv (kõik TRÜ), J. B. Isotamm. Arusaadav polnud põhjus, miks Tartu NAK-is end küllalt omapäraste autoritena näidanud Juhan Tomingas ja Peeter Ilus seminarist välja olid lülitatud.

Seminari avamisel võtsid külalisesinejatena sõna TRÜ aspirant J. Kaplinski ning VNFSV Kirjanike Liidu esindajana sm. Kuznetsov. Jaan Kaplinski arutlus originaalsuse iseseisvast väärtuse(tuse)st jms. tekitas hiljem vaidlusi sektsioonideski.

Proosarühmade tööst võtsid osa ka L. Promet, R. Sirge, A. Valton, M. Unt jt., luulerühmadest aga D. Vaarandi, Ralf Parve, U. Laht, P. Rummo, P.-E. Rummo pluss kirjanduskriitikud.

Tartu autoreist oli rohkem juttu juba väljakujunenud luuletajasiksusest J. B. Isotammest, kellele heideti ette kohatist dekoratiivsust ning Toomas Liivist, kelle musikaalselt voolavad ning impulsiivsed värsid annavad tunnistust potentsiaalsest sulest. Vaid ühe pikema luuletuse «Mina, sina, teie» puhul märgiti paljusõnalisust.

Seminarist osavõtjatele avanes õnnelik võimalus jälgida esimese tööpäeva hilisõhtul G. Suitsule pühendatud kirjandusliku kolmapäeva peaproovi, mis jättis tugeva elamuse (lavastajad E. Hermaküla ja J. Toomingas).

N. KIIS

UNGARI üliõpilastest, ungari köögist ja veel ühest-teisest

Allakirjutanu kasutas ära võimaluse viibida 10 kuud stipendiaadina Ungaris, kus tutvus sealse elu-olu, eelkõige aga majanduselu ja majandusteadlaste ettevalmistamisega.

Ungari üliõpilaste eluga oli võimalus tutvuda põhiliselt K. Marxi nimelises Majandusülikoolis Budapestis. Nimetatud ülikool on ainus omalaadne Ungaris, kes tegeleb kõrgema haridusega majandusalase kaadri ettevalmistamisega. Ülikooli valduses on kolmekorruseline huvitava arhitektuuriga hoone (endine tollipalat), mis asub Doonau kaldal. See mahutab ära 4,6 tuhat üliõpilast (tõsi küll, 17% nendest õpib kaugõppes ja 33% õhtuses osakonnas), 19 kateedrit koos õppejõudude tööruumidega, auditooriumid, soliidse raamatukogu koos lugemissaalide ja töötubadega, üliõpilassöökla, klubi, spordisaali, aula, arvutuskeskuse jm. Tartust läinule tundus, et elatakse luksuslikult. Sest kuidas seda siis teisiti nimetada, kui statsionaarsete üliõpilaste õppetöö toimub ühes vahetuses, kateedri juhatajatel on oma kabinetid, õppejõududel tööruumid ja pealegi veel soojad ruumid. Ungarlased ise olid arvamusel, et ülikooli materiaal-tehniline baas jätab soovida paremat.

Majanduslikud erialad on Ungari noorte hulgas võrdlemisi populaarsed. Sisseastumiseksamitel areneb tihe konkurents. Sageli kandideerib ühele kohale 5 ja enam tehnikumi või gümnaasiumi lõpetanut.

Seoses majandusreformiga toimusid mõningad muudatused ka majandusülikooli töös. Uue korra kohaselt ei toimu üliõpilaste töölesuunamine enam ministeeriumide kaudu. Ettevõtted esitavad taotlused spetsialistide saamiseks otseselt ülikoolile. Igal lõpetajal on lubatud kandideerida ühele või mitmele töökohale. Seoses sellega kujuneb konkurents paremate töökohtade pärast. Kes valib — kas ettevõtted spetsialiste või spetsialistid töökohti, see oleneb pakkumise-nõudmise vahekorrast. Käesoleval aastal ületas nõudmine spetsialistide järele 2,8 kordselt pakkumise, seejuures põllumajandus ja tööstusökonoomika erialadel 4,3 korda, rahanduse erialal 3,7 korda; majandusteooria ja planeerimise erialal (laia profiiliga spetsialistid ministeeriumide ja uurimisasutuste jaoks), samuti rahvusvaheliste suhete erialal ületas aga pakkumine nõudmise. Lähtudes nõudmisest määrab ülikooli juhtkond ise vastuvõetavate üliõpilaste arvu üksikute erialade lõikes.

Esimese kursuse tudengeid nimetatakse Ungaris gólya'deks (loe: gooia — «kurg» eesti k.). Pidulikul immatrikuleerimise tseremoonial loeb ülikooli rektor, kes sel puhul on talaaris nagu kõik teisedki «kõrged aukandjad» presiidiumi laua taga, ette üliõpilase vandetõotuse, mida verivärsked tudengid tõsiste nägudega kordavad. Aga «kurgedeks» nad selle tulemusel veel ei saa. «Kureks» saadakse alles mõni aeg hiljem — «kurgede» ballil, mis toimub tavaliselt oktoobri teisel poolel (õppetöö algab Ungari ülikoolides oktoobri alguses). Tseremoonia sarnaneb paljuski meie tudengiks löömise tseremooniaga.

Muudest Ungari üliõpilaste traditsioonidest väärib märkimist ülikooliga hüvastijätmise tseremoonia. Pärast viimast loengut käivad lõpetajad koos läbi kõik ülikooli ruumid ja kõik uksed on neile sel päeval avatud. Sel moel jätetakse hüvasti ka ülikooli töötajatega.

Ungari üliõpilased on lõbusad, väga aktiivsed, muusikat ja laulu armastavad ning maailma asjadest võrdlemisi hästi informeeritud. Suhted teiste riikide üliõpilastega on tihedad. Polnud juhust kohata ühtegi üliõpilast, kes oleks öelnud, et ta pole viibinud väljaspool Ungarit. Käiakse üliõpilaste suvelaagrites ja tootmispraktikal naabersotsialismimaades või sõidetakse lihtsalt autostopiga rändama teise riiki. Kapitalistlikest riikidest on Austria riik, kuhu kõige sagedamini korraldatakse ekskursioone.

K. Marxi nimelises Majandusülikoolis õpib käesoleval ajal umbes 50 mitmesugustest teistest riikidest pärinevat noormeest ja neidu. On üliõpilasi naabersotsialismimaadest, Vietnamist ja teistest Aasia riikidest, Aafrikast ja Lõuna-Ameerika riikidest. Üldse võetakse Budapesti ülikoolidesse vastu igal aastal ca 400 teiste riikide esindajat. Et ungari keel eriala õppimisel takistuseks ei oleks, õpitakse ühe aasta vältel spetsiaalses ettevalmistusinstituudis ungari keelt. Edasi õpitakse väga mitmesuguseid erialasid. Majanduslikest erialadest tuntakse huvi eelkõige majandusmatemaatika ja väliskaubanduse erialade vastu.

Oli juhus vestelda väikese rühma poola noortega, kes õppisid ettevalmistusinstituudis ja kavatsesid minna edasi õppima Budapesti Kõrgemasse Kulinaaria Kooli kondiitri erialale. Neil endil niisugust kõrgemat kooli ei olevat. Eks see, et ungarlastel niisugune kool on olemas, räägi sellest, et kulinaaria Ungaris järelikult peab olema ka kõrgema kooli tasemel. Kulinaaria arengu peamiseks põhjuseks tuleb vist pidada seda, et Ungari mehed hindavad head toitu väga kõrgelt ja sellest tulenevalt kulutab Ungari naine palju rohkem aega ja vaeva söögitegemisele kui Eesti naine. Maitse kujuneb välja selle baasil, millega inimene on harjunud, ja sellepärast suur osa ungari toitudest kahtlemata ei vasta eestlase maitsele (tundub liialt rasvane või liialt vürtsitatud olevat). Aga millest ühegi rahvuse esindaja, olgu ta mees või naine, külmalt mööda ei lähe, need on ungari kondiitritooted. Viimased, samuti nagu ungari veinidki, väärivad omaette peatükki.

Asjalik oleks meie vabariigi ühiskondliku toitlustamise ja toiduainetetööstuse juhtivate organite panus kondiitritoodete kvaliteedi tõstmise ja sordimendi laiendamise üritusesse, kui nad saadaksid mõned noored ka meie vabariigist Budapesti neid peeni kunste õppima, mida õpetatakse sealses kõrgemas kulinaariakoolis.

E. PAJUPUU,
rahanduse ja krediidi kateedri dots. kt.

Dagestani mägiradadel

Alo Põldmäe

Meie konservatooriumi matkagrupp lõpetas 16. augustil oma kolmanda marsruudi — seekord Dagestani. Seljataga on matkad Tjan-Šanis ja Lääne-Kaukasuses.

Miks nüüd valisime just Dagestani? On ju meie kaugmatkajate käsutuses küllalt tuntud ja huvitavaid marsruute. Ometi tekkis seekord tahtmine sõita just vähekirjeldatud ja vähekäidud piirkonda, olla ise rajaleidja. Oleme esimeseks Eesti grupiks, kes matkas Dagestanis.

Andmeid selle maa kohta saime vähe ja needki olid vastuolulised. Hoiatati isegi mägiröövlite eest. Peaaegu puudusid marsruutide kirjeldused. Õnneks saime konsulteerida helilooja Kuldar Singiga. Tema rändas Dagestanis «metsikute» grupiga aastaid tagasi.

Kõige suurem raskus oli matkakaartidega. Nende saamiseks pöördusime Moskva ja Bakuu turismiõukogude poole, kuid ka seal ei leidunud midagi. Marsruudi pidime koostama ise. Marsruudikomisjon kinnitas taotluse III raskuskategooria saamiseks. Kogu reis kestis täpselt 3 nädalat. Gruppi kuulus 10 inimest.

Kiirrongil «Azerbaidžan» saabusime Hatšmasi jaama. Siit, ligi 20 m allpool merepinda asuvalt Kaspia madalikult viis buss meid läbi Kuba ja Kusarõ asulate 1180 m kõrgusele K u z u n i külla. Siit algaski jalgsimatk.

Kohaliku kombe kohaselt oleksime pidanud jääma külalisteks parajasti toimuvale pulmapeole. Seda luksust ei lubanud siiski meie liikumisgraafik.

Järgnes kolmepäevane teekond mööda Kusartšai jõe orgu Karanlõki kurule.

Siinne kliima erineb tunduvalt Lääne-Kaukasuse kliimast. Vihma sajab harva, päike kõrvetab päevad läbi. Seepärast eelistasime liikuda varahommikul ja õhtupoolikul. Metsa pole üldse, toitu valmistasime bensiinipriimustel. Ka metsata maastik üllatas maaliliste panoraamidega. Siin on lume ja liustikega kaetud vaid üle 3300 m ulatuvad tipud. (Lääne-Kaukasuses algab lumepiir 2700 meetrist).

Kohalikelt karjustelt pärisime teateid kuru kohta ja iga kord saime väga erinevaid vastuseid. Tuli välja, et siin loetakse teepikkust ratsatundide järgi. Ainuke liiklemisvahend on hobune. Et siia kanti tõepoolest väga harva matkajaid juhtub, kinnitab järgmine asjaolu: kohalikud ei jõudnud ära imestada, miks me jalgsi käime ja lisaks veel raskeid kotte seljas tassime. See «omapära» tegi meid kauge maa taha tuntuks ja mitmel korral tervitati meid sõnadega: «Ahaa, teie oletegi need, kes jalgsi sõidavad!»

Esimestest päevadest peale tundsime igal sammul mägirahva külalislahkust ja siirust. Kirjutamata seaduseks on võõrast rändajat võimaluste piires abistada ja kostitada. Silma torkab veel ausus ja eriline austus vanemate inimeste vastu. Suuremates keskustes aga on tsivilisatsioon oma mõju juba avaldanud.

Dagestanis elab väga palju rahvusi. Peaaegu igas mägikülas kõneldakse erinevat dialekti. Küla nimetus määrab rahvuse nimetuse (näit. KURUS — kurušid, AHTÕ — ahtõlased jne.). Ametlikeks keelteks on lesgiini ja vene keel.

Tore kohtumine toimus hinalõki karjustega. Hinalõki küla on rahvusvaheliselt tuntud, sest hinalõki keelele omapärasemat vastu seada on raske. Selles keeles on rohkem kui 60-st kaashäälikust.

Meile sai siin osaks omamoodi tseremoonia. Rohule asetati lambavillast vaibad, iga mees sai külje alla mustrilise padja ja siis algas roogade toomine. Kõigepealt tuli samovar teega, järgnesid brõnza — soolane lambajuust, metsuun — lamba-hapupiim (väga maitsev, nagu hapukoor), tšereg — õhukesed ümmargused leivad (läbimõõt umbes 40 cm, keeratakse rulli nagu maakaart) ja lõpuks keedetud lehmapiim. Kõiki roogasid sõime meeleldi. Jutt meie ja karjuste vahel oli lihtne ja sundimatu. Tänutäheks kostitamise eest kinkisime neile sigarette, lastele šokolaadi ja naistele pesupulbrit. Meie nais-

(järg 3. lk.)

Ingvar Luhaäär

Kas punased tulukesed kirikutornis on üldse jumalale meelepärased

Palavaks lõunaajaks üle mineva hakkaval hommikupoolikul nähti südalinnas mitme trammiteega liiklusrohke tänava ääres keskealist võrdlemisi intelligentset meest, kes rasket jõupaberist kotti süles edasi tassis, olles oma ülikonna rinnaesise juba halli tolmuga kokku teinud. Ta kohmakatest liigutustest ja hädiselt siia-sinna ekslevast pilgust võis selgesti näha, et mees ka ise olukorra vastu, millesse sattunud, äärmist võõrastust tunneb.

«Ei saa tsemendiga trammi peale!» kriiskas konduktor sõitjate vahelt, kes ometi nii tiheda müürina ukseava katsid, et andis imestada, kus kohas selle müüri sees pidid olema konduktori terased silmad.

«E-ega mul ei olegi tsement . . .» suutis mees end vaevu õigustama hakata, kui tramm juba kiirust võttis.

Alles järgmise trammi konduktor sai mahti ukse vahelt ka sõidust keeldumise põhjuse ära oelda: «Määrite teised inimesed kokku!»

Nüüd mees vaatas: tõesti koti küljest oli nagu hallikat tolmu riietele jäänud.

Äiates käega üle otsaesise, võttis ta jõudu pingutades koti uuesti sülle ja astus trammiteelt tagasi pargiserva, olles sunnitud endale tunnistama, et on väga narri olukorda sattunud — no oli nüüd üldse vaja, et sai hommikulehest loetud: praeguste sõjaliste varude juures on maakera iga elaniku kohta, imikud ja raugad kaasa arvatud, 15 kg lõhkeainet . . . *Sealt see kõik tuligi pähe: lõhkeainet . . . huvitav ikkagi, mida on siis tehtud — muidugi pole kõige otstarbekam lasta oma raha eest 15 kg lõhkeainet valmistada, aga kui see juba kord tehtud on . . . kui see on, siis — võtan oma osa välja!*

Kohalikus garnisonis oli üle ootuste kõik lihtsalt läinud. Polkovnik laskis lõhkeaine välja kaaluda. Ainult hüvastijätul ei suutnud siiski hoiduda salvavast naeratusest: «Kui üleüldiseks jagamiseks läheb, saate muidugi veel . . .»

Jõudnud pargiserva, rebis mees kotisuusse kärisema hakanud auku veidi suuremaks ja heitis pilgu sisse. Hall pulber. Võib-olla dünamiit? Järsku ei kannata üldse päikesepaistet? Terve puud dünamiiti, kuid juba väikesest kapslist saab parajaks . . . prahvatuseks! Ja põrutamist ei kannata vist sugugi . . . — Selliseid pisikesi hirmutavaid avastusi ja oletusi tuli aina juurde. Imelik, et kohe ei mõelnud! Oleks võinud ju küsida, et milles te mulle välja annate, dünamiidis või toolis või . . . Korralikult oleks pidanud järele küsima. Või kas oli üldse tarvis välja võtta . . .

Ükski takso ei jäänud seisma. Tõsi küll, üks peatus, aga kui sohver nägi, et sõita soovija selja keerab ja pingijala juurest mingit kotti hakkab kohmakalt sülle kakestama, pidas ta paremaks gaasi anda. Kott süles, seisis mees nüüd abitult vastamisi tänavaga, kus autosid aina edasi-tagasi sõitis ja inimesed ülekäigukohtadest üle käisid, aga . . . jah, taksot ei olnud enam. Muidu küll sagis autosid ja sagis inimesi.

Mis saaks, kui juba kätest kaduma hakkava viimase süleshoidmisjõuga tõsta kott üles pea kohale ja virutada siiasamasse jalge ette maha? Ei, muidugi mitte, mis ma jampsin! — Jalge ette maha vaadates peatus mehe pilk asfaldis lebaval restil. Selle all kulises ja vulises üks maa-alune halvaks läinud vool, nagu neid ikka on linnade all. Saputaks kogu dünamiidi läbi selle resti? Siiski võimatu. Kuidas koju jõuda?

Üldiselt aga hakkas ta kahtlema, kas tahabki niiviisi koju minna. Tõepoolest.

Jätta kott siia parki? Ei saa, ei saa . . .

Lõpuks ei tulnud pähe enam mingit mõtet, kui et: raske on ta sinder, ühe puhkamisega võib ainult paarkümmend meetrit edasi viia. Ja see oli tõsi.

Mitme puhkamisega kandis mees koti lõpuks pargi sisemusse ja surus seal varjulises kohas pingi alla, et jääda ootama õhtut.

*

Koju sai ta alles pimedas. Lapsed magasid, ka naine. Jätnud koti esikusse, astus ta, püüdes mitte kolistada, läbi elutoa akna juurde.

Väljas hallikaskollastel majaseintel sähvlesid autolaternate kahvatud vihud. Kirikutorni tumeda silueti kohal põles punane tuli. Kas punane tuluke kirikutornis on üldse jumalale meelepärane? Sellele pastor ei mõelnud. Kästi ja pani tule üles. Lennukite hoiatamiseks. Kunagi ei mõelda kõige olulisemale.

Lapsed magasid rahulikult. Esikus terve puud dünamiiti . . . Kõrvetav rahutus — nii nagu oleks hinges, nagu oleks üldse veel ainult mingi mõttetu nõgeseline sültjus. On muidugi naine ja lapsed ka . . . nemad ei ole muutunud selleks, ei ole, aga nemad on kusagil kaugel, kaugel selle taga ja ma ei saa nende juurde!

Mees tundis hirmuga, et see on miski, millest pole enam pääsu.

Naine oli veel ärkvel. Kui ta kõik teada sai, tõusis üles, mõtles natukene ja ütles lihtsalt, et kui nii, siis on parem, kui läheb võtab oma osa ka välja. Läks.

Ja tuli tagasi samasuguse jõupaberist kotiga. Nad kükitasid oma väikeses esikus kottide kõrval ning tõstes neist halli tolmu, lasksid sel sõrmede vahelt jälle sõrinal langeda. Ja mees tundis, et märkamatult on talle tagasi tulnud rahu. Ainus mõeldav — läheduse rahu. Lähedase inimese läheduse rahu. Tark naine oled mul — mõtles ta. Tark ja hea.

Oli liigutav öö, hämar hilisõhtu oma korteriesikus. Pulbri langemise sahin ja laste tasane hingamine elutoast segunesid.

Abiks diplomitööde ja väitekirjade koostajaile

R. Uralov

Tsitaatidest tsitadellid

Följeton

Tsitaadid pole tänapäeval enam moes.

Tsitaatide kasutamise norm kirjandusteaduses ja kriitikas on märgatavalt vähenenud. Riikliku kirjastuse väljaannetes on ta viidud minimaalse suhteni: 1,5 : 1 — mitte üle poolteise täisväärtusliku tsitaadi ühe lehekülje kohta. «Nautšnõje dokladõ võssei školõ. Filologitšeskije nauki» ja «Vestnik Moskovskogo universiteta VII» säilitavad iseenesestki mõista, mõnevõrra teistsuguse proportsiooni — 4,2 : 1, seega pisut enam kui neli tsitaati ajakirjalehekülje kohta. Isegi «Russkaja literaturas», ausas akadeemilises kvartaliajakirjas, kui otsustada möödunud aasta teise ja kolmanda köite põhjal, tuleb 514-leheküljelise teksti kohta mitte rohkem kui 1465 (üks tuhat nelisada kuuskümmend viis) viidet ja osutamist. Selles ajakirjas on asi läinud niikaugele, et kahekömne nelja leheküljeline artikkel sisaldab vaid 91 tsitaati, aga kaheteistkümnelehekülјeline — vaid 64 keskmiste mõõtmetega väljakirjutist.

Aga olid ju kord ajad, mil õitses tsitaaditööstus, mil täie võimsusega töötasid glavtsitkeskkirjastused. Kõigist ortograafiamärkidest olid kõige populaarsemad jutumärgid. Omal soovil pensionile läinud endine vanemtoimetaja, kellega sattusin jutule, avaldas siirast nördimust kaasaegsete kommete üle:

«Kavatsesin nagu läbi lugeda uut monograafiat. Lehitsen. Raamat nii umbes kakskümmend trükipoognat. Aga kõigest kuus tsitaati. Ja needki jupikesed. Issand, kuhu me langeme! Autor, ise veel noor inimene, mitte üle 45, aga juba püüab isiklikku arvamust välja ütelda. Mäherdune enesearvamus! Kogun andmeid — see autorike pole isegi korrespondeeriv liige. Ja kuhu küll vaatavad praegused toimetajad?»

Noil aegadel, mida nii väga igatseb taga endine toimetaja. juhtus lõbus lugu. Esitamise mugavuse nimel peaks seda võibolla jutustama kohtukroonika stiilis.

Üks tuntud kirjandusteadlane veetis oma järjekordset väljaspool järjekorda saadud puhkust harjumuse kohaselt Moskva-lähedases loomingumajas, kui kurjategija tungis ta Moskva korterisse. Kuid pärast seda visiiti kadusid jäljetult kaksteist mahukat kasti väljakirjutistega kirjanduse teooria ja ajaloo kõigi küsimuste kohta, nõndanimetatud tsitatoteek — lugupeetud professori kolleegide õela kadeduse objekt.

Kurjad keeled kõnelevad, et tsitatoteegile pani aluse pool sajandit tagasi lugupeetud teadlase äia raugematu töö. Oma tõesti unikaalse tsitaatide kogu pärandas äi tütrele. Viimane läks mehele eespool nimetatud kirjandusteadlasele, tollal veel noorele filoloogiakandidaadile, ja tõi talle kaasavaraks maiste materiaalsete väärtuste kõrval ka selle vaimse varamu. Saanud tsitatoteegi omanikuks, tegi algaja filoloog peagi hiilgava karjääri: vaevalt kümmekonna aasta jooksul avaldas ta kaheksa aukartustäratavat monograafiat, publitseeris ligi sada uurimust ja üle tuhande juubeliartikli, muutus teaduslikult tasakaalukaks, omandas kirjanduse uurimise valdkonnas kompetentseima spetsialisti vaieldamatu autoriteedi.

Pärast tsitatoteegi traagilist kadumist sattus professor segadusse. Ta ei suutnud enam midagi luua. Tal tuli erru minna.

Sel lool on järg. Kirjandusteaduse taevasse tõusis uus täht. Mitte küll esmajärguline, aga täiesti märgatav. Eilse aspirandi, kannatada saanud professori õpilase nobeda sule alt ilmuvad üksteise järel kirjanduslikud esseed, ta on avaldanud juba kaks fundamentaalset monograafiat, valmistab trükiks ette valitud artiklite kogumikku. Kurjad keeled vihjavad, et just nimelt tema, kasutades oma usaldava õpetaja heatahtlikkust, omastas kuulsa tsitatoteegi, mis kunagi kindlustas professorile muretu olemise ja heategevuse teaduse põllul. Kuid räägivad mis räägivad! Kurja tegu ei suutnud tõestada ei Kriminalistika Instituudi paljukogenud töötajad ega isegi mitte VAK-i eksperdid, kes ilma erilise vaevata teevad kindlaks, millise kolme kandidaadi väitekirja põhjal on teadusliku kraadi taotleja «kontamineerinud» neljanda — doktoritöö.

Oma ala suurim spetsialist, kaheksaköitelise algajatele humanitaaridele määratud õppevahendi «Tsitaat Venemaal IX—XVII sajandini» autor kinnitab: tsitaatide vargus on tavaline ja laialt levinud nähtus teaduse elus nii Idas kui Läänes.

«Meil,» ütleb ta, «läks tsitaat masskäibesse alates Ivan Groznõi ajast. Väljavõtetega heakskiidetud opritšninatekstidest kaitsti end nagu teraskilpidega. Ent sellise hooga said autorid sageli ise peksa tsiteerimise ebatäpsuse või kanooniliste tekstide liiga laia, nimelt ketserliku tõlgendamise eest.»

«18. saj. alguseks,» jätkab uurija, «oli tsitaat juba täiesti kaotanud oma esialgse, ladina sõnast citare pärineva mõtte. Kunagi toodi see mõtte või väite kinnituseks. Mõtte puudumisel hakkas tsitaat mõnedel kirjaseadjatel esinema puuduvate isiklike mõtete kõrgekvaliteedilise asendajana. Seetõttu Peeter Esimene, kelle äkiline meel on tuntud, keelas erilise ukaasiga 5. jaanuarist 1708. aastast surmanuhtluse ähvardusega tsiteerimise: «Esitada ainult oma sõnadega, et igaühe juhmus välja paistaks.» Muide, Byroni ajastul lähevad tsitaadid jälle moodi. Nendel aegadel arvatavasti sündiski populaarne litfondi kõnekäänd: «Kui teed tööd tsitaadita, siis kivist koda ei ehita.»

Kuid pöördume tagasi kaasaega.

Autoriõiguste Kaitse Peavalitsuse juriskonsult räägib: tihtipeale tsitaate jutumärgitustatakse ja see praktika ajab ummikusse õigusrinde kõige kogenumad töötajad.

«Meenub, et mitte väga ammu Jausa rahvakohus arutas kirjandusteadlase hagi, mis oli esitatud kriitika vastu, kes kannatada saanu kinnitust mööda oli temalt, kirjandusloolaselt, ilma algallikale osutamata maha kirjutanud umbes autoripoogna ulatuses teksti. Ekspertiis kinnitas, et kriitik oli tõepoolest vägagi lähedale jõudnud kirjandusteadlase poolt kirjutatud fraktuurile. Kuid hagi jäi kohtu poolt rahuldamata, sest seesama ekspertiis avastas samaaegselt, et kirjandusloolane oli omakorda sõna-sõnalt ümber jutustanud Dobroljubovi . . .»

Küll toimub imesid siin ilmas! Ja ei midagi. Läheb karistamatult läbi.

Nähtavasti oleks enneaegne ütelda, et tsitaat läheb kõikjal moest. Mõned noored mehed ja neiud omandavad kolme aspirantuuriaasta vältel suurepäraselt tsitatoloogia alused, hiilgavalt, artistlikult valivad ja kleebivad kokku võõraid mõtteid, nii et õmblusi pole näha. Nende dissertatsioonid koosnevad jutumärgitustatud tsitaatidest, jutumärgistatud tsitaatidest ja tsitaate siduvaist märkustest. Nagu varemgi, kui tsitaat oli progressi liikumapanijaks, saavad need noored mehed ja neiud tuntuks, aga seejärel hakkavad külvama «arukat, head, igavest». Isikliku arvamuse kaotavad nad pärast seda, kui on kuulnud seda teistelt.

Märgime muuhulgas, et teadlastele on ameti poolest ette nähtud mõtelda. Kirjanduskriitikuile kah ei teeks paha.

Endastmõistetavalt ei pane keegi tsitaati kirikuvande alla. Tõsine uurimus pole mõeldav ilma viideteta eelkäijale ja oponentide arvamusele, probleemi ajaloota, erinevate vaatepunktide objektiivse analüüsita. Aga tsitaadid on samuti faktid. Ja teadlase südametunnistus nõuab faktide täpset esitamist.

Kuid kõiges tuleb pidada mõõtu. Oleks normaalne, et peale tsitaatide, viidete ja osutamiste ilmneksid trükitöös ka autori enese mõtted. Soovitatav, et uudsed. Ent tsitaatidest tsitadellid on uutele ideedele kättesaamatud. Neis kindlustes istuvad dogmaatikud ja talmudistid — inimesed, kes on elust lahti kistud.

Lõpuks patustame meiegi, andes järele kiusatusele tsiteerida kontrollitud allikat.

Nagu ütles vana kreeklane Sürakuusast: «Andke mulle hea tsitaat ja ma lükkan maa paigast.»

Ja kas usute, olekski lükanud.

Ajakirjast «Voprossõ Literaturõ»

◀

perele serveeriti söök hoopis telgis. Selline on kohalik komme — mehed ajavad omavahel meestejuttu ja naised olgu omaette.

Telki nimetatakse kotšovoks. See on põimitud okstest ja kaetud telgiriidega. Põrand, väikesed riiulid, ahi ja trepp on kõik ühes tükis — savist. Kardin jaotab telgi kaheks osaks: taga magamisruum, ees söögiruum. Põrandal vaibad ja padjad, sest istutakse ainult maas. Kadestame mägilaste paindlikkust kükitamisel. Nad võivad nii olla tundide kaupa, asendit muutmata.

Kolmandal päeval püstitasime laagri Karanlõki kurule (3100 m). Siin jäime kimpu suurte parmudega.

Kahel järgneval päeval ronisime seljakottideta ümbruskonna mägedes. Kangesti meelitas meid lumehiiglane Bazar-Düzi (4480 m). Pääs tippu osutus aga alpinismivarustuseta võimatuks. Jõudsime vaid eeltipule. Siis asusime ründama selle rajooni kõrguselt teist mäge — Šah-Dagi (4250 m). Tõlkes tähendab see Kuningamägi. Jagunesime kahte rühma. Esimesel grupil (3 inimest) õnnestuski tippu vallutada. Selleks pidime alguses laskuma umbes 3000 meetrit ja alles sealt alustama tõusu. Tipule minekuks kulus 7 tundi, selle ajaga suurendasime kõrgust 1250 m võrra.

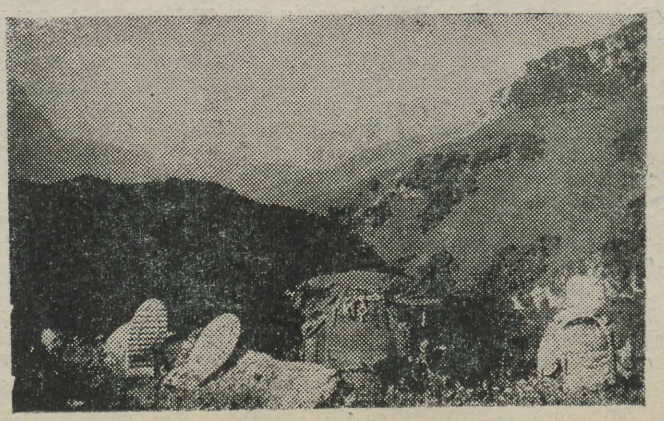

▶

10 küsimust A. Tammertile

1. Teie parim saavutus 1968. a.?

NSV Liidu meistrivõistlustel saavutatud hõbemedal, kuigi tagajärg oli nõrgem isiklikust rekordist.

Üldse oli kaduv aasta väga pingeline. Võistelda tuli üsna palju.

2. Millistest suurematest võistlustest osa võtsite?

Muidugi Nõukogude Liidu meistrivõistlused, siis Eesti-Norra maavõistlus. Seal õnnestus võita kaht norralast, 18,5 m meest, ja tulla esimeseks. Siis veel matš Eesti-Tšehhoslovakkia-Soome. Pidin napilt alla vanduma Soome 20 m mehele Yrjöläle.

Peale selle TRÜ-Helsingi matš, kus võitsin. Ja nüüd siis E. Veetõusme mälestusvõistlused, kus õnnestus tõugata uus isiklik tippmark, nimelt 18,22 m.

Peale kuulitõukamise teen ka veidi tõstmist. Nimetamisväärseks võib pidada vahest 10. kohta NSV Liidu juunioride meistrivõistlustel üliraskekaalus.

3. Kas jääte muluste saavutustega rahule?

Üldiselt jah, ainult kohtunike tegevus jätab tugevasti soovida.

4. Kuidas Teie mõtleksite parandada sporditööd TRÜ-s?

Tuleks kindlasti ehitada uus seujula. Samuti oleks vaja rohkem kohtumisi välismaa sportlastega. Oleks vaja ka sisehalli, aga kõike ju korraga ei saa, sest ehitamine kulgeb meil üsna vaevaliselt.

5. Teie eeskuju spordis?

Vera Časlavska.

6. Kes on Teie arvates möödunud aasta NSVL parim sportlane?

Kurentsov.

7. Ja ENSV?

Jaan Talts.

8. Milleni tahaksite jõuda uuel aastal?

Oleksin muidugi rahul 19. meetriga. Muidugi mõnikord on ka tagasiminek see, mis hiljem teeb rekordid. See on nagu hingetõmme enne plahvatust.

9. Mida teete vabal ajal?

Mängin malet ja kaarte, sest leian, et need mängud arendavad mõtlemist. Loen ka teaduslikku fantastikat.

10. Mida tahaksite soovida Eesti sportlaskonnale uuel aastal?

Uut juhtkonda. Muidugi ka häid tagajärgi. Sooviksin ka seda, et kõikidel, kes tahavad, et neist sportlased saaksid, oleks selline treener nagu Valter Kalam. Ja veel oleks hea, kui eesti sportlaste dress jääks samasuguseks!

Vaadake tütarlapsi enda ümber!

Igal aastal detsembrikuus on meie naisvõimlejail üks veidi ebaharilik päev, mis tüdrukuis lausa kõhedust tekitab. Ent mitte ainult hirmu. Kes natukenegi võimlemisest lugu peab ja õppejõududelt mõnikord kiitvaid sõnu on kuulnud, see tunneb ka natuke rõõmsat ootusärevust südames kipitavat. On ju naisvõimlejate arvestuslik esinemine hoopis erinev tavalisest arvestusest umbses auditooriumis. Paljudel on see päev arvatavasti ainuke aastas, mil peab esinema publiku ees.

Pealtvaatajaiks on küll rohkem need, kel endilgi harjutuste sooritamine ees seisab. Seda kriitilisemad on aga hinnangud ja seda enam väärt tunnustus. On ju asjaosalised kõige paremini kavadega kursis. «Mu jumal,» ohatakse minu ees, «kas tõesti ka meil nii kehvasti läheb.» — «Nüüd alles tuleb päris pabin sisse,» sosistatakse vastu. Erutusest hõõguvate põskede ja siira püüdlikkuse eest andestaksin mina küll esinejatele rohkemgi äpardusi. Tegemist on lõppude lõpuks esimese kursusega ja seega on tüdrukud alles päris oma «võimlemiskarjääri» alguses.

Jah, just nimelt karjääri. On tihti lausa hämmastav, millise arengu võib võimlemisest enne ülikooli astumist kaugel olnud tüdruk läbi teha ühe aastaga. Lihtsalt pidin tänavusel esinemisel minema ühe oma kursusekaaslase juurde ja ütlema talle paar komplimenti. Kui tüdruk aasta tagasi unustas jalgade sirutamise sootuks, siis nüüd oli hoiak päris kuningannalik ja põiasirutus näis enesestmõistetavana. Muidugi pole kõigil selliseid eeldusi võimlemiseks ja areng on neil seetõttu aeglasem. Kes aga tunnis innukalt kaasa teeb ja võimlemist asjatuks ajaraiskamiseks ei pea, sel ei jää ka tagajärjed tulemata. Tõsi küll, paljud naisvõimlejad ei jõua kunagi pealtvaatajaile sügavat elamust pakkuva tasemeni, ent oma võlimusele lisab enamik midagi väga väärtuslikku — kauni rühi. Te võib-olla leiate, et need on pisiasjad? Sel juhul on küll viimane aeg oma arvamust muuta. Te vaadake tütarlapsi enda ümber ja tuletage meelde, millised nõuded on esitatud kommunismiajastu inimesele: vaimne ja füüsiline areng peavad olema mõlemad kõrgel tasemel. Kui palju võite aga tänaval näha inimesi, kes oma ebasportliku välimusega riivavad silma.

TRÜ naisvõimlejatele oli käesolev aasta mõnevõrra ainulaadne. Esimest korda esineti välismaa publiku ees. Arvestuslikul esinemisel korrati Soomes sooritatud harjutusi.

Koondrühma tüdrukuil polnud ülikoolikaaslaste arvustava pilgu ette astudes enesetunne sugugi parem kui päris algajatel. Pidid nad ju suutma tõestada, et kuuluvad õigustatult parimate rühma.

Meistersportlane Paavo Kivine kirjutas kord, et tema arvates pole kõige tähtsam mitte võita, vaid hästi võistelda. Nõustugem temaga ja kõik, kes me püüdsime anda oma parima, olgem oma esinemisega rahul.

R. KUDU

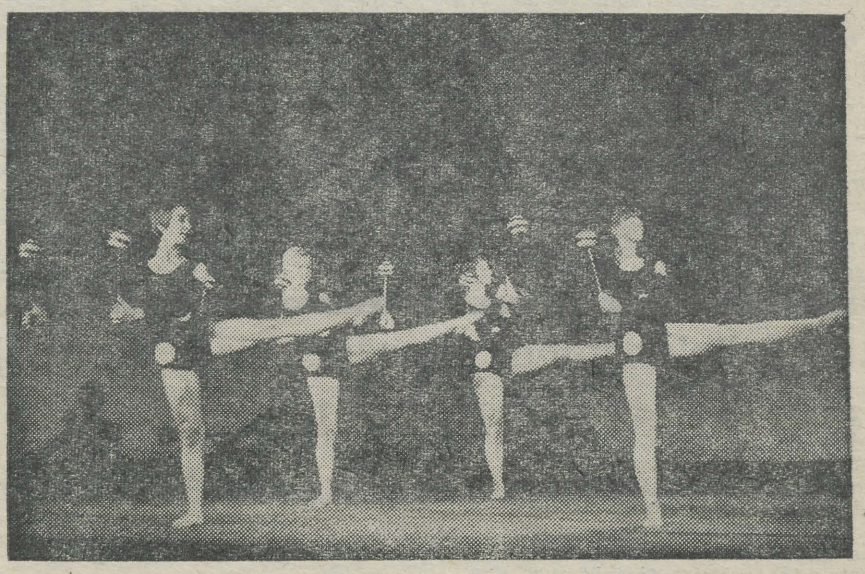

POP-LUULEST

Nagu pop-kunstnikud loovad konservikarpidest visuaalse kunsti koomikseid, nii võtab ka USA luuletaja Roland Gross sõnu linnapildist ning kasutab neid oma sonettides, oodides, epigrammides või siis vabavärsilistes lauludes. Need sõnad on võetud algallikast täpselt sellistena, nagu nad on, midagi lisamata või kärpimata. Selleks et paremini esile tuua nüansse ja koleduste suurust, banaalsust ning ka semantilist täpsust, on autor kasutanud niihästi luule väljendusvahendeid (jaotus värssidesse ja salmidesse, pealkirjastamine) kui ka pop-kunstnikega sarnaseid tehnilisi võtteid (fookuse ja proportsiooni muutmine, sensatsioon, kordus jm.). Selle kirjandusliku eksperimendi eesmärgiks on aidata mõista, mis sünnib meie endi ja meie keelega. Igapäevases elus kasutatavate sõnade pea peale pööramisega asetab Gross keele šokeerivalt teravasse fookusesse. Peale selliste illustreeritud luuletuste on R. Gross kaasautoriks teoreetilisele tööle «Pop-luuletused» («Pop Poems»).

Ood: Austus Ameerikale

Scattle, Chicago, Kansas City...
Elm Street, North Main, Times Square...
Wrigley, Kellog, Squibb, Ipana...
Goodrich, Chevrolet, Heinz, Colvert.
Nimed, mida teab igaüks...
Asjadel, mida
ostame ja kasutame,
on usaldusväärsed nimed.
Jaa, Ameerika — see on reklaam.
Hea reklaam.

Reklaam, mis äratab usaldust.
Ameerikale on tähtsad nimed.
Asjal, mida ostetakse, peab olema hea nimi.
Meie, ärimeeste asi on
peale suruda
mitte ainult
oma kaubamarke,
vaid kõiki
kaupu.
(Kaubamarkide nimed)

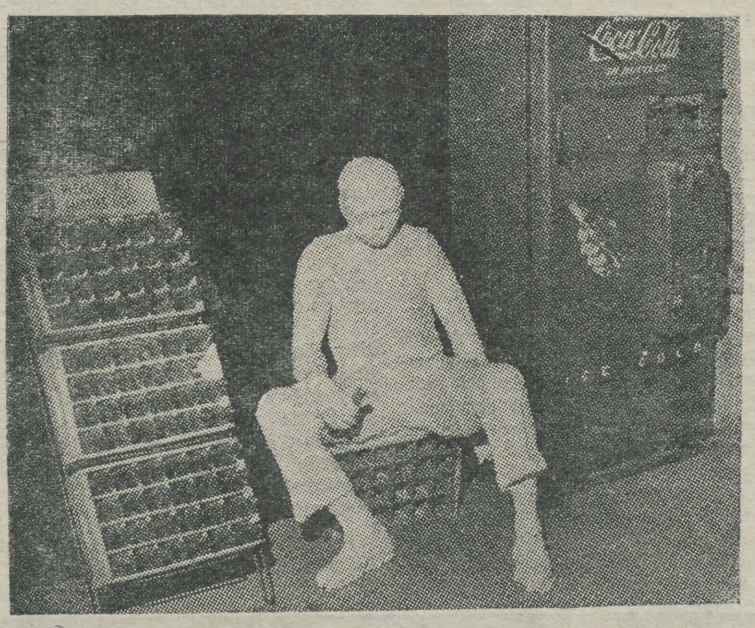

Elleegiline värss

In memorian: I. F. K.

Saja seitsmekümne kahe
naelane
normaalse toitumusega
hea kehaehitusega
kaukaasia tüüp
pikkusega
seitsekümmend kaks ja pool tolli.
(Warreni aruanne)

◀ *Dagestani mägiradadel*

Lumekiirgus oli nii suur, et prillidele vaatamata hakkasid silmad ja pea valutama.

Tipumärgi postkastist leidsime kirja eelmistelt vallutajatelt, grupilt sõjaväelastelt-mägironijatelt, kes pühendasid nn. alpiniaadi ÜLKNÜ 50. aastapäevale. Selle tähisena leidsime eest marmortahvli vastava pühendusega. Võimsa saluudi tunnistajaks oli suur hulk padrunikesti. Sõjaväelased tõusid mäe vastasküljelt ja üks päev enne meid.

See oli meile esimene tipuvallutus ja seepärast ka suur elamus.

Šah-Dagi massiiv on ammendamatuks varakambriks geoloogidele, siit võib leida igasuguseid mereloomade ja taimede kivistisi, nad torkavad silma igal sammul ja lausa kutsuvad end kotti pistma.

Laskusime Kuruši külla. Kohalike jutu järgi olevat see Euroopa kõrgeim küla (umbes 2600 m).

Järgnes kaks päeva kiirmarssi pilvedes. Juhuslikel autodel läbisime mõned suuremad asulad. Varusime toitu järgnevaks 10 päevaks ja algas jalgsimatka teine etapp.

Omaette vaatamisväärsuseks on Dagestani mägikülad. Nad asuvad tavaliselt kõrgel orunõlval (Lääne-Kaukaasias on külad oru põhjas). Põldudel kasvatatakse nisu, maisi, kaera. Majad asuvad tihedalt üksteise kõrval, moodustades terrasse. Alumise maja katus on ülemisele õueks. Enamasti ehitatakse majad kahekorruselistena, alumisel korrusel peetakse loomi, üleval elavad inimesed. Ehitusmaterjaliks savist tellised. Köetakse ümmarguste loomasõnnikust plönnide ja õlgedega. See põletusmaterjal dekoreerib kogu küla: teda leidub katustel, seinte ääres virnas, vahel tehakse plönnidest aed ümber maja jne. Kütet peab aga varuma palju, sest talv ei naljata. (Järgneb)

TÖÖRÜÜMU JA KORDAMINEKUID 1969. A. SOOVISID MEIE ÜLIKOOLILE

Eesti Raadio, Projekteerimise Instituut, Riiklik Ehituskomitee, Eesti Loomakasvatuse ja Veterinaaria Teadusliku Uurimise Instituut, ENSV Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia Instituut, V. Struwe nim. observatoorium, Välisturismi Valitsus, ENSV TA Zooloogia ja Botaanika Instituut, ENSV TA Majanduse Instituut, Teaduslik Restaureerimise Töökoda, ENSV Rahukaitsekomitee, Tartu Linnamuuseum, ENSV Riiklik Ajaloo Keskarhiiv, ENSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseum ja paljud teised.

ÕIENDUS

Ajalehe «TRÜ» 1968. a. 39. numbri II leheküljel on doktorite ja kandidaatide loetelus ebatäpsusi. Peab olema: «1968. a. — 8 doktorit, 17 kandidaati», Leo Päi — meditsiinidoktor. Loetelus puudusid: Ü'o Lumiste — füüsika-matemaatikadoktor ja Jelena Gurjeva — filoloogia kandidaat.

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19 III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 132. MB 00513

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 13 (770) Reedel, 18. aprillil 1969 XXIII aastakäik

Kaugõppe talvisest õppesessioonist

Kaugõppe talvine õppe-eksamisessioon oli kolmes etapis ja lõppes 28. märtsil. Koolidevaheaegadel jaanuaris ja märtsis olid sessioonil Ajaloo-Keeleteaduskonna III, IV ja V kursus. Teaduskonnas õpib palju õpetajaid, kelle tööd koolis kaugõppeosakond püüab vähem katkestada. Teaduskond on kõige arvukam, 1170 kaugõppijat, see ei luba sessioonile kutsuda kõiki korraga. Vabad kooliruumid võimaldasid majutamist.

Enamik kaugõppeüliõpilasi oli sessioonil jaanuarikuu teisest poolest kuni 5. veebruarini, s. o. ajavahemik, millal statsionaarse osakonna õppevaheaeg lubas kasutada ühiselamuid.

Kokku võttis talvisest sessioonist osa 1800 kaugõppijat ehk 80% kogu kaugõppijate arvust.

Kõige arvukamalt olid kohal Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased, 82,8% koosseisust. Osavõtu rohkuselt järgnesid Õigusteaduskond — 310 osavõtjat (82,1%), Majandusteaduskond — 298 (71,8%), Bioloogia-Geograafiateaduskond — 137 (79,2%), Kehakultuuriteaduskond — 75 (65,2%).

Arstiteaduskonna farmaatsiaosakonnas õpib kaugõppe korras 10 üliõpilast. Nad olid kõik sessioonil. Matemaatikateaduskonna vanematele kursustele on veel jäänud 24 kaugõppijat, kellest 23 sessioonist osa võtsid.

Kõige rohkearvulisemalt tulid kohale lõpukursuste üliõpilased. Viimastel kursustel on käesoleval aastal 190 üliõpilast, neist oli õppe-eksamisessioonil 170. Lõpetajatel peaks olema sooritatud õppeplaanide järgi 607 eksamit ja 536 arvestust, sooritati 435 eksamit ja 377 arvestust. 125 üliõpilast lõpetasid teoreetilise kursuse ja on asunud diplomitöö koostamisele. Plaani järgi peab käesoleval kevadel lõpetama 177 kaugõppeüliõpilast.

Kuid ka ülejäänud kursuste üliõpilastest tegi enamik õppe-eksamisessioonil tublisti tööd.

Õigusteaduskonna I—V kursuse üliõpilased pidid sooritama 967 kohustuslikku eksamit ja 955 arvestust. Sooritati 652 eksamit ja 610 arvestust. Eksamitel saadi 144 väga head hinnet, 266 head ja 242 rahuldavat. Ei puudunud muidugi ka mitterahuldavad hinded, mida saadi kokku 49.

Ajaloo-Keeleteaduskonnas sooritasid sessioonil olnud I ja II kursuse 388 üliõpilasest eksameid ja arvestusi 321 üliõpilast. III, IV ja V kursuse üliõpilaste kohta, kelle õppesessiooni teine järk lõppes 28. märtsil, puuduvad veel lõplikud kokkuvõtted.

Majandusteaduskonnas pidi eksameid ja arvestusi I—IV kursuse üliõpilastest sooritama 264 üliõpilast, sooritas 228 üliõpilast. Sessioonil olnud 127 Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilasest sooritas eksameid ja arvestusi 86. Kehakultuuriteaduskonnas oli sessioonil 63 üliõpilast, kuid eksameid ja arvestusi sooritas vaid 38 üliõpilast.

Kaugõppe korras õppimine ei ole kerge, kuid kui üliõpilane on õppeeksamisessioonile tulnud ja selleks töökohalt vaba aja saanud, siis peab ta ka sessioonil midagi tegema. Seepärast peavad teaduskonnad üksikasjalikumalt analüüsima põhjusi, mis takistasid osal üliõpilastel eksameid ja arvestusi sooritamast. Kui põhjused on tingitud õppetöö korraldamisest teaduskonnas, siis tuleb need kõrvaldada. On süüdi üliõpilased ise, tuleb neid korrale kutsuda ja olukorrast informeerida üliõpilaste töökohti.

Ees seisab kevadsuvine õppe-eksamisessioon. See algab 15. mail ja kestab ükskutel kursustel kuni 14. juulini. See sessioon on otsustav kogu käesoleva õppeaasta töö tagajärgede kohta igas teaduskonnas, kus töötatakse kaugõppijatega. Seepärast on nüüd väga oluline mahajäänud üliõpilaste korralekutsumine, et nad eelolevaks sessiooniks tõsiselt valmistuksid ja oma õppetagajärgi parandaksid.

L. KANGUR,
Kaugõppeprorektori kt.

Partei elu

Kasvatustööst ja ajaloost

EKP TRÜ Komitee viimasel koosolekul kuulati ära dots. J. Tammeoru kui vastava komisjoni esimehe informatsioon V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamise üritustest ülikoolis. Märgiti, et ühiskonnateaduste kateedrite osavõtt sellest ürituste sarjast võiks olla aktiivsem.

Kuulati ka sm. K. Muru (kaasaruandja L. Loone) ülevaadet eesti filoloogia osakonna parteigrupi tööst. Grupp on viimasel ajal tõstnud üles ja hakanud lahendama suuri ning olulisi probleeme (teadusliku töö süsteem ning probleemistik osakonnas, üliõpilaste kasvatustöö parem suunamine), mis tulevad arutusele ka kogu teaduskonna ulatuses. Arutelul rõhutati, et kateedritel ja õppejõududel-kommunistidel tuleb väga tõsiselt parandada üliõpilastega tehtava kasvatustöö kvaliteeti. Osakonnas on nõrgad õppejõudude isiklikud kontaktid üliõpilastega, eriti esimestel kursustel. Kateedrites on kasvatustöö küsimusi küll arutatud, kuid tavaliselt ainult puhtformaalselt ja ebakonkreetselt. See annab tunda ennast ka selles, et osa üliõpilasi ei kiindu oma erialasse ega tulevasse elukutsesse.

Arutlusobjektiks oli ka ülikooli ajalooga seostuvate prakiliste ülesannete lahendamine. Selgus siiski, et ligema kuu jooksul valmib TRÜ ajaloo lühiülevaade (brošüüri autor dots. L. Eringson), samuti valmib nimekiri õppejõududest ja üliõpilastest, kes hukkusid Suure Isamaasõja aastail. Varsti esitavad ajaloolased ka põhjendatud ettepaneku ülikooli aastapäeva kohta. Uuesti tõsteti (T. Ilomets) üles vajadus leida ülikooli muuseumile vastavad ruumid.

Arstiteaduskond võtab vastu külalisi

Nelja-aastase traditsiooniga on küünlajalg, mille panid käiku Minski üliõpilased. 1969. aastal graveeritakse sellele «Tartu», sest eile avati TRÜ aulas XI Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste üliõpilaste konverents.

Minsk, Grodno, Vitebsk, Vilnius, Kaunas, Riia, Tartu — nendest linnadest on põhiline osa ettekandeist pluss esinejad 14 kõrgemast meditsiinilisest õppeasutusest üle NSV Liidu. Kokku on võõraid üle 200. Töö toimub 6 sektsioonis. Töökeeleks on vene keel. Ettekandeid kuulatakse kõigis kliinikuis, kus vastavad kateedrid tutvustavad ka neid 1969. aasta suvel. Täna on viimane päev, mil TRÜ komsomolikomitees võetakse vastu avaldusi-ankeete astumiseks EÜE Tšehhoslovakkia rühma. Iseloomustusi-soovitusi ootab ülikooli ettevalmistav staap järgmise reedeni, s. o. 25. aprillini.

Nii mõnelgi sai avaldus Debreceni, Budapesti või mõnesse muusse rühma antud enne, kui kirjutati alla vahetuslepingule Tšehhoslovakkiaga. Seepärast on lubatud otsustada uuesti. Ümberotsustamine tuleb vormistada kirjalikuks avalduseks, milles see ja see üliõpilane sealt ja sealt teaduskonnast sealt ja sealt kursuselt sealt ja sealt rühmast palub end üle viia EÜE Tšehhoslovakkia rühma koosseisu. Sedagi saab teha veel ainult täna.

H. KULO

EÜE — Karlovy Vary

Kunagine kuurortlinn Karlsbad, praegune kuurort- ja filmifestivalide linn Karlovy Vary ei jää kaugele EÜE Tšehhoslovakkia rühmast

Saadetis Tartust Ussuurimaale

TRÜ orientalistikakabinetile viimastel päevadel saabunud kirjade hulgast torkab eriti silma üks — see, mille on Ussuurimaalt saatnud sõjamehest poliittöötajad. Kodumaakaitsjad kirjutavad: «Meil sõduritel on tingimata vaja tunda vaenulikult meelestatud naabri keelt.» Nad paluvad orientalistikakabineti töötajatelt õppevahendite ja konsultatsioonide näol abi hiina keele omandamisel.

Hiljuti saadeti Tartust teele pakk hiina keele õpikutega.

TPI 17. konverents

11. aprillil toimus ELKNÜ TPI organisatsiooni 17. konverents teemal «TPI komsomoliorganisatsiooni ülesannetest üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel».

Ettekanded olid TPI komsomolikomitee I sekretärilt A. Vellamaalt («Inseneri-erialade üliõpilane ja tema sotsiaal-poliitilise aktiivsuse kujunemine») ja TPI parteikomitee liikmelt K. Hallikult («Internatsionaalse kasvatustöö küsimusi üliõpilaskonnas»).

Järgnevas arutelus võttis sõna ka TPI rektor A. Aarna. Konverentsil viibis ELKNÜ I sekretär A. Purga.

RSR õigusemõistmise tandril

RSR-PRESS on volitatud teatama, et algatati kriminaalasi hiljuti tabatud Hiina kultuurirevolutsiooni väljapaistva tegelase Fau Lingi poolt toimepandud kuritegude asjas.

Esmaspäevasel RSR-i senati istungil esitati nimetatud isikule ametlikult süüdistus terves reas kuritegudes, mille täpset sisu süüdistajate Rein Ruutsoo ja Jaan Sootaki nõudmisel esialgu ei avaldata.

Püüame edaspidi avalikkust võimaluse piirides käesoleva kriminaalasja lahtiharutamisega kursis hoida. Praegu võime teatada vaid niipalju, et asi tuleb tõenäoliselt käesoleva kuu lõpupoole RSR-i kohtus arutusele. Istungi kohaks valitakse arvatavasti ülikooli klubi.

RSR-PRESS

Rõhk langes terminoloogiale

Veidi aja eest toimus Tallinnas rakendusmajandusteaduse õpetamise metoodika IV vabariiklik konverents. Seekord oli korraldajaks Tallinna Polütehnilise Instituudi Majandusteaduskond. Kokku kuulati ära 10 ettekannet, neist üks Kaunase Polütehnilise Instituudi esindajalt. Esmakordselt olid arutluse objektiks ka terminoloogiaalased probleemid (ehitusökonoomika, transpordi ja arvutusmasinate alased). Et terminoloogia ebamäärasus kummitab ka teiste erialade esindajaid, siis kujunes arutlus üsnagi elavaks. Otsustati korraldada sel teemal täiendav nõupidamine ning arutada neid küsimusi ka järgnevatel konverentsidel.

Järgmine ettekannete tsükkel oli pühendatud majandusteadlaste ettevalmistamise metoodika probleemidele. Neist oli huvpakkuvam TPI rahvamajanduse planeerimise kateedri aspirandi H. Habakuke ettekanne. «Situatsioonimeetodi kasutamine majandusjuhtide väljaõpetamisel». Esineja rääkis pikemalt meetodi uurimisest, selle osatähtsusest ning soovitas seda täiendavalt muudele võtetele kasutada just organisatsiooniliste ja juhtimiskogemuste õpetamisel majandusteadlastele.

Järgmine rühm ettekannetest oli pühendatud üliõpilaste teadmiste kontrollimisele. Nii rääkis meie teaduskonna dots. kt. Ü. Kauer testide kasutamisest majandusteaduskonna üliõpilaste teadmiste kontrollimisel. Huvi äratas osavõtjais TRÜ Majandusteaduskonna prodekaani M. Kuuse esinemine, kes tutvustas kursusetööde kaitsmise metoodikat eriainetes.

Järgmine säärane konverents tuleb tuleva aasta algul korraldada meie ülikooli majandusteadlastel. Keskseks probleemiks valiti formaliseeritud õpetamise küsimused majandusteaduskondades.

V. KRINAL,
Majandusteaduskonna dekaan

Üliõpilased, tähelepanu!

4. aprillil 8.40 sõitis Riia tänaval valgusfoori juures sillapoolsel kõnniteel takso peale 70-aastasele naiskodanikule. Sündmust nägi pealt ülikooli mütsi kandev meesüliõpilane. Seda üliõpilast palutakse ilmuda autoinspektsiooni (Võimla tn. 7) korrapidaja juurde.

NB!

Reedel, 18. aprillil 1969. a. kell 16 on osakondade komsomolisekretäride nõupidamine. Põhiküsimus: 27. aprilliks kavandatud pühapäevaku asendamine väiksemamastaabilise üritusega. Palume Sind kindlasti kohale tulla.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretariaat

● **Esmaspäeva õhtul kohtusid ülikooli kohviku rõdusaalis ajakirja «Noorus» tegijad-toimetajad meie üliõpilastega.**

Õppimisvõimalustest kaugõppes

Käesoleval sügisel võetakse kaugõppijaid vastu järgmistele erialadele: **Ajaloo-Keeleteaduskonda** eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse, germaani keelte (saksa ja inglise keel) ja kirjanduse ning ajaloo erialale; **Õigusteaduskonda** õigusteaduse erialale; **Majandusteaduskonda** rahanduse ja krediidi, kaubandusökonoomika, tööstuskaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise erialale; **Bioloogia-Geograafiateaduskonda** — geograafia erialale; **Kehakultuuriteaduskonda** — kehakultuuri ja spordi erialale.

Sisseastumiseks tuleb vastav avaldus esitada TRÜ rektori nimele koos ettenähtud dokumentidega kuni 20. juunini s. a. TRÜ kaugõppeosakonda, Tartu, V. Kingissepa tn. 18, alates 20. juunist kuni 31. juulini TRÜ vastuvõtukomisjonile, Tartu, Ülikooli tn. 18.

Sisseastumiseksamid algavad 1. augustil.

Sisseastumiseksamitele lubatud isikutele antakse töökohalt 15 kalendripäeva täiendavalt palgata puhkust. Ülikool võimaldab sisseastujatele eksamite ajaks elamispinna ühiselamus.

Sisseastumiseksamid edukalt sooritanuid võetakse konkursi korras ülikooli vastu järgmises järjestuses.

Esimeses järjekorras võetakse vastu need, kes töötavad samal või lähedasel tööalal, mida soovivad ülikoolis õppida ja esitavad töökoha vastava õiendi või väljavõtte tööraamatust.

Nendest võetakse vastu eelisjärjekorras neid, kes on **suunatud** ettevõtete, kolhooside, sovhooside, asutuste ja organisatsioonide poolt õppima erialal, mis vastab sisseastuja tööle ja kes esitavad vastavas vormis **suunamiskirja.** Suunamiskirja tekst on toodud kaugõppeosakonna vastuvõtu juhises käesolevaks aastaks (vorm nr. 4) ja kõigis teatmikkudes kõrgematesse koolidesse astujatele, mis tulevad müügile raamatukauplustes. **Ärge unustage lisamast oma** dokumentide juurde vastavalt vormistatud **suunamiskirja!**

Kaugõppe vastuvõtu juhiseid saate kaugõppeosakonnast Tartus, V. Kingissepa tn. 18, TRÜ konsultatsioonipunktidest Tallinnas (Pärnu mnt. 6) ja Pärnus (Võidu tn. 28).

Veel vabaks jäänud kohtadele võetakse vastu teisi sisseastujaid, kes ei tööta sellel erialal, mida tullakse õppima ülikooli, tingimusel, et nad asuvad hiljemalt enne **kolmandale** kursusele saamist tööle, mis vastab ülikoolis õpitavale erialale.

Edukalt õppivatele kaugõppeüliõpilastele on ette nähtud lisapuhkused õppe-eksamisessioonidest osavõtuks **töötasu säilitamisega:** I ja II kursuse kaugõppeüliõpilastele 30—35 kalendripäeva ning järgnevate kursuste kaugõppijatele 40 kalendripäeva igal kalendriaastal. Viimase kursuse kaugõppijatele antakse riigieksamite sooritamise ajaks 30 kalendripäeva puhkust ning diplomitöö koostamise ja kaitsmise ajaks 4 kuud.

Nimetatud puhkuse ajaks edukatele üliõpilastele säilitatava töötasu määr määratakse kindlaks, lähtudes keskmisest kuutöötasust viimase 12 kuu jooksul enne õppepuhkust, kuid mitte üle 100 rbl. kuus.

TRÜ kaugõppeosakond

Mida arvatakse ehitusmalevast

Dots. A. Mitt, Füüsika-Keemiateaduskonna dekaan:

Ehitusmalev on väga hea üritus ja sellesse tuleks suhtuda ainult positiivselt. Kuid ehitusmalev peaks rohkem üles näitama patriotismitunnet ülikooli vastu. Ka siin on ju väga palju ehitada, seda teavad üliõpilased isegi.

Kuiv seadus malevas on täiesti vajalik. Malev pole ühiskondliku toitlustamise ettevõte. Oleks imelik, kui noored, tulevased spetsialistid võistleksid napsitamises ehitustöölistega või isegi ületaksid neid. Üliõpilased peavad selles suhtes olema eeskujuks.

Rühmade vahetamine vabariikide vahel on samuti väga tervitatav. Väheseks jääb, kui räägida internatsionalismist ainult ühiskonnaõpetuse tundides. Kontaktid, mis on loodud ühise töö alusel, on kindlasti tugevamad ja perspektiivikamad kui lihtsalt tutvused.

Välisvahetuse kohta ei ütle ühtki halba sõna. Turistid, keda tõlise kiiruga ühest vaatamisväärsusest teise veetakse, ei saa kunagi sellist ettekujutust rahva loomusest, kultuurist ja ajaloost kui malevlased, kes välisrühmades töötavad.

E. Tooms, ajalehe «Edasi» toimetaja:

Mõtlen, et ehitusmalev on hea asi. Möödunud laupäeval korraldatud laupäevak näitas selgesti, milline jõud peitub kollektiivsuses. Ainult mina kui võhik ei mõista, miks saadetakse nii palju üliõpilasi mujale, kui Tartu ehitusmehed pidevalt kaebavad, et nad ei jõua ehitada nii palju kui oleks vaja.

Kuiv seadus — väga hea. Ütleksin, et see on samm edasi. Ma küll ei tea, kuivõrd sellest kinni peetakse. Milleks peab kõike, isegi harilikku laupäevaõhtut, tähistama napsuga? Teame ju väga hästi, kui poolik, väikese töövõimega ja pahur on inimene pohmellihommikul. Kõige vähem vajalik on viin muidugi kõrgema haridusega noortele. Inimesest, kes viis aastat on õppinud ja, tööle läinud, oma noorusliku energia klaasi juputab, on ühiskonnale küll õige vähe kasu.

Rühmade vahetust pean väga kasulikuks. Õpitakse rohkem tundma ja hindama vennasrahvaste kultuuri ja malevas sõlmitud tutvused on ju toekamad kui turismireisidel saadud. On hea, kui noored teavad vahetu kontakti põhjal, mida Ukrainas, Moldaavias või Valgevenes tehakse. Patriotismi kasvatamine algab oma kapsaaiast, ilma kõlavate sõnadeta.

Välisvahetus on vajalik eelkõige põhimõtte pärast — «oma silm on kuningas». Paljudel moeröögatustel, mis meil ilma igasugu se kriitikameeleta omaks võetakse, et mitte näida metslasena, on välismaal hoopis omad põhjused, mida meie noored mitte alati ei tea. Kes on ise välismaal käinud, veel enam — seal töötanud, sellel nii kergesti pimedat vasikavaimustust pikkade juuste või kaelas kantava lehmaketi ees peale ei tule.

Lõpetuseks niipalju, et kaasaja noortel spetsialistidel on väga palju tarvis inimestega tegelda ja malev on suhtlemisoskuse arendamiseks nagu loodud.

K. Põllu, TRÜ kunstikabineti juhataja:

Ehitusmalev kui eesti kultuuri tutvustamise vahend on väga tõsiselt võetav. Võõrsilt tulnud otsustavad maleva järgi terve eesti rahva üle. Sellele peaksid kõik malevlased mõtlema. See on malevas peale töö üks väga tähtis küsimus.

Mis töösse puutub, siis selles osas on malevlased väga tublid. Kui hiidlane võin öelda, et Hiiumaal räägitakse noortest ehitajatest ainult kõige paremat.

Kuiva seaduse kohta tean niipalju, et kuulen esimest korda tema olemasolust. Arvan, et üliõpilased peaksid olema juba niivõrd täiskasvanud ja teadlikud, et oskasid ka ilma seaduseta piiri pidada.

Kas maleva abielud jäävad püsima? — Sellele küsimusele jään vastuse võlgu, ma pole hiromant.

Vestles M. KLAAS

ELKNÜ TRÜ Komitee 31. märtsi pleenumi otsus

«TÖÖ PARANDAMISE ABINÕUDEST TRÜ KOMSOMOLIGRUPPIDES»

ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenum, ära kuulanud komitee sekretäri S. Endre ettekande ja sõnavõtud, märgib, et vastavalt ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVI konverentsi otsusele on komitee püüdnud aktiviseerida komsomoligruppide tegevust, uurinud suhtelise passiivsuse põhjusi ja otsinud uusi töövorme. Enamikus komsomoligruppides on läbi arutatud NLKP Keskkomitee otsus «ÜLKNÜ 50. aastapäev ja noorsoo kommunistliku kasvatamise ülesanded» ning ÜLKNÜ III pleenumi otsus. Õnnestunuks tuleb pidada eksamisessiooni tulemuste analüüsimiseks väljatöötatud küsitluslehti ning nende alusel toimunud arutelusid gruppides. Tunduvalt sagedasemaks on muutunud ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäride ja komitee liikmete esinemised komsomoligruppides. ELKNÜ TRÜ Komitee büroo on kuulanud ära mitmete osakonna komsomolibüroode sekretäride aruanded oma tööst.

Samal ajal tuleb konstateerida, et töö gruppides on endiselt jäänud kõige nõrgemaks lüliks TRÜ komsomoliorganisatsiooni tegevuses. Osa kommunistlikke noori on jäänud organisatsiooni tööst eemale, komitee side gruppidega on ebapiisav ja informatsioonisüsteem lünklik. Organisatsiooniline kontroll komsomoligruppide tegevuse üle ei ole küllaldane.

Eelnevat arvesse võttes otsustab ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenum:

1) kohustada komitee sekretäre (S. Endre, P. Vihalemm, K. Morna, J. Golikov) ja õppesektorit (juhataja sm. Ü. Rein) saavutama õppesessiooni analüüsist tulenevate järelduste ja ettepanekute ärakasutamist õppetöö edaspidiseks paremaks korraldamiseks, selleks:
   a) kohustada õppesektorit täielikult lõpetama 10. aprilliks kokkuvõtete tegemine sessiooni analüüsist ning koostöös osakondade sekretäridega jälgida, et kõik kateedritele ja dekanaatidele suunatud ettepanekud oleksid sinna ka edasi antud;
   b) kohustada osakondade (teaduskondade) komsomolibüroosid korraldama kõigis osakondades dekanaatide, kateedrite ja komsomoli esindajate ühiseid koosolekuid selle analüüsi tulemuste läbiarutamiseks;
   c) komitee sekretäridel kanda sessiooni tulemuste analüüsi kokkuvõtted ette ülikooli parteikomitees ja Õpetatud Nõukogus;
   d) teha komitee õppesektorile ülesandeks kontrollida osakondade büroode tegevust õppetöö paremustamisel vastavalt õppetöö analüüsi tulemustele, pidada oluliseks, et osakondade bürood informeeriksid iga kursust tema poolt tehtud ettepanekute saatusest;
2) kõigilt komsomoligruppidelt nõuda rangelt ÜLKNÜ põhikirja täitmist üks kord kuus grupikoosolekute korraldamise osas, selleks:
   a) kohustada osakondade sekretäre kandma komitees asuvatele grupporgide tööplaanidele pidevalt märkusi nende täitmise kohta. Kontroll selle üle panna ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitjale;
   b) kohustada osakondade komsomolibüroosid semestri jooksul ära kuulama kõigi grupporgide aruanded oma tööst ning hindama komsomoligruppide tegevust;
   c) kohustada ELKNÜ TRÜ Komitee bürood semestri jooksul kuulama vähemalt kuue komsomoligrupi aruannet oma tegevusest;
3) saavutada gruppide ja osakondade tööplaanide koordineeritus komitee tööplaaniga, selleks:
   a) iga semestri esimese dekaadi jooksul koostada, paljundada ja jagada grupporgidele komitee tööplaan;
   b) nõuda gruppide ja osakondade tööplaanide esitamist komiteele iga aasta 18. septembriks ja 24. veebruariks; (nende puhul, kes on kolhoosis, kuu aega hiljem);
   c) kohustada osakondade komsomolibüroosid läbi arutama ja kinnitama gruppide tööplaanid enne nende esitamist ELKNÜ TRÜ Komiteele;
4) kohustada komsomolikomitee sekretäre ja büroo liikmeid käima vähemalt kord kuus mõne komsomoligrupi koosolekul. Komitee sekretäril pidada selle kohta täpset arvestust;
5) kohustada ELKNÜ TRÜ Komitee bürood rangelt vastutusele võtma neid grupporge, osakondade büroode liikmeid ja sekretäre, kes puuduvad nendele kohustuslikelt koosolekutelt, viivitavad mõjuva põhjuseta komsomoliülesande täitmisel või jätavad võlgu komsomoliliikmemaksud;
6) kohustada ELKNÜ TRÜ Komitee sekretariaati tähtajaga 20. aprill organiseerima metoodiline nõupidamine osakondade komsomolibüroode orgsektorite juhatajatele, kus selgitada orgtöö sisule ja meetoditele esitatavaid nõudeid;
7) püüda saavutada komsomolitöö sisulise külje pidev paranemine gruppides, selleks:
   a) kinnitada otsuse lisana toodud suunav metoodiline kiri grupporgidele;
   b) alates 1. septembrist 1969. a. hakata nõudma osakondade büroode tööplaane lisaks osakonna k/o. tööplaanile. Juhtida osakondade sekretäride tähelepanu vajadusele vormistada büroo protokollid otsuste kujul;
8) soovitada igal komsomoligrupil rajada püsivad sidemed mõne lennuga oma eriala lõpetanutest (loengute ja seminaride külastamine nende poolt, vestlused-kohtumised praegusest õppetöö korraldusest ja kõrgema haridusega spetsialistide elu- ning tööprobleemidest). Soovitada Matemaatikateaduskonna büroole avaldada ajalehes «TRÜ» pikem kirjutis nende koostöö kogemustest vilistlastega;
9) kohustada komitee ideoloogiasektorit andma välja seeria metoodilisi abimaterjale grupporgide tööks (näidistööplaanid, koosoleku juhatamise ja protokollimise kord, paremate gruppide kogemused jne.);
10) kohustada osakondade sekretäre tutvuma põhjalikult parteiorganisatsioonide poolt väljatöötatud teaduskondade stabiilsete kasvatustöö perspektiivplaanidega;
11) kohustada ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri garanteerima pleenumi otsuse ja metoodilise kirja kiire paljundamine ja jaotamine kõigile komsomoligruppidele.

● O. Tõeleiu foto.

Homme, 19. apr. kell 20 on Tervishoiutöötajate Majas (Tiigi 11) Leningradi RÜ isetegevuslaste kontsert. Pääse 30 kop.

Maletajad!

24. apr. kell 18 koguneda keemiahoone aud. 223 (II korrus). Algavad TRÜ esivõistlused välkmales. Osavõtt võimaldatud kõigile.

Spordiklubi

oma mätta otsast

Veidi aja eest lõppes Tartu ülikoolis ÜTÜ 24. teaduslik konverents.

Kõrgema haridusega spetsialisti peaks kõigepealt iseloomustama loomingulise töö võime ja paindlik mõte. Paraku suudab igapäevane tegevus ülikoolis arendada peamiselt materjali salvestamise võimet ja kasvatada häid õppureid, mitte aga ette valmistada selle materjali loomingulist kasutamist. Veelgi hullem on aga, et suurt hulka mällu talletatud materjalist ei lähegi vaja.

Ühingu konverentsil paistis olevat üsnagi palju nõrku kohti. Enamikule kohalviibijaile oli suurem osa ettekandeist igavad, sest neis oli esitatud ainult tunnustatud teadlaste tööde tuntud ja mitte eriti huvitavaid refereeringuid, pealegi ei oldud konverentsiks põhjalikult ette valmistatud. Järelikult ei rikastanud konverents oluliselt meie mõttemaailma.

ÜTÜ plussiks võib lugeda kontakte teiste ülikoolide üliõpilastega ja teatud võistlusliku momendi tekitamist.

Teaduslike tööde võistluse efektiivsem organiseerimine sõltub suuresti materjaalse huvitatuse printsiibist. Võiks öelda, et kogu teaduse administreerimine on eelkõige raha probleem — kui anda üliõpilastööde konkursi võitjaile preemiad, peaks tõusma ka tööde kvaliteet. Võibolla oleks mõttekas ÜTÜ referaatide võistlus enne konverentsi sektsioonides läbi viia (kusjuures žürii koosneks õppejõududest) ja soovitada siis mõni töö konverentsil ettekandmiseks (aluseks võiks olla poleemilisuse aste).

S. KALLAS

■ Sveicam konferences dalībniekus!

■ Sveikiname konferencijos dalyvius!

■ Віншуем удзельнікаў канфірэнцыі!

■ Tervitame konverentsi delegaate!

В четверг, 17 апреля началась студенческая научная конференция студентов-медиков Прибалтийских республик и Белорусской ССР.

Конференция будет продолжаться еще сегодня и завтра. Заключительное пленарное заседание состоится завтра в 15.00 час. в актовом зале университета.

Ниже предлагаем краткий обзор деятельности СНО в прибалтийских медицинских вузах.

Медики-физики

Члены физического кружка — студенты 1, 2 и 6 курсов — заняты изучением жидких кристаллов и применением их в практической деятельности. Жидкокристаллическое состояние вещества не случайно привлекает к себе внимание.

Как измерить распределение кожных температур на участке в 1 мм? Долгое время это казалось просто невозможным, но применение высокочувствительных жидкокристалл. пленок позволяет заметить разницу между двумя нагретыми участками в 0,025°С I.

Эта разница регистрируется как распределение различной окраски участков пленки, нанесенной на кожу.

Многие химические соединения, особенно эфиры холестерина, образуют в организме человека жидкие кристаллы. Действие этих веществ на организм обусловливается именно тем, что они находятся в жидкокристаллическом состоянии. Жидкие кристаллы легко поглощают и растворяют различные вещества. Это прекрасная среда для действия внутриклеточных катализаторов, особенно таких сложных, как ускорители роста и размножения. Это позволяет предположить участие жидких кристаллов в тонких реакциях обмена веществ. Жидкокристаллическое состояние вещества занимает не последнее место и в развитии таких заболеваний как кожные ксантомы, ксантоматоз аорты и артерий, анизотропное ожирение селезенки и купферовских клеток печени, «старческое» помутнение роговицы.

Члены нашего кружка преодолели препаративные трудности и синтезировали ряд эфиров холестерина. Трудность синтеза заключается в том, что методика получения жидких кристаллов еще далеко не полностью разработана. Известную трудность представляет и то, что для получения жидких кристаллов необходимо выдерживать исходные вещества длительное время (5—6 часов) при определенной температуре (чаще всего 140—150°С). В настоящее время в нашем кружке ведутся работы по изучению температурной зависимости поверхностного натяжения холестерил-циннамата, установлена зависимость от температуры для холестерил-ацетата и получены весьма удовлетворительные результаты в области создания высокочувствительных жидкокристаллических пленок.

С. ПРИХОЖИЙ IV к. л/ф.

О работе СНО Минского медицинского института

Отдельные исследования студентов начали проводиться еще на кафедрах медицинского факультета Белорусского гос. университета. Так, в декабре 1924 года, на заседании предметной хирургической комиссии при обсуждении вопроса о методах и системе преподавания в клиниках хирургического профиля профессором М. П. Соколовским было предложено организовать студенческие кружки и студенческое научное общество, где можно было бы давать студентам определенные темы для начинания самостоятельных докладов. В начале 1925 года были организованы хирургический, неврологический и терапевтические кружки.

В 1930 г. мед. факультет был выделен в самостоятельный институт. Было избрано бюро научных студенческих кружков под председательством профессора Д. М. Голуба.

Война временно прервала работу кружков. Но уже в 1945 г. насчитывалось 8, а в 1946 г. — 13 кружков с охватом около 200 человек.

В 1946 г. по инициативе студентов-комсомольцев было создано СНО. Первая научная студ. конефренция была проведена в марте 1947 г.

Из бывших членов СНО вырос ряд заведующих кафедрами в Минском, Гродненском и др. институтах (Ю. М. Островский — Гродно, Г. И. Сидоренко — Минск, А. П. Красильников — Минск, А. В. Шотит — Минск, И. В. Комиссаров — Донецк, М. В. Кораблев — Гродно и др.), руководителей научно-исследовательских институтов и лабораторий, доцентов, ассистентов, научных сотрудников. Но задача СНО не только в том, чтобы вырастить из своих членов видных ученых для столичных заведений и учреждений. И кружковцы успешно защищают долг СНО, работая в участковых, районных больницах.

Главными массовыми мероприятиями, в которых проявляется работа СНО и по которым можно судить о его деятельности, являются ежегодные конференции СНО МГМИ начиная с 1947 года, республиканские смотры научных студенческих работ, объединенные конференции мед. вузов Прибалтики и Белоруссии.

Вот некоторые данные. На 26 конференциях только нашего института студенты выступили с 107 докладами. На 10 объединенных конференциях мед. вузов БССР и Прибалтики было сделано 150 докладов студентами нашего института. На республиканские смотры с 1960 по 1968 г. представлено свыше 200 работ, из них 47% отнесены к первой категории.

Сейчас в институте работают научные студенческие кружки при 32 кафедрах, и общее число кружковцев превысило 600 человек. Наиболее активно работают кружки при кафедрах общ. химии, норм. анатомии, микробиологии, фармакологии, инфекционных болезней. Работа кружков вливается в общий поток кафедральных исследований и направлена на решение важнейших задач современной медицинской науки.

Нас волнует малочисленность в СНО студентов первого и второго курса. Заранее предвидя возражения о перегрузке первокурсников, хочу сказать, что для целого ряда способных ребят, желающих серьезно изучать медицину, работа в кружках принесет огромную пользу. Эти студенты научатся находить в книге, статье главное, анализировать, систематизировать найденные данные, приобретут навыки в экспериментальной работе. С течением времени они смогут объединить химические, биохимические, физиологические исследования с клиническими наблюдениями и в течение 3—4 лет сделать цельную, содержательную работу по избранной теме.

В заключение хочется пожелать плодотворной работы XI Объединенной научной студенческой конференции мед. вузов Прибалтики и Белоруссии.

Ф. Прокопчук, СНО

Председатель Совета СНО Минского мед. института

Кружок анестезиологии

Желание познакомиться с самым новейшим кружком СНО тесно связано с недавно организованным кружком анестезиологии. День рождения кружка — 28 октября 1963 года. С разрешения председателя этого общества поведаем вам его историю.

Кружок был организован на базе анестезиологического отделения Республиканской клинической больницы им. П. Страдиня. Со дня основания кружка его руководителем был главный анестезиолог республики — доцент Г. Андреев, который с докторами Зирнис и Даугулис никогда не отказывали в помощи и совете. Кружок работает в хирургической клинике факультета усовершенствования врачей. Работа кружка имеет большое значение в подготовке будущих специалистов — анестезиологов. То, чему они научатся здесь, на занятиях, и будет тем багажом, что возможно получить по окончании института. Нельзя умолчать и о том, что анестезиология с каждым годом развивается, дифференцируется в различных направлениях. Члены кружка не только получают здесь практические навыки, но и знакомятся с научной работой. Надо отметить, что бывшие члены кружка не изменяют своей избранной профессии.

Каковы же достижения кружка за 6 лет? Язык цифр говорит об этом красноречивее всего. 30 кружковцев стали авторами 21 научной работы, участвовали во всех конференциях СНО, РМИ успешно стартовали на конференциях СНО многих городов СССР и даже в Варшаве и Праге.

За разработку вопросов истории анестезиологии и влияния вредного пространства системы наркозного аппарата на дыхание кружок был специально отмечен в конкурсе между кружками СНО РМИ.

Кружок активно готовится к конференции СНО Прибалтийских республик и Белоруссии, которая состоится сейчас в Тарту.

И. Пука, РМИ

Представляем кружок психиатрии СНО ТГУ

Кружок психиатрии был создан при кафедре психиатрии и судебной медицины ТГУ 5 апреля 1950 года, через два года после организации Студенческого Научного Общества в Тартуском университете.

Главным инициатором основания кружка был учившийся тогда на пятом курсе медицинского факультета первый председатель СНО ТГУ Хейти Кадастик.

Х. Кадастик, являющийся в настоящее время главным врачом Тартуской республиканской клинической психоневрологической больницы, стал и первым старостой психиатрического кружка СНО, вместе с ним приступили к исследованию глубин человеческой психики еще 3 (!) члена кружка.

Хотя состав кружка был небольшим, благодаря энтузиазму результаты работы были неплохими. Можно с уверенностью сказать, что кружок психиатрии СНО ТГУ является колыбелью эстонских психиатров.

Со времени основания кружка до настоящего времени научными руководителями являются профессора медицинского факультета ТГУ Э. Кару и Ю. Саарма, под руководством которых членами кружка в течение 19 лет было составлено 34 конкурсных работы, большинство которых получило I премию на конкурсах студенческих работ ТГУ.

В связи с развитием психиатрии и изменением общественного мнения о психиатрических лечебных учреждениях (ведь исчезли же из лексики культурного человека слова «сумасшедший» и «сумасшедший дом») возрос и интерес студентов к сущности психических нарушений и возможностям лечения.

В настоящее время в психиатрическом кружке ТГУ занимается 32 студента. Очевидно, что число в конкретных условиях можно считать оптимальным, потому что СНО как массовая организация по-видимому, немыслимо. В кружке используются в основном три формы работы.

Во-первых, собрания, которые проводятся регулярно через каждые две недели. В повестке дня их обычно имеется реферат, а также демонстрация больного, иллюстрирующая доклад. Этой текущей работой заняты свыше 60% членов кружка.

Чтобы избежать появление пассивных членов кружка, было утверждено положение кандидата в члены кружка. Полноправным членом считается студент, который после подачи заявления выступил или с рефератом или с демонстрацией больного на собрании кружка. В настоящем учебном году у нас состоялось 13 собраний.

Во-вторых, самостоятельная научно-исследовательская работа под руководством преподавателей (в данный момент научной работой занимается 45% членов кружка).

Хорошие возможности для исследовательской работы предоставляет действующая на базе кафедры и больницы проблемная лаборатория психофармакологии, которая оборудована современной аппаратурой для исследования деятельности человеческого мозга.

Особенно актуальным направлением исследовании является уточнение возможности воздействия на расстройства высшей нервной деятельности человека психотропными веществами.

Третьей формой является работа в клинике под руководством врачей: обследование больных, обсуждения диагнозов, лечебные процедуры и т. д.

В течение прошедших лет у кружка образовались тесные связи с другими кружками СНО. Традиционными стали ежегодные экскурсии в какую-нибудь психоневрологическую больницу республики, а также торжественные проводы выпускников в конце учебного года.

Абсолютное большинство прошлых членов нашего кружка работает психиатрами. Можно с гордостью констатировать, что главные врачи всех психиатрических больниц республики — воспитанники нашего кружка.

Приобретенный в кружке интерес к научной работе у большинства сохранился и находит связь с практической работой, это и помогает эффективно защищать и восстанавливать психическое здоровье нашего народа.

В. Янес

(Председатель кружка психиатрии СНО ТГУ)

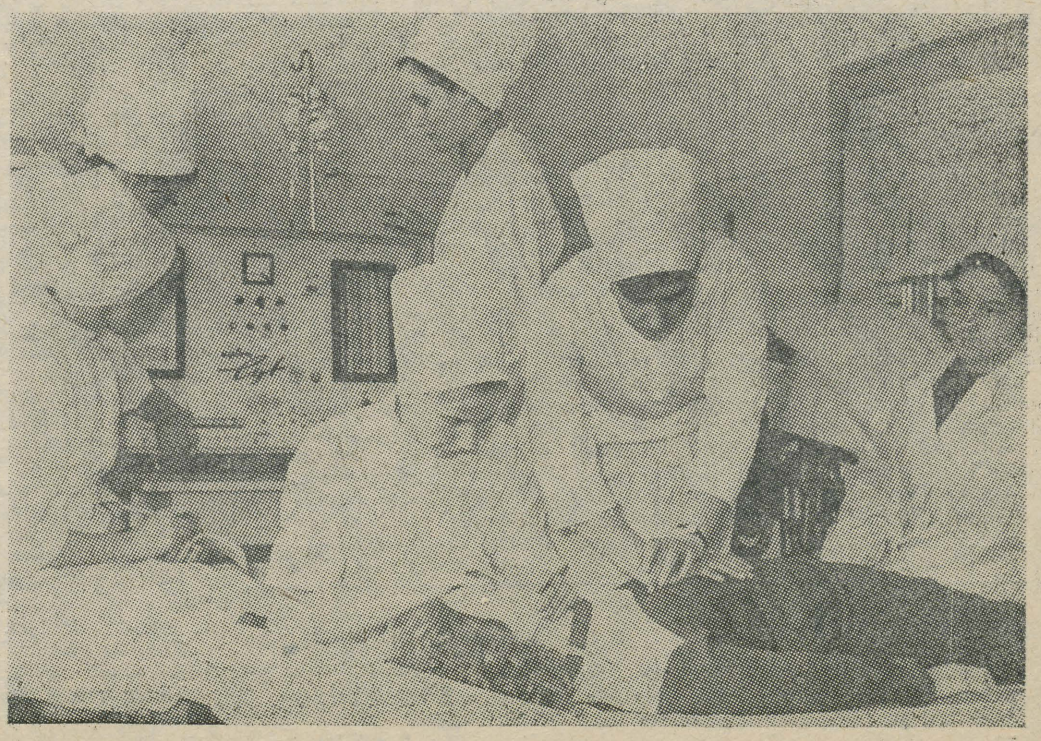

● Тартуские медики на практикуме

Loss seisis kingul — õrnroosa, pimedaaknaline, ainult rõduklaasid veel lillas loojanguõhetuses.

Akna all jalutav Clarlaw vaatas udusesse orgu ja võpatas — kauge tammesalu tagant ilmus udujoomest ratsasalk.

Nii et siis ikka veel täna...

Äkitselt sähvatas all orus uduhõbedaste rüüde ja kiivrite vahelt midagi punakollast. See oleks olnud nagu teistkordne ilus ja hoopis rõõmsamalt ilus loojang — punakuldne oma kuninga lipp..! Ja tulija on ju Frilick oma meestega! Suurepärane! Ammu tahtsin temaga lähemalt tuttavaks saada... Ja nüüd kaitseme koos minu lossi. Ainult mis ta mõtleb mu majast... suurtükid daamitubades... mehed on tualettlauad ja voodid püssirohukotte täis ladunud... ei olnud isegi aega peegleid välja viia... said ruttu keldrist üles toodud vanad lasketorud... Ta viimati muigab mu üle...

Ka Frilick ei tundnud end hästi: milline uhke loss, peen elamine... ma näin talle lausa talumehena... kindlasti...

— No olgu, et suurtükid tubades naeruväärsed... ega see minu elamine muidu nii kesine ei olegi...

— Ta on tõesti üks haritumaid mehi maal, nagu räägitakse... aga kuigi mina tema kõrval... igatahes mingit lugupidamatust ei ole ma ka ära teeninud ja taluda ei kavatse...

Hommikul räägiti asjalikult.

Ingvar Luhaäär

Jasmiinid

Karge hommikune asjalikkus. Ometi küsis Clarlaw endalt tihti: kuidas ta minusse suhtub, see vaba metsade ja lahingute laps? Ta näitas külalisele veinikeldrit ja siis ka aeda. Seal ei osanud ta midagi muud, kui lehtlat näidata. Seisatati jasmiinipõõsaste vahel. Clarlaw kirus ennast: needus! kohe millestki ei oska rääkida... ma pole iialgi seltskonnas niiviisi jäänud — suu kinni... no mis see on... väga tahaks elavasse vestlusse ja ei saa?

«Kas need jasmiinid teil, mis nii hõrgutavalt lõhnavad, kannatavad ka hästi talvekülma?»

Clarlaw võpatas: mis asja sa küll räägid... Selge, et sul pole vähimatki huvi nende jasmiinide vastu, milline teesklus peab ikka olema meie vahel!

«Ah tont neid teab,» kehitas ta õlgu. Sa räägid mulle jasmiinidest, nagu oleksin õrn meelisklleja, lillekasvataja ainult... aga kui ma tahan olla su sõber, kas või surra võideldes sinu kõrval...

«Suurtükke tuleks majast vähemaks võtta,» tähendas Frilick, heites pilgu akende poole, kust paistsid peened mustad torud. «Liiga palju püssirohtu tubades, võib plahvatada.»

Clarlaw ei lausunud musta ega valget, kui aga paar tundi hiljem ülemkokk hingeldades tema ette jooksis: «Mehed tahavad ka kööki akna juurde lasketoru panna!», kihvatas temas miski ootamatult: «Pangu! Mine aita!»

Kui Clarlaw ja Frilick rõdul õhtulauas istusid, käis lossi alumise korruse nurga pool äkki kõva kärtsatus. Frilick kargas püsti, käsi mõõgapidemel.

«Kokk lendas õhku,» tähendas Clarlaw, «köögis».

Frilick seisis veel hetke, silmis kummaline trots, lükkas siis liuhkleva loksahtusega mõõga tagasi tuppe ja istus.

Clarlaw tõstis vaagnalt kanakoiva ja kollane rasvanire voolas sõrmede vahelt läbi rannet mööda alla käisesse, valgudes seal vastiku judinana laiali. Juba sellest ajast peale kui ta noore poisina Prantsusmaale haridust ja kombeid saama oli saadetud, polnud iial midagi seesugust juhtunud.

Clarlaw laskis kanakoival tagasi vaagnale potsatada. Sellest lendas pritsmeid Frilickile näkku. Viuhti kadus äkki laud — Frilicki jalahoop oli ta tõstnud ja üle rõduserva alla jasmiinipõõsastesse lennutanud. Nüüd istusid kaks meest teineteise vastas toolidel. Nende vahel haigutas imelik tühemik.

Clarlaw tõusis, kummardus. Hetkeks oli see nagu lahendus, kuid ei!

— Ah hiilgad minu ees oma kommete ja kummardustega, vabandad, pilkad mind!

— No oli mul vaja nii vabandada, nagu oleksin araks löönud, teda kartnud...

Ja kõige kummalisem on see, et kumbki ei eksinud ka päriselt: Clarlaw oli omajagu tõesti irooniliselt viisakas olla tahtnud ja omajagu oli kartnud ka. Milleni küll me peame minema! Clarlaw tundis, et kui ta tahab sõprust, peab midagi, on viimane aeg. Ainult ta ei teadnud, mida peab. Lõpuks ta ütles: «Rääkige... midagi oma võitlustest...»

Kui totakalt see kõlas! Clarlaw tundis seda ka ise — juba siis, kui tal sõnad alles suus olid — ja temas murdus miski: «Sa ei usu... ma siiski ütlen... kui sa tulid... kuidas ma tahtsin, igatsesin saada sinuga sõbraks... kas selle igatsuse pärast... ei või olla... me mõlemad ju... ka sina tahtsid saada minuga sõbraks...»

Kõrvetav tülgastus moonutas Frilicki nägu — miski hinna eest, ei miski hinna eest võinud ta tõeks tunnistada Clarlaw sõnu — see tõde tõmbas paratamatult endaga kaasa, kiskus alasti veel teise tõe: meie kohtumise esimesed tunnid on täis nurjunud sõprust... meie sõpruse algus nurjus — tõe, mis on nii talumatu, kui üldse võib olla sügavaim piinlikkuselämmastus. Hingeldades ja mitte saades enam ka peatuda, jätkas Clarlaw nõrga lootusega: «... ja siis hakkas tekkima meie hinges see...».

«Julge rääkida ainult endast!» — Frilicki haaras uus jälestus. Seisnud hetke tardunult, karjatas ta: «Tõmmake mõõk! Võitleme!»

Väikeselt algasime, aga välja tuli rahvusvaheline teaduslik väljaanne

Algus oli tõesti tagasihoidlik: 68 lk-line vihikuke kuue artikliga, neist kaks meilt — L. Mälli ja M. Remmeli sulest. Pealkirjaks niisama tagasihoidlik «Terminologia Indica» I.

See juhtus kaks aastat tagasi. Mis on sellest rotaprinteeritud väljaandest siis nüüd saanud? Küsime seda aspirant L. Mällilt, kes oli selle orientalistikakogumiku sünni juures ning on praegugi ürituse hingeks.

««Terminologia Indica» teine vihik on tootmises,» räägib L. Mäll, «see on esimesest mõnevõrra mahukam, kuid eriti suureks me selle sariväljaande vihikuid ei kavatse paisutada. Peale kodumaiste autorite avaldame siin prof. Jaan Puhveli (Kalifornia ülikool) uurimuse. Kolmanda vihikuga — see on juba toimetatud — tähistame tuntud vene buddholoogi Otto Rosenbergi (1887—1919) viiekümnendat surma-aastapäeva. Välismaistest teadlastest on sellesse vihikusse kaastööd teinud J. W. de Jong — Austraalia Rahvusliku Ülikooli professor, orientalistikateaduskonna dekaan; H. Nakamura — Tokio ülikooli professor, dekaan, Jaapani-India Ühingu president; N. Aiyasvami Sastri — Üleindialise Ülikooli (Santiniketan) professor jpt. Neljas kõide oleks pühendatud India vanade grammatikate terminoloogiale. Peale nimekate nõukogude uurijate on oma kaastöö ära saatnud Uttrechti ülikooli professor J. Gonda.»

Märgime, et juba pärast esimese vihiku ilmumist äratas uus sariväljaanne tõsist huvi USA, Prantsusmaa, India, Jaapani, Belgia, Saksa DV, Saksa FV, Austria jt. maade indoloogide hulgas. Nendega loodi vahetussuhted. See huvi on aina süvenenud, sest ülikooli orientalistid annavad välja ka tüsedamat kogumikku «Töid orientalistika alalt». Esimene kõide on ilmunud, teine koostamisel (toimet. P. Nurmekund). Sinna on avaldamisruumi palunud mitmed välismaised autorid.

Orientalistid on meil tõelised entusiastid, muud baasi neil peale entusiasmi õieti polegi. Seda hinnatavamad on selle väliselt otse idamaise tagasihoidlikkuse ning kannatlikkusega tehtud töö tulemused, mis nüüd on pälvinud rahvusvahelise tunnustuse. Ametlikes teadusliku töö aruannetes on neist harva juttu, nagu humanitaaraladest üldse.

«Mis saab siis edasi?»

«Tahaksime jätkata ja jätkamegi,» arvab L. Mäll, «ainult raskeks läheb. Üht abitööjõudu oleks hädasti vaja ja sellele ruumi töölaua jaoks.»

Aga ehk saab tulevikus sellegi. Paljuks meil neid rahvusvahelisi teaduslikke väljaandeid siis ikka on. Üritus on ju ennast õigustanud.

S. LEHT

Tundsime kevadest rõõmu ehk jäämineku aegu Pärlijõel

Om jalge all mul vällatii,
ma rohu pääle istma jää,
sääl maad ma silitele nii,
kui latse vasta oldas hää.

Nii tunneb kevadest rõõmu Arthur Adson, üks väheseid eesti kirjanikke, kes on kirjutanud võru murdes. LK ringi ees on luitunud puumaja — Sänna algkool, kus ta sai oma esimese koolitarkuse. Just siin on hea kuulata Reinu ettekandes (tal see keel suus) Adsoni lihtsaid maamehelikke luuletusi. Adsoni looming ja Sänna on lahutamatult seotud — alustame meiegi siit oma kevadist retke mööda «vällatiid», tehes kaasa Pärlijõe kiirudkäärud.

Läbi hõredate võserike, mööda mätlikke heinamaid, vahel lumestki läbi, üle kevadisest suurveest nätskete põldude, meie sammudest jäävad sügavad «kraatrid». Jõgi helkleb kord kaugemal, kord nii lähedal, et võib käega «kraadida» vee soojust. Pahinal panevad allavoolu määrdunud jääpangad — talve viimased tunnistajad. Tore vaatepilt — vahel võib oma kodulinnaski jäämineku maha magada!

Pärlijõgi on oma nime saanud ebapärlikarbi järgi, mida siin tänapäeval vaevalt enam leidub. Jõgi on kiirevooluline — 1 km kohta tuleb 4 m langust — ja kohati kärestikune. Rohkesti on ehitatud vesiveskeid, meie lõppsihiks on Saarlase veski.

Väiksemaid peatusi teeme palju — kaeme Virunuka tarandkalmeid, oleme Kubijal looduslike arteesiakaevude juures, uurime Purlaku mäe koobaste liivakivist seinu ning tulekindlat rohekassinist savi Sänna lademetelt.

Ilm on nii tujukas kui veel olla saab: hooti sajab vihma, rahet, puhub tuul ning paistab päike. Päris kevadetunne tuleb sisse, kui silma hakkavad erkrohelised oraseväljad ning kõrvu kostavad arglikud metsvindi kutsehüüdmised. Saame põgusa ülevaate ühest Eesti kaunimast jõest ning kindla sooviga tulla kunagi tagasi, vaatama, kas «kitsambass om jäänu Pärlijõen vii».

E. PARIJÕGI

LK

Reedel, 18. aprillil kell 18 koguneme Tähetorni juurde. Tutvume J. Eilarti juhendamisel Toomemäega.

Esmaspäeval, 28. aprillil kell 20 Vanemuise geograafiaauditooriumis kohtumine KARL ADRAGA.

Ringi juhatus

Paar aastat tagasi sai suusasport meie vabariigis uued tuuled tiibadesse. Otsiti, nähti vaeva, peatselt tulid ka võidud. Ajaleheveergudel kohtasime üha sagedamini ERNA ja HERBERT ABELI ning nende õpilaste nimesid.

Üks neist — ANN KARU — õpib praegu raviosakonna I kursusel, on suusaspordiga tegelnud ligi kümme aastat. Võistelnud Saksamaal, Prantsusmaal, Rootsis, Soomes, kuulub NSV Liidu juunioride koondisesse, hiljuti tuli ENSV III talimängudel kolmekordseks võitjaks. Ühe kuu jooksul on keskmiselt suuskadel 500 kilomeetrit. Tänavune edukas hooaeg hakkab lõpule jõudma.

● Paar sõna Soome-reisist ja sealsest suusaelust.

Suusasport on Soomes väga populaarne. Meie võistlusi jälgis raja ääres 29 000 pealtvaatajat. Võistluste kalendriplaanid on soomlastel kahe aasta peale ette tehtud. Võistlusi on palju, aga kunagi ei esine ümberkorraldusi. Paljud rajad on otse linna sees.

Teatesõidus tulin koos I. MÄGARI ja A. OLJUNIININAGA kolmandaks.

● Keskkoolipäevil on raamat võistlustel kaasas. Aga nüüd?

Raamat on endiselt alati kaasas.

● Nõukogude suusatajate tänavustest startidest?

Naised on võitnud trooni tagasi. Hooaja parimaks pean G. Kulakovat.

● Teaduse osa spordis.

Varustus muutub pidevalt. Jaapanlased kasutavad suuskade valmistamiseks tehiskiudu. Katsetatakse määreteta suuski. Keppe hakatakse tegema uuesti metallist: kergetest metallisulamitest. Määrded uuenevad pidevalt, meile jõuavad aga hilinemisega.

● I. Mägari toredast sõidust NSV Liidu meistrivõistlustel.

Ootasime Ingridi edu, aga ei uskunud, et see nii kiiresti tuleb.

● Kes on olnud suusaradadel eeskujuks?

H. Tallo.

Suusatajast, kes tasast maad ei armasta

● Mõtted distantsi ajal?

Kui peakonkurent on varem startinud, siis on hea orienteeruda. Kui jõuan eessõitjale järele, teen plaane peakonkurendi püüdmiseks. Kui väsimus peale tuleb, vaatan loodust. Loodus on puhkuseks.

● Kus meeldib võistelda?

Tasast maad ei armasta. Võistelda meeldib Käärikul. Tore oleks ka Lahtis.

Kui Ann Karuga juttu ajasin, ootas teda jällegi ees kohvrite pakkimine: hooaja viimane jõuproov Otepääl. Et tuul oli akna taga küllalt tugevaks tõusnud ja tibutas vihma, siis tundsin huvi, kas Otepääl ikka lund jätkub. Jätkuvat. Otepääl on mäekülgi, kuhu päike ligi ei saa. Seda teab Ann täpselt, on ju Otepääga seotud tema võidud ja kaotusedki.

Nüüd veel viimane teade. Otepääl läks hästi.

H. Väärandi mälestusvõistlustel tuli Ann Karule 5 km distantsil esikoht, 8 km alistus ta oma endisele pinginaabrile E. VALDSONILE.

U. ESLON

Fotol A. Karu.

100 suusakilomeetrit

TRÜ Spordiklubis loositi 1. aprillil välja 15 auhinda. Auhinnasaajateks on: **Ain Aarelaid (VI kesklaborisaajat: Ain Aarelaid (VI kesklaboratooriumi), Vello Malken (pol. ök. kat.), Ülo Lepik (teor. mehh. kat.), Tiit Rosenberg (ajaloo I), Hilja Namm (raamatupid. kat.), Leonhard Toom (KKT spordim. kat.), Rein Saarma (õigus II), Viktor Brin (ravi V), Eve Martin (mat. II), Aavo Luuk (psühh. I), Ülle Hanson (psühh. I), Osvald Allikas (KKT õppejõud), Eva Issakova (ravikehakult. VI), Mart Siiman (maj. kübern. I), Tiia Järvanurm (mat. ped. III).**

Ühtlasi selgitati välja kolm kõige rohkem suusakilomeetreid läbinud meest ja naist. Nendeks osutusid:

NAISED
1. **Maret Jalakas (ravi V) — 260 km,**
2. **Tiiu Kõresaar (KKT III) — 203 km,**
3. **Tiina Uutmaa (saksa f. II) — 152 km,**

MEHED
1. **Leonhard Toom (KKT spordim. kat.) — 266 km**
2. **Aavo Luuk (psühh. I) — 777 km**
3. **Endel Madisson (ravi V) — 250 km**

Need kuus matkajat saavad eriauhinna omanikeks.

ESTRAADIKONKURSIL

Pärast viimast vastavasisulist teadet on ülikooli klubi lava olnud kahe teaduskonna päralt.

Kaks nädalat tagasi pidi esinema Ajaloo-Keeleteaduskond. Tuli aga pettumus. Õhtu kujunes vaid tantsupeoks, sest esinejaid polnud. Põhjusi uurides selgus, et organisaator Marika Klaas jäi haigeks, teised aga ei teadnud, mida teha. Peapõhjus — organiseerimatus. Ajaloo-Keeleteaduskonnas on 6 osakonda. Igal osakonnal on komsomolibüroo. Kes seda siis organiseerima pidi kui mitte nemad!

Nüüd aga tuli välja, et püüdsid teha vaid eesti filoloogia tudengid, kusjuures teiste osakondadega mingit kontakti polnud. Tagajärjeks oli täielik läbikukkumine.

Läinud pühapäeva õhtul esinesid matemaatikud. Kavas vaheldusid laul ja sõna. Vaatajaile näidati pilte üliõpilaselust, aktuaalsetest päevaprobleemidest jm.

Kahjuks olid mõningad etteasted väga nõrgad, jäid eemale kava põhisuunast.

Eeloleval nädalavahetusel on klubi mõlemal õhtul konkurslaste käsutuses. Laupäeval esinevad füüsikud. Pühapäeval nältavad oma kava arstid.

T. PAULSON

1970. a. suvel (17.—23. augustini) toimub Tallinnas ülemaailmne fennougristika kongress. Töötab neli sektsiooni: lingvistika, folkloristika ja etnograafia, kirjandus, arheoloogia ja antropoloogia. Kongressi organiseerimiskomitesse kuuluvad ka TRÜ esindajad, neist prof. P. Ariste komitee esimehena.

Märtsi keskpaiku laekusid komiteele osavõtuanketid. Külalisi tuleb Soomest, Ungarist, Rootsist, USA-st jm. Kõige arvukam on muidugi Nõukogude Liidu fenno-ugristide esindus.

Ülikooli vastavad kateedrid on alustanud ettevalmistusi selleks suursündmuseks. Peaaegu kõik eesti keele ja soome-ugri keelte kateedri õppejõud esinevad kongressil ettekannetega. Ajaloo-Keeleteaduskond annab välja teaduslike tööde kogumiku. Dots. A. Valmeti initsiatiivil on koos populaarteadusliku raamatu käsikiri, kus kõneldakse eesti murdeist ja sugulaskeeltest ning ülikooli ekspeditsioonidest eri keelealadele.

Kongressist osavõtjad külastavad ka meie ülikooli.

Ajalehe tänase numbri kujundasid III k. žurnalistika eriharu üliõpilased V. Laats, H. Puusepp, E. Laansalu.

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2452. MB-03984.

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (725) Reedel, 24. jaanuaril 1969 XXIII aastakäik

ÕPPEAASTA ALGAS

Kaugõppeosakond alustas uut õppeaastat 2. jaanuaril. Ruumide puudumine kaugõppijate majutamiseks ei võimaldanud sügissemestril õppe-eksamisessioonidega algust teha. See aga tähendab, et kaugõppijatel tuleb terve õppeaasta töö sooritada ühe poolaasta kestel. See nõuab kaugõppijailt suurt pingutust.

Kaugõppe korras õpib meil praegu 2320 üliõpilast ehk 36,6% kogu TRÜ üliõpilaste arvust. Vaatamata kõigile raskustele saavutasid kaugõppeüliõpilased võrreldes eelmise õppeaastaga (1967/68. õ.-a.) paremaid õppetulemusi. Ülikooli lõpetas kaugõppe korras 194 üliõpilast ehk 75,7% viimase kursuse koosseisust (eelmisel aastal 66,1%). Järgmisele kursusele üleviidute arv kasvas ja oli 1281 kaugõppijat ehk 56,6% koosseisust (eelmisel õppeaastal 49,9%). Kursust kordama jäänute arv vähenes 26,9%-lt 22,5%-le.

Kaugõppijad võtsid osa ka üliõpilaste teaduslike tööde esitamisest ja said vabariiklikke esimesi auhindu (Tiiu Ojanurme, Otto Roos ja Aino Urva).

Õppeedukuse tõusule aitas kaasa ka õppevahendite tiraaži suurenemine. Kirjastusgrupi kaudu ilmus õppevahendeid 68 nimetust, kokku 535,5 trkp.

2.—11. jaanuarini olid õppe-eksamisessioonil Ajaloo-Keeleteaduskonnast 375 üliõpilast. Nad olid majutatud peamiselt koolimajadesse, seda võimaldas koolivaheaeg. Kuid kogu talvise sessiooni läbiviimiseks nendest päevadest ei jätkunud.

9. jaanuaril tuli psühholoogiaosakonna III kursus. 17.—22. jaanuarini oli sessioon Õigusteaduskonna I—V kursusel. Kõige suurem üliõpilaste hulk tuleb õppe-eksamisessioonile 25.—27. jaanuaril, s. o. ajal, mil statsionaarsel osakonnal algab talvine õppevaheaeg ja leidub ruumi ühiselamutes kui ka auditooriumides.

22.—27. märtsini, s. o. koolitöö vaheajal, peame uuesti kutsuma Ajaloo-Keeleteaduskonna III, IV, V kursuse, sest neil jäi jaanuarikuus sessioon pooleli.

Kevad-suviste õppesessioonidega alustame 16. mail. Juubelilaulupeo tõttu (13.—15. VI) peame üliõpilased jaotama kahte gruppi, kellest esimene grupp lõpetab oma õppe-eksamisessiooni 12. juunil, sest kõik majutusruumid antakse siis üle laulupeo lauljatele. Teine osa teaduskondi ja kursusi on kutsutud 16.—17. juunist, s. o. laulupeo lõppemisel ja nende õppetöö ulatub mõnel kursusel kuni 14. juulini.

Ülaltoodust nähtub, et tööd kaugõppe üliõpilastega saab parandada sellega, kui õppe-eksamisessioone korraldada kogu õppeaasta kestel. Selleks on aga tarvis, et kaugõppeosakonna käsutuses oleks kogu õppeaasta kestel 100—150 majutamiskohta, mis võimaldaks õppe-eksamisessioone vastava graafiku kohaselt korraldada hajutatult teaduskondade ja kursuste kaupa kogu õppeaasta kestel, alates septembrist-oktoobrist ja lõpetades juunis. Siis ei kaotaks kaugõppijad sügisest poolaastat ja aasta õppeplaani täitmine ei kuhjuks ühele poolaastale. Õppejõudude koormus kaugõppe osas jaguneks ühtlasemalt õppeaastale ja talvine statsionaarse osakonna õppevaheaeg vabaneks õppetööst kaugõppijatega. Suvel aga saaks lõpetada õppetöö kaugõppijatega 1. juuliks, mis on oluline õppejõudude suvise puhkuse õigeaegseks algamiseks.

Praegu on ülikooli ühiselamutes kokku 2667 kohta. Esimese uue ühiselamu valmimisel tõuseb kohtade arv 3200-le. Kuid selline on ühiselamukohtade arv alles 1971/72. õppeaasta alguseks, s. o. $2^1/_2$ aasta pärast. Kaugõppe töö tuleb aga ümber korraldada juba tulevase õppeaasta alguseks ja selleks lahendada kaugõppijate majutamise küsimus õppe-eksamisessioonideks. Mõnesugused reservid nii kõrgemate koolide kui ka kesk-kutsekoolide ühiselamute osas järgmiseks õppeaastaks kujunevad. Nende ärakasutamisele tuleb aegsasti mõelda.

Loodame, et ka kaugõppijad aitavad kaasa uue ühiselamu ehitustöödel. Suvekuudel oleks see võimalik korraliste puhkuste ajal. See looks kaugõppijaile moraalse õiguse osasaamiseks uuest ehitatavast ühiselamust. Sellele tuleb kõigil kaugõppijail mõelda.

Nüüd aga alanud õppe-eksamisessiooniks kaugõppijaile palju jõudu ja edukat eksamite sooritamist!

L. KANGUR,
kaugõppeprorektori kt.

TRÜ Nõukogus

Kuhu kerkivad ülikooli uued hooned?

Seda probleemi arutati mööduvnudreedesel TRÜ nõukogu laiendatud koosolekul, millest võtsid peale nõukogu liikmete ja õppejõudude osa veel ENSV Riikliku Ehituskomitee, «Eesti Projekti», Tartu TSN Täitevkomitee ning EKP Tartu Linnakomitee juhtivad töötajad. Kuulati ära «Eesti Projekti» Tartu osakonna ettepanek peaarhitekt R. Kivi ettekandes ning ülikooli seisukohad, millised esitas rektor prof. F. Klement. Ettekandeile järgnesid sõnavõtud. Koosolek ei nõustunud «Eesti Projekti» Tartu osakonna poolt tehtud ettepanekuga näha ülikooli ehitusrajoonina ette maa-ala Tähtvere tn., puhkepargi, Emajõe ja Komsomoli tn. vahel (nn. «supilinn») ja vastas asuv Ülejõe rajoon.

Arhitekt R. Kivi märkis, et ettepanek on põhimõtteline, üksikhoonete paigutust selles ei ole ette nähtud. Valiku kasuks kõnelevad niisugused linnaehituslikud printsiibid, nagu perspektiiv (leidub varu-ala), kompaktsus, võimalust siseliiklust otstarbekalt korraldada, seos vana ülikooli kui keskusega, linna loodusliku omapära kasutamine (reljeef, Emajõgi). Nn. «supilinn» on ehituslikult armetu, suhteliselt hõreda asustusega. See linnaosa tuleks lammutamisele, pinnas vajab niikuinii saneerimist. R. Kivi ettekannet täiendas sm. Eiber, kes valgustas probleemi ehituslikust küljest.

Rektor F. Klement ütles, et kuigi põhimõtteliste seisukohtadega võiks ehk nõustuda, pole konkreetne ettepanek siiski vastuvõetav. Ülikoolil on vaja:

— asuda võimalikult kohe ehitama; ettenähtud rajoonis aga tuleb enne vanu maju lammutada; ümberpaigutatavatele inimestele on vaja ehitada elamispind — see kõik on seotud ajakaoga;

— looduslikud tingimused on ikkagi halvad, pinnas on soine ja niiske, keldrite ehitamine pole võimalik; pealegi läbib tulevikus seda rajooni suur liiklusmagistraal.

Neid asjaolusid silmas pidades on palju otstarbekam see rajoon, millele ülikool pretenderib (maa-ala Pargi—Tähe—Lille—Kalevi tn. vahel).

Järgnevates arvukates sõnavõttudes (sm-d Paavel, Peep, Jürimäe, Vaiksaar, Haldre, Ananjeva, Reimand, Reinet, Rebane, Tohver, Uibo jt.) toetati rektori seisukohta. Lisaks eelnevale märgiti, et soine pinnas annab hästi edasi vibratsiooni, mis segab aparaatide tööd, niiskus rikub tundlikku aparatuuri, ülikooli poolt taotletav ala on lähemal ülikooli ajaloolisele keskusele, lähedased rajoonid oma amortiseeruvate majadega moodustavad sellele vajaliku perspektiivse varu jne.

«Eesti Projekti» juhtkonna (arh. M. Port) ja ehituskomitee (V. Herkel) esindajad märkisid, et «Eesti Projekti» Tartu osakonna poolt tehtud projekt on Tartu linnaehituslikke perspektiive silmas pidades vajalik töö, kuid on tarvis, et läbi töötataks ka teised variandid. Juhiti tähelepanu (Tartu linna TSN TK esimees sm. Karu) ka sellele, et ülikooli ehituslikud perspektiivid on kuni viimase ajani olnud ebakindlad. Vaja on välja töötada TRÜ ehituste kubatuurne plaan järgneva 12 aasta peale. Nõukogu asuski põhimõttelisele seisukohale, et arutletav variant ei rahulda ning et projekteerimisorganisatsioonid valmistaksid ette ka teise paiknemisskeemi, lähtudes ülikooli vajadustest ning ettepanekutest.

DIALOOG

Merike (Siira heameelega): Tere, Urmas! Kuidas sul läks?

Urmas (Jahedalt): Tere. Kolm (kehitab õlgu). Stipp läks. Läbi.

Merike (Siira kaasatundmisega): Oi-oi ... Kuidas siis niimoodi ometi!? Sa ju õppisid — ööd läbi. Kas noris? Oli sant pilet? Räägi!

Urmas (Täielikus apaatsuses): Hea pilet. Teadsin ka. Palju fakte. Mõni läks meelest. Lisaküsimused (Lõug hakkab tõmblema). Kurat. Stipp läks.

Merike (Sulavas kaastundes): Ära võta nii südamesse, palun! Tule, lähme kohvikusse, ma teen sulle välja, eks? Pärast istume kinos, mul on piletid. Siis tuled minu poole ...

Urmas (Tühi pilk kauguses. Vasak silm tõmbleb): Ütles: kogu semester. Pidevalt töötada. Mitte ainult sess. Olgu õpetuseks. Kolm. Stipp läks.

Merike (Kogu õnnetust läbi elades): Mis sa siis niimoodi — teised eksamid sul ju neljad-viied! Tule, unustame kõik selle! Võta ennast kokku!

Urmas (Parem silm tõmbleb): Aga aineid palju. Kõik tähtsad. Kõik pähe ajada. Reeglid. Erandid. Sõnaraamatud.

Merike (Haarab poisil varrukast, tirib minekule): Tule, noh tule ometi, lähme!

Urmas (Mõlemad silmad tõmblevad): Kogu semester. Pidevalt töötada. Aga õhtuni loengud. Väsinud. Kõht tühi. Muud kah teha ... Kolm. Stipp ...

(Kaugenevad. Kostab tüdruku hellitav sädin, poisi tunderõhutud lausekatkendid. Sõnadest ei saa enam aru.)

Rahvusvaheline Üliõpilasliit teatab

JUGOSLAAVIA

Zagrebis peeti **VIII rahvusvaheline üliõpilasteatrite festival.** Osa võttis 3 truppi Inglismaalt, 3 Itaaliast, 2 Tšehhoslovakkiast, kohal olid trupid Hollandist, Rumeeniast, Rootsist, Austriast, Jugoslaaviast ning Lääne-Berliinist.

Rahvusvaheline žürii pidas parimaks Parma üliõpilasteatri etendust P. P. Pasolini «Halvad linnud ja väikesed linnud». Auhindu said veel teisedki trupid, nagu Genua üliõpilasteater, kes etendas «Kuningas Ubu», Utrechti trupp (Holland), kes esitas Ghelderode'i monoloogi «Rauk», Zagrebi üliõpilastrupp etenduse eest «Viet Rock» ning Bukaresti üliõpilasteater monoloogi eest «Kadunud kiri».

Festivali raames **toimusid diskussioonid** üksikute näitlejate taseme üle, peeti **seminar** teemal «Üliõpilasteatrite osa üliõpilasliikumises».

Festivalil korraldati ka **kaks näitust,** üks — Zagrebi üliõpilaste karikatuurid ning teine — Pariisi sündmuste fotod.

Korterikomisjon informeerib

Kõigil TRÜ töötajatel, kes soovivad kooperatiivis ehitada korterit, palutakse esitada avaldused a/ü.-komiteesse 15. veebruarini.

Kriminoloogia probleemlaboratooriumi üritus

Alates möödunud aasta detsembrikuust hakkas TRÜ kriminoloogia probleemlaboratoorium korraldama iga kuu neljandal pühapäeval algusega kell 12 kriminoloogia-alaseid ettekandehommikuid. Loengud toimuvad TRÜ peahoone 307. auditooriumis. Kriminoloogia on kuritegevuse põhjusi ning selle ärahoidmise abinõusid uuriv teadusharu. Ettekandehommikutel käsitletakse kriminoloogia aktuaalseid küsimusi, tutvustatakse avalikkust laboratooriumi uurimistulemustega ning vahetatakse nendes küsimustes mõtteid praktiliste töötajate, teadlaste ja kõigi asjasthuvitatutega.

Detsembris esines ettekandega teemal «Isiksus ja kuritegevus» filosoofiakandidaat M. Titma. Eeloleval pühapäeval, 26. jaanuaril esineb ettekandega laboratooriumi teaduslik juhendaja dotsent I. Rebane teemal «Kas on minevikuigandid kuritegevuse ainsaks põhjuseks?». Kavas on veel mitmed huvitavad loengud.

Osavõtt kõigile vaba.

I. REBANE

VERBUM HABET PROFESSOR

Karel Čapek oli tark mees. Olen lugenud tema aedniku aastaraamatut ja soovitanud seda lugeda pensionärist naabritele. Karel Čapek on öelnud palju tarku lauseid ja sententse. Temalt on seegi sentents, mille äsja tõi «Sirp ja Vasar». Karel Čapek on nimelt arvanud, et noorel põlvkonnal on tunne, et nendega koos tuleb parem maailm ja vanal kaardiväel on tunne, nendega koos lahkub see parem maailm. Usun, et meie ülikooligi noored võivad vahel õigusega olla veendunud, et nendega algab parem maailm või vähemalt targem maailm, sest nad on juba noorelt meist vanadest mõnes asjas ette jõudnud. Mul on vahel norutunne, kui peab mõne endise õpilasega vestlema oma eriala seikadestki. Pean vahel vältima otsest vastust, kui küsitakse arvamust mõne uue saavutuse või väite kohta. Pean enne vastust võtma kätte raamatuid ja ajakirju, kust saaksin ka ise selle selgeks, mida mõni õpilane on juba saanud. Noored on saanud haarata uuest kinni otsekohe, ilma eelarvamusteta. Vana peab uut sobitama vanaga, enne kui see on talle selge või vastuvõetav. On küllalt neid noori, kes osutavad teadmiste ja kalduvustega, et nad on astumas veelgi paremasse ajastusse kui seda on praegune. Vanal oleks vist kohutav ennast sellisena kujutleda, nagu olid temaaegsed vanad.

Vana maailm pole olnud täiesti halb ega ole paradiis uus maailm. Neid ühte sobitada on aga mõnele või mõnikord keerukas. Ma ei tarvita vägijooke, ei suitseta, ei huligaanitse, aga ma ei söandaks kuidagi öelda, et oleksin endise moraalsema põlve kasvandik, kes peaks maailma enese sarnaseks tegema. Mul on rohkem noori tuttavaid ja sõpru kui vanu, kes samuti ei joo, ei suitseta ega huligaanitse. Need ja teisedki praegused noored ülikoolisõbrad ja tuttavad on siiski kõik minuaegsest noorsoost arenenumad, üldiselt töökamad ning elutargemad. Mulle on vahel tehtud ülesandeks tõsiselt rääkida mõne noormehega. Kui olen pidanud seda tegemagi, siis olen enne tõsiselt rääkinud iseenesega, kas ma olen noorena olnudki parem kui mu vestluskaaslane.

Vanade ja noorte vooruste ja pahede vahel pole vahet. Vahe on vaid selles, et need pahed ja voorused on erisugused ja eriaegsed. K. J. Peterson, J. Hurt, M. J. Eisen ja ka minu Vasula koolmeistrist vanaisa olid dekoratiivsed oma noorpõlve pika tukaga. C. R. Jakobsonist on parim foto just sellest ajast, kus tal oli pikk tukk ja kasvav habe. Miks peavad siis kõik meie noored olema tingimata poolkiilaspäised ja paar korda nädalas aetud lõuaga? Meie esiisad on loonud jumala enese näo järgi. Kas on meil tingimata vaja noored meie enese näo järgi luua?

Noor inimene on energiline, taibukas ja tegevushimuline. Ta on alati ühiskonda parema poole viinud. Olen alati olnud optimist. Olen noortegi suhtes veendunud optimist, kuid siiski kipub vahel pessimism hinge, kui pead nägema noort, kellel pole üldse huvisid, kes on enne saanud vanaks kui nooreks. Neid tülpinud nägudega noorvanakesi näeb Raekoja ees, neid näeb kohvikuis ja vahel ka meie peahoone fuajees. Nad seisavad, jalg teisel, istuvad rööts akil laua ääres ja nad vist ei mõtlegi. Suits nende hambus on ammu kustunud ja ilme on viril. Nendel noortel pole hea ei olevik, minevik ega tulevik. Selliseid virilnoori oli ka siis, kui meie põlvkond oli noor. Siis oli neil suus pikk piip ja jalas simmikingad, ent ilme oli ikka samasugune tülpinud.

Kui oled vana, pead nägema noortes enese noorust. Noortel on raskem oletada, missugused nad oleksid vanana, aga nad võiksid seda siiski üritada.

P. Arate

Kirjandusteadlane A. Annist saab 70-aastaseks

Kui August Annisti elutee 28. jaanuaril jõuab seitsmenda aastakümne lõpuni, siis pole juubeli põhjuseks ainult aastad, vaid pikk sisukas tööpäev alates koolipoisieast tänaseni.

Tartu Riikliku Ülikooliga on seotud tema õpingud 1919—1923, õppejõutegevuse algus (1929—1945) ja osa teaduslikust loomingust. Siin sai ta oma esimese teadusliku kraadi; Kolga-Jaani murraku analüüsiga tõusis ta 1923. a. magistriks eesti keele alal. Siis pöördusid huvisuunad kirjandusteaduse poole ja järgneva nelja aasta jooksul (1924—1927) täiendas ta oma teadmisi sel alal välismaal: Helsingis, Bonnis ja Pariisis. Välismaal, eriti Soomes on ta olnud hiljemgi.

Rööbiti edasiõppimise ja õppejõutegevusega kirjutas ta doktoriväitekirja Kreutzwaldi «Kalevipoja» teemal. Kolmest osast koosneva uurimuse esimene osa ««Kalevipoeg» eesti rahvaluules» tuli väitekirjana kaitsmisele 1935. aastal. Kirjandusloolasena tunneb A. Annist püsivat huvi rahvaluule kasutamise vastu kirjandusteostes, selliselt on disponeeritud ka uurimus Kreutzwaldi muinasjuttude kohta (ilmus 1966. aastal), olles sellisena tähelepandav saavutus.

Ettevalmistatud spetsialistina pidas A. Annist ülikoolis loenguid filoloogidele eesti vanemast kirjandusest, Kreutzwaldiga seotud perioodist, korduvalt esteetikast ning esteetika ajaloost. Abijõuna oli ta tegev 1929.—1936. a-ni, siis 1938. a-ni eradotsendina ja sealtpeale kuni 1945. a-ni dotsendina.

Palju tööd on A. Annist teinud väljaspool ülikooli, kümneid uurimusi ja kirjandusülevaateid või arvustusi nägi trükimusta «Eesti Kirjanduses», «Loomingus» jm. või Akadeemilise Kirjandusühingu toimetistes. Kirjandusloolisteartiklite kõrval avaldas A. Annist teaduslikke artikleid ja populaarseid käsitlusi ka kultuuriloo, sotsioloogia ja filosoofia alalt, millest osa on, tõsi küll, aegunud.

Nõukogude ajal on ta rakendatud Eesti NSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi vanema teadusliku töötajana. Suurim saavutus sellest ajast on «Kalevipoja» tekstikriitiline väljaanne, saanud teoks mitmete kaastööliste abiga.

Aastail 1931—1940 toimetas Annist raamat-ajakirja «Elav Teadus», milles ilmus hulk originaalseid ja tõlkelisi või pooltõlkelisi populaarseid väljaandeid mitmesugustelt erialadelt spordist kuni kirjandusajalooni. A. Annist polnud ainult toimetaja, vaid ka väljaande organiseerija.

Ulatuslik on ka juubilari tõlketegevus, tõlgitavaiks E. Leino, J. Aho, F. E. Sillanpää; «Kalevala», Homerose eeposed jt. teosed.

Luuleloomingust kõige tähelepandavam on tema regivärsiline poeem «Lauluema Mari lugu».

Kes suudaks kõike siin vihjamisigi välja tuua, milliste teemade ja probleemidega uurija on vaeva näinud. Peale tekstikriitilise «Kalevipoja»-väljaande tuli allakirjutanul juubilariga koos töötada eesti rahvalaulude suure antoloogia valmistamisel 1936—1938, A. Annist selle töö juhendajana, allakirjutanu tegeliku teostajana. Meie ühistöö esimese tutvustuse avaldas A. Annist «Eesti Kirjanduses» 1937. a. lk. 235—249. Sellest artiklist alles näeb, kuivõrd põhjalikuks oli planeeritud väljaanne. Kavatsusest oleks midagi küllap vist teokski saanud, kui valitsusasutused poleks rahalisi toetusi ära võtnud ning mujale suunanud. Suure vaeva peaprodukti kõrvalsaadusena ilmus 1948. a. E. Laugaste «Valimik eesti rahvalaule».

Kes juubilari teekonda kasvõi osaltki on kõrvalt näinud või sellega osaltki kaasa sammunud, on võinud kogeda, kuidas sellest energilist rühti mehest on tulvanud sädelevaid ideid, ükskõik, kas mõtted on teostatavad või mitte. Ka viimasel juhul on nad enamasti uute mõtete äratajatena jõudnud vilja kanda. Loomupärane töövisadus ja optimism on juubilaril säilinud ka pärast rasket haigust. Nii on see 28. jaanuaril 1899. a. sündinud Võisiku valla maamehe poeg rajanud endale tee eesti kultuuriloosse.

Tunased ja tänased töökaaslased tervitavad juubilari ning soovivad talle veel palju aastaid oma tööde ja mõtetega virgutada uue loomisele.

E. LAUGASTE

Ülikooli teadusala prorektor 50-aastane

Keskmise põlvkonna üks väljapaistvamaid farmatseute Eesti NSV-s on farmaatsiakandidaat dotsent Johannes Tammeorg, hea pedagoog — farmatseutide kaadri kasvataja, tuntud teadlane ja meie ülikooli teadusala prorektor.

Dotsent J. Tammeorg sündis 25. jaanuaril 1919. a. Tartu rajoonis metsavahi peres. Lõpetanud Tartus 1936. a. Treffneri gümnaasiumi *cum laude*, astus ta samal aastal Tartu Ülikooli farmaatsiaosakonda, mille lõpetas 1940. a. samuti *cum laude*.

Pärast ülikooli lõpetamist jäeti ta assistendina tööle TRÜ farmakognoosia kateedrisse, kus ta 1945. a. alates töötas vanemõpetajana ja 1949. a. aastast tänaseni — dotsendina.

Pika pedagoogilise tegevuse vältel on ta pidanud loenguid ja juhendanud praktikume mitmes farmatseutilises distsipliinis, alates 1946. aastast ka kohtukeemias ja farmakognoosias.

1960. a. peale on ta TRÜ teadusala prorektor.

1963. a. valiti dots. J. Tammeorg TRÜ farmakognoosia kateedri juhatajaks. Seda kohta täitis ta teadusala prorektori töö kõrval ühiskondlikus korras kuni 1966. a., mil kateedrid liideti ühiseks farmaatsia kateedriks.

Kiindumus teaduslikku töösse ilmnes J. Tammeorul üliõpilaspõlves. Konkursile esitatud esimene eksperimentaalne töö «Ravimtaimede kuivatamisest» pälvis I auhinna. Sama probleemistikku laiendades ja süvendades koostab ta kandidaadidissertatsiooni, mille eest antakse talle 1946. a. farmaatsiakandidaadi kraad.

25-aastase uurimistöö materjalidest on dots. J. Tammeorg kirjutanud 45 teaduslikku artiklit. Mitmed tema tööd kajastavad Eesti ravimtaimede uurimist, nende levikualade fikseerimist, kultiveerimist, kogumist, kuivatamist; alkaloidide, glükooside ja eeterlike õlide koostise selgitamist, taimsete toimeainete analüüsi, uute ratsionaalsemate keemiliste ja füüsikaliskeemiliste analüüsimeetodite väljatöötamist jt. küsimusi.

Ka rida õppevahendeid ja instruktiivmaterjale, nagu «Droogipulbri määraja», «Juhend ravimtaimede kogumiseks», «Juhend kummeli kultiveerimiseks» jt. on ilmunud dots. J. Tammeoru sulest.

Aastate vältel innustab, suunab ja juhendab dots. J. Tammeorg farmaatsiaüliõpilaste teaduslikku tööd, mille tulemusena farmaatsiaosakond on saavutanud mitmeid esikohti. ÜTÜ töö innuka organiseerijana valitakse ta TRÜ ÜTÜ Nõukogu esimeheks. Et ÜTÜ tema juhtimisel mõne aasta jooksul saavutab kogu ülikoolis kõrge taseme, siis valitakse ta ka ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu esimeheks.

Töötamisel ülikoolis, eriti prorektori ametikohal, avalduvad dots. J. Tammeoru suured organisatoorsed võimed — ta parandab teadusliku töö olukorda nii kateedrites kui ka ülikoolis tervikuna.

Tuleb arvestada J. Tammeoru teeneid ka populaarteadusliku töö organiseerimisel Tartu linnas ja Eesti NSV-s. Olles sagedane lektor ja ühingu «Teadus» aktiivne liige, on ta samaaegselt ka «Teaduse» osakonna esimees ja sama ühingu vabariikliku ning üleliidulise nõukogu juhatuse liige.

Dots. J. Tammeoru pedagoogiline, teaduslik ja organisatoorne tegevus on olnud alati tihedalt seotud ühiskondlik-poliitilise tegevusega. Mitme aasta vältel töötas ta TRÜ Arstiteaduskonna õppe-metoodilises komisjonis, juhatas filosoofilisi seminare, töötas ülikooli parteikomitee liikmena ja Tartu Linna TSN saadikuna. Praegu on J. Tammeorg Teadusliku Farmatseutide Seltsi vabariikliku juhatuse esimees, sama seltsi Tartu osakonna ja üleliidulise juhatuse liige, ENSV Tervishoiu Ministeeriumi Apteekide Peavalitsuse teaduslik konsultant ravimtaimede alal. Ta on aktiivselt osa võtnud proviisorite täienduskursuste organiseerimisest TRÜ juures ja kuulub kursuste alaliste lektorite gruppi.

Selle kõrval jätkub dots. J. Tammeorul aega ja energiat organiseerida näitusi, konverentse, nõupidamisi ja teisi üritusi. Samuti on ta esinenud teaduslike ettekannetega nii oma ülikoolis, vabariiklikel kui ka üleliidulistel farmatseutide kokkutulekuil.

Aktiivse osavõtu eest poliitiliste ja teadusalaste teadmiste propageerimisel ja viljaka tegevuse eest kommunistliku kasvatustöö alal autasustas NSVL Ülemnõukogu Presiidium 1967. a. J. Tammeorgu ordeniga «Austuse märk».

Dots. J. Tammeorg pole üksnes erakordse jõudlusega töömees, vaid ka suurepärane inimene. Tal jätkub alati energiat, agarust, sõbralikku meelt ja head tuju.

Jaksu Sulle sellisena, nagu Sa oled!

Kolleegide nimel dots. B. Luik ja assist. I. Kruse.

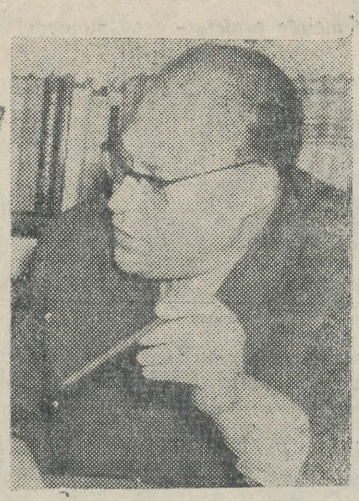

Dekaan A. Mitt 60-aastane

Eile sai Füüsika-Keemiateaduskonna dekaan üldfüüsika kateedri dotsent 60-aastaseks.

A. Mitt sündis Leningradis 1909. aastal. Õppis Tartu Ülikoolis ja lõpetas Matemaatika-Loodusteaduskonna 1932. a. Magistritöö «Molioonide tiheduse kõikumine Tartus 1937. a.» valmis A. Mitil 1939. aastal. Õppejõuna töötab ta ülikoolis alates 1944. aastast. Üle kümne aasta on ta juhatanud üldfüüsika kateedrit, mis õppejõudude töö korraldamise, ettekannete koostamise ja loengute arutelude seisukohalt on olnud teaduskonnas üks eesrindlikumaid.

1951. a. määrati A. Mitt Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaaniks. Dekaanina on ta töötanud pidevalt kuni käesoleva ajani. Olles dekaaniks algul Matemaatika-Loodusteaduskonnas, siis Füüsika-Matemaatika- ja Füüsika-Keemiateaduskonnas, suutis ta organiseerida teaduskondade ulatuses ühtseid ja töövõimelisi kollektiive. Dotsent A. Miti poolt juhitavad teaduskonnad on olnud ülikooli õppe- ja kasvatustöö alal esimeste hulgas.

Sõbraliku ja tähelepaneliku suhtumisega üliõpilastesse ja kaastöötajatesse on ta võitnud nende poolehoiu.

A. Mitt on paljude keskkooliõpikute ja ülikoolide üldfüüsika õpiku kaasautoriks. On avaldanud üle 20 teaduslik-metoodilise ja üle 100 populaarteadusliku artikli. Sagedased on olnud tema esinemised populaarteaduslikel, ateistlikel ja poliitilistel teemadel ühingu «Teadus» raames, mille aktiivseks liikmeks ta on alates ühingu asutamisest 1947. aastal.

Väga ulatuslik on olnud A. Miti ühiskondlik tegevus. 1955.—1963. a. oli ta valitud Tartu TSN ühe ja sama valimisringkonna rahvasaadikuks, ta on EKP KK mittekoosseisuline lektor, EKP KK ateistliku propagandakomisjoni liige, EKP Tartu Linnakomitee ateismiõukogu ja propagandakomisjoni esimees, Tartu Rahvaülikooli loodusteaduste ja ateismiteaduskonna nõukogu esimees. Dots A. Mitt kuulub ENSV Haridusministeeriumi Füüsika- ja Astronoomiakomisjoni ning juhib ENSV vabariikliku täppisteadustealase olümpiaadi orgkomitee tööd alates 1956. a.

Eeskujuliku õppe- ja kasvatustöö eest autasustati A. Mitti 1960. a. ja 1965. a. ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga ning 1961. a. Lenini ordeniga. 1964. a. omistati talle ENSV teenelise kultuuritegelase aunimetus.

Soovime juubilarile head tervist ning edukat töötegemist.

Kaastöötajad

RÜL teatab

TŠEHHOSLOVAKKIA

Üle 150 välisdelegaadi, kes esindasid 82 turismibaasi, 30-lt maalt võtsid osa 3-ndast **ülemaailmsest üliõpilasturismi-alasest kohtumisest**, külalisi oli kõigist Euroopa sotsialismimaadest, Lääne-Euroopast, Skandinaaviamaadest, Ameerika Ühendriikidest, AÜV-st ja mujalt. Üliõpilasesindajad arutasid 1969. a. noorsoo- ja üliõpilasturismiga seotud küsimusi.

POOLA

Poola Üliõpilaste Liit avaldas pärast hiljutist plenaaristungit **deklaratsiooni**, mis puudutab sündmusi Poolas möödunud aasta märtsikuul. Deklaratsiooni avaldamist peeti vajalikuks, sest mitmete Läänemaade ajakirjandus on püüdnud neid sündmusi valgustada liialdatult, kasutades seda oma antikommunistlikuks ja Poola-vastaseks propagandaks.

See on juba teine avaldus, mille PÜL on teinud (esimene tehti vahetult pärast märtsisündmusi). Avalduses rõhutatakse, et sündmused olid algusest peale provokatsioonilise iseloomuga, ilmnes püüd ässitada üliõpilasi partei ja valitsuse poliitika vastu. Avalduses märgitakse, et üliõpilaste arv, kes võtsid aktiivselt osa antisotsialistlikust miitingust Varssavi Ülikoolis, ei ületanud paarisada ja nendestki polnud suurem osa teadlikud, milliseid eesmärke miiting taotles.

Bülletäänist «News service»

Toimetuse postist

ELKNÜ TRÜ Komitee kaudu saabus meie toimetusse revolutsiooniveterani, tuntud ühiskonnategelase Alma Vaarmanni kiri, milles ta analüüsib konkreetsete näidete põhjal paari meie vabariigi ajalehe sisu ning kujundust. Kiri tõstatab üksikküsimuste kõrval ka rea üsna põhimõttelisi probleeme (mis on üldise huvitavuse põhjused, vaheldusprintsiibi realiseerimine, uudislikkus, visuaalsus jms.). Et meie ajalehel kehtiva korra kohaselt pole õigust arvustavalt sõna võtta kõrgemalseisvate organite häälekandjate kohta, siis ei saa me kirja avaldada.

Kiri tervikuna aga kergitab ühe üldise ning laiema probleemi: oleme vist ikkagi jõudnud juba niikaugele, et vajame asjatundlikku ajakirjanduskriitikat. On olemas kirjanduskriitika, arvustame näidendeid ja filme, mingil moel ka raadio- ning televisioonisaateid, aga ajakirjandus — see kõige massilisem ja üks mõjukamaid ideoloogilise kasvatuse vahendeid — ei kuulu kriitika valdkonda. On see päris õige? Pole vist küll keelatud analüüsida näit. üksikute žanride, kujundusvõtete jms. kasutamist selles või teises lehes, aga kes neid avaldaks ja kus seda teha? Ajakirjanike Liidul puudub asjaomane väljaanne, ülikooli kogumik «Fakt, sõna, pilt» ei levi kaugele, ajalehtedel niisugust praktikat pole. Asjalikku ajakirjanduskriitikat aga on vaja arendada, kui tahame meie ajalehti-ajakirju tõsta žurnalistikateaduse printsiipidele tuginedes kaasaja nõuete tasemele.

Niisugune probleem kerkib sm. Vaarmanni kirja lugedes.

Uued filmid

o o

Uued filmid

● Alates 20. jaanuarist linastub vabariigi kinodes «Lenfilmi» kaheseerialine laifilm **«Vaikne hooaeg»**, mis jutustab esmakordselt meie filmikunsti ajaloos Nõukogude luurajate raskest tööst tänapäeval.

Peategelase Ladeinikovi osas esineb meile hästi tuntud Leedu NSV teeneline kunstnik **Donatas Banionis.** Osatäitmise eest filmis «Keegi ei tahtnud surra» tunnistati ta teatavasti üleliidulisel filmifestivalil Kiievis parimaks meesosatäitjaks. Teistes osades: **Rolan Bõkov, Ants Eskola, Einari Koppel, Jüri Järvet, Mauri Raus, Leonhard Merzin.**

Filmi lavastas noor režissöör-dokumentalist **Savva Kuliš.**

Enamik filmi välisvõtteid on tehtud Tallinnas.

● «Tallinnfilmi» uus dokumentaalfilm **«Eduard Viiralt»** avab suure kunstniku biograafia tema tööde kaudu. Käsikirja autor on **Ott Kangilaski**, teostus **Ülo Tambekilt**, pilt **Rein Maranilt.** Muusika kirjutas **Anti Marguste.**

Uut teatmekirjandust

1. П. М. Гапонов. Воронежский государственный университет. Краткий исторический очерк. Воронеж 1968. (150 lk.).
2. Ф. М. Достоевский. Библиография произведений Ф. М. Достаевского и литературы о нем. 1917—1965. Москва 1968. (3738 nim.).
3. Зарубежные молодежные организации. Справочник. Москва 1968. (334 lk.).
4. Краткий словарь трудностей русского языка. Москва 1968. (264 lk.).
5. Энциклопедический словарь географических терминов. Москва 1968. (439 lk.).
6. A dictionary of modern English usuage. Oxford 1965. (725 lk.)
7. LLBA. Language and language behavior abstracts. Ann Arbor 1968. Volume II, № 1—3.

26 ноября и 9 декабря 1968 года состоялись открытые комсомольские собрания студентов эстонских и русских потоков. Участники собрания говорили о взаимоотношениях студентов разных национальностей в Тартуском университете и о необходимости улучшения этих взаимоотношений. Подробный отчет о собраниях и резолюции, принятые их участниками можно получить в комитете. Проблемы, поднятые на собраниях, вызывают всеобщий интерес. В связи с актуальностью поднятых вопросов, мы начинаем публиковать материалы об интернациональных традициях тартуских студентов.

О революционных традициях тартуского студенчества

Наш университет по праву гордится своими богатыми научными традициями, он внес неоценимый вклад в сокровищницу отечественной и мировой науки. Но наряду с научными традициями в стенах университета складывались замечательные революционные традиции, тесно связанные с развитием революционного движения в России. Уже в 80-годах прошлого столетия прогрессивное студенчество стало изучать марксизм и создавать марксистские кружки, а с 1899 г. включилось во всероссийское движение, с самого начала избрав пролетарскую форму борьбы — забастовку. В 1902 г. тартуское студенчество вышло на демонстрацию под лозунгом «Долой самодержавие!» Лучшие студенты (Н. Чудновский, П. Коварский, Э. Аболтин, и др.) входили в организованную в 1903 г. Тартускую группу РСДРП. Светлую страницу в историю нашего университета вписало демократическое студенчество в годы Первой русской революции, особенно в период ее подъема в 1905 году.

В знак протеста против «кровавого воскресенья» в Петербурге Тартуская группа РСДРП стала призывать к борьбе с царизмом: «Раздался первый гром приближающейся революции... Край неба краснеет от революционного зарева. Восстаньте все, возьмитесь за оружие и выступите на борьбу. Долой самодержавие! Долой войну! Да здравствует республика!» Под этими лозунгами состоялись 13 и 14 января 1905 г. в Тарту массовые митинги и демонстрации, организаторами и участниками которых были в основном студенты. В последующие дни почти ежедневно происходили студенческие собрания, на которых вырабатывалась общая тактика дальнейшей борьбы. Перепуганный полицмейстер исходотайствовал отнесение Тарту к городам, находившимся на «особом положении».

6 февдаля в университете проходила общая сходка студентов (из 1900 человек присутствовало 1017). В единодушно принятой резолюции было сказано: «нет смысла просить у правительства, с ним должно лишь бороться, одним из средств борьбы явится прекращение занятий до 1 сентября». Так объявлением политической забастовки на весь семестр студенты университета в начавшейся революции встали на сторону борющегося народа. Происходило быстрое революционизирование студенческой молодежи. Вместе со студентами университета выступили и воспитанники Ветеринарного института. Не будет преувеличением сказать, что именно студенты помогли Тартуской группе РСДРП организовать 7—10 февраля первую в Тарту общегородскую стачку рабочих. Большую активность в политическом воспитании как самих студентов, так и рабочих проявляли «Общество русских студентов» и «Общество студентов-медиков».

Высшего подъема революционная борьба тартуского студенчества достигла в октябре 1905 года, в период всероссийской политической стачки.

Перед самым началом нового учебного года царское правительство предоставило университетам некоторую автономию, надеясь таким образом успокоить либеральную профессуру и рассчитывая на изоляцию студентов от революции. В противовес этому Центральный Комитет РСДРП предложил студентам прекратить пассивную забастовку и перейти к тактике активной борьбы: открыть помещения вузов для революционного народа и мобилизовать силы для совместного выступления с пролетариатом.

Два дня — 20 и 22 сентября — продолжалась сходка, на которой тартуское студенчество определяло свое отношение к новой тактике. После длительных и горячих дебатов была принята большевистская резолюция: «Открывая университет, мы, наряду с обычными академическими занятиями, решаем устраивать митинги, сходки, собрания в целях нашей большей организованности и подготовки к активному выступлению на арену борьбы».

Одновременно был создан орган для практического руководства студенческим движением — Делегатское собрание, члены которого избирались тайным голосованием на факультетских собраниях сроком на один семестр. Первым председателем Делегатского собрания был избран студент-математик Н. Самбикин, бессменный председатель всех студенческих собраний в 1905—1907 гг., пламенный оратор и замечательный организатор. В целях усиления политической пропаганды среди молодежи в университете было образовано общество «Пролетарий».

Помещения Тартуского университета стали местом проведения многолюдных митингов и сходок, под руководством организации РСДРП стало укрепляться содружество между студентами и рабочими: для охраны демонстраций от налетов полиции создавались совместные боевые дружины. Открыв университет для народа, революционное студенчество готовило рабочих, ремесленников, учащихся средних школ к массовому выступлению. Поэтому известия о начавшейся в октябре политической стачке нашли в Тарту подготовленную почву. Организующим центром забастовочного движения в городе стал университет.

Студенты примкнули к стачке 14 октября, заявив, что «ввиду событий последнего времени учебные занятия в университете — это измена народному делу, а потому постановляем: прекратить эти занятия... и заявляем, что во все время пребывания в Тарту мы будем пользоваться университетским зданием для содействия революции, а разъехавшись по домам, будем принимать активное участие в борьбе в рядах пролетариата и крестьянства». На следующий день такое же решение вынесли студенты Ветеринарного института. На этом фактически и закончились учебные занятия, возобновившиеся лишь осенью 1906 г. Университет превратился в школу революционного воспитания масс. Ежедневно, с утра до поздней ночи, в актовом зале, в аудиториях главного здания происходили массовые митинги и собрания. На них революционное студенчество и рабочие выступали совместно под лозунгами свержения самодержавия и установления демократической республики. При активном участии студентов проходила всеобщая забастовка в городе с 17 по 20 октября.

В ответ на царский манифест от 17 октября студенты выдвинули лозунг вооруженного восстания. На фасаде главного здания уже 16 октября были вывешены красные флаги и лозунги, в актовом зале были сорваны царские портреты, с фронтона сброшен государственный герб. Фр. Туглас, один из современников этих событий, пишет в своих воспоминаниях: «Этот белый дворец, с фасада которого еще... до 17 октября свисали красные флаги, представлял из себя революционную крепость. И казалось, что голос студенческого трибуна Самбикина звучал сквозь стены. Там революция уже полностью стала легализироваться.» Студенты выступили с гневным протестом против попыток введения в городе военной охраны, заявив, что они и впредь будут следовать только одному лозунгу: «Свобода и с оружием борьба за неё!» Борьба революционного студенчества парализовала действие корпорантов, изолировала членов «Общества эстонских студентов» и других, поверивших в конституционные иллюзии царского манифеста.

Своим активным выступлением в дни октябрьской политической забастовки революционное студенчество добилось того, что университет оставался открытым для народных собраний вплоть до декабря 1905 года; ректор, правление и профессорский совет, несмотря на неоднократные распоряжения министерства, не осмелились его закрыть, опасаясь возобновления всеобщей стачки в городе. Благодаря этому 27—29 ноября в актовом зале смогла собраться демократическая часть всеэстонского съезда народных представителей («Аулаский съезд»), 4 декабря — собрание рабочих и служащих Балтийской и Псковско-Рижских железных дорог и др.

После октябрьской забастовки, в связи с прекращением занятий, университетская администрация, желая избавиться от наиболее активной революционной силы в городе, стала в принудительном порядке отправлять иногородных студентов к себе домой, на родину. Ориентировочно можно предположить, что к началу декабря в Тарту оставалось не более 400 студентов. Среди отъезжавших были активные организаторы студенческого движения, что обусловило ослабление организации РСДРП. В университете стали усиливаться эсеровские и меньшевистские настроения, активизировалась деятельность эстонских федералистов, что в целом отрицательно сказалось на дальнейшем студенческом движении, подрывая его организационно и идейно. Поэтому в декабре 1905 г. тартуские студенты не смогли поддержать вооруженное восстание российского пролетариата и забастовочное движение эстонских рабочих. В Тарту всеобщая забастовка была намечена на 12 декабря; в этот день в город должны были прибыть новобранцы, и группа РСДРП рассчитывала на их участие в забастовке. Студенты Рыболовский, Чапурский и Гемп распространяли среди рабочих воззвания, призывавшие к забастовке, но начавшаяся забастовка была силой оружия подавлена. Невооруженный народ вынужден был отступить, оставив на Ратушной площади 11 тяжело раненых; 6 человек было арестовано. На этом закончилась активная борьба студентов Тартуского университета в 1905 году.

Началось наступление реакции. Уже 22 ноября в Лифляндской губернии и 10 декабря в части Эстляндской губернии было введено военное положение. 20 декабря 1905 г. высшие учебные заведения страны были закрыты на неопределенный срок, «до успокоения возбуждения в народе». Совет Тартуского университета также вынес решение о полном закрытии университета как для посторонних, так и для студентов, о запрещении всяких сходок и собраний. Усиливалось преследование участников студенческого движения. Организация РСДРП ушла в глубокое подполье.

1905 год является одним из важнейших этапов в формировании революционных традиций тартуского студенчества. В период мощного наступления революции демократические силы университета, руководимые большевиками, получили боевую закалку. Они продолжали борьбу и в условиях спада революционного движения в 1906—1907 годах, а также после революции. Революционная борьба студентов сливалась с борьбой пролетариата, она поддерживала эстонский и латышский народы в их стремлении к политическому и национальному освобождению. Совместное выступление против царизма усиливало доверие и дружбу между эстонским и русским народами.

Л. ЭРИНГСОН

Пленум комитета ТГУ

Проблемам интернационального воспитания был посвящен расширенный пленум комитета ЛКСМЭ ТГУ 18 декабря 1968 г. В работе пленума приняли участие 52 члена комитета комсомола ТГУ, 100 группоргов и секретарей бюро отделений и 86 гостей.

На пленуме присутствовали II секретарь ЦК ЛКСМЭ Л. А. Ананич, секретарь ЦК ЛКСМЭ А. Пурга, секретарь горкома КПЭ г. Тарту А. Юримяэ, II секретарь городского комитета ЛКСМЭ Я. Карма, секретарь парткома университета В. Руус, инструктор ЦК КПЭ У. Полисинский, заведующий студенческим отделом ЦК ЛКСМЭ И. Тооме, зам. министра высшего и среднего образования республики Х. Перемеес и др.

С докладом «Об интернациональном воспитании в ТГУ» выступил II секретарь комитета ЛКСМЭ ТГУ П. Вихалемм. Второй доклад «О теоретических аспектах в национальных отношениях» предложил собравшимся студент IV курса физико-химического факультета Вс. Кошкин.

В прениях выступили: студентка V курса эстонской филологии Р. Тимак, канд. мед. наук Ю. П. Ксенофонтов, студент III курса физико-химического факультета Ю. Каэватс, студент III курса юридического факультета Е. Рахумаа, студент II курса медицинского факультета А. Чик, I секретарь комитета ЛКСМЭ ТГУ С. Эндре, студент III курса спортивной медицины И. Пчелин, аспирант кафедры философии М. Лауристин, внештатный секретарь комитета ЛКСМЭ ТГУ Е. Голиков, заведующий идеологическим сектором комитета А. Риезен, секретарь ЦК ЛКСМЭ А. Пурга, президент КМО Р. Рутсоо, II секретарь ЦК ЛКСМЭ А. А. Ананич.

Участники пленума единодушно приняли решение, констатирующую часть которого мы приводим в сокращенном изложении.

— Пленум комитета ЛКСМЭ ТГУ, заслушав доклады и выступления, находит, что обсуждение проблемы интернационального воспитания было своевременным и плодотворным.

Пленум считает, что вышеизложенные проблемы надо решать комплексно. Для успешного решения этих проблем комитет ЛКСМЭ ТГУ постановляет:

● Считать воспитание интернационализма одной из важнейших задач комсомольской организации ТГУ в предстоящем году. В этой связи секретариату к 10 февраля составить конкретный план мероприятий и представить отчет о результатах XVII конференции.

● Добиться качественного подъема комсомольской работы на отделениях с русским языком обучения соответственно общим принципам действия комсомольской организации университета и решениям XVI конференции. Для этого обязать бюро комитета комсомола ТГУ выработать систему информации, способную обеспечить действительное участие всех комсомольцев университета в совместных мероприятиях.

● Наладить культурно-массовую работу среди русских студентов. Регулярно выпускать страницу или вкладыш университетской газеты на русском языке.

● Проводить встречи с известными русскими поэтами, актерами, студенческими коллективами.

● Ежегодно проводить однодневные семинары для ознакомления студентов-первокурсников, поступивших на отделения с русским языком обучения, с эстонской культурой, историческими и революционными традициями Эстонии и университета.

● Расширить связи с вузами братских республик, установить постоянные контакты с одним из вузов.

● Обязать лекторов-комсомольцев в своих выступлениях в школах республики подчеркивать важность изучения русского языка и его необходимость для дальнейшей учебы и научной работы.

● Добиться, чтобы все оканчивающие ТГУ представители других национальностей владели бы эстонским языком.

● Обратиться к кафедрам общественных наук с просьбой организовать в начале осеннего семестра курс лекций, знакомящих с основными положениями ленинской национальной политики, в связи с возникшими в университете проблемами.

● Обратиться в ректорат и деканаты университета с просьбой чаще организовывать выступления лекторов-гостей в ТГУ как по общественным, так и по естественным наукам.

● Просить партком и ректорат университета рассмотреть возможность издания ежегодника ТГУ и альбома, знакомящего с Тартуским университетом.

● В ознаменование столетия со дня рождения В. И. Ленина провести в университете цикл лекций по истории революционного движения в России.

● Представителю комсомольской организации ТГУ в ЦК ЛКСМЭ предложить обсуждение проблемы об интернационально-воспитательной работе на пленуме ЦК в 1969 году.

В кружке поэзии

В течение многих лет периодически собираются все, любящие поэзию, чтобы послушать выступления своих товарищей по университету, читающих свои, подчас далекие от уровня профессионалов, стихотворения. Иногда в гости к кружку приезжают поэты, уже снискавшие популярность в широких читательских кругах: В. Азаров, Н. Горбаневская, Е. Кумпан, А. Кушнер, Ю. Мориц, Вс. Рождественский, Г. Семенов, В. Соснора и др. Активный член кружка, бывший студент отделения русской филологии ТГУ, Светлан Семененко, зарекомендовавший себя среди наших студентов как наиболее талантливый переводчик эстонской поэзии, недавно выступал в ленинградском Доме писателей на «переводческой среде», где заслужил многочисленные похвалы лучших ленинградских переводчиков.

В этой постоянной рубрике в будущем предполагается помещать лучшие стихотворения участников и гостей кружка.

Следующая русская страница

выходит в конце февраля

Беседа членов — учредителей

О НЕОБХОДИМОСТИ появления «Русской страницы» в университетской газете говорить не приходится. Но и в лучшие свои времена «Русская страница» повсеместных восторгов не вызывала, хотя каждый ее выпуск ожидался всеми с нетерпением. Причина этой очевидной неудачи — пассивность. Наша «Страница» — дело рук энтузиастов, и они невиноваты, что их интересы остались при них. Виноваты они лишь в одном — «Страница» не ориентировалась на массового университетского читателя. Но теперь актив «Русской страницы» заявляет, что она не сможет обойтись без поддержки и без помощи широкой читательской аудитории. Если аудитория активно захочет, чтобы газета существовала, то она будет существовать.

Каждого, рискнувшего взвалить на плечи сей тяжкий груз, ждут прежде всего розги, а не розы. Путь на «Страницу» открыт всем!

Классические драмы открывались прологами, в которых Автор получал от Директора театра заказ на вдохновение. В том же прологе обсуждалось содержание действия.

Действующие лица: *Б., Г., З., Л., Т.*

Просцениум

Л. Мы, члены-учредители «Русской страницы», собрались...

З. Не с этого начинать нужно.

Б., Г., Л., Т. С чего?

I картина

КАЖДЫЙ ЧИТАТЕЛЬ ДОСТОИН ТОЙ ГАЗЕТЫ, КОТОРУЮ ОН ЧИТАЕТ

(Все молчат)

II картина

ДОЛЖНА ЛИ ГАЗЕТА ИМЕТЬ НАПРАВЛЕНИЕ

Б. Что такое направление газеты? Надо определить это понятие.

З. Каждой газете нужен «гвоздь».

Г. Нужна ли читателю газета, в которой он ни уха, ни рыла не понимает?

Т. Нужна. Хуже не будет, а лучше может быть.

Б. Мы так и не определили понятие «направление».

Л. Газета должна влиять на читателя и организовывать читательское мнение.

Б. Несомненно.

Г. Прежде всего — удовлетворить читателя.

Б. Мы не удовлетворим читателя, не зная его запросов.

Г. Предпочитаешь подчиниться влиянию?

Б. (обращаясь к *З.*) Ты сам для чего читаешь газету?

З. Должен же я знать, кто забивает голы в тбилисском «Динамо».

Т. Читателей много, зачем спорить? Кому-нибудь да угодим.

З. Читатель всюду однаковый.

Л. Повлиять на мнение читателя, услышать это мнение и выразить. Чего же проще?

Т. Народ любить надо. Не мучая себя, перейдем к читателю.

З. Как у Цветаевой: «Девушка, милая, не читай газет,
а то еще родишь мне
читателя газет».

Г. Что же нам без читателя делать?

Т. О читателе, к сожалению, нельзя говорить с пафосом. Он обычно самовыражается.

Б. По себе знаю, что это не так.

Г. Когда я был читателем, я за собой ничего такого не замечал. Для меня сегодняшняя газета — последнее слово науки.

З. (гордо) Всему лучшему, что есть во мне, я обязан газете.

Л. Таким образом, можно резюмировать:

III картина

ЧИТАТЕЛЬ СУЩЕСТВУЕТ И ЕМУ НУЖНА ГАЗЕТА!

Т. У нашего читателя высокий культурный уровень. Мы собираемся его повышать, а ведь люди-то в университете учатся.

З. Может, стоит опустить этот культурный уровень? Читатель должен быть добрым, а не высококультурным.

Л. Абсурд!

Т. З. прав. Многим людям с высшим образованием не хватает среднего. Газета может работать в этом направлении.

Б. Цитировать Перышкина?

Т. В виду имеется нормальное человеческое воспитание, часто теряемое, лишь только человек получает высшее образование и воз-ВУЗ-шается над другими.

Б. Но наш читатель еще не имеет высшего образования.

Т. (угрожающе) Потом поздно будет...

Б. Да нет у него высокого уровня. И снижать-то нечего. Читатель — потребитель.

Т. На Западе модальной личностью считается личность потребителя. Это точно. По-видимому, нечто аналогичное можно сказать и о нашем читателе.

З. Наш потребитель — это не западный потребитель.

Г. Надо раз и навсегда отбить у человека охоту быть потребителем.

Л. Я вполне согласен с тем, что читатель, наш он или западный, является потребителем. Мы привыкли понимать слово «потребитель» почти исключительно в ругательном смысле. Это абсолютно неверно. То, что читатель — потребитель, не делает его хуже. Мы должны учитывать спрос потребителя.

IV картина

ЧИТАТЕЛЬ. ПОКУПАЯ НАШУ ГАЗЕТУ, УЖЕ СТАНОВИТСЯ ПОТРЕБИТЕЛЕМ

Г. Делаем подешевле, продаем подороже.

Т. Дело в том, что он во всем потребитель: и во время учебы, и на работе, и в отношении с другими людьми.

Л. Резюмирую. Читатель плох (плохим его делает отнюдь не потребительское отношение к газете). Однако, читатель существует как «политическая реальность», с которой приходится считаться. В этом отношении мы являемся работниками сферы обслуживания и, хотим мы того или нет, должны обслуживать читателя-потребителя.

З. Не обслуживать, а служить. Это разные понятия.

Г. Нужно заинтересовать читателя. Давайте объявим конкурс.

Т. Конкурс на лучший очерк по отчуждению.

Б. Литературный конкурс. Будем искать самородков.

З. Что может создать потребитель?

Г. Ну, ты брось свои штучки.

V картина

ПРОИЗВОДЯ, ОН ЗАЧЕРКИВАЕТ В СЕБЕ ПОТРЕБИТЕЛЯ

Б., З., Л., Т. О-о-о-о-о!!!

Б. Так ему премию дать надо.

Т. Конкурс объявлять именно на прозу. Писать стихи — способ ничего не писать. Проза — вот истинный текст.

Б. Пусть пишут. И премию дать надо. Только конкретно определить, а то подумают, что это блеф.

Г. Отправить куда-нибудь.

Б. В Михайловское.

З. Годика на три.

Л. Пусть в образ вживается.

Т. Подписку на университетскую газету.

Эпилог

(Все сидят. *Г.* встает и объявляет)

Г. 1-я премия — 25 рублей, 2-я премия — 10 рублей, 3-я премия — 5 рублей. Количество первых, вторых и третьих премий не оговаривается.

Лучшие произведения публикуются на страницах газеты и будут рекомендованы в центральную печать.

Б., З., Л и *Т.* (встают) И стихи?

Г. Стихи тоже.

ЗАНАВЕС

Люблинские русисты

Автор этой заметки — преподаватель кафедры русского языка ТГУ П. С. Сигалов. В этом, как и в прошлом, учебном году он читает несколько курсов в Люблинском университете (Польша). Люблинский университет им. М. Кюри-Склодовской (более популярным в Польше является другой университет в Люблине — Католический) поддерживает тесные контакты с университетом в Халле (ГДР), с которым, в свою очередь, связан ТГУ.

Я работал один учебный год на отделении русистики Люблинского университета. Несколько слов о нем. Университет им. М. Кюри-Склодовской был открыт в 1944 году; в нынешнем году он отмечает свой первый юбилей — 25-летие. А русистика в Люблине еще моложе — ей пять лет. В этом году был первый её выпуск: закончили университет три магистра.

В польских университетах каждый студент, независимо от того, как он учился, пишет дипломную работу. Специализация начинается с четвертого курса, студенты сразу начинают работу над магистерским (дипломным) сочинением, на который отводится два года. Таким образом, каждый студент в той или иной мере приобщается к научной работе.

Студенческие научные кружки на отделении русской филологии только развертывают свою деятельность. Но их участники уже выступали на общепольских студенческих конференциях русистов. В прошлом году в Ополе была конференция, посвященная теме гражданской войны в советской литературе, и доклады двух наших студентов были отмечены: Эльжбета Квятковска получила вторую премию, а Вацлав Маценвски — четвертую. На конференции в Варшаве Ян Сенкевич получил вторую премию за доклад о стиле Маршака. На заседаниях литературного кружка студенты выступают с докладами о русских и советских писателях; в кружке изучается рецепция русской литературы в Польше (так, например, подготовлена работа о постановке горьковских пьес), устраиваются концерты. Я был на одном из таких концертов: чудесный польский артист Войцех Семён читал переводы стихов советских поэтов.

Польша — страна традиционного, сравнительно-исторического языкознания. Польские работы по диалектологии, по топонимике, ономастике высоко ценятся специалистами. Издаются словари отдельных говоров, ведется сплошное изучение географических названий, а Люблинское воеводство в этом отношении особенно интересно: здесь украинские и белорусские говоры граничат с польскими. Студенты-полонисты колесят по селам Люблинщины, собирают материалы, и из этого рождаются дипломные, кандидатские и докторские работы. Бывшие активные члены студенческого кружка полонистов Стефан Вархол и Михал Лесюв сейчас заканчивают хабилитационные (докторские) работы, первый — о деминутивах в славянских языках, второй — о топонимике Люблинского воеводства.

В Люблине выходит общепольский студенческий лингвистический журнал. Восхищает отношение поляков к своей стране, к ее языку, к культуре, обычаям, памятникам. Каждый университет ведет как бы комплексное изучение своего края: лингвисты собирают диалектные материалы, литературоведы и этнографы изучают обычаи, обряды, фольклор и т. д. А художественные ансамбли все это синтезируют: танцы, песни, костюмы, диалекты этого края предстают перед вами на сцене. Осенью прошлого года в Люблине коллективы польских вузов выступали на смотре с такой программой.

Очень приятно работать со студентами, которые решили стать языковедами, и потому, что они серьезно относятся к своему делу, и потому, что они знают не только польский и русский языки, но нередко и белорусский или украинский. Работы перед ними непочатый край: сравнительные исследования по лексикологии, фразеологии, грамматике; учебники, словари.

В нынешнем году, когда университет имени М. Кюри-Склодовской отмечает свое 25-летие, студенты-русисты Люблина организуют общепольскую конференцию. Уже откликнулись Варшава, Краков, Вроцлав, Жешув.

Пожелаем успехов нашим польским друзьям!

П. СИГАЛОВ

О вежливости и лицемерии

Мне хотелось бы поделиться своими соображениями о внутренней вежливости и о таком ее антиподе, как лицемерие.

Наверно каждый преподаватель сталкивался с таким явлением: когда он ведет занятие с какой-либо группой студентов, ни один из них, как правило, не пройдет мимо него, приветливо не поздоровавшись. Но вот экзамены позади и кое-кто из тех, кто некогда замечал тебя на значительном расстоянии, теперь проходит мимо, не замечая тебя в упор. Порой бывает и так, что этот студент должен снова сдавать тебе какой-либо экзамен. И тут он вновь прозревает: опять видит преподавателя с дистанции револьверного выстрела. Должен сразу заметить, что такие метаморфозы происходят с незначительной частью студентов. Но когда с этим сталкиваешься, становится очень неловко. Не от того, что ты не получил дань положенного тебе внимания, а за самого студента, когда представишь, как бы ты сам себя чувствовал на его месте...

В чем же дело? Может быть у этого студента не выработан рефлекс автоматической вежливости? Может быть. Но скажу откровенно, мне бы не доставило никакой радости быть замеченным фотоэлементом автоматического устройства. Куда лучше было, если бы вежливость определялась внутренней культурой человека. Я не берусь сейчас определить это довольно сложное явление, но бесспорно, по-моему, одно: внутренняя культура немыслима без уважения к другому человеку. Да ведь и сама вежливость возникла в обществе как выражение уважения человека к человеку, особого уважения к старшему по возрасту, к женщине. Мы часто не задумываемся над тем, что за традиционными штампами приветствия стоят слова, которые прямо говорят о доброжелательстве, обозначают пожелание здоровья, силы, добра.

Но между тем временем, когда появилась вежливость как проявление уважения человека к человеку, и нашим бытом стоят века, в течение которых, по выражению «древнеримского поэта Плавта, «homo homini lupus est» («человек человеку волк»). А как известно, с волком жить — по-волчьи выть. И у всех народов появились пословицы и поговорки, которые зафиксировали в отношениях между людьми двуличие, ханжество и лицемерие. И не только зафиксировали, но и выразили отношение народного сознания к этим деформациям в человеческом общении. Вот некоторые из них: «С волком ест козу, а с хозяином козы — сокрушается», «Вору говорит — воруй, а хозяину — не зевай», «Снизу подрезает, сверху латает», «Разжечь пожар, а затем бежать за водой». И народ предостерегает: «Не бойся, если у тигра родилось три тигренка, бойся человека, у которого в груди два сердца». Предостережение тем более важное, что из двух сердец на показ выставляется только одно. Двуличие скрывается за лицемерием.

Самый закоренелый эгоист и корыстный человек вынужден считаться с людьми, среди которых он живет. И считается: «В душе яд, на устах — мед», «На глазах юлит, за глаза хулит», «На устах молитва, а за пазухой нож», «Одним глазом слезы льет, а другим подмигивает». Лицемерие само обладает как бы двойственной природой. С одной стороны, в основе его лежит двуличие, криводушие, лживость, неискренность. С другой же стороны, оно пытается скрыть или прикрыть все эти отвратительные качества. Лицемерие выражает необходимость считаться с общепринятыми формами общения людей, в том числе и с вежливостью. Мне кажется это и имел в виду французский мыслитель Франсуа де Ларошфуко в одном из своих блестящих афоризмов: «Лицемерие есть дань, которую порок платит добродетели».

Будем откровенны, вежливость может выступать как одна из форм лицемерия. Если человек, заведомо плохо к Вам относящийся, мило Вам улыбается, здороваясь с Вами — он лицемерит. Если человек дружески пожимает вашу руку, готовя вам пакость, — он лицемерит. Если человек рассыпается в любезностях, злословя на вас за глаза — он лицемерит.

Означает ли это, что вежливость и лицемерие — это одно и то же? Нет, конечно. Вежливость, как я уже упомянул, имеет свое содержание — уважение человека к человеку. В основе лицемерия лежит нечто прямо противоположное — презрение к людям. Правда, это презрение тщательно скрывается, ибо лицемерие всегда трусливо. Трусость и заставляет его скрываться за внешними формами вежливого поведения и даже утрировать эти формы.

Что же позволяет отличать вежливость от лицемерия? По-моему, таким критерием является искренность, единство слова и дела. Разумеется, искренность сама по себе не определяет нравственной сущности человека. Человек может искренно совершать дурные поступки. Но я убежден в том, что и хорошие поступки нельзя совершать неискренне, а неискренное поведение всегда будет плохим. В. И. Ленин писал не только о важности личной искренности, но и о необходимости искренности в политике, «то есть в той области человеческих отношений, которая имеет дело не с единицами, а с миллионами». По его высказыванию, «искренность в политике есть вполне доступное проверке соответствие между словом и делом....» (Соч., 4 изд., т. 24, стр. 533).

Разные виды лицемерия объединяются обной сущностью — неискренностью. Человек может быть лицемерным даже перед самим собой, когда он, например, поступает по принципу «порядочного» человека: «порядочный человек — это тот, кто делает гадости с отвращением». Человек может быть лицемерным перед другими. Эта разновидность лицемерия проявляется в так называемом «демагогическом централизме»: когда порознь люди говорят одно, а собравшись вместе — прямо противоположное.

«Внутренняя вежливость» — это искренняя вежливость. Вежливость минус искренность есть лицемерие или, по крайней мере, путь к лицемерию.

Вежливость вполне может существовать без лицемерия. Приветливость и доброжелательность вовсе не свидетельствуют о лицемерии. Я могу быть приветливым даже с малознакомым человеком, потому что я верю (и должен иметь на это право!) в то, что он хороший человек. Не надо быть излишне подозрительным. Лицемерие начинается тогда, когда мера моей приветливости, проявляемой к тому или другому человеку, не соответствует моему отношению к нему. Но и в этом случае я могу не преступать черту вежливости. Ведь сама вежливость имеет немало степеней градации. Существует ведь и то, что называют, «холодная вежливость», действующая куда более эффективно, чем проявление несдержанного раздражения. Помимо того, как мне представляется, внутренняя вежливость в исключительных случаях дает право на нарушение вежливости внешней. Я имею в виду такие случаи, о которых однажды писала в «Литературной газете» публицист Наталья Ильина: нужно иметь мужество не подать руки человеку, совершившему подлый поступок. Именно мужество, так как бывает, что заведомого подлеца, оказавшегося юридически неуязвимым, знающие его люди осуждают за глаза, а при встречах во имя ложно понимаемой вежливости приветливо здороваются и пожимают ему руку.

Правила внешней вежливости — это «язык» внешнего общения людей друг с другом. Однако этот «язык», как и обычный язык, может выражать искренно истинное отношение людей, но может быть средством, по словам одного дипломата, «скрывать свои мысли». Надо, конечно, с детства обучать «языку» вежливого общения, не забывая при этом то, что этот «язык» в сущности выражает высокую культуру человеческого общеня.

Л. СТОЛОВИЧ

Kiired ja kibedad tööpäevad

Vanemõpetaja Gerda Laugaste, kuidas tänapäeva eesti keele eksam läks?

II kursuse eesti filoloogidest ei sooritanud eksamit 1/4. See on rohkem, kui arvasin. Põhjus on eelkõige õppeplaanis. Eksam on toodud III semestri lõppu. Seetõttu on kursus kokku surutud, ei jõua teha praktilisi harjutusi, mis morfoloogiaosa juures oleksid eriti vajalikud. Ka suurenes seeläbi eksamite arv ja aega põhiaine jaoks on vähem. Üliõpilaste juures omakorda jääb puudu süstemaatilisest tööst semestri jooksul.

I kursuse eesti filoloogid on tänavu suhteliselt ühtlase tasemega. Hiilgavaid «tähti» ei ole, aga üldjoontes võib arvestuse tulemustega rahule jääda.

Siiski — üks neljandik?

Jah. Viga on ka õppimismeetodis — emakeele grammatikat püütakse omandada nagu võõrkeele sõnavara. Tegelikult on grammatika süsteemikindel nagu matemaatika ja seda tuleb ka vastavalt omandada. Üksikute reeglite pähetuupimisega kaugele ei jõua. Üldse on eksinud need, kes arvavad, et filoloogia «päästab» matemaatilistest distsipliinidest.

Tuleb õppida kahtlema. Keskkoolipäevil saadud grammatikateadmised on ülikooli jaoks liialt lünklikud ja pealiskaudsed.

Villem Alttoa ütles ühes «Noorte Hääle» intervjuus mõtte: loengul jõuab puudutada vaid latvu ja ladvakesi, ja eksamil saab tagasi veelgi vähem.

Kui olin veel noor õppejõud, ei tulnud mul seda peaaegu kunagi kogeda. Mind lausa hämmastas, kui palju ja kui süsteemipäraselt üliõpilased töötada võivad. Isegi konspektide vormistamisest võis mõndagi õppida.

Vahel on kurb, kui oled püüdnud anda oma parima ja üliõpilane siiski teab halvasti. Aga ikkagi on rohkem neid, kes rõõmu teevad.

Füüsika-Keemiateaduskonna dekaan A. Mitt, kuidas eksameid tehakse?

Vanematel kursustel — korralikult. Esimestel kursustel kehvasti. See kordub igal aastal. On juhtumeid, kus kuldmedaliga lõpetanu eksamil läbi kukub. Ei teata veel, et matemaatikat ei saa õppida, selle peab lihtsalt «läbi seedima». Sageli on asi selles, et ei suudeta end semestri jooksul pingutada. Ja pedagoogikaharu üliõpilased, tulevased õpilaste «valitsejad» — keda sa siis veel valitsed, kui endastki jagu ei saa.

Juhtub sedagi, et poisid, saanud «rahuldava», hakkavad paluma «mitterahuldavat» — siis jääb võimalus eksamit ümber teha. siis ikka, töötajate soovidele tuleb vastu tulla.

Üldiselt tuleb mulle too esimeste kursuste viga tuttav ette, sest ma isegi lõpetasin keskkooli kuldmedaliga ja esimese ülikooli eksami — analüütilise geomeetria — sain kahe. Aga ma tegin sellest vähemalt omad järeldused.

Spikrist.

Paljud õppejõud on väga šokeeritud ja ei luba spikrit kasutanud üliõpilast eksamit jätkata. Mina olen arvamusel, et kui üliõpilane näiteks ülesande lahendamisel spikerdab, siis ülesande seletamisel tulevad nõrgad kohad nagunii välja.

«Latvadest ja ladvakestest»

Meie olukord on natuke teistsugune kui kolleeg Alttoal. Üldfüüsikas, mida ma juba aastaid õpetan, on ju tegelikult kaks võimalust: valem kas tuleb välja või ei tule. Vahel on üliõpilase poolt antud tõestuslõik ratsionaalsem. Sellist iseseisvat lahendust hindame loomulikult kõrgemalt — ja võtame mõndagi üle. S. o. kuni õpetame, õpime.

Arstiteaduskonna prodekaan dots. H. Sillastu:

— Lähenevad sessiooni viimased päevad, need on kiired ja sageli otsustavad. Tulemustest on seepärast veidi varavõitu rääkida. Muret teevad esimesed kolm kursust. Selleaastane I kursus paistab üldse olevat madalama tasemega kui eelmistel aastatel. Põhjus — konkurss oli väiksem, eriti spordimeditsiini osakonnas.

Filosoofia kateedri juhataja M. Makarov:

Filosoofia ajalugu on tehtud praegu saksa ja prantsuse filoloogidel, seejuures väga erinevalt. 22 saksa fioloogist ilmus eksamile 20, neist 11 said puudulikud. Kõik 6 prantsuse filoloogi vastavad aga suurepäraselt. Kui oleksin esitanud neile samad nõudmised, mis eelmisele grupile, oleksid nad kõik saanud väga head hinded, aga et tase oli kõrgem, tõstsin tariifi, sellepärast sai enamik tugevad neljad. Absoluutne 5 oli M. Roobil, kelle teadmiste ees võib õppejõud isegi kartma hakata! Halb on, kui üliõpilased on rumalad, aga ka siis, kui nad on liiga targad! Prantsuse filoloogide kohta võiks öelda ehk seda, et seos erialaga peaks olema parem. Ei olda kursis praeguse prantsuse filosoofiaga, ei teata sealseid filosoofemarksiste ja nende ajakirju.

Kas oli ka selliseid küsimusi, mida üldiselt vähe teati ja millele soovitaksite tähelepanu pöörata neil, kes praegu veel õpivad?

Tuleks rohkem mõelda filosoofia sõltuvusele ühiskondlikust olemisest. Nii näiteks Vana-Kreeka õpetlaste teooriaid teatakse hästi, aga nende evolutsiooni seostamine majanduse ja poliitikaga on juba nõrgem külg.

Kuidas olid lood Kanti ja Hegeliga — neist räägitakse vahel hirmujutte?

Tullakse toime, isegi väga hästi. Mõistetakse, osatakse loogiliselt seostada — ilmselt midagi ületamatut siin ei ole.

Õppejõude küsitlesid

H. VESTENBERG
H. NIINEMÄGI

● *Farmatseutiline keemia oli V k. rohuteadlastel teine riigieksam. Kolme aasta materjal tuli kümne päevaga veel kord läbi võtta.*

Fotol: Evi Puksmann ja Reet Plank on juba saanud eksamipiletid. Käesolev sessioon jääb neile alma materis viimaseks.

ELKNÜ KK IV pleenumilt

TALLINNAS 17.—18. JAANUARIL 1969

Päevakorras:

● ÜLKNÜ Keskkomitee VI pleenumi tööst ja vabariigi komsomoliorganisatsiooni ülesannetest.

● Vabariigi komsomoliorganisatsiooni tööst noorsoo ettevalmistamisel kodumaa kaitseks.

Esimese päevakorrapunkti kohta esines ettekandega ELKNÜ Keskkomitee I sekretär R. Pollimann. Mõni aeg tagasi toimunud ÜLKNÜ Keskkomitee VI pleenumil vaeti komsomoliorganisatsioonide tööd NLKP KK otsuse «ÜLKNÜ 50. aastapäev ja noorsoo kommunistliku kasvatuse ülesannetest» valguses. Sm. Pollimann käsitles komsomoliorganisatsioonide poolt rakendatavaid vorme selle otsuse elluviimisel. Erilise tähtsuse on omandanud komsomoli poliitharidusvõrgu laiendamine ja noorte töökasvatuse probleemid. R. Pollimann ütles: «Tähtsaim ülesanne on kasvatada noori näidete varal V. I. Lenini elust ja tegevusest. Komsomoliorganisatsioonides õpitakse tundma Lenini teoreetilist pärandit, kõikjal hoogustub V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva eelne sotsialistlik võistlus.»

Ettekandest võiks esile tuua järgmisi momente:

● noorsoo hulgas tehtavas ideoloogilises töös ei läheneta sageli klassiseisukohalt. Rõhutatult tuleb suurendada tööliisklassi osatähtsust;

● tihti püütakse poliitiliselt teravaid küsimusi «ära siluda»;

● iga kommunistlik noor peab koostama individuaalse plaani Lenini pärandi tundmaõppimiseks;

● ÜLKNÜ Keskkomitee VI pleenumil mainiti puudulikku komsomolitööd Eesti kõrgemates koolides;

● pioneerid — see on meie tulevik ja seda me ei tohi mitte mingil juhul unustada hetkekski.

Enamik sõnavõtjaist (eriti A. Kullaste — ELKNÜ Tallinna Linnakomitee I sekretär, I. Gorbunov — ELKNÜ Narva Linnakomitee I sekretär, N. Povalihhina — õpetaja jt.) pidas oluliseks rõhutada, et igal kommunistlikul noorel tuleks sooritada nn. leninlik arvestus, mille saamiseks tuleb täita kõrgendatud sotsialistlikud kohustused, õppida hoolikalt tundma V. I. Lenini ideepärandit, asuda töövalvele Lenini juubeli auks jne. Jäid meelde katked üksikutest sõnavõttudest:

● Lenini juubeli puhul tehtav ei tohiks pärast lakata (N. Povalihhina);

● noor spetsialist saab kõrgemast koolist vähe propaganda- ja ideoloogilise töö kogemusi, mida tal kui tootmiskomandöril ja propagandistil kindlasti tarvis läheks (J. Gorbunov);

● noorte seas on tugevasti tunda välispropaganda mõju (B. Gorbunov — ELKNÜ Rakvere Rajoonikomitee I sekretär);

● V. I. Lenini juubelisünnipäeva tähistamisel, kui tutvuda komsomoliorganisatsioonide poolt tehtud plaanidega, ilmneb sageli formalism: kõik, millega sel aastal üldse tegeldakse, pannakse juubeliürituseks plaani. Juubeliaastal on väga vaja, et iga noor loeks läbi vähemalt ühe Lenini teose (H. Sikk — ELKNÜ Tallinna Keskrajooni I sekretär);

● kas me ei liialda mõneti komsomolile ülesannete andmisega? Kõik töö ja kogu elu on ju praegu juba komsomoliülesanded. Eriti torkab see silma siis, kui süüdistatakse alati komsomoli, kui kuskil midagi viltu on (J. Kurg — Viljandi rajooni TSN TK Kultuuriosakonna juhataja).

Märgiksin veel, et pooled sõnavõtjatest tõstsid oma jutus esile kutsealade parimate võistluse suurt populaarsust noorte hulgas ja selle võistluse osatähtsust noorsoo seas tehtavas kasvatustöös (S. Kont — ELKNÜ Jõgeva Rajoonikomitee I sekretär; K. Karofelt — Kalalaevastiku komsomolikomitee sekretär jt.). Palju kasulikku on V. I. Lenini juubeli ürituste planeerimisel andnud ekskursioonid tema elu ja tegevusega seotud paikadesse (Uljanovsk, Leningrad).

18. jaanuaril jätkus pleenum ELKNÜ Keskkomitee sekretäri K. Reinsoo ettekandega. K. Reinsoo märkis, et viimastel aastatel on vabariigi komsomoliorganisatsioonid omandanud uusi kogemusi noorsoo kasvatamisel vanemate põlvkondade võitlustraditsioonide najal ning nõukogude patriotismi vaimus. Väga populaarsena nimetas ettekandja sealjuures sõjalis-sportlikku mängu «Põuavälk», samuti kutsealuste sõjalis-sportlikke laagreid. K. Reinsoo ütles, et ELKNÜ Keskkomiteel on koos ENSV Haridusministeeriumiga väljatöötamisel abinõud sõjalis-patriootliku kasvatustöö ühtse süsteemi loomiseks koolides. Paljud kommunistlikud noored käivad sageli matkadel nõukogude rahva revolutsiooni-, lahingu- ja töökuulsusega seotud paikades. Nii nimetaski K. Reinsoo olulistena kolme tegevussuunda komsomolipoolses tegevuses sõjalis-patriootliku kasvatustöö alal:

1) arenenud, igakülgselt haritud noorte kasvatamine;

2) kasvatamine proletaarse internatsionalismi ja nõukogude patriotismi vaimus;

3) ettevalmistamine teenimiseks armees.

Selle kasvatustöö vormidest-vahendeist leidsidki ettekandes põhjalikumat käsitlust sõjalis-sportlikud mängud ja laagrid, tehnika- ja spordiklubid ning -ringid, matkad deviisi all «Tunne oma kodumaad». Viimastega seoses taunisid nii sm. Reinsoo kui ka mõned sõnavõtjad üliõpilaste minimaalset osavõttu. Ometi tuleb paljudel pärast kõrgema kooli lõpetamist oma töökohtadel (eriti koolides) neid matku, samuti muidki sellesisulisi üritusi ise organiseerida ja juhtida.

K. Reinsoo rõhutas, et elukutse valiku alasel tööl on vaja sõjakoolidele pöörata tunduvalt suuremat tähelepanu.

Siin jäid enam meelde järgmised katked sõnavõttudest:

● sõjakooli propagandat poiste seas tuleb alustada mitte alles keskkooli lõpuklassides koos muu kutsevalikualase tööga, vaid juba selles eas, kus noori poisse paelub munder jms. (A. Vähi — ELKNÜ Pärnu Rajoonikomitee I sekretär);

● pioneeritöös on palju puudusi, see ei huvita poisse. Seetõttu tuleks pöörata tähelepanu pioneeride kasvatamisele võitlustraditsioonide ja patriotismi vaimus (A. Jaago — ELKNÜ Haapsalu Rajoonikomitee I sekretär);

● on tunduvalt kasvanud spordiliikumise tähtsus seoses Ministrite Nõukogu juures loodud Riikliku Komiteega.

Pidagem meeles, et armee on paljusid kuulsateks sportlasteks teinud (H. Sisask — ENSV Kehakultuuri- ja Spordikomitee esimees);

● eriti oodatud ja hinnatud on kõrgemate koolide lõpetanud komsomolitööl armees (sm. Mahhov — ohvitser, kes muuhulgas nimetas positiivse näitena, kuidas just TRÜ lõpetanud on olnud armees eesrindlikud komsomolitöötajad);

● ei saa siiski rahul olla kõrgemate koolidega, kus sõjalis-patriootilise ettevalmistuse süsteem pole ilmselt küllalt hästi läbi mõeldud või välja arendatud (V. Olev — ELKNÜ Tallinna Mererajooni II sekretär). «Tahaksin loota, et just Eesti Üliõpilasnõukogu ja ELKNÜ KK üliõpilasosakond võtaksid vabariigis matkaalase töö organiseerimise enda peale,» ütles V. Olev.

ELKNÜ Keskkomitee IV pleenum kinnitas ENSV noorsoo-organisatsioonide Komitee koosseisu ELKNÜ Keskkomitee töökomisjonide esimehed. ELKNÜ KK büroo esitas pleenumile Eesti Üliõpilasnõukogu, ühtlasi Keskkomitee üliõpilastöö komisjoni esimehe kandidaadina ELKNÜ KK üliõpilasosakonna juhataja I. Toome, kelle pleenum kinnitas ka esimeheks seni tegutsenud ELKNÜ TPI Komitee sekretäri Ahto Vellamaa asemele.

Pleenumi tööst võtsid TRÜ komsomoliorganisatsiooni esindajatena Keskkomitees osa TRÜ õppejõud M. Titma, ajaloo V k. üliõpilane P. Kenkmann ning allakirjutanu.

Sõnavõtuga esines pleenumil ka Paul Kenkmann. Ta rääkis vajadusest hariduse ja õppimise propagandas arvesse võtta ka hariduse ärakasutamise võimalusi igapäevases töös (TRÜ ajalehe vene lehekülje toimetus peab vajalikuks avaldada P. Kenkmanni sõnavõtu tõlke lehe järgmises numbris).

SIRJE ENDRE,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

Eesti Üliõpilasnõukogu

oli koos juba käesoleva aasta algul — 7. jaanuaril, sedapuhku jälle Tallinnas, ELKNÜ Keskkomitees. Päevakorras oli kaks küsimust:

● ELKNÜ Keskkomitee V ehk üliõpilaspleenumi ettevalmistamisest;

● aktuaalsetest üliõpilaskomsomoli probleemidest seoses 1968. a. lõpus toimunud ÜLKNÜ Keskkomitee VI pleenumiga.

Esimesel teemal rääkis vabariigi üliõpilaskonna juhtidele pikemalt ELKNÜ Keskkomitee sekretär A. Purga. ELKNÜ Keskkomitee V ehk üliõpilaspleenum toimub k. a. aprillikuu algul. Pleenumi eel tuleb põhjalikule läbivaagimisele kõigi vabariigi kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide tegevus. Põhipunktidena tulevad pleenumil arutusele üliõpilaste sotsiaal-majanduslik olukord vabariigis, omavalitsuse küsimused, ideoloogilise kasvatustöö organiseerimine komitee, osakonna ja grupi tasemel, komsomoliorganisatsioonide koostöö teiste organisatsioonidega, koostöö ühiskonnateaduste kateedritega, siseorganisatsiooniline töö. Just viimati nimetatu osas on siiani tõsiseid puudusi.

Seoses kevadise pleenumiga lükkub Eesti II üliõpilaskonverents sügisele.

Teise päevakorrapunkti all esines ELKNÜ Keskkomitee I sekretär R. Pollimann, kes andis lisaks ÜLKNÜ pleenumile lühiülevaate ka Moskvas toimunud kuuajalisest vabariikide, krai- ning oblastikomiteede I sekretäride seminarist.

Eesti Üliõpilasnõukogu arutas läbi 3.—9. veebruarini 1969. a. Narva Jõesuus (ELKNÜ Keskkomitee õppebaasis «Noorus») toimuva vabariigi kõrgemate koolide üliõpilaskomsomoli aktiivi seminaride sisulise kava. Esimesel seminaril tulevad käsitlemisele internatsionaalse kasvatustöö probleemid vabariigis ja kõrgemas koolis (nii üldteoreetiliselt kui ka praktilise töö osas); teine seminar püüab anda teadmisi võitluseks kodanliku ideoloogiaga.

●

EÜN-i sotsiaalmajanduslik sektor tegeleb praegu vabariigi kõrgemate koolide lõpetanute hulgas tehtava ankeetküsitluse korraldamisega.

Informatsioonisektor valmistab ette EÜN-i INFORMBÜLLETÄÄNI nr. 2, mis kõikide eelduste kohaselt peaks ilmuma veebruarikuu algul.

Välissektor realiseeris äsja tänavuaastase tööplaani esimese punkti: TRÜ komsomolikomitee delegatsioon viibis 8.—13. jaanuarini 1969. a. Krakovi Ülikooli noorsooühingu kutsel Poolas.

Läbisegi küsimusi Malle Klaassenile

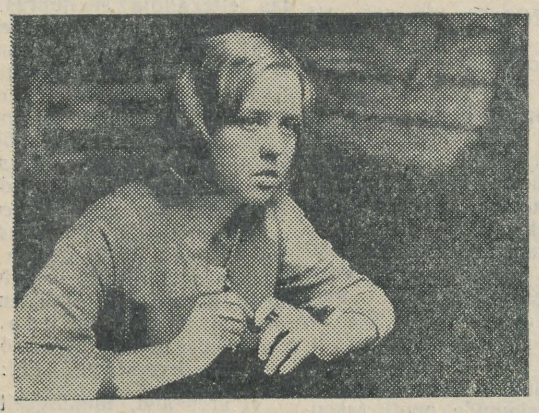

Haarasin rutakalt peahoone ukse vasklingist kinni ja jõudnud selle vaevu avada, põrkasin lävel kokku kuidagi tuttava tüdrukuga.

Tammaru Mari filmist — tuli siis järsku meelde.

Ja hetk hiljem meenus, et olin Malle Klaasseniga, selle patsidega tüdrukutirtsuga, kes õhtuti õpetaja Aero käe all püüdlikult klaverit harjutas, ühes koolis käinud.

Juhuslikust kohtumisest kujunes vestlus ja pärastpoole üleannetu mõte vestluskaaslasest midagi kirjutada, kuigi «seda ei tasuvat teha».

Arvasin, et sobib siiski.

Tollest küsimisest sai kübeke Mari jaoks ja mõtteid filmi kohta üldse.

Küsin natuke traditsiooniliselt, kuidas Sa sattusid sellesse filmi?

«Ei, ise poleks küll söandanud. Õppisin «Vanemuise» draamastuudios. Ühel õhtul 1967. a. sügisel tuli meile tantsutundi külaline (hiljem sain teada, et see oli režissöör Leida Laius). Pärast tundi kutsus ta mõned stuudiolased enda juurde, lugesime talle paar luuletust. Detsembris olid fotoproovid, jaanuaris esimene katsetus filmilindile. Ja märtsi algul sain Tallinnast teate — olen Mari osa täitjaks määratud.

Olin üllatunud, rõõm segunes mõttega, et see on ka suur-suur vastutus.»

Ja edasi tuli siis töö filmi kallal?

«Jah, nii harjumatu algul minu jaoks. Paviljonivõtted tehti Viinuses. Siis sõitsime trupiga jaanipäevaks ja terveks heinateoks Kanepisse, kus terve film valmiski. Kirik on pärit Tõrva ligidalt. Vana jalaga tallatav orel oli selles veel alles.»

«Libahunt» on film, mille kandetalasid hästi nõrgukestel näitlejaõlgadel tuleb hoida. Isegi hinnaalandust tegemata tekib mõte, et sellega on hästi toime tuldud.

Ei oskagi paremini küsida, kui raskustest, mis Sinu Mari puhul ette tulid, paratamatutest otsingutestki (mida on heas mõttes õieti kogu film)?

«Mari oli mulle algusest peale keeruline, vastuoluline karakter. Ma püüdsin temast omamoodi aru saada, teda mõneti põhjendada. Tahtsin, et ta ei oleks ekraanil läbinisti kiivas ja halb, vaid lihtsalt inimene oma hea ning vigadega.

Käisin kirjandusmuuseumi käsikirjade osakonnas. Istusin palju aega Kitzbergi taga, igal mõttel ja fraasil peatudes, milleta vist ei saakski läbi näitleja, kel tuleb üldtuntut nüüd juba kuidagi uuesti mängida. Töö Mari osaga oli kõige raskem, aga ometi kõige köitvam ja toredam, mida ma kunagi olen teinud.»

Huvitav, kas nüüd tagantjärele ei teki mingeid lisamõtteid, teisitiarvamisi iseenese Mari suhtes?

«On muidugi kohti ja sellist mida tahaksin pisut teisiti mängida ja neid mõtteid peabki olema, sest minu jaoks ei ole film ikka veel lõppenud. Aga nüüd ei saa enam midagi muuta. Eks vaatajad otsustavad, kuidas osa mul õnnestus!»

Arvan, et elus sobid Tiinaga paremini?

«Me oleme Enega päriselt mõttekaaslased, head sõbrad. Seetõttu oli mul filmiski temaga lihtne ning hea koos mängida.»

Kõigil Su kooli- ja kursusekaaslastel, Su õpetajatel on sind meeldiv filmilinal näha, arvan.

«Oi, ega mina siis seepärast mingi filminäitleja ole!

Aga on tore teada küll, kui minu Mari, milleta ma nagu praegu iseennast ei kujutlekski, ka neile pisut meeldib, hoolimata temale asetatud teispidisest rõhust.

Meenutan oma õpetajaid, kellest on mulle palju jäänud ja kelle õpilasena ma ennast praeguai tunnen.

Mu viimaseks õpetajaks sõna tõsises mõttes, suure sisendusjõuga üleüldse arusaavaks inimeseks meile kõigile oli Leida Laius. Ilma temata ei kujutlegi, kuidas hakkama oleksin saanud.»

Su lause: «Tahaksin, tahaksin veel väga kõike seda läbi elada, mida «Libahundi» filmitöö sisaldas, tahaksin uuesti filmis mängida!» vastas nüüd justkui ise minu varutud viimase küsimuse ära. Aitäh!

R. PÕDER

H. KARRO foto

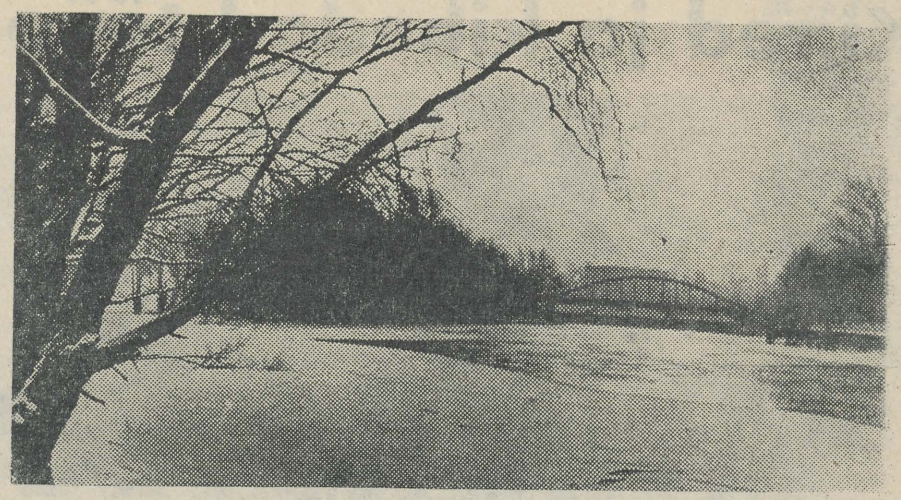

Dagestani mägiradadel

ALO PÕLDMÄE

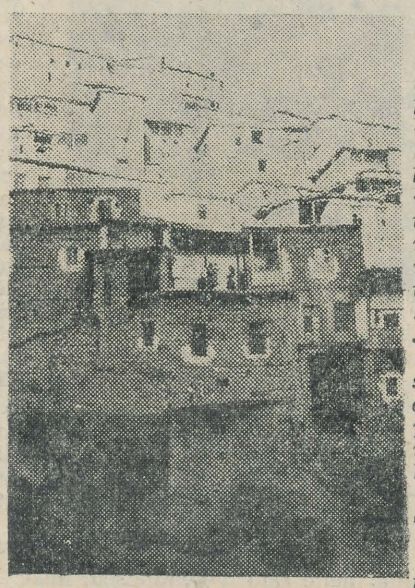

(Algus «TRÜ» nr. 1)

Meie matk jätkus mööda Samuuri jõe orgu. Siin kohtasime tihti hobusekarju. Et meie seas oli ka üks viiuldaja, üritasime hankida valgetelt hobustelt poognajõhvi. See kraam on küllaltki defitsiitne. Karjus nõustus kohe loovutama paar saba, pistis meile lasso pihku ja ütles: «Eks te minge ja valige, milline hobune sobib. Pikemad sabad söövad, näete, seal künka taga.» Mees ei tulnud selle pealegi, et lasso käsitsemist võib ka mitte osata. Jõhvid jäidki seekord lõikamata.

Ületasime Dändi mäekuru ja sellega ühtlasi ka Kaukasuse peaheliku. («Sirbis ja Vasaras» käib praegu poleemika sõna kuru ümber. Võib-olla me ületasime hoopis midagi muud — see selgub siis, kui leitakse kurule õige asendaja.)

Nüüd asusime juba Aserbaidžanis. Sattusime kohe džunglitaolisesse metsa. Ümberringi kasvavad kreeka pähklid, metsikud õuna- ja ploomipuud, tammed, pöökpuud, liaanid.

Korjasime õunu ja keetsime nendest moosi. Siin saime teha ka reisi esimesed korralikud lõkkeõhtud.

Viimane jalgsimatka päev kujunes raskeks. Orgu piirasid järsud kaljud ja seepärast pidime hanereas, üksteisest kinni hoides, ületama looklevat jõge üle kümne korra. Jõgi oli vihmast tugevasti paisunud, vool ähvardas jalust maha lüüa. Pidevalt kostsid jõe põhjast tumedad mürtsud, mida tekitasid edasikantavad kivid. Pidime olema väga ettevaatlikud. Kaks inimest paiskaski vool maha ja ujutas seljakotid porist vett täis. Õnneks lõppes kõik hästi. Selle päeva jooksul saime edasi vaid 7 km.

Zakatalõ linnakese turismibaasis pidasime maha võrkpallivõistluse kohalike instruktoritega ja imekombel võitsime 16 : 14.

8 tunniga viis meid buss Tbilisi. Kahe päeva jooksul tutvusime linnaga, gruusia toitude, veinide ning kommetega. Kell 6 väljus lennuk Tbilisist ja kell 12 olimegi tagasi kodus.

Veidike rebasejuttu

I. KES ON REBANE?

Kui uskuda lauluisa Kreutzwaldi, on rebane üks ütlemata kaval ja taibukas loom, kes peab väga lugu oma ilusast karvkattest ning oskab igast olukorrast terve nahaga välja tulla.

Ülalkirjeldatud looma Tartu harutõug (rebanebus studiosus) paistab silma järgmiste tunnuste poolest.

1. *On alati näljane.*
2. *Kannab saba uhkelt püsti.*
3. *Vurrud on väga pikad ja veidi piimased*
4. *Sööb rohkesti praetud kartuleid.*
5. *Haiseb keskkooli järele.*
6. *Emajõgi on talle põlvini.*
7. *Püüab visalt võidelda alaväärsuskompleksi vastu, mida niisama visalt sisendavad talle vanemate kursuste tudengid.*

Peale kõigi ülalnimetatud silmapaistvate omaduste üllatab Tartu rebane teadlasi omapärase muundumisega. Umbes aasta möödudes võib nende loomakeste juures täheldada metamorfoosi, mis toimub skeemi järgi: harilik punarebane — sinirebane — hõberebane — II kursuse tudeng.

Alajaotuse iseloomustus.

I aste:

sinirebane — karv kaotab kodumaise punase tooni ning muutub huvitavalt kahvatuks, tekkel pleegib ära, saba muutub lühemaks ja peenemaks, eneseväärikus tõuseb.

II aste:

hõberebane — naha väärtus ja enesest lugupidamine tõusevad veelgi. Saba muutub peaaegu tähelepandamatuks, tagajäsemed sirguvad, rebane hakkab käima tagumistel käppadel.

III aste:

II kursuse tudeng — täisväärtuslik üliõpilane, kes peidab kõrvad teklisse, saba pükstesse, ajab vurrud maha ning ei taha kuuldagi, kui väidetakse, et ta põlvnevat rebasest.

Nagu näete, toimus pärast pikaajalisi kvantitatiivseid muutusi kõigi dialektikaseaduste järgi järsk kvalitatiivne hüpe: rebane muutus inimeseks. *(Siinkohal palun ajalehe «Edasi» toimetusel teha mõningaid korrektiive avaldusesse, et maailma targim inimene olevat I kursuse tudeng ehk rebane. Hoopis õigustatumalt kuulub see nimetus II kursuse tudengile, kes pole enam rebane, vaid midagi palju kõrgemat.)*

Oleme selgitanud rebase põhiolemuse nii hästi või halvasti, kui see praeguste piiratud aja- ja ruumitingimuste tõttu võimalik on. Nüüd vaatleksime võibolla lähemalt rebaste eluviise.

I. REBANE SEMINARIS.

Seminarides ilmutab rebane tavaliselt suurt aktiivsust, sest see on üks väga väheseid kohti, kus ta võib rääkida, ilma et vanemad seltsimehed kohe hoopis targema jutuga vahele ei segaks. (Räägivad muidugi ärksamad rebased, keda tõsiselt huvitab maailma saatus ja nende endi suur osa selles. Ülejäänud magavad.) Kahjuks eksisteerib veel seminariski mõningaid kitsendavaid asjaolusid, nagu kohalviibiv õppejõud ning kindlalt piiritletud seminariteema, kuid need on paratamatused, millega tuleb harjuda.

II. REBANE SÖÖKLAS.

Täna mul vedas! Milline suurepärane verivorst! Ainult kaks halba omadust: jahtunud ja mage. Aga kui palju häid! 1. Odav. 2. Suur. 3. Rasvane. 4. Kõrbenud. 5. Tuletas kodu meelde.

III. REBASE KÄIK PRODEKAANI JUURDE (vt. joonist).

IV. REBANE ÜHISELAMUS.

Rebane on tuntud oma kohanemisvõime poolest. Ühiselamus õpib ta kolme päeva jooksul:

1) sisse vehkima naabrite elektrikorke ja keerama neid oma toa tühjadesse pesadesse;

2) sööma tooreid kartuleid, sest köögis pole parajasti gaasi;

3) püüdma hiiri, lutikaid ja muid meeldivaid koduloomi;

4) magama rahulikult ka siis, kui kõrvaltoas näib vähemalt raudteeõnnetus või maavärisemine olevat.

Kahjuks ei jõudnud me põhjalikumalt analüüsida selle huvitava loomakese kõiki elutingimusi ja harjumusi. Loodame, et meile selleks edaspidi veel võimalus avaneb.

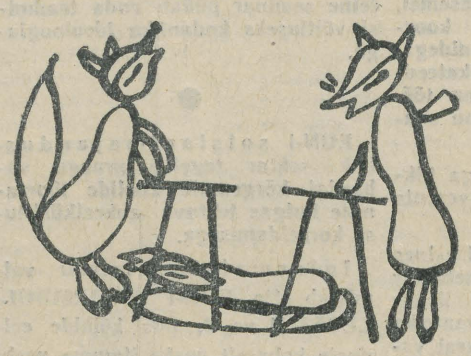

● *Rebane seminaris.*

● *Rebase käik prodekaani juurde. «Ma tulle alles ütlen! Kõik on nõus, et see lugu tuleb ükskord selgeks teha!»*

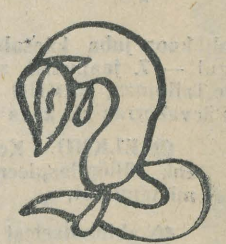

«Meie mõtlesime ... kas ei oleks kuidagi võimalik ...»

TEATED • TEATED

TÄHELEPANU, VILJANDI I KESKKOOLI VILISTLASED!

C. R. Jakobsoni nim. Viljandi I Keskkooli komsomolikomitee palub teid tulla oma endisesse kooli kohtuma praeguste õpilastega 1. veebruaril 1969. a. kell 12. Vilistlaste päeval tahetakse kuulda teie õpingutest ja üliõpilaselust. Teid oodatakse, samuti soovitakse teile head kordaminekut eksamisessiooniil!

Viljandi I Kk. komsomolikomitee palvel andis teate edasi ELKNÜ TRÜ Komitee.

TEADUSKONDADE JA OSAKONDADE (RAVIOSAKONNA KURSUSTE) KOMSOMOLISEKRETÄRID!

Olles veendunud, et sooritasite eksamisessiooni täiesti ning puhkate end täielikult ja tervenisti välja, ootame teid uue semestri esimeseks nõupidamiseks kolmapäeval, 12. veebruaril 1969. a. kell 18. Tulge kindlasti, sellest sõltub töö edukus kevadsemestril.

* * *

TRÜ komsomolikomitee ideoloogiasektori liikmete avanõupidamine toimub teisipäeval, 11. veebruaril 1969. a. kell 18.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretariaat

Uut teatmekirjandust

A contribution to a union catalog of sixteenth century imprints in certain New England libraries. Rhode Island 1953. (466 lk.)

Karolinska mediko-kirurgiska institutes bibliografi. 1955/56—1960/61. (394 lk.)

Yhteisluettelo Suomen tieteellisten kirjastojen ulkomaisesta kirjallisuudesta. 1957—1959. Helsinki 1967. (757 lk.)

Книги главной редакции восточной литературы издательства «Наука». 1957—1966. Аннотированный каталог. Москва 1968. (1325 nim.).

В. Л. Чолганская. **Публикации организации объединенных наций и ее специализированных учреждений.** Обзор за 1945—1965 гг. Москва 1968. (400 lk.

Tänan tähelepanu eest!

Üles kirjutanud ja pildid joonistanud TUULI KRUUS

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 559. MB 00526.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 (726) Reedel, 7. veebruaril 1969 XXIII aastakäik

KÄÄRIKUL

toimus 31. jaan. ja 1. veebr. 1969. a. vabariiklik dekaanide nõupidamine. Sellest võtsid osa ENSV Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumile alluvate kõrgemate õppeasutuste ja lisaks EPA dekaanid. Kõnetasime mõnd nõupidamisest osavõtnut.

TRÜ õppeosakonna juhataja V. Haamer ja TRÜ Õigusteaduskonna dekaan E. Salumaa:

1. Kas koosistumisest oli tulu?

See oli vabariigi dekaanidel esmakordne võimalus kogemuste vahetamiseks. Kuigi meie vabariigis oli nimetatud ettevõtmine esmakordne, selgus, et aeg-ajalt on samadel eesmärkidel juba sõite ette võetud — näiteks Novosibirskisse. Eesti nõupidamised otsustati muuta korralisteks.

2. Kes ülikooli õpetajaid õpetavad? Ettekandjad?

Nõupidamisi korraldas ministeerium, ettekandjaks olid näiteks ministri asetäitja sm. Peremees, ministeeriumi töötaja sm. Raudsepp, kõrgemate koolide osakonna juhataja sm. Heimann, ministeeriumi kaadriülem sm. Liivik. TRÜ rahvast oli ettekanne H. Liimetsalt, sõna võtsid V. Haamer, E. Jürimäe, V. Krinal, R. Tani.

3. Kõne all olnud probleemid:

* õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmine.
* uute üliõpilaste vastuvõtuks valmistumine.
* kõrgema kooli pedagoogika probleemid: üliõpilaste kohanemisest kõrgema kooli tingimustele; õppetööga kohanemisest; oma töö planeerimisest; üliõpilaskonnaga kohanemisest jne.
* õppeedukust mõjutavad tegurid
* stipendiumi paindlikustamine.

Lisaks vaadati läbi talvise eksamisessiooni tulemused (erialade kaupa) — sm. Raudsepa ettekandes.

Kokkutulnud said osa ka talvise Kääriku suusamõnudest.

Väitekirjade kaitsmise uutest võimalustest

NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse ministri käskkirjaga 19. XII 1968. a. kinnitati Tartu Riikliku Ülikooli 9 uut nõukogu kolmeks aastaks väitekirjade kaitsmiseks. Üleülikoolilise nõukogu 50 liikmega on teaduskondade nõukogu otsuste kinnitamiseks. Teaduskondadest kõige arvukam nõukogu on Arstiteaduskonnal — 43, teistel aga 16—17, 24 liiget. Nimetatud käskkirjaga kinnitati ka erialad (neid on 63), mille järgi ülikool saab kaitsmiseks vastu võtta väitekirju. Et erialad on nüüd varustatud igaüks oma numbriga, siis nende tutvustamiseks toome allpool ära eriala koos tema numbriga.

Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu ees saab kaitsta doktori- ja kandidaadiväitekirju ajalooteaduste alal: 571 NSVL ajalugu, 573 üldine ajalugu; filoloogia alal: 666 soome-ugri keeled, 661 eesti keel, 642 eesti kirjandus ja 648 folkloristika; ainult kandidaadiväitekirju: filoloogia alal: 640 vene kirjandus; pedagoogiliste teaduste alal: 730 pedagoogika teooria ja 731 psühholoogia; kunstiteaduste alal: 823 kujutav kunst, 824 dekoratiiv- ja rakenduskunst.

Matemaatikateaduskonna nõukogu võtab kaitsmisele ainult kandidaadiväitekirju füüsika-matemaatikateaduste alal: 001 matemaatiline analüüs, 006 geomeetria ja topoloogia, 007 matemaatiline loogika ja programmeerimine, 008 arvutusmatemaatika, 023 elastsuse ja plastilisuse teooria; pedagoogika alal: 732 matemaatika õpetamise metoodika.

Füüsika-Keemiateaduskonna ees saab kaitsta kandidaadiväitekirju füüsika-matemaatikateaduste alal: 030 astronoomia ja taeva mehhaanika, 031 astrofüüsika, 041 teoreetiline ja matemaatiline füüsika, 004 optika ja 046 tahke keha füüsika alal; 072 orgaaniline keemia ja 073 füüsikaline keemia.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnale kinnitati *kaks* väitekirjade kaitmise nõukogu. Bioloogiaosakonna nõukogul on õigus vastu võtta doktori- ja kandidaadiväitekirju järgmiste bioloogiateaduste alal: 094 botaanika, 097 zooloogia, 103 geneetika; ainult kandidaadiväitekirju: 096 mikrobioloogia ja 105 hüdrobioloogia. Geograafia ja geoloogia osakonna nõukogul on õigus vastu võtta kandidaadiväitekirju geoloogia-mineraloogia alal: 120 geoloogia ja 128 paleontoloogia ja stratigraafia; geograafia alal: 690 üldine füüsikaline geograafia ja maailmajagude geograafia, 698 meteoroloogia, klimatoloogia, agrometeoroloogia.

Õigusteadusealaseid kandidaadiväitekirju saab esitada: 710 riigi ja õiguse teooria ja ajalugu, 711 administratiiv ja riigiõigus, 712 tsiviilõigus ja -protsess, 714 kolhoosi- ja maaõigus, 715 kriminaalõigus ja -protsess, 718 kriminoloogia.

Majandusteaduste alal saab kaitsta kandidaadiväitekirju: 590 poliitiline ökonoomia, 594 ökonoomika, rahvamajanduse planeerimine ja organisatsioon, 599 finantsid, raharinglus ja krediit.

Arstiteaduskonna nõukogu saab võtta kaitsmiseks doktori- ja kandidaadiväitekirju meditsiini alal: 751 inimese anatoomia, 753 kõrva-, kurgu- ja ninahaigused, 754 sisehaigused, 756 hügieen ja kutsehaigused, 759 nakkushaigused, 760 naha- ja suguhaigused, 764 patoloogiline anatoomia, 765 patoloogiline füsioloogia, 766 normaalfüsioloogia, 767 psühhiaatria, 776 ftisiaatria, 777 kirurgia; farmaatsia alal: 791 farmakognoosia; bioloogiateaduste alal: 093 biokeemia, 096 mikrobioloogia, 099 embrüoloogia ja histoloogia; ainult kandidaadiväitekirju meditsiini alal: 50 günekoloogia ja sünnitusabi, 758 lastehaigused; farmaatsia alal: 790 galeeniliste preparaatide ja ravimite vormide tehnoloogia.

Kehakultuurialaseid uurimusi saab kaitsta Arstiteaduskonna ja Kehakultuuriteaduskonna ühise nõukogu ees kahel alal: pedagoogika alal: 735 kehalise kasvatuse ja sportliku treeningu teooria ja metoodika (kaasa arvatud ravikehakultuuri metoodika) ja bioloogia alal: 102 inimese ja looma füsioloogia.

Praegu on 1969. aastal kaitsmiseks laekunud ligi 40 väitekirja, peamiselt väljastpoolt meie vabariiki. Mõnedes teaduskondades on asutud õigustatud seisukohale lubada korraldada kuus ainult 1 väitekirjade kaitsmise istung. Juhendi kohaselt tohib ühel istungil kaitsta üht doktoriväitekirja või kaht kandidaadiväitekirja. Mõnedes teaduskondades on tekkinud järjekord, eriti on märgata raskusi Kehakultuuriteaduskonnal, just külalistega kaugemalt. Mõnikord osutuvad väitekirjad

(Järg 3. lk.)

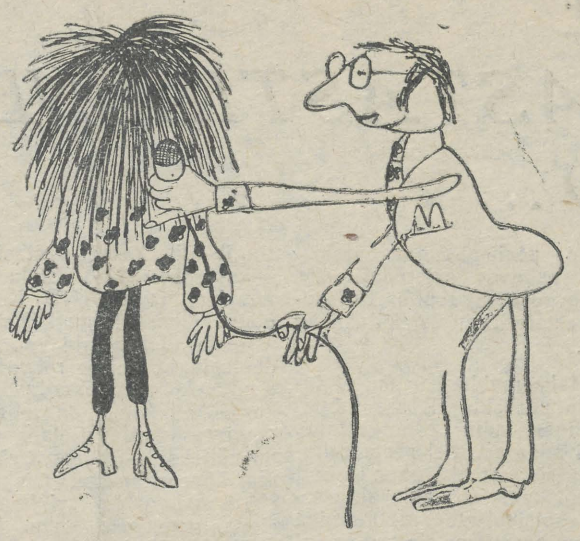

Millisena näete teie uut semestrit? («Eulenspiegeli» järgi)

KROONIKA

17. jaanuaril k. a. kaitses NSVL TA B. L. Komarovi nimelises Botaanikainstituudis doktoriväitekirja «Eesti lihhenofloora analüüs» taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhataja HANS TRASS.

30. jaanuaril k. a. kaitses Ždanovi-nimelises Leningradi Riiklikus Ülikoolis õigusteaduste-alast doktoriväitekirja «Колхозно-правовая и гражданско-правовая охрана собственности сельскохозяйственных артели» tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri dotsent VILMA KELDER.

VERBUM HABET PROFESSOR

Tänavu jaanuari lõpus peeti Moskvas I üleliiduline deontoloogiakonverents (deontoloogia = õpetus kohustustest, eetikast). Osavõtjaid oli 650, ettekandeid üle 50.

Keskajal sümboliseeris arstikutset põlev küünal: teisi ravides ise põlen. Maailma meditsiinis ei ole just vähe neid kangelasi, kes haigeid päästes on ise hukkunud. Tõelist arsti iseloomustab suur kohusetunne. Kuid niisama tähtis on inimesearmastus, meedikute teine põhiomadus. Oma sõna ja käitumisega peab arst oskama haiget veenda selles, et tema heaks tehakse kõik võimalik. Arst peab oskama haigesse sisendada tahet terveks saada, on ju lootus tervistumisele pool tervistumist. Südamlik suhtumine haigesse kaasinimesesse muudab ta sinu liitlaseks võitluses haiguse vastu.

Arstid, kes patsiente kohtlevad külmalt, käituvad enamikus samasuguselt kolleegidega. Ametnikuhing lööb välja iseäranis juhtivatel kohtadel töötavates meedikutes. Oma mõjujõu suurendamiseks nad aina kärgivad ja pauguvad. Ent autoriteeti ei saavutata mitte käskimisega, vaid eeskujuga (не приказом, а показом), nagu on öelnud akadeemik N. N. Burdenko.

Meie teema juurde sobib hästi artikkel «Ütle, kes on sinu õpetaja...» mullusest «Meditsinskaja Gazeta'st» (29. märts), mille tahaksin ära tuua, et seda loeksid nii vanad kui ka noored arstid.

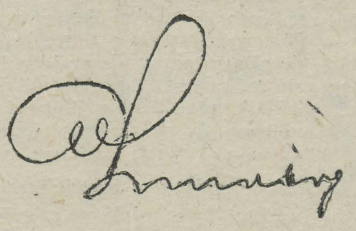

* * *

Mäletan, et seekord ei olnud tollal veel neljanda kursuse üliõpilane Saša Sevruk sugugi enda nägu: ta kõhnad põsed hõõgusid ebatavalises punas, silmad prillide taga olid rahutud. Ma ootasin teda. Teadsin, et sel hommikul pidi ta esmakordselt viibima oma ebajumala — linna tuntud kirurgi operatsiooni juures. Kuidas ta oli sellest inimesest vaimustatud, kuidas ootas imest osasaamise minutit! Lõpuks ta unistus täitus. Aga midagi halba oli temaga juhtunud. Ta ei suutnud varjata erutust, vihastas enese peale ja püüdis näida rahulikuna.

«Saša, no miks sa ei räägi, kuidas ta opereerib? Kas tõepoolest toredasti?»

«Imetlusväärselt!»

«Milles siis on asi, kas sa pole millegagi rahul? Kas ootasid imet, aga tuli välja, et seda pole olemas?»

Ja nüüd hakkas ta rääkima...

«Ei, ma ei eksinud: ta opereerib suurepäraselt, ainult meedik suudab täielikult mõista, missugune on ta tehnika, millised käed. Kuid...,» ta takerdus, nagu ei julgeks välja öelda, «... sa ei kujuta ette, kuidas ta käitub operatsioonil. Kole on meelde tuletada, kuidas ta sõimab, kuidas karjub assistentide peale, õdede peale. Kuidas võib öelda selliseid jämedusi naistele, kolleegidele, kellel on juustes juba hõbedat! Kui häbi võis neil tema pärast olla... Aga meie, meie olime valmis maa alla vajuma. Muidugi on ta haruldane kirurg, kuid tänasest peale lõi mu lugupidamine tema vastu kõikuma.»

See nelja aasta eest toimunud jutuajamine meenus mulle nüüd pediaatriateaduskonna parteikoosolekul. Kommunistid arutasid keerukat küsimust — kateedrite kogemusi üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel.

Aga mina kuulasin neid palavaid kõnesid ja meenutasin Saša Sevrukki. Mõtlesin, et loenguid, vestlusi, kohtumisi — kõike seda on tõepoolest vaja, kuid ainult koos nende isikliku eeskujuga.

Tuli meelde, mida rääkis üks kuuenda kursuse üliõpilane. Selle tahaksin esitada täielikult: «Ausalt öeldes, kui meile räägitakse loengutel kõrgelennulisi sõnu, paneb see meid muigama, et miks jutlustatakse aabitsatõdesid. Ükskord sõitsin talviseks õppevaheajaks koju, Aramili. Olin pühapäeval haiglas valves. Kõik oli rahulik. Äkki tuuakse naine. Niipea kui talle pilgu heitsime, saime kohe aru, et sureb. Aga arst on meil täiesti noor, keisrilõiget pole ta iseseisvalt veel kordagi teinud. Noh, peseb muidugi käsi, valmistub operatsiooniks. Sel ajal saabus Sverdlovskist akušöör-günekoloog (alles hiljem sain teada, et see oli G. Borovskihh), koos temaga lastearst ja veel keegi. Ta astus minutiks haiglasse sisse, nägi möödaminnes naist ja küsis meie kirurgilt: «Kas te olete varem keisrilõiget teinud?» See raputas ainult pead. Vaatan, et külaline võtab kuue seljast: «Kui te vastu ei ole, siis ma opereerin.»

Pärast, kui ta ära oli sõitnud, ütles kirurg: «Ilma temata poleks me naist päästnud.»

Ma mõtlesin kaua, mis pani saabunud arsti rasket operatsiooni tegema, võtma endale suurt vastutust kustuva elu eest (äkki ei õnnestu!). Ja mõistsin: ta lihtsalt ei mõelnud sel momendil üldse endale, ta oli läbini arst, nägi ainult elu, mille eest vastutas. Ja kõik kõrgelennulised sõnad, mille üle ma üsna hiljuti olin muianud, ei tundunud mulle selle inimese kohta küllalt kõrgetena.»

Ütle mulle, kes on su õpetaja... Ammust ajast on teada, missugune külgetõmbejõud on täiskasvanud inimese küpsusel ja tarkusel nooruki suhtes, kui suur on ta püüe sarnaneda oma ebajumalaga. Ma olen nõus pediaatriateaduskonna dekaani M. Romanenkoga, kui ta ütleb, et isegi selles peitub kasvatuse element, kas kittel assistendi seljas on puhas. Aga üliõpilane näeb kõike: kuidas assistent pöördub professori poole, mida ta räägib sanitarile, missugune ta on haige voodi juures.

Alati olla ülesannete kõrgusel... See on väga raske. Ja see on väga vajalik.

Kui alles minuti eest aupaklik assistent professori seljataga ütles: «Vanamehel oleks aeg puhkusele jääda, ta ei saa enam millestki aru,» tegi ta parandamatu pedagoogilise vea — õpetas üliõpilastele silmakirjalikkust. Keegi meist ei või olla kindel selle eest, et tal ei tule kokku puutuda alatusega. Kõik oleneb sellest, kas su õpetajad on suutnud sinusse istutada seda erilist immuunsust, mis ei võimalda korralikul inimesel alatusega kokku puutudes sellele järele anda.

Professor S. S. Sokolov defineerib oma kateedris tehtavat kasvatustööd aine kaudu õppeprotsessis tehtava kasvatustööna. Minu arvates on see öeldud väga täpselt, nii peabki olema. Sokolovi kateedris «keeb» üliõpilane tõelise meditsiini «mahlas».

Kangelaslikkusest rääkimine kirurgi elukutses, visiidid, öövalve — kõik see on nagu paljude teiste juures. Aga arstide konverentsid, millest üliõpilased osa võtavad, on ainult siin. Need algavad täpselt kell 9 ja kui sa hilinesid kasvõi üheainsa minuti, ei lasta sind enam sisse. Ja veel. Kas on palju neid klinitsiste, kellel jätkub mehisust rääkida arsti vigadest? Mitte vigade võimalikkusest üldse, vaid konkreetsest haigest. Professor Sokolov teeb seda. Ta ei varja üliõpilase eest, et meditsiin pole kahjuks veel kõikvõimas, et ka selleks tuleb valmis olla — surma tragöödiaks, vigade parandamatuseks. Kas see ei kisu professori autoriteeti alla? Arvan, et ei. Sest kõigepealt näevad üliõpilased siin ausust. Erakordne nõudlikkus enese ja teiste suhtes, kirurgitalent, inimlik mehisus, kasvataja ja juhi taktitunne — nimelt see loobki kliinikus selle miljöö, mida üliõpilased väga hindavad, — usalduse ja nõudlikkuse miljöö.

Noh, aga kuidas on selle juhtumiga, millest ma algul jutustasin? Sest seegi avaldas üliõpilastele kasvatavat mõju — niiöelda vastupidisega mõjutades. Saša Sevruk, kellel see immuniteet oli tugev, tegi ise järelduse ja veendus veel kord selles, et midagi niisugust ei tohi lubada. Aga äkki pole mõnel veel sellist immuniteeti? Ei, öelge, mida soovite, vastupidisega mõjutamine on riskantne kasvatusmeetod. Inimene kujuneb ideaali varal. Talle on vaja ideaali, et «kellegi järgi elada». Õppejõududel on vaja sellele mõelda sagedamini ja rohkem.

E. ABAIDULLINA

HUVI ON VASTASTIKUNE KÜLL, KUID...

Me kõik lugesime hiljuti NLKP Keskkomitee otsust **«ÜLKNÜ 50. aastapäev ja noorsoo kommunistliku kasvatuse ülesanded»**. See on meie jaoks programmilise tähtsusega dokument, mis annab suuna Kommunistliku Noorsooühingu tulevikuülesannetele. Kaasaja noorsoole, eriti üliõpilasnoorsoole, on iseloomulik elav huvi suurte filosoofiliste ja sotsiaalsete probleemide vastu, riigi ja ühiskonna asjade vastu, poliitika vastu, huvi (mitte ainult uudishimu!) oma eakaaslaste elu ja tegevuse vastu mujal maailmas.

NLKP Keskkomitee otsusest loeme:

> **«Leninlik komsomol hoiab kõrgel proletaarse internatsionalismi lippu, ta on rahvusvahelise revolutsioonilise ja demokraatliku noorsooliikumise võitlussalk. ÜLKNÜ laiendab ja tugevdab pidevalt sõprussidemeid sotsialismimaade vennalike noorsooühingutega, kapitalistlike riikide kommunistlike noorsoo-organisatsioonidega, noorte võitlejatega vabaduse ja rahvusliku sõltumatuse, rahu ja sotsialismi eest ning imperialismi, kolonialismi ja neofašismi vastu.»**

Kirjapandu ei vaja lähemat kommenteerimist. Meie ülesanne on lähtuda sellest kui konkreetsest tegevusprogrammist, tagada tegeliku elu vastavusse viimine teooriaga. Iga teooria on ilma praktikasse rakendamiseta kasutu ning määratud iseeneses hukkumisele. Just sellepärast on meie ülesanne muuta otsused elavaks, viia nad ellu. Ausalt öeldes on mind alati hämmastama pannud, missuguse kerguse ning vastutustundetusega meie noorsooühingu juhtivad organid on suhtunud välismaa noortega sõprussidemete loomise äärmisse vajadusse, seda kõigepealt kõrgemate koolide suhtes. Oleme harjunud üliõpilaskomsomolist, s. o. üliõpilasnoorsoo avangardist rääkides mõtlema temast kui tulevikuühiskonna poliitikas, majanduses ja teaduses juhtpositsioonil olijast. Samas unustame mõnikord (pro sageli), et nõnda mõeldes ja rääkides oleme tegelikult naiivselt kolkapatriootlikul tasemel, s. t. samal ajal kui kõik propagandavahendid pajatavad järjest kõvema häälega välissidemete olulisest osast noorsoo kujundamisel tõelisteks maailmakodanikeks, oleme me geograafilise asupaiga poolest ikka ainult sellessamas ülikoolis, sellessamas linnas, sellessamas riigis, ehkki teoreetiliselt võib meie mõttelend viia meid kasvõi Oxfordi ülikooli, vaidlema ja arutlema sealse üliõpilasnoorsooga kaasaja erutavaimate noorsooprobleemide üle (märkus: näide Oxfordi ülikoolist on võetud täiesti suvaliselt, ilma igasuguse poliitilise tagamõtteta). Nõnda siis võime suuremate raskusteta tõdeda, et praktikas on olukord lubamatult halb ja kui räägime nõukogude üliõpilase kujundamisest tõelise maailmakodaniku tasemele vastavaks, siis ka poliitilises mõttes negatiivset reaktsiooni omav.

Suhtlemises välismaa noortega on meil välja kujunenud (pikaajalise arengu jooksul) kaks **peamist vormi:** a) turismireisid rahvademokraatiamaadesse ja b) Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva kaudu ehitusrühmade saatmine sotsialismimaadesse ning välismaa üliõpilaste töötamine meie ehitusmalevas. Vaatleme kõigepealt esimest punkti.

TRÜ komsomolikomitees on kaust pretensioonika pealkirjaga «Sõidame välisriikidesse», kuhu on kogutud kõigi nende üliõpilaste sooviavaldused, kes tahaksid sõita turismibüroo «Sputnik» vahendusel paariks nädalaks teisele poole riigipiiri rändama. Avaldusi on üle poolesaja. Tahtmine olevat küll taevariik kuid tegelikult on ELKNÜ TRÜ Komitee saanud rahuldada napilt paarikümne üliõpilase soovunelma. Räägime siiski rahuldatud avaldustest teoreetiliselt. Turism on muidugi kena asi ja rändamine paelub enamikku inimestest, kuid kas saab rahule jääda sellega, et üliõpilased võivad välissidemete sõlmimisel loota ainult «Sputniku» abile. Viimase kahenädalased tüüpprogrammid on kaunikesti sarnased ja vähepakkuvad selle poolest, et nad ei anna erilisi võimalusi kohtumiseks välismaa noorsoo esindajatega, rääkimata üliõpilasnoorsoo esindajatest. On muidugi tore, kui me saame teatava ettekujutuse teatavast maast, selle majanduslikust olukorrast ja kultuurist, kuid kahe nädalaga kogutud teadmised kipuvad olema kaunikesti pealispinnalise iseloomuga ja pakuvad asjalikku vähe. Nii kannavadki «Sputniku» turismigrupid peamiselt meelelahutuslikku iseloomu.

Ma ei taha muidugi öelda, et turismireisid peaksid eelkõige taotlema seminarilaadilist programmi, kus paari nädala vältel peetaks linnast linna sõites maha paar tosinat arutelu või kuulataks pidevalt ettekandeid sotsiaalsete probleemide üle. Turism on turism ning nagu juba öeldud, kaunis kena tunne on, kui jälle mõne uue maakoha mällu jäädvustad. Rääkides aga maailmakodaniku kasvatamisest ning internatsionaalsete sidemete tugevdamisest, tuleks siiski «Sputniku» meelelahutuslike turismireiside kõrvale paigutada üliõpilaskonna osavõtu rahvusvahelistest konverentsidest, üldpoliitilistest ja erialastest seminaridest, sõprusnädalatest jne. Siinkohal meenub Kaarel Irdi võrdlus novembrikuu «Nooruses», kus ta seab maailma mööda ringijooksmise võimele vastu maailma nägemise oskuse. Tuleb meelde ka jutukild möödunudkevadiselt Nõukogude Liidu ülikoolide festivalilt Moldaavias, kus toimunud konverentsil rääkis üks sõnavõtja sellest, et maailmas elada tähendab kõigepealt maailmaga olla (juttu oli internatsionaalsete sidemete loomise vajadusest). Näib, et praegune üliõpilasnoorsoo aktiivsem osa on ühiskondlik-poliitiliselt tasemelt igati küps maailma nägema just selles tähenduses, et n.-ö. globaalset laadi aruteludel erinevate maade üliõpilaskonna osavõtul nõu pidada ühiste noorsooprobleemide, tuleviku ja rahvaste saatuse üle.

See pole liialdamine. Ammu oleks aeg lülitada nõukogude üliõpilasnoorsugu (kaasa arvatud Nõukogude Eesti üliõpilasnoorsugu) selliste aktuaalsete ja internatsionaalsel tasemel arutamist vajavate küsimuste üle asjalikul foorumil rääkimisse, nagu maailma ähvardav sõjaoht, võitlus rahu ja sotsialismi eest ning imperialismi, kolonialismi ja neofašismi vastu, võitlus vabaduse eest rahvuslikku sõltumatust mitteomavates maades jne. Muidugi ei saa rääkimata jätta ka vajadusest põhjalikult tundma õppida teiste maade kultuuri, vajadusest nõu pidada kõrgema hariduse progresseerimist nõudvate probleemide üle. Muide näib, et huvi on vastastikune: Poola ja Ungari üliõpilastega peame juba mitmendat aastat kirjavahetust, mille alltekstiks on vajadus üksteist tõsisemalt tundma õppida ühistes jutuajamistes; Soome üliõpilasliit saadab järjekindlalt kutseid osavõtuks rahvusvahelistest sõprusnädalatest, mis toimuvad iga aasta septembrikuus Helsingis (nende järjekindlust ei ole muutnud isegi see väike asjaolu, et Eesti üliõpilaskonna delegatsioon on sõbralikust kutsest hoolimata igal aastal sõitmata jätnud); Rahvusvaheline Üliõpilasliit saatis kutse tulla osa võtma RÜL-i ajakirjanduse sektsiooni tööst möödunud aasta juulikuus jne. Me oleme siiski ka mõningaid edusamme teinud. Pärast kaheaastase eeltöö tegemist käis TRÜ komsomolikomitee 4-liikmeline delegatsioon k. a. jaanuarikuus siiski 6-päevasel Krakovi-reisil ära ja sõidu tulemusena sõlmitud kontaktidega võib kõigiti rahule jääda. Nähtavasti oleks vaja internatsionaalses kasvatustöös üldse rääkimine internatsionalismist asendada tegutsemisega internatsionaalselt: üliõpilasdelegatsioonide vahetamine, seminaridest osavõtt jne. Vormidest on eespool juba pikalt-laialt juttu tehtud.

Teiseks suhtlemise vormiks on välismaal käimine EÜE vahetusrühmade kaudu. Mullu viibis 30 Tartu tudengit Ungaris, ungarlased jälle seevastu Eestis. Selline suhtlemisviis omab terve rea positiivseid iseärasusi, nagu tunduvalt pikem aeg vastastikuseks tundmaõppimiseks, ka läheb ühise töö abil jutuajamine tõsisemat rada mööda. Kuid EÜE välisrühmades väljendub siiski ka suhtlemise piiratus, mida võiks väljendada terminiga **poolik internatsionaalsus.** Asi on nimelt selles, et kõrgem kool vahetab aastast aastasse ehitusgruppe mingi kindla riigi kindla kõrgema kooliga (seda tingib juba kasvõi vastastikune viisakus). Tõsi, NSV Liidu Üliõpilasnõukogu ja ÜLKNÜ Keskkomitee otsesel kaasabil on küllaltki lihtne sõlmida EÜE-alaste vahetusrühmade lepingut mitme rahvademokraatiamaa kõrgema kooliga, kuid väikestel ülikoolidel on juba tehnilist laadi raskused vahetada ehitusrühmi näiteks 5—6 erineva riigi kõrgema õppeasutusega, mis tegelikult ehk annaks n.-ö. tervikliku internatsionaalsuse, seda enam, kui lepinguid on sõlmitud ka mõne kapitalistliku riigi õppeasutusega. Kuid muidugi ei saa ka tööd ehitusmalevas ja sellele järgnevat kultuuriprogrammi samastada erialast või üldpoliitilist laadi seminaride või diskussioonidega. Kuigi sealjuures ei taha välistada suurepärast võimalust just igapäevase töö situatsioonis teha efektiivset poliitilist propagandat, mis annab nähtavasti mõnikord rohkem kui abstraktne loeng. Kuid tahaksin siingi rõhutada momenti, et ega ehitusmaleva baasil loodud internatsionaalsus pole see tõeline. Meil on vaja siiski uusi vorme, rohkem võimalusi näha maailma, õppida seda mitmekülgselt tundma.

On olemas veel üks vorm, mida aga praktikas vähesel määral rakendatakse (pean silmas Eesti kõrgemate koolide praktikat). See on aine- või erialagruppide vahetamine välismaa kõrgemate koolidega. See vorm on aga vabariigi, eriti Tartu tingimustes peaaegu välistatud, suures osas ülikooli lootusetult vananenud materiaalse baasi tõttu, mis ei võimalda lihtsalt välja pakkuda pikaajalist erialast praktikat kõrgel tasemel.

Võidakse muidugi öelda, et valuutaprobleemid. Küllap annaks siingi raskustest üle saada mõnesugune põhjalik järelekaalumine. Kasvõi millegi arvel, kasvõi turismigruppide arvel annaks vahest ehk suurendada meie noorsoo tuumiku tõsisemat laadi suhtlemist välismaa noortega. Kõrvalejäämine rahvusvahelisest üliõpilasliikumisest tähendab meie üliõpilaskonna jaoks tõsisemat ohtu, kui seda pealiskaudsel silmitsemisel aimata võiks. Näiteks ilmneb meie noorte äärmine abitus (mis on seotud sageli just kogemuste puudumisega) autoriteetset laadi poliitilistes diskussioonides välismaa noortega. Räägime sellest, et Teise maailmasõja ajal sündinud põlvkond on täiskasvanuks saanud, kannab endas vastuolusid, mõistab maailma omal viisil ja et «sõja ajal sündinud lapsed on närvilised ja rahutud».

Möödunud aasta oli rahvusvahelises üliõpilasliikumises sündmusterohke. Noorsoo aktiivsuse suurenemine ühiskonna elu põhiküsimuste suhtes peaks olema vanema ning juhtiva põlvkonna poolt arukalt suunatav. Tuleks oluliselt tõsta noorsoo kohustusi elu ja aja suhtes. On vajalik, et sirguva põlvkonna mõttepotentsiaal areneks mitte äranämmutatud õhkkonnas, et «meie ees on kõik uksed lahti ja jääb üle vaid astuda õnnelikku tulevikku» (kuigi paljud uksed on tegelikult kinni ja õnnelikku tulevikku tuleb teha oma isikliku tööga, mitte aga et ta saabuks ei tea kustkohalt iseenesest). Arvan ka, et ega nõukogude noorsugu ei kujuta endast maailma suhtes priviligeeritud seisust, kes peaks hoidma nina ainult oma kodukoha probleemide sees, pealegi kui golbaalset laadi ja mõneti tulevikku ja meie eneste saatust kujundavaid probleeme tundub olevat mitu korda rohkem kui «kodukoha muresid». Noorsoo vastutuse, võimete ja huvide piiramine, nende eraldamine n.-ö. suure maailma probleemidest, kus kõik kaugeltki pole lihtne ja selge, võib saada sellele noorsoole hädaohtlikuks. Olles teoreetiliselt internatsionaalsed, tegelikkuses aga vastupidises olukorras, võib see lõpuks välja viia vaid valestimõistmiseni või asjatu umbusalduseni. Viimane aga näib olevat kõige ebasoovitavam just meile enestele. Ausalt öeldes meeldiks väga, kui nendest asjadest hakataks rääkima avalikumalt, võib-olla leiaks siis ühiselt häid võimalusi, kuidas ikkagi... eurooplasteks saada.

S. ENDRE

A-27

Toomas Liiv

kui mulle siin maailmas üldse
midagi tõsiselt meeldib siis
on need hästi puhtakspestud
puhtusest lausa läikivad põrandad
ma usun et inimene kes on
põranda nii puhtaks pesnud
ei saa olla halb selline inimene
on sama suur kui aednik kes
istutab õunapuid ja ma vihkan
neid inimesi kes jätavad
sellisele puhtakspestud põrandale
OMA PORISED JÄLJED

DIALOOG

MARI: Tere Mart! Sina ikka veel Tartus? Või juba?

MART (äraolevalt): Võib-olla olen, võib-olla pole kah. Ah soo, tere jah, kui tahad.

MARI: Müstikut mängid. Ma ju näen selgesti, et sa siin oled. Või rändab su hing kaugustes? Praegu, keskpäevasel ajal?

MART: Hing on siin, aga ise olen ühe jalaga Hongkongis.

MARI: Ja mis teeb teine jalg Tartus?

MART: Käis koos hingega eksamipikendust küsimas.

MARI: Noh, ja said?

MART: Alguses ei tahetud anda, aga kui arstitõendi lauale lõin, oli asi klatt (lööb käega, mitte dekanaadi peale muidugi).

MARI (mõtlikult, jutujätkuks): Jaa-jaa, nii need asjad on.

MART: Nii et sina oled terve vaheaeg Tartus?

MARI: Jah. Aga varsti ongi see hingetõmbeaeg läbi.

MART: (Köha) Mina pean küll koju sõitma, muidu hakatakse mind veel kaugõppijaks pidama. Terve linn neid pooltudengeid niigi täis.

MARI: Ja-jaa.

MART: (Köha) Gripp neid ka ei võta, proovisin intris kolme poisi peale köhida.

MARI: Ei jäänud haigeks?

MART: 38,5° Celsiust, aga eksameid teevad, sindrid. Söövad antibiootikume ja tuubivad. No mina olen üks ekstra klassi pisikukandja — kus ma aga käin, seal jäävad inimesed loogu maha.

MARI: Mmhmmh. (Vaatab kella.)

MART: Kuule, mul on bussini tunnike aega, äkki läheme «Volgasse».

MARI: (Köhib viisakalt.) Kahjuks ma pean apteeki minema.

MART: Seal ma täna käisin, küll näed, ka kõik proviisorid on maas. Aga noh, eks sa ise tead. Head puhkuse lõppu ja töö algust!

MARI köhib kurvalt, kuid üliõpilaslikult.

ASTUGEM SÕJAVÄE-MEDITSIINI TEADUSKONDA

NLKP Keskkomitee ja Nõukogude valitsus hoolitsevad pidevalt meie kodumaa kaitsevõime eest ja hoiavad relvastatud jõude alaliselt kaitsevalmis.

Nõukogude Liidu relvastatud jõud on võimas ja vääramatu, varustatud maailma parimate relvadega. Nõukogude sõjavägi on lahingulise väljaõppe meister, kes valdab eeskujulikult talle usaldatud suurepärast tehnikat. Nõukogude sõjamehed on piiritult ustavad meie parteile, kommunismile.

Üheks tähtsamaks kaitsevõime tugevdamise vahendiks on kõrge kvalifikatsiooniga sõjaasjanduse spetsialistide kaadri ettevalmistamine. Siinjuures on suure tähtsusega sõjaväearstide ettevalmistamine, mis toimub Kirovi-nimelises Sõjaväemeditsiini Akadeemias ning sõjaväemeditsiini teaduskondades.

Kuibõševi Meditsiinilise Instituudi juures asuv sõjaväemeditsiini teaduskond on kõrgem sõjaline õppeasutus, mis on ette nähtud kõrge kvalifikatsiooniga sõjaväearstide ettevalmistamiseks. Sõjaväearstid peavad olema valmis lahendama ülesandeid, mis seisavad meditsiinilise personali ees nii rahu ajal kui ka kaasaegse sõja tingimustes.

Teaduskonnal on kõrgetasemeline kaader ning hea õppemateriaalne baas.

Õppimiseks on loodud kõik vajalikud tingimused: õppevahenditega hästi varustatud klassid ja laboratooriumid, auditooriumid, mis võimaldavad läbi viia loenguid kõrgel tasemel. Instituudi kliiniline baas, mida kasutab ka sõjaväemeditsiini teaduskond, kindlustab üliõpilaste mitmekülgse ettevalmistuse ka kliinilistes distsipliinides.

Kuibõševi linn on üks suuremaid Volga-äärseid linnu. Ta on tähtis tööstuse ja kultuurikeskus; linnas asub palju kõrgemaid ja kesk-eriõppeasutusi, teatreid, muuseume, kultuuripaleesid jne.

Kuibõševi ajalugu on rikas revolutsioonilistest traditsioonidest ja paistab eriti silma selle poolest, et siin elasid ja töötasid KP ja Nõukogude riigi väljapaistvad tegelased nagu V. I. Lenin, V. V. Kuibõšev, N. M. Švernik, M. V. Frunze, V. I. Tšapajev jt.

Teaduskonnal on hästisisustatud ühiselamud, võimla, raamatukogu, mis varustab üliõpilasi vajalike õpikutega, lugemissaalid, söökla. Teaduskonna klubi hoolitseb üliõpilaste kultuurilise meelelahutuse eest.

Üliõpilastele makstakse stipendiumi 95 rubla ulatuses. Üliõpilastele-ohvitseridele makstakse palka vastavalt nende aukraadile ning protsendilist lisatasu vastavalt staažile. Üliõpilased kindlustatakse igapäevase ja paraadmundriga. Peale selle võimaldatakse neile puhkust suvisel perioodil kestvusega viis nädalat ja talvel kestvusega kaks nädalat. NSV Liidu Kaitseministeeriumi käskkirjaga omistatakse teaduskonna lõpetanutele meditsiinileitnandi nimetus.

Sõjameditsiini teaduskond osutab abi üliõpilaste abikaasade ületoomises Kuibõševi õppeasutustesse ja nende töölepaigutamises, samuti võimaldatakse nende lastele kohad linna lasteaedades ning -sõimedes. Kuibõševi meditsiiniinstituudis on ravi- ja stomatoloogiaosakonnad.

Märtsikuus toimub teaduskonda uute üliõpilaste vastuvõtt. Kandideerida saavad mehed, kes on lõpetanud neli kursust meditsiinilise instituudi ravi osakonnas vanusega mitte üle 27 aasta, kelle tervislik seisund on sobiv lahinguliseks tegevuseks ja kellel on positiivne iseloomustus.

Kandidaatide valik toimub linna sõjakomissari eesistumisel instituudi esindaja juuresolekul.

Ootame teid meie teaduskonda!

Sõjaväemeditsiini teaduskonna ülem meditsiinipolkovnik

NEVMERŽITSKI

... uutest võimalustest

(algus lk. 1)

nõuetele mittevastavateks, neid antakse tagasi parandamiseks, tekib paratamatu edasi-tagasi saatmine, mis koormab ka tublisti ülikooli kantselei töötajaid. Ka Bioloogia-Geograafiateaduskonnal tuli põhjendatud tagasiandmisi. On ka juhtumeid, kus külalisdissertandile kinnitatakse vastava kateedri ettepanekul ka külalisoponendid, keda tuleb sageli komandeerida üsna kaugelt. *Olgu kateedritele teada, et komandeerimissummad on piiratud ja sedavõrd saavad ülikooli õppejõud ise vähem sõita.*

Möödunud aastal tegime raamatupidamise osakonnale muret autoreferaatide trükkimise arvetega. Trükikojad kahekordistasid oma tööhindu, mõnevõrra tuli küll appi rotaprint, kuid kulutasime siiski ettenähtust enam. Pealegi enamikule nendest õppejõududest, kes kaitsesid väitekirja mujal asutustes, tuli referaadi trükkimise kulud kanda ikkagi meie ülikoolil, sest neile seati tingimuseks, et väitekiri võetakse kaitsmisele referaadi trükkimise kulu kandmata.

Loodame, et tulevikus teaduskonnad jälgivad rohkem nõukogudes väitekirjade kaitsmiseks ettenähtud spetsiaalsusi, kasutavad senisest enam kohalikke oponente, peavad kalliks nõukogu liikmete aega ja arvestavad meie ülikooli võimalustega.

IRENE MAAROOS,
TRÜ teaduslik sekretär

ÜTÜ

Meie üliõpilaste teaduslik konverents toimub 26. märtsist 30. märtsini. Külalisi on kutsutud ligi poolesajast ülikoolist ja instituudist.

* * *

Tallinna Polütehnilise Instituudi teaduslik-tehniline konverents toimub Tallinnas 26. kuni 29. märtsini 1969. a. Konverentsil töötavad ühiskonnateaduste, tööstusökonoomika, ehitusökonoomika, statistika ja raamatupidamise, teoreetilise mehaanika, füüsika ja matemaatika, masinaehituse, keemia-, pooljuhtide keemia ja tehnoloogia, ehitus-, automaatika, raadiotehnika ja tööstuselektroonika, elektromehaanika, soojusenergeetika, elektrisüsteemide, mäe-, laevaõuseadmete ja sanitaartehnika sektsioonid.

Konverentsi programmi õigeaegseks koostamiseks palutakse saata tööde teemad kohale hiljemalt 10. veebruariks 1969. a., ära näidates töö autori perekonnanime ja initsiaalid, kursuse, töö teadusliku juhendaja perekonnanime, initsiaalid, teadusliku kraadi ja kutse.

VALMAR ADAMSI JUUBEL

30. jaanuaril möödus 70 aastat vene kirjanduse kateedri vanima õppejõu, dotsent Valmar Adamsi sünnist. Juubilar on hästi tuntud kogu ülikooliperele ja ka väljaspool seda. Pole kerge ülesanne anda hinnangut sellele mitmekesisele tööle, mida Valmar Adams on juba pool sajandit teinud teaduse, kriitika, pedagoogika ja poeesia valdkonnas. Ajalehe juubeliartikli raames on seda aga võimatu teha ja ma ei püüagi seda. Piiran oma ülesande mõneks avameelselt subjektiivseks sõnaks, mida võib võtta kui juubelitervitust.

Töötades palju aastaid koos Valmar Adamsiga, olen ma veendunud ühes: Adamsit võib armastada (ja isegi väga) ja võib mitte armastada (samuti väga), kuid ei saa loobuda teda imetlemast. Inimene, kellel on 70. eluaastani säilinud keevaline temperament ja nooruslik pidurdamatus, ei paku mitte alati rahuldust neile, kes temaga igapäevases töös kokku puutuvad. V. Adamsil on energiat, mis on tema isikus korduvatult originaalne ja mis andis värvi kogu Euroopa 1920. aastate pahempoolse intelligentsi eluavaldustele.

V. Adamsil on mitu nägu. Siin on ta õpetlane — andekas Gogoli uurija, kes tegeleb psühhoanalüüsiga või sotsioloogiaga, rütmikaga või kirjanduslike sidemete uurimisega. Ta on ka pedagoog — kõnekunsti uurija ja meister, kellel kogenud lektori täpsusega vaheldub oraatorlik paatos peaaegu intiimsete intonatsioonidega, tribuuni žestid sõbra miimikaga.

Siin on ta poeet — ere polemist ja kriitik, inimene, kes on süvenenud jooksva kirjanduse kunstilistesse otsingutesse ning vältimatutesse isiklikesse ja ühiskondlikesse konfliktidesse. Teie ees on teine inimene ning ainult vaevaga tunnete te selles professionaalses literaadis akadeemilistest ringkondadest tuttava tegelase.

Ma ei püüa hinnata V. Adamsi luule väärtust. Mulle nad meeldivad, kuigi mitte kõik võrdselt, mulle pakuvad nad huvi spetsiifika seisukohalt, ma näen neis autori isiksuse jätku.

Valmar Adamsil on veel üks oluline loominguline sfäär — see on tema elu. Adamsi elu on näitemäng, mille autoriks ja ühtlasi peaosatäitjaks ta on. Üheski näidendis ei sõltu kõik autorist — vahele võivad segada näitejuht ja teatri direktsioon. Kõigepealt aga siiski peaosatäitja. Me jälgime huviga, kuidas V. Adams mängib oma elu peaosas. Mõnikord kutsub näitleja esile meie kaastunde, publik tervitab teda aplausiga, teinekord aga libiseb autori idee teisale, kuid tema üle tervikuna on veel vara otsustada: näidend jätkub, näitleja on tulvil jõudu ja temperamenti. Ja ma tahaksin meenutada Rousseau sõnu: «See pole veel kõik, me näeme veel paljugi!» Soovime Valmar Adamsile jõudu ja edu!

Prof. J. LOTMAN,
vene kirjanduse kateedri juhataja

* * *

V. Adams

OLLA rohkem marmorist, olla vähem lihast.
Olla vähem liig inimlik, olla rohkem pateetiline.
Kogu kosmose käristust kuhjata ihas,
Aga suurimas ihas olla askeetiline.

ENNAST oodata ainult, ei näruseid õnni
Olla «mina» ja alati «enam-kui-mina»,
Et me mõtete, tundmuste, tegude kõnnak
Oleks nõnda kui tuul, oleks nõnda kui tina.

Sõnu järske ja suuri pilduda teele,
Olla alati sõnust kukkunuist parem,
Iga liigutus puudutaks varjatud keele,
Iga hetk oleks särav, selge ja karm.

Ja Sa, kelle jaoks pole nime ja suuna
Mu laulul — jäänd päeviks mulle anna:
Elada nagu Giordano Bruno
Ja surra kui Püha Johanna!

«Valguse valust»
1926

ÕHTUSEKUND

V. Adams

Valjud kirikkellad löövad
Mulle õige lähedal,
Täita päevi suure tööga?
Lõpp mu tantsul väledal?

Otsa hirmasti mull' vahid,
Hiigla sekund,
Mida tahad?
Tegu, tegu!
Maha, maha
Surma seelikute kahin!
Enam pole minu teedel
Ainukestki laia tundi —
Nagu varitsejad hundid
Langvad varjud õhtueelsed
Akna taha ...
Ühtki tundi:
Ainult sina,
Sekund,
Sekund —
Mida tahad?

«Valguse valust», 1926.

Täpselt ja lakooniliselt, mõõdetud žesti ja väljapeetud rütmiga mängitakse «Noorsooteatris» «Libahunti». See tagab niisama täpse mõtterõhu, see tagab ka vaibumatu mõttepinge teatrisaalis. Etendus on ajalooline ja kaasaegne, ta paneb mõtlema ajaloo üle, silmas pidades kaasaega ja aitab mõista kaasaega, unustamata ajalugu. Sellisena mõjub «Libahunt» värskena ja ergutavana, olles vaba Noorsooteatri suurimast puudusest — palju kära, vähe villa. Etendusest jäävad meelde stseenid, jäävad meelde osatäitmised. Head inimesed — Tammaru pererahvas — võtavad majja nõia tütre. Väike protest, väike julgustükk — aga noh, laps ju lõppeks ei vastuta ja ehk jääb ka mõis rahule — orjahing jälle juures. Ja ometi tõukavad nad lõpuks täis otsustavust Tiina enda juurest ära. Miks Tiina aetakse metsa? Miks on otsus Tiina kohta valmis kaua enne jaanikut, kaua enne seda, kui Mari lausub saatuslikud sõnad? See on lavastuse probleem. Mari on siin vaid tööriist. Ta ei ole olemuselt halb. Ta on võib-olla parem paljudestki neist, kes on ta teinud oma tööriistaks ja kes tema süüdistustest kohe kinni hakkavad. Mari tegutseb teatud mõttes ausalt või vähemalt andeksantavalt. Ta kaitseb oma armastust, ta usub tõesti, et Tiina on libahunt. Mari on see, kes ise endale oma teost täielikult aru andmata teeb seda, mida temalt oodatakse, mille tegemist paljud teised peavad räpaseks ja võib-olla ka mitte täiesti ohutuks (100% tagatist süüdistajale ise puhtaks jääda ju ei ole). Kõik ootavad esimest süüdistajat, sest kui libahunt libahundiks ei osutuks, võib ju ometi esimesele süüdistajale näpuga näidata. Informatsioon on lihtsalt valeks osutunud. Inimloomus on aga juba selline, et külgekleebitud sildist vabaneda on raske. Seda ühest küljest seepärast, et silt müstifitseerib, enamik külarahvast on juba sõnast üksi nii ära kohkunud, et ei vaevugi süüdistuse võimalikkuse üle kaaluma. Libahunt on libahunt, ta pole inimene ja tuleb inimeste hulgast välja tõugata. Teiselt poolt saab aga lavastajakontseptsioonina selgeks ka see, et Tammaru rahvas tahab, et Tiina libahunt oleks. Tiinast tahetakse lahti saada, sest Tiina on just selline nagu igaüks tema mõnitajatest sisimas olla tahaks. Vaba, uhke, oma vabadust kaitsev. Kõik ju teavad, et Tiina on õnnelik, kuid kõik sisendavad endale, et selline õnn on patt. Õige elu on nii: peab päevast päeva küürutama, peab orjaleiba sööma, peab põlvili elama.

Tammaru rahvale oleks õnnetuseks, kui Tiina suudaks oma süütust tõestada, kui neile äkki selgeks saaks, et inimene võib ka teisiti elada. Nad teavad, et Tiina peab libahunt olema ja kuulutaksid kaheldamatult libahundiks ka igaühe, kes püüaks Tiinat kaitsta. Ja selles ei saa me ka neid hukka mõista. Nad kaitsevad oma sotsiaalset reaalsust, lihtsalt seda, milles, millega ja mille nimel nad elavad. Nad kaitsevad oma müüti.

Tahate, et hunt oleksin

Kõrvaltvaatajana me võime hinnata Tammaru rahvast ja Tiinat ning ehk leida, et Tiina elu on õnnelikum, inimlikum ja rikkam, kuid ka see hinnang tuleneb sellest, mida meie ise nende sõnade all mõtleme, millistele sotsiaalsetele väärtustele püüeldes ja millises situatsioonis oleme kujunenud. Just neist asjaoludest lähtudes me võime hinnata positiivselt ehk ka Tammaru rahvast ja öelda, et kui nad poleks orjaleiba sööma jäänud, siis poleks vahest meid teatris näidendit vaatamas.

Selge on see, et Tiina ja Tammaru rahva vahel on igasugune dialoog võimatu. Neil pole, mille üle vaielda, ja juba igasugune vaidlus ise oleks tammarulastele väga valuline. Seda asendab kindlate hoiakute põhjal halastamatu otsustamine. Ilmekalt saab see selgeks lavastuse kõige meisterlikumas ja meeldejäävamas stseenis — Tiina metsast tagasitulekus. Pika laua taga istuvad inimesed, kelle otsus on valmis. Neid ei mõjuta ükski Tiina seletus ega vastus. Tiina seisab nende ees ja teeb katset midagi selgitada. Lõpuks taipab ka tema lõhe kogu sügavust ning lahkudes ütleb ta neile näkku kogu tõe: «Teil ei ole julgust ega jõudu, armastust ega ustavust — midagi ei ole teil!» Aga muidugi, julgus ega armastus ei kuulugi Tammaru rahva väärtuste hulka. Nende väärtusteks on: püsivus, vaikimine, mitteesilepüüdlikkus, üleelamine, väljakannatamine, jah, ka töökus. Võime me neid hukka mõista?

Ainus, kes Tiinaga rääkida saab, on Margus. Margus saab aru, et Tiina on õnnelik, kuid ka Margus ei julge avalikult «sildimüstikast» üle astuda. Margus on nende (paljude!) hulgast, kes armastaksid Tiinat kahekesi olles. Avalikult kaitsta, seda Margus ei suuda. Margus on tegelikult ainus õnnetu inimene lavastuses. Olles sügavalt konfliktis oma keskkonna väärtustega, ei julge ta neid ka teistsugustega asendada. Tundub, et lavastuse kangelastest on just Margus üks üldistusjõulisemaid.

Nii nagu teeb seda Mikiver, pole vist Kitzbergi seni veel tõlgendatud ja ometi tundub näidendi teksti üle lugedes just selline tõlgendus üha loomulikumana. Tundub, et pärast «Libahunti» võib lõplikult kindel olla, et eesti teatril on omanäoline lavastaja juures. Ja seejuures lavastaja oma teemaga. «Antigone», «Libahunt» ja «Kuidas karastus teras» on just kontseptuaalselt väga lähedased. Lavastaja jaatab võitlejateemat ja püüab avada võitleja ja äraoleja vahekordi nende kõige huvitavamais sotsiaalseis ja psühholoogilistes aspektides.

Üllatavalt tugev, täpne ja ühtlane on seekord ka kogu ansambel. Raske on midagi ette heita, tundub, et lavastaja mõte on peaaegu täielikult realiseeritud. Just seda (nii mõtet kui realiseerimist) ei kohta teatris aga eriti sageli ning seepärast rõõmustabki Noorsooteatri «Libahunt» eritj.

P. S. Viimasel ajal linastub mõnedes vabariigi kinoteatrites «Tallinfilmi» laiekraaniline kunstiline mängufilm «Libahunt». Filmi aluseks on tuntud rahvapärimus inimesest, kel on võime end hundiks muuta ja sel kujul kaaskodanike tallesid röövida. Film on filosoofiline. Selles käsitletakse ontoloogilist põhiprobleemi — kas Tiina on libahunt. Autorid jätavad selle küsimuse vaataja otsustada (nii tehakse moodsas filmikunstis sageli). Kostüümid on puhtad ja korralikud. Soengud eestipärased. Operaatoritöö — meisterlik. Puudeladvad, veepritsmed, tulelondid, vikatid, veskikivid, hobused, lehmad, väike, kuu ja pilved — kõik on korralikult mitmekauba kaadrisse asetatud, kunstiliselt kujundatud, sümboliseeritud ja siis kinematografeeritud.

Stsenaristi ja režissööri töö on tähelepandav selle poolest, et nad on täiesti suutnud välistada võimalikke süüdistusi klassika kaasajastamises, teost, kus puudub Kitzbergi tekst, karakterid ja sündmuste loogika, ei saa kõige pahatahtlikumgi kriitik kuidagi auväärt klassiku loominguga siduda.

«Tallinfilmi» üks järgmisi ekraniseeringuid kandvat pealkirja «Kevade».

Jääme huviga ootama.

J. ALLIK

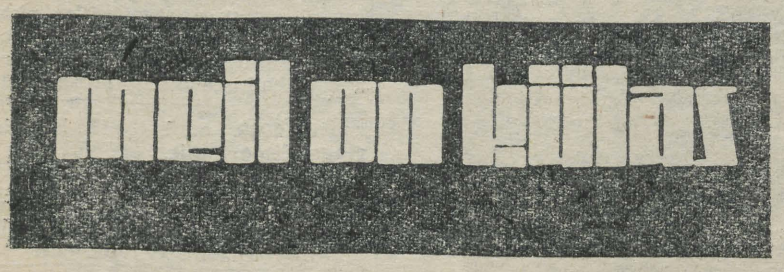

Ahto Vellamaa,

ELKNÜ TPI organisatsiooni sekretär

1. Miks loobusite pärast kõrgema kooli lõpetamist erialast ja asusite komsomolitööle?

Täpsemalt: olin 2 aastat erialasel tööl ja tulin siis tagasi komsomolitööle. Miks? Sellele on raske vastata! Töö inimestega pakub omapärast eetilist naudingut. Selle töö rõõm on näha inimese mõttemaailma, maailmatunnetuse kasvu ja arengut. Seejuures nõuab see töö alati kodanikujulgust, oma seisukohtade väljaütlemist ja kaitsmist.

Siin puudub võib-olla see, mis on ohuks paljudel teistel elualadel: teatava vilumuse saavutamisel muutub tegevus harjumuslikuks kohustuseks.

2. Mida arvate olevat saavutanud oma töös TPI komsomolikomitee sekretärina? Mida Te pole suutnud teha, milles olete teinud vigu?

Arvan, et koostöös komiteega oleme suutnud teha üliõpilastele mõistetavaks ühiskondliku tegevuse vajalikkuse. Me pole kindlasti suutnud seda kujundada veendumuseks kõigil üliõpilastel.

Eksime sageli üliõpilase oma sisemise organiseerituse ülehindamisega. Sageli tekivad vead kiirustamisest. Vaatamata näilisele ühtsusele on iga üliõpilase näol tegemist inimesega, kellel on erinevad eluplaanid, erinevad lähteseisukohad paljude asjade hindamisel. Enne tuleks saavutada selles üksteise mõistmine ja siis alles minna edasi.

3. Mis on Teie arvates põhiline, mida tuleks teha meie üliõpilaskonna ideoloogilise kindluse tõstmiseks?

Leida rohkem võimalusi isiklikeks kontaktideks meie vastastega ideoloogiarindel. See kasvataks kõige objektiivsemalt realiteeditunnet, veendumust, et kõik ei ole kuld, mis kaugelt hiilgab.

4. Milliseks hindate meie kõrgemaist koolidest väljuvate spetsialistide marksistlik-leninlikku ideekindlust? *(Järg 4. lk.)*

100 suusakilomeetrit

A. Kivistiku foto

Nagu muiste ja mullu, nii ootavad Vorbuse, Elva, Otepää ja Kääriku suusarajad ka tänavu TRÜ üliõpilasi ja töötajaid. Kaasa saavad lüüa kõik — kes matkal, kes võistlustel.

Kaunid käiseemblеemid ootavad igaüht, kes täidab suusataja kaardi **«100 suusakilomeetrit»** nõude. Neid kaarte saate TRÜ spordiklubist (V. Kingissepa 19) igal tööpäeval. Normitäitjate vahel loositakse välja 15 auhinda. 3 meest ja 3 naist, kes kõige rohkem kilomeetreid suuskadel seljataha jätnud, ootavad eriauhinnad.

Vorbuse matkad (16 km) toimuvad tänavu 13., 14., 18., 19., ja 24. veebruaril.

Elvasse sõidetakse 16. veebruaril ja 2. märtsil.

Hooaja kõrgpunkt on 22. veebruaril — siis võetakse ette **Käärikusõit** (meestele 55, naistele 40 km).

Suusarituste kellaajad ja kohad leiate afiššidelt kõigis TRÜ hoonetes.

Suusataja kaardi auhindadest loete lähemalt kaardilt endalt, mille saate TRÜ Spordiklubist.

Rutake! 100 kilomeetrit on jõukohane kõigile!

Kingitud, korjatud — kokku varandus

Möödunud sajandi 90-ndaist aastaist kuni 1917-aastani asus peahoones Ülikooli vene kirik.

Tartu Ülikooli peahoone kellatorniga sajandivahetusel.

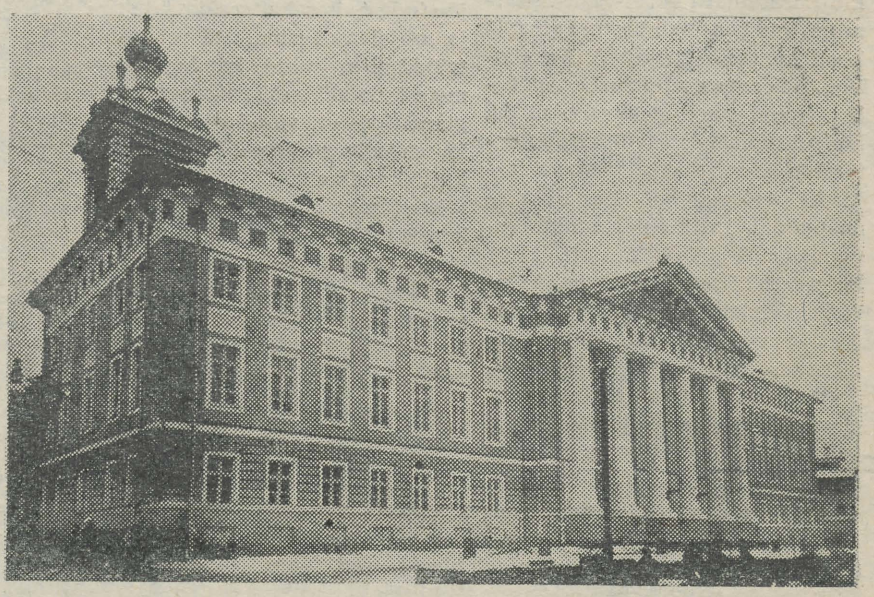

Foto: R. Zachker

Käesolevaks ajaks on jõutud terve fotokogu korraldada ja arvele võtta. Lugejate jaoks on koostatud portreede ja kohavaadete alfabeetiline kataloog ning ülikooli ja raamatukogu kohta temaatiline kataloog. Neis kataloogides on kajastatud ka käsikirjade hulgas leiduvad fotod (näiteks pildid professorite V. E. Grabari, F. Goebeli, L. Puusepa jt. isiklikes fondides). Et ka kunstiteoste hulgas leiduvate portreede kohta on kataloog, saavad lugejad kiiresti teada, millised neile vajalikud pildid on raamatukogus olemas.

Selle suhteliselt väikese ja noore fotokogu kasutamine on olnud seni küllaltki aktiivne — aastas laenutatakse kopeerimiseks või lihtsalt tutvumiseks keskmiselt 300—400 pilti või negatiivi. Väga sageli kasutatakse Tartu, eriti ülikooli ajalooga seotud materjale ja Tartus tegutsenud õpetlaste portreid. Kasutajate hulgas on peale oma vabariigi teaduse ajaloo ja kodu-uurijate suur protsent ka teiste liiduvabariikide ja välismaa teadlasi.

Kahtlemata on paljudel ülikooli ajalehe lugejail või nende tuttavail Tartu Ülikooli elu ja tegevust kajastavaid pilte. Raamatukogu oleks väga tänulik, kui meile sellest teatatakse. Juhul kui omanik ei ole nõus piltidest loobuma, lepitakse ka koopiatega. Jääme lootma kõigi aktiivset abi fotokogu täiendamisel!

H. KÄSPER,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu van.-bibliograaf

Viimastel aastatel on TRÜ Teadusliku Raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas moodustatud ülikooliteemaline fotokogu. Ülikooli õppejõudude ja nimekaiks isikuiks saanud üliõpilaste portreid kogutakse Tartu ülikooli asutamisest kuni tänapäevani. Tartu vaated, ülikooli hoonete välis- ja sisevaated ning ülikooli elu ja tegevust kajastavad pildid võetakse kogusse põhiliselt kuni 1945. aastani, sest pildikroonika nõukogudeaegse ülikooli elust säilitatakse TRÜ kinokabinetis.

Kogu aluspõhjaks sai juba varematest aegadest raamatukogusse kogunenud näitustel eksponeeritud pildimaterjal ja mitmesuguseks otstarbeks muretsetud teadlaste portreed. Osal neist olid olemas ka negatiivid. 1966.—1967. aastal andis ülikooli kinokabinet raamatukogule üle 2000 nimetuse nõukogude-eelset perioodi käsitlevate materjalide negatiive. Edasi on kogu täienenud põhiliselt annetuste teel või ülikooli teistelt allasutustelt saadud materjali arvel. Ostude osa on seni olnud väike. Nii saadi rektoraadist ülikooli 100 a. juubeliks (1902. a.) kingitud album, mis sisaldab fotograaf R. Zachkeri pilte kõigist ülikooli hooneist. Juba varem oli raamatukogule üle antud kodanlikul perioodil rektoraadis koostatud rohkem kui 250 fotost koosnev õppejõudude album. Raamatukokku on jõudnud ka suurem osa ülikooli autahvlil olnud isikute fotodest (saadud ametiühingukomiteest) ja ülikooli 150 a. juubelinäitusel eksponeeritud pildimaterjalist (saadud dots. T. Ilometsa vahendusel). Kontakt on loodud ka ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusega, kes viimasel aastal avaldatud pildimaterjali raamatukogule andis ja seda ka edaspidi teha lubas.

Edaspidi tuleks luua side ka kateedritega. Raamatukogu peaks kursis olema kateedris leiduvate vastava eriala ajalooga seotud piltidega, sest tavaliselt ei oska lugejad sellelaadsete soovidega ise kateedrite poole pöörduda, vaid tulevad ikka kõigepealt raamatukogusse.

Üksikisikuist on fotokogu täiendamisele kaasa aidanud prof. M. J. Grabar-Passek Moskvast, kirjandusteadlane P. Akopjan Armeeniast, Hatšatur Abovjani ja prof. J. C. Moieri lapselapsed, õpetaja K. Päid, ülikooli õppejõud prof. E. Karu, P. Nurmekund ja T. Ilomets, raamatukogutöötajad E. Kudu, H. Teder, M. Porovardja, F. Porila jt. Eriti väärtuslik annetus aga saadi Tallinnas elavalt pensionärilt Priit Teiskrelt, kes andis raamatukogule Tartu Ülikooli botaanikaprofessori ja kauaaegse botaanikaaia direktori Edmund Russowi (1841—1897) stereofotode kogu. See omal ajal laialt tuntud ja rohkem kui 1000 pildist koosnev kogu sisaldab peamiselt kauneid loodusevaateid Käsmust, Tartust ja Tartu ümbrusest.

Meil on külas ...

(Algus lk. 3)

Raske on anda hinnangut. Arvan siiski, et alles hiljem sunnib elu ise oma keerukusega paljusid tõsiselt süvenema marksismi-leninismi. Hinde saamise eesmärgil päheõpitud ideekindlus siis enam ei rahulda.

5. Millisena kujutlete kõrgemat kooli 1979. aastal?

ENSV-s arvuliselt niisama suurena. Kohustusliku loengukoormusega nädalas umbes 20 tundi. Enamiku aja pühendab üliõpilane iseseisvale tööle. Kaasaja teaduse tasemele enam-vähem vastava õppeplaani olemasolu. Kõrgema kooli ja Teaduste Akadeemia ühtseks tervikuks muutumise protsess.

6. Kuidas armastate veeta oma vaba aega?

Vaba aeg? Tõtt öelda on seda vähe. Tema ärakasutamine ei ole valmistanud kunagi probleemi. Enamik tööpäevast ülejäänud ajast kulub sageli mitmesuguste artiklite ja esinemiste ettevalmistamiseks.

7. Mis Teile ei meeldi meie praeguses üliõpilases?

Enesekasvatuse tase. Hea tooni puudumine suhtlemises, mis toob kaasa kramplikkuse. Ka mõningane huvide piiratus (eriti tunnetan TPI-s), mis loob sageli situatsiooni «pole millestki vestelda». Häirib ka minu arvates tõsise sõpruse puudumine üliõpilaskollektiivis, mis põhineks erineva iseloomuga inimeste huvil ühise probleemi vastu ja vastastikusel isiklikul sümpaatial.

8. Kuivõrd valmis kujunenud on Teie arvates kõrgemasse kooli sisseastuja? Kui palju suudab tema isiksuse kujunemisele anda kõrgem kool?

Mõningat maailmakäsitust omab. Kuivõrd teaduslik see on, on iseküsimus. Oma ellusuhtumiselt tugevam on minu arvates keskkoolides olnud juhtiv komsomoliaktiiv. Kõrgem kool säilitab minu arvates praegu küllaltki kauaks ajaks keskkoolimentaliteedi. Eelkõige väljendub see just mittearusaamises õpetatavate teadmiste vajalikkusest tulevase spetsialisti seisukohalt. See arusaamine tekib alles kusagil IV, V kursusel, mõnel ka veidi varem. Üliõpilase kui isiksuse areng kõrgemas koolis sõltub mõnikord ka temast endast. Kui palju tal on tahtmist seda endasse ahmida, mida tal on võimalik saada.

9. Mida arvate üliõpilaspäevade traditsiooni jätkamisest?

Üritus on leidnud üliõpilaskonna hulgas toetust. Tuleb parandada ideoloogilist suunitlust ja organisatoorset külge. Saavutada vastastikune mõistmine üliõpilaskonna ja organiseerijate vahel.

PANEME JALAD SEINALE — **FILOSOOFIA AJALUGU** ON TEHTUD. V. MAASKI foto.

TEATED

KAUNASE ÜLIÕPILASED TARTUS

Kolmapäeval käisid 20 Kaunase Meditsiiniinstituudi üliõpilast tutvumas meie biofüüsika probleemlaboratooriumi ja arvutuskeskusega. Pärastlõunal tehti linnale ja ülikooli hoonetele ring peale. Õhtu veedeti kohvikus.

Käesoleval semestril jätkuvad loengud fakultatiivkursuses «MATEMAATILISE STATISTIKA MEETODID».

Loengukursuses käsitletakse neid matemaatilise statistika meetodeid, mille kohta TRÜ arvutuskeskuses on olemas programmid.

Vaatlusele tulevad rühmitamismeetodid, dispersioonanalüüs, faktoranalüüs.

Loengud toimuvad neljapäeviti kl. 16—18 keemiahoones farmaatsia auditooriumis. Esimene loeng 20. veebruaril.

Lektoriks E. Tiit.

*

Seoses venia legendi kehtestamisega esineb avaliku loenguga arvutusmatemaatika kateedri dots. kt. Ene Tiit teemal «Matemaatilise statistika areng teaduste matematiseerumise käigus» neljapäeval, 13. veebruaril 1969. a. kell 17 keemia ringauditooriumis.

ALGAVAD

autojuhi ja mootorrattajuhi kursused. 13. veebruaril kell 18 tulla V. Kingissepa tn. 19, aud. 301.

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 948. MB 00552.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (727) Reedel 14. veebruaril 1969 XXIII aastakäik

EKP TRÜ Komitees

Üritusi V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamiseks

EKP TRÜ Komitee kinnitas oma viimasel koosolekul ürituste kava V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamiseks TRÜ-s.

Olulisematest juubeliüritustest mainitagu teaduslikke konverentse, loengutsükleid ning seminare, suurele juubelile pühendatud teaduslike tööde kogumikke, konkursse ning näitusi.

Nii toimub tuleva aasta mais Balti vabariikide majandusteadlaste konverents põhiteemal «V. I. Lenini majandusteadusliku pärandi tähtsusest kaasajal», filosoofiakateeder korraldab samas kuus ülikoolisisese konverentsi «Marksistliku filosoofia edasiarendamise leninlike põhimõtete realiseerimisest». Ette on nähtud konverents «Lenin ja noorsugu» (komsomolikomitee korraldusel, ÜTÜ üleülikooliline ning ÜTÜ kirjandusringide konverents. TRÜ pedagoogika kateeder korraldaub vastava seminari rajooni pedagoogika-ala lektoritele ning valmistab ette loengutsükli «Lenin ja rahvaharidus».

Juubeliüritusena töötatakse välja ning viiakse ellu täiendav teadusliku töö plaan «Üliõpilasnoorsoo kommunistlikust kasvatusest», koostatakse annoteeritud bibliograafia «Lenin eestikeelses pedagoogilises kirjanduses». Filosoofiakateeder annab trükki toimetiste sarja «V. I. Lenini filosoofilised vaated ja kaasaeg», samuti on ette nähtud töödekogumik partei ajaloo alalt.

Juba traditsiooniliseks kujunenud üliõpilaste ühiskonnateadustealaste tööde konkursside kõrval, mis tänavu ja tuleval aastal oma temaatikalt on eeldatavasti päevakohased, on ette nähtud (tähtaeg 1. apr. 1970) üliõpilaste reaal- ja humanitaarala teaduslike tööde konkurss.

Näitusi korraldavad ELKNÜ TRÜ Komitee ja teaduslik raamatukogu. Juubelipidustuse kulminatsiooniks kujuneb kindlasti pidulik aktus, kus tehakse teatavaks ka vastavate konkursside tulemused.

«Ma nii närveerisin, et sa ei tulegi...»
«Imelik, aga pulss on sul ju normaalne...»
(«Krokodill»)

Loeb Ülemaailmse Esperanto Akadeemia liige

Fakultatiivsed esperanto keele loengud algajatele algavad teisipäeval, 18. veebr. kell 17 peahoone aud. 102. Loeb prof. P. Ariste. Pärast loengut arutavad samas oma tööplaani esperanto ringi liikmed.

Venia legendi

Seoses *venia legendi* kehtestamisega esineb avaliku loenguga raamatupidamise kateedri juhataja dots. kt. Kalju Parvel teemal «Arvestuse mehhaniseerimise mõningaid probleeme riiklikus jaekaubanduses» kolmapäeval, 19. veebruaril 1969. a. kell 12 Vanemuise tn. 46, aud. 105.

ÜTÜ TEATED

A. M. Gorki nimelises Donetski Meditsiinilises Instituudis toimub märtsi-aprilli vahetusel ÜTÜ konverents teemal «Küberneetika küsimustest bioloogias ja meditsiinis».

Ettekannete kõrval toimub ka näitus, kus on võimalik eksponeerida mudeleid, skeeme, seadmeid jne.

Valgevene Riiklikus Ülikoolis toimub ÜTÜ konverents 15. apr.—17. apr. 1969. Töötavad ühiskonnateaduste, geoloogia, geograafia, bioloogia, keemia, ajaloo, füüsika, matemaatika, õigusteaduse, filoloogia, ajakirjanduse, insener-tehniliste teaduste sektsioonid.

Osa võtta soovijatel palume oma nimi, teema nimetus ja muud vajalikud andmed teatada ÜTÜ nõukogule 26. veebruariks. Informatsiooni saab ÜTÜ toast, peahoone 116, 19. veebr. kella 18—19.

Tööd on tehtud, aga ka nõuded suurenevad

Möödunud laupäeval kogunesid peahoone 139. auditooriumi järjekordsele kokkutulekule žurnalistika eriharu lõpetanud. Kokkutulnutele esinesid õppejõud J. Peegel ja Ü. Vooglaid.

Esimene andis ülevaate sel alal ülikoolis tehtud tööst. Esimesed loengud žurnalistika alal toimusid 1954. a. sügisel — seega on siis tööd tehtud ligemale viisteist aastat. 92 selle eriala lõpetanutest on nüüd tööl. Ajakirjanduses ja sellele lähedastel tööaladel on leidnud rakenduse kokku 87% lõpetanuist. See on eesti filoloogia osakonna eriharudest kõrgemaid erialase rakendatuse protsente.

Eriharu lõpetanutest on terve hulk praegu jõudnud juhtivate ajakirjanduslike ametikohtadeni, näit. E. Anupõld on Eesti Raadio peatoimetaja asetäitja, toimetajate asetäitjatena töötavad S. Uus («Edasi»), J. Paalma («Noorte Hääl»), V. Lindström («Õhtuleht»), E. Aesma («Võitlev Sõna»), Eesti Raadios ja Televisioonis on oma tööga tunnustuse pälvinud A. Vihalem, Ü. Puusep, M. Tarand, H. Jürsi, P. Hein, M. Rõtova, H. Põldroos, T. Uba jpt. On jätkunud üli-kooliharidusega žurnaliste ka kinematograafia alale (L. Ilves, P. Puks, J. Škuubel), partei- ja komsomolitööle (J. Viiding, K. Tiro, S. Endre, P. Vihalemm, M. Raidma).

Meie inimesi töötab rohkesti «Edasi», «Noorte Hääle», «Rahva Hääle», «Õhtulehe», «Sirbi ja Vasara» toimetuses, aga ka rajoonilehtedes (Paide, Pärnu, Rapla, Võru jm.).

Viieteistkümne aasta jooksul on jõutud ka kandidaadikraadideni žurnalistika alal (I. Trikkel, V. Lään), massikommunikatsiooniprobleemidega tegeleb nüüd sotsioloogiakabinet v.-õp. Ü. Vooglaiu juhtimisel. Sel alal on küpsemas teisigi noori teadlasi (M. Lauristin, P. Vihalemm). Valmimas on esimene televisioonialane väitekiri (H. Tiisväli). Trükis ja rotaprindis on selle aja jooksul avaldatud 14 ajakirjandusalast raamatut ja brošüüri (teaduslike tööde kogumikke, õpikuid, populaarseid väljaandeid). Ülikooli juures toimuvatel kvalifikatsiooni tõstmise kursustel on saanud erialaseid teadmisi 48 ajakirjanikku rajoonilehtede toimetustest. Mullu sügisel alustas kursustel tööd juba neljas voor ajakirjanikke. Lõpetanud kutsutakse taas kokku teoreetilisele seminarile iga kahe aasta tagant. Täienduskursused on ajakirjanike hulgas võitnud suure populaarsuse.

Eesti keele kateedris tehtava žurnalistikaalase tööga on viimase aastal käinud tutvumas kolleegid

(Järg 2. lk.)

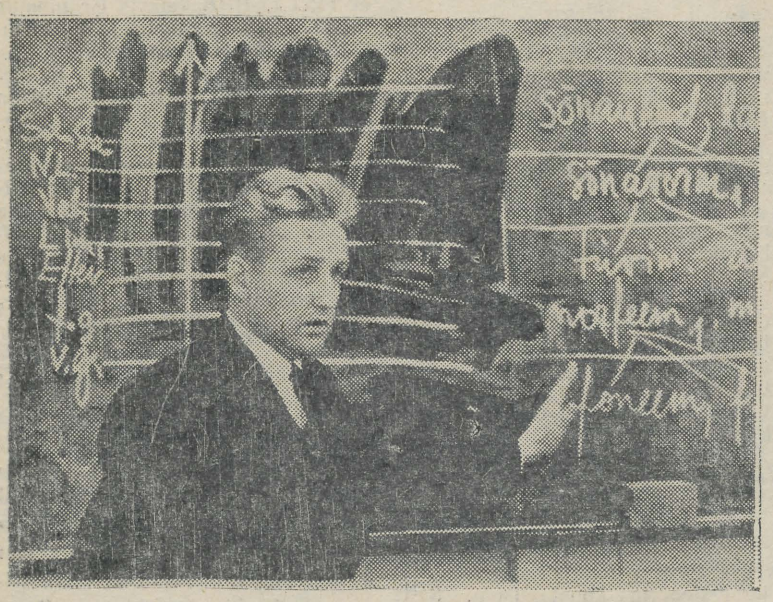

Kõneleb Ü. Vooglaid.

K. Raua fotod.

VERBUM HABET PROFESSOR

On asi, mis on aastaid-aastaid vaevanud südant — mitte vist ainult allakirjutanul: meie ülikooli eemalejäämine loovast tööst rahvuslike teaduste alal. Kui kaheldakse, kas selline nähtus esineb, siis tehtagu statistikat, kui suur on ülikooli panus viimase kümne aasta vältel neis teadustes (ajakirjade artikleid arvestamata). Ärgu võetagu seda absoluutselt, samuti oleks väär kolleegidel lugeda neist sõnadest välja mingit etteheidet kellelegi neist. Mured on hoopis mujal.

Vahel on tunne, nagu oleks kehtivusele pääsenud mentaliteet, et kui on vabariigis korra juba olemas vastav teaduslik asutis akadeemia näol, siis vähemalt neil aladel, mis seal on esindatud, ülikoolilt nagu ei tarvitsekski palju enam oodata kui kaadrite ettevalmistamist. On ju ülikool õppejõududega komplekteeritud vastavalt üliõpilaste arvule ja õpitavale profiilile. Nii on näiteks vaja lugeda ettevalmistav ühesemestriline arheoloogia kursus ajaloolastele, vahel võib-olla ka üksikule individuaalplaanil õppijale, ja ongi selleks pool dotsendikohta koosseisus. Ka üldises etnograafias on tulevastel ajaloolastel ühesemestriline kursus õppeplaanis, milleks aga koosseisulist kohta ei jätku, vaid see täidetakse tunnitasulises korras. Hoopis parem on lugu filoloogilistes distsipliinides, sest need on distsipliinid, mis kuuluvad ulatuslikumalt õppeplaanidesse. Kahel esimesena mainitud alal on aga ülikool praktiliselt välja lülitatud teaduslikust tööst. Poolel kohal töötav dotsent ei suuda kuigi palju ära teha, kui ta ka suurim entusiast on, pealegi on vastav finantseerimine enam kui tagasihoidlik. Ent võidakse väita, et sääraste alade taaselustamine ülikooli juures on tarbetu, sest akadeemia täidab kõik meie teadlaskonnale asetatavad ülesanded. Kuid see ei ole nii, akadeemia ja ülikooli panused ei ole samalaadsed. Kõigepealt ei tohiks lasta ära kuivada seda teaduse oksa ülikoolis, millel istutakse, s. o. mida õpetatakse.

Ülikooli mõiste eeldab mitte ainult teaduse vahendamist, vaid ka selle loomist. Teiseks viib säärane praktika ülikooli paratamatult selles osas närbumisele, milles ta ei tegutse oma kultuurimiljöö teenistuses andva ja teed otsiva ning rajava institutsioonina. Ülikooli teaduslikus töös oleks ideaaliks, et seal töötaks oma ala suur loov õpetlane, kes on suuteline avastama teaduses uut, teedrajavat, ent kes — mis vägagi oluline — nakataks entusiastlikke noori ja kasvataks nii oma koolkonna.

Koolkond võib tekkida eeskätt ülikoolis, sest selle algrakukeseks on normaalselt oma akadeemilise õpetaja ümber koondunud vaimustatud üliõpilaste ring. Säärane on moodustunud prof. Ariste ümber, nii oli lugu prof. Moora õpilastega-kaastöölistega arheoloogias ja kunagi prof. Karlingil kunstiajaloos. Need ei oleks saanud tekkida väljaspool ülikooli õppe-uurimistööd. Säärast õpetaja käe all ja temaga koostöös kujunevat rühmitust akadeemias vaevalt on tekkinud. Ja selles osas on ülikoolil kohustus jätkata või taaselustada akadeemilist traditsiooni.

Tuleb leida tee teadlaste töölerakendamiseks ülikoolis ka neil erialadel, mis ei teeninda ainult õpetajate ettevalmistamist. Samuti tuleb neid kasvatama hakata, kui sel alal ainult tühi koht on. Praktiliselt: kas ei saaks luua paarile-kolmele teadlasele pisut avaram tegutsemisvõimalus sel teel, et asutada vastav, ütleme kultuuriloo-line probleemlaboratoorium. See oleks kompleks-laboratoorium ja võiks mahutada seetõttu oma raamesse neid rahvusliku teaduse distsipliine, milleks teisel teel võimalusi ei leidu. Et säärased erandlikud asutised ülikoolide koosseisudes võimalikud on, nähtub näiteks Jerevani ülikooli praktikast. Seal tegutseb kirjanduslike suhete teaduslik uurimiskabinet, mille koosseisus on kaks õppejõu tasemel tegutsevat töötajat, lisaks kuus kvalifitseeritud abitööjõudu. Arvan, et ka meie ülikool võiks ja peaks erandlikel põhjustel taotlema üht humanitaaralast õppe-uurimisühikut. Küll sellele tööd leiduks. Kui aga ülikooli suhtumine ja ta panus rahvuslike teaduste alal seniseks püsima jääb, siis pälvib ta varem või hiljem etteheiteid: ja mida teie siis tegite! Vähe leevendab see teadmine, et meid ehk enam siis pole neid kuulmas.

Hilem Palla

Partei elu

Matemaatikud arutasid perspektiive

TRÜ Matemaatikateaduskond (kuni 1967. a. 1. septembrini osakond) on hakanud oma töö resultaatides üha rohkem tunnetama teatavat tagasiminekut. Seda iseloomustavad ka järgmised arvud. Aastatel 1950—55 lõpetas TRÜ 54 matemaatikut, kellest 23 (ehk 43%) on jõudnud teadusliku kraadini (viie aasta jooksul pärast lõpetamist jõudis selleni 22%). Seevastu aastatel 1956—63 lõpetas 216 matemaatikut, kuid teadusliku kraadini on neist jõudnud vaid 20, s. o. 10% (sealjuures viie aastaga vaid 5%).

Vaatamata mitmesugustele organisatsioonilistele abinõudele õppeprotsessi paremustamisel ei ole suudetud seda tagurpidiminekut pidurdada. Kui analüüsida möödunut, siis näeme, et resultaadid halvenesid alates 1956. aastast. Vanematele õppejõududele on teada, et juba 1953—54. aasta paiku ei rahuldanud matemaatikuid õppetööks vajalik baas. Nendel aastatel killustus matemaatikute töö erinevate õppekoormuste vahel, võis märgata langust ühiskondlike organisatsioonide töös jne. Seda kõike arvestades on arusaadav, miks perspektiivide küsimus matemaatikute puhul on teravalt päevakorras. Ülikoolis on kõigile teada, et Matemaatikateaduskond on oma väiksusele vaatamata kõige enam killustatud ja õppeprotsessiks vajaliku pinnaga kõige halvemini varustatud.

Teaduskonna parteibüroo, võtnud perspektiivide küsimuse lahtise parteikoosoleku päevakorda, lootis leida probleemidega hästi kursis isiku, kes tutvustaks ja selgitaks koostatud TRÜ perspektiivplaani. Kahjuks see ei õnnestunud ja koosolek jättis palju lahtisi otsi. See asjaolu ei võimaldanud kohe vastu võtta otsust. Otsuse projekti ettevalmistamiseks ja lahtiseks jäänud küsimuste selgitamiseks moodustati komisjon (dots. E. Jürimäe, dots. Ü. Kaasik ja van.-õp. J. Reimand). Vastava komisjoni koostatud projekt kinnitati otsusena parteiorganisatsiooni 16. jaanuari k. a. koosolekul.

OTSUSES märgitakse, et TRÜ perspektiivplaani koostamisel esineb pealiskaudsust, vähest perspektiivitunnet, põhjendamatust ehitatavate objektide valikul (näiteks vähene tähelepanu õpperuumide kiirele juurdesaamisele) ja ehitamise järjekorra koostamisel ning objektide suuruse määramisel. On tunda ka läbimõtlematust uute ja vanade objektide omavahelisel seostamisel. Koosolek avaldas kindlat veendumust, et selliste, kogu vabariigi seisukohalt tähtsate objektide (nagu seda on näiteks Sindi tekstiilivabrik või ülikool) ülesehitamist ei saa rajada kohalikele ehitusvõimsustele. Niisuguste objektide jaoks on vaja luua spetsiaalne ehitusorganisatsioon ning määrata nende ehitamise järjekord.

Koosolek leidis, et praegused õpetamistingimused ülikoolis, vähemalt matemaatikute osas (kuid nähtavasti ka mitmetel teistel reaalkallakuga erialadel), ei vasta selle kontingendi suurusele, keda tuleb õpetada. Tulemuseks on halb edasijõudmine (matemaatikute õppeedukus jooksvas töös on vaid ca 25%) ning suur väljalangevus. Niimoodi kaotatakse suhteliselt palju noori, kellel on täppisteaduste-alased kalduvused (statistiliste andmete kohaselt vajavad meie vabariigi kõrgemad koolid niisuguseid noori kogu abiturientide arvust ca 50% ulatuses). See on pillamine. Kaotatakse ühiskonna jaoks andekas osa nooortest, kes võiks edukalt õppida nendel aladel, näiteks, insener-tehnilistel, kus õppimiseks vajalikud tingimused on juba loodud (materiaal-tehniline baas) ning kus on kestev raskus vajaliku kontingendi saamisega. Seetõttu tuleks vabariigi plaaniorganeil kaaluda küsimust vastuvõtu vähendamiseks teatavatel TRÜ-s õpetatavatel erialadel seni, kuni pole loodud minimaalselt vajalikke tingimusi praeguste kontingentide õpetamiseks.

Matemaatikute osas, kelle järele meie vabariigis on eriti suur nõudmine, tuleks pöörduda vennasvabariikide ülikoolide poole palvega leida võimalusi valmistada ette ENSV jaoks vajalikke matemaatikuid meie vabariigist pärineva kontingendi baasil. Kaalumisele võiks tulla näiteks Tbilisi Riiklik Ülikool, kus teatavasti valmis äsja suurepärane hoone Matemaatikateaduskonnale ning kus õppejõudude kaader on väga tugev.

Koosolek asus seisukohale, et meie vabariigi väiksuse tõttu tuleks ülikooli perspektiivplaani koostamisel arvestada ka teaduslike asutuste struktuuri kogu vabariigis. Nii tuleks pöörata nendele aladele, kus pole vastavaid TA instituute, mõnevõrra suuremat tähelepanu ülikoolis (ainuke baas teadusliku kraadiga kaadri koolitamiseks). Eelöeldu kehtib ka matemaatika kohta, sest TA Küberneetika Instituut on vaid rakendusliku kallakuga asutus. On aga selge, et ilma teoreetiliste küsimuste uurimise arendamiseta ei ole mõeldav vabariigi vajaduste rahuldamine ei matemaatika, arvutusmatemaatika, koolimatemaatika ega vastavate spetsialistide osas.

Koosoleku otsustest:

- **Tunnistada Matemaatikateaduskonna hoone ehitamise tähtaeg ülikooli perspektiivplaanis liiga kaugeks, sest matemaatika kui teaduseharu küllalt raske olukord vabariigis nõuab kiiremaid abinõusid asja parandamiseks (eeskätt materiaalseid).**
- **Pöörduda TRÜ rektoraadi poole taotlusega, et pärast TRÜ perspektiivplaani kinnitamist EKP KK bürool töötataks välja detailsem perspektiivplaan ülikooli jaoks, mis haaraks kõiki tema teaduskondi ja osakondi.**
- **Pidada vajalikuks Matemaatikateaduskonna perspektiivplaani väljatöötamist lähemaks 10 aastaks. Teha see ülesandeks perspektiivide komisjonile ning paluda rektoraadi kaasabi selle teostamiseks.**
- **Paluda veelkordselt TRÜ rektoraati leida võimalusi (nii EPA-lt vabanevate ruumide baasil kui ka ruumide ümberjaotamisega ülikoolisiseselt) Matemaatikateaduskonna kateedrite ja õppetöö koondamiseks ühte hoonesse, pidades silmas vajadust luua suurem tööalane kontakt Majandusteaduskonna ja Matemaatikateaduskonna vahel.**

K. VELSKER,
Matemaatikateaduskonna parteibüroo sekretär

Noorsugu, eriti üliõpilasnoorsugu, on alati olnud tulihingeline ja jääb selleks ka tulevikus. Kui me seda ei mõista, siis võivad tekkida suured vastuolud noore ja vanema põlvkonna vahel, mis näivad olevat eriti suured noorte poolt vaadatuna. See kõik veel ei tähenda seda, et pisut vanem generatsioon ei tohiks juhtida noorte tähelepanu möödalaskmistele, mis nii kergesti tulla võivad. Üks lusikatäis tõkatit rikub terve tünnitäie mett. Selliseid kurbi kogemusi on vanematel inimestel kaugelt rohkem kui noortel ja me peame hoiatama, kui noored tolle lusikaga vehkima hakkavad, nagu minu arvates seda tegi S. Endre meie ajalehe viimases numbris.

Igasugune sõnavõtt ja artikkel vajab eelkõige faktiliste materjalide tundmist, muidu on ta demagoogia. S. Endre artiklist võib välja lugeda, et vaid 54 üliõpilast käis möödunud aastal välismaal ja ainult sotsialismimaades. See pole õige. Kardan, et ka mul pole kõiki andmeid, kuid neidki maksab kõrvutada S. Endre poolt toodutega. 1968. aasta jooksul käis TRÜ 4000 üliõpilasest sotsialismimaades 113 ja kapitalistlikes maades 46, kokku seega 159 üliõpilast. Kas see pole siiski «ainult» 3 korda suurem arv? Milleks Teil oli vaja fakte moonutada?

Püstitame nüüd teise küsimuse. Kui ligemale 160 üliõpilast, kes välismaal käis, oleks tõeliselt olnud rahvusvahelise revolutsioonilise ja demokraatliku noorsooliikumise võitlussalk, kas see ei oleks siis jätnud Teie «Euroopas» jälgi? Või arvate, et Oxfordi ülikoolis on tõepoolest olemas seminar, mis aitab likvideerida «meie noorte äärmist abitust (mis on seotud sageli just kogemuste puudumisega) autoriteetset laadi poliitilistes diskussioonides välismaa noortega»? Niisiis ikkagi Teie sõnadega «rääkimine (minu

Kuidas siis nende välissuhetega on?

VASTUSEKS S. ENDRE MÕTTEAVALDUSTELE

poolt veel juurde: ja läbimõtlematu esinemine ajalehes) internatsionalismist,» mis tuleks asendada tegutsemisega internatsionaalselt.

Te protesteerite välismaal käimise vormide vastu heas usus, et Teid võetakse siis välismaale vastu, kui Te reisi põhjuseks märgite: sotsialistliku leeri arvamuse selgitamine kapitalistlike maade üliõpilastele. Huvi välismaa noorte elu vastu ei ole mitte ainult üliõpilasnoorsool, vaid noorsool üldse. Ühingu «Teadus» kaudu tellitakse massiliselt vestlusi ja loenguid selle kohta. Kes da Te võite, sm. S. Endre, pakkuda esinema sellest 159-lisest võitlussalgast?

Suhtlemise vormidest pole Teie poolt loetletud kaugeltki kõiki peamisi. Kuhu Te jätate spordivõistlused, naiskoori külaskäigu, TRÜ rahvakunstiansambli osavõtu kultuuripäevadest Saksa DV-s? Kordan veel, kui me ei oska neid vorme õigesti ära kasutada (aga me peame seda tegema), siis on see meie süü ja sellest otsast hakkamegi peale. Siiski, S. Endre, kui «meie ees on kõik uksed lahti ja jääb üle vaid astuda õnnelikku tulevikku», siis ega keegi meie eest astuma ei hakka. Kui keegi paneb Teile jala ette, siis otsige õige süüdlane välja. Kas selleks on ikka tõepoolest «noorsooühingu juhtivad organid» või n.-ö. «globaalset laadi» aruteludelt sisseimbunud ideekesed? Räägin jälle Teie sõnadega: «... tuleks oluliselt tõsta noorsoo kohustusi elu ja aja suhtes.» Kuidas sellega seostub filosoofiliselt nii hägune «maailmakodaniku» mõiste, seda ei oska öelda.

Nõustun Teie artiklis ainult ühe põhimõttega — rohkem sidemeid välismaa noortega! Ja siin püstitame küsimuse: kas me ise oleme selleks teinud kõik vajaliku? Siin oleks vahest mõistlikum maha istuda ning mõelda, mis ja kuidas, aga mitte kohe ajalehes välja ütelda lõpuni läbimõtlemata asju ning sellega kõik ära rikkuda. Teie artikkel kogu oma tooniga desorienteerib neid, kes poliitilises elus veel õigesti ei orienteeru, ja paneb ka Teid ennast abitusse olukorda vestluses välismaa noortega.

Peale selle sirvige kasvõi mõnda keskkooliõpikut: Eesti NSV asub ju ikkagi Euroopas. Seda teavad isegi ameeriklased, kui nad prof. V. Palmi tööde kogumikud lasevad tõlkida inglise keelde ja seal välja annavad, et Euroopa teadus oleks neile kättesaadav.

Ja kas internatsionalismi kasvatatakse ainult välissõitudega? Millised on TRÜ komsomolikomitee sidemed NSV Liidu kõrgemate õppeasutustega? Kas on siingi kõik võimalused ära kasutatud?

Maailma poliitilises olukorras on palju keerulisi probleeme, mis Nõukogude Liidul lahendada tuleb. Tunnetame seda keerulisust. Nõukogudemaa ei ole selles üksi. Paljugi asju aetakse ära koos vennalike sotsialismimaade teadlastega. Võtame arvesse, et suur üritus, mille TRÜ komsomolikomitee algatas meie kasvatustöö efektiivsuse uurimisel, on panus sellesse ühisesse töösse, millele praegu erilist rõhku pannakse.

J. TAMMEORG,
teadusala prorektor

Õnnitleme meie esimest õigusteaduse naisdoktorit

LÜHIINTERVJUU V. KELDRIGA

Millal lõpetasite ülikooli?

1951. aastal. Aspirantuuris olin Leningradi ülikoolis 1954. a. oktoobrini, sellest tänaseni töötan TRÜ-s.

Kas ka ülikooli- ja aspirantuuripäevil puutusite kokku oma doktoriväitekirja teemaga?

Ei. Ülikoolis spetsialiseerusin kohtu- ja tsiviilõigusele ning töötasin alguses ka sel erialal. Hiljem lihtsalt vajati inimest kolhoosi- ja maaõigusega tegelema. Kartsin küll vahetada omandatud eriala mulle võõra vastu. Aga — süües kasvab isu. Praegu muidugi pole töötamine uues ainevallas mulle sugugi vähem lähedane kui esialgu omandatus.

Teema «Kolhoosimajandi omandi kolhoosiõiguslik ja tsiviilõiguslik kaitse» valisin doktoriväitekirja teemaks pärast aspirantuuri lõpetamist. Niisiis olen selle teemaga tegelnud 15 aastat.

Mis konkreetselt suunas Teie huvi sellele probleemile?

Tegeliku elu vajadused näitavad meile, milliseid probleeme on vaja lahendada. Ma ei nõustu täiesti G. Naani seisukohaga, et teadlane võib mõelda seda ja tegelda selle probleemiga, mis talle just parasjagu pähe tuleb, ja et teadlasele pole loomingulise töö jaoks mingeid reegleid vaja. Probleemivaliku dikteerivad meile sotsiaalsete sfääride vajadused.

Meie kolhoosides pole kolhoosiomandi hoidmise ja kasutamisega kõik korras. Esineb küllalt lünki, mis ühel või teisel põhjusel tekitavad kolhoosidele materiaalseid kahjusid. Välja tuua need lüngad ja selgitada, kuidas neist üle saada — see on minu väitekirja mõte.

Kas Teie doktoriväitekirja teema ja materjalid on ka Õigusteaduskonna õppeprogrammiga kuidagi seotud?

Jah, väitekiri moodustab õppeprogrammist osa. Materjale kasutatakse kolhoosiõiguse kursuse lugemisel, aga niidid ulatuvad ka teistesse distsipliinidesse.

Võib vist öelda, et tänu Teile võeti Õigusteaduskonna õppeprogrammi uus aine — informaatika. Kas Teie oma töö jaoks materjale kogudes ka neid võtteid kasutate, mida praegu üliõpilastele õpetate?

Ei, uued tehnilised võtted jäid minu jaoks hiljaks. Materjalid on kogutud kohtutest ja kolhoosidest. Nii et mina kasutasin veel vana «käsitöömeetodit». Sellest on muidugi kahju, sest informaatika, mille tarkusi mina oma väitekirja koostamisel veel kasutada ei saanud, õpetab just teadusliku tööga tegelevaid inimesi võimalikult kiiresti koguma teaduslikku informatsiooni, seda ökonoomselt säilitama ja kasutama.

Küsimusi esitas H. RAHUOJA

Lähenemas on teatrikuu

Esmaspäeval, 10. veebruaril arutati EKP Tartu Linnakomitees teatrikuuga (märts) seotud küsimusi. Kohal olid esindajad «Vanemuisest», linna ja rajooni parteining komsomolikomiteest, haridusosakonnast, kõrgematest koolidest, «Edasist» ja mujalt.

Teatri «Vanemuine» direktor A. Kalvo rääkis kohalolijatele teatripoolsetest mõtetest märtsikuu sisustamiseks. Seekordne kuu viiakse läbi deviisi all — «Teater ja kaasaeg» (möödunud aastal «Teater ja noorus»). Tahetakse jätkata teatrialaste kirjandite võistlust koolinoortele. Üliõpilaste suhtes arvati, et TRÜ ja EPA võiksid ise mõelda läbi võimaluse teatrialaste kirjutiste konkursi organiseerimiseks, seejärel teha ettepanekud «Vanemuisele». Öeldi, et teatriühingul on küllaldaselt võimalusi paremate lugude autorite premeerimiseks. Arutatakse ka küsimust võitjale ülevabariigilise teatriabonomendi andmiseks, mis võimaldab kuni järgmise teatrikuuni külastada etendusi vabariigi ükskõik millises teatris. Järgnevad kohad saavad analoogilise abonomendi Tartus (kaasa arvatud teiste teatrite külalisetendused).

L. Kampus tõi välja seisukoha, et formaalseid kohtumisi lavastajatega ja näitlejatega pole mõtet korraldada, see oleks ehk ajaraiskamine. Sellepärast pole märtsis mõtet forsseerida kohtumisi, parem juba korraldada neid ainult kümme, aga hästi sisukad. Seoses Noorte Teatri sõprade Klubiga märkis sm. Kampus, et klubi töö pole ennast õigustanud. Asja püüab uut moodi alustada Kuno Otsus. Ülikoolile on aga palve aidata kaasa traditsiooniliste ankeetküsitluste läbiviimisel. Lõpuks peatuti veel põgusalt kunstipropaganda tegemise mõttel, see leiti olevat vajalik ja tutvustati lähemaid esietendusi.

15. veebruaril tuleb lavale «Mee maik», 19. veebruaril esietendub Paul-Eerik Rummo «Tuhkatriinumäng». Lavale on tulemas Puccini «Tosca», Milleri «Salemi nõiad», Welssi «Juurdlus», samuti Ülo Vilimaa uus balletiõhtu «Mulnasjutud» jm.

A. RIESEN

Tööd on tehtud ...

(Algus lk. 1)

Lätist ja Leningradi Kõrgemast Parteikoolist ning Saksa DV-st, rääkimata neist sidemeist, mis on sotsioloogiakabinetil.

Mõlemad ettekandjad kõnelesid ka nendest suurtest probleemidest, mille lahendamine on tihedasti seotud nõukogude ajakirjanduse praktikaga, meie ajakirjanduse taseme edasise tõstmisega (nõukogude ajakirjanduse funktsioonide senine teaduslik piiritlematus, ajakirjandusseaduse puudumine informatsiooniväljas, professionaalse publitsistika puudumine, ajakirjaniku prestiiži tõstmine, ajalehe kui kultuuriteguri osa alahindamine jt.). Siin on vaja ülikoolil edaspidi süvendada tõsist teoreetilist tööd, mis juba kõige lähemate aastate jooksul viiks tervikliku ajakirjandusteooria koostamiseni. Selle järele tuntakse praegu väga suurt puudust. Ülikool on vastava eriala õppeplaani juba jõudumööda kaasajastanud (žurnalistidele on loetud matemaatilisi erikursusi; käesolevast semestrist alates hakatakse siin — esimesena Nõukogude Liidus — žurnalistidele lugema kommunikatsiooniteooriat; süvendatakse praktiliste oskuste omandamist).

Lühikonverents jätkus arutelu ning mõttevahetustega kohvilauas. Põhilise mõttena jäi kokkutulekust kõlama see, et ajakirjanduse professionaalne tase peab pidevalt tõusma. Seepärast nõutakse ülikoolilt edaspidi veelgi suuremat vastutust ideoloogiliselt, teoreetiliselt ning praktiliste oskuste poolest hästi ettevalmistatud rahvusliku kaadri andmisel meie vabariigi ajakirjandusele.

S. LEHT

Toimetuse postist

«Oma elu valikkodu — alma materi — ajalehes leidsin prof. J. Lotmani mulle pühendatud artikli,» kirjutab toimetusele vene kirjanduse kateedri dots. V. Adams, mõeldes eelmises numbris avaldatud juubelikirjutist. Ta jätkab: «Selles on huvitavaid tähelepanekuid, millede elegantset kulgu ma nautisin mõistva meelega. Teisitimõtlemist tekitas ainult viimane passus, kus auline kolleeg võrdleb elu näitemänguga ja kõneleb minust kui «peaosatäitjast». Siin «aga libiseb autori idee teisale» ning nõuab minult repliiki.»

Oma repliigis vaatlebki dots. V. Adams oma osa elu näitelaval, kus kaugeltki kõik ei sõltu näitlejast. Autor ütleb, et ta laulab «omaenda libreto» järgi. Korrates toimetusepoolselt õnnitlusi dots. V. Adamsile, loodame, et selle «libreto» järgi osatäitmine lisab meie kirjandusse edaspidigi uusi, omapäraseid luuletusi ning rikkal eruditsioonil põhinevaid kirjanduskäsitlusi.

Ehitame tööruumid ka õppejõududele

Kaasajal puuduvad teaduslikud meetodid veel paljude keeruliste probleemide optimaalseks lahendamiseks. Seepärast on niisuguste probleemide korral peaaegu alati sobiv olemasolevate lahenduste järkjärguline parandamine, nn. lähendamine. Kõrvalepõikena märgime, et väga palju sellest, mis meid ümbritseb, on just niimoodi saadudki. Ja lugematu arv katseid, mida sooritab elu, kestsid eile, toimuvad täna ning jätkuvad homme. Katsetavad inimesed ja katsetab loodus.

Alles käesoleval sajandil märgati, et paljud niisugustest katsetest ei peagi toimuma natuuris, vaid neid saab asendada ka (hoopis kiiremate) katsetega ajus. Ning mõtelisel eksperimenteerimisel liiguti lähendilt lähendile. Et mõtteline katsetamine end summaarselt õigustab, nähtub kasvõi USA teenistujate osamäära kasvus 17,6%-lt (a. 1900) 42,1%-le (a. 1959) ning rahvusliku koguprodukti kasvamises samal ajal 29-kordseks (Ф. Махлуп, Производство и распространение знаний в США. Москва 1966, lk. 111 ja 438).

Teise maailmasõja kogemustest täheldati, et heade otsuste ettevalmistamiseks mõttelise eksperimenteerimise teel ei piisa ainult ühe eriala spetsialistide (seega sundkorras piiratud silmaringiga inimeste) kitsa ringi koostööst, vaid et selleks tuleb ühendada mitmete erialade (seega teise ala suhtes ka võhikute) mõistused. Psühholoogide uurimuste varal selgus veel seegi, et algul peab toimuma ideede genereerimine ning alles siis nende selekteerimine; protsessi juhiks sobib aga inimene, kes suudab kompleksse mõistuse tööle rakendada. Muide, meie mõttevahetustes näib aga sageli olevat põhieesmärgiks arutelu kiire aheldamine reaalsusega ning probleemide käsitlemine tänastes, mitte homsetes tingimustes.

Sellega oli veel öeldud, et üheks eespool kirjeldatud viisil eksperimenteerimiseks on ka avalik mõttevahetus, diskussioon. Viimane näib olevat võimalik siis, kui lahenduse leidmisega pole väga kiire ning lahendus võib silmas pidada enamuse huve, vajalik näib ta aga olevat siis, kui vaadeldav probleem on väga tähtis või lahendamise tulemus pikaajaline.

Teatavasti kontrollib keeruliste probleemide lahendamise õigsust nn. ekspertide kogu, kuid nende otsuse õigsus jääb ikkagi ajaloo kontrollida. Veel on märgata, et mida ebaõigem on otsus, seda kiiremini ning õelamini toimub ta hindamine ning väljanaermine. Ning meie suhtumisest minevikku võib järeldada, et õelus küll maailmas ei vähene. Vastuvõetud otsuste eest suudavad vastutust kanda, õigemini küll vigade tekitatud kahjust tulenevat pidurdust kompenseerida mitte üksikud vastutavad töötajad, vaid hoopis laiemad hulgad. Ebamugavust tuleb kannatada aga neil, kes pärandatud tingimustes elavad.

Allakirjutanule jättis tugeva mulje see stoiline rahu ja ükskõiksus, millega ülikooli kollektiiv suhtus oma perspektiivplaani, eelkõige ehitusliku, kavandamisse. Vastav projekt, mis koostati sisemisel nõudmisel ning mida keegi väljastpoolt ei oodanud, kinnitati paari aasta eest ülikooli nõukogus niisuguses miljöös, kus oleks võinud saavutada soovi korral ka otsuse rakettide täiustamiseks tiibadega (formaalsus, lisaks tülpimus pikaks veninud koosolekust, hilinenud lõuna, selle taustal isiklik vastutamatus jms.). Siis järgnes paariks aastaks (näiline) rahu ning seejärel varjatud, intensiivne ja kiire tegevus, mis jättis mulje, et välditakse mis tahes mõttevahetust ülikooli uute hoonete väljaehitamisest, ülikooli terviklikkusest, iga eriala ülesannetest ja tulevikust meie tingimustes jne. Kavandati aga üsna lihtsalt: kogumaksumusest 25% raamatukogu, 25% füüsikakorpus, 20% keemiakorpus=70%. Aga teised?! Teaduste jaotamine tähtsateks ja ebatähtsateks on ju muutuv. Millal saadakse juurde esimesed õpperuumid? Kui palju? Mis selle (r a h v a) raha eest planeeritakse (või on juba planeeritud)?

Kõige laiemaks poolavalikuks aruteluks enne muudetud projekti oodatavat kinnitamist oli vaid mõttevahetus laiendatud nõukogus ülikooli tulevase a s u k o h a (!) kohta. Ning sealgi jäi arutelu pealiskaudseks, sest puudus mõtlemiseks vajalik eelinformatsioon, eelkõige asjalike andmete, olemasolevate võimaluste ning eriti võrdlusandmete puudumise tõttu. Jah, niisugustes tingimustes võib ka autoriteetselt organilt saada pealiskaudse otsuse. Piinlikkust tekitas sealgi ülikooli aruteludesse sobimatu demagoogiarohkus. Ning lõpus jäi meie tänasesse sukeldunud kollektiivist armetu mulje, kes lubas nii tähtsa projekti ilma ta sisu küsimata edasi saata, motiiviks — saaks aga midagi kätte!... Ning see koosolek toimus 1969. aastal 1804.—1809. aastal ehitatud majas, kus v a i d TK esimees A. Karu juhtis tähelepanu õ i g e t e otsuste vajalikkusele.

* * *

On hea, et EKP KK ja ENSV MN meile meie pealiskaudsuse kätte näitasid. See on muidugi omajagu piinlik, kuid targema projekti koostamiseks hädavajalik. Mõistuse üleolek jääb aga alati nauditavaks. Ning naeruväärseks osutusid need, kes püüdsid selgitada matemaatikutele, et ei tohi midagi muuta ega targema projektiga välja minna, kuigi meie ei taotlenud ei monumentide ehitamist ega oma probleemide isoleeritud lahendamist.

* * *

Aeg näib olevat küps ka ühe ülikoolis (kas ainult?) juurdunud väärarusaama kummutamiseks. See on nimelt arvamus, et igale õppejõule pole vaja tööruumi, s. t. töötingimusi. Või arvatakse, et nad võivad töötada kümnekesi koos kirjutusmasina tööruumis. Aparatuuriga töötavate õppejõudude kohta pole andmeid (neil on kaitsmisedki sagedasemad), kuid ülejäänute osas peetakse töökoha taotlemist nagu naeruväärseks. Seejuures ollakse aga arvamusel, et 80-rublase töötasuga laborandil peab olema töökoht tingimata. Keegi ei arva, et laborant võiks oma tööga piki tänavaid jalutada ning jõudumööda seda teha raamatukogus, lõunalauas, kohvikus, kodus, pargipingil jne. Õppejõu kohta nähtavasti võidakse seda arvata. Seejuures hinnatakse aga ühe dotsendi tööjõud samaväärseks umbes 4 laborandiga, ning vastav hinnang tuleneb (töö järgi) tasustamisest, mille on kinnitanud Nõukogude Liidu valitsus. Lisatõendiks teadlaste töö kasulikkusest ühiskonnale võiks veel olla teadlaste (mitte teenindava personali) kokkuostmine USA-sse (ikka omaette tuppa) või teadlaste mõtete kokkuostmine Jaapanisse. Loomulikult kalli raha eest, kuid nähtavasti tasub ära.

Arusaadavalt on teadlane isiksus, kes ei produtseeri sunni põhjal, kuid ei saa produtseerida ilma tingimusteta. Midagi tehakse ka praegu, kuid palju võimalusi jääb kasutamata. Monograafiad ja doktoritööd jäävad paljudel kirjutamata eelkõige töötingimuste puudumise tõttu, ning elu kaob töödega artiklite tasemel.

Normaalne pole ka oletada, et teadlane töötaks kodus. Ei korteriolude, koduste kõrvalmõjude (perekond) ega produktiivse suhtlemise vähesuse tõttu. Veel imelikum on aga mõnede administratiivtöötajate arusaamine, kes «sunnivad» dotsente nende suure töötasu tõttu kodus lapsi hoidma. Kuid kas umbes 300-rublaline lapsehoidja pole riigile liialt kallis? Või siis 500-rublaline ehitustööline professori isikus, kellele on raske eraldada sobivat korterit.

* * *

Näib, et ka ülikoolis leiduvad asjakohased organid, kelle ülesandeks on kollektiivse mõistuse tööshoidmine, selleks et toimida meie üllaste ideaalide kohaselt nii täna kui ka parema tuleviku kavandamisel.

Lugupeetud dekaanid, parteibürood jt. Millal, kuhu ja kuidas paigutame oma väärtuslikuma tööjõu neile nii vajalikkudesse tööruumidesse (5 inimese paigutamisel ühte tuppa pole mõtet)? Võib-olla peame selle üle siiski nõu avalikult, sest ülitarku pole olemas.

J. REIMAND,

Matemaatikateaduskonna parteibüroo liige

Nädal Narva-Jõesuus

Seoses ideoloogilise kasvatustöö tõhustamise vajadusega vabariigi üliõpilaskonna hulgas, korraldas ELKNÜ Keskkomitee veebruarikuu algul nädalapikkuse seminari Keskkomitee õppe-tervislikus puhkebaasis «Noorus».

Pisut statistikahõngulist juttu.

O s a v õ t j a t e (kuulajate, ühtlasi ka küsimuste esitajate) arv — peaaegu poolsada.

K o o s s e i s: Eesti kõrgemate koolide komsomolisekretärid, nende asetäitjad, ideoloogiasektori liikmed ja osakondade sekretärid. E t t e k a n n e t e e s i t a j a t e, ühtlasi ka küsimustele vastajate arv — 13.

Seminari tööst võtsid osa ÜLKNÜ Keskkomitee vastutav organisaator J. Kuliš. NSVL Noorsoo-organisatsioonide Komitee vanemreferent J. Abolin, ELKNÜ KK I sekretär R. Pollimann, ELKNÜ Keskkomitee sekretär A. Purga. Ühel õhtupoolikul oli meie külaliseks ka vabariigi Ministrite Nõukogu esimees Valter Klauson.

Seminari temaatika.

Üliõpilaskonna internatsionaalse kasvatustöö probleeme.

Ideoloogiline võitlus kaasaegsel etapil ja kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide ülesanded ideoloogilis-poliitilise kasvatustöö tugevdamiseks üliõpilaskonna hulgas.

Ettekannetest.

ELKNÜ Keskkomitee sekretär A. Purga käsitles kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide ülesandeid ja töövorme internatsionaalse kasvatuse alal. Ta rääkis kommunistliku noorsooühingu kui poliitilise organisatsiooni tegevuse põhiprintsiipidest, eesmärkidest, vahendeist nende eesmärkide saavutamisel ja kasvatustöö olemusest üldse. Internatsionaalsuse printsiibid peavad saama nõukogude noorsoo sisemiseks veendumuseks ning igapäevase käitumise normiks. Ta andis ülevaate leninliku rahvuspoliitika põhialustest. Praeguse etapi iseärasuseks on: välismastaabis kahe süsteemi võitluse teravnemine ideoloogia valdkonnas, sisemastaabis noorsoo, muuhulgas üliõpilaskonna suurenevate teoreetiliste teadmiste pagasi kõrval vähene ideoloogiline ja töökarastus. Sealjuures on kodanliku ideoloogia peamine löögijõud suunatud noorsoole ja baseerub emotsionaalsel sfääril.

Kõrgemad koolid on paljurahvuselised, nendel (sealhulgas ja eriti Tartu Ülikoolil) on head internatsionaalsed traditsioonid, mis on pikaajaliselt välja kujunenud. Kõrgemates koolides tehtavas internatsionaalses kasvatustöös peaks olema põhieesmärgiks s ü s t e e m i loomine, kusjuures internatsionalistlik kasvatustöö on üks osa kommunistlikust kasvatusest. A. Purga hindas kõrgelt ekskursioonide, praktikagruppide vahetamise, ÜTÜ baasil ja muul teel internatsionaalsete sidemete tugevdamist vennasvabariikide ja välismaa kõrgemate koolidega.

TPI teadusliku kommunismi kateedri õppejõud. **ajalookandidaat K. Hallik**, käsitles sotsialistliku internatsionalismi olemust, iseloomustades seda kui töölisklassi maailmavaadet.

ELKNÜ Keskkomitee I sekretär R. Pollimann peatus oma ettekannetes kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide ülesannetel seoses üliõpilaskonna hulgas tehtava ideoloogilis-poliitilise kasvatustööga vastavalt NLKP KK otsusele «ÜLKNÜ 50. aastapäev ja noorsoo kommunistliku kasvatuse ülesanded».

Peamised seisukohad:

● kõikides algorganisatsioonides on vaja läbi arutada NLKP Keskkomitee otsus seoses ÜLKNÜ 50. aastapäevaga; on vaja paremat taset noore põlvkonna tööalases, poliitilises, ideoloogilises ja moraalses kasvatamiseks;

● iga kommunistlik noor peab sooritama leninliku arvestuse;

● kõrgemate koolide komsomolikomiteed peavad seniselt üliõpilaste eluoluküsimustelt pöörama peatähelepanu just poliitilise kasvatuse küsimustega tegelemisele.

EKP Keskkomitee teaduse ja kultuuriosakonna juhataja asetäitja O. U t t tutvustas rahvuskultuuri ja kultuuripoliitika probleeme.

Ta andis ülevaate eesti kultuuri arengust sõjajärgsetel aastatel. Viimaste aastate eriti rõõmustavaks nähtuseks pidas ta noorte loominguliste jõudude juurdekasvu (A. Pärt, J. Rääts, P.-E. Rummo, M. Ünt, A. Valton jt.).

Seminaril esines lühiettekandega **ENSV Ministrite Nõukogu esimees Valter Klauson**, kes andis ülevaate vabariigi rahvamajanduse arengutendentsidest ning käsitles seoses sellega järjest erinevama profiiliga spetsialistide vajadust eri rahvamajandusharudes. Ta andis vastuseid üliõpilaste poolt esitatud küsimustele.

ENSV TA Majanduse Instituudi teaduslik töötaja K. Laas tutvustas demagoogiaprobleeme. Sotsialistlikus ühiskonnas on peamiseks eesmärgiks täisväärtusliku noore põlvkonna kasvatamine. Selles peaks seisnema ka sotsialistliku demograafiapoliitika olemus. K. Laas andis ülevaate kurikuulsast iibeprobleemist eri vennasvabariikide lõikes, märkis ajalehes «Edasi» õiget ning hädavajalikku ülesastumist iibeprobleemi käsitlemisel meie vabariigis.

EPA õppejõud A. Hansen tutvustas meile mõningaid probleeme seoses leninliku rahvuspoliitikaga. Tema hästiargumenteeritud põhjalik teoreetiline ettekanne kujunes põhialuseks internatsionaalse kasvatustöö seminari käigule.

NSV Liidu Noorsoo-organisatsioonide Komitee vanemreferent J. Abolin esines seminaril ettekandega rahvusvahelisest üliõpilasliikumisest, tutvustas selle kaasaegse etapi iseärasusi, üliõpilasnoorsoo kohta maailmas. Üksikasjaliselt tutvustas ta üliõpilasliikumise eri suundi ja eesmärke, erinevaid üliõpilasorganisatsioone, nende töömeetodeid ja tegutsemisprintsiipe. NSV Liidu üliõpilasorganisatsioonide sidemeid mitmesuguste Lääne-Euroopa üliõpilasorganisatsioonidega. J. Abolin märkis, et meie üliõpilastele on hädavajalik tutvustada küllalt põhjalikult üliõpilasliikumise praeguse etapi eri suundi ja eesmärke seoses kontaktide järkjärgulise tugevnemisega välismaa üliõpilastega.

TRÜ aspirant Priit Järve käsitles oma ettekandes filosoofia kohta ideoloogilises võitluses. Tavaliselt on ideoloogiline võitlus suunatud vastase kõige tugevamate külgede vastu. Filosoofilise komponendi osa ideoloogilises struktuuris on tänapäeval tunduvalt suurenenud. Ta peatus oma esinemises pikemalt küsimustel, mida tähendab kriitika teaduslikus tunnetuses; kuidas tuleb hinnata 20. sajandi kodanlikku filosoofiat, milline on konkreetselt filosoofia osa ideoloogilises võitluses. P. Järve tutvustas lühidalt kodanliku filosoofia praegu enamlevinud voole. Nende tundmine on ideoloogilise võitluse praeguse etapi eripära arvestades noorsoojuhtidele küllaltki vajalik.

TRÜ komsomolikomitee II sekretär P. Vihalemm andis ülevaate kodanliku propaganda võtete kohta, tutvustades välispropaganda meetodeid ja põhilisi skeeme ning täiendades oma sõnavõtu teoreetilisi seisukohti konkreetsete näidetega kodanliku propaganda tegevusest.

S. ENDRE

Juubelijuttu Elsa Odratsist

Hea toon ei luba küll daami passi piiluda ja sünniaastat uurida, ent paraku pole ju unustatud feminiini väljapoole kalendrit! Aeg oma loidumatus dünaamikas haarab kaasa kõiki, nii ka Sind, lugupeetav ülikooli pearaamatupidaja asetäitja Elsa Odrats, kes Sa küünlakuu 13. päeval poole tosina kümnelisega «maha said».

Tavaliselt kerkib sellesse ikka jõudnute puhul silme ette enamvähem vimmas rüht, kriipsukestest ja kurrukestest küntud nägu, loid reageerimine, aeglus ja stoiline ükskõiksus.

Neile vääradele kujutlustele tuleb kohe summutaja peale panna, kui vaadata jumekat, üha brünetti, särtsakat, kiirete liigutustega, kulumatu operatiivsusega juubilari.

Küllap sellise raugematu nooruslikkuse säilitajaks ongi Sinu olemuses kääriv pärm, mis ei lase tarduda, mis sisendab intensiivset töörõõmu, suurt tööjõudlust ja lausa haruldast kohusetruudust. Isegi haiglas olles valutasid Sa südant töö pärast ja palusid arstilt luba seal töötamiseks.

Tervelt veerandsada aastat oled Sa oma energia jäägitult andnud ülikooli raamatupidamisele, olles sellel ajavahemikul asendamatuks «paremaks käeks» arvult kuuele pearaamatupidajale, kes on tulnud, olnud ja läinud! Sina aga oled kõikumatult püsinud oma positsioonil, et lausa ennast ületades võidelda finantsdistsipliini ja bilansipuhtuse eest ning ülekulutuste vastu. Viimaste tõttu oled löönud päris ägedaid lahinguid nende hoogsate kulutajatega teaduskondadest ja probleemlaboratooriumidest, kellel juba I kvartalil on peenike peos või näpud põhjas. Nendele ei heida Sa armu, vaid suled ülikooli kukru resoluutselt ja tihedalt, hoolimata sellest, et ollakse pahuksis ja rahulolematud.

Kui Sul neis nöörsirgetes finantsreeglites miski ei klapi, kui keegi ei toimi Sinu tahtmist mööda või juhtub, et vaatamata valvsale kontrollile ajuti bilanss ei hiilga ning mõni artikkel on end ülemeelikult «punaseks» uperpallitanud, siis võid Sa ehtsa eevatütrena jalamaid — otse näpuotsast — hakata nutma nii naiselikult ja abitult, niisama südamest ja haledalt, kuivõrd Sa mõistad naerda südamest ja heledalt!

Igasugune rahulolematusejää Sinu ametialase ranguse vastu sulab ühe hetkega, kui Sind kohata kodukolde hubasuses — ühesõnaga väljaspool tööaega ja töökohta. Siin avaldub Sinu isiksuse kontrastne teine pale imetlusväärse ülinaiseliku koduhaldjana, kelle hobiks on lausa virtuooslik kokakunst! On's veel keegi meie hulgas, kes mõistaks isuäratavaid hõrgutisi nii valmistada, et nad lausa keele alla viivad ja sealjuures askeetlikult ise neist maiuspaladest loobuda aastaid väldanud raske haiguse — diabeedi tõttu!

Kõrgema haridusega spetsialistina, tohutu ametialaste kogemuste varuga eeskujuliku tööinimesena oled Sa ülikoolile hindamatult vajalik veel paljudeks aastateks! Sinu juubelipäeval ühineb kogu ülikooli kollektiiv siiraks käepigistuseks betti-alverliku sooviga: «Õnnekruusid ääretasa!»

H. PÕLTSAMAA

14. veebruaril kell 20 jagab geograafia auditooriumis oma reisimuljeid Norrast ja Islandist V k. geograaf Rein Põder.

ÜTÜ

Psühhiaatriaringi koosolek toimub kolmapäeval, 19. veebruaril algusega kell 18 Tartu Vabariikliku Kliinilise Psühhoneuroloogia Haigla auditooriumis.

Päevakorras:

1. **Ettekanne «Kandinski — Cleramboult' sündroom» — M. Ehamaa (ravi II k.)**
2. **Haige demonstratsioon.**

RINGI JUHATUS

KUU AJA PÄRAST...

14. märtsil antakse pidulikul õhtul ülikooli aulas üle esimene Kr. J. Petersoni nimeline kirjandusauhind. Teatavasti annab auhinna vastavalt ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVI konverentsi otsusele välja ülikooli komsomolikomitee ja auhinnatud teos võib olla luule, proosa, draama või esseistika vallast, see peab olema kõrge ideelise küpsuse ja kunstimeisterlikkusega. Auhindamisele võivad kuuluda kõik teosed, mis 1. märtsist 1968 — 1. märtsini 1969 on eesti keeles trükist ilmunud või avalikult ette kantud. Ettepanekuid võivad teha nii üksikisikud kui organisatsioonid ja kollektiivid, nii TRÜ-st kui ka vabariigi teistest kõrgematest õppeasutustest. Auhinna määrab ELKNÜ TRÜ Komitee poolt kinnitatud toimkond, kuhu peale kolme liikme nimeliselt — kirjanik Ain Kaalep, kunstnik Kaljo Põllu ja kirjandusteadlane Harald Peep — ja kolme liikme ametikohtade järgi — EKP TRÜ Komitee sekretär Vilmar Ruus, ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär Sirje Endre ja eesti filoloogia osakonna komsomolisekretär Toivo Kuldsepp — on komsomolikomitee büroo otsusega nimetatud järgmised 5 üliõpilast: Jaak Allik, ajaloo osakonna IV k.; Toomas Jüriado, keemia osakonna IV k.; Einar Kraut, eesti filoloogia osakonna V k.; Romi Mankin, füüsika osakonna IV k.; Olev Remsujev, eesti filoloogia osakonna II k.

Nimetatud toimkond kohustub hoolikalt läbi vaatama ja kaaluma kõiki ettepanekuid. Kirjalikult vormistatud ettepanekud palutakse saata või tuua ELKNÜ TRÜ Komiteesse kuni 1. märtsini k. a.

Kasutatud Tokios

Ühe Jaapani telegraafikorporatsiooni poolt on välja töötatud uus telefon, mis on mõeldud kasutamiseks kärarikastes kohtades. Telefoni katsetamine oli edukas.

Telefon on varustatud spetsiaalse mikrofoniga ning eriseadeldisega, mis võimendab kõneleja häält, kuid peab kinni kõrvalised helid. Lisaks sellele on paigutatud käepidemesse kuuldetoru ja mikrofoni vahele seadeldis, mis võimendab teise poole häält. Telefoni katsetati edukalt ka Ginzas, mis on Tokio suurimaks liikluskeskuseks.

Raadioloengud

Kolmapäeval, 19. veebruaril

1. Kõigile poliitökonoomia kapitalismi osa õppijaile dots. Georg Rekkeri loeng «Kapitalistlikud palgasüsteemid».

2. Saksa filoloogide IV ja V kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Gerda Kondase loeng saksa keelest «Satzverbindung».

Reedel, 21. veebruaril

1. Psühholoogia III kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Aino Lunge loeng «Laste kapriisidest».

2. Kõigile I kursuse üliõpilastele TRÜ Teadusliku Raamatukogu vanembibliograafi Elsa Kudu vestlus «Bibliograafiad ja nende kasutamine».

Reportaaž „SEITSMENDAST TAEVAST"

Me pidasime end väga õnnelikuks, kui sõitsime läbi pilvede ja saime sealt vaadata alla lumest valge Moskva piirjoontele. Vähem kui minutiga tõstis lift meid «Seitsmendasse Taevasse». 110. korrusele.

Ostankinos on niisiis hakanud tegutsema restoran «Seitsmes Taevas», maailma ühe kõrgeima TV torni 300. meetril. Suurepärane vaade, mis siit avaneb, muutub pidevalt nagu kinolinal, sest «Seitsmes Taevas» pöörleb ümber oma telje. Alles imetlesime vana Kremlit ja Moskva jõe hobuserauakujulist looklemist, juba võime näha Rahvamajandussaavutuste Näituse paviljone.

Restoran pole maine ning ka ettekandjate riietus pole tavaline. See koosneb helesinisest kostüümist ja stjuuardessi mütsikesest.

Restoranil on mitu saali: pronks-, hõbe- ja kuldsaal. Lauad asuvad läbipaistvast klaasist seinte ääres, luksuslikud vaibad, mahe muusika. Menüüs leidub palju omapäraseid toite, pakkuda on metslindude liha ja maitsvaid jooke.

Moskvas sajab lund, mis katab katused ja tänavad. Laskuvas hämaruses säravad «Seitsmenda Taeva» tuled üle Kremli punaste tähtede ja Kalinini avenüü uute majade.

«Moscow News»

Moskvas jäädi teiseks

Hooaja esimeseks kaalukamaks kergejõustikuürituseks TRÜ sportlastele oli kolmikkohtumine Moskvas. Moskva Riiklik Ülikool võttis vastu Tbilisi RÜ ja TRÜ.

Heas vormis on Kalju Jurkatamm. Hooaja avastardil 26. jaanuaril Tallinnas jooksis ta 55 m tõkkeid 7,6-ga. Nüüd näitas stopperiosuti juba 7,4. Ka 50 m jooksus ilma tõketeta sai K. Jurkatamm esikoha. Aeg — 5,9 sekundit. J. Ljalin sai ajaks 6,0. 300 m jooksus oli E. Laasner 38,0-ga teine. 1000 m ja 3000 m võitis E. Pärn, vastavalt 2.35,0 ja 8.51,0-ga. V. Voštšinski aeg viimasel distantsil oli 8.52,4. B. Tolmatšov hüppas kõrgust 1.90 ja kaugust 6.66, R. Tõru kolmikut 14.44 ja kaugust 6.54. J. Ljalinile mõõdeti kolmikhüppes 14.71. Teivashüppes ületas G. Volkov 3.80 ja H. Sildoja 3.60. K. Metsur tõukas kuuli 15.38, A. Ellerile mõõdeti 13.79.

4×300 m teatejooksu võitis Moskva — 2.33,7. Tartu kaotas 1,4 ja Tbilisi 8,3 sekundit.

Naistest võitis tõkkejooksu H. Mägi 7,6-ga, ta oli kaugushüppes 5.50-ga kolmas ja jooksis 50 m 6,7-ga. T. Kampus sai ajaks 7,0. 500 m jooksus tuli meile kaksikvõit. E. Tsopp sai ajaks 1.29,4, L. Nõmm kaotas poole sekundiga. 200 m jooksus osad vahetusid: L. Nõmm 29,5, E. Tsopp 30,9.

M. Vorotõntseva hüppas kõrgust 1.55 ja I. Proos tõukas kuuli 10.79.

4×150 m teatejooksu võitis Moskva 1.23,0-ga, Tbilisi kaotas 0,8 ja Tartu 0,9 sekundit.

Kolmikkohtumise võitis Moskva RÜ 159,5 punktiga, TRÜ oli teine — 136 punkti ja Tbilisi RÜ kolmas — 127,5 punkti.

U. ESLON

DIALOOG

MARI: Minu arvates on üliõpilaste iseseisvust vaja suurendada. Praegune elu pole midagi väärt — nagu lasteaias.

JÜRI: Õige! Sul pea jagab — nagu külanõukogu!

MARI: Stipi määramine — täielikult meie kätte; ühiselamud — meie kätte; loengute külastamine — vabaks; õppeplaanid koostame ise...

JÜRI: Väärt mõtted, väga väärt mõtted! Võibolla paneks ka õppejõudude kohale üliõpilased?

MARI: Mis sa kohe lõõbid, ma rääkisin ju tõsiselt. Me oleme lõpuks ikkagi täiskasvanud inimesed, miks meid siis kogu aeg käekõrval tiritakse?

JÜRI: Ma ei vaidle vastu, sul on tõepoolest õigus (vaatab kella). Aga jookseme, muidu jääme hiljaks.

MARI: Ah seminari? Tead mis — lähme parem kohvikusse, arutame põhjalikult üliõpilaste iseseisvuse suurendamise probleeme. See seminar ei paku ju midagi erilist — oleme sellest juba üle kasvanud. Pealegi polnud mul aega ette valmistada... No tule, tule — vestlus saab põnev! Täielik iseseisvus!

Kunstihuvilistele!

Möödunud reede ja laupäev olid TRÜ kunstikabinetis kibedad tööpäevad. Tallinnast oli saabunud litograafiat juhendama kunstifondi graafika eksperimentaalateljee meister Voldemar Kann. See on esimene kord üle kahekümne aasta, kui Tartus jälle harrastatakse seda küllaltki keerulist ja aeganõudvat graafikatehnikat. Üliõpilastest said omaloodud litograafiate omanikeks Enn Tegova ja Martti Preem.

Kunstikabinet palub kõiki oma liikmeid tulla tutvuma uue tunniplaaniga. Ees seisavad kevadine ülevaatenäitus ja osavõtt vabariiklikust isetegevuslike kunstnike näitusest Tallinnas üldlaulupeo ajal.

A. JUGAPUU

MILVI PÄÄRDU. SÜGIS VARGAMÄEL.

TEATED ✣ TEATED ✣ TEATED ✣ TEATED ✣ TEATED

Pane tähele,

kui Sa kuulud teaduskonna ametiühingubüroo kultuurmassilise töö sektorisse!

Laupäeval kell 20 tule ülikooli klubisse sm. Kikase kabinetti või leia asendaja, kui Sa tulla ei saa.

Midagi on õhus ja kõiki teaduskondi ootavad suured teod. NB! Sulle on kindlustatud vaba sissepääs klubisse!!!

Niisiis: Sind ootavad:

1. Klubi juhataja.
2. Klubi kunstiline juht.
3. Klubi nõukogu.

✣

Peahoone 228. auditooriumis toimuvad neljapäeviti kella 12—14 prof. J. Lotmani loengud teemal «SISSEJUHATUS KINOTEOORIASSE».

TRÜ VENE KIRJANDUSE KATEEDER

ALPINISMIHUVILISTELE!

Teisipäeval, 18. veebr. k. a. kell 18 toimub Tartu turismiklubis (Mitšurini tn. 35) esimene loeng algajaile alpinistidele. Edaspidiste loengute koht ja kellaaeg jäävad samaks.

ALPINISMISEKTSIOONI JUHATUS

✣

TÄHELEPANU!

KOMSOMOLI LIIKMEMAKSUDE KOGUJAD!

Jälle on ülikooli komsomolialgorganisatsiooni iga kolmas liige liikmemaksude võlglane! Tähtaeg on iga kuu 20. Kiirustage!

ELKNÜ TRÜ Komitee arvestussektor

KAS «VOLGA» VÕI SULEPEA?

ELKNÜ TRÜ Komitees müüakse automotoloterii pileteid lähema kuu aja jooksul. Loosimine toimub juulikuus, ja nagu ikka, võite võita palju materiaalseid väärtusi, alustades sõiduautost «Volga» ja lõpetades transistorraadio või fotoaparaadiga.

Omandage automotoloterii pileteid!

✣

Pühapäeval, 23. veebruaril toimub

vastlapäev lastele.

Koguneda koos kelkudega peahoone ette kell 14.30. Kell 17 on kohvikus vastlaeine, osavusmängud, võistlejate premeerimine.

Osavõtumaks 65 kopikat, tasuda 19. veebruariks ametiühingu komiteesse või klubisse.

Matkahuvilistele!

Teisipäeval, 18. veebruaril kell 18 toimub Vanemuise tn. 46 Geograafiaauditooriumis matkainstruktorite õpperühma esimene koosolek.

Õppeaja vältel kuulatakse loenguid matkade ettevalmistamisest, nende korraldamisest, topograafiast, looduskaitsest ja muust.

Kevadel seisab ees väliõppus, kus tutvustatakse alpinismitehnikat, õpitakse jõgede ületamist ja teisi tähtsamaid matkatehnika elemente.

Suvel on õppematk Eestis, Koolas või Karpaatides.

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Tarту Рийклик Юлйкоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III Oksiknumbrid hind 2 kop. Tellimise nr. 1125. MB 00369.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (728) Reedel, 21. veebruaril 1969 XXIII aastakäik

3 väitekirja

Matemaatikateaduskonna väitekirjade kaitsmise vastloodud nõukogu esimesel istungil kaitsesid oma töid kolm noort teadlast.

Teoreetilise mehaanika kateedri vanemõpetaja Iivi Vainikko lõpetas meie ülikooli 1964. a. detsembris mehaaniku diplomiga. Aspirantuuri ajal 1965.—1968. a. Voroneži Pedagoogilises Instituudis valminud töö (plastsusteooria alal) autor tunnistati teadusliku nõukogu poolt füüsika-matemaatikakandidaadi kraadi väärilisek. Tööd juhendas prof. D. Ivlev (Moskva) ja oponeerisid prof. L. Jeršov (Moskva) ning dots. G. Bõkovtsev (Voronež).

I. Vainikko kursusekaaslane Heino Türnpu alustas prof. G. Kangro juhendamisel uurimistööd ridade summeeruvusteooria alal juba teise kursuse üliõpilasena. Tema edukat õppe-, teaduslikku ja ühiskondlikku tegevust hinnati juba tollal V. I. Lenini nimelise stipendiumi määramisega. Pärast ülikooli lõpetamist töötas ta õppejõuna matemaatilise analüüsi kateedris. Aspirantuuri astus H. Türnpu alles 1967. a. detsembris, kuid intensiivne teaduslik tegevus üliõpilasena ja jätkuv uurimistöö õppejõutöö kõrvalt viisid selleni, et dissertatsioon esitati kaitsmisele juba esimese aspirantuuriaasta lõpul. Praegu on noor teadlane matemaatilise analüüsi kateedri vanemõpetaja.

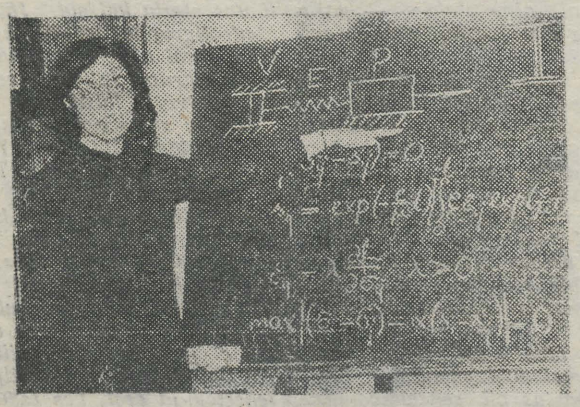

● I. Vainikko tutvustab oma tööd

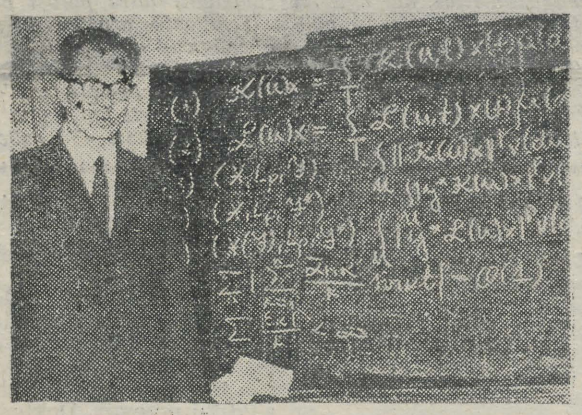

● H. Türnpu esinemas teadusliku nõukogu ees

● J. Lamp (keskel) koos juhendaja prof. G. Kangroga (vasakul) ja oponent dots. A. Säreviga.

Ka Jüri Lamp oli prof. G. Kangro aspirandiks aastail 1965—1968. Üliõpilaspõlves oli J. Lamp tuntud nii eduka üliõpilasena kui ka tubli tennisistina. Nii sai ta 1960. a. sel alal meistersportlase märgi omanikuks. Pärast TRÜ matemaatikaosakonna lõpetamist 1963. a. töötas ta õppejõuna TPI matemaatika kateedris. Praegu on ta sama õppeasutuse arvutusmatemaatika kateedri assistent.

Fakt, et professor G. Kangro õpilaste hulgas on nüüd 17 teaduste kandidaati, on väärilisek tunnustuseks meie juhtiva professori tegevusele. Seda asjaolu tõstis esile ka H. Türnpu ja J. Lambi oponent prof. J. Bugrov (Blagoveštšensk), kes märkis TRÜ-d kui tähtsat teaduslikku keskust NSV Liidus ridade summeeruvusteooria alal. Teiseks oponendiks H. Türnpule ja J. Lambile oli dots. A. Särev TPI-st. Teaduslik nõukogu kinnitas oponentide arvamuse ning omistas H. Türnpule ja J. Lambile füüsika-matemaatikateaduste kandidaadi kraadi.

R. KOLDE

Üleliidulise kommunistliku noorsooühingu Lenini-nimelise Kommunistliku Noorsooühingute armee aastapäev

● APN-i foto

Manivald Kesamaa

Laul kangelastele

Sõdurid!
Olen teid näinud ma lahinguväljade karmuses,
lahti teid kisti emadest, südamearmudest.
Üle haudade nägin teid minemas, tõusmas ja langemas.
Viha ja kättemaks kasvatas meestes siis kangelast.

Sõdurid!
Täna ma nägin teid teisiti.
Märatsev meri
näitas oma tumedaid hambaid.
Metsik lainevoog tormas
vastu kallast,
lõhkudes sillasambaid.
Oigavad mäed
libisesid ülalt alla.
Inimesed, tulge appi!
Sõdurid!
Hargnesid nüüd teie polkude, roodude rivid.
Te ette jäid peatuma rahnud ja veerevad kivid.
Olite töös nüüd tõelised sangarid-kotkad,
higist teil nõrgusid pluusid ja peas pilotkad.
Sildu kui toetas te tahtejõud mehise pihaga,
märatsev meri teist taganes jõuetu vihaga.
Kangelassüda lõi tugevalt kõikides jagudes,
vaikisid mägijõed, jõudu neis otsekui lagunes.
Sõdurid!
Tuhat korda enam kui lahingus päritud aule
te tööle inimkond pühendaks kangelaslaule!

1870 ● V. I. LENIN ● 1970

Vladimir Iljitš endast

(VK(b)P X KONGRESSI DELEGAADI ANKEEDIST)

Millistest ülevenemaalistest parteikongressidest olete osa võtnud: **kõigist, välja arvatud 1917. aasta juulis (või augustis?).**
Sünniaasta: **1870.**
Tervislik seisund: **terve.**
Milliseid keeli valdate: **inglise, saksa ja prantsuse keelt halvasti; itaalia keelt väga halvasti.**
Milliseid kohti Venemaal tunnete hästi ja kaua olete seal elanud: **kõige paremini Volgamaad, kus sündisin ja seitsmeteistkümnenda eluaastani elasin.**
Kas olete viibinud välismaal: **reas Lääne-Euroopa maades 1895; 1900—1905; 1908—1917.**
Sõjaline ettevalmistus: **puudub täiesti.**
Haridus: **1891 a. lõpetasin (sooritasin eksami eksternina) Petrogradi Ülikooli juriidilise fakulteedi.**
Põhitegevus kuni 1917. a.: **literaat.**
Millised erialad olete omandanud: **mitte mingeid.**
Millega tegelesite pärast 1917. a. peale partei-, nõukogude, ametiühingu- ja muu selletaolise töö: **lisaks nimetatutele ainult kirjandusliku tööga.**
Millisesse ametiühingusse kuulute käesoleval ajal: **ajakirjanike ametiühingusse.**
Kas võtsite osa revolutsioonilisest liikumisest enne 1917. a.:

Millal?	Kus?	Millises organisatsioonis
1892—1893	Samaaras	illegaalsed ringid
1894—1895	Peterburis	
1895—1897	vanglas	
1898—1900	Siberis (Jenissei kubermang)	s.-d., alates VSDTP rajamisest selle liige
1900—1905	välismaal	
1905—1907	Peterburis	
1907—1917	välismaal	

Kas teid on revolutsioonilise tegevuse eest represseeritud: **1887. a. arest; 1895.—1897. a. arest; 1898.—1900. a. Siber; 1900. a. arest.**
Kui kaua olite
vanglas — **mõned päevad + 14 kuud;**
sunnitööl — **pole olnud;**
asumisel — **kolm aastat;**
emigratsioonis — **9—10 aastat.**

Inimesed inimeste jaoks

Kolmapäeval ja neljapäeval istus maha arstide töölesuunamise komisjon. 165 Arstiteaduskonna lõpetajat (neist raviosakonnast 104, pediaatriast 17, spordimeditsiini erialalt 10, sanitaararste 7) said teada oma tulevased ametikohad.

Lõpetajate pingerea esimene üliõpilane Ivar Vaasa jääb ülikooli juurde, ta valmistub astuma aspirantuuri. Lenini-nimelist stipendiumi väärinud Mare Daniel läheb Rakverre röntgenoloogiks. Helju Tiilen hakkab õpetama Kohtla-Järve Meditsiinikoolis. Ludmilla Abidova suunati kodukanti, Tšerkassi ANSV-sse. Toivo Kurvet hakkab abi andma Vormsi saare elanikele. Vändra jaoskonna haigla saab endale noore terapeudi — Elli Männiku. Viljandi rajooni keskhaigla neuropatoloogi kohale läheb raviosakonna lõpetajate kursusevanem Elmar Mustimets. Tamara Šinkarenko tulevane töökoht on Sahhalini oblastis. Aldo Tuksamist, Ene Rullist ja Jüri Pokidovist saavad laevaarstid.

ELKNÜ TRÜ Komitees

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo 14. veebruari 1969. a. istungil arutati ELKNÜ Keskkomitee üliõpilaspleenumiks ettevalmistamise küsimusi. Vastavalt ELKNÜ Keskkomitee büroo otsusele toimub nimetatud pleenum k. a. aprillikuu keskpaiku. Pleenumiks ettevalmistamise perioodil peetakse vajalikuks läbi arutada ÜLKNÜ KK III pleenumi ja ELKNÜ KK IV pleenumi otsused, NLKP KK otsus «ÜLKNÜ 50. aastapäev ja noorsoo kommunistliku kasvatuse ülesanded», samuti läbi arutada internatsionaalse kasvatustöö ülesanded. ELKNÜ TRÜ Komitee büroo otsuses kohustatakse kõiki komsomoligruppe TRÜ-s läbi arutama eespool nimetatud otsused, sealjuures erilist rõhku pannes üliõpilaskonda puudutavate küsimuste käsitlemisele. Samas otsuses peetakse vajalikuks, et kõik grupid arutaksid läbi talvise õppesessiooni tulemused vastava ankeetküsitluse põhjal. Komsomoligruppides toimuvatele koosolekutele võivad vastavalt grupi soovile tulla esinema TRÜ komsomolikomitee sekretärid, büroo ja komitee sektorite liikmed, kes võiksid anda küllaldase ülevaate praegustest peamistest probleemidest üliõpilas- ja komsomolielus, tutvustada TRÜ komsomolikomitee töösuundi kevadsemestril jne.

Büroo kohustab kõiki osakondade komsomoliorganisatsioone ja komsomoligruppe koostama oma tööplaane vastavalt ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVI konverentsi ja komsomolikomitee II pleenumi (internatsionaalse kasvatustöö ülesanded TRÜ-s — pleenum toimus 18. dets. 1968. a.) otsustele.

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo karistas Majandusteaduskonna I kursuse üliõpilast Vello Peedimaad noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega seoses tema läbimõtlematu esinemisega poliitiliste küsimuste käsitlemisel (Pärnu IV Keskkooli abiturientidele).

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo kinnitas oma otsusega keskkoolidele ülikooli tutvustavate 3-liikmeliste komitee brigaadide esialgse tööplaani. Kooskõlas TRÜ rektoraadiga on kavas, lähtudes keskkoolidest tulnud kutsetest, peamiselt tutvustada TRÜ-s õpitavaid erialasid, vastuvõtutingimusi jne. Sellealast tegevust koordineerivad õppesektori juhataja Ülle Rein ja komitee liige Jaan Tamm.

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo kinnitas komitee kevadsemestri tööplaani. Lähemal ajal on kõikidel grupporgidel võimalik saada plaani osakondade komsomolisekretäride käest.

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo heitis ÜLKNÜ ridadest välja raviosakonna II kursuse endise üliõpilase Jaan Mäeotsa Viljandi Rajooni TSN TK Miilitsaosakonna esildusest lähtudes.

● ELKNÜ TRÜ Komitee büroo kinnitas Ungari RV Debreceni Ülikooli sõitva komsomoliorganisatsiooni delegatsiooni koosseisu: Priit Järve (delegatsiooni juht), Adalbert Tšik, Ülo Kaevats. Ungaris viibivad nad 23.—26. veebruarini 1969. a.

● Ülikooli komsomoliaktiivile esines Eesti NSV Noorsoo-organisatsioonide Komitee vastutav sekretär Krista Põder, kes rääkis turismisõitude probleemidest.

1968. a. käis välismaal 390 üliõpilast Eesti NSV-st; Tartu Riiklikust Ülikoolist 159 (turismibüroo «Sputnik» ja EÜE vahendusel, sportlased, TRÜ Naiskoor Ungaris ja rahvakunstiansambel Saksa DV-s).

K. Põder tutvustas nii turismisõitude organisatsioonilist kui ka ideoloogilist külge.

Kulla professor

Karl Eichwaldile

Kunagi, see oli üle poole sajandi tagasi, sõitsite Teie oma Rõngu isakodust telgvankril Tartusse, et siin suurde kooli astuda ja asju õppida, mis Teile juba lapsepõlves armsaks olid saanud. Vanker logises mööda konarlikku kiviteed ja Teie erutatud meel kujutas ette, mida kõike pakub oma ammendamatust tarkuselaekast KOOL, kus olid loodusteadust, Teie scientia amabile't õpetanud Ledebour, Bunge. Russow ja Kuznetsov. Kui palju head ja tarka, aga ka kibestavat ootas Teid ees! Suurte humanistide vaim, nende ideed ja veendumused on Teid saatnud tänini. Kuid üks asi on huvi, tahe, soov ja kirg, hoopis teine — nende realiseerimine. Kui mitu korda pidite Te katkestama õpingud ja tagasi pöörduma isakoju adra taha! Kuidas küll, küsime nüüd meie, Teie õpilased, suutsite Te selle päevpäevalise töörügamise kõrval säilitada ja edasi arendada oma huvi ja teadmisi looduse vastu? Mis sundis Teid taas ja jälle pärast seda, kui ränkrasked kivid olid kaalutud, kui visad kännud olid hoovatud, oma pahklikud sõrmed hõredasse raamaturiiulisse suunama, et öötundidel, ramp väsimus silmades, õppida ja uurida? Mille nimel?

Üksikasju teate ainult Teie. Konkreetselt neist räägite Te meile nii vähe. Aga ometi on kogu Teie elutee ja see, kuidas Teist sai MEIE PROFESSOR, üks suur KOOL, teadlase ELUKOOL.

Meie, Teie õpilased, kes me peame nii loomulikuks ja ainuõigeks ladusat teed — ülikool, aspirantuur, doktorantuur jne., mõtleme liiga harva sellele, mida on pidanud tegema ja maksma meie õpetajad selleks, et meie rada oleks niisugune, nagu ta on. See on Teie EETILINE eeskuju. Käesolevas läkituses ei ole ruumi selleks, et kõnelda Teie osast eesti botaanilise mõtte arengus. See on suur. Sellest on kõneldud ja räägitud. Sellest räägivad Teie kaksada trükitööd. Praegu me ootame sellele lisa. Sest me teame, et Teie elu substants on TÖÖ. Ja teame, et Teil on nii palju asju pooleli.

Et Te suudaksite veel palju, et Te oleksite veel kaua MEIE PROFESSOR, selleks soovivad Teile Teie kaheksakümnendal sünnipäeval head tervist

KÕIK TEIE ÕPILASED NING KOLLEEGID

DIALOOG

PAAP: (tuleb, istub raskelt tugitooli) Oo-eh kevadväsimus vist!

ITI: Nii vara?

PAAP: Kas sul suitsu on?

ITI: (Otsib käekotist) Kolm tükki on.

PAAP: Ei, ei. Siis ma ei taha.

ITI: Ega ma sellepärast ei ütelnud. (Suitsetavad.)

PAAP: Ma käin üldrühmas võimlemas. On üks mage asi. Mees ütles, et ta muidu arvestust ei anna, kui puudumiste katteks olgu tehtud üks artikkel spordist. Teab, noh, et filoloog.

ITI: Huvitavalt antakse teil arvestusi.

PAAP: Ma kirjutaksin kohe kaks artiklit korraga, siis ei pea järgmine semester ka tundi minema.

ITI: Nojah.

PAAP: Mul on üks klassiõde. See suur sportlane, tead, Malle Mullane, peaks kuidagi ära kasutama.

ITI: Ära kasutama?

PAAP: Ma ei tea isegi veel, mis mõttes. (Paus. Võtab telefonitoru, valib numbri). Halloo, kas ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus? Kas teile läheks üks intervjuu...?

Une saladused

Uni on üks olulisemaid inimorganismi eluks hädavajalikke funktsioone. Missugune on une osa? Kas on võimalik õppida und reguleerima? On saavutatud juba mõningaid tulemusi sellega, et on teada une eri faasid ja inimese nn. «kolmas seisund». Need andmed võimaldavad tänapäeva teadusel teha mitmesuguseid eksperimente une ja unenägude mehhanismi selgitamiseks. Alljärgnevas artiklis püüame üldistada viimaste aastate uurimiste tulemusi.

Peaaegu 1/3 oma elust veedab inimene magades. Teisiti öeldes — keskmise eluea jooksub magab inimene umbes 20 aastat. On olemas ka unetus, mille all kannatab statistika andmetel Lääne-Saksamaal iga 4. inimene ja Ameerika Ühendriikides iga 2. inimene.

Mis on uni? Kuni käesoleva sajandi keskpaigani ei osatud sellele küsimusele veel piisavat vastust anda. Ühendriikide paarikümnes hästi sisustatud laboratoorlumis on uuritud 10 000 nn. inim-öö jooksul 4000 inimest. Öö öö järel veedeti ostsillograafide ja teiste automaatseadmete juures, jälgides uuritavate seisundit.

Öö jooksul võib eristada viit une faasi ja nelja une sügavuse astet, mis järgnevad üksteisele. Esimene staadium on üleminek ärkvelolekust esimesse, kerge une seisundisse (sel ajal näitab elektroentsefalogramm — EEG — ebaühtlasi siksakke). Mõne minuti pärast algab normaalne uni, paberil fikseeritakse selgete kontuuridega kõver. Kolmas faas saabub umbes 30 minuti pärast, EEG registreerib aeglasi võnkeid, nn. delta-laineid. Neljas faas on teadvusetuse seisund, deltalained tõusevad ja nende liikumise kiirus kasvab.

Umbes tunni aja pärast saabub järgmine staadium, mille puhul täheldatakse aju kõrgendatud aktiivsust.

Ameerika psühholoog Kleitman aga otsustas välja selgitada, kas unel pole veel teisigi funktsioone. Kleitman töötas kaua. 1952. a. märkas ta järsku, et magavatel lastel liiguvad unes silmamunad. Teadlane hakkas peale ajuimpulsside registreerima ka silmalihaste elektrilisi impulsse.

Paaril-kolmel korral öö jooksul fikseerisid seadmed silmalihaste töö 30—50-minutiliste vaheaegadega. Kleitman avaldas arvamust, et silmamunade liikumise ajal näeb inimene und. Et leida kinnitust oma oletustele, jätkas teadlane eksperimente. Iga kord, kui seadmed registreerisid silmalihaste liikumist, äratati patsiendid. Peaaegu kõik kinnitasid, et nad olid äsja näinud und.

REM-faasi ajal (rapid eye movenents) *märgiti kà teisi muutusi — entsefalograaf näitas aju kõrgenenud aktiivsust, tõusis vererõhk, sagenes pulss, sagenes hingamine.*

INIMESE «KOLMAS SEISUND»

Täheldati ka temperatuuri tõusu. Temperatuur võis tõusta isegi kõrgemale kui ärkvelolekus. Peale selle näitasid EEG kõverad, et REM-faasi ajal lähevad magajad sügava teadvusetuse (nn. delta-une) seisundist üle kerge une seisundisse. Huvitav oli veel see, et magajat ei saa teatud faasides äratada ka tugeva müraga, mõnes faasis aga ärkab inimene vaikse sosina peale.

Kleitman hakkas põhjalikumalt uurima REM-faasi, ehk nagu seda tänapäeval nimetatakse — paradoksaalse une faasi. Nagu on selgunud, langeb magav inimene 80—90-minutiliste intervallide järel nn. paradoksaalsesse unne. 4—5 korda öö jooksul läheb inimene paradoksaalse une seisundist sügava une seisundisse. Hommikupoole ööd muutub REM-faas kestvamaks, enne ärkamist kestab see mõnikord rohkem kui 30 minutit.

Seega umbes 1/4 kogu magamise ajast viibib inimene paradoksaalse une seisundis (1,5—2 tundi öö jooksul), tähendab keskmiselt 5 aastat oma elust viibib inimene hallutsinatsioonide maailmas. Kleitmani avastus oli sensatsiooniline. Nüüd hakkasid teadlasi huvitama juba unenäod. Kui inimene ärkab paradoksaalse une seisundist, on tal unenägu meeles, kui aga on saabunud sügava une seisund, võib unenäo sisu ununeda.

Ameerika teadlaste uurimused viisid järeldusele, et iga normaalne inimene näeb unenägusid. Paljud lihtsalt unustavad unenäo. Edasi tehti kindlaks, et unenäo tegevus ei tarvitse toimuda kiiresti nagu filmis. Mõnikord toimub tegevus sama tempoga, nagu see toimuks tegelikult, mõnikord piinavalt aeglasemalt. Selgus ka, et magaja rahutud liigutused ei pea tingimata märkima «hirmu-unenägusid». Vastupidi — paradoksaalse une seisundis lamavad inimesed enamasti liikumatult.

Paradoksaalse une seisund tundus väga ebatavaline ja kauge sellest ettekujutusest, mis inimestel varem oli unest. Seda seisundit hakati nimetama nn. «kolmandaks seisundiks», s. t. inimene viibib ärkveloleku ja sügava une vahemail.

PIKK UNETUS

Üks Ameerika teadlane tegi veel terve rea eksperimente, mille käigus ta äratas oma katsealuse niipea, kui algas REM-faas. Juba esimestel öödel tuli paradoksaalne uni kuni 22 korda ja edasipidi isegi 30 korda. Päeval olid aga katsealused äärmiselt hajameelsed, mälu nõrgenes, liigutused olid ebakindlad. Enne katse algust olid patsiendid väga rahutud. Pärast viis ööd kestnud eksperimente täheldati kõigil kaheksal patsiendil hallutsinatsioone. Tõestati, et patsientidel tekkisid hallutsinatsioonid mitte lihtsalt magamatusest, vaid unenägude katkestamise tõttu. Tehti uus seeria katseid. Jälle äratati kontrollgruppe sageli, kuid mitte REM-faasi ajal. Hommikul tundsid kontrollgrupi liikmed end väljamaganuna ja hästi.

Umbes samasuguse eksperimendi viis endaga läbi New Yorgi raadiokommentaator Peter Tripp, kes ei maganud 8 ööpäeva, täpsemalt 201 tundi. Juba pärast kolmandat ööpäeva tundusid Tripile tindiplekid paberil ussikestena, stuudios nägi ta jäneseid. Pärast 100 tundi magamatust oli Tripp hullumeelsuse piiril — unustas oma nime, elukutse ja koha, kus viibis, talle paistis, et laualaekast vilguvad tulekeeled ja arst, kes temaga tegeles, tundus talle olevat kaetud karvaste tõukudega.

Tripp vabanes neist hallutsinatsioonidest alles pärast pikka und.

Teadlaste arvates hakkab laps unenägusid nägema juba enne sündimist. Pärast seda, kui ajus on välja arenenud uneraskus, näeb loode pidevalt hallutsinatsioone.

(Nädalalehest «За рубежом»).

Veel üks variant

Möödunud nädalal oli Eesti NSV Arhitektide Liidu Tartu osakonna koosolek, kus arutati ülikooli väljaehitamise võimalusi. Omapoolse variandi esitas arhitekt H. Kuvasto, põline tartlane.

Juba 20 aasta eest asus ta esitatud seisukohtadele. H. Kuvasto variandi järgi tuleb Toomemägi pärjata ülikoolihoonetega, mägi koos nõlvadega jääks sisepargiks.

KROONIKA

NSV Liidu Kõrgema ja Keskeriharidu se Ministeeriumi kõrgem atestatsioonikomisjon andis TRÜ neuroloogia ja neurokirurgia kateedri juhatajale Eesti NSV teenelisele arstile dr. Ernst Raudamile professori kutse neuropatoloogia ja neurokirurgia erialal. Ülikooli Arstiteaduskonda astus professor E. Raudam tööle 1940. aasta sügisel. 1948. aastal sai ta kateedrijuhatajaks, järgmisel aastal kaitses kandidaadiväitekirja.

1961. aastal anti talle teenete eest arstiteaduse arendamisel Lenini orden. 1965. aastal sai rühm teadlasi ja praktikuid, nende hulgas E. Raudam, Nõukogude Eesti riikliku preemia. Doktoriväitekirja kaitses ta 1967. aastal. Teaduslike tööde arv (enamasti kollektiivsed) ulatub üle 140.

Поступайте на военно-медицинский факультет

Центральный Комитет КПСС и Советское правительство проявляют постоянную заботу об обороноспособности нашей Родины и поддержанию Вооруженных Сил в постоянной боевой готовности.

Вооруженные силы СССР — могучая, грозная неодолимая сила. Она вооружена лучшим в мире оружием. Советские воины — это мастера воинского дела, отлично владеющие вверенной им превосходной техникой, это люди безгранично преданные нашей партии, делу коммунизма.

Одним из важнейших мероприятий по укреплению обороноспособности нашей страны является подготовка кадров военных специалистов высшей квалификации. В этом деле важное место занимает подготовка военных врачей, которая осуществляется в Военно-медицинской Академии им. С. М. Кирова и на Военно-медицинских факультетах.

Военно-медицинский факультет при Куйбышевском медицинском институте является высшим военно-учебным заведением, который предназначен для подготовки высококвалифицированных военных врачей способных решать сложные задачи, стоящие перед медицинской службой, как в мирное время, так и в условиях современной войны.

Факультет располагает высококвалифицированным профессорско-предподавательским составом и хорошей учебно-материальной базой, что обеспечивает выполнение задач, стоящих перед ним.

Для учебы слушателей созданы надлежащие условия. Хорошо оборудованные учебными пособиями и техническими средствами классы, лаборатории, аудитории позволяют вести преподавание на высоком уровне. Клинические базы кафедр института, где ведется преподавание слушателям, и факультета обеспечивают разностороннюю подготовку слушателей по клиническим дисциплинам.

Город Куйбышев, где размещен факультет — один из крупнейших городов Поволжья и страны, важный промышленный и культурный центр, имеет большое количество ВУЗов и средних учебных заведений, театров, музеев, дворцов культуры и т. д.

История города Куйбышева богата революционными традициями и особенно замечательна тем, что в нем жили и вели революционную деятельность выдающиеся деятели Коммунистической партии и Советского государства В. И. Ленин, В. В. Куйбышев, Н. М. Шверник, М. В. Фрунзе, В. И. Чапаев и другие.

Факультет располагает хорошо оборудованным общежитием, спортивным залом, библиотекой, которая полностью обеспечивает слушателей учебниками, читальными злаами, столовой. Клуб факультета обеспечивает культурный досуг слушателей.

Слушателям выплачивается денежное содержание в размере 95 рублей в месяц. Слушатели офицеры, кроме того получают оклад по воинскому званию и процентную надбавку за выслугу лет. Слушатели обеспечиваются бесплатно повседневным и парадно-выходным обмундированием. Им ежегодно предоставляется отпуск продолжительностью пять недель в летний период с выдачей воинских перевозочных документов, в зимний период предоставляется двухнедельный отпуск. Выпускникам факультета приказом Министра Обороны СССР присваивается воинское звание «лейтенант медицинской службы».

Факультет оказывает содействие в переводе жен слушателей в учебные заведения города, в их трудоустройстве, в устройстве детей в детские сады и детские ясли. В Куйбышевском медицинском институте имеется лечебный и стоматологический факультеты.

В марте месяце с/года будет проводиться очередной набор слушателей. На факультет отбираются лица мужского пола, окончившие 4 курса медицинского института (лечебного факультета) в возрасте не старше 27 лет, годные по состоянию здоровья к строевой службе, имеющие положительные характеристики.

Отбор кандидатов производится отборочными комиссиями под председательством областных (городских) военных комиссаров, с участием представителей факультета и института.

Ждем Вас товарищи на факультет!

Начальник военно-медицинского факультета полковник мед. службы **Невмержицкий Г. Д.**

JAAN KAPLINSKI

Lingvistilisi lühiesseid

Huvitav ja üllatavgi on tõdeda, mille edasiandmisele eesti keel kõige rohkem tähelepanu on pööranud, s. t. mis aladel ta pakub kõige rohkem, kõige nüansseeritumaid, kõige täpsemaid väljendusvõimalusi. Kõige üldisemalt võib öelda, et need alad on olnud liikumised, hääled, elu-olu terminid. Mis saab siis sellest kõigest kultuuri muutudes peamiselt linnastumise suunas?

Vanad täpsed sõnad *kolkama* 'jalalt jalale hüppama', *sakkima* 'lehvivi juuksi jooksma, minema' *kiiama* 'rõõmsalt ringi jooksma-hüplema' kaovad, tarvitatakse ikka rohkem kõige üldisemaid sõnu, nüansseerimiseks võetakse appi epiteedid. Selle tulemusena saadakse läbi väiksema hulga sõnadega, neid intensiivsemalt kombineerides. On mõistetav, et me ei tunne enam kunagisi väga konkreetselt maaeluga seotud sõnu. Isegi *napad, pütid, kangaspuud, leivalasnad* ja *juuretis* on ju saanud etnograafiaks praegustele koolilastele, ka maal. Kummaline ja heidutav on aga see, et kasutatavate sõnade arv kahaneb ka seal, kus selleks ei näi olevat põhjust. Me teame palju vähem oma kehaosade nimetusi kui meie vanavanemad omal ajal. Nende ridade kirjutaja on alles keskkoolilapsena või hiljemgi kavatsetult endale selgeks teinud, mis on *abaluud, rangluud, õndlad, sarnad, nimmed, küünarvars, ninajuur.* Järelikult neist asjadest räägitakse väga vähe või tehakse seda ebatäpselt, vahel rohkem osutamisi: *see kõva kont seal.* Niisama kui kehaosadega, on lugu näiteks ilmanähtustega, värvidega, esemete väliskujuga. Seda võiks uurida ja «katseliselt» tõendada. Sõnanappust ja kirjeldamisoskuse äärmist kehvust (kirjeldamisoskus algab oskusest harjumusest kirjeldatavat tähele panna ja lõpeb oskusega täpselt ja ilusti väljenduda) näitavad koolilaste kirjandid. Teame, kui üldsõnaliselt, mõtlematult ja trafaretselt kirjeldatakse seal kõike, isegi argist ja lähedast. Võiks teha katse ja lasta lastel kirjeldada mõnd väga konkreetset eset või sündmust: kirjut kassi, maja, puud, rada, bussisõitu, inimest, kes meeldib. Võib ette arvata ja karta, et näiteks meeldiva inimese tunnused on standardsed (peamiselt ajalehepäritolu); et kassi välimuse ja tegevuse täpsema kirjeldamisega jäädakse hätta; et rada ei osata kirjeldada, kuna ei tunta taimi. Kindlasti õnnestuvad kirjandid maalastel paremini.

Midagi on halvasti. Kui keegi arvab teisiti ja mõtleb näiteks, et tänapäeval teab inimene loodusnähtusi ja maaelu puudutavate sõnade asemel see-eest jällegi *transistoreid, karburaatoreid, isotoope* ja *nailonit,* peab meenutama, et just võõrsõnade tundmine on üks nõrku kohti noorte hariduses. Tehnikaga ja teadusega tegelejaid kohustatakse küll teatud terminid ära õppima, kuid sellest ei tõuse keskmise inimese väljendusoskus. Ka endisaja maarahva ütlemisilu ei tulnud sellest, et teati kangaspuude osade nimesid või loomade haigusi. Täpselt ja tabavalt räägiti just neist asjust, mille tähtsus meie elus on jäänud samaks: ilmast, teiste inimeste tegudest, iseloomust, toidust, lastest, kodust — neist asjust, millest meie räägime-kirjutame ebatäpselt, inetult ja sõnakehvalt.

Millest see tagasiminek? Võib-olla kunagi oskavad keeleteadlased sellele täpselt vastata. Ilmselt sõltub keele «entroopia kasv» mitmesugustest sotsiaalsetest teguritest. Tundub siiski, et esialgu on kõige halvem möödas ja võib märgata väljendusoskuse paranemist, eriti ilukirjanduses (muu hulgas tõlgetes) ja perioodikas. Oluline on kindlasti huvi keele vastu ja keeleasjade avalik arutamine, kas või keelepäevadel.

* * *

Meie ise ja meie keel on nakatunud «tõsimeelsest üldsõnalisusest», nagu seda võiks nimetada. Meie ei söanda tarvitada paljusid lihtsaid selgeid sõnu ja ütleme selle asemel midagi üldsõnalist ja ametlikku. Ei ole vist paremat näidet sellest kui sõna *kinokomöödia,* või nagu viimasel ajal öeldakse, *komöödiafilm.* Ja keegi ei tule selle peale, et võiks ka afišile kirjutada lihtsalt *naljafilm.* Ei, see ei sobiks, see oleks naljakas! Heldeke, sobib näidata filmi tordisse istumiste, vette kukkumiste, vales suunas pööratud tuletõrjevoolikutega, aga *naljafilmiks* seda filmi nimetada ei sobi! Naljafilmist tuleb kõnelda tõsimeelselt.

Mis sunnib inimesi kirjutama (ja avalikkuse ees kõnelema): *Teatrikülastajate arv suurenes,* selle asemel et öelda *Rohkem inimesi käis teatris, Haljassööda varumine lõpetati õigeaegselt,* selle asemel et öelda *Hein sai õigeks ajaks tehtud?* Mis sunnib mahutama asutuste nimedesse šifreeritult või šifreerimata kõikmõeldavat informatsiooni selle asutuse tegevuse, päritolu ja alluvuse kohta? Miks nimetatakse mõnda kõrgemat õppeasutust *riiklikuks,* kuigi meil pole mõeldavad eraülikoolid? Miks jaamakorraldaja, kes teeküsijale ütleb *Rongi saab tunneli kaudu,* kuulutab valjuhääldajas: *Rongile pääs toimub tunneli kaudu?*

Selle kõige ja palju muu selletaolise taga on mingi psüühiline sõlm, haiglane kalduvus teatavais olukordades vältida loomulikkust. Seda võiks peaaegu nimetada pugemiseks, orjameelsuseks, sest sellel nähtusel ei puudu kokkupuude omaaegse kadaklusega, sellega, mis stiilis tuli ametivõimudega asju ajada tsaari-Venemaal ja kodanlikus Eestis. Seal oli ametlik stiil vahendiks, millega ametivõimud rõhutasid oma kõrgemust, seda, et suhe inimese ja ametniku või inimese ja võimu vahel ei ole suhe inimese ja inimese vahel. Jah, suhted on muutunud neist aegadest, aga suhtumise väljendumine keeles on sageli jäänud endiseks. Saatuslik oli ka vahepealne isikukultuse aastate mõju. Pole vist mõtet jätkata neid traditsioone. Võib-olla on vaja anda «üldsõnalise tõsimeelsuse» diagnoos selgelt ja korraga. Seni on nopitud välja üksikuid keelepärleid või räägitud sellest, et tuleb väljenduda loomulikult. Kui inimesed taipavad, mida tähendab ja kust on pärit nende kalduvus väljenduda üldsõnaliselt, tõsimeelselt ja ametlikult, küllap nad hakkavad ise väljenduma loomulikult. Sest inimeste suhted ametnikega, asutustega ja avalikkusega on ju lihtsalt ja ainult inimeste suhted inimestega. Ja ei midagi rohkemat. Kõige paremini näitaksime oma lugupidamist ametniku või kuulajaskonna vastu sellega, kui suhtuksime neisse kui inimestesse, kui räägiksime nendega lihtsalt, selgelt ja loomulikult nagu sõbraga, nagu inimesega, kellest me tõesti lugu peame.

Emakeele Seltsi Aastaraamat nr. 13, 1967.

On Teil paar vaba minutit, ENE RÄMMELD?

1. *Kuidas sattusite filmi?*

Pärast fotoproovi leiti, et ma ei ole sobiv kandidaat (pole fotogeeniline). Ometi ei jätnud ma jonni, kuigi lootust oli vaid üks protsent. Omamoodi tasus see ära.

2. *Kas mõnikord segas, et «Libahunt» on liiga tuttav?*

Segas, aga ainult Kitzbergi tekst, need ilusad kirjanduslikud laused ei tahtnud kuidagi filmi Tiina suhu mahtuda.

3. *Mis oli filmis kõige õnnestunum? Mida peate saavutuseks oma rollis?*

a) muusika,

b) stseeni, mis küll kahjuks vaatajani ei jõudnud. See oli episood, kus Margus pidi mõisa minema, sest oli rehepeksu ajal Tiina eest välja astunud. Selles oli midagi eht-tiinalikku.

4. *Mida oli kõige raskem mängida?*

Mul tuli finaalis staatiliselt mängida, lihtsalt seista ja rääkida suuri sõnu. See oli mulle kõige raskem. Operaator ei tahtnud mulle siinkohal sugugi vastu tulla.

5. *Kas film on tehtud ühelt positsioonilt ja kui, siis kelle?*

Minu arvates Tammarude positsioonilt.

6. *Millist teost eesti kirjandusest soovite tulevikus filmituna näha ja kas igatsete endale mõnd rolli?*

Ma kardan, et eesti kirjandust on üldse väga raske filmida, seda võiksid ehk teha Žalakiabitšusetaolised mehed. Kui kunagi tulevikus filmitaks Tammsaaret, mängiksin Juuditit.

7. *Kas Teile tundub, et olete Kitzbergi mõistnud?*

Mõeldes kahele asjale:

a) millisel ajal Kitzberg elas,

b) kellele ta oma näidendi kirjutas, arvan, et olen teda mõistnud.

8. *Kas kujutlete Tiinat talutööl? Kas töö on talle sund või vabadus?*

Kujutlen küll. Eespool oli juttu väljajäänud rehepeksustseenist. Tiina ei teinud tööd tülpimusega, tal oli kogu aeg oma arusaamatu usk, mis teda toitis, talle tööks jõudu ja elurõõmu andis. Võibolla uskus ta jumalat, kindlasti mitte seda, keda palusid Tammarud, vaid oma väljamõeldud jumalat, kes võis olla ka ta ema.

9. *Kas Tammarud on Teie arvates tüüpilised tolleaegsed eestlased?*

Minu arvates peaksid Tammarud olema tüüpilised eestlased, neis on väikerahvale omast ühtekuuluvustunnet.

10. *Kas Teie arvates eestlasel on müüt Tiinast?*

Muidugi.

Lõpetuseks:

Ärge otsige Tiinas midagi ebaharilikku. Saage aru, ta oli tavaline tüdruk meie endi keskelt, ainult, et ta peale oli pandud «nõia tütre» pitser.

Peaasi, et Te mind mõistaksite!

Pärast „Tuhkatriinut“ kell 22.15

P.-E. Rummo:

«Esietendusejärgses tuhinas ei oska öelda muud, kui et olen lavastusega igati nõus, ja need asjad, millega ma nõus pole, on niisama palju minu süü kui kellegi muu oma».

MAAILMA ÜLIKOOLIDES

POOLA

Möödunud aastal avati Poolas kaks uut kõrgemat õppeasutust — Katowice Ülikool ja Koszalini Kõrgem Tehnikakool. Üliõpilaste käsutusse anti ka 15 ühiselamut, mis mahutavad 7000 üliõpilast.

BIRMA

Birmas valmistab rahvuslikku kõrgema haridusega kaadrit ette omapärane õppeasutus — Rahvaste Akadeemia Ywathitkyis Sagaini lähedal. Seal õpib üle 300 noore, kes esindavad 39 Birma rahvust ja rahvusrühma. Õppeaeg on neli aastat. Rahvuste Akadeemias õppimine lähendab erinevaid rahvusrühmi ning kindlustab Birma ühtsust, mis ongi akadeemia põhiline kasvatuslik eesmärk.

SOOME

Soomes Oulu ülikoolis toimus möödunud aasta lõpul nõupidamine, mis oli pühendatud õppeprotsessi tehnifitseerimisele. Erilist tähelepanu pöörati nõupidamisel televisiooni rakendamisele õppetöös. Ülikooli uusehitiste planeerimisel on arvestatud televisiooniseadmete erialast kasutamist.

OOPIUMIMAAL

V. Kassis ja S. Svirin

«Maailma ja Me»

Kõik, mis on seotud uimastusainetega, on tavaliselt suurim saladus. Uimastusainete veoga tegelevad võimsad rahvusvahelised gangsteriorganisatsioonid. Nende kasutuses on suured varandused. On raske kindlaks teha, kui palju narkootikume tuuakse aastas Kaug-Idast ja Kagu-Aasia maadest. Teatakse vaid, et tooraine neilt aladelt tuuakse tavaliselt Lääne-Saksasse, Prantsusmaale ja Itaaliasse ja et see sealt viiakse Lääne-Euroopa mustale turule.

Enamikus maades on oopiumi tarvitamine seadusega keelatud. Seadused pole kõikjal võrdselt ranged — nii näiteks on Lääne-Saksamaal kõrgem karistus 3 aastat vangistust, kuid Türgis — surmanuhtlus ja Egiptuses 25 aastat vangistust. Tais on oopiumimüük samuti keelatud, kuid salajane äri elab. Vaimulik, keda kohtasime öökohvikus, oli üks salakaubavedajate agente.

Liikudes Tais pidasime silmas mõrva- ja röövimisteateid, mis olid seoses uimastusvahendite kasutamisega. Ühes metsakülas kohtasime vaid vanakesi ja lapsi — oli oopiumimooni külvi aeg, kõik olid läinud moonipõldudele. See oli hämmastav — on ju oopium keelukaup! Meile selgitati: ega moon pole veel oopium. Kasvatada võib. Tagaotsitavaks muutub see alles Bangkokki viiduna — siis, jah, siis hakkame avama puuvillakotte, lõhki lõikama apelsine, uurima autokumme. Siis peame oopiumi otsima kõikjalt. Sellega teenib hästi — aga praegu pole veel sesoon.

Meid hämmastasid need küünilised seletused. Juba muistsed jaapani samuraid tundsid oopiumi, nad nimetasid seda «rõõmu lilleks». Paheks muutus oopium alles 19. saj. algul. Ükski harjumus pole kunagi (arvestamata närimiskummi kasutamist) levinud sellise hämmastava kiirusega. Oopiumimooni kasvatatakse Birmas, Tais, Laoses, Hiinas jne. Soodsaimaks alaks oopiumimoonile osutuski mägine Tai. Mägialade talupojad külvavad mooni sügisel mägede põhja- ja lõunarinnakule ja juba veebruaris katavad põlde kaunid helepunased mooniõied. Kroonlehtede pudenedes lõigatakse kanamunasuurune roheline seemnekoda vorrelt. Valge piim immitseb lõikekohast ja muutub mustaks. Toorest oopiumi keedetakse mõned korrad vees, kuni see vabaneb kõigist kõrvalaineist ja vormitakse naelaraskusteks kangideks.

Suur osa Tai oopiumisaagist viiakse Bangkokki, kus tegutseb rida salajasi heroiinitehaseid. Tooraine toimetamine Bangkokki on ohtlik. Karavanid koosnevad tavaliselt 25 kandjast, igaüks kannab seljas 80 naela toorainet ja teenib matka eest 75 dollarit. Suuremad karavanid koosnevad sadadest muuladest, neist igaüks kannab 160 naela. Püstolitega varustatud salakaubavedajad jälgestavad karavani. Kindlas kohas antakse oopium edasi — pakitakse rulli ja peidetakse autode istmete alla, riisikottidesse või spetsiaalselt valmistatud bussidesse.

Väike mooniseeme, mis võib teha inimese invaliidiks ja kurjategijaks, on tõeline probleem paljude maade kohtlasutustele ja sotsioloogidele.

Tshiangmai — Põhja-Tai linn asetseb vaid 300 m ülalpool merepinda, kuid omab mägikuurordi mainet. Seal on õhk parem kui Bangkokis — kuivem, selgem. Jõed on neitsilikult sinised, läbi mõne meetri sügavuse veemassi näeb mitmekordselt suurendatuna iga liivatera põhjas.

Jalutuskäik öises Tshiangmais on eriti kütkestav. Sillutisel hämarate laternate varjud. Vastutulijaid on vähe, autosid veel vähem. Kino kõrval on mõned baarid — võib saada portsjoni riisi või makaroni kalaga. Siin einetab rikša või käsitööline, sedalaadi töörahvas sööb kaks korda päevas. Siis lõpeb viimane kinoseanss. Tänavabaaride peremehed sulevad oma äri. Vaid kahes aknas kõrvaltänaval, mis viib vana ligase kanali äärde, kumab valgus veel kaua. Südaöine tänav pole täiesti surnud — nurga taaant vilksatab jalarattarikša - kõrvaltänavasse. Rikša annab sumeda signaali valgustatud akende ees: öökohviku peremees võtab heal meelel vastu hilise võõra. Seekord külastaja on riietatud katoliku papi valgesse sutaani, käes on tal must nahast kübar. Võõras surub uksekella. Mõni hetk ootust. Talle näib olevat tähtis, et siiski avatakse. Künnisel seisab nooruke tütarlaps, ta nägu pole näha.

«Tere õhtust» — ta hääl on tasane ja aupaklik.

«Tere õhtust! Kas isa magab juba?»

Tütarlaps astub sügavalt kummardades kõrvale. Vaimulik tõstab sutaanihõlmu ja astub üle künnise. Uks sulgub kohe.

Oleme meiegi näljased, helistame, seletame, et restoran on juba kinni ja sooviksime tassikese kohvi. Naeratatakse lahkesti. Hiinlasest peremees juhatab meile aknaaluse laua. Vaimulik istub nurgalauas, silmitseb meid teravasti. Ta on eurooplane.

Tuuakse kohv. Peremees läheb vaimuliku lauda. See segab kohvi ja kummardub laua kohale. Lausekatkeid võib kuulda: «...hangin küll litsentse ...peab lähetama oma mehe, kaup sobib .. poolteist tonni» — sõna «oopium» ei nimeta nad kordagi.

Mõne päeva eest oli kohalikes lehtedes uudis: «Politsei on salakaubavedajailt ära võtnud 28 t oopiumi, 16 tonni müüakse oksjonil meditsiiniasutustele. Igal välismaalasel, kes tahab osta oopiumi, peab olema oma maa valitsuse impordilitsents ja ta peab ostetud kauba maalt välja viima kahe kuu jooksul.»

Vaimulik tasub arve ja väljub, meie lauast möödudes noogutab — tervituseks või õnnistamiseks.

Milleks vajab ta poolteist tonni oopiumi?

Maailmas arvatakse olevat paarsada miljonit narkomaani. See arv on ligikaudne. Arvatakse, et füüsilise ja moraalse huku läinud olevaid narkomaane on palju enam.

Lugejate konverents

Kolmapäeval, 26. veebr. kl. 18 toimub Teaduslikus Raamatukogus N. K. Krupskaja 100. sünni-aastapäevale pühendatud lugejate konverents.

Ettekanded:

dots. A. Etango. Mida oleks N. K. Krupskajal öelda tänapäeval?

dots. H. Kurm. N. K. Krupskaja perekondlikust kasvatusest;

sektorijuh. L. Kivistik. N. K. Krupskaja ja nõukogude raamatukogundus.

On avatud N. K. Krupskajale pühendatud näitus.

TEATED

ÜTÜ

Sotsioloogiaring algajaile teemal «Sotsiaalsed seosed» tuleb kokku kolmapäeval, 26. veebr. kell 20 ühiskonnateaduste hoones aud. 108.

TRÜ kriminoloogia probleemlaboratooriumi järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 23. veebruaril kell 12 TRÜ peahoones aud. 307. Ettekandega «Pisihuligaansus ja pisihuligaan Tartu linnas» esineb dots. kt. Paltser. Kõigile võimaldatakse osavõtt.

Estraadikonkurss ✤ Estraadikonkurss

Kes kaheksast?

Tenson seisis aknakardinate varjus ja tuli siis juurde. «Kuule, meil on vaja teha teaduskondadevahelise võistluse reklaami.» «Ah soo, või koguni sedasi. Kas muidu see asi kedagi ei huvita?». «Ei. Kellelegi ei meeldi enam humoorikad ja satiirikad asjad. Kõik tormavad nüüd tõsiste asjade peale. Raske muusika kontserdid, teater, tõsise sisuga filmid, antistriptiis, õppimine ja sedasi. Selles mõttes oleme «Rajacaga» kohutavalt alt läinud. Pärna Priit nutab, Zilmeri Mihkel mängib komsomolikomitees kitarri, Vaik kasvatab habet, Kolla unistab ja Jüri võttis koguni naise. Kellelgi pole enam meeles, et teaduskondadevahelistest võistlustest sündisid KVN-i seeriad, tantsiv naisansambel ja mingi punt biolooge.»

«Kas sa siis pole kuulnud, kuidas juba karupoeg Puhh ütles, et neid mesilinde ei või iial teada. Võib-olla tuleb rahvas ka ilma

REKLAAMITA.

Näita, kes siis žüriis on.»

ŽÜRIIS ON:

Jaan Soontak — Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõud,
Toivo Kuldsepp — Ajaloo-Keeleteaduskonna II k. üliõpilane,
Toivo Sillar — Ajaloo-Keeleteaduskonna IV k. üliõpilane
Tiiu Paulson — Ajaloo-Keeleteaduskonna IV k. üliõpilane
Keegi X — esinevast teaduskonnast.

«Kuule, usud sa või mitte, aga rahvas hakkab juba žürii koosseisu pärast tegutsema.»

1. märtsil — Bioloogia-Geograafiateaduskond
9. märtsil — Õigusteaduskond
15. märtsil — Majandusteaduskond
22. märtsil — Kehakultuuriteaduskond
30. märtsil — Ajaloo-Keeleteaduskond
5. aprillil — Matemaatikateaduskond
12. aprillil — Arstiteaduskond
19. aprillil — Füüsika-Keemiateaduskond

Kuna levivad jutud, et Arstiteaduskond mängib stseeni «Teile helistab luuletaja Bezdomnoi hullumajast» ja Matemaatikateaduskond tuleb välja «Antirajacaga», siis on kuulda, et bioloogid hoopis loobuvad. Kusagilt on välja libisenud ka teade sellest, et võitja võistkond saab rohkem kui mitmesajarublase ekskursiooni mööda Nõukogude Liitu. Sellepeale olevat ennast registreerinud ka

MITU ÕPPEJÕUDUDE VÕISTKONDA.

Tervitades A. RIESEN

P. S. Ametiühingukomitee teatab, et võitja võistkond saab 300 rbl.

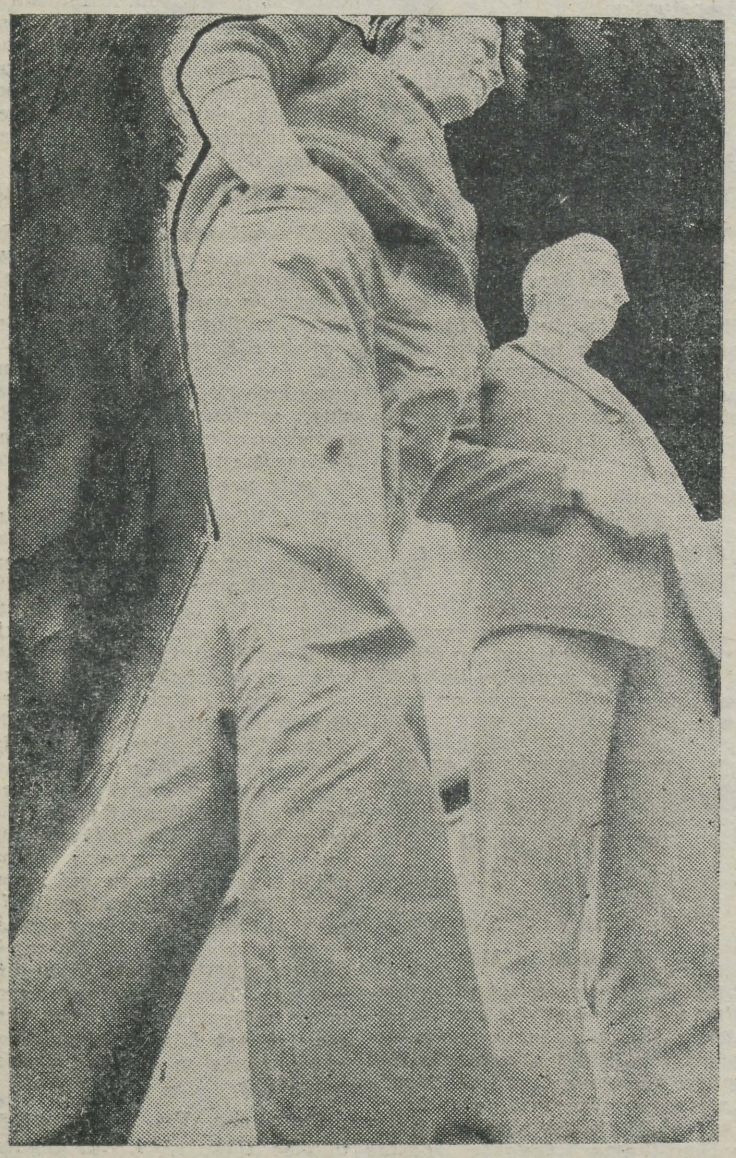

● Ainult nii saab edasi R. Tensoni foto

Meie iluvõimlejad seekord kõige paremad

Möödunud õppevaheajal Tartus toimunud Nõukogude Liidu 6 ülikooli sõprusvõistlus iluvõimlemises oli seitsmes kohtumine üliõpilasneidudele Moskvast, Leningradist, Kiievist, Tbilisist, Odessast ja Tartust.

Konkurentsitihedas ja elamusterohkes võistluses õnnestus meie võimlejatel edestada oma alatisi konkurente ja tulla matškohtumise üldvõitjaks.

Võistkondade tehnilised tulemused:

1. Tartu RÜ — 263,9 p.
2. Moskva RÜ — 261,65 p.
3. Kiievi RÜ — 249,65 p.
4. Tbilisi RÜ — 242,75 p.
5. Odessa RÜ — 194,0 p.

Kes on siis need kuus neidu, tänu kelle pingutustele meie ülikool püsib kindlalt Liidu paremate hulgas?

1. Meistersportlane Silja Sahva — Arstiteaduskonna raviosak. II k.
2. Meistersportlane Kadri Laaneloog — KKT II k.
3. Meistersportlane Valentina Šumova — spordimed. II k.
4. Meistersportlane Jelena Kulina — spordimed. III k.
5. Ada Grünberg — Arstiteaduskonna raviosak. II k.
6. Eha Salumets — KKT IV k.

Võistkonna treeneri, võimlemise kateedri vanemõpetaja Liidia Uustali koostatud valikharjutused paistsid silma kompositsioonilise täiuslikkusega. Kõige suurema väljenduslikkusega esitas neid individuaalse esikoha võitja Silja Sahva.

Indviduaalne paremusjärjestus:

1. Silja Sahva Tartu 55,4 p.
2. Z. Belakon Moskva 55,25 p.
3. N. Saladze Tbilisi 54,85 p.
4. K. Laaneloog Tartu 53,6 p.
5. T. T. Balakina Moskva 53,45 p.
6. N. Gorbenko Kiiev 53,45 p.

L. JAANSON

● Silja Sahva

● Vaientina Šumova

Kalle Põder — Eesti NSV poksimeister

Tallinnas lõppesid vabariigi kolm päeva kestnud meistrivõistlused poksis. Toreda üllatuse valmistas alles juunioride klassi kuuluv Kehakultuuriteaduskonna I kursuse üliõpilane Kalle Põder. Ta võitis kõik vastased ja tuli vabariigi meistriks.

Kalle Põder on tegelnud poksiga 2 aastat. Selle ajaga täitis ta ka I järgu nõuded. Õige hoo said treeningud alles Kehakultuuriteaduskonda astumise järel. Õppetöö kõrvalt leidis ta aega ühiskondliku instruktorina kaasüliõpilastele poksivõtteid õpetada.

Esimene eksamisessioon möödus edukalt. Õppejõud hindavad tema kohusetruud tõsist suhtumist õppetöösse ja ühiskondlikesse ametitesse.

Kalle Põder on ÜLKNÜ liige. Erialaseid sportlikke võimeid täiendab ta Tartu Kõrgema Spordimeisterlikkuse Kooli õpilasena.

V. KADE,
poksitreener

Tartu—Kääriku suusamatk

Meie ülikooli suusamatk Tartust Käärikule toimub sel aastal 22. veebruaril koos ülelinnalise suusamatkaga, mis lõpeb Otepääl.

Ülikooli mehed saavad oma üleriideid ja pakke saatemasinasse anda V. Kingissepa t. 19 võimla juures kella 8—8.30. Kell 8.45 rivistutakse samas ning suundutakse raekoja ette ülelinnalise matka avamisele. Matka pikkus on 55 kilomeetrit, rada on tähistatud.

Ülikooli naismatkajad kogunevad Kingissepa t. võimla juurde kell 10. Pärast pakkide äraandmist viiakse nad Võru—Otepää teeristini, kust Käärikuni jääb 45 kilomeetrit.

Suusamatka puhkepeatused koos teejoomisega asuvad Kambjas, Pangodis, Tükil ja Otepääl (seal on ka kauplused avatud). Õige matkaja võtab peale suusamäärde teele kaasa veel toiduaineid: tükksuhkrut, paar võileiba, vorsti, kompvekke jm. Süüa tuleks enne, kui päris väsimus kallale tuleb.

Kuigi ööbimiskohad Käärikul on juba välja antud, tuleb kõigil osa võtta soovijail end TRÜ Spordiklubis registreerida. Muidu ei jätku tagasisõiduks busse.

Head libisemist!

A. KIVISTIK

Üliõpilaste elamistingimused Soomes

27% Soome üliõpilastest elab kodus vanemate juures, 20% on üürnikeks ja 26,5% on allüürnikeks. Ainult 11,4% elab ühiselamutes. Soome ülikoolide ühiselamud mahutavad vaid 4005 üliõpilast. Üliõpilased, kes on abielus, elavad isiklikes korterites või on üürnikeks, sest puuduvad spetsiaalsed ühiselamud. Suurem osa Helsingi üliõpilasi elab kodus, Turus aga on üürnikke rohkem. Ühiselamuid on kõige enam Oulus ja Jyväskyläs, kus kujunevad terved üliõpilaslinnakesed, nagu Välkkylä Oulus.

TEATED ✤ TEATED

Alates 25. veebr. 1969. a. kell 18 toimub teisipäeviti keemiahoone ringauditoorlumis prof. L. N. Stolovitši loengukursus ESTEETIKA ALUSED.

Курс лекций проф. Л. Н. Столовича «Основы эстетики» (продолжение) будет читаться по вторникам, с 18 часов в круглой аудитории химического корпуса. Начало лекций 25 февраля 1969 г.

SOTSIOLOOGIAKABINETIS

Isiksusteooriate arutelud sotsioloogiakabinetis algavad uuesti teisipäeval, 25. veebr. kell 18.

EÜE

Tuletame meelde, et EÜE-69 embleemi kavandi konkursi tähtaeg on hirmuäratavalt lähedal. Viimane kuupäev — 28. veebruar!

Kaasa löögu kõik endised kui ka tulevased eüe-lased! Selleks julget käeliigutust ja vaimukat mõttelendu!

EÜE-69 staap

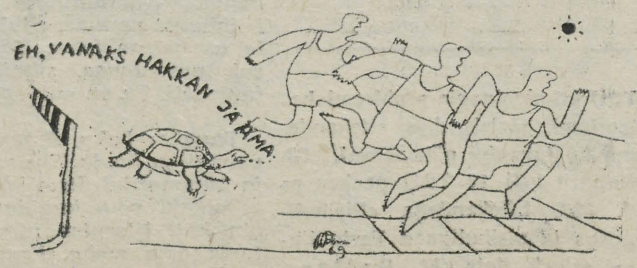

● P. Pärn

TEADMISEKS!

ELKNÜ TRÜ Komitee teatab, et Noorsooteatri etendusele «Kuidas karastus teras» (24. veebr. algusega kell 19 «Vanemuise» väikeses majas) on ülikoolile planeeritud palju kohti.

Pileteid müüakse alates 20. veebruarist kella 17—19 väikese maja kassast.

OIENDUS

Meie ajalehe eelmisse numbrisse on trükikoja süü tõttu tekkinud viga. Artikli «Nädal Narva-Jõesuus (III lk.) II veeru III lõigu alguses peab olema: «... K. Laas tutvustas demograafiaprobleeme.»

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1255. MB 00582.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (729) Reedel, 28. veebruaril 1969 XIII aastakäik

Mullu 884 uurimistööd

Meie 562 õppejõudu, 173 probleemlaboratooriumi töötajat, 156 isikut põhikohaga lepingulistel töödel koos aspirantide, mitmete vanemlaborantide ja üliõpilastega proovis 1968. aastal oma võimeid 884 uurimistöö kallal, millest 194 tehti lepingute alusel. Plaani järgi kuulus lõpetamisele 651 tööd koos 84 lepingulise tööga.

Intensiivse töö tulemusena plaaniline ülesanne ka täideti. Siiski jäime mitmesugustel põhjustel võlgu 20 tööga, mille lõpetamine nihkub 1969. aastale. Suurimateks võlglasteks on siin Ajaloo-Keeleteaduskond ja Matemaatikateaduskond.

Valminud tööde hulgas on palju rahvamajandusele otseselt vajalikke töid. Eelkõige kuuluvad siia lepingute alusel tehtud tööd, aga ka rida töid Majandusteaduskonnast, Õigusteaduskonnast ja Arstiteaduskonnast, mille vahetu juurutamine kas võimaldab tulu rahvamajandusele (näiteks arvutuskeskuse tööd õmblusvabrikule «Sangar») või aitab kaasa rahva materiaalse, kultuurilise või tervisliku heaolu tõstmisele. Mitmed uurimused (uute aparaatide konstrueerimine) aitavad kaasa ka teadusliku töö edaspidisele arengule. Kogusummas ulatub selliste tööde arv 126-ni.

Enamik töid on aga ülikooli profiilist tingituna puhtteaduslik-teoreetilise tähtsusega ning nende ainsaks realiseerimise teeks on publitseerimine monograafiatena või teaduslike artiklitena. Juurutamise seisukohast ei ole sugugi väiksem tähtsus ka populaarteaduslikel artiklitel ja brošüüridel. Publitseeritud tööd on ka teistele teadlastele kättesaadavad ja see ongi meie tööst see osa, mis kujundab ülikooli näo välismaailmale. Arvan, et sellel faktil on mõtet kõige tõsisemalt peatuda. Seda enam, et piiratud avaldamisvõimaluste juures tehakse publitseerimisel tõsine valik ja avalikkusele kasutamiseks tuleb ainult meie tööde paremik. Kõige üldisema ülevaate meie tööst teaduskondade lõikes annab tabel 1.

Tabel 1

Teaduslike tööde publitseerimine 1968. aastal

	Üksikväljaanded	Teadusl. artiklid	Popul.-teadusl. tööd	Kokku
1. Üleülikoolilised kat.	19	89	119	227
2. Ajaloo-Keeleteadusk.	27	193	317	577
3. Matemaatikateadusk.	12	48	8	68
4. Füüsika-Keemiateadusk.	12	104	26	142
5. Biol.-Geogr.-teadusk.	5	99	72	176
6. Õigusteadusk.	3	53	24	80
7. Majandusteadusk.	7	32	20	59
8. Arstiteadusk.	3	349	137	489
9. Kehakultuuriteadusk.	8	75	45	128
10. Muud asutused	7	21	28	56
Kokku	103	1063	576	1742

Üksikväljaannete hulka on arvatud monograafiad, ülikooli õpikud, õpikud koolidele ja õppevahendid rotaprindil. Monograafiaid riiklike kirjastuste väljaandel ilmus kokku 7. Märgime siin eelkõige prof. J. Lotmani teost «Teadus, poeetika, rütmika, värss», mis ilmus Tšehhoslovakkias. Edasi prof. M. Bronšteini monograafiat «Looduslik-majanduslikud erinevused ja kolhoositootmise stimuleerimine», mis anti välja üleliidulise kirjastuse «Ekonomia» poolt. Ka ENSV kirjastuste väljaandel ilmus palju tähtsaid töid, nagu prof. L. Loone ja dots. V. Krinali (kaasautor I. Soidra — TPI) «Majandusliku mõtte põhijooni kodanlikus Eestis», dots. F. Sauksi «Kaubandus Eestis kapitalismi tingimustes», dots. E. Varepi ja bioloogiakand. M. Porgi osavõtul koos ENSV TA töötajatega väljaantud kapitaalne teos «Eesti järved» jt. Kõrgema kooli õpikuid ilmus 10, õpikuid koolidele 19, õppevahendeid rotaprindil 62. Monograafiliste väljaannete osas tuleks eriti esile tõsta Majandusteaduskonda, aga samas etteheiteid teha meie suurimale teaduskonnale — Arstiteaduskonnale, kus ilmus ainult 3 õppevahendit rotaprindilt.

Teaduslike artiklite publitseerimise kohta annab lähema ülevaate tabel nr. 2.

Tabel 2

Teaduslikud artiklid 1968. aastal

	Kohalikes väljaannetes	Üleliidulistes väljaannetes	Välismaal	Keskmine art. arv õppejõu kohta
1. Üleülikoolilised kat.	70	15	4	1,3
2. Ajaloo-Keeleteadusk.	141	33	19	1,4
3. Matemaatikateadusk.	25	22	1	1,3
4. Füüsika-Keemiateadusk.	49	54	1	1,7
5. Biol.-Geogr.-teadusk.	62	30	7	2,7
6. Õigusteaduskond	52	1	—	2,5
7. Majandusteaduskond	28	4	—	1,1
8. Arstiteaduskond	195	133	21	2,7
9. Kehakultuuriteadusk.	48	21	6	1,3
Kokku	688	316	59	2,0

Siit võime järeldada, et kõige produktiivsem on olnud Biol.-Geograafiateadusond 2,7 teadusliku artikliga ühe õppejõu kohta. Märgime veel, et selles teaduskonnas ei ole ühtki probleemlaboratooriumi. Seetõttu on ka õigustatud Arstiteaduskonna paigutamine II kohale (3 probleemlaboratooriumi). Kolmandal kohal asub Õigusteaduskond. Tõsiseid etteheiteid tuleb aga teha Majandusteaduskonnale, kus ilmselt ei ole ära kasutatud kõik avaldamise võimalused.

Teaduslikest artiklitest kõige tõsisemad on need, mis on ilmunud üleliidulistes väljaannetes ja välismaal. Selles osas tuleks eelkõige esile tõsta Füüsika-Keemiateaduskonda, kus artiklite enamik ongi ilmunud keskväljaannetes või välismaal. Faktiliselt on välismaal ilmunud artiklite arv siin veelgi suurem, sest prof. V. Palmi eestvõttel väljaantav ekspress-kogumik «Orgaaniliste ühendite reaktsioonivõimelisus» (1968. aastal 4 kogumikku) tõlgitakse Ameerika Ühendriikides inglise keelde ja antakse ka seal välja.

Ka matemaatikute kaal on küllalt tõsine. Arstiteaduskond ja Bioloogia-Geograafiateaduskond on samuti tublid olnud. Halvemini teistest on töötanud Õigusteaduskond ja Majandusteaduskond.

Üldiselt tuleb märkida, et kõik teaduskonnad on võrreldes eelmiste aastatega teinud tõhusat tööd. On märgata tõusutendentsi. Nii näiteks oli 1968. aastal publitseeritud nimetuste arv 1742, 1967. aastal — 1475, 1966. aastal — 1213, 1965. aastal — 1195. Teaduslike artiklite arv 1968. aastal 1063, 1967. aastal — 923, 1966. a. — 706, 1965. a. — 719, neist üleliidulistes väljaannetes ja välismaal ilmunud artiklite arv 1968. aastal — 375, 1967. aastal — 213, 1966. aastal — 187, 1965. aastal — 170. Populaarteaduslike tööde kohta on vastavad arvud 576, 450, 411 ja 366. Teaduslike tööde publitseerimisel oleme jõudnud küllaltki soliidse arvuni. Kui arvestada see kõik ümber trükipoognates, saame arvu 1727. Kui arvestada raamatu keskmiseks paksuseks 30 trükipoognat, oleks meie toodang üle 57 soliidse raamatu.

Aga mis saab nüüd edasi? Millises suunas peame liikuma 1969. aastal? Kas on võimalusi artiklite arvu tõstmiseks. Kas on sellel mõtet? See kõik muidugi sõltub meie ressurssidest. Kui järele vaadata, kes tööde publitseerimisest üldse osa võtsid, siis leiame veel küllaltki neid õppejõude, kes 1968. aastal ei avaldanud ridagi. Nende arvel peaksime siiski tõusu lootma ja tõusu poole püüdlema. On ka selge, et veelgi suuremat rõhku (kui nimetuste arvule) tuleb pöörata publitseeritud materjalide kvaliteedile. See on tõsine, kuid ilmselt jõukohane ülesanne kogu kollektiivile.

J. TAMMEORG,
teadusala prorektor

ÜTÜ-69

Otepäält läbi sõites seisab teeviit «Võru — 48 km». Sellest vasakule jääb teine, kohaliku tähtsusega «TPedI spordibaas — 0,4 km». Seesama baas oli 4 päeva (20.—23. veebruar) ÜTÜ laagerseminari tegutsemiskohaks. Seekord hoolitsesid külaliste eest TPedI üliõpilased. Tegutsemisprogramm oli üles ehitatud vahelduspritsiipi silmas pidades.

Esimese päeva pärastlõunal rääkis dotsent H. Palamets tehnika kasutamisest ettekannete pidamisel ja manipuleeris ise vastava aparatuuriga. Dotsent V. Adams aga vestles kõige tähtsamast — sõnast — ja juba laiemalt kõnekunstist. Kuigi dotsent üties enda olevat mõnevõrra pettunud, nähes akadeemilise ringi asemel suusasaabastes noorust, oli lõpptulemus vähemalt tudengite poolt nähtuna kõige meeldivam. Ja julgen väita, et selle vestluse tõttu sai ülikool endale hulga heatahtlikke kadestajaid.

Õhtu kultuuriprogrammi täitsid konservatoorium ja ERKI. Mõlemad kunstide koolid tutvustasid end moodsa austajaina. ERKI «kontsert» nende esindaja sõnade järgi oli kaasaaegne ning konservatoorium pakkus muusikat «Varssavi sügiselt». Ettekandele tuli «4 väikest sonaati», kirjutatud neoklassitsistlikus stiilis.

«Varssavi sügise» teostes jättis vist meile kõigile sügavaima mulje oratoorium «Dies irae», pühendatud Ocwiecimis hukkunuile. On kasutatud sireeni ja esmakordselt muusika ajaloos ahelate kõlinat. Üldinimlikkust rõhutab ladinakeelne tekst.

Reede hommikul algas töö neljas sektsioonis. Need olid:

1. Miks me teeme teadust?
2. Mida ootame oma juhendajailt?
3. Esimeste kursuste kaasahaaramine.
4. Jõudude suurendamine.

Lõppkokkuvõttes märgiti ära tõsist töömeeleolu ja küsimuste arutamist heal tasemel. Muidugi tuli ka nüüd ilmsiks terve rida igavesi probleeme, mis ikka korduvad.

Pärastlõunal rääkis ajaloolane T. Kelam teemast, mis paneb õlgu kehitama, erutab või tekitab järsult eitava hoiaku. Õhtul oli aga üleüldine kõnevõistlus, mille võitis TRÜ ERKI ja TPI ees. Kuigi vist mitte kõigi kõnekunsti reeglite kohaselt, aga tore selle-eest.

Laupäeval oli juba üksjagu tõsisem asi — tehti meie kõigi intelligentsi proovimine inglise tekstide järgi. Tulemused? Nähtavasti igaüks salastas enda jaoks.

Päeva teisel poolel vestles TPI õppejõud R. Üksvärav juhist ja tema autoriteedist tootmises. Kell 17 algasid õppeasutustevahelised vastlasõidu võistlused. Eesmärgiks oli välja selgitada, millises koolis kõige rohkem liugu lastakse. Tulemus — parim võistkond TRÜ.

Õhtul oli saun (soovijail võimaldati lugematu arv hanges käia) ning rahvuslike toitude söömine. ERKI poolt dekoreeritud ja illumineeritud saalis anti üle mitmed auhinnad ja valiti Vastla-Miss (sõnaühend, mis küll eriti ei sobi ja mida vabariiklikus ajakirjanduses kritiseeriti. Mis oleks aga parem?). Üksmeelselt valiti Kristin ehk Russalka ERKI-st.

Pühapäev möödus suuskadel.

Viimane lõuna. Viimast korda koguneme saali. Lõpetame laagri. Meie prorektor Tammeorg teeb päevist optimistliku kokkuvõtte. Mälestusraamatud ja öökull — tarkuse lind igale koolile. Järgmine kord kohtume Käärikul. Seekord oleme siis peremeesteks meie. Peaasi, et selle aasta jooksul teadust tehtaks!

MAAILMA ÜLIKOOLIDES

TŠEHHOSLOVAKKIA

Brno Tehnikaülikooli lõpetas hiljuti mitusada Indoneesia, Iraagi ja Kreeka üliõpilast. Käesoleval aastal möödub 120 aastat selle ülikooli asutamisest.

JAAPAN

Tokios marssis ligi 600 üliõpilast Ameerika saatkonna poole, et protesteerida sõja vastu Vietnamis. Üliõpilased kandsid loosungeid «Lõpetage sõda Vietnamis! Ameerikased, kasige koju!»

INGLISMAA

Ligi 700 Liverpooli Majanduskooli üliõpilast kogunes linna haridusosakonna ette, et nõuda paremaid õppimistingimusi raamatukogudes.

PRANTSUSMAA

Nantes', Rennes', Marseilles', Toulouse'i, Brive'i ja teiste Prantsuse linnade üliõpilased korraldasid streigi, nõudes poliitilisi õigusi ja koosolekute pidamise õigust oma koolides.

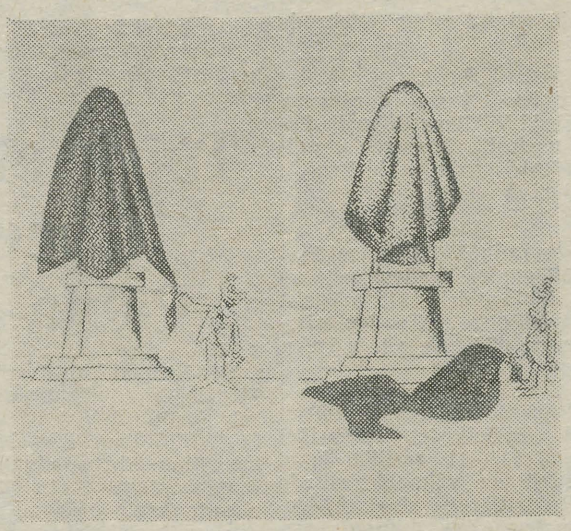

Ajakirjast «Maailm ja Me»

Meie saadikukandidaadid

16. märtsil on valimised kohalikesse nõukogudesse. Ülikoolis toimunud koosolekutel esitati Tartu linna Töörahva Saadikute Nõukogusse neliteist kandidaati, kes nüüd ringkonnakomisjonis on ka registreeritud.

Meie kollektiivi poolt esitatud saadikukandidaatideks on Õigusteaduskonnast I. SILDMÄE (valimisjaoskond nr. 150) ja E. PLOOM (230), Füüsika-Keemiateaduskonnast T. ILOMETS (3), Majandusteaduskonnast A. MARKSOO (195), Arstiteaduskonnast L. PÄI (173), J. SAARMA (37) ja S. SIBUL (42). Haldusaparaat esitas saadikukandidaadiks halduprorektor A. UIBOKANNU (23), arvutuskeskus V. TINNI (71). Ülikoolirahvast esindavad linnanõukogus veel J. LOTT (59), H. AARMA (194), G. DEMENTJEV (88) ning Kehakultuuriteaduskonna dekaan A. VAIKSAAR (38).

150 aastat Leningradi ülikooli

Meie maa üks kõrgemaid õppeasutusi, Leningradi Ülikool on 150-aastane. Seda päeva tähistati hiljuti pidulikult «Oktjabrskis» — Leningradi suurimas kontserdisaalis. Palju meie maa teadlasi, samuti palju külalisi välisriikidest oli tulnud tervitama Leningradi Ülikooli. Ülikoolile anti üle Tööpunalipu orden.

LÜ teadlastepere on teinud terve rea ülemaailmse tähtsusega avastusi: Mendelejev avastas keemiliste elementide perioodilisuse seaduse, Popov leiutas raadio, vähem pole tuntud ka botaanik Beketovi, bioloog Metšnikovi, füsioloog Setšenevi jt. teadlaste nimed. Ülikooli on lõpetanud Pavlov, Timirjazev, Mikluhho Maklai, Turgenev, Blok, Janis Rainis, Benois, Vrubel, Roerich. Seda nimekirja võiks jätkata.

Praegu on ülikoolil 14 teaduskonda, siin õpib 20.000 üliõpilast, nende hulgas rohkem kui 800 välismaalast 70 riigist. Ülikoolis tehakse väga palju teaduslikku tööd, kuid teaduse arendamine pole ülikooli ainus ülesanne. Põhiliselt jääb ülikool haridusse omandamise baasiks. Ülikooli eesmärk on välja õpetada spetsialiste, keda meie maa vajab tänapäeval ja tulevikus.

Kõik ülikoolis õppivad üliõpilased võtavad osa omavalitsuse mitmesugustest vormidest. Kõigil teaduskondadel on nn. akadeemiline nõukogu — üliõpilasorganisatsioon, mis lahendab paljud üliõpilaselu probleemid — uute üliõpilaste vastuvõtmine, stipendiumide määramine, eksmatrikuleerimine jne. Nõukogu hoolitseb selle eest, et vastuvõtueksamid ei muutuks filtriks, mis laseb läbi mõned sotsiaalsed grupid ja pidurdab teisi. Valitsus on otsustanud Leningradi lähistele, Petrodvoretsi ehitada ülikoolilinnakese 50.000 üliõpilasele.

Külas oli F. Jüssi

Neid oli üle kahekümne, kes reede õhtul kogunesid geograafia auditooriumisse. Tuldi kuulama loodusteadlast Fred Jüssit.

Kas jahipüssiga saab ikka metsast kõige parema trofee, kas ühe või teise looma, linnu või taime hindamisel on kõige tähtsam küsimus, mis tast kasu on ja mis tast saada võib? Sellised küsimused kerkisid F. Jüssi juttu kuulates, mida illustreerisid värvikad diapositiivid Eesti kaunitest paikadest, saartest ja laidudest, lindudest ja taimedest. Kogesime, et kõige paremad «trofeed» saab ikkagi fotoaparaadiga «küttides», kui tuntakse ja arvestatakse looduse elanikke.

H. AAS

Õppeosakonna juhataja V. HAAMER:

Järjekordne talvine eksamisessioon on selja taha jäänud.

1968./69. õppeaasta talvisele eksamisessioonile pidi ilmuma 3743 üliõpilast. Tegelikult ilmus aga 3312 üliõpilast, s. o. 88,5%. On teada, et palju üliõpilasi haigestus sessiooni ajal grippi. Kõige rohkem eksamisessioonile mitteilmujaid oli Füüsika-Keemiateaduskonnas — 22,5%. Miks valis gripp nii palju «ohvreid» Füüsika-Keemiateaduskonnast? Või oli seal eksamitele mitteilmumiseks ka muid põhjusi?

Eksamid kõikides ainetes sooritasid 2919 üliõpilast, s. o. 78%. Möödunudaastasega võrreldes on see näitaja 3,7% võrra paranenud. Hästi kulges talvine eksamisessioon Kehakultuuriteaduskonnas (92,5%), Õigusteaduskonnas (84,5%), Bioloogia-Geograafiateaduskonnas (81,8%). Keskmisest paremad sessiooni tulemused olid ka Majandusteaduskonnas, Ajaloo-Keeleteaduskonnas ja Arstiteaduskonnas. Madalaks osutusid sessiooni tulemused Füüsika-Keemiateaduskonnas (66,6%) ja ka Matemaatikateaduskonnas (75,6%). On selge, et nendes teaduskondades õppimine nõuab üliõpilastelt väga järjekindlat ja pingsat tööd. Ja kui seda ei ole semestri jooksul olnud, siis on muidugi raske eksamitega toime tulla. Mõningal määral «lohutab» antud olukorras see, et talvise eksamisessiooni tulemused võrreldes eelmise aasta omadega on Füüsika-Keemiateaduskonnas paranenud 7,5% ja Matemaatikateaduskonnas koguni 11,5%. Kuid see ei tähenda, et õppetöö probleemid ei peaks nendes teaduskondades päevakorda jääma. Lähemal ajal arutab ka TRÜ Nõukogu nende teaduskondade tööd.

Akadeemilisi võlgnevusi jäi 826 üliõpilasel, s. o. 12% üliõpilastest, kes pidid eksamid sooritama. Neist mõjuvatel põhjustel jäi akadeemiline võlgnevus 298 üliõpilasel (36,0%). Võrreldes möödunud aastaga on see arv 8,4% suurem. Ilmselt gripi mõju! Kuid endiselt on suur üliõpilaste arv, kellel tekkis akadeemiline võlgnevus mittemõjuvatel põhjustel — 528. Neist 131, s. o. 24,8% jäid võlglasteks eksamile mitteilmumise tõttu.

Et 71%-l võlgnikest on võlg ainult ühes aines, siis enamikul juhtudel on see likvideeritav ja mõnedel juba likvideeritud.

Jah, eks igaüks ole kindlasti endale aru andnud, mis oli sügissemestri jooksul hästi või halvasti tehtud. Talvise eksamisessiooni tulemused on läbi arutatud ka enamikus kateedrites ja teaduskondade nõukogudes. Oleks hea, kui suudaksime leida abinõud, mille rakendamine väldiks ebameeldivusi järgmistel sessioonidel.

Kuigi eespool oli jutt peamiselt puudujääkidest töös, võib heameelega märkida, et kõikides ainetes eksamid sooritanud üliõpilastest vastas ainult hindele «väga hea» 448, s. o. 15,3%, ning hinnetele «väga hea» ja «hea» 1340, s. o. 45,9%. Jääb loota, et edaspidi nende arv suureneb, eriti noorematel kursustel.

Kui vaadata eksamisessiooni tulemusi kursuste kaupa, siis selgub, et tulemused on madalad II (71,8%) ja III kursusel (73,7%). Vanematel kursustel olukord paraneb. Siit nähtub, et just nende kursuste üliõpilased peavad eriti hoolsalt õppetöösse suhtuma, muidu ähvardab ülikoolist väljalangemine. Ka kateedrid peaksid analüüsima, miks juba aastaid on II ja III kursuse üliõpilastel kõige rohkem raskusi.

Väljalangenud üliõpilastega vestlemisel selgub, et enamikul juhtudel leiavad nad ennast süüdi olevat ebajärjekindlas töös. Seepärast soovitan kõigil üliõpilastel olla järjekindel õppetöös ja mitte ennast üle hinnata. Siis on ka lõppeesmärk — ülikooli lõpetamine — endastmõistetav reaalsus.

ÜTÜ ✤ ÜTÜ

● Seoses Aserbaidžaani Riikliku Ülikooli 50. aastapäevaga toimub Bakuus üliõpilaste teaduslik konverents käesoleva aasta maikuus. Konverentsil töötavad järgmised sektsioonid: matemaatika, füüsika, bioloogia, keemia, filoloogia, õigusteadus, geoloogia, ühiskonnateadused (üldajalugu, NLKP ajalugu, filosoofia, poliitökonoomia). Samas ülikoolis toimub ka konverents teemal «Lenin on meiega». Teeside esitamise viimane tähtaeg on 10. märts k. a.

*

● 24.—28. aprillini k. a. toimub Tbilisi Riikliku Ülikooli üliõpilaste XXX teaduslik konverents. Töötavad järgmised sektsioonid: matemaatika, füüsika, keemia, küberneetika, geograafia-geoloogia, bioloogia, ajalugu, filosoofia-psühholoogia, gruusia kirjandus ja folkloor, klassikaline filoloogia, žurnalistika, keeleteadus, vene keel ja kirjandus, orientalistika, Lääne-Euroopa keeled ja kirjandus, majandusteadus, õigusteadus. Teeside esitamise viimane tähtaeg on 1. märts või teatada enne esimest aprilli ettekandjate nimed ning ettekande pealkiri.

*

● Käesoleva aasta aprillikuus toimub Gorki Riiklikus Ülikoolis üliõpilaste teaduslik konverents, millest osavõtuks saata teesid kuni 1. märtsini k. a.

*

● Leningradi Riiklik Ülikool korraldab üliõpilaste teadusliku konverentsi filoloogidele 31. märtsist kuni 5. aprillini k. a. Teeside esitamise viimane tähtaeg 1. märts.

*

● Petrozavodski Riiklik ülikool korraldab üliõpilaste teadusliku konverentsi 21.—24. aprillini k. a. Konverentsil on võimalik esitada ettekandeid alljärgnevates sektsioonides: matemaatika, füüsika, ajalugu, kirjandus, soome keel, bioloogia, meditsiin, metsandus, ehitus ja arhitektuur.

*

Üliõpilased! Kasutage võimalust esinemiseks teistes meie maa õppeasutustes.

TRÜ ÜTÜ konverents

Üliõpilased! ÜTÜ konverents toimub 26.—29. märtsil k. a.. Ärge viivitage teeside esitamisega, sest pärast 1. märtsi esitatud materjale ei ole võimalik trükki suunata ega ka ettekannet võtta konverentsi programmi.

Konverentsi programm avaldatakse ajalehe järgmises numbris.

eüe-69

Möödunud aastal käis Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas üle tuhande üliõpilase. Nad ei ole seda iialgi kahetsenud. Paljudele oli see võib-olla ilusaim suvi elus. Tõepoolest, kaks kuud elab koos üliõpilaskollektiiv, ühine töös, ühine naljategemises, ühine kogu argi- ja pühapäev. Nalja saab seal tõesti kõvasti ja rohkem kui kuskil mujal üliõpilaselus. Aga huumor — see on see sool, ilma milleta üks inimene võib täiesti ära lõppeda.

Tänavu peaks malevas nii mõnigi asi olema paremini korraldatud. Esialgne informatsioon:

● malev tuleb umbes niisama suur kui möödunud aastal;

● maleva liikmed jagatakse seitsme rajooni vahel, need on: Põhja-Eesti, Haapsalu, Hiiumaa, Saaremaa, Pärnu, Tartu, Lõuna-Eesti;

● malevasse võib sõita 21. ja 30. juunil ning 7. juulil;

● maleva tööperiood kestab kuni 31. augustini 1969. a.;

● maleva komandör on taas Aarne Vahtra, komandöri asetäitjad Peeter Vähi, Donald Visnapuu ja Toomas Etverk, peainsener Lembit Linnupõld, majandusjuht Jüri Hammer, peaarst Lehte Pärn;

● väljaspoole Eestit on esialgu planeeritud järgmised rühmad: Ungarisse (Budapest ja Debrecen), Poolasse (Krakov), Saksa Demokraatlikku Vabariiki (Grüstow); Jakuutiasse (põhja poole polaarjoont, kusagil Tiksi poolsaarel) läheb 40 üliõpilast, meister on ja asju ajab endine Kasahstani rühma meister Madis Mängli TPedI-st; Mägi-Altaisse (40 üliõpilast);

● teistest liiduvabariikidest ja ka välismaalt on hulk ehitajaid meile tulemas;

● maleva ajaleht hakkab ilmuma märtsis;

● ülikooli juures alustas tööd ettevalmistav staap, mille juhiks on Ülo Kaevats;

● esimesi avaldusi võib hakata tooma alates teisipäevast, 4. märtsist k. a. igal tööpäeval komsomolikomiteesse;

● teisipäeviti kella 16—18 saab komsomolikomiteest jooksvat informatsiooni;

● avalduste toomisega peavad kiirustama EÜE nn. välismaarühma soovijad, sest nende avaldusi võetakse ainult 1. aprillini (eelistatakse veterane);

● nendele malevlastele, kes tahavad laulupeole sõita, mingeid takistusi ei tehta.

Tulevased malevlased! Hakake aegsasti eksameid ja praktikapäevi ette tegema. Teile tehakse seadustatud korras rohkesti soodustusi. Oma ettevalmistustega ei maksaks Teil hiljaks jääda. Hakake ka kambamehi otsima nii töö kui ka üldkultuuriliste ürituste alalt. Mida paremini koostöö klapib, seda vahvam on malevas.

Mägi-Altaisse

Manžerek, Ust-Sema, Ongudai, Tjugur, Koš-Agatš — praegu veel tundmatud kohanimed.

Teletski, Hindigtig-Holi, Džulu-Kuli järved, millest Teletski järve peetakse palju ilusamaks kui Baikalit, ootavad imetlejaid.

Katun+Bija=Ob — võrrand, mis ootab lahendamist.

Paksud ja metsikud seedripuutaigad, alpi aasad suurte mooniväljadega, petrooleumilamp ja televisioon, piir Hiina ja Mongoolia Rahvavabariikidega ning metsikud karud.

Romantikud! Kõik see ootab teid ees!

Esimest korda oma ajaloo vältel tungib Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev tõelistesse mägedesse Gorno-Altaiski oblasti ehitusmaleva koosseisus, mille planeeritud suurus on 1500 inimest. Sinna kuuluvad Läti, Leedu, Moskva ja Eesti kõrgemate õppeasutuste esindajad. Neist on esindatud Moskva 800, Läti ja Leedu 300 ning Eesti 60 üliõpilasega.

Ehitama hakatakse Gorno-Altaiski autonoomse oblasti kolhoosides ja sovhoosides, mis põhiliselt tegelevad marali-, lamba- ja veisekasvatusega. Sellele vastavalt tulevad ka objektid: loomalaudad, varjualused, küünid, söötmiskohad ja elamud. Põhiline ehitusmaterjal on puit — nagu alati kohtades, kus metsa on palju käepärast ja teiste ehitusmaterjalidega suuri raskusi. Osaliselt ehitatakse ka silikaathooneid. Eelmisel aastal alustati ühe koolimaja ehitamist.

Puit dikteerib meile ka rühma kontingendi suhtega 1 : 5 (tüdrukud, poisid).

Et rühma komplekteerimisega tuleb kiirustada, siis avalduste vastuvõtmine lõpetatakse 1. aprilliks. Palun kiirustada!

Avaldused esitage kõrgemate koolide komsomolikomiteedesse Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva Mägi-Altai rühma.

Lähemat informatsiooni võib saada aadressidel:
1) Tallinn, Kuristiku 7—1 O. Lüüs
2) Tallinn, Kappeli 15—2 V. Viikholm tel. 242-02
(tööl 445-69)

eüe-69

Tulge ehitama Laptevite mere kaldale, Põhja-Jäämere äärde

Need sõnad kuuluvad Primorski Ehitus-Montaaživalitsuse juhatajale, kelle alluvuses hakkab tööle Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva polaarrühm. Ehituspaigaks saab polaarjoonetagune ala Olenjoki jõe alamjooksul väikeses Taimõlõri asulas. Esmakordselt vallutatakse EÜE poolt Põhja-Jäämere kallas!

Seoses põhjapõdrakasvatajate üleminekuga paiksele eluviisile hakkame neile ehitama puithooneid. Ehitada tuleb lasteaed ja elumaja. Meil tuleb kokku puutuda täiesti uute tingimustega: hooned ehitatakse puidust ja vundeeritakse igikeltsale. Väga eriskummalised on ka looduslikud tingimused, sest ehitusperioodil (juuli, august) valitseb polaarpäev oma loojumatu päikesekettaga. Romantikud...? Temperatuur on +15 — +20° C, augustis on võimalikud ka kerged külmad ja vihmasajud. Olenjoki jõgi, mille kaldal asume ehitama, on kalameeste paradiis: isegi palja käega võib kala püüda! Kalamehed...? Varustamine ja ühendus toimub õhuteed ja suurt põhja mereteed pidi. Siiamaani on veel ka hotell püstitamata ja loomulikult ei ole õiget tundraromantikat ilma sääskedeta.

Kõiki noormehi, keda ei kohuta raskused, ränk töö, kaugused ega mugavuste puudumine, palume esitada avaldused hiliemalt 1. aprilliks komsomolikomiteesse, märkides avaldusele: EÜE polaarrühm.

M. MÄNGLI

Soomes

TURU ülikoolis on humanitaarteaduskonna keeletoimkond asunud uurima ladina keele sundloengute otstarbekuse küsimust. Asi loodetakse lõpetada kuu aja jooksul. Ollakse peaaegu kindlad, et alates järgmisest sügisest ladina keel muudetakse vabatahtlikuks. Nimetatud toimkond on kõrgema kooli seadusandlusest sõltumatu ja selles on üks üliõpilasliige.

TŠEHHOSLOVAKKIAS

Tšehhoslovakkias asutati kaks üliõpilasorganisatsiooni: Böömi- ja Määrimaa Üliõpilaste Liit ning Slovakkia Üliõpilaste Liit. Esimest tunnistati ametlikult iseseisva üliõpilasorganisatsioonina juba möödunud aasta septembrikuus.

Tšehhi ja slovaki üliõpilasliitusid esindab koordineeriv 10-liikmeline komitee, 5 liiget kummastki liidust.

ELKNÜ TRÜ KOMITEES

Töö on allamäge läinud

● Komsomolikomitee bürool 21. veebruaril oli üheks põhiküsimuseks Arstiteaduskonna komsomolibüroo tegevus. Aruandega esinenud büroo sekretär Mait Karlis (ravi III k.), rääkis, et tööd on tehtud kursuste tasemel, kursuste büroode juhtimisel. Teaduskonna büroo on vähe ära teinud.

Büroo 16 liiget kuuluvad sektoritesse, kellest hästi on töötanud ühiselamute sektor ja spordisektor. Siseorganisatsioonilise töö sektor ei ole tulnud toime oma ülesannetega, liikmemaksuvõlglaste arv on pidevalt olnud väga suur. Kultuuritöö sektor töötab koos ametiühingu vastava sektoriga, õppesektor on paljugi oma ülesannetest jätnud ametiühingu vastava sektori hooleks, vähe on ära teinud ÜTÜ sektor.

Büroo töö üheks põhipuuduseks on see, et praktiliselt ei ole töötanud ideoloogiasektor, on korraldatud ainult ülikooli tutvustav õhtu I kursusele. Valimisest alates, 15. okt. 1968. a., on büroo koos käinud ainult kaks korda, viimane kord 15. novembril möödunud aastal. Büroo ei ole senini välja töötanud üldisi konkreetseid töösuundi, mis oleksid juhiseks kõigile kursustele. Püütakse tugineda Laur Karu, Ago Tamme ja Ivar Vaasa koostatud ideoloogilise kasvatustöö programmile, kuid ei teata, millises vormis võiks seda edukalt ellu viia. Pärast Vaasa lahkumist teaduskonna komsomolisekretäri kohalt on kunagine tugev töötamissüsteem hakanud lagunema, büroos valitsevad pessimistlikud meeleolud.

Kaasaruandial Hannes Aarmal (füüsika IV k.) jäi Arstiteaduskonna komsomolitööga tutvumisel mulje, et küllalt hästi tegeldakse eluoluliste küsimuste lahendamisega (ühiselamud, stipendium jne.). Teistsugune on olukord tudengite vaimsete huvide rahuldamise ja ühiskondlike probleemide mõistmise arendamisel.

Kaasaruandja Virve Siirak (ravi V k.) rääkis, et büroo töö efektiivsus sõltub ühelt poolt tema enda võimetest, teiselt poolt üliõpilastest endist. Raviosakonnas on ühel kursusel üle 100 inimese, mistõttu ühtset kollektiivi kursusel olla ei saa. Ühtsete huvide vastu räägib ka üliõpilaste suur erinevus vanuses, on palju suure tööstaažiga inimesi ja perekonnainimesi, kes on huvitatud ainult eriala õppimisest. Sellest ei saa järeldada huvi puudumist kõige muu vastu peale oma eriala, kuid see huvi ilmneb enamasti individuaalsele tasemele. Ka teaduskonna spetsiifika tõttu on seal raskem kui näiteks humanitaaraladel panna inimesi ühiskondlikust tööst huvi tundma. Sellises olukorras peab komsomolibüroo oskama kohaneda teaduskonna spetsiifikale, tudengite erinevatele nõudmistele. Praeguse büroo tegevuse negatiivseks jooneks ongi lähenemine üliõpilastele kui üliõpilastele üldse, mitte aga kui arstiteaduskonna üliõpilastele. Büroo peaks rohkem tegelema esimeste kursustega, aitama neil sisse elada ülikooli, eriti tutvustama erialase töö küsimusi, teadusliku töö võimalusi jne. Tähtis osa peaks bürool olema lõpetajate kohtadele määramisel, et igaüks saaks koha, mida ta väärib, ja et rohkem arvestataks pingerida.

Vastusena küsimusele, miks Arstiteaduskonna komsomolitegevus on viimaste aastatega allamäge läinud ja piirdub praegu ainult eluolu probleemidega tõi Mait Karlis esile muutused büroo koosseisus (1967. a. sügisel jäi vanast büroost uude ainult 4 inimest) ja sidemete vähesuse L. Karu, I. Vaasaga ning ka kursustega.

Laur Karu, kes ka võttis osa büroo koosolekust, rääkis, et temagi algas mõned aastad tagasi n.-ö. nullseisust, kuid pikkamööda hakkasid kursused aru saama, et nad ise võivad üht-teist ära teha, et büroo tunneb huvi üliõpilaste käekäigu vastu. Kahjuks on aga kahe viimase aastaga liigutud rohkem tagasi kui edasi.

Arutelu tulemusena otsustas büroo

1) karistada Arstiteaduskonna komsomolibüroo sekretäri Mait Karlist noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega, sest suures osas tema hooletu suhtumise tõttu oma ülesannetesse puudub teaduskonna komsomoliorganisatsiooni järjekindel juhtimine büroo poolt (eriti ideoloogilises töös);

(Järg 4. lk.)

Raamatupala

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете „Тарту Рийклик Юликоол“

К нашим читателям

Вашему вниманию предлагается первый номер «Русской страницы» этого года. Люди, принявшие участие в его создании, вправе предположить, что этот номер, по крайней мере, не будет последним, хотя читатель, наученный опытом предшествующих лет, может усомниться в этом. Напомним, что в прошлом году было подготовлено только три номера «страницы», из которых лишь два, если нам не изменяет память, были представлены на суд читателей. Страница вовсе не выходила год назад. Два-три года назад страницу от начала до конца делали два энергичных человека, но «творение» двух, даже очень талантливых людей, ни в коей мере нельзя назвать газетой. Мы же будем иметь регулярно выходящую при университетской газете страницу на русском языке, мы все сможем ее читать и сможем называть ее своей, если все примемся за ее создание. Газета мертва, если не выражает общественного мнения, если не говорит устами той аудитории, к которой она обращается. Газета по своей природе — коллективное дело. Она живет, если в ней отражается реальная жизнь реальных людей. Только в таком случае газета выполнит свое назначение — помогать людям видеть самих себя, окружающий мир, помогая тем самым читателю жить и действовать в этом мире. С другой стороны, участие в газете позволяет читателю лучше определить свое положение в окружающем мире.

Нашей газете, прежде всего, нужны материалы, пусть даже на первых порах это будут слабые, неумелые заметки, пусть они будут разными по тематике: важно, чтобы они правдиво говорили о нашей сегодняшней жизни.

Мы просим всех студентов, преподавателей, аспирантов и работников университета, независимо от того, каким языком они владеют лучше, предпочитают писать по-русски или по-эстонски, помогать нам. Главная просьба — пишите!

Мы считаем, что «страница» должна отражать жизнь университета во всех ее проявлениях: научную деятельность кафедр и лабораторий, проблемы учебы, комсомольской жизни, вопросов быта, отдыха и т. п. «Страница» постарается уделять внимание также более широким вопросам, выходящим за рамки университетских проблем, но волнующим наших студентов. Мы постараемся широко освещать также актуальные вопросы истории, литературы, искусства. Будем надеяться, что «страница» станет выразителем общего мнения, которое выработается постепенно, по мере того, как все большее число студентов будет принимать участие в ее создании. Такой нам бы хотелось видеть газету, и только в этом случае она получит право на существование.

Предполагается, что «Русская страница» будет выходить два раза в месяц отдельным вкладышем в университетской газете.

Ближайшие два-три номера, видимо, чаще одного раза в месяц выпускать не удастся, поскольку предстоит решить еще ряд организационных вопросов и наладить сбор материалов.

Материалы, предназначенные для публикации, а также все замечания и пожелания в адрес «Русской страницы» можно оставлять на столе в комитете комсомола ТГУ, а также на кафедре русской литературы. Не забудьте только указать: «Для «Русской страницы».

Мы будем очень благодарны любому заинтересованному участию, будь то совет, дельное предложение или конструктивная критика.

Для тех, кого всерьез интересует газетное дело, журналистика, кто когда-то мечтал об этом и по разным причинам не осуществил его, кто до университета или в годы учебы занимался этим, мы предлагаем создать клуб молодых журналистов. Это будет штаб «Русской страницы», а «Русская страница» будет его опытным полем. Было бы очень хорошо, если бы в наш клуб вошли люди разных специальностей: медики, спортмедики, физики, экономисты, математики, филологи. Если нам удастся собрать группу заинтересованных, можно будет организовать обучение, по крайней мере, прочесть цикл лекций о газетном деле.

Ждем вас в клуб молодых журналистов.

Редакционная коллегия

ВСЕМ! ВСЕМ! И ЕЩЕ РАЗ ВСЕМ!

Студенты и студентки...!

Завтра в нашем городе и университете начинаются V Студенческие дни. Мы призываем всех, кто принимал участие в предыдущих студенческих днях, и тех, кто еще не испытал, что это такое, серьезно, как и полагается в таком случае, обдумав свое решение, всем как один, непременно встать под знамена Студенческих дней!

Праздник этот стал уже хорошей традицией тартуских студентов. В эти дни студенты демонстрируют свою любовь к alma mater, выражают чувства дружбы и единства со студентами других вузов, со всем неугомонным и беспокойным племенем, во всем мире называемом студенчеством (не случайно студенческие дни совпали с Международным днем студентов). В эти дни студенты выражают свое отношение к актуальным проблемам современности, демонстрируют степень своей политической зрелости и уровень нашей общей ответственности. Но студенческие дни — это и веселый праздник, где каждый может, по мере сил, удовлетворить свои потребности в веселье.

Студенческие дни — это праздник всех студентов, бывших и нынешних, аспирантов и преподавателей. Они сближают всех, кто носит или когда-то носил студенческую фуражку.

Ясно, какая ответственность ложится на плечи организаторов, но любая организация бессильна, если не будет серьезного и веселого, дружелюбного участия в Студенческих днях всех студентов.

Приводим программу V Студенческих дней и, заодно, укажем, кто отвечает за ее выполнение.

Организатором студенческих дней в университете является:

Общеуниверситетская комиссия.

Председатель: Л. Кару, секретарь комитета ЛКСМЭ ТГУ.

Члены: К. Пюсс — проректор ТГУ, К. Сийливаск — заместитель секретаря парткома ТГУ, Ю. Вооглайд — заместитель секретаря парткома ТГУ, Э. Куду — старший библиограф научной библиотеки ТГУ, С. Литвиненко — заместитель секретаря комитета ЛКСМЭ ТГУ, Х. Кабур — председатель профкома ТГУ.

А всю работу проводят подкомиссии во главе с их руководителями:

Аарне Вайк организует культурные мероприятия.

Яак Аллик, без сомнения, придаст необходимую торжественность торжественному акту и пленарным заседаниям.

Главными факельщиками факельного шествия назначены двое Калле — Мяльберг и Морна — и один Ааво — Луук.

Радость первой встречи с гостями Студенческих дней и все горести в связи с размещением их в наших чудных общежитиях берет на себя Интерклуб во главе с Хельве Тоомла.

Гостей издалека на чистом русском языке будет приветствовать С. Литвиненко.

Клубы вместе с оркестрами по всему городу забронируют для студенческих концертов вездесущие А. Вайк и Р. Тензон.

Организует всевозможные конкурсы и находит самых строгих членов жюри, — неподкупных судей — кто? — П. Вихалемм.

Т. Сютт обеспечит программы выпускников, а нет, так сам спляшет.

На Я. Виллере забот не меньше: транспорт, распределение ансамблей между клубами и т. д.

Иллюминацией разукрасят факельное шествие и прибавят к иллюминации трансляцию Вайдо и Видисс.

Юлле Рейн — сама лучшее украшение Студенческих дней, она организует рекламу, отпечатает приглашения (за приглашения благодарите Юлле) и распространит их.

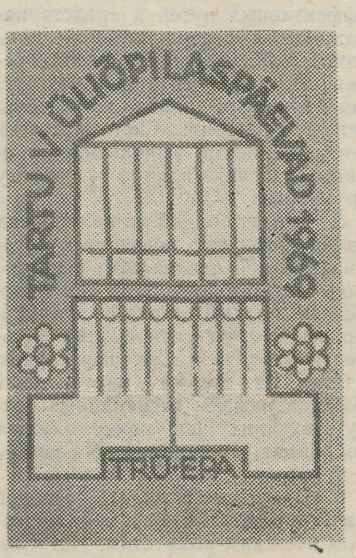

ПРОГРАММА СТУДЕНЧЕСКИХ ДНЕЙ

Суббота, 15 ноября 1969 г.

11.00 — Торжественное открытие V студенческих дней в Тарту в актовом зале ТГУ.

13.00 — Встреча студентов и преподавателей с выпускниками по отделениям.

17.30 — Факельное шествие по маршруту: главное здание — ЭСХА — Рижское шоссе — улица 21 июня — Ратушная площадь — главное здание ТГУ — склон горы Тооме со стороны улицы Кингисеппа, где намечено возвести мемориальную стену в честь тартуских ученых.

20.00 — Вечер выпускников в клубе ТГУ. Выступают бывшие студенты, лучшие участники самодеятельности.

20.00 — Концерт классической музыки в актовом зале ТГУ, выступает ансамбль «МИККО» типа «Collage» под руководством Райво Диксона, вечер живописи, музыки и поэзии в кафе ТГУ.

20.00 — Выступление лучших студенческих ансамблей в клубах Тарту.

Воскресенье, 16 ноября 1969 г.

11.00 — Концерт страдных ансамблей в малом здании «Ванемуйне».

14.00 — Повторение концерта эстрадных ансамблей.

14.00 — Обсуждение фотоконкурсов. Награждение победителей. Демонстрация лучших любительских фильмов ТГУ.

19.00 — Пресс-конференция для представителей высших школ, гостей и журналистов в кафе ТГУ.

20.00 — Балы в клубах Тарту.

В студенческие дни открыта художественная выставка в кафе ТГУ и фотовыставка студентов и выпускников в главном здании ЭСХА.

ОРГКОМИТЕТ.

В киноклубе ТГУ

Новый сезон в киноклубе ТГУ открылся показом фильма В. Венгерова «Живой труп». То, что нам дали возможность первыми в Тарту просмотреть этот фильм, говорит о признании киноклуба как организации.

Задачей клуба является просмотр и обсуждение наиболее интересных работ кинематографистов всего мира.

Клуб дает возможность членам его смотреть фильмы, не предназначенные для массовых просмотров, слушать лекции и встречаться с людьми, имеющими самое непосредственное отношение к кинематографии, но такого рода мероприятия можно устраивать в закрытой аудитории, т. е. в дальнейшем смогут участвовать в заседаниях киноклуба только обладатели членских билетов.

В 20 числах ноября по программе Бюро должна состояться лекция о французском киноискусстве с показом нового французского фильма. Такого рода встречи и беседы станут одной из важных форм работы нашего киноклуба.

Часто спрашивают, куда идут членские взносы (вступительный годовой взнос составляет 1 рубль 50 копеек?) Дело в том, что всякого рода лекции, а также демонстрацию архивных фильмов киноклуб должен оплачивать из собственных средств.

Теперь коротко о наших ближайших планах. 13 ноября будет показан второй фильм из серии «Фильмы Стенли Крамера»: «Скованны одной цепью». Следующий цикл составят фильмы по сценариям Володина: «Фокусник», «Звонят, откройте дверь», «Происшествие, которого никто не заметил».

В планах также проведение организационного собрания, на котором необходимо будет утвердить устав киноклуба, а также решить некоторые организационные вопросы.

Не забудьте, что запись в члены киноклуба производится каждый четверг с 12 до 14 часов в помещении комитета комсомола.

До встречи в киноклубе!

Л. Блюм.

ИЗ КОМИТЕТА КОМСОМОЛА

20 октября 1969 г. вновь избранный комитет комсомола ТГУ собрался на свой первый пленум. Заседание открыл второй секретарь Тартуского горкома комсомола Я. Каарма, затем заместитель секретаря комитета комсомола ТГУ П. Вихалемм объявил порядок работы пленума. На повестку дня было поставлено два вопроса: выборы секретарей и нового состава бюро комитета ЛКСМЭ ТГУ.

После обсуждения предложенных кандидатур первым секретарем был избран аспирант медицинского факультета ТГУ Лаур Кару, заместителями первого секретаря — Я. Аллик, С. Литвиненко и Э. Рахумаа.

Пленум принял решение избрать бюро комитета комсомола ТГУ в составе 13 человек. Членами бюро избраны секретари комитета, а также А. Бахман, А. Вайк, Я. Виллер, Д. Виснапуу, И. Колка, М. Кубо, И. Лиим, Т. Тиканд, Р. Хуньт.

Помимо членов комитета в работе пленума приняли участие первый секретарь ЦК ЛКСМЭ А. Пурга, секретарь парткома ТГУ В. Руус и др.

30 октября состоялся второй пленум комитета комсомольской организации ТГУ. На повестке дня стояли следующие вопросы:

1. VII пленум ЦК ЛКСМЭ и задачи, стоящие перед комсомольской организацией Тартуского университета.

2. О внутренней структуре комитета комсомола ТГУ и об обязанностях членов комитета.

По первому пункту повестки дня с докладами выступили: кандидат в члены ЦК ЛКСМЭ П. Кенкман и член бюро комитета комсомола ТГУ М. Кубо. В прениях участвовали П. Вихалемм и Л. Кару.

С докладом по второму пункту повестки дня выступил секретарь комитета комсомола ТГУ Л. Кару. По обсуждаемым вопросам были приняты конкретные решения.

В члены комитета ЛКСМЭ ТГУ была кооптирована секретарь отделения спортивной медицины О. Сенчугова.

Пленум принял решение создать в комитете 4 сектора: идеологический сектор — заведующий М. Кубо, учебный сектор — И. Лиим, орг. сектор — Т. Тиканд, сектор быта и самоуправления — Я. Виллер.

На этом пленум закончил свою работу.

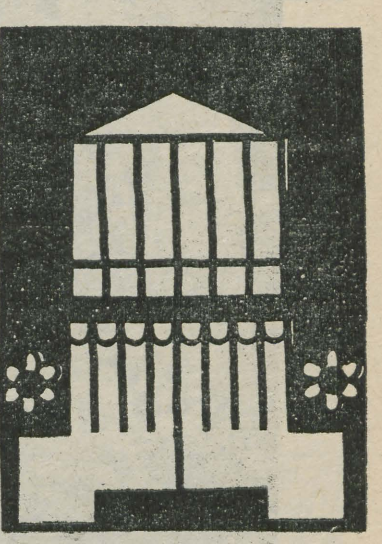

Редактор:
В. И. БЕЗЗУБОВ.

Номер готовили:
А. БАЙБУРИН
Е. ГОЛИКОВ
Э. ЛИБМАН
В. ПУГАЧЁВ.

Резолюция XVII конференции комсомольской организации ТГУ

XVII конференция организации ЛКСМЭ ТГУ, заслушав и обсудив отчет комитета комсомола ТГУ и доклад о подготовке комсомольской организации Тартуского университета к столетию со дня рождения В. И. Ленина, находит, что комитет комсомола ТГУ, руководствуясь постановлением ЦК КПСС «50-летие комсомола и задачи коммунистического воспитания молодежи», решениями вышестоящих комсомольских органов и решением XVI комсомольской конференции ТГУ, в отчетном периоде продолжал работу:

1. По повышению социальной активности и ответственности членов организации и всего студенчества.

2. По ориентации студенчества на творческое и глубокое освоение гуманистических марксистско-ленинских принципов, на деятельность в духе этих принципов.

В целях повышения политической активности комсомольцев комитет стремился развивать внутриорганизационную демократию, повысить уровень политической информированности своих членов. Добиваясь повышения политической активности студенчества, комитет комсомола стремился к тому, чтобы его деятельность способствовала лучшему пониманию каждым студентом социальных проблем нашей действительности, а также пытался найти возможные пути для выражения студентами своего отношения к этим проблемам. Организуемые по инициативе комитета комсомола встречи студентов с ответственными работниками партии и правительства являются одним из способов решения этой задачи. К сожалению, по причинам, не зависящим от комитета комсомола, до сих пор не состоялась встреча с министром культуры ЭССР А. Лаусом.

Следует отметить, что комитет комсомола ТГУ своевременно поставил на повестку дня вопрос об интернациональном воспитании студентов в нашем университете, сумел найти в основном правильные формы обсуждения этих вопросов и добился определенных успехов в воспитании студентов в духе интернационализма.

Большое значение и в дальнейшем будет иметь введенная комитетом комсомола единая система анализа результатов учебной работы в университете. Следует и впредь направлять усилия комитета на решение всех вопросов, связанных с учебой в советском вузе.

Достойны признания большие усилия, затраченные комитетом на знакомство с абитуриентами и на опрос первокурсников, цель которого — быстрее ввести первокурсника в курс проблем комсомольской жизни в университете.

Обещает дать положительные результаты начатая комитетом работа по выяснению условий жизни и труда бывших выпускников университета, по укреплению связей с ними.

Комитету комсомола принадлежит ведущая роль в организации ряда мероприятий эстетического и культурно-воспитательного характера, в укреплении связей с молодой творческой интеллигенцией республики и с ГАТ «Ванемуйне».

Налажен постоянный обмен опытом и сотрудничество с комитетами ВЛКСМ других вузов республики. Крепче стала связь с центральным штабом Эстонской студенческой строительной дружины, большим стало участие комсомольского актива в работе ЭССД.

Комитет комсомола разработал план мероприятий, посвященных 100-летию со дня рождения В. И. Ленина, и начал проведение его в жизнь. В этой работе, как и в организации сдачи Ленинского зачета членами комсомольской организации ТГУ, комитет комсомола стремился избежать формализма и парадности.

В то же время надо отметить, что организованной комитетом деятельностью была охвачена относительно небольшая часть членов комсомольской организации университета. Хотя комитет стремился активизировать работу в комсомольских группах — для чего принял специальное решение — все же, как и прежде, работа в группах остается самым слабым и формальным звеном в деятельности организации. Не было проявлено достаточного упорства в требованиях внутриорганизационной дисциплины и в привлечении нарушителей ее к персональной ответственности. В осуществлении студенческого самоуправления комитету также не хватало настойчивости, вследствие чего уменьшилось значение элементов самоуправления в повседневной жизни студентов некоторых факультетов.

В своих делах комитет не всегда был достаточно самокритичен, не всегда хватало солидности, работе мешали проявлявшиеся порой саморекламa и поспешность.

Все же комитет стремился к конкретности в принимаемых решениях, но необходимо усилить контроль и персональную ответственность за выполнением уже принятых решений как в комитете, так и на отделениях и в группах.

XVII КОНФЕРЕНЦИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ЛКСМЭ ТГУ ПОСТАНОВИЛА:

1. Признать работу комитета организации ЛКСМЭ ТГУ в отчетном периоде хорошей.

2. Одобрить деятельность комитета по подготовке комсомольской организации ТГУ к празднованию 100-летнего юбилея В. И. Ленина. В следующем отчетном периоде считать особенно важным сдачу Ленинского зачета каждым комсомольцем и организацией в целом. В организации и проведении мероприятий, посвящаемых Ленинскому юбилею, следует избегать формализма и парадности.

3. Идейное, в марксистско-ленинском духе, воспитание студентов, борьбу с проявлениями буржуазной идеологии, аполитизма и скептицизма среди студенчества, бюрократизма и консерватизма, тормозящих строительство коммунистического общества, следует считать главной задачей комсомольской работы.

4. Продолжать поиски более эффективных путей и средств налаживания содержательной комсомольской работы в группах. Требовать постоянной отчетности членов комитета перед комсомольскими группами. Систематически контролировать выполнение группами рабочих планов и работу группоргов.

5. Считать одной из важнейших задач комитета повышение организационной дисциплины в комсомольской организации ТГУ. Обеспечить полный порядок в комсомольской отчетности, принципиальнее подходить к каждому случаю взятия на поруки нарушителей комсомольской дисциплины (отсутствующих на комсомольских собраниях, должников по взносам и т. д.).

6. Продолжать анализ учебной работы в направлении, предложенном прежним комитетом. На основе полученных данных разрабатывать конкретные предложения кафедрам, деканатам, Ученому Совету, добиваться обсуждения этих предложений и доведения результатов до сведения курсов.

7. В целях улучшения учебно-воспитательного процесса продолжать укрепление связей с бывшими выпускниками ТГУ. Обсудить этот вопрос на пленуме комитета.

8. Постоянно обращать внимание на содержательное и организационное улучшение комсомольской работы на отделениях с русским языком обучения, на укрепление связей между студентами разных национальностей.

9. Выяснить, насколько реально используются права самоуправления на разных факультетах. Провести соответствующий сравнительный анализ с освещением полученных результатов в университетской газете. В случае, если это будет необходимо, по вопросам самоуправления созвать пленум комитета.

10. Настойчивее добиваться положения, чтобы правила внутреннего распорядка в общежитиях были приведены в соответствие с жизненными требованиями студентов и с требованиями всесоюзных типовых правил.

11. Оказывать посильную помощь ЭССД в строительной и политмассовой работе. Обратить внимание на подбор руководящих кадров для строительной дружины школьников.

12. Продолжать мероприятия по эстетическому воспитанию студентов. С этой целью и в дальнейшем поддерживать и развивать контакты с молодой творческой интеллигенцией республики, с ГАТ «Ванемуйне» и кабинетом искусств ТГУ.

13. Продолжить практику организации выступлений представителей партийных и государственных организаций, а также членов правительства ЭССР перед студентами, поскольку такие встречи имеют большой политико-воспитательный эффект.

14. Наладить и укрепить связи студенчества с другими категориями молодежи (рабочей молодежью, школьниками и т. д.).

15. Считать оправдавшей себя практику собеседований, проводимых комитетом комсомола с поступающими. Продолжить подобные собеседования и в дальнейшем.

16. Обратиться с предложением к другим вузам республики предусмотреть конкретные мероприятия для укрепления связей между широким студенческим комсомольским активом.

17. Обязать бюро комитета комсомола к 1 ноября 1969 г. выработать конкретные меры для облегчения работы и учебы членов комитета.

18. Объединить проведение V Студенческих дней в Тарту 15—16 ноября с празднованием Международного дня студентов. Провести Студенческие дни в духе укрепления единства всего мирового студенчества, в духе укрепления связей между студентами и преподавателями. Следует особо отметить, что Студенческие дни, проводимые в Юбилейный Ленинский год, должны быть проведены в духе ленинских идей.

19. Обратить внимание комитета на необходимость выполнения пункта № 19 XV конференции, в котором изложено требование к комитету найти возможности для организации побочного заработка и временной работы для студентов.

20. В связи с инициативой комсомольской организации ТГУ объявить строительные объекты университета ударной комсомольской стройкой республики, обязать комитет разработать конкретный план участия студентов университета в строительных работах, особенно при постройке общежитий.

21. Считать необходимым сохранение в ТГУ памяти о тех, кто учился или преподавал в нашем университете и всей своей жизнью служил делу прогресса. Одобрить инициативу комитета комсомола ТГУ об учреждении университетской мемориальной стены.

Добиваться открытия мемориальной доски в честь студентов и преподавателей Тартуского Гос. университета, погибших во время Великой Отечественной войны и в период установления Советской власти в Эстонии.

22. Продолжить выдавать литературную премию имени К.-Я. Петерсена от имени комитета комсомола ТГУ и обязать комитет согласовать этот вопрос с республиканскими инстанциями.

23. Обратиться в ректорат с просьбой найти возможность пересмотреть вопрос о необходимости назначения старост курсов.

24. Обратить внимание комитета комсомола ТГУ на необходимость оказания действенной помощи университетскому совету СНО. Считать проблемы, связанные с научной работой студентов, одними из важнейших в деятельности комсомольской организации ТГУ.

25. Обязать комитет разработать предложения для решения внутри университета проблем, связанных с направлением на работу окончивших ТГУ. По этому вопросу обратиться за помощью в партком университета и к администрации.

26. Обязать комитет обсуждать предложения по выработке оптимальной структуры комитета комсомола ТГУ и свои точки зрения по этому вопросу представить следующей конференции университетской комсомольской организации.

27. Просить бюро ЦК ЛКСМЭ обратиться с просьбой в бюро ЦК ВЛКСМ об изменении инструкции «О порядке голосования и проведения выборов» и оставить право решения о порядке голосования и проведения выборов новых комитетов конференциям тех организаций, комитеты которых имеют права райкомов, если открытое голосование, из-за большего числа членов организации, влечет за собой организационные трудности.

28. Обязать бюро комитета комсомола ТГУ добиться рассмотрения персональных дел делегатов, не явившихся на конференцию или покинувших ее без разрешения конференции.

ШИС АНАТОШ!

Все началось с того, что Боря где-то откопал адрес колхоза «Бируница», недалеко от Кишинева. И первое, что он сделал — это вынес предложение, которое мы с восторгом приняли и сразу решили — поедем. В колхозе, после Борино письма, нас ждали 15 сентября, но юношеский пыл и уважение к деканату заставили нас поехать уже 11 августа.

Председатель колхоза Анатолий Лазаревич Попов был немало удивлен нашему внезапному появлению. Главным образом потому, что еще до нас колхоз получал множество писем от студентов разных вузов с предложением помочь на уборке винограда, но, как правило, дальше переписки дело не двигалось.

Первое время, пока виноград еще не поспел, мы работали на строительстве нового корпуса правления колхоза. От этой работы у нас болели спины и руки, но мы не унывали и, скрепя сердца, дожидались начала уборки. За один день нам приходилось поднимать на крышу и рассыпать по нескольку тонн керамзита. Керамзит — это очень легкий камень, который добывают из шлака и используют в качестве теплоизоляции, он даже плавает в воде, однако к концу смены он нам казался тяжелее свинца. В общем, нам пришлось на собственном опыте испытать справедливость известной школьной шутки: что тяжелее — пуд свинца или пуд пуха (в данном случае в роли пуха выступал керамзит).

По вечерам мы, мягко выражаясь, проводили дегустацию молдавских вин и ходили в местный клуб на танцы и в кино. В свободные от работы дни мы ходили купаться на Гидигическое водохранилище, именуемое здесь морем. Иногда играли в пинг-понг. Первое место в этом виде спорта держал один парень из местных «королей», но зато по боксу пальма первенства неизменно принадлежала Боре Сергееву. Но вот, наконец, 20 августа наступил долгожданный день начала уборки. Первое, что мы тогда сделали — это познакомились с бригадиром 3-ей уборочной бригады, который направил нас в звено к «Рыжему», так мы любовно называли (надо сказать, не без оснований) нашего звеньевого. На виноградниках мы таскали ящики и, конечно, кушали виноград. Боря Сергеев считался в нашей компании самым тонким гурманом, и из всех сортов винограда предпочитал «Королеву». Лене нравился «Жемчуг сабо», а я вообще так много перепробовал всяких сортов, что под конец так и не понял, который из них лучше. Работать на виноградниках было очень интересно, но уже близок был печальный день расставания. В правлении колхоза мы получили солидный расчет и памятные альбомы о колхозе и селе Кожушна. Уже перед самым отъездом, когда Женя съездил в Кишинев за билетами, председатель колхоза разрешил нам на прощание, и в знак своей личной благодарности, побывать в колхозном винном погребе, где мы сделали прощальные возлияния. Потом мы взяли в дорогу 2 ящика отборного винограда и уехали.

В пути мы перебрали в памяти все смешное и интересное, что с нами произошло в Кожушне и, разумеется, вынесли твердое решение поехать туда снова на будущий год. Конечно, мы были бы очень рады, если нас в этом хорошем и полезном начинании поддержат другие студенты.

Ко всему, что мы здесь написали, остается добавить, что «Шис Анатош» — это молдавское выражение, которым начинаются все застольные тосты — «Ваше здоровье!»

Влад. Пугачев

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Dotsent Helene Liidemaa juubeli puhul

3. märtil võib oma pikaajalisele ning saavutusterikkale teaduslikule ja pedagoogilisele tööle rahuloleva pilgu heita endine Füüsika-Keemiateaduskonna üldfüüsika kateedri dotsent Helene Liidemaa.

Juubilar on sündinud Voroneži oblastis Hrenovoje külas veterinaararsti tütrena. Peatselt asus perekond elama Tomski linna, kus väike Helene alustas ka kooliteed. Alates 1913. aastast jätkas ta keskkooliõpinguid Tartus, lõpetades siin 1917. a. Puškini-nimelise gümnaasiumi.

Keskkooli lõpetanud neiul õnnestus 1919. a. saada tööle Tartu Ülikooli. Alustanud siin vaatlejana Meteoroloogia Observatooriumis, jääb ta edaspidi truuks nii Tartule, ülikoolile, observatooriumile kui ka oma valitud alale — meteoroloogiale. Temast kujuneb hiljem Eesti üks juhtivaid meteorolooge.

Ilmastikunähtuste teadlik jälgimine suunas H. Liidemaa juba 1920. aastal ülikooli Matemaatika-Loodusteaduskonna matemaatikaosakonda. Ema ning venna pikaajalise haiguse tõttu (isa suri juba 1910. aastal) tuleb lisasissetuleku saamiseks anda õpingute ja ameti kõrval veel järelaitamistunde õpilastele. Trotsides majanduslikke raskusi lõpetab H. Liidemaa ülikooli siiski juba 1926. a. geofüüsiku diplomiga. Järgmisel aastal edutatakse ta teadusliku ametniku töökohale (vastab tänapäeval teadusliku töötaja kohustele).

Juba 1929. a. omistatakse H. Liidemaale geofüüsika magistri kraad töö eest «Päikesepaiste kestusest ja pilvisusest Eestis». Kõrgema atestatsioonikomisjoni otsusega 1949. aastast atesteeritakse see kraad ümber füüsika-matemaatika kandidaadi teaduslikuks kraadiks.

Aastail 1940—1941 on ta algul ülikoolis äsjaasutatud geofüüsika kateedri assistendiks, hiljem aga Eesti NSV Hüdrometeorolocgia Valitsuse Tartu Geofüüsika Observatooriumis vanemaks spetsialistiks meteoroloogia ning klimatoloogia alal. Pärast Tartu lahinguid pakub observatoorium kurba pilti: ruumides on kõik segi paisatud, mitmed väärtuslikud aparaadid on lõhutud või kadunud. H. Liidemaa juhtimisel algab taastamine, jätkuvad klimatoloogilised põhivaatlused. Esimese õppejõuna pärast sõda hakkab ta lugema meteoroloogia kursust ning korraldama praktikume.

Kui 1947. a. asutati ENSV Teaduste Akadeemia, kutsuti H. Liidemaa Geofüüsika Observatooriumi vanemaks teaduslikuks töötajaks. Aastail 1948—1954 juhatab ta observatooriumi ning 1950—1954. a. on ta ühtlasi ka Teaduste Akadeemia füüsika-geofüüsika sektori juhatajaks. H. Liidemaa initsiatiivil ja juhendamisel rajatakse Aktinomeetriajaam, millest hiljem kujunes suurt tunnustust pälviv Füüsika ja Astronoomia Instituudi atmosfäärifüüsika sektor.

Juba 1953. a. töötab ta jälle ülikoolis astronoomia ja geofüüsika kateedri dotsendina. Pärast 48-aastast pingelist tööd geofüüsika alal (milles on üle 30 aasta pedagoogilist tööd ülikoolis) siirdub ta 1967. a. teenitud puhkusele. Ta publitseerib edasi oma töid, retsenseerib diplomitöid jne.

Dotsent H. Liidemaa on lugenud 5 üld- ja 15(!) erikursust. Nii suurt erikursuste arvu on vaevalt olnud ühelgi teisel õppejõul Tartu Ülikoolis.

Ka teadusliku töö alal on juubilari tegevus olnud laiahaardeline. Töötades kodanlikul ajal Meteoroloogia Observatooriumis, oli H. Liidemaa peaalaks klimatoloogia, merehüdroloogia ning sünoptika. Tartu Meteoroloogia Observatooriumi Aastaraamatud 1926—1952, ülimalt vajalik materjal Eesti kliima uurijaile, on läbi käinud H. Liidemaa terase silma ning hoolsa käe alt. Varasemasse perioodi kuuluvad peale magistritöö veel uurimused «Öösise temperatuurimiinimumi ennustamisest» ning «Jahtumissuurusest Eestis». Hilisemas perioodis valminud «Soojuse ringvool lumikattes», «Sademete jaotus Eesti NSV-s» ja mitmed teised.

Viimastel aastakümnetel on aga köitnud peamist tähelepanu maalähedase õhukihi füüsika probleemid. Ulatuslikumatest töödest kuuluvad siia näiteks «Aluspinna soojusbilansi iseärasustest Tartu ümbruse andmeil», «Temperatuuri ning tuule profiilist maalähedases õhukihis», «Inversiooni tekkimisest maalähedases õhukihis» jt. Teaduslike tööde koguarv on 44.

Juubilar on olnud ka ühiskondliku töö alal silmapaistvalt aktiivne. Ta on töötanud pikemat aega meteoroloogia ja hüdroloogia ainekomisjoni esimehena, NSVL Ministrite Nõukogu Riikliku Teaduslike Uurimistööde Koordineerimise Komitee kliimasektsioonis ja ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi teaduslikkude väljaannete redaktsioonikolleegiumi liikmena, osa võtnud Loodusuurijate Seltsi ning koduuurimise komisjoni tegevusest.

Dotsent H. Liidemaa on iseloomult tagasihoidlik, kuid äärmisel kohusetruu ning õiglane. Üliõpilased tunnevad teda kui väga ausat ning heatahtlikku õppejõudu. Teaduste Akadeemias on teda autasustatud medaliga «Eeskujuliku töö eest Suure Isamaasõja ajal 1941—1945» ja Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjadega.

Südamlikud õnnitlused ning siiras tänu 70. sünnipäeva puhul.

Kolleegide ning endiste õpilaste nimel

H. ARUKSAAR

K.-J. PETERSONI KIRJANDUSAUHIND

(ELKNÜ TRÜ Komitee auhind)

Nii otsustas kirjandusauhinna toimkond oma töökoosolekul 21. veebruaril auhinna nimetada. Et toimkonna järgmine koosolek on 3. märtsil kell 18, võib kuni selle ajani arvamusi avaldada esitatud kandidaatide kohta ja uusi kandidatuure lisada. 25. veebruariks olid ELKNÜ TRÜ Komiteesse esitatud:

1. Artur Alliksaar luuletuskogu «Olematus võiks ju ka olemata olla» eest.
2. Betti Alver ajakirjas «Looming» ilmunud luuletuste ja poeemi eest.
3. Aimeé Beekman romaani «Kartulikuljused» eest.
4. Ain Kaalep luuletuskogu «Järvemaastikud» eest.
5. Ott Kangilaski ja Jaak Kangilaski raamatu «Kunsti kukeaabits» eest.
6. Viivi Luik luuletuskogu «Hääl» eest.
7. Eduard Päll, Marju Lauristin, Ott Ojamaa, Rem Blum, Ilmar Isop, Elsa Kukli ja ajalehe «Sirp ja Vasar» toimetus kõrgel tasemel läbi viidud diskussiooni eest.
8. Paul-Eerik Rummo kogus «Luulet 1960—1967» avaldatud luuletuste ja näidendi «Tuhkatriinumäng» eest.
9. Ernst Peterson-Särgava romaani «Lähme linna kirjutama, oma elu kergendama» eest.
10. Heiti Talvik «Väikeses luuleraamatus» avaldatud luuletuste eest.
11. Friedebert Tuglas artikli «Ühe teose saatusest» («Looming» nr. 10 1968. a.) eest.
12. Marie Under kogus «Uneretk» avaldatud luuletuste eest.
13. Mati Unt romaani «Mõrv hotellis» ja näidendi «Phaeton, päikese poeg» eest.
14. Arvo Valton novellikogude «Luikede soo. Karussell» ja «Kaheksa jaapanlannat» eest.

Konkursile Teater ja kaasaeg

võib esitada näidendeid, probleemartikleid teatri osa kohta kaasaja ühiskonnas, retsensioone (ükskõik millises vormis ja millise lavastuse kohta, näidendite kirjanduslikke analüüse, esseid näitekirjanduse kohta, paroodiaid, näitlejate portreid (sõnas ja pildis), rollianalüüse, intervjuusid

Tööde laekumise tähtaeg on 20. märts.

Auhinnad:

I — teatriabonement kõigisse vabariigi teatritesse 1969/70. a. hooajaks.

II ja III — teatriabonement RAT «Vanemuisess» 1969/70. a. hooajaks.

Osa võtma palume kõiki TRÜ õppejõude ja üliõpilasi, samuti asjahuvilisi teistest kõrgematest koolidest vabariigis ja väljaspool seda. Märgusõnaga varustatud tööd palume saata aadressil: Tartu, Ülikooli t. 18, ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool». Lisada ümbrikud autori nime, töökoha (osakonna, kursuse) ja elukohaga. Paremad tööd avaldatakse ajalehtedes «Tartu Riiklik Ülikool» ja «Edasi». Võitjaid premeeritakse 27. märtsil RAT «Vanemuises».

DIALOOG

Juhendaja: Tere hommikust!
Diplomand: Tere (hakkab kiiresti ostma ajalehte «Tartu Riiklik Ülikool»).
Juhendaja: Noh, kuidas töö läheb?
Diplomand: Ei oska veel öelda. Just alustasin. Täna kell kolm.
Juhendaja: Kuu aja eest te ütlesite niisamuti.
Diplomand: On tulnud vahele igasuguseid asju.
Juhendaja: Ma kohtasin teid vist klubis.
Diplomand: (viisakalt) Mina teid ka.
Juhendaja: Ja «Tuhkatriinumängu» esietendusel.
Diplomand: Tuli ette.
Juhendaja: Kas kirjandust jätkub.
Diplomand: Üldse ei ole.
Juhendaja: Kas te Toomel kõik teoreetilise olete läbi vaadanud?
Diplomand: (vastutulelikult) Jaa. «Ajaleht ja meie teiega», «Dagestani «Pravda» 1927 — 29.» «Abiks töölis- ja maakirjasaatjale», «Meie ...»
Juhendaja: Jaa, nii ta läheb. Kas te need kaks raamatut, mis ma teile andsin, läbi vaatasite?
Diplomand: Ma ei valda prantsuse keelt.
Juhendaja: Mina ka ei valda.
Diplomand: RVA kaudu olen kolm aastat järjest tellinud, kursusetöö jaoks, aga iga kord on enne tulnud töö ära anda, kui teos kätte jõudis.
Juhendaja: Proovige veel.
Diplomand: Proovin küll.
Juhendaja: Ja astuge ikka läbi.
Diplomand: Tänan. Ju ma ikka astun. Head nägemist!
Juhendaja: Nägemist.

Claudia Cardinale tagasi Moskvas

«Tulin Moskvasse nagu koju. See on alati nii — sõbrad ootavad lennuväljal ja alati lilledega,» ütles CC korrespondentidele.

Itaalia filminäitleja saabus Moskvasse filmi «Punane Telk» võtetele, mis jutustab polaarekspeditsioonist Umberto Nobile juhtimisel 1928. aastal.

«Kuni Venemaale saabumiseni olin ma külmast lugenud ainult raamatutest. Moskvas on 30° alla nulli. Kuid Mosfilmi stuudiotes on soe ja südamlik atmosfäär. Elatakse nagu üks perekond — inglane Peter Finch, itaallane Luigi Vanucchi, sakslased Hardy Krüger, Mario Adolf, eestlane B. Oja, grusiinlane Otar Koberidze, venelased Eduard Martševitš ja Nikita Mihhalkov.

CC-lt küsiti, kuidas talle meeldis töötada filmi direktori Mihhail Kalatazoviga. CC vastas, et terve maailm teab Kalatazovit filmi «Kured lendavad» kaudu.

Kõik filmi tegelased on ajalooliselt kindlad inimesed, kes võtsid osa ekspeditsioonist või selle päästmisest. Valeria, tütarlaps, keda mängib CC, on ainus väljamõeldud kuju, kuigi ka temal on prototüüp Miss Boyd'i, ameerikanna, näol, kes võttis aktiivselt osa kadunud ekspeditsiooni otsimisest. Valeria kehastab neid, kes jäävad koju, kui mehed lähevad merele. Valeria on kannatuste vastu, mida saab ära hoida. Valeria püüdleb õnne ja rõõmu poole. Kõik, mis ta ütleb, on väga oluline ja täpne. Kalatazovil on väga kõrge prestiiž. Ta oskab ka inglise, prantsuse, itaalia ja saksa keelt — nii, et me püüame läbi saada ilma tõlkideta.

Küsimusele, kas ta tahaks mängida mõnes nõukogude filmis, vastas CC, et kui keegi kirjutaks stsenaariumi ja pakuks talle peaosa, siis oleks see suurepärane. Kuid peale selle on itaallased hästi tuttavad vene klassikute teostega, mis annavad palju võimalusi edasiseks koostööks.

Kaljuses Norras, veel kaljusemas Islandis

R. Põder

Kõrvuti kõige suurema kahjutundega kiiresti kaduvast ajast on veel üks mõte, liibuv nagu männivaik. See on kahetsus selle üle, et ei õnnestu, ja pole vist mitte kunagi võimalik näha kogu maailma ta hämmastavas ja saladuslikus mitmekesisuses.

K. PAUSTOVSKI

Sain jälle astuda Norramaa pinnale. Pärast ekspeditsioonitöid suundus meie laev Norra suurimasse sadamasse Bergenisse.

Bergen on Norra kaubandusmetropol, selle suur ja kärarikas ning alati külalislahke merevärav. Bergenis elavad kõige valgemad kajakad. Kuulsad on Bergeni udud.

Siit leiad eest tallinlikud tänavad ja hansaaegsed viilkatused. Sadamaaitade fassaadidel püsivad jonnakalt poolkustunud, aga veel praegugi uhked norra nimed Gundersen, Skulstad, Svenssen. Sadama massiivsed kivihooned on valmis vastu seisma tugevale tuulele, igale vaenlasele merelt.

Bergenile on iseloomulik vahetu kontakt merega: kaid tungivad ehtveneetsialiku järjekindlusega merre, tänav ja laevatrepp asuvad kõrvu, linn on vist alati täis võõrkeelset madrusekõnet, sadam paljude kaugete lippude värvikust.

Bergeni tõeline ehe on loodus. See sekkuv lõuna ja põhi ning sellest johtuvad paradoksid.

Bergen on ka muusikalinn. Juba ta panoraam ise sarnaneb mingile heliteosele värvides: katuste apelsinivärv, mere sinilaigud, mägede pruun, parkide roheline, sadamatuled õhtuti.

Fløieni mäel näidati kohta, kus raudaiale oli metallnootidega kirjutatud Bergeni hümn.

Linna muusikatraditsioonid elavad jõudsasti tänapäevalgi. Just neil päevil, mil meie laev seisis Bergeni sadamas, elas linn suure muusikapeo tähe all. Oli möödunud pool sajandit esimese kooliorkestri moodustamisest Norras. Suurele

(Järg 4. lk.)

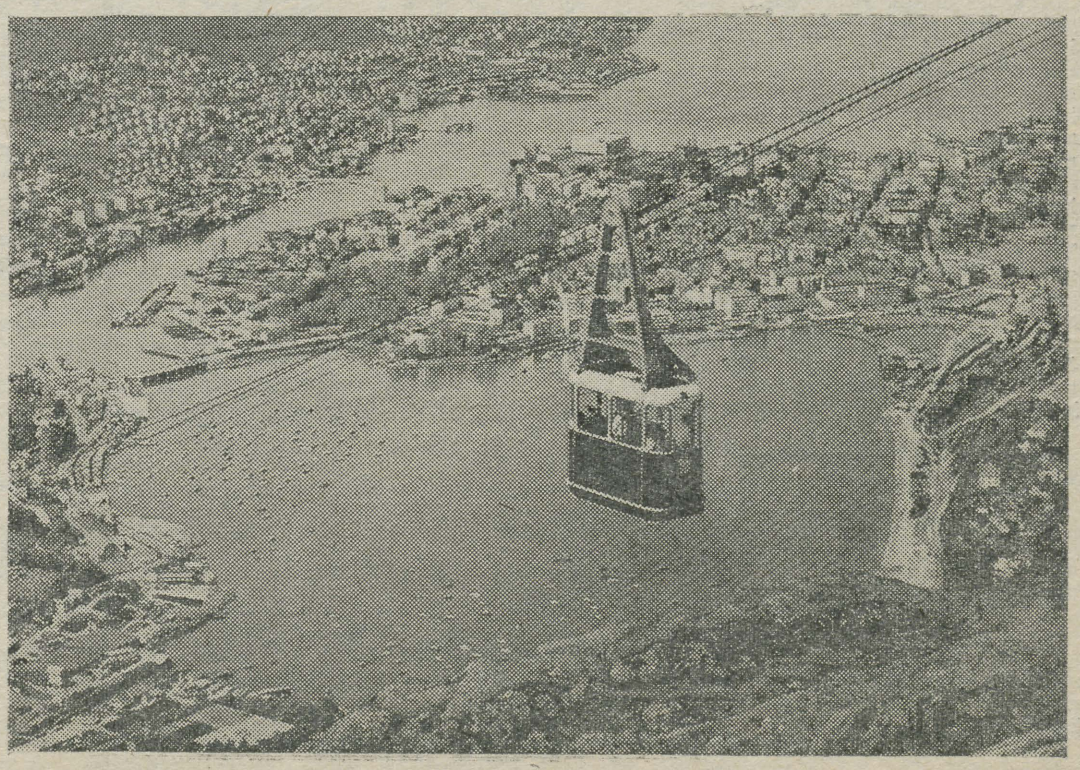

Bergen

Kaljuses Norras...

(Algus lk. 3)

peole olid sõitnud parimad. Muusikafestivali avamine toimus linna keskväljakul Griegi mälestussamba juures. Noor norralanna Rita Titlestad Hoyangerist oli nõus ka pildile jääma. See foto meelestab nüüd ikka ja jälle suvise Bergeni linnapargi ning pisut sellest muusikast, mida sealt esitati.

Küsimus, millised on norra koolilapsed, jäänuks festivalipäevses Bergenis üleliigseks. Seepärast, et seda muusikameelset noorust jätkus värvikais vormiriietes linnas järsku kõikjale: kauplustesse ja sadamasse, mereinstituudi hämarasse akvaariumihoonesse, kõisraudteega Fløienile ja Griegi maja juures.

Selles muusikanooruses näis olevat midagi sümboolset Bergeni traditsioonikusele, päriselt griegilikku, nagu mingit järjekestvust tema aegadest tänaseni.

18. sajandil Sotimaalt sisserännanud kaupmehe Griegi perekond on andnud Norramaale õieti kaks ehitas oma maja ja elas elu viimased kakskümmend kolm aastat.

Nii ebabergenlikult selgel keskpäeval sõitsime Troldhaugenile. Pikad meremiilid olin sellele mõelnud, seda sõitu oodanud.

Siinsamas Troldhaugenil külastas Griegi ta suur sõber Bjørnson, siin käisid nad kaua piki aiateid, rääkides Norra tulevikust. Siia sõitis tihti Ibsen. Grieg mängis talle oma helitöid. Selliselt sai muusikaks ka «Peer Gynt» ja tolle Suure Eksleja kuju ise.

Griegi maja vaikuses jutustas Grieg Peer Gyntist. Traagilis-filosoofilist jutustust inimesest, kes ei saanudki iseendaks, sest läks väiksema vastupanu teed, mööda «suurt kõverat». Inimest, kes rändas mööda maid, tegutses paljudel aladel, külvas tuulde oma «mina» — kogu inimliku parima, mis tas oli. Ja kui ta pöördus tagasi oma rännakutelt (mulle näis, just siia kaljude jalamile), vana ja vilets, lähisesid ta eest mõttekerad, mida ta polnud mõelnud, tõstsid pead murtud kõrred — tööd, mida ta oleks pidanud tegema, aga ei teinud, langesid näole kastepiisad — ta nutmata pisarad, kuulmatult sahisesid õhus laulmata laulud. Kõik süüdistas Peeri.

Sealsamas ja veel terve tagasitee Troldhaugenilt mõtlesin selle teose tänapäevasusnootidest.

Griegi maja ise polnud sugugi muuseumlik. Siin näis muusika edasi elavat, neis loojaku värvide klaasi all, puupõrandate kriginaski. Kõiges.

Igal kevadel sõidavad siia Griegi-nimelisele festivalile paljude maade muusikud. Siis heisatakse majakatusele puna-sinine rahvuslipp, siis elab terve maagi taas Griegi muusika helinas.

Helilooja on maetud järve randa viiva teeraja äärde, sellesse Norramaa kaljusse, millel seisab ta väike maja. Haual pole lilli. Seal on samast hallist kivist (nagu kogu Norra) tahvel pealiskirjaga «Edward Nina Grieg». Siin on loodus ise tema ümber: sõnajalad, vaikus, Norra männid, mäed.

Bergen on andnud midagi ka maailma teadusele. Sellessamas Bergeni mereinstituudi hoones töötas kunagi noor zooloogiatudeng Fridtjof Nansen, kellest sai instituudi asutaja Sarsi väimees ja hiljem inimene, keda maailm vist kunagi ei unusta. Bergeni kuulsas meteoroloogiakoolis töötas dünaamilise meteoroloogia rajaja Wilhelm Bjørknes. Siin tegutses ka okeanograaf Bjørn Helland-Hansen.

Ei saanud jätta käimata laevadokiski, et näha, kuidas elektrikeevituse tules ja neetimisvasarate raginas sünnib uus ekspeditsioonilaev Bergeni mereinstituudile.

Meri tuleb oma heldusega hommikusele kalaturulegi. Bergeni kalaturg, paljuräägitud ja -kirjutatud, tasus vaatamist. Pidime ainult merelt tulevate esimeste kalapaatidega ühes turule jõudma, et näha, nagu kirjutas veerand sajandit tagasi Veera Inber:

«Ja millised siinsed on linnad. Näiteks vana Bergen, mis külll pole ilmaaegu (seda kinnitab teile iga korralik giid) oma kalaturuga kuulus enne ja praegu. Helesinine makrell, kuldne tursk koidiku jahedas kumas...» Olin lugenud sellest, et Bergeni kalaturg läheb vasakul, kui merele vaadata, üle kirevaks lilleturuks ja et paremal tüval müüakse puuvilja. Nii oligi. Bergeni turust jäi täisväärtuslik impressioon: kalad, rõske hommikumeri, täissöönud kajakate kisa, lilled.

Järgmisel hommikul saatis Bergen meid merele. See oli jälle tormine, justkui oleks veel viikingite aeg. Norra kaljurannikule jäi vaid vaade merelt. Otsisin kajutis G. Fišši raamatus üles read:

«Võrratult ilusad on nad! Otsekui hiiglased oleksid ridamisi üksteise järel üles rivistatud. Nende lumised hambad sädelevad päikesekiirtes ja piiluvad tungeldes üksteise õla tagant... Ei, kindlasti tormitses siin maailma loomisel ürgne meri, mille lained vastu kuud laksusid ja seal mandreid lahti rebisid; äkki tardus meri ja muutus kiviks, kuid kivilained ulatuvad endiselt tähtedeni...»

Jah, ikka veel on nähtu-läbielatu selleks Roomaks, kuhu mõtted aegajalt tagasi pöörduvad.

Autori fotod

(Järgneb)

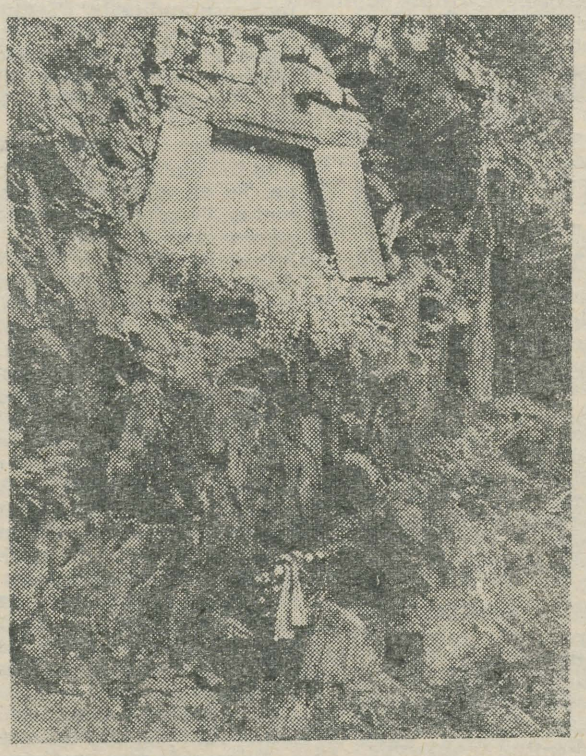

Griegi haud

Töö on allamäge läinud

(Algus 2. lk.)

2) märkida ära büroo ühiselamute sektori (juhat. Maie Antsmäe) ja spordisektori (Heino Põdramägi) läbimõeldud tegevust oma töölõigu korraldamisel;

3) kohustada bürood hiljemalt 27. veebruariks välja töötama konkreetne tegevusplaan kevadsemestriks ja esitada see ELKNÜ TRÜ Komiteele;

4) soovitada büroo ideoloogiasektori juhatajal osa võtta ELKNÜ TRÜ Komitee ideoloogiasektori nõupidamistest.

* * *

Büroo istungil arutati Tiigi tn. 14, Pälsoni tän. 23 ühiselamute nõukogude tööd käesoleva õppeaasta jooksul. Täna arutatakse bürool Tiigi tän. 78/80 ja Leningradi mnt. 89 ühiselamute nõukogude senist tegevust. Et ühiselamutega seotud probleemid on endiselt komplitseeritud ning küllaltki ulatuslikud, võtab ülikooli ajalehe järgmises numbris sel teemal sõna (s. t. tutvustab üldist olukorda ülikooli ühiselamutes, kontrollreidide tulemusi ning bürool toimunud arutlust) ELKNÜ TRÜ Komitee mittekoosseisuline sekretär Kalle Morna.

Samal istungil anti omapoolne soovitus ELKNÜ TRÜ Komitee mittekoosseisulisele sekretärile Jevgeni Golikovile tema sõiduks turistina Hollandisse k. a. aprillikuus.

ELKNÜ TRÜ komitee informatsioonikoosolek toimub neljapäeval, 6. märtsil kell 18.00 ühiskonnateaduste maja aud. 212.

ELKNÜ TRÜ Komitee

ESTRAADIKONKURSS on ukse ees

Teaduskondadevahelise estraadikonkursi alguseni on jäänud aega veel üks nädal. Selgitame nüüd veidi põhjalikumalt võistluse eesmärki ja läbiviimise korda.

Klubinõukogu ja ametiühingukomitee kultuuritöö sektor otsustasid klubiõhtute mitmekesistamiseks ja eelkõige uute esinejate väljaselgitamiseks välja kuulutada estraadikonkursi.

Teaduskondades on palju noori, kes võiksid oma võimeid klubi laval demonstreerida, vähesed aga tulevad end ise klubisse pakkuma. Selle ürituse raames on kõigil, kel lusti ja tahtmist, võimalus lavale tulla.

Esinemisjärjekord on välja loositud ja sellest peab rangelt kinni pidama (vt. eelmine ajaleht). Eelnevalt on võimalus klubis proove teha. Selles suhtes palume kokku leppida klubi juhatajaga. Klubi saab mõningal määral kaasa aidata ka rekvisiitide muretsemisel ja vastavalt õhtu iseloomule saali dekoreerimisel. Nagu varem teatasime, on ametiühingukomitee poolt välja pandud võitjale teaduskonnale auhind — ekskursioon 300 rbl. piires.

Õhtute hindamisel arvestab žürii eelkõige uudset esinemisvormi ja humoorikust. KVN-i tüüpi õhtud on oma aja ammu ära elanud.

Esimesena pidi esinema Bioloogia-Geograafiateaduskond. Žürii ja ametiühingukomitee aga leidsid, et «Rajaca» esinemine konkursi raames asetab teised teaduskonnad mõningal määral ebavõrdsesse olukorda ja otsustasid seepärast korraldada estraadikonkursi uute kollektiivide väljaselgitamiseks. Pole muidugi päris õige «Rajacas» tänutäheks 3-aastase esinemise eest konkursist kõrvale jätta, kuid ürituse eesmärgi seisukohalt on see vajalik. Bioloogia-Geograafiateaduskond muidugi esineb, aga «Rajaca» väljalangemise tõttu ei jõudnud uut kollektiivi ette valmistada, esineb konkursi lõpuks. Et 15.—16. märtsil on klubi valimiste tõttu suletud, esineb Majandusteaduskond 22. märtsil ja kõik teised teaduskonnad lükkuvad plaanis koha võrra edasi. Esinemisjärjekord on siis järgmine:

9. märtsil — Õigusteaduskond
22. märtsil — Majandusteaduskond
30. märtsil — Kehakultuuriteaduskond jne.

Konkursi käigust hakkame ajaleheks avaldama edaspidi pidevalt informatsiooni. Kõigi konkursiga seotud küsimuste selgitamiseks palume pöörduda kunstilise juhi või žürii liikmete poole.

Soovime Majandusteaduskonnale julget pealehakkamist ja kohtume 9. märtsil TRÜ klubis estraadikonkursi avaüritusel.

KLUBI NÕUKOGU

Programmõpe

PROGRAMMÕPPE järjekordne seminar toimub kolmapäeval, 5. märtsil 1969. a. kell 18 peahoones aud. 226. J. Tuldava annab ülevaate Vilniuse kongressist. Arutletakse programmõppe rakendamise probleeme kõrgema kooli õppetöös. Kutsume seminarist osa võtma õppejõude, aspirante ja üliõpilasi kõikidest teaduskondadest.

ÜVAK üliõpilaste sõber

Stipendiumi määramine on möödas ja sellest olenevalt sai Sinu vältimatuks kaaslaseks veel üks rõõm või mure.

Sellepärast ÜVAK — Üliõpilaste Vastastikuse Abistamise Kassa kuulutab pidulikult kõigile üliõpilastele ja igaühele neist:

Tudeng!

Kui õnn Sind eksamil maha jättis ja leivaisa helde käsi rusikasse tõmbus ning Sul ei ole võimu seda avada või mõnede muude hädade (näiteks naistepäeva jms.) pärast Sind rahapuudus vaevab, siis

«seda tea ja meeles pea», et

ÜVAK-i liikmeskonda kuuludes saad maailma vaadata muredest looritamata silmadega.

Lihtsaim viis ÜVAK-i liikmeks saada on:

tule neljapäeval kell 18—20 vahel söökla majja III korrusele.

Veel Sulle teadmiseks:

soovi korral tagastatakse Sulle ÜVAK-i liikmemaksud, nii et liikmeks kuulumine käib põhimõtte ärgi: «kahju võimatu, kasu võimalik;»

laenata saab kuni 50 rbl. tähtajaga kuni 5 kuud, soovi korral saab pikendust;

laenu võib tasuda ka osade kaupa.

Lõpuks veel kursuste ÜVAK-i organisaatoritele: kiirustage hilinenud liikmemaksude kogumisega, sest vastasel korral liikmete staaž katkeb.

Kõigile head pealehakkamist!

Soovib ÜVAK-i juhatus

Kellel hele hääl?

TRÜ naiskoor võtab I soprani vakantsetele kohtadele vastu uusi lauljaid. Tulla 3. ja 6. märtsil kell 18 või 5. märtsil kell 19 peahoone aud. 204.

JUHATUS

MAAILMA ÜLIKOOLIDES

ÜLIÕPILASELU ARGENTIINAS

8.—10. detsembrini 1967. a. toimus Argentiina Üliõpilasföderatsiooni VIII kongress. Üheks peamiseks aruteluteemaks oli üliõpilaste heaolu küsimus. Tugeva kriitika osaliseks sai stipendiumide määrustik. Stipendiumifond ei ole suurenenud peale seitsmendat kongressi, pealegi toimub stipendiumi määramine alustel, mis ei vasta üliõpilaste majanduslikele vajadustele. Stipendiumi määratakse ikka veel hinnete järgi, mis on saadud sessiooni lõpul. Niiviisi saavad stipendiaatideks just need, kellel on võimalus külastada loenguid ja kel on hea majanduslik olukord. Mis puutub aga üliõpilasrestoranidesse ja sööklatesse, siis valitsevad siin ikka veel kõrged hinnad. Tõsi küll, üliõpilaste võitlus andis sel alal tulemusi mõnedes linnades. Kuid üldine situatsioon näitab, et raskused suurenevad.

Peaaegu täielikult puuduvad sotsiaalsed teenused üliõpilaste jaoks: arstiabi, raamatute laenutamine jne. Isegi olemasolevaid asutusi suletakse pidevalt.

Et parandada olukorda, jätkavad Argentiina üliõpilased võitlust.

PSÜHHIAATRID!

ÜTÜ psühhiaatriaringi koosolek toimub kolmapäeval, 5. märtsil kell 18 Tartu Vabariikliku Kliinilise Psühhoneuroloogia Haigla auditooriumis.

Päevakorras:

1. Ettekanne teemal «Skisofreenia sümptomatoloogia (vormid)» ravi II k. üliõpilane L. TOOMASPOEG

2. Haige demonstratsioon.

RINGI JUHATUS

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1389. MB 00404.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (730) Reedel, 7. märtsil 1969 XIII aastakäik

Joup

meie naised juhivad: kateedreid raamatukogu koore lapsevankreid kohvikut edetabelit spordis oma mehi ametiühingut komsomoli klubi avalikku arvamust kantseleid tähelepanu kogu meie saatust

L. PEEP, TRÜ TEADUSLIKU RAAMATUKOGU DIREKTOR:

Kas selles suures majas, mille perenaine Te olete, käib rohkem naisi või mehi?

Kindlasti naisi — nad on ülekaalus nii töötajate kui lugejate hulgas. Ülikoolis on üldse naisi rohkem ja naised loevad rohkem, eriti noored.

Mida ise lugeda armastate?

Mitte ilukirjandust. Populaarteaduslikku ja teaduslikku kirjandust mitmelt alalt, kõike, mis on uudne ja pakub huvi.

Kumb on naise jaoks primaarne, kas kodu ja perekond või töö?

Ei saa kumbagi tähtsamaks pidada. Üks ilma teiseta pole mõeldav, nii jääks inimene ühekülgseks.

Mida tuleks meil teha töötava naise heaks?

Kehtestada viiepäevane töönädal naise tööpäeva pikendamata, 8 tundi on liiga palju, seda näen juba oma töötajate järgi. Minu arvates peaks naiste tööpäev olema seitsme-tunnine.

Kas olete kohanud naist, keda võiks pidada ideaalseks?

Kohanud ei ole, elus tuleb ju üldse ideaale väga harva ette. Minu meelest peab naine olema naiselik. Kõige hirmsamaks pean kesksoolist või mehelikku naist. Naine on ju ikkagi teine kvaliteet kui mees. Niisiis — ideaaliks on naiselik naine.

M. VOROTONTSEVA, SPORDIMEDITSIINI V K. ÜLIÕPILANE:

ala: kõrgushüpe
pikkus: 170 cm
kaal: 58 kg

Spordiga tegelnud 10 aastat

arengutee: 1965 — 1 m 50 cm
1966 — 1 m 55 cm
1967 — 1 m 60 cm
1968 — 1 m 63 cm

treener: Martin KUTMAN

eriala: V kursuse spordimeditsiini üliõpilane

18. veebruaril võistles kleenuke Muza Tallinnas, kus rahvusvahelistel võistluste miljöös ületas 1 m 65 cm. Meistrinorm ja ENSV siserekord.

Suvi on aga veel ees ja suuremad võistlused samuti. Treeningult on meelde jäänud Muza sõnad: «Oh, kuidas mulle ei meeldi, kui latt väriseb ja siis alla kukub!» Et seda ei juhtuks, valmistub Muza igaks katseks väga püüdlikult.

P.S. Kui maailma kõik lilled naistepäeval õide puhkeksid, siis Muza valiks endale nelgid.

H. KABUR, TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE ESIMEES:

Ka **H. Kaburiga** tahtsime teha intervjuu, kuid et ta on parajasti Moskvas komandeeringus, siis tuleb rääkida sellest, millisena tunnevad teda teised.

Ülikooli ametiühingu tööd juhib H. Kabur alates 1966. aasta sügisest. Mõne kuu eest valiti ta kolmandat korda sellele kohale — rõõmustav fakt juhtiva töötaja ankeedis. Oma eelkäijaist erineb ta eelkõige sellega, et seisab tudengite eest rohkem kui mõnigi teine. (Tema ajal on muide moodustatud ka üliõpilaste eraldi ametiühinggrupid.) Teab-tunneb kõiki töölõike, alluvate suhtes on delikaatselt nõudlik: ei kärata peale, vaid oskab inimestele läheneda. Ja ei saa öelda, et tema juhtimisel vähem ära tehtaks kui mõne kõva sõnaga mehe käe all. Elab kaasa teiste muredele, püüab kõigile palujatele vastu tulla. Aga alati pole see võimalik, siis püüab H. Kabur olla arsti eest — ainsaks ravimiks hea sõna.

Nii räägitakse meie ametiühingukomitee esimehest. Aga kui on vaja lühidalt öelda, leitakse tema iseloomustamiseks lihtsalt kaks toredat sõna: «Hea peremees!»

S. ENDRE, TRÜ KOMSOMOLISEKRETÄR:

Kui suur on ülikooli komsomolikomitees tütarlaste ja noormeeste vaheline suhe?

Ehkki homme on naistepäev, pean teatama väga kurva fakti: 62-st komsomolikomitee liikmest on kõigest 12 naissoo esindajad. Seevastu komitee revisjonikomisjonis on olukord normaalne e. tütarlaste ülekaal (3:1). Ka organisatsioonilise töö komisjonis ei teki küsimust, kelle käes võim on, sest see on 100%-liselt naissoo oma (4:0). Millegipärast on liikmemaksude osas olukord sellelegi vaatamata ebanormaalne.

Kummaline küll, et meie ülikoolis, kus on tunduv naissoo esindajate protsentuaalne ülekaal, on komsomoli juhtohjade juurde enamikus mehed sattunud.

Kuidas suhtuvad noormehed ise tütarlastest kolleegidesse?

Üldreeglina aupaklikult. Viimasel ajal on mõnede komitee meesliikmete käitumisreeglitesse lisandunud meeldiv käesuudlemise komme eriti pidulikel juhtudel. Küllap kaasneb naistepäeval sellega veel lillekene.

Üldiselt pean tähtdama, et juhtival ametikohal oleval naisisikul on kuidagi rõõmus asju ajada, sest muudel juhtivatel positsioonidel on enamasti mehed.

Milline on Sinu lemmikvärv?

Must ja punane.

Kuidas suhtud tütarlaste miniseelikutesse ja poiste pikkadesse juustesse?

Poiste pikad juuksed mulle ei meeldi, kuigi siingi on erandeid olemas.

Kui Sa pole veel esitanud, keda Sa siis soovitaksid Kristjan Jaak Petersoni auhinna saamiseks?

Annaksin Kr. J. Petersoni kirjandusauhinna sajal juhul sajast ENSV rahvakirjanikule Friedebert Tuglasele, silmas pidades nii avaldatud loomingut kui ka kogu tema ligi kuuekümneaastast tegevust eesti rahvusliku kultuuri arendamisel.

Millise nime Sa paneksid oma tütrele?

Krista.

Mille poolest erineb naisajakirjanik meesajakirjanikust, kui üldse erinevust on?

Olulisi erinevusi ei näe olevat. Minu arvates on nii nais- kui ka meesajakirjanikud ühtviisi austustväärivad, kui nad oma elus ja töös juhinduvad aususest, loomingulisest siirusest ja sotsiaalsest vastutustundest ning oskavad lugu pidada inimesest. Ja vastupidi — mõlemast soost ajakirjanikud, kui nad töötavad põhimõtte «palju kära ei millestki» järgi või veeretavad ilusat juttu ei tea mille nimel tuleks pensionile saata.

Milliseid lilli Sa sooviksid saada naistepäeval?

Ootan alpikannikesi, kuid oleksin meeldivalt üllatatud roosi saades.

H. SÕTNIKOVA, TRÜ KOHVIKU JUHATAJA:

Kui küsisime kohvikust mõnelt külastajalt, kui suure ta arvab olevat kohvikusöökla personali, siis pakkusid ainult julgemad ligi 30 (neist oletati umbes 5 olevat meesterahvad). Kuidas aga on lood tegelikult?

Meie kohvikus töötab tudengite ja õppejõudude teenindamisel 73(!) inimest, ja need on kõik naissoost. Ainuke (ja mitte ka tegelikult kohviku personali hulka kuuluv) väga abivalmis ja viisakas ja korrektne mees meie majas on autojuht, kes väärikalt esindab oma sugu.

Aga külastajad? Kas neid on rohkem mees- või naissoost?

Niipalju kui ma ise saali üle olen silmanud (töö mind külastajatega otseselt kokku ju ei vii), on ikka ülekaal tütarlaste poolel. Seevastu pretensioonid, mis ettekandjail tudengitele on, lähevad ikka noorte meeste aadressil. Intelligentsete inimeste juures on võõrastav näha tuha hooletut maharaputamist ja hoolimatust, tähelepanematust teenindava personali suhtes.

Kui tööl on teie kollektiivis ainult naised, kas siis kodus on lood teisiti?

Jah, kodus on mul ainult meespere, abikaasa ja juba täiskasvanud poeg.

Millised on need lilled, mis Teile kingituna kõige suuremat rõõmu valmistaksid?

Ma armastan lihtsaid lilli, parim kink oleks kimp sinililli, üldse on mulle ilusaimad põllulilled.

Juba veebruaris olime meeldivalt üllatunud — kohvikus olid igal laual nartsissid. Kuidas lilled jõuavad meie kohvikusse ja kellele öelda nende eest aitäh?

Meil on üks vanem töötaja, kelle ühiskondlikuks ülesandeks ongi rohelise ja värske hankimine kohvikulaudadele. Et meie tulud on väikesed (nõuda rahalist tulu üliõpilastelt oleks ju minu arvates kuritegu), siis peavad tillukesed olema ka meie kulud, aga üht-teist oleme majandus- ja käibetuludest ikka näpistanud.

Üliõpilastele oleks aga suur palve, kui me toome sisse kevadised urvad, siis ahvatlevad nad väga end puutuma ja näpistama, juhtub, et kaovad ka lahtised õied. Igaüks, kes kingib selle hajameelselt oma südamedaamile, peaks mõtlema, et oks või õis oli mõeldud paarisajale, mitte aga sellele ainsale silmapaarile. Me muidugi saame aru, et tudeng eriti kevadel hõljub kõrgemas mateerias, aga hanged on veel sügavad ja sulamata ja rohelist harv võimalus hankida, nii et jätame ta ikkagi kohvikulauale vaasi.

MEIE NAISED JUHIVAD

KOGU MEIE SAATUST

Alluvaid on tal kuus, arvab, et on nende vastu nõudlik, sest töö peab olema täpne. Halba tuju ei põe õieti kunagi, iga soe sõna aga teeb lausa rõõmsaks. Töölauale paistab ikka päike ning lilled on kõik armsad.

Või siiski? Kord varakevadel palus kaastöötaja abi: oli vaja välja valida kõige ilusam sinililleki mp. Küllap said lilled ilusad ja lahke aitaja üllatuski oli suur ja ilus, kui selgus, et need esimesed kevadlilled valis ta endale. «Siiamaani pole need õied meelest läinud, ongi nagu lemmiklilledeks.»

Siis ta läks, sest **kantseleijuhatajat L. Kivistikku** ootas «kuiv ja kantseleilik» töö.

H. MIKKEL, TRÜ RAHVAKUNSTIANSAMBLI JUHT:

Mis värvi autot te eelistate?
Halli.

Millist lõhnaõli te armastate? (NB!)

«Tammetõru».

Parim ja ilusaim tähtpäevadest?
Ansambli sünnipäev.

Öelge, palun, üks ilus poisslapse nimi.

Pürg.

Mis kandi rahvariided Teile kõige rohkem meeldivad?

Tarvastu (kätelaiutus) — mulk on ikka mulk!

Kristjan Jaak Petersoni kirjandusauhinna toimkonna otsus

Esimene Kristjan Jaak Petersoni kirjandusauhind

FRIEDEBERT TUGLASELE

Anda Kristjan Jaak Petersoni kirjandusauhind Eesti NSV rahvakirjanikule Friedebert Tuglasele raamatus «Muutlik vikerkaar» ilmunud uudisloomingu ja artikli «Ühe teose saatusest» («Looming» nr. 10, 1968) eest.

Toimkonna esimees: Ain Kaalep.

Toimkonna liikmed: Vilmar Ruus, Harald Peep, Kaljo Põllu, Sirje Endre, Toivo Kuldsepp, Jaak Allik, Toomas Jüriado, Einar Kraut, Romi Mankin ja Olev Remsujev.

Anname ülevaate toimkonna tööst. Esimene koosolek toimus 21. veebruaril k. a. komsomolikomitees. Toimkonna 11-st liikmest oli kohal 7.

Kõigepealt arutati auhinna täpse nimetuse küsimust. Otsustati auhind nimetada Kristjan Jaak Petersoni kirjandusauhinnaks (ELKNÜ TRÜ Komitee auhind). Pärast pikki vaidlusi paljude erinevate võimaluste üle pidas toimkond sobivaks järgmist hääletamissüsteemi.

1. Hääletamine on kõigis voorudes kinnine-nimeline, s. t. et toimkonna iga liige avaldab oma arvamuse nimelisel hääletussedelil, andes oma otsuse toimkonna esimehele. Viimane teeb kõikide arvamused nimeliselt teatavaks. Niisugune töökord välistab toimkonnasisesed mõjutused.

2. Hääletamine toimub mitmes voorus. Eelvoorus võetakse vastu kandidaadid läbiarutamiseks. Selleks on tarvis, et iga asutuse või üksikisiku poolt esitatud kandidaat saaks eelvoorus absoluutse enamuse, s. t. 6 «jah»-häält 11-st. Ühes sellega on ta pääsenud ka peavoorudesse.

3. Edasistel hääletusvoorudel on igal toimkonnaliikmel üks hääl. Auhinna saamiseks peab üks vastuvõetud kandidaatidest saama absoluutse enamuse. Kui esimeses peavoorus laureaat ei selgu, võib toimuda veel kuni neli vooru, kus konkureerivad igas eelnevas voorus kahele esimesele kohale tulnud kandidaadid. (Oletame, et esimeses voorus jagunevad 11 häält järgmiselt: A — 3, B — 2, C — 2, D — 2, E — 1, F — 1, G — 0; seega pääsevad teise vooru A, B, C ja D kui kahele esimesele kohale tulnud kandidaadid, teises voorus jagunevad hääled A — 5, B — 3, C — 3, D — 0; kolmandasse vooru pääsevad A, B, C, kus A saab 6 häält, B — 3 ja C — 2. Seega selgus laureaat juba kolmandas voorus.)

4. Kui viie peavooru jooksul ükski kandidaat ei saa absoluutset enamust, jääb auhind välja andmata.

Esimene koosolek kestis 2,5 tundi.

Järgmiseks koosolekuks (3. III) oli eelmises ajalehe numbris avaldatud kandidaatidele lisandunud veel K. Lepik ja E. Vetemaa.

Koosolek toimus ülikooli kohviku piljardisaalis. Kõigepealt tutvustas K. Põllu toimkonnale auhinda. Originaal on tammepuust medal Kristjan Jaagu bareljeefiga ühel küljel ja toimkonna liikmete allkirjadega teisel küljel. Medali juurde kuuluvad helesinised paelad. Originaal antakse koos toimkonna otsusega bullas üle laureaadile pidulikul koosolekul Kr. J. Petersoni sünni-aastapäeval, 14. märtsil kell 16 ülikooli aulas. Medali kase- või sarapuust koopiad saavad endale Kirjandusmuuseum ja ELKNÜ TRÜ Komitee.

Töö käigus otsustas toimkond mitte arvestada nii nüüd kui ka edaspidi kordustrükke ja toimkonna liikmete loomingut; arvestada aga täieõiguslike kandidaatidena manalasse varisenud autoreid, juhul kui mõni esitrükk neilt ilmub ühe auhinna-aasta jooksul (1. märtsist — 1. märtsini). Toimkonna liikmetel paluti järgnevatel aastatel kandidaate mitte esitada.

Kõiki täiendusi ja muudatusi auhinna statuudis kasutas toimkond töövõtetena ja esitab need järgmisele ELKNÜ TRÜ organisatsiooni konverentsile kinnitamiseks.

Seejärel asusime hääletama. Eelvoorust pääsesid edasi A. Alliksaar 7:3 (jah : ei), P.-E. Rummo 10:0, E. Peterson-Särgava 7:3, Fr. Tuglas 10:0, M. Unt 7:3, A. Valton 10:0, B. Alver 7:2 (1 erapooletu). (Üks toimkonna liige ei võtnud eelvooru ajal tööst osa.)

Laureaat selgus juba esimeses peavoorus: Friedebert Tuglas sai seitse häält (V. Ruus, A. Kaalep, H. Peep, K. Põllu, S. Endre, J. Allik, E. Kraut), P.-E. Rummo 2 häält (T. Kuldsepp, O. Remsujev), A. Valton 2 häält (T. Jüriado, R. Mankin).

Fr. Tuglase kandidatuuri seadsid üles T. Sutt, S. Endre ja P. Vihalemm, ajaloo-osakonna komsomolibüroo, ELKNÜ TRÜ komitee ideoloogiasektor ja ajakirja «Noorus» toimetus ning toimetuse kolleegium, kes kõik märkisid ka Tuglase varasema loomingu suurt tähtsust eesti kirjanduses.

T. KULDSEPP
O. REMSUJEV

Kõik on teretulnud reedel, 14. märtsil kell 16 auhinna pidulikul kätteandmisel ülikooli aulas.

EKP TRÜ Komitees

Abistatakse küll, kuid initsiatiivi pole

Möödunud esmaspäeval toimus EKP TRÜ Komitee laiendatud koosolek, kus arutati komsomoli osa õppetöö paremal korraldamisel. Komiteepoolsete ülevaadetega esinesid vastava komisjoni liikmed, kes valgustasid arutlusealust probleemi Ajaloo- Keele-, Matemaatika-, Kehakultuuri-, Arsti-, Majandus- ja Füüsika-Keemiateaduskonnas.

L. ERINGSON: Väljalangevus on teaduskonnas suur: möödunud õppeaastal tervelt 78 üliõpilast. See näitab, et õppetöösse suhtumisega pole kõik korras.

Teaduskonna komsomoli-algorganisatsioon on tegelnud õppeplaanide ja õppetöö taseme analüüsimisega. Vastavaid asjalikke ettepanekuid on arvestatud (õppeainete järestuse muutmine jms.). Tööd on tehtud esimeste kursustega, õppedistsipliini vastu aga erilist huvi ei tunta. Kolme kuu jooksul on põhiaineis puudutud 9000 tundi. Komsomol ei ole suutnud kasvatada isikliku vastutuse tunnet. Õppedistsipliini parandamiseks tuleks büroode õppesektoreil tihendada kontakti dekanaatidega ja parteibürooga.

F. KINKAR: Matemaatikateaduskonnas on õppetöö probleemidega tegeldud, kuid ära on tehtud miinimum. Büroo ega komsomoligrupid pole õppetöö küsimusi arutanud. Õppetöö mõjustamine nõuab, et komsomolijuhtidel oleks endal sel alal kõik korras. Kas pole probleem just selles? Tuleks tõsiselt mõelda, kuidas luua õhkkond, et tekiks nõudlikkus enda vastu.

V. LENK: Kehakultuuriteaduskonna komnoored on hästi täitnud ülesandeid, mis dekanaat neile on andnud, omapoolset initsiatiivi aga pole. Suurim ülesanne, mida korralikult täidetakse, on osavõtt stipendiumide määramisest.

L. KARU: Arstiteaduskonna komsomolibüroo osa õppetöö probleemide lahendamisel on küll minimaalne olnud.

Kursuste sekretäride arvates on ELKNÜ TRÜ Komitee poolt tulnud juhendamine olnud liiga ühekülgne, pole antud konkreetseid juhendeid ülikoolisiseseks tööks.

Ligilähedaselt samasugust arvamust võidi kuulda ka teiste teaduskondade kohta. Korduvalt märgiti, et komsomoliaktiiv tegutseb, aga tööd gruppides ei ole, pole tervet suhtumist õppetöösse.

K. PÜSS: Möödunud aastal eksmatrikuleeriti 11,7% üliõpilastest halva õppeedukuse tõttu. Suure väljalangevuse sisulised põhjused on: 1) eelduste puudumine; 2) laiskus või hooletus; 3) huvi puudumine eriala vastu; 4) oskamatus töötada (koos teatud psühholoogilise barjääriga mõne õppeaine ees).

Mõnede põhjustega (näit. 2, 4) saaks komsomol siiski võidelda. Tuleb jõuda ebaedukuse sisuliste põhjusteni ja siis asjalikult tegutsema hakata. Neid põhjusi aga pole komsomol uurinud. Komsomoli arvamus on aga eksmatrikuleerimist arutades oluline, sest kes siis üliõpilast peaks veel paremini tundma. Vaja on tihendada kontakti vanemate ja nooremate kursuste vahel.

Formaalset õppedistsipliini pole meil vaja, vaja on teadmiste püsivust, mille tagatiseks on regulaarne osavõtt õppetööst. Kommunistlikud noored saavad siin palju ära teha: vajalikud on signaalid üksikute töövormide efektiivsuse kohta, vajalik on aktiivne osavõtt eksamite planeerimisest, õppeplaanis esinevate vigade kõrvaldamisel.

J. KALITS esitas mõningaid andmeid üliõpilaskonnas tehtud küsitluse tulemustest. Üliõpilased ise peavad ebaausat suhtumist töösse suureks paheks. Õppejõu eeskujuandev osa on suur just nooremate kursustel, üliõpilaste maailmavaate kujunemisel etendavad tähtsat osa erialadistsipliinid. Nooremad kursused vajavad selgitust, kuidas õppida.

S. ENDRE: Üheks põhiküsimuseks jääb nähtavasti see, kuidas aktiviseerida tööd gruppides. Viime selleks kõikides gruppides läbi arutlused, kus tõstame täiesti konkreetselt küsimuse, mida grupp saaks ära teha oma tegevuse aktiviseerimiseks. Arutleme talvise eksamisessiooni tulemusi. Õppetöö parandamisel on komsomoli initsiatiivi paiguti pidurdanud niisugune arvamus, et ega siin midagi kasulikku ära teha ei saagi. Tahaks, et jõuaksime ebaedu põhjusteni ja suudaksime luua vastava õhkkonna, mis aitaks puudusi kõrvaldada.

Ü. VOOGLAID: On vaja, et töö esimeste kursustega algaks kohe sügisel. Tänavu see nii oli ning tulemused on positiivsed. Näib, et on vaja ka koordineerida funktsioonid: mida teeb dekanaat, mida ametiühing, mida komsomol. Tähtis on luua vastav mentaliteet — sõbralik abistamise meeleolu. Peame parandama ka kõrgema hariduse propagandat.

I. SILDMÄE: Üliõpilaste omavalitsuse laiendamine on õigustatud nõue, kuid seda ei saa rakendada, kui puudub printsipiaalsus. Väljalangevus on omamoodi sotsiaalne probleem ja selle vastu saab võidelda sotsiaalsete vahenditega. Ükskõikne suhtumine kaasüliõpilastesse pole humaanne, vaja on seltsimehelikkust.

Koosolekul otsust vastu ei võetud, sest probleem on küllaltki lai ning vajab lahendamisteede andmiseks aega ning süvenemist.

Koosolekust võttis osa ning esines sõnavõtuga ELKNÜ KK sekretär sm. PURGA.

VERBUM HABET PROFESSOR

Jälle on kätte jõudnud 8. märts. Õnnitlused, lilled, kingitused! Kaunis traditsioon! Kõikjal tehakse kokkuvõtteid naistöötajate saavutustest. Märkigem ka meie naispere osatähtsust ülikooli elus. Teatavasti on naisüliõpilaste arv üle 2500, mis on 65 protsenti kogu üliõpilaste arvust. Õppejõude ja teaduslikke töötajaid on ülikoolis 736, neist naisi 278. Kurvem on pilt aga dotsentide ja professoritega. Meesdotsente on 105 ja -professoreid 30, naisdotsente aga 24 ja -professoreid 3. Viimase aja suursündmuseks oli V. Keldri doktoriväitekirja kaitsmine. Tema on meil esimene õigusteaduse naisdoktor.

Saavutused on muidugi olemas ja need äratavad uhkustunnet, kuid kas tehakse meil kõik, mis tarvis selleks, et ülikooli naised jõuaksid teaduslike kraadideni? Kaugeltki veel mitte. Tihti ei osuta kateedrid ning ühiskondlikud organisatsioonid vajalikku abi ja toetust, ka perekonnas ei ole igakord mehe poolt nõutavat arusaamist, et naisel on vaja teha pidevalt teaduslikku tööd. Need asjaolud jahutavad naise tungi kõrgemale astmele jõudmiseks ja ta töötab edasi vähema vastupanu suunas. Ta tahtejõud on nagu pidurdatud. Paneksin meestele südamele, et nad igati stimuleeriksid naisi edasi minema.

Ei tahaks pidada meeste alavääristavat suhtumist naistesse vana korra igandiks, sest vana ühiskonnakorda tema pahedega ei ole enam ammu olemas. Arvan, et on tegemist lihtsalt harjumustega. Eks ole harjumus ka see, et Nõukogude Eestis esineb veel prouatamist. On ju selge, et prouad ja härrad on läinud ajalukku kodanliku korra hävitamisega. Sotsialistlikus ühiskonnas on kõik võrdõiguslikud töötajad, kodanikud, seltsimehed, sõbrad.

Minule on alati südamelähedasteks eeskujudeks olnud mineviku naisvõitlejad, eriti Nadežda Konstantinovna Krupskaja. Alles tähistasime tema 100 a. sünnipäeva. Temast on palju kirjutatud ja kõneldud, kuid siiski tahaksin veel temast kõnelda.

N. Krupskaja oli tõesti väljapaistev Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi tegelane, V. I. Lenini naine, sõber ja kaasvõitleja. Ta oli üks neist revolutsioonilistest marksistidest meie maal, kes ehitasid Kommunistliku Partei alusmüüri, kes aitasid Leninil rajada parteid ja viia seda võidult võidule. Ta elas koos Leniniga asumisel Šušenskojes ja emigratsioonis välismaal, kus koos jagati eluraskusi ja töörohkust.

Tollest ajast säilinud kirjad ja dokumendid, paljude kaasvõitlejate mälestused näitavad meile, kui pingeliselt töötas N. Krupskaja sidemete pidamise alal parteitegelastega ja organisatsioonidega, partei ajakirjanduse alal, inimeste otsimisel ja valikul parteitööks jne. Hiljuti lugesin suure huviga raamatut elukutselise vene revolutsionääri Inessa Armandi kohta. Selles on muuseas kirjutatud, kuidas N. Krupskaja 1913. a., kui nad Krakovis elasid, avaldanud Leninile mõtte, et oleks tarvis hakata välja andma Venemaal naistööliste jaoks ajakirja. Seda mõtet olid nad koos I. Armandiga ammu endas kandnud. Sellest haaras Lenin kinni ning toetas ettepanekut palavalt. Ta näitas kohe Krupskajale, millised peavad olema ajakirja organisatsiooniline struktuur ja teoreetiline põhjendus. Lenin mõistis, et naisproletaarlaste hulkades peituvad võimsad läheneva revolutsiooni reservid, et nende äratamiseks on vaja palavat, õiglast, lihtsalt väljendatud trükisõna. Lenini toetus innustas N. Krupskajat, I. Armandi ja teisi. Moodustati «Rabotnitsa» (nii nimetati seda uut bolševistlikku ajakirja) toimetus, millest osa oli välismaal (N. Krupskaja, I. Armand, L. Stall, Z. Lilina) ja osa Peterburis (A. Jelizarova, R. Samoilova jt.). Ajakiri pidi ilmuma legaalselt Peterburis. Toimetusel tuli ületada kirjeldamatuid raskusi ja osutada järjekindlust materiaalsete ressursside hankimisel ja kaastöö otsimisel. Piiteris valitses alaline oht, et sandarmid katkestavad selle töö toimetuse liikmete arreteerimisega. Tohutu suur kirjavahetus lasus N. Krupskajal. Seda näeme I. Armandi kirjast Pariisis N. Krupskajale Krakovisse, kirjas soovitab ta osa aadresse temale saata, et kergendada N. Krupskaja tööd.

Kõikide pingutuste tulemusena ilmus «Rabotnitsa» esimene number 1914. a. 23. veebruaril (8. märtsil) — just naistepäevaks! Peale selle ilmus veel 6 numbrit. Kolm neist konfiskeeriti, 8. ei saanudki ilmuda. Tsaarivalitsus keelas ta lõplikult ära sõja eel. «Rabotnitsa» väljaandmine oli tollal suur kangelastegu.

Nägin ja kuulasin N. Krupskajat 1925.—1926. aastal korda kaks Leningradis. Ei ole nõus nendega, kes kirjutavad, et ta oli suur oraator. Tegelikult kõneles ta üldiselt väga vaikselt, kuid veenvalt, loogiliselt ja selgelt.

N. Krupskaja peamisteks iseloomujoonteks olid parteilisus, printsipiaalsus ja sihikindlus, seejuures oli ta tagasihoidlik, lihtne, heatahtlik ja tähelepanelik inimeste vastu, armastas väga lapsi. Auahnus, upsakus, egoism ja karjerism olid talle täiesti võõrad.

N. Krupskaja väärib seda, et ta oleks meie naistele eeskujuks.

M. Mosley

Kas panna toolid ketti?

Meie toimetus tegi tutvumisvisiidi paari TRÜ ühiselamusse: paljulaidetud Leningradi maantee ja paljukiidetud Tiigi tänava uude ühiselamusse. Mis siis silma hakkas?

ESIMENE LUGU, MILLES RÄÄGITAKSE LENINGRADI MNT. POISTE ÜHISELAMUST.

Kes on poiste ainsas linnas asuvas ühiselamus käinud, teab, et see on uus, võrdlemisi kaasaegse kujundusega hoone — tundub, et ehitajad on toredasti tööd teinud. Aga päris ruttu õnnestus meil leida ka selle toreda töö teine külg. Mitmel pool pudeneb seintelt krohvi, kuid see on veel väike asi, kui mõelda sellele, et viienda korruse kaarsillapoolne sein võib ühel heal päeval koos pesuruumi kraanikaussidega hoopiski ära kaduda. Soliidse suurusega pragu seinas on igatahes olemas ja kes teab — võibolla pole kaugel aeg, mil tudengitel avaneb võimalus treppe kasutamata kiiresti ja otse kooli minna.

Igal korrusel on olemas puhkenurgad. Mõned neist on täiesti lagedad, isegi elektripirne pole laes. Need on, nagu mööbelgi, kiired kaduma — täna paned, homme ei ole. Sel põhjusel on õppetubades lauad põranda küljes kinni. Kui ka toolid ketti panna saaks, seisaks ehk kogu mööbel. Kiita tuleks biolooge: nende sektor III korrusel on kõige korralikum, isegi pildid ja pirnid püsivad.

Tubades häiris kõige rohkem kuivama pandud pesu nööridel, toolidel, radiaatoritel jne. Poisse siin süüdistada ei saa — kuskil peab ju riideid kuivatama. On küll pesuruum, aga seal käib pikemat aega remont.

Omaette lood on siin majas ka riiulitega. Seintele kinnitatud neid ei ole ja ise seda ette võtta on ka tükk tööd — eks katsu taguda naela peaaegu et kivvi. Sellepärast on tudengite hulgas laialt kasutusel lauajuppidest ja kärgtellistest kombineeritud riiulid. Hea, et on olemas seinakapid — vähemalt riiete jaoks pole vaja endal mingisugust ehitust kokku monteerida.

Vahepeal astusime korraks sisse kööki. Puhas valge ruum ja sinna juurde meelitavad toidulõhnad.

Suurima elamuse saime keldrikorrusel. Seal asub tuba, kuhu päevavalgus paistab õige napilt, ja seepärast osutab lahket abi kõikvõimas elekter. Aknaid avada ei saa, sellest ka sumbunud õhk. Lagedad, poollagedad ja ka mõni täies varustuses voodi, noaaegsed kapid ja riiulid moodustavad toa n.-ö. mööbli. Ja siin elab ligi 20 inimest! Aeg-ajalt vabaneb küll ka ülal kohti, kuid sinna määrab majutuskomisjon uued inimesed ja tundub, et kes keldris on, see keldrisse ka jääb. Seda ruumi oleks vaja näiteks televiisori jaoks, millele praegu ei ole kohta. Muidugi kahekümnekesi keldris elada pole meelakkumine, kuid päris minnalaskmist ka lubada ei võiks. Praegu igatahes nägime ka hoolimatust ehk peenemalt öeldes poissmehelikku korratust. Seda on küll vist kogu majas, aga kõige teravamalt hakkas see silma just siin.

Siinkohal peame aga kurbuse ja kaastundega mõtlema ka Kvissentali ja Kukulinna poiste peale, kelle elust võiks terve sentimentaalse romaani valmis kirjutada.

Oleme jälle esimesel korrusel. Parajasti heliseb telefon ja korrapidaja peab tulistvalu lippama üles kedagi kutsuma. Aga varsti heliseb jälle... Karistuskohana tundub korrapidaja tool meeldivas avaras fuajees. Tore oleks, kui saaks panna igale korrusele sisetelefoni.

Ühiselamu söökla on avatud peaaegu päev läbi. See on muidugi tore. Pahameelt teeb aga toidu kvaliteet ja väikesed portsjonid. Tudengite toidulaud ei tohiks selle eest hoolitsejaid ükskõikseks jätta.

TEINE LUGU, MILLES TULEB JUTTU MEIE PARIMAST ÜHISELAMUST UUEST TIIGIST.

Teadetetahvlilt jäi meelde nr. 324 — parima ühiselamu parim tuba. Läksimegi siis võitjaid otsima (need on kolm tragi tütarlast M. Mägi, K. Keskküla ja M. Raid.) Nende toa kohta võib tõesti öelda — kodu. Vaibad, vooditel ühesugused rõõmsalt punased tekid, pildid seintel ja palju muid suuremaid ja väiksemaid asju annavad kokku ühe kena ja hubase terviku. Ei saa jätta märkimata, et remondi toas tegid tüdrukud ise, tegid paremini kui remondimehed. Auhind — radioola — on igatahes õige koha leidnud.

Üldiselt on teisedki toad küllaltki korralikud ja mugavad. Isegi keldrituba, kus ka 15 inimest sees elab ja mis siiski on võimaluste piires mugavaks tehtud. See sai konkursil ergutuspreemia. Poisid Leningradi maantee ühiselamu keldrist võiksid vaikselt selle üle järele mõelda. (Muidugi vajaksid ka need tüdrukud kohti väiksemates tubades. Vahepeal anti lootustki, aga ees on ikka tume tulevik.)

Palju loeb tubade ilmele ka see, et pole näha kuivavat pesu — nii pesemiseks kui kuivatamiseks on head tingimused: masinad ja kuivatusruum, kuid pesemisruumi tuleb lipata väljast ümber maja. Sooja duši alt pakasesse minna pole just meeldiv, aga tuleb ka leppida olukorraga või üldse mitte minna. Raske valik! On olemas ka uks maja taga, mille kaudu minnes jääks õues joosta vaid mõni samm. Paraku seisab see lukus ja ilmselt jääbki lukku, igatahes mingisugust vastutulemist tüdrukutele ei näi olevat. Majahoidjat, kes pesukausiga tütarlapsi siiski vahel läbi laseb, tahetakse vastutusele võtta.

Viimasel ajal on moodi läinud nn. küünlavalgusõhtud. Ka uues Tiigis. Kas inimeste tervise hoidmise eest? Ometi ei olda sellega alati rahul, kui sunniviisil paar päeva ilma elektrita tuleb istuda. Teha seda aga vahel tuleb. Kui toas elekter pärast poolt viit reede õhtul ära läheb, saab kuni esmaspäevani valitsevaks keskaegne valgustus, mil komandandil jälle tööaeg peale hakkab, sest nupp lülituskapis, mille vajutamine päästaks olukorra, on kindlalt luku taga. Kas ei lähe igasugune lukutamine üldse uues Tiigis veidi liiale?

Ka siin töötab puhvet. Ainult avatakse see kell 12 päeval. Ka on kaupade valik sageli väike.

KOLMAS LOOKENE SELLEST, MIDA OLI NII SIIN KUI SEAL.

Oli isesugune kaasaegne kujundamise vorm — väljalõiked ajakirjadest — Castro ja Sixtuse madonna, Smoktunovski ja hõrgutavad viinamarjad — igasuguseid kombinatsioone tuleb ette, kuigi mitte just igal pool. Ei ütleks just, et väljalõigetega üldse huvitavat kujundit ei saa. Ainult et kas igaühel on selleks maitset ja kas iga koht on sobiv?

Kunstikabinetist aga võib saada pilte (üliõpilaste õppetööd), kui raam ise muretsetakse. Nii et — minge ja küsige!

Ja veel üks hoopis teist laadi asi, mida mõlemal pool märkasime: vilu on. Kui väljas ilm külm või tuult natuke, võtab kohe lõdisema, ja eriti hull on lugu nurgapealsetes tubades. Hädasti oleks vaja radiaatorile veel üks komplekt ribisid.

JA NELJAS, MIS POLEGI ÕIETI LUGU, VAID ÜKS VÄIKE ÜMMARGUNE KOKKUVÕTE.

Palju jäi kindlasti märkamata. Aga kui seegi, millest siin juttu on, korda saab, oleks ka tore. Head ja halba on mõlemas ühiselamus ja ka süüdlasi leidub päris mitmel pool.

Revolutsiooniline mõte läbi aegade

Kolmapäeval, 12. märtsil 1969 saab alguse kaua mõttes peetud kavatsus korraldada loengute tsükkel revolutsioonilise mõtte ajaloost. Selleks et õppida ajaloost aru saama, mõistma erinevate ajastute olemust, järgnevust ja üleminekuid ning kõige selle põhjusi, ei aita ajalooõpiku nappidest ridadest, üldiste seaduspärasuste ja faktide tundmisest, paratamatult lihtsustatud ajalehetõdedest ja populaarsetest brošüüridest. Tuntud tõdedest ja kulunud fraasidest ei aita, et mõista, mis sundis inimesi mitte rahulduma olemasolevaga ja tegelema niisuguste või teistsuguste arenguteede ja õpetuste otsimisega.

Loengutsükkel, millega me reedel alustame, ei anna muidugi kuigivõrd ammendavaid vastuseid neile küsimustele, aga ehk aitab siiski lähemale jõuda olnu mõistmisele ja mõtestamisele, seoste leidmisele ajaloo ja tänapäeva vahel. Just sellest seoste leidmisest ning kogemuste oma kogemuseks muutmisest jääb meil enamasti puudu, ja me avastame ammu avastatud asju aina uuesti ning uuesti. Loengud hakkavad toimuma kaks korda kuus, seega sel semestril umbes 5 loengut, avaloenguks on prof. Lotmanilt «Revolutsiooni taktika ja revolutsiooni eetika vahekorrast (Venemaa materjali põhjal XVIII sajandist ja XIX sajandi algusest)», kolmapäeval, 12. märtsil kell 19 aud. 139 peahoones.

P. VIHALEMM

ÜTÜ konverentsid teistes kõrgemates õppeasutustes

Grodno Riiklikus Pedagoogilises Instituudis toimub 11.—12. aprillil käesoleval aastal üliõpilaste teaduslik konverents, mille raames töötab 12 sektsiooni: NLKP ajalugu, filosoofia ja poliitökonoomia, Nõukogude Liidu ajalugu, vene ja valgevene keel, vene ja valgevene kirjandus, pedagoogika ja psühholoogia, algõpetuse metoodika, kõrgem ja elementaarmatemaatika, biokeemia, keemia, botaanika ja zooloogia ja füüsika.

Teesid esitada enne 15. märtsi k. a.

*

Lvovi Meditsiiniinstituut korraldab üliõpilaste teadusliku konverentsi k. a. aprillikuus. Teesid esitada enne 20. märtsi k. a.

*

Vitebski Meditsiiniinstituut korraldab üliõpilaste teadusliku konverentsi k. a. aprillikuus. Teesid esitada kahes eksemplaris enne 20. märtsi k. a.

Kišinjovi Riiklik Ülikool korraldab üliõpilaste teadusliku konverentsi 7.—14. aprillini k. a. Töötavad alljärgnevad sektsioonid: ühiskonnateadused, bioloogia, keemia, ajalugu, õigusteadus, matemaatika, füüsika, vene keel ja kirjandus, Lääne-Euroopa keeled. Teesid esitada enne 7. märtsi.

*

Baškiiri Riiklik Ülikool korraldab üliõpilaste teadusliku konverentsi 3.—4. aprillil k. a. Töötavad sektsioonid: ajalugu, arheoloogia ja etnograafia, baškiiri ja tatari keel, baškiiri ja tatari kirjandus, keeleteadus ja vene keel, vene ja välismaa kirjandus, saksa keel ja kirjandus, prantsuse keel ja kirjandus, inglise keel ja kirjandus, matemaatika, füüsika, keemia, taimefüsioloogia ja biokeemia, botaanika, inimese ja looma füsioloogia, zooloogia, füüsikaline geograafia, majandusgeograafia, pedagoogika ja psühholoogia. Teesid esitada enne 10. märtsi.

Valimised Prantsuse ülikoolides

(«Humanite Dimanche»

Üliõpilaste rahutused möödunud aasta mais ei saanud erapooletuks jätta Charles De Gaulle'i valitsust. Kuigi valitsus lubas nüüd moodustada ülikoolide ja teaduskondade nõukogud, s. o. omamoodi omavalitsuslikud organid, nõuavad üliõpilased eesotsas Kommunistlike Üliõpilaste Ühinguga (U.E.C.) veelgi demokraatlikumat reformi. Nad kutsuvad üles tudengeid ühinema töölistega ja Waldeck Rochet' programmiga võitluseks sellise demokraatia eest, mis avaks tee sotsialismile.

Peaaegu kõigis ülikoolides toimuvad juba valimised ülikoolinõukogudesse ja teaduskondade nõukogudesse. Iga mõistliku üliõpilase kohuseks on võtta osa valimistest, et saavutada nõukogudes nii suur esindus kui võimalik. Valimiste boikoteerimine oleks võitluse kahjustamine, sest käesoleval momendil on see ainuke võimalus jätkata võitlust demokraatia eest. Praegu ei ole teist teed kui võitlus nõukogude kaudu. Nõukogud on praegu ainuke meetod gollismi nõrgendamiseks ülikoolides. «De Gaulle'i ja meie vahel ei ole midagi ühist ja ei tohi olla mingit vaherahu», deklareerivad üliõpilaste liidrid. Iga mõtleja üliõpilane, kel on veel meeles maisündmused, peab andma oma hääle ühise võitluse eest, demokraatia ja sotsialismi eest, õeldakse üleskutses.

Üheksast seitse

Kõrgemate koolide meistrivõistlused klassikalises maadluses peeti tänavu Tallinnas.

Võistlesid TPI, TRÜ, EPA ja TPedI maadlejad. TRÜ on olnud neil võistlustel igal aastal konkurentidele väärilíseks vastaseks. Ettevalmistus tänavusteks võistlusteks oli tõhus. Kehakultuuriteaduskonna vanemõpetaja August Tähnase tegutsemine treenerina on head vilja kandnud. Tema käe alt on sirgunud rida meistersportlasi (möödunud aastal neli meistrikandidaati ja kaks meistersportlast).

Tänu heale ettevalmistusele ja kollektiivsele esinemisele olid TRÜ maadlejad tänavu väljaspool konkurentsi. Üheksas kaalukategoorias tõid TRÜ üliõpilased ära seitse esi-, kolm teist ja kaks kolmandat kohta.

Meistriteks tulid: B. Kirillov, J. Sikkut (Füüsikatead.), A. Laansalu (Arstitead.), V. Kozlov, E. Tõnisson, A. Septer, T. Sikkut (Kehakultuuritead.), V. Susi (EPA) ja A. Rebane (TPedI).

H. TOOTS

TEATED

Reedel, 7. märtsil

1. Kõigile kaugõppijaile dots. Herbert Metsa poliitökonoomia I loeng «Majandusreform ja isemajandamine».

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna filoloogia üliõpilastele dots. Richard Kleisi loeng «Sissejuhatus antiikkirjandusse».

TÄHELEPANU!

Kõikidele teaduskondade ja osakondade komsomolisekretäridele: olete kohustatud kas reedel (7. märtsil), esmaspäeval (10. märtsil) või teisipäeval (11. märtsil) ilmuma isiklikult ELKNÜ TRÜ Komiteesse Sirje Endre või Peeter Vihalemma juurde.

ELKNÜ TRÜ Komitee

ÜET

ÜET lektor-propagandistide eriala I kursuse järjekordne õppus toimub teisipäeval, 11. märtsil algusega kell 18 peahoone aud. 228. Kõne alla tuleb ettekannete näitlikustamine ja kevadsemestri tööplaan.

Kolmapäeval, 12. märtsil algusega kell 18 demonstreeritakse Vanemuise tänava õppehoone kinoauditooriumis katkendeid M. Rommi dokumentaalfilmist «Tavaline fašism», mida kommenteerivad fašismi sotsiaal-poliitiliste aspektide selgitamiseks üliõpilased Paul Kenkmann ja Jaak Allik.

Ootame üliõpilaste arvukat osavõttu.

Ühing «Teadus» TRÜ algorganisatsioon

TEADAANNE

Agitpunktis nr. 8, Vanemuise tn. 46, toimub teisipäeval, 11. märtsil, kell 18 rahvakoosolek.

1. Nõukogude demokraatiast räägib Tartu linna TSN esimees A. Karu ja Tartu linna TSN orgmassilise töö instruktor Ü. Vani.

2. Kohtumine Tartu linna TSN saadikukandidaatidega:

Johannes Lott (valimisringkond 59), Endel Taniloo (valimisringkond 63), Ants Kuperjanov (valimisringkond 64), Arnold Ahur (valimisringkond 65).

Lõpuks filmid: «Komsomol», «Rahvuslik tsirkus».

Agitpunkti juhataja

TÄHELEPANU!

Osakondade (raviosakonna kursuste) õppesektorid!

Meie järjekordne ühine koosolek toimub kolmapäeval, 12. märtsil kell 18 TRÜ komsomolikomitees.

NB! Kuidas edeneb kokkuvõtete tegemine eksamisessiooni tulemustest?

ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektor

Veni, dixi, vici!

Need lugejaist, kes ladusalt juba soojast vanniveest oskavad välja karata!

Kui Te tahate ka mänglevalt oma avalikke esinemisi lõpetada või oma sõbra kõrvadele ja kannatusele halastada, Teil on selleks võimalus! Aga samuti need, kes tahavad teada, missugused on «nuudlitaignakõnelejad», samuti «ruunatud kõned»; ja need, kes ise kõnelda ei taha, aga tahavad kuulata, kuidas kõnet peetakse; ja need, kel vahel kõne kuulamisest sees või silmade ees mustaks on läinud; need, kes endise või käesoleva pruudi pulmas sõna tahavad võtta; ja need, kes teadust ning kunsti austavad, — kõik Te, kirju seltskond, olete kutsutud neljapäeva õhtuti endisesse viiendasse auditooriumi, kus VALMAR ADAMS, vir doctissimus, orator maximus, seda õpetab. Ainukesena Nõukogude Liidus — akadeemiliselt, teaduslikult!

Veel enne suuname oma tähelepanu tõele, et kõne pole ei esteeditsemine ega paraaditsemine, vaid — instrument. Ta on nagu vana hea vodka, mis kulub marjaks ära nii lahinguväljal, kuningakojas kui ka kõrtsis. Tema tegemine on teadus, mille oskamise eest tahtja võib arvestuse saada. Aga võib ka ilma.

Hiljatulijail ei ole vaja kahetseda, sest aknalaual on õige koht oraatorit kuulata.

Järelikult — peahoone 139, neljapäeva õhtul kell kuus!

Soome ehitab Baikali äärde

Baikali ääres Bratskis luuakse suurt tehastekompleksi, kasutades kohapeal toodetavat odavat elektrienergiat, olemasolevat metsamaterjali, mida on 600 miljonit m³ alal, mille pindala võrdub Belgia ja Hollandi omaga kokku. Baikalil on ka tselluloositehas, kuhu saadetakse masinaid Soomest. Saabunud on muu-hulgas suur kartongimasin. Kavatsetakse varustada ka praegu veel ehitusplaanis olevaid tehaseid.

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1563. MB 00440.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (731) Reedel, 14. märtsil 1969 XIII aastakäik

Ülehomme kõik valima!

ÜLIÕPILASED JA ÕPPEJÕUD! KUI LAHKUTE VALIMISPÄEVAKS TARTUST, ÄRGE UNUSTAGE VALIMISJAOSKONNAST HÄÄLETAMISTÕENDIT VÄLJA VÕTTA!

Üks neljateistkümnest

TRÜ geograafiakateedri õppejõud geograafiakandidaat Ann Marksoo praegune uurimus on seotud põhiliselt linna geograafiaga. Täpsemalt on ta uurinud just rahvastikku, eriti kodulinna migratsiooni (rännet).

Tema möödunud aasta teadusliku töö plaani kuuluski nn. pendelmigratsioon (ühelt poolt uuriti, kui suur osa Tartu linna töötajaskonnast eluneb väljaspool linna, teiselt poolt, kui palju Tartu inimesi töötab väljaspool linna).

Selle töö juures olid A. Marksool abiks majandusgeograafia kateedri linnauurimise grupi teised töötajad ning ka üliõpilased oma kursuse- ja diplomitöödega, mida ta ise juhendas.

Käesoleva aasta teadusliku töö plaani kuulub teema «Migratsiooni osa Tartu elanikkonna kujunemisel sõjajärgsel perioodil». Aasta algul oli ettevalmistamisel 10% elanikkonna küsitlus. Töö põhjal on tulevikus võimalik teha juba ka üldisi järeldusi.

A. Marksoo uurimus on üks osa linna täitevkomiteega sõlmitud 3-aastasest lepingulisest tööst. Selle üheks eesmärgiks on kogu linna

majanduselu parem planeerimine, laiemaks eesmärgiks aga juba selliste migratsiooniseaduspärasuste väljaselgitamine, mida saaks hiljem kasutada ka teiste ENSV linnade uurimisel.

Tartu Riikliku Ülikooli poolt on Ann Marksoo esitatud kandidaadina Tartu linna Töörahva Saadikute Nõukogusse.

TÄNA, 14 MÄRTSIL

Täna, 14. märtsil, kell 16 algab ülikooli aulas K. J. Petersoni kirjandusauhinna esimese väljaandmise pidulik aktus. Aktusekõne on vanemõpetaja Udo Kolgilt, esinevad Tartu Akadeemiline Meeskoor ja Riiklik Akadeemiline Meeskoor, RAT «Vanemuise» näitlejad Ave Alavainu, Kulno Süvalep, Ao Peep ning eesti filoloogia V k. üliõpilane Einar Kraut.

Psühholoogia päev Tartus

Peatselt tuleb Tartus kokku meie maa psühholoogide foorum, 16.—19. märtsini peab siin oma istungeid NSVL Psühholoogide Seltsi Kesknõukogu. Kesknõukokku kuulub viiskümmend nimekamat psühholoogi üle kogu Nõukogude Liidu. Need teadlased, enamasti professorid, on instituutide direktorid, psühholoogiateaduskondade dekaanid, kateedrijuhatajad. Ühel istungitest arutatakse ka Eesti psühholoogia olukorda ja perspektiive.

Ülikooli rahvale pakub kindlasti huvi 19. märtsil ülikooli aulas korraldatav psühholoogia päev. Programmis on 6 ettekannet: Üleliidulise Psühholoogide Seltsi presidendilt prof. B. Lomovilt «Kaasaegse psühholoogia põhisuundadest», prof. V. Zintšenkolt (Moskva) «Taju ja mõtlemine», G. Zarakovskilt (Moskva) «Avio-kosmilise ja üldpsühholoogia vastastikuse seose mõningatest aspektidest», prof. G. Kostjukilt (Kiiev) «Arengu probleemidest kaasaegses psühholoogias», N. Kuvšinovilt (Tomsk) «Üliõpilaste teadmiste kontrolli valikvastuseliste ja konstruktiivsete meetodite psühholoogilised iseärasused», T. Kudrjavtsevilt «Tehnilise mõtlemise struktuurist».

Ülikooli kollektiivi liikmeid, kes soovivad osa võtta psühholoogia päevast 19. märtsil (kell 11—16), palume kutsete saamiseks pöörduda loogika ja psühholoogia kateedrisse (ühiskonnateaduste majas, sissekäik keemiahoone poolt) laupäeval kell 9—18 või esmaspäeval kell 10—12.

ORGANISEERIV KOMISJON

Tartu Riikliku Ülikooli rektori KÄSKKIRI

Rahvusvahelise naistepäeva puhul õnnitlen ülikooli naistöötajaid ja üliõpilasi.

Seniste töötulemuste ja eduka ühiskondliku tegevuse eest tõstan kollektiivi hulgast esile järgmisi seltsimehi.

AVALDAN KIITUST
ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST

vanemlaborant Eleonora Ulstile.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST

assistent Greeta Vesmanlle, vanemlaborantidele Ina Seppale, Aino Pihlile ja Tiiu Pungale, laborant Leonore Tarrastele, vanemoperaator Linda Liivakule, preparaator Pauline Piirile, üliõpilastele Virve Toomesele, Aime Ojapervele, Tiiu Kakkole, Anne Truuväärtile, Natalia Arhangelskajale.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST

assistent Aino Bennole, vanemlaborant Koidula Rusele, laborantidele Tiiu Talvile ja Hell Veermaale, üliõpilastele Õie Klaasile, Peeli Viilmannile, Ülle Kassmannile.

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

vanemõpetajatele Maria Bežanitskajale ja Gerda Laugastele, õpetajatele Koidu Uustalule, Kiira Allikmetsale ja Heli Pakile, vanemlaborant Juta Kullile, laborantidele Ann Maltsile, Tiiu Ojanurmele ja Valentina Izjumovale, üliõpilastele Mai Krikkile, Liivi Lubjale, Koidula Alasile, Anniki Kurrisele, Maie Toimetile, Hille Okile, Anu Vaherile, Lembi Idavainule, Maarja Paulile, Irina Dušitškinale, Larissa Petinale, Emma Sagojanile, Helle Ülenurmele, Lidia Gaprielovale, Krista Mägile, Ann Partsile, Ira Petrovale, Urve Kaljole, Heli Loognale, Aivi Puhmile, Külli Rootsile, Anne Luhaäärele, Terje Kuusikule, Merike Roobile, Tiiu Raudsalule.

ARSTITEADUSKONNAST

kateedrijuhataja, professor Elise Käer-Kingissepale, dotsent Ludmilla Nurmandile, assistentidele Silvia Russakule, Aino Danilovitšile, Virve Kasele ja Regina Kaskmetsale, vanemlaborantidele Hilma Puisile, Daisy Palmile ja Reet Laigule, laborantidele Liidia Mustole, Aino Krusele, Elviira Baibatšukile, Margot Liibuskile, Hilda Tederile ja Elle Essaule, üliõpilastele Merle Kõrele, Aili Tislerile, Milvi Kasepalule, Anne Lõokesele, Palmi Aerule, Sirje Keerile, Silvi Saretokile, Helle Kirtile, Hell-Mare Mittile, Tamara Issaitšikovale, Svetlana Ragulinale, Ülle Kännule, Tatjana Krasnovale, Silvia Pungale, Margarita Podjorile, Julia Venjovtsevale, Eve Tammannile, Helju Tuusovile, Tiiu Tammeraidile, Anne Püssale, Silvi Mesipalule, Malle Ormissonile, Ene Uibole.

ÕIGUSTEADUSKONNAST

üliõpilastele Mare Talurile, Kai Tennosaarele, Birgit Saarele.

MAJANDUSTEADUSKONNAST

assistent Aino Konsinile, laborant Hilja Nammile, üliõpilastele Kaja Pikkpõllule, Mall Nairisele, Ljubov Novožilovale.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST

van.-õpetajatele Liidia Uustalile ja Helve Ungerile, laborant Koidu Muhelile, üliõpilastele Riina Luksepale, Ene Veedlerile.

(Järg 4. lk.)

VERBUM HABET PROFESSOR

Mõned aastad tagasi esitati meie ülikooli viimastele kursustele küsimus: Kas te olete arvamusel, et teaduse ja tehnika sajandil peab kunsti osatähtsus vähenema? Enamik üliõpilastest (81 inimest 97-st, s. o. 83%) polnud nõus sellise väitega. See muidugi ei tähenda veel seda, et nimelt niisugune on «füüsikute» ja «lüürikute» protsendiline vahekord ülikoolis. Lüürikute all mõistame kunsti pooldajaid, füüsikute all inimesi, kes suhtuvad kunsti osatähtsusse inimese elus ja ühiskonnas tervikuna skeptiliselt. On huvitav, et skeptikute hulka kuuluvad ka need, kes oma tulevase elukutse profiili arvestades peaksid olema «lüürikud». Näiteks kirjutas üks filoloog oma vastuses meie ankeedile: «Kui Borodin elaks meie ajal, tegeleks ta keemiaga ja ei oleks kirjutanud ooperit «Vürst Igor».» Teiselt poolt aga, sõna otseses mõttes füüsikute hulgas — füüsikaosakonna tudengite seas — ei leidunud ühtki inimest, kes oleks alahinnanud kunsti osa. Kuid asi pole ainult selles. Skeptikute vastustest meie ankeedi teistele küsimustele ilmnes nende suurem kunstialane informeeritus kui kunstiajaloolastel.

Fakt jääb aga faktiks. Pole vähe inimesi, kes on veendunud, et kunst ja esteetiline kultuur üldse on luksus, ilma milleta saab suurepäraselt hakkama, et emotsioonid, ka esteetilised, juhivad inimeste tähelepanu kõrvale praktiliste probleemide lahendamiselt, et kunstiga tegelemine on kalli aja raiskamine, mida võiks palju otstarbekamalt ära kasutada.

Ma ei usu, et niisuguste arvamuste propageerijatest, täpsemalt — inimeste hulgast, kes selliseid veendumusi oma töö praktikas levitavad — võiksid saada tõelised teadlased ka neil aladel, mis on kauged humanitaarteadustest. Esimesel pilgul võib tõesti tunduda, et teaduse vaim ja range loogika paralüüsib tunnete maailma, et emotsioonide kultiveerimine segab mõtlemise täpsust. Aga miks siis on pühendanud suured matemaatikud, füüsikud, bioloogid ja keemikud nii palju tähelepanu kunstile? Muidugi, selline teadlase ja kunstnikutalendi kokkusulamine, nagu see esines Leonardo de Vinci, Goethe ja Lomonossovi juures, pole sagedane, kuid fakte teadlaste sügavast huvist kunsti vastu polegi nii vähe. Kas võib väita, et paljud tunnid, mida Albert Einstein pühendas viiulimängule, on teadusele kaduma läinud?

Asi pole aga ainult selles, et kunst on hädavajalikuks puhkuseks üleväsinud ajule. Einsteini sõnade järgi «kuulub teadusliku mõtlemise juurde alati poeesia element». Tänapäeva teadus ja muusika nõuavad homogeenset mõtlemisprotsessi. Üks meie aja suuremaid füüsikuid on kõnelnud esteetiliste emotsioonide euristilisest tähtsusest matemaatikale ja teoreetilisele füüsikale. Marksistlik esteetika rõhutab, et inimese esteetiline suhtumine maailma, suhtumine, mis kontsentreeritud kunstis, on üldse kogu loomingulise protsessi mudeliks. Esteetiline kasvatus ja enesekasvatus arendab kõiki inimese vaimseid võimeid: aistmist, emotsioone, tahet, intellekti, kujutlusi, ühe sõnaga võimeid, mis on vajalikud kõige mitmekesisematel loomingu aladel. Esteetilise potentsi poolest pole rikas üksnes kunst, seda sisaldab iga loov töö. Selle potentsi tunnistamine võimaldab loomingulist naudingut, avaldudes inimese tegevuse ühe tähtsaima stiimulina, ilma milleta ei toimuks ühiskonna progressiivne arenemine.

Ülaltoodu pole lihtsalt teoreetiline mõtteavaldus. Ka meie ülikooli üks vanemaid professoreid Joh. Piiper on rääkinud sellest, missugust tähtsust omab esteetiline kultuur teaduslikule loomingule. Bioloog mitte üksnes ei tunneta ebatavaliselt teravalt ilu oma uurimuste valdkonnas, vaid tegeleb ka konkreetselt esteetika probleemidega. Professor ütles, et meie ülikoolis on juba olemas mõningad traditsioonid, näiteks prof. S. D. Mihnovi raamatuke «Ilust. Naturalisti ekskurss esteetika valda», välja antud Tartus 1910. a. Suurepärased traditsioonid.

Mind rõõmustab väga, et esteetika fakultatiivsetel loengutel käivad tulevased matemaatikud ja füüsikud, arstid ja psühholoogid, majandusteadlased ja ajaloolased, rääkimata filoloogidest. Kui kuulen esteetikaringis Arstiteaduskonna üliõpilase ettekannet Picasso kohta või füüsikatudengi arutlusi poeesiast, kasvab veendumus, et ideaal — harmooniliselt arenenud isiksus — pole teostamatu unistus.

Muidugi ei saa samastada inimese esteetilist kultuuri esteetika õppimisega. Kõige tähtsam on ilu ja kunstiga vahetu kokkupuutumine. Meil tehakse selles suhtes küllalt palju. Võime siinkohal viidata näiteks TRÜ kunstikabinetile ja koorikollektiivide tööle. Kuid kui palju on veel realiseerimata võimalusi! Enamik üliõpilasi ei tea midagi kunstimuuseumist, mis asub ülikooli peahoones, selle antiikskulptuuride suurepärastest koopiatest ning gravüüride ja jooniste unikaalsest kogust. Ülikoolis loetakse kunstiajaloo kursust. Kuigi kursus on fakultatiivne, koguneb kuulama suur auditoorium. Oleks aga hea, kui üliõpilaste väiksematel gruppidel oleks võimalik vaadata ka ühe või teise kunstniku või perioodi teoste diapositiive. Samuti oleks hea, kui üliõpilased kuulaksid sümfoonilist muusikat kasvõi heliplaatidelt või magnetofonilindilt ja ei jääks ootama «Vanemuise» kontserdisaali avamist. Kas kõik üliõpilased külastavad Kunstimuuseumi näitusi? Tervitatav on idee luua ülikooli kinoklubi.

On olemas mõttetera — Ars longa, vita brevis. Kas me rikastume hingelt, kas me suudame küllastuda suurtest väärtustest ja sellega pikendada oma elu, tänu kunsti võimsusele.

L. Stolovitš

ÜTÜ XXIV konverentsi programm

26. märts kell 18. Avaplenaaristung TRÜ klubis.

1. Konverentsi avamine — ÜTÜ nõukogu esimees T. Sulling.
2. TRÜ teadusala prorektori dotsent J. Tammeoru sõnavõtt.
3. Tervitused.
4. ÜTÜ töö efektiivsuse uurimusi TRÜ-s — Õigusteaduskonna II k. üliõpil. R. Saarma.
5. TRÜ rahvakunstiansambli kontsert.
6. Tants.

27. märts kell 19
Töö sektsioonides.
RAT «Vanemuise» etendus «Kontrastid».

28. märts kell 19.
Töö sektsioonides.
Kohviõhtu, sisustavad ERKI üliõpilased ja TRÜ kunstikabinet.

29. märts kell 15.
Töö sektsioonides.
Lõpp-plenaaristung ülikooli aulas.

1. Kokkuvõte konverentsi tööst — konverentsi komisjoni esimees R. Keevallik.
2. Autasustamine.
3. TRÜ teadusala prorektori J. Tammeoru sõnavõtt.
4. TRÜ naiskoori kontsert.

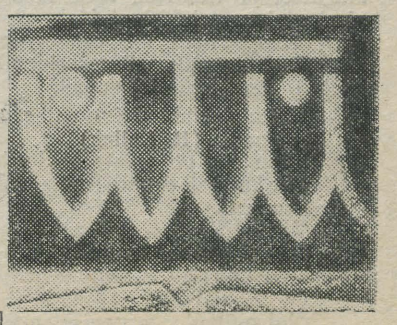

oma mätta otsast

Konn lõunasõõgi lõpetas
ja konnapoega õpetas:
«Kui sa Kurge kritiseerid,
ära nime nimeta. — — —
Siis ei Kurel ole paha,
siis ka endal hoiad naha . . .»

H. Angervaks

Lugupeetud lugeja!

Täna jõuab Teieni uus rubriik meie ajalehes. Selles hakkavad ülikooli komsomolikomitee ideoloogiasektori liikmed kommenteerima ning analüüsima mingit nädala jooksul asetleidnud sündmust või üleskerkinud probleemi, mis pälvis meie kõigi tähelepanu. Sõltumatult sellest, kas tegemist on sündmusega seesvõi väljaspool kuut sammast, püüame teda vaadelda sellelt seisukohalt, milline tähtsus on toimunul meile, kes me anno 1969 õpime Tartu ülikoolis. Vastavalt sellele valisime ka oma rubriigi pealkirja ja moto.

Poolteistsada aastat tagasi astus talupojakuues Kristjan Jaak üle Tartu ülikooli läve. Meie oleme viies põlv temast. Täna ulatame talle käe. Meie vahele jääb «Kalevipoeg», esimene laulupidu, «Sakala», Aleksandri kool, «Noor-Eesti», revolutsioonitormid, 1917 ja 1940, maailmasõjad ja klassivõitlus — kokkuvõttes ajaloo aeglane, valuline, kuid siiski e d a s i l i i k u mine. Ei suuda ma mõista neid, kes räägivad halvustavalt «tarbijate põlvkonnast» ja «massikultuurist». Oleme ju peaaegu et esimene põlvkond massikultuuriga ja teine põlvkond pasteldeta. Saagu siis temast ka igaüks kübemekese, küll järglased juba rohkem anda jõuavad. Me võime küll uhked olla oma rahvaluulekogudele, vaimsest kultuurist ja tema edasiarendamisest ilma kirjaoskuseta vahest siiski rääkida ei saa. Seetõttu on Kristjan Jaak ka alguseks. Tahaks loota, et tema sünnipäeva tähistamine ühiselt kogu ülikoolipere poolt, mis täna aulas toimub, saab meie maja uueks traditsiooniks. Traditsiooniks veidi sügavama sisuga kui need, mida «Õllepruulija» ja «Riksu Kaarli» mahalaulmisega tähistame. Tunda ennast rahva poolt läbikäidud tee pärijana, selle puhastajana ja edasirajajana on veidi raskem kui lõputult viriseda leheveergudel iibeprobleemi üle. Sigivad ka sipelgad. Rahva saatuse otsustab lõppude lõpuks ta vaimne tervis, mitte juurdekasv. Sellesse kuulub aga ka kogu senitehtu tundmine, mõistmine ja hindamine.

Möödunud esmaspäeval otsustati täissuitsetsed ja hämaras piljardisaalis peale mitmetunnilist vaagimist anda esimene Petersoni-auhind Friedebert Tuglasele.

Selles otsuses puudub nagu päevakajalisus, mida temalt oodati, sest sellest püüdis žürii teadlikult hoiduda. Kes aga arvab, et otsus oli vaid ilus žest, lugegu uuesti läbi «Loomingu» artikkel, milles vanameister näitab, kui raske on läbi kiiresti muutuvate aegade konjunktuuri iseeneseks jääda, et olla oma rahva südametunnistuseks. Seda suudab Tuglas auhinnatud artikliga, meenutades ja hoiatades vigade kordumise eest. Tuglase auhindamises ilmneb aga ka põlvkondade järjepidevus. Kuuma pea ja kõrgete ideaalidega tormati revolutsioonitulle:

«Ma tahtsin mässavail
voogudel sõita,
ta maruga võidelda — võita
ja nutta ning naerda siis
võitluse üle.»

Ajalookäik tõi esialgse raske pettumuse. Tuglas aga ei murdunud. Ta on suurema osa meie sajandist olnud eesti kirjanduse vaimseks ja organisatsiooniliseks juhiks. Ta on suuremaid rahne sellel kaljul, mille aluse rajas Kristjan Jaak ja millelt lähtudes meil tuleb oma hoonet ehitada.

On arvamusi, et üliõpilaspreemiat oleks väärinud mõni noorem, praegu ehk loetavam, vaieldavam ja rünnatavam kirjamees. Võib-olla oleks! Kuid ega ole neid ju veel nii palju loetud kui Tuglast ega ka niivõrd rünnatud kui Tuglast.

«Elame jälle süngeid aegu. Vana maailmakord organiseerib viha ja taob relvi. Inimkond on vaevalt kunagi nii närviline olnud kui praegu. Kirjaniku ülesandeks on seda mõista ning hoiatada.»

Meie ülesandeks on hoiatust mõista, hinnata ning kuulda võtta.

J. ALLIK

ÜTÜ praegu ja tulevikus

ÜTÜ eesmärkidest on olnud palju juttu. Arvamused lähevad lahku. Mõni poetab vargsi, et milleks selline ühing. Neid isegi küllalt. Vaikib aga targu, kui jutt pöördub isiklikku töösse üliõpilastega, nende suunamisele teaduse radadele. Tuuakse esile puudusi, jättes märkimata saavutused. Tunduvalt sagedamini kuuleme aga tunnustust: «Kes ei leia juba üliõpilasena teed teaduse juurde, ei jõua selleni ka pärast ülikooli». Erandid ainult kinnitavad reeglit. Ka ei saa alati pidada teadlaseks selle sõna tõelises mõttes inimest, kes kiretute ponnistuste tulemusena võib lasta oma nimekaardile trükkida teadusliku kraadi. Et leida arvuka üliõpilaspere hulgast meie õppejõududele-teadlastele väärikat järelkasvu, et enamik (ei julge öelda, et kõik) meie üliõpilasi vaatleks oma elukutse ja tööga seotud küsimusi teadlase pilguga pärast ülikooli lõpetamist, on vaja üliõpilane panna juba varakult iseseisvalt lahendama üksikuid küsimusi ning esitama saadud tulemusi arusaadaval viisil ka teistele. Sisuliselt tähendaks see üliõpilaste kaasalöömist ÜTÜ ringides. Praktika on tõe kriteerium: enamik aspirante on varem olnud seotud ÜTÜ-ga ning endistel konkursitööde tegijatel ei teki raskusi dissertatsiooniga õigeaegselt valmis saada. Pärast ülikooli lõpetamist korraldab endine ÜTÜ liige ka oma töö vastavalt kaasaja nõuetele, suhtudes oma tegevusse loominguliselt.

Praegu on ÜTÜ tööga seotud üks kolmandik meie üliõpilaskonnast. Põhiliselt sellisena on teadusliku tööga tegelejate arv püsinud mitme viimase aasta jooksul. Kas ligikaudu poolteist tuhat üliõpilast, kes võtavad osa ringide tööst, on meie ülikooli kohta palju või vähe? Raske öelda, kuid kaldun arvama, et see on piisav. Peatähelepanu tuleb pöörata sisulisele tööle, et tõesti see üks kolmandik meie üliõpilaskonnast võtaks a k t i i v s e l t osa ringi tööst ja teeks oma minipanuse teaduse arendamise. Oluline on seejuures, et üliõpilased võtaksid õppejõudude juhendamisel osa kateedri teadusliku töö plaani täitmisest. Siis on ringi töö elav ja huvitav, kasu on mõlemapoolne. See ilmneb eriti Arstiteaduskonnas (teaduskonnakirurgia, psühhiaatria, pediaatria, farmaatsia), Füüsika-Keemiateaduskonnas (eksperimentaalne füüsika, füüsikaline keemia), kuid enamikus Ajaloo-Keeleteaduskonna ringides selline seos puudub.

ORGANISATSIOONILISI KÜSIMUSI.

Lõviosa ÜTÜ nõukogu tööst võtavad enda alla konverentside korraldamisega seotud küsimused. Teenimatult väiksema tähelepanu osaliseks on saanud otsene ringide abistamine nende töös. Ringidega puuduliku kontakti põhjuseks tuleb sageli lugeda teaduskonnanõukogude esimeeste muretust või isegi lohakust, mille tulemusena vastuvõetud otsused ei jõua ringidesse, sest esimees ei leia võimalust osa võtta nõukogu tööst (Ajaloo-Keeleteaduskond, Majandusteaduskond, Kehakultuuriteaduskond). Samuti jäävad selle taha pidama ja arvestamata ringide soovid ning tekivad arusaamatused. Teaduskonnanõukogudest tegutseb parèmini Arstiteaduskonna arvukas nõukogu (esimees — M. Tiivel, hooldav õppejõud — U. Reino), kes töötab sihipäraselt ja organiseerib iseseisvalt ning edukalt Balti meditsiiniüliõpilaste teadustöö konverentsi. Teaduskonnanõukogude töös tahaks näha rohkem hooldava õppejõu suunavat kätt, eriti aga Ajaloo-Keeleteaduskonnas.

Loodame, et organisatsiooniline töö paraneb seoses ÜTÜ liikmete rangema arvestuse sisseseadmisega ning konkursi korraldamisega parimale ringile.

KONKURSSIDE KORRALDAMISEST

Ülikoolisisesele konkursile esitati möödunud aastal 76 tööd, neist enamik sai esimese auhinna. Seejuures peab märkima tööde kvaliteeti, mitme töö osas oli hindamiskomisjonil raskusi paremusjärjestuse kindlaksmääramisel. Leiti isegi, et mõni töö võiks olla aluseks juba kandidaadidissertatsiooni kirjutamisel. Nõrk ja ühekülgne oli konkurss ühiskonnateaduste osas, kus esitati ainult 6 tööd ja needki vaid ühe kateedri poolt (NLKP ajalugu). Kuhu on jäänud töö üliõpilastega teistes ühiskonnateaduste kateedrites? Kas see on põhjuseks raskustele, mis esinevad neil kateedritel aspirantuurikohtade täitmisel?

Hea eduga esineti vabariiklikul konkursil, kuhu esitati isegi rohkem töid kui ülikooli konkursile, sest osa töid valmis hiljem.

Möödunud aastal oli üleliidulisele konkursile suunatud 9 tööd, neist 5 said medali ja üks töö märgiti ära. Ministri käskkirjas toodi esile meie ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilaste tööde kõrget taset. See näitab meie tööde konkurentsivõimet ning edaspidi tuleks suunata üleliidulisele konkursile rohkem töid. Kahjuks küllaltki suur osa autoreid, kes on kirjutanud juba tunnustuse leidnud töö, ei leia enam võimalusi töö esitamiseks konkursile. Eriti on see küsimus aktuaalne ülikooli lõpetanute hulgas, mille tõttu mitte kõik paremad tööd ei satu üleliidulisele konkursile. Selline suhtumine on kõike muud kui lugupidamine ülikoolist. Väljapääs tekkinud olukorrast seisneb ilmselt selles, et parimad tööd tuleks juba ülikooli konkursile esitada vene keeles. Autoritele ja juhendajatele teadmiseks: selliste venekeelsete tööde vormistamisega seotud kulud kannab ülikool, pöörduda tuleb ÜTÜ nõukogusse. Seega vabanevad autorid, kellede töö on küllalt sisukas ja soovitatakse suunata üleliidulisele konkursile, kõikidest kuludest, mis on seotud töö vormistamisega. Need on sageli küllalt suured.

ÜLIÕPILASTE KOMANDEERIMISEST.

Kui möödunud aastal esines raskusi üliõpilaste komandeerimisega teiste õppeasutuste konverentsidele, siis käesoleval aastal ei tohiks sellist küsimust kerkida. Nimelt on ÜTÜ-l selleks otstarbeks nüüd omad, tõenäoliselt piisavad summad. Iga vähegi kopsakama töö autor leiab võimaluse oma töö tutvustamiseks väljaspool ülikooli. Selleks on ainult vaja pöörduda ÜTÜ nõukogusse vastava avaldusega, millel on juhendaja ja kateedri juhataja pealdis.

Arvestades suurenenud võimalusi, on üksikutel teenekatel ÜTÜ liikmetel võimalus minna tutvuma teadusliku tööga ja metoodikaga meie maa juhtivatesse instituutidesse ja asutustesse. Selline komandeering on heaks stiimuliks üliõpilastele, kes on otsustanud ennast jäägitult siduda uurimistööga. Nii et ÜTÜ liikmed, kaaluge ka selle uudse võimaluse kasutamist!

LÕPETUSEKS.

Neid lühiridu kirja pannes tekkis soov, et kõik meie õppejõud ja aspirandid leiaksid võimaluse ja aja tegelda üliõpilaste juhendamisega ÜTÜ liinis. Sisuliselt tähendaks see tööd meie ülikooli teaduse tuleviku heaks, meie ülikooli teaduslike traditsioonide jätkamist kaasaja kõrgenenud nõudmiste tingimustes.

Üliõpilastel tasuks omaks võtta intrigeeriv moto, mille leiame ÜTÜ teaduskonnakirurgia ringi lõpetajate kutsekaardilt: «Vähe tänatakse oma õpetajat, kui jäädakse igavesti vaid õpilaseks.»

T. SULLING

ELKNÜ TRÜ Komitees

● Viimasel büroo istungil oli arutluse all bioloogiaosakonna komsomolibüroo senine tegevus. Aruandega esines sekretär Rein T e n s o n. Bioloogiaosakonnas on ühtekokku 153 kommunistlikku noort. R. Tenson ütles, et peamiselt on tähelepanu pööratud i d e o l o o g i l i s e l e tööle: võetakse osa ülikooli RSR-i tegevusest, toimus kohtumine TRÜ rektori prof. F. Klementiga, pidevalt tutvustab büroo komsomolikomitee eesmärke ning töö põhisuundi. Põhiülesandena näeb bioloogiaosakonna komsomoliorganisatsioon oma eriala põhjalikult tundva ning ühiskondlikult aktiivse spetsialisti kujundamist. Osakonnas on organiseeritud bioloogide klubi, mille tuumiku moodustavad vilistlased. Klubis vaetakse peamiselt erialaseid probleeme. Klubi tegevus hoiab kontaktis üliõpilasi ja vilistlasi. 1968. a. sügisel toimus Käärikul bioloogide klubi sümpoosium, mis osavõtjatele mõndagi andis. Sümpoosiumil kuulati järgmisi ettekandeid:

Sisemiste faktorite osast evolutsioonis (H. Kallak)
Sisemiste ja väliste faktorite vahekorrast evolutsioonis (M. Remmel)
Mittepärilike muutuste osast evolutsioonis (T. Sutt)
Fotosünteesi evolutsioonist (J. Siimisker)
Bioloogilise organisatsiooni ja evolutsiooni seose probleemidest (K. Paaver) jt.

I d e o l o o g i l i s e töö all mõistab bioloogiaosakonna komsomolibüroo eelkõige üliõpilaste poliitilist kasvatust.

Osakonna büroo tegeleb pidevalt õ p p e t ö ö probleemidega: abistatakse dekanaati õppetöö korraldamisel, praegu toimub kursustel talvise õppesessiooni analüüs, sügissemestril korraldati I kursuse üliõpilastele seminar, tehakse ettepanekuid õppeplaani täiustamiseks jne.

S i d e m e d v i l i s t l a s t e g a. Osakonna komsomolibüroo koostas koos parteibürooga lõpetanute sotsiaal-majanduslikku olukorda uuriva ankeedi, mis on juba välja saadetud ning vastusedki saadud. Ankeedid tõid esile üsna mitmeid muret tekitavaid probleeme: sageli ei vasta töökohad eriala spetsiifikale; osa lõpetanutest on küll oma eriala head spetsialistid, kuid ei orienteeru üldpoliitilistes, kirjanduse ega kunsti küsimustes; ülikool on andnud ebapiisavalt kogemusi suhtlemiseks inimestega.

I n t e r n a t s i o n a a l s e d kontaktid on osakonnal loodud praegu Saksa DV üliõpilastega (kirjavahetuse tasemel) ning Leningradi üliõpilastega.

R. Tenson märkis, et viimasel ajal on üliõpilaskonnas suurenenud huvi komsomoliprobleemide vastu. Samaaegselt võib täheldada ka bioloogiaosakonna komsomolibüroo tegevuse intensiivistumist uute vormide otsimisel ning töös inimestega.

(Järg 4. lk.)

TEE HAKUL

Tänasega algav rubriik on mõeldud eeskätt neile, kes alles kavatsevad meie ülikooli õppima tulla ja juba praegu loevad meie ajalehte. Püüame aga rubriigi materjale valida nii, et need pakuksid huvi ka tänastele üliõpilastele. Kõik ettepanekud ja küsimused seoses rubriigi temaatikaga palume saata aadressil Tartu, Ülikooli tn. 18, ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool».

Käesolevast numbrist loete I kursuste üliõpilaste Heli Vestenbergi, Irina Seskina, Helle Niinemäe, Jüri Olli, Andrus Porgi, Otto Telleri ja Jüri Alliku mõtteavaldusi.

Kas ülikoolis on kõik nii, nagu te endale kujutlesite enne siia tulemist?

● Meile tehti Nõo koolis küll hästi selgeks kõik ülikoolisse puutuv. Nii et siin õigupoolest miski eriti ei üllatanud.

● Arvatavasti on ülikoolil müüt sellest, et tema kohta on müüt. Kõik õppejõud räägivad meile, et meil olid siia tulles illusioonid, mis nüüd hakkavad purunema. Meie arvates see küll õige ei ole. Keegi pole endale mingeid illusioone loonud. Tegelikult peab igaüks tegema endale programmi, mida ta vastavalt oma võimetele ja siinsetele võimalustele hakkab täitma.

● Lootsin, et loetakse natuke kõrgemal tasemel ja et vaba aega jääb natuke rohkem.

Keskkool ja ülikool, kui neid võrrelda?

● Ei saa öelda, et võrreldes keskkooliga siin midagi palju teist moodi oleks. Loengutel käimist nõutakse niisama rangelt kui koolis tundides käimist. Puudumist vabandab ainult arstitõend, kooliajal kirjutas tõendeid ema.

● Õppejõud ülikoolis annavad ainet palju kõrgemal tasemel kui õpetajad keskkoolis.

● Keskkoolis õpitakse nii, et tund üht, tund teist ainet. Loengutel on täpselt samuti: tükike siit, tükike sealt. Eriti põhjalikult ei võeta midagi. Kirjanduse loengutel näiteks libisetakse mitmetest suurtest meestest üsna kergelt üle.

● Ikkagi tuleb valida — kas osa loenguid ja iseseisev töö või lihtsalt kõik loengud.

Üliõpilaselu?

● Üliõpilaselu (kui midagi omalaadset) on vist samasugune müüt, nagu need illusioonidki. Mingeid spetsiifilisi omadusi tal ju on: ühiselamus elamine, õppimine raamatukogus. Kujuneb mingi uus liik sundtegevusi. Näiteks kui inimene läheb ühiselamutrepist alla puhvetisse, pillub ta tingimata käes tühja pudelit ja kui trepil mõni tuttav vastu tuleb, peab ta talle tingimata midagi ütlema, enamasti valju häälega ja midagi täiesti ebavajalikku.

● Keskkoolis on peamiseks suhtlemiskohaks klass, siin on teised võimalused, näiteks kohvik.

● Ülikoolis on muidugi kokkupuutumisvõimalused huvitavate inimestega palju suuremad kui kuskil mujal. Näib, et need kokkupuuted annavad rohkemgi kui loengud.

● Tulusad on ka igasugused fakultatiivkursused.

● Püüan hästi palju käia igasugustel üleülikoolilistel ettevõtmistel, et eluga kursis olla ja teada, mida kuskil tehakse.

Miks tullakse ülikooli?

● On täiesti omaette küsimus, miks inimene õpib. Vähe on ju tegelikult neid, kellele teadmised on väärtuseks.

● See on lihtsalt niisugune hea komme — tulla ülikooli. Keegi ehk ei oskagi seda päris täpselt põhjendada, miks ta siia tuleb. Midagi peab ju tegema ja õppimine on tuttav tegevus.

● Hariduseta pole tänapäeval lihtsalt võimalik saavutada ühiskondlikku prestiiži. Sellegipoolest ei peaks kaugeltki mitte kõik keskkoolilõpetajad ülikooli tulema.

● Ideaalne oleks olukord, et õpivad ainult need, kes õppida tahavad, et kedagi ei sunnitaks õppima.

Mida soovitate tuleva-aastastele sisseastujatele?

● Kõik peaksid õppima m õ t l e m a. Keskkoolis tehakse mõned asjad liiga selgeks — mentaliteediga see on hea ja see on halb, nii ei tohi, aga nii peab. Igaüks peaks õppima ise otsustama, mis on mis.

● Loengute seast peaks igaüks kohe varsti leidma enda jaoks kõige olulisema ja vähem tähtsa. Võib-olla on seda kergem teha neil, kes on keskkooli ja ülikooli vahel veel midagi teinud?

● Ülikooli sisse saada on palju kergem kui siin olla. Sissesaamine on tihti juhuslik, siin olemine aga ikka pidev protsess.

Kirja pani R. TIMAK

Toimkonna delegatsioon

TUGLASE KODUS

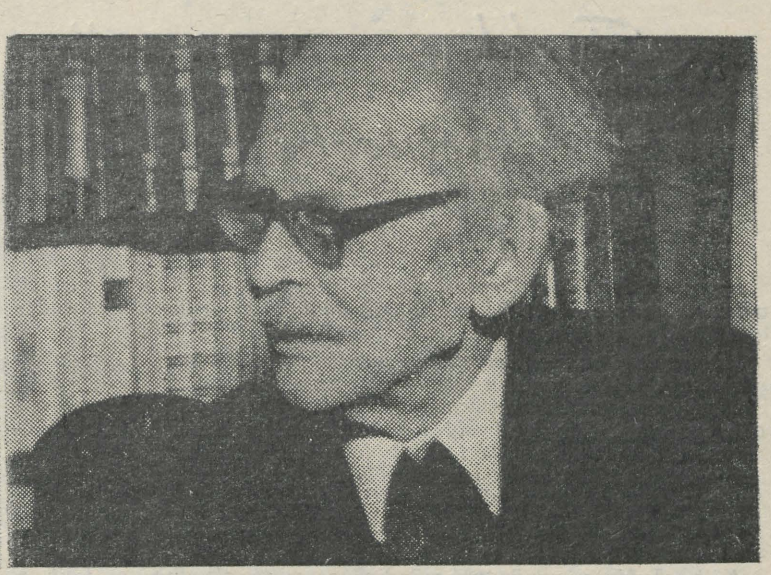

...TULEVA NÄDALA ALGUL SÕIDAB TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI DELEGATSIOON UUESTI TUGLASELE KÜLLA. ÜLIKOOLI REKTOR PROF. F. KLEMENT ANNAB ESIMESELE LAUREAADILE ÜLE TAMMEPUUST MEDALI JA AUHINNA-ÜRIKU.

Neljapäeval nädal tagasi külastas Kristjan Jaak Petersoni kirjandusauhinna toimkonna delegatsioon (Ain Kaalep, Einar Kraut, Sirje Endre) Eesti NSV rahvakirjanikku Friedebert Tuglast tema kodus Tallinn-Nõmmel.

...Olime esimesteks, kes teatasid Friedebert Tuglasele, et tema on Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasnoorsoo kirjandusauhinna esimeseks laureaadiks. Ühes suure lillekorviga andsime vanameistrile üle tervitused ülikoolipere poolt. Raske on kirjeldada Tuglase tänulikkust ning südamlikke sõnu üliõpilasnoorsoole tunnustuse eest.

...Kristjan Jaak Peterson oli esimene eesti rahvusest üliõpilane taasavatud Tartu ülikoolis. Ta oli esimene eesti luuletaja, kelle looming on hinnatav oma kunstiväärtuse poolest. Kristjan Jaak Petersoni tõelisteks avastajateks olid käesoleva sajandi algul Friedebert Tuglas ja temaaegne kirjanduslik põlvkond. On nii mõndagi ühist praeguse, Tuglase- ning Petersoni-aegsete põlvkondade vahel: otsingud , rahutu vaim, huvi ning süvenemine eesti rahvusliku kultuuri iseärasustesse. Või nagu Friedebert Tuglas ise kirjutab tsüklis «Tuhat aastat»: / Millest laulab, millest vestab / tänapäeva jutumees? / Laulab endast, vestab ajast / kõigest sest, mis tundes, mõttes. / See on see, mis ühendanud laululoojat, jutumeest — / tuhat aastat tagasi — / tänapäeva õhtuni. /

...Friedebert Tuglas, ehkki mõni aeg tagasi 80-ndat juubelit pühitsenud, on nooruslik, reibas ning terava vaimuga. Tunneb suurt huvi Tartu kirjanduselu, üliõpilasnoorsoo praeguste rõõmude-murede ning vanade tuttavate vastu. Tema ning abikaasa Elo Tuglasega pidasime aru praeguse noore põlvkonna mõttemaailma, kirjanduse ja kunsti arengusuundade, Paul-Eerik Rummo «Tuhkatriinumängu» ja palju muu üle. Meenutasime Kr. J. Petersoni, tema kirjanduslikku pärandit. Rääkisime täna ülikooli aulas toimuvast kirjandusauhinna väljaandmise pidulikust tseremooniast. Kahjuks küll ei saa Friedebert Tuglas tervise halvenemise tõttu Tartusse sõita, kuid, nagu ta ütles — «Olen oma soovides ning mõtetes sellel päeval ülikooli aulas».

Fr. Tuglas kinkis igale meist koos pühendusega oma vastilmunud raamatu «Muutlik vikerkaar».

S. ENDRE

Muutliku vikerkaare all

A. Kaalep

Eesti kunstilise kirjanduse iga on küll pikem kui kolmsada aastat, ent ometi — kui suur osa sellest koosneb ainult **algatustest**, pioneeride ja esmaavastajate loomingust! Kas ei kesta see alustamise-asutamise aeg teatud mõttes tänini, mil me maailma suurel ümberkujunemise ajastul omagi vaimse loomingu struktuuri tekkiva-kangastuva sotsialistliku maailmakultuuri mõõtmeis üha ja uuesti taasloome? Kunagi tulevikus näib ehk terve see aastatuhande-kolmandik **klassikalise ajastuna** Thomas Manni mõttes: «Klassikaline ajastu, see on patriarhide ajastu, müütiline ajastu, alustava loomise ja rahvusliku elu kujunemise ajastu.»

Selles suures tulevikuperspektiivis ei ole me muidugi veel võimelised oma kirjanduse nähtusi vaatlema. Kuid teiselt poolt peaksime suutma just meie, ise veel selle «alustava loomise» sees, seda terasemalt hoomata eelnevate sugupõlvede suurt mõtte harmooniat nimelt jätkuva algatamise tähe all. Võib-olla esmakordselt sai sellest teadlikuks meie kultuurimeistrite **1905. aasta generatsioon**, see, kelle aktiivsemat osa nimetatakse «Noor-Eesti liikumiseks». Need Venemaa rahvaste revolutsiooniliikumisest virgutatud noored, kes meie sajandi esimesil kümnendeil välja kujundasid selle sajandi eesti kultuuri põhimustri, olid teadliku pilgu heitnud ka minevikku. Kristjan Jaak Petersoni ja Juhan Liivi töö, mille tõeline väärtustamine on üks selle generatsiooni teeneid, seisis nende ees suure eeskujuna.

Oma Koidula-kõnes (1929) rääkis Friedebert Tuglas:

«Milline võrdkujuline sisu on 110-ne aasta eest kirjutatud Kr. Jaak Petersoni proosapalal «Üks jutt». Kuskil tundmatus kohas Tartu ja Riia vahel peatub rändur-luuletaja õises metsas. «Külm tuul puhus metsas ja ajas lund hange.» ütleb ta. «Metsas, lumise männipuu all, pisukese tule juures istus Jaak... Ta oli üksi metsa sees: tuleleek tõusis üles ja raksus põledes.» Selle tulekese valgel mõtiskles noor laulik ihuüksi oma vanemaist ja vanemaist laulemas mõttes — kogu rahvast ning selle keelest, mis pidi kord laulutules taevani tõusma, et «igavikku omale otsida».»

Kuid mitte üksnes rahvusliku kirjanduse mõõtmeis, vaid ka maailmakirjanduse aspektist on Tuglas seda «esimest nooreestlast» vaadelnud. «Marginaaliast» loeme:

«Kr. J. Peterson oli eesti uusromantilisele voolule sedasama, mis A. Chénier prantsuse ja Hölderlin saksa romantikuile — eelkäija, progoon. Ta toetus niisama muinasklassikale nagu needki. Ja isegi tema tegevusaeg ei erinenud palju nende omast. Kahju ainult, et järglased nii hilja pidid tulema!»

Tuglase väikesest poeemist «Tuhat aastat» leiame otsekui kokkuvõtte:

Tee on kauge, — palju käidud,
palju rohkem käia veel.
Tõuseb noormees, astub öösse,
tähitusse tuisulumme.
Lääne poole, lõuna poole, —
esimene, —
põues tuli, paunas värsid, puusal mõõk!

Kristjan Jaak Petersoni postuumne kuulumine Tartu noorurite Friedebert Tuglase ja Gustav Suitsu sõprusringi on eriti tähendusrikas just sellepärast, et kõigi nende looming on alati olnud suureks vastuväiteks meie kultuurielu provintslik-väikekodanlikule piiratusele ning selle teadlikele või ebateadlikele apologeetidele — väärika, endastmõistetava tõendina sellest, et eestigi kirjandus on astunud Goethe nähtud ning Marxi ja Engelsi poolt rõhutatud maailmakirjanduse kujunemise ajajärku, sellesse ajajärku, kus luuakse **internatsionaalne kultuur**, nagu me tänapäeval ütleme.

Jah, «muutliku vikerkaare all» on see kõik toimunud. Ikka on sel Muredemaal olnud nii, et «kõik see, mis näib nii rahulik ja töökas, võib mõne äkilise katastroofi tõttu puruneda, hävida, nagu saar, mis vajub jäljetult ookeani lainetesse». Kuid see alaline valvelolek, kestev ohutunne on sajandite jooksul võib-olla seda enam teritanud ja kirgastanud nägija pilku.

Friedebert Tuglase looming on suur ja rikas. Kaht selle uusimat vilja — «Muutlikku vikerkaart» ja artiklit «Ühe teose saatusest» on esile tõstnud Tartu üliõpilasnooruse esimene kirjandusauhind, millele antud Kristjan Jaak Petersoni nimi. Esimene neist on kahtlemata üks eesti nõukogude kirjanduse suurimaid lüürika-raamatuid — proosa- või värsivorm, emotsionaalsem või filosoofilisem sisuarendus ei ole printsipiaalseks eraldajaks võimsa poeetilise tervikpildi raamidest. Ja kas ei ole need kuue aastakümne loomingust valitud palad (neist umbes kolmandik esmakordselt trükitud) kokku otsekui kroonika sellesama 1905. aasta generatsiooni suurest teest, niisiis juba lüürilistest elementidest moodustuv eepos? Artikkel «Ühe teose saatusest» meenutab meile, et Tuglase loomingu üheks väga väärtuslikuks osaks on alati olnud esseistika ja publitsistika, mis kunagi kõige teravamagi aktuaalsuse eest tagasi pole kohkunud. (Millal näeme uustrükis tema monumentaalse «Kriitika» kõike kaheksat osa?)

Kristjan Jaak Peterson oli suur algataja. Friedebert Tuglas on üha edasi suur algataja. Kui palju algatusi seisab ees meil — nii keskealistel, noortel kui veel nooremail, neilgi, kes pole sündinud? Ja **kui muutliku vikerkaare all?**

Kaljuses Norras,

R. Põder

(Algus «TRÜ» nr. 6)

Ekspeditsioon viis mind hiljem ka Islandisse. Koolipoisipõlvest peale oli see saar tundunud mulle alati kauge ja kättesaamatuna nagu maailma äär.

Island ei ilmunud mulle tõelisuses nii, nagu kirjutatakse tavaliselt reisikirjades: «Siis hakkas kaugusest paistma maa...»

Oli vaid udune Norra meri. Õhtul äkki udu kadus. Ja kivise kakofooniana tõusis merest Islandi rannik. Päike kustus merre ja tõusis uuesti. Öö jäigi saabumata. Selliselt kogesin ainulaadset kesköösöpäikest.

Sel varahommikul sisenesime Seydisfjördi. Päikeserahus fjordipeegel oli nii sinine, et meenutas millegipärast Matisse'i maalide resoluutset sügavtooni ja seepärast lõunamerd. Fjordi ümbritsevad mäed tundusid kurjast muinasjutust väljunutena mingi sünge lavateose dekoratsioonidena. Astmehaaval, järgides kunagisi laavavoolusid, tõusis kallas kilomeetrikõrguseks järsakuks.

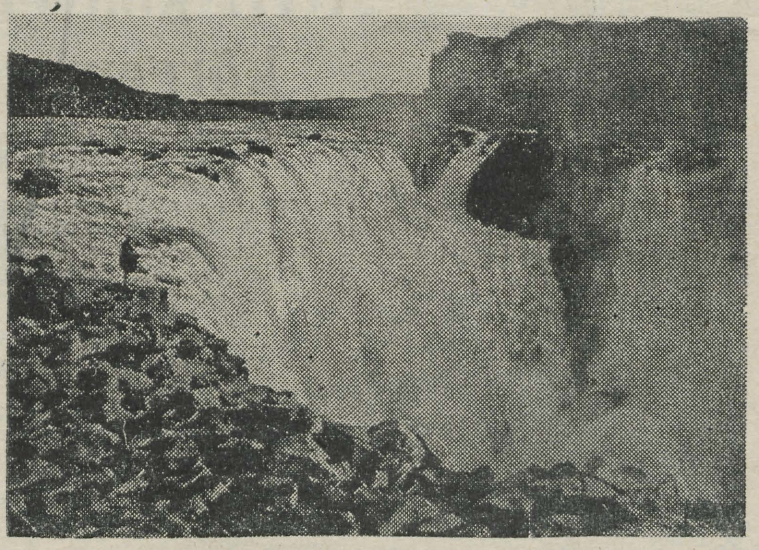

DETTIFÖSSI KOSK.

Fjordi tippu, mägede pealetungiva raskuse piirile, oli ennast peitnud Seydisfjörduri sadam, Ida-Islandi suurim kalalinn. Linn muidugi Islandi mõõtmeis. Tegelikult kobar värvikaid maju kirikutorni, koolimaja ja haigla ümber.

Siin Seydisfjörduris toimus nn. «heeringamiiting», meie kolme maa ühise ekspeditsiooni tulemuste arutamine.

Kala ja islandlane on lahutamatud. Kunagi, kui siinsetes vetes olid veel suured heeringaparved, elas Seydisfjördur palju rutukamalt, palju suursugusemat elu. Tookord ühendas veealune kaabel mitte pealinna, vaid Seydisfjörduri kaudu saart mandriga. Uhkusega räägiti veel nüüdki sellest, et ühe vulkaani purske ajal kannatada saanute kassasse olevat Seydisfjördur andnud lõviosa.

veel kaljusemas Islandis

Siis aga lahkus heeringas Ida-Islandi rannikuvetest, elu linnas soikus. Praegusel ajal omandab Seydisfjördur oma endise ilme vaid lühikesel kevadel, mil siinsetesse vetesse tuleb uuesti kala.

Seydisfjörduris seisime kolm päeva. Linna kivinõkku suletusest ei olnud peaaegu kuhugi minna. Üksainus kitsuke tee siduski teda peale mere ülejäänud maailmaga. See tõusis fjordi jätkuna tõusveelistest koskedest mööda ja jätkus kõrgemal orus Reykjaviki suunas. Tee ääres seisis vana islandi kõrts, tubades ajast pruunistunud mööbel ja vanaaegses kaminas siiski heleda leegiga põlemas. Mõnus õhtu selles on jäänud orelihäälse ja rahvalaulukajasena alles.

Islandi inimestes on pisut eestilikke jooni, kõigile põhjarahvastele omast tasakaalukust ja looduselähedust.

Väikese sadama kitsaste kaide ääres ei olnud kõigile ekspeditsioonilaevadele ruumi. Nii seisidki meie «Fridtjof Nansen», norralaste «Johan Hjort» ning Islandi mereinstituudi «Arne Friedriksen» kõrvu nagu vennad. Mõtlesin siis jälle mõeldud teemal, kuidas inimesed elavad edasi kivisse raiutult nagu Grieg või nii endaväärselt laevanimedes nagu need mereuurijad.

Alles lahkumise eel Seydisfjördurist mõistsin, milles peitub põhjamaa linnade näiline omapära. Mägede kilomeetrikõrgus annab neile mängumajadele vee ääres nii vajaliku ja tunnustava kivise fooni.

Ja olgu see pisut romantiline, ma paigutaks ühe Aleksandr Grini fantaasiamaa sinna Islandi laiusele.

Olid mitmed tormipäevad, enne kui laev Murmanskisse jõudis. Pärast saabus ka Tartu — kõigi reiside ja mõtete alguspunkt.

„Tuhkatriinumängu" toetuseks

Moto: See sünnib toas, teateris...
Ado Reinwald

Lugemata veel ühtegi arvustust, kuulnud vaid umbisikulist nurinat, võtan mina P.-E. Rummo «Tuhkatriinumängu» lavastuse oma kaitse alla.

Jah, muidugi on see niisama tobe, see täielik jaatamine, kui igal-juhul-eitaminegi, sest ei oma ju kunstiteos omaette mingit väärtust, mingit väärtust peale pruukimisväärtuse, ja ei pruugi seegi kõigile ühesugune olla ega olegi. Kas h e a või h a l b, tähendab ikka vaid m e e l d i m i s t või m i t t e m e e l d i m i s t ja rumal oleks selle üle vaidlustesse laskuda. Jääb ainult vastaline hinnang alla neelata ja lisada, et mulle meeldib küll, või, et mulle küll ei meeldi.

«Tuhkatriinumängu» lavastus ignoreerib saali, täpsemalt: ignoreerib saali kui pealtvaatajat.

Käib «Tuhkatriinumängu» mängimine, mitte etendamine. Kõik ei toimu üldse saali, vaid mängijate endi pärast. Mäng on tarvis lihtsalt maha mängida. Pole enam tähtsust ei laval ega dekoratsioonidel, ei kostüümidel ega valgusel — see kõik olgu loomulik, olgu iseenesest. («Keha olgu inimesel nii, et teda ei tunnegi, sest kui ta ennast tunda annab, on midagi juba korrast ära», on tähelepanuväärselt märkinud Kaarel Ird.) Pole vaja mingeid saali-ütlemisi, mingeid deklaratsioone. Mäng ise nõuab ainult mängimist.

Selline lugupidamatu suhtumine muidugi solvab teatrikülastajat, tekitab protesti, aga ehk virgutab ka tõestamaks, et temagi toimuva kogu hingega suudab võtta.

Mäng aga nõuab mängimist, annab osa igale soovijale ja läheb segamatult edasi. Te kas jääte või lahkute, kas mängite kaasa või jääte hoopis kõrvale. Kõik te võite osalised olla, kui teil ainult mängulusti jätkub ja te kaasa teha ei häbene. Pole tarviski kõike alati väga tõsiselt võtta, aga ka mitte põlata.

Eks ole ju kogu kunst omamoodi mäng, samuti rituaalid, tseremooniad jne., sport siis ammugi. (Minu poolt on see siin kaugel üleolevast suhtumisest, ise hoolin ma neist vägagi. Panem et circensis!)

Olge siis kui staadionitribüünidel, häbenemata trampimast, plaksutamast, hinge või põialt pidamast, kuis kellegi väärikusele kohane.

Kes kõrk on kaasa mängima, ei saa «Tuhkatriinumängust» tuhkagi.

JOEL SANG

Kes on hea ja kes on halb!

Ühiselamutest

Sügisel, kui Käärikul toimus ülikooli ametiühinguaktiivi laagerseminar, otsustati ühendada ametiühingu ja komsomoli jõud ühiselamuid puudutavate küsimuste lahendamiseks. Moodustati organ, kuhu kuuluvad ametiühingukomitee ja komsomolikomitee ühiselamute sektorid ning ühiselamute nõukogude esimehed. Selle komisjoni ülesandeks on kõigi üleskerkivate küsimuste lahendamine:

- Aidata kaasa ühiselamute varustamisel üleskerkivate küsimuste lahendamisele (seda küll peamiselt vahendajana ülikooli administratsiooni ees).
- Suunata ühiselamute nõukogude tööd.
- Arendada omavalitsust ühiselamutes.
- Üliõpilaste majutamisega seotud probleemid.
- Kontrollreidid, mille tulemusena pannakse ühiselamud paremuse järgi ritta.

Uued vormid ei saa alati kohe hoogu sisse, nii ka eespool nimetatud komisjon. Kevadsemestri algul aga hakkas asi siiski liikuma. Esimesed käigud ühiselamutesse on tehtud ja edaspidiseks on lahendamist ootavaid küsimusi palju.

Kõige suuremaks probleemiks on ruumikitsikus. Sellest tuleneb ka asjaolu, et **ühiselamus nr. 2 (Pälsioni 23)** ei ole puhketuba.

Tiigi 78-ndas puuduvad nii puhkekui ka õpperuumid. Viimastest tuntakse aga sessiooni ajal kõige enam puudust. Tuleks korraldada elu nii, et A-klubisse enam kedagi ei majutataks ja sisustada see õppetoana. Et kõnesolev ühiselamu on vanim ja elamistingimused võrreldes teistega kõige halvemad, siis oleks väga vajalik sinna muretseda uut mööblit. See muudaks tublisti sisemist pilti.

Pälsoni 14. nõukogu esimees arvas, et maja keldris asuv endine tõsteruum tuleks muuta mugavaks puhketoaks. Sellisel juhul ei tarvitseks külalistel istuda toas voodiserval, vaid nad võiksid palju hubasemates tingimustes vestelda. Et seal ruumis midagi tähtsat teoksil ei ole, siis loodame, et see nii saabki olema.

Leningradi mnt. 89 ühiselamu on kõige uuem, võiks arvata, et seal on kõik korras, kuid ometi ei ole see nii. Kuigi puhketubadesse on välja antud pehme mööbel, ei püsi see seal paigal. Osa inimesi arvab, et milleks hoida tugitoole kusagil koridoris, kui võib nad hoopis endale tuppa viia, ja nii ka tehakse. Samal moel kaovad pildid seintelt. Ka lohakust on palju. Sellepärast on tulnud ajutiselt keelata televiisori vaatamine, sest hommikuks nagu oleks ruum maavärisemise üle elanud. Toolid segi, põrandal suitsukonid ja tuhk. On kuulda, et segadust aetakse vahel ruumikitsikuse süüks, kuid uue ühiselamu valmimiseni tuleb läbi ajada sellega, mis on, korratus ei ole vabandatav.

Ühiselamu nõukogul tuleks siin rohkem oma valitsevat kätt näidata.

Lõpetuseks.

Tuleb **ära märkida** ühiselamu nr. 3 (Pälsoni 14) nõukogu tööd, head korda Tiigi 14-ndas ja ka Tiigi 78-ndas.

Kontrolli tulemused on kõik üksikasjaliselt kirjas ja arutatakse läbi halduspprorektori juures.

21. ja 28. veebruaril arutati ühiselamute probleeme ka ELKNÜ TRÜ Komitee büroo koosolekul, kuulati ära ühiselamute nõukogude esimeeste aruanded tehtust ja tulevikukavatsused. Võeti vastu otsus, mis on ühtlasi ka ühiselamute komisjoni tegevuse aluseks.

K.-E. MORNA

TEATED • TEATED

TEADAANNE

Valimispäeval, 16. märutsil, kell 9.30 demonstreeritakse Vanemuise tn. 46 ringauditooriumis järgmisi filme:

1. «Reisialmanahh» nr. 20, 22, 25 ja 26.
2. «Viiuli ja relvaga»
3. «Inimene ja mets»
4. «Kahekümnes sajand»

AGITPUNKTI JUHATAJA

TÄHELEPANU!

Pärast remonti on taas avatud Vellavere puhkebaas. Nüüd on selle hooldajaks Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilane R. Lihtmaa. Sooviavaldustega pöörduda TRÜ a/ü Komiteesse.

TRÜ A/Ü KOMITEE

ELKNÜ TRÜ Komitees

(Algus 2. lk.)

Aarne V a i k (ELKNÜ TRÜ Komitee büroo liige) lisas kaasaruandes, et kuna osakond ning kursuste kollektiivid on väikesed, siis on ühtehoidmise vaim hea. Mitmedki ettevõtmised (informatsiooni levik, õppesessiooni analüüs, ideoloogilist laadi koosolekud gruppides jne.) on paremini korraldatavad kui suuremates kollektiivides.

Nii osakonna, dekanaadi kui ka parteibürooga on loodud hea töövalane kontakt, see fakt on noorsooühingu tegevuses küllaltki oluline.

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo otsustas hinnata bioloogiaosakonna komsomolibüroo senise tegevuse h e a k s ning soovitab osakondade komsomolisekretäridel pöörduda positiivsete töökogemuste omandamiseks selle osakonna komsomolisekretäri R. Tensoni poole.

● ELKNÜ TRÜ Komitee 21. ja 28. veebruari istungil arutati TRÜ ühiselamute nõukogude tööd käesoleval õppeaastal. Kuulati ära nõukogude esimeeste aruanded ja komitee mks. sekretäri K. Morna kaasettekanne kontrollreidide tulemustest ühiselamutesse. Büroo märkis ära Pälsoni tän. 14 nõukogu head tegevust üliõpilaste elu organiseerimisel ühiselamus, Tiigi tän. 14 ja Tiigi tän. 78/80 nõukogude töö hinnati heaks ning Pälsoni tän. 23 rahuldavaks. Leningradi mnt. 89 nõukogu senist tööd tuleb lugeda mitterahuldaseks. Ajalehe tänases numbris annab K. Morna ülevaate praegusest olukorrast ühiselamutes.

● Büroo istungil kinnitati TRÜ 1969. a. suvetööde staap: juhataja — Urmas E h a s o o (Õigusteaduskonna II k., komitee liige) ja Jaak V i l l e r (vene filoloogia osakonna II k., komitee liige). Arutati läbi suvetööde korraldamine ning staabi tööfunktsioonid. Üle 350 üliõpilase hakkab tänavu suvel töötama ülikooli kapitaalehituste osakonnas, Maarjamõisa ja Kääriku ehitusobjektidel, vastuvõtukomisjonis ning raamatukogus.

Bürool kinnitati Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva TRÜ ettevalmistav staap järgmises koosseisus: Ülo Kaevats (füüsika III k.) — staabi ülem, Einar R a h u m a a (Õigusteaduskonna III k.), Anne K u r e p a l u (ajaloo V k.), Jaan S o o t a k (Õigusteaduskonna III k.), Valdur S a a r (Õigusteaduskonna III k.), Lehte P ä r n (Arstiteaduskonna V k.) ja Siim K a l l a s (Majandusteaduskonna II k.).

● Teisipäeval, 11. märtsil toimus komsomolikomitee INFORMATSIOONIKOOSOLEK. Juttu oli Ülikooli komsomoliorganisatsiooni ettevalmistusest ELKNÜ Keskkomitee pleenumiks, praegu kursustel toimuvatest koosolekutest ja õppetöö analüüsist, ELKNÜ TRÜ Komitee delegatsioonide sõidust Krakovisse ja Debreceni, Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevast ning vabariigi üliõpilaskomsomoli aktuaalsetest probleemidest. Rääkisid S. Endre, P. Vihalemm, T. Sutt, P. Järve ja D. Visnapuu.

TEATED

ÜTÜ PSÜHHIAATRIARINGI KOOSOLEK

toimub kolmapäeval, 19. märtsil kell 18 Tartu Vabariikliku Kliinilise Psühhoneuroloogia Haigla auditooriumis.

Päevakorras:

1. Ettekanne «Skisofreenia ravimeetoditest». E. Põllu (V k.).
2. Haige demonstratsioon.

RINGI JUHATUS

KURSUSTE SEKRETÄRID!

K o l m a p ä e v a l, 19. märtsil kell 17 ootame teid komsomolikomiteesse. Räägime jooksvatest ülesannetest ja toimuvast Kääriku laagrist.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE SEKRETÄRIAAT

TÄHELEPANU! VIIMASTE KURSUSTE GRUPPORGID!

E s m a s p ä e v a l, 17. märtsil kell 17 ootame teid komsomolikomiteesse, et rääkida suunamisega seoses olevatest küsimustest.

Tartu Riikliku Ülikooli rektori KÄSKKIRI

(Algus 1. lk.)

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSALA TÖÖTAJATEST

helioperaator Elfriide Kiisile, inspektor Dabita Laumetsale, raamatupidaja Liida Kõrtsile, koristajatele Helene Kusmale ja Alma Haavistele, majahoidja Selma Kuklasele, telefonist Laine Ibrusele, tehnik Marta Valkile.

TEADUSLIKUST RAAMATUKOGUST

van. raamatukoguhoidjatele Linda Haidakule ja Elfride Jäärile, raamatukoguhoidjatele Tiiu Aavale ja Helvi Soontakile.

II

Premeerin rahaliselt lepinguliste ja teaduslike uurimistööde eduka täitmise ning sellele kaasabi osutamise eest.

1. LEPINGULISTE TÖÖDE SUMMADEST

vanemlaborante Aime Laidnat ja Sirje Roossonit, vanemõpetaja Anu Marksood, nooremaid teaduslikke töötajaid Eda Jagomäge, Tiina Raitviiru ja Evi Ladvat, insener Aino Otsa, laborant Liidia Kurtukovat, sekret.-masinakirjutajaid Lilian Mäge, Vaike Peebot ja Irene Tüüri, stenografist Benita Visselit, kantseleijuhataja Hildegard Kivistikku, vanemkaubatundja Hilda Põltsamaad, van.-raamatupidaja Reet Kangrot, raamatupidaja Evi Siilanaruskit, laekur Hilda Laari, abitöölist Sirje Noobelit, meister Mare Kermat, tehnik Milaniida Pastakut, kaadriosakonna ülemat Asta Liivakut.

2. PROBLEEMLABORATOORIUMIDE SUMMADEST

vanemlaborante Malle Moldaud, Gertrud Rümmelit, Valve Kallikorni ja Malle Saluperet, laborante Tiiu Raudamit, Valve Hütti, Lia Temmerit ja Salme Kangurit, preparaator Nelli Užasnovat, insener Küllike Realod, nooremaid teaduslikke töötajaid Maria Voroninat, Asta Madissoni, Koidula Piiri ja Delila Ennot, aspirantuuri juhatajat Salme Laari.

TRÜ rektor

EÕT-s on tegutsenud ka üliõpilased

Üheaegselt EÜE-ga alustati märtsikuu esimestel päevadel avalduste vastuvõtmist ka Eesti Õpilaste Töömalevasse, mis tänavu läheb vastu oma kolmandale töösuvele. EÕT põhikoosseisu moodustavad 16—17-aastased noormehed ja neiud vabariigi keskkoolidest ja tehnikumidest. Töömaleva laagrid korraldatakse tänavu Harju, Rakvere, Pärnu, Tartu, Viljandi, Kohtla-Järve, Hiiumaa ning Kingissepa rajooni sovhoosides, kolhoosides ja metsamajandites. Maleva kogusuuruseks on planeeritud 400—500 õpilast.

On arusaadav, et selleealised noored ei suuda veel täiesti iseseisvalt korraldada oma elu malevas ning vajavad seetõttu autoriteetset juhti laagrikomandöri näol.

Varasematel aastatel on laagrikomandöridena edukalt tegutsenud üliõpilased, neist tunduv osa TRÜ-st. Möödunud suvel töötasid malevas Toomas Samm ja Jüri Sikkut füüsika pedagoogilisest osakonnast, Kusti Kokk vene filoloogia osakonnast, Heldur Post kehakultuuriteaduskonnast ja Toomas Tromp Õigusteaduskonnast. Osa neist sooritas malevas ühtlasi oma suvise pioneerilaagri praktika. **Ka tänavu on III kursuse üliõpilastel võimalik suvine pioneerilaagri praktika sooritada EÕT-s.**

EÕT staap kutsub noormehi, kes tunnevad huvi töö vastu 16—18-aastaste noortega ning omavad ka mõningaid pedagoogilise töö kogemusi, suvevaheajaks tööle Eesti Õpilaste Töömalevasse.

Esmakordselt moodustatakse tänavu maleva juurde aiandusbrigaadid 13—15-aastastest õpilastest. Tudengid (ka neiud), kellele rohkem meeldib töö nooremate õpilastega, võiksid asuda nende brigaadide etteotsa.

Tingimused töötamiseks malevas on lühidalt järgmised:

1) maleva tööperiood algab 20. juunil ja kestab kuni 8. augustini,

2) maleva laagri suuruseks on 30—50 õpilast, suuremates laagrites on kaks komandöri,

3) laagrikomandöridele makstakse palka 90—100 rbl. kuus, peale selle on majandites olemas täiendavaid teenimisvõimalusi,

4) aprillikuus korraldatakse Käärikul tulevastele laagrikomandöridele 3-päevane seminar-laager.

Kõiki neid, kes on huvitatud töötamisest EÕT-s, palume tulla ELKNÜ TRÜ komiteesse kolmapäeval, 19. märtsil kell 20, kus on võimalik saada ka täpsemat informatsiooni, või siis pöörduda vastava sooviavaldusega vahetult ülikooli komsomolikomitee poole.

T. TROMP
EÕT komandöri asetäitja

ÜTÜ konverentsid teistes kõrgemates koolides

● Užgorodis toimub 1.—9. maini k. a. üleliiduline etnograafide konverents. Teesid ja avaldused konverentsist osavõtuks saata hiljemalt 1. aprilliks aadressil: г. Ужгород. Московская набережная 19, Истфак. Уж. ГУ, кафедра Всеобщей истории (оргкомитет VII ВСНЭ.)

● Käesoleva aasta aprillikuus toimub Kiievi Riiklikus Ülikoolis geoloogiateaduskonna üliõpilaste teaduslik konverents. Töösektsioonid: paleontoloogia, mineraloloogia-petrograafia, geofüüsikalise luure meetodid, hüdrogeoloogia ja inseneri geoloogia. Sooviavaldused konverentsist osavõtuks saata ÜTÜ nõukogu kaudu.

● Odessa Riikliku Ülikooli keemiateaduskonnas toimub üliõpilaste teaduslik konverents k. a. aprillikuu algul. Ettekannete teesid esitada enne 20. märtsi.

● Petrozavodski Riiklikus Ülikoolis toimub üliõpilaste teaduslik konverents 21.—24. aprillini. Konverentsil töötavad järgmised sektsioonid: matemaatika, füüsika, ajalugu, kirjandus, soome keel, bioloogia, meditsiin, ehitus ja arhitektuur. Teesid esitada enne 31. märtsi.

● Kiievi Riikliku Ülikooli bioloogiateaduskond korraldab 7.—9. aprillini k. a. üliõpilaste teadusliku konverentsi, kus töötavad järgmised sektsioonid: biofüüsika, biokeemia, bioloogia, teoreetiline bioloogia, eksperimentaalne bioloogia, molekulaarbioloogia. Konverentsist osavõtu soovist teatada enne 31. märtsi.

● Kaasani Riikliku Ülikooli Õigusteaduskond korraldab üliõpilaste teadusliku konverentsi 28.—29. märtsini k. a. Avaldused osavõtuks esitada ÜTÜ nõukogu kaudu.

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1709. MB 00482

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (732) Reede, 21. märtsil 1969 XIII aastakäik

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumis

Suurte teenete eest nõukogude teaduse arendamises andis NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium k. a. 13. märtsi seadlusega sotsialistliku töö kangelase nimetuse koos Lenini ordeniga ning kuldmedaliga «Sirp ja vasar» 62 silmapaistvamale teadlasele, sealhulgas Eesti NSV Teaduste Akadeemia akadeemikule Feodor Klementile.

Õnnitleme!

20 aastat neuroloogiaringi

1949. aasta veebruaris asutati praegune ÜTÜ neuroloogiaring. Ta on üks vanemaid erialaringe TRÜ Arstiteaduskonnas.

Ring on 20 aasta jooksul esitanud 40 auhinnatööd. Paljud neist on saanud vabariiklikud auhinnad, üleliidulise tunnustuse on saavutanud N. Ajasta, H. Eiso, E. Laksbergi, H. Taba, R. Põllumaa, L. Karu, E. Rivise ja T. Tombergi tööd.

Ringi liikmed on esinenud arvukate teaduslike ettekannetega üliõpilaste konverentsidel ka väljaspool meie vabariiki. On esinetud Kaasanis, Kaunases, Leningradis, Riias, Jerevanis, Kiievis, Tbilisis, Rostovis, Vilniuses, Simferoopolis, Gorkis ja mujal.

Enamik praegu töötavaid Eesti neurolooge on ringi kasvandikud. Ringi liikmetest on kasvanud ka väljapaistvaid tervishoiusüsteemi organiseerijaid ja teaduslikke töötajaid. Arst N. Ajasta on Tervishoiu Ministeeriumi ravi-profülaktilise abi valitsuse ülem. Neuroloogia osakonna juhatajatena töötavad arstid H. Nilgo, S. Soll, H. Kaio. Arst A. Rooks on Tallinna Vabariikliku Haigla peaarsti asetäitja, arst A. Simm on Kiviõli Haigla peaarsti asetäitja, arst A. Veldi on TRÜ Meditsiinilise Kesklaboratooriumi juhataja.

Meditsiinikandidaadi kraadi on neuroloogia alal saavutanud dots. K. Põldvere, A. Sillam, M. Maser, L. Sildver, M. Roosaare, A. Tikk, A. Vernik, L. Luts, A. Kaasik, R. Zupping.

Ringi liikmetest on muudele teadusaladele siirdunud ja töötavad väljapaistvalt meditsiinidoktor R. Silla, meditsiinikandidaadid G. Loogna, M. Teoste, V. Sui, J. Jänes jt.

Kateedri õppejõud ja kliiniku personal aitavad alati vastutulelikult üliõpilasi nii jõuga kui nõuga. Eriti on tudengeid abistanud prof. E. Raudam, dots. A. Tikk, med. kand. R. Paimre, assistendid A. Kaasik, H. Tulmin, L. Luts ja arst H. Saar jt.

22. märtsil toimub neuroloogiaringi 20. aastapäevale pühendatud teaduslik konverents, kus esinevad nii endised kui ka praegused ringi liikmed. Kutsed XX aastapäeva tähistamisest osavõtuks on saadetud 114 endisele ringi liikmele.

Neuroloogiaringi nõukogu

SAAB RAVI ja korralikult süüa

Ülikooli profülaktoorium on sanatoorset tüüpi asutus, kus üliõpilased saavad õppetööd katkestamata ravi ja korralikku toitu kindlatel aegadel. Igas vahetuses on 30 inimest. Arvestades naissoo ülekaalu meie ülikoolis, on järgnevate vahetuste suhe 2:1 naissoo kasuks.

Profülaktooriumisse pääsemisel arvestatakse järgmisi asjaolusid.

1. TRÜ üliõpilane, a/ü liige.
2. Tervisehäire.
3. Kehv majanduslik olukord.

(Olgu siinkohal märgitud, et profülaktoorium ei ole mõeldud selliste üliõpilaste poputamiseks, kes ei ole suutnud õigeaegselt ja edukalt sooritada eksameid.)

4. Ühiskondlik aktiivsus (a/ü. aktivistid, kursusevanemad, tasuta doonorid jne.).
5. Eelistatakse esmakordselt soovijaid.
6. Tippsportlane.

Tuusiku saamiseks pöörduda TRÜ arstipunkti poole. Tasuta või poole hinnaga tuusiku soovijal kirjutada lisaks avaldus TRÜ a/ü komitee nimele, märkides ära: teaduskond, kursus, elukoht, viimase eksamisessiooni hinded, põhjendus, pealdis a/ü rühmaorganisaatorilt ja teaduskonna a/ü büroo esimehelt.

Profülaktooriumi tuusik maksab 55 rbl. 20 kop., üliõpilasel tuleb tasuda 15 rbl. 34 kop. (pool hinda 7 rbl. 67 kop.). Selle eest saab ta 24 päeva jooksul korralikult süüa, ravi ja võimaluse elada profülaktooriumis (Lutsu t. 7).

Tuusiku määrab komisjon, kuhu kuuluvad profülaktooriumi juhataja, ülikooli arstipunkti juhataja ja TRÜ a/ü. komitee esindaja.

Igas vahetuses saab komisjon anda tasuta 20% tuusikuist. Komisjoni otsusest saab teada TRÜ a/ü komiteest. See asub ülikooli kohviku peal kolmandal korrusel. Märtsis ja aprillis on vahetus tütarlastele, mais noormeestele.

Soovitaksime, et taotlejaid oleks rohkem. Praegu on kahjuks välja kujunenud olukord, kus need, kes saanud aru hüvedest, taotlevad pea iga kuu uut tuusikut. Teiselt poolt — et sooviavaldusi on olnud vähe, oleme paljudele korduvalt tuusikuid määranud. Ja veel — ärge lööge kõhklema, kui esimest taotlust ei rahuldatud. Tulge ja taotlege järgmiseks vahetuseks uuesti.

A. LIIV

Kõrgema õppeasutuse lõpetanud noorte spetsialistide tööle-suunamisest

Lõpetajate töölesuunamist reguleerivad käesoleval ajal NSV Liidu kõrgema ja kesk-eriharidusе ministri 18. märtsi 1968. a. käskkirjaga nr. 220 kehtestatud põhimääruse eeskirjad. Nende eeskirjade kohaselt suunatakse kõrgema õppeasutuse lõpetanud noored spetsialistid tööle jaotusplaanide alusel vastavalt nende erialale ja kvalifikatsioonile.

Kõrgema kooli lõpetanute töölesuunamine toimub suunamiskomisjoni kaudu. Komisjoni koosseisu kuuluvad kõrgema õppeasutuse rektor komisjoni esimehena, ministeeriumide ja keskasutuste esindajad, kelle jaoks antud õppeasutus kaadrit ette valmistab, ning oppeasutuse ühiskondlike organisatsioonide esindajad. Komisjoni koosseisu arvatakse ka teaduskondade dekaanid ning osakondade juhatajad.

Suuremates õppeasutustes moodustatakse suunamiskomisjonid teaduskondade järgi. Suunamiskomisjonide tööst võtavad tavaliselt osa ka asjast huvitatud ministeeriumide ja ametkondade, aga samuti ka nende ettevõtete ja asutuste esindajad, kuhu jaotusplaani kohaselt lõpetanud suunatakse.

Komisjon lähtub noorte töölesuunamisel nende erialast ja kvalifikatsioonist, arvestades nende spetsialiseerumist, õppeedukust, perekondlikku seisundit ning tervislikku olukorda, nende osavõttu teaduslikust ning ühiskondlikust tööst. Komisjonis kuulatakse ära ja arvestatakse võimaluse korral ka noore spetsialisti enda soove oma tulevase töökoha suhtes.

Suunamiskomisjon peab esijärjekorras kindlustama kaadriga neid ettevõtteid ja asutusi, kus seda kõige enam vajatakse.

Kui ministeeriumide või ametkondade poolt pakutavad töökohad ei vasta erialale või kvalifikatsioonile, mille lõpetajad on omandanud kõrgemas õppeasutuses, aga samuti ka juhul, kui neil ei ole võimalik kindlustada noori spetsialiste vajaliku elamispinnaga, siis selle ministeeriumi (ametkonna) loal, kellele kõrgem õppeasutus allub, võib suunamiskomisjon saata noore spetsialisti mõnele muule töökohale.

Suunamiskomisjoni istungil tehakse igale kõrgema õppeasutuse lõpetanule teatavaks tema tulevane töökoht või ametikoht, palga suurus ning elamispinnaga kindlustamise moodus.

Komisjonis tehakse otsused lahtisel hääletamisel. Häälte poolekslangemisel on otsustavaks komisjoni esimehe hääl.

Komisjoni otsus on kõrgema õppeasutuse lõpetanule täitmiseks. Ka sel juhul, kui ta ei nõustu otsusega, on ta kohustatud tööle ilmuma ettevõttesse või asutusse, kuhu ta oli tööle suunatud. Tema poolt esitatud vastuväited kuuluvad läbivaatamisele töölesuunamiskomisjonis.

● Eri eeskirjad kehtivad noorte spetsialistide suhtes, kes on tunnistatud esimese või teise grupi invaliidideks. Nende tervislikku olukorda arvestades suunatakse nad tööle oma perekonna alatisse elukohta, nende nõusolekul aga mõnele komisjoni poolt ettepandavale kohale.

Lõpetajad võivad nõuda, et nad suunatakse tööle nende vanemate alatisse elukohta, kui vanemad on esimese või teise grupi invaliidid ja kui perekonnas ei ole teisi töövõimelisi liikmeid, kes võiksid nende eest hoolitseda.

● Eri kord on kehtestatud ka abielus olevate noorte spetsialistide töölesuunamisel. Kõigepealt käib see sõjaväelaste (ohvitseride ja üleajateenijate) abikaasade kohta. Sõjaväelaste abikaasad suunatakse võimalust mööda erialasele tööle paikkonda, kus asub abikaasa alatine teenistuskoht. Ajateenijate ning sõjakooli kursantide abikaasade töölesuunamine toimub üldises korras.

Kui abikaasad lõpetavad kõrgema õppeasutuse üheaegselt, siis suunatakse nad tööle samasse linna või rajooni. Kui üks abikaasadest lõpetab aga enne, siis suunatakse ta tööle üldistel alustel, arvestades seejuures ka teise abikaasa samasse paikkonda suunamise võimalusi, sest abikaasal, kes kõrgema õppeasutuse lõpetab hiljem, on õigus nõuda, et ta suunatakse tööle kohta, kus ta abikaasa töötab.

Kui noored spetsialistid abiellуvad pärast seda, kui suunamiskomisjon on oma töö juba lõpetanud, siis määratakse nende töökohad kindlaks vastavate ministeeriumide ja ametkondade (kelle alluvuses olevatesse ettevõtetesse ja asutustesse need noored spetsialistid olid suunatud) omavahelisel kokkuleppel. Kokkuleppe mittesaavutamise korral lahendab küsimuse ministeerium, kelle alluvusse kõrgem õppeasutus kuulub.

Naisüliõpilastel on raseduse korral, aga samuti ka siis, kui neil on kuni ühe aasta vanuseid lapsi, õigus nõuda, et nad suunataks tööle perekonna (mehe, vanemate) alatisse elukohta.

Need noored, kes on lähetatud õppima ettevõtete, ehituste, sovhooside, kolhooside või muude organisatsioonide poolt, suunatakse pärast kõrgema õppeasutuse lõpetamist tööle neid lähetanud ettevõtetesse ja organisatsioonidesse. Viimati märgitud ettevõtete ja organisatsioonide nõusolekul võidakse neid suunata tööle ka teistesse organisatsioonidesse.

Kui kõrgema õppeasutuse lõpetanud abikaasadest üks on õppima lähetatud, siis sõltumata sellest, kumb abikaasadest lõpetab õpingud enne, tuleb teine abikaasa suunata tööle linna või rajooni, kus asub ettevõte või organisatsioon, kes ühe nendest lähetas õppima vastavasse õppeasutusse.

Kui mõlemad abikaasad on lähetatud õppima, siis pärast õppeasutuse lõpetamist suunatakse nad tööle neid lähetanud ettevõtete ja organisatsioonide omavahelisel kokkuleppel, viimase mittesaavutamisel aga suunamiskomisjoni või ministeeriumi poolt, kelle alluvusse kõrgem õppeasutus kuulub.

Kõigil muudel juhtudel toimub abielus olevate noorte spetsialistide töölesuunamine nende perekondlikku seisundit ja nende rakendamise otstarbekust arvestades.

Kui komisjonil ei ole võimalik noort spetsialisti suunata tööle jaotusplaanis ettenähtud kohtadele, siis ta võidakse suunata tööle ka plaanivälisele kohale või ta enda palvel anda talle võimalus iseseisvalt tööleasumiseks, kusjuures neile antakse välja õiend selle kohta, et nad on jäetud tööle suunamata.

Komisjoni poolt töölesuunatud noortele spetsialistidele antakse kätte hiljemalt 5 päeva jooksul pärast kõrgema õppeasutuse lõpetamist koos diplomiga ka ministeeriumide ning ametkondade poolt vormistatud suunamistõend ja neile makstakse välja puhkusetoetus ning töökohale sõiduga seotud kulud.

Kõrgema õppeasutuse lõpetanud noored spetsialistid on kohustatud pärast õpingute lõpetamist töötama vähemalt kolm aastat ettevõttes, asutuses või organisatsioonis, kuhu nad on tööle suunatud. Selle aja sisse arvatakse ka NSV Liidu relvastatud jõudude hulka kuulumise aeg. Kui noor spetsialist teenib sõjaväes vähem kui kolm aastat, siis pärast sõjaväeteenistusest vabastamist on ta kohustatud asuma sellele töökohale, kuhu ta oli suunatud enne sõjaväeteenistusse kutsumist.

Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon, kuhu spetsialist on tööle suunatud, on kohustatud teda kasutama ainult niisugusel tööl või ametikohal, mis vastab tema erialale ja kvalifikatsioonile. On keelatud kolmeaastase kohustusliku töötamise aja jooksul noorte spetsialistide valiandamine ilma ministeeriumi (ametkonna) loata, kelle alluvusse kuulub ettevõte, asutus või organisatsioon, kuhu noor spetsialist oli tööle suunatud.

Kui ettevõttes, asutuses või organisatsioonis, kuhu noor spetsialist oli tööle asunud, ei ole võimalik teda rakendada või kui kohapeal ei tagata suunamistõendil märgitud töölepingu tingimuste täitmist, siis on vastav ministeerium kohustatud noortele spetsialistidele võimaldama erialast tööd oma süsteemi mõnes teises ettevõttes või asutuses või kokkuleppel mõne teise ministeeriumiga lähetama nad teise ministeeriumi käsutusse.

Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide juhatajatel on keelatud pärast kõrgema õppeasutuse lõpetamist noorte spetsialistide töölevõtmine ilma suunamistõendi või vastava õiendi esitamiseta. Selle eeskirja rikkumise eest kannavad ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide juhatajad vastutust seaduses ettenähtud alustel. Pärast kõrgema õppeasutuse lõpetamist ilma suunamistõendita töölevõetud noor spetsialist kuulub vastava ministeeriumi või kõrgema õppeasutuse nõudmisel viivitamata vallandamisele NSVL Ministrite Nõukogu 1948. a. määruse alusel, ilma ametiühingu vabriku, tehase või kohaliku komiteega eelnevalt kooskõlastamata ja ilma etteteatamise või vallandustoetuse maksmiseta.

Noored spetsialistid varustatakse elamispinnaga ettevõtte või organisatsiooni poolt, kuhu nad on tööle suunatud. Neid noori spetsialiste, kes on tööle suunatud haridus-, kultuuri- ja tervishoiuasutustesse, kaubanduse või elukondliku teeninda mise alale, kohtu- või prokuratuuriaparaati, varustatakse elamispinnaga kohalike nõukogude poolt vastavate asutuste ja organisatsioonide taotlusel.

Pärast kõrgema õppeasutuse lõpetamist töölesuunatud noortele spetsialistidele antakse enne tööleasumist kuuajaline puhkus. Selle aja eest makstakse neile puhkusetoetust nende ühe kuu stipendiumi suuruses ettevõtte, asutuse või organisatsiooni arvel, kuhu noor spetsialist on tööle suunatud. Töötasu selle aja eest ei maksta.

Teise paikkonda töölesuunamise korral makstakse välja noortele spetsialistidele ja nende perekonnaliikmetele sõidu- ja pagasiveokulud, päevaraha teeloleku aja eest ning ühekordne toetus neile endile uue töökoha järgse ametipalga pooles suuruses ja igale kaasasõitvale perekonnaliikmele 1/4 suuruses neile endile makstavast toetusest.

Ülalmärgitud kompensatsioonilised summad makstakse noortele spetsialistidele välja õppeasutuse poolt selle ettevõtte, asutuse või organisatsiooni arvel, kuhu nad on tööle suunatud. Lõpparveldused tehakse pärast uuele töökohale asumist.

Kui noor spetsialist ei ilmu töökohale või kui ta ilma mõjuva põhjuseta keeldub tööle asumast, samuti siis, kui ta enne kolme aasta möödumist, arvates tööle asumisest, lahkub töölt omal soovil või on töölt vallandatud töödistsipliini rikkumise või kuriteo toimepanemise eest, siis ta on kohustatud täielikult tagastama kõik seoses tema tööletulekuga talle väljamakstud kompensatsiooni summad.

Noor spetsialist, kes ei ilmunud tööle või keeldus tööle asumast mõjuvatel põhjustel, on kohustatud tagastama temale väljamakstud summad, millest arvatakse maha kohalesõidu kulud. Kui noor spetsialist ei asunud tööle seoses tema kutsumisega Nõukogude armeesse, siis temale väljamakstud kompensatsiooni summasid temalt sisse ei nõuta, vaid kantakse ettevõtte, asutuse või organisatsiooni kuludesse, kuhu ta oli tööle suunatud.

Dots. J. MÄLL

ELKNÜ TRÜ Komitees

ELKNÜ TRÜ Komitee liikmed!

24.—28. märtsini toimub kõikidele komitee liikmetele laager Käärikul. Autobussid väljuvad esmaspäeva hommikul kell 10 TRÜ peahoone eest. Kaasa võetakse suusad. Tagasisõit Käärikult kolmapäeval kell 16.

Eelregistreerimine komsomolikomitees.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE SEKRETARIAAT

ÜTÜ

pediaatriaringi koosolek toimub 24. märtsil kell 17 lastehaiglas.

Päevakorras:

1. Anaboolsete hormoonide kasutamine südamehaigete ravis. (A. Härm V k.).
2. Haige demonstratsioon.

RINGI JUHATUS

oma mätta otsast

Komsomoli nädala-kommentaar

Vist ei ole Suure Isamaasõja päevadest saadik juhtunud, et meie maa territooriumile ilmuvad välisriigi relvastatud jõudude üksused, automaaditärin visiitkaardiks, et tegevusse astuvad kahurid ning soomusmasinad, et tuleb kaevata ühishaud. Alates 2. märtsist ei ole see siis enam kellelegi uudiseks. Kas Ussuuri jõest sai Rubicon, seda on raske öelda, kuid et Mao režiimi kohta illusioone teha ei maksa, see saab üha selgemaks. Muidugi, pinevus piiril on Mao käes selleks võlukepiks, millega ta arvatavasti hüpnotiseerib nn. HKP IX kongressi ning kindlustab enesele oma väljavalitute toetuse. Kuid see, mis on kasulik sisepoliitiliselt, ei pruugi olla ohutu välispoliitiliselt. Protestidemonstratsioonid ja -koosolekud meie maal ning vastavad avaldused ei luba kahelda Nõukogude valitsuse arvamuses, et Mao mängib liiga ohtlikku mängu.

Kõik see ei peaks meid üllatama, kui arvestame, kuidas on Hiinas marksismi mõistetud ja rakendatud. Teatavasti diskuteeriti Hiinas 1920. aastail laialdaselt sotsialismi üle. Üks pooltest luges sotsialismi Hiinale kui suurele ja vähearenenud maale ebasobivaks ning toetas kapitalistlikku arenguvarianti. Seda suunda propageeris muide ka B. Russell, kes esines Hiinas spetsiaalsete loengutega. Peale jäi aga teine suund, kes pidas võimalikuks sotsialismi, seda saatuslikult omapäraselt tõlgendades. Teati muidugi, millises viletsuses elas kogu hiina rahvas, kuid see pahe kuulutati vooruseks (mis on teatavasti pahest vabanemise lihtsaim viis) — just vaesus pidi aitama kiiresti sotsialismile ja sealt edasigi. Sageli võrdlesid hiina publitistid tol ajal oma maad haigega ja marksismi ravimiga. Nüüd võime öelda, et efektiivne ravim leiti varem, kui suudeti kindlaks teha hiina ühiskonna haigus ja panna õige diagnoos, sest ebaõige ravi on patoloogiat süvendanud.

Rahvusvahelisele pinevusele on vist võimatu anda üldist kvantitatiivset iseloomustust, seepärast vaevalt et rohkem saab öelda, kui et Damanski sündmused suurendasid pinevust ja seega ka sõjaohtu. Ei saa ju unustada, et Hiina on üks tuumariike. Selles mõttes on olukord pretsedenditu.

Seoses tuumasõjaohuga lubatagu lõpuks üks kõrvalepõige. Raske öelda, kas tuleb see suurejoonelisuse armastusest või hoopis oma võimete alahindamisest, igatahes inimkonna huku põhjust nähakse jonnakalt ainult tuumasõjakärinas. Kui keegi arvab, et inimsugu end mingil muul viisil hävitada ei suuda, siis lugegu kasvõi ajakirja «Курьер» viimast numbrit või mõelgu, mida tähendab silt «Meil ei pesta toidunõusid sünteetiliste vahenditega» ülikooli kohvikus.

Rudolf Rimmel Tallinnast küsib:

Keemilised setted põhjavees.
Mis on veresete? Mis on ees?
Kuulakem «Mnemoturniiri».

P. JÄRVE

ÜTÜ konverentsid teistes kõrgemates koolides

● Turkmeeni RÜ ÜTÜ XIX konverents toimub aprilli teisel poolel. Töötavad NLKP ajaloo, poliitökonoomia, teadusliku kommunismi, filosoofia ja teadusliku ateismi, pedagoogika ja psühholoogia, turkmeeni keele, turkmeeni kirjanduse, üldise ja keeleteaduse, vene kirjanduse, NSVL ja TNSV ajaloo, üldajaloo, õigusteaduse, matemaatika, õpetuse programmeerimise, raadiofüüsika, astronoomia, inglise keele, ökonoomika ja arvestuse, majandusliku geograafia, zooloogia, botaanika, keemia, kehalise kasvatuse, sektsioonid. Sõita soovijail palun teatada ettekannete teemad ÜTÜ nõukogusse võimalikult kiiresti.

● Vastavalt NSVL Tervishoiuministeeriumi käskkirjale nr. 76 31. I 1968. a. toimub Rostovis Doni ääres 25.—28. IX 1969 üleliiduline üliõpilaste konverents, mis on pühendatud V. I. Lenini 100-ndale sünnipäevale.

Teesid ühe lehekülje ulatuses (kuni 30 rida) on vaja esitada ÜTÜ nõukogule hiljemalt 10. IV 69.

● Komi Ped I konverents toimub 8.—10. IV 1969. Töötavad ühiskonnateaduste, pedagoogika, ajaloo, vene keele ja kirjanduse, võõrkeelte, matemaatika, füüsika, geograafia, botaanika-zooloogia ja keemia sektsioonid. Ettekannete teemad teatada ÜTÜ nõukogule 30. III 69.

● Užgorodi RÜ bioloogiateaduskonna konverents 4.—11. IV 1969. Töötavad botaanika, taimefüsioloogia, zooloogia, entomoloogia ja mikrobioloogia sektsioonid. Ettekannete teemad teatada 25. III 69 ÜTÜ nõukogusse.

● Astrahani Meditsiini Instituudi konverents toimub selle aasta lõpus. Ettekannete teesid palutakse saata 20. IV 1969. Palume tuua ÜTÜ nõukogusse.

● Vilniuse RÜ meditsiiniteaduskonnas toimub 26. IX 1969. a. konverents teemal «Üliõpilaste tervisest». Teese ei trükita, küll aga palutakse registreerida ettekanded 24. III 1969.

● EPA ÜTÜ XVII konverents töötab järgmiselt: agronoomia sektsioon 24.—28. III 69., raamatupidamise ja ökonoomika sektsioon 25.—27. III, zootehnika sektsioon 26.—27. III, metsamajanduse sektsioon 1.—3. IV, hüdrometeoroloogia ja ehituse sektsioon 24.—25. III, maakorralduse sektsioon 27. III, veterinaaria sektsioon 23.—24. IV, piima- ja lihasaaduste tehnoloogia sektsioon 23. IV.

Osavõttu sektsioonide tööst oodatakse ka meilt.

● Harkovi RÜ ootab meilt külalisi 17.—18. IV 1969 toimuvale looduskaitse-alasele koosviibimisele ja 15.—22. IV toimuvale V. I. Lenini sünnipäevale pühendatud universiaadile.

● Saraatovi RÜ filoloogiateaduskond palub meie üliõpilasi osa võtta kirjandusteaduse ja lingvistika sektsiooni tööst 14.—16. IV. Teesid tuleb teatada hiljemalt 30. III 69.

● Odessa RÜ XXV konverents toimub 3.—5. IV 1969. Töötavad ühiskonnateaduste, ajaloo, filoloogiateaduste, romaani-germaani filoloogia, matemaatika, füüsika, keemia, bioloogia, geoloogia-geograafia ja õigusteaduste sektsioonid.

Sõita soovijail teatada sellest kohe ÜTÜ nõukogule.

ÜTÜ nõukogu

Urmas Ehasoo suvetöödest:

Millal kinnitati tänavu suvetööde staabi koosseis ja kes sinna kuuluvad?

Staabi koosseis kinnitati TRÜ komsomolikomitee bürool 28. veebruaril k. a. Staabi ülema asetäitja on II kursuse vene filoloog **Jaak Viller**, kes möödunud aastal oli suvetööde staabi mittekoosseisuline liige. Mina olin läinud suvel staabi esimehe asetäitja.

Millised olid 1967/68. õppeaasta suve tööobjektid ja kui palju tudengeid lõi kaasa?

Möödunud aastal tegutses suvetöödel 385 üliõpilast, 120 neist kapitaalehituse osakonnas, ülejäänud Maarjamõisa uue kirurgiahaigla ehitusel, linna ehitusorganisatsioonides, Kääriku spordibaasis, ülikooli šeflusaluses kolhoosis «Aurora» Põlva rajoonis, 40 inimest üleliidulisel komsomoli löökehitusel Kohtla-Järve lämmastikväetiste tehases. Samuti töötati ülikooli raamatukogus ja vastuvõtukomisjonis.

Kas sel aastal töötatakse samadel objektidel?

Esialgsetel andmetel toimub töö kindlasti kapitaalehituse osakonnas, Maarjamõisa kirurgiahaigla ehitusel, raamatukogus ja vastuvõtu komisjonis.

Kes üliõpilasperest võtavad suvetöödest osa?

Suvetöödel tegutsevad esimeste kursuste üliõpilased, kes pole seotud tööga EÜE-s ja kellel on vähemalt 8 nädalat õppetööst ja praktikast ülejäävat vaba aega.

Milline on töökorraldus?

Suvetööd algavad 14. juulil. Ehitustel toimub töö kahes vahetuses: esimene vahetus 14. juulist 1. augustini, teine 4. augustist 22. augustini.

Raamatukogus ja vastuvõtukomisjonis töötatakse ühiskondlikel alustel. Kolmest vahetusest koosnev tööperiood kestab kuus nädalat. Esimene vahetus töötab 14.—25. juulini, teine — 28. juulist 8. augustini, kolmas — 11.—22. augustini.

Millised erinevused on tänavuses töökorralduses võrreldes möödunud aastaga?

Tänavu on plaanis laiendatud staabi moodustamine. Sinna kuuluvad ka suvetöödest osavõtvate teaduskondade dekanaatide esindajad ja osakondade komsomoliorganisatsioonide sekretärid.

Püüame tihedamaks muuta koostööd kapitaalehituse osakonnaga. Möödunud aastal puudus tihedam kontakt Tartu Ehitustrustiga, kellele allus Maarjamõisa haigla ehitus. Sellest tulenesid mõningad organisatsioonilised möödalaskmised sellel objektil.

Tahame vaba aja veetmist möödunudaastasega võrreldes paremini organiseerida. Ses osas on plaanis nädalalõpulaagrite ning ekskursioonide korraldamine, tublimate töötegijate rahaline premeerimine ja neile paremate ühiselamukohtade kindlustamine. Pärast tööperioodi lõppu on kavas ka preemiaekskursioonid.

Kas suvetööde staap on juba tööd alustanud ja mis on alguseks ära tehtud?

Staap alustas tööd 1. märtsil. Seega kujuneb ettevalmistav periood 1 kuu võrra pikemaks kui möödunud aastal. Praegu on teoksil staabi põhimääruse väljatöötamine, millega peaksime valmis saama märtsi lõpus või aprilli alguses.

Kirja pani H. RAHUOJA

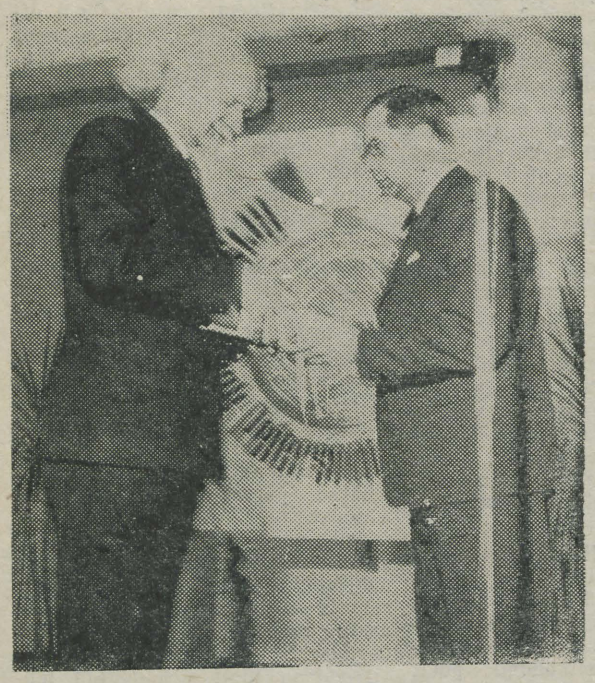

Kristjan Jaak Petersoni kirjandusõhtu aktuselt üllikooli aulas 14. märtsil

Märts 1869

Tänna nelja näddala pärrast, kes sennamale ellab, on meie 50-aastane priuse mällestuse pääw käes. Teame küll, et sedda kellegile ennam tarwis ei olle isseärranis meletulletada, sest kes oleks Eestirahwa nisuggune tukkunui, et sedda ammo ei teaks ja selle wasta ei walmistaks; agga missest südda täis on, sest rägib su, ja rägib sedda ennam, mida surema tänno ja hea melega meie südda ka selle ülle täidetud on, et keiserlik rigiwallitsus meie pallumist kuulda on wõtnud ja meile lubba annud, tännawo suwwel «Tartus üht ülleüldist awwaliko Jubeli- ja tänno-laulupiddo piddada, mis 3 päwa peab kestma.»

Agga kui meie vannemad 50 aasta eest wabbaks said, kui paljo teadsid nemmad siis wabbadusest ja kui suur olli siis nende wabbadus? ... Rahwas olli harrimata, mis selget arro wõis temmal priusest olla? Nimmi olli käes, agga teggomodo ei olnud asjal mitte paljo. Mis seks tarwis olli — waimoharrimist, — kust wõtta, sedda ei olnud! Agga igga mõistlik innimene teab jo, et üksi waimoharrimise ja õppetuse walgel rahwas omma kallist priuse warra rohkem hakkab selletama, tundma, Nisuggune assi ei siggine agga mitte ühhe, ega kahhe, ei ka kümme aastaga waid tarwitab pikkemat aega.

Ihholikus ellus karredad ja waimolikus kolledad aead ollid enne sedda. Meie sulg wõi mitte kõigest sest pikkalt siin selletust tehha; ei tulleks sest ka kellegile tullu ega kasso.

— Ja nüüd, mo armas Eestirahwas, wiska kõik selja tahha, mis on olnud ja sirruta ennas eddasi pole! Te omma priusepäwa Jubelipühhaks ja jätta, kus ial wõid sel päewal argipäwatööd mahha, mis sa muido igga aasta paljo wähhema päwade pärrast sundimata teed.

WÕERALT MAALT

Ameriklastel on minnewa neljapäwast sadik omma uus präsident käes ja wanna Johnson, kellega nad wiimasel aeal ennam ülle hõllekõrre ei sanud, on ammetist lahti. Saab nüüd nähha, kas temma järreltullia, kindral Grant, sellest siamaale ni paljo head rägitakse, wallitsuse ohjad ka nõnda tubliste mõistab peus hoida, kui ta sõaaeal mõeka on hoidnud.

KIRJAWASTUSED

75) G. W. J. — Olleme kätte sanud ja same Teie tahtmist mõda tallitama. Aitummal, et Teie pool jampsimine wähhemaks hakkab jäma.

TEADAANDMISED JA KULUTUSED

Hobbuse wargus. Poolpäiwal, 15. Webr. om päle lõunat Tartolina ulitsa pääl üts 9-aastane werrew ruun hobbune, walge täht otsa een eddimäne häpoline kabbi lõhki, pliht kurra poole pääl, kige riistuga ja pimamehhe wäikese reega ärrawarrastetu. Kea Lukke mõisade tiab teedmist tuwwa, saab hääd massu.

H. Laakmanni ramatopodis on sada:

Kolm kuninga poega Hind 7 kop.

Hüüdja heäl. Pöörge ümber ja parrandage meelt Hind 30 kop.

Täna sajand tagasi

Luuderohu-lehekesega rinnas

Tartu kahe kõrgema õppeasutuse vaheline looduskaitsering tuleb traditsiooniliselt oma aastaaruandeks ja tulevikutegude ettenägemiseks kokku märtsis. Selles kuus üksteist aastat tagasi ta ju loodi. Nüüd märgivad seda fakti kui esimese omataolise üliõpilaskoondise sündi isegi üleliidulised õpikud. Ringist on saanud üliõpilaskonnas kääriva looduskaitseliikumise pioneer kogu meie maa jaoks ja stend tema tööst on seatud Üleliidulise Rahvamajanduse Saavutuste Näituse ühe paviljoni peaukse kõrvale.

Tähelepanu kiirtepildu on aga kergem sattuda, kui seal püsida. Fakt, et üha rohkem tullakse teistest õppeasutustest, üldhariduslikest koolidest ja mujalt nõu küsima, surub ringi iselaadsesse «klassikuseisu». Ent niisuguses seisuses peab ju kõik olema klaar ja targalt teadjalik. Tunda oma «küpsust» tähendab aga pidurit uutele otsingutele, leiurõõmudele ning eksimisekibeduste nördimuseta vastuvõtuks.

Ringist instruktoritena läinud annavad ilmet kohapealsele looduskaitsetööle paljudes paikades. Mitmed kannavad ministeeriumi autasumärke. Mõned ringis endas võrsunud on jõudnud tõusta selle auliikmeiks. Ringi õpperetked on ulatunud Siberi steppideni ja Kurski mustmullale. Aga obligatoorselt on oldud ikka Taevaskoja «taevaskodade» ees ja Peravalla metsade kõnet kuulamas. On esimese lumega sumbatud Nigula rabas ja suhu pistetud ringi vilistlaste pakutud külmanäpistatud jõhvikaid. Igal aastal on istutatud puid Ahja Illimari parki ja söödud torti Nõmme mändide all koos Illimari looja endaga.

Ringist on saanud isereguleeruv organism. Niimoodi isereguleeruv nagu loodus ise. Ta ei vaja enam erilist tagant turgutamist ja näpuga näitamist. Selles stabiliseerituses on omad tõusud ja mõõnad. Nagu looduseski. Ja tähtsaim on ometi, et kunagi ei tuntaks end harjale jõudnuna. Kuni otsitakse, kuni rännatakse, kuni jalad on märjad ja vesi lippab selga mööda, seni me elame ning peame järgmisigi aastapäevi. Luuderohi, mille sümbolleht on meie embleem, on kasvuraskusteski visa. Jäägu ikka selliseks ringki.

J. EILART

Üheteist-kümnes aastaring

Kui päriskevad hoogu sai, siis sõitsime, nagu juba kombeks, ühel nädalalõpul Ahjale. On meeldejääv käia suure inimese sammude ja silmadega väikese Illimari teeradu ning paiku.

Kõik muutub, ka siin polnud enam endine. Aga põhiline oli jäänud — järv, häärber. Pleekaia kohale rajatud noorukese Illimari pargi olime juba varem ringi hoole alla võtnud. Tahtsime teda selgi korral üle vaadata, kevadeks pisut sättida.

Järvetammil, kus vanad värisevad haavad olid väikese maailmaavastaja ühel hoobil õnnelikuks ja kurvaks teinud, olime toonud igal aastal noori haabu. Ka seekord.

Soojal ja lõkkesuitsusel õhtul tegime metsaveerele tule. Kirjandusrahva kaasabiga viibisime lõkkesoojas väikemehe ja kirjaniku mõtteradadel. Need olid siit alguse saanud.

R. PÕDER

* * *

Juba teist suve käis kümmekond keemikut Saaremaal ja Hiiumaal, et koostada Looduskaitse Seltsi jaoks haruldaste taimede kasvukohtade detailskeeme, et nende alusel vältida kaitstavate liikide hävitamist maaparandusel, teede õgvendamisel, metsaraiel, ehituste puhul jne.

olnud sellise liigi olemasolust teadlik. Teisal teati jälle rääkida, et endistel aegadel panid mõned perenaised tuhkpihlaka marju rosinate asemel saia sisse.

Et meil otsest kokkupuudet loodusega on harva, siis oli selline retk mööda saari meile meeldivaks puhkuseks ja huvitavaks tööks.

Saaremaa haruldused jagasime kahte suurde rühma: haruldased taimed ja haruldased inimesed. Oleme vaimustatud saarlaste toredusest ja sõbralikkusest.

E. SOONIKE
E. PETJÄRV

* * *

Ühel varasel pühapäevahommikul, parasjagu külmal, sõitsime Edela-Eesti kanti, nn. Mulgimaa reisile.

Esimene peatus Pikasillal, põlisel Tartu ja Mulgimaa piiril. Loeti Mulgimaa tõsise patrioodi A. Kitzbergi mittetõsiseid mälestusi siin asetsenud kõrtsi kohta.

Helmes tuletasime ühe Mulgimaa poja H. Adamsoni haual meelde tema elu ja tegevust. Ro-

Ning siis reisi kaugeim punkt, Nigula looduskaitseala. Oma valdustega tutvustas meid Nigula raba üks perenaisi, ringi vilistlane Eesi Ruus.

Mälestuseks söödud murakamoos, Nigula kaitseala märgid ja jalanõudesse Nigula raba pruunikat vett.

Tagasiteel jätsime Õisu pargis Amuuri korgipuu all seistes meelde — suurim esindaja Eesti parkides.

Tartusse jõudsime õhtupimedas.

H. RELVE

* * *

Olgugi et seekord vana aasta viimane päev kraadidega kitsi polnud ning paljud kodudesse laiali sõitsid, kogunes Kreutzwaldi monumendi juurde rohkesti LK ringi rahvast. Raadi kalmistul meenutasime sinna maetud eesti suurmehi. Koheva lume sees vilkusid küünlatuled, mis täitsid kogu aia imelise valgusega. Aastate vool ... Näärid, säraküünlad, RÖÖM, ent iga aasta viib kiivalt endaga kaasa oma elamused, sündmused, inimesed ... Pole paha heita pilku minevikku, mis on kinkinud meile oleviku.

Paljudel haudadel polnud me esimesed küünlasüütajad. Kümme aastat tagasi, kui traditsioon alguse sai, polnud see hoopiski nii.

Kõigil põlev küünal käes, sammusime hanereas Toomemäe lu-

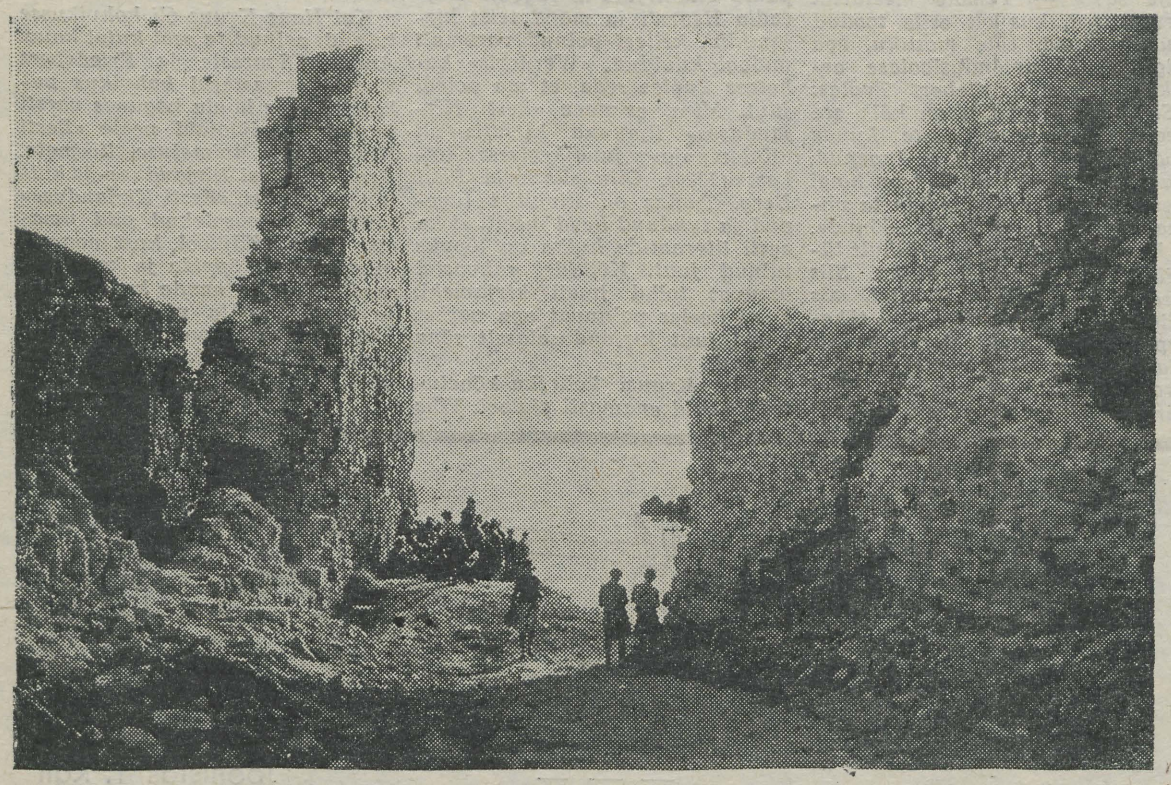

● *Koknese park ja lossi varemed Lätimaal.*

miseid trepiastmeid pidi. Saabus pidulik moment — kell tornis paukus anno 1969 ... Tormilised õnnitlused.

Valasime õnne — ohutustehnika mõttes tegi seda üks kõigi eest. Võta kinni, mida just «õnnena» võtta — tuli seal imesitikate, piisonite, eksootiliste palmisaarte, ekstra tüüpi traktorite kujutusi ... Niisiis — ees on ookeanireisid, zooloogilised avastused ja teab mis veel!

Tuhat soovi tuli pähe. Et me veel enam koos käiksime! Et me veel enam nalja teeksime ja seda, mis naljast üle jääb, veel tõsisemalt võtaksime. Elagu uued ja paremad LK ringi aastad!

E. PARIJÕGI

* * *

Kohtumiste ja lahkumisteta pole ühtegi tööaastat.

Pidasime silmas selliseid taimi nagu jugapuu, tuhkpihlakas, metsõunapuu, randseahernes, randogaputk, randorashein, luuderohi, mustjas sepsikas ja järvikas.

Põhjalikult käisime läbi Tagamõisa. Olime Karjalasmas, Kuusnõmmes, Mustjalas, Sõrves.

Tugevalt olid jugapuud saanud kahjustada Sõrves, kus kohalikud elanikud kasutavad jugapuu oksi pärgade tegemiseks. Jugapuude kuivamisi põhjustavad ka kuivendustööd ning lageraie, sest neile on heaks kasvukohaks niiske varjurikas metsaalune.

Luuderohtu tuuakse koduaedadesse ja tubadesse, kuid tuhkpihlakat tundsid vaid vähesed kohalikud elanikud. Imestama pani see, et isegi üks metsavaht ei

nisime Helme lumisele kindlusemäele. Helmes oli meil au viibida 400 miljoni aasta vanuses Vanakuradi Vatsas (Helme koobas).

Taagepera jättis meelde inglise stiilis pargi ja ühe Eestimaa uhkemaid ussikuuski.

Otil leidsime eest Eesti suurimad nn. Oti metsõunapuud.

Pollis jagas ekskursiooni juht J. Eilart hulga tarkusi pargiarhitektuuri alal.

Maimu koopas Hallistes kandusime tagasi minevikuradadele. Siinsamas avati ka sõna «mulk» tõeline tähendus. Kohalviibivatel mulgi päritoluga ringi liikmeil oli pisut ebamugav (sõna «mulgis» tähendab läti keeles napakat).

Halliste tamm, Tihemetsa, Allikukivi — kõikjal lühipeatused.

Tšehhoslovakkiasse, Ungarisse, Poolasse, Mongooliasse ...

TRÜ komsomoliorganisatsioonile on 1969. a. eraldatud tuusikuid järgmistesse välismaa turismigruppidesse:

Tšehhoslovakkia muusikafestival «Praha kevad» 26. maist kuni 8. juunini (5 kohta). Spetsialiseeritud grupp pedagoogidele, üliõpilastele, klubiliste asutuste töötajatele.

Marsruut: Praha—Karlovy Vary. Tuusiku hind koos vahetusraha ja sõiduga NSV Liidu piires 205 rbl. Grupp koguneb Tallinna, ELKNÜ Keskkomiteesse 22. mail.

Ungari muusikafestival 23. juulist kuni 4. augustini (3 kohta). Spetsialiseeritud grupp (nagu Tšehhoslovakkiasse).

Marsruut: Debrecen—Szeged—Budapest. Tuusiku hind 199 rbl. Grupp koguneb Tallinna 20. juulil.

Poola muusikafestival «Varssavi sügis» 15. sept. kuni 29. sept. (1 koht). Spetsialiseeritud grupp (nagu Tšehhoslovakkiasse ja Ungarisse).

Marsruut: Varssavi—Krakov—Varssavi. Tuusiku hind: 203 rbl. Grupp koguneb Tallinna 13. septembril.

Mongoolia 18. sept. kuni 30. sept. (1 koht). Üleliiduline turismigrupp.

Marsruut: Suhe-Bator—Darhan—Ulan-Bator.

Saksa DV sõprusrong oktoobris (1 koht).

Jugoslaavia 13. juunist kuni 28. juunini (1 koht). Üldturismigrupp.

Marsruut: Belgrad—Zagreb—Rovik—Lubljana—Belgrad. Tuusiku hind: 225 rbl. Grupp koguneb Tallinna 10. juunil.

Eelisjärjekorras võimaldatakse sõita ühiskondliku töö aktivistidel ja õppetöö eesrindlastel.

Palume kõikidel soovijatel pöörduda TRÜ komsomolikomiteesse.

ELKNÜ TRÜ Komitee

KOHVI-PARLAMENT LONDONIS

Kohvihinna muutumine toob alati kaasa järelkaja nii kohvi tarbivates maades, kus juuakse 320 000 miljonit tassi kohvi aastas, kui ka 50-s kohvi tootvas Ladina-Ameerika, Aafrika ja Aasia riigis. Petrooleumi kõrval on kohv muutunud kõige levinumaks müügiartikliks.

1955. a. näiteks tõstsid protesti inglased, kui kohvihind tõusis 20%. 1957—1963 aga hind langes ja tõi kaasa laostumise neile inimestele, kes elatuvad kohvi tootmisest.

Kohvihindade kõikumine on sageli tingitud raskustest tema tootmisel. Kohvipuu peab kasvama 5 aastat, enne kui ta hakkab vilja kandma, ning isegi väikesed muutused päikese juurdepääsemises või niiskuses võivad hävitada terved saagid.

Varasematel aastatel, kui Brasiilia kasvatas rohkem kohvi kui teised riigid kokku, otsiti igasuguseid võimalusi, et hindu kõrgel hoida. Näiteks 1931. a. segati kohvi õlidega ja kaeti sellega teid, samuti kasutati kohvi loomatoiduks. Teise maailmasõja esimestel aastatel uputati ookeani ja hävitati muul viisil umbes 5 milj. tonni kohvi.

Praegu tundub, et on tekkimas tasakaal hindades ja et see on vastuvõetav võrdselt tootjale ja tarbijale.

Ärimehed on rakendanud unikaalse süsteemi, mida mõned nimetavad «majanduslikuks demokraatiaks». Selle põhiprintsiip, mille 1962. aastal kehtestas ÜRO poolt nimetatud Rahvusvaheline Kohvileping (ICA), on lihtne. Kohvi joojad ja kasvatajad määravad hinna hääletamise teel. 58 rahvuse esindajad võtavad osa maailma kohviparlamendist, mis tuleb kokku oma Londoni peakorteris kaks korda aastas. Kohvi importivatel ja eksportivatel riikidel on kummalgi 1000 häält. Üksikute riikide hääleõigus on vastavuses nende kohviga kauplemise mahuga. Näiteks on Ühendriikidel, kes ostab umbes poole kogu maailma kohvist, 400 häält, Inglismaal on oma 2—8% juures 38 häält.

Paistab, et see süsteem õigustab end. 1963. a., kui Brasiilia kohvitagavarad vähenesid järsult tulekahjude, põua ja külma tagajärjel, tõusid hinnad, kuid mitte nii meeletult kõrgele, nagu seda varem niisugustel juhtudel ette tuli. Pole muidugi võimalik, et praegu kehtiv hindade reguleerimise süsteem suudaks nii hästi välja tulla igast kriisist, kuid see oli üks väljapääs olukorrast.

ÜTÜ Ajaloo-Keeleteaduskonnas

Seoses kaugõppe sessiooni keskkooliõpilaste olümpiaadi jm. üritustega on tekkinud muutusi sektsioonide tööruumide osas. Sektsioonid töötavad järgmiselt:

Ajalugu. 27. III kl. 16 üt. ja 28. III k. 16 üt. 108.

Skandinavistika 28. III kl. 16 ph. 228.

Inglise kirjandus 27. III kl. 14 ph. 228.

Eesti kirjandus 27. III kl. 17 ph. 228.

Eesti keel 27. III kl. 16 ph. 139 ja 28. III kl. 14 ph. 139.

Psühholoogia 27. III kl. 16 üt. 108.

Saksa kirjandus 27. III kl. 14 km. 216.

Inglise keel 27. III kl. 17 km. 216 ja 28. III kl. 14 km. 212.

Saksa keel 27. III kl. 16 km. 212 ja 28. III kl. 14 km. 218.

Kõrgele sirutuvad Taevaskoja männid on sügiseti meie ringi kokkusaamise tunnistajad. Nad on igal sügisel meiega, need toredad metsahiiglased. Siin kõrge kalju all kuulatakse Jaan Eilarti esimest juttu loodusest ja inimesest ja siinsamas poeb hinge pisik, mida võiks pärastpoole nimetada huviks ning armastuseks looduse vastu.

Kui kiiresti kaob aeg! Palju toredaid ja tõsiseid päevi, sügiseid ja kevadeid, millest moodustuvad ringis olemise aastad. Ja siis ükskord saabub päev, mil sa oled jälle koos looduskaitseringi tuttava, ikka uudishimuliku rahvaga. Seekord on need Järvselja puud, mis kohisevad pea kohal. Üheskoos tullakse suurde Kastre-Peravalla metsa kevadist lõpulõket pidama. Diplomandid jätavad hüvasti oma sõpradega, see on alati pisut kurb. Aga ikka lubatakse ju tagasi tulla, sest Taevaskoja või Järvselja kõrgeid puid ja ringiinimesi ei saa päriselt maha jätta.

T. TÄÄR

Kultuuriloolisi mälestuskilde

„Eesti Kirjanduse" toimetuses

Allakirjutanu huvialade tikslar on aina hõljunud keele ja rahvaluule vahel. Pendlivõnked rahvaluule poolel pole küll kunagi olnud kaugele ulatuvad, kuid neid võnkeid on siiski olnud eri aegadel. Omal ajal sai peatoidustki teenida rahvaluule varal. Allakirjutanu rahvaluulelaarastusi arvestades leidis Eesti Kirjanduse Selts 1931. aastal, et mees võidaks valida «Eesti Kirjanduse» toimetuse liikmeks, kelle ülesandeks jääks rahvaluulealaste käsikirjade läbilugemine ja refereerimine, võimalikult ka retsenseerimine. Enne seda oli folkloristina toimetuses Oskar Loorits, üliandekas mees, töökas mees, kes aga liiga sageli kaotas tasakaalu ja sattus asjatult teravasse konflikti. Konflikti võis Oskar Loorits sattuda isikutega, kellega ta puutus kokku, ent samuti ka isikutega, keda ta kohtas harva või polnud kunagi kohanudki. Oskar Looritsa ja «Eesti Kirjanduse» toimetuse teiste liikmete vahel olid tekkinud vastuolud peamiselt selle tõttu, et toimetuse teised liikmed ei soostunud avaldama Oskar Looritsa mõningaid artikleid või retsensioone, milles ta tungis ebaõigelaselt kallale M. J. Eisenile ja W. Andersonile. Oskar Loorits lahkus toimetusest ja mind kutsutigi siis tema asemele. Olin tollal veel Eesti Rahva Muuseumi Rahvaluule Arhiivis Oskar Looritsa kaastööline, kuid oli juba otsustatud, et lahkun arhiivitööst ja saan 1931. aasta aprillist Tartu Ülikooli teaduslikuks stipendiaadiks keeleteaduse alal. Sellepärast oli julgust oma ülemuse järglaseks hakata. Kui Oskar Loorits oli kuskil kaastöötamast loobunud, siis ei tohtinud seal kaasa töötada temast sõltuvadki. Kui tema ja Andrus Saareste vahel oli tekkinud vastuolusid «kratoloogias», s. o. pisuhändade nimetustes ja olemuses, ei lubatud Rahvaluule Arhiivi kaastöötajatel kirjutada ei «Eesti Kirjanduses» ega «Eesti Keeles». Keelu vastu eksijaile polnud Oskar Loorits armulik.

Kui olin esimesel «Eesti Kirjanduse» toimetuse koosolekul, olin 26-aastane ning alles äsja saanud magistriks. Oli alguses naqu piinlik istuda ühe laua taga selliste ealt vanemate ning tunnustatud meestega, nagu J. V. Veski, kes oli pea- ja tegevtoimetaja, Andrus Saareste (keel), Friedebert Tuglas (kirjandus) ja Hans Kruus (ajalugu). Peatoimetaja abi ja hilisem pea- ning tegevtoimetaja Daniel Palgi oli küll ealt lähedasem, kuid temagi oli teaduses ja praktikas kaugemale jõudnud.

Toimetuse koosolekuid peeti iga numbri eel, seega siis üks kord kuus. Koosolekud olid algusest peale huvitavad. Neid sai lausa oodata kümne aasta jooksul. «Eesti Kirjanduse» kaastööd saadeti Eesti Kirjanduse Seltsi, kus oli Daniel Palgi tööruum ja kus toimetus käis koos. Daniel Palgi oli enne koosolekut saabunud käsikirjad korda seadnud, keeleliselt parandanud ja teinud märkusi sisu kohta. Artiklid ja arvustused anti toimetuse liikmeile koosoleku alguses kätte. Kui mõne käsikirja kohta oli tekkinud kahtlusi, oli käsikiri saadetud asjaomase ala toimetaja kätte lähemaks tutvumiseks. Niihästi J. V. Veski kui ka Daniel Palgi olid aga nõnda head toimetajad, et nende poolt läbivaadatud käsikirjadest ainult üksikud jõudsid eelnevalt ka teiste toimetusliikmete kätte. Peatoimetajate poolt läbiloetud ja toimetatud kaastöö kohta oli koosolekuil vähe midagi juurde lisada. Lähemalt käsitleti käsikirju, millest peatoimetajad arvasid, et need ei sobi ajakirjale.

Toimetuse koosolekuil oli kujunenud nagu välditamatuks tavaks, et enne asjalikku toimetusetööd vesteldi omavahel. Vestelda sai nõnda kaua, kuni Daniel Palgi lõi kaastöömapi kaaned lahti ja ütles: «Nõnda siis!» Vestlesid peamiselt Friedebert Tuglas, Hans Kruus ja Andrus Saareste. Friedebert Tuglasel oli alati midagi kirjanduslikest uudistest rääkida. Tema käest võis kuulda uutest kirjanduslikest nimedest. Juba «Loomingu» kaudu oli tal tekkinud tihe kontakt algajate kirjameeste ja kirjandusloolastega. Tema koosolekuil tehtud ennustused noortest kirjanikest ja «kirjanikest» on järgnenud aastail vist küll alati täppi läinud. Friedebert Tuglasel oli suur väliskirjanduslik lugemus. Ühe koosoleku alguses näitas ta prantsuskeelset armeenia kirjanduse ajalugu, milles oli peatükk armeenia kirjanduse suhetest Tartuga kahel eri perioodil. See oli suur uudis. Lõksime Tuglasel kirjandusloo vastavaid peatükke refereerida ja olime peaaegu koosoleku ülesandeid unustamas. Andrus Saareste reisis palju kodu- ja välismaal. Kodumaal on ta käinud vist igas murdekolkas. Temal oli väga terav silm inimeste ja ümbruse tähelepanekuks. On lausa kahju, et ta pole avaldanud ühtki reisikirjeldust. Temalt kuulsime igasuguseid kultuuriseiku. Ta oli nga parandamatu gallomaan. Seepärast kuulsime temalt sedagi, et Pariisi lutikad hammustavad sümpaatsemalt kui Petseri omad. Kui Saareste gallomaania tõi esile mõne trumbi, siis oli Tuglasel äss vastu tuua, mis püüdis kaasvestleja gallomaaniale jala taha panna. Tulemuseks oli ühine lõbus naer. Hans Kruus viis sageli jutuaine poliitilistele sündmustele ja Tartu elu-olu küsimustele. Kui haridusministriks oli sõjaväelane Jaakson, oli Hans Kruusil tagavaraks ikka midagi selle mehe kohta. Pooli sui muheldes, pooli sui ironiseerides rääkis ta rumalustest ja despootlikest sammudest, mida minister oli ette võtnud ja kavatses ette võtta ülikooli ja eesti avaliku kultuurielu suhtes. Hans Kruus oli Tallinna ja Tartu vastuoludest paremini informeeritud kui teised. Kuulduile ja kogetule andis Kruus omapoolse hinnangu. Need hinnangud olid osalt puhtisiklikud, kuid suurelt osalt kajastasid siiski Tartu haritlaste üldist suhtumist pealinnast tulevale bürokratismile. Friedebert Tuglas ja Hans Kruus võtsid koos Daniel Palgiga kõnelusse ka Eesti Kirjanduse Seltsi majanduslikke tegevusalalisi küsimusi. Hans Kruusi huvitasid eriti Seltsi väljaanded. «Elava Teaduse» sarja soovitas ta võtta selliseid teoseid, millel oleks suurem ühiskondlik teravus.

Koosolekute tähtsaim osa oli muidugi käsikirjade arutelu ja vastuvõtt. Selles koosolekute osas oli vaikival noormehel õpetlik tähele panna, kuidas keegi käsikirju arvustas, et siis ka ise osata arvustada. Andrus Saareste oli elegantselt mugav. Tema sõnavõtust jäi vahel küll mulje, et retsensent oli saanud vaid õige üldise põgusa ülevaate käsikirjast, ilma et oleks laskutud detailidesse. Friedebert Tuglasel oli ikka suurim huvi noorte, eriti just esinema hakkavate autorite vastu. Nende tööd oli ta ikka läbi lugenud. Kui mõni töö oligi kesisem, oli Friedebert Tuglas ometi selle avaldamise poolt. Tema arvates võis töö otsene tagasilükkamine võtta noorelt innu ja julguse. Kui samalt kirjutajalt tuli edaspidigi vähese väärtusega artikkel või arvustus, tegi Friedebert Tuglas matkimatu liigutuse käega ülespoole ja siis järsku allapoole, naeratas ja lõi resigneerivalt kulmud üles: «Ega sellest asja saa!» — Temale meeldisid arvustused, kus oli esile toodud uusi mõtteid. Ühe tootliku, aga liigsõnalise kirjandusloolase artiklist arvas Friedebert Tuglas: «Selle mehe artiklis on kõik see sees, mida ta viimaste kuude jooksul on kuulnud ja lugenud, nagu ta kuue revääridel on kõigi nende roogade jälgi, mida ta viimaste kuude jooksul on söönud».

Hans Kruus andis harilikult lühiülevaate loetud artiklist. Siis peatus ta mõnel üksikasjal, mis olid eriti uudsed või muidu tähelepandavad. Suurt huvi tundis Hans Kruus mälestuste ja biograafiliste kirjutiste vastu. Neid kirjutisi iseloomustades tulid eriti ilmekalt esile tema ulatuslikud teadmised eesti kultuuri- ja teiste avalike tegelaste elust ja tööst. Kui artiklis oli puudusi, oli üsna tavaliselt Hans Kruusi otsuseks: «Ma räägin ise autoriga. Ta võiks veel arvestada neid asjaolusid, mis ma siin esile tõin». «Eesti Kirjanduse» toimetuse liikmetest oli ainult Hans Kruus puhtakujuline ajaloolane. Vastutus ajaloolaste artiklite kõrge taseme eest oli just tema käes. Tema otsesel initsiatiivil tuli toimetusse õpilastelt ja noorematelt kolleegidelt mõnigi uus artikkel.

Pärast toimetuse koosolekut jäi Daniel Palgi oma töölaua taha istuma. Kui Friedebert Tuglasel oli ajada Eesti Kirjanduse Seltsi asju, jäi temagi sinna. Tavaliselt tuli ta Andrus Saareste,. Hans Kruusi ja allakirjutanuga «Wernerisse». J. V. Veski käis tollal kohvikus harvemini kui 94-aastasena. Kohvikus võeti koht mõnda «looži». Vabu kohti oli «Werneris» ikka olemas. Tollal polnud nõnda palju naispensionäre, kes praegu valdavad «Tartu» kohviku juba varasel tunnil. «Werner» oli siis kultuuriasutis ilma alkoholi ja sakusmendita. Selle kohviku osatähtsusest eesti kultuurielus võiks kunagi kirjutada kandidaaditöö.

Allakirjutanul oli Andrus Saarestega pidevaid kokkupuuteid Eesti Keele Arhiiviski. Vestlused temaga polnud «Werneris» eriti uudsed, aga midagi ikka oli temagi jutus üllatavat. Kord oli ajalehtedes teade, et Šveitsi lendur Lievenstroem on lennanud üle Mont Blanc'i. See oli siis suureks saavutuseks. Andrus Saareste elavnes: «See on poolkaudu Vigala mees ja Ants Laikmaa sugulane». Too lendur oli Vigala külarätsepa ja prantsuskeelse Šveitsi lastebonne romantika järglane. Ants Laikmaa jutustuse järgi oli Eduard. Vilde võtnud selle bonne oma preili Marchand'i prototüübiks.

Friedebert Tuglase vestlused panid allakirjutanu lugema Lafcadio Hearn'i ja mõnd teist kirjanikku, kellest polnud varemalt midagi kuuldud. «Werneris» kahetses Tuglas seda, et ma polegi juut. Minu esimene «Eesti Kirjanduses» ilmunud kirjutis oli «Kalevipoja» juudikeelsest tõlkest (1926). Olin siis veel Paul Berg. Tuglas oli kirjutist lugenud ja tundnud head meelt, et ka eesti literaatide hulka on lõpuks tulnud juut. Kõikidel rahvastel olnuvat tollal juudi kirjamehi. Eesti keeles polnuvat aga varem ükski juut kirjandusalaselt sõna võtnud.

Hans Kruusi kohviku-kõnelused püsisid enamasti ajalool. Võis kuulda seiku, mille kohta tollal polnud veel avaldatud uurimusi. Korra mainisin temale, et mul on hõimlasi otse Jõunes tema isakodu naabruses. Olin ise lapsena elanud kolm aastat Puurmanis ning näinud krahvi ja krahvinnat. Kursi ja Puurmani ajalugu oli teema, millele Hans Kruus võis ikka naasta. Kord jutustas ta pikalt 1905. aasta sündmustest ja lubas Kursist kunagi pikemalt kirjutada. Küllap ta seda teebki oma mälestiste järgmises osas.

Kord küsisin Hans Kruusilt, kas 1840. aastate usuvahetuslik liikumine oli eestlastele positiivseks või negatiivseks nähtuseks. Tema asjaomasest suuruurimusest võis erinevaid vaateid välja lugeda. Olin ise sellel arvamusel, et usuvahetus oli noil aastail positiivseks nähtuseks. Hans Kruus vastas minu argumentidele, et eesti rahva lubadustega petmine oli kõigiti rahvahulkadele raskeks katsumiseks. Usuvahetusega murti aga kirikhärrade ja mõisnike rindest läbi. Vähenes nende ülevõim inimeste vaimse elu juhtimisel. Tollal oli eestlaste ajaloo käsitluses mitu tendentsi. Eesti Kirjanduse Seltsi poolt avaldatud ajalugu vastas üldiselt tunduvalt enam tõsioludele kui «Looduse» kirjastusäri poolt avaldatud ajalugu. Viimast toimetasid mitmed õige reaktsioonilised mehed. Nende meeste nimedest tekkis «Werneris» vemmalvärss, mille abreviatsioon KAH avaldas ajaleheski: «Sepp lõi Vasaraga Oinale pähe, eesti rahvas «Looduse» Libedale ei lähe.» Kord ütles Hans Kruus, et meie suured folkloristid on uurinud ja uurivad rahvaluulet mitmekülgselt, ent ajalooga ei oska nad rahvaluulet siduda. Ajaloolaste ja folkloristide koostöö annaks aga senisest paremaid tulemusi niihästi ühtedele kui ka teistele. Ta tõi näiteid selle kohta, kuidas muistenditel võib olla kindel ajalooline taust, seda võivat nentida eriti just Põhjasõja sündmustest kõneldes.

Kui Hans Kruus oli kohvikusse tulnud, polnud ta seal kuigi kaua. Andrus Saareste ja Friedebert Tuglas armastasid kohvikus puhata. Nende lauda kogunes varsti teisigi kohvijoojaid peale «Eesti Kirjanduse» toimetuse liikmete. Arutleti edasi kirjanduse- ja kultuuriküsimusi. «Eesti Kirjanduse» toimetuse koosolekud olid omaette kultuuriülikool, kust noorem inimene võis õppida ja kogemusi saada. Pidasin nende koosolekute ja muugi kohta päevikut. Sõja ajal 1944. aastal on keegi hea inimene selle päeviku enesele võtnud.

PAUL ARISTE

Toimetuse postist

Kõrgemat mätast tuleb soovida J. Allikule, kes käesoleva ajalehe eelmises numbris kirjutab «oma mätta otsast»: «Me võime küll uhked olla oma rahvaluulekogudele, vaimsest kultuurist ja tema edasiarendamisest ilma kirjaoskuseta vahest siiski rääkida ei saa.» Kui lause teine pool oleks «...vaimse kultuuri edasiarendamisest» jne., saaksime ühe mõtte kätte. Nüüd aga saame teada, et J. Allik on keskkoolis halvasti õppinud ja ei ole ka hiljem teada saanud, mis asi on rahvaluule. Ja mispärast siis «me võime uhked olla rahvaluulekogudele», kui neis vaimsest kultuurist «vahest siiski rääkida ei saa»?

U. KOLK

ÜTÜ füsioloogiaringis

2. aprillil k. a. kell 17 toimub füsioloogia kateedri ruumides Lutsu tn. 2 ÜTÜ füsioloogiaringi koosolek. Kavas ettekanne: «Organismi vegetatiivsete funktsioonide tahtelisest mõjutamisest» (I. Vaasa ravi VI k.).

Ringi juhatus

Kriminoloogia probleemlaboratoorium teatab

TRÜ kriminoloogia probleemlaboratooriumi järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 23. märtsil algusega kell 12 peahoones, aud. 307. Ettekandega teemal «Rasketes kuritegudes süüdlaste isiksuse struktuurist» esineb Eesti NSV prokurör õigusteaduse kand. V. Raudsalu.

Osavõtt võimaldatud kõigile.

A. PALTSER

Joonistas T. Kall

ÜET

ÜET lektor-propagandistide I kursusele toimub tutvumine Eesti Raadio Tartu stuudioga ja raadiotöö eripäraga kolmapäeval, 26. märtsil kell 19. Seletusi annab erialamees Heino Lupp. Koguneda EPA peahoone fuajeesse.

NB!

TÄHELEPANU!

EÜE välisrühmadesse avalduste esitamise viimaseks tähtajaks on 28. märts 1969. a. Kiirustage!

Teistesse rühmadesse lõpeb avalduste vastuvõtmine 20. mail 1969. a.

EÜE STAAP

LASTELE

Palume vanematel teatada oma lastele, et õppevaheajal toimuvad klubis 1.—7. klassi õpilastele järgmised üritused:

- 25. märtsil kell 14 — mängudepäev
- 26. märtsil kell 11 — suusapäev (kogunemine raudteejaama sidekontori ette, kaasa võtta õpilaspilet ja 60 kop. raha.)

30. märtsil kell 11 — näidendite hommik.

TRÜ LASTESEKTOR

Parapsühholoogiast

Reedel, 21. märtsil s. a. algusega kl. 15 Vanemuise tän. 46 suures auditooriumis toimub E. K. Naumovi (Moskva) ettekanne

PARAPSÜHHOLOOGIAST.

Demonstreeritakse vastavasisulisi filme.

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1844. MB 03219.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 (733) Reede, 28. märtsil 1969 XXIII aastakäik

ÜTÜ XXIV KONVERENTS

● Konverentsi õnnestumine sõltub kõigepealt Sinust, tudeng!

● Täna on ÜTÜ XXIV konverentsi kolmas ja eelviimane päev!

● Täna, 28. märtsil jätkub töö sektsioonides.

● Veel on Sul võimalus osa võtta konverentsi tööst.

● Laupäeval, 29. märtsil kell 10 ning pühapäeval, 30. märtsil kell 12 töötab Õpetatud Nõukogu saalis vene kirjanduse sektsioon.

● Kõige täielikuma informatsiooni saad Sa aga ÜTÜ konverentsi teatmikust, mille Sa kahtlemata oled juba ostnud.

● Kindlasti tutvu tänase ja homse päeva jooksul ERKI ja TRÜ kunstikabineti ühise näitusega kohvikus. Võta võimaluse piires osa ka teistest kultuuriprogrammi üritustest.

● Tänasega hakkab konverents otsi kokku tõmbama ja lõppsõna öeldakse homme, 29. märtsil kell 15 aulas. Siis antakse parimaile kätte medalid.

Nagu olid oodatud külaline ja aktiivne tegutseja igal konverentsi tööpäeval, nii oled seda ka homsel lõpp-plenaaristungil.

Esimesed delegaadid

ÜTÜ konverentsile olid saabunud juba teisipäeval. ÜTÜ nõukogu kitsukeses toas, lausa plahvatuseelses õhkkonnas, mis on ju nii omane kõigile suurtele ettevõtmistele, sain jutuotsale kahe Kiievi Tarass Sevtšenko nimelise Ülikooli V kursuse matemaatiku Hirko ja Nakonetšnõiga. Et külaliste ooteaega veidi lühendada, toimus küllaltki traditsiooniline küsimuste-vastuste vahetamine.

Mõlemad noormehed huvituvad tõenäosusteooriast ning kinnitasid üksmeelselt, et nende kateeder on üks tugevamaid Nõukogude Liidus. Muret tegi neile aga asjaolu, et ei jõutud saata teese ja nüüd on mõningaid raskusi.

Külalised tegid kombekohase komplimendi meie linna ja kohviku omanäolisuse aadressil.

Meeldivalt üllatas see, et tunti huvi võimaluse vastu näha «Tuhkatriinumängu».

R. VALING

Komsomolikomitee pleenum

Esmaspäeval, 31. märtsil algusega kell 17 toimub TRÜ Nõukogu saalis ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenum, kus arutatakse TRÜ komsomoliorganisatsiooni tegevust gruppides. Päevakorras:

1. Ettekanne (ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär)
2. Sõnavõtud.

Osavõtt kohustuslik kõikidele komsomolikomitee liikmetele ja kursuste grupporgidele.

Ühtlasi palume komsomolikomitee pleenumist osa võtta kõikidel teaduskondade parteibüroode sekretäridel, dekaanidel ning asjast huvitatud õppejõududel.

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo

EÜE

28. märtsil on viimane võimalus tuua avaldusi välismaarühmadesse.

4. aprilli õhtuks peab kõigil välismaarühmadesse soovijail olema viidud komsomolikomiteesse iseloomustus, mis on varustatud osakonna komsomolibüroo sekretäri, teaduskonna parteibüroo sekretäri ja dekaani allkirjadega.

Oodatud 50. doktor

Meie rektor prof. F. Klement rõõmustab väga, kui ülikooli teaduslik pale muutub järjest jõulisemaks ja tihenevad teaduste doktorite read. Järjekordselt üllatas sünnitusabi ja günekoloogia kateedri assistent Vootele Meipalu, kes igapäevase töö kõrval, ilma suurema jututa, tuli välja doktoriväitekirjaga «Emakamüoomi kliiniku ja patogeneesi küsimusi». Nimetatud väitekirja kaitses ta edukalt Leningradis NSVL Meditsiiniakadeemia Sünnitusabi ja Günekoloogia Instituudi nõukogu avalikul koosolekul. Ta sai endale Tartu Ülikooli praeguste doktorite reas 50. doktori koha. Ühtlasi on ta nimetatud instituudi esimene teaduste doktor, sest see asutus sai alles hiljuti doktoriväitekirjade kaitsmise õiguse.

V. Meipalu doktoritöö on 1964. a. kaitstud kandidaadiväitekirja «Emakamüoomi kliinik ja steroidhormoonide ainevahetus» puhul üleskerkinud mitmete teaduslike, seni uurimata küsimuste lahendamine. Tema doktoriväitekirja konsultandiks olid NSVL Meditsiiniakadeemia tegevliige, NSVL teeneline teadlane prof. M. Petrov-Maslakov ja Tartu prof. V. Fainberg. Kaitsmisel oponeerisid NSVL Meditsiiniakadeemia tegevliige prof. A. Serebrov, prof. S. Haskin ja ENSV teeneline teadlane prof. A. Linkberg. Oponendid rõhutasid, et V. Meipalu andis oma ulatusliku tööga nii teadusesse kui ka praktikasse väärtusliku panuse. Peeti vajalikuks avaldada väitekiri monograafiana.

V. Meipalu on sündinud 1928. a. Virumaal teenistujate perekonnas. 1946. a. lõpetas ta hõbemedaliga Rakvere I Keskkooli. TRÜ Arstiteaduskonna lõpetas ta 1952. a., mille järel ta määrati TRÜ sünnitusabi ja günekoloogia kateedri assistendiks.

Teaduslikule tööle õhutas teda juba üliõpilasena ÜTÜ sünnitusabi ja günekoloogia ringis tema esimene õpetaja, rikkalike teadmiste ja kogemustega spetsialist kadunud professor Rudolf Bernakoff.

Pereheitmine

Olen nõus töötama mulle määratud ametikohal!

«Üks allkiri viie aasta eest!» imestas üks diplomand. Suunamispäev pole kunagi olnud liiga tavaline. Et määramisel on otsustavaks Haridusministeeriumi vajadused, et Tartusse ja Tallinna tööd saada on võimalusi vähe, et ülikool korteriga ei kindlusta, et maaõpilased on vaguramad kui linnaõpilased — need asjad olid teada ja läbi mõeldud, külmaverelisematel lõpukingad ostetud.

AJALOO-KEELETEADUSKOND LÄKS SUUNAMISKOMISJONI ETTE TEISIPÄEVAL, 25. MÄRTSIL.

Esialgsetel andmetel saavad vabariigi koolid Ajaloo-Keeleteaduskonna lõpetajate hulgast 72 noort õpetajat.

Eesti filoloogia osakonnast läheb pedagoogilisele tööle 11 lõpetajat (Välbe, Kreinin, Haar, Kivisoo, Matela, Peep, Uip, Tammleht, Grenberg, Liivaste).

Ülikooli juurde jäävad M. Remmel (stažöörina), R. Timak (sotsioloogiakabinet), R. Kasik (eesti keele kateeder), A. Hiir («TRÜ» toimetus). A. Kidron asub tööle Eesti Televisiooni, G. Paal — Eesti Raadiosse, E. Kraut — Tallinna Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklikku Raamatukokku, T. Leito «Inturisti», E. Niit TA KKI-sse, E. Pirso ja V. Voolar on määramata.

Vene filoloogidest läheb pedagoogilisele tööle 24 lõpetajat (Tuh, Sääsk, Augul, Uukkivi, Šiškina, Räis, Lell, Raja, Hinn, Selest, Säremat, Mikk, Aleksandrova, Kloperman, Rõuk, Matiesen, Pavel, Aavik, Rakejeva, Kadak, Perelõgin, Talvoja, Keert, Nurk). Vabadiplom määrati Smoljarovile, määramata on Tšernova.

Saksa filoloogе läheb pedagoogilisele tööle 17 (Ott, Väärt, Aaskivi, Jürisoo, Turk, Marnot, Troost, Vei, Aasma, Tammsaar, Veske, Kõrv, Veskimäe, Loderand, Laurits, Halling, Rommot). R. Aru läheb Tallinna Fr. R. Kreutzwaldi nim. Riiklikku Raamatukokku, T. Kaare hakkab tööle TRÜ Teaduslikus Raamatukogus, H. Põldma Tallinna PTUJ-s.

Prantsuse filoloogide kuuest lõpetajast määrati kohale kaks: M. Roop — Tallinna Fr. R. Kreutzwaldi nim. Riiklikku Raamatukokku, K. Samosson Tartu II Keskkooli.

Inglise filoloogidest hakkavad koolis õpetama 11 (Kasesalu, Saarmo, Viires, Konsin, Porro, Ehrberg, Mulla, Veskimäe, Veit, Männaste, Lall). Tartu Riikliku Ülikooli juurde jäävad K. Mits (sotsioloogiakabinet), E. Mänd, L. Saveljev (psühholoogia laboratoorium), kirjastusse «Eesti Raamat» — T. Kuusik, «Lugemisvara» — U. Nuiamäe, «Inturist» — A. Täht. 3 inimest on määramata.

Ajaloo-osakond andis 8 pedagoogi (Dsiss, Kurepalu, Alas, Saar, Viikholm, Pavelts, Vahkal, Martson).

TRÜ juurde jääb P. Kenkmann (aspirantuuri), Majandusinstituudi laborandina asub tööle M. Toimet, A. Toomlast saab Tallinna Teatri ja Muusika Muuseumi teaduslik töötaja. S. Mäeväli läheb ENE toimetusse, H. Zink — Elva Koduloomuuseumi, L. Võime — Etnograafiamuuseumi.

I. RIVES

Kolmapäeval astusid suunamiskomisjoni ette

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIA-TEADUSKONNA

tänavuaastased lõpetajad. Suunamine läks poleemikata. Enamikul juhtudel arvestati lõpetajate endi soove.

18 geograafist suunati haridusministeeriumi liinis tööle 8 inimest.

Geograafidest pedagoogide jaotuspilt kujunes mitmekesiseks, ehtgeograafialikuks — Lehtse, Kohtla-Järve, Rapla, Puka. Ei põlatud isegi Saaremaa koolmeistriametit (Anne Aru).

Enamikku majandusgeograafe ootab tööpõld Tallinna instituutides. Kaks inimest jäävad tööle ülikooli juurde (A. Laansalu ja E. Tsopp).

Füüsilise geograafia harust jätkab A.-M. Rõuk ülikoolis alustatud edukat teaduslikku tegevust TA Ajaloo Instituudis.

Hüdrolooge ootavad Hüdrometeoroloogia teenistuse Valitsus (A. Schmied) ja T. Kallejärve kauged ookeanid.

Eesti Looduskaitse Seltsi juurde läheb R. Põder.

Geoloogidest jäi enamik koduvabariiki — geoloogia kateedri juurde, TA Geoloogia Instituuti, RPI «Eesti Projekti». Kaks lõpetajat suunati tööle Vilniusse (R. Sinisalu ja A. Jalast).

Bioloogide 28 lõpetajast jätkus paljusid instituutidesse ja vabariigi uurimisasutustesse. Oma osa said ka koolid. K. Järviste läheb bioloogiasuunitlusega Tartu V Keskkooli. M. Kaal sai huvitava töökoha — Tallinna Loomaaia direktori asetäitjaks teaduslikul alal. Võimekamad lõpetajad jäeti aspirantuuri — J. Tänavaots botaanika ja T. Palm geneetika erialal.

Ees on veel diplomitöö mured ja riigieksamid. Aga esimene nukker lahkumisnoot on löönud.

REIN PÕDER

XXIV конференция СНО ТГУ

● Сегодня предпоследний день XXIV конференции Студенческого Научного Общества. Продолжается работа секции.

● В субботу и воскресенье работает секция русской литературы.

● Обязательно посмотри выставку в кафе!

● 29. марта в 15.00 в актовом зале закрытие конференции. Награждение лучших.

Совет СНО

Ootame rohkesti osavõtjaid!

3. aprillil 1969 külastab ülikooli Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja, majandusteaduste kandidaat sm. E. TÕNURIST, kes räägib ülikooli perele vabariigi põllumajanduse arengu ajaloost ja tänapäevast. Esinemine kell 15.00 aulas.

Ühest pidamata juubelist

Kui dotsent J. Tammeorg andis hiljuti ülevaate teaduslikust tööst ülikoolis, siis nimetas ta ühena juhtivatest suundadest orgaaniliste ühendite reaktsioonivõimelisuse uurimist. Selle probleemiga vahetult seotud inimestel, eeskätt keemilise kineetika ja katalüüsi probleemlaboratooriumi töötajatel, oli kahtlemata meeldiv veenduda, et neid tunnustatakse ka kodus.

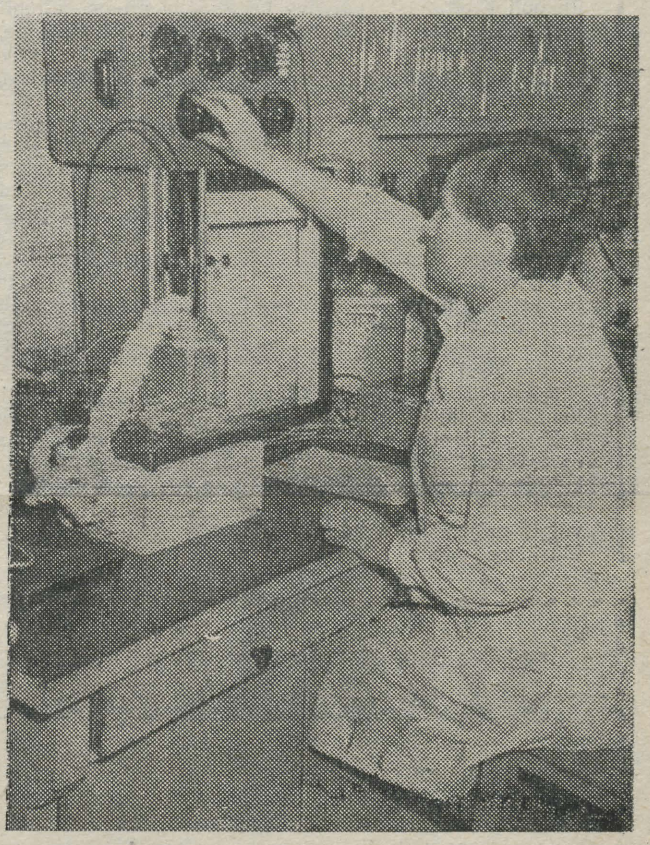

● Sobolevi foto.

Laboratoorium asutati kümme aastat tagasi (1958. a. septembris), kuid tema praegune probleemistik kristalliseerus välja alles 1960. aastaks. Seejuures ühendas erinevaid töid mitte uurimisobjekt, vaid erinevate objektide reaktsioonivõimelisuse seaduspärasuste ühtsus. Kõige olulisem oligi näidata, et need on tõesti seaduspärasused, aga mitte erijuhtumid, millena neid tunnustas enamik keemikuid. Võibolla oli tegemist ka mitmesuguste juhuste kokkusattumisega, kuid 1961. a. ilmunud professor V. Palmi artikkel ja tema energiline organisatsiooniline tegevus kindlustasid Tartu keemikute vaieldamatu juhtpositsiooni (vähemalt Nõukogude Liidu piires) orgaanilise keemia kvantitatiivses teoorias.

Samal ajal küpses ka laboratooriumi kaader ja sellega käsikäes avanesid võimalused järjest eksaktsemateks uuringuteks. Kui laboratoorium hakkas 1964. a. välja andma kogumikku «Orgaaniliste ühendite reaktsioonivõimelisus», kus avaldatakse põhiline osa Nõukogude Liidus tehtavatest vastavasisulistest uurimustest, siis Tartu autorite artikleid ilmus seal umbes neljandik väljaande mahust. Käesolevaks ajaks on nende mahuline osa küll mõneti vähenenud, kuid kaalulise osa kohta seda väita ei saa. Seejuures on nimetatud kogumik meie vabariigis ilmuvatest väljaannetest ainukene, mida regulaarselt tõlgitakse inglise keelde võrdselt üleliiduliste teaduslike ajakirjadega.

Tundub, et laboratooriumi esimese kümne aasta tööga võib tõesti rahule jääda, aga ees seisab palju raskem ülesanne — kindlustada saavutatud positsioon. See pole sugugi mitte ainult laboratooriumi kollektiivi ja ülikooli prestiiži küsimus, vaid vajadus kaotada orgaanilise keemia empirism ning formuleerida tema kõige olulisemate protsesside kvantitatiivsed seadused.

A. TALVIK

RSR teeb juttu Jaapanist

Tudeng, kas Sa oled juba käinud Jaapanis? Kui ei, mine kindlasti. Jaapan on ilus maa, kaunisilmaliste geišade maa, tõusva päikese, karatee ning õilsate kamikadsede kodumaa. Ja peale selle veel moodsa tööstuse maa. Vahel harva näen Jaapanist und, Fudžijamast ning erksavärviliste kimonote kandjatest õitsvate kirsside all, aga küllap võimukas onu Sam ning igipõline sportlane Mao näevad ka. Usu, Jaapan on tõesti tore maa.

Ah et ei ole võimalik Jaapanisse sõita? Noh, pole viga, minul samuti mitte, aga ma ei nukrutse, sest esmaspäeval, 31. märtsil kell 18 astun läbi ühiskonnateaduste maja 212. auditooriumist, kus RSR-i rahvas räägib Jaapanist. Seal kuuleb palju uut ja huvitavat, näiteks Jaapani majandusliku edu saladustest, natukene poliitikast, veidi Ühendriikidest ja Hiinast seoses Jaapaniga ning muustki.

Niisiis, ära lase juhust mööda lipsata!

RSR-press

oma mätta otsast

Komsomoli nädalakommentaar

Räägitakse, et üleolek pidavat üks väga mõnus tundmine olema. Tõmmatava-lükatava osas olemine ei ole vist ka eriti laita, sest miks siis muidu suur osa üliõpilasi on valinud mitmes situatsioonis just selle passiivse kannataja osa?

Ühiselamus tuleb komandant ilmse üleolekutundega (ta on ju peremees!) laua, nelja voodi ja tooliga ning kahe raamaturiiuliga sisustatud tuppa ja otsib ei tea kuhu kadunud puhketoa mööblit. Kas üliõpilane ise ei võiks ühiselamu nõukogu kaudu olla oma kodu peremees? Siis ju selliseid läbiotsimisi ei oleks. Võib, aga peremehe kohustusi ei taha keegi kanda. Ah (käega löömine!), elame parem komandandi voli all, niikuinii ei suuda me midagi ära teha. Nii mõtlevad paljud ja elu läheb vanaviisi ...

Kas see on juhus, et pärast ülikooli lõpetamist «nöögib» elu just neid noori, kes tudengipõlves nägid vaid intritoa ja auditooriumi nelja seina? Just nemad kipuvad uppuma ka bürokraatia paberimerre.

Miks paljud eelistavad tühist ajaviitmist huvitavale mitte-õppeprogrammilisele loengule või kohtumisele tuntud inimesega? Vabandatakse suure õppetöökoormusega. Ka siin ei kehti tõsiasi, et töö võtab just nii palju aega, kui palju meil seda parajasti on? Milleks kasulikku teed pidi otse minna, kui pikka tulutut teed on parem käia?

Kuidas tõsta üliõpilase ühiskondlikku aktiivsust?

Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev on võitnud üliõpilaste hulgas küllalt suure populaarsuse. Objektiivseid tegureid selleks on väga palju. Liituvad ju siin füüsilises töös karastumine (kantseleikirjutaja tüüpi tudengile hädavajalik!) ja aktiivne puhkus selle sõna otseses mõttes. Päike, vesi, ilus loodus, lõkkeõhtud, bridž, vaidlused, uued sõbrad — kõik see ei vaja lähemat kommenteerimist. See on maleva üks külg. Teine maleva spetsiifikaga seotud aspekt ei ole mitte sugugi vähem tähtis: üliõpilane on juht, iseenda peremees. Omavahel otsustatakse — teeme, ja tehaksegi. Puudub kõrgemal seisja, kes võtaks vastutaja funktsioonid enda kanda või soovitaks seda või teist mõtet mitte teoks teha. Puuduvad kirjalikud load ja aeganõudvad asjaajamised, süsteem töötab vastastikusel usaldusel ja üliõpilaste täielikul vastutusel. Rahaliselt vastutav üliõpilane hoiab riigi vara rohkem kui ennast. Just vastutus ongi see, mis formeerib juba ühe suvegagi mistahes maleva funktsionääri sootuks teise üliõpilase. Temas tõuseb kohusetunne, ta oskab kaasüliõpilasi mugavusunest virgutada, äratada huvi ümbritseva elu vastu, seista iseenda ja teiste eest. Ühe sõnaga, see mees on valmis üliõpilaste paljuräägitud omavalitsuseks.

Kuidas aga suhtuda üliõpilasse, kes tuleb ja räägib: «Ma tahaksin väga malevasse minna, aga mul on suvel kaks nädalat praktikat. Mul on praegu vaba aega ja seda praktikat on võimalik ette teha, aga ma ei julge hakata õiendama. Äkki ei tohigi nii teha.» Siin on küll noore inimese kui subjekti ja objekti vahekord sassis. Kes siis peab tema eest need pisiasjad korda ajama? Pole midagi teha, selliste jaoks on vaja veelgi suurendada administratiivaparaati.

Ü. KAEVATS

Lausa probleemipundar

Ajaloo-Keeleteaduskonna partei-algorganisatsiooni viimasel koosolekul kujunes tähtsamaks arutlusküsimuseks õppejõudude erialase kvalifikatsiooni tõstmine. Ülevaate probleemist andis prof. Jaan Konks.

Teaduslike kraadide poolest on mõned kateedrid (saksa, inglise ja vene keele kat.) ilmselt maha jäänud, seal on kraadita õppejõudude arv suhteliselt suurem teaduskonna keskmisest. Kuigi doktorikraadide taotlemises on kõige lähemas tulevikus oodata n.-ö. surnud punkti ületamist, pole siingi põhjust rahuloluks.

Arutluses märgiti, et keeleõpetajate koormus on üldiselt suur ja kraadita õppejõudude arvu on viimastel aastatel suurendanud uute noorte õppejõudude töölevõtmine. On vist õige ka see, et praktilise keele õpetaja ei tarvitse just olla kraadiga inimene, kui ta tõesti hästi keelt tunneb, sellel alal ennast täiendab ning keeleõpetuse metoodikast huvitub. Just seda tuleks õpetajatelt nõuda, kui nad vastava keele alal väitekirja kaitsta ei kavatse. Kuid ei saa ka salata, et mõnelgi puhul löövad välja isiklikud asjaolud — loidus, ükskõiksus, lubaduste mittetäitmine jms.

Mõttevahetuses kerkis rida olulisi probleeme:

- **tehnilist abipersonali on teaduskonnas suhteliselt vähem kui mujal;**
- **õppejõudude tööruumidest kateedrite juures ei saa praeguses ruumikitsikuses juttugi olla, paljudel õppejõududel aga pole koduski kirjutuslaua jaoks kohta;**
- **ülikooli raamatukogus pole uuemat välismaist kirjandust;**
- **üsna paljudes kateedrites ei ole aastate vältel sisuliselt kontrollitud ja koordineeritud õppejõudude teaduslikku tööd (ära kuulatud nende aruandeid, teaduslikke ettekandeid oma töö põhjal jms.);**
- **kas poleks otstarbekohane luua üleülikooliline võõrkeelte kateeder, kus teadusliku töö põhisuunaks oleks võõrkeelte õpetamise metoodika;**
- **ülikooli juhtkond on väga vähe tähelepanu pööranud humanitaarteaduste perspektiivsele arendamisele; rahvuslike teaduste uurimise ja õpetamise poolest peaksime ju olema maailmatasemel.**

Kuigi koosolek võttis vastu üsna pika ja konkreetse otsuse, näib, et paljude üleskerkinud probleemidega tuleb edaspidi üksikult tegelda. Ja üsna tõsiselt. On ju näiteks selge, et tänapäeva tasemel ei tee teadust ilma vastava materiaaltehnilise baasita, eeskätt aga ilma «ajude trustita» — loomingulise kollektiivita, uurimisgrupita (millesse tõmmatakse kaasa ka üliõpilasi), kust võivad välja kasvada teatud uurimissuunad, koolkonnad. Niisuguseid uurimisgruppe on teaduskonnas vähe, kaasa arvatud ka nn. rahvuslike teaduste viljelemine. Teaduskond valmistab põhiliselt ette õpetajaid, aga metoodika-alast entusiastlikku ja koordineeritud uurimistööd, millesse haaratakse ka üliõpilasi, ei tehta. Ei saa öelda, et sellega ei tegeldaks, kuid ikkagi hajali, rohkem omaette. Seetõttu on töö vähe viljakas ning ka vastavaid kraade pole kaitstud.

Võib öelda, et koosolek tõstatas üsnagi olulise küsimusteringi teaduskonna elus. Seda tasuks kateedrites tõsiselt arutada. Nende küsimuste lahendamine tulevikus kujuneb teaduskonna partei-algorganisatsioonile üheks pakiliseks ülesandeks.

Suvetööde staabis

On koostatud suvetöödest osavõtjate nimekirjad. Need avaldatakse KIL-is (komsomolikomitee informatsioonileht).

ELKNÜ TRÜ Komitee suvetööde staap otsustas:

1. Koopteerida staabi koosseisu mittekoosseisulise liikmena Arstiteaduskonna raviosakonna III kursuse üliõpilase M. TILGA.

2. Vastavalt ELKNÜ TRÜ Komitee büroo otsusele ning kooskõlas TRÜ rektori prof. Klementi arvamusega, moodustatakse laiendatud staap, kuhu kuuluvad

a) osakondade komsomolialgorganisatsioonide sekretäridest
— A. Bachmann (Majandusteadusk.)
— A. Haavasalu (matemaatika ped. osak.)
— R. Kiis (Füüsika ped. osak.)
— Malle Käär (stomatoloogiaosak)
— Peep Laanes (Kehakultuuriteadusk.)

— Inno Maasikas (matemaatika teoreetil. osak.)
— Eimar Rahumaa (Õigusteadusk.)
— Peeter Siiak (raviosak. I k.)
— Vadim Romanov (füüsika vene osak.)
— Tõnu Tamm (füüsika teoreetil. osak.)
— Tiina Täpsi (keemiaosak.)
— Vootele Viideman (võõrfilol. osak.)

b) järgmiste teaduskondade dekanaatide esindajad:
— Arstiteaduskond
— Ajaloo-Keeleteaduskond
— Füüsika-Keemiateaduskond
— Matemaatikateaduskond
— Majandusteaduskond
— Õigusteaduskond
— Kehakultuuriteaduskond

Laiendatud staabi esimese töökoosoleku aeg teatatakse liikmetele hiljem.

U. EHASOO,
suvetööde staabi ülem

DIALOOG

Lõoke: Sul, Kuldnokk, pidavat olema imetlusväärne talent teiste lindude laulu ära õppida. On see nii?

Kuldnokk: Tead isegi, talent on 99% tööd, 1% loomupärast annet. Nii ka mul.

Lõoke: Kuidas sa siis töötad? Mis meetodiga?

Kuldnokk: Lähen foneetikalaboratooriumi, lasen lindilt teiste lindude keelt, kasutan muidki aparaate. Uurin. Tead isegi, moodne tehnika, kaasaegne uurimistase.

Lõoke: Huvitav, huvitav. Tahaksin ka mõned trillerid ära õppida. Ka ei tule mul mõned kõrged kohad hästi välja — vaja oleks uurida, mis viga seal on. Samuti oleks huvitav teada, miks Võru lõokesed hoopis teisiti laulavad kui Viru omad. Kus foneetikalaboratooriumis sa käid — ülikooli omas või?

Kuldnokk (saatanliku naerutrilleriga): Oh sa võhik tsirguhakatis! Kas sa siis ei tea, et siin on ainuke keeleteaduskond maailmas, kus pole foneetikalaboratooriumi!

Lõoke (segaduses): Kuidas need imelikud inimesed siis õpivad ja oma häält uurivad?

Kuldnokk: Eks ikka nii, nagu sa oma poegi õpetad: vahivad sulle suhu ja püüavad sama häält teha ... Inimestel on mõni raamat ka, kus suu ja kõri pildid sees on.

Ja Lõoke istus maha, vaatas Kuldnokale suhu ning hakkas selle keelt õppima. On andmeid, et ta praegu kirjutab väitekirja Kuldnoka keele foneetikast. Teeb seda Tähtvere põllul.

ÜTÜ konverentsidest teistes kõrgemates koolides

● Siauliai Pedagoogilise Instituudi ÜTÜ konverents on 13.—14. V 1969. Töötavad ühiskonnateaduste, üldise ja koolieelse pedagoogika, psühholoogia, defektoloogia, füüsika ja selle õpetamise metoodika, vene keele ja metoodika, vene kirjanduse ja metoodika, algklassides esinevate ainete õpetamise metoodika sektsioonid.

Ettekannete teemad teatada 10. aprilliks.

● Pihkva Riikliku Pedagoogilise Instituudi Võõrkeelte teaduskonna konverents toimub 16.—18. IV 69. Teemad palutakse teatada 10. aprilliks.

● Novosibirski RÜ ÜTÜ konverents toimub 21.—25. IV 69. Töötavad matemaatika, mehhaanika, füüsika, keemia, bioloogia, geoloogia ja geograafia sektsioonid. Teemad teatada 30. märtsiks.

● Novosibirski RÜ Ajaloo-Keeleteaduskond ootab külalisi oma konverentsile (21.—24. IV 69). Töötavad ajaloo, keeleteaduse ja kirjandusteaduse sektsioonid. Teesid esitada ÜTÜ nõukogule 30. märtsiks.

● Odessa RÜ ÜTÜ Geoloogia-Geograafiateaduskonna konverentsile oodatakse külalisi 3.—5. IV 69. Teemad teatada 30. märtsiks.

ÜTÜ Nõukogu

Midagi suurt ja vägevat

Kes satub 7. juulil Tallinna «Estonia» teatri juurde või «Eesti Energia» majja, tunneb, et midagi suurt ja vägevat on tulemas. Ja õigesti tunneb. Tulevad poisid-tüdrukud reisipampudega, kaovad «Eesti Energia» majja ja kui nad sealt uuesti väljuvad, ei tunne neid hästi äragi. Nüüd on nad riietatud rohelistesse seelikutesse või pükstesse ja liivakarva pluusidesse. Näib, et välise kesta vahetus mõjub ka seespidiselt. Linnarahva sagimist vaadatakse veidi üleolevalt — rutake, jookske, närvitsege järjekordades. Meid ootab midagi hoopis põnevamat. Meie läheme malevasse! Embleem vasakul käisel ja isa lai sõduririhm vööl annavad juurde enesekindlust ja ühtekuuluvustunnet ning näib, et õhk on selgem ja taevas sinisem ja puud rohelisemad.

Meie läheme malevasse! Saaremaa kadakate ja kivide ilu keskele, teravmeelsete ja -keelsete hiidlaste juurde, väikesele sõbralikule Muhumaale või siis Lõuna-Eesti kuppelmaastikku kaema.

Paljud meist on malevas olnud. Nende minekuõhin on teadlikum ja kindlam. Nemad teavad juba oma kätetöö hinda, malevasõpruse hinda. «Huvitav küll,» ütles üks mu rühmakaaslane, «maleva vormis inimene on lähedasem kui mõni ammune tuttav.»

Bussid vaikivad veel teatri kõrval platsil. Mälestussammast ümbritsevat platsi pürab sirgeks joondunud EÜE. Ja kes enne ei tundnud, et näeb millegi algust, haistab seda nüüd lausa õhust.

Kolm, kaks, üks — start!

Busside mürinasse jäävad viimased hüvastijätud ja varsti on «Estonia» ümbrus nii nagu alati — inimeste, autode ja trammide alatine rutt.

Kuid vormikandjaid, kes bussis omavahel esimest tutvust teevad ja hääli kokku laulavad, ootab ees suvetäis tööd ja seiklusi. Üks korralik malevasuvi on nii rikas, et sellest ühekorraga rääkida on otse võimatu. Siin on esimeste päevade harjumatus, seljavalu ja rakud pihkudes. Siin on kõige ehtsamat romantikat, sest kust võtab linnalaps säärase õise kuuvalgevaikuse, mõne vana surnuaia või põneva metsa tirtsude saagimise ja öölõhnadega. Ei õpita kuskil üksteist nii hästi tundma, kui tänu ühisele tööle ja ühistele raskustele. Küllap need asjaolud kokku ongi süüdi selles, et malevas kohtunud tüdruk ja poiss mõnigi kord jäävad kokku eluajaks.

Peale romantika on malevas palju tõsist tööd. Ehitatakse kolhoosidele ja sovhoosidele sealautu, kuivateid, elamuid, garaaže, käiakse koos kolhoosnikega talgutel ja imelikul kombel ei leidu siis laiskvorste, kes meelsamini magaksid, kuigi talgud tavaliselt on pühapäeviti.

Üks päev malevas on siiski nukker. Lahkumispäev. Kurb on hüvastijätta suvise elukohaga, inimestega, oma töö viljaga. Kui Saaremaa regioon ära sõitis ja «Suurupi» Kuivastu kai äärest otsad lahti võttis, olid üsna mitmel pardalolijal silmad märjad.

ELKNÜ TRÜ Komitees: Farmaatsiaosakonnale hindeks „hea"

Komsomolikomitee büroo 21. märtsi istungil arutati farmaatsiaosakonna komsomolibüroo tegevust käesoleval õppeaastal. Aruandega esines büroo sekretär Viiu-Felicia Veeber.

Peamist tähelepanu on osakond pööranud õppetöö küsimustele: ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektori poolt väljatöötatud ankeetide alusel arutati talvise õppesessiooni tulemusi ning õppetöö korraldust. Kontrollitakse õppedistsipliini (loengutest ja eriti praktikumidest osavõttu).

Väga hästi töötab ühiselamu sektor. Vastavalt ühiselamu sisekorraeeskirjade täitmisele ning üliõpilaste üldisele distsipliinile ja õppeedukusele jälgib õppesektor, et paremik — üliõpilaskonna aktiiv — oleks paigutatud ka paarematele kohtadele. Vajaduse korral on tehtud ühiselamutes ümberpaigutusi.

Edukalt on oma tööga toime tulnud sporditöö sektor. Nagu nimetas V.-F. Veeber, korraldas sektor küllalt õnnestunult suusapäevast ja rahvamatkadest osavõtmisi.

Ideoloogiline töö. Komsomoligruppides arutati läbi NLKP Keskkomitee otsus «ÜLKNÜ 50. aastapäev ja noorsoo kommunistliku kasvatuse ülesanded». Peeti nõu ka selle üle, kas ja kuidas oleks kursustel võimalik oma tegevust aktiviseerida ühiskondlik-poliitiliste ja erialaste küsimuste valdkonnas.

Kaasaruandes esitas TRÜ komsomolikomitee ideoloogiasektori juhataja Ants Riesen. Ta nimetas, et just osakonna büroo ideoloogiasektor peaks olema see, kes töötab välja algorganisatsiooni tegevuse üldsuunad, ürituste kava osakonnas. Ideoloogiasektor peaks suuremat tähelepanu pöörama sellele, kuidas kursuste tegevust aktiviseerida, andes kursuste grupporgidele nõu ning abistades neid ürituste sisulisel läbiviimisel. Teiselt poolt peaks büroo ideoloogiasektor organiseerima ülikooli komsomolikomitee ettepanekute ja otsuste põhjalikku läbiarutamist, et neid siis vastavalt osakonna spetsiifikale loovalt ellu viia. A. Riesen märkis veel, et kuigi orgtöö sektori tööga võib põhiliselt rahule jääda (liikmemaksude kogumisega on asjad korras), kuulub sektori kompetentsi üldse kogu osakonna organisatsiooni dokumentatsiooni lõplik vormistamine (koosolekute protokollid, tööplaanid jne.). Ta ütles tunnustavalt, et osakonna kursustel toimub küllalt sisukas töö, eriti III kursusel.

(Järg 3. lk.)

E. Kõks
1938—1944, 1964—1968
Impressioon

M. PILL

Esemeterikkaid huvitava kompositsiooniga natüürmorte, kimpudena kirevaid põllulilli, figuraalkompositsioone, milles ikka ja jälle domineerib kohvikute kirju seltskond, portreemaale, värvikaid linnavaateid — 5 saali täis värvi- ja vormiotsinguid ning leidmisrõõmu.

Tartu Riiklikus Kunstimuuseumis on avatud järjekordne personaalnäitus, seekord 1940. aastal «Pallase» lõpetanud tartlase E. Kõksi töödest. Kunstnik sündis 21. aprillil 1912. aastal. Õppis Tartu I Algkoolis ja Tartu Õpetajate Seminaris. 1934. a. astub Endel Kõks kunstikooli «Pallas», kus lõpetab 1940. aastal professor Vabbe maaliateljee ja alustab siis kodulinnas tööd vabakutselise kunstnikuna. 1944. aastal emigreerub ta Rootsi, kus tänini töötab kunstnikuna. Käesolev näitus tutvustab kunstniku varasemat loomingut (1938—1944) ja mõningaid viimaste aastate töid (1964—1968).

1938—1944

Portreedest — akadeemiliselt mõjuv rangelt tõsine «J. Sütiste portree» (1938) ja dekoratiivselt värvierk «Mustlaspoiss On» (1939). Figuraalkompositsioonidest «Maalijad» (1939) — Monet «Einet roheluses» meenutav kompositsioon nagu maastikku sulatatud figuuridega ja romantilise valguse-varju mänguga, hoogsas pintslitehnikas lõpetamata «Seltskond» — need on tööd õpinguaja lõpuaastaist, millele lisandub eksamitööna loodud «Mustlastüdruk Astra» (1940) — lõõmav-oranžil foonil istuva tütarlapse figuur, kirevamustriline riietus, püüdlikult-naiivselt väljajoonistatud riidemuster, värv balansseerimas harmoonia ja disharmoonia piirimail.

1940

«Natüürmort», «Natüürmont lilledega» «Lilled» — esemeist ülekuhjatud kompositsioonid, üldistatud vorm ja tugev kontuuri rõhutamine. Lill kui maalimisobjekt, kui asi, kui värv, mitte hingestatus, poeesia. Toulouse-Lautrec'i meenutavat rahutust ekspressiivses kollases valguses või maleruudumustrilise laua hüplevat rütmi.

1941

Realistlik-asjalikus laadis hallikates toonides maalitud «Aedviljakasvataja», julgetes lillakaspunakates varjundites «Natüürmort pudelitega», «Kohvikus», erksat rohelist ja rahulikku pruuni — vastandina eelmiste aastate vormiüldistusele ja värvierksusele.

1942

Päikseline kohvikumotiiv («Kohvik»), dekoratiivsust ja värvilu põllulilledes. Värv sädeleb ja sillerdab, samas on ta tõsine ja asjalikki. Värv nagu muusika — kord jõuline ja ekspressiivne, siis debussylikult õhuline ja värelev, mõtlik ja nukker ...

1943

«Muusika» — dufy'likku värvimeelt, matisse'likku joonemeistertikkust — vaimset ja mõtlikku muusikat. Tumedad rasked toonid, mõtlikku nukrust, ängistatud endassetõmbumist — «Lillemüüja», «Modell».

1944

Impressionistlikult õhulised, visandlikud «Võistlusi jälgimas», «Väljakul», «Ema portree», nukralt naeratav «Pierrot».

Aastad 1938—44 on andeka noore kunstniku loomingus otsinguterikkaks perioodiks. Oma mõju on avaldanud «Pallase» maalikool — prantsuse värvikultuur, mõjutusi saksa ekspressionismist, meisterlik joonistustehnika. On märgata mõjutusi õpingukaaslastelt (Liimand, Pärsimägi jt.). Iga järgnev aasta toob maalimislaadi midagi uut, sageli diametraalselt erinevat eelmistel aastatel loodust. Iseloomulik sellele perioodile on juba väljakujunenud värvimeisterlikkus ja kindel ainevald.

1964—1968

Maalidest rütmikalt-rahutu pop-kunsti laadis «Olivetta portree» (1965) ja valgel foonil joonistuslikult mõjuv meisterlik «Ema portree» (1968). Segatehnikas «Portugal», «Pariis», «Mehhiko» — rahutu värvikirev maailm, juurtetus, kodumaatus.

Tulilakalised hoogsas galopis sinised unistuste hobud («Hobused» 1964).

Kunstniku viimaste aastate loomingust on eksponeeritud peamiselt graafikat ja mõned üksikud maalid (3). Tööde vähesus ei luba teha üldistusi kunstniku viimase aja loomingu kohta.

Rajacate «supershow» Tallinnas

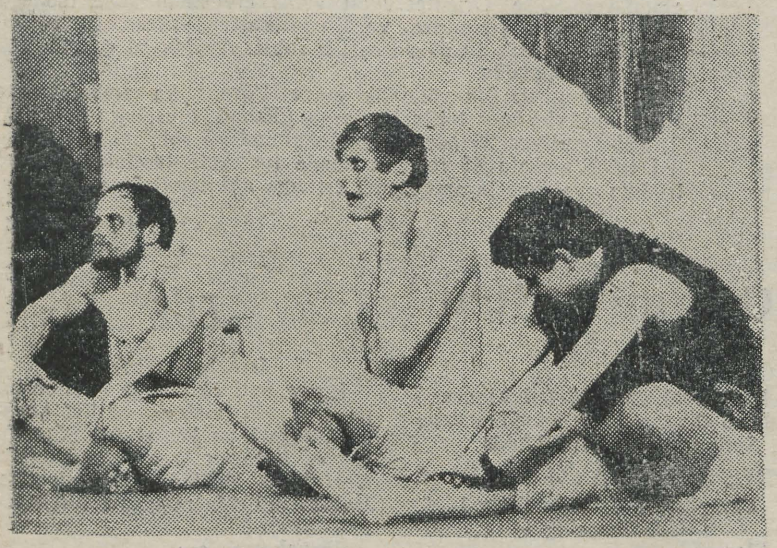

Kevade alguseks lendas laulu- ja lustilind «RAJACAS» pealinna. Tegelikult sõideti küll rongiga või kes kuidas sai. Seekord plaaniti oma vigureid Tallinna tudengitele näidata. Aga ära käidi ka abiturientide kevadballil raekojas. Selle aasta esimene avalik kontsert toimus TPI aulas kevade esimesel päeval. Ühe pika õhtu jooksul anti kaks etendust ning mõlemad täissaalile. Programm sai seks korraks põhiliselt uutest viguritest kokku seatud. Ainult paar varem nähtud naljanumbrit pakuti uutele lisaks. Igati õnnestus eksperiment diapositiividega. Pime saal, Brauneri sürrealism, Delraux', Miró ja Picasso tööde valguspildid ning lauljate varjud sulasid muusikaga toredalt kokku. Eriti siis, kui poisid laulsid laulu hingest. Publik saalis jäi päris vaikseks ja nii mõnigi noorik pilgutas kahtlaselt silmi. Muide, «Laul hingest» on täielikult originaallaul. Sellega tervitati saalis viibivaid kolleege, ansamblit «Peoleo».

Tehti nalja. Paar numbrit ajas saali päris elevile, kasvõi pesuehtne uss, kes Kolla kaela ümber vonkles ja kelle pead Priit lahkesti silitas. Lembitu «naeratus» nakatas ka saalisistujaid. Mõnele naljanumbrile annaks palju juurde helitaust või lühike filmilõik.

Pühapäeval istusime klubis koos ja siis sai üht-teist asjaosaliste endi käest välja pinnitud. Tulevikuplaanidest niipalju, et seda programmi näeb Tartu tudeng kusagil aprillikuus.

Kirja pani T. KAIVO

ELKNÜ TRÜ Komitees

(Järg 2. lk-lt)

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo otsustas tunnistada farmaatsiaosakonna komsomolibüroo senise tegevuse heaks. Büroo soovitas osakonnas korraldada edaspidi vestlusi ning kohtumisi õppejõudude, juhtivate töötajate ning vilistlastega, kutsuda esinema RSR-i lektoreid, ideoloogiasektori juhatajal osa võtta komitee ideoloogiasektori nõupidamistest.

Komsomolikomitee ideoloogiasektori liige Jaan Tamm andis büroole ülevaate, kuidas toimub vabariigi keskkoolidele ülikooli tutvustamine. Seni on esinemas käidud vabariigi keskkoolide komsomoliaktiivi seminaril Narva-Jõesuus, Rakvere rajooni abiturientide kokkutulekul, Pärnu IV Keskkoolis, Nõo Keskkoolis (Tartu rajooni keskkoolide õpilasaktiivil), Tartu V Keskkoolis, Rapla rajooni abiturientide kokkutulekul ning Lähte Keskkoolis. Ees ootavad analoogilised jutuajamised Haapsalu II Keskkoolis (29. märtsil), Harju rajooni abiturientide kokkutulekul (4. aprillil), Kärdla Keskkoolis (3. mail) jm.

Tutvustamine toimub järgmise kava alusel: a) ülikool (TRÜ koht Tartus ja vabariigis, õpitavad erialad, vastuvõtutingimused); b) ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevusprintsiibid ja eesmärgid.

Paar nädalat tagasi avati ülikooli ajalehes spetsiaalne rubriik keskkooliõpilastele, mis peaks kaasa aitama TRÜ ja keskkoolide vahelise sidemete tõhustamisele.

ÜTÜ

ÜTÜ geneetikaringi töökoosolek toimub kolmapäeval, 2. aprillil k. a. kell 18 Botaanikaaias aud. 5.

Kavas ettekanne mutatsiooniprotsessist (V k. üliõpil. V. Kaal).

Ringi juhatus

Huvitavat lugemist

NP

Oma testamendis 27. novembrist 1895 määras Rootsi leidur Alfred Nobel kogu oma varanduse fondiks, millest igal aastal antakse 5 preemiat neile, kes on teinud inimkonnale kõige suuremaid teeneid füüsika, keemia ja arstiteaduse alal ning kirjanduses ja innukaile rahu eest võitlejaile. Preemiad määratakse olenemata rahvusest.

Alfred Nobel oli omal ajal üks rikkamaid mehi ja tema testament tekitas suurt sensatsiooni.

Kandidaate NP saamiseks võivad nimetada Rootsi Akadeemia, teiste riikide akadeemiad, kirjanike organisatsioonide esimehed, füüsika, keemia ja arstiteaduse professorid ning NP laureaadid.

Ettepanekud peavad laekuma hiljemalt 1. veebruariks. Järgneb töö komisjonides. Preemia määramisega füüsika ja keemia alal tegeleb Kuninglik Teaduste Akadeemia, arstiteaduse alal — Kuninglik Meditsiinikool Stokholmis, kirjanduse alal — Rootsi Akadeemia ning rahu eest võitlemise eest — Norra Parlament.

Rootsi Akadeemia Nobeli komitee määrab iga-aastase preemia parima kirjandusteose eest. Komitee esimees ja 4 liiget arutavad läbi esitatud kandidaadid ja diskuteerivad ka teiste kirjanduse ja keele spetsialistidega. Komitee lõplik otsus avaldatakse sügisel. Järgnevad diskussioonid, mille käigus komisjon võib oma otsust ka muuta. Kui tekib raskusi laureaadi määramisel, võidakse see järgmise aasta peale edasi lükata, nagu seda mõnikord on juhtunud.

NP kätteandmine toimub kuningliku perekonna, valitsuse liikmete, kõrgete ametnike ja diplomaatide juuresolekul iga aasta 10. detsembril, A. Nobeli surma-aastapäeval. Preemia laureaate tutvustab vastava komitee esimees, diplomi ja medali annab kätte kuningas isiklikult.

Preemia määramine ühele või teisele inimesele pole muidugi kerge. Kirjanduse alal on preemia laureaatideks näiteks Yeats, Shaw, Eliot, Anatole France, Camus, Th. Mann, kuid kirjanikud, kes sellesse nimekirja ei kuulu, pole sugugi vähem tunnustatud, näiteks Zola, Tolstoi, Ibsen, Hardy jne.

JÄLLE KÜLAS TUGLASEL

18. märtsil külastas Fr. Tuglast ülikooli delegatsioon (K. Põllu, S. Endre, T. Kuldsepp), et üle anda mälestusmedal ja ürik toimkonna otsusega.

Kohale jõudmisel üllatasid meid kümmekond foto- ja kinomeest Meid paluti lauda. Klaasi veini juures meenutas Tuglas mõningaid neist paljudest kirjameestest, keda ta oma eluteel on kohanud (Gaillit, Haava jpt.), tõi paralleele tänase ja sajandi alguse kirjanduse vahel, kahetses väga, et Tartu tähtsus eesti kirjanduselus viimastel aastatel vähikäiku teeb.

Meeldivalt üllatas kirjaniku ja tema abikaasa erksus, lausa nooruslik huvi kõigi kultuurikũsimuste vastu, nende informeeritus.

Märkamatult möödusid kaks tundi Tuglase inspireeritud vaimus. Viimastest kultuurisündmustest märkis ta kiitvalt G. Suitsu luule õhtut «Ühte laulu tahaks laulda». Vanameister ütles, et tema jääb alati noortega, toetab nende kirjanduslikke püüdlusi.

Võib-olla avaldubki Tuglase vaimuerksus tema rikkaliku elukogemuse ja nooruslikkuse kindlas kokkukuuluvuses.

Lahkumisel soovis ta meie kaudu Tartu noortele kirjandushuvilistele kõige paremaid kordaminekuid.

T. KULDSEPP

Akadeemik I. A. Batmanov
in memoriam

8. jaanuaril 1969. a. sulges jäädavalt oma silmad inimene, kellele TRÜ orientalistikakabinet ja nende ridade kirjutaja isiklikult võlgnevad sügavaimat tänu otse uskumatu inimlikkuse ja aastaid kestnud raugematu huvi eest meie Kesk-Aasia uurimisretkede hea kordamineku tagamiseks.

See inimene oli Kirgiisi NSV TA akadeemik, filoloogiadoktor ja Kirgiisi NSV teeneline teadlane professor Igor Aleksejevitš Batmanov.

I. A. Batmanov siirdus Kesk-Aasiasse 1930. aastal Kiievist, olles seal omandanud kõrgema erihariduse. Tema viljakas teaduslik tegevus kulges järgmiste etappide kaupa: 1934. a. omistati talle dotsendi kutse keeleteaduse kateedris. Alates 1951. aastast töötas ta NSVL TA Kirgiisi Filiaali Keele, Kirjanduse ja Ajaloo Instituudi direktori asetäitjana teaduslku töö alal. Aastal 1954 sai temast Kirgiisi NSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi direktor ja Kirgiisi Nais-Pedagoogilise Instituudi kirgiisi kirjanduse ja keele kateedri juhataja. 1959. aastast peale oli ta Kirgiisi NSV TA üldturkoloogia sektori juhataja ning 1963. aastast surmani üldturkoloogia ja tunganoloogia osakonna juhataja.

1941. a. omistati I. A. Batmanovile filoloogiakandidaadi, 1950. a. filoloogiadoktori teaduslik kraad ning 1954. a. professori teaduslik kutse. Nõukogude teadusele osutatud suurte teenete eest valiti ta 1954. a. Kirgiisi NSV TA tegevliikmeks.

Tema teaduslik uurimistöö kulges mitmes suunas: kirgiisi keele grammatiline ehitus ja foneetiline süsteem, kirgiisi keele ajalugu ja dialektoloogia, muinastürgi kirjalike mälestusmärkide keel jne.

Põhjapanev töö kirgiisi keele foneetikast on I. A. Batmanovi doktoriväitekiri, mis spetsialistide väitmist mööda on üks tähelepanuväärsemaid töid türgi keelte foneetika alal üldse.

Mitmed tööd on pühendatud kirgiisi keele murretele ja murrakutele («Kirgiisi keele põhjamurded» 1938, «Kirgiisi keele murrete geneesist» 1944 jt.). Neis antakse esmakordselt kirgiisi keele murrete ja murrakute klassifitseerimise põhilised tunnused.

Kirgiisi kirjakeele arenemise ja kujunemise küsimustele on pühendatud tööd nagu «Kirgiisi kirjakeele kujundamise allikad ning arenguteed» 1942, «Kirgiisi kirjakeele kujunemise küsimused» 1952 jne.

Üldturkoloogilisi küsimusi ning kirgiisi keelt käsitlevaid töid on I. A. Batmanovilt üle seitsmekümne.

Väljapaistvate saavutuste eest pedagoogina ning teadlasena omistati I. A. Batmanovile 1945. aastal Kirgiisi NSV teenelise õpetaja ning 1965. aastal teenelise teadlase austav nimetus.

Nüüd on see viljakas elu lõpule jõudnud. Ent kadunu põhjapaneva väärtusega tööd turkoloogia valdkonnas jäävad püsima üle aegade.

P. NURMEKUND

Aado Pind

22. märtsil suri pärast rasket haigust Kehakultuuriteaduskonna veespordi kateedri õpetaja Aado Pind.

Ta sündis arsti perekonnas 17. jaanuaril 1942. aastal Tartu rajoonis Kambja külanõukogus. Oma alghariduse sai ta algul Kambja algkoolis, hiljem Tartu 13. VIII-klassilises Koolis. Lõpetanud 1960. aastal Tartu 3. Keskkooli, siirdus ta õppima TRÜ Kehakultuuriteaduskonda, mille lõpetas 1964. aastal suusaspordi erialal.

Alates 1964. aastast töötas A. Pind samas teaduskonnas õppejõuna ja sõudespordi treenerina.

Omades häid eeldusi spordiks täitis ta peatselt meistersportlase normatiivi ja alates 1962. aastast kuulus ta pidevalt akadeemilises sõudmises ENSV koondise koosseisu ja on edukalt võistelnud paljudel NSVL ja rahvusvahelistel võistlustel.

Aado Pindi surmaga kaotasime abivalmis ja tööka sõbra, kolleegi ja tunnustatud sõudetreeneri, kellest mälestus ei kustu.

Matusetalituse algus reedel, 28. märtsil kell 14 Kehakultuuriteaduskonna võimlas.

Veespordi kateeder

Meie maadlejad võitsid

22.—23. märtsini toimusid Tallinnas ENSV 1969. a. kõrgemate koolide meistrivõistlused vabamaadluses. Nagu kolm nädalat tagasi Tallinnas peetud klassikalise maadluse meistrivõistlustelgi, esinesid jälle suure eduga meie ülikooli matimehed. Meeskondlikus arvestuses saavutas suure ja ülekaaluka 12-punktilise võidu TRÜ, kuigi kohtunike objektiivsus jättis kohati väga palju soovida. Teise koha saavutas TPI ja kolmandaks jäi EPA võistkond.

Individuaalselt tulid kõrgemate õppeasutuste meistriteks Peeter Russov (TRÜ, geoloogia I kursus), Boris Kirillov (TRÜ, matemaatika II k.), Jüri Komissarov (TPI), Jüri Pugal (TPI), Valdek Susi (EPA), Aarne Kõiv (TRÜ, KKT II k.), Mati Roosnurm (TPI), Tõnu Sikkut (TRÜ, KKT II k.), Ants Laansalu (TRÜ, spordimeditsiin V k.) ja Jaan Vares (TRÜ, KKT II k.).

Seega tulid Kirillov, Sikkut ja Laansalu tänavu kahekordseteks meistriteks. TRÜ võistkonna parimaks maadlejaks tunnistati A. Kõiv, keda autasustati vastava vimpliga.

Samuti tuleb ära märkida teiste TRÜ maadlejate edukat esinemist: V. Kozlov — II koht (KKT II k.), E. Tõnisson — II koht (KKT III k.), J. Sikkut — II koht (füüsika IV k.), V. Bärengrub (KKT IV k.) ja A. Septer (KKT II k.).

Meie maadlejad valmistas võistlusteks ette ja hoolitses nende eduka esinemise eest suusaspordi kateedri vanemõpetaja A. TÄHNAS.

T. SIKKUT

Viis pärastlõuna-kontserti

Ligi kaks ja pool tuhat aastat muusika ajalugu sisaldab endas lektoorium, mille korraldab Tartus Tallinna Riikliku Konservatooriumi ÜTÜ.

Ürituse eesmärk on anda üliõpilastele põgus ülevaade muusikast antiikajast tänapäevani. Viiel pärastlõunasel kontserdil on kavas järgmised teemad.

1. **Eelklassika.**
2. **Klassika.**
3. **Romantism.**
4. **Kaasaegne muusika.**
5. **50 aastat Tallinna Konservatooriumi.**

Viimane loeng on seega pühendatud eesti muusikale. Oli ju Tallinna Konservatoorium alates 1919. a. eesti muusika taimelavaks. Ettekanded antud teemadel esitavad kompostsiooni- ja muusikakateedri üliõpilased Raili Sule, Maret Tomson, Ene Frank, Tiina Vabrik, Ale Põldmäe.

Järgneb kontsert vastava ajastu muusikast. Esimene kontsert toimub 7. aprillil kell 17 EPA aulas. Sissepääs vaba.

Kokkuvõtteid kehakultuuriürituste konkursist

Lõppenud on massiürituste teine etapp. On jäänud veel kevadine jooksukross ja orienteerumine ning siis selguvad selle õppeaasta paremad teaduskonnad, osakonnad ja kursused.

Pärast esimest etappi (sügisene jooksukross ja orienteerumine) oli teaduskondadest parim Õigusteaduskond, osakondadest psühholoogia ja kursustest psühholoogia I. Suusamatkad järjestust ei muutnud.

Kui vaadelda osakondade paremusjärjestust esimesel etapil, siis selgub, et kuue parema osakonna hulgas on neli Ajaloo-Keeleteaduskonnast: psühholoogia, defektoloogia, ajalugu ja eesti filoloogia. Ka kümne parema kursuse hulka kuulub Ajaloo-Keeleteaduskonnast neli: psühholoogia I, ajalugu I, inglise fil. I ja eesti fil. I. Tundub, nagu peaks Ajaloo-Keeleteaduskond olema üldjärjestuses esimene, kuid siiski edestab Õigusteaduskond teda I punktiga. Võidakse arvata, et Õigusteaduskond on kõige väiksem teaduskond ja seega eelistatud olukorras. Paraku see aga nii ei ole. Õigusteaduskonna neljast kursusest on kolm kursust igast üritusest osa võtnud. Tublim neist oli II kursus, kes on paremusjärjestuses kümnes. Seevastu Ajaloo-Keeleteaduskonnast ei võetud paljudest üritustest osa kursuste, isegi osakondade viisi. Näiteks inglise filoloogide III ja V kursus ei löönud üldse kaasa, IV kursuse 25 üliõpilasest võttis jooksukrossist osa 1, II kursuse 23 üliõpilasest 3 ja I kursuse 25 üliõpilasest 4. Orienteerumisest võttis I kursus ainsana osa 14 üliõpilasega, saavutades sellega 56 punkti. Vene filoloogide kaks viimast kursust jäid konkursist eemale ja orienteerumisest võttis osa ainult üks II kursuse üliõpilane. Saksa filoloogidest ei võtnud ükski kursus osa orienteerumisest ja eesti filoloogid olid esindatud ühe I kursuse üliõpilasega.

Teaduskondadest jäi kolmandaks Füüsika-Keemia-, järgnesid Bioloogia-Geograafia-, Majandus-, Matemaatika- ja Arsteiteaduskond. Arstiteaduskonna viimaseksjäämisel on «teeneid» ravi IV, V ja VI kursusel. Need jäid terviklikult konkursiüritustest eemale. Rahule võis jääda vaid I ja II kursusega.

ENNE SUUSATAMIST
TEADUSKONDADE PAREMUSJÄRJESTUS

I	Õigusteaduskond	39
II	Ajaloo-Keele	38
III	Füüsika-Keemia	16
IV	Bioloogia-Geograafia	15
V	Majandus	15
VI	Matemaatika	13
VII	Arstiteadusk.	11

OSAKONDADE PAREMUSJÄRJESTUS
(Kuus paremat)

1.	Psühholoogia	143
2.	Õigus	39
3.	Geoloogia	29
4.	Defektoloogia	28
5.	Ajalugu	28
6.	Eesti filoloogia	20

KÜMME PAREMAT KURSUST

1.	Psühholoogia	I	143
2.	Geoloogia	I	100
3.	Füüsika (teor. vene)	I	88
4.	Rahandus (eesti)	?	77
5.	Ajalugu	I	73
6.	Inglise fil.	I	72
7.	Füüsika (ped. eesti)	I	67
8.	Eesti fil.	I	64
9.	Keemia	I	63
10.	Õigus	II	60

Nüüd teisest etapist. Traditsiooni kohaselt korraldati ka sel aastal kolm suusamatka: Vorbuse, Elva ja Kääriku.

Suusamatkadest osavõtjaid oli üldkokkuvõttes 972, neist üliõpilasi 826, õppejõude 100 ja mujalt 22 inimest. Muuseas olgu öeldud, et eriti rohkearvuliselt võtsid õppejõud osa Kääriku matkast — 75 osavõtjat.

SUUSAMATKAD
TEADUSKONDADE PAREMUSJÄRJESTUS

1.	**Õigusteaduskond**	**34**
2.	**Matemaatikateaduskond**	**33**
3.	**Ajaloo-Keeleteaduskond**	**26**
4.	**Bioloogia-Geograafia-teaduskond**	**20**
5.	**Majandusteaduskond**	**16**
6.	**Füüsika-Keemiateaduskond**	**15**
7.	**Arstiteaduskond**	**13**

KUUS PAREMAT OSAKONDA

1.	Psühholoogia	243
2.	Matemaatika ped.	47
3.	Defektoloogia	44
4.	Keemia	40
5.—6.	Geoloogia	34
5.—6.	Õigus	34

KÜMME PAREMAT KURSUST

1.	Psühholoogia	I	243
2.	Ravi	V	120
3.	Matemaat. ped.	IV	113
4.	Keemia	I	106
5.	Saksa	II	92
6.	Õigus	II	88
7.	Geoloogia	I	88
8.	Bioloogia	I	78
9.	Ravi I III—IV r		74
10.	Inglise	I	68

Kui analüüsida kursustevahelist paremusjärjestust kahe etapi kokkuvõttes, siis täiseduga juhib algusest peale Ajaloo-Keeleteaduskonna psühholoogia I kursus (spordiorganisaator A. Luuk) 387 punktiga. Geoloogia I kursus langes küll suusamatkade põhjal seitsmendale kohale, kuid üldises paremusjärjestuses on kindlalt teisel kohal.

Konkursi tabelist (tutvuda sellega on võimalik V. Kingissepa tn. võimlas) selgub, et agaramalt võtsid konkursist osa esimesed kursused. Viimased kursused kas ei võtnud üldse osa (ravi VI, eesti V, saksa V, inglise V, vene IV, V, geol. V, õigus IV, stomatoloogia IV, V, farmaatsia IV, V, rahandus (eesti) III, IV, füüsika (teor. vene) IV, V, füüsika ped. vene V) või siis olid esindatud mõne juhusliku osavõtjaga.

Vähene on massiüritustest osavõtt ka Füüsika-Keemiateaduskonnas, kuid «tänu» ravi VI kursuse 0-le edestab ta Arstiteaduskonda suusamatkade paremusjärjestuses. Kiita võiks ravi IV ja V kursust, kes küll orienteerumisest ja jooksukrossist osa ei võtnud, aga suusamatkadest osavõtt oli täiesti rahuldav. Ravi V kursus tuli isegi teiseks kursustevahelises paremusjärjestuses.

ÜLDKOKKUVÕTTES
TEADUSKONDADE PAREMUSJÄRJESTUS

1.	Ajaloo-Keeleteaduskond	94
2.	Õigusteaduskond	62
3.	Füüsika-Keemiateaduskond	47
4.	Matemaatikateaduskond	45
5.	Bioloogia-Geograafia-teaduskond	42
6.	Majandusteaduskond	27
7.	Arstiteaduskond	20

OSAKONDADE PAREMUSJÄRJESTUS
(Kuus paremat)

1.	Psühholoogia	387
2.	Defektoloogia	72
3.	Geoloogia	62
4.	Õigus	62
5.	Matemaatika ped.	60
6.	Keemia	59

KÜMME PAREMAT KURSUST

1.	Psühholoogia	I	387
2.	Geoloogia	I	187
3.	Keemia	I	167
4.	Õigus	II	149
5.	Inglise	I	140
6.	Bioloogia	I	135
7.	Rahandus (eesti)	I	127
8.	Saksa	II	125
9.	Matemaatika ped.	IV	121
10.	Ravi	V	120

Massiürituste arvestuse tegemisel selgus kurb tõsiasi — paljud üliõpilased täitsid osavõtjakaardid ebatäpselt, jättes sageli märkimata osakonna, kursuse, rääkimata rühma numbrist. Nii jäid puudulike andmete tõttu arvestusest välja Vorbuse matkal 73, Elva matkal 25 ja Kääriku matkal 10 üliõpilast. Paljudel juhtudel jäeti kaart lihtsalt andmata. Olgu see õpetuseks ja teadmiseks järgmistest üritustest osavõtmisel.

Veel tahaks tuletada meelde, et arvesse läheb ka liikmemaksude laekumine. Kursuste spordiorganisaatorid, kontrollige, kas teie kursus on maksnud selle aasta VSÜ «Kalev» liikmemaksu!

Jõudu ja jaksu III etapi üritustest osavõtmiseks!

U. VOOLAID,
TRÜ Spordiklubi instruktor

TUUSIKUD

II kvartaliks on ametiühingukomitees saadaval järgmised tuusikud sanatooriumidesse ja puhkekodusesse:

SANATOORIUMID:

1. Haapsalu «Laine» 12.04.—7.05. (seedehaigused) 1 tuusik (110.—).
2. Kemeri «Janukemeri» 15.04.—10.05. (liigesehaigused 1 tuusik (170.—).
3. Pärnu ambulatoorne ravi 03.05—28.05. (liigese-, närvisüsteemi, vereringe ja günekoloogilised haigused) 2 tuusikut (à 100.—).
4. Pärnu «Rahu» 13.05.—7.06. (liigese ja närvisüsteemi haigused) 1 tuusik (110.—).
5. Läti «Birini» 17.05.—11.06. (vereringehaigused) 1 tuusik (115.—).
6. Pärnu «Sõprus» 30.05.—24.06. (vereringehaigused) 1 tuusik (110.—).
7. Sotši-Hosta «Pobeda» 3.06.—28.06. (närvisüsteemihaigused) 1 tuusik (126.—).

Tuusikute eest tuleb tasuda 30% nende nominaalväärtusest.

Tuusiku saamiseks esitada a/ü komiteesse:
1) isiklik avaldus, millel on a/ü organisaatori toetus,
2) arstitõend.

Esitamise tähtaeg 15. aprill 1969. a.

PUHKEKODUD:

1. «Pühajärve» 28.04.—09.05. — 2 tuusikut (33.— rbl.).
2. Gruusias «Zolotoi bereg» 16.05.—2.06. 1 tuusik (60.—).
3. «Võsu» noorte telklaager 18.06—29.06. 3 tuusikut (29.—).
4. «Võsu» — ema ja laps 19.06.—30.06. 2 tuusikut (59.—).
5. «Laulasmaa» 20.06.—01.07. 2 tuusikut (33.—).
6. «Võsu» 21.06.—02.07. 2 tuusikut (32.—).

Tuusiku saamiseks esitada a/ü komiteesse isiklik avaldus, millel on a/ü rühmaorganisaatori toetus **(15. aprilliks)**. Tuusikud antakse välja hinnaga 7 rbl. 20 kop. (ema ja lapse tuusikud 14.40).

Taotlused sanatooriumi ja puhkekodutuusikutele III kvartaliks esitada a/ü komiteesse **hiljemalt 1. maiks s. a.**

Suvekuudel (juuli-august) võivad ülikooli töötajad koos perekondadega eelmiste aastate eeskujul puhata Vellavere baasis.

Vastavad avaldused, milles olgu näidatud puhkajate arv ja soovitud aeg, **esitada a/ü komiteesse 15. maiks.** Kui soovijaid on palju, piiratakse baasi kasutamise aega 2 nädalaga.

Loodetavasti saame ka sel aastal korraldada Pärnus hooajalise puhkekodu, kus ülikooli töötajad koos perekondadega saavad elamisvõimaluse. Orienteeruvalt võiks arvestada selle tööaega 25.06.—25.08., kusjuures vahetuste kestvus oleks 10 päeva. Tasu ühelt isikult 10 päeva eest 2 rubla. **Avaldused esitada a/ü komiteele 15. maiks.**

Juulis-augustis on võimalik saada Pärnus ka ambulatoorse ravi tuusikuid koos toitlustamisega (öömaja tuusikuga ei anta). Tuusiku kestvus 26 päeva, nominaalhind 75 rbl., millest töötajal tuleb maksta 45 rbl. Ka nende tuusikute taotlejad peavad isikliku avalduse ja arstitõendi **esitama a/ü komiteesse 1. maiks.**

H. KABUR

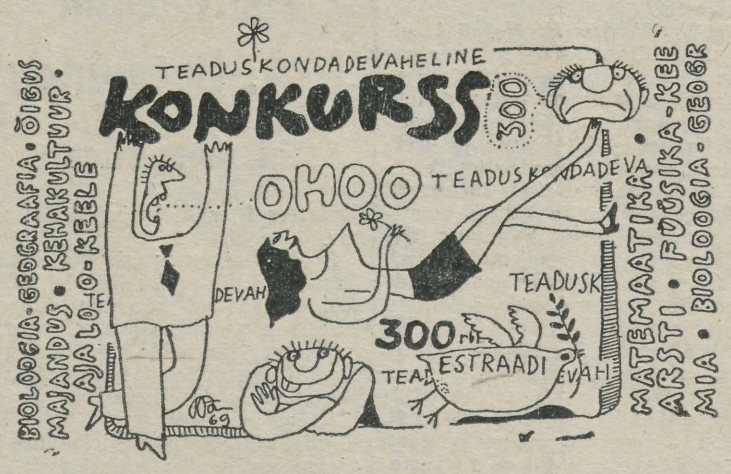

ESTRAADIKONKURSIL

esinesid läinud pühapäeva õhtul esimesed julged — Majandusteaduskonna tudengid. Bioloogide arvates neil peale «Rajaca» rahva kedagi rohkem välja panna pole, («Rajacas» on meil teatavasti poolprofessionaalne ja seepärast võistlusest osa ei võta), juristid aga ei söandanud üldse välja tulla.

Niisiis — konkurssi «juhib» Majandusteaduskond. Kava, mis põhiliselt koosnes muusikapaladest ning kestis 35 minutit, hindas žürii 8 palliga (10-palline hindamissüsteem).

Eeloleval pühapäeval on järg Kehakultuuriteaduskonna üliõpilaste käes.

T. PAULSON

Gustav Suitsu luulet

Laupäeval, 29. märtsil algusega kell 16 ekspressiivne kompositsioon G. Suitsu luulest TRÜ klubis

ÜHTE LAULU TAHAKS LAULDA

Lavastajad: E. Hermaküla ja J. Tooming

Sissepääs 30 kop.

*

Laupäeval, 29. märtsil 1969. a. algusega kell 20 VIII Keskkooli saalis (Tähe tn. 103) Tallinna noortelt lavakunstnikelt etendus Arvo Valtoni novellide teemadel.

Pääsmed kohapeal.

ELKNÜ TRÜ Komitee

ÜTÜ PSÜHHIAATRIARINGI KOOSOLEK

toimub kolmapäeval, 2. aprillil kell 18 Tartu Vabariikliku Kliinilise Psühhoneuroloogia Haigla auditooriumis.

Päevakorras:

1. **Ettekanne «Alkohoolsed psühhoosid». A. Murd (ravi V k.).**
2. **Haige demonstratsioon.**

Ringi juhatus.

EÜE

Iseäranis tähtis!

4. apr. kell 16 toimub auditooriumis nr. 140 maleva aktiivi koosolek. Kohal on keskstaap. Sõnavõtud A. Vahtralt ja L. Linnupõllult. Vastatakse kõikidele küsimustele. Ootame kõikide malevast huvitatute osavõttu!

Päevakorras on:

1. **EÜE välisvahetus.**
2. **EÜE 1969. a. kaadrist.**
3. **EÜE perspektiivid.**
4. **Rühmade paigutus ja töökohad.**

NB! Maleva ajaleht ilmub 2. aprillil. Seal konkreetsem informatsioon.

*

Ajalehe tänase numbri kujundasid žurnalistika eriharu III k. üliõpilased Tiina Bergmann, Riina Mägi, Eda Laansalu ja Mäido Soosalu.

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikool 17/19 III Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 1999. MB 03916.

Fr. K. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteikomitee, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (734 Reedel, 4. aprillil 1969 XXIII aastakäik

Räägime kutsevalikust

KAS MATEMAATIKUKS, FILOLOOGIKS, ARSTIKS, VÕI ... ?

Kui arukas inimene kavatseb minna ekspeditsioonile või elama Gröönimaale, siis püüab ta teada saada kõike, mis võimalik, et end aegsasti varustada vajalikuga. Üleminek keskkoolist ülikooli on siirdumine uuele maale, uude maailma, kus võib leida mõndagi tuttavat, aga üsna palju uut.

Selleks, et olla valmis toime tulema uues olukorras, peab teadma kahte asja:

1) mida nõuab uus tegevus ja
2) mis on olemas endal, millega on suudetud ja suudetakse end varustada.

Kindlasti olete kuulnud mõndagi üliõpilaselust ja tunnete mitmeid üliõpilasi. Vaevalt aga võib ennast nende kogemuste alusel õigesti ette valmistada ja saada tõeliseks üliõpilaseks. Tuleb arvestada, et üliõpilasi on mitmesuguseid ja üliõpilaselu paljukorruseline.

Mingi ülevaate saamiseks võiksime kirjeldada üliõpilaste kolme põhitüüpi. ● Esimeseks on üliõpilased-gigantomaanid, laialt haarajad, kes püüavad tegelda ka naaberaladega, valivad lisaks kohustuslikele ainetele fakultatiivkursusi jms. ● Teine osa on nn. spetsialistid, kes püüavad mingisse kitsasse erialasse süveneda, seda võimalikult põhjalikult omandada, kuid väldivad aineid, mis otseselt selle alaga ei tegele, nn. üldaineid (filosoofia, poliitiline ökonoomia jt.). ● Kolmas tüüp on programmitäitja, kes teeb niipalju, kui hädapärast vaja, et läbi saada. Ühe uurimuse andmetel on esimest tüüpi üliõpilasi 62, teist 10 ja kolmandat 28 protsenti.

Missuguseks tahaksite teie saada? Milleks olete teie võimeline? Keda neist võiks esmajoones pidada nõukogude üliõpilaseks?

Olla üliõpilane tähendab

- teada, mida tahad;
- osata ennast ise tööle panna;
- osata süstemaatiliselt töötada;
- olla stabiilne ja mitte lapselikult tujutseda.

Võrreldes abituriendiga on üliõpilasel palju tuttavaid, aga vähe sõpru. Tema suhtlemissfäär on lai. Selles võib eraldada kolm ala, kus toimuvad hoopis erilmelised kontaktid.

1. Oma teaduskonna õppejõud, laborandid, aspirandid, teaduslike ringide liikmed (ÜTÜ).
2. Komsomoliorganisatsioon, ametiühing, isetegevusringid (koorid, ansamblid, näitering jt.).
3. Kitsamad vabad grupid.

Seega kulgeb üliõpilaselu enamasti kollektiivselt, eriti vaba aja veetmine. Kas teid veetleb selline elu?

Kas keskkooli edukas lõpetamine annab eeldused ülikoolis õppimiseks? Sellele võib vastata jaa ja ei! Lõputunnistus on üldine, annab formaalse õiguse kandideerida. See ei ütle, kas peate astuma Füüsika-, Keemia-, Matemaatika-, Maiandus- või mõnda teise teaduskonda.

Selle küsimuse lahendamiseks tuleb teada, missuguseid võimeid, iseloomuomadusi ja tervist nõuab mingi eriala ja kas teil on need eeldused olemas.

Valiku tegemisel tuleb aga arvestada veel üht väga tähtsat asjaolu. See on õieti peamine.

Peamise selgitamiseks lubage tutvustada mitte väga harva esinevat draamat või isegi tragöödiat, mille elavad läbi mitmed üliõpilased. Mõnega juhtub see teisel, mõnega kolmandal või isegi viimasel kursusel.

Asi seisab selles, et ülikooli astumisel peeti silmas meeldivaid aineid, mille õppimiseks ka võimed ei puudunud. Näiteks üliõpilane P. T. tahtis õppida inglise keelt. Tal oli keelelisi võimeid ja õpingud läksid hästi. Kuid siis tuli pedagoogiline praktika ja kindel reaalne tee — tuleb minna õpetajaks. Seda oli ju vastuvõtulgi öeldud, kuid P. T. arvas, et küllap näeb, ehk leidub mingi teine tee. Pettumus oli suur ja talle tundus, et kogu elu on rikutud.

Teaduskonna ja eriala valikul ei tule hoopiski mitte esmajoones küsida, mida õpitakse sel alal, vaid missugust tööd tuleb teha pärast lõpetamist. Ülikoolis õpitakse 5—6 aastat, aga erialal tuleb töötada 30—40 aastat! Järelikult, kui asute valima eriala, on vaja kõigepealt selgitada, missugust tööd tuleb teha pärast õppimist. Kindlasti tutvuge tööga otseselt! Kõige parem, proovige seda tööd teha! Kui tahate arstiks saada, siis proovige mõni nädal või kuu töötada näiteks haiglas sanitarina.

Kellel ei ole selge, mis teda huvitab, milleks tal on võimeid, see olgu eriti ettevaatlik. Parem töötagu mõni aasta ja pangu ennast proovile.

Eriala valik on osa kogu oma edasise elutee planeerimisest. Kas teil on selge, mis teie elust peab saama? Mida te tahate korda saata? Kuidas tahate elada? Missugune on teie miinimum- ja maksimumprogramm?

Võibolla kavatsused ei lähe alati täide, eesmärgid muutuvad. Kõige viletsam ja abitum on aga see, kes triivib juhuslike hoovuste mõjul või kaaslaste kiiluvees. Kindel eesmärk leevendab juhuste tõukeid, tõstab purjetamiskindlust ja vähendab avariivõimalusi.

E. KOEMETS,
pedagoogika kateedri dotsent

Olümpiaadid kirjanduses ja täppisteadustes

Keskkooliõpilaste kirjanduse olümpiaadil oli nagu ikka traditsiooniks kolm vooru. Teemadeks seekord:

- rahvusliku liikumise aeg ja kirjandus,
- P.-E. Rummo luule,
- P. Kuusbergi romaanilooming.

Nagu ikka oli tütarlaste ülekaal 3/4.

I vooru uurimistöödega paistsid silma Tallinna 7. Kk., Pärnu IV Kk., Valga Kk. ja Nuia Kk. õpilased. Tööd olid väga hästi vormistatud.

II vooru töid laekus 200. Nende tase oli juba tunduvalt halvem, sest arutlevad kirjandid kirjutati koolis.

III voorus arvestati rohkem kaasaegse kirjanduse tundmist (kahjuks küll oli osavõtjaid, kes olid eelnevalt spetsialiseerunud ainult ühele teemale, esinedes seega mitmevõistluses nõrgalt).

III VOORU TULEMUSED:

I koht — Viljandi I Keskkool, Arno Oja.

II koht — Tallinna 7. Keskkool, Sirje Murumets. Räpina Keskkool, Ingrid Jõks.

III koht — Tartu 8. Keskkool, Kain Reemann. Tartu 1. Keskkool, Tiiu Taat. Orissaare Keskkool, Külli Peel. Võru Keskkool, Lembit Kaarna.

Täppisteaduste olümpiaad

Füüsika

1. Andrei Tšubrin — Tallinna 19. Keskkool (75 p.).
2. Tauno Saks — Viljandi I Keskkool (71 p.).
3. Andres Kiitam — Tallinna I Keskkool (70 p.).

Matemaatika

1. Vello Altleis — Nõo Keskkool (100 p.).
2. Jaak Kütt — Viljandi I Keskkool (85 p.).
3. Matti Selg — Tallinna 21. Keskkool (84 p.).

Keemia

1. Heino Raivet — Pärnu II Keskkool (66 p.).
2. Agu Nigul — Nõo Keskkool (65 p.).
3. Helmut Kõiv — Tartu V Keskkool (63 p.).

Üllatav oli see, et erikoolid polnud sugugi tugevad, võitsid tegelikult harilikud keskkoolid.

Füüsika võitis Viljandi I Keskkool, keemia Pärnu II Keskkool, matemaatika Nõo Keskkool (ja mitte tänu 11. klassidele ei tulnud võit, vaid tugevad olid 10. klassid).

Üllatav oli Tartu II Keskkooli 8 kl. õpilase Jaak Aaviksoo esinemine, kes oli võrdne keskkooliõpilastega.

S. KIIN

ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum

31. märtsil toimus ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenum. Ettekandega «Töö parandamise abinõudest TRÜ komsomoligruppides» esines komitee sekretär Sirje Endre, kaasettekande «Talvise õppesessiooni analüüsi tulemustest» esitas komitee õppesektori juhataja Ülle Rein.

Läbirääkimiste käigus võtsid sõna Jaan Sootak (õigust. II k.), Ivar Vaasa (raviosak. VI k.), Märt Kubo (ajaloo IV k.), Enn Kuldmaa (matem. IV k.), Ants Riesen (komitee ideoloogiasektori juhataja), Rein Permjakov (raviosak. II k.), Peeter Vihalemm (komitee sekretäri asetäitja), Inno Maasikas (matem. IV k.), Valter Parve (füüsika ped. osak. III k.), Triinu Tikand (komitee arvestussektori juhataja), prof. Leida Loone, Mare Metssoo (psühholoogia I k.) ja Riina Blauhut (Õigust. I k.).

Pleenum lahendas ka organisatsioonilisi küsimusi.

19. märtsil vabastas Arstiteaduskonna komsomolibüroo sekretäri Mait Karlise tema ametikohustustest seoses tema õppetöö-alase suure töökoormusega. Büroo valis uueks sekretäriks III k. üliõpilase RIINA HUNDI (Riina Hunt on sündinud 1948. a. ning kuulub ÜLKNÜ-sse alates 1962. aastast, 1967/68. õ.-a. oli ta raviosak. II kursuse komsomolibüroo sekretär, käesoleval õppeaastal kuulub ta teaduskonna komsomolibüroosse).

Pleenum kinnitas Riina Hundi Arstiteaduskonna komsomoliorganisatsiooni sekretäriks ning koopteeris ta, ametikohustusi arvestades, ELKNÜ TRÜ Komitee liikmeks.

Pleenum vabastas endise spordimeditsiini osakonna sekretäri L. Zavodtšikovi komitee liikme kohustest.

Bürool 28. III

● Bürool kinnitati ELKNÜ TRÜ Komitee õiend (esitamiseks ELKNÜ Keskkomiteele) «Kuidas on ELKNÜ TRÜ organisatsioon täitnud ÜLKNÜ Keskkomitee III pleenumi otsust «Kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide ülesanded üliõpilasnoorsoo kommunistlikul kasvatamisel»?»

● Anti soovitus sõiduks turistina Tšehhoslovakkiasse psühholoogia kateedri laborandile Tiina Hormile, inglise keele kateedri õpetajale Leili Hellenurmele, vene filoloogia II k. üliõpilasele (osakonna sekretär) Jaak Villerile, Arstiteaduskonna IV k. üliõpilasele Tiiu Tammele ja vene filoloogia osakonna IV k. üliõpilasele Ludmilla Golovinale. Täiendavalt anti soovitus Majandusteaduskonna III k. üliõpilasele Juhan Valgveele.

● Bürool tehti otsus, et TRÜ komsomoliorganisatsioon lülitub 12. aprillil üleliidulisse laupäevaku organiseerimisse.

● 27. aprillil aga otsustati korraldada Tartu linnas (eriti Toomemäe ja ülikooli hoonete piirkonnas) kevadised koristustööd. Sellele järgneks samal päeval suur kontsert. Et koristamisel tehakse loodetavasti tööd mehemoodi, kavatseb ELKNÜ TRÜ Komitee mõneks tunniks kasutamiseks saada sauna, sest pärast tööd peab ju ka mõnus puhkus olema.

Büroo kohustus sekretäri asetäitjat P. Vihalemma ja A. Riesenit koostama 27. aprilli täpse päevakava, samuti moodustama ettevalmistava orgkomitee.

Abiturient, võta teadmiseks

TÄNANE AJALEHENUMBER ON MÕELDUD ABITURIENTIDELE

Tulvil õppimistahet ja uudishimu astud Sa juba mõne kuu pärast meie kuue samba alla. Sa oled pisut ärevil: tahaksid nii kiiresti kui võimalik teada saada kõike, mis ja kes Sind siin ees ootavad. Ära kadesta diplomandi, kelle värvimüts viie sügisega üsna heledaks on jõudnud pleekida. Tule, lähme parem koos vaatama, kuidas meil elatakse.

KÕIGEPEALT AGA PEA MEELES, ET

● Kui oled sooritanud sisseastumiseksamid ja Sind on vastu võetud meie tudengiperre, siis oled Sa kohustatud täitma kõiki ülikoolis kehtivaid kirjutatud ja kirjutamata seadusi.

● Sa pead kõik oma dokumendid komsomolikomitees, ametiühingukomitees ja arstipunktis korda tegema.

● Sulle antakse üliõpilaspilet, õpinguraamat ja oktoobripühadeks võid sõita koju juba uhiuue sinise tekliga.

● Tudengiks löömise tseremoonia jaoks kogu juba praegu kanget vaimu ja terast meelt, sest mine diplomande tea. Nemad saavad kõigega hakkama.

● Kui Sa hästi õpid ja õppedistsipliini ei riku, saad stipendiumi 35 rbl. kuus. Ja kui Su matriklisse on kirjutatud ainult «väga head», siis saad Sa kõrgendatud stipendiumi 43 rbl. 75 kopikat. Alates V kursusest on Su stipendium 40 rbl. Defektoloogid saavad kuus 52 rbl. 50 kop., arvutusmatemaatikud alates III kursusest 52 rbl.

Kui oled silmapaistev õpingutes ja ühiskondlikus töös, siis on võimalik, et Sulle määratakse Marxi-, Lenini- (80 rbl.), Burdenko- või Varese-nimeline stipendium (50 rbl.).

● Enamikul soovijaist on koht ühiselamus.

● Ülikoolis ei tohiks kunagi olla igav. Oled kunstihuviline, võid astuda kunstikabinetti, ootavad ülikooli naiskoor ja Tartu Akadeemiline Meeskoor. Meie klubis võid kaasa lüüa rahvakunstiansamblis, orkestris või näiteringis.

● Aga sport? Palun väga — ülikooli spordiklubi võimaldab Sul treenida vees, vee peal, maas, lumel, hobuse seljas. Äraseletatult tähendab see seda, et võid astuda ujumis-, sõudmis-, kergejõustiku-, suusatamise ja ratsutamise sektsiooni. Ja ega treeningu-võimalused veel nendega piirdu. Kui soovid, mängi võrk- ja korvpalli, tee naisvõimlemist või orienteerumist jms. Sind ootavad spordibaasid Käärikul ja Vellaveres, huvitavad orienteerumisvõistlused, jooksukrossid ja suusamatkad. Löö ainult kaasa!

● Kui tahad sõbraga pisut rahulikult juttu ajada, astu sisse kohvikusse. Korrus allpool asuvas tudengisööklas saad Sa odavalt kõhu täis. Sügiseti ja kevadeti on veel tasuta salatki lauale.

● Kui on plaan tõsiselt oma eriala sügavustesse minna, siis astu ÜTÜ-sse (Üliõpilaste Teaduslikku Ühingusse). Kogenud õppejõudude käe all leiab Su süvenemis- ja otsimisjanu kindlasti rakendust.

● Kui Sa ei ole veel ametiühingu liige, siis astu kindlasti, sest tänu ametiühingule on Sul siis terve rida soodustusi. Ametiühingu pilet Su taskus avab ukse profülaktooriumi, kui Sa oled haige või sattunud majanduslikesse raskustesse. Seal saad 24 päeva jooksul 3 korda päevas korralikult süüa ja viibid tohtrite hoole all. Tuusik sinna maksab orienteeruvalt 17 rbl. Peale selle tuusiku saab veel teisigi tuusikuid.

● Üliõpilaste Vastastikuse Abistamise Kassa liikmena tuleb Sul maksta üsna väikest liikmemaksu. Selle eest on Sul aga võimalus igal ajal laenata sealt kuni 50 rbl. Laenu võid tagasi maksta korraga või osade kaupa.

● Võiks Sulle jutustada veel meie looduskaitse ringist, Rahvaste Sõpruse Klubist, orientalistika kabinetist, sellest, kuidas peetakse tudengipäevi ja ... kui ilus on Toomemägi kevadõhtul.

Aga ühte asja tea ja meeles pea!

Ülikool ei ole ainult loengutel käimine, vaid oma tulevaseks elukutseks valmistumine. Oma eriala vastu (tavaliselt toimub spetsialiseerumine III kursusel) peab huvi tundma, ise raamatutes tuhnima ja otsima. Lugema ja süvenema!

Enne ülikooli astumist tee enesele selgeks, kas Su mõeldud eriala Sulle sobib ja kas Sa oled valmis stuudeerima ka neid mõnevõrra igavaid aineid, mida paratamatult ette tuleb.

Kõrgpinget eksameiks! Kohtumiseni!

Tee hakul

Vähem kui kolme kuu pärast algavad sisseastumiseksamid kõrgematesse koolidesse. Ja jälle see ammusest ajast igivana ning alati aktuaalne: Missugune eriala valida? Kui aga eriala juba valitud on, siis — kuidas oma eriala teadmisi võimalikult põhjalikumalt omandada? Kõrvuti sellega kerkivad üles probleemid, kuidas üldse ülikooli ellu sisse elada, missugused võimalused valida pakutavatest; kas ja kuidas leida kontakte vanemate üliõpilastega. Vanemaid kolleege huvitab jällegi, missugune see noor põlvkond siis õieti on. Nii et huvi on vastastikune.

Ülikooli komsomolikomitee on uue järelkasvu jõudumööda oma hoole alla võtnud. Tänavu, nagu möödunud suvelgi, korraldatakse kõige esmalt küsitlus sisseastujate seas, et tundma õppida tulevast esimest kursust. Sealjuures ei huvitu komitee mitte niivõrd faktiliste teadmiste olemasolust, vaid just iseseisva mõtlemise oskusest ning oma seisukohtade argumenteerimise taseme väljaselgitamisest. Nii puudutas möödunud suvel korraldatud küsitlus valitud eriala, komsomolitööd, ülikooli, keskkooli, kultuuriprobleeme, sise- ja välispoliitika valdkonda.

Et enne eriala lõplikku valikut tulevastele üliõpilastele ka omapoolset informatsiooni anda, selleks käivad ülikooli komsomoliaktivistid kevadeti esinemas vabariigi keskkoolides ning rajooni abiturientide kokkutulekutel. Informatsiooni antakse põhiliselt kahes valdkonnas:

● **Tartu Riiklik Ülikool ja siin õpitavad erialad; ülikooli koht Tartus ja vabariigis; ülikool kui loomingulise intelligentsi keskus;**

● **ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevussuunad, eesmärgid ning tööprintsiibid.**

Kui sisseastuja on saanud üliõpilaseks ning astunud n.-ö. mõlema jalaga uude keskkonda, püüab komsomolikomitee omapoolselt teha temast võimalikult lühema ajaga tõelise üliõpilase. Ollakse ju tulnud erinevatest paikadest, eri keskkoolidest, eri tõekspidamiste ja arusaamadega — neist kõigist peab aga saama ühtne kollektiiv.

Iga uue õppeaasta algul, septembrikuus, korraldab ELKNÜ TRÜ Komitee noortele üliõpilastele Käärikul seminar-laagri. Käärikul esinevad ülikooli komsomolijuhid, õppejõud, vabariigi loomingulise intelligentsi esindajad (mullu näiteks ENSV rahvakunstnik Kaarel Ird, kirjanikud Ülo Tuulik, Hando Runnel ja Mati Unt, kirjanik ning psühhiaater Vaino Vahing jt.). Vesteldakse üliõpilaskonna kohast ühiskonnas, kultuuriprobleemidest, juttu on ülikooli ajaloost ning eripärast, Kommunistliku Noorsooühingu tegevuse põhiaspektidest jne. Kääriku laagril on üks tore omadus: ta teeb inimesed kiiresti omavahel sõpradeks, I kursuste üliõpilastele on see seminari laadi vestluste sari avaakordiks mitmepalgelisele üliõpilaselule.

Traditsiooniks on kujunemas ka «esimeste kursuste õhtud» oktoobrikuus, kus antakse põhjalikku informatsiooni iseseisva õppimise, erialaringide, ülikoolis tegutsevate klubide jms. kohta.

Igale I kursusele korraldab osakonna viimane kursus «tudengiks löömise õhtu», millest aga rääkida praegu küll veel ei taha, sest siis kaob põnevusmoment täiesti ära.

Kõigest pakutavast hoolimata oleneb peamiselt noorest üliõpilasest endast, kuidas ta kujunema hakkab, missugused eesmärgid endale seab või kelle eeskujuks võtab. Igatahes ootame me iga uut vahetust suure huviga, sest see toob kaasa teatava kordumatuse, omanäolisuse ning värskuse.

ELKNÜ TRÜ Komitee

See on sulle, ülikooli lõpetaja

Komsomolikomitee on võtnud nõuks korraldada järgmisel nädalavahetusel (11.—13. aprillini) Käärikul laagri TRÜ lõpetajatele. Terve Kääriku (s. o. 150 kohta) on selleks ajaks Teie päralt, kes Te juba varsti üliõpilaspõlvega hüvasti jätate. Ja terve üritus on korraldatud selleks, et see hüvastijätmine meeldivam ning meeldejäävam oleks. Laagrist on osa võtma kutsutud: E. Tõnurist (ENSV Ministrite Nõukogu esimehe esimene asetäitja), H. Peremees (ENSV Kõrgema ja Keskerihariduse ministri asetäitja), akadeemik Gustav Naan, Hando Runnel, konservatooriumi lavakunstikateedri üliõpilased ja ansambel «Rajacas». Laagrist osavõtmiseks on vaja: ennast oma kursuse grupporgi juures või komsomolikomitees kirja panna ja maksta 3 rubla toiduraha.

Kaasa võtta suusad. Väljasõit 11. apr. kl. 12 peahoone eest.

Kõik laagrist osa võtta tahtjad on teretulnud. Palume kiiresti registreeruda komsomolikomitees.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Toimetuse postist

Õieti ei olnud see küll kiri, millega toimetuse poole pöörduti, vaid suusõnaline küsimus, millele me kahjuks vastata ei oska. Nimelt küsiti meilt, miks ülikooli esimese rektori mälestustahvel fuajees on kipsist, kas see sobib, on see väärikas meie ülikoolile ja rektor Parrotile, kas see nii oligi kavandatud või on tegu mingi pooliku ülepeakaela lahendusega. Me ei osanud paraku midagi vastata, läksime trepist alla ja kontrollisime: kips mis kips. See on kõik, mis ütelda oskame. Vahest vastab küsimusele mõni kompetentsem.

A³ ehk abituriendi ak

milles on lugeda mõndagi õpetlikku ülikooli struktuuri ja keelepruugi kohta

Kui enam kui seitse aastasada tagasi pandi Lääne-Euroopas alus esimestele suurkoolidele, kasutati nendes nii õpetamisel kui asjaajamisel üksnes ladina keelt. Pikaks ajaks jäi vanade roomlaste kõnepruuk lahutamatult seotuks ülikoolidega ja paljugi sellest on läbi aegade kandunud kaasajani. Äsja ülikooli astunule võib esialgu tunduda võõrastavana ja keerulisena siinses tarbekeeles esinev ladina tüvede rohkus. Kuid õige pea ilmneb selle traditsioonilise süsteemi otstarbekus, kusjuures arhailised ladina sõnad annavad ülikoolile osa tema eripärast.

Niisiis — Tartu ülikool ehk Universitas Tartuensis. Universiteet ülikooli tähenduses on tulnud sõnadest «Universitas magistrorum et scholarium», mida võib tõlkida kui õpetajate ja õpilaste kogu, ühtekuuluvust. Selline oli lugu minevikus, selline on ta ka tänapäeval, sest ei saa olla ülikooli ilma õppejõududeta, kõnelemata ülikoolist ilma üliõpilasteta.

Ülikooli juhib rektor (lad. k. *juht, valitseja*). Koos nelja prorektoriga (rektori asetäitjaga) hoolitsevad nad ülikooli hea käekäigu eest, omades selles osas suuri õigusi, kuid kandes samal ajal veelgi suuremat vastutust ühiskonna ja riigi ees. Rektor, prorektorid ja neid abistavad ametiisikud moodustavad rektoraadi. Kõige olulisemad ülikooli puudutavad küsimused arutatakse läbi ülikooli nõukogus, kuhu kuuluvad rektoraadi esindajad ning kõigi teaduskondade auväärsemad ning kogenumad õppejõud.

Iga prorektor vastutab ülikooli laiahaardelise tegevuse ühe ala eest. Õppeprorektori ülesandeks on õppetöö üldine juhtimine ning korraldamine. Teadusala prorektor suunab teaduslikku uurimistööd, sest iga ülikooli õppejõud on kohustatud tegelema õppetöö kõrval ka uurimistööga. Ka ÜTÜ (Üliõpilaste Teadusliku Ühingu) tegevus kuulub teadusala prorektori kontrolli alla. Kaugõppijate murede ja rõõmudega tegeleb kaugõppe prorektor. Haldusprorektor on suurkooli majanduselu juhataja, kes kannab hoolt selle eest, et oleksid olemas kõik vajalikud materiaalsed tingimused õpetamiseks, õppimiseks ja teaduse arendamiseks. Internaatides elavad üliõpilased käivad selles osas haldusprorektori võimu alla.

Vastavalt erialadele jaguneb ülikool teaduskondadeks ehk fakulteetideks, mis omakorda koosnevad osakondadest. Veel mõni aasta tagasi oli TRÜ-s parajasti niisama palju teaduskondi kui sambaid peahoone ees. Vahepeal on elu läinud edasi ja teaduskondade arv kasvanud kaheksani. Teaduskonna eesotsas seisab kolmeks aastaks valitud dekaan (lad. k. *kümnik*, s. t. kümmet meest juhtinud allohvitser rooma sõjaväes). Suuremates teaduskondades abistab dekaani prodekaan. Dekaan tegeleb õppejõudude teadusliku töö ja teaduskonna üldise juhtimisega (koos teaduskonna nõukoguga), prodekaanile jääb aga üliõpilastega tegelemine (õppeedukus, stipendiumid, ühiselamud, õppedistsipliin jne.). (Võiks öelda, et dekaan on teaduskonna isa, prodekaan aga ema.)

Teaduslikke distsipliine õpetavad kateedrid, mida on ülikoolis kahte liiki: üleülikoolilised kateedrid (ühiskonnateaduste kateedrid, pedagoogika kateeder), kus tegeldakse kõigi teaduskondade üliõpilastega, ja teaduskon-

Täna sajand tagasi

«Eesti Postimees» 1869 nr. 14 ja 15.

OMMALT MAALT.

Tartust. Piddolauljad. Kevvade toob lauljaid, mitte üksi halja metsadesse lehkawa pude lehtesse, waid ka meie Jubelipiddule. Siamale on jubba 16 kihhelkonnast 250 lauljat omma tulemist piddokommiteele teada andnud. Need kihhelkonnad on: Maarja, Mahdaleena, Sure-Jani, Pillistwerre, Kannepe, Isaako, Torri, Pallamuse, Kambia, Torma, Koddawerre, Sangaste, Wõnno, Rõngo, Weike-Jani, Wirro Jakobi ja Niggula.

Neile kõikile pakkume meie jubba ette kät terretamiseks wasto ja sowime neile rõõmsat, wässimata meelt omma piddolaulusi kätte õppida. «Oh terre, lahked laulowennad!» selle lauloga saab Wannemuine lauloselts neid Tartus wastowõtma. Lasko Jummal meie ettewõtmist hästi korda minna! — Tallomaade ostmine peaks küll ruttem minnema, agga lähhäb siiski Liwimaal omma sodo ka eddasi. Mõdaläinud kuul olli assi jubba ni kaugele jõudnud, et kõigest müdawast tallomaast 1200 adra ehk liggi 25 protsenti, se on pea aego neljas jaggo, ärraostetud olli. Se on hea, agga ommeti mitte ennam, kui — neljas jaggo; kolm jaggo on alles putumata.

Tallinnast. Raudtee eddeneb. Jubba hakkab Tallinna zeitung, kes selle töö järgi parrem peab teadma, kui muud zeitungid, linnasi, mõisasi jne. nimmetama, kust raudte läbbi ehk möda peab käima. Kus kohta Tallinnas raudteehoow ehhitakse, ei olle mul selgeste teada.

Peterburgist. Eesti laul, kui wisepärrast lauldud, maksab nago kõige mu rahwa laulud, iggal pool. Hiljuti said ühhes Peterburgi kontsertis ka mõnned eesti keele laulud lauldud ja üks neist «Mo issama on minno arm», olla nõnda melepärrast olnud, et piddanud kaks korda lauldud sama. — Ni paljo kui meie kuleme, peab sesamma laul, mis Peterburgi suurtsuggu innimestel ni melepärrast olnud, Juni kuul ka meie Jubelipiddul wisiteggia omma juhhatuse al sures koris lauldud sama.

WÕERRALT MAALT.

Inglismaalt. — Hiljuti läksid seal ühhes pühhapäwakolis kolieestseisja ja koolmeistrid ühheteisega rido, ja et muud käepärrast sada ei olnud, kui rohkeste piibliraamatuid, siis wiskasid nendega ühheteisele pähhä, kunni politsei tulli ja rahho teggi. —

Eesti kirjanduse tund Tartu X koolis. Praktikant Rein Saukas.

ELKNÜ TRÜ Komitees

Kehakultuuriteaduskonnale «rahuldav»

● **TRÜ komsomolikomitee büroo 28. märtsi istungil arutati Kehakultuuriteaduskonna komsomolibüroo senist tegevust. Aruandega esines teaduskonna sekretär Peep Laanes. Aktiivsemalt on töötanud kultuuri- ja sporditöö sektorid. Esimene neist korraldas sügisel noorte tudengikslöömise; toimus talvelaager Käärikul (kus KKT I ja II kursus kohtusid Tallinna Ped. Instituudi samade kursustega); üliõpilastele organiseeriti tantsukursused ja treenerite eriharu lõpetanute pidulik ärasaatmine.**

Spordisektori funktsiooniks oli teaduskonna talve- ja suvelaagrite korraldamine, mitmesuguste võistluste organiseerimine kursustel; otsene kaasabi üleülikooliliste spordiürituste toimumisele.

Kooskõlas ELKNÜ TRÜ Komitee poolt planeeritud tegevusega teaduskonnas toimus kõikidel kursustel talvise õppesessiooni analüüs (õppesektori juhatusel); regulaarselt kontrollitakse õppedistsipliini.

Ideoloogiasektori ainsaks ülesandeks oli aruandeperioodil kaks korda kuus seinalehe väljaandmine.

Siseorganisatsioonilise töö sektoris ei ole peaprobleemiks mitte liikmemaksude kogumine (makse saadakse Kehakultuuriteaduskonnas kerge vaevaga kätte, välja arvatud üksikud erandid), vaid kontaktide tugevdamise vajadus vilistlastega. Hiljuti saadeti välja ELKNÜ TRÜ Komitee poolt soovitatud ankeedid lõpetanute sotsiaal-majandusliku olukorra uurimiseks.

Kaasaruandja, komsomolikomitee büroo liige David Vseviov ütles omalt poolt, et Kehakultuuriteaduskonna dekanaat on väga rahul komsomolibüroo tegevusega: üliõpilaste eluolustikulised küsimused lahendatakse õigeaegselt ning printsipiaalselt. Kui praktiliste probleemide lahendamisega asjad korras on, siis ideoloogilised küsimused on hoopiski ära unustatud. D. Vseviov soovitas, lähtudes osakonna spetsiifikast, spordilaagrites korraldada vestlusi sise- ja välispoliitikast, kohtumisi, informatsioonilisi koosolekuid üliõpilaskomsomoli aktuaalsetel teemadel jne. Ta ütles, et osakonnas paistab silma halb informeeritus komsomolikomitee tegevusest (milles süüdlaseks tuleb pidada sekretäri P. Laanest).

Töö komsomoligruppides (ideoloogiliste küsimuste valdkonnas) on nõrk, välja arvatud III kursusel.

ELKNÜ Komitee büroo otsustas tunnistada Kehakultuuriteaduskonna komsomolibüroo senise töö rahuldavaks. Kohustati suuremat tähelepanu osutama ideoloogilisele tööle gruppides (kontakti hoides ülikooli komsomolikomitee ideoloogiasektoriga). Büroo märkis ära kultuuri- ja sporditöö sektorite edukat tegevust (personaalselt Rein Aule ja Olev Raudsepp).

● **Bürool arutati stomatoloogiaosakonna komsomolibüroo õppesektori juhataja Veera Susi personaalküsimust. V. Susi pole kahe aasta vältel üldsegi mitte tööd teinud. Selgus, et ta ei ole osakonna komsomoliorganisatsiooni probleemidega vähemalgi määral kursis, põhjendades seda ise sellega, et osakonna komsomolibüroo sellel õppeaastal pole koos käinud.**

Et V. Susi on neljandat aastat osakonna büroo liige ja kandnud vähest vastutust oma kohustuste eest, otsustas ELKNÜ TRÜ Komitee karistada Veera Susi noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega.

Märkus: Büroo 4. aprilli istungil arutatakse komplekssselt kogu stomatoloogiaosakonna komsomolibüroo senist tegevust üliõpilaskomsomoli juhtimisel.

● **24.—28. märtsini toimus Käärikul ELKNÜ TRÜ Komitee laager, kus valmistuti komitee laiendatud pleenumiks (päevakorraga «Töö parandamise abinõudest TRÜ komsomoligruppides»).**

Ülikooli ajalehe aastakäikude alusel tutvus aktiiv alma mater'i viimaste aastate ajalooga; peeti nõu komsomolikomitee tänavukevadiste suuremate ettevõtmiste üle.

Aktiiv pidas lugu ka suusatamisest ja märtsikuu päikesest.

kadeemiline aabits,

dade kateedrid, mis esindavad antud teaduskonna eriaineid (näit. eesti keele kateeder, anorgaanilise keemia kateeder, mikrobioloogia kateeder tegelevad põhiliselt antud teaduskonna üliõpilastega). Kateeder kujutab endast ühe eriala õppejõudude kollektiivi, keda suunab professori või dotsendi kutset omav nimekaim teadlane-pedagoog — kateedri juhataja.

Pahatihti tekitab segadust asjaolu, et ülikooli õppejõud omavad samaaegselt kahte nimetust — teaduslikku kraadi ja teaduslik-pedagoogilist kutset.

Teaduslik kraad antakse edukalt kaitstud teadusliku uurimistöö ehk väitekirja eest. Teaduslik-pedagoogiline kutse aga viljaka õppetöö eest kõrgemas koolis. Kui teaduste kandidaat on aastate jooksul tõendanud oma võimekust pedagoogilisel alal ja jätkanud erialast uurimistööd, omistatakse talle dotsendi kutse. Kõrgemas koolis õpetav teaduste doktor võib saada professori auväärse nimetuse, kusjuures pole sugugi nõutav, et ta koos sellega muutuks hajameelseks veidrikuks, nagu seda visalt levitab akadeemiline folkloor.

Üliõpilaseks (lad. k. *studiosuseks*) saab pärast immatrikuleerimist ehk sissekandmist matriklisse, mille all mõistetakse üliõpilaste nimekirja. Hoopis kurvem toiming on eksmatrikuleerimine s. t. üliõpilaste nimekirjast mahakustutamine. Tõendina selle kohta, et nimi on tõepoolest kõrge kooli hingekirjas, antakse tudengile üliõpilaspilet (matrikkel). Mõned tarvitavad seda nimetust ka õpinguraamatu kohta, mis pole küll õige. Matrikli numbri kaks esimest arvu näitavad, mis aastal võeti noor inimene üliõpilaste nimekirja, järgmised aga, mitmendana sel aastal. Näiteks matrikli number 69345 tähendab — 1969. aasta 345. vastuvõetud üliõpilane.

Mõnedki tavalised asjad on ülikoolis tuntud võõra nime all. Õppejõud ei kogune vaheajaks mitte õpetajate tuppa, vaid hoopis lektooriumi. Sealt lähevad nad loenguid pidama mitte klassidesse, vaid auditooriumidesse (lad. k. *kuulamiskoht*). Kui neil on tarvis üliõpilastega juttu ajada, et saada aimu õppematerjali omandamisest, siis seda ei nimetata vestluseks, vaid hoopis kollokviumiks. Eksamihindeid on kõrgemas koolis neli — üks negatiivne, kolm positiivset. Vanasti kandsid ka hinded kõlavaid ladinakeelseid nimetusi: väga hea — *maxime*, hea — *bene*, rahuldav — *sufficit* ja mitterahuldav — *non sufficit*. Nüüd on see terminoloogia hingusele läinud, samuti nagu komme märkida oma tudengiseisuse tunnusena nime järele *stud. jur.* (õigusteaduskonna üliõpilane), *stud. med.* (tulevane tohter), *stud. phil.* (keeleteaduse õppija) jne.

Niisiis — lugupeetud abiturient — ehk ladina keelest maakeelde panduna — keskkoolist äraminejad. Läheb veel paar kuud ja ilmununa Tartusse sisseastumiseksamitele võite julgesti saata kodustele kirja, mille lõppu lisate *stud. x* (vastavalt erialale) *in spe* («lootuses», s. t. loodan, et pärast eksamite sooritamist saan antud eriala üliõpilaseks). Sama loodame meiegi, eeldusel et eksamilehel ei ole sissekannet alla *benet*.

H. PALAMETS,
NSV Liidu ajaloo kateedri
dotsent

Ajaloo-Keeleteaduskond

Ajaloo-keeleteaduskonda on koondunud oluline osa rahvuslikkude distsipliinide õpetamisest ja uurimisest. Toimub ju peamiselt meie vabariigis eesti keele, eesti kirjanduse, eesti rahvaluule, eesti ajaloo, etnograafia, arheoloogia, osalt soome-ugri keelte eriala spetsialistide ettevalmistamine.

Teaduskond valmistab ette kaadrit Eesti NSV koolidele ja teaduslikkudele ning kultuuriasutustele.

Teaduskonna kõigis osakondades kehtib viieaastane õppeplaan, Kaugõppeosakonnas kuueaastane. Õpingute finaaliks kujuneb kas diplomitöö või riigieksamid või mõnes spetsiaalsuses nii diplomitöö kui ka riigieksamid.

Õpingud kahel esimesel kursusel annavad põhimõisted õpitavast aineist: loetakse sissejuhatust kirjandusteadusse, keeleteadusse, rahvaluulesse, etnograafiasse, arheoloogiasse, psühholoogiasse, antiikkirjandusse jm. Paralleelselt ka üldkursusi: tänapäeva eesti keelt, vene filoloogidel vastavalt vene keelt, eesti ja vene kirjandust, väliskirjandust, üldajalugu, NSV Liidu ajalugu. Esimesel ja teisel kursusel süvendatakse võõrkeelte tundmist, õpetatakse ladina keelt, eesti filoloogidele ka soome keelt. Vastavalt vajadustele ja soovidele saab õppida vabatahtliku ainena veel mitmesuguseid võõrkeeli, eesti ajalugu, kunstiajalugu vm.

Teaduskonna kõigile üliõpilastele kohustuslikud üldained on NLKP ajalugu, dialektiline ja ajalooline materialism, filosoofia ajalugu, poliitiline ökonoomia, teaduslik kommunism ja ateism.

Eesti keele ja kirjanduse osakonnas omandatakse põhiteadmisi eesti keeles ja eesti kirjanduses 7—8 semestri jooksul. Kolmandast kursusest toimub spetsialiseerumine kitsamale erialale, lisanduvad eriseminarid ja erikursused. Kursusetöid kirjutatakse teisel kursusel eesti kirjanduse ja rahvaluule teemadel, kolmandal ja neljandal kursusel valitud erialal. Need, kes lõpetavad diplomitööga, võivad sama teemat edasi arendada diplomitööks. Erikursusena loetakse mingit süvendatud peatükki või eriprobleemi valitud erialalt.

Eesti keele ja kirjanduse osakonna üliõpilastel on võimalus kitsama spetsiaalsusena valida eesti keel, eesti kirjandus, eesti rahvaluule, soome-ugri keeled või žurnalistika. Viimase õppeplaan erineb kõigepealt selles, et žurnalistid ei saa õpetajakutset, nendel on pedagoogilise praktika asemel õppeplaanis ajakirjanduse praktika. Tavaliselt võetakse eesti keele ja kirjanduse erialale kummassegi ca 10, eesti rahvaluule, soome-ugri keelte ja žurnalistika alale à 5 üliõpilast.

Ajaloo-osakonnas on sissejuhatavateks aineteks arheoloogia ja etnograafia. Üldkursusteks on vana aja, keskaja, uusaja ja uusima aja ajalugu, NSV Liidu ajalugu, Aasia ja Aafrika maade ajalugu, lõuna- ja lääneslaavlaste ajalugu, Eesti NSV ajalugu, arhiivindus, allikateõpetus, NSV Liidu ja üldajaloo historiograafia, kunstiajalugu. Spetsialiseeruda võib NSV Liidu ajaloo, üldajaloo, NLKP ajaloo, arhiivinduse, etnograafia, arheoloogia ja museoloogia erialale.

Vene keele ja kirjanduse osakonna sissejuhatavad ained on sissejuhatus keeleteadusse ning sissejuhatus kirjandusteadusse, rahvaluule. Üldaineteks vene kirjanduse ajalugu, väliskirjandus, lastekirjandus. Praktilistest töödest on 2. semestri lõpul rahvaluule, neljanda semestri lõpul dialektoloogia praktika. Nagu kõigil õpetajakutset andvail osakondadel, on ka siin ette nähtud pedagoogiline praktika. Spetsialiseeruda saab vene keele ja vene kirjanduse alale.

Võõrkeelte osakonnas õpitakse inglise, saksa ja prantsuse keelt. Sissejuhatavalt õpetatakse vastava maa ajalugu ja geograafiat. Rohkesti on tunde ette nähtud põhikeele õppimiseks, õpilakse ka veel teist võõrkeelt, eraldi kursusena foneetikat, helitehnikat ja muid aineid.

Defektoloogiaosakond valmistab ette õpetajaid mitmesuguste erikoolide jaoks (kuulmise, nägemise või muude defektidega laste õpetamiseks).

Selle spetsiaalsuse valinud üliõpilastelt nõutakse erilisi kalduvusi pedagoogiliseks töökss. Õppeplaanides on erilist rõhku asetatud pedagoogilistele ja metoodilistele ainetele ja psühholoogiale. Vastavalt spetsiaalsuse iseloomule õpetatakse rohkesti meditsiinilisi aineid — anatoomiat, füsioloogiat, neuropatoloogiat, geneetika aluseid jmt. Et õpetamine toimub eesti keele baasil ja õpetajaid valmistatakse ette eesti koolidele, õpetatakse ka eesti keelt, eriti foneetikat. Praktilised tööd toimuvad kliinikuis ja erikoolides.

Psühholoogiaosakond valmistab ette spetsialiste pedagoogilise psühholoogia, töö- ja sotsiaalpsühholoogia, inseneripsühholoogia ja kliinilise psühholoogia erialal. Peale mitmekesiste psühholoogiliste distsipliinide, antropoloogia ja geneetika õpetatakse matemaatikat ja küberneetilisi meetodeid. Seega on psühholoogia erialale suundumise eelduseks arenenud loodusteaduslikud huvid ja matemaatilised võimed, samuti mõningane tehniline huvi ja eeldused tööriistade käsitsemiseks. Praktilised tööd toimuvad mitmesugustes asutustes vastavalt sellele, millise eriala üliõpilane on otsustanud valida.

Defektoloogiat ja psühholoogiat saab õppida ainult statsionaarselt.

Dots. Ed. LAUGASTE,
dekaan.

Lugupeetud abiturient

Küllap oled vist isegi koolitunnis rääkinud loodusest ning inimestest kui vastakatest, kuid ka paralleelsetest. Nii küll, sest sajand on selline. Kahekümnes. Masinate, elutempo kiirenemise, tehismiljöö, «homo faberluse» ajastu.

Oled kuulnud lausutavat ka «looduse mõistmine», «looduskaitse». Ainult — oled SA igakord sügavamalt neid termineid püüdnud mõista?

Inimene otsib teed tagasi talle mõneti võõraks jäänud looduse maailma, tunneb hirmu looduse pärast.

Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering sai äsja märtsis 11-aastaseks. Saanud alguse kunagisest entusiastikast loodusehuviliste grupist, on ta praeguseks kasvanud omanäoliseks ning populaarseks organisatsiooniks.

Endised esimehed Ann Marvet ja Toomas Frey on jõudnud tõsise teaduse astmeile. Esimene bioloogiateaduste kandidaadiks, teine koguni teaduste doktoriks. Geograafiliselt kaugele oleme ka jõudnud — meie vilistlane Asta Meier elab praegu Indias.

Ringi elu säeb ja reguleerib ringi juhatus, mis aastatega on loomulikult uuenenud, kuid kelles jääb alles too esimeste liikmete õhin ja loodusesõbra mure. Ringi teaduslik juhendaja Jaan Eilart on sellisena püsinud ringi asutamisest peale. Ringil on oma auliikmed, kellest võiks nimetada kirjanik Erni Krustenit, August Sanga, geograaf Endel Varepit.

Ringi embleemiks on luuderohu (Hedera helix), Eestis haruldase taime leht. Luuderohtu loodushoiu sümbolina soovitas juba prof. T. Lippmaa 1937. a. Luuderohu leht tähtedega LK on iga liikme tunnus, toonitades visadust ja üheaegselt ka mõtet, et kõike haruldaseks jäävat tuleb kaitsta nagu luuderohtu ennast. Öeldakse, et ringis käib koos huvitav rahvas. Ja vist õigusega. Sest kui kokku saavad bioloog ja keemik, metsamees, agronoom ja filoloog, siis sünnib ikka üllatavaid mõtteid ja häid plaane. Üheteistkümne aasta jooksul on olnud esindatud ligi 20 eriala.

Ja üht ei kardeta — olgu ilm kuitahes viril, välja loodusesse minnakse ikka, kui see on planeeritud.

Ringil on palju traditsioone, huvitavaid tavasid. Esimene, millega ringitulnu kokku puutub, on matk sügiskullas Ahja Taevaskojale. Seal punakate kaljude all jõe kaldal saadakse tuttavaks ringi rahvaga, õpitakse sellest esimesest koosolemisest peale «sina» ütlema. Seal tehakse esimesed sammud looduse sügavamaks mõtestamiseks.

Kui avamatk on ikka rõõmsameelne, siis loob kevadine lõpulõke Kastre-Peravalla põliskohinaga metsades meie elule pisut minoorsust. See on hetk, mil ringist lahkuvad selle aasta lõpetajad. See pole küll lahkumine päriselt, sest lakates küll olemast ringi liikmed, jäävad vilistlased nõu ja hingega armsaks saanud LK ettevõtmistele truuks.

Nende kahe verstapostise ürituse vahele mahub terve hulk muud.

Kevadine sõit (tavaliselt mõnel sumedal laupäevaõhtul, kui muld lõhnab ja linna aedades põletatakse kulu) Ahjale, Illimari paikadesse. Niiviisi käiaksegi suure inimese sammudega väikemehe teid, loetakse raamatust tükke juurde ja leitakse aega uueks kevadeks väikese Illimari park, mille rajamine ise oli ka ringirahva initsiatiiv, korda seada.

Mis veel?

Matkad, talvised ja kevadised, ka sügisporiga, kaasatõmbavad arutelud, kohtumised looduseinimestega. Muidugi suvine õppeekskursioon, mis igal aastal on toimunud ise kanti. Nii käidi möödunud suvel kahe bussiga läbi Baltimaade, aasta varem Belovežje Puštšas. Enne seda on sõidetud Kurski steppides ja isegi Uraalideni jõutud.

Nii et, kui Sa poole aasta pärast õpid EPA-s või TRÜ-s, ükskõik millisel erialal, kui Sul on vaid huvi ja tahtmist, tuleta meelde, et Tartus on luuderohumärgi sümboliga ring.

R. PÕDER

Sinult saab klubi oma «näo»

Kui Sul nädalasest raamatukogus ja loengutel istumisest väsimus peale tikub, kui Sa vajad veidigi lõdvestust, siis laupäeva ja pühapäeva õhtu veedad kindlasti ülikooli klubis. Siin kohtad sõpru. Oled tantsuarmastaja — lase käia! Meeldib aga niisama juttu vesta ning tass kohvi või klaas õlut ära juua — ka siis ootab Sind ülikooli klubi. Tahad Sa midagi hüva ja vaimukat kuulata-vaadata — sea sammud ülikooli klubisse.

Ehkki juba sisseastumiseksamite ajal tuulutad seal tuupimisest väsinud pead, siiski nagu avaksid sügisballile minnes esmakordselt tolle punastest tellistest maja ukse. Täieõiguslikult astud klubiperre alles oktoobris, kui noorte tudengite õhtul Sind pidulikult uude seisusse pühitsetakse (iga osakond teeb seda lisaks üleüldisele veel eraldi oma traditsioone ja spetsiifikat pidi). Kaugel see uusaastaballgi sealt enam. Esimene sessioon... Ega klubiteed ka siis unustada või. Paar tundi puhkust kulub ikka ära. Uus semester. Vastlaball. Naistepäeval (kui oled pidupäevaline) võid kasutada juhust ja aasta ainukesel ametlikult ettenähtud päeval võimutseda. Meessugu peab alluma. Aprillikarnevaliks mõtle aegsasti kostüüm valmis. Ilma sisse ei lasta.

Klubi juures töötab suur hulk ringe, millest nii mõnigi ehk Sulle huvi pakub. Eelkõige suured kollektiivid: ülikooli naiskoor, Tartu Akadeemiline Meeskoor, meie rahvakunstiansambel. Aga on veel näitering, solistide ring, peotantsuring... Võib-olla huvitab Sind aga ainult see, kuhu ühe või teise kollektiiviga koos saab reisima minna? Eks Sa ole ju ajalehtedest lugenud, et naiskoor hiljaaegu Ungaris käis, rahvakunstiansambel Saksamaal jm. kontserdimatkadel olnud. Tea sedagi, et meie tantsijad-pillimehed pea Harkovisse teele asuvad. Aga...

Kõigepealt töö!

Pea aga meeles: kui Sulle klubis midagi ei meeldi, siis oled süüdi eelkõige ise. Keegi ei tule sult Su vaimukuseiva otsima. Ise tuleb käed külge ja pea tööle panna! Sinust saab klubi «näo» kujundaja.

T. PAULSON

Praktilisel tööl psühholoogia alal.

UUTE ÜLIÕPILASTE VASTUVÕTU TINGIMUSED

Tänavu võtab Tartu Riiklik Ülikooli vastu statsionaarseid üliõpilasi järgmistele erialadele:

AJALOO-KEELETEADUSKONNAS

— **ajalugu**
— **eesti keel ja kirjandus**
— **inglise keel ja kirjandus**
— **saksa keel ja kirjandus**
— **vene keel ja kirjandus (vajalik eesti ja vene keele praktiline tundmine)**
— **defektoloogia**
— **psühholoogia**

ARSTITEADUSKONNAS

— **farmaatsia**
— **pediaatria**
— **ravi (ka vene õppekeelega)**
— **spordimeditsiin (ainult vene õppekeelega)**
— **stomatoloogia**

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAS

— **bioloogia**
— **geograafia**

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAS

— **füüsika (ka vene õppekeelega)**
— **füüsika pedagoogiline osakond**
— **keemia**

MATEMAATIKATEADUSKONNAS

— **matemaatika (ka vene õppekeelega)**
— **matemaatika pedagoogiline osakond**

KEHAKULTUURITEADUSKONNAS

— **kehakultuur ja sport**

MAJANDUSTEADUSKONNAS

— **tööstuskaupade tundmine**
— **kaubanduslik raamatupidamine**
— **majandusküberneetika**
— **rahandus ja krediit**

ÕIGUSTEADUSKONNAS

— **õigusteadus**

Statsionaarsesse osakonda astujad peavad sooritama JÄRGMISED EKSAMID:

a) füüsika ja füüsika pedagoogilisel alal, matemaatika ja matemaatika pedagoogilisel alal:

1) matemaatika * (suuline ja kirjalik), 2) füüsika * (suuline), 3) eesti (vene) keel ja kirjandus (kirjand);

b) keemia alal:

1) keemia * (suuline), 2) matemaatika* (kirjalik), 3) füüsika* (suuline), 4) eesti keel ja kirjandus (kirjand);

c) ravi, pediaatria, stomatoloogia, farmaatsia, bioloogia alal:

1) bioloogia* (suuline), 2) füüsika* (suuline), 3) keemia* (suuline), 4) eesti (vene) keel ja kirjandus (kirjand);

d) õigusteaduse ja ajaloo alal:

1) eesti keel ja kirjandus* (kirjand ja suuline), 2) NSV Liidu ajalugu* (suuline), 3) võõrkeel (suuline);

e) eesti, inglise ja saksa keele ja kirjanduse alal:

1) eesti keel ja kirjandus* (kirjand ja suuline), 2) võõrkeel* (suuline), 3) NSV Liidu ajalugu* (suuline);

f) vene keele ja kirjanduse alal:

1) I. eestikeelse keskkooli lõpetajaile — eesti keel ja kirjandus* (kirjand) ja vene keel* (suuline), II. venekeelse keskkooli lõpetajaile — vene keel ja kirjandus* (kirjand ja suuline), 2) NSV Liidu ajalugu* (suuline), 3) võõrkeel* (suuline);

g) kehakultuuri ja spordi alal:

1) kehaline kasvatus*, 2) füüsika* (suuline), 3) keemia* (suuline), 4) eesti keel ja kirjandus (kirjand);

kehakultuuri ja spordi alale astujad teevad eelnevalt eksami erialal;

h) defektoloogia ja psühholoogia alal:

1) bioloogia* (suuline), 2) eesti keel ja kirjandus* (kirjand ja suuline), 3) NSV Liidu ajalugu* (suuline);

i) tööstuskaupade tundmise alal:

1) matemaatika* (kirjalik), 2) keemia* (suuline), 3) geograafia* (suuline), 4) eesti keel ja kirjandus (kirjand);

j) geograafia, kaubandusliku raamatupidamise, majandusküberneetika, rahanduse ja krediidi alal:

1) matemaatika* (kirjalik), 2) geograafia* (suuline), 3) NSV Liidu ajalugu (suuline), 4) eesti keel ja kirjandus (kirjand).

Märkus: * on märgitud profileerivad ained antud erialal. Kaugõppijad sooritavad statsionaarsetega samad eksamid.

Isikud, kes on keskkooli lõpetanud kuld- või hõbemedaliga või on kesk-eriõppeasutuse lõpetamisel saanud diplomi kiitusega, peavad sisseastumiseksamid tegema ainult ühes profileerivas ained, mis määratakse kindlaks õppeasutuse poolt. Teinud eksami selles aines hindele «väga hea», vabastatakse sisseastuja järgnevatest eksamitest, hinde «hea» või «rahuldava» puhul tuleb anda eksamid kõigis nõutavais ained.

Sisseastumiseksamid toimuvad 1.—20. augustini.

AVALDUSI ÜLIKOOLI ASTUMISEKS võetakse vastu 20. juunist kuni 31. juulini.

Avaldus tuleb esitada Tartu Riikliku Ülikooli rektori nimele, ära näidata valitav teaduskond ja eriala.

Avaldusele tuleb lisada:

1) iseloomustus ülikooli astumiseks,

2) keskharidust tõendav dokument (originaal + lihtärakiri),

3) meditsiiniline tõend (vorm nr. 286),

4) 4 päevapilti 3×4 cm, ilma peakatteta,

5) pass või sõjaväepilet (kutsealustel arvelevõtmise tunnistus) esitatakse isiklikult.

Isikud, kel on kaheaastane tööstaaž, peavad koos nimetatud dokumentidega esitama asutuse või ettevõtte juhataja poolt tõestatud väljavõtte tööraamatust (kolhooside liikmed esitavad kolhoosi juhatuse pool tõestatud väljavõtte kolhoosniku tööraamatust, kus on näidatud kolhoosis kehtestatud tööpäevade miinimumi täitmine iga kalendriaasta kohta eraldi).

Tööstaaži arvestatakse seisuga 1. september 1969.

Isikuil, kes suunatakse õppima ettevõtte poolt, peab olema vähemalt kaheaastane tööstaaž. Neil tuleb esitada täiendavalt kindlaksmääratud vormis suunamiskiri.

Statsionaarseteks üliõpilasteks vastuvõtt toimub ülikooli rektori poolt eraldatud kohtade arvu piires proportsionaalselt avalduste arvule, mis on esitatud vähemalt kaheaastase praktilise töö staažiga ja staažita isikutel. Vähemalt kaheaastane teenistus sõjaväes loetakse demobiliseeritud sõjaväelastel võrdseks kaheaastase praktilise töö staažiga.

Õppimise võimalustest kaugõppes

Käesoleval sügisel võetakse kaugõppijaid vastu järgmistele erialadele: Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse, germaani keelte ja kirjanduse, ajaloo, psühholoogia ja defektoloogia erialale; Õigusteaduskonda õigusteaduse erialale; Majandusteaduskonda rahanduse ja krediidi, kaubandusökonoomika, tööstuskaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise erialale.

Sisseastumiseks tuleb ettenähtud dokumendid esitada kuni 20. juunini s. a. TRÜ kaugõppeosakonda, Tartu, Kingissepa tn. 18, alates 20. juunist kuni 31. juulini TRÜ vastuvõtukomisjonile, Tartu, Ülikooli tn. 18.

Sisseastumiseksamid algavad 1. augustil.

Sisseastumiseksamitele lubatud isikutele antakse töökohalt 15 kalendripäeva täiendavalt palgata puhkust. Ülikool võimaldab sisseastujatele eksamite ajaks elamispinna ühiselamus.

Sisseastumiseksamid edukalt sooritanuid võetakse konkursi korras vastu järgmises järjestuses.

Esimeses järjekorras võetakse vastu need, kes töötavad samal või lähedasel tööalal, mida soovitakse ülikooli õppima tulla. Nendest võetakse vastu **eelisjärjekorras** need, kes on suunatud ettevõtete, kolhooside, sovhooside, asutuste ja organisatsioonide poolt erialale, mis vastab sisseastuja tööle ja kes esitavad kindlas vormis koostatud suunamiskirja. Nimetatud vorm on saadaval TRÜ kaugõppeosakonnas, vastuvõtukomisjonis ja konsultatsioonipunktides Tallinnas (Pärnu mnt. 6) ja Pärnus (Võidu t. 28).

Veel vabaks jäänud kohtadele võetakse vastu teisi sisseastujaid, kes ei tööta õpitaval ega ka sellele lähedasel erialal, tingimusel, et nad asuvad esimesel võimalusel tööle, mis vastab õpitavale erialale.

Kaugõppijate tarvis näevad partei ja valitsuse määrused ning NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-eriharidusе Ministeeriumi poolt kehtestatud eeskirjad ette mitmesuguseid soodustusi.

Edukalt õppivatele mittestatsionaarsetele üliõpilastele on ette nähtud lisapuhkused koos töötasu säilitamisega: I ja II kursuse kaugõppijatele 30 kalendripäeva ning järgnevate kursuste kaugõppijatele 40 kalendripäeva igal aastal. Viimase kursuse kaugõppijatele antakse sellele lisaks riigieksamite sooritamise ajaks 30 kalendripäeva puhkust ning diplomitöö ettevalmistamise ja kaitsmise ajaks 4 kuud.

Nimetatud puhkuse ajaks säilitatava töötasu määr määratakse kindlaks, lähtudes keskmisest kuutöötasust viimase 12 kuu jooksul enne puhkust, kuid mitte üle 100 rbl. kuus.

TRÜ kaugõppeosakond

NIISIIS, TEID OOTAVAD:

Matemaatikateaduskond

MATEMAATIK, kes lõpetab 1974. aastal Tartu Ülikooli, saab matemaatiku, arvutusmatemaatiku või matemaatiku ja keskkooli matemaatikaõpetaja kutse. Need erialad määravad üldjuhul lõpetanu tööle suunamise vastavalt arvutuskeskusesse, kõrgemasse õppeasutusse või keskkooli.

1974. a. lõpetanu tööaastad ületavad meie sajandi piiri, kuid meheteod peavad aitama tükeldada veel käesoleva aja probleemide kaljusid. Üldjoontes võib arvata, et need probleemid on põhiliselt määratud kulgeva sajandi kolmanda veerandi arengutendentside jätkamisega. Seepärast on teadlased, kes prognoosivad elukutsete struktuuri muutusi, asetanud pearõhu üleüldisele matematiseerumisele. Vastavaid probleeme tuleb aidata lahendada ka kõigil matemaatikutel.

Arvutus-matemaatikud aitavad laiendada ühiskonna eksisteerimiseks vajaliku informatsiooni läbitöötamist arvuti abil. Ainult niiviisi suudab inimkond tulla toime üha keerulisemaks muutuva ühiskonna juhtimisega, vältida asjatuid raiskamisi, vabastada inimmõistusi loovamaks tegevuseks kui mehhaaniline kantseleitöö. Matemaatikud töötavad samas protsessis veidi teisiti. Nemad koostavad paljudel juhtudel mitmesuguseid matemaatilisi mudeleid ja teooriaid, (täpsemalt küll killukesi nendest), mis kirjeldavad või kujutavad kas reaalseid objekte või mõttelisi struktuure. Sageli osalevad nad ka kõrgemate koolide õppetöös. Viimaste kolleegid keskkoolis pedagoogid — lahendavad oma igapäevases töös sellesama matemaatiseerumisprobleemi alaküsimusi keskhariduse valdkonnas. Peab ju ühiskond, kui ta soovib edasi eksisteerida, varustama oma järglased üha kontsentreerituma haridusega. Olgu lisatud, et arsti ja pedagoogi tööobjekt — inimene — on looduses kõige keerulisem ning koos sellega ka kõige huvitavam. Tolle tõe mõistmiseni küünivad aga need, kes on läbi töötanud palju-palju informatsiooni.

Ettevalmistumine matemaatiku elukutseks toimub inimkonna senise arengu vältel loodud traditsioonide põhjal. See seisneb matemaatiliste põhidistsipliinide, nagu matemaatiline analüüs (funktsioonid, tuletised jm.), analüütiline geomeetria (geomeetria käsitlemine analüütilise aparatuuri abil, vektorid jm.), diferentsiaalgeomeetria (diferentsiaalvõrrandid), funktsiooniteooria jne. omandamises nooremate kursustel. Vanematel kursustel toimub aga spetsialiseerumine valitud erialal. Lisanduvad ained, mis soodustavad töötamist tulevasel töökohal. Arvutusmatemaatika osakonnas on sellisteks aineteks algoritmide teooria, matemaatiline planeerimine, optimaalse juhtimise teooria jne. Pedagoogilises osakonnas aga psühholoogia, pedagoogika, metoodika jne. Spetsialiseerumine mingile muule kitsamale erialale toimub individuaalplaani alusel.

Kõik matemaatikud õpivad töötama arvutil ja sooritavad vastava praktika. Tulevastel pedagoogidel on veel pedagoogiline praktika. Kuid kõikidel juhtudel ei tähenda ülikooli lõpetamine õpingute lõppemist, vaid nende jätkumist. Elu on muutunud sedavõrd keeruliseks ja areng niivõrd kiireks, et iga spetsialist lülitatakse permanentsesse õppimisse, s. t. õppimisse, mis kestab kogu tööperioodi kestel.

Lõpetuseks märgime, et valmistumine matemaatiku elukutseks on küllalt raske. Selle tööga toimetulek eeldab nähtavasti eelkõige kahte faktorit: teatavat liiki andekust, ja harjumust kestvalt (mitte perioditil) töötada. Esimese olemasolu kohta võib küsida hinnangut matemaatikaõpetajatelt, teist teatakse ise. Kui matemaatika hinne lõputunnistusel on «3», on perspektiivid ikkagi küsitavad. Siiski on näiteid, kus «3»-ga lõpetanu sai matemaatiku diplomi ning «5»-ga sissesaanu, kes loobus iseteadvalt pidevast tööst, eksmatrikuleeriti edasijõudmatuse tõttu juba esimese semestri lõpul. Keskkooli õppetööga toimetulemise kogemused võivad ülikoolis osutuda illusoorseteks eriti keskkooli väikese kollektiivi nn. *andekatel.*

Kaaluda, valida, otsustada ning vastutada tuleb igaühel aga iseseisvalt. Pole aga kahtlust, et «matemaatik 1974» saab oma elu jooksul olla ühiskonnale küllalt kasulik. Võimalust pakutakse 125 noorele.

Vanemõpetaja J. REIMAND,
Matemaatikateaduskonna
prodekaan

Füüsika-osakond

Tartu Riiklikus Ülikoolis on õpitud ja õpetatud füüsikat alates ülikooli taasavamisest 1802. a. Ülikooli esimeseks rektoriks, füüsika kateedri ning kabineti esimeseks juhatajaks oli G. F. Parrot. Tartu ülikoolis on töötanud või õppinud maailmakuulsad füüsikud ja astronoomid E. Lenz, B. Jakobi, W. Struve ning ülikooli teadlastest ainukesena Nobeli preemia pälvinud füüsik-keemik W. Ostwald. Ka eesti väljapaistvate füüsikute tegevus on olnud vahetult seotud Tartu ülikooliga. Nii oli pikemat aega füüsika kateedri juhatajaks tuntud seismograafide konstruktor ning täiustaja J. Vilip. Alles hiljuti tähistas oma 75. sünnipäeva Tartu tähetorni endine kaastöötaja, eesti üks väljapaistvamaid täppisteadlasi E. Öpik. Peaaegu kõik meie vabariigi tuntud füüsikud, nagu ENSV Teaduste Akadeemia asepresident akadeemik K. Rebane, Füüsika ja Astronoomia Instituudi direktor akadeemik A. Kipper, direktori asetäitja H. Oiglane, akadeemik H. Keres, füüsika-matemaatikadoktor N. Kristoffel jt. on Tartu ülikooli kasvandikud või endised õppejõud.

Eriti intensiivseks on kujunenud füüsika-alane tegevus Tartu Riiklikus Ülikoolis nõukogude korra tingimustes. Selle põhjuseks on paljude uute instituutide ja laboratooriumide avamine nii ENSV Teaduste Akadeemias, ENSV kõrgemates koolides kui ka tehastes — Tallinna H. Pöögelmani nim. Elektrotehnika Tehases, tehases «Punane Ret», Tallinna M. Kalinini nim. Elektrotehnika Tehases, Tallinna Kontrollmõõduriistade Katsetehases, Võru Gaasianalüsaatorite Tehases jm., samuti järjest laienev koolivõrk. Kõikide nende asutuste varustamine kvalifitseeritud füüsikutega on TRÜ füüsikaosakonna esmaseks ülesandeks.

Käesoleval ajal toimub füüsikute ettevalmistamine füüsikaosakonnas kahes erinevas harus — eksperimentaal-teoreetilises ja pedagoogilises. Vastuvõtt kummassegi harru toimub eraldi. Füüsika ja matemaatika põhikursuste nomenklatuur ja maht on füüsikaosakonna kõikidele üliõpilastele enam-vähem ühesugune. Esimese kolme aasta jooksul omandatakse kõrgema matemaatika alused, füüsika ja teoreetilise mehhaanika üldkursused. Kõrvuti loengutega lahendatakse ülesandeid ja sooritatakse ulatuslik laboratoorne praktikum. Kahel viimasel kursusel on ühisteks kursusteks kõikidele füüsikaosakonna üliõpilastele teoreetiline füüsika, raadioelektroonika ja tahke keha füüsika. Kitsam ettevalmistus saadakse erikursuste, eripraktikumide, tehasepraktikate ja kursuse- ning diplomitööde kaudu.

Pedagoogilise haru üliõpilastele on nende tulevase elukutse huvides vajalikeks eriaineteks psühholoogia ja pedagoogika, kino- ja fototehnika (omandatakse kitsasfilmi demonstraatori kvalifikatsioon), elektrotehnika, astronoomia ja astrofüüsika, atmosfäärifüüsika, tehniline mehhaanika, füüsika õpetamise metoodika koos katsetehnikaga, raadiotehnilised õppevahendid, elementaarmatemaatika koos matemaatika õpetamise metoodikaga (pedagoogilise haru üliõpilased saavad füüsiku ja keskkooli füüsikaõpetaja kutse õigusega õpetada astronoomiat, matemaatikat, elektro- ja raadiotehnikat) jt. Selle haru üliõpilaste pedagoogiline praktika toimub pioneerilaagrites ning vabariigi keskkoolides.

Eksperimentaal-teoreetilise haru üliõpilaste spetsialiseerumise peamisteks suundadeks on teoreetiline füüsika, tahke keha füüsika (pooljuhtide füüsika), elektroonika, gaaslahenduse füüsika (eriti aeroionisatsiooninähtused), geofüüsika ja astrofüüsika. Lisaks nimetatud traditsioonilistele suundadele võib spetsialiseeruda ka mõnes teises füüsika lõigus (biofüüsika, madalate temperatuuride füüsika jt.). See sõltub vabariigi vajadusest vastava eriala spetsialistide järele ning üliõpilase kalduvustest.

Läheks pikale loetleda kasvõi pealiskaudselt kõiki erikursusi, mis on vajalikud viimati nimetatud kitsamate erialade omandamiseks. Võib vaid nimetada, et nende erialade omandamine toimub tihedas koostöös üliõpilaste tulevaste töökohtadega. Viimased võtavad osa erikursuste programmide koostamisest, õppetöö ja praktika läbiviimisest. Siit ei järeldu, nagu ei suudaks füüsikaosakonna lõpetanu töötada edukalt teistel füüsika erialadel. Ülikooli iseärasuseks, võrreldes tehniliste kõrgemate õppeasutustega, on just laia profiiliga spetsialistide ettevalmistamine, kes vajaduse korral on suutelised ümber spetsialiseeruma ning rakendama teaduse ja tehnika uusi saavutusi.

Õppetöö füüsikaosakonnas on pingeline, kuid jõukohane nendele, kellele matemaatika ja füüsika keskkoolis erilisi raskusi ei valmistanud. Teretulnud on nii füüsika teooria kui ka eksperimendi vastu huvi tundvad noored.

Dots. K. KUDU,
üldfüüsika kateedri juhataja

Arsti-teaduskond

Arsti töö esitab selle elukutse valinud inimesele palju kõrgeid spetsiifilisi nõudmisi. Hea arst ei ravi ainult, vaid tema ja haige vahel peab kujunema psühholoogiline side, soojad inimlikud suhted. «Kui haigel pärast vestlust arstiga ei lähe kergemaks, siis see pole arst» (V. M. Behterev). Arst peab võitlema tervete eluviiside eest ja olema ise eeskujuks elanikkonnale. Nõukogude arsti õilsaks ülesandeks on profülaktilise meditsiini printsiipide rakendamine, ta peab tundma mitte ainult haiguse bioloogilisi, vaid ka sotsiaalseid põhjusi, sest sellest oleneb suurel määral haigestumiste vältimine. Seepärast ei ole võimalik nõukogude arsti ette kujutada ilma põhjaliku orienteerumiseta ühiskonnateadustes. Tulevase arsti edu praktilises töös sõltub mitte ainult omandatud teadmiste hulgast, vaid märksa enam sellest, kuidas ta oskab iseseisvalt õppida ning teaduse ja tehnika kiire progressi baasil uusi fakte hinnata. Pärast ülikooli lõpetamist peavad arstid vaatama oma elukutse ja tööga seotud küsmustele teadlase pilguga. Seepärast on üliõpilastel õppetöö kõrval võimalik vastavalt oma huvialale töötada kateedrite juures olevates teaduslikes ringides. Nendest üliõpilastest võrsub ka arstiteaduse-alane teaduslik kaader. Uute kohustuslike ainetena õpetatakse meditsiinipsühhooogiat, biofüüsikat, meditsiinilist geneetikat ja matemaatilisi meetodeid meditsiinis.

Meie vabariigis on kõrgema haridusega meditsiinilise kaadri ettevalmistamise keskuseks Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskond — ravi-, pediaatria-, stomatolooogia-, farmaatsia- ning spordimeditsiini osakonnaga. Ootame meditsiinist huvitatud abituriente, kel on võimeid pingeliselt õppida ja uurida ning kes tajuvad arsti ees seisvat kõrget kutsealast kohust.

Raviosakonnas kestab õppetöö kuus aastat. Peale meditsiini teoreetiliste distsipliinide tundmaõppimise tutvutakse alates kolmandast kursusest haiges organismis asetleidvate haigusprotsesside olemusega. Neljandal ja viiendal kursusel omandavad üliõpilased põhjalikud teoreetilised ja praktilised teadmised kõigis kliinilistes ainetes. Praktiliste kogemuste saamiseks töötavad üliõpilased menetlus-

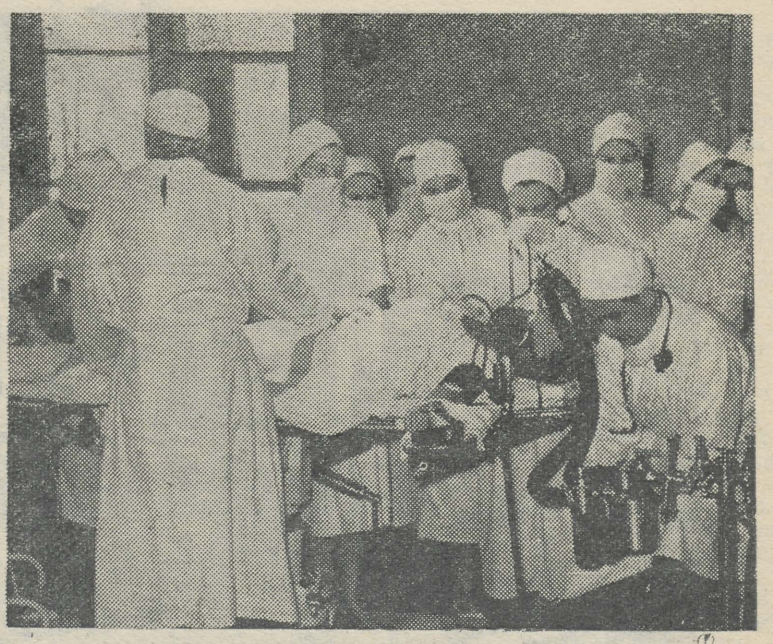

Tulevased arstid jälgimas operatsiooni.

praktikal ravi- ja profülaktikaasutustes. Kuuendal kursusel toimub kliiniline praktika ülikooli õppebaasides ja spetsialiseerumine. Et nüüdsest peale arstide ettevalmistamine peab olema allutatud tervishoiu peaülesandele — spetsialiseeritud arstiabi arendamisele ja täiustamisele, siis järgneb arstide-spetsialistide ettevalmistamine veel ühe aasta vältel internatuuris suurema raviasutuse baasil vilunud osakonnajuhataja juhendamisel. Internatuuris makstakse töötasu vastava raviasutuse poolt. Seega arstispetsialisti ettevalmistamine kestab kokku seitse aastat.

Vastavalt tervishoiuvõrgu vajadustele, omandatud erialale ja huvidele ootavad raviosakonna lõpetanuid töövõimalused arstijaoskondades, haiglates, polikliinikutes, dispanserites, sanatooriumides ja teistes ravi- ja profülaktikaasutustes. Maal töötavaile arstidele on ette nähtud soodustused: alates 1969. aastast hakatakse ehitama elamuid ka meditsiinitöötajatele, neile tagatakse tasuta korter, küte ja valgustus.

Pediaatriaosakond valmistab ette lastearste, kes pärast ülikooli lõpetamist asuvad tööle laste ravi- ja profülaktikaasutustesse, teenindavad kooliõpilasi ja lapsi koolieelsetes asutustes. Õppetöö kestab samuti kuus aastat, kusjuures kahel esimesel õppeaastal toimub see üldmeditsiinilistes ainetes koos raviosakonnaga samas ulatuses. Alates kolmandast kursusest õpitakse tundma pediaatriaalaseid eriaineid. Internatuuris toimub spetsialiseerumine pediaatria kitsamatele erialadele ja praktiliste kogemuste süvendamine vilunud pediaatrite juhendamisel. Pediaatri elukutse eeldab erilist armastust laste vastu.

Spordimeditsiiniosakonnas vältab õppetöö kuus aastat. Sellest neljal toimub õppetöö analoogiliselt raviosakonnaga. Pärast seda viibivad tulevased spordiarstid sportlikul õppepraktikal suve- ja talvelaagrites. V ja VI kursusel on peamine rõhk asetatud kehakultuurialastele õppeainetele ja spordiarstipraktikale. Viimastel kursustel jätkub ka üksikute meditsiiniliste ainete õpetamine. Internatuuris süvendatakse oskusi spordiarsti ja ravikehakultuuri praktika alal. Peale raviarsti kutse saab spordiarst õiguse töötada ka pedagoogilisel alal. Spordiarsti kvalifikatsiooniga spetsialiste vajavad kehakultuuridispanserid ja -kabinetid, spordiorganisatsioonid, ravi- ja õppeasutused jne.

Stomatoloogiaosakond valmistab ette stomatolooge, kes ei tegele ainult kitsalt hambaraviga, vaid kõigi suuõõne elundite, nende lähima ümbruse ja kirurgiliste näolõualuudehaiguste ravimisega. Õppetöö kestab viis aastat. Kahel esimesel õppeaastal toimub õppetegevus üldmeditsiinilistes ainetes samas ulatuses nagu raviosakonnaski. Alates kolmandast kursusest on õppeplaanis stomatoloogia-alased eriained. Senini ei ole stomatoloogiline abi veel küllaldane ja seda vastava kaadri vähesuse tõttu. Stomatoloogiline kirurgia (abi näo ja lõualuude vigastuste korral ning näo plastilised operatsioonid) vajab eriti meesüliõpilasi.

Farmaatsiaosakond valmistab ette kõrgema eriharidusega farmatseute-proviisoreid, kes suunduvad ülikooli lõpetamise järel juhtivaile ja eriharidust eeldavaile kohtadele, esmajoones apteegitöö alale. Kuid sõltuvalt farmatseutilise hariduse erilaadsest profiilist on farmatseudil võimalik töötada veel paljudel aladel. Eriti hinnatavaks tööjõuks on nad mitmesugustes laboratooriumides ja farmatseutilise tööstuse ettevõtetes. Õppeaeg on 5 aastat. Kahel esimesel kursusel omandatakse teadmisi botaanikas, keemiadistsipliinides, kõrgemas matemaatikas, füüsikas jt. Alates III kursusest õpivad üliõpilased tundma eriala põhiaineid: farmakognoosiat, ravimite ja galeeniliste preparaatide tehnoloogiat, farmatseutilist ja kohtukeemiat, farmaatsiaala organisatsiooni. Praktilised oskused ja töövilumus saavutatakse laboratoorsete tööde ja praktikumidega ning menetluspraktikaga, s. o. tegeliku tööga farmatseutilistes asutustes.

Seega on Arstiteaduskonna kõikides osakondades võimalik ette valmistuda meditsiinitöötaja õilsaks — kõige humaansemaks elukutseks. Selleks on vaja pingsat tööd ja aktiivset ellusuhtumist juba õppetöö esimestest päevadest alates. Käesoleval aastal võetakse Arstiteaduskonda kokku 225 üliõpilast. Vastuvõtt osakondade järgi on järgmine: raviosakonda — 100 (eesti õppekeelega) ja 25 (vene õppekeelega), kõikidesse teistesse osakondadesse à 25 üliõpilast.

E. VASAR,
Arstiteaduskonna prodekaan
V. KALNIN,
hügieenikateedri vanemõpetaja

Keemia-osakond

Käesoleva aasta sügisel võib jälle 25 teadusehimulist noort alustada õpinguid TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna keemiaosakonnas.

Keemiaosakond valmistab ette laialdaste teoreetiliste ja praktiliste teadmistega noori keemikuid, kes stuudiumi lõpuks on spetsialiseerunud põhjalikumalt ühes kitsamas eriharus. Osakonna lõpetajad suunatakse tööle teaduslikesse uurimisasutustesse, kõrgematesse koolidesse ja tööstusettevõtete laboratooriumidesse. Et kõrgema kvalifikatsiooniga keemia õpetajaist tuntakse suurt puudust, on keemiaosakond esitanud taotluse ministeeriumile vastuvõtu kontingendi suurendamiseks 15 üliõpilase võrra keemia-füüsikapedagoogide ettevalmistamiseks.

Õppetööd suunavad anorgaanilise, analüütilise ja orgaanilise keemia kateedrid. Kateedrite uurimistööst on välja kasvanud kaks problematooriumi: elektrokeemia (anorgaanilise keemia kateeder) ning keemilise kineetika ja katalüüsi problematoorium (orgaanilise keemia kateedri juures).

Esimesed kolm õppeaastat kuluvad üliõpilastel keemiaalaste põhikursuste ja üldainete omandamiseks. Alates neljandast kursusest toimub spetsialiseerumine kitsamale erialale ühe mainitud kateedri juures. Üliõpilaste spetsialiseerumise suuna ja uurimis-

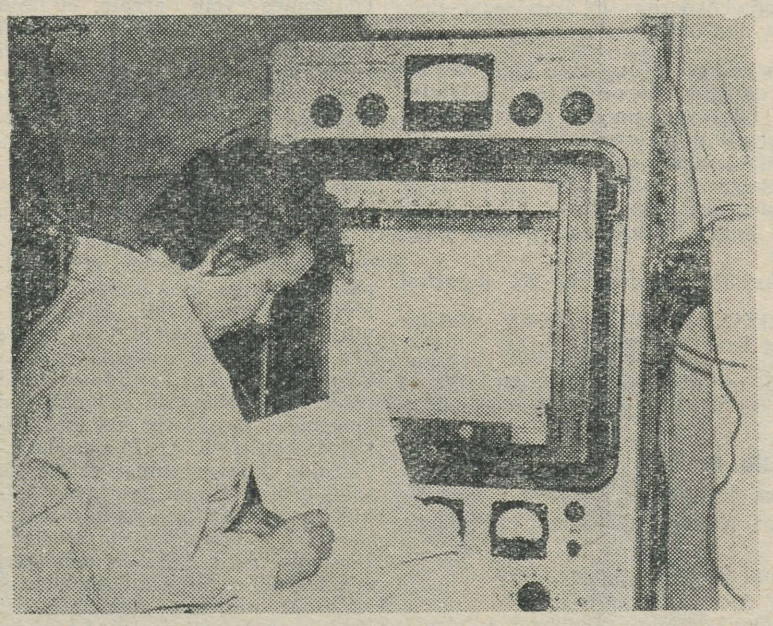

Keemikud ei saa läbi keerulise aparatuurita.

töö temaatika määrab kateedri teadusliku töö problemaatika. Anorgaanilise keemia kateeder valmistab ette keemikuid elektrokeemia või ioonivahetusprotsessside alal. Analüütilise keemia kateedris on võimalik saada ettevalmistus väga väikeste lisandite analüüsimeetodite (ka luminestsentsmeetodid) alal. Orgaanilise keemia kateeder annab ettevalmistuse orgaanilise sünteesi, keemilise kineetika ja katalüüsi (ka fermentatiivsete reaktsioonide kineetika) ja bioorgaanilise analüüsi alal.

Keemiaosakonna uurimislaboratooriumid on varustatud kaasaegse aparatuuriga ning õppetöö vältel tutvutakse mitmesuguste uurimismeetoditega (spektroskoopia, kromatograafia eriliigid, mitmesugused elektrokeemilised meetodid jm.).

Üliõpilaste osavõtt teaduslikust uurimistööst toimub ühest küljest kohustusliku õppeplaani raamides kursusetööde, tootmispraktika ja diplomitööde tegemise näol, teisest küljest on iga soovija teretulnud teaduslike ringide, üksikute õppejõudude või teaduslike töötajate juures.

Õppetöö keemiaosakonnas kestab viis aastat. Tänu omandatud laiahaardelistele teadmistele ja kogemustele, mis on saadud õppetöö vältel ja mõne konkreetse teadusliku probleemi lahendamise käigus, on TRÜ keemiaosakonna lõpetajad võimelised üsna kiiresti orienteeruma oma tulevasel tööalal ja valdavat enamikku varem lõpetanutest peetakse oma ala headeks eriteadlasteks.

Kaubanduseosakonna üliõpilased kaubatundmise praktikumis.

Majandus-teaduskond

Iga aastaga kasvab majandusteadlaste osatähtsus meie ühiskonnas. Tänapäeval ei leia me enam rahvamajandusharu, kus ei töötaks kõrgema haridusega ökonomiste. Ka ülikooli Majandusteaduskonna lõpetanuid on vabariigi kõikides linnades ja rajoonides, nad töötavad kaubastutes, ETKVL-i rajooniliitudes, kauplustes, pankades, rahandusosakondades, ettevõtete finantsistidena või ökonomistidena. Edukalt tulevad oma ülesannetega toime ka need meie lõpetanud, kes tegutsevad ühiskondlikes organisatsioonides, ajakirjanduses, õppejõududena. Käesoleval kevadel lõpetab TRÜ Majandusteaduskonna üle 60 noore spetsialisti.

Rahanduse ja krediidi ning toiduja tööstuskaupade tundmise ning kaubandusökonoomika erialale võetakse vastu nii statsionaarselt kui ka mittestatsionaarselt õppijaid. Rahanduse ja krediidi erialal toimub õppetöö eesti ja vene keeles. Peale eelnimetatute on alates 1967. aastast võimalik õppida veel kahel uuel erialal — nimelt majandusküberneetikat ja kaubanduslikku raamatupidamist.

Raamatupidamise erialale võetakse käesoleval aastal vastu 25 statsionaarset üliõpilast. Sel alal toimuvad praegu suured muudatused: endine käsitsitöö asendub masinate tööga. Moodsate elektronarvutite ja analüütiliste arvutusmasinate laialdase rakendamise tulemusena on töö reas kaubandusorganisatsioonides juba praegu ulatuslikult mehhaniseeritud. Raamatupidajad-projekteerijad tegelevad metodoloogiliste küsimustega, kavandavad informatsiooni liikumise ja töötlemise skeeme. Raamatupidajad-mehhanisaatorid töötlevad projekteerijate poolt koostatud skeemide kohaselt kogutud ja kontrollitud informatsiooni elektronarvutitel või analüütilistel arvutusmasinatel ning lõpuks veel raamatupidajad-analüütikud teevad järeldusi masinatest saadud tulemuste alusel.

Kaubandusökonomistid (25 mittestatsionaarset) alustavad oma õpinguid üldmajanduslikest õppeainetest. Hiljem lisanduvad eriained. Kaubandusökonoomika erialal õpitakse tundma kaubanduse olemust ja selle osa sotsialistlikus majanduses, kaubanduse organiseerimise ja planeerimise süsteemi, käsitletakse kaubafondide hankimise ja jaotamise korda, kaubanduse materiaalset baasi jne. Ühtlasi õpitakse tundma majandusliku informatsiooni hankimise ja arvestuse korda, töö organiseerimise ja tasustamise teoreetilisi aluseid, hindade kujundamise mehhanismi, selle iseärasusi.

III ja IV kursusel toimub lõplik spetsialiseerumine.

Majandusteaduskonnas valmistatakse ette eraldi tööstus- ja toidukaupade tundjaid (käesoleval aastal võetakse vastu 25 tööstuskaupade tundjat statsionaarselt ja 25 mittestatsionaarselt). Kaubatundja ettevalmistus tugineb põhijoontes samadele üldteoreetilistele õppeainetele, mida õpetatakse ökonomistidele. Kuid juba esimestel kursustel on kaubatundjate õppekavas mitmesuguste üldainete kõrval tähtsal kohal ka keemia ja füüsika.

Rahanduse ja krediidi erialal on võimalik õppetöö käigus spetsialiseeruda neljal kitsamal erialal: 1) rahandus (riigieelarve); 2) tööstuse rahandus; 3) krediteerimine; 4) kapitaalmahutuste finantseerimine ja krediteerimine. Sel erialal võetakse vastu 50 statsionaarset ja 30 mittestatsionaarset üliõpilast. Üldteoreetilised ja üldmajanduslikud ained on kõigil loetletud erialadel ühised. Kitsam spetsialiseerumine algab vastavate erikursustega III õppeaastal.

Majandusküberneetika erialale võetakse õppima 25 statsionaarset üliõpilast. Selle eriala spetsialiste vajatakse rahvamajanduse planeerimiseks ja juhtimiseks kasutatavaile elektronarvutitele. Õppeaeg vältab 5 aastat ning selle aja jooksul saavad üliõpilased majandusliku ettevalmistuse kõrval ka matemaatilise kooli. Traditsiooniliste matemaatiliste ainete (programmeerimine, tõenäosusteooria ning matemaatiline statistika) kõrval on kavas ka uued distsipliinid, nagu sissejuhatus majanduskübernetikasse, sotsialistliku laiendatud taastootmise mudelid, matemaatilised meetodid ja mudelid tähtsamate rahvamajandusharude planeerimisel jne. Õpitakse tundma ka arvutusmasinaid ning neil töötamist.

Teoreetilisi teadmisi kontrollitakse ja hinnatakse ning erialaseks tööks vajalikke praktilisi oskusi omandatakse õppe- ja tootmispraktikal Eesti NSV-s või vennasvabariikides.

Kohtumiseni sügisel, abiturient!

V. KRINAL,
TRÜ Majandusteaduskonna dekaan

Bioloogia-Geograafia-teaduskond

Kõikidel noortel õpihimulistel, kel on huvi elusa ja eluta looduse vastu, huvi küsimuse vastu, mille poolest elus erineb elutust, huvi kõige üldisemate Maa ilmet kujundavate seaduspärasuste vastu, võivad oma teadmisi ammutada ja end täiendada bioloogia-, geograafia- ja geoloogiaosakonnas.

Bioloogia- ja geograafiaosakonnas on kummaski kaks haru — pedagoogiline ja rakenduslik.

Nendes osakondades, kus valmistatakse ette pedagooge ning rakendusbiolooge ja -geograafe, toimub õppetöö kahel esimesel õppeaastal üldistes distsipliinides võrdses ulatuses kõigile üliõpilastele. Eriainete õpetamine algab kolmandal kursusel.

Bioloogiaosakonna üliõpilased, kes taotlevad **bioloogia-keemiaõpetaja** kutset, saavad vajaliku ettevalmistuse bioloogia, keemia ja pedagoogika alal ning bioloogia ja keemia õpetamise metoodikas. Peale selle võetakse läbi geograafilised ained, mis võimaldab vajaduse korral õpetada koolis geograafiat. Peale eelnimetatu süvendavad pedagoogilise eriharu üliõpilased oma teadmisi mõnel kitsamal bioloogia ja keemia erialal, didaktikas või eriala metoodikas.

Geograafiaosakonna üliõpilased, kes taotlevad **geograafiaõpetaja** kutset, saavad stuudiumi vältel vajaliku ettevalmistuse geograafilistes distsipliinides ja pedagoogikas. Neile õpetatakse ka põhilisi bioloogilisi aineid, et nad saaksid vajaduse korral õpetada koolides ka bioloogiat. Valikainete kaudu on võimalik põhjalikumalt tundma õppida pedagoogikat, didaktikat, psühholoogiat, kodu-uurimist või turismi.

Peale loengulise ja laboratoorse õppetöö on teaduskonna üliõpilaste väljaõppes olulise tähtsusega õppe-, menetlus- ja stažööripraktikad. **Bioloogid** õpivad kahe esimese suve õppepraktika jooksul tundma koduvabariigi taimestikku ja loomastikku ja tutvuvad nii botaaniliste kui zooloogiliste välitööde metoodikaga. Kolmandal ja neljandal kursusel toimuvatel menetluspraktikatel töötavad üliõpilased vastavalt valitud erialale kas koduvabariigi või teiste liiduvabariikide uurimisasutustes või võtavad osa ekspeditsioonidest. Viimasel kursusel siirduvad üliõpilased stažööripraktikale — pedagoogid koolidesse, teised uurimisasutistesse, laboratooriumidesse või tulevastesse töökohtadesse.

Geograafidel on õppe- ja menetluspraktikat stuudiumi vältel kokku 46 nädalat. Esimesel ja teisel kursusel toimuvad õppeekskursioonid koduvabariigis, kolmandal õppeaastal Koola poolsaarel, neljandal Kaukaasias, viiendal menetluspraktika (õpetajakutse taotlejail 18 nädalat pedagoogilist praktikat).

Geoloogidel toimub õppepraktika esimesel õppeaastal Eestis, teisel Krimmis ning menetluspraktika kolmandal õppeaastal Pamiiris. Diplomitööeelne praktika aga jällegi koduvabariigis.

Rakendusliku haru lõpetajad ei saa pedagoogilist väljaõpet, selle asemel omandavad nad ühe kitsama eriala.

Bioloogiaosakonnas saavad üliõpilased botaaniku eriala taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juures, kus geobotaanikud uurivad Eesti NSV ja Nõukogude Liidu teiste osade taimkatet, taimegeograafid tegelevad taimeliikide leviku seaduspärasuste selgitamisega, mükoloogid aga seente kasutamise võimalustega rahvamajanduses ning lihhenoloogid uurivad samblikke antibiootiliste ainete saamise eesmärgil.

Zooloogi erialale spetsialiseerumine toimub zooloogia kateedris, kus üliõpilased võivad valida järgmiste kitsaste erialade vahel, mis peegeldavad ühtlasi kateedri uurimissuundi: kalandus- ja hüdrobioloogia, jahindus ning entomoloogia ja antropoloogia.

Taimefüsioloogi, biokeemiku ja **mikrobioloogi** eriala omandavad üliõpilased taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedris. Nimetatud aladel kasutatakse eeskätt keemiast ja füüsikast pärinevaid meetodeid elusa looduse uurimisel. Eesmärgiks on elunähtuste peenmehhanismi avastamine nii kõrgemate kui ka alamate taimede (mikroobide) juures peamiselt laboratoorsetes tingimustes. Kateedri uurimissuundadeks on viljapuudes sisalduvad looduslikud fenoolsed ühendid, nende muundumine, seos puitumise ja külmakindlusega ning mullas esinevate denitrifitseerivate bakterite biokemism, levik ja elutegevus.

Geneetika, tsütoloogia ja **evolutsiooniõpetuse** eriala õpetatakse geneetika ja darvinismi kateedris, kus uuritakse mitmeid mikroobide, looma- ja taimegeneetika ning tsütoloogia probleeme. Ka siin toimub uurimine laboratooriumis.

Geograafiaosakonnas valmistatakse ette spetsialiste füüsilise geograafia, majandusgeograafia, meteoroloogia-klimatoloogia ja hüdroloogia erialal. Füüsilise geograafia alal lõpetanud leiavad rakendamist peamiselt väliuurijatena projekteerimisinstituutides. Majandusgeograafe vajavad samuti projekteerimisinstituudid, mitmed tööstusettevõtted, transpordiorganisatsioonid, uurimisasutused ja ministeeriumid, kus tegeldakse majanduse territoriaalse planeerimise küsimustega. Meteoroloogia-klimatoloogia ja hüdroloogia eriala lõpetanud asuvad tööle Hüdrometeoroloogia Teenistuse. Valitsuse või muudes selle ala uurimisasutustes.

Geoloogiaosakonnas toimub eriteadlaste ettevalmistamine Eesti NSV vajadusteks **geoloogia** alal. Pärast lõpetamist suunatakse noored geoloogid tööle põhiliselt Eesti NSV Geoloogia Valitsusse.

Õppeaeg kõikides osakondades kestab viis aastat. Kateedrite juures töötavad vastavalt erialadele Üliõpilaste Teadusliku Ühingu (ÜTÜ) ringid, mille tööst võivad osa võtta kõik üliõpilased alates esimesest kursusest.

H. MIIDLA,
Taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri dotsent

Kehakultuuri-teaduskond

Kehakultuuriteaduskonda võetakse vastu 50 statsionaarset ja 25 kaugõppe-üliõpilast. Kehalise kasvatuse õpetajad, treenerid, spordiorganisaatorid, tootmisvõimlemise metoodikud

Tartu Riikliku Ülikooli Kehakultuuriteaduskond on meie vabariigi spordikaadri peamine sepikoda. Rohkem kui 750 treenerit, kehalise kasvatuse õpetajat ja spordiorganisaatorit on siit saanud lähetuse.

Kuigi iga aastaga laieneb kehakultuurikaadri ettevalmistus, tuntakse eriharidusega spetsialistidest kõikjal puudust. Sadu töökäsi vajatakse kehalise kasvatuse õpetajatena keskkoolidesse, tehnikumidesse, kutsekoolidesse ja 8-klassilistesse koolidesse, treeneritena erinevatele spordialadele nii spordikoolidesse kui ka spordiühingutesse, tootmisvõimlemise metoodikutena, massispordi instruktoritena ning spordiorganisaatoritena.

Kehakultuuriteaduskonna head sportlikud traditsioonid on üldtuntud. Üliõpilaste sportliku ja pedagoogilise meisterlikkuse eest hoolitsevad kogu Nõukogudemaal tuntud nimed, nagu NSV Liidu teenelised treenerid Ilmar Kullam, Fred Kudu, Edgar Naarits, Valter Kalam, Eesti NSV teeneline sporditegelane Erna Abel jt. Praegu õpivad siin Euroopa meister korvpallis Anatoli Krikun, Euroopa juunioride meister kuulitõukes Aleksander Tammert, kergejõustiklased Tõnis Matsin, Endel Pärn, korvpallurid Heino Lill, Jaan Lentsius jpt.

Üleliiduliselt kuulsas Kääriku spordibaasis valmib eelolevaks õppeaastaks kahe võimlaga spordihoone, rekonstrueeritakse üks ühiselamutest. Tartus pole baaside olukord küll kiita, kuid ka siin peaks paar lähemat aastat looma lahedamad tingimused.

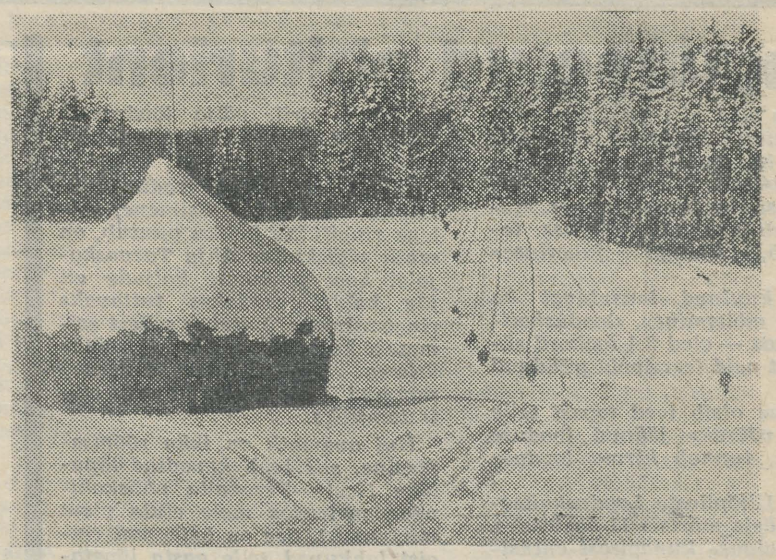

Kääriku.

Õppeaeg kestab Kehakultuuriteaduskonnas 4 aastat (kaugõppeosakonnas 5 aastat). Statsionaarsed üliõpilased võivad astuda õppima kas kehalise kasvatuse õpetajate või treenerite rühma, sest kumbki eriharu töötab erineva õppeplaani järgi. Peale selle tuleb valida sportlik eriala, mileks võib olla kergejõustik, suusatamine, võimlemine, spordimängud, raskejõustik, ujumine või sõudmine. Õppetundide arv nädalas on noorematel kursustel 30—32, viimasel kursusel 20. Lisaks tunniplaanis ettenähtud koormusele võtavad üliõpilased osa treeningutundidest valitud erialal, käivad võistkonnas ja täidavad mitmesuguseid ühiskondlikke ülesandeid. Lisaks otsesele õppetööle Tartus viibitakse õppelaagrites 14—19 nädalat, praktikal 20—25 nädalat.

Õppeainetest kuuluvad esimesse rühma üliõpilaste maailmavaadet arendavad ja kujundavad ühiskonnateadused: NLKP ajalugu, poliitiline ökonoomia, marksistlik-leninlik filosoofia ning teadusliku kommunismi alused. Nendele n.-ö. üleülikoolilistele distsipliinidele võib lisada vene keele ja võõrkeeled.

Järgmise rühma moodustavad meditsiinilis-bioloogilised õppeained, nagu anatoomia ja biomehhaanika, füsioloogia ja spordifüsioloogia, hügieen ja spordihügieen, arstlik kontroll ja ravikehakultuur, spordimeditsiin ja biokeemia. Edasi tulevad pedagoogilist laadi ained: pedagoogika ja pedagoogika ajalugu, psühholoogia ja spordipsühholoogia, kehakultuuri ajalugu ja organisatsioon, kehalise kasvatuse teooria, metoodika ja sportliku treeningu alused. Omaette rühma moodustavad üksikute spordialade tehnika, taktika ja õpetamise metoodika.

Kehakultuuriteaduskonnas on soodsad võimalused lemmikharrastuse ühendamiseks tulevase elukutsega. Vanemõpetaja V. LENK,
spordimängude kateedri juhataja

ESTRAADIKONKURSS

Möödunud pühapäeva õhtul olid ülikooli klubis võistlustules järjekordsed estraadikonkurslased. Esinesid Kehakultuuriteaduskonna üliõpilased.

Kavast. Selle, mis mõni minut vaimukust ja hoogu tõi, võttis maha pikk paus, mil midagi ei juhtunud, eesriie vaiki seisis ja saalitäis inimesi ootas. Nii iga etteaste järel. Kokkuvõttes — pinge kadus.

Järgmistele etteastujatele olgu teadmiseks, et arvestatakse ka kompaktsust, rütmi, uudset vormi jpm.

Hindamisest. Eelmises ajalehes sai teatatud ka hinne Majandusteaduskonna esinemisele. Tagantjärele on žürii targemaks saanud. Hinded teatatakse nüüd pärast konkursi lõppu kõigile korraga. Nii on õiglasem ja esinejatelgi närvikõdi enam.

6. aprillil esineb Ajaloo-Keeleteaduskond. 13. aprillil on järg matemaatikute käes.

T. PAULSON

* *«Hõissa, loeng jääb ära! Kell juba 11 —*

kohvikusse

* *«Nälg võtab silmanägemise, eile oli stipipäev, järelikult võib endale lubada kohvikus ühe väikese karbonaadi.»*

* *«Võtke teadmiseks, meid lüüakse tudengiks! Tseremoomapaigaks on kohviku piljardisaal. Kursusevanem läheb kohe juhataja juurde pidupaika reserveerima.»*

* *«Kust võiksin küll leida tema ja tema ja veel tema ka? Peaksin kohvikust vaatama!»*

28 astet, üle ühe hüpates poole vähem. Ole lahke, astu ülikooli kohvikusse.

Mõnikord õhtuti on raske vaba paika leida: kui loetakse luuletusi, kui on mingi temaatiline õhtu, kui on platsis orkester.

Selleks, et teile kaetaks banketilaud rõdu- või kaminosaadis, on vaja midagi eriti tähistamisväärset korda saata: kaitsta kandidaadiväitekirja ja kui see on juba kaitstud, siis saada 60-aastaseks.

Pinguta, tudeng! Aga iga päev alates 11 on ülikooli kohviku uksed sulle avatud. Kui igapäevasele ja oodatud külalisele. *T. BERGMANN*

TUNDKE HUVI!

Teisipäeval, 8. aprillil kell 19.30 esineb TRÜ aulas Budapesti ehitajate kunstiansambli segakoor.

9. aprillil annab sama koor tasuta kontserdi Tartu näidissovhoosi uues võimlas (Ilmatsalus). Sellest osasaamiseks võimaldab ülikool asjasthuvitatuile tasuta transpordi. Autobussid väljuvad peahoone eest kell 15 ja kell 15.35.

TEATED

Suvetööde staap teatab

Laiendatud staabi esimene töökoosolek toimub reedel, 4. aprillil kell 18 komsomolikomitees.

Seekord ootame osakondade komsomolisekretäre. Kohalolek hädavajalik.

TÄHELEPANU!

Neljapäeval, 10. aprillil algusega kell 17 teaduskondade (osakondade) komsomolisekretäride nõupidamine.

Reedel, 4. aprillil algusega kell 19 (ph. audit. 139) loengutsükkel «Revolutsioonilise mõtte ajalugu». **ELKNÜ TRÜ Komitee**

Kallis Palmi!
Meie sügav kaastunne Sulle
ema
surma puhul!
Ravi-osakonna
III kursuse 5. ja 6. rühm

Ajalehe tänase numbri kujundasid žurnalistika eriharu III k. üliõpilased A. Algo, E.-M. Graf, V. Laats ja M. Paul.

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2159. MB 03254.

AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 12 (769) Reedel, 11. aprillil 1969 XXIII aastakäik

KROONIKA

● 27. märtsil kaitses TRÜ mikrobioloogia kateedri vanemlaborant Mall Eugeni t. TÜRI väitekirja «Meresigade intratertikulaarse nakatamisviisi kasutatavus INH-resistentsete ja katalaasinegatiivsete tuberkuloositekitajate uurimisel», mille eest talle omistati bioloogiakandidaadi kraad.

Samal päeval kaitses väitekirja ka TRÜ mikrobioloogia kateedri noorem teaduslik töötaja Marika Egoni t. MIKELSAAR teemal «Laktobatsillid inimese rooja mikroflooras mõnede seedetrakti mitteinfektsioossete haiguste puhul». Talle omistati meditsiinikandidaadi nimetus.

Pereheitmine

TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna füüsikaosakonna lõpetajaist suunati tänavu tööle 48 inimest. Ülikooli juurde jääb tööle 9 lõpetajat, 1 suunati TPI juures asuvasse Vabariiklikku Looduslike Veeressursside Saastamise Uurimise Laboratooriumi, Pedagoogilises harus õppinuist läheb 16 lõpetajat tööle vabariigi keskkoolidesse, ENSV Teaduste Akadeemiasse — 13, EPA-sse — 1, Hüdrometeoroloogia Valitsuses Tallinnas hakkab tööle 2 inimest, Saku Agrometeoroloogia Laboratooriumis — 1.

Keemikutest jääb ülikooli 7, TPI juurde läheb 1, vabariigi keskkoolidesse 4 inimest, kõige parem pedagoogilise haru lõpetaja sai koha Kuremaa sovhoos-tehnikumis, 1 lõpetaja asub tööle Tamsalu Jõusöödatehases, 6 ENSV Teaduste Akadeemias, NSVL Ehitusministeeriumi alla kuuluvatesse Järvakandi Tehastesse läheb 1 lõpetaja, Tallinna Leivakombinaati 1, Piima- ja Lihatööstuse Ministeeriumi konstruktorite büroosse suunati 1, ENSV Geoloogiavalitsusse 1 ja Tartu teeninduskombinaati «Täht» 1 lõpetaja.

Suunamata jäi perekondlikel põhjustel 2 inimest.

Vabariigi koolidesse suunati 17 matemaatika pedagoogilise haru lõpetajat. Uut matemaatikaõpetajat oodatakse Türi Keskkoolis, Tallinna Majandustehnikumis, Valga 1. Keskkoolis, Nõo Keskkoolis, Palamuse Keskkoolis, Tallinna Kutsekoolis nr. 12 ja veel mitmel pool.

● Kuulati ära Tiigi tn. 14 ühiselamu nõukogu esimehe Aino RAADLA ülevaade nõukogu tegevuse kohta. Bürood huvitas eelkõige, kuidas on Tiigi tän. 14 ühiselamu nõukogu kasutanud olemasolevaid omavalitsuslikke õigusi ühiselamus. Nõukogu on kontrollinud valvegraafiku täitmist, esitanud paremaid üliõpilasi rektori käskkirjaga kiituse avaldamiseks, arutanud ühiselamu sisekorraeeskirjade rikkumise puhul üliõpilase personaalküsimust, regulaarselt toimuvad sanitaarkontrolli reidid tubade ja köökide puhtuse järelevaatamiseks jne. Ühiselamunõukogul tuleks regulaarsemalt hakata tegelema majanduslike probleemide sfääris. Selgus, et alati ei laabu ka koostöö komandandiga. Võrreldes varasemate aastatega, võib ühiselamu nr. 4 nõukogu töös siiski täheldada aktiviseerumist, regulaarselt toimuvad arutluskoosolekud, kusjuures nõukogu protokollide raamatu põhjal võib öelda, et ühiselamu ellu puutuvatesse küsimustesse on hakatud suhtuma printsipiaalsemalt ning sihikindlamalt kui varem. Palju muret teevad nõukogule seni lahendamata küsimused: ühiselamusse puhketoa loomine, kütmine, (talvel on majas väga külm), kommutaatori sisseseadmine valve töö hõlbustamiseks jms.

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo soovitas A. Raadlale, et murekküsimuste puhul pöördutaks sagedamini otseselt komsomolikomitee ühiselamute sektori poole.

● Büroo kuulas ära stomatoloogiaosakonna komsomolisekretäri Malle Kääri aruande komsomolibüroo tegevuse kohta sel õppeaastal. M. Käär ütles, et büroo on põhiliselt tegelnud õppeedukuse ja -distsipliini küsimustega. Büroo ei pea vajalikuks korraldada üleosakonnalisi üritusi, vaid just tegevust grupi tasemel. Võrreldes teiste kursustega võiks komsomolitöö osas esile tõsta III ja IV kursust (kursuseõhtud, teatrikülastused, arutelud). Kõige halvemini on tegutsenud II kursus. M. Käär tunnistas, et büroo tegevus osakonna töö suunamisel on jäänud väga nõrgaks, seda nähtavasti tema enda organisatsiooniliste võimete ja initsiatiivi vähesuse tõttu, samuti ka seepärast, et osakonna kommunistlikke noori iseloomustavat äärmine passiivsus ja mõttelaiskus.

Stomatoloogia komsomolibüroosse kuulub 7 inimest, büroo koosolekutest (mis toimuvad harva) võtab tavaliselt osa pool koosseisust; senini pole liikmete vahel ära jaotatud tööfunktsioonid, puuduvad kõik koosolekute protokollid, samuti ka kursuste tööplaanid. Senini pole lähtutud ELKNÜ TRÜ Komitee büroo 14. veebruari otsusest, kus kõiki ülikooli komsomoligruppe kohustatakse korraldama ideoloogilisi arutluskoosolekuid kõrgemate organite otsustega põhjalikuks tutvumiseks ja neist lähtudes edaspidiste töösuundade väljatöötamiseks; pole korraldatud talvise õppesessiooni analüüsi (välja arvatud IV kursusel — grupporg Nugis).

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo hindas senise tegevuse mitteahuldavaks. Stomatoloogia komsomolisekretäri Malle Kääri karistati noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäridel tuleb pöörata k. a. kevadsemestril spetsiaalset tähelepanu stomatoloogiaosakonna komsomolibüroo tegevuse võimalikuks parandamiseks, tähtajaga 15. aprill 1969. a. tuleb kokku võtta osakonna komsomolibüroo, kus arutada selle tööprintsiipe ja -suundi.

● 26.—28. aprillini viibib ELKNÜ TRÜ Komitee kutsel Tartus Novosibirski RÜ komsomolidelegatsioon. 26. aprillil toimub KVN-is tarkuse ja vaimukuse proov, 28. aprillil võetakse delegatsioon vastu ülikooli komsomolikomitees. Kolme päeva jooksul tutvustatakse nii alma mater'it kui ka Tartut. Edaspidi tahetakse hakata regulaarselt vahetama vastastikku informatsiooni (ajalehed, seminaride ettekanded, komsomolikomiteede tööplaanid jms.), käia vastastikku külas jne. ELKNÜ TRÜ Komitee peab sedalaadi tegevust väga oluliseks internatsionaalsete kontaktide süvendamisel TRÜ ja vennasvabariikide kõrgemate koolide vahel.

ELKNÜ TRÜ Komitees

Bürool 4. IV

● ELKNÜ TRÜ Komitee juurde loodi KINOKLUBI (vene osakondade üliõpilaste initsiatiivil), eesmärgiga aktiviseerida üliõpilaskonna osavõttu kinokunstist, selle parematest saavutustest, kujundada üliõpilaste suhtumist sotsiaalsetesse probleemidesse, samuti ka süvendada kinoklubis toimuvate ühiste arutelude kaudu eesti ja teistest rahvustest üliõpilaste vahelisi kontakte.

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo kinnitas uue klubi juhatuse järgmises koosseisus: L. Blum, A. Zestjannikov, O. Baibuz ja J. Viller.

● Seoses ilmnenud pretensioonidega TRÜ ansambli «Rajacas» kontsertide ideoloogilise külje suhtes TPI aulas, arutati ELKNÜ TRÜ Komitee büroo 4. aprilli istungil (koos komitee ideoloogiasektoriga) «Rajaca» tegevust käesoleval õppeaastal. Büroo konstateerib, et ansambli tegevus üliõpilaste kultuurilises kasvatustöös ja aktiivse suhtumise arendamisel on muutunud ideoloogiliselt kõrgemataseme lisemaks, võrreldes varasemate aastatega. Hoolimata sellest, esineb ansambli kontserttegevuses puudujääke. Nii ei juhindutud esinemistel TPI aulas 21. märtsil s. a. täielikult eelnevalt kinnitatud kavast. Sellest lähtudes kuulati ELKNÜ TRÜ Komitee bürool ära «Rajaca» juhi R. Tensoni, A. Vaigu ja J. Kase seletused Tallinnas esitatud programmi kohta. Büroo otsustas karistada R. Tensonit noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega. Teiseks: tugevdada ELKNÜ TRÜ Komitee sisulist kontrolli ansambli «Rajacas» kontsertprogrammide üle, selleks «Rajacal» edaspidi eelnevalt üksikasjaliselt läbi arutada oma esinemiskavatsused ja programm komitee sekretäridega ning panna viimastele kaasvastutus sellest programmist kinnipidamise eest.

Esimene eestlasest samojedoloog

Nädal tagasi kaitses kandidaadiväitekirja soome-ugri keelte kateedri aspirant Ago Künnap (juhendaja prof. P. Ariste). Väitekirja teemaks on «Kamassi keele fleksioonisufiksid». See keel kuulub samojeedi keelte, meie kaugeimate sugulaskeelte hulka. Kamassi keelt mäletab praegu veel kaks vanakest, kellelt dissertant on üles kirjutanud ning lindistanud selle hääbunud keele viimseid suulisi mälestisi oma ekspeditsioonidel Krasnojarski kraisse. Lisaks sellele on läbi töötatud kogu varem kogutud materjal selle keele kohta ning võrdlev ainestik teistest lõuna-samojeedi keeltest.

Kaitsmine möödus edukalt (oponendid filol. dr. N. Tereštšenko ja dots., filol. kand. H. Rätsep), Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu andis dissertandile üksmeelselt filoloogiakandidaadi kraadi.

Ago Künnap on esimene eesti keeleteadlane, kes on spetsialiseerunud samojeedi keeltele. Praegu töötab ta eesti keele lektorina Soomes Oulu ülikoolis.

EÜE

Käesoleva nädala algul kirjutati EÜE keskstaabis alla lepingule EÜE vahetusrühmade kohta Tšehhoslovakkiaga. (Rühma koosseisus 15 noormeest, 5 tütarlast.) Sooviga lülituda selle rühma koosseisu palutakse pöörduda ELKNÜ TRÜ Komitee ja EÜE TRÜ staabi poole. Avalduste esitamise viimane tähtaeg on 18. aprill.

ENNE KUNSTINÄDALAT VARAKEVADISEL TOOMEL

Läheb tüütavaks, kui aastast aastasse korratakse tuntud tõdesid. Muutub koormavaks. Öeldakse: see on sellest, et argipäev kipub varjama esmakordsuse võlu. Õigus, harjumuse jõud on suur, see on paratamatu. Aga ükskõiksusega siiski nõustuda ei saa. Ühed väsivad kõnelemast, teised harjuvad kõnelejatega. Nõnda ringiratast, päripäeva ja pärituulega ning vahelduva eduga on räägitud ka Toomemäe ning selle lähema ümbruse kordaseadmisest. Räägime meiegi lootuses, et see tänavu ühest kõrvast sisse, teisest välja ei lähe. Lühidalt, ja võib-olla nii:

PEAHOONE. Eesti teaduse häll. Kõik oleme siin käinud, sellest uksest. Loendamatuid kordi. Värv on kulunud, kohati mahagi murenenud. Ukse käepide kui lapitud traditsiooni sümbol. Trepp lagunenud. Tänage õnne, et talv on seljataga — oleksite kergema vaevaga alla jõudnud! Fassaad...

VABAHÄRRA VON BOCKI MAJA — hiirte ning penide paradiis. Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaadi sissekäik ja sissekäik koertekeldrisse. Lõhutud aken. Sisikonnad plekkvannis. Kõrvuti muusad ja GOST-iga parfümeeriatooted. Isegi avaldus perule Pee-

(Järg lk. 2)

Kaasaja ülikoolide planeerimise põhimõtteid ja seisukohti

Ülikoolide planeerimisega-projekteerimisega kokkupuutunud arhitektide ja õppejõudude-teadlaste mõtteavaldusi ülikoolikomplekside ehitamise küsimustes läbib kolmikprintsiip: perspektiivsus — kompaktsus — paindlikkus.

Iseloomulik on nende nõuete rahuldamine kompleksselt, tihedas omavahelises seoses. Ei piisa ainult seostatud hoonestusest varuterritooriumiga. Ajaline muutlikkus tingib ka ekspluatatsioonilise paindlikkuse.

E. Tempia kirjutab: «Kõrgemad õppeasutused, mis kujutavad endast kõige sagedamini terveid linnakesi, aga mitte üksikhooneid, ületavad oma keerukuselt tavalist linnaehitust; nad alistuvad vaevaga funktsionaalsele analüüsile; väga raske on isegi määratleda kõrgemate õppeasutuste endi otstarbekohast organisatsioonilist struktuuri... Ülikool peab olema terviklik organism, ühiskonna poolt tunnustatud keskkonnaks, milles on sisemised sidemed märgatavalt kindlamad, kui see esineb tavalises töötaotuses.» (13)

Üldkujul on tänapäeva ülikooli struktuur järgmine:

A. **Ülikooli keskus**

1. Rektoraat, adm.-majandusaparaat, ühiskondlikud organisatsioonid jm.
2. Raamatukogu.
3. Üldine õppe- ja teaduse grupp (üleülikoolilised kateedrid, auditooriumid, laboratooriumid ja õppekabinetid, **auditorium maximum**, õppe- ja teadusliku töö abiasutused).
4. Teenindushoone (söökla, klubi, polikliinik jm).
5. Foorum.

B. **Teaduskonnad** (õppetööruumid, teadusliku töö ruumid).

C. **Üliõpilaslinnake** (üliõpilaste elutsoon).

D. **Õppejõudude elurajoon.**

E. **Spordikompleks.**

F. Muuseumid, botaanikaaed jm.

See struktuur ei ole ajaliselt püsiv. Teaduse ja pedagoogika areng tingivad pidevaid muudatusi nii õppe- kui teaduslikus töös. Muudatused haaravad ülikooli üksuste sisu, hulka, suurust, seoseid — nii kvaliteeti, kvantiteeti kui ka struktuuri üldiselt. Ehituslik struktuur peab kiiresti ja paindlikult muudatusi võimaldama. Suure komplitseerituse tõttu rajatakse ülikoole nüüd peamiselt linnalähedastele vabadele maa-aladele. Sageli kehtib see ka juba olemasolevate ülikoolide laiendamise kohta. Ka linnasisene kompaktne ülikoolide laiendamine on mõeldav territoriaalsete eelduste olemasolu korral. Need juhtumid on alati palju komplitseeritumad, sest eeltoodud peanõuetest loobuda ei saa.

Ekspluateerimistingimuste seisukohalt ei ole põhimõttelist erinevust uute või vanade hoonete kasutamisel. Funktsioneerima peab ikkagi kaasaegne ülikool — ükskõik kas vanas või uues kestas. Killustamine ja hajutamine halvaks tugevasti ülikooli elu. Linnasisese kompleksse lahendusega on aga ka palju võita: vanade, kultuuritraditsioonidega ehituste sidumine uuega, majanduslik efekt säilivas osas, väiksem kaugus linna tsentrist jm.

Kompaktsus selle optimaalses mõttes tähendab ülikooli paiknemist linnatänavatest lõhestamata omaette maa-alal, omavahel seostatud hoonetegruppe, nendevahelist heakorrastust — õppe- ja teaduslikuks tööks spetsiaalselt kujundatud keskkonda. Kompaktsusest olenevad aja ratsionaalne kasutamine; hoonete ja ruumide ekspluatatsiooni ökonoomsus, muuhulgas auditooriumide kasutuskoefitsient; teadusliku töö koordineerimise efekt (uusi kombinatsioone ja meetodeid teaduses ei saa ette näha; eri alade teadlaste sundimatuid kontakte tuleb soodustada); ehituste arhitektuuriline mõju; miljöö mõju ülikooli tööle tema sotsioloogilises ja psühholoogilises aspektis.

Tsiteerime E. Tempiat: «Säilitada eksisteerivaid ülikoole või luua uusi ühiskondlik-kultuuriliste keskkondadena on võimatu, kui lubatakse nende killustamist, et kasutada teaduskondade või instituutide organiseerimiseks vabu maatükke, mis on lahti kistud üleülikoolilisest keskkonnast. Hea organisatsiooni aluseks ei pea olema mitte üksnes probleemi — mida võib linnale anda ülikool ja mida ta linnalt saab — lahendus, vaid ka oskus lahti ütelda lahendustest, mis mitte ainult ei vii hajutatusele, vaid ühtlasi asetavad üksikud eraldi olevad ülikooli koostisosad ebasoodsatesse tingimustesse.» (13)

E. Tonetti toonitab teadusliku töö gruppide pidevat muutuvust: «Meetodite repertuaari laiendamine on võimalik ainult eri alade ja sektsioonide ühiste sisseseadetega teadusliku koopereerimise baasil...

(Järg 2. lk.)

ÜTÜ XXIV konverentsilt

Konverentsi mitteametlik algus oli teisipäeval, 25. märtsil, kui saabus suurem hulk külalisi. Neid tuli juurde kolmapäeval ja õhtul avati konverents ülikooli klubis ÜTÜ nõukogu esimehe Toomas Sullingu poolt. Päeva tõsiseima ettekande tegi Rein Saarma, kes on uurinud ÜTÜ probleemi ülikoolis. Ta tuli välja huvitavate seisukohtadega. Neile tuleks tähelepanu pöörata.

Järgneva kahe praktilise tööpäeva kohta veidi statistilist materjali.

20 sektsioonis tegutses 97 külalist 9 vabariigi 28 kõrgemast koolist, pluss 1358 meie üliõpilast. Peeti üle 200 ettekande, neist 83 külalistelt.

Neljapäeval vaadati «Vanemuises» «Kontraste». Reede õhtul oli kohviku rõdusaal rahvast täis. ERKI Arhitektuuriteaduskonna tudengid tutvustasid neid suundi, milles instituudis liigutakse. Esitatud oli 3 diplomitööd, neist üks TRÜ Teadusliku Raamatukogu projekt. (Vahemärkuseks öeldud, et projektid olid julged, samas toonitati aga seda kurba fakti, et tihti jääb arhitektuuriüliõpilase diplomitöö tema peageegu ei viimaseks eneseväljenduse võimaluseks. Liiga sageli tuleb pärast lõpetamist tegelda tüüpdetailide ja -projektidega.)

Laupäevasele lõpp-pleenaaristungile mõeldes tuleb meelde pooltühi aula, kus ülikooli enda rahvast oli suhteliselt vähe. Palju medaleid jäi üle andmata. Miks siis nii? Organiseerimiskomisjon oli omalt poolt teinud parima, et pidulikkust rõhutada ja vajalikku meeleolu luua. Kas sektsioonide esimeestel polnud võimalusi oma auhinnavääriliseks tunnistatud esinejaile veel viimast teadet edasi anda? Või on küsimus hoopis inimeste loiduses ja ükskõiksuses? Peaks olema selge, et sellistele kogunemistele ei tooda sundkorras, loenguid ära jättes. Oleks kena meelde jätta, et konverentsi ei peeta siiski mitte ainult külaliste pärast. Konverents on siiski oma tudengite töö hindamine eelkõige (külalisi välistamata)! Administreerimist on siin rumal kasutada, küll aga peaks asjaosalistel endil olema rohkem distsipliinitunnet ja vastutust.

Konverentsi ettevalmistamise ja korraldamise käigus ilmnes rida huvipakkuvaid probleeme, neid arvestades võib edaspidi hakata ÜTÜ-st rääkima veidi teisiti kui seda seni on tehtud.

R. VALING

Vestlusring ÜTÜ probleemide lahtirääkimiseks leidis aset 2. aprillil. Mõttevahetusest võtsid osa järgmised ÜTÜ funktsionäärid:

Toomas Sulling, med.-kand. — ÜTÜ nõukogu esimees,

Rein-Valdur Keevallik, ravi VI kursus,

Tõnu Karu, füüsika IV kursus,

Rein Saarma, õiguse V kursus,

Jutuajamise fikseeris Reet Valing, eesti fil. II kursus.

INFORMATSIOON JA REKLAAM

R. Saarma

Kust saab tudeng teada ÜTÜ-st? Küsitlusele vastajaist 84% nimetas esimesel kohal ülikooli ajalehte; teisel kohal on informatsioon kaaslastelt — 74% ja alles kolmandal informatsioon õppejõududelt — 56%. Samal ajal polnud ühtki vastajat, kes oleks nimetanud informatsiooniallikana ainult õppejõudu!

T. Sulling

Ülikooli ajalehte on lubamatult vähe kasutatud ja kui vaadata seal leiduvat informatsiooni, siis on see napp.

ÜTÜ AUTORITEET JA MÕJU

R.-V. Keevallik

Olukord on praegu selline, et suhtumist ÜTÜ-sse iseloomustab aastatega kujunenud olukord:

HUVI — PASSIIVSUS — NÕUD LAUSA VASTUSEIS.

Meeleolud «nagunii midagi ära ei saa teha». Olukorda tuleb radikaalselt muuta! Praegu on nii, et teaduskonnanõukogu, mis peaks tegema suurema osa tööst, ei ole oma ülesannete kõrgusel. Seda eriti Ajaloo-Keele-, Bioloogia-Geograafia-, Majandusteaduskonnas ja Kehakultuuriteaduskonnas.

T. Sulling

Arstiteaduskonna nõukogu töötab. Ja edukalt. Juba tudengi mentaliteet on teine, samuti õppejõudude suhtumine. Eriti juhendaja U. Reino oma. Teiste teaduskondade juhendavad õppejõud peaksid temast eeskuju võtma.

T. Sulling

ÜTÜ peaks jõudma praktiliselt selleni, et eristada ÜTÜ-last teistest tudengitest, kes sinna ei kuulu.

Tuleks rääkida rektoraadis, et suunamiskomisjonis oleks esindaja ÜTÜ-st ja arvestataks just aktiivseid tegevliikmeid.

R.-V. Keevallik

Aspirantuuri peaks astuma ainult see, kes on ÜTÜ-s tegutsenud. Üks asi on lihtsalt olemine, teine tegemine.

T. Sulling

Meil tuleb tugevdada organisatsiooni. Luua selleks tegutsejakaardid ja viia aktiivse liikmeskonna arv meie väikest ülikooli arvestades 300-ni. See muidugi ei välista rohkearvulist ÜTÜ liikmekandidaatide olemasolu.

R. Saarma

Kui jätta organisatsioon alles, siis tuleb:

1) tugevdada distsipliini,

2) anda tegutsejaile midagi vastutasuks.

Tuleks teha lausa bürokraatlikku vahet tegutsejate ja lihtsalt ajelate vahel. Korduvalt on vabariiklikus nõukogus üles tõstetud liikmemaksu küsimus. See annaks kasvõi minivõimaluse eristada ja näiteks premeerida aktiivsemaid.

R.-V. Keevallik

Milliseid praktilisi õigusi me praegu omame?

T. Sulling

Mingit konkreetset õigust peale komandeeringute andmise meil pole. Võiks pakkuda võimalusi enesetäiendamiseks kuskil mujal. Ja seda võiks meie kaudu taotleda. Lepinguliste tööde laboratooriumi loomine annaks võimaluse üliõpilaste teaduslikku tööd ka materiaalselt stimuleerida.

T. Sulling

Kas ülikoolis on esikohal ühiskondik või teaduslik töö? Need peavad olema tasakaalus. Kusjuures isiklikult pean esimeseks teaduslikku tööd.

R. Saarma

Fakt on see, et komsomolitöös on rahva jaoks seda stiimulit, mida meil neile praegu paraku pakkuda pole. Mõnikord juba komsomoli poolt ülestõstetud küsimus tõstab tema autoriteeti rohkem kui sellele järgnev tegu. ÜTÜ peaks olema tingimata esindatud teaduskonna nõukogus teiste organisatsioonide nagu komsomoli ja ametiühingu kõrval.

Samuti peaks käsile võtma parimate üliõpilastööde publitseerimise. Praegusel konverentsi teeside väljaandmisel nii suures koguses pole le mõtet. Tiraaž võiks olla umbes 500. Siis kaoks võimalus üliõpilastööde avaldamiseks juhuslikult aspirantide kogumiku vabadel kohtadel, nagu see on Õigusteaduskonnas.

R. Saarma

Osa õppejõude on arvamusel, et ÜTÜ pole midagi väärt. See ilmneb juba kasvõi selles, et konverentsi jaoks üleülikoolilist vaba päeva on võimatu saada. Samal ajal kui suusapäev on kindlasti vaba.

T. Sulling

Õppejõududel puudus huvi konverentsi tegeliku käigu vastu.

T. Karu

Füüsika-Keemiateaduskonnast oli 2 päeva jooksul 6 õppejõudu sektsioonides.

T. Sulling

Õppejõud peaksid tundma sisulist huvi. Näiteks tuli prof. L. Loone pärast konverentsi ja avaldas nördimust mõnede aspektide üle. Pretensioonid olid esitatud aja jm. suhtes. Kus olid aga eelnevad ettepanekud? Pean siinjuures märkima, et Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu ei seisa ammu enam ülesannete kõrgusel.

R. Saarma

Meil on üleülikooliline probleem nähtavasti õppejõud—tudeng. Praegu on olukord, kus üliõpilane saab alles hiljem teada, et näiteks on võimalik saada oma tööle ka teaduslik juhendaja! Kuriioosum.

R.-V. Keevallik

Vilniuse Ülikoolis tulid vanad professorid täis entusiasmi noorte ettekandeid kuulama.

ÕPPEJÕUD JA ÜLIÕPILANE ÜTÜ-s

R. Saarma

Leningradis ÜTÜ konverentsil istusid kuulsad õppejõud koos tudengitega oma 5 tundi ja ei pidanud kalliks oma aega!

R.-V. Keevallik

ÜTÜ konverentside puhul on ilmnenud, et õppejõud pole võimelinе sektsioonis andma hinnangut tööle ja näitama edaspidist uurimisteed. TÖÖ ÜTÜ-s EELDAB TIHEDAT KONTAKTI ÕPPEJÕUGA!

T. Sulling

Õppejõud võiksid oma teaduslike tööde juures edukalt kasutada üliõpilasi, neid tööle rakendades. Huvialaringid töötavad seal tasemega, kus juhendav õppejõud teeb teaduslikku tööd.

KAS RING VÕI TÖÖGRUPP ÕPPEJÕU JUURES?

T. Karu

Ring end enam ei õigusta. Millisel viisil siis tööd teha?

T. Sulling

Kõiki võimalusi tuleb kasutada vastavalt töö iseloomule ja huvilistele. Töötagu siis ring või töögrupp, peaasi, et ta töötab.

R. Valing

Sotsioloogiaring on selleks heaks näiteks, et on võimalik kõrgetasemeline töö probleemgruppides. Ringi kui niisugust ühendavad ühised loengud ja üld-seminarid.

R. Saarma

Siin on tähtis see, millist inimest valmistab ette ülikool.

R.-V. Keevallik

Vormiliselt hinnatakse põhikirja järgi ÜTÜ-d kui kõrgeimat õppetöövormi. Tegelikkus on aga üsna kurvalt tõestanud, et ÜTÜ on madalaim vorm! Miks?

Kui viga on organisatsioonis ja vormis, siis on viimane aeg teha kardinaalseid muutusi!

Konverentsi ajal oli nii, et pool ülikooli ei teadnud asjast midagi. Kus olid teaduskondade nõukogud ja nende esimehed?

Suur nõukogu teeb praegu praktiliselt nende tööst suurema osa ära ja seetõttu ei jõua selle tehnilise musta töö pärast enam seda õiget tööd tehagi. Praktiline kasutegur sellise töö juures on loomulikult madal.

T. Sulling

ÜTÜ stiil edaspidi peaks olema:

1) nõuandmine ja abistamine, uute töövormide leidmine ja juurutamine;

2) finantsküsimuste ja

3) organisatsiooniliste küsimustega tegelemine;

4) kontroll.

See on võimalik ainult siis, kui teaduskonnanõukogu on tugev!

Samuti peaks leitama meie ülikooli tingimustes võimalus eraldada ÜTÜ-le üks laborandikoht. Muidugi ka eraldi ruum.

DEKAAN E. JÜRIMAE NIMELINE IDEE

Matemaatikud on saavutanud hea maine mitmete ettevõtmistega. Üheks neist on iga-aastane viilstlaste kokkutulek. Traditsioon, mida pole mitte kõigil teaduskondadel, igatahes mitte nii elujõulisel kujul. Viimase ÜTÜ konverentsiga päevakorda tõusnud konverentside tuleviku küsimus andis põhjust esitada Matemaatikateaduskonna dekaanile dots. E. Jürimäele paar intrigeerivat küsimust. Tulemuseks oli idee sünd.

Konverents peab olema, on vajalik. Kus mujal kannab üliõpilane ette oma töö? Ja ettekande tegemine on ka vajalik, sest muidu kaoks töö mõte ära — ka ligimesele on vaja teatada! Konkreetne ettepanek, mis sobiks meie ülikoolis, oleks järgmine.

Kas poleks otstarbekas igal teaduskonnal või paaril väiksemal teaduskonnal koos korraldada oma konverents ja samal ajal ka viilstlaste kokkutulek? Viilstlaste osavõtt teaduskonna konverentsist looks vajalikult tõsise teadusliku meeleolu ja sunniks võib-olla esinejaid-tudengeid veel rohkem süvenema uuritavasse probleemi. Samal ajal poleks viilstlaste osavõtt formaalne, vaid nende ettekanded oma tööst ja eriala teaduslikest probleemidest oleksid õpetuste ja ka elukogemuste andmine.

Kasu oleks siin mõlemapoolne. Ja eriti arvestades neid mõtteavaldusi ja praktilisi samme, mida TRÜ komsomolikomitee on teinud sidemete loomiseks ja tihendamiseks viilstlastega.

Dekaan E. Jürimäe ideed kommenteerides arendas vestlusring teemat ja tuli mitmetele positiivsetele tulemustele. Praktiliselt on seda põhimõtet edukalt rakendanud Arstiteaduskond, mille teaduslik konverents lähemal ajal toimub. Selline olukord on võimalik ainult väga tugeva teaduskonnanõukogu puhul. Arstid on parim eeskuju terves ülikoolis. Nõukogu esimees M. Tiivel väärib erilist esiletoomist ka seoses lõppenud konverentsiga.

Teaduskonnanõukogude iseseisvamaks, tugevamaks ja teovõimelisemaks kujundamine on meie praeguses olukorras põhiline ülesanne.

Ja nüüd, et mitte süvendada muljet, nagu ÜTÜ tegutseks ainult konverentsi ajal, osiustasid kooslolijad, et iga nädal arutatakse ühe teaduskonna nõukogu tööd. Kriitika alla võetakse tegevus mööduvad konverentsil ja seejärel konkreetsed ülesanded järgnevaks perioodiks. Esimesena on aru andma kutsutud Ajaloo-Keeleteaduskond ja Majandusteaduskond. Peetakse vajalikuks anda piisavat informatsiooni ka nende nõupidamiste kohta ülikooli ajalehes nüüd ja edaspidi.

ÜTÜ XXIV KONVERENTSIL AUHINNALE TULNUD TÖÖDE AUTORID

I*

P. Puusemp
M. Fischer
L. Sulga
M. Sööt
P. Sikk
E. Bekker
S. Kallas
V. Tamm
R. Härmoja
E. Salumets
P. Rebane
E. Mailend
V. Kaal
M. Pähn
A. Kurepalu
I. Mullamaa
P. Hagu
T. Koldits
M. Kallas
P. Relve
J. Valgoja
M. Kaare
A. Baiburin
B. Maslov

II

R. Roomeldi
H. Ohvril
H. Tipp
T. Kimak
K. Pikkpõld
H. Ainla
M. Kahu
L. Tamm
J. Kivimäe
A. Vaher
T. Leito
A. Reinstein
U. Kaljo
A. Säerematt

III

T. Leiger
V. Suklin
A. Kuznetsov
P. Rivis
G. Solodkov
U. Ploom
T. Veidenbaum
E. Juhansoo
K. Alttoa
K. Kelder
T. Liiv
P. Lääne
E. Armuand
L. Denissova
N. Rudoi

* I koha omanikud said medalid

TÄHELEPANU!

● Teisipäeval, 8. aprillil algusega kell 17 teaduskondade (osakondade) komsomolisekretäride nõupidamine.

● Reedel, 4. aprillil algusega kell 19 (ph. audit. 139) loenguteta tsükkel «Revolutsioonilise mõtte ajalugu».

Vene revolutsioonilis-demokraatliku ajakirjanduse taktika tsaaristliku tsensuuri ja ühiskondliku passiivsuse perioodil.

Esineb dots. Reifman.

ELKNÜ TRÜ Komitee

NB!

Esmaspäeval, 14. aprillil, kell 18 korraldab ELKNÜ TRÜ Komitee TRÜ kohviku rõdusaalis kohtumise ajakirja «Noorus» toimetuse loominguline kollektiiviga.

Sissejuhatus on ajakirja peatoimetajalt — järgneb arutelu vabas vormis — küsimused-vastused.

Kõikidel huvilistel palutakse kutsete saamiseks pöörduda komsomolikomiteesse.

Milline on ÜTÜ koht ülikoolis

Ka ei saa kuidagi nõustuda Tartu revolutsioonipaiku juhatava tahviliga majandushoone-tagusel määrinnakul. Küllap sobiks siia rohkem Toomemäe skeem, võimaluse korral mitmekeelne, et ka täiesti võõras teaks, mida vaatamisväärset ja hinnatavat siit leida. Praegusele linnaplaanile leiduks aga kindlasti sobivam paik.

OTIUM REFICIT VIRES — nii oli see mõeldud. Park pakuks aga mõndagi enam silmale, kui oleks tunda peremehelikku aednikukätt. Paljud põlispuud vajavad ravi. Toomemäe nõlvad on metsistunud, mistõttu Kingissepa tänava võimla vastas asetsev rinnak on suviti üks napsivendade armastatumaid puhkepaiku. Luotsetus olukorras on hekid ja pingid Vene tornis (Musumäel) ja Ernst von Bergmanni mälestussamba juures. Tenniseväljak oma potisinise majakesega rõõmustab vähe. Ülejäänud kaks mängudeks sobivat paika — Tähetorni ja majandushoone läheduses — vajavad samuti abistavat kätt. Erilist kitust ei saa jagada ka teede kohta.

Selline oleks põgus ülevaade meie linna kauneimast puhkepaigast enne koristustööde algust. Ja see, mida arvab õeldu-nähtu kohta Heakorrastustrust ja ametkond, kellele alluvad Toomel paiknevad hooned, ei tohiks meile kaugeltki ükskõik olla. Küsimusi pole palju:

MIS TEHA? KAS ON VEEL ROHTU, MIS AVITAB?

Koos K. PÕLLUGA käis reidil H. VESTENBERG.

Varsti tuleb aru anda

Ülikooli naiskooril on praegu kiired päevad, sest semestrikontserdini on jäänud vaid üks nädal. Selle suure kontserdi ettevalmistuse käigus anti mitu väiksemat nii ja meie linnas kui väljaspool. Tüdrukud laulsid 7. märtsil G. Ernesaksa autorikontserdil, valimistepäeval V ja VIII Keskkoolis ning 29. märtsil TRÜ ÜTÜ konverentsi lõpetamisel. Esineti Abja Keskkoolis ja Kilingi-Nõmmel. Kava oli koostatud eesti autorite ning Rahmaninovi, Rimski-Korsakovi, Morley, Bachi ja Britteni loomingust.

17. aprillil esineb koor Arstiteaduskonna ÜTÜ konverentsi avamisel ja sellele järgnevad kohe kaks väga vastutusrikast kontserti, 19. aprillil kell 19,30 on semestrikontsert ülikooli aulas ning 20. apr. kell 14.30 Tallinnas «Estonia» kontserdisaalis.

KORIDORIMULJED

Originaalne ning mõjukas

Tartu klassitsistlikest ehitistest on kahtlemata populaarseim ülikooli 160-aastane vana peahoone. Selle hele sammastik tervitab kitsast kesklinna tänavast väljujat otse lähivaates. Hoolikalt silmitsejat häälestab pisut murelikuks pragu, mis jookseb III korruse akna juurest alla. Aga milline mulje jääb esmakülastajal kui ta ootuspõnevil astub meie ülikooli auväärset iga esindava hoone sisemusse? Tuulekoja plakatite ning kuulutuste kirju rivi sisendab muljet elu mitmekülgsusest. Järgmise ukse taga on vasakul kenasti kujundatud valvurikoht. Ja mida siin lähemas ümbruses siis veel on kena vaadata? Uudistaja näeb inetuid rõskuselaike seintel ja lael — viimase tulekahju järelmõju, mida likvideerida suudab ainult remont. Ja autahvel. Üsna trafaretne, vormilt aegunud, isegi võidunud, osa fotosid puudumas — sellisena pigem häbiks kui auks auväärsele asutusele. Oleks ju täiesti mõeldav, et siin esitatud eesrindlaste pildid avaldataks hoopis ülikooli enda ajaleheș või ka «Edasis». Kui viimases ilmuvad koos näopildiga artiklid linna ja rajooni teenekatest töötajatest, miks ei vääriks sedasama siis ka meie suurkooli omad? Ja edasi koridorimuljeist. Radiaatoripealne koht pole ka küllalt väärikas meie esimese rektori G. F. Parrot' reljeefile. Pieteetitundest tema vastu võiks kasvõi puusõrestikuga katta esiletungiv kütteketa ja reljeef asetada ajakohaselt madalamale. Praegune kõrgus ja materjal ei soodusta isegi mitte selle märkamist! Kunagi oli juttu kipsreljeefi ajutisusest. Oleks vaja vahetada see välja tõelise kunstiteose vastu. Üldist kehva koridorimuljet saab mõnevõrra leevendada puhtuse eest hoolitsemisega. Need aga, kes seda teevad, on nagu valvurid ja riidehoidjadki oma alalise kohaloleku tõttu pilgupüüdjaiks. Kas tõesti pole ülikoolil võimalik leida seda väikest summat, mis kuluks ühtlustatud rõivastuse muretsemiseks? Jääks ju kõigist ja kõigest palju parem ning ametlikum mulje. Oluline pole üksi see, et meil on, mida näidata, vaid ka see, kuidas seda hooldame ning esitame.

N. RAID

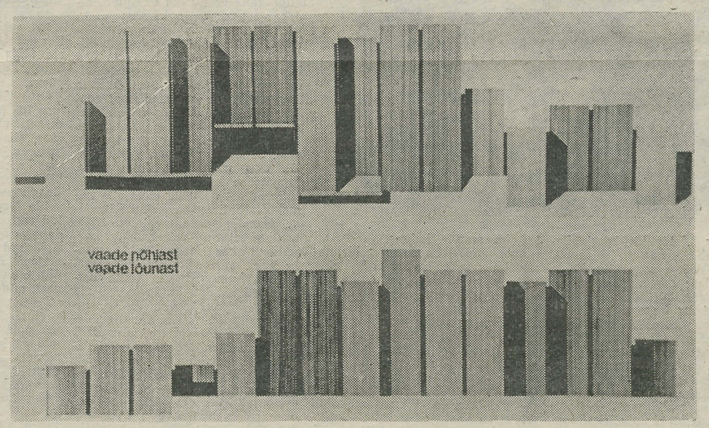

Kunstikabinetis võis hiljuti tutvuda ENSV Riikliku Kunstiinstituudi üliõpilaste töödega. Muuhulgas hakkas silma M. Lossmani 1968. a. kaitstud diplomitöö — TRÜ teadusliku raamatukogu projekt. Nagu kuulsime, on seal samal teemal kaitstud veel teisigi diplomitöid.

Hoone asukohaks on ette nähtud kaldaperv Vallikraavi tänavas vastu Vana Anatoomikumi (s. o. praegused korvpalliväljakud ning nende tagune ala), kusjuures on säilitatud olemasolev haljastus. Hoonel on kolm korrust maa sees, viis maapealsed. Sisetranspordiks on ette nähtud kaks lifti.

Üldmuljelt on hoone väga kaasaegne. Võib nentida ülemaailmse mainega USA arhitekti L. Kahni (pärit Saaremaalt) ja soome kaasaegse arhitektuuri suuna jälgimist, kuid lahendus on ikkagi originaalne ning mõjukas. Fassaad on imposantne oma monoliitsete, ühest küljest suletud raudbetooonblokkidega, mis üldvaates meenutavad raamaturiiulit. Kallakut mööda viib üles trepp.

Autori kavatsuse kohaselt seondub hoone ühte arhitektuurilisse tervikusse vana raamatukoguhoonega ning kogu Toomemäe ansambliga. Ka Heidemanni tänava poolt pakub hoone nauditavat vaadet.

... põhimõtteid ja seisukohti

(Algus l. lk.)

Grupitöö võimalikkusega pääseb mõjule erinevate distsipliinide põimumine... Ei tohi luua stabiilseid, mittemuudetavaid püsiseadmeid, vaid kõik peab valmis olema vabade töögruppide moodustamise puhuks, mis aga jälle eralduda ja uuel kujul grupeeruda saaksid.» (14)

P. H. Hofschneider rõhutab teadlase töö- ja elukohtade seost: «Uurimisinstituutides ei kustu kunagi öö jooksul tuled, s. t. kuskil alati uuritakse, katsetatakse. Teatud uurimisprotseduurid vajavad lõpetamiseks üle 8 tunni. Seepärast ei tohi elutsoonid olla kaugel suurematest uurimiskompleksidest.» (3)

F. Kramer kirjutab vajadusest soodustada teaduslikke kontakte: «Spetsialiseerumist saadab alatasa kasvav hulk uusi kontakte, mis tekivad kõige ootamatumatel kohtadel... Ruumiline eraldamine tähendab mitte vähem kui uuest koostöost lähtuda võivate edusammude paralüseerimist.» (7)

Tartu teadlased ei tunneta käsitletavat probleemi teisiti. E. Jürimäe kirjutab: «Mida aasta edasi, seda enam vajatakse teaduslikus töös teadusalade koopereerimist. **Edu võib loota vaid sel juhul, kui suudame ülikooli võimalikult lühikese ajaga välja ehitada kompaktses hoonestuses...**

Hoonestus tagab tööprotsessi pinevuse. Kompaktne hoonestus ülikooli territooriumil seaks vajalikule tasemele koopereerimise ja informatsiooni vahetuse teadusalade vahel... Kui aga eraldatus veelgi süveneb, pole heatasemelne ühiskondlik teenindamine ilmselt mõeldav.» (4)

Või teisal: «Kas me ei ole kohustatud juba praegu neid (teaduste seoseid, kombinatsioone) ette nägema, tegema kõik võimaliku nende ühendamiseks puht-territoriaalselt? Oigemini peaksime küsima niimoodi: mis jääb meil teadusele andmata, kui ehitame ülikooli laiali?» (5)

V. Ruttas jälle ütleb: «Mis tahes eriala üliõpilaste tunniplaan ei luba mõeldagi teaduskondade territoriaalsele lahutamisele.» (11) K.-S. Rebane ennustab füüsika sidemete tugevnemist kõikide teiste teadustega: «Matemaatika, füüsika ja keemia vaheline side, vastastikune mõju ja koostöö on juba praegu küllalt tihe ja tiheneb veelgi. Kindlasti hakatakse füüsika abi edaspidi kasutama ka bioloogias, meditsiinis, samuti majandusteaduste valdkonnas ja võib-olla isegi humanitaarteadustes.» (9)

Nõukogude arhitektuuri teooria, ajaloo ja perspektiivsete probleemide teadusliku uurimise instituudi töötaja A. Strigalev rõhutab heade suunavate eeskujude olemasolu ülikoolide projekteerimisel ja ehitamise maailmapraktikas: «Kogu kaasaegsele Lääne arhitektuurile iseloomulik eripära ilmneb suure täiuslikkusega uutes ülikoolihoonetes ja -kompleksides. Kõige iseloomulikumateks joonteks selles mõttes on paindlikkus, kompositsiooni «avatus», mis tagab laiendamis-, muutmis- ja reorganiseerimisvõimalused tulevikus. Kaasaegsete kõrgemate koolide hoonestus kujundatakse kontsentreerituna, kompaktsena, sageli struktuurina, mis hargneb horisontaalselt ja vähemal määral ka vertikaalselt.» (12)

Esitame värske näite Soomest. 1968. a. toimunud Oulu ülikooli põhjamaadevahelise arhitektuurivõistluse tööde läbivaatamine andis žüriile ainet järgmisteks seisukohavõttudeks: «Praegusel ajal tõdetakse selgesti, et ülikooli õppe- ja uurimistöö eeldab mitmel alal lähedast koostöod eri teaduskondade ja eri õppeainete vahel... Pikad vahemaad on märgatavaks takistuseks üliõpilaste ökonoomsele ajakasutamisele. Ideaalseks võib pidada seda, kui ka loengute või harjutuste vahel võib ühiselamust hankida mõnda ununemud õppevahendit või vähemalt tõhusalt kasutada loengutevahelisi tunde. Ka söömine peab toimuma kiiresti... Kaasaegset ülikooli skitseerides tuleb lahenduses taotleda isiklike kontaktide hõlbustamist ka eri alade üliõpilaste vahel... Võib julgesti väita, et iga samas või sellele ligilähedases suurusjärgus (1980. a. on Oulu ülikooli planeeritud 8000 üliõpilast — R. K.) projekteerimisvõistlus tuleb alati korraldada kahes järgus.» (2) Et kaheringiline arhitektuurivõistlus Soomes tõesti häid tulemusi andis, seda kinnitab Stuttgarti Ülikooli kõrgemate koolide instituudi töötaja H.-J. Amende: «Planeerimisettevõte oli Soome oludes erakordne ülesanne nii sisult kui ulatuselt, milles enamik osavõtjaid, ka auhindajad, kogemusi ei omanud. Seda üllatavam on premeeritud tööde kõrge kvaliteet. Mitmeastmeline võistlus oli avatud Skandinaaviamaade arhitektidele; 26 tööd saabus esimeses astmes. Pärast žürii otsust ja muudatuste soovitusi võtsid 6 võistlejat osa teisest astmest, mis märtsis 1968 lõpetati. Esimese auhinna võitis arhitekt Kari Virtá (28-aastane!). Temalt telliti ülikooli ehituste esimese ehitusjärgu projektid.» (1)

Hoiatusi ja õpetusi ülikoolide planeerimise vigade ränkuse ja lubamatuse kohta kostab siit ja sealt.

E. Tempia kirjutab: «Kõik linnaehitajad tunnevad intuitiivselt, et koha valik ülikoolile — see on tähtsaim probleem. Ja siiski lahendatakse seda mõnikord teaduslike distsipliinide hajutamise teel, et kasutada vaba, juhuslikul kohal paiknevat maatükki (mis välistab võimaluse luua hädavajalikku ühiskondlikku keskkonda), aga mõnikord otsustatakse lihtsalt teatud mõjukate isikute grupi survel, kes on leidnud selle nupu, millele vajutada.» (13)

Et seda ei juhtuks, ütles E. Kudu juba 1966. a.: «Lähema aja plaanis on TRÜ-le kahe kõige vajalikuma hoone — raamatukogu ja füüsikakorpuse ehitamine. Nendele asukoha leidmisel tuleb aga tingimata arvestada juba kahe, kolme, koguni viie viisaastaku peale ette, lähtuma TRÜ hoonetekompleksi rajamise üldisest perspektiivplaanist. Aga kas on niisugune juba olemas?» (6)

J. Reimand näeb praegugi mõtteviisi puudulikkust: «... muide, meie mõttevahetustes näib aga sageli olevat põhieesmärgiks arutelu kiire aheldamine reaalsusega ning probleemide käsitlemine tänastes, mitte homsetes tingimustes.» (10)

Sedasama rahutust tundsid juba aastate eest K.-S. Rebane, V. Palm ja L. Võhandu: «... veel üks asi teeb rahutuks. Nimelt ülikooli väljaehitamise senine poliitika. Uusi hooneid planeeritakse sinna, kus parasjagu vaba ehitusplats juhtub olema. Kui nii edasi läheb, kaotab ülikool varsti oma näo ja «lahustub» linna muude majade hulgas...» (9).TRÜ Matemaatika- ja Füüsika-Keemiateaduskonna ning ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi partei-algorganisatsioonide õhine lahtine koosolek pidas ainuõigeks ülikooli kompleksset ja kompaktset väljaehitamist (4)

Kompaktsust hindab E. Tempia nii: «Tuleb arvatavasti meenutada, et olukorra loomine, mis ei ole allutatud perioodilistele vapustustele ja alalistele erutustele, sõltub samaegselt kõrgema õppeasutuse tihedast ühtsusest, ja mis saab olla veel tähtsam, selle ühtse organismi õigest sisemisest struktuurist.» (13)

Teadused keskkonnast ongi tulevase arhitektuuri kui sünteesiva loomingu aluseks. 1967. a. Prahas toimunud ülemaailmse arhitektide kongressi teema oli «Arhitektuur ja elukeskkond». Probleemi aktuaalsus ja tähtsus on ilmne. Õppe- ja teadusliku töö keskkonna põhiomaduseid luuakse ülikoolide arhitektuurilise planeerimisega.

Keskkond võib olla jõudu ja aega säästev või raiskav, kontsentratsiooni ja töö värskust soodustav või takistav, rahustav või erutav, uusi mõtteid inspireeriv või paralüseeriv...

Kaotatut ei ole kustki tagasi võita. Praegust teadlase valmimise protsessi Tartu Ülikoolis iseloomustab rektor prof. F. Kleiment järgmiselt: «Selleks et ülikooli lõpetanust võiks saada küps, tunnustatud teadlane, kulub ligikaudu paarkümmend aastat.» (15). Prof. Tonetti andmetel aga on teadlaste produktiivseimaks perioodiks eluaastad 31—42. (16). Reserve peitub keskkonna korralduses. Seesama tegur mängib olulist osa ka tudengi ajabilansis, töömeeleolus ja kokkuvõttes tema kui diplomiga spetsialisti kvalifikatsioonis. Viimasest oleneb aga üpris palju, nagu selgub K. Kogre Leninile toetuvatest mõtteõigutustest: «... on üldtuntud tõde, et inimesed ise teevad oma ajalugu, et ühiskonnas ei toimu midagi ilma teadliku kavatsuseta, eesmärgita, et kõik, mis inimest liikuma paneb, peab tema peast läbi käima. Marksism kinnitab, et inimeste teadvusele, nende mõtlemisele kuulub aktiivne osa ühiskonna arengus.» (17)

Nii, et seoste ketil «ülikool—üliõpilane—spetsialist—teadlane—ühiskond» on ka tugev linnaehituslik aspekt.

ALLIKAD

1. **H.-J. Aminde,** Der wachstumsorientierte Rahmenplan. «Deutsche Bauzeitung» Nr. 7, 1967, Stuttgart.
2. «Arkkitehtuurikilpailuja» Nr. 7 — 1968. Oulun Yliopiston yleinen pohjoismainen Arkkitehtuurikilpailu.
3. **P. H. Hofschneider.** Entwicklungslinien im Bereich der Forschung. «Deutsche Bauzeitung» Nr. 7, 1967. Stuttgart.
4. **E. Jürimäe,** Ülikoolile uus hoonetekompleks. «Edasi» nr. 156, 6. juuli 1966.
5. «Edasi» nr. 268, 15. nov. 1966. (Loominguliste kohtumiste klubi, E. Jürimäe sõnavõtt.)
6. **E. Kudu,** Mis saab vanema venna uuest ülikoonnast ehk kuhu paigutada *alma mater Tartuensis*'e uus hoonetekompleks? «Edasi» nr. 222, 21. sept. 1966.
7. **F. Kramer,** Hochschulplanung gestern und heute. «Bauen + Wohnen» Nr. 8, 1962. München.
8. **K.-S. Rebane,** Ülikool meil ja mujal. «Edasi» nr. 144, 21. juuni 1966.
9. **K.-S. Rebane, V. Palm, L. Võhandu,** Ülikooli tulevikust, tema sisust ja vormist». «Edasi» nr. 59, 12. märts 1966.
10. **J. Reimand,** Ehitame tööruumid ka õppejõududele. «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 4 — 14. veebr. 1969.
11. «Edasi» nr. 268, 15. nov. 1966. Loominguliste kohtumiste klubi, **V. Ruttase** sõnavõtt.)

(Järg 4. lk.)

...põhimõtteid ja seisukohti

(Järg 3. lk-lt)

12. **А. А. Стригалев,** Предисловие к русскому изданию. «Современная архитектура» № 3, 1968. Париж/Москва.
13. **Э. Темпия,** Университеты. «Современная архитектура»№ 3, 1968. Париж/Москва.
14. **E. Tonetti,** Wandlungstendenzen in Lehre und Forschung. «Deutsche Bauzeitung» Nr. 7, 1967. Stuttgart.
15. **F. Klement,** Teadlaste kasvatamise probleemidest Tartu Ülikoolis. «Kodumaa» nr. 13, 26. märts 1969. a.
16. **K. W. Schmitt,** Hochschulentwicklung und Planungsmethodik. «Deutsche Bauzeitung» Nr. 7, 1967. Stuttgart.
17. **K. Koger,** Lenin. Noorsooühing. Tulevik. «Noorus» nr. 1, 2 ja 3, 1969.

R. KIVI

Tartu Ülikooli sünni ümber

On rõõmustav, et tegeldakse Tartu ülikooli sellegi arenguetapiga, mis on lähtealuseks 1802. aastal loodud saksa ja 1889. aastal ümberorganiseeritud vene ülikoolile, 1918. aastast eestikeelseks kujundatud õppeasutuse otseseile eelkäijaile, see tähendab: 1632. aastal Gustav Adolfi korraldusel asutatud akadeemiaga. Ja endastmõistetavaks tuleb pidada, et selle akadeemia teadusliku tegevuse kõrval pälvib meie huvi ka tollane poliitiline olukord, milles tähtis osa oli täita selsamal Rootsi kuningal — ehk küll tema monument meie *Alma Materi* tagusel skvääril püsis vähem kui kakskümmend aastat.

Märtsikuu «Eesti Looduses» esitab Peeter Müürsepp oma väikeses fotodega kaunistatud artiklis «Tartu ülikooli sünnipaigas» mõningaid huvitavaid andmeid Gustav Adolfi viibimisest Nürnbergi all, kus ta 1632. aastal teatavasti vastavale ürikule alla kirjutaski. Ent artikli autor kirjutab ka: «Vaatamata sellele, et Gustav Adolf tungis Nürnbergi alla võõramaise vallutajana (minu sõrendus — A. K.), säilitatakse seal tema nimega seotud paiku ja ehitusi hoolikalt. See on osalt seletatav ka asjaoluga, et kodanlikus ajalooteaduses käsitletakse Gustav Adolfit idealiseeritult.»

Asi ei ole kaugeltki nii lihtnelihtsameelne. Lubatagu siinkohal tuua üksainuke vastakas märkus, ja seegi mitte niivõrd poliitilise või sõjaajaloo kui kirjandusloo alalt. Johannes R. Becheri koostatud antoloogiast «Isamaa pisarad» (Tränen des Vaterlandes. Deutsche Dichtung aus dem 16. und 17. Jahrhundert, Berlin 1963), ja nimelt koostaja eessõnast loeme järgmist:

«Kolmekümneaastase sõja luuletajad võtsid oma aja usuvõitlusest osa niihästi endastmõistetavalt kui ka kirglikult. Nad olid oma aja võitlejad, enamus seisis protestantlikul poolel. Ükski ilmlik kangelane pole Saksamaal leidnud nii palju vaimustunud laulikuid kui Rootsi kuningas Gustav Adolf, kellele kui põhjamaisele vabastajale ja sakslaste ühendajale (minu sõrendus — A. K.) ka veel Schiller ja Hölderlin püstitasid poeetilise monumendi.»

Oleks küll kohatu Becheritki «kodanliku ajalooteaduse» mõju all olemises kahtlustada: ta on lähtunud saksa luule autentsest materjalist, mille süvenenud tundjana ta ühtlasi on ära märkinud luuletajate endastmõistetava siiruse ning teadusliku ühiskondliku tendentsi. Et poliitiline problemaatika omal ajal valdavalt konfessionaalses kujus esines, tohiks meile teada olla.

A. KAALEP

Näitus TRÜ kohvikus

Algava kunstinädala puhul avatakse täna üliõpilaskohvikus «Visarite» III näitus. Teisipäeval vaatasid tööd üle Kunstnike Liidu Tartu osakonna esimees E. Allsalu ja vastutav sekretär J. Paberit, TRÜ parteikomiteed esindas dots. A. Rõõmuoks. Esinevad Peeter Lukats, Jaak Olep, Rein Tammik, Enn Tegova, Peeter Urbla ja Kaljo Põllu 30 õlimaali, kollaaži ja pop-seadeldisega. Näitus jääb avatuks maikuu keskpaigani.

S. TAMMISTU

Prof. A. Linkberg 70-aastane

Professor Artur Linkbergi sünnist möödub 16. aprillil 70 aastat. Ta sündis Väätsa asunduses Paide lähedal sulase perekonnas. Kaotanud väga varakult oma isa, pidi nooruk töötama lapseeast peale, et teenida raha edasiõppimiseks. Ja 1920. aastal astuski juubilar Tartu Ülikooli Arstiteaduskonda, mille lõpetas 1925. aastal arsti astmes.

Kirurgiahuviline noormees määrati 1926. aasta jaanuaris Tartu Ülikooli hospitaalkirurgia kateedri nooremassistendi kohale (tolleaegne Tartu Ülikooli II Haavakliinik Maarjamõisa väljal). Tema esimeseks õpetajaks kirurgia alal oli Peterburi koolkonnast pärit professor R. Vanach. 28. novembril 1929. a. kaitses juubilar doktoriväitekirja. Peatselt anti talle ka dotsendi teaduslik kutse. Tihti viibis ta mitmekuulistel komandeeringutel välismaal, töötades juhtivates kliinikutes Pariisis, Viinis, Berliinis, Heidelbergis, Budapestis jm.

1938. a. valiti Artur Linkberg Tartu Ülikooli Arstiteaduskonna teaduskonnakirurgia kateedri juhataja kohale, kus töötab tänapäevani.

A. Linkberg on kogenud kirurg, keda võib praegu õigustatult lugeda Eesti NSV kirurgide seenioriks ja kes on loonud oma koolkonna.

Juubilar on aktiivselt töötav praktiline kirurg, keda võib pidada peaaegu kõikide Eesti NSV-s töötavate kirurgide kasvatajaks ja õpetajaks. Energilise ja andeka ning suurte kliinilis-praktiliste kogemustega kirurgina on professor Artur Linkberg populaarne ja autoriteetne isiksus nii elanikkonna kui ka arstide hulgas.

Oma erialal on juubilar kirjutanud üle saja teadusliku artikli ning tema juhendamisel on kaitstud üks doktori- ja kümme meditsiinikandidaadi väitekirja.

Professor Artur Linkberg on kuulsa teadlasena ja uurijana jätnud kirurgia valdkonnas kõige sügavamaid jälgi neljal erialal: veresoonte ja südame kirurgias, uroloogias, kudede konserveerimise alal ja üldkirurgias. Viimati mainitud lõigus on peamised tööd, mis käsitlevad haavandtõve kirurgilist ravi, peritoniidi ja rinnavähi ravi.

Professor Artur Linkbergil on rohkesti teeneid organisaatorina. Ta oli aastail 1955—1963 TRÜ Arstiteaduskonna dekaan. Eriti palju on ta ära teinud tervishoiuvõrgu taastamisel Tartus pärast Suurt Isamaasõda. Aastaid oli juubilar Tartu Kliinikute Valitsuse direktor. Korduvalt on teda valitud Tartu Linna Täitevkomitee Töörahva Saadikute Nõukogusse.

Professor Artur Linkberg kuulub aastaid Eesti NSV Tervishoiuministeeriumi Õpetatud Meditsiininõukogusse. Ta on üleliidulise keskajakirja «Хирургия» redaktsiooninõukogu ja Eesti NSV ajakirja «Nõukogude Eesti Tervishoid» toimetuse kolleegiumi liige. Talle on antud teenelise arsti ja teenelise teadlase nimetus, ta on Üleliidulise Kirurgide Seltsi juhatuse liige ning Rahvusvahelise Kirurgide Assotsiatsiooni tegevliige ja Leningradi Pirogovi-nimelise Kirurgide Seltsi auliige.

Juubilari kätt suruvad

Toomemäe kirurgid

Ülikooli välissidemed ja Interklubi

Internatsionaalne kasvatus, meie ülikooli sidemed välismaa, teiste liiduvabariikide ja oma vabariigi kõrgemate koolidega, TRÜ üliõpilase koht rahvusvahelises üliõpilasliikumises — kõik see ja palju muud, mis sellega seotud, on viimasel ajal enamiku üliõpilaste huvi pälvinud.

Vaieldud ja räägitud on palju, praktiliste tegudeni pole peaaegu jõutudki. Ülikoolis on küll 1963. aastast alates tegutsenud Rahvaste Sõpruse Klubi, mis esialgu oli tudengite seas küllaltki populaarne. Tol ajal peeti kohvikuõhtuid, kus kuulati reisimuljeid, ansambli teenitud raha eest käidi ekskursioonidel, võeti ülikooli külalisi vastu jne. Kogu tegevus oli enam meelelahutuslikku laadi. Tolleaegseid üliõpilasi näis see rahuldavat. Ent aeg on edasi läinud, praegune üliõpilane on ratsionaalsem, mõtleb kaugemale. Ta on maailmast rohkem osa saanud ning nõuab veel palju enamat. Reisikirjeldus pakub talle vähe huvi. Tahetakse ise reisida. Ja mitte niisama, vaid jagama oma mõtteid, kuulama teisi. Soovitakse kontakte.

Seepärast on nüüd kõne alla tulnud kvalitatiivselt uue klubi loomine. Nimetagem seda esialgu teiste taoliste eeskujul Interklubiks. Loomulikult ei saa loodav klubi otsekohe välismaale sõita ega rahvusvahelisest foorumist osa võtta. Esimeseks konkreetseks teoks võiksid olla nn. leedu päevad TRÜ-s. Interklubi kaudu võidakse end eelolevaks suveks registreerida EÜE rühma, milles töötavad sotsialismimaade või teiste liiduvabariikide üliõpilased (Vilniuse Ülikooli Interklubi saadab EÜE-sse 10—20 oma esindajat, soovides seejuures just meie Interklubi rahvaga ühes töötada).

Kokkuleppel TPI ja TPedI komsomolikomiteega oleks võimalik osa võtta Tallinnas toimuvatest kohtumistest välismaa noortega. Edaspidi jõutakse ehk ka välistuusikuteni.

Pikemalt siin tegevussuundadest rääkida ei olegi mõtet, keda ettevõtmine huvitab, tulgu **teisipäeval, 15. aprillil kell 17 ph. aud. 140.** Olgu see ka omamoodi informatsiooni koosolekuks, kus **küsimustele ülikooli välissidemetest vastavad dots. J. Tammeorg, prof. L. Loone ja S. Endre.**

E. LIIVE

Esimest korda kokku

Reedel, 11. aprillil toimub TRÜ kinoklubi esimene koosolek. Programmis:

1. **Organisatsioonilised küsimused**
2. **Filmi «Olen kahekümne-aastane» linastus (sissepääs 40 kop.)**
3. **Arutelu.**

Asjahuvilisi palume tulla kell 19 ühiskonnateaduste maja auditooriumi nr. 212.

Orgkomitee.

Ida Noppel 60-aastane

2. aprillil tähistas Teaduslik Raamatukogu oma kõige staažikama töötaja, perioodika sektori juhataja Ida Noppeli 60. sünnipäeva.

Oma töörohke elu on põline tartlane Ida Noppel veetnud trükiteoste keskel, alguses kirjastuses «Loodus», siis Tartu Linna Keskraamatukogus ja alates 1946. aastast, pärast reevakueerumist Nõukogude Liidu tagalast, TRÜ Teaduslikus Raamatukogus.

Ida Noppel on lahutamatult seotud perioodika kataloogidega. Nendega ta tegeleb alates 1951. aastast. Kolleegid arvavad, et pole küsimust perioodika kataloogimise ja perioodiliste väljaannete ajaloo valdkonnast, millele ei saa temalt või tema selja taga leiduvatest teatmeteostest vastust. Ja kui juhtubki nii, et vastus pole kohe käepärast, siis pole midagi imestada, kui mõne päeva pärast — vahel on küsija selle unustanudki — kutsutakse ta vaatama teoseid, kust võib leida vastuse esitatud küsimusele. Oma suure töö kõrval on Ida Noppel mahti leidnud vajalike teoste väljaotsimiseks.

Pingelise töö kõrval perioodika kataloogide organiseerimisel ja koostamisel ning suure perekonna eest hoolitsemisel — ta on üles kasvatanud neli poega ja ühe tütre — on Ida Noppelil alati aega jätkunud oma erialaste teadmiste süvendamiseks ning üldise silmaringi laiendamiseks. Ta lõpetas marksismi-leninismi ülikooli, sest arvas, et perioodikaga muidu töötada ei saa. Ta oli Raamatukogu ametiühingu organisatsiooni esinaiseks, sest talle tegi meelehärmi see, kuidas paljud, kellele seda ametit pakuti, ettekäänded otsisid sellest tööst vabanemiseks. Ida Noppelile on omane aktiivne suhtumine ellu ja elu poolt esitatavatesse nõudmistesse ja miski ei saa vihastada teda rohkem kui leige ja ükskõikne suhtumine, olgu siis töösse või ümbritsevasse ellu. Ükskõik mis küsimustes temaga juttu teha — olgu see siis filosoofia, majanduselu, välispoliitika, kunst või kirjandus — ikka leiad Ida Noppelis huvitava, vaimuka ja asjatundliku vestluskaaslase. Tal jätkub aega ja huvi ka spordisündmuste jälgimiseks.

Ta suhtumine kolleegidesse on niisama aktiivne, vahel küll veidi äge ja terav, kuid iialgi mitte ükskõikne, alati inimlikult arusaadav — nii nagu see võib olla vaid inimesel, kes on ise palju läbi elanud, lahtiste silmadega elust läbi läinud ja palju järele mõelnud. Neisse, kes ei suhtu küllaldase austusega perioodilistesse väljaannetesse, suhtub Ida Noppel peaaegu nagu isiklikesse vaenlastesse, kuid vaenlastesse, keda tuleb võita, neid veendes, neile selgitades ja õpetades. Mis sest, et see veenmine toimubki veendava arvates mõnikord liiga ägedalt. Mõne aja pärast, kui kired on vaibunud, oled tänulik Ida Noppelile — su teadmiste ring on järjekordselt avardunud nagu iga vestluse järel temaga.

Ida Noppel on teinud ära Teadusliku Raamatukogu perioodika kataloogimisel suure töö. Seda on korduvalt ära märgitud rektori käskkirjadega ja tema pildi asetamisega ülikooli autahvlile. Kuid perioodika hulk kasvab ja kasvab. Kontrollimist vajavad ka vanad kataloogid ja kataloogimissektori juhataja plaanid edasiseks tööks on suured. Kolleegid on veendunud, et ta nendega hakkama saab.

Tugev käepigistus ja veel palju jaksu tööle, armas kolleeg! Loodame veel pikki aastaid näha Sind eneste keskel, niisama reipana, niisama energilisena ja aktiivsena nagu senini.

ELSA KUDU

Esmaspäeval, 14. aprillil algusega kell 17 TRÜ aulas

MUUSIKA AJALOOST

2. loengkontsert:
klassikaline muusika
Tallinna Riikliku Konservatooriumi ÜTÜ

Kallis Vaike!
Südamlik kaastunne Sulle EMA surma puhul.
Kursusekaaslased ja kursusejuhendaja

1969. a. suveks on võimalik tellida pioneerilaagri tuusikuid alljärgnevalt.

KAREPA PIONEERILAAGRISSE
MUSTVEE PIONEERILAAGRISSE
HÄADEMEESTE PIONEERILAAGRISSE
LEISI PIONEERILAAGRISSE (Saaremaal)

Avaldused esitada TRÜ a/ü.-komiteesse hiljemalt 14. aprilliks.

ÕIENDUS

Meie ajalehe eelmise numbri lisaleht artiklis «Õppimiste võimalustest kaugõppes» on väär informatsioon. Teatame, et Ajaloo-Keeleteaduskonnas psühholoogia ja defektoloogia erialale kaugõppijaid ei võeta.

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2290. MB 03968.

AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 14 (771) Laupäeval, 26. aprill 1969 XXIII aastakäik

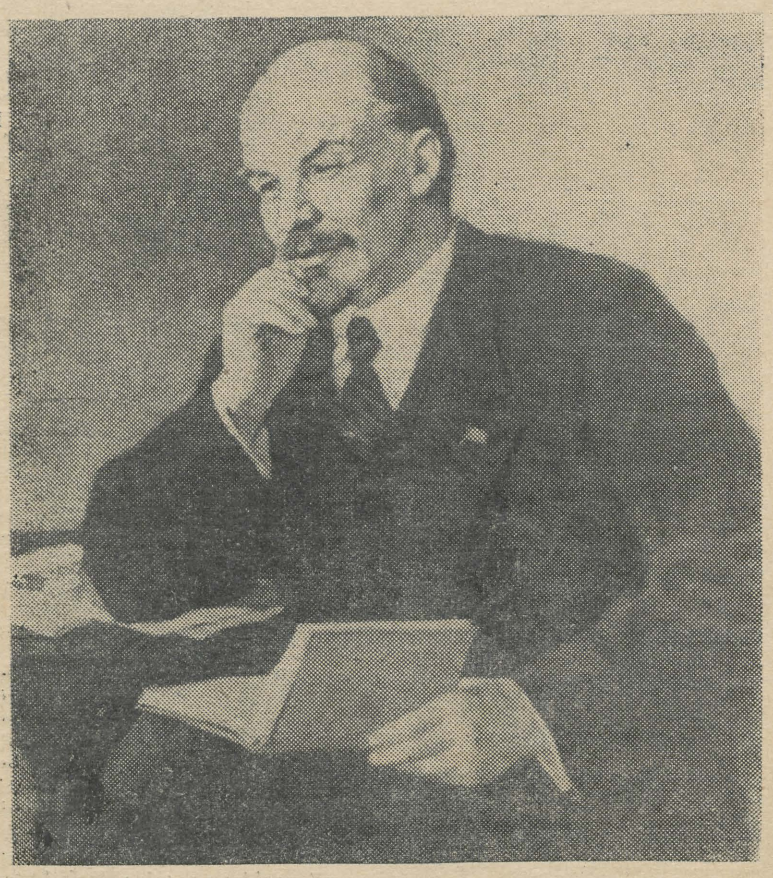

● 22. aprillil möödus 99 aastat V. I. Lenini sünnist.

Nägi korraga
ta kogu suurt
maailma,
aja katte taha
küündis tema pilk.

Väärtuslik leid

V. I. Lenini «Kogutud teoste» 36. köites on artikkel «Pahempoolsusest, lapsikusest ja väikekodanlikkusest». See ilmus esmakordselt «Pravdas» 9. 11. 1918. aastal.

Mullu septembris suri Moskvas maalikunstnik Mihhail Rankov. Tema pärandi hulgast leiti vana seljakoti põhjas nimetatud artikli käsikiri, mis on Lenini käega alla kirjutatud.

Kunstniku vend Ivan Rankov oli olnud «Pravdas» korrektor. Ta eeldas, et tema vend oli saanud käsikirja Leninilt eneselt, aga ei mäleta, kuidas ja millal.

Kallihinnalist käsikirja säilitatakse nüüd NLKP Keskarhiivis.

KROONIKA

● TRÜ soome-ugri keelte kateedri juhataja akadeemik professor Paul Ariste valiti Helsingi ülikooli audoktoriks.

● 22. aprillil kaitses Bioloogia-Geograafiateaduskonna bioloogiaosakonna nõukogu ees seni avaldatud (53) ja trükki suunatud (6) töid teemal «Taimkatte struktuuri uurimise teoreetilisi ja metoodilisi probleeme» taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri dotsent Viktor Masing. Talle omistati bioloogiadoktori kraad. Nüüd on meie ülikoolis 52 doktorit.

ELKNÜ TRÜ Komitees

NB!

Esmaspäeval, 28. aprillil kell 18 toimub ühiskonnateaduste majas aud. 212 ELKNÜ TRÜ Komitee informatsioonikoosolek.

* * *

KOHTUMINE MINISTER A. LAUSIGA

7. mail kell 16 leiab aulas aset kavaoodatud kohtumine ENSV kultuuriministri Albert Lausiga. Sissepääs kutsetega, kutseid saavad teaduskondade-osakondade komsomolisekretärid komsomolikomiteest alates 28. aprillist 1969.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Partei elu

Kuidas juhtida?

Esmaspäeval toimunud TRÜ parteiaktiivi koosolek arutas üht küsimust: kuidas parandada juhtimist ülikoolis. Ettekandega esines rektor prof. F. Klement, kes põhiliste puudustena märkis

● üldist paberiuputust (ülearuseid plaane, aruandeid);

● juhtivate töötajate koormamist pisiasjadega;

● ülearust tsentraliseerimist;

● halvasti ettevalmistatud koosolekuid-nõupidamisi, kus võetakse vastu ebakonkreetseid otsuseid;

● juhtivate töötajate ja organisatsioonide funktsioonid pole piiritletud.

Järgnevalt analüüsis rektor demokraatliku, kollegiaalse juhtimise ning ainujuhtimise vahekorda. Vaja oleks kaaluda veel ka üliõpilaste omavalitsuse probleeme. Hägused on prodekaanide ning teaduskondade osakondade juhatajate funktsioonid. Ülikooli uus tüüppõhimäärus köneleb küll kateedrijuhatajate kohustustest, mitte aga õigustest. Näib, et teaduskonnad vajaksid asjatundlikku sekretäri.

«Ülikool on paljusid käitisi abistanud töö teadusliku organiseerimise alal,» ütles ettekandja, «kuid ülikoolis endas pole sel alal peaaegu midagi tehtud.» Tuleks läbi mõelda asjaajamise ja finantseerimise süsteem ning majandusaparatuuri (varustamine, remont) töö korraldamine. Näib ka, et ülikooli juhtkonna või nõukogu poolt tehtud otsuseid allpool ei teata, seepärast tuleks mõelda ülikoolisisese informatsiooniteenistuse parandamisele.

SÕNAVÕTTUDEST:

V. PALM: On vaja tagada juhtimise stabiilsus, eeskätt teaduskondadele määratud summade jaotamises. Oleks vaja kehtestada ülikoolisisene tšekiraamatute süsteem teaduskondadele.

T. ILOMETS: On täielik segadus remonditööde organiseerimiseks. Puudub igasugune minimaalne arukas juhtimine, rääkimata teaduslikest alustest.

A. BLUMFELDT: Ükski juht ei tohiks tegelda küsimustega, mis on madalamal tema tasemest. Meil puuduvad veel täpsed ametikirjeldused, kus oleksid märgitud ülesanded, kohustused, vastutus, õigused.

L. LOONE: Kes juhib dekanaatide ja kateedrite tööd sisuliselt?

Z. SAAR: Õppeprotsessi juhtimine ja planeerimine on puudulik. Sedasama rõhutati ka S. SMIRNOVI sõnavõtus. Vene filoloogidele jääb vaid kolm päeva nädalas eriainete õpetamiseks, sellestki on soodsamad ajad kinni üleülikooliliste kateedrite käes.

A. RAIK: On halb, kui otsuse tegemisel ei kutsuta arutlusele asjaosalisi. Kirjavahetus ei liigu ülikoolisiseselt normaalselt, üksikud seadused-määrused on omavahel tihti vastuolus.

M. UIBO: Juhtimisprotsessis kasutatakse vähe tehnikat.

OTSUSEST võiks esile tõsta seda, et töötatakse välja TRÜ põhimäärus ning sisekorra-eeskirjad, kus peetaks silmas kõigi juhtimislülide põhifunktsioonide ja võimupiiride piiritlemise vajadust eesmärgiga suurendada allasutuste vastutust ning õigusi küsimuste iseseisval lahendamisel. Eri punktides nähakse ette haldusaparaadi töö parandamist ning kollektiivsete juhtimisorganite (nõukogud, nõupidamised) töö efektiivsuse tõstmist, juhtiva kaadri ettevalmistamist ning finantssüsteemi korraldamist.

Rahvakontrolli töömailt

Uus põhimäärus ja päevaülesanded

19. detsembril 1968. a. kinnitasid NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu rahvakontrolliorganite uue põhimääruse. See põhimäärus erineb eelmisest eriti just rahvakontrolligruppide ja -postide õiguste ja võimupiiride laiendamise osas. Uut põhimäärust kommenteeris ja analüüsis põhjalikult 8. veebruari «Edasis» Tartu linna rahvakontrollikomitee esimees E. Kuld. Arvestades seda, et praegu käib TRÜ teaduskondade ja suuremate allasutuste rahvakontrolligruppide ja osaliselt ka -postide moodustamine, on vaja mõningaid põhimomente lähemalt tutvustada, eriti et rahvakontrolli põhimäärus pole veel trükisõnas massitiraažis ilmunud. (Igale teaduskonnale ja suurematele allasutustele on põhimääruse eksemplar siiski kättesaadavaks tehtud.)

Mõni sõna rahvakontrolliorganite põhiülesannetest, õigustest ja struktuurist. Rahvakontrolli tegevuses on peamine aidata partei- ja riigiorganitel süstemaatiliselt kontrollida partei ja valitsuse direktiivide täitmist nõukogude, majandus- ja teiste organisatsioonide poolt, täiustada kommunistliku ülesehitustöö juhtimist, võidelda majanduse igakülgse tõusu, riikliku distsipliini ja sotsialistliku seaduslikkuse kindlustamise eest.

Rahvakontrolliorganid rajavad oma töö avalikkuse põhimõttele — reeglina tehakse kontrollimise tulemused ja tarvituselevõetud abinõud teatavaks vastava asutuse, ettevõtte vm. kollektiivile. Oma tegevusest annavad rahvakontrolligrupid ja -postid perioodiliselt aru partei ja nõukogude organitele ning töötajate kollektiividele, kelle poolt nad on valitud.

Rahvakontrolliorganite süsteemi aluseks on rahvakontrolligrupid ja -postid.

«Rahvakontrolligrupid ja -postid korraldavad vajaduse korral kontrollimisi, reide ning ülevaatusi ettevõtetes, kolhoosides, asutustes ja organisatsioonides, võtavad osa nendest kõrgemalseisvate organite poolt läbiviidavatest tootmis- ja finantsmajanduslikku tegevuse kontrollimistest ja revisjonidest; omavad õigust tutvuda dokumentide ja materjalidega, mis iseloomustavad olukorda kontrollitavatel objektidel, kuulata ära isikute seletused, kes on süüdi tootmisplaanide ja -ülesannete mittetäitmises ning võimaldasid riikliku distsipliini rikkumisi, bürokratismi ja asjaajamisega venitamist, ebamajanduslikkust ja kuritarvitusi; avaldada süüdiolevatele isikutele ühiskondlikku laitust, kohustada neid esinema kollektiivi ees informatsiooniga abinõudest, mis võetakse tarvituselе puuduste kõrvaldamiseks, anda asjad läbivaatamiseks üle seltsimehelikele kohtutele.

Rahvakontrolligrupid ja -postid tõstatavad administratsiooni, kollektiivi, partei- ja teiste ühiskondlike organisatsioonide ees küsimusi, mis tulenevad kontrollimisest, muu hulgas ka küsimusi nende töötajate vastutuselevõtmisest, kes on süüdi ühtede või teiste puuduste esinemises.

Ettevõtete, kolhooside, asutuste ja organisatsioonide juhtijad on kohustatud osutama rahvakontrolligruppidele ja -postidele igakülgset abi, läbi vaatama nende ettepanekud ja soovitused ning võtma tarvitusele vajalikud abinõud avastatud puuduste kõrvaldamiseks. Grupid ja postid kontrollivad, kuidas nende ettepanekuid ja soovitusi ellu viiakse, ning teevad kontrollimise tulemused teatavaks töötajate kollektiividele. Vajaduse korral pöörduvad rahvakontrolligrupid ja -postid oma tegevusest tulenevates küsimustes partei-, nõukogude ja majandusorganite ning rahvakontrollikomitee poole.»

Rahvakontrolligruppide ja -postide liikmed valitakse kaheks aastaks **töötajate kollektiivide koosolekutel**, seal aga, kus tootmistingimuste tõttu ei ole võimalik kokku kutsuda üldkoosolekut — kollektiivide esindajate konverentsidel.

Rahvakontrolligrupi üldkoosolek valib lahtisel hääletamisel esimehe, tema asetäitjad, vajaduse korral ka grupi büroo, moodustab sektorid jne., kinnitab tööplaani, arutab läbi tähtsamate kontrollimiste tulemused ja töötab nende alusel välja ettepanekud ja soovitused.

Ettevõtte (asutuse, kolhoosi jm.) rahvakontrolligrupp kontrollib kogu ettevõtte tööd, juhib gruppide ja postide tööd allasutustes.

Rahvakontrolligrupid ja -postid töötavad ettevõtetes, asutustes jm. parteiorganisatsioonide ja vastavate rahvakontrollikomiteede (meil Tartu linna rahvakontrollikomitee) juhtimisel.

Lähtudes uue põhimääruse ideest suurendada rahvakontrolli osatähtsust ja efektiivsust reorganiseeritakse senised teaduskondade ja suuremate allasutuste rahvakontrollipostid rahvakontrolligruppideks. Väiksemate allasutuste juurde moodustatakse aga rahvakontrollipostid.

TRÜ rahvakontrolli süsteem kujuneb järgmiseks: kõige kõrgemaks organisatsiooniliseks üksuseks on TRÜ rahvakontrolligrupp, millel on esimees, esimehe asetäitja, sekretär. Grupi ülejäänud liikmed on jaotunud kolme sektorisse — õppetöö, teadusliku töö ja administratiiv-majanduse sektorisse. Igal sektoril on esimees, kes organiseerib vastava sektori tööd. Grupi esimees, esimehe asetäitja ja sekretär ning sektorite esimehed moodustavad rahvakontrolligrupi büroo.

TRÜ rahvakontrolligrupp juhib kaheksa teaduskonna rahvakontrolligruppide, TRÜ Teadusliku Raamatukogu rahvakontrolligrupi ning administratiiv-majandusosakonna rahvakontrolligrupi tööd.

Milliste küsimustega on TRÜ rahvakontrolligrupp tegelnud 1967/68. õ.-a. ja millised küsimused

(Järg 4. lk-lt)

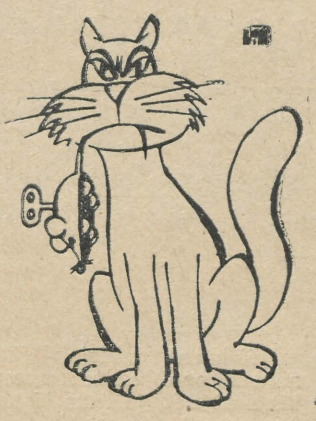

(«Zeit im Bild»)

Olukorraga leppimine pole õigustatud

ÜTÜ nõukogu otsus hakata tegutsema ka väljaspool konverentsi aegu realiseeriti esimest korda 16. aprillil. Vaba mõttevahetuse korras arutati siis Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu praegust olukorda, kohal olid ka teaduskonna esindajad.

Teaduskond on suur ja paljude erialadega, millele lisandub ülikooli läbilõikes kõige suurem pedagoogiline haru. Sellest siis tuleneb spetsiifilisusega arvestamine, kui tahame rääkida teadusega tegelemisest.

Praegu on nii, et tõmbab mõne ala populaarsus ja siis on ringi ümber suur flirtijate hulk — tõsine suhtumine aga kannatab.

Järgmisena räägiti kateedrist ja õppejõudude suhtumisest. Ülekaalus olid mustad toonid — kateeder on kateeder! Tihti austatakse ainult tuupimist ja kuskil III kursuse paiku on äkki kateedril vaja neid, keda vahepeal mitmes instantsis «töödeldud» puudumiste pärast igavatelt loengutelt. Nende loengute ajal aga tegi tudeng vahest seda tööd, mille pärast teda nüüd kiita tahetakse ja konkursile esitatakse!

Kateedrites valitseb ülearu rahulik ja leebe meeleolu ning omal käel tegutsemiseks peab olema väga julge, arvestades ka reaalse vastuseisuga. Ollakse ju liigselt harjutud vanaviisi mõtlema. Eriti sügav rahu valitseb võõrkeelte kateedris. (Võõrkeelte õpetamise puudulikkus ilmnes ka ELKNÜ TRÜ Komitee poolt korraldatud ankeedist.) Alati on olnud raskusi finantsküsimustega. Kui on raha vaja õppeekskursioonideks, siis tuleb piltlikult öeldes kerjakotiga mööda ametiühingut, kateedreid ja õppeosakonda rännata — ehk saab? Tugevat nõukogu oleks vaja, et seda ja kõiki neid päris valusaid asju lahendada. Käega lüüa ei tohi ja samal aja tuleb teada, et tänapäeval ainuüksi hea tahtega midagi ei saavuta.

R. VALING

Mis on UDK?

Kõik Nõukogude Liidus tehtavad teaduslikud tööd kuuluvad riiklikule registreerimisele üleliidulises informatsioonikeskuses. Vastavale keskusele esitatavad teaduslike tööde temaatilised kaardid ja referaadid peavad olema varustatud UDK (universaalse detsimaalklassifikatsiooni) indeksiga. Paljud ülikooli töötajad on pöördunud Teadusliku Raamatukogu poole konsultatsiooni saamiseks indekseerimisel. Seoses sellega toimub 28. aprillil k. a. kell 15 TRÜ Nõukogu saalis nõupidamine, kus TRÜ teadusliku uurimistöö sektori juhataja E. Kaitsa annab ülevaate teaduslike tööde temaatiliste kaartide ja referaatide esitamisest üleliidulisele informatsioonikeskusele ja TRÜ Teadusliku Raamatukogu kataloogimisosakonna juhataja H. Kapsta tutvustab universaalset detsimaalklassifikatsiooni (UDK) ning indekseerimise metoodikat.

Möödunud nädalal jätkati mitmel pool südantkosutavaid kõnelusi ÜTÜ ja tema lõppenud konverentsi ümber. ÜTÜ-d ennast turgutasid küll rohkem konverentsijärgsed teaduslikud üritused: tundub, et meedikute oma (tõsi, vabariikide-vaheline) ületas vähemalt vormilisest küljest «suure» konverentsi.

ÜTÜ ja teadusliku tegevuse vähese populaarsuse üle kurtjad võinuksid tulla sotsioloogia sektsiooni istungeile, mis ka möödunud nädalal ära peeti. Osavõtjaid üle 100, suuremalt jaolt Ajaloo-Keeleteaduskonnast esindatud, muuhulgas veel TA Ajaloo Instituut, EPA, ELKNÜ Tallinna Linnakomitee, komsomoliklubi «Astra»), 12 ettekannet (kuue osakonna üliõpilastelt + külalistelt), küsimusi igale esinejale — polnud märgata seda tendentsi suhtumises ÜTÜ-sse, mida meie ajalehe üleelmises numbris iseloomustati nii: «Huvi — passiivsus — nüüd lausa vastuseis». Ka sektsiooni töö edasilükkamine õigustas end: kuulama said tulla needki, kes oleksid muidu olnud seotud teiste sektsioonidega, ja selliseid oli kaugelt rohkem kui üks.

ÜTÜ olukorra radikaalset muutmist on ammu nõutud. Probleem aga näib olevat laiem ja mitte ainult ÜTÜ-s endas. Alustada võiks ehk sellest, et tunda huvi, mis paneb näiteks arvukalt sotsioloogiahuvilisi sõna otseses mõttes jooksma järele mõnele õppejõule, õppima seda teadust olukorras, kus puuduvad kateedrid, eriharud, selged perspektiivid pärast ülikooli lõpetamist. Mis sunnib tihtipeale vabatahtlikult kuulama mitmeid kursusi, võtma osa lepingulistest töödest, kirjutama kas- või veel teist kursusetööd?

Tõin näiteks sotsioloogid vaid sellepärast, et nende konverents toimus möödunud nädalal. Nii tehakse muidugi mitte ainult sotsioloogide juures. Ja näib, et asi polegi niivõrd üliõpilastes, kuivõrd selles, mida nad üldse võivad kuskil omandada, mille võrra tunnevad end targemaks saavat.

Kas suudame viia üliõpilase-teadusehuvilise vähemalt õigusse poolest üliõpilase-spordihuvilise tasemele ning anda talle kasvõi oma päeva, ÜTÜ päeva, mille kaudu võiks teadust massidesse viia — selle loosungi kõige paremas tähenduses — niisama edukalt kui spordipäeval sporti massidesse? Ehk võtab ka selle asja käsile komsomolikomitee?

P. KENKMANN

Virumaa — 69

On selgunud lõplikult põhilised andmed Virumaa (endine Põhja-Eesti) regiooni kohta.

Regiooni suurus on ca 140—170 inimest ja ta jaguneb 7 rühmaks (Pirita, Kloostrimetsa, Haljala, Aravuse, Põlula, Narva-Jõesuu, Eesti Soojuselektrijaam).

Pole tarvidust juhtida tähelepanu haruldaselt kaunile loodusele, mille keskel paiknevad kõik Virumaa regiooni objektid. Ehitusmalevas on lepingute sõlmimisel teiste komponentide kõrval täiesti võrdväärsena pööratud tähelepanu ka loodusele. Eks pea ju ehitusmalev võimaldama kõige muu kõrval ka lihtsalt puhkust, veidike tagasitõmbumist meie närvilisevõitu elust. Enamik rühmi Virumaal ei nõua, et inimesed peaksid veetma oma malevasuve pliidi ääres — süüa saab sööklas.

Võiks rääkida veel objektidest — näiteks sellest, et Põlulas hakatakse ehitama forellidele. Teeme ringtiike.

Lähemat informatsiooni objektide kohta saab ülikooli komsomolikomiteest, kus kõik vastavad andmed sisalduvad vihikus pealkirjaga «Virumaa regioon».

JAAN SOOTAK,
Virumaa regiooni komissar

Õiglane karistus kurjategijale!

Fan Lingi räpane, inimvaenulik olemus, selle põhjused ning tagajärjed peavad laia avalikkuse ette toodud saama, täie rangusega tuleb ta vastutusele võtta poliitiliselt kriminaalse maiguga aktide eest!

Elagu Fan Ling kui vapper revisjonismi vastu võitleja! Maha bürokraatia!

Umbes sellised oleksid olnud lühidalt ülevad hüüdlaused, millega RSR-i kohus läheb vastu oma sajandiprotsessile Hiina teemadel.

Siinkohal peab RSR-press oma kohuseks teada anda, et Fan Lingi (vt. eelmine «TRÜ») muutumine Fau Lingiks pole seotud mitte vaenulike elementide õõnestava ja protsessi nurja ajada lootva tegevusega, vaid pigem on asi hoopis eksitavas trükiveas.

RSR valmistab ette midagi suurt, ilusat. Tudeng, looda, Sinu hallisegaste argipäevade, margariinilõhnaste praekartulite ja kauaoodatud arvestuste eelse ärevuse vahele tungib imeliselt hele valguskiir. Sulle saab osaks midagi toredat, midagi kaunist ja õnnestavalt suurepärast. Tuksugu Su süda rõõmsas aimuses küremini, nooruslikumalt, umbes kui stipipäeva hommikul või nagu ... aga küllap Sa ise tead paremini.

Veel jääb lisada, et mainitud superprotsess leiab kõige tõenäolisemalt aset maikuu algupoolel, et see kohtupidamine on ainulaadne ning erakordne ajaloos, ei muutu aga mitte mingiks lihtlabaseks komejandipidamiseks, ja et RSR võimaldab kõigil asjasthuvitatuil lahkelt osa võtta.

Jälgige reklaami!

Lugupidamisega RSR-press

Möödunud on pool aastat

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni XVI konverents (22. oktoobril 1968) luges oma edaspidise töö aluseks NLKP Keskkomitee otsuse «ÜLKNÜ 50. aastapäev ja noorsoo kommunistliku kasvatamise ülesanded», otsustas jätkata seniste töösuundade elluviimist, mis on suunatud üliõpilaskonna sotsiaalse vastutustunde ja aktiivsuse tõstmisele, üliõpilaste otsustavamale osavõtule neid eluliselt puudutavate küsimuste lahendamisest ja kogu õppeprotsessi organiseerimisest. Teisipäeval möödus konverentsist täpselt 6 kuud. ELKNÜ TRÜ Komitee peab vajalikuks tutvustada üliõpilaskonnale, kuidas on konverentsist möödunud 185 päeva jooksul täidetud konverentsi otsust.

Otsusest on praeguseks lõplikult täidetud või täitmisel:

«3. Suunata komitee tähelepanu vahendite leidmisele komsomolitöö elavamaks ja sisukamaks muutmiseks komsomoligruppides. Uurida komsomoligruppide passiivsuse põhjusi ja arutada seda küsimust komitee pleenumil.»

Käesoleval semestril toimusid, vastavalt ELKNÜ TRÜ Komitee büroo otsusele 14. veebruarist 1969. a., komsomoligruppides koosolekud, kus arutati NLKP KK otsust «ÜLKNÜ 50. aastapäev ja noorsoo kommunistliku kasvatuse ülesanded» ja ÜLKNÜ III pleenumi otsust. Osal neist koosolekuist käisid esinemas komsomolikomitee liikmed ELKNÜ TRÜ Komitee konkreetsetest päevaprobleemidest ja tulevikusuundadest. Arutleti uusi tegevusvorme grupis. 31. märtsil toimus ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenum komsomolitööst gruppides, kus arutati senitehtut ning kavandati uusi plaane võimaluste realiseerimiseks.

«5. Soovitada kursuste komsomoligruppidel pidevalt esitada õppejõududele ja kateedritele oma märkusi ja ettepanekuid jooksva õppetöö kohta ning pärast loengukursuse kuulamist ja eksami sooritamist esitada oma argumenteeritud seisukohad kirjalikult kateedritele. ELKNÜ TRÜ Komiteel taotleda ülikooli parteikomitee ja Õpetatud Nõukogu kaudu nende ettepanekute läbivaatamist ja arvestamist.»

Alates käesolevast aastast tahame korraldada iga kord pärast talvise õppesessiooni lõppemist analüüsi ankeetküsitluste põhjal. Veebruari- ja märtsikuus arutati kõikidel kursustel möödunud sessiooni tulemusi. Need võttis kokku iga osakonna või teaduskonna komsomolibüroo õppesektor, kes esitab kursuste seisukohad ning ettepanekud kirjalikult kateedritele ja dekanaatidele. Iga osakond esitas üksikasjalise aruande ELKNÜ TRÜ Komiteele, kes kandis seisukohtadest ette komitee 31. märtsi pleenumile.

ELKNÜ TRÜ Komiteel on plaanis kokkuvõte kursuste ettepanekutest esitada läbivaatamiseks ülikooli kõrgematele instantsidele (Õpetatud Nõukogule ja EKP TRÜ Komiteele).

«7. Pidada komsomolikomitee peaülesandeks üliõpilaste ideelist kasvatamist, nende revolutsioonilise entusiasmi suurendamist, võitlust apoliitilisuse ja skeptitsismi vastu. Ideoloogiasektoril jätkata jõupingutusi üliõpilaskonna operatiivseks ja tõetruuks informeerimiseks nii komitee tegevusest kui ülikoolivälistest probleemidest. Jätkata üliõpilaste suhtumise suunamist ja kujundamist mitmesugustesse sotsiaalseisse probleemidesse ning võimaluste otsimist selle suhtumise väljendamiseks ning temaga arvestamise nõudmiseks. Püüda leida efektiivsemaid töövorme laiade üliõpilaskihtide poliitilise mõtlemisvõime ja sotsiaalse vastutuse suurendamiseks.»

Üliõpilasi on püütud tõetruult ja operatiivselt informeerida ülikooli ajalehe, komitee ja teaduskondade informatsioonikoosolekute, informatsioonilehe ja Kääriku seminaride abil. Käesoleval semestril lisandusid nimetatule veel komsomolikomitee liikmete esinemised kursuste koosolekutel.

Üliõpilaste ideelist kasvatust on suunatud lektooriumide, kohtumiste, klubide jms. kaudu.

13. veebruaril toimus kohtumine Eesti NSV Noorsoo-organisatsioonide Komitee vastutava sekretäri K. Põdraga (teemal «Välisturismi probleemidest») ja 14. aprillil ajakirja «Noorus» toimetuse loomingulise kollektiiviga.

Tsüklist vene revolutsioonilise liikumise ajaloo kohta on toimunud kaks loengut.

Rahvusvaheliste Suhete Ringi suure ringi koosolekutel käesoleval õppeaastal on arutatud USA, Indoneesia, Lääne-Berliini, Jaapani küsimusi.

Vastavalt üliõpilaste ettepanekutele on RSR-i liikmed esinenud kursustel välispoliitilise informatsiooniga. Ajaloo-Keeleteaduskonna I kursustel on loodud regulaarne välispoliitilise informatsiooni süsteem (iga kursuse juurde on kinnistatud lektor).

«8. Tõsta ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» ideelis-poliitilist taset, muutes ta tõeliseks üliõpilaskonna tribüüniks. Selleks tugevdada ajalehe toimetust komsomoliprobleeme põhjalikult tundva kaadriga.»

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni peamisi probleeme käsitlevaid materjale publitseeritakse järjepidevalt TRÜ ajalehes. Nimetagem siin 1968. a. sügisel ilmunud rubriiki «50», 1967. a. sügisest ilmuvat rubriiki «ELKNÜ TRÜ Komitees», k. a. märtsikuus alustatud rubriiki «Oma mätta otsast», ülikooli komsomolikonverentside ja -pleenumite materjalide avaldamist ajalehe veergudel. ELKNÜ TRÜ Komitee on pidanud oluliseks diskussiooniliste materjalide avaldamist ajalehes (arutlused noorsoo ideaalide üle, mõttevahetus ühiselamuprobleemidest jne.).

«10. Pöörduda ELKNÜ Keskkomitee poole palvega taotleda perspektiivplaanis oleva TRÜ ühiselamu ehituse kuulutamist vabariigi komsomoli löökehituseks.»

Vastavasisulise palvega on kõrgemalseisvate instantside poole pöördutud ja seda on uue ühiselamu ehitamise planeerimisel arvestatud. Komsomolikomitee delegatsioon külastas selles küsimuses vabariigi valitsuse juhtivaid töötajaid ja kohtas kõikjal mõistvat suhtumist.

«11. Aidata igati kaasa EÜE ehitusalasele ja poliitkasvatustööle. Komiteel kaaluda koos EÜE keskstaabiga Maarjamõisa kliiniku ja teiste ülikooli objektide võtmist EÜE ehitusobjektiks 1969. a. suvel.»

Kui möödunud suvel käis EÜE-s TRÜ-st esinemas 11 lektorit üle 40 loenguga, siis tänavu kavatseb ülikooli komsomolikomitee seda tööd paremini korraldada.

Poliitkasvatustöö küsimusi EÜE-s arutati TRÜ komsomolikomitee ideoloogiasektori 17. aprilli istungil ja 25. aprillil bürool. ELKNÜ TRÜ Komitee kavatseb korraldada EÜE rühmakomandöridele TRÜ-st ettevalmistavaid poliitseminare. Mitmed ELKNÜ TRÜ Komitee liikmed (Siim Kallas, Eimar Rahumaa, Ülo Kaevats, Toivo Kuldsepp, Priit Järve, Adalbert Tšik jt.) kuuluvad EÜE-69 juhtiva kaadri hulka; komitee liige Toomas Tromp on Eesti Õpilaste Töömaleva komandöri asetäitja, Rein Kiis ja Rein Prank on EÖT rühmakomandörid.

21. aprilliks oli TRÜ-st laekunud ligi 280 sooviavaldust EÜE-sse.

«12. Parandada komsomolitööd vene osakondades, sidemeid eesti ja vene rahvusest komsomoliaktiivi vahel ning vene osakondade üliõpilaste informeerimisest ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevusest. Selleks seada sisse täiendav komitee mittekoosseisulise sekretäri ametikoht. Arutada komitee pleenumil probleeme, mida toob kaasa paljudest eri rahvustest üliõpilaste koosõppimine TRÜ-s.

Alates 22. oktoobrist 1968. a. on ELKNÜ TRÜ Komitees sisse seatud mittekoosseisulise sekretäri ametikoht, kelle otseseks ülesandeks on juhtida internatsionaalset kasvatustööd. Komitee laiendatud pleenumil 18. detsembril 1968. a. arutati internatsionaalse kasvatustöö probleeme TRÜ-s ja võeti vastu üksikasjaline otsus.

Ajalehes «TRÜ» ilmub venekeelne lehekülg, mille eesmärgiks on vene õppekeelega osakondade üliõpilaste parem kurssiviimine ülikooli eluga. Veebruarikuus toimus vene õppekeelega üliõpilastele informatsioonikoosolek, kus esinesid ELKNÜ TRÜ Komitee sekretärid. Komitee põhilisi informatsioonilisi materjale antakse välja nii eesti kui ka vene keeles.

«13. Töötada osakonniti välja ürituste plaanid sidemete tugevdamiseks vilistlastega. Pidada vajalikuks alalise vilistlaste koondise loomist.»

Mitmel korral on seda probleemi arutatud koos teaduskondade komsomoliaktiiviga. Tartu V üliõpilaspäevade ajal kavatseb ELKNÜ TRÜ Komitee ühe päeva pühendada vilistlastele (nn. «lahtiste uste päev»), mil viimased kohtuksid õppejõudude ja üliõpilastega.

Soovitame kõigil tutvuda ka Matemaatikateaduskonna kogemuste-

Tartu ülikool ja esimene eesti üldlaulupidu

Käesoleva aasta juunis korraldame järjekordse üldlaulupeo, seejuures tähistame oma väärtusliku kultuuritraditsiooni 100-aastast juubelit. Sel puhul sobib meenutada, et ka tolleaegne Tartu ülikool oli mõningal määral seotud esimese eesti üldlaulupeoga.

Laulupeo korraldajaks oli «Vanemuise» lauluselts, mis asutati 1865. aastal. Seltsi liikmeskonda kuulusid ka mitmed eesti rahvusest haritlased (J. Hurt, C. R. Jakobson, L. Koidula) ning üliõpilased (J. Mielberg, H. Rosenthal jt.), kes olid kaastegevad peamiselt populaarteaduslike kõnede pidajatena. Kui «Vanemuine» hakkas laulupidu ette valmistama, siis rakendati mõned üliõpilased komisjonides tegevusse, samuti kutsuti neid «peomarssalitena» korrapidajateks. Pärast laulupidu nurises J. V. Jannsen siiski üliõpilaste vähese osavõtu üle.

Esialgu vaieldi veel laulupeo koha pärast — kas teha seda Tallinnas, Viljandis või Tartus. Viimase kasuks kõneles muuseas argument, et Tartus «sepitseti intelligentsi nii eesti rahvale kui kogu Baltikumile». Kaasa rääkis ka asjaolu, et Tartus leidus erakorterites palju üliõpilastube, mis suvevaheajal seisid tühjadena ja võisid kasutusele tulla lauljate majutamisel. Leidus ka vastuargumente: tolleaegsed üliõpilased, kes enamuses pärinesid balti saksa kõrgematest kihtidest, suhtusid vaenulikult eesti rahva algatustesse ja oleksid vist laulupeole võinud takistusi teha, isegi kokkupõrkeid provotseerida. Seepärast anti riigiasutiste poolt laulupeo korraldamiseks luba tingimusega, et pidu võib pidada ainult ülikooli õppetöö vaheajal, s. o. suvel. Laulupidu peetigi juunikuu teisel poolel, kui üliõpilased olid enamuses linnast lahkunud, ja kardetud vahejuhtumised

jäid sellelt poolelt tulemata. Oli ka muid põhjusi, miks laulupidusid peeti ja peetakse tänapäevani südasuvel.

Tartu ülikoolist saadi laulupeole hulga abi. «Vanemuise» seltsis tegutses selle algusest peale ülikooli eksekuutor (majandusala juhataja), eesti päritoluga A. Eschscholtz, kelle ametkorteris Toomeorus «Vanemuise» selts lühikest aega isegi ualust leidis. Eschscholtz võttis väga aktiivselt osa laulupeo eeltöödest, eriti majanduslikest asjaajamistest. Arvatavasti tema eestkostel saadi laulupeo ilmaliku kava eelproov pidada ülikooli maneežis, kus oli «liiva kas või põlvini», mis ei seganud siiski lihtsaid maamehi laulmast. Vaimuliku kava proov peeti Maarja kirikus, ent ilmalikke laule ei tohtinud «pühakojas» harjutada! Maneež asus ülikooli peahoone taga, umbes praeguse võimla kohal. Väga olulist muusikalist abi saadi ülikooli muusikaõpetajalt F. Brennerilt, (fotol) kelle kompositsioone võeti laulupeo kontserdikavasse ja kes seadis mõne laulu meeskooridele, mis aitas korvata repertuaaripuudust. Vajati ka Brenneri kui vilunud muusikamehe nõuandeid. Ühes pidukõnes avaldati talle tänu. Tema muusikaline tegevus Tartu Ülikoolis vääriks eraldi uurimist.

Ülikooli juhtkond ja tähtsamad õppejõud, kes olid peaaegu eranditult balti sakslased, suhtusid üsna tagasihoidlikult madalaks põlatud eesti rahva julgesse üritusse. Laulupeo ajal pühitseti Tallinnas suurejooneliselt sealse toomkooli 550-aastast juubelit ja balti-saksa koorekiht tõttas sinna, võib-olla kasutades seda sobiva ettekäändena eestlaste peolt puudumiseks. Teiselt poolt püüdis balti-saksa ajakirjandus väita, et ka kõrgemad kihid võtsid arvukalt osa eestlaste peost, mis tähendavat endiste vaenulike rinnete lähenemist teineteisele. Faktid kõnelevad aga teist keelt: Ungari keeleteadlane P. Hunfalvy sõitis Tartusse, et kohata siin muuseas ka ülikooli tähtsamaid teadlasi, ent oma imestuseks ei leidnud ta peaaegu kedagi kohalt, sest enamik oli sõitnud Tallinna. Ainult keeleteadlane L. Meyer, kes oli riigisakslane ega austanud eriti kohalikke traditsioone, oli kohale jäänud ja tundis rõõmu toredast peost.

Laulupeo avamine toimus ülikooli territooriumil, raamatukogu otsas

(Järg 4. lk.)

Постановление пленума комитета ЛКСМЭ ТГУ от 31 марта 1969 года

«О мерах по улучшению комсомольской работы в группах.»

Расширенный пленум комитета ЛКСМЭ ТГУ, заслушав доклад секретаря комитета тов. С. Эндре и выступления, отмечает, что в соответствии с решением XVI конференции организации ЛКСМЭ ТГУ комитет добивался активизации деятельности комсомольских групп, занимался исследованием причин общественной пассивности и поиском новых форм работы.

В большинстве групп проведены обсуждения постановления ЦК КПСС «50-летие ВЛКСМ и задачи коммунистического воспитания молодежи» и решений 3-го пленума ЦК ВЛКСМ.

Следует считать удавшимся проведение анализа результатов сессии в группах на основе специально выработанных анкет. Заметно участились выступления секретарей и членов комитета ЛКСМЭ ТГУ в комсомольских группах. Бюро комитета ЛКСМЭ ТГУ заслушало отчеты секретарей некоторых бюро отделений об их работе. В то же время надо признать, что работа в группах остается слабейшим звеном в деятельности комсомольской организации ТГУ. Часть комсомольцев стоит в стороне от дел всей организации, недостаточна связь комитета с группами, не на должном уровне находится и взаимный обмен информацией. Организационный контроль над работой в группах оставляет желать лучшего.

Учитывая вышесказанное, расширенный пленум комитета ЛКСМЭ ТГУ постановил:

1. Обязать секретарей комитета С. Эндре, П. Вихалемма, К. Морна, Е. Голикова и заведующего учебным сектором Ю. Рейн добиться использования в организации учебной работы всех выводов и предложений, вытекающих из проведенного анализа результатов зимней сессии. Для этого:

а) Обязать учебный сектор полностью закончить к 10 апреля подведение итогов по анализу учебной работы и проследить вместе с секретарями отделений за тем, чтобы обо всех выводах и предложениях были поставлены в известность соответствующие деканаты и кафедры.

б) Обязать комсомольские бюро отделений провести совместные заседания представителей комсомола, деканатов и кафедр по обсуждению результатов этого анализа.

в) Секретарям комитета ЛКСМЭ ТГУ доложить итоги анализа результатов сессии парткому и ученому совету ТГУ.

2. От всех комсомольских групп потребовать строгого выполнения устава ВЛКСМ о регулярности проведения собраний. Для этого:

а) Обязать секретарей отделений регулярно отмечать в планах работы групп, хранящихся в комитете, ход их действительного выполнения. Контроль за выполнением этого пункта возложить на заместителя секретаря комитета ЛКСМЭ ТГУ.

б) Обязать комсомольские бюро отделений в течение семестра заслушивать отчеты всех группоргов об их работе и оценивать эту работу.

в) Обязать бюро комитета ЛКСМЭ ТГУ в течение семестра заслушать не менее 6-и группоргов об их деятельности.

3. Добиться согласованности между планами работы групп, отделений и комитета. Для этого:

а) В течение 1-й декады каждого семестра составлять и распространять в группах планы работы комитета.

б) Требовать представления комитету планов работ групп и отделений ежегодно к 18 октября и 24 февраля.

в) Обязать комсомольские бюро отделений проводить обсуждение и утверждение планов работ групп до их представления комитету ЛКСМЭ ТГУ.

4. Обязать секретарей комитета и членов бюро посещать не менее раза в месяц собрания групп и вести соответствующий учет этому в комитете.

5. Обязать бюро комитета ЛКСМЭ ТГУ привлекать к строгой ответственности тех группоргов, членов бюро и секретарей, которые отсутствуют на обязательных для них собраниях, без причины затягивают выполнение комсомольских поручений, не сдают своевременно в комитет членские взносы.

6. Добиваться постоянного улучшения содержательности комсомольской работы в группах. Для этого:

а) Утвердить как приложение к решению пленума методическое письмо группам.

в) Начиная с 1 сентября 1969 года требовать планы работ бюро отделений (кроме планов работы отделения в целом). Указать секретарям отделений на необходимость оформлять протоколы заседаний бюро (в виде решений).

7. Рекомендовать каждой группе устанавливать постоянные связи с одним из предыдущих выпусков своего отделения (встречи и беседы о проблемах, связанных с жизнью и работой специалистов с высшим образованием, об организации учебной работы и о возможностях ее улучшения, приглашение выпускников на лекции и семинары и т. д.).

8. Обязать идеологический сектор издать серию методических пособий о работе в группах (примерные планы работ, организационная сторона комсомольской работы, опыт лучших групп и т. д.).

9. Обязать секретарей отделений основательно ознакомиться с перспективными планами воспитательной работы партийных организаций своих отделений.

10. Обязать секретариат комитета ЛКСМЭ ТГУ гарантировать быстрое доведение до всех групп материалов пленума (решение и методическое письмо).

Ученые в общественной жизни

А. Эйнштейн

В эти дни празднуется 90-летие со дня рождения Альберта Эйнштейна. Авторитет его как общественного деятеля ничем не уступал научному. Мы приводим выдержки из его статьи 1940 года «Наука и свобода» («Собрание научных трудов», т. IV. Изд-во «Наука». М., 1967).

1940 год

На первый взгляд свобода и наука не связаны между собой слишком тесно. Во всяком случае, свобода может отлично существовать и без науки, т. е. существовать в той мере, в какой может жить без науки человек с его врожденным стремлением к познанию. Но что значит наука без свободы?

Человеку науки прежде всего необходима духовная свобода, ибо он должен пытаться сбросить с себя оковы предрассудков и, какой бы авторитетной ни была уставовившаяся концепция, постоянно убеждаться в том, что она остается верной и после появления новых фактов. Поэтому интеллектуальная независимость для ученого-исследователя является самой насущной необходимостью. Но и политическая свобода также чрезвычайно важна для его работы. Он должен иметь возможность высказывать то, что считает правильным, и это не должно сказываться на его материальном положении или ставить под угрозу его жизнь. Все это совершенно ясно, если речь идет об исторических исследованиях, но является также и жизненно важной предпосылкой всякой научной деятельности, как бы далека она ни была от политики. Если некоторые книги запрещены и становятся недоступными потому, что политическая ориентация или национальность их автора неугодна правительству, как это часто бывает в наши дни, исследователь не сможет найти достаточно прочное основание, на которое он мог бы опереться. А как может стоять здание, если у него нет прочного фундамента?

Ясно, что абсолютная свобода представляет собой идеал, который нельзя реализовать в нашей общественной и политической жизни. Но все люди доброй воли должны стремиться к тому, чтобы способствовать усилиям человечества, направленным на все более полное осуществление этого идеала.

(из статьи «Наука и свобода», стр. 239)

Наша хроника содержит заметки о работе трех секций конференции.

Студенческая научная конференция ТГУ

СЕКЦИЯ СОЦИОЛОГИИ

Секция социологии заседала 17 и 18 апреля. О работе секции мы попросили рассказать ее руководителя Я. Аллика, студента четвертого курса отделения истории.

В течение пяти лет ведутся социологические исследования в Тартуском университете, четвертый год в составе Студенческой научной конференции работает секция социологии. Главной, пожалуй, особенностью в работе секции является то, что в университете до сих пор нет ни кафедры, ни отделения социологии, исследования проводят отдельные преподаватели — энтузиасты: Ю. Воглайд, М. Титма, П. Когер и др. Их ученики и составляют основной костяк секции, большая часть сообщений подготовлена ими.

Другая особенность: для многих докладчиков социология отнюдь не является основной специальностью; в работе секции приняли участие студенты четырех факультетов ТГУ: медики, математики, юристы, историки и филологи, а также гости из Ленинграда и Риги, трое из которых выступили с сообщениями.

Научный уровень студенческих работ по социологии в ТГУ год от года становится выше. Студенты — не только участники многих исследований, проводимых лабораторией социологии ТГУ, но и принимают участие в разработке программ исследований.

Показателен интерес к работе секции социологии. На заседаниях присутствовали представители Таллинского и Тартуского горкомов комсомола, Института истории АН ЭССР, таллинского комсомольско-молодежного клуба «Астра» и т. д.

Общий интерес вызвало сообщение студента пятого курса математического факультета ТГУ М. Ланина «Об одной модели заинтересованности». Автор попытался решить проблему определения математическими методами оптимальных размеров газеты, учитывая фактор заинтересованности. Научный руководитель секции Ю. Воглайд отметил, что результаты, полученные М. Ланиным, выходят далеко за пределы студенческой работы.

Лучшим на секции был признан доклад историка пятого курса ТГУ П. Кенкмана «Некоторые проблемы социализации». Докладчик дал обстоятельный обзор иностранной, главным образом американской, литературы по названной проблеме, наметил пути марксистского подхода в исследовании ее.

Студент медицинского факультета Л. Энтсик доложил о результатах проведенного им опроса «О сексуальных знаниях студентов ТГУ». Опросом были охвачены студенты первого и последнего курсов трех факультетов университета. Надо отметить, что всю работу по составлению анкеты и сбору данных Энтсик провел самостоятельно.

В заключение хочется отметить, что уровень многих студенческих работ уже сейчас позволяет достаточно успешно применять полученные результаты на практике.

СЕКЦИЯ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ.

Деятельность секции русской литературы занимала видное место на проходившей в конце марта Научной студенческой конференции ТГУ:

Тематика докладов, представленных нашими гостями и студентами ТГУ, была разнообразна, но, как отмечали и многие из тех, кто присутствовал на студенческих конференциях в Тарту прошлых лет, работа секции русской литературы в 1969 году специфична тем большим вниманием, которое уделялось изучению различных аспектов структуры поэтической речи, в частности — метрики русского стиха. Доклады студентов из признанных научных центров (Ленинград — А. Беззубов, «О пятисложнике А. Кольцова»; Москва — И. Колобродов, «Психологические, формальные и семиотические аспекты поэтических текстов»), из университетов и пединститутов, которые впервые приняли участие в работе нашей секции (Смоленск — Л. Маллер, «Об экспрессивном ореоле трехстопного пеона 3-го»; Донецк — О. Стаховский, «О внешнем и внутреннем вокализме стихотворения Ф. Тютчева «Я очи знал . . .»), Тартуского университета (Л. Сперанская, «Полиметрические композиции П. Катенина») подчеркивают общую тенденцию к «оживлению» в советском стихововедении последних лет. Не все перечисленные доклады бесспорны в методологическом отношении. Об этом свидетельствуют и долгие дискуссии в прениях по некоторым из них. Однако на фоне остальных стиховедческих докладов именно они привлекают внимание своей перспективностью.

Кроме собственно стиховедческих работ, русская поэзия была объектом исследования в плане историко-литературном: Т. Никольская (Ленинград), «О генезисе античных мотивов у В. Брюсова», В. Маричева (Тарту), «К творческой истории «Поэмы без героя» А. Ахматовой»; социологическом: Ю. Гельперин (Москва), «О лирическом герое раннего Н. Тихонова»; и в монографическом анализе поэтического текста: А. Белоусов (Тарту), «О стихотворении И. Бунина «После битвы».

Выступления А. Байбурина (Тарту) «Об одном случае трансформации текста» (был признан лучшим среди тартуских докладов и отмечен медалью конференции), Г. Левинтона (Ленинград) «Семантика стилевой структуры «Сорочинской ярмарки», Л. Пахаревой (Горький) «О внутреннем монологе у Достоевского» и М. Левина (Тарту) «О проблеме циклизации в прозе И. Эренбурга 20-х годов», посвященные изучению художественной прозы, в большей или меньшей степени упрочили впечатление о преобладании «теории» над «историей» литературы на заседаниях секции русской литературы в этом году.

Совместное заседание с секцией русского языка, на котором выступали участники «семиотического» семинара А. Волкова (МГУ) — в обсуждениях не раз убедительно доказывалась несостоятельность концепций научного руководителя докладчиков — только подтверждает нашу характеристику работы секции.

СЕКЦИЯ ФИЗИКИ.

26 марта в 2 часа дня приступила к работе секция физики XXIV студенческой научной конференции ТГУ. Заседание началось выступлением Ю. Бермана, студента II курса нашего университета. Его доклад был посвящен вопросам цветомузыки — одновременному восприятию музыки и света, длина волны которого зависит от тональности и высоты звука. После доклада присутствующие прослушали песню в цветовом сопровождении.

Затем слово было предоставлено С. Рейфману. В своей работе он рассмотрел колебания одномерного кристалла с парой изотопических дефектов. Полученные на этой простой модели результаты могут быть обобщены и на случай реальных дефектных кристаллов.

Следующий докладчик Ф. Соколов говорил о влиянии когерентности лазерного излучения на многофотонные процессы. В случае когерентного излучения кривая вероятности поглощения света электронной системой сглаживается (пропадает осцилляция).

Как наиболее интересный доклад дня надо отметить работу А. Протогенова (Горьковский ГУ) «Экранирование статистического электрического поля при наличии квантования Ландау в полупроводниках и полуметаллах.» Он рассмотрел экранирование статистического электрического поля вырожденным газом, находящимся в квантующем магнитном поле. Меняя величину и ориентацию магнитного поля, оказывается возможным управлять характером экранировки в полупроводниках и полуметаллах. Статья А. Протогенова, посвященная этому вопросу, будет опубликована в майском выпуске ЖЭТФ этого года.

В последующие два дня 27 и 28 марта секция физики продолжила свою работу. Общее внимание привлекли выступления Н. Высокоостровской (Горьковскай ГУ) «К вопросу о влиянии одноосного напряжения на квантовый эффект размеров», З. Горич (Ужгородский ГУ) «Некоторые следствия киральной И(3) х И(3) динамики для векторных и аксиальновекторных резонансов», Л. Шульга «Изготовление проводящего слоя из сульфида меди» а др.

Для работы секции были характерны три направления: аэрозоли, твердое тело и элементарные частицы.

Möödunud on...

(Algus 2. lk.)

ga vilistlaste koondamisel ülikooli ümber ja vilistlaste kokkutulekute korraldamisel.

«14. Uurida viimastel aastatel ülikooli lõpetanute töö- ja elutingimusi, korraldada selles küsimuses komitee pleenum. Argumenteeritud seisukohad esitada koos teiste kõrgemate koolidega ELKNÜ KK-le läbiarutamiseks ja edasiandmiseks vabariigi kompetentseile organeile. Samal ajal rakendada abinõud ülikoolisiseselt likvideeritavate kitsaskohtade lahendamiseks.»

Käesoleval semestril korraldas ELKNÜ TRÜ Komitee teaduskondade komsomoliorganisatsioonide kaasabil ankeetküsitluse ülikooli kolme viimase aasta lõpetanute hulgas nende elu- ja töötingimuste, edasiste perspektiivide, palga suuruse, ühiskondliku töö jms. uurimiseks. Paluti vastata ka küsimustele, mis puudutasid TRÜ-s õpitud ainete taset ja õppetöö korraldust, sealjuures esitasid vastajad omapoolseid ettepanekuid eriala õpetamise edasiseks täiustamiseks. Korraldatud ankeetküsitluse tulemused analüüsitakse läbi ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenumil.

«15. Tugevdada sidemeid teiste kõrgemate koolidega. Laiendada osavõttu Nõukogude Liidu ja rahvusvahelisest üliõpilasliikumisest.»

Ülikooli INTERKLUBI liikmed on käesoleval õppeaastal viibinud Moldaavia RÜ-s, Harkovi RÜ-s, Läti RÜ-s, Vilniuse RÜ-s ja Moskva RÜ-s. Interklubi president Helve Toomla võttis Eesti NSV esindajana osa aprillikuu keskpaiku Moskvas toimunud üleliidulisest nõupidamisest, kus arutati internatsionaalse töö küsimusi.

TRÜ füüsikaosakonna üliõpilased käisid osa võtmas Leningradi RÜ «füüsika päevast», Arstiteaduskonna raviosakonna üliõpilased olid külas Leningradi Međinstituudi üliõpilastel.

ELKNÜ TRÜ Komitee on käesoleval õppeaastal vastu võtnud Leningradi RÜ ja MI, Läti RÜ ja Jerevani MI üliõpilasdelegatsioone. Maipühade ajal viibivad Tartus Moskva II Međinstituudi üliõpilased. ELKNÜ TRÜ Komitee delegatsioonid on tänavu viibinud Ungaris (P. Järve, A. Tšik, Ü. Kaevats) ja Poolas (T. Sutt, Ü. Rein, K.-E. Morna, T. Leito), et laiendada sidemeid välismaa üliõpilastega. Maikuus sõidab Tartusse Krakovi Ülikooli delegatsioon, oktoobris Debreceni Ülikooli üliõpilased.

ELKNÜ TRÜ Komitee lähetab EÜE välisvahetusrühmades välismaale 50 üliõpilast.

Turismibüroo «Sputnik» tuusikutega on komsomolikomitee saatnud tänavu reisima 2 üliõpilast (Inglismaa, Bulgaaria).

Regulaarselt toimub informatsioonivahetus Eesti kõrgemate koolide vahel.

«16. Luua kindlamad sidemed teiste noorsookategooriatega (arvestades TRÜ komsomoliorganisatsiooni spetsiifikat, eriti keskkoolinoortega ja noore intelligentsiga), andes neile jõukohast abi komsomolitöös ja tutvustades ülikooli elu.»

Tugevnenud on sidemed Tartu töölisnoorsooga. Jaanuarikuus toimunud Tartu asutuste-ettevõtete komsomolisekretäride seminarist käisid osa võtmas ELKNÜ TRÜ Komitee liikmed; 8. aprillil toimus ELKNÜ TRÜ Komitee ideoloogiasektori koosolek koos rea Tartu tööstusettevõtete komsomolisekretäridega edasise koostöö perspektiivide arutamiseks.

ELKNÜ TRÜ Komitee moodustas tänavu brigaadid esinemisteks keskkoolides järgmise temaatikaga:

- Tartu Riiklik Ülikoool, tema koht Tartus ja vabariigis; ülikoolis õpitavad erialad;
- TRÜ komsomoliorganisatsiooni põhiprobleemid.

Seni on esinetud Haapsalu, Harju, Valga, Rakvere ja Tartu rajooni abiturientide kokkutulekutel, Rakke Keskkoolis, Tartu V Keskkoolis, Tallinna vene õppekeelega keskkoolide abiturientide kokkutulekul, Kose Keskkoolis, Lähte Keskkoolis, Nõo Keskkoolis ja Järvakandi Keskkoolis.

Ajalehes «TRÜ» avati rubriik «Tee hakul», mis on mõeldud keskkooliõpilastele.

On püütud luua kindlamat sidet loomingulise intelligentsiga.

«17. Pöörduda ENSV kultuuriministri sm. A. Lausi poole palvega tulla vestlema TRÜ üliõpilastega vabariigi kultuurielu aktuaalsetest probleemidest.»

Viimase informatsiooni kohaselt saabub kultuuriminister üliõpilastele külla k. a. 7. mail.

«18. Seada sisse ELKNÜ TRÜ organisatsiooni alaline Kr. J. Petersoni nimeline kirjandusauhind, võttes aluseks konverentsile eesti filoloogia osakonna komsomoliorganisatsiooni poolt esitatud statuudi projekti.»

14. märtsil toimus TRÜ aulas Kr. J. Petersoni kirjandusauhinna (ELKNÜ TRÜ Komitee auhind) esimese väljaandmise pidulik aktus. Auhinna toimkond otsustas anda auhind Eesti NSV rahvakirjanikule Friedebert Tuglasele. Ülikooli delegatsioon külastas F. Tuglast tema kodus Tallinn-Nõmmel ning andis talle üle tammepuust medali ja auhinna-üriku.

«20. Toetada kõigiti üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise ja erialase klubilise tegevuse arendamist, kaaludes selleks eelseisva aasta jooksul kõiki materiaalseid vahendeid.»

Praegu töötavad teaduskondades bioloogide, keemikute ja majandusteadlaste klubid, ELKNÜ TRÜ Komitee juures Rahvusvaheliste Suhete Ring (president R. Ruutsoo) ja Interklubi (president H. Toomla).

Käesoleva aasta aprillikuust töötab komsomolikomitee juures kinoklubi.

«22. Hinnata Tartu IV üliõpilaspäevad kordaläinuks. Juhtida komitee büroo tähelepanu vajadusele analüüsida üliõpilaspäevade läbiviimisel esinenud puudusi ja üksikuid ideoloogiliselt negatiivseid ilminguid, mida taoline suurüritus kaasa tõi.»

Üliõpilaspäevade käigus ilmnenud puudusi arutati ELKNÜ TRÜ Komitee büroo 18. ja 22. novembri 1968. a. istungitel.

On välja töötatud Tartu V üliõpilaspäevade (17.—19. oktoobrini 1969) esialgne plaan. Möödunud nädalal alustas tegevust ülelinnaline V üliõpilaspäevade komisjon, kuhu TRÜ esindajatena kuuluvad allakirjutanu komsomolikomitee sekretärina ja üliõpilaspäevade TRÜ orgkomitee esimees R. Tenson.

«24. Komiteel asuda konkreetse plaani koostamisele V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamiseks, tehes seda kooskõlas TRÜ üldise ürituste plaaniga.»

Komsomolikomitee büroo 24. detsembri istungil kinnitati ürituste plaan Lenini juubeli tähistamiseks. Suuremate ettevõtmistena nimetagem matka korraldamist V. I. Lenini elu ja tegevusega seotud paikadesse (september 1969), spetsiaalse rubriigi avamist TRÜ ajalehes ja teoreetilist konverentsi (1970. a. aprillikuus).

Käesoleval õppeaastal:

- üliõpilaskomsomoli esindajad on lülitunud osavõtuks ühiskonnateadustealaste teaduslike tööde konkurssi. Esitatakse ka komsomoli probleemide uurimise tulemusi.
- ELKNÜ TRÜ Komitee abistab ELKNÜ Tartu Linnakomiteed konverentsi korraldamisel leninlikust juhtimisstiilist (toimub k. a. maikuus).

TÄITMISEL:

«4. Lugeda esmajärguliseks ülesandeks siseorganisatsioonilise distsipliini tõstmist TRÜ komsomoliorganisatsioonis. Saavutada kõigi algorganisatsioonide koosolekute toimumine määratud ajal, liikmemaksude regulaarsem laekumine, täielikum kord komsomoliarvestuses. Komsomolidistsipliini rikkumise eest karistada põhikirja kogu rangusega.»

Siseorganisatsioonilise töö küsimusi arutati ELKNÜ TRÜ Komitee 31. märtsi laiendatud pleenumil, kus võeti vastu üksikasjaline selleteemaline otsus. Pleenum võttis vastu metoodilise kirja TRÜ komsomoligruppidele, see peaks aitama kursustel toimuvat komsomolitegevust aktiviseerida ning komsomolidistsipliini tõsta.

ELKNÜ TRÜ Komitee bürool on 1969. a. arutatud Arstiteaduskonna, farmaatsiaosakonna, bioloogiaosakonna, Kehakultuuriteaduskonna, stomatoloogiaosakonna ja füüsika (pedagoogilise) osakonna komsomolibüroode tööd tänavusel õppeaastal; pidevalt arutatakse komsomolidistsipliini rikkujate personaalküsimusi komitee bürool.

Ent endiselt on TRÜ komsomoliorganisatsioonis suur liikmemaksude võlgnevus (märtsikuus 559 üliõpilast).

Sageli ei esitata ettenähtud ajaks oma tööplaane ELKNÜ TRÜ Komiteele; veel ei täideta ÜLKNÜ põhikirja sagedusega üks kord kuus toimuvate koosolekute osas.

«6. Pidada vajalikuks pidevat komiteepoolset tähelepanu ühiskonnateaduste õppimise ja õpetamise küsimustele. Pidada väga vajalikuks ühiskonnateadustealase konkursi edukat korraldamist ülikoolis. Arvestada üliõpilaste iseloomustamisel nende töö tulemusi ühiskonnateaduste omandamisel.»

Ankeetküsitlus, mis tagas talvise õppesessiooni tulemuste läbiarutamise, andis vajalikke tähelepanekuid ka ühiskonnateaduste õppimise ja õpetamise kohta. On hädavajalik need tulemused, samuti üliõpilastepoolsed ettepanekud läbi arutada koos ühiskonnateaduste kateedrite õppejõududega.

ELKNÜ TRÜ Komitee on propageerinud osavõttu ühiskonnateaduste konkursist, mitmed komitee liikmed võtavad konkursist osa. Peame vajalikuks auhinna võitnud töid tutvustada laiemale üliõpilaskonnale.

«1. Taotleda endiselt ühiselamu sisekorra eeskirjade kooskõlla viimist elu nõuetega vastavalt ELKNÜ TRÜ Komitee poolt väljatöötatud seisukohtadele. Astuda resoluutselt välja kõige selle vastu, mis takistab komsomolile antud õiguste realiseerimist elu korraldamisel ühiselamus.»

Ehkki komitee kontrollib regulaarselt ühiselamunõukogude tegevust ning abistab neid mitmete probleemide lahendamisel, pole tänaseks kaugeltki kõik tehtud üliõpilaste elu paremaks korraldamiseks ühiselamus.

Ühiselamu sisekorra eeskirjade projekt on uuesti esitatud rektoraadile.

TÄITMATA:

«19. Komiteel leida võimalusi üliõpilastele lisateenistuse hankimiseks, vajalike ajutiste töökohtade leidmiseks ja propageerimiseks.»

«21. Kohustada komitee bürood välja töötama konkreetsed abinõud komitee liikmete töö ja õppimise hõlbustamiseks.»

Seisuga 25. aprill 1969 on ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVII konverentsi otsusest seega täidetud 18 punkti, täitmisel 3 punkti ning täitmata 2 punkti.

S. ENDRE,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

Tartu ülikool ja...

(Algus 2. lk.)

asuvas orus, kus praegu tennist mängitakse. See oli poolmetsistunud muruplats pöösaste ja puude keskel, kus üliõpilased oma komersside ajal lõkketuld tegid, õllekaste põletasid ja buršilaule laulsid. Eestlaste laulupidu 800 lauljaga meelitas vähemalt pool Tartu rahvast Toome nõlvadele. «Mägi ja org — kõik olid pidukogudusest täidetud, ja isegi auväärsete toomevaremete kõige kõrgemail müüridel seisid hardad pealtkuulajad,» kirjutati ajalehtedes.

Laulupeo rongkäik möödus ka ülikooli peahoonest ja tegi selle ees peatuse. «Suurkoolile» hüüti võimas hurraa, «sest siin võib nüüd priiusepäevil ka iga agar eesti poeg keelmata täit õpetust saada ja igasse ametisse heita ning oma isamaad ja keisrit teenida.» See oli siiski rohkem vaga soov kui tegelikkus, sest eestlasi pääses veel harva ülikooli. Mõned ülikooli asutised, näit. tähetorn, olid laulupeo puhul lipud välja pannud.

Teise pidupäeva õhtul korraldati pidusöök «Vanemuise» aias, mis asus Tähe tänava ääres, praeguse TRÜ klubi vastas. Auvõõrastena olid kutsutud ka ülikooli esindajad. Paljude tervituskõnede hulgas tõstis loodusteaduse üliõpilane J. Mielberg (pärastine Tbilisi observatooriumi direktor) klaasi Tartu Ülikooli ja teiste õppeasutiste tervise. Rektor G. v. Oettingen, baltisaksa aadlik, kohal ei viibinud, ent saatis tervitustelegrammi.

Esimene laulupidu kestis kolm päeva. Kui mõnel lauljal jätkus veel huvi ja energiat jääda neljandaks päevaks Tartusse, siis võis ta linnas ringi liikuda ja nõnda said «Tartu linna imelikumad asjad, iseäranis universiteedi hoonetes ära vaadatud». Et eesti talupojal oli huvi tekkinud ka teaduse vastu, seda olevat näidanud «meie ülikooli kabinettide ja raamatukogude hoolas külastamine,» kirjutati tolleaegses ajakirjanduses. **R. PÕLDMÄE**

NB! Tohtrid!

Suvetööde üks tähtsamaid ehitusobjekte on sel aastal Maarjamõisa uus haigla. Haigla valmimise tähtaega on korduvalt edasi lükatud. Ehitusmehed loodavad meilt tõhusat kaasabi. Eriti oodatakse poisse, kuid ühte-teist kergemat leidub ka tüdrukutele.

Lähematel päevadel ilmub suvetööde staabi metoodiline juhend, sealt saab täpsemat informatsiooni vahetuste aegade ja töötingimuste kohta. Eelmisel aastal pahandati, et teenistus olevat olnud liiga väike. Põhjus oli halvas organiseerimises: tudengite tubli töö tõttu ei suutnud ehitajad neile alati külladaselt tegevust leida. Sel aastal seda viga enam ei tehta. Ameti saavad kõik, ka need, kel veel puuduvad erialased kogemused.

Ja veel: nädala lõppu on teil võimalik meeldivalt veeta Vellavere spordibaasis.

Arstiteaduskonna esimeste kursuste tudengid! Kui tekib küsimus, millist suvetööde objekti valida, otsustage kindlasti Maarjamõisa kasuks! Siis on kindel, et juba teie saate oma praktika läbi viia uues haiglas.

Tuletame meelde!

Ajakiri «Krokodill» kuulutas välja teravmeelsete universiaadi teise vooru.

Teema — sport.

Ülesandeid on kolm. Iga lahendamine annab maksimaalselt 13 punkti.

1. Originaalne lühike spordireportaaž-paroodia. Ala valik on suvaline. Pikkus mitte üle kahe lehekülje masinakirjas.

2. Koostada totralt vaimukas avaldus dekanaadile palvega vabastada kehalise kasvatuse tundidest.

3. Lõbus lühilugu (üks masinakirjalehekülg) teemal «Kuidas minust sai ülikooli eksmeister ujumises.»

Lahendused, s. t. tööd saata aadressil Москва, А-15, Бумажный проезд 14.

Viimaseks tähtpäevaks on 30. a p r i l l.

ESTRAADIKONKURSIL

Veel kaks teaduskonda on konkursil jõudu proovinud. Läinud laupäeval esinesid füüsikud, pühapäeval — arstid.

Füüsikateaduskonna tudengid olid pead tõsiselt tööle pannud. Püüti leida uut vormi oma mõtete väljendamiseks. Oskuslikult kasutati ära magnetofoni. Natukene vaikselt esineti — tihti ei jõudnud ettekanne saali tagumisse ossa. See oli suurimaks puuduseks.

Arstid naersid laval enda ja kolleegide üle. Kahjuks oli kava venitatud, eriti lõpus. Jälgimise muutis ebamugavaks ka see, et ettekanne toimus tantsu vaheajal.

Konkursist osavõtjate nimekirja on jäänud veel üks katsetaja — Bioloogia-Geograafiateaduskond. Korra sai teatatud, et bioloogid loobusid. See oli ühtaegu ekslik ja õige. Võistlus kuulutati välja. Loos tõmbas esimeseks just nemad. Välk selgest taevast — «Rajacat» esineda ei lubata. Ettevalmistusaega ei jäänud. Bioloogid loobusidki. Kõike eeltoodut arvesse võttes lubati neil siiski oma kava näidata. See toimub pärast maipühi. Jälgige reklaami!

T. PAULSON

Uus põhimäärus...

(Algus lk. 1)

on päevakorras praegu, sellest lühidalt allpool.

Üheks suuremaks ja raskemaks küsimuseks oli remonditööde olukord TRÜ-s. See on olnud juba aastaid üheks kõige valusamaks probleemiks meie ülikoolis ja on seda ka praegu. Puudujääke esineb siin tööde planeerimise, organiseerimise, tempo jm. osas. Selle probleemiga tegeles rahvakontrolligrupp küllaltki intensiivselt, võeti vastu TRÜ rahvakontrolligrupi büroo ja EKP TRÜ Komitee ühine otsus 7. okt. 1968. a. Kõige lähemal ajal tuleb remonditööde olukord uuesti arutusele.

Teiseks küsimuseks, millega tegeles rahvakontrolligrupp, oli õpperuumide kasutamise efektiivsuse selgitamine. Saadud andmetest selgus, et olemasolevate õpperuumide kasutamine pole alati organiseeritud ratsionaalselt, ruumide koormus nädala lõikes on ebaühtlane.

Arvestades ülikoolis valitsevat suurt ruumikitsikust, evib olemasolevate ruumide ratsionaalne kasutamine ehk teiste sõnadega ruumide kasutamise parima variandi väljaselgitamine esmajärgulist tähtsust.

On tegeldud ka Arstiteaduskonna «igavese» probleemiga — katseloomade tsentraalse vivaariumi ehitamise küsimusega. Paraku jääb sellele lahendus veel leidmata ja katseloomi hoiab ja hangib igaüks enesele nii, kuidas ta oskab ja saab.

Koos ametiühingukomiteega uuriti ka TRÜ töötajate ühiskondlike kohustuste hulka ja ulatust.

Peale ülaltoodute oli veel terve rida asju, millega tegeldi n.-ö. jooksva töö käigus: materjalide, elektrienergia jne. kokkuhoid, ettevalmistus talviseks kütteperioodiks, abipersonali 5-päevasele töönädalale üleminek, ühiselamute kontrolli arutelu jm.

Praegusel momendil on rahvakontrolligrupi plaanis materiaalsete väärtuste säilitamise ja kasutamise küsimused. Püütakse selgitada, kuidas on lood teaduslikes ja õppelaboratooriumides aparatuuri hoidmistingimustega, kasutamisega, kuivõrd on garanteeritud nende hooldamine ja remont spetsialistide poolt, kas on kasutamata või vananenud aparatuuri, mida tuleks ära anda jne.

Ühiselamutes kontrollitakse ruumide ja inventari korrashoidu, kusjuures jälgitakse eriti seda, milliseid järeldusi on tehtud möödunud aastal vabariikliku rahvakontrollikomitee poolt organiseeritud ühiselamute-alase kontrolli tulemustest.

TRÜ Teaduslik Raamatukogu on meie ülikooli kõige tsentraalsem ja olulisem asutus. Seetõttu ei saa TRÜ rahvakontrolligrupp kahe silma vahele jätta ka neid probleeme, mis takistavad raamatukogu normaalset tööd ning raamatukogusse talletatud varade ajakohast ning nõutavat säilitamist.

Muidugi püsivad remondi- ja ehitustöödega seoses olevad küsimused ikka veel kindlalt päevakorras.

T. ILOMETS,
TRÜ rahvakontrolligrupi esimees

PILLIMEHEST TUDENG!

Kui oled trummi mänginud või tahad seda õppida, siis tule esmaspäeval või neljapäeval kell 19 klubisse. Sulle antakse trumm ja pulgad, tuliuus ülikond, Sa saad laupeole ja... ja eksamitel hästi läbi.

Puhkpilliorkestri juhatus

Jaksu Villule ja Meerile
koos kaua käia uuel elurajal.
Ajaloo-osak. III kursus

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») r. Tartu Eesti NSV. Orgaan Tartuskogo gosudarstvennogo universiteta. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2615. MB-04005

Raamatupalat

1886–1989

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 15 (772) Kolmapäeval, 30. aprillil XXIII aastakäik

● NOORMEHED JA NEIUD, OMANDAGE SIHIKINDLALT MARKSISMI-LENINISMI TEOORIAT, VALLUTAGE TEADUSE JA TEHNIKA TIPPE, OLGE USTAVAD REVOLUTSIOONI IDEAALIDELE, VÕTKE AKTIIVSELT OSA KOMMUNISMI EHITAMISEST!

NLKP hüüdlausetest 1. maiks

TÄHELEPANU!

TÄNA KELL 14 ON AULAS 1. MAILE PÜHENDATUD PIDULIK AKTUS.

●

MAIRONGKÄIGUKS KOGUNEME HOMME KELL 11.45 AKADEEMIA TÄNAVALE.

Kohtumine minister A. Lausiga

7. mail kell 16 on aulas kauaoodatud kohtumine ENSV kultuuriministri Albert Lausiga. Sissepääs kutsetega, kutseid saavad teaduskondade-osakondade komsomolisekretärid komsomolikomiteest alates 28. aprillist 1969.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Õppetöö ja kaasaeg

Kõrgema hariduse ökonoomika alasest teaduslikust uurimistööst TRÜ-s

Seoses kõrgema haridusega spetsialistide osatähtsuse kasvuga rahvamajanduses on kujunenud edasilükkamatuks ülesandeks spetsialistide kasuteguri igakülgne tõstmine. See eeldab spetsialistide vajaduse kindlaksmääramise, nende ettevalmistamise ja kasutamise kõigi probleemide kompleksset teaduslikku läbitöötamist. Keskse kohal on nende probleemide hulgas kõrgema hariduse ökonoomika alane uurimistöö, sest kasuteguri suurendamine ei tähenda spetsialistide ettevalmistamiseks tehtavate kulutuste ühekülgset kokkuhoidu, vaid kulude tegemise niisugust suunitlust, et nende tasuvus oleks võimalikult kõrgem.

Spetsialistide ettevalmistamise protsess on sisuliselt uue isiksuse kujundamise protsess, kus kaasaja nõudeid silmas pidades põimuvad omavahel väga tihedasti läbi õppetöö, kasvatustöö ja teadusliku töö kõik aspektid. Selle tõttu on ka spetsialistide kujundamisega tegelevate teadusharude arengu ja nende rakendusliku efektiivsuse huvides vajalik pedagoogide, psühholoogide, majandusteadlaste, matemaatikute, meedikute, sotsioloogide jt. erialade esindajate koostöö. Kõige vastutusrikkamad ülesanded lasuvad selles suhtes kõrgemat koolil endal, kus uuritav objekt ja vastav uurijate kaader moodustavad ühtse orgaanilise terviku.

NSV Liidu kõrgema ja kesk-erihariduse ministri poolt kinnitati 1968. a. 29. märtsil vastav kõrgema hariduse aktuaalseid probleeme käsitlev õppeasutustevaheliste teaduslike uurimistööde plaan eelolevateks aastateks, kus nähakse ette 22 mitmesuguse probleemi uurimine. K. a. 12. ja 13. veebruaril toimus Moskva Riikliku Ülikooli juures üleliiduline teaduslik koordineerimisnõupidamine, mis oli spetsiaalselt pühendatud kõrgema hariduse ökonoomika küsimustele (vt. «Edasi» nr. 54, 5. märts 1969. a.). Et tegemist on meie enda igapäevase töö tõhustamisega, siis on ka TRÜ kollektiivi osavõtt sellest igati vajalik. Pealegi loob paljude erialade liit ülikoolis selleks suhteliselt soodsamad võimalused, kui seda on näiteks kitsamalt spetsialiseerunud instituutidel.

Uurimist vajavad probleemid rühmituvad järgmiselt. Esiteks tuleb välja töötada spetsialistide vajaduse kindlaksmääramise metoodika ning selle rakendamise alused vastavatel erialadel. (Eesti NSV-s uuritakse seda probleemi TPI-s prof. E. Kulli juhtimisel.) Teiseks on spetsialistide perspektiivse vajaduse alusel tarvis kindlaks teha üliõpilaste kontingendid erialade viisi, mis on omakorda kõrgema kooli enda arenguperspektiivide väljatöötamise esmaseks tingimuseks. Et küsimust ei lahendataks aga ühekülgselt, ainult kvantiteeti silmas pidades, siis peab eelmärgitud probleemidele tingimata kaasnema kolmas. Selleks on spetsialistide kasutamine rahvamajanduses. Praegune olukord ei ole rahuldav. Küllalt palju spetsialiste ei tööta oma erialal. Erialal töötajaid aga kasutatakse tihti kvalifikatsioonile mittevastavalt, mistõttu sageli taotletakse nende arvu ülemäärast suurendamist. Ülemäära suured nõuded kvantiteedi osas mõjuvad halvasti spetsialistide ettevalmistamise kvaliteedile. Keskse koha kõrgemas koolis endas moodustabki spetsialistide kujundamise protsess kaasaja kvaliteedinõudeid rangelt silmas pidades. Sellele peab andma vastuse neljas probleemide kompleks, milleks laiemas plaanis on kõrgema kooli enda ökonoomika, kitsamas plaanis vaadelduna aga õppeprotsessi ökonoomika. Et selles lõigus põimuvad kõige tihedamini spetsialisti kujundamise protsessi kõik küljed, siis nimetus ökonoomika on siin isegi teatud määral tinglik. Ta õigustab end vahest niivõrd, kuivõrd ühtki otsust seoses spetsialistide kujundamisega ei tohiks vastu võtta ilma kompleksselt, sealhulgas ka majanduslikult põhjendamata.

On ilmne, et ülal iseloomustatud probleemide laia ringi ei ole me suutelised haarama korraga. See tähendaks tegelemist üldiselt kõigega ja konkreetselt mittemillegagi. Pealegi poleks see ratsionaalne. On vaja arendada õppeasutustevahelist tööjaotust ja koostööd.

Tartu Riiklikus Ülikoolis tuleks esimeses järjekorras võtta päevakorda niisugused probleemid, mis

(Järg 4. lk.)

Mitte ainult juubeliaastail . . .

Üha sagedamini võib ajalehesõnumeis, raadio- ja televisioonisaadetes kohata teateid, kuidas maailma rahvad, eeskätt aga kommunistid kogu maailmas valmistuvad V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamiseks.

Siis aga, kui turistipilgu ette jäid järgnevad detailid, oli juubelipäev veel kaugel. Ometi aga esines kohtumisi, mis nii või teisiti olid seotud V. I. Leniniga, küllalt sageli ning kõige erinevamates variatsioonides.

1.

RINNAMÄRGID

Turistidele antavas informatsioonis rõhutati muuhulgas, et turisti ülesandeks on tutvuda vaatamisväärsustega, panna tähele rahvuslikke iseärasusi, nautida looduslikku ilu — ühe sõnaga teha kõike, mis võimaldab ettenähtud nappi aega paremini ära kasutada, ja ainult mitte laskuda poliitikasse. Pidasime seda silmas ka suveniiride valikul. Meie linnade vaated, rahvariides nukukesed, vappide või Vana Toomaga rinnamärgid — kõik need olid küllalt kaugel poliitikast.

«Pobeda» kandis meid Vahemere siniseid vooge pidi ühest sadamast teise. Giidile nukukene, kohtumistel lühikese sõpruse tunnistusena rinnamärk või linnavaade — kõik läks nagu õlitatult.

Roomas aga lõi välk sisse. Meiega vestlesid kaks kohalikku ajakirjanikku. Nad olid lõbusad tublid poisid, kelle abiga sai vana maailma pealinna muljeid mitmekesistada. Ja kui jõudis kätte lahkumismoment, palusid nad mälestuseks üht rinnamärki. Korraga sirutusid ette mitmed peod. Igal peopesal oli midagi erinevat. Kus «Tartu», kus «Riga», kust vaatas vastu «Vaskratsanik», kus «Emakodumaa» Mamai-kurgaanil. Meie sõpradele ei meeldinud nähtavasti ükski. Pilk libises järjekorras üle väljasirutatud peode ja jäi lõpuks nõutult ringlema ümberseisjate nägudel. «Aga kas teil juhuslikult Lenini pildiga rinnamärki ei ole?»

Küsimus oli ootamatu. Me ei arvanud, et nõudmine võib tekkida just sellise rinnamärgi järele, pealegi seostasime selle poliitikaga.

Lõpuks meenus kellelegi, et «Pobeda» kioskis oli paar Lenini siluetiga rinnamärki. Kiiresti jooksis ta laevale. Tõepoolest — seal nad olidki. Kaks ja ei ühtki rohkem. Uhkuse ja väärikusega kinnitati rinnamärk pintsakureväärile. Kohtumiselt nõukogude inimestega Lenini siluetiga rinnamärk — see oli neile kahele itaalia noormehele kõige kallimaks suveniiriks.

Mõni aeg tagasi kuulsin ma rohkete reisimuljete hugas eeltooduga analoogilist varianti. See juhtus nii meist kui ka Roomast tuhandete kilomeetrite kaugusel Tseilonil. Tänuks tähelepaneliku teenindamise eest tahtis jutustaja kinkida hotelli administraatorile rinnamärki. Tema ettepanek kiideti heaks ning administraatorile esitati väljavaliku tegemiseks hulk rinnamärke. «Ma püüdsin nähtavamale positsioonile nihutada kallima hinnaga rinnamärke,» rääkis turist. «Esiplaanil olid «Vana Toomas», «Tallinn» ja teised. All aga olid odavama hinnaga märgid. Minu üllatuseks tabas administraatori tähelepanelik silm üsna teiste alla peidetud tagasihoidliku rinnamärgi, millel oli V. I. Lenini kujutus. Seda ja ainult seda rinnamärki tahtis lahke võõrustaja jätta mälestuseks külalistest.»

Rinnamärk on laialdase levikuga suveniir. Neid kingitakse ja saadakse igal reisil rohkearvuliselt. Neil on suur tähtsus rahvaste lähendamisel, ajaloo tutvustamisel, sõprussidemete sõlmimisel või mõnel muul alal. Kui aga palutakse või valitakse välja üks kindel rinnamärk, siis sellel asjaolul on eriline tähtsus.

J. KALITS

VERBUM HABET PROFESSOR

Hiljuti juhtusin osa võtma järgmisest vestlusest. Üks jutukaaslastest, kogenud pedagoog, Leningradi õpetajate kvalifikatsiooni tõstmise süsteemi töötaja, ütles: «Teie arvates on peamine kurja juur halb õpetaja? Hoopiski mitte. Halvast õpetajast saame me varem või hiljem lahti. Hariduseta, kasvatamatu õpetaja on haruldane nähtus, ja me teame, kuidas sellisest jagu saada. Palju halvem lugu on niinimetatud «keskmise» õpetajaga. Ja mitte see ei ole «keskmine», kes teiste õpetajate hulgast millegagi silma ei paista — tavaline ja märkamatu, kuid kes koolitöö rasketes tingimustes kasvatab lastes armastust teadmiste vastu. «Keskmiseks» nimetan ma teistsugust — toda väliselt väärikat, pahatihti isegi heas kirjas seisvat õpetajat, kes ükskõikselt suhtub nii omá elukutsesse kui ka lastesse. Ülikoolis hoolitses ta selle eest, et ei õpiks selgeks midagi üleliigset, aga ülikooli lõpetades sai tema kindlaks teadmiseks, et enam õppida pole vaja, tema asi on nüüd õpetamine.

Ja ärge mõtelge,» jätkas minu vestluskaaslane, «et too hallus on passiivne omadus. Ta on väga aktiivne, pealetükkiv. Ta püüab kõiki endaga võrdsustada. Aga külakoolis on õpetaja sadadele lastele kõige kultuursem inimene. See on mastaap. Ja sellel kohal istub inimene, kes väärikalt teenib, tegelikult aga nüristab lapsi, muutes õpingud piinaks.»

Mõtlesin nende sõnade üle. Oleme tõesti andeksandmatult vähe tegelnud «keskmise» õpetaja probleemiga. Aga probleem on väga tähtis ja väärib nii pedagoogi, psühholoogi kui ka sotsioloogi tähelepanu.

Kõigepealt mõtlesin (kaasvestleja jutt oli huvitav, kuigi ma kõiges temaga ei nõustunud), et me ei teagi õieti, keda pidada «keskmiseks» õpetajaks, ja koondame selle nimetuse alla kümneid üksteisest erinevaid juhtumeid. Kord mõistame selle all oma teed otsivat, kuid seda veel mitteleidnud noort pedagoogi, kord toda, kes oma pedagoogitee algul oli unistanud novaatorlusest, kuid hiljem alla vandunud raskete tingimuste, suure koormuse, kogemuste ja abi puudumise pärast; või heatahtlikku, kuid pedagoogilise talendita õpetajat, või endaga rahul olevat harimatust. Õpetamine on looming, aga looming ei salli keskmiseks muutumist. Uurida neid tingimusi — psühholoogilisi, professionaal-sotsioloogilisi jt., mis põhjustavad seesuguse «keskmiseks» muutumise — see on teema suure kompleksse uurimistöö jaoks.

Teiseks arvan, et teatav osa süüd on ka meil, ülikooli õppejõududel. «Keskmine» õpetaja kasvab «keskmisest» üliõpilasest. Kas me tegeleme temaga küllaldaselt? Kui me poole neist jõupingutustest, mis me anname selleks, et kahemehest teha tavalist tudengit, kulutaksime «üldiselt korralikele» üliõpilastele ja kahemehed lihtsalt eemaldaksime, oleks «keskmisi» õpetajaid palju vähem.

Kolmandaks. Väga tihti juhtub, et ülikooli lõpetades on tudengil tuhandeid loominguplaane, tahet tõeliselt töötada. Kuid aastate möödudes ta justkui imbub töö igapäevasusse. Õpinguid jätkavad ainult need, kes kavatsevad astuda aspirantuuri, ehk teiste sõnadega — need, kes tahavad õpetajaameti maha panna. Ja nii näedki, kuidas heast tudengist on saanud keskpärane õpetaja, kes töötab ainult inertsi mõjul, ei tunne huvi uute raamatute vastu ning üha enam ja enam jääb maha arenevast teadusest. Ma ei kohusta end mingeiks generaalseiks ettepanekuiks, et niisugust olukorda parandada, kuid ühele võimalusele tahaksin siiski osutada. Arvan, et ülikooli side õpetajatega, kas või nendega, kes meil lõpetasid, peaks olema pidev, aga mitte juhuslik ja episoodiline.

Mõni nädal tagasi olin kutsutud loenguid pidama Herzeni-nimelisse Leningradi Pedagoogilisse Instituuti. Minu kuulajaiks polnud mitte tavalised üliõpilased, vaid rühmad õpetajate kvalifikatsiooni tõstmise fakulteedist. See osakond teenindab provintsiülikoolide õpetajaid ja õppejõude. Neil on oma kaader — üks kolmekümne kuulaja jaoks. See näib olevat küllaldane, et pidada sidet, süstemaatiliselt juhendada endisi üliõpilasi.

Ka meil Eestis on Õpetajate Täiendusinstituut. Kuid kahjuks puudub instituudil hädavajalik õppejõudude reserv ja nii on ta sunnitud pidevalt abi paluma ülikooli õppejõududelt. Neil aga ei ole võimalik seda tööd oma koormuse hulka võtta.

Arvan, et võime ka sellele probleemile leida lahenduse — arukalt, põhjendatult ja õigeaegselt planeeritud koostöö näol. Peatuksin ühel võimalikest lahendustest. Näiteks lubada õppejõududel täiendusinstituudi liinis läbiviidav töö lülitada oma töökoormuse hulka, mis omakorda lubaks mõnel määral suurendada kaadri koosseise. Võibolla oleks otstarbekas jaotada vabariigi koolid regionaalselt: Põhja-Eesti koolidele näiteks võiks kursused organiseerida Tallinna Pedagoogilise Instituudi ja Õpetajate Täiendusinstituudi õppejõudude juhendamisel, Lõuna-Eesti koolidele — Tartus, ülikooli õppejõududega.

Side õpetajate ja kõrgemate koolide õppejõudude vahel oleks igatahes pidevam ja tunnetatavam kui seni. Kateedrite poolt eraldatud õppejõud, kellele see töö ei ole enam mingi üleplaaniline või lisakohustus, vaid pidev ja süstemaatiline tegevus, viiksid läbi seminare ja loenguid metoodikute poolt hästi läbimõeldud ja reaks aastaiks kinnitatud plaani järgi.

Mida rohkem teeme individuaalset ja pidevat tööd, seda vähem on «keskmisi» õpetajaid. Tööstus on praegu lahti ütlemas keskmistest näitajatest. Seda enam on nad kohatud loomingusfääris.

Tuletaksin meelde, et Tartu Ülikoolil on üks hea traditsioon, mida tasuks mäletada. XIX sajandil kuulus tema koosseisu Professorite Instituut, mis kujutas endast ei midagi muud kui kvalifikatsiooni tõstmise fakulteeti. Õppisid seal ülikooli diplomiga inimesed, kes kavatsesid tööle asuda ülikoolide professuurides, aga paljud läksid gümnaasiumidesse, kus neile anti eriti kvalifitseeritud õpetaja ametikoht.

Kas ei tasuks meenutada seda traditsiooni ja uuesti organiseerida meie ülikooli juures Professorite Instituut — pidev side nendega, kes töötades koolis tahavad end täiendada teaduse alal ja professionaalses liinis.

J. Lotz

Aumüür

Pühapäeval praeguse üliõpilasesindusega Toome nõlvajäärakuid täites, kände juurides ning tüvesid plombeerides — neid töid tehes, mida sellel põlisel ülikoolimaal ammuaegu keegi pole teinud, hakkas uuesti end peale suruma üks vana mõte, mille esitamistki olen seni pidanud elukaugeks targutamiseks. Nimelt, mis oleks, kui võtta endi mureks teha lähema paari aastaga ülikooli peahoonele kõige lähem Toomemäe nõlv nõnda kapitaalselt korda (aga see on suur vaev!), et seal kulgev maakivirinnatis võiks kujuneda pärast kohendamist ja ümbrusega sidumist ülikooli aumüüriks. See tähendaks meie suurmeeste Tartu-seose uut jäädvustamise moodust. Nimelt müüritaks sellesse müüri vastavate juubelite ning tähtsamate konverentside puhul, ülikooli aastapäevadel (ka seda tuleks lõpuks ometi hakata uuesti tähistama!) jne. graniitbareljeefid kõige väärikamate Emajõe kallastel teadust esindanud portreedega. Tuleks kujundada küllalt nõudlik tase, arvestades eriti neid, kellel meie linnas pole jäädvustusi või on koguni selleks raske neile õiget kohta leida. Paar näidet. Meie lõpetajast ja dotsendist Wilhelm Ostwaldist sai 1909 Nobeli keemialaureaat. On see nii tühine, et Tartus ei pea seda kuidagi meenutama?

Meie ülikooli diplomisaanute registrisse number 10215 alla kantud, hilisem zooloogiakandidaat Eduard Toll, üks väheseid Prževalski medali laureaate, jäi igaveseks Bennetti saare liustikujäässe, taskus sõbra F. Nanseni kiri. Kas noored zooloogid ning geograafid ei võiks siis tulla Põhja-Jäämere uurija sünnipäeval (surmapäev jääb tal ju alatiseks teadmatuks) mälestuskivi ette, lillekimp peos. Võib-olla süttivad vahel küünladki ja pannakse külalispärg?

Tulevad külalised, toimuvad ÜTÜ konverentsid, ja ikka minnakse siis sinna müüri ette.

Teaduse olemuse põhijoon on tema pidevus. Jäädvustus on pidevuse ilmestaja.

Et fantastiline saaks teoks, on vaja tööd, sihiteadlikku, nõudlikku ja maitsega tööd. Eelmine pühapäev tekitas aimduse, et niisuguse tööpotentsiaali leidmine meie ülikoolis polekski nii võimatu. Ning Tartu saaks natukenegi kultuurilinnaks ka olnud inimeste tegude jäädvustustes.

J. EILART

TRÜ üliõpilane välismaal: POOLAS

Meie Kalle ja pan Janusz — kõige lõbusam ja lahkem mees Poolas.

Krakovist, üliõpilaste kultuurielust ja muust

Krakov osutus ootamatult koduseks linnaks, tuletas meelde midagi Tartust, midagi Tallinnast. Kogu kultuuri- ja administratiivelu on koondunud linna keskossa, mille ümber on rajatud elamurajoonid ja tööstusettevõtted. Hoolimata sellest, et meil ilmaga ei vedanud (külm ja niiske), oli meeldiv vabal ajal jalutada Krakovi ajaloolistel tänavatel.

Legendi järgi on Krakovi rajajaks vägilane Krak, kes surmas ohtliku draakoni Waweli koobastes ning rajas siia linna. Krakovi tähelend algas XIV saj., kui linn sai ühendatud Poola pealinnaks (1320). Poola kuningad kutsusid siia kunstnikke kogu Euroopast, eriti Itaaliast. Linn muutus üheks tähelepanuväärsemaks kontinendil. Õitsengu üheks tunnistajaks on renessansi stiilis Waweli loss XVI saj. Praegu on seal muuseum. Lossis asub muide maailma üks suuremaid gobeläänide kogusid. Hämmastavalt rikkaliku sisekujundusega on lossi juurde kuuluv kirik. Kirikuid on Krakovis suhteliselt palju ning peaaegu kõigis neis toimuvad praegugi jumalateenistused.

Huvitav oli tutvuda Jagiello Ülikooli vana korpusega, mis samuti on muudetud muuseumiks. On näha, et poolakatel on vanu kultuurimälestisi ning traditsioone, mida osatakse hinnata ja säilitada.

Meil õnnestus mõnel määral heita pilk ka üliõpilaste kultuurielllu. Parajasti toimus Krakovis ülepoolaline üliõpilaslaulude festival. See jättis küllaltki sügava mulje, sest korraldada selline üritus, kus laulude loojad ja esitajad on ainuüksi üliõpilased, pole naljaasi. Kahjuks ei saanud me laulude sõnadest aru ning seetõttu läks palju kaduma. Nii mõneski laulus räägiti tõenäoliselt kriitilises valguses üliõpilaselust. Laule ei esitatud biitmuusika, vaid šanssoonide stiilis. Kuulajad reageerisid esitamisele väga spontaalselt ja kärarikkalt. Paiguti naerdi ja plaksutati nii valjusti, et laul ei kostnudki enam saali. Äärmiselt sümpaatse mulje jättis üliõpilaste džäss-bänd. Peale festivali lõppu korraldati võitjatele bankett ning anti üle auhinnad. Oli näha, et üritus ise on väga populaarne, sest kontsertidele oli raske pileteid saada.

Üliõpilastel on ka oma teater — TEATER 48. Nimetus on niisugune sellepärast, et selles miniteatris on ainult 48 istekohta. Seal on üliõpilastel hea võimalus eksperimenteerida. Nad käisid isegi Saksamaal üliõpilasteatrite festivalil. Ühelgi nende etendusel kahjuks viibida ei olnud võimalik. See-eest käisime vanas teatris (Stary Teatr), kus mängiti üht rahvatükki. Etendus oli hoogne, lõbus ning jättis igati meeldiva elamuse. Huvitav oli võrrelda meie ja nende teatripublikut. Riietus polnud sugugi range, traditsiooniline nagu meil. Tualettide näitamisega tegelesid mõned üksikud. Kuidagi väga koduse mulje jättis. Kõrvalistujad olid lahkelt valmis tõlkima üksikuid kohti.

Käisime paar korda ka üliõpilaste tsentraalklubis — kohvikus. Õhtul tantsiti müriseva biitmuusika saatel. Tantsuruum oli väike. Muusikarütmis kõikumine nõudis osavust. All baaris vesteldi veiniklaasi taga. Õllejoomist — nagu meil klubis — ei märganud. Tudengid käivad riides vabalt ning mugavalt.

Suurematels üliõpilaspidustusteks on kevadised kultuurifestivalid. Selleks päevaks sõidab Krakovisse üliõpilasi kogu Poolast. Festival kestab tavaliselt kaks päeva. Õppetööd ei toimu. Kogu linn on tudengite päralt. Sõjt bussides ja trammides on tasuta ja nii mõnedki koerustükid jäävad ilma karistuseta. Muude askelduste hulgas võetakse «vahi alla» linnapea, kellel ei ole pääsemise lootust pidutsevate üliõpilaste käest enne, kui ta on lasknud linnavalitsuse ressurssidest välja anda terve vaadi head veini. See on linnaisade ja üliõpilaste heade suhete järjekordseks kinnituseks.

Festivali ajal toimuvad kontserdid, näitused, ülevaatused ja etendused. Esindatud on kõikvõimalikud kunstiliigid, millega tudengid üldse tegelevad. Esinevad koorid, orkestrid, solistid, üliõpilasteatrid jne. jne.

Meid viidi väljaspool Krakovit veel Oswieçimi ja Wielickasse, viimases on vana soolakaevandus, kus vanemad šahtid on muudetud muuseumiks. Seal on lihtsate kaevuritekunstnike poolt soolasse raiutud skulptuure, kaunistusi jne. Kuiv soolane õhk pidavat haigeid ravima ning seal on midagi sanatooriumi taolist. Oma üllatuseks leidsime sadu meetreid maa all ka tennisevälјaku, kus hoolega tennist mängiti.

Juhtus ka mõningaid lõbusaid seiku. Varssavis tahtsime jaamas õlut osta ning nägime ühes kohas müüdavat mingit vedelikku, mida meie pidasime õlleks. Tuli välja, et see oli mingi poolakate erijook, mis oli soe, ära vürtsitatud ning meile harjumatu maitsega. Suure tahtepingutusega õnnestus pool kannu ära juua.

Reisil oli nali lahutamatuks saatjaks.

T. LEITO

Kas meist ka midagi teatakse

27. mail 1967. a. saabus Tartu Ülikooli komsomolikomitee aadressil kiri, mille saatjaks oli Poola Üliõpilasliidu (PÜL) Krakovi osakond. Kirjas tehti ettepanek vahetu kontakti loomiseks (delegatsioonide, erialagruppide jms. vahetus), samuti oma maad ja ülikooli tutvustavate materjalide vahetamiseks.

8. jaanuaril 1969. a. saabuski meie ülikooli üliõpilaskonda esindav delegatsioon Krakovisse...

Meie programmis oli üks põhipunkt — sõlmida kokkulepe ehitusrühmade vahetuse osas käesoleval suvel ning luua sidemeid ja eeldusi koostöö edendamiseks tulevikus. Ette rutates võib öelda, et programmi me täitsime ja pisut ületasimegi — nimelt tegid Poola kolleegid ettepaneku sotsioloogia eriala üliõpilaste vahetamiseks. Loodame, et see õnnestub juba lähema aasta jooksul.

Alljärgnevad mõned mälestuskillud ei taha pretendeerida ei reisikirjale (sõidukulud kattis suurel määral ülikool) ega ammugi mitte ammendavale ülevaatele Poola üliõpilaskonna probleemidest ja ühiskondlik-poliitilisest elust. Sest viimast ei õnnestunud meil lihtsalt saada, viibisime ju kohapeal vaid 5 päeva. Mitteametlikult olime TRÜ komsomoliorganisatsiooni esindajad, ametlikult turistid — see vajutas oma pitseri kogu meie tegevusele. Meil oli mitmeid kohtumisi PÜL-i Krakovi osakonna juhtidega, samuti aktivistidega Jagiello Ülikoolist.

Kui ma palusin Krakovi üliõpilaste liidrit jutustada oma probleemidest ja saavutustest, sõnas ta, et palju kergem on rääkida oma töö puudustest. Ja vaevalt oli ta oma murede pajatamisega alustanud, kui juba «lugesin» kolleegi mõtteid. Millised siis on põhiraskused PÜL-i töös? Suurel määral samasugused nagu meiegi ülikoolis: 1) kursustel (gruppides) jätab ühiskondlik-poliitiline aktiivsus tublisti soovida; 2) üliõpilased kasutavad vähe oma esindusõigust; 3) organisatsiooniline distsipliin on nõrk.

Pärisime põhjuste üle. Poola kolleegid mainisid tähtsamate põhjuste hulgas järgmisi: Poolas on sotsialismi ehitamise kogemused alles lühiajalised (25 aastat); väikekodanliku ideoloogia mõju, eriti kodude kaudu; poliitiline demagoogia. Viimast mõjurit aitab paremini mõista PÜL-i organisatsiooniline iseärasus. PÜL-i võib kuuluda iga üliõpilane (ka näiteks katoliiklane), kes organisatsiooni põhikirja tunnistab. Teadupärast on üks asi põhikirja täitmise deklareerimine ja hoopis teine asi selle tegelik täitmine.

PÜL on iseseisev organisatsioon Poola Sotsialistliku Noorsooühingu kõrval. See ei tähenda aga sugugi seda, et ta end mingil määral sotsialistlikule noorsooühingule vastandaks. Vastupidi — mõlemal noorsoo-organisatsioonil on ühine eesmärk: sotsialism. PÜL-i juhtkonda kuuluvad inimesed on reeglina kommunistid, mis garanteerib üliõpilasliikumise parteilise juhtimise. Küll aga on iseseisval üliõpilasorganisatsioonil terve rida eeliseid. Kõigepealt kaob asjatu paralleлism ja töö dubleerimine, nagu seda näiteks meil esineb komsomoli, ametiühingu, rahvamaleva jt. organisatsioonide vahel. On üks tegija ja üks vastutaja (mitte aga olukord, kui midagi on hästi ära tehtud — püüavad kõik organisatsioonid «rasvast» lindu enda arvele kirjutada, kui aga halvasti tehtud — süüd üksteise kaela veeretada). Tahaksin eriti rõhutada asjaolu, et näiteks PÜL-i Krakovi juhtkonnas on meiega võrreldes tunduvalt rohkem palgalisi töötajaid (nii juhtivaid kui tehnilist personali). Samuti on märgatavalt suuremad organisatsiooni käsutuses olevad materiaalsed vahendid. On iseendastki selge, et see on mitte üksnes kasulik, vaid ka hädavajalik. Huvitav on märkida sedagi tõika, et kui meil siirduvad üliõpilasliidrid hiljem peamiselt teadusse, siis Poola üliõpilasliikumisest enamik läheb juhtivale riigi- ja parteitööle.

Väga populaarne on Krakovi üliõpilaste hulgas klubiline tegevus (ca 1000 tudengi kohta üks klubi, s. t. klubihoone). Üsnagi ulatuslikud on Krakovi üliõpilaste välissidemed. Turismi- ja muid gruppe vahetatakse peaaegu kõikide Euroopa maadega (mõned üksikud, sealhulgas Lääne-Saksamaa välja arvatud). Selleks otstarbeks on tudengitel oma turismiühing «Almatur». Mulle isiklikult jättis sügava mulje asjaolu, et ideoloogilises kasvatustöös kasutavad Poola kolleegid oskuslikult ära Poola ajalugu ja rahvuskultuuri parimaid traditsioone. Eriti põhaks peetakse nende mälestust, kes langesid Poola vabaduse ja sõltumatuse eest II maailmasõjas.

Kogu Poolas viibimise ajal pühendati meie delegatsioonile küllalt suurt tähelepanu. Meisse suhtumine (mitte üksnes meie otseste võõrustajate poolt) oli siiras ja väga sõbralik.

Lõpetuseks mõned märkused, mida meie ülikooli komsomol võiks arvestada oma praktilises töös.

● Seda, et ta on vastu võetud ülikooli, saab vastne tudeng teada PÜL-i kaudu. Koos õnnitluskaardiga saab ta ühtlasi väikese raamatukese, milles selgitatakse PÜL-i struktuuri ja eesmärke ning antakse muud tarvilikku tarkust.

● Igal kevadel korraldavad Krakovi üliõpilased hoogtööpäeva linna koristamiseks deviisi all «Üliõpilastelt — kodulinnale!» Miks mitte teha seda ka meil — heast tahtmisest, mitte aga käsu korras.

● Tasuks mõelda ka sellisele asjale nagu üliõpilaste vabariiklik kultuurifestival. See kujuneks ühelt poolt üliõpilasnooruse kultuurilise tegevuse ülevaatuseks, teiselt poolt seda tegevust stimuleerivaks ettevõtmiseks. Programmi võiksid kuuluda näiteks laulukooride, orkestrite ja ansamblite esinemised, estraadikonkurss, kirjandusvõistlused ja luuleõhtud, fotonäitus ja kõnevõistlus jne. jne. Kavatseme teha vastava ettepaneku Eesti Üliõpilasnõukogule selle lähimal istungil.

Käesoleva loo pealkirjaks olevale küsimusele vastamast ei ole päässenud vist küll ükski välismaalt naasnu. Selle küsimuse «Tartu variandile» lisandub tavaliselt — kas Tartust ja ülikoolist ka midagi teatakse? Sel korral võisime küll tõdeda, et Eestist ja Tartu Ülikoolist teati isegi üllatavalt hästi ja mitte sugugi ainult akadeemilistes ringkondades. Aga kui sageli tuleb neile küsimustele vastata päris eitavalt. Ja siis lööb küsija lootusetult käega. Aga ega küsimus pole küsija pettumuses.

Kellest see siis lõppude lõpuks sõltub, kas meid, meie maad ja tema saavutusi välismaal tuntakse või mitte? On olemas muidugi mitmesuguseid võimalusi Nõukogude Eesti tutvustamiseks — kultuuripäevad, delegatsioonid, konverentsid jms. Meie vabariigi üliõpilasi, aga samuti kogu kultuurielu tutvustamisel välismaa noorsoole saaksid ja peaksid väga palju ära tegema üliõpilased ise. Seda tööd peaks suunama ülikooli komsomolikomitee välissuhete sektor ja äsjaloodud Interklubi, sest mis kasu on siis Pariisides käimisest, kui pärast seda ei saa selgeks, et Nuustaku võib üsna edukalt konkureerida nii mõnegi Pariisiga.

T. SUTT

Õppimisest

Selleks et mingit terviklikku muljet saada Poola tudengite elust-õppimisest, on 5 päeva ikka häbematult vähe. Kuid tänu sellele, et päevad olid väga tihedad, üht-teist ikka nägime ja kuulsime.

Krakovil tundub olevat umbes samasugune ülikoolilinna pitser nagu Tartulgi. Linn on muidugi suurem, kõrgemaid õppeasutusi on 11. Põgusam tutvus oli nendest Jagiello ülikooliga, mis on ka kõige suurem Krakovis.

Õppetöö probleemidega tegelevad üliõpilased (õppesektor) pööravad rohkem tähelepanu teaduslike ringide tööle. Tundus, et õppetöö küsimustes erilist aktiivsust üles ei näidata. Tõsi, arutatakse mingil määral sessioonide tulemusi, ka mõni õppejõudude ja üliõpilaste vaheline arusaamatus olevat lahendatud. Perioodiliselt toimub neil konkurss «Punane roos», mille käigus selgitatakse välja parim õpperühm ning parim üliõpilane.

Tundus, et I kursust informeeritakse ülikoolielust päris hästi. Enne õppetöö algust saavad nad koos ülikooli astumise puhul saadetava õnnitluskirjaga ka brošüürikese Krakovi kõrgematest õppeasutustest, nende struktuurist, aadressidest jne.

Õppetöö algab I kursuse üliõpilastel 3 päeva varem kui teistel. Nendel päevadel on kogu tähelepanu ülikoolides ja instituutides pööratud verivärsketele tudengitele. Neile tutvustatakse linna, õppehooneid, õppetöö korraldust, antakse palju näpunäiteid üliõpilaselu kohta. Iga aasta 5. novembril on I kursuste miiting, kus ka PÜL-i esindajad alati viibivad. Seal toimub rangelt pidulik üliõpilaseks vastuvõtmine.

Siiski umbes 25% ülikooli astunuist lahkub oma kohta leidmata. Kurdetakse aegunud õppeprogrammide üle, mis küll pidavat olema ümbertegemisel, ja ka selle üle, et ei ole küllaldast kontakti rektoriga ja professoritega.

Poola üliõpilased reisivad palju ning kindlasti ka tänu sellele valdavad rohkem keeli, nad on uuema erialase ja ka ilukirjandusega hästi kursis.

Omaette probleemiks on see, et ei taheta ülikooli lõpetada. Õppeasutus ei kindlusta lõpetanuid töökohaga, koht tuleb ise otsida või mõnel teisel erialal tööle hakata. Hoopis meeldivam on aga ülikoolis olemist pikendada. Poolas võib peale kõikide eksamite sooritamist diplomitöö kaitsmise 2 aastaks edasi lükata, olles samal ajal täieõiguslik tudeng stipendiumi ja muude soodustustega.

Viibides kusagil kaugemal või lähemal võõrsil, hakatakse vist alati kõike nähtut oma kodus olevaga võrdlema. Kui käisime Krakovi ülikooli linnaosas ja vaatasime uusi, kuni 8-korruselisi õppehooneid, siis läksid mõtted Tartu juurde ja meel läks kuidagi nukraks. Poola üliõpilastel tunduvad küll olevat lähedamad õppimistingimused kui meil.

Lähemalt tutvusin Bioloogiateaduskonna majaga (puhterialase huvi tõttu). Mitmekorruseline hästi ehitatud maja, suur vestibüül, palju avarust ja lilli, seintel dekoratiivsed pildid kõikvõimalikest loomadest ja taimedest. Ruumid olid suured, puhtad, sisustatud ajakohase aparatuuriga. Eriti uhked olid sealsed bioloogid hiljuti Jaapanist saadud elektronmikroskoobi ja ultramikroskoobi üle. Katseloomade jaoks olid õuel spetsiaalsed paviljoni tüüpi majad. Sellises majas võiks lausa rõõmuga töötada ja õppida.

Teiste teaduskondade hoonetes me küll ei viibinud, kuid nende välimuse järgi võis arvata, et sealgi on samad tingimused.

Ü. REIN

Ühiselamutest

Kahjuks ei olnud võimalik ühiselamutega üksikasjaliselt tutvuda, kuid nii mõndagi saime teada ja nägime oma silmaga.

Uued kõrgemate koolide hooned kerkivad omaette linnaosas. Seal on ka ühiselamud. Selles rajoonis on äärmiselt vaikne. Vanemad ühiselamud asuvad vanalinnas.

Ühiselamutesse on väga meeldiv sisse astuda. Kõikjal valitseb kord ja puhtus. Tütarlaste ühiselamus torkas silma see, et tänavajalatsid seisavad koridoris ukse kõrval. Teisiti ilmselt ei saakski, sest linna tänavad on kaetud kas süsimusta lume ja tahma pudruga või soojematel päevadel sellest pudrust tekkinud mudakihiga.

Et ühiselamud on eraldi noormeestele ja neidudele, siis on ka külastamise aegu reguleeritud küllaltki omapäraselt. Noormehed võivad käia külas ainult kolmel päeval nädalas.

Toad on põhiliselt neljale inimesele, on ka väiksemaid. Igas toas on vesi. Kõige uuem ühiselamu, mis on praegu ehitusel, tuleb teistest erinev. Seal jaotatakse ruumid komplektidesse. Umbes nii on planeeritud ka meie ühiselamud: paarkolm tuba ja vannituba 6—8 inimese peale.

Üheski ühiselamus ei puudu muidugi ka õpperuumid ning klubid. Klubides on iga laupäeva ja pühapäeva õhtul meelelahutuslikud üritused, seal korraldatakse ka suuremaid koosolekuid. Klubides on väikesed baarid, kust saab osta kohvi, istuda ja vestelda tantsu vaheaegadel.

Ühiselamute personali kuuluvad kõrgema haridusega pedagoogid. Elamise eest ühiselamus üliõpilased üüri ei maksa.

Suvel kasutatakse ühiselamuid hotellidena, kus ametis on üliõpilased. See on hea võimalus teenimiseks.

Viimasel päeval oli meil võimalus osa võtta ka Poola Üliõpilasliidu Krakovi ringkonnakomitee pleenumist (toimus ühe ühiselamu saalis), kus arutati ühiselamutega seotud küsimusi. Põhiliselt probleemid on samad, mis meilgi — omavalitsus ja teised.

K. MORNA

ROLL—PEANÄITEJUHT

Kohvikutrepil juhtub vastu dotsent Paula Palmeos sõnaka ja elavamoelise saatjaga. Tutvustatakse: Toivo Haimi. Kas ei soovi intervjuud?

Külaline on haruldane, tööreisil pealegi, mõtted ja soovid sellega köetud. Hea jutule saada: Petroskoi teater on niikuinii praegu sagedane kõneteema.

«Üliõpilaskohvikut varem ei teadnud, ometi nii lahke paik ja ilusaid noori inimesi tuleb aina juurde,» tunneb külaline end mõnusalt, kui soome kõne meelitab laua ümber alguskursuste eesti filolooge.

Olen olnud Tartus sagedasti, «Vanemuise» repertuaar suurelt jaolt nähtud: «Kihnu Jõnn», «Kolmekrossiooper», «Kuningal on külm», «Kevade», «Coriolanus», «Phaeton, päikese poeg», «Tuhkatriinumäng», «Vedelvorst», «Šveijk Maailmasõjas», loetelu läheb ikka edasi.

Mäletate eesti näitlejaid Petroskois?

Epp Kaidu lavastas «Kihnu Jõnni». Meil poldud varem näidendiga tuttavad. Näidendil oli nii palju õiget soome värvi, et meil kahtlustati tõsiselt, kas Smuul mitte eesti variandile meie tarvis lisa pole kirjutanud. Tehti selgeks, et ei see nii ole.

Kuidas meie uus teatrimaja on?

Väga hea.

Kus te ise mängite?

On meilgi uus maja, aga vanast rekonstrueeritud, üsna aegunud, nii et poleks tasunudki enam kohendama hakata, nime poolest küll uus, aga tegelikult õmmeldi uuele nööbile vana kuub külge tagasi.

Millistest meie näitlejatest peate enam lugu?

Koppelit tuleb esimeseks arvata, Peep-vanem. Noortest on tingimata Mare Puusepp väljapaistev, Raivo Adlas, üks arenemisvõimelisem. Adusson «Vedelvorstis» ei lähe meelest, see seal ju ei tarvitse näidelda, on nagu on.

Mati Unt draamakirjanikuna?

Teatriajalugu näitab, et alati on olnud filosoofilisi näitekirjanikke. See on väga hea. Teine asi on, kuidas õnnestub. Püüdlus on lugupidamisväärt. On palju raskem kirjutada selline näidend, kui, ütleme «Vedelvorst». Ei ava filosoofiliste näidendite lavaleilmumine mingit uut epohhi teatris, neid tuleb ikka ja uuesti.

Kui «Tuhkatriinumäng» lavastataks teil, kas publikut jätkuks?

Vist ei, aga põhjus on selles, et meie külastajatest 60% on vene rahvusest, kuulavad kõrvaklappidega. See on näidend, mis nõuab näitlejate vahetut suhtlemist publikuga, on nimelt tõlkimiseks liiga tark. Algul kuulasin ise ka kõrvaklappidega, viskasin minema — ei tulnud midagi välja. Soome keelde tõlgituna oleks vastupidine häda. See, et teil läheb mõnikord vahelehüüetega, ei loe midagi, alati on keegi, kellele ei sobi. Mina näiteks ei saa üldse aru operetist. Ma ei kannata naftaliini lõhna. Oleks minu teha, ma keelaksin opereti ära. Surmaähvardusega.

Meil loodeti kõige enam teie «Romeost ja Juliast».

Ise ootame vastukajasid «Valgele taudile», soome autorite tükkidest on ka põhjust rohkem loota.

Kes teil eesti autoritest repertuaaris on?

Vilde «Pisuhänd», Jakobsoni «Šaakalid», Smuuli «Lea», Liivese «Kõige kallim».

Ühes eesti filmis, mäletan, olid koos eestlased ja soomlased — «Ühe küla mehed». Oli minulgi seal oma roll.

Nii?

Mina olin see mees, kes aina kääre välgutas ja — mis käes, see prügikasti!

Eks seda meest oleks eesti filmidele ühtepuhku vaja?

Nagu teistelegi.

Tartus olete saanud peale teatrimaja ka midagi näha?

Oh, küll. Koduseid külaskäike mitmele poole, uus restoran on teil kena. Aega on olnud, liiguvad teisedki — saime, omad mehed, kokku saunasabas.

Aga jah, mis minule nalja teeb, on see teie õngemeeste rodu Emajõe ääres. See on nüüd küll päris lapselõbu. Meil on kala hirmsasti, kuigi vete mürgitamine kemikaalidega teeb tuska. Kala on meil nii, et kui üks kalamees kohtab teist ja pärib, et kas kala on, võib saada vastu: kala ei juhtunud, aga on haugi: haugi ei peeta kalaks. Olime korra väljas Antti Timosega, viis päeva ja üheksa lõhet!

Lähebki mõte teistele radadele, saab jutule Tõnu Seilenthaliga, üllatub, et hantid on soome sugurahvaid, huvitub meie keeleekspeditsioonidest Tveri-karjalaste juurde. **Teatrihuviliste üliõpilastega lubab juttu ajada 5. mail kell 16 ülikooli kohvikus. Siis on kaasas ka näitlejaid.**

Palume.

Kirja pani A. HIIR

Õppetöö ja kaasaeg

(Algus 2. lk.)

eeldavad mitme eriala spetsialistide tihedat koostööd. Teiselt poolt tuleb uurida ka neid probleeme, mis tulenevad õppeasutuse enda õppeprotsessi spetsiifikast ning on seetõttu n.-ö. lokaalse iseloomuga ja kus teiste kogemuste kasutamise võimalused on suhteliselt piiratud.

Majandusteaduskonna kollektiiv on seadnud eesmärgiks alustada seda tööd uurimusega majandusteadlaste kasutamise kohta Eesti NSV rahvamajanduses. Moskva Riikliku Ülikooli tööjõuressursside kateedri kogemustest lähtudes on välja töötatud vastav ankeet, mis võimaldab hinnata teaduskonna lõpetanute kasutamist ning teha vajalikke järeldusi ka õppeprotsessi korraldamise kohta teaduskonnas. Arvame, et vastavad põhiprintsiibid on rakendatavad ka TRÜ teiste teaduskondade suhtes. Uurimuse kokkuvõttena kavatseme formuleerida kaasaja majandusteadlasele esitatavad põhinõuded ning teha olemasolevate võimaluste piirides õppeprotsessis vastavad ümberkorraldused. Peale selle on lähemaks ülesandeks veel ülikooli mitmesuguste allüksuste (dekanaadid, kateedrid jt.) töö hindamise kriteeriumide ja analüüsi metoodika aluste läbitöötamine. Meie saame seda teha eeskätt oma teaduskonna spetsiifikat silmas pidades. Et paljud küsimused on kõikidele ühised ning kõik töölõigud on omavahel seotud, siis oleks vajalik ka teiste kaasalöömine.

R. HAGELBERG,
rahanduse ja krediidi kateedri juhataja

ELKNÜ TRÜ Komitees

NB!

Esmaspäeval, 5. mail kell 18 on osakondade (teaduskondade) komsomolisekretäride nõupidamine, teisipäeval kell 19 koguneb ideoloogiasektor.

ELKNÜ TRÜ Komitee

RSR press

teatab ametlikult, et ajalooline protsess kurikuulsa Hiina hungveipingist kultuurirevolutsionääri ja šovinismi uimas vegeteeriva mõrtsukaliste kalduvustega Fan Lingi asjus toimub k. a. 8. mai õhtul TRÜ klubis.

Seal tuuakse Fan Lingi räpased teod rahva ette, tema üle mõistetakse kohut RSR-i koodeksi alusel täie printsipiaalsusega. Pole kahtlust, et Fan Ling saab üleüldise hukkamõistu osaliseks.

Aga polegi vast erilist vajadust säärase propaganda järele, Te tulete loomulikult niikuinii sellele kohtupidamisele, et näha ja kuulda kõike isiklikult.

Lõpetuseks veel niipalju, et protsessi parema mõistmise ning sellest täielikuma ülevaate saamise huvides oleks Teil väga vajalik eelnevalt tutvuda Mao Ze-dongi tähtsamate teoste ning HKP IX kongressi materjalidega.

RSR-press

ÜLEÖÖ võib kevad tulla ainult kinnisilmi käijale. Kevad ei tule kunagi üleöö — kop-kop, tervist! Ta tuleb hirmus aegapidi. Erk hing tunneb kevadest rõõmu juba esimese veebruarikuu sula ajal, siis, kui pahvakas sulaõhku umbsesse lugemissaali tungib. Ja võtab veel hulk ootamist ja iga sorti märkide tähelepanemist, kui ühel päeval registreerida saab, et linnatänavaid katab porine lumelobjakas, et hele päike toob lagedale kõik, mida talve jooksul märgata polnud: piirdeaiad, kulunud kasukad, kortsud vananevates nägudes. Kiosköörid pesevad aknaid, möödasõitvad autod pritsivad, lapsemammad tulevad välja, titepambud süles, ja seisavad pleekinud majaseina ääres.

VAHEPEAL on seisak. Ikka ühtviisi jaheda taevaga ilmad, krõbisevad lumeraasud jala all. Ometi käib linnas ringi kuuldus kuldnokkadest. Peahoone süngevõitu fuajees seisab tüdruk, lepaurbadega oks pihus. Keegi teab öelda: urbanist.

AGA SIIS TULEB SUUR SULA. Tulevad esimesed soojad vihmad, sinililled, jäämine k, lõokese trallitamine väljade kohal. TULEB MAIKUU, see klassikaline kevadeaeg hiirekõrvade, ööbikute ja muude romantilise armastuse reaalidega, maikuu kibekiire külviajaga, maikuu arvestustega ja algava eksamisessiooniga, MAIKUU ÜLE PEA!

H. VELI

KINOKLUBI

Nädalat kaks tagasi võis meie ajalehest lugeda teadet ülikooli kinoklubi esimesest istungist. Mida kujutab endast see organisatsioon?

Klubi tegevus on mõeldav ainult üliõpilaste, õppejõudude, asjast huvitatute aktiivsel kaasalöömisel. Et klubi alustas oma tegevust õppeaasta lõpul, on mõeldav käesolevas semestris läbi viia 2—3 prooviistungit, et lasta klubi liikmeks astuda soovijail lähemalt tutvuda tegevusprogrammiga, klubi töö põhimõtetega.

Klubi ülesannete hulka kuulub maailma kinokunsti parimate saavutuste tutvustamine, hindamine ja mõistmine. Katsume üheskoos lahendada «raskete filmide» probleemi, mis praegu kõige teravamalt seisab vaatajate laia auditooriumi ees. Selleks et need probleemid enestele selgemaks, arusaadavamaks, võib-olla isegi lahendatuks saaksid, tahab klubi korraldada diskussioone, läbivaadatud filmide arutelusid, loenguid kaasaegsest kinoteooriast jne. Erilist tähelepanu püüame osutada filmide sotsiaalsele probleemistikule. Kuivõrd ülikoolis on spetsiaalselt kinokunstiga tegelevaid inimesi, loodame kõik arutelud läbi viia kõrgel tasemel

Vaatamisele tulevate filmide nimekirja piiravad esialgselt nõrgad sidemed, mis on Tartu Filmilaenutuskontori ja Vabariikliku Kinematograafiakomitee vahel, kuid siiski ka olemasolevad võimalused lubavad vaadata vanu filme (mitte ainult nõukogude filme, vaid ka välismaa omi ja ka neid viimasel ajal linastunud üsna häid filme, mis teenimatult on jäänud tähele panemata).

Peale eelnimetatu on lootus vaadata kinoinstituudi üliõpilaste töid.

Klubi teeb alles esimesi samme, tähtsaim — alus on pandud.

Klubi esimesel istumisel näidati M. Hutšijevi filmi «Olen 20-aastane». Järgnevalt on kavas sama režissööri järgmine film «Juulivihm», mis on alapealkirjastatud «Olen 30-aastane (film on väga kaasaegne ja puudutab viimasel ajal väga valuliselt esilekerkinud probleeme ja suhteid). Peale seda on arutelu M. Hutšijevi mõlema filmi kohta, kus püüame üheskoos anda hinnangu režissööri kahele viimasele filmile.

L. BLUM,
orgkomitee esimees

Jooksukross

● **7. mail kell 18.30 Tähtvere pargis**

TRÜ Spordiklubi

Laulupidu läheneb!

«Nüüd hõisates, laul, tõuse kõrgele üles ja südameid süüta sa lõõmavas tules, et põlvest põlve võiks kõlada veel me lauludes helisev emakeel!»

19. aprillil toimus ülikooli aulas Tartu Riikliku Ülikooli naiskoori kontsert. Pärast esinemist löödi, nagu alati, aasta esimese iseseisva kontserdi järel 32 kandidaati koori täieõiguslikeks liikmeteks. Sügisestel katsetel konkureeris 71 laulda soovijat, kellest kandidaatideks võeti 45. Need 32, kes vastu võeti, on näidanud end igati heast küljest.

Nagu ütlesid koori dirigendid Linda Taal ja Vaike Uibopuu, läks kontsert korda, eriti kui arvestada seda, et küllaltki raske laulupeorepertuaari kõrval õpiti selgeks uus kontserdikava Rahmaninovi, Bachi, Mozarti, Ernesaksa jt. heliloojate loomingust.

26. aprillil esines koor Tallinnas TPedI aulas kontserdiga. 11. mail võetakse osa võistulaulmise I voorust. Soovime koori liikmetele edu ja tahtejõudu kevadisteks eksamiteks ja juubelilaulupeoks. Loodame, et ka õppejõud suhtuvad heatahtlikult ja vastutulelikult koori liikmetesse, kui neil tekib vajadus eksameid või praktikume varem sooritada.

M. KUUSBERG

Kodunduskabinetis

Keeltemaja II korrusel asub hubane kodunduskabinet. Kahe semestri jooksul võid Sa siin fakultatiivselt õppida õmblemist, dekoratiivkudumist, tikandite valmistamist, toidutegemist, ruumide sisustamist ja rõivaste korrashoidmist. Kuid Sa võid saada ka kodukultuuri instruktoriks. Selleks kulub kolm semestrit ühiskondlike elukutsete teaduskonnas.

Kohustuslikke käsitöötunde on ülikoolis ainult defektoloogiaosakonna üliõpilastel.

Kui Sa nädalas 4 tundi pühendad oma uue kleidi õmblemisele või maitsva roa valmistamisele, ei tule Sul vist hiljem kahetseda. Sest põhiliselt valmistatakse endale ja oma materjalist.

V. LAATS

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2701. MB-04012.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 16 (773) Reedel, 16. mail 1969 XXIII aastakäik

TRÜ Rektori KÄSKKIRI

§ 1

Töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päeva, 1. mai puhul tervitan ja õnnitlen Tartu Riikliku Ülikooli arvukat peret. Soovin kõigile edasist edu teadusliku ja pedagoogilise töö viljelemisel, suuremaid saavutusi õppetöös.

Seniste töötulemuste eest tõstan esile järgmisi seltsimehi.

I. FOTO ASETADA AUTAHVLILE

Üleülikoolilistest kateedritest

vanemlaborant Ilme Soop,

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

laborant Tiiu Ojanurme,

Matemaatikateaduskonnast

vanemõpetajad Ivi Vainikko ja Heino Türnpu, üliõpilased Peeter Puusemp ja Elts Vaga,

Füüsika-Keemiateaduskonnast

dotsent Uno Palm, dotsendi kt-d Aksel Haav ja Gunnar Karu, üliõpilane Kristjan Haller,

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

dotsent Viktor Masing, kateedrijuhataja, dotsent Hans Trass,

Õigusteaduskonnast

dotsent Vilma Kelder, üliõpilased Enn Bekker ja Toomas Tromp,

Majandusteaduskonnast

assistent Vaiki Luigaleht, üliõpilane Villem Tamm,

Arstiteaduskonnast

professor Kaljo Villako, assistendid Viktor Särgava, Udo Reino, Hilja Jalviste ja Paul Mallene, noorem teaduslik töötaja Peeter Roosaar, vanempreparaator Arnold Kreis, dispetšer Elfriede Ambo, üliõpilased Elvi Gluško, Evi Juhani, Helle Kirt, Mati Tiivel, Svetlana Raguline, Tiiu Tamm, Marika Nugis,

Administratiiv-majandusosakonnast

koristaja Salme Mets

II. AVALDAN KIITUST

Üleülikoolilistest kateedritest

aspirant Aimi Sukamäele.

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

õpetajatele Maie Lepale, Jaan Soontakile ja Ele Kaldjärvele, vanemlaborant Aino Pratkale, aspirant Haldur Õimule, üliõpilastele Jüri Valgele, Vaike Laanistele, Mart Remmelile, Ilmar Mullamaale, Krista Mitsile, Anne Luhaäärele, Merike Roobile, Rein Ruutsoole, Märt Kubole, Paul Kenkmannile, Anne Toomlale, Jaak Villerile, Kusti Kokale, Irina Külmojale, Boris Tuchile, Heli Vestenbergile.

Matemaatikateaduskonnast

vanemõpetajatele Leida Tuulmetsale, Ene Tiidule ja Gennadi Vainikkole, laborant Helmi Terale, dispetšer Eili Roostile, tehnik Helgi Arbile, van. teaduslik töötaja Kuldev Ääremaale, üliõpilastele Toivo Leigerile, Toomas Tähele, Eve Martinile, Tiit Pajupuule, Tiit Lepmannile, Hille Varulile, Anu Pääsole, Arno Aserile, Peeter Küütsile, Merike Meristele, Tiit Prankile, Tiina Virumannile, Helle Lassile, Krista Vendtile.

Füüsika-Keemiateaduskonnast

vanemõpetajatele Valdo Ruttasele, Nikita Lavrovile ja Johannes Raudsepale, vaneminsener Avo Kogerile, insener Koit Lepikule, vanemlaborant Hilja Iherile, stažööridele Mai Luugile ja Lembi Tohverile, vanempreparaator Riina Veltbachile, tehnik Pilvi Punnarile, üliõpilastele Toomas Silgule, Evi Saarele, Erika Petjärvele, Tiina Täpsile, Mihkel Aulile, Tiit Kändlerile, Aleksander Toompuule, Indrek Kolkale, Tiit Lukkile, Mats Seilenthalile, Tiit Nugisele, Valter Parvele, Jüri Sikkutile, Erast Skrõpnikule, Sergei Jagodinile, Anti Maistele.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

dotsent Heigo Miidlale, vanemlaborant Ilja Kalale, üliõpilastele Lia Tammele, Maimu Pähnile, Kaie Remmelile, Ants Roosile, Mart Simmile, Kaupo Järvistele.

Õigusteaduskonnast

professor Abner Uustalile, dotsentidele Jüri Jegorovile ja Elmar Raalile, laborant Erna Naanurile, üliõpilastele Indrek Koolmeistrile, Maie Kuldkepile, Mare Annusele, Elmar Rahumaale, Hulda Sauksile, Neeme Leokile.

Majandusteaduskonnast

õpetaja Heli Ruussaarele, üliõpilasele Heido Vitsurile.

Arstiteaduskonnast

dotsent Zinaida Saarele, dotsendi kt. Arvo Tikkule, assistentidele Astrid Saavale ja Lea Bostonile, vanemlaborantidele Mall Türile ja Vilma Hansenile, nooremale teaduslikule töötajale Marika Mikkelsaarele, laborant Endla Kiisile, abitöölisele Alice Pärlinile, üliõpilastele Reet Ungverile, Kadri Säälikule, Ants Laansalule, Anne Vahimetsale, Elleonora Võssotskajale, Inna Palmile, Luule Leotootsile.

Kehakultuuriteaduskonnast

vanemõpetajatele Jüri Kaljustole ja Helmuth Valgmale, dispetšer Helmi Sirgile, vanemlaborant Vaike Sisaskile, tehnik Reet Mallenele, üliõpilastele Mart Kursile ja Matti Reimannile.

Teaduslikust Raamatukogust

vanemraamatukoguhoidja Erika Nuginile, raamatukoguhoidja Marju Kolgile.

Administratiiv-majandusosakonnast

asjaajaja Tiiu Kiigele, menetluspraktika juhendaja Koidula Taggelile, vanemmehhaanik Abram Zudermannile, koristajatele Bertha Reierile, Ella Kleinile, Ella Hallikule.

(Järg lk. 2)

9. MAI 9. MAI

24 AASTAT TAGASI PURUSTASID NÕUKOGUDE RELVASTATUD JÕUD FAŠISTLIKU SAKSAMAA, VÕIT EI TAGANUD AGA ÜLEMAAILMSET RAHU, IGAVEST RAHU. NÕUKOGUDE SÕDUR VALVAB ALATI KODUMAA PÜHADUST JA PIIRE. OHVRITE HINNAGA KAITSTI MÄRTSI ALGUL DAMANSKI SAART. PILDIL NÄETE DAMANSKI KUULSAID PIIRIVALVUREID NÕUKOGUDE LIIDU KANGELASI N. D. BUBENINIT (KESKEL) JA J. V. BABANSKIT (PAREMAL) MOSKVAS PUNASEL VÄLJAKUL PÄRAST AUTASUSTAMIST.

Ajakirjanduse päeval

1954. a. alustasime

Sellest saab umbes kuu aja pärast seitseteist aastat, kui Pärnu leht tegi mulle kui sealse I keskkooli abituriendile ettepaneku kirjutada teemal «Kelleks tahan saada». Ei sobinud ära öelda — ikkagi kolm aastat selle lehe juurest pisikest lisateenistust hangitud. Kirjutasin siis, et kui mul õnnestub kuidagi ülikooli pääseda ja seejärel sealt ka loomulikku rada mööda välja tulla, poleks mul midagi erilist selle vastu, kui minust saaks eesti keele ja kirjanduse õpetaja. (Ja ausõna — niisugune mõte mul tõepoolest oli.) Ajastu vaimule (või toimetuse omale) ei olnud niisugune kõhklev hoiak aga vastuvõetav ja nii ma siis lugesin lehest oma nime kohale kirjutatud loo pealt: «Minust saab õpetaja». Ja lugu ise vastas täielikult pealkirjale. Sellest hoovas enesekindlust, tahtejõudu, perspektiivitunnet jne. Noh, häbenesin siis mõne aja tuttavaid, aga ülikooli tulin ikkagi sellesama mõttega.

Oma otsuses hakkasin kõhklema 1954. a. suvel. Sügisel seisis ees eriala valik. Ei tea siiamaani päris täpselt, mis sundis eelistama žurnalistikat teistele. Kas võlus ala uudsus (ikkagi olla esimese selle ala lennu lõpetajate hulgas Tartu ülikoolist) või asjaolu, et «kambamehed» läksid kõik žurnalistikat õppima. Või keskkoolipõlves «nuputreimisest» verre jäänud kihk? Või hoopis kõik ühtekokku? Aga avalduse viisin Juhan Peegli kätte ja mind arvati tolle esikümne hulka.

Žurnalistide ettevalmistuses on aastate jooksul toimunud nihkeid. Programmid on täiuslikumad kui meie päevil, praktikaaeg tunduvalt pikenenud (meie põhipraktikas oli pedagoogiline praktika). Kuid oma eriala saladustesse hakkasime kõik suure õhinaga tungima. Uudsus võlus. Pearõhk oli ajakirjanduse ajalool, sest kes minevikku ei mäleta, ja need teised sõnad... Sellest valdkonnast olid enamiku kursuse- ja diplomitööde teemadki. Õ-tähe autor Masing, käremeelne Jakobson ja postipapa Jannsen said iga kanti pidi selgeks tehtud.

Üheskoos panime alguse ÜTÜ žurnalistikaringile. Seal said soovijad kursuse- ja diplomitööde kirjutamisest ülejäänud energiat rakendada. Praeguseks on see ring kahjuks välja surnud või pidulikumalt öelduna — asendatud pressiklubi kui moodsama töövormiga. Kas asendamine asjale ka kasuks tuli, selle kohta on minul kui kõrvalseisjal raske otsustada.

Põhiliseks praktikabaasiks enamikule meist oli ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool», mõnele ka satiirileht «Poks». «Mis see niisugune oli?» küsivad praegused tundengid õigustatult. Oli meetrikõrgune väljaanne. Algas Abovjani-auditooriumi ukse kõrvalt ja lõppes natuke enne järgmist ust. Töötasime paariviisi — üks karikaturist ja üks sõnaseadja. Harri Lehistele saigi «viga ametiks», mina aga ammendasin naljasoonekese ilmselt nii tühjaks, et pole pärast «Poksi» toimetamist enam ühegi ajalehe satiiri- ja huumorinurgas ridagi kirjutanud.

Meenub lõbus vahejuhtum «Poksi» päevilt. Eks üks ühiselamu kütja ei võtnud oma tööd kuigi tõsiselt ja hoidis poisse külmas. Sai see siis «Poksis» ära märgitud. Samal ajal pandi aga sama mehe pilt sinnasamasse ümber nurga... autahvlile. Küttega kokkuhoiu eest vist.

Meie pidime oma kirjutise teisega asendama.

Olime praktikal ka «Edasi» toimetuses. Kirjutasime, redigeerisime, kontrollisime... Andsime ka ajakirjanduspäeva aktusel kontserdi. Minuga juhtus nii, et õnnestus toimetuse juhtkonnaga käed kokku lüüa. Tegu, mida ma siiani ei kahetse. Ja kui 1. septembril 1957 esimest päeva tööle tulin, leidsin eest kirja. Selles oli välialõige kurikuulsa pealkirjaga «Minust saab õpetaja» ja napisõnaline kaaskiri: «Õnnitlen eluunistuse täitumise puhul!»

Anonüümne oli. Kahjul Värbaks muidu mehe (või naise) «Heritase» autoriks. A. LUUR «Edasi sekretär

1870 — 1970

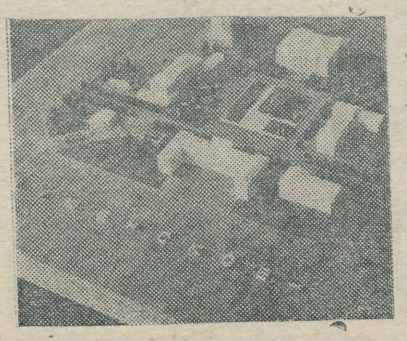

Krasnojarski krai Šušenskoje küla viibis V. I. Lenin pagenduses 1897. a. maist kuni 1900. a. veebruarini. Nõukogude Liidu arhitektid on koostanud visandid külamuuseumi jaoks. Juuresoleval pildil näete Šušenskoje keskväljaku maketti.

Ajakirjast «Maailma ja Me»

EÜE

AVALDUSI EÜE-sse VÕETAKSE VASTU VAID 20. MAINI.

Sel aastal töötavad esmakordselt ka **ühevahetuselised rühmad.** Need on **Pirital, Kloostrimetsas** ja **Kuremaal.** Põhirühm Kuremaal töötab kogu perioodi, teise rühma tööaeg oleks 30. juulist 31. augustini.

Kõigil maleva liikmetel astuda läbi TRÜ **arstipunktist** ja vaktsineerida end teetanuse vastu.

Teisipäeval, 20. mail kell 15 kuni 18 saab komsomolikomiteest EÜE kohta **lisainformatsiooni.**

TRÜ Rektori KÄSKKIRI

(Algus lk. 1)

III.

OPM õppuse teemal «OPM töö nakkushaiglana» eeskujuliku läbiviimise eest avaldan kiitust OPM nr. 11 isikulisele koosseisule eesotsas vanema teadusliku töötaja Helga Lenzneriga ning õppejõududele, kes aitasid kaasa õppuse metoodilisel juhendamisel: dotsentidele Zinaida Saarele, Eugen Tallmeistrile ja Evald Tammepõllule, assistentidele Ants Sildverile, Joel Aasavile, Anne Padarile ja Aino Danilovitšile.

IV.

Eeskujuliku ühiskondliku töö eest kohalike nõukogude valimiste läbiviimisel valimisjaoskonnas nr. 2 avaldan kiitust järgmistele Matemaatikateaduskonna üliõpilastele:

Kalev Pärnale, Sirje Leppikule, Elve Talvisele, Tiina Mölderile, Kaie Urbile, Tõnu Veiderpassile, Krista Vendtile.

V.

II Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV üliõpilaste-meedikute teadusliku konverentsi hea organiseerimise ja läbiviimise eest avaldan kiitust järgmistele üliõpilastele:

Siiri Vahtrasele, Palmi Aerule, Endla Aasmäele, Ann Murdile, Viktor Brinnile, Valdur Jänesele, Malle Ormissonile, Juha Porilale, Ülle Kännule.

VI.

Aktiivse teadusliku töö ja lepinguliste tööde täitmise ning selleks kaasaaitamise eest premeerin järgmisi seltsimehi.

PROBLEMATOORIUMIDE ARVEL

Arvutuskeskusest

laborant Endla Kaljat, stažöör Arnold Leitenit, insenere Liivi Urmi ja Heino Hurti, van. insenere Tiiu Tamlat ja Mare Kalbergi.

Biofüüsika ja elektrofüüsika problematooriumist

vaneminsener Peeter Loogi, van. laborant Kaie Lumerat.

Keemilise kineetika ja katalüüsi problematooriumist

vanemat teaduslikku töötajat Ilmar Koppelit, nooremat teaduslikku töötajat Aavo Aaviksaart, laborant Elle Karlsonit, üliõpilasi Eha Soonikest, Jüri Vaigat ja Siiri Noorkõivu, preparaator Evi Alapuud.

Elektrokeemia problematooriumist

vanemat teaduslikku töötajat Rein Marvetit, klaasipuhuja Hans Kruuset.

Rotaprindist ja kirjastusgrupist

van. insener Johannes Temmot, köitjaid Helve Mõttust ja Taimo Mattot, kopeerija Eha Alast.

Administratiiv-majandusosakonnast

pearaamatupidaja Lembit Zernantit, koristaja Lilli Jõelaidi.

LEPINGULISTE TÖÖDE SUMMADEST

Tööstuspsühholoogia erilaboratooriumist

insenere Sergius Kaarti ja Toomas Kallemaad.

Arvutuskeskusest

tehnikuid Mare Sirget, Leida Koskelit ja Olga Nurmeotsa, van. insenere Airi Laumetsa, Tiina Rauki, Säde Ermanni ja Henn Ilvest, peainsener Juhan Heidot, juhataja Veljo Tinni.

Aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide problematooriumist

van. insener Aavo Hilpust, tehnik Hillar Uibot.

Üldfüüsika kateedrist

laborante Hilda Peeglit ja Leonore Tarrastet, vanempreparaator Linda Liivakut.

Eksperimentaalfüüsika kateedrist

van. insener Rein Krolli, insener Anton Hellatit, tehnikuid Elmar Adamsoni ja Avo Lästi, van. õpetaja Olev Saksa, laborant Regina Neumanni, üliõpilast Harri Tippu.

Biofüüsika ja elektrofüsioloogia problematooriumist

insener-konstruktor Rein Sütti, van. insener Ivar Paabot.

Meditsiini kesklaboratooriumist

van. insener Tarmo Lutsarit.

Elektroluminestsentsi ja pooljuhtide problematooriumist

juhataja Arved Tammikut, van. laborant Linda Jaama, laborant Heiki Paabutit.

Tuumafüüsika laboratooriumist

van. insener Paul Tõlgot.

Õppeeksperimentaaltöökojast

van. insenere Lembit Rajangut, Hans Uigat ja Rein Sõrmust, insenere Kalju Allast ja Arnold Susi, meistreid Hillar Tohvertit ja Ivar Kurvitsat, juhataja Ado Jaagosilda, insener-konstruktor Robert Pastakut.

Lihastalitluse problematooriumist

nooremaid teaduslikke töötajaid Paavo Kõrget ja Arved Vainu.

Kaubanduse erilaboratooriumist

tehnikuid Epp Lilleorgu ja Juta Baklerit, juhataja Elmar Haljastet.

Anorgaanilise keemia kateedrist

preparaator Eugenia Vetkat, varustusosakonna juhatajat Mihkel Danilovitšit, kütja Taimi Sanderit, inspektor Perenie Matti, koristaja Alma Haavistet, van. töödejuhataja jaosk. juhatajat Ahto Liiki, vaneminsener Eduard Kiiraneni, meister Heikki Raba, foneetika kabineti tehnikut Ülo Kaasikut, Õigusteaduskonna üliõpilast Helve Toomlat, Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast Paul Kenkmanni.

VII.

Aktiivse osavõtu eest Kommunistliku Noorsooühingu tööst ja väga hea või hea õppeedukuse eest premeerin rektori fondist järgmisi üliõpilasi:

Jaak Villerit, Anne Lepikut, Sirje Nõvandit, Eimar Rahumaad, Hulda Sauksi, Arvo Rooli, Sulev Mäeltsemetsa, Ülle Reinu, Olga Piusvered, Kaja Kaldat, Arvo Mesikäppa, Meeli Lehtsalu, Sirje Mändi, Märt Kubo, Mihkel Pärnoja, Annika Mitsi, Jüri Afanasjevit, Tiiu Mägilaid, Marika Mandret.

ELKNÜ TRÜ Komitees Bürool 25. IV

Arutati eesti filoloogia osakonna komsomolibüroo tegevust käesoleval õppeaastal. Ülevaatega esines komsomolisekretär Toivo Kuldsepp, kes on sekretärina töötanud pool aastat (valiti 1968. a. oktoobrikuus). T. Kuldsepa juhtimisel on büroo töötanud jõudsamalt kui varasematel aastatel: on aktiviseerunud osakonna komsomoliorganisatsiooni tegevus tervikuna, büroo töö on kindla suunitlusega. Edukalt kulges talvise õppesessiooni analüüs; kevadsemestril toimusid kursustel koosolekud, kus arutati läbi NLKP Keskkomitee otsus leninliku komsomoli 50. juubeliaasta puhul, samuti olid iga kursuse komsomoligrupil kõne all oma tegevuse edasised perspektiivid. Osakonna büroo võtab osa üliõpilaste eluolustikuliste küsimuste lahendamisest. Büroo on populariseerinud osakonna rahva hulgas Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevat, käesoleval aastal võtab EÜE-st osa üle 40 eesti filoloogi, neist mitmed ka välisrühmades (osakonna komsomolijuht T. Kuldsepp on Poola rühma komissariks).

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo otsustas eesti filoloogia osakonna komsomolibüroo senise tegevuse tunnistada heaks ning avaldada kiitust büroole aktiivselt sisulise töö eest.

Arutati Majandusteaduskonna komsomolibüroo tegevust (aruanne teaduskonna komsomolisekretärilt Aleksander Bachmanilt, kaasaruanne ülikooli büroo liikmelt Aarne Vaigult). Võrreldes eesti filoloogia osakonnaga on tulevaste majandusteadlaste büroo töö olnud nõrgem, eriti esimeste kursustega tegelemisel. Ka Majandusteaduskonnas arutati enamikul kursustel läbi NLKP KK juubeliotsus, samuti talvise õppesessiooni tulemused. Viimaseid vaeti koos teaduskonna parteibürooga, mis peaks igati eeskujuks olema ülikooli teiste osakondade või teaduskondade organisatsioonidele, seda enam, et õppetöö küsimused on ülikoolis esmajärgulise tähtsusega ning üliõpilaste ettepanekud, mida arutatakse läbi ka õppejõudude poolt, leiavad kindlasti ratsionaalsemat kasutamist õppeprotsessi täiustamisel.

Teaduskonnas töötab majanduslike suhete klubi, mille peameheks on ELKNÜ TRÜ Komitee ideoloogiasektori liige Siim Kallas.

Negatiivse asjaoluna tuleks märkida vähest tööd esimeste kursustega, büroo ei olnud kaastegev ka lõpetajate töölesuunamisel. Komsomolikomitee büroo poolt antud hinnang Majandusteaduskonna komsomolibüroole kõikus rahuldava ja hea vahel (ühe häälenamusega siiski viimase kasuks). Selline hinnakõrgendus peaks tulevikuks siiski sihikindlamaks ning sisulisemaks tööks kohustama.

Nimeliselt avaldas ülikooli büroo kiitust üliõpilastele Kallasele ja Kaarele.

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo andis soovituse NLKP liikmeks astumiseks ajaloo-osakonna üliõpilastele Märt Kubole (IV kursus) ja Hans Dzissile (V kursus).

Kuulati ära ELKNÜ TRÜ Komitee liikme Jaak Villeri aruanne laupäevakute-pühapäevakute organiseerimisest Tartu Riiklikus Ülikoolis. Viiel aprillikuu laupäeval-pühapäeval võttis tööst linna ja ülikooli objektidel osa ligi 1000 TRÜ üliõpilast. (Viimasel pühapäevakul — 27. aprillil — töötas komsomolikomitee vabatahtlike löökbrigaad Toomemäel TRÜ kunstikabineti juhataja K. Põllu ning loodusteadlase J. Eilarti näpunäidete põhjal. Vabatahtlikke oli 72, värviti aedu ja trepikäsipuid, juuriti kände, tehti veerenne jne.).

Büroo avaldas J. Villerile kiitust hea organiseerimistöö eest ning esitas ta rektorile rahaliseks premeerimiseks.

Büroo kinnitas EÜE Ungari rühma komandöriks TRÜ filosoofia kateedri aspirandi Priit Järve ja asetäitjateks raviosakonna üliõpilase Adalbert Tšiki ning füüsikaosakonna üliõpilase Ülo Kaevatsi. Poola rühma komandöriks kinnitati ülikooli komsomolisekretär Sirje Endre ja asetäitjaks eesti filoloogiaosakonna üliõpilane Toivo Kuldsepp.

Endine Matemaatikateaduskonna üliõpilane ELKNÜ TRÜ Komitee büroo liige Ants Riesen vabastati ELKNÜ TRÜ Komitee ideoloogiasektori juhataja ametikohustest. ELKNÜ TRÜ Komitee büroo kinnitas uueks juhatajaks TRÜ teoreetilise füüsika IV kursuse üliõpilase Hannes Aarma. Ta on sündinud 1946. aastal, ÜLKNÜ-sse kuulub 1962. aastast. H. Aarma on üliõpilassaadik Tartu Linna TSN Täitevkomitees. Ta on meistersportlane vehklemises. ELKNÜ TRÜ Komitee büroosse kuulub alates 1968. a. oktoobrikuust.

Büroo saatis ELKNÜ Keskkomitee sekretärile Allan Kullastele kutse tulla maikuu lõpul esinema ülikooli komsomoliaktiivile.

Pärast stomatoloogiaosakonna komsomolibüroo tegevuse arutamist ELKNÜ TRÜ Komitee bürool (4. aprillil 1969. a.), kus selle büroo tööle anti hinnang mitterahuldav, saabus komsomolikomiteele TRÜ stomatoloogia kateedrilt õiend. Viimase põhjal teostasid ülikooli komsomolibüroo liikmed järelkontrollimise osakonnas. Selgus, et kuigi stomatoloogia komsomolibüroo praktiliselt tõepoolest üldse ei töötanud ning komsomolikomitee poolt antud ülesandeid ei täitnud, komsomolitööd kursustel siiski tehakse — stomatoloogia kateedri õppejõudude juhtimisel (peatähelepanu on õppekasvatustöö küsimustel). Niisugune olukord on ülikooli komsomoli ajaloos harukordne. ELKNÜ TRÜ Komitee tänab stomatoloogia kateedri kollektiivi ning loodab, et ühiste jõupingutustega rakendatakse ka osakonna komsomolibüroo tööle.

21. aprillil saabus õiend TRÜ Kehakultuuriteaduskonna dekaanilt A. Vaiksaarelt. Õiendis märgitakse, et ülikooli ajalehes (4. aprillil 1969, «TRÜ» nr. 11) ei valgustata Kehakultuuriteaduskonna komsomolibüroo tööd objektiivselt, eriti, mis puutub büroo tegevusse õppetöö ja üliõpilaste elu-olu küsimustega tegelemisel. Läbirääkimistel A. Vaiksaarega leiti viimase initsiatiivil vajalik olevat arutada KKT komsomolibüroo senist tegevust teaduskonna dekanaadi ja parteibüroo ning ülikooli komsomolikomitee büroo liikmete ühisel nõupidamisel.

Bürool 8. V

Ühe põhiküsimusena arutati TRÜ komsomoliajaloo senist uurimist ja selle perspektiive. Ülikooli komsomolibüroo laiendatud istungist võtsid osa komsomoliveteranid J. Kalits, I. Sildmäe, K. Siilivask, S. Lepik jt.

Praegu tegelevad ülikooli komsomoliajaloo uurimisega NLKP ajaloo ringi liikmetena matemaatika (pedag.) osakonna II kursuse ja psühholoogia osakonna I kursuse üliõpilased. S. Lepik ütles, et nad suhtuvad oma töösse järjekindlalt ning entusiastlikult: praeguseks on kogutud kõik laialdaselt kättesaadav trükisõnas ilmunud materjal. Põhiliseks takistuseks uurimistöö seiskumisel on raskused nii Tartu kui ka Tallinna arhiividesse pääsemisega.

Käesolevaks ajaks on valmis saadud ka kogutud materjalide analüüsiga, mis puudutab episoodiliselt Tartu linna komsomoli arenguteed.

S. Lepik märkis ka, et töö oleks paremini laabunud, kui komsomoliajalo-alaseid teemasid jaotataks ajaloo-osakonna üliõpilastele kursusetöödeks. Ta ütles, et praeguseks on läbi uuritud komsomoli ajaloo materjalid sõjajärgsest perioodist kuni 1955. aastani. Kuulanud ära sm-te Kalitsa, Sildmäe ja Siilivase omapoolsed tulusad näpunäited, formuleeriti ühiselt otsus.

— Pidada väga vajalikuks TRÜ komsomoliorganisatsiooni ajaloo uurimist, et tagada täpne ning objektiivne ülevaade organisatsiooni töö põhisuundadest, -eesmärkidest ja -tegevusest komsomoli loomisest peale TRÜ-s;

— Aidata omapoolselt kaasa ülikooli komsomoliajaloo uurimisele (nii ideoloogilistes kui ka organisatsioonilistes küsimustes). Selleks olla pidevas kontaktis uurijatega, tekkivate raskuste puhul kaasabi osutada, samuti selleks, et uurimistulemusi oma igapäevases töös ära kasutada;

— Alustada TRÜ ajalehes ülikooli komsomoliajaloo regulaarset tutvustamist (spetsiaalne rubriik alates 1969. a. sügisest, kus etappide kaupa antaks ülevaade noorsooühingu arengüteest TRÜ-s); korraldada teoreetilisi konverentse, seminare jne.;

— Komsomolikomiteel moodustada alates uuest aruandeperioodist komitee juures komsomoliajaloo uurimise sektor, samuti paluda NLKP ajaloo ning NSV Liidu ajaloo kateedrite õppejõududelt vastava uurimistöö teaduslikku juhendamist;

— Pöörduda TRÜ rektori poole palvega summade eraldamiseks komsomoliajaloo-alaste tööde konkursi parimate võistlustööde premeerimiseks;

— Pidada vajalikuks TRÜ komsomoliajaloo uurimise plaani läbiarutamist ja kinnitamist EKP ja ELKNÜ TRÜ komitee ühisel istungil 1969. a. sügissemestril;

— Hakata kevaditi korraldama ülikooli komsomoliaktiivi kohtumisi veteranidega vastastikuse koostöö süvendamiseks ja ülikooli Kommunistliku Noorsooühingu traditsioonide järjepidevuse kindlustamiseks.

Teise põhiküsimusena vaeti probleeme, kuidas saaks ülikooli komsomolikomitee kaasa aidata ideelis-poliitilise kasvatustöö korraldamisele Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas.

Möödunud aastal käis 11 TRÜ lektorit EÜE-s esinemas ligi 50 loenguga, tänavu tahetakse sellealast tegevust täiustada. ELKNÜ TRÜ Komitee peab hädavajalikuks saavutada EÜE-s kõrgetasemeline ideoloogiline töö, mis tagaks üliõpilaste suurema ühiskondliku aktiivsuse suhtumisel nii kõrgema kooli sisestesse kui ka välistesse probleemidesse. Tänavu suvel tahetakse EÜE-sse suunata ELKNÜ TRÜ Komitee liikmeid, samuti korraldab komitee esinemisplaani EÜE-s ka TRÜ õppejõududele ja aspirantidele, järgides temaatikat: Majandus- ja välispoliitika, kultuuri- ja rahvuspoliitika, Eesti ajalugu, noorsooprobleemid, kõrgema kooli komsomoliprobleemid.

Ringsõitudeks Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas on andnud nõusoleku «Visarid» ja pop-muusika ansambel.

Tutvuti EÜE keskstaabi poolt väljatöötatud Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva poliittöö programmi projektiga. ELKNÜ TRÜ Komitee büroo leidis, et peamiseks eesmärgiks tuleb pidada seda, et üliõpilane saaks EÜE-s tegutseda loominguliselt, vabalt ning sisukalt.

Büroo pidas vajalikuks korraldada mõnetunnilise seminari TRÜ üliõpilastele — EÜE rühmakomandöridele ja aktiivile, et neid põhjalikult kurssi viia üliõpilas- ning komsomoliprobleemidega.

Büroo andis soovituse sõiduks turistina Ungarisse saksa keele kateedri aspirandile Mari-Ann Palmile, füüsikaosakonna üliõpilasele Kristian Hallerile ning Õigusteaduskonna üliõpilasele Viktor Arhipovile; sõiduks turistina Saksa DV-sse said soovituse saksa keele kateedri õppejõud Maie Lepp ja Martti Preem (Matemaatikat. III k. üliõpilane).

ÜLKNÜ liikmeks võeti vastu raviosakonna IV k. üliõpilane Kersti Getreu.

Büroo andis soovituse NLKP liikmete astumiseks ajaloo-osakonna V k. üliõpilasele Heli Zinkile ja NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Majandusteaduskonna III k. üliõpilasele Aleksander Bachmannile ning eesti filoloogia osakonna IV k. üliõpilasele Tõnu Seilenthalile.

Ravi (vene) osakonna komsomolibüroo esildise põhjal arutati III k. üliõpilase Zaven Bozikjani personaalküsimust. Z. Bozikjan rikkus ühiselamus sisekorraeeskirju, valetas kohalekutsutud miilitsale. Büroo otsustas üliõpilast karistada noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega.

NB!

TÄHELEPANUKS teaduskondade-osakondade komsomolisekretäridele

Palume läbi astuda komsomolikomiteest 19., 20. või 21. mail 1969. a.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE SEKRETARIAAT

Leidsime kevade

Kui keegi veel küsiks,
siis vastaksin, et
tahaksin olla alles
Väike Illimar.
Fr. Tuglas

Ühel pühapäeva pärastlõunal pudenesid Räpina poole sõitvad bussid Ahjal pooltühjaks. Looduskaitsering tuli Väikese Illimari maile, et veel kord meenutada tema lapsepõlveseiklusi ja proovida kosjaviina.

Edasi jätkus töömeeleolus. Labidamehed siirdusid metsa haabade otsingule. Rehamehed said rakud pihku Illimari pargi korrastamisel. Meie süüdatud risuhunnikud levitasid suitsupilvi üle terve Ahja. Järvetammil lisandus varemistutatuile veel 4 haaba.

Õhtu veetsime lõkkesoojas koos Fr. Tuglase loominguga.

Pühapäeva hommikul jätkasid loodusehuvilised kevade otsimist. Mindi mööda vähemkäidud radu, et kuulata kevadise metsa hääli ja näha maa ärkamist. Leidsime kevade mahla tilkuva kasega. Avastasime vaikse järve, mille kaldal neli metskitse meile oma graatsilist kõnnakut demonstreerisid. Kuulasime konnade kontserti ja laulurästa viisirikast laulu. Veendusime, et looduse ilu on ammendamatu. Nägime esimest suitsupääsukest ja meie haruldust — musta toonekurge. Kuulsime sookurgede krooksumist, kõlava häälega enesekindlat käblikut ja isegi esimese väikese lehelinnu arglikku tilksumist. Joovastusime rohe-rohelisest metsaalusest, kasemahlast ja linnulaulust. Lõpetasime oma retke Taevaskoja kaljude all, seal, kust igal sügisel saavad alguse meie matkateed.

H. AAS

Kevad botaanikaaias

INTENSIIVNE RÖSKE MULLA ja värske roheluse mõrkjas lõhn; mullaste kätega siia-sinna tõttavad inimesed. Ühest aiasopis seisvast kollaste õiekobaratega põõsast hakkab kõrvu madal ühetooniline sumin: iga õiesüdamiku külge on klammerdunud mesilane.

Tundub, et kogu kevad on koondunud siia ühteainsasse paika — botaanikaaeda.

Mida uut ja põnevat on botaanikaaias seoses kevade tulekuga?

Direktor sm. Lellep vaatab vastuseks üsna nõutu näoga ringi: aed on ju suur, mida siit haarata? Ja mis võiks siis olla see uus ja põnev?

HAKKAME JALUTAMA peenarde vahel.

Esimesi lilli, mille õied kevadel avanesid, on volga adonis. Nüüd saab tema aeg juba läbi.

Üks kaunis haruldus on praegu kindlasti mahesiniste õitega karukell. See on kasvatatud 1967. a. Rootsist toodud seemnest. Eestis on neid karukelli ainult kaht liiki: pisut väiksemate õitega palukarukell, mida tuleb meie metsades harva ette ja aaskarukell.

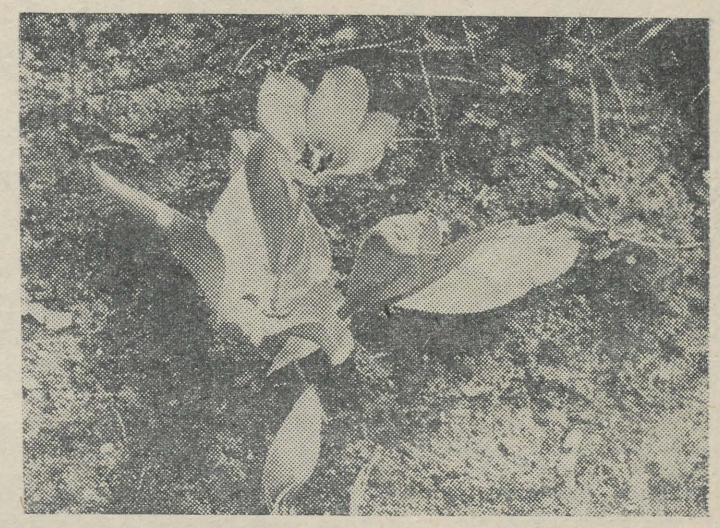

TEIST KEVADET õitseb praegu 1968. a. saadud seemnest kasvatatud Draba canadensis ning samal ajal Šveitsist toodud Draba haynoldii.

Dotsent Kukk tõi Kesk-Aasiast kaasa kaks huvitavat liilialiste esindajat, mille täpne nimetus pole kahjuks teada. Suursugused lilled tumepunaste koonusekujuliste rippuvate õitega. Välimuselt sarnanevad veidi meie harilikule päevililele.

Üksikute tundlikult erksate laikudena on peenral valged, sinised ja roosad hüatsindid. Sibullilledest on lahti ka nartsissid, tulbid aga on veel pungades.

KÕIGE ESIMESED KEVADEKUULUTAJAD siniliil *ja krookus on nüüd juba õitsenud.*

LÄHEME PÄRKI.

Pargialuse noorele murule annavad kahvatulilla tooni harilikud lõokannused. Üks varjuline nõlv oli veidi aega tagasi täiesti sinine: õitsesid siniliiliad. Nüüd asuvad ka nende asemele lõokannuse lillad õied. Siin-seal põõsaste all kasvavad kollaste laikudena võsaülased ja kanakoolmed.

Veerjal nõlval kiviktaimlas võib näha Kesk-Aasiast 1967. a. toodud metsiku tulbi (Tulipa tarda) omapäraseid õisi: kitsad teravad kroonlehed valgete otste ja kollase südamikuga. Siin on ka teine metsik Kesk-Aasia tulp — Tulipa greigii.

JÕUAME KASVUHOONE juurde.

Hulk kaktusi — kõrged sihvakad püramiidid, mitmesuguse suurusega kerakujulised kõrbetaimed. Omapärane kontrast kaktuste räsakate kerede ja habraste õite vahel. Pilt on eripärane ja huvitav.

Kasvuhoones on ka rida haruldasi lõikelilli, dekoratiiv- ja toataimi.

Dekoratiivtaim Euphorbia pulcherinna on huvitav oma oksaharu tipus olevate punaste kõrglehtedega, mis esimesel pilgul võivad näida õiena. Meeldiv toataim on Lantana hybrida punaste väikeste õiekobaratega, mis püsivad kaua, ja ratsuritäht — uhke lill lopsakate tähekujuliste õitega.

Siin on ka kuulus flamingo — Anthurium Scherzerianum kõrkide punaste õitega. Lõikelillena kaunis, säilib kaua. Pärit on ta Guatemaalast. On veel teisigi kaugetest maadest pärinevaid taimi: Brasiiliast, Aafrikast ja mujalt.

RINGKÄIK BOTAANIKAAIAS on lõppenud. Mulje on suursugune.

H. RAHUOJA

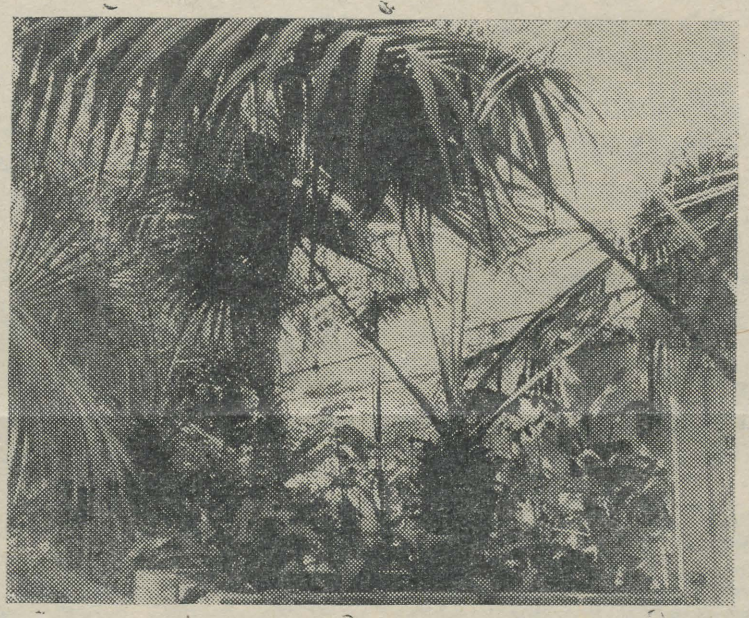

Kevadest, loodusest ja kõnekunstist

... rääkis LK ringile loodusesõber, ENSV teeneline kunstnik KARL ADER.

Algas kõnelemisest: isikupärasest ja erapooletust, esinemishirmust ja hääldusvigadest. Peamine — kõneldes olgu «hammaste väravad» valla!

Millest sai alguse loodusearmastus? Võib-olla sellest, kui ta poisikesena omasugustega arutas, kas kaks lähestikku hoidvat konna on abielus; kuulatas, kui kütkestavalt ja erinevalt võivad laksutada kaks ööbikut (et kisub või hinge seest!), või ...

Looduse «tundmine» ja «mõistmine» on eri asjad. Ja viimane pole sugugi sekundaarse tähtsusega.

Loodus ja luule on lahutamatud! Kaasaegsetest looduslüürikutest hindab A. Suumani luulelisi pintslitõmbeid, tema oskust väljendada end sõnades ka seal, kus teised oleksid kimbus.

Näitlejatele on vaja peale oma ametialaste eelduste arukust — nagu igal pool mujalgi — ja mitte raasukestki egoismi: teiste õnnestumine on ka sinu õnnestumine!

Liiga tõsisteks oleme jäänud ... Eksamid ja muud kohustused on ju loomulikud nähtused — ega sellepärast tohi veel morn olla!

Lõpetuseks kuulsime A. Sanga «Laulu isast».

E. PARIJÕGI

Tööga jäädi rahule

Sügisel üleülikoolilisel ametiühingukonverentsil tõsteti eriti esile tööd Arstiteaduskonnas. Et saada pilti ametiühingu osast ülikooli õppe-teaduslikus töös, kuulas vabariikliku komitee presiidium hiljuti ära Arstiteaduskonna büroode esimeeste sm. Kase (õppejõudude büroo) ja A. Kirti (üliõpilaste büroo) vastavad aruanded.

Õppejõudude ja teenistujate ametiühingubüroo on analüüsinud õpetöö organiseerimise paremustamist, kontrollinud õppejõudude individuaalplaanide täitmist, rakendanud abinõusid selleks, et teadmiste omandamine toimuks aktiivselt, loominguliselt. Bürool on tihe koostöö teaduskonna õpetatud nõukogu ja parteibürooga. Selgitati välja teadusliku töö tegemise tingimused ja aidati kaasa nende paremaks muutmisele.

Üliõpilasbüroo kontrollib regulaarselt eksamisessioonideks ettevalmistumist ja sessioonide tulemusi. Arstiteaduskond võtab aktiivselt osa konkursist parimale õpperühmale. Büroo on arutanud üliõpilaste õppekoormust, kontrollinud õppimistingimusi ühiselamuis, organiseerinud õppe-metoodilist nõuannet esimeste kursuste üliõpilastele. Talvise sessiooni tulemused on paremad nii mullusest kui ka ülikooli keskmisest.

Leiti puudusigi, kuid enamikus ei ole need karakteersed ega sõltu otseselt büroode tööst (ebarahuldavad töötingimused jms.).

Edaspidises töös on õppejõudude bürool vaja vältida dubleerimist ametiühingu ja teiste organite vahel, osutada rohkem tähelepanu noortele õppejõududele, aspirantuurile ja doktorantuurile, taotleda õppeprogrammide täiustamist ja õppekirjanduse väljaandmise laiendamist. Üliõpilasbürool tuleb parandada tööd rühmaorganisaatoritega, üldistada ja enam propageerida parimate õpperühmade ning üliõpilaste saavutusi ja kogemusi, taotleda laialdasemat osavõttu ÜTÜ-st ja seda ka stimuleerida, kontrollida üliõpilaste elu- ja õppetingimusi ning õppekoormuse jaotamist semestri jooksul.

Presiidium jäi büroo tööga rahule.

H. NIINEMÄGI

Mai algul

organiseris ÜTÜ Vabariiklik Nõukogu grupile vabariigi üliõpilastele sõidu Leedu NSV-sse, et tutvuda sealsete kõrgemate õppeasutuste ÜTÜ tööga.

Leedu NSV-s koordineerib ÜTÜ tööd vabariiklik nõukogu, mis koosneb 11 õppejõust ja kõrgemate koolide ÜTÜ Nõukogu esimehest, kokku tuleb 3 korda aastas. Vabariiklik nõukogu korraldab igal aastal **konkursi parima kõrgema õppeasutuse nimele.** Viimati tunnistati parimaks Kaunase Meditsiiniline Instituut.

Vilniuse Riiklikus Ülikoolis selgitatakse igal aastal välja parim teaduskond, kateeder ja juhendaja. Parimal järjel on teaduslik töö Loodusteaduskonnas. Viimasel konverentsil esineti sealt 90 ettekandega.

Teaduskonna ÜTÜ nõukogu organiseerib õppeaasta algul **esimestele kursustele kateedrite tutvustamise päevi,** kus värsked üliõpilased saavad tutvuda neid huvitava alaga. Tänavu organiseeriti selline tutvumine ka abiturientidele, ja loenguid külalisõppejõudude poolt.

ÜTÜ liikmeks võetakse üliõpilane, kes on esinenud oma tööst ettekandega aineringis. ÜTÜ Nõukogu tuleb kokku kord kuus.

Vilniuse konservatooriumi ÜTÜ töös eristatakse lihtliikmeid ja eriti teenekaid liikmeid. Viimastele antakse välja **liikmepilet, mille alusel neil on õigus külastada kõiki kontserte vabariigis.** Pileti omanikke on neljakümne ümber poolestsajast üliõpilasest.

Väga head tingimused teaduslikuks tööks on Kaunase Polütehnilise Instituudi uutes hoonetes.

Kaunase Meditsiinilises Instituudis on 3000-st 1/5 ÜTÜ liikmed. Märkimisväärne on, et mullu esines 50 üliõpilast oma töödega väljaspool vabariiki. Meid tutvustati instituudi laboratooriumide tööga ja kliinilise baasiga. Haiglas, mis on ehitatud 1939. a., on 1300 voodikohta, avarad ruumid ja kaasaegne aparatuur.

Et aeg oli väga piiratud, siis Vilniuse ja Kaunase linnaga saime tutvuda vaid põgusalt.

E. SOONIKE
M. ORMISSON

Sidemed taastati

EPA ÜTÜ sise- ja nakkushaiguste ning TRÜ ÜTÜ pediaatriaringil toimus ühine töökoosolek teemal «Leukoosid».

Uno Rätsep veterinaariateaduskonna IV kursuselt käsitles oma ettekandes «Veiste leukoos ja selle epizootoloogilisi iseärasusi ENSV-s» leukoosi esinemissagedust ja selle sõltuvust mullastiku omapärast ning kontaktist haigete loomadega.

«Leukoosi diagnoos veistel» oli IV kursuse veterinaari Maia Pääse ettekande teema. Selles rõhutati, et leukoos veistel on viirusinfektsioon ja kulgeb lümpolenkoosina. Esitati haiguse karakteersemad sümptoomid.

Pediaatriaringi üliõpilastest olid ettekanded Mari-Ann Helenurmelt «Ägeda leukoosi kliinilised omadused lastel» ja Sirje Keerilt «Leukooside etioloogiast ja epidemioloogiast».

Dotsendi kohusetäitja L. Sildver demonstreeris 7 aasta vanust poeglast raskesti diagnoositava ägeda hemotsütoblastoosiga.

Dots. Keres ja dots. Nõmm EPA-st rõhutasid oma sõnavõtus, et praktiline elu tingib vajaduse uuendada sidemeid pediaatrite ja veterinaaride vahel, milleks algus tehti aastaid tagasi.

Kokkuvõttes tehti järeldus: inimeste ja veiste leukoosi kliinilises pildis on sarnasusi ning leukoosi inimestel tuleks vaadelda kui nakkuslikku haigust. Edaspidist uurimist vajab inimeste leukoosi epidemioloogia, selle võimalik seos veiste leukoosiga.

Sügisel kohtutakse taas.

S. KEER

Toimetuse postist

Teadusliku töö aruandluses on põhiliseks näitajaks ilmunud publikatsioonide arv. Mida suurem on see arv, seda kõrgemalt hinnatakse tehtud tööd.

Sellise hindamisviisi puudused peaksid ilmsed olema. Esiteks, selles ei peegeldu mingil moel tööde kvaliteet. Näiteks võib üks teadlane teatud perioodil avaldada ainsa töö, mis on pöörettekitava tähtsusega, teine aga avaldada kümneid töid, mille väärtus praktiliselt on null. On täiesti selge, et esimest teadlast tuleb palju kõrgemalt hinnata, kuid praeguse «arvude» süsteemi juures see ei ilmne. Teiseks stimuleerib see meetod kvantiteedi eelistamist kvaliteedile. Kolmandaks, et artiklite avaldamine trükis toimub üldiselt kerge vaevaga, annab see soodsaid võimalusi karjeristidele. Sel kombel, kasutades veel virgalt «kaasautorsust», võib lühikese ajaga paisutada artiklite arvu nii suureks, et tekib küsimus kandidaadi- või doktorikraadi omistamisest avaldatud tööde põhjal. Muidugi, ebaausaid isikuid leidub teadlaste hulgas väga vähe, aga ega neidki toetada ole vaja.

«Arvude» süsteemil on see suur eelis, et ta on lihtne, pole vaja sealjuures üldse mõelda, ja seepärast on raske midagi uut asemele pakkuda. Arvatavasti tuleks hakata rohkem rõhutama seda, millist tähelepanu on tööd äratanud väljaspool. Peale arvamuste, retsensioonide jne. võiks kõne alla tulla ka üks arvuline suurus — kuipalju on vaadeldava autori või kollektiivi töid viidatud teiste (välis-) autorite poolt. Muidugi, selliseid andmeid on palju raskem ja aeganõudvam koguda, kuid tööde väärtus peegelduks nii paremini.

J. SALM,
noorem teaduslik töötaja

Meie tantsukool esines hästi

Möödunud kevadel kutsus üpris tagasihoidlik kuulutus asjahuvilisi TRÜ klubisse osa võtma peotantsukooli tööst. Tulijaid jätkus ning juba kevadel toimusid ka tantsukursused AB-st alates kuni keskkavani välja.

Selle aasta sügisel alustas tööd peotantsukool, mille eesmärgiks oli ette valmistada ühiskondlikke peotantsuinstruktoreid.

«Selline kool on meie klubi juures täiesti uudne. Olge tublid ja pidage tantsuinstruktori diplomini vastu!» ütles klubijuhataja sissejuhatuseks.

Algul oli rahvast rohkesti, nii et tantsuõpetajatel Eneken ja Jaan Siilakul tuli tõsiselt kaaluda, keda vastu võtta. Ainult tahtmisega tantsijaks ei saada. Aga instruktoriks? Kuid enne peab ju ise tantsima, siis alles teisi õpetama.

Pärast esimesi sisevõistlusi jäi ringi 15 tublimat paari. Mõned neist olid juba enne aasta-paar tantsinud, enamik aga päris algajad. Kevadeks võeti plaani õppida selgeks D-klassi programm.

Oma esimese suurema eksami andis TRÜ peotantsukool 30. aprillil 1969. TRÜ klubis toimusid Tartu linna peotantsu meistrivõistlused, kus tantsukooli esindasid 7 paari. I ja III koht kuulusid meie tantsijatele.

Linna parimad tantsupaarid D-klassis on niisiis:

1. Enel Lubi — Jaak Unt (TRÜ), 2. Astra Kängsep — Ants Rammula (Tartu Kultuurihoone, treener Peep Ridali, 3. Elve Paeväli — Ülo Ouekallas (TRÜ).

P. ELVES

Prof. V. Fainberg 75-aastane

19. mail 1969. aastal tähistatakse Tartu Riikliku Ülikooli sünnitusabi ja günekoloogia kateedri juhataja professor meditsiinidoktor Vladimir Borisi p Fainbergi 75. sünnipäeva.

V. Fainberg sündis 1894. aastal Polotski linnas. 1922. aastal lõpetas ta Moskva Kõrgema Meditsiinikooli, 1937. aastal kaitses kandidaadiväitekirja. Samal aastal asus juubilar tööle Moskva M. Gorki nimelisse Üleliidulisse Eksperimentaalse Meditsiini Instituuti sünnitusabi ja günekoloogia kateedrisse, kus töötas kuni 1941. aastani.

1941. a. mobiliseeriti V. Fainberg Punaarmeesse, kus ta täitis mitmesuguseid erinevaid teenistusülesandeid. Alates 1943. aastast kuni demobiliseerumiseni 1945. a. oli ta armee peaakušöör-günekoloog. 1944. aastal kaitses V. Fainberg edukalt doktoriväitekirja teemal «Mõningaid emakavaje ja emakakaelavähi kliinilisi ja morfoloogilisi iseärasusi».

Pärast demobiliseerumist valiti V. Fainberg Jaroslavli Meditsiiniinstituudi sünnitusabi ja günekoloogia kateedri dotsendiks. Aastatel 1950—1953 oli juubilar Arhangelski Riikliku Meditsiiniinstituudi sünnitusabi ja günekoloogia kateedri juhatajaks, alates 1954. a. töötas Pihkva oblasti peaakušöörigünekoloogina. 1958. a. kuni käesoleva ajani töötab juubilar Tartu Riikliku Ülikooli sünnitusabi ja günekoloogia kateedri juhatajana.

Professor V. Fainberg on väljapaistev õpetlane, klinitsist, organisaator ja pedagoog. Ta on kirjutanud 2 õpikut. Juubilari juhendamisel on koostatud kaks kateedri teaduslike tööde kogumikku. Professor V. Fainberg on publitseerinud 67 teaduslikku artiklit. Juubilari huvialaks on embrüoloogia, emakakaelavähi patogeneesi ja tupetsütoloogia küsimused. V. Fainberg on avaldanud ka rohkesti töid, mille eesmärgiks on surnultsündivuse vähendamine (näit. loote südamelöökide auskultatsiooni metoodika, partogrammide koostamine, Solovjovi indeksi interpretatsioon jne.).

Juubilari juhendamisel on valminud viis kandidaadi- ja üks doktoridissertatsioon. Tema juhendamisel ja initsiatiivil on kateedri teaduslikku uurimistöösse juurutatud kaasaegseid endokrinoloogilisi, morfoloogilisi ja biokeemilisi uurimismeetodeid.

Juubilar on ENSV Tervishoiuministeeriumi juures asuva sünnitusabi nõukogu ja vabariikliku akušöör-günekoloogide seltsi juhatuse liige ning Tartu, Arhangelski ja Jaroslavli akušöör-günekoloogide seltside auliige.

Professor V. Fainberg on autasustatud medalitega «Võidu eest Saksamaa üle Suures Isamaasõjas aastail 1941—1945» ja «20 aastat võidust fašistliku Saksamaa üle.»

Õnnitleme juubilari tema suurel tähtpäeval ja soovime talle elujõudu, energiat, töötahet ja jaksu teadusepõllul veel paljudeks aastateks.

KOLLEEGID

MAIPÜHADE PUHUL TERVITASID MEID

ENSV välisminister A. Green, ENSV sideminister O. Rupski, meditsiiniteaduste doktor professor G. Mednikjan; Tallinna Riiklik Konservatoorium, ENSV Riiklik Kunstiinstituut, Tallinna Pedagoogiline Instituut, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Uraali RÜ, Turkmeeni RÜ, Permi RÜ, Kaasani RÜ, Kabardiini-Balkaari RÜ, Lvovi RÜ, Kirgiisi RÜ, Läti RÜ, Tšernovitski RÜ, Voroneži RÜ, Moskva RÜ, Harkovi RÜ, Dagestani RÜ, Mordva RÜ, Kaug-Ida RÜ, Petrozavodski RÜ, Vilniuse RÜ, Saraatovi RÜ, Taškendi RÜ, Daugavpilsi PedI, Pihkva PedI, Kaunase PI, Leningradi Kehakultuuri Teadusliku Uurimise Instituut, Rjazani Raadiotehnika Instituut, EKP Tartu Linnakomitee, Tartu Linna TSN Täitevkomitee, Riiklik Kirjastuskomitee, ENSV Rahandusministeerium, Varustuse-Turustuse Peavalitsus, ENSV TA Termofüüsika ja Elektrofüüsika Instituut, ENSV TA Majanduse Instituut, Kirjastus «Eesti Raamat», Kirjastus «Valgus», ajalehtede «Rahva Hääl» ja «Noorte Hääl» toimetused, RPI «Eesti Projekt», ENSV MN Riiklik Ehituskomitee, Teaduslik Restaureerimise Töökoda, Tartu Aparaaditehas, «Kommunaalprojekti» Tartu osakond, Tartu Lihakombinaat, Tartu Ehitusmaterjalide Tehas, Põlevkivi Instituut, Tartu Gaasimajanduse Kontor, Tartu Linna Kommunaalettevõtete Kombinaat, ENSV Tervishoiuministeeriumi Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituut, ENSV Loomakasvatuse ja Veterinaaria Teadusliku Uurimise Instituut jpt.

Nüüd jääb valida vaid marsruut

Läinud pühapäev pani estraadikonkursile punkti — esinesid Bioloogia-Geograafiateaduskonna tudengid nn. rajacavaba programmiga. Temporikas, vaimukas, hästi läbimõeldud kava tõi nad esimesele kohale. Kui varem žürii alles pikema vaidluse järel otsuse langetas, siis seekord ei olnud mingeid lahkhelisid.

Meie ajaleht on konkursi käigust pidevat informatsiooni andnud. Oleks väär uuesti kõike kordama hakata. Kokkuvõtteks vaid niipalju, et teiseks tulid füüsikud-keemikud, kolmandaks matemaatikud. Tublid olid aga kõik: iga kava nõudis palju hoolt ning vaeva. Eriti tahab žürii «ära märkida» Ajaloo-Keeleteaduskonda. Vorm oli originaalseim. Kahjuks polnud publikul midagi vaadata-kuulata.

Veel kord: **esimese koha ja autasuekskursiooni NSV Liidu Euroopaosas said bioloogid-geoloogid-geograafid: Jüri Mägi, Märt Karmo, Toivo Tubli, Arvo Miilmets, Jüri Tüli, Voldemar Hurt, Märt Ojamaa, Andres Roosalu ja Tõnis Siim.** *Neil üheksal jääb üle vaid 25. mail klubi hooaja lõpuõhtul autasu vastu võtta ning ekskursiooni marsruut valida.*

Kes aga möödunud pühapäeval kergemeelselt klubisse tulemata jättis, võib eespoolnäidatud kuupäeval esikohaprogrammi uuesti näha.

T. PAULSON

TÄHELEPANU, VIIMASTE KURSUSTE GRUPPORGID!

ELKNÜ TRÜ Komitee palub teid tulla nõupidamisele komsomolikomiteesse teisipäeval, 20. mail kell 17. Palume osa võtta ka kõigil neil lõpetajatel, kel on tekkinud mureküsimusi seoses töölesuunamisega.

Ühtlasi tutvustame teid komsomolikomitee poolt korraldatud ankeetküsitluse (TRÜ lõpetajad 1966—1968) vastustega.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE SEKRETARIAAT

TRÜ a/ü klubi lastesektor palub lastevanematel teatada 23. maiks, kelle laps soovib osa võtta suvelaagrist klubi juures ning millisel kuul.

TRÜ SPORDIPÄEV 1969

18. mail kell 12 avatakse TRÜ staadionil tänavune ülikooli spordipäev. Traditsiooni kohaselt kogunevad üliõpilased kell 10.45 V. Kingissepa tänava võimla ette, kust algab pidulik rongkäik läbi linna.

Mis on sel aastal spordipäeva kavas?

Hulgaliselt on rühmvõimlemise ettekandeid. Nii esinevad ülikooli lasteaia kasvandikud ja naisõppejõud E. Peebo juhtimisel, spordikooli tütarlapsed (R. Porila), naisveteranid (L. Uustal), naisvõimlemise osakond (L. Jaanson) ja suures masskavas naisüliõpilased P. Tiido juhtimisel. Esitatakse ka Soomes demonstreeritud rühmakava E. Kudu juhendamisel.

Teaduskondadevahelise võistlusena toimub kõievedu ja 10×100 m teatejooks, milleks spordiorganisaatoritel tuleks aegsasti võistkonnad ette valmistada.

Kavas on veel ülikooli rahvakunstiansambli esinemine, montaaž võimlemisest nüüd ja 30—40 aastat tagasi, sambo demonstratsioon, ratsutamine jne.

ENSV a/ü XVII suvespartakiaadile pühendatud spordipäevale loodab TRÜ Spordiklubi palju pealtvaatajaid, samuti seda, et asjaosalised võtaksid oma ülesandeid tõsiselt.

TRÜ SPORDIKLUBI

Võidu tõid mehed

Nädalavahetusel toimusid Tartus **Eesti NSV kõrgemate koolide meistrivõistlused sportvõimlemises.** Võistkondlikult toimus põnev heitlus TPI ja TRÜ vahel, sest EPA ja TPedI osutusid neist nõrgemateks. Võistkondlikud kohad jagunesidki toodud järjekorras. TPI-le tõid võidu mehed, naiskondadest oli parim TRÜ. Individuaalselt tulid meistriks naistest Anne Varblane (TRÜ) ja meestest Mart Roondi (TPI).

Samal ajal toimusid Tallinnas **meistrivõistlused laskmises.** Ülekaalukalt tuli seal võitjaks TRÜ võistkond, järgnesid TPI ja EPA. Kõrgemate koolide meistriks tulid bioloogiaosakonna üliõpilane Bellis Kullmann (võitis kaks harjutust), Matti Jõgi (füüsikaosakond), Mati Lilleorg (füüsikaosakond) ja Tiimar Sokk (Majandusteaduskond).

Kõrgemate koolide mitteametlikus punktidearvestuses oli TRÜ-l ja TPI-l võrdselt 30 miinuspunkti.

Spordiklubidest oli TRÜ Spordiklubil 16, TPI Spordiklubil 18, EPA Spordiklubil 21 ja TPedI Spordiklubil 27 miinuspunkti.

Maipühad meil ja Riias

Õpperühmadevahelise võistluse võitsid

I grupis (Arstiteaduskond ja Kehakultuuriteaduskond):
I koht — ravi V k. VII r.

II grupis (Matemaatikateaduskond ja Füüsika-Keemiateaduskond):
I koht — keemia IV k.
II koht — matemaatika pedagoogilise haru IV k.

III grupis (Ajaloo-Keeleteaduskond, Õigusteaduskond, Majandusteaduskond):
I koht — Õigusteaduskonna II k.
II koht — psühholoogia I k.

Südamlik kaastunne Beatricele

VANAEMA

surma puhul.

Inglise fil. III kursus ja kursuse juhendaja

Siiras kaastunne Sulle, Tiina,

VANAEMA

kaotuse puhul.

KEEMIA II KURSUS

NB!

SUVETÖÖLISTELE!

Suvetööde staabi informatsioonitund

esmaspäeval	kl. 17—18
kolmapäeval	kl. 14—15
reedel	kl. 14—15

Kõigi suvetöödega seotud küsimuste lahendamine toimub vaid nendel aegadel.

Suvetööde staap

Vastutav toimetaja J. PEEGEL

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Eesti NSV. Orgaan Tartu Riikliku Ülikooli Kirjastus. Trükikoja juhataja Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 2990. MB-04046

AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HAALEKANDJA

Nr. 17 (774) Reedel, 23. mail 1969 XXIII aastakäik

Edgar Tõnurist kohtus üliõpilastega

Möödunud reede õhtul oli TRÜ üliõpilaste külaliseks Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe esimene asetäitja, majandusteaduste kandidaat Edgar Tõnurist. Kohtumise organiseerisid Majandusteaduskonna üliõpilaste Majanduslike Suhete Klubi ning ELKNÜ TRÜ Komitee. Teema — «Eesti NSV rahvamajanduse arengu peamisi probleeme». E. Tõnurist tutvustas seekord peamiselt tööstuse arengu sõlmküsimusi, kuid juttu tuli ka põllumajandusest. Kuulajaid oli 40 ümber ja ülikooli klubi väike saal aitas kaasa meeldivalt pingevaba auditooriumi tekkimisele.

E. Tõnurist rääkis
- tööstuse laiast profiilist meie vabariigis, planeerimisest ja perspektiivitundest, eri tööstusharude perspektiividest;
- põllumajanduse arenguteest;
- teenindussfäärist;
- rahvamajanduse senise arengu analüüsimisest;
- ehitustegevusest;
- tehnilisest progressist ja selle majanduslike põhjenduste vajalikkusest;
- majandusreformist;
- töötaja ning materiaalse sfääri vahekorrast jne., jne.

E. Tõnuristi analüüsitihe ning sisukas ettekanne köitis kõiki kuulajaid, talle esitati hulgaliselt küsimusi, samuti avaldati omapoolseid mõtteid. Arutelu kaldus majanduselt ka ideoloogilistele küsimustele ning noore põlvkonna kasvatamisele.

Tänavu kevadel esines E. Tõnurist TRÜ-s juba teistkordselt: 10. aprillil rääkis ta ülikooli aulas Eesti NSV põllumajanduse arengu ajaloost ja tänapäevast.

S. ENDRE

K. Raua foto.

Ukraina arstid on mitme ala pioneerid

1957. a. loodi Ukrainas esimene lastegünekoloogia kabinet. Praegu tegelevad selle alaga kaks meditsiinilise uurimise asutust — üks Harkovis, teine Kiievis.

Harkovi Laste ja Noorukite Tervise Kaitse Teadusliku Uurimise Instituudi lastegünekoloogia osakonnas käis end erialaliselt täiendamas Arstiteaduskonna VI k. üliõpilane E. GLUŠKO. Ta viibis seal 1.—15. aprillini.

Kuuendal kursusel on praegu riigieksamid — filosoofia seljataga, erialaained rodus tulemas. *Carpe diem* on end maksma pannud ja kel siis tahtmist on seda jutu peale raisata!

Sekka muljeid ja paralleele teistest reisidest, linnadest ja inimestest, taastus siiski pilt nendest päevadest, mis algasid kell kuus hommikul ja lõppesid siis, kui päevatöö tehtud oli. Hommikupoolikul töö instituudi statsionaaris subordinaatorina, õhtud sama instituudi raamatukogus — ettevalmistus seminarideks.

Hämmastas suur osavõtlikkus ja tähelepanu, millega osakonna arstid suhtusid oma järjekordsesse külalisse. Elvi Gluškole loeti spetsiaalselt 14 loengut 5 õppejõu poolt, kusjuures märkimisväärset tähelepanu osutati välismaa spetsialistide töödele.

Nõukogude Liidus on lastegünekoloogia suhteliselt noor ala ja seepärast on vaja pidevalt kursis olla rajataguste materjalidega. Loengud olid laste anatoomilistest ja füsioloogilistest iseärasustest, kolpotsütoloogilistest uuringutest, genitaaltuberkuloosist, kasvajaist, põletikest, laste endokrinoloogiast, laste üldisest ja sugulisest kasvatusest jm. Teoreetiline osa lõppes komisjonieksamiga.

Praktilisest tegevusest niipalju, et E. Gluškol oli võimalus statsionaaris uurida huvitavaid haigusjuhte, assisteerida kahel operatsioonil, samuti olla instituudi juures asuva konsultatiivse polikliiniku vastuvõttudel.

Aega jäi ka teatri jaoks. «Luikede järv», Majakovski ainetel loodud «Preili ja huligaan», «Jumalik komöödia» ja «Kuradiveski» nukuteatris.

Harkovi-päevad olid omal kohal. Minu vestluskaaslane on ise juba neli aastat tegelnud lastegünekoloogiaga ning viimased poolteist aastat töötas ta Tartu Lastepolikliinikus lastegünekoloogina. Ka suunamiskomisjon on arvestanud tema huviala ning Elvi Gluško läheb tööle lastegünekoloogina Narva.

R. VALING

Venia legendi

Dotsendikutse taotleja eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri dotsendi kt. KARL MURU loeng venia legendi saamiseks teemal «Kersti Merilaasi lüürikutee algus» toimub neljapäeval, 29. mail kell 15 aud. 228.

ED. LAUGASTE,
dekaan

✤

Teisipäeval, 3. juunil 1969. a. kl. 16 esineb TRÜ peahoone auditooriumis nr. 232 avaliku loenguga eksperimentaalfüüsika kateedri dots. kt. Leon TUVIKENE teemal «Lahutusvõime probleemi lahenditest».

A. MITT,
Füüsika-Keemiateaduskonna dekaan

EÜE probleemid

Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva laiendatud staap ehk teise nimetusega — EÜE Nõukogu — oli koos Käärikul 18.—20. aprillini. Asju, mida arutada, oli väga palju ja kõik võeti jõudumööda läbi. Suurt tähelepanu osutati muidugi just ehitusalastele küsimustele. Lepingud on püütud sõlmida küllaltki võrdsete tingimustega kõikide rühmade jaoks. Malev on praegu vabariigis erakordselt populaarne. Tööd pakuti ca seitsme miljoni eest, vastu saab võtta ainult miljoni piirides, sest inimesi ei jätku. Materjalide ja mehhanismidega varustamist püütakse sel aastal paremini korraldada, põhiosa materjali peaks ehitusplatsidel juba ees olema. Allutakse ENSV Ehitusministeeriumile ja EKE Nõukogule.

Tõsise käsitluse all olid üldjuhtimise probleemid. Malevas satuvad ju üliõpilased vägagi mõjukatele praktilistele juhikohtadele. Nende alluvateks saavad kaasüliõpilased. Tähtis on suhtlemine kohaliku administratsiooniga. Kõiki neid aspekte arutati eelnevate aastate kogemuste valgusel küllaltki põhjalikult.

Eriliselt peetakse seekord silmas maleva poliitilist kasvatustööd. EÜE-69 omab igas regioonis vastava ala funktsionääre — komissare. On ju ehitusmalevas tehtava poliitilise töö tähtsus tükk maad kasvanud.

Pearõhk poliitilises töös langeb muidugi üliõpilasprobleemidele, rahvusküsimusele ja rahvusvahelise olukorra valgustamisele.

Seminaril jõuti ühisele iäreldusele, et ekstsesside vältimiseks rühmades on vaja: töö head organiseerimist, karmi alkoholikeeldu ja vastavat selgitustööd.

Arutlusest võttis osa ka Sirje Endre oma huvitava sõnavõtuga.

Arutati veel regiooni staapide käsutuses olevate autode küsimust; ohutustehnikat (üleliidulises malevas oli möödunud aastal surmajuhtumeid); põhikiria, mis ristiti hiliem ümber «Bekkeri küsimuseks», ja veel palju muud.

Silmapaistvamaid momente oli see, kui ehitusmaleva aktiiv tassis laudu ehitatavasse spordihoonesse. Oli väga õpetlik näha, et meil on palju häid juhte. Töö jooksis täpselt ajalistes raamides. Selle eest hoolitses kõva sõna ja kindla käega laagriülem Toomas Etverk. Tema abikaasa tegi vahvaid välklehti, millest üks on ka meie komsomolikomitees üles pandud. Pühapäeva õhtupoolikul toimus töö sektsioonides. Minu arvates töötas kõige õigemini komissaride sektsioon, kes lahkus Kääriku baasi piiridest ja arutas oma asju vabas looduses. Efektiivsus oli suur.

Näidati filmi ka Tšehhoslovakkia rühmast.

Vaatamata suurele tööpingele oli seminar äärmiselt huvitav. See oli oluline samm maleva staabi ettevalmistamisel. Loodame, et see ei jää kajastamata suvises tegevuses.

S. KALLAS

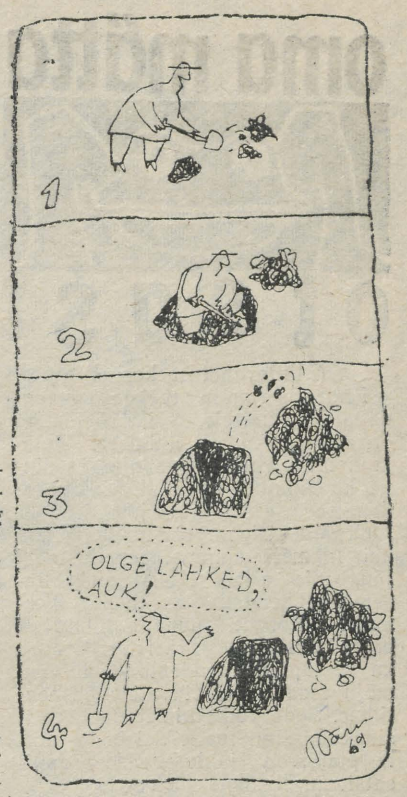

P. PÄRNA KARIKATUUR.

Kõrgemate koolide ajalehtede esindajad kutsuti Moskvasse

Õpetajate ettevalmistamisel on oma roll ka kõrgemate koolide ajalehtedel. Seda mõtet pidi korraldas «Учительская газета» toimetus eelmisel nädalal Moskvas üleliidulise seminar-nõupidamise pedagoogiliste instituutide ja ülikoolide ajalehtede tegijatele. Seminaripäevade peateemaks oli V. I. Lenini 100. sünnipäeva tähistamine.

Žurnalistide Maja saalis kuulati Marksismi-Leninismi Instituudi esindajat, kes tutvustas Leniniga seotud materjalide uurimist, instituudi poolt trükki toimetatud kirjandust (näiteks Lenini märkmed loetud raamatute kohta, tema kirjavahetus; raamat Lenini kohta kirjutatud töödest, monograafia, memuaaride kogu jpm.). Esineja puudutas mõningal määral kriitiliselt seni ilmunud Lenini elu ja tegevust käsitlevaid teoseid (Kazakevitši «Sinine vihik», Riias ilmunud memuaarid Leninist).

Sõna võtsid ka kirjanikud, Leninit teadnud-tundnud inimeste mälestuste kogujad-kirjapanejad. «Учительская газета» esindaja analüüsis pedagoogiliste instituutide ajalehti, muidugi just Lenini teema käsitlemise seisukohalt.

Tähelepanu äratas esineja, kes suure austusega kõneles Lenini isast Ilja Nikolajevitš Uljanovist, tema pedagoogilistest märkmetest. Pärast pikki otsinguid sattunud need õnnelikult uurijate kätte. Volga-äärsete rahvakoolide (neid avanud ta 450) asutaja pedagoogilistel töödel leitakse olevat suur teaduslik väärtus. Oodatakse nende trükist ilmumist.

Oma põhimõtteid ja praktilise töö kogemusi tutvustasid mitmed seminarile kutsutud ise. Uudiseid sisaldas Moskva Rahvaste Sõpruse Ülikooli ajalehe toimetaja sõnavõtt. Nimelt on MRSÜ ajaleht Ülikooli Nõukogu häälekandja. Seega akadeemiline väljaanne. Toimetaja ütles, et tänu UNESCO poolt vastuvõetud otsusele tähistada kogu maailmas Lenini 100. sünnipäeva saab ka nende ülikool avaldada Lenini elu ja tegevusega seotud materjale (tutvustatakse Lenini kodu ja perekonda, räägitakse mälestusmärkidest jms).

Väärikas oli seminaripäevade kultuuriprogramm. Külastati Lenini korter-muuseumi Kremlis, «Pravda» kombinaati, Borodino panoraami ja — tõusti liftiga Ostankino teletorni vaatlusplatvormile 337 meetril (selleks kulus ainult 58 imesujuvat sekundit). Paljuräägitud restoran «Seitsmes Taevas» jäi allapoole. Torni üldpikkus on üle poole kilomeetri).

Teletorn oli elamus, mis äratas aukartust inimvõimete ees.

E. PUUSEMP

Ühiskonnateaduste-alaste tööde konkursi tulemused

NLKP KATEEDER

I KOHT

URMAS EHASOO ja TOOMAS TROMP (Õigust. II k.) töö eest «Komsomoliorganisatsiooni ülesannetest töös nooremate kursuste üliõpilastega».

ANTS NOORMÄGI (Õigust. II k.) töö eest «Alaline tootmisnõupidamine — töökollektiivi esindusorgan».

III KOHT

JAAK HEINLOO ja JUSS PAVELSON (füüsikaosak. II k.) töö eest «Kommunistliku noorsooühingu tegevusest Tartu linnas ja maakonnas 1940—1941. a.».

MARTTI PREEM (Matemaatika II k.) töö eest «Inimene loodusekasutajana».

ÄRA MÄRKIDA

SIRJE TALVISTE (Majandust. II k.) töö eest «Kultuurirevolutsiooni mõningaid küsimusi Eesti NSV-s».

JAAN JÕGI (Bioloogia-Geograafiat. II k.) töö eest «Eesti NSV sotsialistlik industrialiseerimine».

POLIITILISE ÖKONOOMIA KATEEDER

I KOHT

SIIM KALLAS (Majandust. II k.) töö eest «Mõningatest probleemidest seoses toodangu kvaliteedi tõstmisega».

MARI KULLASAAR (Majandust. II k.) töö eest «Isemajandamise täiustamisest kaasajal».

II KOHT

TIIU KORNEL (Majandust. II k.) töö eest «Majandisisese isemajandamise probleemid Eesti NSV kolhoosides».

SOTSIOLOOGIA-LABORATOORIUM

I KOHT

PEETER VIHALEMM (eesti fil. V k.) töö eest «Isiksus ja kommunikatsioon».

SIRJE ENDRE (eesti fil. V k.) töö eest «Ajalehe kujundamise probleeme».

PAUL KENKMANN (ajaloo V k.) «Keskkooli lõpetajate arvamuste uurimisest komsomoliorganisatsiooni tegevuse mõnede aspektide kohta».

ANN SIITAM (eesti fil. IV k.) töö eest «Ajalehe sisu analüüsi probleeme».

ELKNÜ TRÜ Komitees

● Teisipäeva õhtupoolikul olid komsomolikomitees koos need TRÜ üliõpilased, kes kuuluvad Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva regioonide ja rühmade juhtkondadesse. ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär S. Endre andis ülevaate peamistest üliõpilas- ja komsomolitööprobleemidest sel õppeaastal, sest need teadmised on hädavajalikud ideoloogilise töö korraldamiseks EÜE-s.

● Eesti NSV kultuuriminister A. Laus teatas, et ta ei saa ajapuuduse ning pingsa töökoormuse tõttu tulla sel kevadel esinema Tartu Riiklikku Ülikooli, mistõttu tema esinemine lükkub edasi 1969. a. sügisele.

● Esmaspäeval, 19. mail toimus Tartu V üliõpilaspäevade ülelinnalise koordineeriva komisjoni teine istung. Arutati üliõpilaspäevade programmi projekti ning finantseerimise küsimust. Esialgsete plaanide kohaselt toimuvad V üliõpilaspäevad 17.—19. oktoobrini 1969. a.

ÜKS MEESTEJUTT

Eeloleval pühapäeval, 25. mail kell 12 toimub RAT «Vanemuises» näidendi «Meestejutt» viimane etendus. Kohale saabub näidendi autor NSVL Kirjanike Liidu draamasektsiooni esimees A. Salõnski. A. Salõnski on mees, kellest paljugi oleneb meie teatris ja draamakirjanduses, temaga oleks huvitav kohtuda.

Näidend «Meestejutt» käsitleb aktuaalseid sotsiaalseid probleeme. Üliõpilased ja õppejõud on Tartu teatripubliku kaalukamaid ja intellektuaalsemaid osi, kes on huviga vaadanud selliseid lavastusi nagu «Phaeton, päikese poeg», «Tuhkatriinumäng», «Joosep ja tema vennad». Soovitame kõikidel näidendit «Meestejutt» vaatama minna, seda enam, et selleks on praegu viimane võimalus.

Piletid saadaval ELKNÜ TRÜ Komitees ja teatris «Vanemuine».

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

oma mätta otsast

(Mõttevahetuse korras)

Pretendeerimata mõiste ammendavale avamisele, võiks öelda, et organisatsioon on inimeste ühtekuulumise vorm, tema aluseks sinna koondunute ühised huvid, veendumused, eesmärgid jms.

Organisatsioon, sisaldades enam kui liikmete summa, moodustabki jõu, mis aitab täiesti uuel tasemel lahendada kerkivaid ülesandeid. Kõrvuti suunaga liikmetelt organisatsioonile eksisteerib alati ka vastupidine tendents — terviku mõju teda moodustavatele elementidele. Seda võiks nimetada tagasisideks vastandina edasisidele, mille puhul on juhtmõtteks «organisatsiooni liikmete jaoks».

Juba hulk aega püsib päevakorral (vähemalt noorteorganisatsioonides) küsimus, mida tihti formuleeritakse kui «gruppide töö parandamisest» ja mis ilmselt ei ole kuigi palju kohalt nihkunud. Ega asjata pühendatud sellele teemale ülikooli komitee pleenumit, ega asjata trükkinud viimane «Noorus», et ⅔ küsitletud abiturientidest soovib tegevust näha teistsugusena kui oma koolis. Sama vajadus läbis ka eelmiste aastate abituriente ja vaevalt on suurem osa neist selle hüljanud, vähemalt need mitte, kes ülikoolis edasi õpivad. Ei saa olla juhuslik, et nende noorte inimeste hulgas pole leidunud ühtegi, kes oleks midagi olulist siis teisiti ka korda saatnud. Osa sattus valitavate organite koosseisu (komitee, bürood jne.) ja ikka sama fakti ette: **on vaja tõsiseid muutusi komsomoligrupi tegevuses.** Sellest ka ülesanne juhtijatele: välja pakkuda uut, haaravat või unustusest valgusesse tuua sobivat enneolnut. Soovist tingimata midagi leida tekivad ka väiksemad või suuremad mõõdalaskmised... Ent märgatavat kvaliteedivahet pole juhtivatesse organitesse kuuluvate ja teiste liikmete vahel värskete mõtete inimesteni viimisel. Kirja võib panna markimisvaarsete tulemusteta katsed. Ilmselt on vaiku sergepiirilisus kadunud, tegelik tegevus on nende katsete punul suunatud tagasisidele: organisatsioon püüab koigi oma lülidega leida aktiivset konta liikmeile, tähtis on **«liikmed organisatsiooni jaoks».** Aga niisugusena ei saa näha peaeesmärki, sest ühtekoondumisel peeti silmas hoopis vastupidist side suunda.

Organisatsioon, orienteerununa tagasisidele, täidab eespoolmainitud kasvatajafunktsiooni, milles iseenesest pole midagi taunitavat. Tekib niisugune küsimus:

Kas nimetatud funktsioon saavutab oma eesmärgi, edasiside tagaplaanile jäädes?

Liikmed ju teavad põhimõtteliselt, milleks organisatsioon kui selline vajalik on, ja tahaksid olla hõlmatud selle tegevusest. Huvitavalt, vahest isegi veidi paradoksaalselt, ilmneb siin asjaolu, et tagasiside muutub valitsevaks just nende ettevõtmiste, plaanide, üleskutsete, otsuste jms. läbi, mis on tegelikult suunatud edasiside osatähtsuse suurendamisele, sest viimast me ju taotleme, kui räägime gruppide töö parandamisest. Jõuame järelduseni, et **ühe poole soovimatu ülekaal tuleb sellest, et tema kaudu tahetakse saavutada teise poole soovitavat ülekaalu.**

Kuidas näha sama veidi teise nurga alt?

Me seame põhiprobleemid organisatsiooni ette, lähtudes eesmärkidest ideaali kujul, aga **inimese vaimne «mina» pole ilmselt veel nii kõrgele arenenud, et ilma materiaalse olemise tõukejõududeta otsustada ühe või teise tegevuse otstarbekuse kasuks nende probleemide lahendamisel.** Ja juba märgitud uue otsimise viljatus sunnib tõepoolest arvama, et **elu materiaalses sfääris puuduvad momendil sellised tegurid, mis puudutaksid ühtviisi suurt hulka organisatsiooni liikmeid,** mis asetaksid nad valiku ette, kus kolmandat teed ei ole. Siit järgnebki edasiside soovimatu, kuid paratamatu taandumine.

I. KOLKA

Viisakad nagu me oleme

KOHVIKU JUHATAJA juurest oli just lahkumas Moskva kontroll, kes kiitis meie kohviku menüüd ja õhkkonda. (Muide, menüü varjatud lisandeiks on alates 1. jaan. vitamiinid.) Juhataja ütles: «Kindlasti peaksid üliõpilased end siin paremini ja mugavamalt tundma kui kuskil mujal». Ta ütles, et me kõik oleme kenad, noored ja viisakad...

Ainult teinekord me ei näe vist hästi ja raputame tuha suure tuhatoosi või mõne veel suurema anuma kõrvale (vt. enne kohviku kaminasaali astumist vasakule). Pehmetes tugitoolides on mõnus kaua istuda ja kenasti puhata. Ning kui ongi vaja ära minna — on linnas paar käiku või peahoones tunnike tegemist —, siis jätame koti toolile. Muidu võetakse mugav koht ära?!

Suitsetamisruumikeses (jälle suitsetamine!) olevat tooli villasesse katteriidesse tekkinud põletusjäljed. Huvitav, meil päris võõraid ju ei käi?!

MEIE KOHVIKU ETTEKANDJAD, kes tund-tunnilt meie keskel on:

«Teie kohvik, püüdke ise olemist lõbusamaks ja huvitavamaks teha. Pole enam ammu olnud muusikaõhtuid, kus esineksid külalised — kas «Vanemuise» solistid või oma ansamblid. «Rajacas» võiks siin rohkem laulda.»

Nii et võiks laulda — oma lauas istudes ja publiku ette astudes, üksikult või kooris.

Kui lahkumine kätte jõuab, on hea komme majarahvast tänades hüvasti jätta. Võiks meenutada ka seda, et «sööge, langud, jooge, langud, ärge, langud, tasku pange!» Lilled ja urvakesed, kohvitassid ja lusikad on ikkagi pererahva vastutusel. Kandikud palutakse ka kohe tagasi viia, kui söök-jook juba laual — noored, kenad ja viisakad nagu me oleme.

«Kas meie kohviku eripära peab rõhutama just trepil istumisega?! Kõhe trepist üles minna...»

«Alates maist on rõdusaal tõesti ainult teenindamisega. See on ju meie, ettekandjate, töö. Me pole üksnes mustade nõude ärakandjad.»

Veel kord kohviku juhataja: «Meie ettekandjad on töötanud siin pikka aega, kuigi mujal on palk kõrgem. Teie pärast, kohviku omapära, noorte pärast.»

T. MAITER

Uut teatmekirjandust

1. Библиографический указатель литературы по программированному обучению и применению технических средств. Москва 1968. (3578 nim.).

2. Всемирный справочник по зубоврачебным школам. 1963. Москва 1968. (326 lk.).

3. История средних веков. Библиографический указатель литературы, изданной в СССР. Т. I. 1918—1957. Москва 1968. (7370 nim.).

Dekaan E. Laugaste 60-aastane

Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan dotsent Eduard Laugaste astus 22. mail üle kuuekümnenda eluaasta läve.

Dekaanitoolil ei istu juubilar esimest korda. Seda vastutusrikast kohta tuli tal täita ligi viis aastat 1951. aastast arvates. Vahepeal väike hingetõmbeaeg, ja 1967. a. oktoobrikuul valitakse E. Laugaste teaduskonna nõukogu poolt uuesti dekaani ametikohale.

Sõjajärgne ülikoolielu on lahutamatult seotud dots. E. Laugaste töö viljakamate aastatega nii pedagoogilise, teadusliku, organisaatorliku kui ka ühiskondliku töö alal. Kohe pärast sõja lõppu oli ta esimesi, kes kirjutas eesti lühikese kirjandusajaloo esimese kõite eesti rahvaluule kohta, hoolitses tõlgete saamise eest rahvaluule metodoloogia ajaloost. Hiljem on nendele raamatutele järgnenud rida rahvaluule üldkursusi, õpikuid ja õppevahendeid. E. Laugaste koostatud ulatuslik «Valimik eesti rahvalaule» leidis kasutamist ka Soome ülikoolides. E. Laugaste koostatud on hulk diafilme ning õppefilme, millistest «Kihnu pulmakombed» on tunnistatud üleliiduliseks õppefilmiks.

Ülaltoodu koos praktilise tööga pedagoogikapõllul on kandnud head vilja. Võib liialdamatult pidada kogu tänapäeva eesti folkloristide keskmist ja nooremat põlvkonda dotsent Laugaste kasvandikeks.

Töö pedagoogilisel alal ja kaadri kasvatamisel on tihedasti seotud E. Laugaste teadusliku tööga. Tema sulest on ilmunud ligi 150 teaduslikku tööd, lisaks sellele veel hulgaliselt populaarteaduslikke artikleid. Olgu nimetatud siinkohal vaid tema poolt algatatud ja toimetatud monumentaalse väljaande «Monumenta Estoniae antiquae» jätkamist; ilmusid «Muistendid Kalevipojast» ja «Muistendid Suurest Tõllust ja teistest».

Eriti tuleks märkida juubilari edukat tööd regivärsilise rahvalaulu probleemide, muistendite tüpoloogia, eesti rahvaluule historiograafia ja eeposte struktuuri ning eri redaktsioonide uurimise alal. Viimases osas on E. Laugastel suuri teeneid «Alg-Kalevipoja» teadusliku väljaande, samuti «Kalevipoja» eestikeelsete väljaannete, aga ka vene ja tšehhikeelse tõlke ettevalmistamisel. Tunnustusena tööde eest eeposte uurimise alal valiti E. Laugaste 1962. a. Soome Kalevala Seltsi välisliikmeks.

Tuntud on E. Laugaste sisukad esinemised teaduslikel konverentsidel nii meie vabariigis kui ka Moskvas, Leningradis, Riias ja Petrozavodskis. Suure töökoorma kõrval on E. Laugaste pidevalt organiseerinud rahvaluule uurimise materiaalse baasi rikastamist. Sidunud tihedalt teadusliku ja õppetöö, on iga-aastaste rahvaluulealaste ekspeditsioonide tulemusena eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juurde kujunenud suure teadusliku väärtusega rahvaluulekogu, fonoteek ja fototeek. Oma tööga teaduslikul alal on E. Laugaste juhtiv teadlane eesti rahvaluule probleemide uurimisel ja selles kõigi poolt arvestatav autoriteet.

E. Laugaste pedagoogilise töö staaž on laiaulatuslik. Ei ole niisugust kooliastet, kus ta ei oleks kogemusi omandanud selleks, et olla täna silmapaistev õppejõud ülikoolis. Pärast Tartu Ülikooli lõpetamist asub ta eesti keele ja kirjanduse õpetajana tööle oma kodukooli Tõrva gümnaasiumi, sealt edasi Tartu reaalgümnaasiumi. Järgneb inspektoritöö Tartu Kommertsgümnaasiumis ja VI Keskkoolis ning pärast nõukogude korra taastamist töötas E. Laugaste sama kooli direktorina. Okupatsiooniajal tuli aga tutvust teha ka päris koolijütsidega Elva algkoolis. Sellel pikal pedagoogiteel omandatud mitmekülgsed praktilised kogemused ongi kaasa aidanud tulemusrikkale tööle meie tänapäeva eesti keele ja kirjanduse õpetajate kaadri ettevalmistamisel.

Oma pingelise pedagoogilise ja teadusliku töö kõrval on E. Laugastel jätkunud jõudu õppe- ja teadusliku töö organisatsiooniliste küsimuste lahendamiseks. Kogu oma töö kestel ülikoolis on E. Laugaste olnud TRÜ Õpetatud Nõukogu liige, samuti ka Ajaloo-Keeleteaduskonna teadusliku nõukogu liige. Tema ühiskondlik töö on olnud tihedasti seotud teadusliku ja pedagoogilise tegevusega. Pikaajaline töö Ajaloo-Keeleteaduskonna redaktsioonikolleegiumi esimehena, metoodilise nõukogu juures töötava õppekino sektsiooni esimehena, eesti keele ja kirjanduse ainekomisjoni liikmena ENSV Haridusministeeriumi juures, Vabariikliku ja Tartu Linna Kodu-uurimise Komisjoni liikmena ja paljude muudegi ülesannete täitjana — kõike seda on E. Laugaste teinud. Aga kust ta ülikooli tuli? Olgu siis ka see lühidalt ära märgitud. Sündis 22. mail 1909. endises Helme kihelkonnas. Isa Jüri tegi kingsepatöid, hiljem haris oma pisikest maalappi. Poeg Eduard käis Vaoküla algkoolis, Helme 6-klassilises koolis, lõpetas Tõrva gümnaasiumi ja Tartu Ülikooli rahvaluule ning kirjanduse alal. Mis edasi sai, see on ülalpool öeldud.

Peale kõige on E. Laugaste hea jutumees. Tema kujukas huumor, parajalt pipardatud satiiriga, on alati vestluskaaslaste meeli teritav. Tuleb vaid soovida juubilarile jõudu ja jaksu uuteks võitudeks ja lõpetada käesolev meeldetuletus «Kalevipoja» värssidega

Ei ole suikund suitsu aega
Ega tukkund tööda tehes.
— — —
Järelkäija leiab jälgi,
Tagakäija tehtud teeda.

K. TAEV

Kohtualune parandus-likele töödele

«Palun püsti tõusta, kohus tuleb!» Hardas vaikuses sisenevad mustade talaaride kahisedes auväärsed kohtunikud. Lugupeetud senaator 3-ndast aastast ja kohtueesistuja Rahumaa kuulutab RSR-i neljanda kohtuistungi alanuks. Range kohus koosseisus Rahumaa ja kaasistujad Loone ning Allik asuvad arutama süüaluse hungveipingi Fan Lingi kohtuasja. Kaitse (Kallas, Leito) ja süüdistus (Sootak, Ruutsoo) on valmis alustama kahevõitlust, tunnistajad närvitsevad pisut, akadeemilise pooletunnikese järel ilmunud publik on valmis kuulamiseks...

Kohus polnud mitte seltsimeheliku kohtu tasemel pisihuligaanlike kuritegude arutamiseks, vaid rahvusvahelise haardega. Ei mõistetud kohut ainult üksiku propagandast läbiimbunud hungveipingist nooruki üle, vaid kogu hungveipingide liikumise üle, mis kuulutati kuritegelikuks. Mõisteti hukka sõjalis-bürokraatlik režiim Hiinas, millest olenevalt nn. Hiina sotsialismi nimel pannakse toime ränki kuritegusid inimsuse vastu. Sotsialismi ülesehitamiseks läbiviidava «kultuurirevolutsiooni» käigus «kasvatatakse ümber» (ka likvideeritakse) eesrindlik intelligents, kõik võitlejad mauismi ning Hiina militariseerimise vastu — üsna pea jõuab Hiina sõjatehnika kõige kaasaegsemale tasemele. Sotsialismi nime all eksisteerivad Mao dogmaatilised ideed, marksismi-leninismi tõlgitsetakse vastatavalt soovidele, on levinud ääretu šovinism — Hiina on maailma keskpunkt ja juht.

Vaatamata kaitse tõhusale tööle sai neile osaks ilmne läbikukkumine. Fan Lingi õigustati kui õige asja eest võitlejat õigel teel. Ah et ohvrid? Kui metsa raiutakse, laastud lendavad..., kuidas on üldse võimalik sotsialismi ülesehitamine ilma sellise ümberkasvatamiseta jne. Igapidi põhjendatud kaitse varises süüdistajate kõne mõjul lihtsalt kokku. See oli tore kõne, lõöv, ilma konksude ja seadusevääname seta, toetus ÜRO Inimõiguste deklaratsioonile ja Nürnbergi protsessi materjalidele. Süüdistus nõudis kõrgeimat karistusmäära, sest kõrgemalt poolt tulevate korraldustega ei saa õigustada üksikisiku poolt toimepandud inimsusevastaseid kuritegusid.

Vastavalt kohtuotsusele võime kohtualust näha veel kümne aasta jooksul EÜE-s ESE ehitusel paranduslikke töid tegemas oma ränga süü lunastamiseks.

RSK-PRESS

KUREMAAL

KUREMAAL

on maailmatu laia katusega paekivist karjalaut, millele EÜE tänavu olulist lisa läheb ehitama. Peale selle veel soojustrass, sigala vundament, paar silotorni jne. — kõik tasuvad betooni-, montaaži- ja mullatööd.

Pealegi on ju hirmus ahvatlev: meil pole veel traditsioone, me hakkame neid alles ise looma. On tore vooremaastik, järv ja vana park. On paadisadam ja kolmekümne madjari mustlasveri. Ja mis peamine — on veel vabu kohti. Tule platsi, tudeng!

A. NOORMÄGI,
Kuremaa komandör

Palamusel lastakse jälle parve põhja

Lutsu «Kevadet» on mitu korda lavastatud teatrites, nüüd on kord filmi käes. Režissöör Arvo Kruusemendile on see esimeseks iseseisvaks tööks. Stsenaariumi kirjutasid kahasse Voldemar Panso ja Kaljo Kiisk.

Ettevalmistused filmimiseks algasid paar aastat tagasi — valiti osalisi ja filmimispaiku. Kuigi otsimine käis vabariigi ulatuses, on enamik noori osatäitjaid Tallinnast. Et tegemist on 13—14-aastaste näitlejatega, kulus neil möödunud aasta põhiliselt üksteisega tutvumiseks ja harjumiseks. Õige töö läks lahti sel talvel. Baas on Palamusel, lapsed käivad Palamuse kooli seitsmendas klassis. Tublimad õppijad on Teele ja Kür.

Võtted käivad — Palamusel on koolimaja, tiik, võitlusväli; Luual — Talide tagatuba.

Päris näitlejatest teevad kaasa L. Merzin (õpetaja), E. Ani (köster), K. Küsk (Lible) jt. Operaator on Harri Rehe.

I. KÄBER

◀

Operaator H. Rehe ja režissöör A. Kruusment.

▶

«Kas ma küll pole teile rääkinud...» Köster ruttab uppujaid päästma.

«Teele, sa ei taha enam minuga käia!»

Dotsent J. Peegel 50-aastane

Ajaloo-Keeleteaduskonna tuntumaid ja tublimaid õppejõude dotsent Juhan Peegel pühitses 19. mail oma 50. sünnipäeva. Sel puhul mõni sõna tema töödest-tegemistest.

Juhan Peegel on Saaremaa mees, sündinud 1919. a. Põide vallas renditalupoja perekonnas. Lõpetanud 1938. a. Saaremaa Ühisgümnaasiumi, alustas ta Kuressaare ajalehe toimetuses ajakirjanikutööd. Ometi ei saanud ta kuigi kaua olla ajalehemees, sest juba järgmisel aastal sai temast sõjamees. Tervelt 7 aastat tallas ta sõjameheradu, algul kodanlikus, seejärel Nõukogude armees. Suurtükiväelasena Eesti Laskurkorpuse ridades tegi ta kaasa Suure Isamaasõja lahingud. Olles lõpuks 1946. a. vabanenud sõjaväeteenistusest, astus ta TRÜ-sse eesti filoloogiat õppima. Ülikooliõpingutega paralleelselt töötas ta aastail 1947—1952 ka ajalehemehena «Edasi» toimetuses. Olles ülikooli eesti keele alal edukalt lõpetanud, astus ta 1951. a. TRÜ aspirantuuri õpinguid jätkama. 1954. a. kaitses ta oma kandidaaditöö «Eesti regivärsiliste rahvalaulude keele morfoloogiast». Juba aspirantuuripäevil asus ta eesti keele kateedris tööle, algul õpetajana, siis vanemõpetajana ja alates 1957. aastast dotsendina.

Dotsent J. Peegel on mitmekülgsete huvidega. Olles spetsialiseerunud eesti keele ja selle ajaloo alale, hakkas ta samal ajal huvi tundma ka ajakirjanduse teooria vastu. Tema algatusel hakati TRÜ-s eesti filoloogia baasil ette valmistama žurnaliste. Nüüd töötab juba 85 tema õpilast edukalt meie ajalehtede ja ajakirjade toimetustes ning raadio ja televisiooni alal, kusjuures mitmed neist jätkavad õppimist aspirantuuris ja esimesed on jõudnud juba oma kandidaaditöö kaitsta.

Dotsent Peegel uurib ka ise eesti žurnalistika küsimusi ja on avaldanud sellelt alalt mitu tööd. Tal on käsil eesti ajakirjanduse ajaloo koostamine. Esimene osa sellest «Eesti ajakirjanduse algus» (1767—1857) ilmus 1966. a. Ilmunud on ka mitmed peatükid järgnevast osast. Tema raamat «Rotatsioonimasinad mürisevad...» (1965) annab ülevaate kaasaegsest välismaisest pressist. Tema hoole all töötavad TRÜ juures ajakirjanike kvalifikatsiooni tõstmise kursused. Nende kursuste jaoks ilmus mööda aastal tema toimetusel mahukas kogumik-käsiraamat «Ajaleht» (rotaprindil). J. Peegli töö ajakirjanike ettevalmistamisel on äratanud tähelepanu mitte ainult vennasvabariikides, vaid isegi välismaal.

Viljakalt on dotsent Peegel töötanud ka keele alal. Aspirantuuri ajal uuris ta vanade rahvalaulude keelelisi erijooni. Hiljemgi on ta rahvalaulude keelt jälginud, selle üle loenguid pidanud ja vastava uurimusliku töögi «Eesti regivärsilise rahvalaulu keelest» (1961, rotaprindil) avaldanud. Rahvalaulude keele hea tundjana võttis ta osa ka «Kalevipoja» teadusliku väljaande keele redigeerimisest.

Hinnatavad on J. Peegli kirjutised tänapäeva ilukirjanduse keelest. On ju teada, et ta armastab ja oskab hinnata tabavat sõna, mahlakat ja rahvapärast väljendust, muhedat huumorit. Need jooned kajastuvad ka J. Peegli ilukirjanduslikes töödes, näiteks kogus «Saaremaa motiive» (1964). Üldtuntud on ka tema oskus oma lingvistilisi võimeid leidlikult rakendada omapärase arhaistliku väljendusviisi kujundamiseks, nagu seda kohtame ta satiirilises kogumikus «Üks kaunis jutu- ja õpetuseraamat» (1966).

Meil kõigil on heameel dotsent J. Peeglit näha, kuulda ja tema töid lugeda. Soovime talle palju õnne meheikka jõudmisel, palju värskust ja tarmu edasiseks loovaks tööks teaduses, kirjanduses ning tubli kvalifitseeritud kaadri kasvatamisel.

prof. A. KASK

„VISARID" III

● «Visarite» esimene esinemine toimus 1968. aasta kevadel kohvikus. Sellele järgnes teine näitus kohvikus, niisiis äsja suletud väljapanek kannab järjekorranumbrit «kolm».

● Viibisime 1968. a. juunis «Nooruse» laagris Kablis.

● Käesoleva aasta «Nooruse» veebruarinumbris ilmus «Visareid» tutvustav artikkel.

● Näituse ajal korraldati ülikooli kohvikus luule, kunsti ja muusika õhtu. Luulet lugesid J. B. Isotamm, T. Liiv, A. Alavainu, L. Tungal, J. Tomingas, S. Kiin, J. Kaplinski, J. Üdi, P. Hint. Happeningi esitasid P. Urbla, V. Kerge ja E. Tegova. Lindilt kuulati katkendeid Galt Macdermonti musicalist «Juuksed».

● On kutse esineda valiknäitusega Tallinnas «Pegasuses».

● Kavatsus on korraldada sügisel kohvikus «Visarite» graafikanäitus.

Hiljuti suletud näituse puhul lubatagu selgituseks mõni sõna «Visarite» püüdluste kohta.

Tartu on suurte traditsioonidega vaimse elu keskus. Tartu on noorsoolinn. Tartu on...

Ei saa öelda, et meil puuduks kultuurihuvi. Me kuulame grammofoniplaadimuusikat, vaatame kunstireprosid, ostame luuleraamatuid. Aga me oleme reeglina passiivsed kultuurinautijad, õigemini kultuuritarbijad. (Muidugi, on palju erandeid, aga — erand kinnitavat reeglit.)

«Visarid» kujutavad endast umbes poolt tosinat poisse (ja abielumehi), kellele ei piisa ainult kunsti suhtes passiivseks pealtvaatajaks jäämisest. On soov ka ise teha, ise end väljendada. Tänapäeva traagika on see, et kunstid, nõudes järjest suuremat eri-

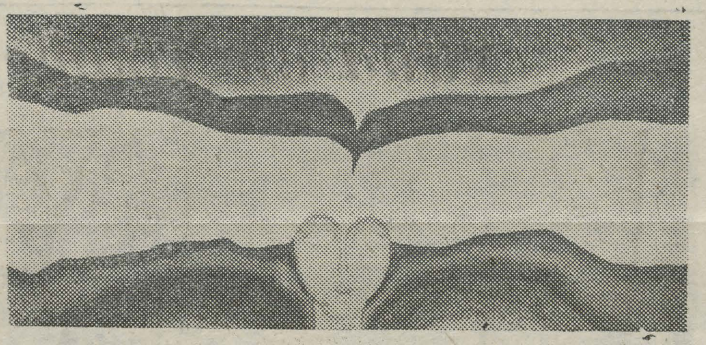

DEMETER 1969 ENN TEGOVA

alast ettevalmistust, muutuvad järjest professionaalsemaks. Tekivad loojad ja tarbijad, sest viimased, nähes suuri eeskujusid, loobuvad mõttestki olla ise looja. Et kontserdil kuuleme täiuslikku esitust, siis loobume klaverimängust. Wiiralti taset me niikuinii ei saavutaks jne. Ning loobume, ainult mingi väike igatsus jääb — looksin ka ise.

Võib-olla ka «Visarite» tegevus on määratud hääbumisele kunsti elukutseks muutumise tõttu. Võib-olla. Ent siiski. Üht-teist on saavutatud, on palju saadud endale ning, otsustades paljude näitusevaatajate järgi, võime loota, et on antud midagi ka teistele. Ning see ongi suurim, mida võib.

Vaadeldes kolmandat näitust, võis väikese rahuldustundega täheldada edasiminekut. Eelnevatel näitustel häiris nii mõnegi töö juures see, et autor pretendeerib nagu rohkemale, kui ta tegelikult suuteline on. Nii tekib vastuola ühelt poolt sügavamõttelise kavatsuse (ja pildiallkirja) ning teiselt poolt maali vahel. Autor nagu ei suuda oma kavatsusi realiseerida ja vähemalt vaatajale jääb teos ainult suuremõõtmeliseks pinnaks. Ent viimasele näitusele on seda juba raske ette heita.

Esimesel näitusel kujunes üheks populaarsemaks tööks ENN TEGOVA väikesemõõtmeline «Kalm». Ka nüüd paistis ta silma. Kaminasaalis oli tema «Puu». Suuremõõtmeline ja napp, ent kõike muud kui tühi ja väheütlev. On absurd hakata kirjeldama nonfiguraalset maali (kui just töö pole sümbolistlik). Hea teos mõjub vahetult oma spetsiifiliste väljendusvahenditega — kogu kompositsioon, rütm, koloriit jm. Seetõttu piirduks siin ainult mõne allakirjutanu poolt tugevamaks peetud töö mainimisega.

Sama autori «Vään». Vähepretensioonikas; napp koloriit — hallikas, pruun ja kollane. Samas ei jää töö ainult staatiliseks värvi-pinnaks; pruunide kumerate pindadega saavutab autor dünamismi. Pilt hakkab elama, sünnib kunstiteos.

PEETER URBLALE on senistel näitustel olnud iseloomulik intiimsus. «Enele sünnipäevaks» kunstikabineti 1968. aasta kevadnäitusel, «Little prayer» «Visarite» II väljapanekul. Ka viimasel näitusel on eriti haarav «Lein» I ja II. Motiivikäsitluses võiks vahest tõmmata väikese paralleeli Tõnis Vindiga (ent mitte valesti mõista! Vindi mõjust Urblale siiski rääkida ei saa). Samas ka väike kunstiajalooline vahemärkus — P. Urbla peaks olema minu teada esimese must-valge maali looja Eestis.

PEETER LUKATS esines sellel näitusel ainult kollaažidega. Esimesel pilgul vähe silmatorkavad, ent samal ajal täiuslikud. Värvi ja vormidega ülekuhjatud kollaažide põhjal oleme saanud ettekujutuse sellest tehnikast kui äärmiselt kirevast; Lukatsi tööd aga näitavad kollaaži uusi (õigemini — meie ettekujutusele uusi) väljendusvõimalusi. Tema tööd lähenevad pigem graafika piirimaile. Kahju, et P. Lukats ei pannud sel näitusel

JAAK OLEPIT huvitavad nii kunstiajaloo-üliõpilasena kui ka kunstnikuna eelkõige koloriidi- ja rütmiprobleemid. Kui jälgida tema esinemist kolmel näitusel, siis näeme, et tema esialgne hajutatus taandub harmooniaks. Uudne on viimasel näitusel kulla ja puhaste värvide kasutamine — püüd kasutada oma töödes keskaja miniatüüpi maali elemente. Siiski häirib allakirjutanut värvide kuhjamine mõnes tema töös — pilt oma kirevuses ei pääse tervikuna mõjule. Parimaks loeks tema tööd «Jõulud» — just meeleolu diskreetsuse tõttu.

KALJO PÕLLUT tunneme kahes plaanis. Ühelt poolt tema graafika ja viitamine rahvuskultuuri traditsioonidele (vt. «Noorus» nr. 2

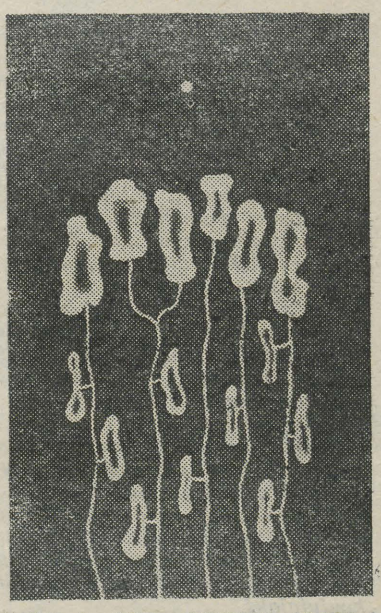

LEIN I 1969 PEETER URBLA

1969), teiselt OP- ja pop-kunsti viljelejana. Viimased aga on peaaegu kõige kosmopoliitsemad kunstid seniviljelduist. See ei sega aga meid Põllut ja tema töid imetlemast. Tohutu värviõõm ja siirus ühendatud kaasaja tehnikaelementidega. Võib-olla see ongi ideaal, mida me kunstist otsime — kaasaja saavutused, millest me loobuda ei saa ega tahagi, ent sinna juurde midagi puhast, midagi lapsepõlvelikku rikkumatust.

Esimest korda esineb «Visarite» näitusel REIN TAMMIK. Erinevalt teistest on tema töödes rohkem sürrealistlikku joont. Samuti torkab silma tema pisut teravam värvikirevus, vastandina teiste värviharmooniataotlusele.

Üldtoodud read ei pretendeeri näitusearvustuseks. Üks hea töö peab mõjuma ilma kaasakäivate kommentaarideta. Kunstiteos peab jääma oma vahendite juurde, kui ta aga nende abil ei jõua näitusevaatajani, siis on tegemist kas hal-

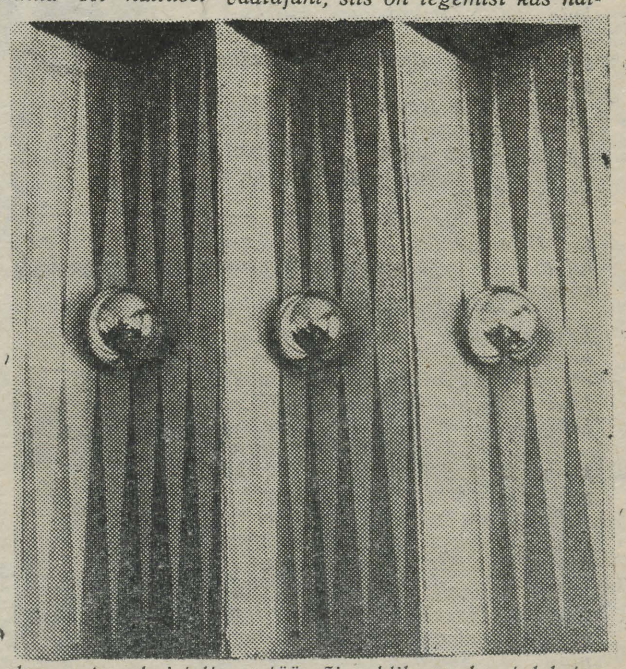

ESIMENE ESEM 1969 KALJU PÕLLU

välja oma maale, sest eelmistelt va töö või publikuga, kes tuleb teonäitustelt mäletame just tema peent sest otsima seda, mida antud koloriiti («Roheliste ämblikkude maailm»). töö endas ei kätke.

KAUR ALTTOA

I. Kaberi fotod.

Lugemissaalid on pühapäeval avatud

TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugemissaalid on avatud seoses eksamisessiooniga ka pühapäeviti kella 10—16.

L. KIVISTIK,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugemissaalide juhataja

Sellest, mis keelel kibeleb

Ülikooli klubi laval on tänavu näiteringi poolt maha mängitud kaks uut etendust — T. Kožuszniki komöödia «Armastab, ei armasta» ning J. Osborne'i «Vaata raevus tagasi».

Milliseid mõtteid tekkis neid kaht küllaltki pretensioonikat tükki vaadates?

Esmalt peab tõele au andma: tegelased on tublid. Kui nad kuulevad sellelaadseid jutte, et kas sa täna klubisse lähed, oh, ei lähe, seal on ju näidend, *siis peab lausa imestama näitlejate head tahet õhtul oma lugu siiski maha mängida.*

Istusime pärast etendust koos ja arutasime seda asja, Küsisin näiteringi rahvalt, mis võim see siiski on, mis neid klubisse kokku veab? Maja olevat kuidagi omaseks saanud, vastavad nemad, jah, kuigi aeg on materiaalne väärtus... Ja paar aastat tagasi räägiti veel ülikooli teatri asutamisest.

Vaatamata kõigile raskustele on tänavu siiski välja toodud kaks näidendit.

On selle teatrivaataja kasvatamisega lood kuidas on, aga näitlejadki peavad oma peapesu kätte saama. Vaatame, mida nad meile pakuvad, kas pole hommegi õigem klubisse minna tantsu ajaks?

J. Osborne «Vaata raevus tagasi». Midagi uut võrreldes eelnenud näidenditega teose süžees ega karakterites pole. Kuid kui 1956. a. Jimmy Porteri hüüe: «Mängime hetkekski, et oleme inimesed!» inglise laval kõlas, sai see uue teatri kuulutajaks.

Ja nüüd võttis selle pähkli pureda ülikooli näitering.

Selle komplitseeritud näidendi idee väljatoomine teeb raskusi kutselistelegi lavastajatele, näitlejatele, suurkooli kõrvalt tasapisi selle tööga tegelevatest entusiastidest rääkimata. Niisiis, päristeatri mõõdupuuga siin läheneda ei saa, liiatigi ei oska nende ridade tagasihoidlik kirjutaja seda tarvitada.

Pearaskus näidendi sisu avamises langeb peaosatäitjale Andrus Raimlale. Mõtted, mis tema mängu vaadates tekkisid, on kuidagi vastakad. Osa on maha mängitud veidi ühetooniliselt-vihaselt, puudu jääb ka üksikutes episoodides sisseelamisest. Ja samas on just see karakter see, mis vaatajaile kõige tugevama mulje jättis, kõige enam erutas.

Alison Tiina Rätsepa esituses jäi liialt passiivseks, kannatavaks naiseks. Ka tema tagasitulekustseenis ning vestluses Helenaga (mis oli muide lavastuse parim stseen) oli tõelist pinget, erutust, kuid mitte teragi võitluslikkust. Samuti viga, mis kõigi tegelaste juures tunda annab — puudub partneritunnetus.

Vastandina Jimmyle võlub Cliffi (Jaak Kustavson) mängus lihtsus. Soovida oleks vaid, et ta üksikuis lõikudes Jimmy valeintonatsiooni üle ei võtaks.

Kõige puhtamalt oli välja peetud Helena kuju, kuigi Maie Lembit oleks võinud osasse veidi enam süveneda.

Lavastajatööle etteheidete tegemiseks tunneb arvustaja end liiga küündimatuna ja öeldakse ju, et algaja teatrikriitik ei oska vahet teha näitleja- ja lavastajatöö vahel.

Nüüd veidi juttu teisest žanrist, poolakas Tadeusz Kožuszniki komöödiast «Armastab, ei armasta».

Kuigi see näidend peaks eelnevast lihtsam ja südamelähedasem olema, jättis ta enam soovida.

Nauditav oli siiski jälle J. Kustavsoni (Franek) lihtsus, mis isegi kipub minema mugavuseni laval ning M. Soosalu (Zawalaska ja Olszewski) huvitavalt loodud karakterid. Üldse oli komöödia mängitud kuidagi lustilikumalt, suurema energiaga.

Ning lõpuks ikka sestsamast imestama panevast entusiasmist, millega näitering oma tööd teeb. Peale kahe valminud (kuid veel viimistlemata) näidendi oli ju teoksil ka veel kolmas. Laupäeval tahetakse «Raevu» veel kord näidata ning juba tehakse plaane tulevaks aastaks. NSV Liidus on tekkinud mitmestki ülikooli näiteringist oma teater. Kas ei pane see mõtlema?

V. REELO

TRÜ spordipäevalt

Nagu ikka, algas ülikooli spordipäev rongkäiguga läbi linna. Et ilm osavõtjaid ei hellitanud, jäi paraadmarss seekord veidi kahvatumaks.

Staadionil avas pidustused teadusala prorektor dotsent Tammeorg. Spordiklubi esimees U. Sahva andis parimatele kätte auhinnad.

Järgnesid TRÜ rahvakunstiansambli esinemine, köievedu, mille võitis Kehakultuuriteaduskond, ja 10×100 m pendelteatejooks, milles parimaks osutusid spordiarstid.

Rohkesti oli võimlemise rühmkavu. Meeldejäävamateks osutusid üldise kehalise ettevalmistuse osakonna massvõimlemine 252 naisüliõpilase esituses (juhatas P. Tiido), samuti naisvõimlemise osakonna rühmade esinemised L. Vestre, L. Uustali ja A. Oki juhtimisel. Originaalne oli ka naisõppejõudude kava suure liniku või «langevarjuga» (E. Peebo), samuti esitasid puhtalt oma kava ka veteranid. Suurt huvi pakkusid TRÜ võimlemise kateedri poolt koostatud montaaž «võimlemine enne ja nüüd».

Elevust tekitasid sambomaadlejad, kes demonstreerisid enesekaitsevõtteid ka lõngustega «publiku hulgast». Aplausi pälvisid samuti atleetvõimlejad, esitades selle ala treeningumetoodikat ja kehailu. Kulturiste juhatas üliõpilane A. Mere.

Traditsioonikohaselt lõpetas spordipäeva ratsutamise kõrgema kooli demonstratsiooniga A. Linnus hobusel Repertuaar.

Seekordne spordipäev oli kompaktsem endistest ja kulges ladusalt. Pealtvaatajad rikastusid ühe meeldiva elamuse võrra.

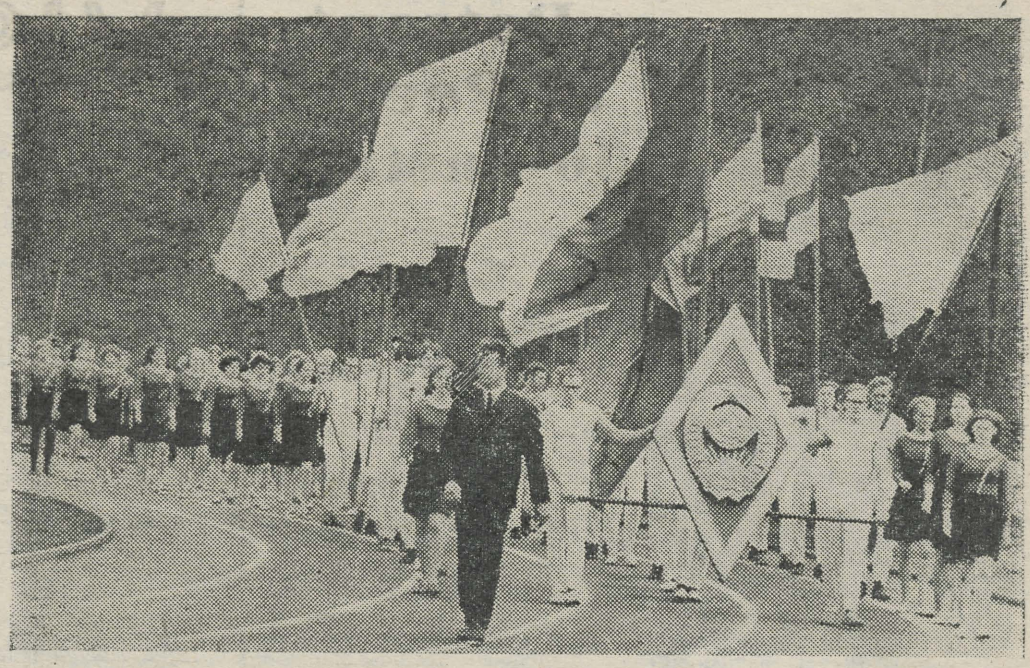

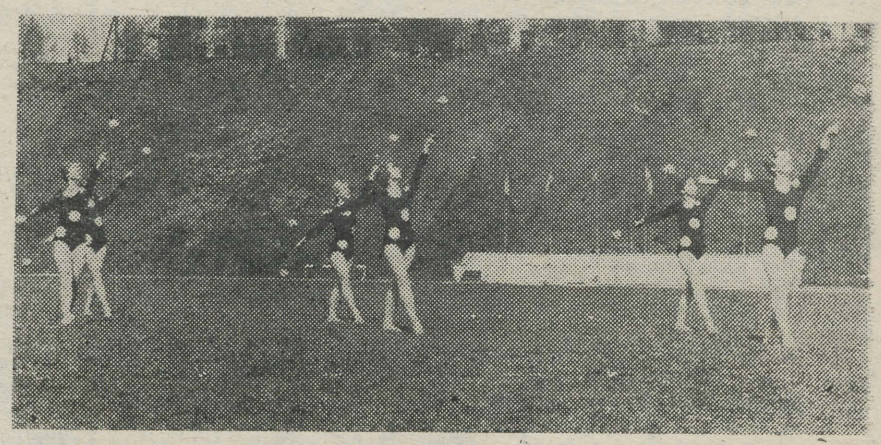

H. Karro ja R. Velskri fotod

Nüüd on Toomemägi palju kenam

Kõik läksid tööle!

I. KABERI fotod.

OLETE MÄRGANUD, et meie vana Toomemägi on jälle muutunud palju kenamaks ja nooruslikumaks? Võidupüha troopikailmad ja mõnus dušš taevaluukidest tegid oma töö, aga ka inimene on ta kallal iluravi teinud. Juttu tuleb meie hiljutisest pühapäevakust. Mis ja kuidas siis, seda pärisime asja organiseerijalt Jaak Villerilt.

PLOMBEERISIME Toomel puid, korrastasime teid, kaevasime uued veejooksukraavid, värvisime piirdetarad. Madalaks tallatud muru täitsime mätastega. Keemiahoone juures jäi töö pooleli, mätastest tuli puudus. Inglisilla juures täitsime teed. Konserveerimata varemete juurde panime kaitsesildid — need olid kunstikabineti töö. Pilt on hoopis teine, kui võrrelda seniste plankude ja okastraatidega.

JA PALJU teid seal oli?

Kes seda nüüd täpselt võib teada, aga kaheksakümmend ehk küll.

H. NIINEMÄGI

Võitsid õppejõud

Lõppes TRÜ 1969. a. teaduskondadevaheline võrkpalliturniir.

Osa võttis 7 meeskonda.

Juba mitmendat korda järjest võitis TRÜ õppejõudude meeskond koosseisus K. Ulp, L. Valt, H. Aunin, A. Kiris, U. Palm, M. Värava, J. Pärnat, P. Järve, A. Tiirik, A. Hamer.

Järgnesid KKT, Arsti-, Füüsika-Keemia-, Majandus-, Ajaloo-Keele- ja Õigusteaduskonna võistkonnad.

Igal esmaspäeval

keemiahoone aud. 216 kella 17—18 on võimalik saada matka-alast konsultatsiooni. Samas toimub matkajärkude vormistamine.

Märgi «NSV Liidu Turist» omanikele antakse autostopi marsruutraamatud.

MATKAKLUBI JUHATUS

TOIMETUSE KOLLEEGIUM

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3155. MB-04065.

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 18 (775) Reedel, 30. mail 1969 XXIII aastakäik

Heade spetsialistide koolitamine on kogu ülikooli esimene ülesanne

Paljude aastate vältel on TRÜ kino- ja fotolaboratoorium olnud ülikooli õppe- ja teadusliku töö teenistuses. On kasvanud tööde maht ja tulnud juurde uusi ülesandeid.

Paljud õppejõududest tunnevad hästi laboratooriumi võimalusi ja kasutavad neid edukalt nii õppetöö läbiviimisel kui ka teaduslikus töös. Nad on rakendanud kinematograafiat kui objektiivset uurimismeetodit oma teaduslike probleemide lahendamisel. On aga ka neid, kes pole kordagi käinud kino- ja fotolaboratooriumis ega tea midagi selle töödest-toimetustest.

Olukorrast parema ülevaate saamiseks tooksin mõningaid andmeid filmide kasutamise ja diafilmide (diapositiivide) valmistamise kohta möödunud aasta kevad- ja sügissemestri jooksul.

1. Ajaloo-Keeleteaduskond

vaadati filme — 108 osa (à 10 min.);
valmistati diapositiive — 1958 kaadrit (neist 559 värvilist).

2. Arstiteaduskond

vaadati filme — 130 osa;
valmist. diaposit. — 914 kaadrit (neist 563 värvil.).

3. Bioloogia-Geograafiateaduskond

vaadati filme — 170 osa;
valmist. diaposit. — 409 kaadrit (neist 124 värvil.).

4. Füüsika-Keemiateaduskond

vaadati filme — 20 osa;
valmist. diaposit. — 181 kaadrit (neist 95 värvil.).

5. Kehakultuuriteaduskond

vaadati filme — 76 osa;
valmist. diaposit. — 51 kaadrit.

6. Majandusteaduskond

vaadati filme — 109 osa.

7. Üleülikoolilised kateedrid ja osakonnad

vaadati filme — 251 osa.

TRÜ kino- ja fotolaboratooriumis tehtavatest töödest parema ülevaate saamiseks tooksime alljärgnevalt peamiste ülesannete loetelu.

1. Õppe-, teaduslike, populaarteaduslike ja dokumentaalfilmide ning erinimestiku alusel lubatud kunstiliste filmide demonstreerimine õppe- ja kasvatustöö huvides.
2. Ülikooli filmifondis olevate õppefilmide ja teiste filmimaterjalide ümbermontaaž, fragmentide eraldamine jne., selleks et neid materjale oleks parem kasutada õppetöös.
3. Diafilmide ja diapositiivide (nii must-valgete kui ka värviliste) valmistamine.
4. Õppefilmide, filmifragmentide, kinogrammide, teaduslike kinodokumentatsioonide ja ringfilmide valmistamine.
5. Kinematograafiliste uurimismeetodite rakendamine teaduslikus töös.
6. Mikrofilmide valmistamine raamatutest, artiklitest jne.
7. Teadusliku aparatuuri, katseseadmete, õppevahendite jms. pildistamine.
8. Fotokoopiate valmistamine aspirantide teaduslike tööde vormistamiseks.
9. Konsultatsioonid kinematograafia ja fotograafia rakendamisega seotud küsimustes.
10. Filmimine ja pildistamine ülikooli kroonika jaoks.

Kino- ja fotolaboratooriumi esmajärguliseks ja kõige tähtsamaks ülesandeks peame kõike seda, mis muudab õppetöö sisukamaks ja efektiivsemaks, sest heade spetsialistide koolitamine on kogu ülikooli esimene ülesanne.

Kaasaja nõuetele vastava kõrgema haridusega spetsialiste saame ette valmistada nii, kui kasutame ära kõik õppetöö efektiivsuse tõstmise võimalused, sealhulgas ka kino-fotomeetodite abil valmistatud õppetöö näitlikustamise vahendeid. Viimaste kohta võib öelda, et neid on palju ja nende rakendamine annab häid tulemusi. Kahjuks on õppejõude, kes ei pea neist lugu.

Oleks paras aeg hakata mõtlema sellele, kuidas olemasolevate võimalustega täiustada õppeprotsessi eelolevaal õppeaastal.

E. SAKK

VÕISTLUSTÖÖDE tulemused

AJALOO-KEELETEADUSKOND

I KOHT

JÜRI HAIN (ajaloo-osak. VI k.) töö eest «Graafilised sarjad Nõukogude Eesti graafikas aastail 1956—1968».

JUHAN TAMME (ajaloo-osak. IV k.) töö eest «Tommaso Campanella ja tema utoopia».

URVE MARTINSON (inglise keel V k.) töö eest «A Comparison of English and Estonian Proverbs Expressing People's Character and Behaviour».

MAARJA PAUL (eesti fil. III k.) töö eest «Kirjeldavate mõistatuste struktuurist».

ARSTITEADUSKOND

I KOHT

TIIU TAMM (IV k.), IVI PALM (VI k.), IMBI TOSS (VI k.), KAJA TREMUTH (III k.) ja TOOMAS VÄLI (II k.) töö eest «Kombineeritud auto- ja homoallotransplantaatide kasutamisest kõhuaordi terminaalse osa plastikas».

TAMARA ISSAITŠIKOVA ja ÕIE TANVEL (IV k.) töö eest «О функционально-морфологических изменениях коры надпочечников при оперативных вмешательствах».

EVI JUHANI, URVE VELTSON ja MARET JALAKAS (V k.) töö eest «Особенности техники и возможные осложения при проведении нефроантиографии у детей».

JÜRI LIIVAMÄGI (VI k.) töö eest «Depressiivsete haigete kõrgema närvitegevuse dünaamikast ravi toimel».

JEVGENI LUSTŠIKOV (III k.) töö eest «Кариометрическое исследование лимфоидной популяции пахового лимфатического узла крысы в норме и после иннкорпорации».

ULVI VALDJA ja INGRID SEPP (IV k.) töö eest «Glükoosi ja insuliini toime inimese mao limaskestale».

IMBI TUSTI (VI k.) ja ENE POST (IV k.) töö eest «Düsleksia ja düsgraafia esinemisest kooliõpilastel».

MARIANNE REIER (III k.) töö eest «Ebaliigese morfoloogiast».

ANNE-LY LAANELA (VI k.) ja MARE MUDDI (V k.) töö eest «Arteriaalse ja tsentraalse venoosse rõhu muutustest neerude puudulikkusega haigetel».

ANNE VAHIMETS (V k.) töö eest «Neurogeense düstroofiaga kaasuva osteoporoosi patogeneesist» (eksperimentaalne uurimus)».

ELLE LÄÄNE ja TIIU TEIKES (III k.) töö eest «Lümfotsüütide arvu ja valguainevahetuse intensiivsuse ööpäevastest kõikumistest roti põrnas ja mesenteriaallümfi sõlmes».

(Järg 3. lk.)

Kevad tõi külalisi

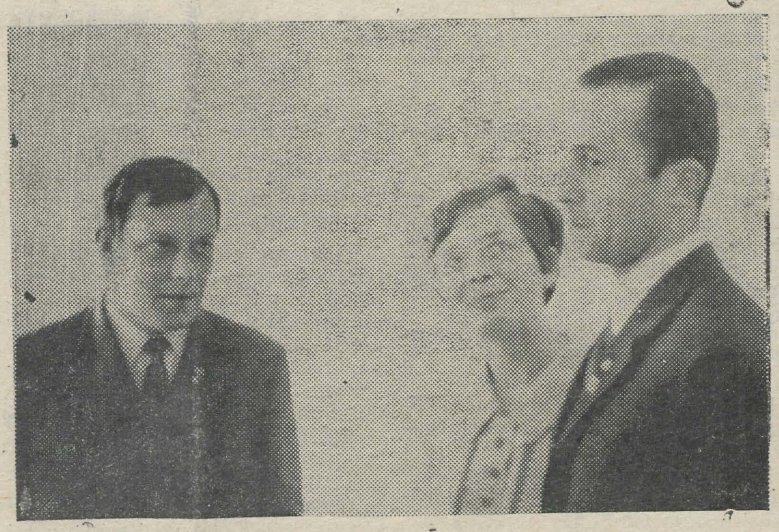

Krakovist,

24. mail saabusid Tartusse Andrzej Sewerski ja Maciej Rek Poola Üliõpilasliidu Krakovi Ringkonnakomiteest. Seekordse kohtumise peaeesmärgiks oli mõlemapoolsete kontaktide süvendamine. Selleks leiti järgmised võimalused:

- igasuvine ehitusrühmade vahetamine (20 liiget);
- Tartu RÜ ja Krakovi Ülikooli laulukooride vahetamine;
- üliõpilasaktivistide grüppide (umbes 10-liikmelised) vahetamine valuutavaba vahetuse korras;
- informatsiooni vahetamine, poolakate poolt ajaleht «Student», meilt näiteks «TRÜ», seminarid, ettekanded vms.

Külalised kohtusid TRÜ rektori prof. F. Klementiga, käisid «Vanemuises», Käärikul, Tõraveres, olid vastuvõtul ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimese sekretäri M. Reinfelti juures. 27. mail sõideti kaheks päevaks Tallinnasse.

Pildil: M. Rek, Arstiteaduskonna komsomolisekretär R. Hunt ja A. Sewerski.

I. KABERI fotod

Helsingist

Ilkka Kuusisto on Soome üks juhtivamaid noori muusikamehi. Pühapäeval andis ta juhtimisel kontserdi ülikooli aulas Helsingi Ülikooli Lõuna-Soome osakonna kammerkoor. Lauldi soome, itaalia, inglise ja saksa keeles.

Kooris laulab peale ülikooli rahva ka Helsingi konservatooriumi üliõpilasi ja töölisi. Kontserttegevuse kõrval esineb umbes kahekümneliikmeline vahelduva koosseisuga koor veel Soome televisioonis.

Silmapaistvad teadlased TRÜ-s

Hiljuti viibisid TRÜ-s NSVL Teaduste Akadeemia asepresident, NSVL TA Presiidiumi ühiskonnateaduste sektsiooni esimees akadeemik A. Rumjantsev, NSVL TA majanduse osakonna akadeemik-sekretär T. Hatšaturov, NSVL TA ajaloo-osakonna akadeemik-sekretär J. Žukov ja teised Nõukogude Liidu silmapaistvad ühiskonnateadlased, kes võtsid osa vabariigis toimunud NSVL TA Presiidiumi ühiskonnateaduste sektsiooni ja Balti vabariikide teaduste akadeemiate ühiskonnateaduste osakondade ühisest sessioonist.

Külalisi võtsid vastu TRÜ rektor prof. F. Klement, EKP TRÜ Komitee sekretär dots. V. Ruus, TRÜ teadusala prorektor dots. J. Tammeorg ja EKP TRÜ Komitee sekretäri asetäitja dots. K. Siilivask. Külalised tutvusid ka Teadusliku Raamatukoguga ja Tartu linna vaatamisväärsustega, külastasid Tartu näidissovhoosi. Külalisi saatis EKP KK teaduse ja kultuuri osakonna juhataja G. Sarri ja ENSV TA Ajaloo ning Majanduse Instituudi töötajad.

Veel kord kirjandusauhinnast

Kristjan Jaak Petersoni kirjandusauhinna toimkonna teise auhinna-aasta esimene koosolek toimus 20. mail 1969. a. TRÜ komsomoli komitee ruumes, kus arutati veel kord läbi auhinna statuudi kõik punktid. Statuudi projekt täiendatud ja täpsustatud kujul esitatakse kinnitamiseks järgmisele TRÜ komsomoliorganisatsiooni konverentsile.

Parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek

Majandusteaduskonnas

22. mail k. a. toimus Majandusteaduskonnas parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Põhjaliku aruandega esines parteiorganisatsiooni sekretär Ü. Mallene. Koosolekul, mis toimus mõttevahetusrikkas õhkkonnas, arutati teaduskonna parteibüroo tegevust ja leiti, et oma ülesannetega on büroo hästi toime tulnud.

Ü. Mallene, juhtides Majandusteaduskonna parteiorganisatsiooni, näitas ennast tubli organisaatorina ja kolleegina. Sekretäri asetäitja organisatsioonilise töö alal V. Luigaleht täitis oma ülesandeid väga hästi. Liikmemaksude laekumise ning õigeaegse aruandluse poolest oli Majandusteaduskond ülikoolis üks paremaid. Büroo liikme professor R. Hagelbergi sulest on ilmunud TRÜ ajalehes artiklid õppe- ja teaduslikust tööst, ta on esinenud nimetatud teemal teaduslikel konverentsidel. Seda tänuväärset tööd on teinud R. Hagelberg Majandusteaduskonnas pidevalt.

Koosolek valis Majandusteaduskonna uue parteibüroo koosseisus: V. Luigaleht, R. Hagelberg ja S. Aron. Büroo jaotas oma töö järgmiselt: sekretär V. Luigaleht, sekretäri asetäitja ideoloogilise töö alal S. Aron. R. Hagelbergi õlgadele jäi ka edaspidi õppe- ja teaduslik töö.

J. PIKK

TÄHELEPANU!

TRÜ kriminoloogia probleemlaboratooriumi järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 1. juunil k. a. (mitte 25. mail, nagu varem teatatud) kell 12 TRÜ peahoone aud. 307. Ettekandega «Alaealiste kambad ja kuritegevus» esineb Eesti NSV prokuröri asetäitja K. Kimmel.

A. PALTSER,
TRÜ kriminoloogia probleemlaboratooriumi juhataja

Väljavõte EKP TRÜ Komitee otsusest 12. mail 1969 a.:

EKP TRÜ Komitee, ära kuulanud ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri S. Endre ülevaate üliõpilaste hulgas korraldatud ankeetküsitlusest, mille eesmärgiks oli üliõpilaskonna arvamuse väljaselgitamine õppesessiooni tulemuste kohta ning ettepanekute esitamine õppetöö edasiseks paremaks korraldamiseks, samuti sõnavõtud, märgib, et ELKNÜ TRÜ Komitee on suure töö ära teinud õppetöö küsimuste arutamisel ning et üliõpilaste poolt esitatud paljud ettepanekud väärivad tõsist kaalumist ning arvestamist.

EKP TRÜ Komitee otsustab:

1. **Juhtida teaduskondade parteibüroode tähelepanu vajadusele läbi vaadata üliõpilaste ettepanekud ja koos dekanaatide, õppemetoodiliste komisjonidega ning kateedritega kaaluda ettepanekute elluviimise võimalust, samuti selgitada kursustele, miks üht või teist ettepanekut ei saa ellu viia.**
2. **Paluda õppeosakonda kontrollida ja analüüsida tunniplaani vastavust hügieeni- ja pedagoogika nõuetele ning õpperektoril töötada välja tunniplaani koostamise üldnõuded, sealhulgas nõuda, et eriõppus poistele ja meditsiin tütarlastele toimuks teaduskonniti ühel päeval. 1969./70. õ.-a. sügissemestri tulemustest ette kanda TRÜ Õpetatud Nõukogus.**
3. **Soovitada dekanaatidel koostada tunniplaanid selliselt, et vanemate kursuste üliõpilastel oleks nädalas üks vaba päev iseseisvaks tööks.**
4. **Paluda teaduskondade õppemetoodilisi komisjone kontrollida rotaprindi trükiplaani selles osas, et esmajärjekorras trükitaks selliseid väljaandeid, mis on õppetööks hädavajalikud.**
5. **ELKNÜ TRÜ Komiteel jätkata sügissemestril tööd I kursustega neile vastavate seminaride käigus iseseisva töö oskuste andmiseks.**
6. **Kateedritel ja dekanaatidel järjekindlamalt arvestada üliõpilaskonna poolt tehtud ettepanekuid õppetöö organisatsioonilistes küsimustes, eriti teostada rangemat kontrolli nii õppetööst osavõtu kui ka teadmiste omandamise osas.**
7. **Kiita heaks ELKNÜ TRÜ Komitee initsiatiivi õppetöö küsimuste uurimises ankeetküsitluse meetodil ja soovitada selliseid küsitlusi korraldada regulaarselt. Arvestada küsitlusmaterjale ka õppejõudude ümbervalimiste ja konkursside korraldamisel.**

Ülikooli partei- ja komsomolikomitees arutati talvise eksamisessiooni tulemusi

ELKNÜ TRÜ Komitee korraldas osakondade õppesektorite aktiivsel kaasabil ülikooli kursustel ankeetküsitluse, mille põhjal üliõpilased analüüsisid talvise õppesessiooni (seega sügisese õppesemestri) tulemusi. Ankeet koosnes järgmistest küsimustest:

● **Kuidas hindate oma kursuse eksamisessiooni tulemusi ja mis on Teie arvates selle põhjuseks?**

● **Milline oli Teie kursusel antud õppeaine tundide üldine külastatavus? Mis oli Teie arvates selle põhjuseks?**

● **Mis on Teie arvates takistuseks antud õppeaine paremale omandamisele? Millised oleksid Teie ettepanekud ses suhtes a) õppejõule, b) kateedrile, dekanaadile ja rektoraadile?**

Niisuguses vormis toimus õppesessiooni arutamine ülikooli komsomoli ajaloos esmakordselt. Analüüsi eesmärgiks oli suurt osa üliõpilasi kaasa tõmmata õppetöö küsimuste arutamisele, selgitada, lähtudes üliõpilase vaatevinklist, välja konkreetsed takistused ja puudused õppeprotsessis ning anda omapoolseid ettepanekuid õppetöö paremaks korraldamiseks. Nagu tulemused näitavad, on kursused analüüsi suhtunud tõsiselt, on tehtud asjalikke ning konkreetseid ettepanekuid. Sellest võib järeldada üht: võimaluse korral võtavad meie üliõpilased aktiivselt ning arukalt osa õppetöö küsimuste arutamisest ja lahendamisest. See on üsna kaalukaks vastuväiteks siitsealt kuuldud arvamustele, et üliõpilaskonna tähelepanu on suunatud ülikoolivälistele probleemidele ning et õppetöö küsimustesse suhtumisel ollakse ükskõiksed ning passiivsed. Ankeetküsitluses tehtud ettepanekud näitavad, et üliõpilased on analüüsinud oma tööd, teinud kriitilisi märkusi eelkõige iseenda, samuti nende õppejõudude aadressil, kelle loengute tasemega nad rahul ei ole, pannud tähele ebakohti õppe- ja tunniplaanides ning esitanud hulgaliselt just selliseid ettepanekuid, mis on lahendatavad ülikooli tasemel.

Üliõpilaste endi arvamustest nähtub, et semestri vältel tuleb järjekindlamalt tööd teha, n.-ö. õppida kasutama tundi. Materjali pähetuupimine ainult eksamiks ei kinnista teadmisi, selline lünklik haridus tasub hiljem kurjasti kätte.

Tundub, et sessiooni tulemuste selline analüüsimine annab kasu osakonna komsomoliaktiivile, suunates nende peatähelepanu õppetöö peamistele probleemidele. Ülikooli komsomolikomitee on kindlaks nõuks võtnud õppesessioonide edaspidise regulaarse arutamise (talvise õppesessiooni puhul iga aasta veebruari- ja märtsikuus, pärast kevadist õppesessiooni septembri- ja oktoobrikuus).

Analüüsi organisatsioonilistest momentidest.

Ankeetküsitluse põhjal arutas kursus kollektiivselt läbi sügisese õppesemestri töö. Iga teaduskonna (osakonna) õppesektor tegi kursuste aruteludest ning ettepanekutest kokkuvõtva aruande ning esitas selle komsomolikomiteele. Nõudsime, et analoogilised aruanded esitataks ka dekanaadile ning kateedritele. Esile võiks tõsta Majandusteaduskonda. Seal arutati analüüsi tulemused koos komsomoliorganisatsiooni esindajatega läbi teaduskonna parteibüroo koosolekul, eriliselt tähelepanu suunates neile ettepanekutele, mida saab lähemas tulevikus realiseerida. Tahaksin rõhutada (palve korras), et ka teiste teaduskondade juhtkonnad teeksid tutvust nimetatud ankeetküsitluse tulemustega. Siinkohal märgiksin, et meiepoolse aruande kuulas ära ülikooli parteikomitee, kes igati toetas üliõpilaskonna algatust (vt. eespool avaldatud EKP TRÜ Komitee otsust).

Ankeetküsitluste tulemustest.

Üldiseloomustuseks.

ÜHISKONNATEADUSED

Poleemikat on tekitanud *NLKP ajalugu*. Loengud ei andvat oluliselt juurde olemasolevale õpikule. Seminaride vastu tuntakse suurt huvi, eriti sel juhul, kui õppejõud on pidanud oluliseks siduda distsipliini tihedalt kaasajaga ning kui ei väldita teravaid probleeme. On ettepanekuid õpetada NLKP ajalugu paralleelselt teadusliku kommunismiga, peale poliitilist ökonoomiat ja filosoofiat. Palutakse, et õppejõud pööraksid nii loengutel kui ka seminaridel senisest suuremat tähelepanu *EKP ajaloole*.

Filosoofia ja *poliitilise ökonoomia* kohta on vähem arvamusi avaldatud ja kui, siis soovitakse rohkem seminare loengutundide arvel.

Jääb siiski mulje, et mõnedel kursustel üliõpilased ei mõista täielikult ühiskonnateaduste õppimise tähtsust oma üldpoliitilise arengu tagamiseks.

ERIALAAINED

Kurdetakse kirjaliku loengumaterjali vähesuse üle (konkreetselt sellest teaduskondade kaupa). Torkab silma, et esimestel kursustel jääb vajaka iseseisva töö oskustest. Viimaseks ei andvat keskkoolid üliõpilaste hinnangute põhjal peaaegu üldse kogemusi. I kursustel ei osata õppeainete tähtsust objektiivselt hinnata. Näiteks kirjutavad:

— keemikud — «Miks me füüsikat õppima peame, kui me keemikud oleme.» (?!)

— arstid — «Miks on arstidel vaja poliitilist ökonoomiat õppida?» jne.

Vanematel kursustel hakatakse oma erialaainete vastu suurt huvi tundma, osalt näitavad seda ka õppesessiooni hinded. Samal ajal ei tea paljud, mida õieti kujutab endast ühel või teisel erialal töötamine. Seda tõendavad ka tänavu kevadel korraldatud ankeetküsitluse tulemused TRÜ kolme viimase aasta lõpetanute hulgas. Mainitud puudustest peaks üle aitama tihedamate sidemete loomine oma eriala spetsialistidega, ülikooli lõpetanutega.

KEELED

Vanematel kursustel hakatakse suurt muret tundma selle üle, et ülikoolis ei saadud selgeks mitte ühtegi võõrkeelt. Enamik kursustest arvab, et võõrkeelte tundide arvu nädalas tuleks suurendada. Tsiteerin ka kursuste arvamusi:

● «Ülikoolis rohkem unustatakse keelt, kui õpitakse juurde.»

● «Õppejõud nõuavad liiga vähe.»

● «Head eksamihinded ei peegelda keele tegelikku oskust.»

Kurdetakse vene keele vähese oskuse üle. Ilmselt on tegu üliõpilaste eneste suhtumisega. Keelt peab väga palju iseseisvalt õppima, kui tahetakse seda omandada.

ÜLDISED ARVAMUSED

Üliõpilased tunnistavad, et mõnikord suhtutakse liiga hooletult õppetöösse või hinnatakse liigselt üle ühiskondliku töö osatähtsust (proportsioonide puudumine). Peetakse vajalikuks, et õppejõud kontrolliksid rangemalt õppetööst osavõttu ning teadmiste omandamist. Õppedistsipliini suhtes niipalju, et loengutest, kus õppejõud esitavad ainet huvitavalt (pro: emotsionaalselt) ning tutvustavad rohkem kaasaja seisukohti, on osavõtt maksimaalne. Näiteks annab eesti filoloogia osakond kõrgeid hinnanguid õppejõududele V. Alttoale ja V. Adamsile, Arstiteaduskond A. Tikule, Õigusteaduskond I. Sildmäele; kiidetakse NLKP ajaloo loenguid õppejõud K. Kogeri esituses jne.

Mõnedes osakondades märgitakse loengute hea külastatavuse põhjusena trükitud loengukonspektide ja õpikute puudumist. Siit võiks teha järelduse, et kui on olemas täielik loengumaterjal õpikuna, siis loengutest osa ei võeta. Nõnda ei tule siiski aru saada. Ajaloo-osakonna IV kursus formuleeris hästi antud probleemi lahenduse: põhimaterjal välja anda rotaprindil, see võimaldaks õppejõul kasutada rohkem kaasaegset ning näitlikku materjali, seega tõsta loengute taset.

Kurdetakse, et päevad on pilgeni täis õppetunde ning iseseisvaks tööks jääb vähe aega. Siit järeldus: teaduskondade juhtkondadel leida võimaluse korral üks vaba päev nädalas, mida üliõpilased võiksid kasutada omal riisikol enesetäiendamiseks. (Ainult mitte laupäev!)

Enne kui lähen ankeetküsitluse tulemuste tutvustamisele teaduskondade kaupa, kaks märkust:

1) käesolevas ülevaates tutvustatakse ainult üliõpilaste poolt tehtud suuremaid või põhjendatumaid ettepanekuid, kuigi ankeetküsitlus hõlmas analüüsi üldse sügissemestri vältel tehtud töö kohta. Sellega on üksikasjalisemalt mõtet tutvuda aga just teaduskonnasiseselt;

2) et käesolev ankeetküsitlus oli sellises vormis korraldatud esmakordselt, ei ole andmed nimelise kriitika suhtes veel nii põhjalikud, et neid tutvustada ajalehe kaudu laiale avalikkusele.

ARSTITEADUSKOND

I kursus

NLKP ajalugu. Palutakse rohkem tutvustada partei poliitikat ka kaasajal. Soovitatakse õppejõupoolset rangemat kontrolli õppetööst osavõtu suhtes.

Anorgaaniline keemia. Leitakse vajaliku olevat trükkida rotaprindil konspekt ja praktikumides lahendada rohkem ülesandeid.

II kursus

Anatoomia. Tuleks suurendada loengute arvu, rotaprindil välja anda täiendav õpik, igas praktikumis teostada teadmiste kontrolli.

Histoloogia. Loengute külastatavus väga hea, seda nii kontrolli kui ka loengute kõrgetasemelisuse tõttu. Palutakse põhjalikumalt tutvustada *embrüoloogiat* ning igas praktikumis kontrollida teadmisi.

III kursus

Mikrobioloogia. Rohkem soovitakse teha kontrolltöid (vähemalt 1 kord kuus). Rotaprindil välja anda õpik. Põhjendus: konspekteerimise käigus ei jõuta õppejõu mõttele järele.

Operatiivkirurgia. Selle õppeaine praktikum peaks tunniplaanis järgnema *üldkirurgia* praktikumile. Operatiivkirurgia praktikume tuleks pikendada 2 tunnilt 3-le.

Soovitakse, et laupäeval ei kestaks õppetöö mitte üle kella 12, sest nädalaväsimuse tõttu ei saavat nagunii sel päeval korralikult õppetööst osa võtta.

IV kursus

Arvatakse, et kuigi kursuse esinemine eksamisessioonil oli keskmise hindega «hea», on õppedistsipliin liiga madal. Sageli ei käidavat sellepärast loengutel, et ei jõuta korralikult konspekteerida (näit. operatiivkirurgia).

Sünnitusabi ainekursus. Palutakse välja anda rotaprindil ainemeterjalist kordustrükk.

Ühiskonnateadused. Seminarirühmad võiksid olla väiksemad, et saaks probleeme aktiivsemalt ning sisulisemalt analüüsida.

Topograafiline anatoomia. Soovitakse rotaprindiõpikut.

V kursus

Neuroloogia. Suurendada praktikumi tundide arvu. Soovitakse rotaprindiõpikut «Närvisüsteemi kliiniline uurimine».

Tervishoiuorganisatsioon ja sotsiaalhügieen. Soovitakse rohkem kuulda kaasaegseid ning praktikas vaja minevaid seisukohti.

Geneetika. Loenguid võiks lähendada meditsiinilisele geneetikale.

Farmaatsiaosakond:

II kursus

Dialektiline materialism. Aine raskesti arusaadav, ehkki õppejõud loeb väga hästi. Järeldus: tuleks seminaridel rohkem lahti mõtestada mõistete ning filosoofiliste probleemide olemust.

III kursus

Kolloidkeemia. Palutakse rotaprindiõpikut, et loengutel põhjalikumalt kuulata õppejõu suusõnalisi seletusi.

Kohtukeemia. Loengutundide arvu suurendada.

AJALOO-KEELETEADUSKOND

Ajaloo-osakond

Kiitust väärib osakonna regulaarne tegevus õppetöö küsimuste arutamisel. Ka seekord oli esitatud küllaltki põhjalik aruanne semestri töötulemuste kohta.

Ürgaja ajaloos ning *etnograafia alustes* palutakse teadmisi kontrollida juba semestri jooksul. Viimase aine suhtes veel niipalju, et palutakse tõsta loengute arvu nädalas 2 tunni võrra.

Aasia ja Aafrika maade ajalugu. Soovitakse rotaprindiõpikut.

Ühtlasi on kursused teinud ettepaneku tutvustada senisest suurema põhjalikkusega kogu stuudiumi vältel kodanliku Eesti perioodi. Samuti soovitakse õppejõududepoolset regulaarsemat kontrolli nii õppetööst osavõtu kui ka teadmiste omandamise kohta.

Eesti filoloogia osakond

Antiikkirjandus. Suurendada loengute arvu.

Tunniplaani koostamisel palutakse mitte panna raskeid õppeaineid pärast kehalise kasvatuse tunde.

Üldiselt on osakonnas õppedistsipliin madal, millele üliõpilased ka ise viitavad. Samal ajal on esitatud arvamusi, et see pole otseses seoses õppeedukusega (talvise õppesessiooni tulemused: «5» — 174, «4» — 232, «3» — 99, «2» — 16).

Võõrfiloloogia osakond

Inglise keele III kursus palub tõsta *saksa keele* tundide arvu.

Rõhutatakse, et loenguid (näit. kirjandus) ei peetaks järjest mitte üle 4 tunni.

MAJANDUSTEADUSKOND

Üldine arvamus on (välja arvatud majanduskülberneetika osakonnas), et *kõrgemat matemaatikat* õpetatakse liiga vähe. *Matemaatiline analüüs*. Soovitakse, et õppejõud tõstaks nõudlikkust seminarides. Arvestades õppeaine suurt mahtu, tehakse ettepanek sisse seada veel üks semestrieksam.

Tähtsamate tööstusharude tehnoloogia kursuse eesmärk pole üliõpilastele selge.

Võõrkeeled. Kogu teaduskonnas valitseb üldine arvamus, et tundide arvu tuleks suurendada.

Tööstuskaupade tundmine. Soovitakse, et korraldataks rohkem ekskursioone ettevõtetesse.

ÕIGUSTEADUSKOND

Ühiskonnateadused. Seminare tuleks korraldada paralleelselt loengutega.

NLKP ajalugu. Loengutelt oodatakse rohkemat lisa õpikule. Palutakse põhjalikumalt tutvustada EKP ajalugu.

NSV Liidu riigi ja õiguse ajalugu. Et materjal on raskesti kättesaadav, tuleks tõsta loengute arvu. Samaaegselt märgib II kursus, et eksam sooritati hästi tänu õppejõu nõudlikkusele ja õppeaine raskusele.

Kohtu- ja prokuratuuri organisatsioon NSV Liidus. Loengute tase oli väga hea, kuid seminare võiks olla rohkem.

Loogika. Kursust tuleks tunduvalt pikendada.

MATEMAATIKATEADUSKOND

Arvutusmatemaatika osakond

I kursus arvab, et edukat esinemist eksamisessioonil takistas iseseisva töö oskuste puudumine.

II kursus teeb ettepaneku lugeda *matemaatilist analüüsi* väiksemates rühmades, sõltuvalt rühma tasemest võiks kohandada ka loengu.

Pedagoogiline osakond

I kursus peab *matemaatilisi distsipliine* keskkooli tasemega võrreldes liiga abstraktseteks ja palub seetõttu neile rohkem tähelepanu osutada.

Ajalooline materialism. Palutakse trükkida ainest parema ülevaate saamiseks rotaprindil õpik.

Teoreetiline mehhaanika. Soovitakse veel üht eksamit lülitada õppeplaani.

IV kursus soovib, et *praktikumides* tehtaks rohkem praktilisi ülesandeid ja harjutusi kvantmehhaanikas ja tuumafüüsikas.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKOND

Füüsika pedagoogiline osakond

Kõrgem algebra (I k.) arvatakse, et materjali suur ulatus ning teiselt poolt piiratud aeg takistavad ainet põhjalikult omandamast. Tehakse ettepanek rohkem tunde eraldada kõrgema algebra jaoks.

Analüütilist geomeetriat peetakse raskeks, soovitakse veelgi tihedamat kontakti õppejõu ja auditooriumi vahel.

Teoreetiline osakond

NLKP ajalugu. Palutakse lugeda seda paralleelselt teadusliku kommunismiga pärast dialektilist ning ajaloolist materialismi ning poliitökonoomiat. Seminaridest võetakse huviga osa, loengute vastu tuntakse vähem huvi.

Keemiaosakond

II kursus tegi ettepaneku jätta *vene keel* õppeainena ära, sest nagunii omandatakse keel venekeelse õppematerjali kaudu.

Kõrgem matemaatika. Ettepanek korraldada semestri jooksul kollokviume.

III kursus teeb ettepaneku mitte saata üliõpilasi sügisel kolhoosi, see võimaldaks esitada loenguid tavalises tempos ja põhjalikumalt.

IV kursus palub suurendada *seminaride* arvulist hulka ja luua väiksemaid seminarirühmi (näiteks poliitökonoomias).

Võõrkeel. Pole võimalik keelt omandada nii vähese tundide arvuga.

Analüütiline keemia. Soovitakse suurendada loengute mahtu, sest iseseisvaks läbitöötamiseks jääb muidu liiga suur materjal.

V kursus arvab, et *keemilise kineetika* aine puhul võiks olla rohkem seminare, see aitaks kaasa iseseisva loova mõtte arengule.

KEHAKULTUURITEADUSKOND

Biokeemia. Soovitatakse pikendada ainekursust, sama ettepanek esitati ka *füsioloogia* puhul.

Arvatakse, et õppematerjal *kehakultuuriteooriast* võiks olla kontsentreeritum.

Leitakse, et eksamisessiooni tuleks senise 14 päeva asemel (mille jooksul on vaja sooritada 4 eksamit) tunduvalt pikendada.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKOND

Bioloogiaosakond

Võõrkeel. Omandamine raskendatud seoses õppejõudude sagedase vahetumisega, samuti jäid tunnid tihti ära või olid mittesobivatel aegadel (näiteks kehalise kasvatuse tundide ajal).

Mikrobioloogiast soovitakse trükitud loengukonspekti.

Osakond arvab, et kuigi vanematel kursustel loengute külastatavus on väike, ei avalda see mõju teadmiste omandamisele, sest omatakse küllaltki piisavalt iseseisva töö oskusi.

Andmed puuduvad **stomatoloogia-, geograafia- ja enamikust vene osakondadest**, mida tuleb muidugi

(Järg 3. lk.)

VEEL KORD AUMÜÜRIST

Viimastel aegadel on üsna rohkesti noorsoo (sealhulgas ka üliõpilasnoorsoo) kasvatusküsimustele pühendatud kirjutistes ja ütlemistes juttu olnud traditsioonidest. Sageli on sellised mõtteavaldused piirdunud üksnes traditsioonide kui kasvatusvahendi abstraktse rõhutamisega. Meeldivaks erandiks ses suhtes olid J. Eilarti huvitavad mõtted (+ praktilised realiseerimisvariandid) kirjutises «Aumüür» (vt. «Tartu Riiklik Ülikool», 30. apr. k. a.). Nende ridade toetuseks veel mõned sõnad.

Teadmiste hulk suureneb tänapäeval lausa kosmilise kiirusega. On suuri raskusi, et jälgida kõike seda, mis toimub ühe konkreetse teadusharu valdkonnas, naaberalade probleemidest rääkimata. Nimetatud asjaolu, samuti ajaliselt piiratud võimalused, põhjustavad olukorra, kus vastavat kursust lugev lektor saab oma teadusharu minevikule tähelepanu pühendada üsnagi piiratud ulatuses. See võib kajastuda mitmeti. Käesoleva loo raamides tahaksin juhtida tähelepanu vaid asja ühele küljele. Üliõpilastel võib kujuneda (ja sageli nii see ongi) mõtlemisviis — teaduse ajalugu algab meiega (või siis paremal juhul paar viimast aastakümmet kaasa arvatud). Selline ühekülgne ja piiratud arvamus on eriti kahjulik tänapäeval, kus ei teaduse ega ka sotsiaalsete nähtuste olemust ja arenguperspektiive ei saa mõista ilma ajalugu tundmata, ajaloo kogemusi arvestamata.

Oma õpinguaastaid meenutades võin tõdeda, et ülikoolis kuulatud üldkursustes õppejõud enamasti andsid võimaluste piires päris hea ajaloolise ülevaate antud teadusharu kohta. Mis puutub aga sellesse, missugust osa on etendanud Tartu Ülikooli teadlased maailmateaduse arengus, milline koht on olnud ülikoolil meie rahvuskultuuri kujunemises — siin jäi pilt küll päris fragmentaarseks. Kahjuks pole võimalik sel teemal oma üldkultuurilist silmaringi laiendada vastavasisuliste ülevaatlike ja kaasaegsete uurimuste puudumise tõttu. See on muidugi omaette probleem.

J. Eilarti poolt esitatud ülikooli aumüüri idee realiseerimine aitaks oluliselt kaasa meie suurimate teadusemeeste ja ülikooli ajaloo tutvustamisele. Usun, et see paneks nii mõnegi «rahutu põlvkonna» esindaja mõtlema selle üle, kas ajalugu algab minu ja meiega või olid ka n e m a d, kelle elutöös on meie jaoks kaugelt rohkem õpetlikku ja austamist väärivat, kui seda tavaliselt arvatakse ja teatakse. Ülikooli suurmeeste austamine nende sünni-, surma- või muudel tähtpäevadel pakuks kahtlemata mõnegi meeldejääva, emotsionaalse momendi, mille järele me teravat vajadust tunneme ja mis oleks üle meie «asjastunud» ja närvilisest argipäevast.

Asja organisatoorse ja ehitusliku külje lahendamine peaks olema täiesti jõukohane ülikooli komsomolikomiteele ja tudengitele endile. Keda aga kanda ülikooli aumüürile, see on juba raskem küsimus, mille lahendamineks loodetavasti ei keela oma abi meie ülikooli õppejõud ja vilistlased. See oleks konkreetne võimalus, kus me saaksime ühendada vanade tarkuse ja noorte energia. Ja seda mitte ainult sümbolina, vaid ka nii tähtsa ettevõtmise õnnestumise tarvis.

T. SUTT

KINO — Uued filmid

Inglise värvifilm

«Miljon aastat e. m. a.»

Filmi autorid püüavad kõikvõimalike kinematograafiliste võtetega anda ettekujutuse Maa taime- ja loomariigist kauges minevikus.

Film jutustab mägilaste suguharu pealiku kahest pojast, nende olelusvõitlusest ohtuderikkas maailmas, kodusõdadest, ühe mägilase tutvumisest kõrgemal arenguastmel oleva suguharuga ja paljust muust.

Jugoslaavia mängufilm

«Võõra taeva päike»

Majandusreform, mis teostati tootmise laiendamise ja parandamise ning materiaalse heaolu tõstmise eesmärgil riigis, pole veel soovitud tulemusi andnud. Kasvab tööpuudus... See tekitab noorsoo hulgas valusaid probleeme.

Filmi autorid mõtisklevad sotsialismi saavutuste saatuse üle oma kodumaal.

Saksa DV laiekraanifilm

«Öö piiriäärses metsas»

1933. aastal haarasid natsid Saksamaal võimu. Tuhanded patrioodid heideti vanglasse ja koonduslaagritesse, kommunistid läksid põranda alla või emigreerusid. Koolis kasvatati lapsi pimeda sõnakuulmise vaimus, neid õpetati täiskasvanuid, sealhulgas ka oma vanemaid luurama ning nende peale ettekandeid tegema.

L. KALEVIK

Võistlustööd

(Algus lk. 1)

ARKADI MICHELSON (V k.) töö eest «Некоторые взакономерности ассоциативных жизофрении и депрессивных состояниях».

ELVI GLUŠKO (VI k.) töö eest «Kolpotsütoloogilistest nihetest tütarlastel puberteedieas ning naistel kilpnäärme patoloogia korral».

ARVO MESIKEPP (V k.) ja ILMAR LAAS (IV k.) töö eest «Südame tsükli faasilisest struktuurist vahelduval kükitamisel ja seismisel».

II KOHT

RIINA KEEVALLIK (VI k.) töö eest «Sülje pH muutustest sportlastel treeningu vältel».

ÕNNE MÄGI (IV k.) töö eest «Sudecki sündroomi kliinikust ja III staadiumi morfoloogiast».

Ülikooli suvetööde staabis

Nimekirjad on põhiliselt koostatud, lõplikult saavad valmis juuni esimesel poolel. Viivitus tuli «tänu» arvutusmatemaatikute, matemaatika ja füüsika vene osakondade esimestele kursustele. Neilt ei ole staap tänini andmeid saanud.

Nimekirjad pannakse tutvumiseks välja TRÜ peahoone teadetetahvlile. Ehitustöödele tulla soovijad võivad aga juba nüüd staabist läbi astuda: Maarjamõisa kliiniku mõlemad ehitusgrupid on komplekteeritud.

V. VIDIL

lugeda oluliseks veaks ankeetküsitluse läbiviimisel. Samuti on korraldatud küsitlus mõnevõrra empiirilise iseloomuga, mistõttu me ei tohiks tulemusi üle hinnata. Sellelegi vaatamata rõhutan veel kord, et teaduskondades tuleks saadud arvamused ning ettepanekud sisuliselt läbi analüüsida, kaaluda, mida või kuidas on võimalik praktikasse rakendada. Samuti pöördub ELKNÜ TRÜ Komitee palvega dekanaatide ning kateedrite poole, et üliõpilastele igal konkreetsel juhul selgitataks, m i k s ei saa üht või teist ettepanekut praktikasse rakendada. Võib-olla aitab niisugune komplekskene küsimusele lähenemine muuta seni veel üliõpilaskonnas mõneti levinud arvamust: mis me ikka arutame, meie nagunii midagi muuta ei saa.

Ühtlasi tahaksin kasutada võimalust ning käesoleva ülevaate lõpus tänada ülikooli rektorit prof. F. Klementit, õppeprorektorit sm. K. Püssi, õppeosakonna juhatajat V. Haamrit ja EKP TRÜ Komiteed, kes väga tõsiselt suhtusid ankeetküsitluse tulemustesse ning soovitasid komsomoliorganisatsioonil jätkata seda laadi tööd.

SIRJE ENDRE,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

Igaüks meist, kes on jõudnud teatud aastakäiku, märkab ühel päeval hämmastusega, et igahommikusse masinlikku kiirmarssi kodu ja töökoha vahel on tekkinud veidrad sugemed — astuksid otsekui sammu edasi ja kaks tagasi.

Muidugi veendud siis nördimusega, et pole kaugeltki tegemist mingite tantsufiguuridega, vaid lihtsalt vaim on küll valmis lippama, aga nõdrast lihast on raske jagu saada.

Ei ole siis selles ka midagi imestamisväärset, kui ülikooli kauaaegne lugupeetud kassapidaja Elfriede SAAR pärast ligi poolesaja-aastast tööstaaži ja seitsmekümne piiri ületanud eluaastate koormust otsustas ehtpiibellikult: «See aeg on tõesti ukse ees!» Pensionile!

Ja algab priipõlv Elfriede Saarele

Kui inimese biograafias ei ole ajal surnukslöömise ega elamatuseaastaid, siis on aktiivse elulõigu vahetamine priipõlvega üsna valuline protsess. Kõhklustest ja kahtlustest kerkib hamletlik küsimus: minna või mitte minna? Tõepoolest, hea hulk energiat ja töölusti jookseb kindlasti tühja, kuid elubilansi tasakaalustamiseks on pika tööaja kõrval vaja ka kosutavat priipõlve! Pole ju naljaasi alustada ikkes olemist juba 17-aastase nääpsukese tütarlapsena, sest E. Saare käsitöölistest vanemate kasinates majandusoludes tuli varakult hakata leiba teenima. Oli lühemaid ja pikemaid «otsi» nii Tartus kui Tallinnas kantseleiametnikuna, kuni ta 1947. a. astus TRÜ teenistusse ja on töötanud kassapidajana 22 aastat. Seega üle paarikümne aasta on E. Saar hoidnud ülikooli rahalaegast miljonites rublades oma kohusetruudes, täpsetes ja töökates kätes.

Oma närveraspeldavas ametis ei ole E. Saar muutunud tardunud ametnikuks, tal on ikka ja alati olnud lohutavat sõna ja abivalmis kätt abivajajale. Heatahtlik neutraliteet kõigiga kestab aga niikaua, kui midagi pole töös viltu lastud. Viimasel juhul «hoia piip ja prillid» — ei hooli E. Saar «alamusest ega ülemusest», vaid raiub välja oma õiguse. Ja töökogemusi on tal tohutult ja mitmekesiseid, algas ta ju oma esimest tööd tsaariaegses Tartu Ülikoolis eksekuutori kontoris. E. Saar ei ole kibestunud nuriseja, kes kiruks oma väikese palga ja suure vastutusega tänamatut tööd. Ta on jäänud ustavaks kord valitud tööalale ja annab sellele kogu oma innukuse. E. Saar on püsinud kuldsel keskteel, trügimata kõrgemale või komistamata madalamale.

Ajatuuled pole E. Saart murdnud, kuigi elu tõi vapustusi. Oli aegu, mil õnnetus saabus õnnetuse otsa. Harmoonilise abielu katkestas abikaasa, metsateaduste dotsendi Elmar Saare varajane surm. Sellele järgnes täisikka jõudnud tütre traagiline õnnetus. Ja jälle oli töö see, mis akumuleeris inimese tühjaks, tööst pidi piisama hingeummiku ja õnnetuste unustamiseks.

Kas on üldse mõtet raporteerida temast kõlavat aruannet, kui vaevalt leidub ülikoolis teist sellist töötajat, keda nii hästi tuntakse. Raudse järjekindlusega juba aastakümneid teeb ta heameelt kaks korda kuus nii kõrgekraadilistele kui lihtsurelikele palka makstes. Temaga kohtumisele rutatakse tempokamalt ja kärsitumalt kui «südamedaami või rüütli» juurde, nurisemata lastakse ennast pressida ja trügida pikas hännaotsas, soovides vaid kiiremini jõuda tema silme alla ja käeulatusse.

Elfriede Saar astub täna tööareenilt kõrvale. Pensionipõlv on käes. Ei ole kerge leida E. Saarele väärilist asendajat!

Siiras aituma lugupeetud pensionile siirdujale kogu ülikooli perelt!

August Sang ütleb oma värsis: «Vaev on vanaks saada, aga hea on vana olla!» ja seda head ja paremat soovime Elfriede Saarele kuhjaviisi!

H. PÕLTSAMAA

J. Raid 50-aastane

24. mail jõudis poole sajandi piirile NSV Liidu ajaloo kateedri õppejõud, dotsendi kohuste täitja Jaroslav Raid. Juba keskkooli lõpetamise järel 1937. a. astus ta Tartu Ülikooli, ent 1940. aasta revolutsioonilised sündmused viisid ta komsomoli- ja parteitööle. Isamaasõja aastail võitles seltsimees Raid Nõukogude armee ridades. Aktiivse võitluse eest vaenlase vastu on teda autasustatud Punatähe ordeni ja medalitega.

Pärast Isamaasõja lõppu töötas J. Raid juhtival nõukogude ja parteitööl, olles sealhulgas aastail 1955—1961 EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär, samuti Eesti NSV Ülemnõukogu saadik. Ent samal ajal püsis temal huvi teadusliku uurimistöö ja pedagoogilise tegevuse vastu. Juba linnakomitee sekretärina asus ta põhjalikult uurima Saksa okupatsiooni Eestis 1918. aastal, tundes samuti huvi Tartu linna ajaloo vastu, millest avaldas artikleid.

1961. aasta lõpust töötab sm. Raid Tartu Riiklikus Ülikoolis, algul vanemõpetajana, hiljem NSV Liidu ajaloo kateedri dotsendi kohuste täitjana.

1963. a. kevadel kaitses juubilar edukalt kandidaadiväitekirja «Saksa okupatsioon Eestis 1918. aastal». Samal teemal avaldas ta 1966. a. raamatu, mis annab põhjaliku ülevaate okupantide tegevusest ja töörahva võitlusest okupatsiooni vastu.

Töötades NSV Liidu ajaloo kateedris õppejõuna on sm. Raid kohusetundlikult ja edukalt täitnud oma pedagoogiülesandeid, lugedes põhikursusena NSV Liidu ajaloo kõige uuemat perioodi. Samuti on ta lugenud erikursusi, juhendanud üliõpilaste eriseminari- ja diplomitöid. Ulatuslik on olnud ka tema ühiskondlik tegevus. Aastail 1963—1966 oli ta ülikoolis ühiskondlike erialade teaduskonna dekaaniks. Ta on tuntud hea lektorina mitte ainult ülikoolis, vaid ka linna elanikkonna hulgas.

Kolleegid ajaloo-osakonnast soovivad juubilarile palju edu, tublit tervist ja edu ajaloolaste uue põlvkonna kasvatamisel.

K. SIILIVASK

Ta vinnas enda viimase pingutusega adrusele rannale, jäi jõuetult kollasele liivaribale lebama. Meri peksles jalgade juures.

See oli niisugune väike ja tühi saar. Päikeselõõsas liiv, meri vahujoomsena seda ümbritsemas. Ainult kaugemal kaldajärsakul kõrgus valgetest kividest loss, tornide ja kaarakendega, nagu jääks saar liiga nimetuks, liiga ebaõiglaseks ilma kivilossita.

Ta ajas end püsti. Ümbrus keerles silmade ees.

Enne olnut mäletas ta ähmaselt, nii et pidi pingutama. Ta teadis vaid, et oli juba lapsepõlvest peale mõelnud niisugusest maismaalapist keset ookeani. Hiljem lugenud kusagilt...

Alati mere ääres seistes oli ta mõelnud, kuidas see horisondil katkev veeväli sünnitab üksikuid ja kaugeid saari. Nii oli see temasse püsima jäänud.

Aga praegu mäletas ta paljast unistust. Haavatud jalgadega seisis ta saare liivajoonel. Päike kadus õhtuks vaikinud merre. Hiilivalt tuli juba jahedus.

Ta tuikus lossi usteni, avas need kergesti. Trepid ja saalid olid tühjad. Ta karjus — vastas ainult kaja. Kivine vaikus summutas sellegi.

Ta rahunes, läitis siis peremehelikult kõikides kandelaabrites küünlad. Valgus hüples seintel. Marmor läikis kollaselt, elutult.

Keldrites leidus toidupoolist. Varsti põlesid suures kaminas halud. Soojus vallutas väsinud keha ja valutavad jalad.

Süsimust öö oli juba ammu ehavöödi kustutanud. Toretsevas magamistoas vajus ta unne. Võõrad jumalad õõristasid teda piltidelt alla.

Esimene hommik saarel. Ei ühtegi sosinat, häält. Marmorkujudesse raiutud ilu vaatas mõistmatult ja ühesuguselt ümbritsevat. Päike üksinda valitses seda maailma.

Ta mälus oli midagi pähklikoorsesse kesta ümardunud. Ainiti näis talle jälle, et see kõik pole tõelisus, et ta on saare oma vaimumaailmas välja mõelnud. Talle viirastus neil hetkil, nagu kasvaks maailma kära taas üle kõige kõrgemate puude ja et ta põgeneb, põgeneb...

Ta oli tihti tahtnud olla iseendaga. Kuni ilmus suur, selline, kus puhuvad kõigi ilmakaarte tuuled ja meri märatseb või on vikerkaarevärvselt vait...

Kaugus

R. Põder

Siis vilgatas ema kauge ja kahvatu nägu tagatoa rohelise lambi valgel. Kodu, kuhu ta oli alati tagasi tahtnud. Kodu! Soe mõttekeeris haaras teda.

Ja jälle olid lossi võlvlaesed ruumid. Vaikus muutus järk-järgult kuuldavaks.

Ta avastas lossis üha uut. Sadu foliante lebas raamatukogu riiulitel. Päevad läbi istus ta siin, luges ja tundis nagu imeks ta endasse uut rõõmu. Elustusid kirjanikud, kelleta, talle näis, poleks olnud seda kitsukest liivariba keset merd. Grin, Verne, Golding.

Kui aga väsis, istus ta oreli taha, tallas pedaale ja poolkogemata väljusid sõrmede alt muusikavood, et rutakalt vallutada küünlavalguses ruume. Orel võidutses vaikuse üle. Selles oli ühteaegu igatsus hääle, inimhääle järele, aga ta ise ei teadnud seda.

Päevad möödusid. Teda hakkas vaevama enam ja enam midagi nimetut. See lausa ründas teda. Ta võis lugeda või läbi kaarakende merd vahtida, kõndida liival poolalasti, lainemurrust üle karjuda Nimetu rahutus pakitses ja püsis alles.

Ta ronis õhtuti üles torni. Hele rada liginес merre vajunud päikeseni, et siis iga kord hääbuda. Ainult tuulelipp tornitipus läigatas kurjalt-punakalt viimastes päikesekiirtes nang pöördus siis krigisedes. Hakkas puhuma õine briis. Taevaserv jahtus pikkamisi pimedaks. Juba oli öö.

Ta otsis pingeliselt mälus. Võpatas siis. Tuli! Majakad, mida inimesed süütavad laevade teele.

Edaspidi hoidis ta tornitipus alati tuld. Aga miski ei vastanud mere poolt. Ei ilmunud purjelaiku ega laevasuitsu — ööd püsisid häirimatud.

Tal oli siis merest kahju. Talle näis meri niimoodi üksikuna kui ta ise.

Kes tõi need ovaalsed peeglid siia mere taha? Kes ladus parketi, pani paika marmori? Kelle jaoks? Ja kuhu olid jäänud need inimesed? Võib-olla oli neilgi olnud kord see saar heiastuseks.

Keldrist leidis ta veiniaami, peksis sellel prundi eest ja jõi. Marmorkujud hakkasid pikkamööda keerlema. Ta tormas läbi tubade, eksles, leidmata uksi, karjus ja takerdus millessegi, peksis rusikad veriseks. Talle viirastusid jälle varitsevad veevallid ja sügavik tahtis teda uuesti neelata. Ta varises põrandale.

Ta ärkas drapeeritud eesriietega toas ja peas valitses imeselgus. Oli vististi päev, kardinate vahelt pääses hämarasse ruumi kitsas kiirtevihk. Ta vaatas tervet seina täitvat mosaiiki. Sellel olid kujutatud tühi kaljurannik ja tuletorn. Ja äkki, nagu muinasjutu klaasikillus, vilksatas majakatipus tuluke. Roheline kivi põles päikesevalguses!

Ta unustas järsku kõik saarel möödasaadetud päevad. Ta nägi pärisvalgust. Mitte kivisse suletut ja sinna unustatud. Teist, inimese käte, südamega süüdatud tuld. Majakas

(Järg lk. 4)

1969. a. kevadised TRÜ meistrid kergejõustikus

NAISED

100 m	— I. Ojavee	13,4
400 m	— L. Nõmm	61,8
kaugus	— T. Kampus	5.23
kõrgus	— M. Vorotõntseva	1.65
ketas	— I. Proos	36.10
oda	— I. Lints	37.95
kuul	— S. Proos	11.10

MEHED

100 m	— E. Laasner	11,0
400 m	— E. Laasner	49,0
1500 m	— T. Soosaar	4.14,0
110 m tj.	— E. Kaup	15,7
10 km käil	— O. Laiv	44.13,0
kaugus	— M. Kivine	7.05
kõrgus	— K. Meitern	1.80
kolmik	— U. Eslon	13.36
teivas	— G. Volkov	4.20
oda	— J. Rumma	68.88
ketas	— A. Tammert	47.18
kuul	— A. Tammert	17.12
vasar	— V. Kukk	55.58

1909—1969. Eesti kergejõustik peab tänavu juubelit. Et TRÜ kergejõustiklased juubeliaastat tõsiselt võtavad, seda näitavad arvukad isiklikud rekordid, võit EPA ja «Kalevi» üle ning suur panus Tallinn—Tartu linnavõistluse võitmiseks.

Juubelihooaja TRÜ 3 paremat kergejõustiklast seisuga 27. mai

MEHED

100 m	1.	V. Kirilenko	10,8
	2.	K. Jurkatamm	10,8
	3.	A. Eller	10,9
200 m	1.	E. Laasner	21,9
	2.	V. Kirilenko	22,4
	3.	E. Akkel	22,4
400 m	1.	E. Laasner	48,2
	2.	A. Eller	49,1
	3.	A. Menning	49,5
800 m	1.	T. Matsin	1.51,9
	2.	E. Pärn	1.52,1
	3.	A. Luuk	1.56,9
1500 m	1.	E. Pärn	3.50,0
	2.	A. Nurmekivi	3.50,1
	3.	A. Luuk	4.08,4
5000 m	1.	A. Nurmekivi	13.56,8
	2.	V. Voštšinski	15.05,0
110 m tj.	1.	K. Jurkatamm	14,3
	2.	E. Kaup	15,0
	3.	A. Eller	15,4
200 m tj.	1.	K. Jurkatamm	24,1
	2.	E. Kaup	25,7
10 km käil	1.	O. Laiv	44.13,0
	2.	H. Meier	47.56,2
	3.	H. Tiisler	49.21,0
teivas	1.	K. Meitern	4.20
	2.	G. Volkov	4.20
	3.	H. Sildoja	4.10
kõrgus	1.	J. Savi	1.95
	2.	B. Tolmatšov	1.90
	3.	V. Polakene	1.85
kaugus	1.	E. Brosman	7.23
	2.	E. Akkel	7.19
	3.	A. Eller	7.10
kolmik	1.	E. Brosman	15.69
	2.	V. Polakene	15.48
	3.	J. Ljalin	14.60
kuul	1.	A. Tammert	17.12
	2.	K. Metsur	15.93
	3.	O. Raudsepp	15.31
ketas	1.	K. Metsur	52.48
	2.	A. Tammert	47.18
	3.	T. Rebane	41.32
oda	1.	J. Rumma	70.64
	2.	A. Varusk	69.42
	3.	R. Aun	67.14
vasar	1.	V. Kukk	56.46
	2.	T. Lehto	55.26
	3.	O. Raudsepp	53.42

NAISED

100 m	1.	H. Mägi	12,5
	2.	M. Torim	12,5
	3.	T. Kampus	13,4
	4.	I. Ojavee	13,4
200 m	1.	M. Torim	25,9
	2.	L. Henson	28,2
400 m	1.	I. Nõmm	61,4
	2.	A. Laidna	62,8
	3.	S. Preem	63,3
800 m	1.	E. Tsopp	2.25,4
	2.	L. Nõmm	2.32,4
	3.	A. Laidna	2.32,8
100 m tj.	1.	H. Mägi	14,7
	2.	M. Torim	15,1
	3.	L. Henson	18,6
kaugus	1.	H. Mägi	5.96
	2.	T. Kampus	5.51
	3.	L. Kana	5.17
kõrgus	1.	M. Vorotõntseva	1.65
	2.	H. Mölder	1.50
	3.	L. Kana	1.45
	4.	K. Rikk	1.45
kuul	1.	S. Ruttu	10.83
	2.	M. Schura	10.73
	3.	I. Proos	10.58
ketas	1.	I. Proos	36.42
	2.	M. Schura	35.54
	3.	O. Mehik	33.58
oda	1.	I. Lints	37.58
	2.	K. Rikk	34.94
	3.	T. Kõresaar	30.80

Koostas U. ESLON

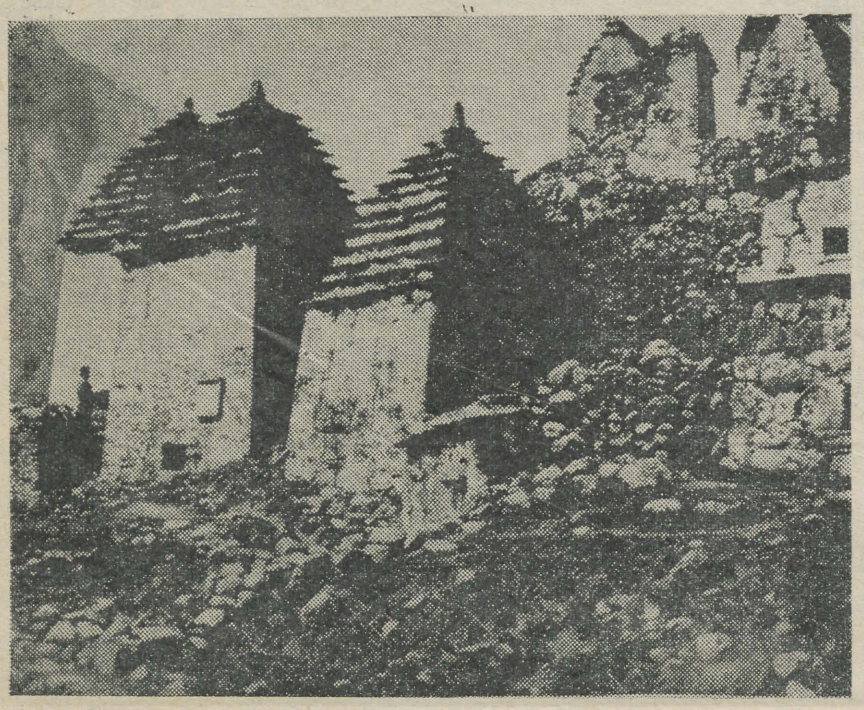

Surmalinn Kobani kuristikus

Sajandeid on osseedid — tänapäeva autonoomse vabariigi elanikud — asunud Põhja-Kaukaasia ligipääsmatuisse kuristikessē peitu, välja arendanud omapärase ja iseseisva kultuuri, millest annab tunnistust surmalinn Gieseldoni jõel, mis tõlkes tähendab «verejõge».

Osseedid on vanimaid Kaukaasia rahvaid. Juba 6. sajandil on neid nimetatud kreeka ja bütsantsi allikais. Osseetide esivanemaiks olid legendaarsed sküüdid, sarmaadid ja alaanid, kelle ajalugu veelgi kaugemale tagasi läheb. 14. sajandil rajasid alaanid suure riigi, mis ulatus Põhja-Kaukaasiast Doniäärse Rostovini. Sel ajal tungisid nende valdustele kallale mongolid, kes suundusid maad laastates läände. Rüüstajate vastu vapralt võitlevaid alaane tapeti massiliselt. Kuldhord tahtis osseete täielikult hävitada. Pärisrahvas põgenes kaitsvatesse mägedesse, ligipääsmatuisse kuristikesse, ning asutas siia oma külad ja auulid. Iga auul ehitati välja kindlusena. Osseedid tahtsid ka lõunapoolsemaid alasid asustada, kuid seal paiknesid grusiinlased. Nii jäid osseedid paigale, kiilutuina mägedesse. Sellest hoolimata jäid nad imekombel püsima. 500 aasta eest puhkes osseedi külades katk. Rahvas kaitses end täieliku hävimise vastu sellega, et ehitas surmalinnad. Sinna läksid nad, kui märkasid õudse taudi tunnuseid, et teisi nakatamata surra.

Surmalinn Kobani kuristikus on üks suuremaid Osseetias. Surmalinnu austati seal kui pühapaiku — ning hoiti neist kõrvale. Linn oli kaitstud vihiseva tuule eest, mis siin ainult ühes suunas puhus. Kõik majade sissekäigud selles linnas on ehitatud vastavalt tuule suunale. See oli tark abinõu haiguse levimise ärahoidmiseks, sest tuulealuses suunas laiusid vaid lumega kaetud mäed. Igal majal oli ainult üks sissepääs, haud, kus surmalemääratud pidid pugema teiste juurde, kes juba surnud olid, või parajasti surid. Veel praegu lamavad seal skeletid ja kolbad ning kuivanud nahaga ümbritsetud kollased kondid üksteise otsa kuhjatuna. Alaline tuul soodustas kiiret mumifitseerimist ja laibalehk ei meelitanud kohale hunte-ega raisakotkaid. Ka see oli nende arhitektuuriliselt imposantsete hauakambrite ehitusmeistrite poolt targasti välja mõeldud. Surmalinn seisab veel tänapäeval kindlalt nagu poole aastatuhande eest. Millist mörti ehitamisel kasutati, pole teada, aga tugev see oli nagu raudbetoon.

Need vanad müürid on muinsuskaitse all, need on osseedi rahva traagilise saatuse tunnistajateks. Praegu elavad osseedid jälle Kaukaasia eelmäestikus, saavutanud autonoomia ja võrdõiguslikkuse rohkem kui 100 Nõukogude Liidu rahva hulgas.

Mägiauulide elanikud on rajanud linnu nagu Digora või Alagir. Nad arendasid kunagise tsaarikindluse Vladikavkasi moodsaks pealinnaks Ordžonikidzeks. Nii on osseedid, kunagi hukkumisele määratud rahvas, kõigele vaatamata vastu pidanud.

VESTE

Kõik on töö, mis leiba annab — peksa või kassi

Pärast seda, kui tudeng on kevadise eksamisessi jahvatuskividest läbi käinud ja ühe korraliku kiisa tegumoe kätte saanud, avaneb I kursuse eesti fillile võimalus rahvaluulepraktika ajal kas Egiptuse (alias Tartu) lihapottide juurde jääda või tõotatud Kaananimaad Eestis otsima minna. Mõned nimelt arvavad, et inimene ainult lihast ja leivast ära ei ela, ning lähevad siis vanemalt rahvalt seda Sõna otsima, mille järele puudust tunnevad.

Juhtuvad nad korralised inimesed olema, siis teevad nad oma tööd ja toimetused ilma pisemate juhtumusteta rahumeeles nii ära, et hiljem neist suuremat kuulda ei ole, peale materjali, mis õigeks ajaks ülikooli rahvaluulekogusse jõuab.

Jajah — quod licet Iovi, non licet bovi.

Enamalt jaolt juhtuvad aga nende käikude peale ikka sellised, kes teps mitte ilma seiklusteta hakkama ei saa, millest veel järeltulevad põlved kõneainet leiavad. Ja kui ei juhtugi midagi, ka siis on see juba temp, mis rääkimist väärib. Või mida saigi juhtuda rahvaluulekogujatel Kullamaal, kui eelneva talve külm kõik vanad inimesed ära võttis ja noorematel laulusooned kinni külmetas. Asjalised olevat küll plaanitsenud üht 16-aastast suurlaulikut Kaukaasiasse komandeerida, kus troopikasoojus laulusooned lahti oleks sulatanud, aga finantsilistel kaalutlustel oldi sunnitud sellest loobuma ja nii jäigi uus täht rahvalaulutaevas üldsusele tundmatuks.

Avinurmes käis kogujate käsi hoopis paremini. Ühel kenal suvisel õhtupoolikul marssinud poistepunt teed lähendades läbi metsa peatuskohta tagasi. Lähevad, lähevad ja näevad — Ott istub kännul, rüüpab kapast ja mõnuleb. Ott märganud tulijaid, teretanud ja pakkunud käppa. Pärinud veel, mis mehed ja kust. Poisid polla ka midagi varjanud, seletanud, et Tartust ja koguvad rahvaluulet. «Ah tudengid!» rõõmustanud Ott ja palunud istet võtta. Pärinud uudiste järele ja seletanud, et ta laiast ilmast ikka üht teist teadvat — talle käivat «Edasi».

Pakkunud vahepeal kapast mõdu, päikest ja metsakohinat olnud kõvasti ning lõpuks olnud kõik lõbusas tujus. Siis öelnud Ott, et ta kah teada paari laulu, ehk kõlbab kirja panna. Poistel kohe paberid ja pliiatsid hakkamas ja tuligi paar laulu ja karutempu. Ott polnud küll suurem jutumees, aga sellele vaatamata hoidnud kuulajad kahe käega kõhtu kinni. Siis lauldud veel terve kambaga paar laulu, ja Otile meeldinud «Metsa läksin ma» nii väga, et seda veel korratudki. Suur hämar olnud juba käes, kui poisid pika käparaputuse peale lõpuks minema pääsenud.

Haapsalu kandis juhtunud ka isevärki lugu. Mingil päeval pandud tähele, et üks mees na isevärki olemisega. Ja õhtu ning terve öö olnudki mees kadunud. Ilmunud välja alles hommikul, olnud veel mitu päeva takkajärele mõtliku moega ja ilmutanud suurt huvi pärimisõiguste ning heraldika vastu. Vahetevahel kadunud jälle salapäraselt mõneks ajaks ära ja tagasi tulles olnud ikka samamoodi mõtlik. Küll püütud arvata, mis lahti, hiljem tulnud välja — poisil olnud randevuu Valge Daamiga.

Nojah, selliseid lugusid on veel teisigi, kas või too, kus tudengid Saaremaal kapsaaiast angerjaid püüdsid, või kuidas teised mehed üle Suure Väina ujudes (sest ettenägematud kulutused olid rahast lagedaks teinud), peaaegu oleksid näki laulu üles kirjutades ära uppunud.

Igal ekspeditsioonil selliseid seiklusi küll ei juhtu, kuid huvitav on ikka.

Inimesi on igasuguseid, alati polegi kerge jutujärjele saada. Mõni küll heietab iidamast-aadamast peale ja jõuab kõigist perekonnatuttavaist ka ära rääkida, teiselt kisu jälle suust sõnu, nagu pigistaksid kivist vett välja, ning kui hiljem tulemused üle vaatad, siis ütled nagu vanapagan pärast seaniitmist: palju kisa, vähe villa.

Aga palja vaatamise peale juba ei ütle, millise kivi all vähid peidus on. Seda suurem on rõõm, kui inimesele satud, kellel midagi rääkida on. Kui siis jutu- või laulusoonele on saadud, pole muud, kui sülga pihku ja kirjuta nii, et suleots pillub sädemeid. Lauludega on kergem toime tulla — ühe rea paneb kirja üks, järgmise teine. Viisiga pole muidugi midagi peale hakata, kui just sündinud nooditarku seltsi pole sattunud.

Juttudega on lugu pahem. Võiks ju katsuda lausekaupa vaheldumisi üles kirjutada, aga eks katsu aru saada, kus jutus üks lause lõpeb või teine algab. Tuleb kõik kirja panna, mida jõuad, pliiats lippab nagu peksasaanud jänes üle paberi ja järele jääb kirburida, millest hiljem muud aru ei saa, kui et pliiatsi jälg on; näpud löövad tuld välja ja ise vannud mõttes tulist kurja, et suurkool ka magnetofonide poolest niisama vaene on kui korraliku keelelaboratooriumi poolest. Aga hädaga pooleks saab kõik kirja pandud ja lisaks veel peenikest naeru pihku peetud, kui lugu seda väärt on.

On veel üks känd, mille otsa algaja rahvaluulekoguja komistada võib — murre. Seni pole küll keegi seepärast konte murdnud. Teadjad mehed räägivad jah ühest juhust, kus Tallinna mees Setumaal vaeva näinud. Esimesel nädalal ringi käies polla kätt ka paberile saanud, ainult kuulanud, suu-kõrvad ammuli. Siis hakanud juba veidi purssima ja lõpuks siristanud setu murret nagu linnuke oksal, vaata, et annab igipõlisele setu taadile silmad ette. Aga ainult Setumaal saabki midagi sellist ühe eestlasega juhtuda.

Nõnda need lood-laulud kevaditi on — kateedris peetakse mõnda aega aru, kus need kuked sel aastal kõige kõvemini kirevad, tudengid aga seavad nokad nelja ilmakaare poole laiali, et kui aeg käes on, siis muudkui lähevad.

S. SIKUSARV

Kaugus

(Algus lk. 3)

nimetul neemetipul. Ja keegi oli seda näinud, tundmatu kunstnik oli liitnud mosaiigisse tõelisuse, mälestuse nähtud, võib-olla mahajäänud rannikust ja majakasõrmest. Või unistused?

Ta teadis nüüd, mida teha. Palavikuliselt asus ta tööle. Lõhkus, saagis, tagus. Ta teadis — kõlbab ainult puu. Marmori, kahhelkivi ja värviklaasi heitis ta kõrvale. Ta lõhkus tugitoolid, kirjutuslaua, kangutas raamaturiiuli lahti. Kallid köited kuhjusid seinte äärde hunnikusse. Kõigest sellest, isegi nikerdatud taekaist, pildiraamidest, piljardilauast, varbkardinaist, kogu lossi vähesest puust ehitas ta rannas parve.

Ta rassis ööd ja päevad läbi, kuni kuumus ta keha nõrgestas. Siis kukkus ta samale liivale, millel kunagi abitult oli lebanud, roomas mereni ja laskis soolastel lainetel ennast uhta. Ta toibus jälle.

Lõpuks seisis parv valmis. Midagi kaasa võtmata, nagu polekski aega, tõukas ta parve vette. Ta usaldas jälle merd.

Oli saare keskpäev ja liiv lõõskas. Loss jäi kaljule. Üksindus haaras saart.

Ta ootas. Lõpuks tuli nõrk tõusuhoovus ja hakkas ta viletsat sõidukit kandma. Aga enne oli vaja ületada murdlainete reetlik vöönd.

Ikka veel tundus talle, et päikese merre uppumise hetkel sähvatab ees roheline tuli.

Ta läks merele.

Looduskaitseringi lõpulõke Järvseljal on laupäeval, 31. mail. Bussid sõidavad Järvseljale 12.35 (Tartu—Lääniste—Räpina) ja 17.15. Kell 16.35 väljuva bussiga saab sõita Liispõlluni, kust Järvseljani jääb 3 km.

JUHATUS

KÄSITÖÖNÄITUS

on avatud kodunduse kabinetis kuni 1. juunini kell 12—18.

TOIMETUSE KOLLEEGIUM

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3300. MB-04085.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegem!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 19 (776) Reedel, 6. juunil 1969 XXIII aastakäik

SESSIOON ALGAB!

MIDA OLEKS TEIL SEL PUHUL ÜLIÕPILASELE ÖELDA, SM. HAAMER?

Kevadine eksamisessioon algas tegelikult juba aprilli lõpus, kuid täie hoo saab ta sisse alates 8. juunist. Käesoleval aastal on ta mõnevõrra erandlik: selle sisse langeb 2 laulupidu. Niisugust sessiooni vaevalt varem on olnud ega tule ka edaspidi. Seda õnne saavad maitsta ainult Tartu üliõpilased, kõige raskem on kindlasti meeskoori lauljail, kel tuleb esineda mõlemal laulupeol. Tegelastelt nõuab see kõik muidugi tihedat tööd, aga küllap ei jää laulupidu pidamata eksamisessiooni pärast ega eksamidki laulupeo pärast sooritamata. Mõlemad saavad tehtud ja tahaks loota, et hästi tehtud.

Võrreldes talvisega, on kevadine eksamisessioon selle poolest kergem, et ta kestab harilikult neli nädalat talvise kolme vastu, aga ka raskem, sest kevadine päike meelitab ja väsimust on ka natuke rohkem.

Eksamiteks õppimine ja nende sooritamine — siin pole vist midagi uut öelda, on ju kõik nagu alati. Kes semestri jooksul hästi töötas, laseb korra materjalist pilgu üle käia ja tuleb hästi toime, kes varem töötanud ei ole, sellele jäävad eksamieelsed päevad liiga lühikeseks. Kui kellelgi mõni eksam ebaõnnestub, otsigu kõige enne süüd enda juures, tuletagu meelde, kas kevadsemestril õppis süstemaatiliselt. Ja kui leiab, et see mitte nii ei olnud, ärgu siis sellist viga enam tehku, juhul kui seekord veel eluga pääseb. Ebastunud eksami, kui sessioon võimaldab ja õppejõud vastu ei vaidle, võib teha uuesti sessiooni jooksul. Kui see võimalik pole, püüdku võlg likvideerida septembri esimeste päevade jooksul. Halvasti teevad need, kes alles sügisel õppima hakkavad. Nii ei saa korralikult osa võtta õppetööst juba järgmise kursuse arvel, tekivad lüngad, mis seavad ohtu juba talvise eksamisessiooni. Uuesti teha saab maksimaalselt kahte eksamit, kolme puudulikuga üliõpilane eksmatrikuleeritakse.

Soovida tahaksin seda, et eksamid hästi tehtaks ja kõik tunneksid rõõmu järgmisele kursusele pääsemisest — oleks hea isale-emale ette kanda, oleks hea sõprade-sõbrataride ja iseenda ees.

Mõneks päevaks tagasi pioneeriikka

Nädal tagasi lõppes Kääriku õpelaager, kus oma suviseks praktikaks said näpunäiteid tulevased pedagoogid.

Kui me kolmapäeva õhtul Kääriku jõudsime, olid esimesteks emotsioonideks piinavad kadedushood — meid võtsid vastu pruuniks põlenud näod, millele meil midagi polnud vastu panna. Juba järgmise päeva õhtul võisime aga ka meie end käärikulaste hulka arvata — näpuga poleks enam keegi saanud näidata. Esimestest muljetest veel üks kibedaim. Järgmisel hommikul tegime kaasa hommikvõimlemise. Ainult?! Veel tänaseni ei lähe trepist allaminek just kõige libedamini. Olime Tartus viimasel ajal rohkem arvestustega kui spordiga tegelnud.

Hommikvõimlemisele järgnes lineika, kust kohe sööklasse marsiti, kas lauluga või lauluta, aga hästi kiiresti. Pärast sööki algasid loengud ja praktilised õppused, kus kogemusi jagasid pioneerilaagrite ülemad, loodusteadlane J. Eilart, vanempioneerijuht sm. Borissova jt. Kõige populaarsemad olid laulude õppimised ja tantsutunnid. On isegi kuri kahtlus, kas keegi sel ajal päevitamas oligi.

Lõkkeõhtutest. Esimese õhtu sisustasid I ja II rühm, teise — III ja IV rühm. Võrdluseks niipalju, et esimene õhtu läks suurema hooga, oli dünaamilisem, III ja IV rühma õhtu oli (puhtsubjektiivne arvamus) kõrgetasemeline, kuid venis. Žürii hindas paremaks esimest lõkkeõhtut.

Seda, kui pingeline oli võistlus, näitab ilmekalt välklehtede žürii tegevus (loe: lööming), kus esimene žürii laiali saadeti ja teine žürii tegi kokkuvõtteid salajase hääletuse teel.

Viimane päev oli eriti kibe — rivivõistlusele järgnes pioneeride teatevõistlus. Palav oli võistlejail, veel palavam pealtvaatajail. Kui rahvastepallis oli väljakul I rühma võistkond, siis hoia piip ja prillid! — väärilist vastast ei olnudki.

Reede õhtul tehti kokkuvõtteid. Preemiad olid rikkalikud (enese kui pealtvaataja seisukohalt on lausa sadistlik seda kirjeldada). Parim rühm — II rühm eesotsas rühmanõukogu esimehe Valter Parvega teenis peale mitme tordi veel ka sõidu Leningradi. II rühma kiituseks veel niipalju, et talle kuulus ka kõige valjem *tänan* sööklas.

Autasu pälvisid teiste hulgas ka laagri parim šašlõkimeister, agaram päevitaja ja tublimad isetegevuslased. Ei unustatud ka laagriülemat, köögitädisid ja laagri noorimat pioneeri.

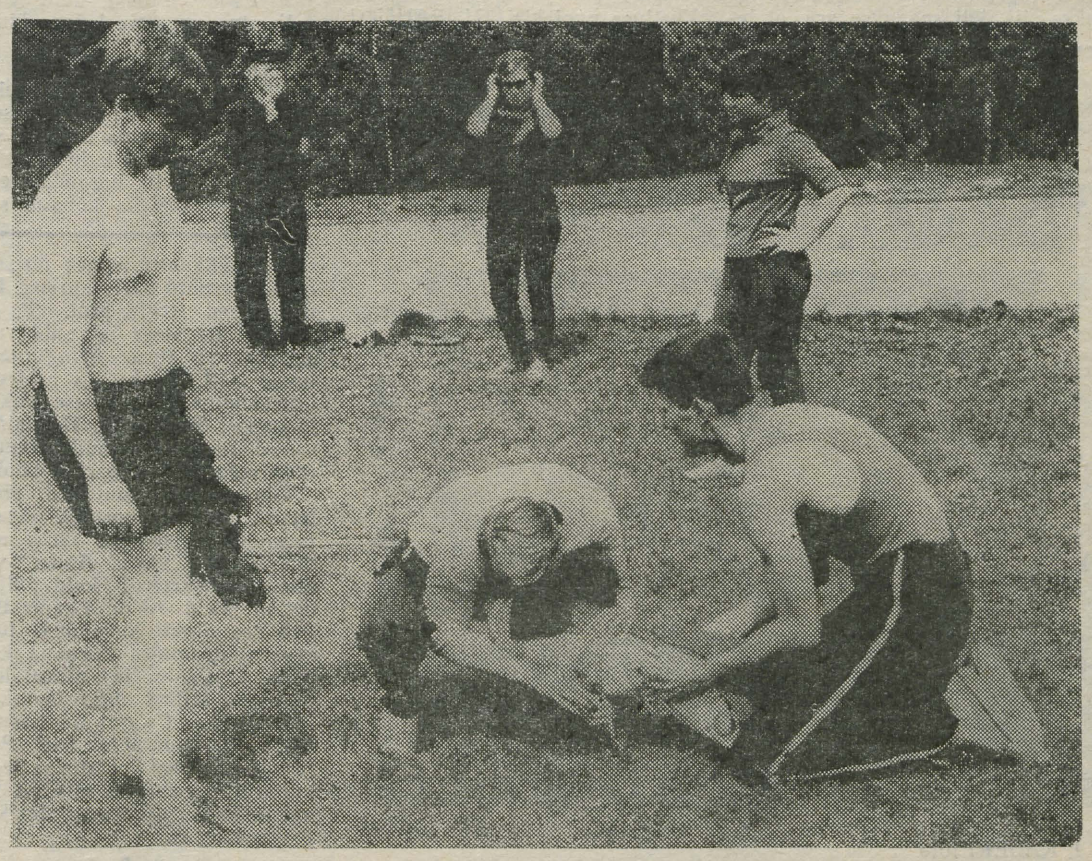

Enne ärasõitu vestlesime laagriülema B. Nedzvetskiga.

Kuidas tänavune tudeng-pioneer meeldis?

Lapsed olid toredad. Mulle meeldis see, kuidas nad tõsiselt mängida oskavad. Tulevasele pedagoogile on see oskus väga vajalik. Minu arvates on pedagoogi täht-saimaks omaduseks austus ja armastus oma kasvandike ja oma töö vastu. Pioneerijuhil peab reipus ja optimism olema ühendatud huumoriga. Ja seda kõike meie tudengil jätkub. Suveks jääb mul üle soovida ainult seda, et iga laps pioneerilaagrist koju tulles võiks uhkusega öelda: «Meil oli rühmajuhiks üliõpilane.»

Oleme kindlad, et õppelaager täitis oma ülesande. Ja et ta ka üks väärt puhkelaager oli, see on osavõtjate pealt näha, seda ei pruukinud meil enam kelleltki küsima minna.

R. MÄGI
I. Kaberi fotod H. PUUSEPP

Võistlustööde tulemused

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKOND

I KOHT

MAIE REMMEL (biol. V k.) töö eest «K. E. von Baeri vaadetest loomariigi süsteemi ja arengu kohta».

AAREND-MIHKEL RÕUK (geogr. V k.) töö eest «Türi voorestiku füüsilis-geograafiline iseloomustus».

MART SIMM (biol. V k.) töö eest «Andmed Riia lahe kirdeosa suvisest zooplanktonist aastail 1967 ja 1968».

ENE VALGEPEA (biol. V k.) töö eest «Mineraaltoitumise ja mullaniiskuse mõju fenoolsete ühendite sisaldusse õunapuulehtedes».

JAAK NÕLVAK (kaugõppe II k.) töö eest «Kukruse ja idavere lademe piirikihtide litoloogiline ja mikropaleontoloogiline iseloomustus Lipu puurprofiilis».

ÕIE KLAAS (biol. V k.) töö eest «Mineraaltoitumise mõjust hemitselluloosi ja tselluloosifraktsiooni sisaldusele õunapuuvõrsetes».

III KOHT

VIRVE SIITAN (biol. V k.) töö eest «Majasiku (Hylotrupes bajulus L.) bioloogiast».

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKOND

I KOHT

MATTI FISCHER (füüsika V k.) töö eest «Aerosooliosakeste massi ja laengu määramisest».

ELL AADUSOO (füüsika ped. V k.) töö eest «Elektroniteooria elemendid koolifüüsikas».

REGINA HERBST (keemia V k.) töö eest «Aprotoonsete orgaaniliste solventide mõju α-kümotrüpsiini reaktsioonile fosfororgaaniliste inhibiitorite-kvaasisubstraatidega».

IRJA NÕLVAK (keemia V k.) töö eest «α-kümotrüpsiini reaktsioonist mõnede kromogeensete fosfororgaaniliste inhibiitoritekvaasisubstraatidega».

II KOHT

KRISTJAN HALLER (füüsika II k.) töö eest «B-aktiivsel preparaadil töötav aeroionisaator».

TIIU TAMM (füüsika V k.) töö eest «Ruumlaengu poolt piiratud voolust CdS-monokristallides».

VLADIMIR ŠUKLIN (füüsika II k.) töö eest «Унитарная симметрия в теории элементарных частиц».

ANNELII REIMANN (keemia V k.) töö eest «Õppetöö individualiseerimise võimalusi keemia õpetamisel kaheksaklassilises koolis».

HELI SIILBEK (keemia V k.) töö eest «Mõningate asendatud bensoüülatseetonitriilide süntees ja termodünaamilise happelisuse uurimine».

MATEMAATIKATEADUSKOND

I KOHT

ELTS VAGA (pedag. osak. IV k.) töö eest «Ribaucouri fokaalsed pseudokongruentsid neljamõõtmelises eukleidilises ruumis».

MAJANDUSTEADUSKOND

I KOHT

VILLEM TAMM (küberneetika V k.) töö eest «Masina-traktoripargi ratsionaalse koosseisu leidmisest Tartu Näidissovhoosis».

JAAK ADAMSOO (rahandus IV k.) töö eest «Rootsi majandusliku arengu iseärasustest kaasajal».

HEIDO VITSUR (rahandus IV k.) töö eest «Fondimaks».

ENN LAANISTE (rahandus V k.) töö eest «Kolhooside vara riiklik kohustuslik kindlustus Eesti NSV-s».

RAIMA PUNTSO (rahandus V k.) töö eest «Kasum majandusliku tegevuse mõjustajana Kunstsarvetehastes».

VELLO PEEDIMAA (küberneetika I k.) töö eest «Sotsialistlike maade majanduslik koostöö».

ÕIGUSTEADUSKOND

I KOHT

EDUARD RASKA ja PEEP RIVIS (IV k) töö eest «Mõningatest nihetest kuriteo toimepannud noorte isiksuse struktuuris».

ENN BEKKER (IV k.) töö eest «Valimisõigus Ameerika Ühendriikides».

ENN BEKKER (IV k.) töö eest «Eesti üliõpilaste ehitusmalevast ja tema põhikirja projektist».

TOIVO SARAL (VI k.) töö eest «Daktüloskoopilise ekspertiisi tegemise metoodika».

ASTRID KREEK (VI k.) töö eest «Kodanike eluruumide varustamise õigusliku reguleerimise küsimusi puhkuse ja puhkeaja veetmisel».

JAAN SOOTAK ja EIMAR RAHUMAA (III k.) töö eest «Ainuisikuline ja kollegiaalne riigipea Euroopa sotsialistlikes välisriikides».

(Järg lk. 2)

Venia legendi

Teisipäeval, 17. juunil k. a. kell 10 esineb Vanemuise tn. 46 aud. 105 dotsendikutse taotleja, kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise kateedri juhataja dots. kt. Herman PAUTS avaliku loenguga teemal «Kaupluste müügisaalide planeerimine».

V. KRINAL,
Majandusteaduskonna dekaan

Uue osakonna esimesest õppeaastast

1. sept. 1968. a. avati Ajaloo-Keeleteaduskonnas psühholoogiaosakond. Kuidas I k. psühholoogid end õppeaasta lõpul tunnevad, millega nad praegu tegelevad, seda püüdsime kursuse juhendaja U. Siimannilt ja tema käealustelt teada saada.

Mille poolest erineb psühholoogiaosakond teistest Ajaloo-Keeleteaduskonna osakondadest?

U. Siimann: Oma sisult polegi psühholoogiaosakonna õppeplaan eriti seotud filoloogia ega ajalooga, pigem on ta seotud teistsuguse profiiliga teaduskondadega, näiteks Matemaatika- ja Arstiteaduskonnaga. Humanitaaralased probleemid on meil tihedalt seotud matemaatika, bioloogia jt. teadusalade probleemidega. Inimpsüühika on väga mitmetahuline nähtus, tal on olemas bioloogilised alused; psüühilisi nähtusi uuritakse matemaatilis-statistiliste meetoditega. Siin kehtib niisugune printsiip: teadus on seda rohkem teadus, mida rohkem selles on võimalik kasutada matemaatikat. Niisiis ongi meil matemaatiliste distsipliinide hulk küllalt suur: õppeplaanis on nende jaoks ette nähtud 430 tundi.

K. Post: Ainete diapasoon on meie osakonnas laiem kui teistes Ajaloo-Keeleteaduskonna omades. Osakond sobiks vist kõige paremini filosoofiateaduskonna alla, kui see oleks olemas.

Milline on eriala-ainete erikaal õppeprogrammis?

U. Siimann: Eriala-ainetele on teistega võrreldes muidugi suurem rõhk asetatud. Eksperimentaalpsühholoogiat on tunniplaanis 590 tundi. See distsipliin jookseb läbi viie kursuse. Tuleb veel lisada, et eksperimentaalpsühholoogia kaudu oleme seotud kaasaegse tehnikaga, keeruka elektroonilise aparatuuriga. Mitmesuguste psüühiliste nähtuste uurimiseks tuleb ju kasutada isegi televisiooniseadmeid, mis meie laboratooriumis juba enam kui aasta tagasi võeti kasutusele.

Sm. Siimann, milline mulje on Teil aasta jooksul tekkinud oma üliõpilastest?

NSV Liidu teistele analoogsetele õppeasutustele on iseloomulik see, et esimese õppeaasta jooksul elatakse üle pettumus. Psühholoogiat õppima hakates on paljudel illusoorne ettekujutus sellest ainest kui salapäraste ja romantiliste nähtustega tegelevast teadusest. Pettutakse siis, kui saadakse aru, et tegemist on täpsete, konkreetsete seaduspärasuste uurimisega.

Meil seda murrangut pole olnud. Üliõpilastel oli psühholoogiat õppima tulles sellest küllalt realistlik ettekujutus. Pettunud pole seetõttu keegi.

Pealehakkamist kursusel on. Paljud ei piirdu ainult õppeprogrammiga, vaid püüavad ka ise teaduslikku kirjandust lugeda.

Sportimine on kursusel kõrgel järjel. Kääriku suusamaratonist võttis osa pool kursust, see on suur asi.

Mis saab psühholoogidest pärast lõpetamist?

U. Siimann: Raske öelda. See sõltub neist endist. Nad. peavad õpingute vältel ise endale tee rajama, oma olemasolu õigustama.

Terve rida rakendub arvatavasti teaduslik-teoreetilises uurimistöös. Ses osas on vabariigis praegu kaadripuudus.

Paljudest saavad insener-psühholoogid tööstuses. Praegu on idee ette valmistada mingi tööstusliku ministeeriumi süsteemis psühholoogiline teenistus. See võib anda suuremat efekti kui psühholoogide ühekaupa laialipillamine paljudesse ministeeriumidesse.

Osa hakkab tööle sotsiaalpsühholoogia ja sotsioloogia piirimail: asutustes, organisatsioonides, kus viiakse läbi sotsioloogilisi uurimusi, ankeete, mis uurivad arvamusi, hinnanguid jne. Võimalus on rakenduda raviasutustes meditsiinipsühholoogia erialal. Kindlasti vajab ka haridussüsteem psühholooge.

Vabariik vajab lähema 10 aasta jooksul ligikaudsete arvestuste järgi ca 500 psühholoogi.

Meie saame sellest vajadusest rahuldada vaid ca 30%.

Kas psühholoogiat õppival inimesel peavad olema mingid eeldused?

K. Post: Eeldused peavad muidugi olema, aga kuivõrd need nüüd erilised on. Peab olema võrdselt suuteline omandama nii humanitaar- kui reaalaineid. Peab omama tugevat tähelepanu ja üldistamisvõimet — oskust paljudest nähtustest eristada olulised.

M. Metssoo: See jutt oleks minu meelest üldse väärtuslike inimeste positiivsete omaduste loetelu. Töövõime? — loomulik nõue igale inimesele.

Kas tunnete millestki puudust?

K. Post: Praegu oluliselt vahest veel mitte: õppimine on alles algjärgus ja aineid on palju.

M. Metssoo: Pahasti on keeltega. 2 tundi nädalas — seda on vähe.

Nõrk on suunamine allikate juurde. Meil on erialast kirjandust puudulikult ja sellestki osa vananenud. Võiks näiteks rohkem muretseda Leningradi ja Moskva ülikoolide loenguid.

Üldiselt on I kursusel tehtud $^1/_{10}$ kogu ülikooli jooksul tehtavast tööst. Esimene kursus kuluski nagu ainuüksi allikate otsimiseks. Kohutavalt palju on veel teha.

Vestluse pani kirja H. RAHUOJA

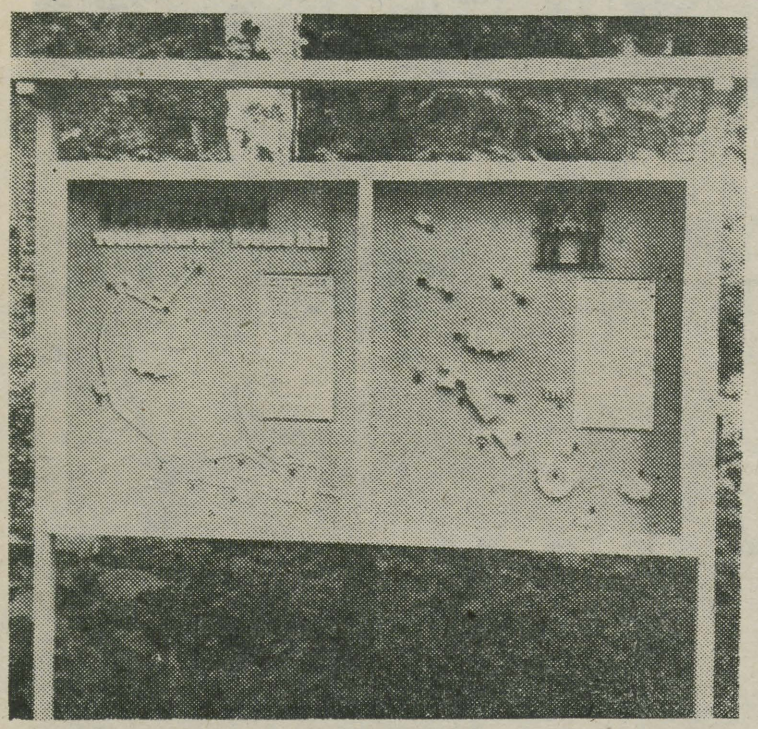

I. KABERI foto

Aastaid mõeldu sai teoks

Jätkuks komsomolikomitee poolt korraldatud pühapäevakule pandi nädal tagasi Toomemäele katedraali kõrvale välja Toomemäe keskaegseid ehitusi ja praegusi vaatamisväärsusi tutvustav stend (tekst eesti, vene ja inglise keeles).

Stend valmis ülikooli kunstikabineti abiga.

Üleliiduline ja vabariiklik tunnustus

V. I. Lenini 99. sünnipäev oli vaheetapiks V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva auks korraldatava töökultuuri ja töökaitse alasel ühiskondlikul ülevaatusel. NSVL Kõrgema ja Kesk-eriharidusе Ministeeriumi kolleegiumi ja Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Vabariikliku Komitee presiidium märkisid kõrgemate koolide osas ära Tartu Riikliku Ülikooli head tööd. Seoses sellega andis ENSV Kõrgema ja Kesk-eriharidusе Ministeerium kolmele töötajale rahalise preemia:

ENDEL VALK-FALK — Teadusliku Raamatukogu hügieeni ja restaureerimise sektori juhataja,

HELJU TÄLLI — pediaatria kateedri assistent,

JOHANNES LAIDVERE — kehalise kasvatuse ja spordi kateedri dotsent.

Rahalise preemia Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Vabariiklikult Komiteelt said järgmised töötajad:

KALJU UTSAL — mineraloogia kabineti juhendaja,

JUHAN ELGAS — mõõtmistehnika kesklaboratooriumi juhendaja,

TULLIO ILOMETS — orgaanilise keemia kateedri dotsent,

VULF BARON — erikateedri toksikoloogialaboratooriumi juhendaja,

HEIKI RABA — van.-töödejuhataja jaoskonna meister,

IVO KONSAND — ohutustehnika inseneri kt.

AVO HILPUS — aeroionisatsiooni ja el.-aerosoolide probleemlaboratooriumi van.-insener,

KALJO PÕLLU — kunstikabineti juhendaja.

Võistlustööde tulemused

(Algus 1. lk.)

MALLE MIHKELSON (IV k.), NATALIA SUVOROVA ja MARE ANNUS (II k.) töö eest «Ninhüdriini kasutamine sõrmejälgede nähtavaks muutmisel».

REIN SAARMA (II k.) töö eest «Mõningaid ÜTÜ töö efektiivsuse küsimusi TRÜ-s».

MARE TALUR ja TOOMAS TROMP (II k.) töö eest «Õiguslik propaganda vormid ja meetodid Tartu linnas (1966—1967)».

LAINE TOOMSALU ja DONALD VISNAPUU (II k.) töö eest «Aianduskooperatiivi õiguslik seisund ja tegevus Eesti NSV-s».

II KOHT

MAIE KULDKEPP ja REIN TUTK (I k.) töö eest «Rahva omakaitse Tartu linnas ja Tartumaal 1940. a.».

KEHAKULTUURITEADUSKOND

I KOHT

REIN HÄRMOJA (IV k.) töö eest «Tahtelise ettevalmistuse vajalikkusest väravpallureil».

TEET TIBAR (IV k.) töö eest «Tahtelisest ettevalmistusest ja selle osast võrkpallimängus».

Korterite jaotamisest 1969. a.

Tartu Riikliku Ülikoolile 1969. a. eraldatud korterite jaotuse projektiga saavad asjast huvitatud tutvuda ametiühingukomitees.

T. KALLI joonistus.

Ametiühingukomitee pakub suveks tuusikuid

● **Taga-Karpaatia** (5 päeva Užgorodis, 4 päeva Lumšorõs, 1 päev Volovetsis, 7 päeva Mežgorjes, 3 päeva Mukatševos) — 1.—20. juulini, hind rbl. 22.50; 2 tuusikut.

● **Kauksi turismibaas** — 8.—19. juulini, hind 12 rbl; 4 tuusikut.

● **Pärnu—Kauksi** (Pärnu 6 päeva, Viljandi 1 päev, Kauksi 7 päeva) — 1.—14. juulini, hind 15 rbl.; 3 tuusikut.

13.—26. augustini 2 tuusikut.

● **Nelijärve—Kauksi—Kubija—Pärnu** — 11.—26. juulini, hind 18 rbl.; 2 tuusikut.

Avaldused tuua hiljemalt 13. juuniks ametiühingukomiteesse.

Täna sajand tagasi

«Eesti Postimees» 1869, nr. 180

OMMALT MAALT. — Piddolauljate arv näitab jubba täis ollewad, sest mõdaläinud näddalal ei olle ennam jure tulnud, kui Weike-Maarja ja Lügganuse kihhelk. Tarto linnast weel üks noorde meestekoggo, Toila lauljad Jõhwi kihhelkonnast ja mõnned ka Hargla kihhelkonnast, kes Rauge laulolippo alla tahtwad heita. — Mängo meestest on siamaale endid teatanud: Kärkna kihhelk. mängiad ja Perno linnast, kelle wimaste tullemine agga weel üsna kindel ei olle.

WÕERALT MAALT.

Pühhapääw õhto tulli meil Tartus kül hea kord müristamise wihma, agga wõerama politika sõnnumid on siiski ni kuiwad, et üsna tolmawad. Neid luggeda, peab õlle-kan kelekasteks kõrwas seisma, muido jääb keel su lae külge kinni, nõnda kuiwad on nüüd kõik sõnnumed. — — —

Danimaalt on ni paljo udist kuulda, et Wenne ja Danimaa wahhele on telegrahw merrepõhjast läbbipandud, mis Kuramaa randa wäljaullatab ja sealt Peterburgi lähhäb.

Inglased waidlewad omma zeitungides Ameriklastega, wanna asjade ülle, mis neil wiimse mässamise sõast sadik weel teine teise wahhel õiendada on. — — — Irimaa asjadega ei olle nemmad ka weel õige järje peal. Mässamist püüdwad Iirlased saggedaste tösta, kus jures ilmasüta innimesed, nago hiljuti ka üks weike tüttarlaps, hawatud ja surma sawad. Peaga läbbi seina joosta, ei olle meie teades weel kellegil korda läinud, waid kes sedda teinud, on wallo näinud ja sein ommeti terweks jänud. — — —

KIRJAVASTUSED

170) J. W. R. — Teie küsite, kas Jubelipiddul ka wastasid ja waenlasi on? Meie kostame: kus ta jääb? omma jaggo ka, ehk kül õnneks meie teada mitte paljo; sest kõik, kes piddule ei tulle, ei olle sellepärrast mitte wastased. Mõnned kirjad olleme ommeti sanud, kus sedda ja sedda meest nimmetakse, olgo musta ehk walget werd, kes iggal pool, kus rahwaga kokko saab, Jubelipiddo wasto kõnned peab. Noh, piddago peale, kui parremat tööd ei olle! Kus agga rahwas wähhegi märkama on hakkanud, seal sawad nisuggused kõnned ni ilmasjata ollema, kui kardinalide kõnned Hispania parlamentis. —

Interlingvistikast ja esperantost

Meie ülikoolis lõppes ühesemestrine esperanto keele kursus. Paljud üliõpilased tegid prof. P. Ariste juures arvestuse ja said vastava sissekande oma õpinguraamatutesse. Neil seisab ees keeleoskuse täiendamine ja kursuse jätkamine järgmisel õppeaastal. Täieliku esperantokursuse lõpetanud võivad õpetada seda keelt vabariigi koolides.

Tihedamaks muutuvad sidemed teiste maade noortega äratavad loomulikult huvi ka ühise suhtlemisvahendi vastu. Abiks võivad olla rahvuskeeled, kuid palju üliõpilane neid oskab. Enamasti piirdub see ainult kirjanduse lugemisega tähtsamates Euroopa keeltes, kuid vestluste ja diskussioonide jaoks on sellest tihti väheseks jäänud. Viimasel ajal on kasutusele võetud ka esperanto keel. Paljude riikide koolides õpetatakse teda fakultatiivse ainena, mis on teinud võimalikuks esperanto leviku ka noorte hulgas.

* * *

Rahvusvahelised kontaktid tingisid juba ammu vajaduse ühise keele järele. Esimestena rääkisid rahvusvahelisest abikeelest G. Leibniz, R. Descartes, I. Kant jt. Prantsuse füüsik ja filosoof R. Descartes pidas juba 1629. a. vajalikuks luua olemasolevatest lihtsam keel, mis oleks tõhusaks suhtlemisvahendiks kõigile. Isegi I. Newton tegi katset luua rahvusvahelise keele projekti. Esimesed katsed olid aprioorsed, s. o. ülimalt loogilised ja meenutasid pigem algebralisi võrrandeid kui elavat keelt.

Majandus- ja kultuurisidemete laienemine XIX sajandil teravdas veelgi suhtlemisprobleemi ja siis tekkisidki esimesed katsed luua olemasolevate keelte baasil kunstlik keel. Esimene taoline — Schleyeri volapük (1879) — oli liialt «kunstlik». 1887. a. L. Zamenhofi poolt loodud esperanto on tänu autori suurepärasele keelevaistule täiuslikum ja levinuim kõigist hiljem loodud keeltest, mille üldarv ulatub momendil 1000-ni.

Prantsuse Teaduste Akadeemia andmeil on praegu maailmas elavaid keeli 6760, neist kirjakeelt omavaid üle 1500. Viimaste arv kõigub, liiga väikesearvuliste rahvaste keeli kaob, uusi aga tekib juurde, eriti Aasias ja Aafrikas. Seoses teaduslik-tehnilise progressiga kasvab informatsiooni hulk. Selle informatsiooni kasutamine on raskendatud mitte ainuüksi suure hulga tõttu, vaid ka keeltepaabeli tõttu. Prof. P. Ariste andmeil ilmub vajalikku teaduslikku materjali uurijate jaoks umbes 200 keeles ja see arv näitab kindlat kasvutendentsi. Samal ajal aga käib tavalisele keelepruukijale üle jõu 4—5 keelt ära õppida (keegi ei kompenseeri ka selleks minevat ajakulu). Seetõttu on üsna tavaline nähtus, et informatsioon ei leia õigeaegset kasutamist, avastatakse seda, mis juba varem on avastatud jne.

On selge, et üldkasutatavaks ja ühtseks rahvusvaheliseks keeleks ei sobi mis tahes olemasolev rahvuskeel. Esiteks sellepärast, et rahvuskeeled on liiga keerulised, ebaloogilised ja raskesti äraõpitavad. Teiseks annab mingi rahvuskeele kasutuselevõtt rahvusvahelise keelena sellele keelele teatud privileegid. Rahvuskeel on rahvusliku kultuuri kõrval ka rahvusliku ideoloogia, elulaadi jne. kandja. Inglased said sellest väga hästi aru, kui nad olid sunnitud loobuma pretensioonist tagada inglise keelele maailmakeele positsioon. Seejärel tulid nad välja keeleprojektidega, mis tegelikult kujutasid endast lihtsustatud inglise keelt. Kõige tuntum nendest on **C. Ogdeni Basic English (1932).**

(Järg 3. lk.)

Prof. K. Ramul sai 90-aastaseks

Möödnud reedel, s. o. 30. mail 1969. a. märgiti TRÜ Nõukogu koosolekul vanima liikme ENSV teenelise teadlase prof. K. Ramuli jõudmist 90-ndasse eluaastasse. Auväärilise ja armastatud teadlase enda soovil tähistati seda päeva erilise juubelipidustuseta, nõnda-öelda töö korras, milles on möödunud ka väsimatu õppejõu 50 tööaastat Tartu ülikoolis. Prof. Ramul tähistas ka ise oma juubelipäeva silmapaistva töösaavutusega — sel päeval ilmus trükist tema 200-leheküljeline teos «Teaduslik psühholoogia ja elu».

*

Eesti esimese kutselise psühholoogi haridustee viis Saaremaalt Lümandast Kuressaare kaudu Riiga ja sealt peatselt (1903. a.) Peterburi ülikooli ajaloo-keeleteaduskonna ajaloo-osakonda. Siin süveneb K. Ramul psühholoogiasse ja ajaloo-keeleteaduskonna dotsipliinide kõrval, nagu ajalugu, klassikaline filoloogia, ka muusika ajaloosse, bioloogiasse ja füüsikasse. On huvitav märkida, et ka praeguse psühholoogi teaduslikus ja pedagoogilises töös on tendents füüsika ja bioloogia poole.

K. Ramul lõpetab ülikooliõpingud 1908. a. mais esimese järgu diplomiga ning ulatusliku tööga Descartes'i ja Spinoza psühholoogiast. Meile tundub, et nende suurte filosoofide töö meetod on etendanud tähtsat osa juubilari kui teadlase kujunemisel. Tema edaspidiste tööde üldiseks iseloomuks on eriline meetodikindlus ja range tõestuslikkus. Seejuures on tähelepanuväärt see fakt, et K. Ramul on aastakümneid õpetanud psühholoogia ja muude pedagoogiliste ning filosoofiliste distsipliinide kõrval ka loogikat, millega mõtlemispsühholoogia uurimuslik-teoreetiline, eriti aga pedagoogiline käsitlus on lahutamatus seoses.

Olles valitud a. 1919 Tartu Ülikooli dotsendiks ja 1928. a. professoriks, astus K. Ramul selliste tuntud teadlaste ritta, nagu filosoof-psühholoog-pedagoog L. Strümpell (1845—1870), W. Wundti silmapaistvamaid õpilasi, tänapäeva psühhiaatria rajaja E. Kraepelin (1886—1891) ja silmapaistev vene psühhiaatria-professor V. Tšiž (1891—1917). K. Ramulist kujuneb mitte ainult nende väärikas järglane, vaid psühholoog-isiksus, kes just Tartu Ülikoolis annab oma hindamatu panuse mitte ainult Eesti NSV psühholoogia, vaid psühholoogiateaduse varamusse üldse. Prof. K. Ramuli põhiürituseks kujuneb siin psühholoogia laboratooriumi rajamine ja selle arendamine tihedas seoses psühholoogiaalase õppe- ja uurimusliku tööga. Laboratooriumi organiseerimistöös on prof. K. Ramul toetunud laialdastele kogemustele, mida ta on omandanud mitmetel teaduslikel komandeeringutel tähtsamates psühholoogia keskustes. Muidugi olid abiks ka leiutajavõimed ning konstrueerimistalent. Igas tema poolt juhendatud teaduslikus töös võime täheldada originaalset metoodikat ja mitmesuguste seadmete rakendamist.

TRÜ psühholoogialaboratooriumi organiseerimistöö teise suunana on märkimisväärt laboratooriumi rakendamine psühholoogiaalase õppetöö näitlikustamisel. See on olnud suur ja kaugele väljapoole meie ülikooli ulatuv psühholoogia õpetamise metoodikat süvendav ja edasiviiv töö.

Prof. K. Ramuli loengud on toimunud alati seoses mitmesuguste katsetega, mis on meeldejäävalt illustreerinud psühholoogilisi seaduspärasusi. Juubilari psühholoogia metoodika alastest töödest olgu siin mainitud «Koolikatsed psühholoogiast» (Psychologische Schulversuche), millest esimene väljaanne ilmus Leipzigis juba 1936. a. Suurt tähelepanu on äratanud tema teos «Sissejuhatus eksperimentaalpsühholoogia meetoditesse», («Введение в методы экспериментальной психологии»), mida on tänaseni mitu korda välja antud.

Eesti psühholoogia-alase õppekirjanduse hulgas on silmapaistvaks saavutuseks juubilari poolt koostatud originaalne «Psühholoogia õpik» (1932/1933. 224 lk.), kus täpses, kontsentreeritud sõnastuses esitatakse rohkesti tähtsat psühholoogia-alast faktilist materjali ja selgitatakse täpselt formuleeritud seaduspärasusi. Selles teoses ja ka juubilari loengutes antud mitmesuguste psühholoogia-alaste koolkondade õpetuse kriitiline analüüs on märgatavalt mõjutanud meie uue psühholoogide-pedagoogide põlvkonna kujunemist. Mainitud teose suhtes väärib märkimist, et juba selles (ja ka aastaid enne seda) tutvustas prof. K. Ramul oma õpilasi I. P. Pavlovi klassikaliste katsetega tingitud refleksist, mis näitab juubilari kiiret informeeritust tähtsaist teaduslikest saavutustest.

Üldse väärib tähelepanu, et meie juubilari on alati iseloomustanud ergas uue tunnetus oma teaduse alal. Selle juures ei ole prof. K. Ramul neid uuetunnetuse vilju jätnud ainult omaenda lauale, vaid on pidevalt tutvustanud neid ka oma kaastöölistele. On huvitav märkida, et näiteks töö psühholoogiaga, millest tänapäeval räägime ja millega nüüd hoopis paremini kursis oleme, tegeles Tartu Ülikoolis prof. K. Ramuli assistent E. Bakis juba enne sõda. Ka hiljuti ulatuslikult pedagoogilist avalikkust ja uurimust haaranud uue psühholoogilis-metoodilise suuna — programmõppe ideed hakkasid meil levima prof. K. Ramuli vahendusel, kusjuures ta andis mõista, et siin võidakse kergesti jõuda väärarusaamadeni — õpimasinatevaimustuses unustatakse see, et õppetöö eriline kujundamine programmõppe vaimus on küllaltki vaevarikas ja aeganõudev.

Prof. K. Ramuli teaduslik-metoodilise töö eksperimentaalse suuna realiseerimine tema juhendamisel koostatud ja kaitstud dissertatsioonides, on olnud erakordselt viljakas. Sellega on ka osaliselt seletatav, miks just Tartu Ülikoolis on rakenduslikus psühholoogias tähelepandavaid saavutusi: on avatud statsionaarne ja kõrgemale haridusele baseeruv mittestatsionaarne psühholoogiaosakond. Viimane on seni ainulaadne mitte ainult NSV Liidu ulatuses.

Ka prof. K. Ramuli teoreetiline töö psühholoogia alal on olnud viljakas. Siin võib eristada psühholoogiateaduse iseloomu täpsema selgitamise ning määratlemise suunda ja sellega seoses psühholoogia ajaloost tähtsamate probleemide luubi alla seadmist. Mainiksime siin töid nagu «Mitteempiirilisest psühholoogiast» («Über nichtempirische Psychologie», 1929) «Moodne füüsika ja psühholoogia» (Moderne Physik und Psychologie), «Matemaatika ja psühholoogia» (Mathematik und Psychologie).

Hulgaliselt on juubilar avaldanud populaarteaduslikke artikleid ja teoseid. Viimastest nimetaksime eriti «Uni ja unenäod», «Loomapsühholoogia», «Psühholoogia ja elu». «Teaduslik psühholoogia ja elu».

Prof. K. Ramuli psühholoogia-alane populaarteaduslik töö ei lasku ka kõige «põnevamate» probleemide juures sensatsiooni tasemele. Ta tutvustab lugejat lihtsas, selges ja napis sõnastuses vastava ala kõige uuemate saavutustega, viidates ühtlasi ka nende rakendamise võimalusele tegelikus elus. Tema stiili võlu seisneb selguses, täpsuses ja materjali esitamise ranges loogilisuses.

Prof. K. Ramulil on suuri teeneid ka TRÜ administratiivse töö alal. Ta on olnud Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan ja pedagoogide ettevalmistamiseks mõeldud didaktilis-metoodilise seminari juhataja.

Mis puutub prof. K. Ramuli kui kateedri töökollektiivi liikmesse, kui inimesesse, siis peab ütlema, et neid ridu kirjutati teatavas hämmeldustundes, kartuses, kas siin suudetakse jääda neisse peenetundelisuse ja tagasihoidlikkuse ning faktide enesejutustuse raamidesse, mis meie juubilari ennast on tema senise pika elu vältel nii järeleaimamisele sundivalt kaunistanud.

Soovime oma auväärsele õpetajale ja kolleegile senist tugevat tervist ja jaksu TRÜ loogika ja psühholoogiakateedri professor-konsultandi ülesannete täitmisel.

A. PÄRL

Mina mängin klaverit
ütles üks
mina mängin viiulit
ütles teine
mina harfi mina bändžot
mina tšellot
mina torupilli... mina flööti
ja mina lokulauda.
Ja ühed ja teised rääkisid rääkisid
rääkisid mida nad mängivad.

Jacques Prévert
«Kuidas portreteerida lindu»

«Tuhkatriinumäng»

ARVAMUSI

1. Näidendi eripära seninähtutega võrreldes on minu jaoks selles, et ta lisaks interpretatsioonidele fragmentaarse lokaalse klatši tasemel pakub võimalust tõlgenduseks ka kõige laiemas, kosmoloogilises mastaabis. Viimast isegi sellisel määral, et näidendit võiks pidada tinglikult inimese koha ja osa kujutamiseks universumiskemaatikas kunsti vahenditega koos kõigi sellest tulenevate hädadega (mõni ei mõista üldse mitte midagi, mõni arvab, et jutt käib temast ja peab end niiviisi Universumiks jne.). Lavastuse eripäraks on minu arvates teadlik väljaminek publiku šokeerimisele.

Meeldejäävad olid Peremees ja Tuhkatriinu.

Näidendi eel- ja järelarutelud on näidanud, et kooli kirjandusõpikute sisu on kindlalt omandatud ning leiab kasutamist meie igapäevase elu praktikas.

P. J.

2. Mulle tundub, et näidendit peaks lugema enne laval vaatamist. Ilma igasuguse ettevalmistuse ja sissejuhatuseta oli teatris lavastust vaadata pisut liiga pingutav, pärast lugeda — huvitav.

Lavastus tuletab meelde Noorsooteatrit, aga mitte heas mõttes. Kisa, kära oli palju, üldse vahest liiga ekstsentriliseks tehtud. Näitlejatöö jäi lavastuse varju. Ses suhtes oli kõige tugevam ratastooli stseen. Perenaine ja Peremees olid üldse vist kõige paremad, teised liiga teatraalsed.

S. K

3. Phaeton teadis, kus on tõde, kuigi see tõde muutus talle hukatuseks. Tal oli eesmärk.

Printsil pole midagi. Ta ei tea koguni, kas ta on Prints või selle teisik. Isegi king on vale. Ta ei otsi midagi, ei taha midagi. Seda kõike «objektiivselt».

Tema enda arvates pole asi sugugi nii hull. Maailma pahelisust tunneb ta vähe nagu igaüks meist, kes ei soovigi seda tunda. Ja kas mitte igaüks meist polegi niisama armetus olukorras kui tema?

O. R.

4. Näidendi ideeline kontseptsioon tahetakse viia elumõtteni paljude detailide kaudu. Ühelt poolt põhjustab see mitmete asjade liiga ähmaseks jäämist. Teiselt poolt tingib rea vastuolulisusi sisus, mis sisu komplitseerivad ja seega huvitavamaks muudavad.

Meenutaksin siin näidetena mõnda kohta. Perenaine viskab õhku hulga lehti ja käsib Printsil neilt üles otsida õige Tuhkatriinu. Prints otsibki lausa paaniliselt, aga lehed on ju täiesti tühjad.

Prints tahab võimu. Aga milleks? Tahab seda korraks, et lihtsalt näha, mis asi see võim on.

«Tuhkatriinumängus» on sisse toodud absurditeatri ühe osa — julma teatri elemente. «Vanemuise» laval pole seda enne olnud, seetõttu on nähtus kiiduväärt. Aga kindlasti osalt just sellepärast pole absurditeatri elementide kasutamine siin eriti õnnestunud. Noorsooteater teeb seda minu meelest paremini.

Osatäitjatest olid teistest kõvasti üle M. Puusepp Tuhkatriinuna ja H. Elviste Perenaisena. Tuhkatriinu oli tõesti hea. See ehe lapselikkus, see totter lauluke, kõik. R. Adlas oli Printsi osas minu meelest täiesti nõrk. Tema hüsteerilist vastu seina jooksmist vaadates tekkis tunne, et seda kõike on juba kümnes filmis nähtud. 100% pole see R. Adlase süü, sest autori ja lavastaja poolt on talle palju ette kirjutatud.

Kokkuvõttes ei andnud lavastus häid emotsioone. Huvitav oli näha vigu. Huvitav sellepärast, et nende leidmine polnud kerge.

M. M.

5. «Tuhkatriinumängu» lavastusele tuli minu arvates kahjuks Peremehe kuju liigne (võiks öelda tuttavlikult-olustikuline) realism, sest kogu lavastus (ja selles iga teine näitlejatöö) taotles sümbolistlikku, küllaltki irreaalset lahendust (nii lava- kui näitlejatehnikas). Liiga hoogne olustikuline tegevus raskendas (ja tegi kohati lausa võimatuks) väga olulise teksti mõistmist (osaliselt kehtib see ka peretütarde stseeni kohta).

Seetõttu tunduski Peremehe kuju oma stiililt kunstilisest tervikust välja langevat. (Kahjuks pole ma Haravee Peremeest näinud, öeldu kehtib Süvalepa loodud kuju kohta.)

Kõige paul-eerikulikum oli lavastuses minu jaoks Tuhkatriinu (M. Puusepp). Vist ei pea lisama, mida mõtlen paul-eeriklikkuse all.

Kui alnult «Tuhkatriinumängu» teksti põhjal on näidendit võrreldud filosoofilise sümfooniaga, eristades selles kaht selgesti eristatavat ja ometi orgaaniliselt ja täiuslikult ühtivat põhimotiivi, siis lavastus on muidugi vähem täiuslik. Killustavaiks põhjusteks pean liiga erinevatel tasemetel näitlejatöid ja muidugi teksti enda liigset (ainult lavastamise jaoks liigset) komplitseeritust ja tihedust (mis teosele just tugevuse annabki).

Kui P.-E. Rummo esimesele luulekogule (kassett 1962) heideti kirjanduskriitikas ette liigset filosoofilisust, siis tundub see nüüd, pärast küpset «Tuhkatriinumängu», nende kunagiste lihtsate värsside puhul kriitikute poolt lausa primitiivne ja võhiklik olevat.

S. K.

6. Hästi ja omapäraselt on üles seatud küsimus — kes võib ja peab inimest valitsema?

Prints ju püüab näidendis pingeliselt üles leida ja näost näkku näha seda inimest, kes tema üle valitseb. Püüab selgust saada, kas see inimene on temast parem, kas ta tõesti õigustab oma valitsejapositsiooni.

Seda väljendas kõige selgemini ratastooli stseen. Prints püüab kogu jõudu pingutades oma saatuse juhtijast ette jõuda, et talle näkku vaadata ja ometi lõpuks saada selge vastus teda piinavatele küsimustele. Aga ta ei suuda seda. Lahendus jääb tal kätte saamata nagu see on vahest saavutamatu üldse.

Lavastuse puuduseks pean liiga vaest lavapilti. See on vist rohkem autori süü, kes on lavastajale kõik pisiasjadeni ette kirjutanud.

Laval on liiga vähe värve, liikumist kujunduses (valgus, vari). Suur lava jäi seetõttu kõledaks, see väsitas: minu meelest on tühjal laval raskem jälgida tegevust, mõtte liikumist.

Veel häiris, et teatri tinglikkust oli püütud teadlikult ignoreerida. Miks? Miks oli näiteks Tuhkatriinu peksmisega vaja minna äärmusesse?

A. H.

Arvamused pani kirja H. Rahuoja.

(Algus 2. lk.)

Selles on ainult 850 sõna, samal ajal kui normaalses inglise keeles on 240 000 sõna. Projekt leidis 1943. a. toetust W. Churchillilt ja hiljem USA presidendilt H. Trumanilt. Loodi valitsuskomitee tema ametlikuks levitamiseks, kuid loomulikult ei tulnud sellest midagi välja. Ameeriklaste 1951. a. avaldatud interlingva põhineb samuti romaani keelte kõrval inglise keelel. Vaatamata laialdasele reklaamile ei ole õnnestunud teda laiemalt levitada. Interlingva jääb tunduvalt alla esperantole. 1954. a. võttis UNESCO vastu resolutsiooni, milles tunnustatakse esperanto osa rahvusvahelistes kultuurisidemetes ja maailma rahvaste lähendamisel. Resolutsioonis märgitakse, et UNESCO peadirektorile «tehakse ülesandeks kindlustada esperanto kasutamise edasine laienemine hariduse, kultuuri ja teaduse alal, milleks peetakse vajalikuks koostöod Ülemaailmse Esperanto Liiduga (UEA). Et UNESCO liikmed on valmis esperanto õpetamist koolidesse ja kõrgematesse õppeasutustesse viima ja laiendama, tehakse peadirektorile ülesandeks koguda informatsiooni tulemustest, mis on saavutatud sel alal». Praegu kasutavad esperantot maailmas umbes 10 miljonit inimest.

Esperanto kui rahvusvahelise abikeele kogemused on tähelepanuväärsed. On ju see 82 aasta eest loodud keel lihtsam ja loogilisem olemasolevatest rahvuskeeltest. Esperanto edasist praktikas kontrollimist, aktiivset rahvusvahelist kasutamist ja levitamist toetavad tuntud lingvistid, nende hulgas NSVL TA Keeleteaduse Instituudi kaastööline prof. E. Bokarjov, kes on ühtlasi Rotterdamis väljaantava ajakirja «La Monda Lingvo-Problemo» (Maailma Keeleprobleem) toimetuse liige. Esperantos on ilmunud nii ilukirjanduslikke originaalteoseid kui ka tõlkekirjandust. Siiski peavad kirjanikud teda vähese väljendusvõimega keeleks, põhjendades seda fraseoloogia, vanasõnade ja igasuguse muu «suupärase» puudumisega. See teatud «vaesus» on mõneti võrreldav elavate keelte väljendusvõime algse kesisusega, mis alles sajandite jooksul on saavutanud tänapäeva taseme. Tuletagem meelde näiteks võitlust prantsuse kirjakeele täiustamise eest XVI sajandil või isegi meie Johannes Aaviku tegevust keeleuuendajana. Ka esperanto keele looja Zamenhof mõistis selgesti, et rahvusvaheline abikeelgi peab minema sama teed nagu elavad keeled. Seepärast an-

(Järg lk. 4)

L. Kivimägi 60-aastane

5. juunil tähistas oma kuuekümnendat sünnipäeva inglise keele kateedri dotsent Leopold Kivimägi.

L. Kivimägi õppis aastail 1927—1934 Tartu ülikoolis inglise ja saksa filoloogiat. Ülikooli lõpetas ta 1934. a. magistrikraadiga inglise filoloogia alal ja töötas seejärel võõrkeeleõpetajana Tallinnas. Enesetäiendamise otstarbel viibis ta Inglismaal ja Saksamaal. Isamaasõja aastail võitles L. Kivimägi Nõukogude armee ridades. Alates 1945. aastast töötab juubilar Tartu Riiklikus Ülikoolis. Dotsendikutse omistati talle 1949. aastal. 1948.—1949. a. oli L. Kivimägi võõrkeelte kateedri juhataja kt. ja hiljem sama kateedri dotsent. Alates 1961. aastast töötab ta inglise keele kateedri õppejõuna.

Dotsent L. Kivimägi on suurte kogemustega keeleõpetaja, kelle töökus ning täpsus on eeskujuks noorematele õppejõududele. Esiletõstmist väärib ka süsteemikindlus ning püsivus, millega ta pidevalt harjutab ning täiendab oma võõrkeeleoskust. Ta on korduvalt osa võtnud seminaridest ja konverentsidest NSV Liidu keeleteaduslikes keskustes. Ta on ise esinenud teaduslike ettekannetega ning avaldanud mitmeid artikleid.

Peamiseks huvialaks on juubilaril olnud inglise keele praktiline ja teoreetiline grammatika. Ta on tõlkinud või toimetanud keskkooliõpikuid ja võtnud peamise kaasautorina osa grammatikaõpiku koostamisest Eesti NSV kõrgematele koolidele (2. täiendatud trükk ilmus 1968. a.). Viimastel aastatel on L. Kivimägi ära teinud suure töö inglise keele õpetamisel TRÜ aspirantidele. Tänu tema põhjalikkusele ja nõudlikkusele suudavad nüüd kümned noored teadlased väljendada ennast küllaltki vabalt võõrkeeles. Suurt abi on L. Kivimägi osutanud ülikooli kollektiivile sadade resümeede ja artiklite tõlkimisega inglise keelde. Paljude meil viljeldatavate teadusharude saavutused on sel teel saanud tuttavaks väljaspool Eesti NSV piire.

Veerandsajandi jooksul on dots. L. Kivimäe käe alt läbi käinud kõik TRÜ inglise filoloogia üliõpilased. Ka peaaegu kõik inglise keele kateedri õppejõud on tema endised õpilased. Soovime tublile anglistile ja vanemale kolleegile tervist ning palju tööindu edaspidiseks.

O. MUTT

VEIKKO POLAMERI päriskoht soome vastses luules ei ole mulle teada. Aga kellele päriselt ongi. Paistab, et ta on ühel meelel kiidetud ja kuulutatud üheks kõige tugevamaks debütandiks — koguga «365» 1967. aastast — seal maal üldse.

1968. avaldab V. P. uue kogu, mis kannab pealkirja «Vee hääl», korraga kahes keeles — soomes ja jaapanis. Tunnistus sellest, et luuletaja oskab mitut keelt ja õpib mitut veel juurde (Tartusse jõudnud andmeil veel ka eestit). Jaapani keel võtmeks, on V. P. endale avanud tõsise varatoa, sest vee häälest kostab selgesti läbi ka Kaug-Ida luule hääletu hääl. Võib lihtsalt imestada: küll oskab mees ühendada vana Soome külasuve idülle ja õhtumeelisklusi idamaa võimega pilte näha, ümbrusest välja lõigata ja läbi mõista, mida võib kutsuda jaapani keeli satori ja meie keeli arusaamine, kasutamata läänemaist intuitsiooni mõistet, mida mõni luulekriitik Soomes. Aru oleme alati saanud saada (vt. selle kohta E. Bornhöhe «Kuulsuse narrid», lehekülje leiate ise) ja intuitsioon on mööduv ja tarbetu sõna.

Ligidal on aeg, kus Hiina ja Jaapani luule mõjude sillapeast Läänemeregi ääres saab midagi iseseisvat ja võsundeid ajavat. Küsimusmärk tähistab esialgu kohta, kus võiksid kohtuda siin- kui sealpool lahte säilinud annus vana soomeugri šamanistlikku elu- ja luuletunnet Jaapanist virdava dzenbudhistlikuga. V. P. on üks võimalikke vastuseid sellele küsimärgile.

Personalia: Veikko Polameri on kahekümne kahe aastane, hariduselt kunstnik, ametilt peale muu ajakirja «Manifesti» väljaandja. Loeb raadios oma ja teiste luulet ja on ka Eestis käinud.

JAAN KAPLINSKI

* * *

VEIKKO POLAMERI

Vaatan liblikat, kes ujub tüünes jõekäärus.
Viivust viivu lakkamata.
Ja virgun
tundes, et hoian midagi
käes.
See on bambusritv.
Ma kalastan.

Ei ma ei öelnud midagi.
Ja on asjatu väita, nagu vihma hääl
meenutaks kellegi kõnet.

Ja on nii, nagu oleks sellel õnnel
midagi taga,
midagi hoopis muud, aga sellist, milleta ei oleks
muud õnne kui nende õnn,
kes ei tea.

(Kogust «Vee hääl» 1968)

* * *

Esmalt tulevad koerad.
Neid jookseb põiki üle nõmmede.
Tean, et jahimehed tuleksid
otsejoones ja aegamööda.
Mu sõber, loodusesõber ütleb,
ei metsaasukail on nüüd hirm.
Aga nendel
ei ole.
Minul on hirm.
Luuletajal on vaja rääkida metsast,
ei metsast nii nagu ta ise on, vaid metsast luuletajas.
Olen luuletaja metsas.
Täna on pühapäev. Täna tulevad jahimehed.

(Kogust «365» 1967)
Soome keelest Jaan Kaplinski

ÜTÜ nõukogu on huvitatud sidemete loomisest teiste ülikoolidega. Seda eesmärki taotles ka sõit Jerevani ja Tbilisi ülikoolidesse. Maie Brauer Õigusteaduskonna IV kursuselt ja nende ridade autor viibisid 24. aprillist 30. aprillini Jerevanis ja Tbilisis. Alljärgnev lugu sisaldab meenutusi inimestest ja kommetest+veidi tõsisemat juttu.

Tul see sõit veidi ülepeakaela ja suure hooga, nii et toibuda sai alles Tallinn—Moskva lennukis.

Lendame. Peale imeliste pilvede, mis on ettekujutusekohastes vormides, ja päikese, mis läbi akna soojendab, pole midagi näha.

Vaimustus pakutud kohvist (tõeline mõru idamaine kohv) viis meid jutuotsale naabriga, ühe armeenia inseneriga. Too osutus oma maad ja rahvast hästi tundvaks ja armastavaks inimeseks. Meie panime välja oma arsenali. Hatšatur Abovjan — Tartu Ülikool — armeenia ja eesti rahvas. Tema vastas Talts — Ernesaks — RAM. Nii ühest kui teisest rääkides jõudsime Tartuni, sealt «Edasini», sealt ühenit Armeenias seda probleemi üldiselt ei eksisteerivat, ja kui, siis sel kujul, et peres peab olema kasvõi üks poeg. Maal on pere suurem, linnas väiksem. Perekondlikest suhetest, õigemini nende loomisest, saime ka ise üht-teist huvitavat teada. Rahva pruugid on tugevad, elujõulised ja see torkas silma ka üliõpilaste seas.

Ja siis tulid järsku mäed. Ehtsad, elavad mäed. Tunne oli vahest võrreldav sellega, mis haaraks sisemaa inimest esimest korda merd nähes. Vaimustusest hõisata poleks nagu paslik, inimesed näevad. Aga aknast välja vaatamist ei panda imeks ja nii sai ahmitud neid pruune lumelaikudega kaljusid, mille külgedel istusid pilved. Panoraam oli kuidagi lõbusalt sarnane Effeli mäestike pildile tema «Maailma loomisest». Kuis oleks Deemonit neis paigus näha tahtnud! Alles neist metsikuist mäekurdudest ja liustikest ning sügaval kuristikes vilksatavatest jõgedest üle sõites sai mulle lõplikult selgeks Lermontovi Kaukaasia-teema. Siin ei võigi teisti elada: mäed nõuavad karmust, jõudu, hingesuurust, äkilist meelt. (Lüüriline põige kallile isamaale:

«Siin oled kasvanud. Tasasel
maal.
Siit on su rahu ja tasakaal.
Munamägi on pilvepiir.
Pilv on madal ja hall nagu
hiir.»
P.-E. Rummo)

Paremale jääb Kazbek, lennuki all on Gruusia sõjatee, nüüd juba Kura jõgi. Ja lumi mägedel muutub roosaks, sest päike loojub. Pealpool pilvi on veel tükk aega võrdlemisi valge. Jerevani lennuväljale maandub lennuk pilkases idamaises öös.

See, et oleme lõpuks kohal, ei jõua meieni sugugi mitte sooja õhu, kummuli kuu ja lehes puude

Kummuli kuu all

R. Valing

ning kohaliku rahva nägemisest, vaid hoopis ühest väga realistlikust detailist. Nimelt on autode numbrimärgil tähed APM (täienduseks autojuhtidele: mingeid liiklusreeskirju ei tunnistata, kuid jalakäijate ja autojuhtide temperamentsuse aste on üks ja eksisteerib lihtsalt vaikiv kokkulepe ning liiklusõnnetusi ei pidavat ka eriti palju olema).

Oleme niisiis Armeenias, Jerevani lennujaamas ja peame endale peavarju otsima. Kell on üheksa (oleme uurid juba lennukis tunni võrra ette lükanud), väljas on suur pimedus ja meie otsime bussi, mis linna viiks. Lõpuks oleme ühes pungil bussis ja meie reisikaaslane muretseb siinsamas ühe noormehe, kes meid ülikooli ühiselamusse viib. Ühiselamu nõukogu esimehel Žoral on meiega palju tegemist (nii vähemalt paistab neist arvututest telefonikõnedest meie majutamise asjus). Juba saame tuttavaks veel paari tudengiga ja selgub, et nad on Tartus käinud. Lernikul, V kursuse geograafil, on Tartuga eriti huvitavat laadi tutvus. 1967. a. augustis jäi ta siin auto alla ja oli tükk aega meie haiglas. Jõudis keelt õppida ja üht-teist on meeleski. Ta palus tervitada kõiki neid, kellega tal kokkupuuteid oli.

Lõpuks oleme kahe eesti tüdruku Hella ja Silva toas. Hella ja Silva õpivad Jerevani Riiklikus Ülikoolis armeenia keelt ja kirjandust. Nad on ülikooli kirjandussuhete teadusliku uurimise kabineti eestkoste all. See kabinet loodi 1966. a. ülesandega teistest rahvustest armeenia kirjanduse tõlke ette valmistada. Praegu õpivad seal armeenia keelt tudengid Tbilisist, Vilniusest, Kiievist ja Tartust. Loetletud ülikoolides õpivad vastavat rahvuskeelt armeenia tudengid.

Hella ja Silva on nüüd juba teist kevadet Jerevanis. Eesti maikuuga harjunud tudeng ei käi siis peaaegu üldse väljas, vaid õpib intris, akna ees märg tekk — ikka selle tulipalava õhu pärast. Mõni sõna siin armeenia üliõpilaste elustolust üldse. Esiteks elatakse segainternaadis. Sageli on ühe kursuse rahvas köögikommuunis ja siis on suur toidutegemine — potid on perekondlikult mahukad. Ühiselamus elatakse, see pole mitte ainult magamistoaks, nagu meie oludes püütakse tõestada. Kord on range, selle eest hoolitseb võrdlemisi autoriteetne nõukogu.

Esimene soov pärast kohvrite mahapanemist oli kohe jälle ära minna. See on jah üks turistide ja muidu võõrasse linna sattunute hullemaid omadusi, alustada linnaga tutvumist ükskõik mis ajal, ükskõik mis ilmaga! Kui nüüd Tartus mõnda kiirustavat ja peadkeerutavat hulka näen, siis tuleb sõbralik ja hell tunne, sest kuidagi tuttavad on need piinad — soov minimaalse ajaga maksimaalselt näha.

Olime meiegi sel õhtul ja terve sõidu ajal selline õnnetu element, kes teadmisjanulisena ja ülimalt uudishimulikuna rändab linna mööda, küsib ja pärib, pistab oma nina häbitult igale poole ning kokkuvõttes on siiski palju rikkamneist, kes seda mitte ei tee ja ootavad, et küll mõni põnev asi sülle kukub.

Meie esimene käik sel õhtul oli Hella ja Silva saatel Matenadarani juurde. Ühiselamu oli kuulsast ehitusest 5 minuti tee kaugusel ja peaaegu et härdas meeleolus tõusime üles mäkke. Vägev hoone oma ranguses ja suurte mõtlejate kujudega kahel pool sepistatud ust ning võlvkaartega, kus seisid pitsilised kiviristid (iga rist võib-olla ühe meistri terve elutöö), oli valgustatud prožektoritest ja valvatud miilitsast.

Trepilt vaatasime seda linna musta taeva ja Ali-Baba stiilis kuu all laiutavana. Samas aga tehti selgeks, et taevas pole must, vaid tumesinine, ja et kuu pole araabialik vaid idamaine. Nüansid on selged, sest armeenia ajalugu on suur võitlus araablaste vastu, oma rahvusliku kultuuri ja omalaadse usundi kaitseks.

Järgmisel päeval tegime Matenadaraniga, kus on ligi 10 tuhat unikaalset käsikirja, tõelist tutvust.

Idamaine toredus algab ukse juurest. Mustast marmorist trepp, ajaloolised pannood, vaibad. Alaline näitus, kus eksponeeritakse huvitavamaid käsikirju ja esmatrükiseid, rabab kultuuri ürgsusega.

Armeenia ajalugu 11 sajandist, koraan, elevandiluust kaantega evangeelium, Kiliikia koolkonna miniatuurid 13. sajandi palveraamatuis; luuletused, reisikirjad; arstide, rohuteadlaste, matemaatikute, astronoomide käsiraamatud. Kui palju mõistust!

Siin saab alguse üks neist imetoredaist kohtumistest, mis on sundimatud ja tuju tõstavad. Muuseumitöötajad näitasid meile, kuidas õiget idamaa kohvi keedetakse, sellele lisandus muidugi kohvijoomise tseremoonia ise. «Selles kabinetis,» öeldi, «näete te Armeeniat ühest tema iseloomulikust küljest — emigratsiooni ja repatriantidega.» Üks meie vestluskaaslane oli tagasi pöördunud Türgist, teine Kreekast, kolmas Iraagist, neljas Egiptusest, viies Jeruusalemmast, kuues Rumeeniast. Praegu on nad (erialalt ajaloolased) Matenadarani teaduslikud töötajad.

Pärast 1915. a. veriseid sündmusi lahkus tohutu hulk armeenlasi kodumaalt. Kolooniaid tekkis üle maailma. Osa tuli tagasi pärast II maailmasõda, teine osa on endiselt võõrsil. Armeenlased hoiavad väga kokku ja sidemed on hämmastavalt tugevad. Paljud emigrantide lapsed tulevad kodumaale ülikoolidesse. Enamus läheb pärast tagasi.

(Järgneb.)

Interlingvistikast ...

(Algus lk. 2 ja 3)

dis ta välja ilukirjandusliku «Fundamento de Esperanto» (Esperanto vundament), milles esitas hea stiili näidiseid. Pikaajalise kasutamise tulemusena on esperantos juba tekkinud oma fraseoloogiat ja kõnekujundeid. Jääb soovida kirjanikelt oma värvika kujutlusvõime ja keelelise talendi rakendamist esperanto edasiseks arenguks.

Tõlked rahvusvahelisse abikeelde (antud juhul esperantosse) tutvustaksid meie rahvuslikku kultuuri ja kirjandust teistele kaugetele rahvastele. On ju mõistetav, et ei leidu 1500 tõlki, kes hakkaksid õppima näiteks eesti keelt, et siis tõlkida eestikeelset kirjandust oma emakeelde.

Ka Aasia maades on esperantole palju tähelepanu pööratud, eriti levinud on ta Vietnami DV-s, Laoses, Jaapanis. 1966. a. avaldas Jaapani Sotsialistlik Partei oma programmi, milles peetakse vajalikuks esperanto keele lülitamist kooliprogrammi.

Ka nõukogude teadlased tegelevad ühiskeele küsimusega. 1963. a. oktoobris NSVL Teaduste Akadeemia Presiidiumi istungil nimetas kirjavahetajaliige M. D. Kammari ühiskeele probleemi aktuaalseks ja eluliseks. Laiahaardeliselt käsitleb seda probleemi E. Svadost oma raamatus «Как возникнет всеобщий язык?»

Olgu see autoriteetse rahvusvahelise organi otsustada, kas rahvusvaheliseks abikeeleks saab esperanto praegusel kujul või reformeerituna või hoopis mõni teine, palju täiuslikum keel. Vajadus sellise keele järele on aga silmanähtav.

Interlingvistika valdkonnas on tarvis teha veel väga palju uurimusi. Puudutab ju ühiskeele probleem kõiki rahvaid. Kas ei oleks meilgi TRÜ-s aeg avada interlingvistika kabinet (sektsioon) ja teha vastavaid uurimisi? Kõrge kvalifikatsiooniga lingviste meil peaks jätkuma.

M. LINNAMÄGI

ENN KANGUR
18. III 1946—30. V 1969

Sinna, kuhu silmad ei näe,
sinna, kuhu kõrvad ei kuule,
viib tee, millel tulejaid pole.
On vaid minejad.

Füüsikaosakonna
III kursus

Kallis Tiit,
tunneme Sulle kaasa
ISA
kaotuse puhul.
Psühholoogia I k.

TENNISEHUVILISED

Ülikooli tenniseväljakud on reserveeritud õppejõududele ja teenistujatele esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kella 15—17 ja 19—21, teisipäeval ja neljapäeval kella 9—11.

Eri soovi korral saab väljakuid kasutada ka teistel kellaaegadel.

Soovijatel esitada taotlused TRÜ Spordiklubisse.

TRÜ SPORDIKLUBI

LASTE SUVELAAGER

TRÜ a/ü klubi juures alustas tööd laste suvelaager. Lähemaid teateid saab kohapealt.

LASTESEKTORI JUHATAJA

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») v. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3491. MB 05211.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

Rõõgi maade proletaarlased, ühinege!

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

TARTU 1919

Nr. 20 (777) Reedel, 13. juunil 1969 XXIII aastakäik

IKKAGI 100-AASTANE JUUBEL!

TARTU 1969. A. JUUBELILAULUPEO ÜRITUSTE KOONDKAVA

TÄNA, 13. JUUNIL KL. 16

● **TRÜ aulas poistekooride ja meeskooride võistulaulmine.**

KL. 18

● **EPA aulas puhkpilliorkestrite võistumängimine.**

KL. 21.30

● **TRÜ aulas Riikliku Akadeemilise Meeskoori kontsert.**

LAUPÄEVAL, 14. JUUNIL KELL 7 HOMMIKUL

● **Puhkpilliorkestrite esinemine (veetornis, tähetornis, Toomemäel, õlletehase tornis, Jaama tn. kooperatiivelamus).**

KELL 15

● **Endiste laulupeotegelaste — koorijuhtide, heliloojate, luuletajate mälestamine Raadi kalmistul.**

Laulavad võistulaulmise neli parimat koori. Juhatavad Gustav Ernesaks ja Richard Ritsing.

KELL 16

● **Laulupeotule süütamise tseremoonia I üldlaulupeo mälestusmärgi juures.**

Kõneleb J. Lott, esinevad Riiklik Akadeemiline Meeskoor, võistulaulmise võitja (juhatab G. Ernesaks) ja Tartu VIII Keskkooli kõnekoor.

KELL 18

● **Lauluväljakul peo avamine.**

Esinevad meeskoorid, poistekoorid ja puhkpilliorkestrid. Lõpus autasustamine.

KELL 21

● **RAT «Vanemuine» suures saalis temaatiline õhtu «LAULUPEOD HELIS, SÕNAS JA PILDIS».**

Esinevad segakoorid «Vanemuine» ja «Heli», Väägvere, Torma ning Põltsamaa Kultuurimaja puhkpilliorkester. Korraldaja Richard Ritsing.

PÜHAPÄEVAL, 15. JUUNIL KELL 15

● **Lauluväljakul esinevad meeskoorid, poistekoorid ja puhkpilliorkestrid.**

Laulupeo lõpetamine.

*

Pärisime peo korralduse ja kava kohta lähemat seletust Tartu 1969. a. juubellilaulupeo komisjoni liikmelt August Luurilt.

1. Mille poolest erineb tänavune juubelilaulupidu eelmistest laulupäevadest?

Igal aastal korraldatakse meil laulupäevi, kuid tänavune on siiski erakordne — ikkagi suur juubel! Mingid kogemused nii suure peo korraldamiseks on juba olemas. Kümme aastat tagasi tegime Toomeorus peaproovi, mida samuti ei nimetatud enam laulupäevaks, vaid peoks.

I üldlaulupeol esinesid ainult mehed, kardeti, et kus palju naisi, seal ka suuri pahandusi. Ka Tartu juubelipeol esinevad ainult meeskoorid ja puhkpilliorkestrid pluss poistekoorid, sest eks nemadki ole meesterahvad. Pahandusi naiste pärast me küll ei karda, aga otsustasime kinni pidada vanast korrast. Esinema pääsevad ainult need naisterahvad, kes mängivad puhkpilliorkestrites. Ja neid meil leidub. Näiteks Põltsamaa Keskkooli puhkpilliorkestris mängivad tütarlapsed.

Juubelipeo omapäraks on endiste laulupeotegelaste mälestamine. Raadi kalmistul süüdatakse mälestustõrvikud Jannseni, Simmi, Härma, Neumani jt. haudadel. Sealt minnakse Leningradi mnt. ja Puiestee tn. ristumiskohale, kus toimus I üldlaulupidu, ja süüdatakse laulupeotuli. Kui pidu Tartus lõpeb, käib tuli läbi kõik rajoonid ja jõuab suureks peoks Tallinna.

Laupäeval on «Vanemuises» temaatiline õhtu «Eesti laulupeod helis, sõnas ja pildis». Ürituse initsiaator ja organiseerija on R. Ritsing. Kaasa teevad viis kollektiivi: meie vanimatest kollektiividest: segakoor «Vanemuine», Põltsamaa segakoor «Heli» ning Väägvere, Torma ja Põltsamaa puhkpilliorkestrid. Muuhulgas esitatakse ka laule, mida lauldi enne I üldlaulupidu korraldatud laulupühadel.

Komisjon püüdis teha kõik, et muuta juubel pidulikumaks ja meeldejäävamaks. On valmistatud hulk suveniire. Õmblusvabrik «Sangar» tegi rea vimpleid I, II, III üldlaulupeo ja ka praeguse peo kohta. «Sangar» õmbles veel suveniirsärke ja -rätte. Kirovi-nimeline kolhoos valmistas ilusaid mütse, mille peal on Vanemuine, igale häälerühmale on mõeldud eri värvi mütsinokk. Tehakse ka vähesel hulgal mälestusmedaleid. Kollektiividele, kes on kaasa aidanud laulupeo heale korraldamisele, on mõeldud tänukirjad. Ilmub teatmik, kus on seesl laulupeo komisjoni esimehe J. Loti tervitus, esinejate nimekirjad, peokavad. Õnnestunud on kunstnik J. Kuusiku šaržid koorijuhtidest.

2. Kas laulupeo repertuaaris on ka mõni I laulupeo laul või orkestrilugu?

Laulupäeval on kavas vanad laulud, nende seas üsna staažikaid, et anda ülevaade meie parimatest koorilauludest. Esitatakse laule A. Lätte, M. Härma, J. Simmi jt. loomingust, samuti ka I laulupeol lauldud A. Kunileiu «Sind surmani». Teise peopäeva lauludel on juures juba tänapäeva hõng.

3. Kuidas toimub võistulaulmine, on see midagi konkursitaolist? Kas võitja koor ja orkester saavad ka mingi autasu?

Absoluutne konkurss. Esimestel laulupidudel oli võistulaulmine kavas. Kuid hiljem see kahjuks kadus.

Meil on range ja asjatundlik žürii. Selleks, et pääseda laulupeole, tuli kooridel ja orkestritel läbi teha kaks eelvooru. 10—12 parimat kollektiivi igast liigist pääses tänaõhtu[illegible]sse finaali. See konkurss sundis hoolega harjutama, sest osa võtta soovijaid oli palju. Võistulaulmine tõstis tohutult meie kooride taset. Selle konkursi suurt tähtsust rõhutas ka G. Ernesaks, kes ütles, et igal juhul on võistulaulmise fakt pannud koorid paremini laulma.

Need koorid, kes tulevad Tartusse, saavad meie asutuste ja ette-

(Järg 3. lk.)

MEHED TARTU JUUBELIPEOL

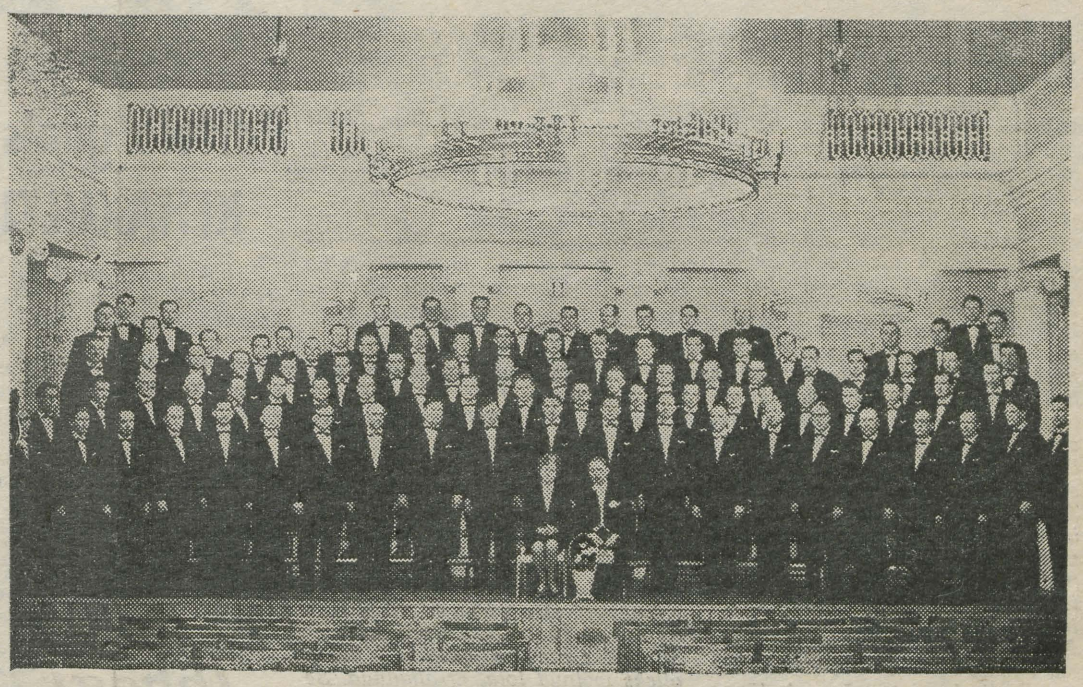

● Kõrgemate Koolide Lõpetanute Tartu Meeskoor.

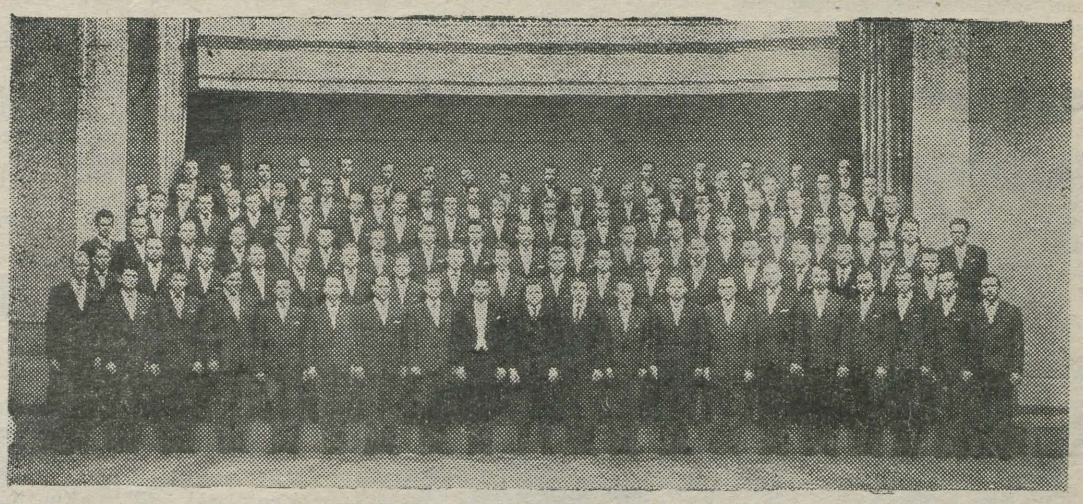

● TPI Akadeemiline Meeskoor.

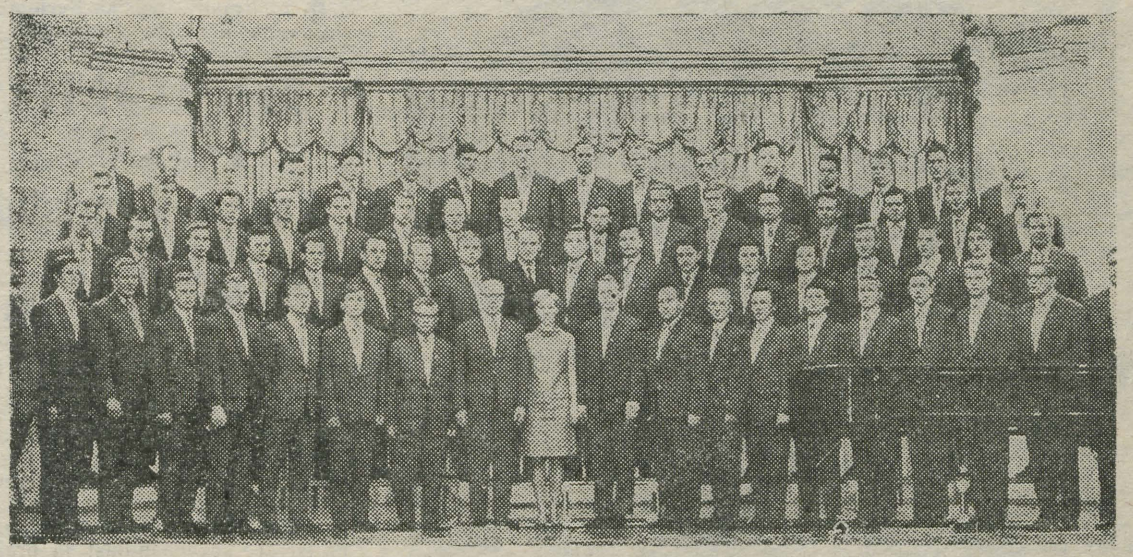

● Tartu Akadeemiline Meeskoor.

Täna sajand tagasi

«Eesti Postimees» 1869, nr. 27

KUIDA OLI EESTIRAHWA 50-AASTANE LAULOPIDDO TARTUS?

Essimene piddopääw olli käes. Jummala ilmake selge, soe, ehk kül nattuke tulene. Mõnni helle-hal pilweke taewa al tunnistas, et kül wihma wõis tulla, agga mitte tänna. Jubba warra hommiko täitis kihhin ja kahhin linna. Arwa nähti siin ja seal mõnda töö kallal ollewad, mis agga hästi eddasi ei tahtnud minna. Terwe linnale olli naggo pühhade stempel peale rõhutud. Kello 8 hakkasid Jani- ja Maarja-kirriko kellad piddo sissehellistama. Warsi pärrast hellistamist kõllasid pasunakoralid mõllemist tornist. Jani-kirriko tornis puhusid Zooro mõisa ja Maarja-kirriko tornis Wäägwere mängiad. (Uniwersitädi kirrik on, nago suurkool isse, koli wahheaeal puhkamas, uksed kinni, kellad ja orrel wait.) Agga nüüd ollid ka lauljad jallal iggast ulitsast Wannemuine seltsimaea poole tõttamas. Lähhedalt lippudega ehhitatud, nago Raekodda, tähhetorn ja mitmed muud sõbralikud saksa ja wenne maead linnas. Kõik õiglased innimesed rõmustgsid ennast rõõmsatega. Tänna hakkas Eestirahwa au-, rõmo- ja tännopiddo.

* * *

Kui kõige lauljatel piddotähhed rindas ja komite liikmetel ommad lindid tähhendatud värwidega õlla peal ollid, hakkas piddotallitajate peamees Põlzam lippusi aedas loosi järge möda rongi seadima. Kõik wõerad lippud käisid Wannemuine ja Tarto Maarja-kogguduse lippude wahhel ommas loositud järges. Piddorong kõigeks piddoaeaks olli loosi järrele nõnda sanud: Kõige ees käisid I kaks piddomarshalli ja linna mängukoor; II pidduks pallutud õppetajad; III jälle 2 marshalli ja 4 piddolippo (rigilip, Eestimaa, Liwimaa ja Tarto linna lip); IV jälle 2 marshalli ja piddokomite, nende ees otsas: Säebelmann, Abram ja üks kolmas; V jälle kaks marshalli ja auwõerad; VI wimaks weel 2 marshalli ja nüüd tullid lauluseltsid omma lippude al.

* * *

800 lauljat ja (4 mängo kori maalt ja linnast), kokko 56 mängomeest... Kõige lauljate seisust töö ehk ammeti polest same lõppetuseks ka teada andma, kuid ni paljo wõime nüüd jubba ütelda, et koolmeistrid ja põllomehhi kõige rohkem olli.

* * *

Ennam ehk wähhem said kõik laulud wahwaste ja parrem kui selle lühhikese ettewalmistamise kohta olleks wõinud lota, ärralauldud. Se teggi rõmo Eesti lauljatele ja kuulajatele ja pidoolaulojuhhatajad, noh, neist ärra rägi, need olleksid igga lauljale muiso annud. Mitte kunstlaulo kuulda anda, waid omma priusemällestuseks rõõmsalt laulda, sedda ollid meie lauljad tahtnud, ja aitummal! see olli hästi korda läinud.

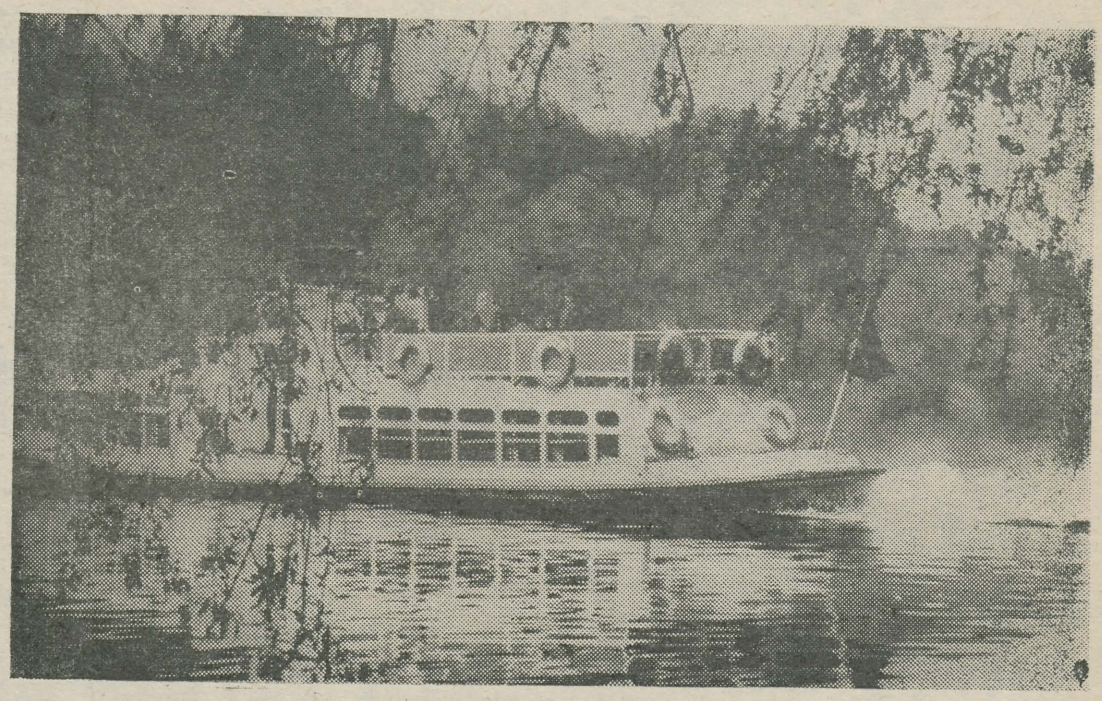

● I. Kaberi foto

Parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek KEHAKULTUURITEADUSKONNAS

Kehakultuuriteaduskonna parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek peeti 29. mail.

Parteibüroo sekretär A. Pisuke esitas büroo aruande, kus märkis, et on saavutatud mõningast edu õppe- ja kasvatustöös. Kasvatustöö paremustamiseks kavandati üksikasjalik plaan.

Ettekandja tõi esile ka mõningaid puudusi. Nii näiteks sügissemestril oli filosoofilistest seminaridest osavõtt paiguti mitteküllaldane. Üheks põhjuseks oli küll see, et tunniplaan oli väga tihe ja praktiliselt oli võimatu kõiki õppejõude kokku võtta. Mõnede õppejõudude poolt aga ei näidatud head tahet seminarist osavõtuks. Koosolek kiitis heaks kevadsemestril kasutusele võetud abinõud, nimelt ühel päeval nädalas planeeriti tunniplaani paar tundi vaba aega teaduskonna ühisürituste korraldamiseks.

Koosolek pidas vajalikuks korraldada aastas 2—3 spordiüritust, millest võtaks osa kogu teaduskonna kollektiiv.

Mitmed sõnavõtjad tõstsid esile õpetamiseprotsessi täiustamise, ja ulatuslikuma tehnifitseerimise vajadust. Omaette vajavad uurimist õpetamise metoodika küsimused.

Koosolek tunnistas parteibüroo töö rahuldavaks. Võeti vastu üksikasjalik otsus.

Uude büroosse valiti H. Valgmaa, A. Vaiksaar, J. Loko, H. Aunin ja A. Pisuke. Parteibüroo sekretäriks valiti teistkordselt A. Pisuke.

Ikkagi 100-aastane . . .

(Algus lk. 1)

võtete poolt hinnalised mälestusesemed.

4. Kuidas on praegu olukord kooride koosseisuga? Kas on tõsi, et noorte osa nendes väheneb?

Üldine tendents sinnapoole on olemas. Koorid kipuvad vanaks jääma, kuid tihti on nad ise selles süüdi. Näiteks Tallinna Üliõpilassegakooris laulavad noored meelsasti. Ka võistulaulmise eelvoorust pääsesid edasi mõned koolide koorid.

Kellele oleks aga huvitav tuimalt laule õppida, et siis kord aastas need oma saalisviibivatele perekondadele ette laulda, pärast aga pidulauas istuda ja ennast kiita. See läheb igavaks nii noortele kui vanadele.

On vaja repertuaari midagi nipikat. Tuleb käia kontsertreisidel. Inimene on ju egoist, kui ta midagi annab, tahab ka ise üht-teist vastu saada.

5. Kas juubelipeole on oodata palju külalisi?

Ungarist saabub meile delegatsioon, samuti ka Kaunasest ja Leninakanist. Massiliselt on sooviavaldusi saadetud Leningradist ja Kiievist, aga kahjuks ei suuda Tartu kõiki majutada.

Eks inimesi tule palju kokku, meil armastatakse traditsioone. Muidugi on põhiline külalistevool Tallinna, ja seal tuleb pidu ka suurejoonelisem. Meie peo tugevaks küljeks saab olla kodusus ja soojus — kui ainult rahvas kaasa tuleb!

Ja kui Tartus laulud otsa saavad, ega siis pidu seisma jää, läheme aga edasi Tallinna!

Kirja pani T. ANNUS

● K. Järviste foto.

KROONIKA

Kaitsti väitekirju

● 23. mail Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu koosoleku ees TRÜ filosoofia kateedri õpetaja endise TRÜ kunstiajaloo aspirandi Jaak Kangilaski töö «Kunstirühmitus «Les Nabis»» ja selle osa prantsuse maalikunstis XIX sajandi lõpul XX sajandi alguses». J. Kangilaskile omistati kunstiteaduste kandidaadi kraad.

● 23. mail Füüsika-Keemiateaduskonna nõukogu koosoleku ees TRÜ elektroonika probleemlaboratooriumi noorema teadusliku töötaja Jüri Tamme töö «Vesiniku katoodse eraldumise ning nikli ja hõbeda pinnaloleku uurimine leelistes lahustes». J. Tammele omistati keemiakandidaadi kraad.

● 3. juunil Arstiteaduskonna nõukogu koosoleku ees TRÜ otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri assistendi Viktor Särgava töö «Kõneaudiomeetria ja -ostsillograafia küsimusi eesti keeles kuulmishäirete puhul». V. Särgavale omistati meditsiinidoktori kraad.

● 3. juunil Arstiteaduskonna nõukogu koosoleku ees TRÜ pediaatria kateedri assistendi Maido Lutsu töö «Elektrokardiogrammi QRS-kompleksi kvantitatiivsest iseloomustamisest lastel». M. Lutsule omistati meditsiinikandidaadi kraad.

● 6. juunil Bioloogia-Geograafiateaduskonna geoloogia- ja geograafiaosakonna nõukogu koosoleku ees TRÜ geoloogia kateedri mineraloogia kabineti juhataja Kalju Utsali töö «Eesti kesk-devoni setete savimineraalide röntgenoloogilised uurimused». K. Utsalile omistati geoloogia-mineraloogiakandidaadi kraad.

DIPLOMITÖÖD

kaitsesid juristid

Õigusteaduskonna IV kursuse 24 üliõpilast kaitsesid diplomitöid 9.—10. juunil. Väga heaks hinnati Irma Nahkori ja Loore Pabo «Tõendamisest alaealiste kuriteoasjades», Malle Mihkelsoni «Ninhüdriini kasutamine sõrmejälgede nähtavaks muutmisel», Jüri Kasesalu «Naha papillaarkurrustiku jälgede fotograafiline fikseerimine», Peeter Malvi «Pooled tsiviilprotsessis», Viivi Villemsoni «Rahvasaadikute grupid», Birgit Saare «Kriminaalprotsessi seadusandlust ja praktikat käsitleva informatsiooni süstematiseerimise võimalusi (tesaurussõnastik)», Vaiki Saare «Kodanliku Eesti 1919. a. maaseadus», Enn Bekkeri «Valimisõigus Ameerika Ühendriikides», Maie Braueri «Töötülide lahendamine kohtuvälistes instantsides», Neeme Leoki «Abielulahutuse asjad Tartu Linna Rahvakohtu praktikas», Aita Mandra «Töötajate premeerimine», Liidia Nikluse, Maie Nüüdi, Hilja Tõnissoni ja Jüri Saare «Kolhooside juhtimise probleeme».

Head tööd olid Ilvi Mikul, Ilmar Sütil, Krista Jannesel, Milvi Salomil, Maie Martinil ja Ene Randmäel, kahe üliõpilase tööd hinnati **rahuldavaks.**

Nüüd veel riigieksamid poliitilises ökonoomias, nõukogude tsiviil- ja kriminaalõiguses ja kakskümmend viis juristi ongi tudengiseisusest välja astunud.

ajaloolased

Reedel, 6. juunil kaitsesid oma diplomitöid kümme ajaloo V kursuse üliõpilast.

Koidula Alasi töö «V. I. Lenin proletaarsete noorsooühingute parteilise juhtimise printsiipidest ja nende ellurakendamisest komsomoli parteilisel juhtimisel nõukogude võimu esimestel aastatel (1918—1922) ja **Maie Toimeti** töö «V. I. Lenin noorsoo-organisatsioonide spetsiifikast ja ülesannetest» tunnistati «väga hea» väärilisteks.

Samaga hinnati ka **Hans Dsissi** töö teemal «Marksismi klassikud võistlusest sotsialistlikus ühiskonnas ja võistluse arengu probleeme Nõukogude Liidu tööstuses 20.—30. aastatel», **Sulev Mäevälja** töö «Tallinna keskaegsed kommunaalehitused», **Anne Toomla** töö «Roman Nyman 1881—1951. Elu ja looming», **Hugo Pussi** töö «Puutöö lõunavepslastel» ja **Anne Kurepalu** töö «Talupoegade pagemine Läänе-Eestis 18. saj. lõpul ja 19. saj. algul».

Hinde «hea» said **Edgar Saare** töö «Madi kivikalme», **Lembit Võime** «Kaukaasia Musta mere ranniku Salme ja Sulevi eesti külade elamu aastail 1885—1929» ja **Ingrid Vahkali** töö «Gr. Babeuf ja võrdsete vandenõu».

Ees on veel NLKP ajaloo riigieksam ja siis jätame *alma mater*'iga hüvasti.

A. KUREPALU

Eluvaim on sees

Tänasest ajalehest leiate kirjeldusi Interklubi kevadistest reisidest. Ja kui mäletate lühikest lugu ühes aprillinumbris, kus oli juttu Interklubi reorganiseerimise vajadusest, siis nüüd ehk võib juba öelda, et klubi on taas elujõulisemaks saanud.

Saavutuseks võib pidada seda, et paljude ülikoolidega sai tehtud konkreetsed plaanid edasiseks koostööks. Interklubi delegaadid on püüdnud esindada TRÜ-d igati soliidselt. Varem oli ju ka sõprusvisiite tehtud, kuid mitte vastutajana, organiseerijana, vaid pigem puhkajana, kellele ette-taha kõik valmis tehakse. Interklubi on nii palju kui võimalik tutvustanud mujal meie ülikooli. Seda tehti nii üliõpilaslehtede, avalike esinemiste kui ka vestluste kaudu.

Sündmuseks Interklubi elus oli seegi, et president kutsuti Moskvasse üleliidulisele nõupidamisele. Seal leiti, et hädasti on tarvis üleliidulist keskust, kes koordineeriks interklubide tööd, annaks juhiseid, korraldaks seminare. (Muide, ainukesena on selline keskus olemas Armeenia NSV Noorsoo-Organisatsioonide Komitee juures.) Järgmine suurem kokkusaamine, nn. internatsionalistide konverents, lubati korraldada sügisel.

Nüüd uue semestri plaanidest. Varasügisel tahetakse Mihhailovskojes käia. Kavandatud on loenguid Eesti NSV ajaloost, geograafiast, majandusest, kultuurist ning «diplomaatilisest taktikast». Ja loomulikult hoolitsetakse üliõpilaspäevade külaliste eest. Ega kõike võigi praegu välja ütelda.

Interklubi kõikidele julget pealehakkamist sessioonil ja põnevat puhkust!

E. LIIVE

Internatsionaalne ülikool

Nii võib vahest Moskva Riiklikku Ülikooli nimetada. Siin õpib üle 2000 noore umbes sajast riigist, rääkimata paljudest Nõukogude Liidu rahvuste esindajatest. Tema kuulsusest, meie jaoks tohutust suurusest olime kuulnud. Nüüd pidime seda kõike oma silmaga nägema.

Esialgu tundsime end õige vaeste sugulastena, pidime terve päeva ikka ühe ja teise juures käima, pikalt seletama, kes oleme ja kust tuleme, et üldse ise midagi kuulda ja näha. Lõpuks ometi kõik laabus. Kuulsime, et:

komsomoliorganisatsioonis on kandvaim osa teaduskondade komiteedel, ülikooli komitee ainult koordineerib nende tegevust. Kõik klubid, ringid ja ühingud on teaduskondade komiteede juures. Nõnda ka interklubid, kusjuures igal neist on oma profiil. Näiteks võõrfiloloogid töötavad põhiliselt güididena ja käivad tõlkidena välismaal. Klubides tehakse poliitilist kasvatustööd. Loomulikult tegeldakse interklubides ainult välismaalastega. NSV Liidu ülikoolid hoolitsevad oma kontaktide eest MRÜ-ga ise. Küllap vist ka tüütuseni hästi...

Peamisteks internatsionaalse kasvatuse vahenditeks on loengud, vestlused, kohtumised, solidaarsus- ja protestimiitingud.

Koos ÜTÜ-ga organiseeritakse rahvusvahelisi üliõpilaste teaduslikke konverentse

Parimate ja kuulsamate traditsioonidega on Keemia- ja Füüsikateaduskond oma Mendelejevi ning Archimedese päevadega. Viimastest lubati tingimata ka meid osa võtma kutsuda.

Ülikooli komsomolikomitee sekretär (praegu on selleks Õigusteaduskonna õppejõud V. Kvitkin) kuulub nõuandva häälega rektoraati ning on ühtlasi täieõiguslik ÜTÜ Nõukogu liige, teaduskondade sekretärid vastavalt kuuluvad dekanaati ja teaduskonna ÜTÜ nõukogusse.

Meile anti kaasa ülikooli komitee 1969. a. tööplaan, sellest võib palju huvitavat leida.

B. PODGORNAJA

ELKNÜ KK VI pleenumilt

Kolmapäeval andsid Tallinnas aru komsomoli Tallinna Linna Keskrajooni komitee ja Rakvere rajoonikomitee tööst noorsoo ideelis-poliitilisel kasvatamisel ELKNÜ eelmise, 14. kongressi otsuste valgusel nende komiteede esimesed sekretärid Hillar Sikk ja Boris Gorbunov. Faktirohketest ettekannetest ja sõnavõttudest annab ülevaate «Noorte Hääl», siinkohal tooksin välja sel, le, mis pleenumil räägitust puudutab v a h e t u l t meie tegevust.

Ettekandjad ei käsitlenud kuigi pikalt kõrgema kooli komsomolielu. H. Sikk nentis üliõpilaste osa kasvu Keskrajooni komsomoliorganisatsioonis ning märkis olulisemate puudustena soovitavast madalamat edasijõudmist ja kaunis suurel hulgal tudengites ilmnevat huvi puudust oma eriala vastu. B. Gorbunov kurtis, et kõrgematest koolidest tuleb spetsialiste, kes ei oma küllaldaselt organiseerimis- ja ühiskondliku töö kogemusi ning ei tunne ka huvi sellise tegevuse vastu (sama kriitikat on tulnud muide kuulda ka varem ja mitmete rajoonide komsomolitöötajatelt).

Sõnavõtjaist ütles meie linnakomitee I sekretär Milvi Reinfelt häid sõnu TRÜ praktikantide-pedagoogide kohta, kes on linna koolides korraldanud kõrgetasemelisi poliitilisi üritusi. Samal ajal leidis mitu sõnavõtjat puudujääke lektorite ettevalmistamises, kellest poliitharidussüsteem praegu suurt puudust tunneb (otse meie aadressil kriitikat ei tehtud, negatiivselt märgiti teisi kõrgemaid koole). Narva esindaja heitis EÜE-le ette passiivsust sidemete loomisel GRES-i ehitusel töötava internatsionaalse malevaga.

Sisuliselt käsitles komsomoli ideelis-poliitilist tööd oma huvitavas, asjalikult kriitilises lõppsõnas Keskkomitee I sekretär Aare Purga. Ta näeb seda tööd muutumas plaanipärasemaks, perspektiivikamaks. Maailmavaate kujunemisel vajab inimene teatud teoreetilisi teadmisi + sobivat ideoloogilist keskkonda, kus teadmised saaksid muutuda veendumusteks, praktilise elu juhisteks; see toimub praktilise tegevuse protsessis, mille ideoloogiline suunamine olekski komsomoli ülesanne. Siit tuleneb sotsiaalse aktiivsuse probleem. Sellele terminile on antud palju tähendusi, neid saab olla aga vaid üks — see selgub, kui küsime: sotsiaalne aktiivsus mille nimel?

Võeti vastu ka ürituste plaan, kus on kirjas abinõud EKP Keskkomitee hiljutise komsomolitööd arutanud pleenumi otsuste täitmiseks. Lõpuks andis Keskkomitee büroo liige L. Puksa aru eelmisel pleenumil tehtud märkuste ja ettepanekute realiseerimisest. Meie poolt tõstetud probleemi kohta kõrgemate koolide lõpetanute kasutamisest rahvamajanduses ja sellega seoses nende t ö ö l e s u u n a m i s e s t ja e l u - o l u s t i k u l i s t e s t t i n g i m u s t e s t ütles ta, et Keskkomitees on sellega ka juba tegelema hakatud.

PAUL KENKMANN

Petroskois

● Petroskoi ülikooli isetegevusfestivalilt.

30-aastane, seitse teaduskonda, umbes 6000 üliõpilast — need olid andmed, mis meile meelde tulid, kui seisime 24. märtsi pärastlõunal Petroskoi O. V. Kuusineni nim. Riikliku Ülikooli peahoone ees. Nüüd teame Karjalast ja Petroskoi ülikoolist juba palju rohkem. Sellest, mida huvitavat me seal nägime ja kuulsime, kirjutaksingi.

Vaatamata sellele, et üliõpilastel oli tööd ja tegemist rohkesti, leiti aega ka meie jaoks.

Meil õnnestus osa võtta Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilaste klubiõhtust. Nimetatud klubi töötab juba kolm aastat. Peetakse maha vaidlusõhtuid kaasaja probleemidest, keele, kirjanduse ja noorsoo küsimustest. Meile räägiti, et need õhtud ei taha kuidagi lõppeda, sest sõnavõtjaid on alati palju.

Me viibisime ka isetegevuskonkursi lõppkontserdil. Korraldajaks oli sel korral Füüsika-Matemaatikateaduskond. Kes meie üliõpilastest on pidanud trügima «Rajaca» kontserdile, see suudab kujutleda ka sealset tormijooksu.

Pärast kontserti võisime julgesti öelda, et asi oli tõesti seda väärt, olgugi, et selle läbi kannatasid nii ukse- kui aknaklaasid ja ka tudengid ise. Meeldiv oli see, et igale konkursi kontserdile on sissepääs korraldajate kavandatud kutsetega, kusjuures kutsete kujundust hindab žürii.

Üllatuse valmistas meile saali fuajees ülespandud abstraktse kunsti näitus. See kuulub ka konkursi programmi.

Palju huvipakkuvat saime kuulda Üliõpilaste Ehitusmaleva kohta. Üldiselt sarnaneb see meie EÜE-ga. Erinevus seisneb selles, et ehitusmaleva rühmad moodustatakse teaduskondade printsiibil. Ei toimu ehitusmaleva gruppide vahetamist rahvademokraatiamaadega. Meie ehitusmaleva üht rühma kutsuti tulevaks aastaks Karjalasse.

Tegime tutvust turismiklubi «Sampoga». Klubi haarab endaga kaasa ka keskkooli õpilasi. Valmistatakse ette turismiinstruktoreid. Selle tööga kindlustatakse oma klubile tugev ja asjast huvitatud järelkasv. Klubi «Sampo» organiseerib Petroskois ka rahvamatku.

Igal suvel korraldab klubi 26-päevase turismilaagri, millest alati kutsutakse osa võtma paljusid matkagruppe ka teiste liiduvabariikide ülikoolidest. Sellel suvel paluti laagrisse ka meie üliõpilasi-matkajaid.

Et Petroskoi asub keset ilusat loodust ja kohalikud inimesed on haruldaselt külalislahked, siis soovitame kõigile matkahuvilistele — näidake aktiivsust!

H. VETEVOOG

Sõprusfestivalist Harkovis

räägib Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Ilme Estra:

Festival toimus 2.—21. aprillini. See oli pühendatud V. I. Lenini sünni-aastapäevale. Teemaks oligi «Lenin ja komsomol».

Komsomolitöötajate seminari peamiseks arutlusobjektiks oli leninliku arvestuse läbiviimine. Paljudes ülikoolides on programm peensusteni välja töötatud. Näiteks Harkovi Pedagoogilises Instituudis avatakse I kursusel leninliku arvestuse raamat igale üliõpilasele ja lõpetatakse viimasel kursusel. Igaühelt nõutakse mingi konkreetse kohustuse täitmist ning ühiskonnateadlasteklassikute tööde head tundmist. Et seda kõike jõuda, tahetakse tunniplaanis õppeainete mahtu mõne tunni võrra nädalas vähendada. Leningradi ning Lvovi ülikoolis taotletakse, et juba II kursusel saaks igast kommunistlikust noorest propagandist. Kaasani ülikooli esindaja kahtles, kas see kõik ei muutu tühjaks formaalsuseks, kas üliõpilased ei võta seda kui liigset kohustust. Tekkis vaidlus. Väideti, et tudengid on küllalt arukad mõistma sellise ürituse vajalikkust ning et võidakse ju valida kitsam uurimisteema vastavalt huvile.

Kui seminaril läks jutt ametiühingu- ning komsomoliorganisatsiooni tegevusühtsusele, tekkis palju lahkarvamusi. Leningradi RÜ esindaja arvas, et nendel on asi väga hästi korraldatud: kõik plaanid tehakse koos ja viiakse ka ühiselt täide. Nii tuleb ühe teoga kaks «linnukest» — üks komsomolite, teine ametiühingule. Sellise poliitikaga ei olnud teised rahul. Õigeks peeti siiski, et kummalgi organisatsioonil oleks erinev kompetents ja ülesanded. Kuid millised need olema peaksid, kuidas tööd jaotada, seda ei jõutudki enam arutada — aeg sai läbi.

Lisaks teaduslikule konverentsile ja seminarile olid väga osavõturohked spordivõistlused ning üliõpilasansamblite esinemised. TRÜ-d esindas rahvakunstiansambel ning naisvõimlemisgrupp, kelle esinemised võeti väga soojalt vastu. Populaarseteks said ka Leningradi «kapustnikud» ning Užgorodi «Juventus». Esimesed tänu originaalsetele naljadele, teised modernsele muusikale.

Harkovi Ülikooli Interklubi tööst. Suheldakse välismaalastega, nii nendega, kes Harkovis õpivad kui ka nendega, kes seda linna külastavad. Eriti sõbralikes suhetes olakse Poznani ja Halle ülikoolidega. Võetakse vastastikku osa igast tähtsamast sündmusest, rääkimata ehitusgruppide, isetegevusansamblite ning komsomolidelegatsioonide vahetamisest.

Kõik delegaadid, kellega pikemalt jõudsin juttu ajada, tundsid suurt huvi meie ülikooli ning tema traditsioonide vastu. Paljudel oli isegi üsna idealiseeritud ettekujutus meist ja meie elust.

Üles kirjutas E. LIIVE

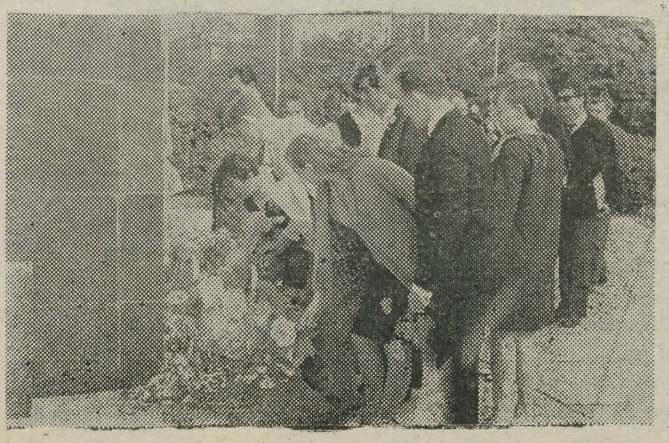

● Lillede panemine Lenini ausambale.

Kirevas Karpaatias

10. ja 11. mail korraldas Užgorodi RÜ festivali «Leninlik rahvaste sõprus».

Meid oli kokku 57, 16 erinevast kõrgemast koolist. Olid esindajad alles lumisest Novosibirskist ja suvisest Tbilisist, Odessast, Karjalast ja Samarkandist; Tomskist ja Saraatovist, Kiievist ja Tšebokšarõst, Kaliningradist ja Donetskist, Voronežist ja Tšerkassist.

Kaks toredat päeva nende puhke- ja spordilaagris «Skolka», taolises nagu meie Kääriku, aga ümberringi palju kõrgemad mäed ja laagris veerohke Uži jõgi oma kauni rippsillaga.

Selle kahe päevaga õnnestus näha rohelist, vaikset linna, ülikooli õppekorpuste, laboratooriumide ja botaanikaaiaga, kauneid mägesid paljude mineraalveeallikate ja sanatooriumidega.

Aga kõige tähtsam oli muidugi seminar interklubide esindajatele. Et mul õnnestus seminarist osa võtta tööpresiidiumi sekretärina, siis katsun anda siin mõningaid andmeid ülikoolide kohta, kes olid seminaril esindatud.

T š e b o k š a r õ RÜ on alles noor, alles 2-aastane, aga juba oma väikese üliõpilaslinnakesega. Ülikoolis on kaheksa teaduskonda. Neist on suuremad Arsti-, Ajaloo-Keele, Elektroonika- ja Tööstusteaduskond. Aktiivselt tegutseb neil üliõpilasklubi draama- ja estraadiringiga, kooride ja miniatuuriteatriga.

S a m a r k a n d i RÜ asutati 1934. a. Üldse on linnas kuus kõrgemat kooli, aga ülikooli 10 teaduskonnas õpib kolmteist tuhat tudengit. Ülikoolis töötab kuussada õppejõudu. Igas teaduskonnas on vene- ja usbekikeelsed grupid.

Interklubi töösse on haaratud kõik teaduskonnad. Klubi juhatavad õppejõud.

T š e r k a s s i P e d a g o o g i l i s e s I n s t i t u u d i s on alles noor interklubi, aga neil on tihedad sidemed sotsialismimaade (Saksamaa, Poola, Bulgaaria) tudengitega ja naabervabariikide kõrgemate koolidega.

T b i l i s i RÜ-s et ole interklubi. On aga üliõpilasklubi presidendi ja viitsepresidendiga. Klubis on kaks põhilist sektorit: 1) esteetilise kasvatuse ja 2) rahvusvaheliste suhete ja rahvusvahelise olukorra sektor. Klubi kutsub endale sageli väliskülalisi Saksamaalt, Tšehhoslovakkiast, Rumeeniast, Poolast. Klubi initsiatiivil loodi neli aastat tagasi ülikoolis kunstiteaduskond. Teaduskond töötab ühiskondlikel alustel, parimate õppejõududega konservatooriumist ja teaduste akadeemiast. Teaduskond töötab pärast lõunat. Tudengid saavad siin teise eriala muusika, kujutava kunsti, kino-, foto- ja telereporterite ja -režissööridena. Üliõpilaste osavõtt selle teaduskonna tööst on väga elav.

O d e s s a P o l ü t e h n i l i s e s I n s t i t u u d i s õpib väga palju välismaalasi. On interosakond, kes tegeleb gruppide vahetamisega välismaa kõrgemate koolidega ja internatsionaalse kasvatustööga tudengite seas. Sama osakond suhtleb ka ehitusmalevaga.

N o v o s i b i r s k i RÜ omab tihedaid sidemeid kaheteistkümne uurimisinstituudiga. Ülikooli kasvandike seast on võrsunud ainuüksi kaks tuhat teaduste kandidaati.

Interklubi loodi ülikoolis neli aastat tagasi. Praegu töötab klubis 2 sektorit:

1. Kapitalistlike maade (Ameerika Ühendriigid, Inglismaa, Jaapan) sektor,

2. Sotsialistlike maade (Bulgaaria, Saksa, Tšehhoslovakkia, Poola, Jugoslaavia) sektor.

Linnas ja ülikoolis on sageli väliskülalisi. Nende vastuvõtjad on üliõpilased-güidid (läbi teinäd güdide kursused).

22. aprillist kuni 1. maini on neil traditsiooniline sõprusnädal paljude väliskülaliste osavõtul.

Kõigi ühiseks sooviks oli, et loodaks üleliiduline organ, kes suunaks interklubide tööd.

Seminar kutsus üles kõiki kõrgemaid koole läbi viima solidaarsuse ja protestikampaaniaid Paraguai patriootide toetamiseks.

Miks ei võiks interklubi aktivistid uuesti kokku saada Tartus?

T. TAMMERAID

Dotsent Julius Madissoni mälestuseks

10. juunil viis surm järsku meie keskelt Tartu Riikliku Ülikooli vanima ja erudeerituima ajaloolase — dots. Julius Madissoni. Jäid lõpetamata teaduslikud uurimused, kirjutuslauale virna uudisteosed, katkesid juurdleva vaimu mõtted ja kustusid kavatsused. Üliõpilased, kes olid kogunenud eksamieelseks konsultatsiooniks, pidid vastu võtma oma auväärse õppejõu surmateate. Meie, kes me valmistusime homme pöörduma oma kolleegi ja õpetaja poole mõnes küsimuses nõu ja abi saamiseks, võime vaid leinas langetada pea ja nagu kokkuvõtvalt meenutada.

Julius Madisson sündis 23. aug. 1898. a. Valgamaal. Olles astunud 1917. a. Tartu Ülikooli, lõpetas ta selle 1925. a. filosoofiamagistrina (ümber atesteeritud ajalookandidaadiks). Juba 1919. a. oli ta paralleelselt õpingutega ülikoolis asunud ajalooõpetaja ametisse, kuuludes seega nende väheste meeste hulka, kes 50 aastat oma elust on olnud pedagoog.

Töö ülikoolis algas Julius Madissonil 1940. a., kui ta kutsuti kohakaasluse alusel lugema ajaloo õpetamise metoodikat. 1944. a. sai end pidevalt täiendanud teadusemehest TRÜ üldajaloo kateedri dotsent, kellena ta töötas surmani. Rasketel sõjajärgsetel aastatel 1945—1951 oli ta ühtlasi selle kateedri juhataja.

25 õppeaasta vältel viisid Julius Madissoni loengud noori tudengeid keskaja ajaloo salapärasesse ja põnevasse maailma, mille hämaraid sajandeid tegi lähedaseks mõnus jutustus mõne lustaka loo või vaimuka kiillausega. Vanematel kursustel oli aga alati suureks elamuseks tema loetud originaalne erikursus üldajaloo historiograafiast, mis tõi kuulajate ette ajalooteaduse kõige keerukamad probleemid ning andis nagu uue pilgu tänapäeva teaduse mõistmiseks. On raske harjuda mõttega, et lõppeval õppeaastal rääkis Julius Madisson viimast korda ja et juba eeloleval suvel jäävad vabariigi ajalooõpetajad ilma oodatud loengutest kõige uuemate uudiste kohta keskaja ajaloos.

Hindamatu on dots. Julius Madissoni osa noorte ajaloolaste juhendajana. Kes jõuaks kokku arvata neid proseminari-, eriseminari-, kursuse- ja diplomitöid, mis valmisid 25 aasta jooksul tema juhendamisel! Tema käe alt on läbi käinud enamik ENSV Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudi perest ning meie ajalookateedrite noorem generatsioon. Mõned tema diplomandidest ja aspirantidest on juba ajaloodoktorid, tema viimased õpilased jõudsid valmis kirjutada II kursuse kursusetööd. Tema tunde kestnud konsultatsioonid, põhjalikud arutelud ja sõbralikud soovitused õpetasid hindama tööd, teadust ja ausust.

Teadusliku uurimistöö põhisuunaks oli Julius Madissonil historiograafia. Pikemat aega töötas ta monograafia kallal Tartu Ülikooli tähtsusest Vene ajalooteaduse arengus. On kahju, et sellest jõudis ilmuda vaid esimene osa («Noor Kutorga»). Pingsa pedagoogilise töö kõrval jõudis Julius Madisson kirjutada rea teaduslikke artikleid, koostada ja toimetada allikpublikatsioone ja õpikuid, avaldada seni ainukese ajaloo oskussõnastiku, aga pooleli jäi uus oskussõnastik, ilmumata tema toimetatud suur allikpublikatsioon «Vabade rootsi talupoegade antifeodaalne võitlus Eestis XVIII—XIX saj.», ellu viimata paljud kavatsused.

Surm jättis pooleli ka Julius Madissoni töö «Skandinaavia kogumiku» toimetuse, TRÜ metoodilise nõukogu eriseminaride sektsiooni ja rahvakontrolli kaastöögrupi liikmena. Tema abist jäid ilma Tartu ajaloo- ja Elva koduloomuuseumid.

Dots. Julius Madissoni näol kaotas ajaloo-osakond väga ereda ja huvitava isiksuse. Kustus mälu, kuhu oli aastakümnete jooksul talletatud teadmisi, mis oma mahult olid entsüklopeedilised, kuid sisult süstemaatilisemad ja uut mõtet regenereerivad. Kõigile kolleegidele ja arvukatele õpilastele jääb ta kogu eluks südamesse suure teadlase ja töömehena, ei unune ta mõnus huumor, lihtsus, ausus ja abivalmidus ning ääretu tagasihoidlikkus enda suhtes.

TRÜ ajaloo-osakond.

Kummuli kuu all

R. Valing

(algus «TRÜ» nr. 19)

Oli pühapäev ja Tbilisi Ülikoolis polnud muidugi kedagi. Ainult peahoone trepil istus valvur, kelle seletuse järgi saime teada, kuhupoole sõita, et jõuda üliõpilaslinnakesse.

Linnake võtab enda alla suure maa-ala, kuhu mahuvad peale ülikooli veel teiste kõrgemate koolide ning keskeriõppeasutuste ühiselamud ja spordiplatsid.

Esimene tunne, mis vahetult pärast Jerevani tekkis, oli suurlinnatunne. Tbilisi on olnud ju pikka aega terve Kaukaasia pealinnaks. Tooni annavad möödunud sajandi lõpul ja käesoleva algul ehitatud rikaste kaupmeeste ja vürstide majad. Neid tahetakse osaliselt lammutada, et teha ruumi liiklusele — grusiinlane armastab avarust ja lagedat. (Kõrvalepõikena: see joon ilmnes ka ühiselamu tubades. Nimelt oleme meie harjunud oma raamatuid nähtavale panema — et oleks, mida vaadata ja teinekord teistel kadestadagi. Ja seintel on ikka ühtteist kaunistavat. Gruusia tudengi toas on seevastu seinad paljad. Põhiinventari hulka kuulub suur kapp, mis mahutab terve tema elamise — riided, raamatud, toidunõud.)

Sõitsime köisraudteega. 287 m meist allpool oli Tbilisi. Linn, mida kiitis B. Shaw ja mis on teeninud isegi nimetuse «Väike Pariis».

Gruusia vägevusest ja langusest, kuninganna Tamaarast ja Šota Rustavelist saime sel õhtul kuulda.

Tbilisi Ülikooli ÜTÜ nõukogu esimehel oli arvel iga hetk, sest esmaspäeval lõpetas oma tööd konverents (mille lõppistungist osa võtsime ja kuhu olid kutsutud ka meie üliõpilased), kuid külalislahkuse ja viisakuse eeskujuna sai ta aega ka meiega keskustella. Konverentsi organiseerimine oli väga kõrgel järjel — külalislahkus ja kostitamine on Kaukaasia rahvastele iseloomulik.

Käisime ära Panteonis — kuulsate riigimeeste ja luuletajate matmispaigas, sõitsime läbi vana Tbilisi, endise kaupmeeste linnaosa, kus nüüd elatakse vaikselt ja rahulikult; õhtuhämaruses jõudsime me ülikooli juurde.

14-korruseline peahoone kerkis päris linna serval (veel veidi ja algasidki mäed). Näitasime ette oma tudengipiletid, sest ülikooli nagu muidki avalikke asutusi, valvatakse suure hoolega. Sõitsime liftiga üles. Muidugi on õppejõududele ja üliõpilastele eraldi liftid. Ajakohased auditooriumid ja õpperuumid olid mõnusad, palju klaasi ja muidugi avarust koridorides ja jalutusruumides, ustel gruusiakeelsed kirjad ja igal korrusel vältimatu valvur — üliõpilastel on kohustuseks valvata teatud arv tunde peahoonet. Praegu toimub õppetöö kahes hoones korraga — ajapikku tuuakse enamik kateedreid uude hoonesse üle.

Järgmisel päeval pakuti ohtralt gruusiapärast. Šašlõkki ja gruusia seljankat (viimane pole hoopiski mitte supp, vaid tulisel pannil lauale toodav tulipiprane liharoog) saime ühes äärmiselt eksootilises ühiskondliku toitlustamise ettevõttes, mille ainsad naissoost külastajad me paraku olime. (Loomulikult saatjaga, nagu kombed seal eriti rangelt nõuavad). Mis šašlõkki puutub, siis võib eestlasliku kangekaelsusega öelda, et meie saunakultuse juurde kuuluv šašlõk pole sugugi halvem! Eriti auväärsed külalised viiakse ruumi, kus külaline näitab, millist lammast ta mõne aja möödudes hamba all tunda tahab ja tema silmade all lahkub vaene loom siit maailmast.

Tubli annuse Gruusiat saime Kunstimuuseumis, kus oli väljas nii vana mööblit, kirikuriistu, klviraidurite töid kui ka paar saalitäit maale. Viimastest vaimustasid primitivist Niko Pirosmanašvili (1860—1918) tööd gruusia elust — veretasu, loomad, igapäevane töö.

Tbilisi valmistus pühadeks — ehitati stende, tribüüne, tõmmati üles loosungeid. Ja rahvas oli liikvel. Läksid kurdi naised iseloomulikes rahvariietes (Armeenias töötasid nad enamasti majahoidjatena — ei tea, miks) ja tingimata paar hingevaakuvat kana või kukke jalgupidi käes rippumas, tänaval aeti lambaid — nähtavasti pidusöögiks.

Moeküsimustest seda, et nii nagu meil tegid kevadel ilma lillad säärikud, nii toimisid seal sel ajal kaamelikarva kuradinahksed jopid.

Otsi kokku tõmmates jääb rohkem esiplaanile Armeenia. Vist esimese mulje või ka nende viimastel aastatel tekkinud meeldivate sõprussidemete tõttu, mille olemasolu me ikka igal pool tundsime.

Enn Kangur

Meie juurest lahkus jäädavalt kursusekaaslane, kellega olime kolme aasta jooksul jaganud tudengielu rõõme ja muresid, koos kuulanud loenguid, koos püüdnud aru saada lõpmatuse, aja ja ruumi mõistetest.

Ta teadis, milline oht temaga alati kaasa käis, kuid ta ei kurtnud kunagi. Ta elas ja töötas, tegemata endale järeleandmisi, kuni nüri paratamatus lõpetas kõik.

Nüüd me tunneme, mida tähendab see ütlemine, et aeg voolab peatamatult ja ainult ühes suunas, tunneme, mida tähendab lõpmatus, mida tähendab paratamatus. Me kuulame küll loenguid nagu varem, aga kunagi ei saa meil olema tema naeratust, tema heatahtlikku huumorit.

Jäänud on valusad torked tema lemmikluuletusi lugedes, temale meeldinud muusikat kuulates, tema tabavaid ütlusi meenutades. Kuid jäänud on ka tema head mõtted ja unistused, mida me ei unusta oma edasiste õpingute ja tööde juures.

Füüsikaosakonna III kursus

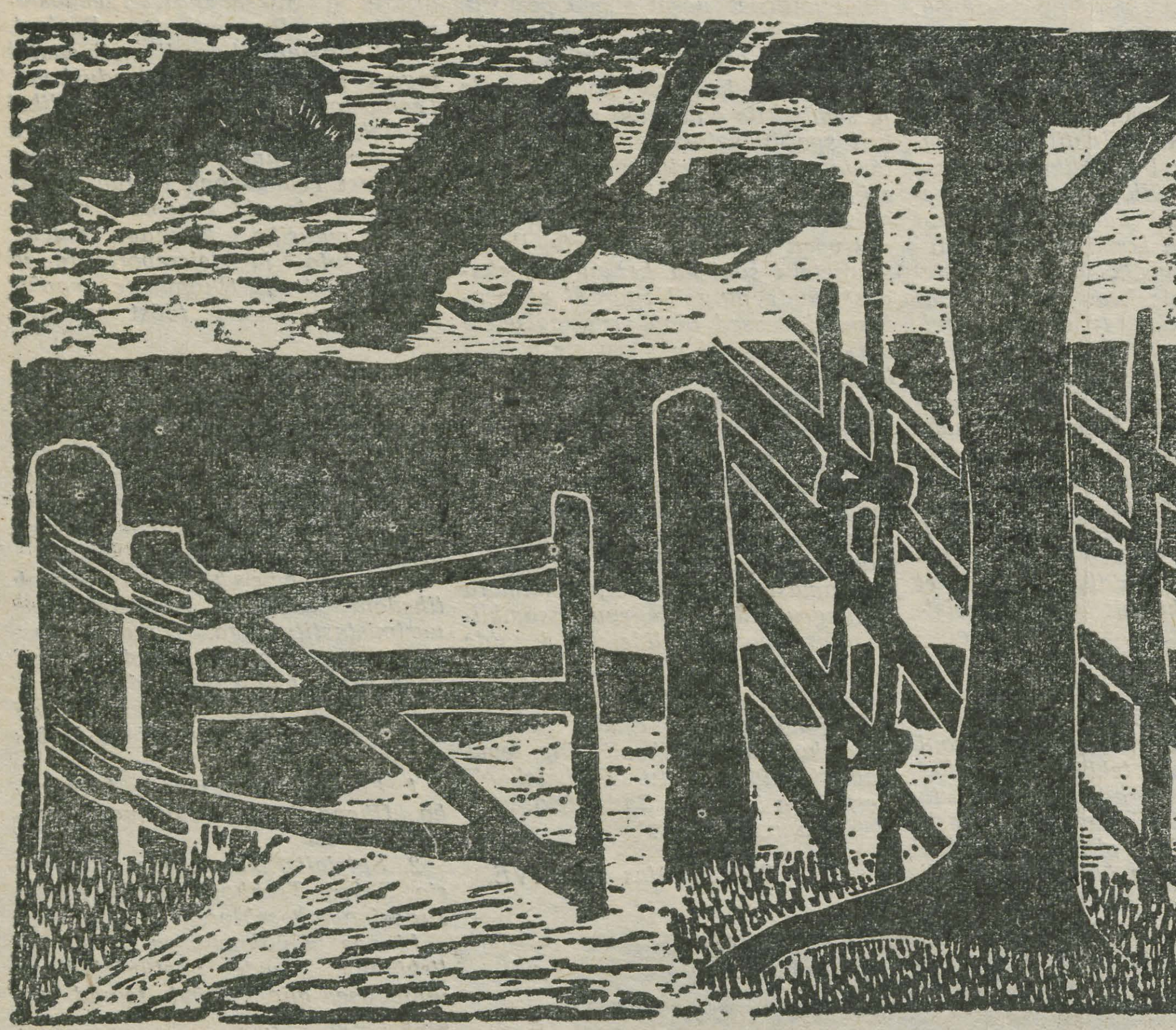

● Karjatee. Linoollõige. HELMA ORUMAA (def. I)

aasta-näitus kunsti-kabinetis

Neljapäeval, 12. juunil, avati TRÜ kunstikabinetis (Ülikooli tn. 16) üliõpilastööde näitus. Välja on pandud õlimaale, akvarelle, graafilisi töid; tarbekunsti aladest keraamikat, metallehteid jm.

Näitus on avatud iga päev kella 11—18. Suletakse 22. juunil.

Esperantistide laager

II üleliiduline noorte esperantistide telklaager toimub 5.—18. augustini Karpaatides, XI Balti liiduvabariikide telklaager on 10.—16. augustini Viljandis.

Informatsioonibülletääne ja avalduslehti saab Esperanto Klubidest: Tallinn, Viru tn. 3, kolmapäeviti kella 19—21; Tartu, Hariduse tn. 2, teisipäeviti 19—21 (hoovi kaudu).

Ärgu teid kohutagu vähene keeleoskus, peale esperanto on teil ju veel teised keeled suus.

Suvetööde staap:

Rühmad on komplekteeritud. Rühmade nimekirjad on tutvumiseks välja pandud peahoone teadetetahvlile.

Alates järgmisest nädalast staabi informatsioonitund igal esmaspäeval kl. 17—18 ja igal neljapäeval kl. 14—15.

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19 III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3624. MB 05228.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 21 (778) Reedel, 20. juunil 1969 XXIII aastakäik

● HELDUR KARRO FOTOD.

Juubelipeojärgset juttu R. Ritsinguga

Milline oli konkurss laulupeole pääsemiseks?

Eelproovil oli kaks vooru. Eriti meeskooride osas olid mõlemad voorud väga heal tasemel. Segakooridel oli tugev just II voor. Esikohal olid vaieldamatult Tartu koorid igas kooriliigis, nende laul ei vajanud enam parandamist, mujal tuli sageli veel hääligi õpetada.

II voor oli ka naiskooridel parem, võib-olla ka sellepärast, et seekord olid laulud kergemad.

Kuidas valmistati ette võistulaulmist-mängimist?

Algul taheti võistulaulmisest osavõtt teha kohustuslikuks igale kontsertkoorile. Aga seda ei olnud vaja, sest soovijaid oli isegi ootamatult rohkearvuliselt: ligi 100 kollektiivi andis end võistlustele kirja, s. o. umbes 12% osavõtnud kollektiivide üldarvust.

Tartus toimus ju ainult võistluse üks osa (poiste-, meeskooridele ja puhkpilliorkestritele). Ülejäänud kollektiividele (laste-, nais-, segakooridele jt.) toimub võistlus 24. juunil Tallinnas.

I vooru väljalangevus oli väga väike, see näitab võistluse kõrget taset.

Kuidas teie kui üks üldjuhte ja dirigente jäite rahule eelnevalt ilmunud repertuaaritrükistega?

Trükised olid kõigile ühised, seetõttu erinevusi ei olnud. Küll aga ilmusid nad hilinemisega. Lõplik kava kinnitamine toimus ju ka alles 1969. a. algul.

Kooride informeerimine ja sidepidamine polnud mõnel puhul küllalt kiire. Seetõttu suurenes kohati töö maht, õpiti laule, mis tegelikult kavast välja jäeti.

Mida Te arvate juubelilaulupeo (ja üldse laulupeo) repertuaarist?

Seekordne repertuaar oli valitud üsna suure põhjalikkusega ja suure sõelumise tulemusena. Põhimõtteks oli tõsta olulisele kohale ajalooline külg (1.—16. laulupeoni) ja alles seejärel anda kaasaegset koorilaulu (näit. segakooridele E. Tambergi «Isamaale»). Teistel kooridel peaaegu uut polnudki. Siin peitub üldse uue koorilaulu probleem. Ei leita sobivat materjali, sest laulutehnilised raskused takistavad. Uued laulud on mõeldavad eelkõige professionaalsetele lauljateansamblitele, mitte aga massikooridele.

Ometi on uut vaja pakkuda. Laulud ju kuluvad, ja keegi ei tea, kuidas selle vastu võidelda. Omamoodi paradoks — jäävad laulud hiljaks, ei jõuta ära õppida, antakse vara kätte, kuluvad enne kontsertidel (televiisor, raadio jne.) ära.

Siis ongi nii, et rahvas ei kuula huviga — laulud on juba liiga tuttavad.

Kuidas toimub laulupeo laulude valik? Kui laialt laulu enne proovitakse?

Viga praegu selles ongi, et sageli otsustatakse üksiku professionaalse koori põhjal laul kavva võtta. Ometi pole see õige.

Laul tuleb võimalikult laialdaselt enne läbi proovida. Mitmed head laulud on üldkooridele lihtsalt vastuvõetamatud. Laul ei tohi olla tehniliselt liiga detailne, vaid jämedamates joontes, mitte liiga keeruka rütmiga. See ei tähenda kunstimeisterlikkuse vähendamist, vaid massilaulu spetsiifika arvestamist.

Lätte laul «Rõõmule» pole asjata laulupidude raudvara. Seda annab tõlgendada ka lihtsamates, jämedamates joontes, erinevalt kontserdisaali laulust. Mida suurem koor, seda väiksem on ju kuulekus.

Tulevikus peaks laialdasemaks läbiproovimiseks aasta ringi vihikutena välja laskma seeria laulupeolaule igale kooriliigile. Siiani on seda iga laulupeo lõppedes ainult tõotatud.

Milline oli seekord kontakt kuulajatega?

Meid jälgiti päris huviga ja publik püsis kohal. Kontakti loomiseks on oluline lähedus esinejaile. Liiga kaugelt sööb akustika laulu ära, jätab külmaks kuulaja. Ilmeid, žeste ja lauljaid peab võimalikult lähedalt nägema, et täit kontakti saavutada.

Seekord oligi publik lavale lähemale toodud — see oli õige tegu.

Rohkem tuleks kasutada esiteks muusikalisi efekte. Väga suure menuga läheb alati Tormise «Meestelaul» — sellelaadilisi lihtsaid võtteid (kõnekeelseid hüüatusi, üminaid jne.) peaks rohkem ära kasutama.

Teiseks tuleks ära kasutada olemasolevat lauljate massi lavaliseks liikumiseks. See pakub alati publikule suurt huvi.

Viimasel laulupeol Tallinnas tehti katset lauljate tulekut-minekut organiseerida kunstipäraselt — ja sellele aplodeeriti nagu laululegi.

Vilniuses üliõpilaslaulupeol olid moodustatud lippuritega lauljate seas erinevad kujundid. Selliste efektidega ei tohi muidugi liiale minna.

Laulupidu ei tohi mitte muuta karnevaliks, s. o. segapudruks kõikvõimalikest kunstiliikidest. Ometi kasutatakse meil tehnilisi võtteid veel liialt tagasihoidlikult.

Kas tehtud plaanide ja möödunud peo vahel oli lahkuminekuid?

Muusikameeste unistuseks oli avada laulupeo ajal «Vanemuise» uus kontserdisaal. Unistuseks ta jäigi, kuigi palju teha enam polnudki ja praegu töö seal ju lausa seisab.

Valmis ei valatud ka laululava kaart, seetõttu laul muidugi hajus.

Mis jääb teile (ja linnale) meenutama möödunud juubelipidu?

Minule endale (ja igale osavõtnud inimesele) jäävad muidugi isiklikud muljed, kingitud ja ostetud esemed.

Linnale ei jäänud küll kahjuks midagi visuaalset-materiaalset peetud suurpeost. Loosungid jms. võeti juba maha.

Oleks pidanud mõtlema näit. metallpannoole — üldlaulupeo märgile, mis oleks jäänudki igaveseks peomälestuseks.

Ära oleks pidanud tähistama ka Tartus toimunud laulupidude paigad. Rahvas ju peaaegu ei mäletagi neid. II laulupidu toimus näit. Tiigi tn. pargis tiigi ääres; IV laulupidu oli Kirjameeste Seltsi maja juures ülejõe mäenõlvakul (praegusest Puiestee tn. klubist allpool) jne.

Kirja pani S. KIIN

Kas on võimalik lahendust leida?

TRÜ rahvakontrolligruppide valimised on lõppenud. Kaheksas teaduskonnas ning Teaduslikus Raamatukogus ja administratiivmajandusosakonnas valiti rahvakontrolli gruppide koosseisu kokku 74 töötajat, teenistujat ja õppejõudu. Seega on meil kümme rahvakontrolligruppi allasutustes + üleülikooliline grupp. Äsjavalitud rahvakontrolligrupid jäävad tegutsema kaheks aastaks ja saavad seega hakata tööle juba suurema perspektiiviga. Esimeseks ülesandeks on nähtavasti enne tööplaanide koostamist veel kord põhjalikult tutvuda uue põhimäärusega ning selle põhiseisukohtadest lähtudes koostada tööplaanid.

Üleülikooliline rahvakontrolligrupp valitakse uuesti sügisel, samuti kaheks aastaks. Et rahvakontrolli kaastöögruppide tööd loetakse uue põhimääruse järgi väga olulise tähtsusega ühiskondlikuks tööks, siis gruppidesse valitud isikutele oleks ülekohtune mingeid muid ühiskondlikke ülesandeid veel juurde anda, ka on neil õigus lasta end vabastada olemasolevaist ülesannetest, kui nad seda taotlevad.

Äsjavalitud rahvakontrolligruppide uutesse tööplaanidesse tuleb ilmtingimata võtta sisse küsimused, mis on seotud tööaja ratsionaalse kasutamise küsimustega, töö organiseerimist puudutavate küsimustega ja tööjõu õige kasutamise küsimustega, seda esmajoones allasutuse piirides. Lähtuda tuleb muidugi põhiseisukohast, et ülikool on esmajoones õppe- ja teaduslik asutus, (kes peab andma riigile kõrgelt kvalifitseeritud kaadrit. Rahvakontrolligruppide peamiseks ülesandeks on nende kitsaskohtade ja ebakõlade avastamine, mis otseselt või kaudselt takistab seda põhiülesannet meie oludes optimaalselt realiseerimist. Alljärgnevalt anname lähikese ülevaate sellest, mida TRÜ rahvakontrolligrupp ja mõnede teaduskondade postid (nüüdsest peale grupid) on teinud.

TRÜ rahvakontrolligrupi teadusliku töö sektor kontrollis teadusliku aparatuuri kasutamist ning hooldamist reas probleemlaboratooriumides. Kontrollimistulemuste alusel võib öelda, et kõige kompaktsemalt ja ajakohasemalt on organiseeritud biofüüsika problematoorium. Laboratoorium on võimeline hooldama kõiki tema valduses olevaid aparatuure ja seadmeid iseseisvalt, sõltumata kuigi suurel määral üli-kooli teistest allasutustest. Ta on suuteline juurutama uusi, tänapäevaseid meetodeid ning realiseerima küllaltki komplitseeritud tehnilist lahendust nõudvaid ideid. Põhiline osa muretsetud aparatuurist on pidevas kasutuses. Vananenud ja mahakandmisele kuuluvat aparatuuri ei leidu. Laboratooriumi ruumid on remonditud, korras, kuid kimbutab ruumikitsikus (problematooriumide krooniline puudus).

Teise laboratooriumina tutvuti TRÜ Arstiteaduskonna Meditsiini Kesklaboratooriumi biokeemia sektoriga. See sektor evib küllaltki hinnalist aparatuuri, eriti oma n.-ö. ultratsentrifuugide «pargi» tõttu (mis pole täielikult sektori bilansis, kuid on tema hoolduses). Aparatuuri kasutatakse intensiivselt ning töötatakse mitmes vahetuses. Hämmastav on aga asjaolu, et biokeemia kateedri teadusliku töö tegemiseks kasutatavast laboratooriumist on küllaltki suur ala eraldatud masinakirjatööde tegemiseks! Meie tingimustes tuleb seda lugeda küll liigseks luksuseks. Laboratooriumil ei ole vananenud ja mittekasutatavat aparatuuri.

Tutvuti lähemalt teadusliku aparatuuri olukorraga TRÜ Meditsiini Kesklaboratooriumi teistes sektorites, mis asuvad laiali Arstiteaduskonna mitmetes allasutustes. Aparatuuri efektiivset kasutamist takistab äärmine ruumikitsikus, näit. patofüsioloogia sektoris Burdenko tänaval asuv hoone pole sobiv aparatuuri säilitamiseks ahjukütte tõttu (temperatuuri kõikumised), ka kahjustab mitmeid kalleid seadmeid ahjuküttest tingitud tolm ja tahm. Kontrollimisel selgus, et problematooriumil on kasutamiskõlbmatut ja vananenud aparatuuri. Aparatuuri remondiga raskusi ei esinevat — imelik on ainult asjaolu, et nii suure hulga keeruliste aparaatide hooldamise ja remondi jaoks on problematooriumil ainult 1,5 insenertehnilist üksust! Pealegi pole aparatuur koondatud ju territoriaalselt ühte kohta. Aparatuuri pidevat tehnilist järelvalvet ei saa sel juhul kuidagi ette kujutada.

Viimasena kontrolliti TRÜ elektrokeemia problematooriumi. Võrreldes eelmistega on see problematoorium suhteliselt väikene nii oma üldise maksumuse kui ka inimkoosseisu poolest. Olemasolev aparatuuur on täiel määral kasutusel ja nagu mujalgi, on suureks takistuseks ruumikitsikus. Mittekasutatavat aparatuuri praktiliselt ei esine. Probleemiks on aga suure hulga elektroonikaseadmete töökorras hoidmine, selleks oleks oleks hädasti vaja eraldi inseneri. Ka uute, uurimistöödeks vajalike aparaatide konstrueerimine ja ehitamine on seotud raskustega, sest tööde läbiviimine eksperimentaaltöökoja baasil on äärmiselt aeganõudev protseduur ja sageli pole üldse võimalik. On selge, et keemiaosakonnale terviklikult ja selle osakonna problematooriumide operatiivseks teenindamiseks on hädavajalik tugevdada osakonna töökoda. Ei olnud õige samm keemiaosakonna poolt tellitud ajakohase metallitöötlemispingi äraandmine eksperimentaaltöökojale. Keemiaosakond sellega küll midagi ei võitnud.

Kokkuvõttes võib kontrollimise alusel öelda, et põhiküsimusteks on olemasoleva tehnika maksimaalselt efektiivse kasutamise organiseerimine ning selle tehnika oskuslik hooldamine ja remont. Kui need probleemid on problematooriumide ja muude laboratooriumide seisukohast vajalikult lahendatud, siis alles õigustavad end aparatuuri investeeritud summad.

TRÜ Kehakultuuriteaduskonna rahvakontrolli post kontrollis TRÜ suusabaasi tööd, töötingimusi ja varustust. Kontrollgrupp koostas terve ülesannete loetelu, millised vajavad kohest lahendamist. Küsimustik on teatavaks tehtud vastavatele instantsidele, praegusel rahvakontrolli grupil jääb ainult üle õigeaegselt kontrollida, kuidas neid probleeme lahendatakse.

Põhjaliku kontrolli viis läbi ka TRÜ Teadusliku Raamatukogu rahvakontrolligrupp. Põhiküsimuseks oli raamatukogu fondide olukord raamatute hügieeni ja ohutustehnika seisukohalt. Pärast avariiolukorra likvideerimist on mitmed küsimused, mis avariiolukorra ajal ei tundunud nii tähtsatena, uuesti päevakorda tõusnud. Toome raamatukogude kütterežiim ei rahulda. Nii õhutemperatuur kui ka õhuniiskus on liiga kõikuvad. Oleks vajalik teise keskküttekatla käikulaskmine (11. 04. 1969. a. ta veel ei funktsioneerinud). Sõbra tänava filiaalis puudub igasugune küte, ka valgustuspunktid on seal armatuurideta ja hoopiski puuduvad ventilatsiooniseadmed. Vana hädaline selles osas on õpperaamatukogu. Vaatamata korduvatele nõudmistele pole seal seda küsimust suudetud lahendada. Raamatute desinfitseerimisruumides on rida tõmbekappe korda seadmata! Toome kogu desinfitseerimisruum on korda seadmata.

Seega näitavad kontrolli tulemused selgesti, et raamatute hügieeni seisukohalt üks põhitingimusi — ventilatsioon — on paljudes kohtades korrastamata! Mis siin siis veel filosofeerida raamatute hügieenist. Ka desinfitseerimisruuumidega pole jõutud niikaugele kui vaja

(Järg 3. lk.)

Koos oli parteiaktiiv

11. juunil k. a. toimus TRÜ parteiaktiiv noorsoo kommunistliku kasvatuse küsimustes. EKP Keskkomitee XII pleenumi otsustest esines ettekandega ja vastas küsimustele EKP Keskkomitee teine sekretär A. Vader. Ta informeeris aktiivi ka EKP Keskkomitee ja ENSV Ministrite Nõukogu otsusest ülikooli materiaal-tehnilise baasi väljaarendamise kohta. EKP TRÜ Komitee poolt kavandatud kommunistliku kasvatuse plaani põhiprintsiipe tutvustas ülikooli parteikomitee sekretär V. Ruus. Sõna võtsid sm-d Loone, Türi, Endre, Sildmäe, Uibokand, Peep, Makarov, Palm, Blumfeldt, Saar, Titma.

EKP TRÜ organisatsiooni aktiiv otsustas:

1. Kiita heaks EKP Keskkomitee XII pleenumi otsus ja võtta see täitmisele.

2. Kiita heaks EKP TRÜ Komitee noorsoo kommunistliku kasvatamise ja komsomoli parteilise juhtimise tugevdamise plaani põhiprintsiibid.

3. Kiita heaks EKP Keskkomitee ja ENSV Ministrite Nõukogu otsus (30. maist 1969. a.) TRÜ materiaaltehnilise baasi väliaarendamise kohta. Teha EKP TRÜ Komitee perspektiivide sektorile ülesandeks otsuse laialdane tutvustamine ning kaasabi osutamine selle kiiremaks elluviimiseks.

TRÜ parteiorganisatsiooni parteiaktiiv saatis tervitustelegrammi rahvusvahelisele kommunistlike ja töölisparteide Moskva nõupidamisele.

Kümme aastat arsti-diplomiga

Hiljuti kohtusid Tartus TRÜ Arstiteaduskonna eesti õppekeelega raviosakonna 1959. a. lõpetanud. Võimaluse Tartusse sõita olid leidnud üle 70 endise kursusekaaslase.

Koosviibimise ajal tuli koosolijatel täita ka väike ankeet, mille vastused võivad huvi pakkuda teistelegi Arstiteaduskonna lõpetanutele ja näidata perspektiive nendele, kellel diplomite kättesaamine seisab veel ees.

Ankeedi täitis 70 kokkutulnut. Võib arvata, et saadud vastused kajastavad ka puudunute käekäiku.

Selgus, et pärast kümne tööaasta möödumist töötab esimesel töökohal 28%, teisel 43%, kolmandal 19%, neljandal-viiendal 10% lõpetanutest. Suunamiskomisjoni poolt määratud töökohal töötas kõigist suunatutest senini 26%. 6—7 aastat püsis esialgsel töökohal 11%, 4—5 aastat 17%, ettenähtud 3 aastat 14%. Seega suunamiskomisjoni poolt antud ülesande täitsid täielikult 68% lõpetanutest. Määratud töökohale ei asunud mitmesugustel põhjustel 8%, kuni üks aasta viibis määratud kohal 8% ja kuni 2 aastat 16% kokkutulnuist.

Enamik arste oli truuks jäänud ülikooli ajal valitud erialale. Seda oli üks kord vahetanud 12%, kaks korda 4%. Erialade järgi olid kokkutulekul ülekaalus terapeudid — 20%. Ligikaudu niisama palju oli pediaatreid ja kirurge — 17 ja 16%. Günekoloogidena töötas 12%, neuroloogidena, röntgenoloogidena-radioloogidena, ftisiaatritena ja teaduslike töötajatena teoreetilistel aladel võrdselt 6%.

Haiglates peaarstidena või osakonnajuhatajatena töötas 10 inimest (14%), õppejõududena ülikoolis 7 (10%). Meditsiinikandidaadi teadusliku kraadi oli kokkutulnuist saavutanud 6 (9%), kokku on kandidaate 1959. a. lennust tulnud seni 10.

Nelja kokkutulnut oli autasustatud rinnamärgiga «Tervishoiu eesrindlane», kahte medalitega ja audoonori märgiga jällegi kahte. Viie inimese tööd oli ära märgitud «paksukaaneliste» aukirjadega. Rahvasaadikuks oli möödunud aastate vältel valitud 13 inimest (19%), rahvakohtu kaasistujateks 6 (9%).

Peaaegu pooled olid viibinud täiendus- või spetsialiseerumiskursustel, ordinatuuris või aspirantuuris väljaspool Eesti NSV piire — kokku 31 inimest (45%). Välismaal oli tööaastate vältel käinud 19 inimest (28%).

Möödunud kümne aasta jooksul oli enamik asunud elama Tallinnasse (37%) või Tartusse (25%). Pärnus elas 11%, Kohtla-Järvel 6%, Haapsalu ja Viljandi rajoonides mõlemas 5%, vabariigi ülejäänud linnades ja rajoonides üksikud koosviibimisest osavõtnud. Vabariigi saartele on elama ja tööle jäänud vaid üks inimene, kes nähtavasti töökoormuse tõttu ei saanud osa võtta kokkutulekust. Väljaspool vabariigi piire

(järg lk. 3)

(Algus 2. lk.)

Miks? On loomulik, et hoones, kus on gaasiseadmed ja kus neid on ümber ehitatud, peab enne hoone ekspluatatsiooni andmist olema vastava komisjoni poolt tehtud gaasiseadmete kontroll. Vanemuise tänava raamatuhoidlas seda vähemalt 11. 04. 1969 veel tehtud ei olnud!

TRÜ rahvakontrolligrupp uuris ka Vanemuise tänava õppehoone ja ühiskonnateaduste maja auditooriumide kasutamiskoormust. Kontrolli tulemusena selgus, et hooneid kasutatakse maksimaalselt, isegi laupäeviti. Vaatlusi teostati mitme kuu lõikes kevadsemestri vältel. Mingisuguseid reservide võimalusi ei avastatud.

TRÜ rahvakontrolligrupi büroo koosolekul arutati ka ehitus- ja remonttöödega seoses olevaid küsimusi ning grupile saabunud signaale. Eriti esitatakse pretensioone keemiahoone elektriseadmete ümberehitusega seotud tööde tempo kohta. On täiesti mõistatuseks, miks need tööd jällegi pooleli jäeti, Vastavate instantside käest võib kuulda igasuguseid põhjendusi (erajutuajamistena) — mis on aga tegelikult tööde lõpmatu venimise põhjuseks, see on seni teadjamate meeste teada. Kuidas vaatab aga praegusele olukorrale keemiahoone teise korruse koridoris TRÜ ohutustehnika insener? Ei maksa nähtavasti loota, et olukord selles koridoris paraneks vastuvõtueksamite ajaks ning ka sellel aastal demonstreerib TRÜ suurele hulgale äsja keskkooli lõpetanutele meil selles õppehoones valitsevat elu-olustikulist kultuuri! Hakkame ehk varsti sellisega ise ka harjuma ja mõtleme, et nii see peabki olema. Räpasust, korralagedust ja lohakust tuleks aga siiski natuke nagu traditsioonikohaselt häbeneda! Halb on lugu ka vana anatoomikumiga. Katust pole saadud veel ära remontida.

Histoloogia kateedri seinad ja laed on läbi vettinud. Samasugune katuseprobleem on ka farmaatsiahoones. Miks pole võimalik ülikooli tsentraalsete õppehoonete katuseid remontida? Ja seda juba aastaid. Milles on lahendus? Kes seda lahendust peavad otsima,, kas üldse on võimalik lahendust leida või tuleb lihtsalt saatusele alla anda?. Halb on ventilatsioon suures lugemissaalis. See mõjub sadade üliõpilaste mentaliteedile, kes seda iga päev näevad ja kes viie-kuue aasta jooksul nende puudustega harjuvad? Miks me arvame, et noorele inimesele ümbrus, kus ta õpib, ei avalda kasvatuslikku mõju? Kuidas on see kooskõlas selle teesiga, et inimest tuleb õpetada mitte ainult jutuga, vaid ka eeskujuga?

T. ILOMETS,
TRÜ rahvakontrolligrupi esimees

III türkoloogia-alasel konverentsil Leningradis

2.—4. juunini s. a. toimus NSVL TA Idainstituudi Leningradi osakonna initsiatiivil 3. üleliiduline türkoloogia-alane teaduslik konverents, mis seekord oli pühendatud vene türkoloogi ja mongolisti Platon Mihhailovitš Melioranski sajandale sünnipäevale.

Konverentsi plenaaristungil anti pädev ülevaade tunnustatud teadlase isikust ja mitmepalgelisest elutööst. Teda iseloomustati kodumaise türkoloogia nimeka edasiarendajana (akadeemik N. A. Kononov), eepose «Edigei» uurijana (akad. V. M. Žirmunski), kasahhi keele grammatikuna (S. K. Kenesbajev), türgi rahvasvaste kirjalike mälestiste publitseerijana ning uurijana (A. M. Štšerbak), keeleteadlasena ja mongolistina (E. R. Tenišev ja D. A. Aleksejev) ning türkismide uurijana vene keeles (A. I. Popov).

Sektsioone oli kaks: filoloogiline ja ajalooline. Esimeses käsitleti türgi rahvaste kirjalike mälestiste ning folkloori uurimise probleeme. Teises vaadeldi türgi rahvaste varakeskaegset ajalugu.

Platon Mihhailovitš Melioranski sündis Peterburis 18. nov. 1868. a. akadeemilises perekonnas. Emapoolne vanaisa Aleksandr Stepanovitš Žirjajev oli olnud aastail 1839—1846 Tartu gümnaasiumi vene keele ja kirjanduse vanemõpetajaks ning aastail 1846—1956 Tartu Ülikooli kriminaalõiguse professoriks. A-l 1887 astus P. M. Melioranski Peterburi ülikooli idateaduskonda türgi keeli õppima prof. V. V. Radlovi juures. Esmalt tegeles ta altai keelega. Siis aga huvitus ta kasahhi keelest ning avaldas kirjutisi tema kohta. A-l 1889 siirdus tolleaegsesse Orenburgi kubermangu Turgai kraisse uurima kasahhi keelt ja folkloori. A-l 1893 viibis Londonis, Viinis ja Pariisis, kus eriti tutvus käsikirjaliste materjalidega. A-l 1894 sai Peterburi ülikooli eradotsendiks ning järgmisel aastal korraliseks professoriks. Teaduslikult suunitluselt oli noorgrammatik (H. Pauli mõjutusel). Ajavahemikus 1893—1906 avaldas 42 teadusliikku tööd. Halva tervisliku seisundi ning perekondliku ebakõla tõttu lõpetas 16. mail 1906. a. oma elu enesetapmisega.

P. M. Melioranski põhilised tööd on pühendatud türgi keelte ajaloole ning türgi rahvaste kirjalike mälestiste keele analüüsimisele. Tema uurimusi vanade, keskaegsete ning moodsate türgi keelte grammatika alal iseloomustab historism. Elava kasahhi keele materjalide põhjal valmis teos «Lühike Kasahhi-Kirgiisi keele grammatika» 1. ja 2. (Peterburi 1894—97). Selles eitab ta järsult erinevate kasahhi murrete olemasolu, avastab vokaalharmoonia ning osutub suurepäraseks tõlkijaks. Viimatinimetatu osas väärivad tähelepanu kasahhi muistendid ja laulud koos kommentaaridega kasahhi ja vene keeles. Eelmainitud grammatikast aga huvituti välismaalgi, kus ta tõlgiti prantsuse, itaalia jt. keeltesse.

P. M. Melioranski teadusliku tegevuse teise põhilise haru moodustab vana-türgi rahvaste kirjanduslike mälestiste publitseerimine ja nende keele uurimine. Oli ta ju oma erialaliselt suunitluselt ikkagi lingvist ja keeleuurimine seega tema peaeesmärgiks. Nimetamisväärseid töid antud alal on «Orhovni ja jenissei raidkirjadega hauamonumentidest» (1898). Need ühes kaasaegsete türgi rahvaste suulise rahvaloomingu näidetega annavad tunnistust hoolikusest ning ajalooliste kommentaaride suurest põhjalikkusest.

Seoses eelnevate töölõikudega oli P. M. Melioranski tähelepanu siirdumine ka mongolistikale igati loomulik ja ootuspärane. Ta annab sisukaid kommentaare senitehtule ning esitab arvukalt uusi andmeid kõikide mongoli keelte kohta. Jooksva uurimistöö taustal tõstatab ja mõtte materjalide süstemaatilisest kogumisest türgi ja mongoli keelte suure ajaloolise grammatika tarvis. Nimetatu ülesandeks pidi saama (tema järgi) kõnesolevate keelte evolutsiooni aluste (alias: nende lõime) taastamine ja struktuuri edasise arengu jälgimine.

P. M. Melioranski teadusliku tegevuse neljanda põhiharuna tuleb nentida türgi keeltest pärinevate arvukate laensõnade uurimist vene keeles. Nimetamist väärivaid töid antud harus on «Türgi elemendid «Lugu Igori sõjaretkest» (kaks artiklit, 1902 ja 1905) ning «Eelmongoliaegsed idamaised laenud vana-vene kirjanduses» (1905).

Väärib märkimist, et P. M. Melioranski keelealased tööd pole oma faktilises osas vananenud isegi mitte tänapäeval.

Lõpetuseks ei saa jätta mainimata teadlase huvitatust türgi rahvaste toponüümiast ning onomastikast. Eriti huvitas teda vana-türgi onomastika. P. M. Melioranski kuulus eranditult kõikidesse komisjonidesse ning alakomisjonidesse, kus töötati väljatürgi rahvaste keeltega seotud geograafilise terminoloogia alast transkriptsiooni.

PENT NURMEKUND

Ikka veel mängides

Kes tegi «Tuhkatriinumängu»?

Kas Paul-Erik Rummo või Evald Hermaküla või Adlas või Helviste või Puusepp? Kes?

Mina. Minu jaoks mina.

Lind, kes lendab vastu klaasi. Ikka ja jälle vastu klaasi — hingetuks, oimetuks, puruks, ikka ja uuesti, sest ta ju NÄEB kõike, mis on teisel pool, tema pisikesse linnupeakesse ei mahu ainult, et see, mis vahel on, on klaas. Ainult pool meetrit kõrgemal või madalamal või paremal või pahemal on avatud õhuaken, aga lind ei erista seda klaasist. Kui ta välja pääseb, siis juhuslikult, alati juhuslikult.

Aga meie, kes me pealt vaatame, meil on valus tema pärast, sest meie eristame lahtist akent. Me tahaksime teda aidata, aga selleks peaksime ta kinni püüdma. Seda ta ei lase. Hirm saada kinni püütud, olgu, et ainult hetkeks, ainult aitamiseks, on niisama suur, kui õud klaasi ees.

Halb on mõtelda, et keegi võiks aru saada klaasist, mille vastu inimene end oimetuks peksab.

Tuhkatriinu — see olen mina. Olen seda olnud. Ja uskunud päeva, mil mulle kuldkingad jalga sobivad. Teadmata, ja tahtmata teada, kas ja millega ma seda balli väärinud olen, kuidas ma sinna satun, mis ball see üldse on, mis loss see üldse on... Ainult uskunud balli, ainult uskunud oma printsessi-potentsiaali, vaevumata, taipamata selle heaks peadki puhtaks pesta. Jaa. See olen mina. Olen seda olnud.

Peremees. Mis viga oleks uskuda, et see on keegi teine, et see on koguni eelmine, taltunud, väsimusest pehmeks ja tobedaks tehtud põlvkond. Ei-ei! See olen mina. Mina müstifitseerin Perenaist, sest et ma temast üle olla ei suuda. Mina keeran protesti märgiks tordi tagurpidi. Mina mängin, et masinsüsteem on minu vastu, sest ma keeldun tõdemast, et ma talle üldse korda ei lähe. Kus sellega — inimene peab ju ennast tunnetama. Ja tingimata tegevuses! Ja nii ma tegutsengi — tasapisi, targu, oma meelest vastu, tegelikult mööda, parem varblane peos...

Mul on häbi.

Õekesed, Elu päristütred. ...Kumb on Tuhkatriinu? Mõlemad. Peavad olema olnud. Ainult et nende ball ei viinud neid Printsi käte vahele kuningalossis, nende ball andis neile õiguse joosta kaudu kõiki teisi balle ja miilustada kõikide kuningalosside printsidega neil harvadel (?) kordadel, mil nende juurde TÕDE otsima tullakse...

Haa! Mina, ikka mina, kes muu? Kust ma neid ikka tunnen, kui mitte iseendast? Milline mask näol ka poleks, misvärvi teksti suu ka ei räägiks — eesmärk on masendavalt (või naermaajavalt?) ühemõtteline.

Prints, neetud Prints, kes oled siis Sina, et Sa sunnid mind seda tunnetama, et Sa sunnid mind seda tunnistama?

Kas tõesti ka see on minu osa? Ja milline? Epiteeti sõnale «osa»! On see mu parim — aus, tundlik südametunnistus, mis alati, kõigele vaatamata, end millessegi uputada laskmata ajab TÕE jälgi? ...Või on see halvim, mis mul on — ROLL, mis sunnib mind tegema nägu, nagu otsiksin ma alati, kõigele vaatamata end millessegi uputada laskmata TÕDE?

Kõik, mis mul on — õige epiteedi eest! Sest kui ma ei oska otsustada kahe nii äärmusliku äärmuse vahel, siis pole sel kõigel, mis mul on, niikuinii mingit väärtust.

Kumb Sa oled, Prints? Kumb?

Kuidas ma küll Haldjat hüüdnud ei ole! Sest päevast, kui ma uskuma hakkasin, et ta tulla võib. Mida ma küll teinud pole, et ta tuleks. Hüüan nüüdki, kisendan, anun, kuigi tean, et teda lihtsalt pole. Puudub, ja kõik. Teadmine ei aita, aitab usk. Pealegi saavad tema funktsioonid imelikul moel ikkagi täidetud. Mis sest, et mõnikord liiga hilja.

Perenaine... Kes on siis lõpuks Perenaine? Müstiline, hirmuäratav ja tuttav, vihastav ja naerev ühekorraga, käsitamatu, põiklev vanaeit, kes isegi oma süsteemi ei tunne, kuid kellel on võim kõigi nende «mina'de» üle?

On ta tõesti midagi määratlematut? On ta see, kes vaatab, kuidas ma end vastu klaasi sodiks peksan, leidmata õhuakent?

On ta ELU — kombinatsioon spiraalist, ringist ja sirgetest sohu ja päikesesse? On ta Fortuuna, kes pöörab mu poole oma kondise tagumiku, ükskõik, kuidas ma ka ei rabeleks, et talle näkku vaadata?

Või jällegi — olen see ehk mina — seekord kogu oma täiuses? Tuhkatriinu pluss Peremees pluss Prints pluss õekesed pluss Lossituhkatriinu pluss Regent... ja just see võimatu kombinatsioon teebki mind käsitamatuks, sest üks minu nägu ei mõista teist, keegi ei saa sotti iseendast ja minust tervikuna.

Tuhkatriinumäng. Kui kaua olen ma seda mänginud, TEADES selle tragikoomilist groteskssust, kuid tunnetamata seda. Oskamata oma mängu üle naerda, oskamata õudust tunda.

Mingit valskust siin pole. Kunst sünnib alles inimeses, kes selle vastu võtab. Ükskõik siis, kuidas, või kui mööda tahes. Kunst kuulub rahvale. Mulle.

See on minu mäng.

MERLE KARUSOO

Toimetuse postist

Luua normaalne temperatuur!

Igaüks, kes on töötanud Teadusliku Raamatukogu lugemissaalides, on kindlasti kogenud, et temperatuur on seal üleliia kõrge. Ebasoodne temperatuur ja halb ventilatsioon muudavad töötamise ebamugavaks ja vähendavad töö produktiivsust.

13. juunil näitas termomeeter suures lugemissaalis 26,5° C. Väikeses, jooksva perioodika, lugemissaalis oli märksa kuumem. Kuigi seal termomeeter puudub ja täpset kraadide arvu ei saanud kindlaks teha, võib julgesti väita, et temperatuur oli üle 30° C. Selline kuumus on tingitud kütmisest 13. juunil olid radiaatorid täiesti tulised (väljas oli samal ajal 23° C). Nimetatud päev ei olnud aga mingiks erandiks. Selline olukord püsib juba pikemat aega, isegi külmadel talvepäevadel oli lugemissaalides palav.

On muidugi arusaadav, et niiskuse ja hallituse eemaldamiseks vajavad raamatuhoidlad korralikku kütmist. Kui aga raamatuhoidlate pärast ei saa kütmise intensiivsust vähendada, siis tuleks radiaatorid lugemissaalides (ja arvatavasti ka raamatukogu töötajate tööruumides) reguleerida nii, et temperatuur püsiks ettenähtud piirides. Arvan, et see võiks olla normist isegi pisut kõrgem, aga mitte üle 22° C.

Ülikooli administratsiooni ülesandeks peaks olema normaalsete töötingimuste tagamine nii raamatukogutöötajatele kui ka lugemissaalide külastajatele.

L. KIVISTIK,
arvutusmatemaatika kateedri dotsent

töötab praegu 5 endist kursusekaaslast.

Kokkutulnuist oli 87% abielus, 7% vallalised ja 6% lahutatud. Kahe lapse vanemaid oli 49% ja ühe lapse isasid-emasid 40%. Kolm last perekonnas oli vaid ühel kokkutulnul.

Võistlusspordiga tegeleb veel vaid üks inimene — U. Tarve, kes tänavu oli Eesti male-esivõistlustel esimeste seas. Pühapäevaspordiga ja kehakultuuriga vabal ajal mainis end tegelevat 25 osavõtnut (36%). Võimalik, et see tagasihoidlik arv on tingitud ka ankeeditäitjate tagasihoidlikkusest.

Kuivõrd aeg ja mood on inimesi muutnud, näitas see, et 13 kokkutulekust osavõtnut (19%) ei tundnud ära ühte, 5 kahte ja 6 isegi kolme kuni viit endist kursusekaaslast.

Viimane küsimus ankeedis kõlas järgmiselt: millisest olemata loengust või tegemata praktikumist oled kõige rohkem puudust tundnud ehk äraseletatult — mida pead meile antud stuudiumi suurimaks lüngaks? Sellele küsimusele jäid paljud vastuse võlgu või märkisid, et ei oska konkreetseid puudujääke nimetada. Kõige sagedamini peeti puuduseks vähest praktikat ja sooviti tagantjärele rohkem loenguid tegeliku arsti töövaldkonnast. Ühel või teisel kujul oli sellel arvamusel 19 inimest (28%). Konkreetsemalt tunti puudust teadmistest majanduslikes ja juriidilistes küsimustes, aruandluse ja dokumentatsiooni vormistamises, ajutise ja alalise töövõimetuse ekspertiisi küsimustes, pro- ja postoperatiivse ravi ja põetuse alal, erialase kirjanduse leidmise ja kasutamise alal. Mõningad koosviibinud nentisid kahetsusega, et väga oleks vaja olnud ülikooli vältel kaasa lüüa ühiskondlikus töös, sest hiljem oleks neid kogemusi hädasti tarvis läinud. Praktiliste oskuste kõrval oleksid mitmed osavõtjad soovinud ka põhjalikumaid teadmisi põhiteadustes, eriti matemaatikas ja matemaatiliste meetodite kasutamise alal meditsiinis (5 inimest, 7%), aga ka füsioloogias (eriti kliinilises füsioloogias), meditsiinilises tehnikas ja võõrkeeltes.

Kokkutulek elustas paljusid ühiseid mälestusi ülikoolipäevilt ja süstis rõõmsat tuju ning tegutsemisindu järgnevateks tööaastateks — kuni järgmise kokkutulekuni viie aasta pärast.

MATT MÄGI

Ametiühingukomitees

on veel tuusikuid III kvartaliks. Astuge läbi!

Suvetööde staap teatab

Üliõpilased, kes suveks ehitusmalevasse ei pääsenud ning kes seepärast peavad osa võtma suvetöödest, on kohustatud esitama avalduse järgmise nädala jooksul. Tuletame meelde, et suvetööde staabi informatsioonitund on esmaspäeval kl. 17—18 ning neljapäeval kl. 14—15.

Palume üliõpilastel tulla komsomolikomiteesse.

Meie ajalehe järgmine number ilmub 4. juulil

Kallis Elvi, tunneme kaasa

ISA

kaotuse puhul.

Õigusteaduskonna II kursus

VASTUTAV TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 3742. MB-05257.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

TÄNANE NUMBER ON
SELLE ÕPPEAASTA VIIMANE

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 22 (779) Reedel, 4. juulil 1969 XXIII aastakäik

HÜVASTI ÜLIKOOL!

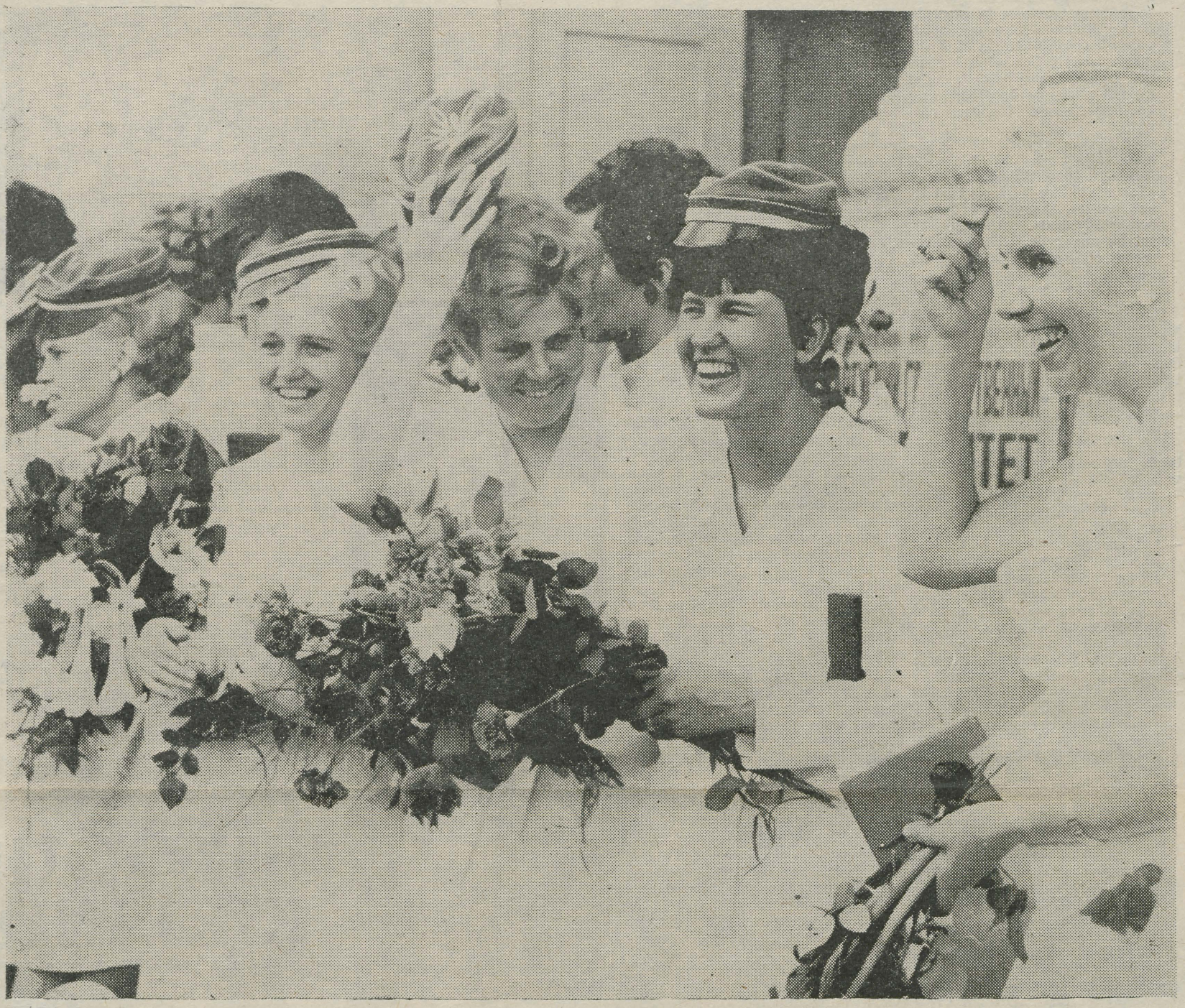

SEISAN PRAEGU LÄVEL. Päris lävel. Ülikooli ees lainetab inimeste meri. Lilled, teklid ja naer segamini. Treppidest tulevad alla lõpetajad. Nagu sulametall, mõtlen ma, mis valgub vormidesse laiali, mis kobrutab, otsib piirjooni.

Jah, oleme praegu sulam, koondame endasse ühekorraga oma vanemate mure ja hoole, oma õppejõudude töö, tarkade raamatute read, pikkade eksamiööde mõtlikkuse ja ärevuse.

Ja praegu ei oskagi aimata, mis meist saab. Vaid aeg näitab, kas meist saab toekas sepis või peotäis odavat vaskraha.

Näe, suvepäike pleegitab plankudel kuulutust, milles pole ridagi meie jaoks — ülikool võtab vastu uusi üliõpilasi.

Ma seisan veel, nagu nõjatun möödunule. Minus on rõõmus väsimus. Aeg ei peatu.

Hüvasti, Tartu! Siia saab tagasi tulla, kuid enam ei tulda siia niisugustena, nagu oleme lahkudes. Hüvasti seepärast!

«Kui sa oled noore mehena elanud Pariisis . . .» kirjutas kunagi noor Hemingway. «Kui sa noored aastad oled elanud Tartus,» tahaksin tema sarnaselt lausuda, «on kõik siin veedetud päevad Pidupäev sinus eneses, seda kannad endaga terve elu.»

NÜÜD ON VAJA MINNA. Kõikidega koos ja elada edasi nii, et mitte kunagi, mitte mingi hinna eest ei vahetaks siit saadud maailma, selle uuendamistaotlust millegi alalhoidliku vastu.

R. PÕDER

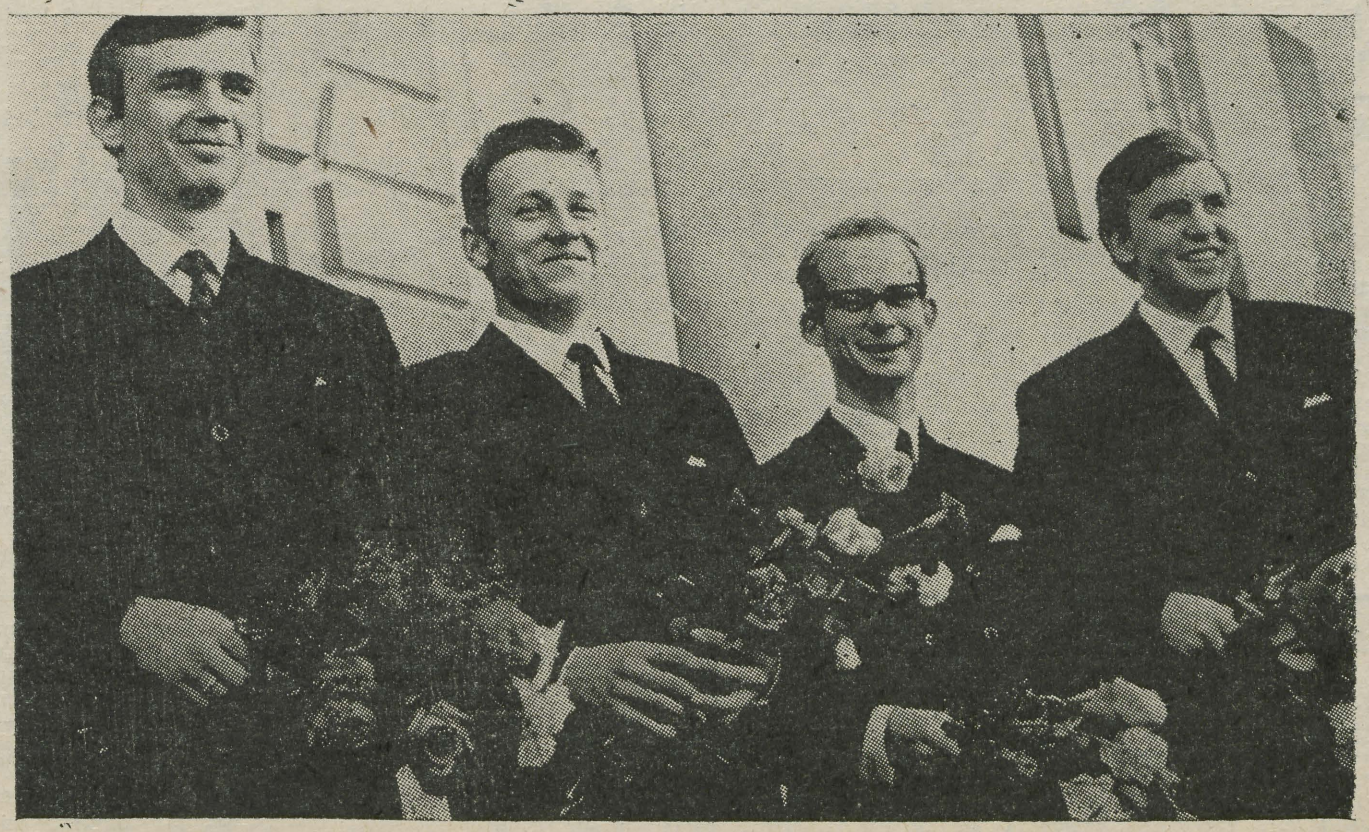

TRÜ väljaehitamine on otsustatud

● EKP KK Ja ENSV MINISTRITE NÕUKOGU MÄÄRUSEST ● ESMAJÄRJEKORRAS FÜÜSIKAKORPUS ● NEED ON KOMSOMOLI LÖÖKEHITUSED!

Pole vist vaja pikemalt seletada, kuivõrd eluline kogu ülikooli kollektiivile on olnud ajakohase materiaaltehnilise baasi probleem. Ruumikitsikus on arenevale ülikoolile olnud kõikide viimaste aastate jooksul üks põhilisi takistusi, mis on hakanud tõsiselt pärssima õppetööd ning kaasaegse suure teaduse arengut.

30. mail k. a. võeti EKP Keskkomitee ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt vastu määrus «Tartu Riikliku Ülikooli materiaaltehnilise baasi arendamise perspektiividest». Alljärgnevalt tutvustame selle tähtsa dokumendi olulisemaid lõike oma lugejaile.

* * *

Otsuses peetakse vajalikuks ülikooli plaanipärast väljaarendamist, kusjuures on silmas peetud niihästi õppe- ja teadusliku töö vajadusi, tarvilikke ruume kultuuriliste ürituste jaoks, kui ka õppejõudude ja üliõpilaste elutingimuste parandamist.

Vajaliku baasi loomisel lähtutakse järgmistest arenguperspektiividest:

— 1980. a. on TRÜ-s statsionaarsete üliõpilaste ja aspirantide arv 5300;
— kui praegu on õppe- ja teadusliku töö tegemiseks kasutada pinda 22,8 tuhat m², siis arenguperspektiive silmas pidades on vaja ehitada vastavaid hooneid juurde põrandapinnaga 48,5 tuhat m².

Ajaliselt on ülikooli uute hoonete ehitamine kavandatud järgmiselt:

— ajavahemikus 1970—1980 tuleb ehitamisele FÜÜSIKAKORPUS (esmajärjekorras), ARSTITEADUSKONNA hoonetekompleks, MATEMAATIKAKORPUS, TEADUSLIK RAAMATUKOGU, SPORDIKOMPLEKS, KLUBI-SÖÖKLA ja ÜHISELAMU (11 tuhat m²).

Seejuures on ette nähtud alustada füüsikakorpuse ehitamist 1970. a. ja teadusliku raamatukogu ehitamist 1972. a. Ühe 540 kohaga ühiselamu ehitamist alustatakse juba tänavu.

Püstitatavate hoonete asukohtadeks on ette nähtud: füüsika-, keemia- ja matemaatikakorpusele — maa-ala Pargi-Tähe-Lille-Kalevi tn. vahelisel alal; teaduslikule raamatukogule — Akadeemia-Vanemuise-Tiigi-Struve tn. vahelisel krundil; Arstiteaduskonna hoonete asukohaks on Maarjamõisa rajoon, spordikompleks peab kerkima Staadioni tn. rajoonis.

Määruses on ette nähtud füüsikakorpuse projektidokumentatsiooni valmimine k. a. tööde mahuga 1970. a. 400 tuhande rubla väärtuses. Teadusliku raamatukogu ehitustööde mahuks 1972. a. on planeeritud 800 000 rbl. Veel käesoleval aastal tuleb kindlaks määrata klubi-söökla ehituskoht, neil päevil peaks valmima Pargi-Tähe-Lille-Kalevi tänava vahelise ala hoonestusskeem.

Vastuvõetud otsuses on ette nähtud ka ülikooli väljaehitamise finantseerimise ning vajalike ehitusvõimsuste tagamine. Viimase, kindlasti kõige valusama küsimuse lahendamiseks on vabariigi Ehitusministeeriumile tehtud kohustuseks käesoleva aasta jooksul esitada Ministrite Nõukogule ettepanek Tartu Ehitustrusti organisatsioonilise struktuuri parandamiseks. 1971. a. tuleb määruse kohaselt Tartus luua elamuehituskombinaat tootmisvõimsusega 70 000 m² elamispinda aastas.

Lõpuks on meil enestel võimalus ammuoodatud ehitustel kaasa lüüa, sest määruses kiidetakse heaks ELKNÜ KK ja ELKNÜ TRÜ Komitee ettepanek kuulutada ülikooli ehitused vabariigi komsomoli löökehitusteks.

13. juunil avati Klassikalise Muinasteaduse Muuseumis näitus — Tartu Ülikooli XIX sajandi õppejõudude ja kasvandike portreed kujutavas kunstis. Esitatud on 36 portreed paljudelt kunstnikelt nii maalis, skulptuuris kui ka graafikas.

Kolme senise lahtioleku nädala jooksul on külastanud näitust juba 2000 inimest.

* * *

XIX sajandi vältel andis Tartu Ülikool rohkem kui 250 professorit ja akadeemikut. Paljud ülikooli õppejõud ja kasvandikud omandasid maailmakuulsuse ja andsid suure panuse teaduse varasalve. Tuletagem neist seekord meelde kahte, kelle teaduslikud saavutused on üldtuntud, kelle arvamustest maa pärisrahva kohta teame aga vähe.

K. E. Baer, õppis Tartu Ülikoolis 1810—1814. Loodusteadlane.

Meie eelkäijad, meie ajalugu

Baeri autobiograafiast «...Minu isa toetas kõigest südamest talurahva olukorra parandamist seaduslikul teel. Mul on senini meeles talupoegade pidulik koosolek, kus loeti ette keiser Aleksander I nii-nimetatud «Iggaüks», milline piiras pärisorjust ja mille põhjal kehtestati talurahva kohtud.

...Mina kuulun kahtlemata nende hulka, kes kahetsusega tunnistavad, et talurahva vabastamiseks pärisorjusest oli 1804. a. seadus liiga piiratud.»

N. I. Pirogov, õppis Tartu Ülikooli Professorite Instituudis 1828—1836 ja oli professoriks Tartus 1836—1841. Kirurg.

Tema autobiograafiast «Дневник старого врача».

«Kuidas ka poleks hoobelnud baltisakslased 1830-ndail aastail talurahva vabadustega, oli igaühele selge, et asi pole hoopiski korras... Talurahva vaesust ei olnud võimalik varjata... kuigi eestlane ei ole laisk, vaid püüdlik ja kannatlik. Seda võib igaüks näha, kui ta läheb põllule tööd vaatama...»

* * *

Paljud ülikooli õppejõud on jätnud kustumatu jälje ka meie linna ajalukku ja kultuurilukku. Üks neist oli prof. K. Morgenstern.

K. Morgenstern, Tartu Ülikooli professor 1802—1833. Klassikaline filoloog.

Ta oli Toomele pargi rajamise mõtte algataja, tal on suured teened ülikooli raamatukogu ja Klassikalise Muinasteaduse Muuseumi asutamisel. Meil on põhjust teda alati tänutundega meenutada.

«Kreeka kunst on imekaunis. Olgu tänatud Morgenstern. Kaunistagu ilu alati meie elu.»

Sissekanne muuseumi külalisraamatus 15. aug. 1965. a.

Riia RÜ turismigrupp.

Õ. UTTER

INSENER MIHAIL DRJAZGOV

Linnad kasvavad laiuti, ähvardades peita enda alla kogu maa kivise kaljuna, mille teelt hävivad metsad ja niidud.
Püüdes talitseda seda asfaldi ja betooni ekspansiooni, soovitavad arhitektid, et linnu kasvatataks vertikaalsuunas, nõela meenutavate superpilvelõhkujate abil. Nõukogude insener Mihail Drjazgov peab kumbagi suunda äärmuslikuks ja annab õige originaalse lahenduse: linnad tuleb ehitada künkakujuliselt, kus rohelusvööndid korrastatakse terrassidena.

Aatomisajandi Paabeli tornid

Demograafid on välja arvestanud, et maailma elanikkond kasvab 2000. aastaks 6—7,5 miljardini. Kui kasv jätkub samas tempos, on see arv 2050. aastaks 15 miljardit.

22. sajandil oleks siis elanike tihedus kõigil mandrialadel (poolusi arvestamata) üle 300 inimese ruutkilomeetril — see on tihedus, mis on omane praegusele Belgiale ja Hollandile.

Loomulikult pooluste kasutuselevõtmine, kunsttehislike saarte rajamine maailmamere pinnale ja veealuste asustuste loomine meresügavustesse toovad väikesi muutusi nendesse perspektiividesse. Kõigele vaatamata on kogu maakera 510 miljoni ruutkilomeetrilisel pinnal (veepind kaasa arvatud) mõnede arvutuste kohaselt aastal 2300 elanikke enam kui 1 triljon ja asustus niisugune nagu kaasaja suurimais linnades.

Praegused linnad on suuremalt osalt madalad. Paiknedes mandriala pinnal õhukese kihina, hävitavad nad oma teelt metsad ja niidud, vangistavad paljastunud maapinna asfaltkatte ja ehitustega.

Lääne-Saksamaal paiknev Ruhr on tööstusest küllastunud superlinn, selle pindala on 100 km × 30 km, selles on paarkümmend omal ajal iseseisvat väikelinna ühte sulanud.

Donetsi kivisöebassein on samuti muutumas tohutuks tööstusmassiiviks, mille pindala on tuhandeid ruutkilomeetreid. USA idarannik Washingtonist Bostonini on omalaadne metall-linn, mille pikkus on 850 km ja elanikkond 35 miljonit.

Pahaloomulise kasvajana hävitavad need metall-linnad peale looduse ka inimesi. Seal, kus on palju tehaseid ja autosid, leidub alati suitsu ja udu mürgist ühendit, mis põhjustab pahaloomulisi kasvajaid. Vähkisurnute arv neis paigus on viimase poole sajandi jooksul kasvanud kümnekordseks, Inglismaal ja Šveitsis isegi neljakümnekordseks.

Seepärast peab aru saama arhitektidest, kes soovitavad kõrghooneid. Pilvelõhkujad võtavad maapinnal niisama vähe ruumi kui madaladki hooned ja ümbritsev loodus võib jääda puutumatuks.

Mõne aasta eest planeeris läänesakslane Robert Gabriel tornlinna, mille kõrgus on 1250 m (356 korrust) ja mis sisaldab 8000 korterit pindalaga à 100 ruutmeetrit. See majaküla, kuhu mahtus 24000 elanikku, oli jagatud 20 ühesuuruseks korteriosaks. Torni läbimõõt oli 60 m. Korruse 24 korterit asetsesid sädemekujuliselt. Mööda seda hiigelsammast liikus kiirlift kolme minutiga (ilma peatusteta). Kui lift peatuks igal korrusel, kestaks üks reis 25 minutit. Seda on küllalt, et inimest panna mõtlema — kas tasub üldse majast välja minna muidu, kui vältimatu vajaduse korral.

Kuulus on projekt, mille 1956. a. valmistas Ameerika tuntud arhitekt Frank Lloyd Wright. Kujutlege 1610 kõrgust raudbetoonnõela, milles on 528 korrust. Selle südameks on terasmast, mis kannab korrustasandeid ja toetab vaieri abil klaasist ja kergest metallist ehitatud seinu. 1,2 miljonile ruutmeetrile mahub 130000 elanikku.

Hiljuti esitas insener U. Frischman veel ühe ülikõrge ehituse projekti — 850-korruseline hiiglane, mis meenutab 3200 m kõrgust obeliski ja mille kõrval isegi Moskva Ostankino televisioonimast näib liliputina. See kõrghoone mahutab 500 000 inimest.

Ameerika pilvelõhkujaid on küll tunnustatud, kuid on hoiatatud ka taaskordamast New Yorgi viga, mida võib pidada katastroofiks, kuigi väärikaks ja kauniks katastroofiks. New Yorgi pilvelõhkujad on ehitatud külg külje kõrvale ja tänavad on muutunud niisamasugusteks kivikuristikeks nagu need olid 19. sajandil.

Üks seitsmest maailmaimest olid need rippuvad aiad, mida Babüloni valitseja Nebukadnetsar laskis ehitada 6. saj. e. m. a. oma lemmiknaisele. Legend on teadmata põhjustel need imeaiad liitnud Assüüria kuningatari Semiramise nimega. Igal juhul on aiad ehitus- ja inseneerikunsti meistritöö. Need asetsesid

järg 3. lk.

ÜLIKOOLISISENE KIRJANDUSLIK KONKURSS

Jälle on kavas välja anda ülikooli kirjanduslik almanahh (asja on algatanud ELKNÜ TRÜ Komitee, väljaande ilmumine on kavandet 1970. a. kevadeks, TÄHISTAMAKS V. I. LENINI 100. SÜNNI-AASTAPÄEVA. Organiseeriv komisjon: M. Lauristin (esimees), K. Põllu, O. Remsujev.

Et sündmus on erakordne — viimane ülikooli almanahh ilmus 10 aastat tagasi, ENSV 20. aastapäevaks — oleks vaja, et kõik kirjandusliku loominguga tegelevad üliõpilased aitaksid kaasa

a) ALMANAHHILE SOBIVA NIME LEIDMISEL;
b) ALMANAHHI KOOSTAMISEL.

Almanahh on mõeldud ülikooli väikese LUULE- ja MINIATUURIANTOLOOGIANA, sest organiseeriv komisjon palub sellest üritusest osa võtma ka kõiki kunagi ülikoolis õppinud vabariigi luuletajaid ja prosaiste.

PRAEGU ÜLIKOOLIS (statsionaarselt või kaugõppes) ÕPPIVATELE NOORTELE AUTORITELE (KA POTENSIAALSETELE) ON PÄÄS ALMANAHHI KAANTE VAHELE KINDLUSTATUD, KUI VÕTATE EDUKALT OSA KONKURSIST, MILLE ELKNÜ TRÜ KOMITEE KÄESOLEVAGA VÄLJA KUULUTAB.

Zürii asub tööle sügisel, valib kõigepealt välja sobivad luuletused või lühiproosapalad (mitte üle 3 lk. masinakirjas) almanahhi tarvis ja määrab seejärel rahalised auhinnad. AUHINNAD ON SUURED:

1 esimene auhind 35 rbl.
1 teine auhind 25 rbl.
1 kolmas auhind 10 rbl.

TÖÖD PALUTAKSE TUUA VÕI SAATA AJALEHE «TRÜ» TOIMETUSSE HILJEMALT 15. OKTOOBRIKS, MÄRKIDES ÜMBRIKULE «KIRJANDUSLIK KONKURSS» ning lisades oma nime ja kursuse.

ORGKOMITEE

Lahingukuulsuse paikades

TRÜ ALMAVÜ organisatsiooni traditsiooniline ekskursioon toimus tänavu Leningradi ümbrusse. Sõidul läbi Kirde-Eesti meenutati viimase sõjaga seotud sündmusi Peipsi ääres (partisanide läbimurre 1944. a. kevadtalvel), sakslaste ühendustee ohustamist Narva maanteel Krivasoo platsdarmilt jne.

Leningradi lähistel huvituti Ropša ja Russko-Võssotskoje kõrgendikest. Seal toimus Leningradi kahe blokaadirõnga purustanud armee ühinemine. Selle ajaloolise sündmuse tähistusena näeb Ropša teederistil kõrgele alusele pandud tanki (nimetatud tank olevat tunginud esimesena asulasse). Ajaloost teatakse Ropšad kohana, kus asus Peeter I loss. Viimases olevat hiljem tapetud Peeter III.

Leningradi ümbruse kõrgemaks kohaks on Varesemägi. Mäe otsast (ca 175 m kõrguselt) avaneb haruldane vaade. Siin oli sakslaste kaugelaskekahuritel suurepärane positsioon Leningradi tulistamiseks. Varesemäe jalamil paiknev Možaiski asula (end. Duderhoff) on seotud esimese lennumasina leiutaja A. F. Možaiskiga (1825—1890). 1. aug. 1882. a. toimus selle lähistel lennuki esimene katselend. Õhulennu pikkus ulatunud 200 meetrini. Mälestussammas kuulsale leidurile seisab teederistil Krasnoje Selos.

Gatšina ja Puškini vaatamisväärsustega tutvumise järel jätkati sõitu Leningradi suunas. Kunagist Leningradi piiramisrõnga kulgu tähistavad Pulkovo, Puškini ja Kolpino vahel betoonpüramiidid kaitsel olnud väeosade nimeplaatidega. Neeva jõe lõunakaldale jääb kuulus «Pjatatšok» (ca 1,5 km pikkune ja

(Järg lk. 4)

Keskkooliõpilaste kirjandusolümpiaad

Tänavuse keskkooliõpilaste kirjandusolümpiaadi **I voor** tõi kokku huvitavat materjali põhiliselt kolmelt erinevalt teemalt:

1) üksikkirjanike kohta materjalid.

Paremad olid

Salme Kala Tallinna 7. Kk — «Heino Väli»

Imbi Saral Pärnu 4. Kk. — «Ilmi Kolla»

Sirje Murumets Tallinna 7. Kk. — «Materjale A. Mälgu kohta»

2) kirjanduslik-koduloolised materjalid

Paremad Puhja Kk., «Koduloolisi killde Puhjast».

Terje Pugonen Pärnu 4. Kk., «Kirjanduslik Pärnu»

Ene Olveti Valga I Keskkool, «Kirjanduslik-kodulooline Valga»

Alatskivi Kk., «Tule, matkaja, Liivi radadele».

3) rahvaluulealastest materjalidest oli **parim töö**

Ester Leibakul Tallinna 7. Kk., autor kogus laste liisulugemise- ja ringmängulaule.

Meie ajalehes esitatud **II vooru** materjalid («A. Kitzbergi abielulahutus», «Tauga salupuu», «Aitümasit otsmen» ja «Iivakivi» on pärit Nuia Keskkoolist.

II voor toimus koolides kirjandina. Teemadering oli selline:

1) rahvuslik ärkamisaeg, selle autorid ja ühiskondlikud üritused;
2) Paul Kuusbergi romaanid;
3) Paul-Eerik Rummo luule.

Parimad tööd olid kirjutatud just viimasel teemal. Omapärane ja lüüriline oli Tallinna 7. Keskkooli õpilase Sirje Murumetsa «Armastuskiri P.-E. Rummole»

Loogilise ja hea luuleanalüüsiga torkas silma Joosep Tammo töö (Pärnu IV Kk.)

III voorus olid Tartusse kutsutud 31 vabariigi keskkoolide parimat kirjanduse tundjat. Meenutame veel kord tulemusi:

1. Arno Oja, Viljandi I Kk., 84,5 p.
2. Sirje Murumets, Tallinna 7. Kk., 76,5 p.
   Ingrid Jõks, Räpina Kk., 75,5 p.
3. Kai Reeman, Tartu 8. Kk., 73 p.
   Tiia Taat, Tartu I Kk., 70,5 p.
   Külli Peel, Orissaare Kk., 69,5 p.
   Lembit Kaarna, Võru I Kk.,

A. Kitzbergi abielulahutus

Mina olen Kitzbergi näinud ja tean ka temast midagi, aga see mees minule ei meeldinud. Tema lahutas ennast oma esimesest naisest. Niisugune asi oli sel ajal ennekuulmatu.

Kitzberg tuli Riiast tagasi ja kutsus oma naise lahutamise asjas kirikuõpetaja juurde (siis toimus lahutamine kiriku kaudu). Naine kiriku juurde ei läinud. Siis läksid Kitzberg ja kirikuõpetaja naise juurde koju. Naine oli voodis ja ütles, et tema on haige. Kirikuõpetaja ei lubanud lahutada, kui naine voodis on, ja tahtnud külast kutsuda mehi, kes naise püsti tõstavad. Siis tõusnud naine ise ja nõnda saigi abielu ära lahutatud.

Rahvas pidas Kitzbergist ikka lugu küll. Me käisime vahetevahel Nuias näitemängu vaatamas. Ma nägin seda ka, kuidas rätsep Tõhk näidendis mängis.

Kui Lopa Märdi talusse välk sisse lõi, olevat Märt öelnud: «Põruta! Mul on teine maja veel!» Siis lõi välk ka teise maja põlema.

Jutustas 6. nov. 1968. a. Märt Kooritsa, 84 a. vana, eluk.: Viljandi raj. Karksi kn. Morna.
Kirjutas üles (lühendatult) Nuia Keskkooli 10. kl. õpilane Tõnis Mets.

Nee taluse, kelle peremehe ollive rohkemb «aitümasit» kogunu, pidive saame enamb teravilja, kartult ja üldse saak oleme suuremb.

See juhtusi jõululaupa õhtu. Mede Laatre-Simmi talun olli küpsetet magusat leiba. Peremiis Kuusik Jaan tahts selle viia vaestel, aga lähemb vaestemaja olli Hallisten.

Aitümasit otsmen

Sis tulli peremehel miilde, et Lätimaal olli viil tõine — Araveste vaestemaja, midä külastedi vähemb ja sis olli sääl ka «aitümade» saamine kergemb.

Sõitsimegi peremehega sinna. Vaestemaja ehen aga seisi juba tõine, üte rikka mõisaroua saan. Ku me sisse astime, näime, et vaestel ollive sellan mõisaroua toodu rõõva. Ka me viisime oma levapätsi sissi, aga nende pääle es vaate kenngi, kuna kik vaese ollive vaimustet mõisaroua toodu rõõvastest ja üldse tema külan olekust.

Me sõitsime tagasi, kuid peremiist paine terve tii mõte, kas vaestel jätkusi tema jäus «aitümasit» või ollive ka kik juba mõisaroual ära anden.

Jutustas 28. okt. Marie Laanemets, sünd. 1898. a., eluk.: Viljandi raj. Abja sovh., Penuja, Nahksepa talu. Kirjutasid üles Nuia Keskkooli 10. kl. õpilased Ants Arro ja Tõnu Lenk.

Tauga Salupuu

Kord käinud Rootsi kuningas sõjateed. See retk tal ei õnnestunud ja kuningas pidi oma sõjaväega põgenema. Põgenemisel peatutud Taugas.

Olles vihane oma ebaõnne üle, võtnud kuningas vankriaisa ja torganud selle maasse. Seejuures ütelnud ta, et kui sellest aisast kasvab puu, teadku kõik, et siis tuleb ta veel kord tagasi. Aga kui ei kasva, siis on see tal viimane kord sellel pinnal viibida.

Praegu on sellel kohal, kuhu kuningas oma aisa torganud, suur ja võimas pärn, kuid Rootsi kuningat ei ole enam keegi Taugas näinud.

Jutustas 5. nov. 1968. a. Anna Vari, 75-aastane. eluk.: Viljandi raj. Karksi kolhoos, Sudiste. Kirjutas üles Nuia Keskkooli 10. kl. õpilane Aino Särev.

Iivakivi

Egal jaaniüül tegevet vanapagane Iivakivi pääl tuld ja lugevet sääl oma raha. Kaugempelt om läbi puude nättu sinist tuld kivil põlemen, aga lähempes minnen om tuli ära kadunu. Ainult kui mõni om jaaniüüsi ära essinu ja Iivakivi manu juhtunu, sis nii om sääl kolme võõrast ärrasmiist nännu, kes om tuld oradega seganu. Essinu inime om vaikne ollu, sis om temal äraminekul tii kätte juhatet ja egaüits ärrasmiis om kühvlitäie süse tulest kas kübares või karmani visanu. Nii söe ei ollu põleten ja ommuku om sii inime lõuden oma kübarest või sis karmanist kühvlitäie kuld-, tõise õbe- ja kolmande vaskraha.

Jutustas 5. nov. 1968. a. Anna Vari, 75-aastane. eluk.: Viljandi raj. Karksi kolhoos, Sudiste. Kirjutas üles Nuia Keskkooli 10. kl. õpilane Aino Särev.

RÕÕM JA MURE
Paul-Eerik Rummo luule poolused

Kirjandus erutab meid niivõrd, temas peegeldub maailm kogu oma reaalsuses- ja irreaalsuses. Selle maailma üks komponente — elu — ei ole kindlasti mitte ainult mingi valkkehade olemise vorm. Ta on midagi enamat, ta on armastus ja vihkamine, rõõm ja mure ja veel palju muudki. See on platvorm, millelt Paul-Eerik Rummo stardib oma luulelaeva. Meid huvitab küsimus, milline on olnud lend sellest lähtepunktist ning millised on tulemused.

Aeg, mil Paul-Eerik Rummo debüteeris, oli vabanemise, kevadtuulte saabumise aeg. Pinged, mis aastaid olid rutjunud inimesi, taandusid. See protsess oli aluseks nende aastate optimistlikule meeleolule, mis kajastub luuletustes «Laul kohmakast kromanjoonlasest», «Santa Maria», «Algused». Viimases kirjutab autor:

meri oli võlu-võluline
Meri
veel on sinised sadamad
silmapiiri taga.

Kuid neis lauludes pole vaid sinised sadamad silmapiiri taga, märkame ka muret maailma pärast: inimeste pärast, kes üksteist ei mõista, ennemini hukka mõistavad, inimeste pärast, kes on loonud endile «omaenese» kindluse, «omaenese» väärikad positsioonid, ja rahu pärast, mis on hädaohus, ja tõe pärast, mida moonutatakse. Selles loominguosas on tunda rõõmu ja muret, nende kahe elu vastaspoolluse vastamisi seadmist, kuid samas tõdemist, et need kaks on lahutamatud, üks tuleneb teisest:

Mõni istub muremäel
murekindad käes
meie jälle suusamäel
labakindad käes

(«Lumelaul»)

Selle tunnetamine süveneb veelgi, viib kahtlustele, vastuoludele, kuni jääb vaid küsimus: milleks see kõik? Oleva maailma sekundaarsuse tunnetamine, tema vastuolude ühtsuse ja lahutamatuse nägemine tekitab valu ja tagasipöördumatuse tunde. Kuid ka siin jääb ruumi lootusele, elu ise näitab väljapääsu:

Siis tuleb kaugelt üks luuraja
tagasi:
tantsima teistele teadet,
et kuskil ta leidis enne-
olematud õied.
(«Jälle, jälle...»)

Põhitooniks jääb aga siiski: mis sellest kõigest küll saab(?), ning kõlama hakkavad «Hamleti laulud»:

Lõikehein, oh sõber, lõikehein.
Ning me kõrval seisab pilvesein.
Luiteil koltub tormivahusõõn.
Meri tõmbus endasse. On mõõn.

Sellisele mõõna tundmusele seab autor vastu mesilastaruna seismise ja Mesiniku ootuse («Ma seisan mesilastaruna»). Meeleolud on endised («Lumelaul»), ainult nüüd juba kõrgemal tasemel, sama jätkub ka hilisemates tsüklites «Lumepimedus ... lumevalgus» ja «Läbi peo mul voolab puu».

Autor näeb rõõme veel vaid väljaspool ennast, maailma pisiseostes, mida tajutakse harva, mis on haprad ja võivad iga hetk puruneda. Enda jaoks on tal vaid üks alternatiiv:

andke aga põhjavett, enne ma ei
lähe,
ahmin nagu uppuja, kuni hääl on
kähe.
(«Joomalaul»)

Selline on võitlus, selline on lend algusega lähtepunktist: rõõm ja mure, hiljem isegi valu. Need kaks Paul-Eerik Rummo tsentraalseost, poolust, pole kunstlikud, abstraktselt sisse toodud, need on orgaaniliselt elust endast välja ja läbi kasvanud, nad pole ka mingid muutumatud suurused, vaid arenevad, kohati tasakaalustatud, kohati tasakaalustamata suurused. See muudabki Paul-Eerik Rummo luule erutavaks ja köitvaks, annab usku elusse, sadamatesse silmapiiri taga, mis sest, et sageli võib-olla eituse kaudu, kuid eks eituse eitamine olegi oleva jaatus.

JOOSEP TAMMO,
Pärnu IV Keskkooli 11a klass

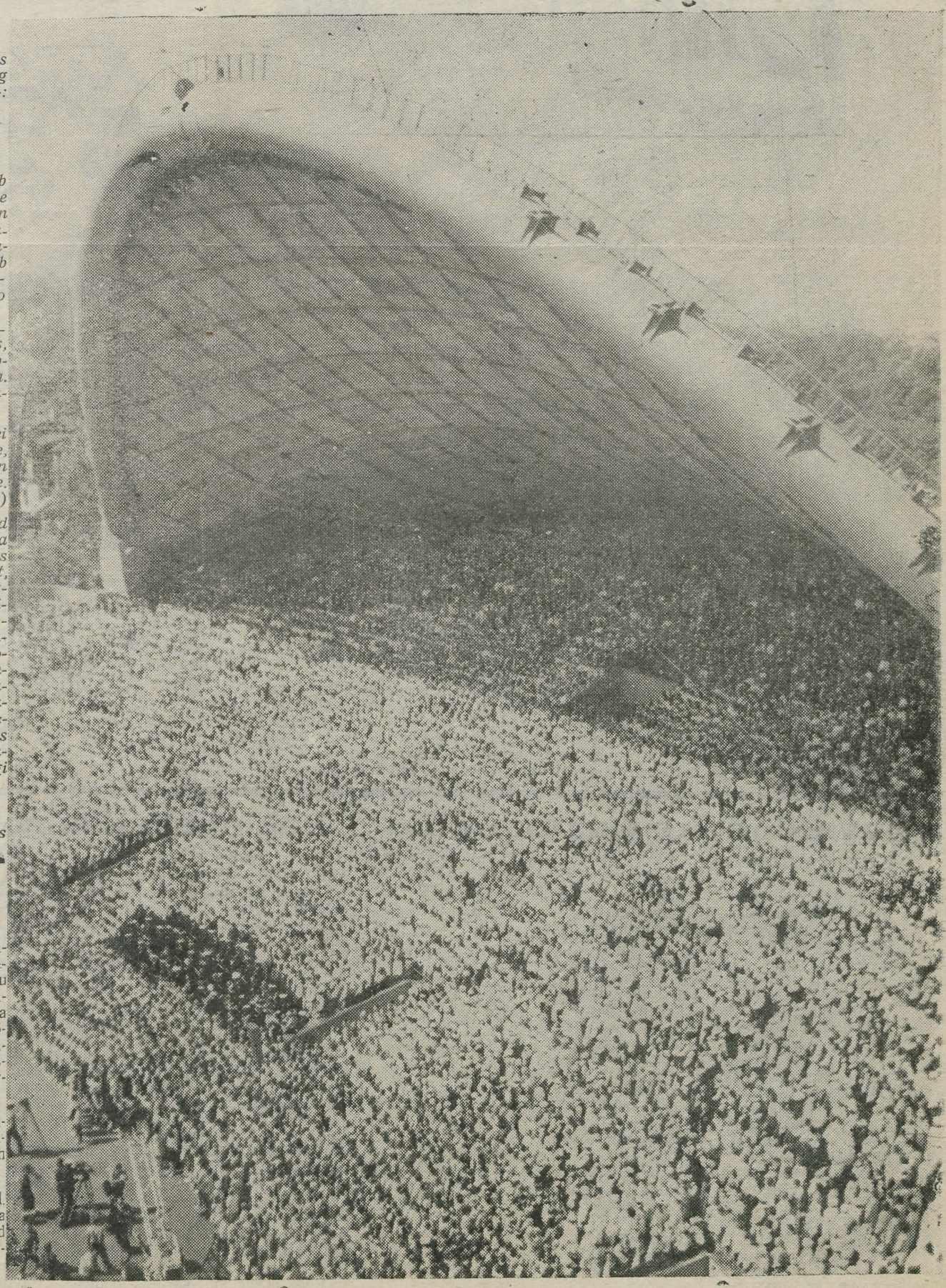

LOE 4. LK.

Aatomiajastu ...

(Algus 2. lk.)

suures neljarõdulises tornis. Iga rõdu telliskivivõlvid olid toestatud massiivsete kõrgete sammastega. Tohututest kiviplaatidest ehitatud terrasse kattis asfaltalusele laotatud kõrkjamatt. Siis tuli kahekordne tellispõhi, mis oli müüritud kipsi abil. Kivid olid kaetud tinalehtedega, et vesi ei pääseks läbi aedade alakorrustesse. Selle mitmekihilise vahekatuse peal oli paks kord viljakat mulda, milles suurimadki puud võisid juurduda.

Rippuvate aedade ehitajad lõid keerulise kastmissüsteemi, mis töötas pumpseadmete abil. Vesi pumbati Eufratist ja tõsteti 200 küünra kõrgusele (Herodotose järgi).

Midagi taolist soovitatakse nüüdki. Loomulikult hoopis kõrgemal tehnilisel tasemel.

Püstitades küngaslinna (kõrgusega ca 1,5 km) võib luua mitmekorruselisi mandreid kunsttehisliku taeva all. Korruste vahelistele platoodele võib rajada parke, aedu ja veekogusid — näiteks spiraalne jõgi, millesse vesi pumbatakse võimsate pumpadega. Niisugune perspektiiv on täiesti reaalne, kui arvestada aatomienergia reserve.

Moskva pindalale ehitatud küngaslinn mahutaks 55 miljonit inimest, ehk kaheksa korda rohkem kui pealinnas praegu elab.

Suurejoonelised küngaslinnad, mis meenutavad Paabeli torni ja Semiramise rippuvaid aedu, võivad pakkuda mugavusi sadadele miljarditele inimestele.

Ajakirjast «Maailma ja Me»

KIVISSE RAIUTUNA kõnelevad arvud laulupeo mälestusmärgil EESTLASTE LAULUPIDUDE MINEVIKUST.

1869	51	kollektiivi	845	osavõtjat
1879	64	„	1272	„
1880	48	„	782	„
1891	176	„	2700	„
1894	263	„	3951	„
1896	410	„	5681	„
1910	527	„	10100	„
1923	386	„	10562	„
1928	436	„	15049	„
1933	500	„	16500	„
1938	569	„	17501	„
1947	703	„	25760	„
1950	1106	„	31907	„
1955	893	„	30321	„
1960	875	„	29273	„
1965	690	„	25806	„

Oleme lauluarmastaja rahvas, seepärast on meie peod kütkestavad. Kell 16.43 kaikusid lauluväljakul fanfaarihelid ja laulupeotuli tõusis juubeldava rahvahulga pilkude all trummipõrina saatel tornitippu.

«... puhu lõkkele leek,
liida lauljate hääled ...»

Ta algas, grandioosne ja võimas ning südamlikult hell. Unustamatu elamus lauljaile ja pealtvaatajaile.

«Laulud nüüd lähevad ...»

* * *

Lauljad, suure peo pidajad, mida arvasid nemad laulupeost.

68-a. narvalane: «Laulma hakkasin 13-aastasena. See on minu viies laulupidu. Midagi nii võimsat pole ma aga veel näinud.»

54-a. võrulane: «Suurima elamuse olin tänaseni saanud 1938. a. ja 1960. a. laulupeost. Praegune laulupidu on väga hästi organiseeritud (majutus, toitlustus, liiklus). Arvan, et laulupeod toimuvad nagu liiga tihti, liialdamine võib huvi kahandada, ettevalmistus on vanade jaoks kurnav, noortele võib ta tunduda kohustusena. Noori on laulmas vähe, maitset rikub vist «Horoskoop»! Laululaval tunnen end kangelasena, ei tahagi ära tulla.»

70-a. rakverelane: «Mäletan hästi 1923. a. laulupidu, eriti on meeles valges siidkleidis M. Härma, tolle aja ainukene naine-koorijuht.»

78-a. tartlane: «Arvatakse, mis see vanainimene ikka jookseb. Laulan praegu kolmes kooris, laulda jõuan alati. Ei takistanud laulmist ka sõda. Pihkva taga lõime oma koori ja laul läks edasi.»

76-a. viljandlane: «Mõni noorem väsis rongkäigus enne ära kui mina. Kui nüüd veel laul ka hästi läheb, siis tunnen ennast täiesti rahuldatuna.»

65-a. tartlane: «Mida soojem ilm, seda tugevam laul. Vanasti laulsin noorusetuhinast, nüüd hingest.»

67-a. harjulane: «Kodanlikul ajal ei saanud kaasa lüüa, olin sulane. Nüüd laulan tasa. Laulupeo korraldus on juubeli vääriline.»

64-a. saarlane: «Ernesaksa hing on kätes, Verlin on jumalik!»

Pealtvaataja: «On ikkagi suur töö, kogu see mass ühe taktikepi alla saada.»

Näe saadi, laulud kõlasid, kandusid kõrgele ja kaugele, andsid jälle tunnistust sellest, et EESTLANE ARMASTAB LAULU.

U. ESLON

Suvetöödeks kogunemine

VASTUVÕTUKOMISJON
- I vahetus — 14. juulil kell 9
- II vahetus — 28. juulil kell 9
- III vahetus — 11. augustil kell 9
- Koguneda vastuvõtukomisjoni ruumi.

RAAMATUKOGU
- I vahetus — 14. juulil kell 9
- II vahetus — 28. juulil kell 9
- III vahetus — 11. augustil kell 9
- Koguneda Teaduslikku Raamatukokku Toomel.

TRÜ EHITUSJAOSKOND
- I vahetus — 14. juulil kell 9
- II vahetus — 4. augustil kell 9
- Koguneda ülikooli võimla õue (Kingissepa tn.).

MAARJAMÕISA KIRURGIAKLIINIK
- I vahetus — 14. juulil kell 9
- II vahetus — 4. augustil kell 9
- Koguneda Maarjamõisa ehitusobjektile.

BOTAANIKAAED
- I vahetus — 14. juulil kell 9
- II vahetus — 4. augustil kell 9
- Koguneda botaanikaaia kantseleisse.

TAIMEKASVATUS
- I vahetus — 14. juulil kell 9
- II vahetus — 4. augustil kell 9
- Koguneda komsomolikomiteesse.

STAABI ERIRESERV
- — palutakse läbi tulla komsomolikomiteest.

Lahingukuulsuse paikades

(Algus 2. lk.)

kuni 200 m laiune maalapp, mida sakslased kõigile pingutustele vaatamata ei suutnud vallutada). Selle külastamiseks ei jätkunud meil kahjuks aega. Samal põhjusel jäi ka Elu tee lääneotsal (Ossipovetsil) käimata.

Järgneva päeva varasel hommikutunnil jõuti Leningradi põhjapoolsele kaitseliinile (asub linnast 31 km kaugusel mööda Priozerski maanteed). Siinne ühenduskraavide võrk meenutas mitmetele meie hulgast isiklikult läbielatud aegu. Vaadati eksponeeritavat tankitõrjekahurit koos korrastatud tranšeelõigu ja maksimiga naaberpunkris.

Naabrusse jääva Lembolovo ligidal sooritas 1927. a. sõgisel suurematu kangelasteo piirivalvur A. Korobitsõn. Lahingus piiri ületanud bandiitidega sai ta surmavalt haavata. Posthuumselt omistati A. Korobitsinile Nõukogude Liidu kangelase nimetus.

Väga oskuslikult kasutas looduslikke takistusi ära nn. Mannerheimi liini kaitsejoon Karjala maakitsusel (107 km Leningradist).

Enamik endistest küladest on jäänud sõjapäevist saadik hoopis asustamata, nagu Kotovo jt. Mannerheimi liini peamise kaitseliini taga leidus veel kaks, kohati koguni kolm kindlustatud joont enne Viiburit!

Viiburi ise pakkus Eestimaa meestele palju omapärast. Linn võlub eeskätt oma maalilise asendi ja graniitkaljudega, sisendades juba midagi ehtsalt soomelikku. Mäele Peeter I mälestussamba juurde viivatel 1,3 m pikkustel trepiastmetel (olid Peeter I jaoks parajad) tuli kõigil proovijatel teha ühe sammu asemel kaks sammu. Väga meeldejääva pildi jätsid kõrged sillad äsja-avatud Saima kanalil.

Uškovo kannab NSVL kangelase jefreitor Dimitri Uškovi nime. Viimane kordas Karjala maakitsusel Mustolovo talu juures A. Matrossovi kangelastegu.

Hävituslendur Vladimir Serov hävitas Baltimaade ja Karjala kohal kokku 44 vaenlase lennukit. Ühes järjekordses, arvult 104. õhulahingus vaenlase seitsme lennukiga 26. 06. 1944. a. V. Serov hukkus. Tema nimega on tähistatud üks osa Leningradi suvitusrajoonist.

Ekskursioonil külastati veel ainulaadset Lindula (ka Peeter I mastimetsa nime all tuntud) lehisepuistut Roštšino kõrval, vaadati V. I. Lenini eluga seotud kohti Razlivi ääres, Leningradis käidi Volkovo kalmistule maetud suurmeeste haudadel.

I. KALA

Laste suvelaager TRÜ ametiühingu klubi juures jätkab tööd ka juulikuus. Kogunemine esmaspäevast reedeni iga päev kl. 10.30 klubi juurde. Osavõtust eelnevalt teatada.

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 4028. MB 03380

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 23 Esmaspäev, 1. september 1969. a. XXIII aastakäik

VERBUM HABET PROFESSOR

Eks mõtted pöördu antud aasta-ajal tahes-tahtmatult kaasaegse hariduse ja kõige sellega seotu poole. Ei taha väita, et enese vaated ses suhtes poleks aastate jooksul ja reaalse elu kiuslikul sunnil õige tublisti evolutsioneerunud. Seega pole ka tõenäoline, et just praegu õnnestub mul jõuda selle päris tõeni. Tahaksin küsimuse üle ainult diskuteerida, rohkem vastutust ma esialgu endale ei võtaks.

Ülikoolis õppides ja veel rida aastaid pärast seda oli mul veendumus (kardan, et väga ebaoriginaalne), et kõigi inimeste looduslikud võimed on üsna võrreldavad, täheldatavad vahed aga tulenevad kasvatusest, reaalsetest võimalustest (mis pealegi on meie kõigi jaoks ligilähedaselt võrdsed) ja eriti niisugustest asjadest, nagu püüdlikkus, töökus ja kohusetruudus või laiskus, mis vastavate pingutuste puhul on sissevõi väljakasvatatavad.

Selline põhimõtteliselt inimesi nivelleeriv lähenemine eeldab ühtseid kriteeriume nii kõrgematesse koolidesse vastuvõtul kui ka selles õppimise vältel: ühtsed programmid, ühtsed hindamise alused ja praktiliselt samad õigused pärast lõpetamist. Ja kui seejuures toimub valik, siis eraldatakse laisad virkadest, edasipüüdjad ükskõiksetest ja kohusetundlikud vastutustundetuist. Pole mingeid suuri takistusi, et niisugune valik ei saaks toimuda juba ülikooli vastuvõtul. Seetõttu on oluline planeerida vaid vastuvõtt, edasine õppetöö võib aga toimuda ühtse programmi ja nõudlikkuse alusel minimaalse väljalangevusega, kui aga küllaldasel määral rakendada sisse- ja väljakasvatamist. Üldjoontes peaks see väga lihtsustatult esitatud skeem vastama meil, seega ka TRÜ-s, ametlikult kehtivale kõrgema hariduse süsteemile.

Ei taha raisata leheruumi ja lugeja kannatust melodramaatilise jutustusega sellest, kuidas minu mainitud vaated reaalsusega maadlesid ja lõpuks seljatatuiks osutusid, vaid läheksin kohe lõpptulemuse juurde. Antud momendil pean empiiriliselt antud faktiks (või seaduspärasuseks, kui on soovi nii nimetada), et isegi väga head tulemused vastuvõtueksamitel (tiheda konkursi tingimustes) ei anna mingisugust garantiid edasise olulise diferentseerumise vastu isegi puhtformaalsete tunnuste osas (hinded), rääkimata muust. Sama maksab väljalangevuse kohta õppeaja jooksul ülikoolis. Ilmselt murrab siin läbi loodusseadus, mille järgi mingite üldiste tunnusmärkide ühtsuse alusel välja eraldatud objektide klass allub teiste, vähem üldiste tunnusmärkide osas statistilisele jaotusseadusele. Antud juhul tähendaks see, et, näiteks, valides välja «objektide» klassiks «matemaatikateaduskonna üliõpilased» ja ehitades graafiku teljestikus «% üldarvust» ja «matemaatiline andekus» (oletame, et oskame seda mõõta), saaksime järgmise iseloomuga kõvera:*

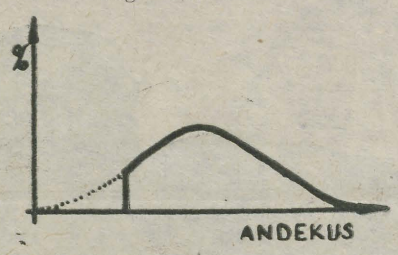

Astmeline hüpe minimaalse esineva andekuse punktis vastaks sisseastumiseksamite tulemusena toimunud valikule (ilmselt idealiseeritud pilt), mistõttu kõvera vasakpoolne, asümptoodiliselt nullile lähenev haru (punktiir) on alates sellest punktist «ära lõigatud». Lõikepunkt ise aga pole üldiselt ülikooli teha, vaid oleneb konkursist ja teistest edasise õppetöö organiseerimisega, näit. abiturientide statistiline jaotus, mitteseotud faktoritest. Ilmne, et need võivad aastast aastasse oluliselt muutuda.

Täiesti analoogilised kõverad saaksime, paigutades abstsissteljele teisi positiivseid omadusi (töökus, iseseisvus jne.) või mingi summeeriva näitaja (keskmine eksamihinne stuudiumi vältel).

Töökorraldus ülikoolis, sisse- ja väljakasvatamised, õppejõudude tööstiil ja õppeprogrammid võivad niisuguste statistiliste jaotuste konkreetset kuju suuremal või vähemal määral muuta (andekuse puhul üldse mitte), mulle näib, et ei ole seda väge, mis suudaks kasvõi ligilähedaselt asendada jaotuse ühe standardse väärtusega.

** Kõver on seda sujuvam (sakivaba), mida suurem on vaadeldavate objektide arv.*

Üliõpilaste statistiline jaotus on asja üks külg. Kui vaadeldagi õppeplaane ja -programme suhteliselt stabiilsetena, siis esineb siiski veel üks aastate jooksul kindlas suunas muutuv ja samuti esmase tähtsusega asjaolu — õppejõudude statistiline jaotus (seehulgas samade tunnusmärkide järgi, mis üliõpilaste puhul). Et üldiselt õppejõudude valik toimub suhteliselt rangemate kriteeriumide alusel, siis paiknevad ka vastav lõikepunkt ja maksimum tunduvalt paremal (positiivsete näitajate suuremate väärtuste juures). See asjaolu koos õppejõudude kvalifikatsiooni pideva kasvuga tingib õppetöö protsessis teineteisega kontakteeruvale kahele põhipartnerile vastavate statistiliste jaotuste progresseeruva kaugenemise teineteisest. Seda suurema, mida võimekama ja kvalifitseerituma kaadri endale suudab kindlustada ülikool. Kui seejuures aga peaks esinema üliõpilaste jaotuse nihe vastassuunas, mis ei ole ainult vabale fantaasiale põhinev oletus, võib asjade «loomulik areng» viia välja konfliktsituatsioonini.

Et i-le punkti panna, jääb lisada, et praegu ülikoolis kehtivad õppeplaanid ja -programmid (vähemalt täppis- ja loodusteaduste osas) on ilmselt rajatud eeldusele, et «standardtudeng» on üsnagi võimekas, töökusest rääkimata. Ja ei mingit statistikat peale selle, et antud programmi võib omandada «viiele» «neljale» «kolmele». Muide on ülimalt õpetlik tutvuda ametlike seisukohtadega selle kohta, millal tuleb rakendada ühte neist «positiivsetest» hinnetest ja millal panna «kaks». Vastavate instruktsioonidega relvastudes ja küllalt indu üles näidates... Kuid kõige vähem soovin ma kedagi psüühiliselt traumeerida.

Muidugi, mitte vähem tähtis pole loo teine külg, mis näeb ette vastuvõtu, mitte aga lõpetajate arvu planeerimise ja seab õppejõudude arvu otsesesse sõltuvusse üliõpilaste arvust. Teiste sõnadega, kehtiva korra kohaselt peab valdav enamik ülikooli vastuvõetuid selle ka lõpetama, saavutades seejuures plaanidele-programmidele vastava kvalifikatsiooni. Viimane on talle antud vastaval tasemel seisvate standard-õppejõudude vahendusel. Et need kaks nõuet ei ole samaaegselt rahuldatavad üliõpilaste reaalse statistilise jaotuse taustal, standardse õppejõu asemel aga tegutseb vastava jaotuse keskel, vasakul või paremal tiival paiknev reaalne isiksus oma «asendist» tuleneva esitusviisi ja nõuetega, kujuneb tegelik olukord üsnagi mitmepalgeliseks ja isegi segaseks.

Mainiksin siinjuures konkreetsemalt ühte asjaolu, mis näib olenevat õppejõu mainitud «asendist». Võrdleme kaht omamoodi «poolust».

1. Vähe kvalifitseeritud, kraadist hoolimata keskpäraste võimetega ja küllaltki standardse mõtlemisega heatahtlik ja kohusetruu õppejõud kipub hindama eeskätt materjali «äraõppimist», jättes tagaplaanile loomingulise iseseisvuse momendi aine omandamisel. Seega võivad hinde «viis» saavutada mõõdukalt töökad, kuid iseseisva mõtlemise ja andekuse poolest üldsegi mitte väljapaistvad üliõpilased. Ja muidugi saavad kõrgema hinde ka andekad ja iseseisvalt mõtlevad õppurid. Siit tulenevalt kujuneb hinde «viis» «alumine piir» kergeltsaavutatavaks, «nelju» on vähe, «kolmesid» üksikuid, läbi kukuvad laiskvorstid. Üliõpilaste statistilisest jaotusest tingitud diferentseeritus on sellisel juhul suuresti akumuleeritud ja maskeeritud «viite» kogumikuga.

2. Kõrgelt kvalifitseeritud, väljapaistvate võimetega originaalse mõtlemisviisiga heatahtlik ja kohusetruu õppejõud hindab muidugi üle kõige iseseisvust, arusaamist ja loomingulist momenti materjali omandamisel, «äraõppimisele» omistab aga tähtsust kui vajalikule foonile üliõpilase võimete rakendusel. Hinde «viis» alumine piir seejuures paratamatult kerkib üsna kõrgele, sest muidu lihtsalt ei ole võimalik õiglase diferentseerimise alusel hinnata kursuse paremikku. Samaaegselt suureneb paratamatult ka «nelja» kaal ja tõuseb oluliselt kolmede arv, kuhu nüüd kipub akumuleeruma ja maskeeruma üliõpilaste diferentseeritus. Paratamatult tõuseb ka läbikukkumiste arv, kuna «on tuhnuse piir, millest edasi südametunnistus ei luba» jne.

Mõlemal piirjuhtumil püütakse seejuures rakendada kehtivat ühtsete hindamiskriteeriumide süsteemi, kuigi tulemused (hinnete jaotuskõverad) on oluliselt erinevad.

Toodud mudelist nähtudes võiksime oodata, et juba mainitud õppejõudude statistilise jaotuse positiivne nihe peaks endaga kaasa tooma madalamate hinnete ja läbikukkumiste arvu, seega ka väljalangevuse suurenemise tendentsi. Üldiselt ainult tendentsi, sest on võimsad faktorid, mis sellele vastu töötavad. Kui aga seejuures ei kaasne pidev positiivne nihe üliõpilaste statistilises jaotuses, rääkimata vastupidistest muutustest, siis võivad toimuda lokaalsed «katastroofid» — mõningate kursuste kiire kokkukuivamine või isegi praktiline «hävinemine». Mulle näib, et senine ülikoolielu praktika on juba võimaldanud kogeda nii mõndagi ja et on ehk aeg nende küsimuste üle üsna põhjapanevalt kukalt kratsida.

Toodud arutelu ei pretendeeri valmis lahendusretseptide väljapakkumisele või isegi nende olemasolule. Kuid mulle näib, et niisuguse lahenduse leidmise katsetel tuleks lähtuda järgmisest, ülikoolist mitte olenevast tõsiasjast: TRÜ ei saa muutuda ainult «eliitkaadri sepikojaks» selles mõttes, et stuudiumi vältel võetaks teadlikult suund üliõpilaste jaotuskõvera vasakpoolse haru tunduvalt kaugemalt äralõikamisele, kui seda õnnestub teha vastuvõtu käigus. Vaatamata ilmnevale tendentsile niisuguses suunas peaks otsima teisi alternatiive. Kas ei tuleks ehk hakata mõtlema üliõpilaste diferentseeritud ettevalmistusele? Igal juhul näib, et õppe-metoodilise töö strateegilised küsimused vajavad analüüsi ja vastavat teadlikku ümbersuunitlust, muidu muutuvad ebarealistlikeks mitmedki kõige paremtest ajenditest tulenevad taktikalised ponnistused. Vähemalt enda suhtes pean ma niisugust ebameeldivust tunnistama.

V. PALM

Rohkem võõr-

Võõrkeelte õpetamise eesmärkide ja meetodite üle kõrgemas koolis on palju vaieldud. 1960. aastate algul hakati enamikus kõrgemates õppeasutustes ühekülgselt rõhku panema kõnelemisoskusele võõrkeeles. Käesoleval ajal on jõutud arusaamisele, et kõrgema haridusega spetsialistidele on püsivama väärtusega siiski oskus lugeda ning mõista võõrkeelset erialast kirjandust. Just pideva lugemise baasil saab roostetama läinud praktilist kõnelemisoskust vajaduse korral elustada mõnenädalase intensiivse harjutamise kaudu.

Alates 1967/68. õppeaastast kehtiv uus üleliiduline programm võõrkeele kui üldaine alal nõuabki ülikooli lõpetajalt, et ta suudaks 1) lugeda ja tõlkida adapteerimata erialast kirjandust (sõnaraamatuga) ja populaarteaduslikku kirjandust (sõnaraamatuta), 2) mõista võõrkeelset kõnet ja ise rääkida (õpitud keelematerjali ulatuses) oma erialasest tööst ning igapäevasest elust. Selleks, et kindlustada nende mõistlike eesmärkide saavutamist, avaldas NSVL Kõrgema ja Kesk-erihariduse minister 3. veebruaril k. a. instruktiivkirja «Võõrkeelte õpetamise parandamisest kõrgemate õppeasutuste mittefiloloogilistel erialadel». Kirjas juhitakse tähelepanu sellele, et võõrkeele õpetamisel on viimaste aastate edusammude kõrval veel rida olulisi puudusi: mitte kõikjal ei rakendata aktiivselt uusi õpetamismeetodeid ja ei kasutata piisavalt helikinotehnikat; halvasti on organiseeritud fakultatiivne keeleõpetamine ja üliõpilaste iseseisev töö; kõrgemates õppeasutustes ei ole veel küllaldast kontakti võõrkeele kateedrite ja eriala (profileerivate) kateedrite vahel; eriala kateedrid ei nõua üliõpilastelt võõrkeelse kirjanduse kasutamist kursuse- ja diplomitööde kirjutamisel.

Peab kahjuks möönma, et mõned nimetatud puudustest esinevad ka meie ülikoolis. Et võõrkeelte õpetamisega pole asjad meil päris korras, seda näitas ka TRÜ komsomolikomitee poolt kevadsemestril korraldatud ankeet (vt. «Tartu Riiklik Ülikool», 30. V 1969). Juba keskkoolist tulevad meile noored mõnevõrra halvemate teadmistega võõrkeeles kui 5—10 aastat tagasi (üldharidusliku keskkooli 8.—11. klassis õpetatakse nüüd võõrkeelt ainult 2 nädalatunni ulatuses). Võõrkeele sisseastumiseksami ärajäämine on omakorda kaasa toonud võõrkeeleoskuse halvenemise abiturientide seas. Lisaks sellele on ka ülikoolis võõrkeelte õpetamise tingimused mittefiloloogidele ebasoodsamad kui mujal NSV Liidus. Nimelt eraldatakse meil alates 1964/65. õppeaastast pool võõrkeelele ettenähtud tundide arvust vene keele õpetamiseks. Sellepärast on enamikus teaduskondades võõrkeeletundide arv väiksem üleliiduliselt kehtestatud 210-tunnilisest miinimumist. Mitmes teaduskonnas õpetatakse võõrkeelt ainult ühe nädalatunni ulatuses. Seepärast ei tule imestada, kui just nende teaduskondade üliõpilased leiavad, et nad ülikoolis võõrkeelt pigemini unustavad kui õpivad.

Ei saa alati nõuda, et mittefiloloogilised osakonnad suurendaksid keelte õpetamiseks eraldatud tundide hulka erialadistsipliinide arvel. Võimalusi raskest olukorrast pääsemiseks peab otsima eeskätt mujalt. Loodetavasti paraneb lähematel aastatel keskkoolilõpetajate vene keele oskus sel määral, et võõrkeelele saaks kindlustada minimaalne 210 tundi. Võõrkeele kateedrid püüavad omalt poolt rakendada efektiivsemaid õpetamismeetodeid ja luua uusi õppevahendeid, kasutades selleks nn. eriala mikrokeeli, programmõppe elemente jne. Loodetavasti luuakse paremad võimalused ka keelte iseseisvaks õppimiseks (keelteõpetamiskabineti laiendamine jms.).

Lahtioleku ajad on pikemad

TRÜ raamatukogud on valmis teenindama lugejaid. Uusi lugejaid võetakse arvele Teaduslikus Raamatukogus (kaasa palutakse võtta ülikoolis õppimist või töötamist tõendav dokument ja foto). Endiste lugejate pileteid pikendatakse kas Teaduslikus või Õpperaamatukogus (võlgnike piletid aga seal, kus võlgnevus esineb). Juhiksin I kursuse üliõpilaste tähelepanu sellele, et õppekirjandust on Teaduslikus Raamatukogus tavaliselt ühes eksemplaris ja seetõttu on õppeaasta algul õigem pöörduda Õpperaamatukogu poole. Tahaksin veel kord kõigile lugejatele südamele panna, et kirjandus tuleb tagastada õigeaegselt. Eriti halb on eelmisel õppeaastal laenutatud kirjanduse enda käes hoidmine.

Nüüd sellest, mis valmistab rõõmu neile lugejatele, keda senised lahtioleku ajad ei rahuldanud.

TEADUSLIK JA ÕPPERAAMATUKOGU:
Abonemendid esmaspäevast reedeni kl. 10—20
laupäeval kl. 10—14
Lugemissaalid esmaspäevast reedeni kl. 8—22
laupäeval kl. 8—20
pühapäeval kl. 10—17
AJALOO-KEELETEADUSKONNA RAAMATUKOGU:
esmaspäevast reedeni kl. 8—22
laupäeval kl. 8—20
pühapäeval kl. 10—17
VANEMUISE TN. 33 FILIAAL:
Üldfondi lugemissaal esmaspäevast reedeni kl. 12—19

Vanemuise tn. 33 asuvat üldfondi lugemissaali on võimalik kasutada ka oma materjalidega töötamiseks.
Lõpuks — elavat külastamist!

K. LEPIK

Tervitame üliõpilasi õppeaasta

tähelepanu keeltele

Võõrkeele omandamisel on suureks abiks vastava motivatsiooni olemasolu. On ju teada, kui kiiresti võib võõrkeelt õppida vahetult enne välismaist komandeeringut. Muidugi on ka võõrkeele eksami hinne stiimuliks võõrkeele õppimisel. Enamik üliõpilasi õpiks võõrkeelt aga tunduvalt paremini, kui nad tunneksid, et seda tuleb teha mitte ainult eksami pärast, vaid oma eriala parema omandamise huvides. NSVL KKH ministri instruktiivkiri näebki ette rea abinõusid, mis peavad aitama võõrkeelel kujuneda erialase ettevalmistuse orgaaniliseks osaks.

Et eriala terminoloogia omandamine võõrkeeles (osalt ka emakeeles) toimub tegelikult pärast võõrkeele kohustusliku kursuse lõpetamist I—II kursusel, antakse alates eelolevast õppeaastast üliõpilastele võimalus võõrkeele õppimiseks fakultatiivselt III kursusel (alates 1970/71. õppeaastast ka IV kursusel). Ühtlasi viiakse võõrkeele lõpueksam KKH ministri instruktiivkirja kohaselt üle viimasele teoreetilisele semestrile enne diplomitöö kirjutamist või riigieksamisessiooni algust. Selle eksami sooritavad kõik praegused II või III kursuse üliõpilased, kellel võõrkeele lõpueksam on tegemata. Üleliidulise võõrkeeleprogrammi nõuded (vt. eespool) on tegelikult ka võõrkeele lõpueksamil üliõpilastele esitatavad nõuded. Loodetavasti kasutavad eeloleval õppeaastal kõik III kursuse üliõpilased maksimaalselt neid võimalusi, mida võõrkeele kateedrid loovad keelte täiendavaks õppimiseks (fakultatiivne töö 2 nädalatunni ulatuses, konsultatsiooni erialase kirjandusega töötamiseks). Et kõik III kursuse (edaspidi ka IV kursuse) üliõpilased tegeleksid võõrkeelega, on profileerivatele kateedritele antud rida ülesandeid. Nende kateedrite juhatajatele soovitatakse lasta koostada erialase teaduslik-tehnilise kirjanduse loetelud ja kindlustada selle võõrkeelse kirjanduse tegelikku kasutamist eksamiteks ettevalmistamisel, kursuse- ja diplomitööde, ÜTÜ ettekannete ja auhinnatööde kirjutamisel. Instruktiivkirjas märgitakse, et kõrgemate õppeasutuste raamatukogusid peab täiendavalt komplekteerima võõrkeelse teaduslik-tehnilise kirjandusega ja perioodiliste väljaannetega. Ilmselt on sellega loodud teatud lisavõimalused ka meie raamatukogude mõningaks täiendamiseks. Peale selle soovitatakse lasta võõrkeelt paremini tundvatel üliõpilastel (võõrkeele kateedrite abiga) tõlkida võõrkeelseid artikleid, koostada kokkuvõtteid, resümeesid jne. eriala kateedrite teadusliku uurimistöö temaatika raamides. Erialase kirjanduse läbitöötamisel tekkida võivate raskuste lahendamiseks tuleks profileerivatel kateedritel määrata oma õppejõudude seast konsultant, kelle poole võiksid abi saamiseks pöörduda nii üliõpilased kui ka võõrkeele kateedrite õppejõud.

Muidugi on erialasid, kus on raske leida võimalusi võõrkeelse kirjanduse kasutamiseks (näit. viimase vähesuse või koguni puudumise tõttu).. Enamikul erialadel aga annaks hea tahte korral siiski ühtteist teha, selleks et üliõpilased veenduksid võõrkeele tundmise vajalikkuses. Tegelikult on meie ülikoolis juba aastaid mitmel eriala kateedril olnud küllaltki lähedased sidemed võõrkeele kateedritega. Neid kontakte tuleb nüüd veelgi tihendada ning laiendada. Eeloleval õppeaastal loodamegi ühendatud jõududega hakata piiri panema mahajäämusele võõrkeelte tundmise alal, mis on hakanud meid ähvardama. Võõrkeele õppimine peab muutuma erialase ettevalmistamise lahutamatuks osaks ja mitte jääma mingisuguseks tüütuks ripatsiks õppeprotsessis nagu ta seda mõnel pool kipub olema.

O. MUTT

Oled Sa nüüd õnnelik?

Sellise küsimuse esitasin kevadel lõpuaktuste ajal mõnedele lõpetajatele. Vastused muidugi erinesid, kuid olid ometi tähelepanuväärivalt sarnase sisuga: olen küll õnnelik, kuid seda seni, kuni pean tööle minema.

Taolise mõtte ilmumine sunnib otsima põhjusi. Arvan, et tegemist pole ainult ülikoolist lahkumisega. Põhjused on kuskil mujal, mitte ainult ülikoolilõpetaja esmakordse tööleasumisega seotud ebakindlustundes, teadmatuses jne. Muret ja rahulolematust ilmneb neis nii enda teada jäetud kui väljaöeldud mõtetes tulevasest tööst ja elust. On tunda — endised ja praegused üliõpilased on seda ise kinnitanud —, et neid mõtteid üsna sageli teiste kui ka iseenda eest varjata püütakse, tõsisemat mõtlemist selle üle, mis ootab ees pärast lõpetamist, tihtipeale lausa kramplikult edasi lükata katsutakse.

Hakates otsima rahulolematuse juuri eesmärgiga midagi ette võtta nende kõrvaldamiseks, jõuame välja asjade juurde, millest on viimasel ajal mõndagi räägitud ning ka üht-teist ära teha püütud. Ühelt poolt on siin probleem ülikoolis õpitava vastavusest lõpetamise järgse töö vajadustele, teiselt poolt — lõpetanute töö ja elu-olu tingimused. Need kaks ei määra muidugi tervenisti ja igal üksikjuhtumil ära vastust küsimusele, millega algab käesolev lugu. Võib veel vaielda, mil määral on ülikooli eri aegadel lõpetanud, vabariigi eri osades ja väga mitmesugustel ametikohtadel töötavate spetsialistide olukord tuttav praegustele üliõpilastele või kuivõrd mõjutab see näiteks viimaste suhtumist omandatavatesse õppeainetesse ning tulevasesse töösse. Kuid kahtlemata on toodud asjaoludel oluline osa rahulolematuse, ebakindluse ja pettumuse meeleolude tekkimist lõpetajate, lõpetanute kui ka praeguste tudengite seas.

ELKNÜ TRÜ Komitee tegeleb nimetatud probleemidega paaril viimasel aastal. Teatud kordaminekud õppetöö korraldamisel (kahjuks küll alles mõnes osakonnas) annavad tunnistust selle töö vajalikkusest. Praegu on sellealane töö faasis, kus toimub probleemide sisu selgestegemine, kõige üldisemate lahendusteede otsimine (kellest miski sõltub, mil viisil saame üht või teist asja ümber korraldada), andmete kogumine tegelikust olukorrast.

Selle töö suundadel tahaksingi peatuda, puudutades lähemalt vaid üht aspekti: meie osavõtt lõpetajate töölesuunamisega seotud küsimuste lahendamisest.

Need rõõmustavad ja kurvastavad nähtused, mis kaasnevad igal aastal lõpetajate töölesuunamisega, on vist teatud määral tuttavad kõigi osakondade üliõpilastele, rohkem muidugi vanematele kursustele. Samuti on vist üldjoontes teada lõpetanute töö ja elu kõige üldisemad probleemid. Need peegelduvad ka komsomolikomitee poolt kogutud arvamuste kokkuvõtetes.

Lõpetaja tulevase töökoha määrab ülikooli suunamiskomisjon. Selle tööst võtab osa ka ELKNÜ TRÜ Komitee esindaja, kellel kui üliõpilaste esindajal peaks olema täita vägagi oluline funktsioon: iga lõpetaja huvide mõistlik kaitsmine riiklikku plaani ja suunamiseeskirju arvesse võttes. Selle funktsiooni täitmine on komsomolikomitee esindajal seni vähe õnnestunud. Töölesuunatavad ei tea enamasti isegi küllaldaselt (arvan seda peamiselt Ajaloo-Keeleteaduskonna põhjal, kuid vaevalt on mujalgi olukord parem), millised õigused ja kohustused on üksteise suhtes komisjoni liikmetel, ministeeriumide ja teiste asutuste esindajail, kes komisjoni istungeile on tulnud, ja millised töölesuunatavail endil. Töölesuunatavad enamasti ei tunne suunamise korda ja ei saa ka õigel ajal teada, millised töökohad on neile ette nähtud.

Esimene viga on hõlpsasti parandatav. Ülikooli ajalehes ilmus kord töölesuunamise eeskirju selgitav artikkel, nüüd oleks vajalik veel selle õigeaegne tutvustamine, vähemalt kõigi lõpukursuste vanemaile. Vajaduse korral võiks komsomolikomitee organiseerida juriidilise konsultatsiooni ja seda just vahetult enne suunamist.

Tulevaste töökohtadega on asi palju keerulisem. Ei hakka praegu arutlema, kas oleks võimalik ja millist kasu see võiks tuua, kui töökohad oleksid ette teada nii varakult, et üliõpilane saaks eelnevalt tutvuda oma tulevase töö konkreetsete nõuete ja tingimustega, ning veel ülikooliaja lõpul end selle vastu teatud määral ette valmistada. Praegu huvitab meid küsimus, millal lõpetajad oma töökohad üldse teada saavad ja kuivõrd need andmed on vastavuses tegeliku olukorraga. Kuricosseid näiteid selle kohta, kuivõrd ebatäpsed ja vastukäivad on lõpetajate töökohtade valiku, töö, korteri jms. kohta antavad andmed, võib tuua arvukalt.

Oleks vaja põhjalikult uurida, kuidas toimub töökohtade nimestiku koostamine, millest meie lõpetajad saavad suunamisel endale sobivat valida. Selgunud on näiteks üks asjaolu, mis igal aastal toob kaasa suuri arusaamatusi ja segadusi, eriti pedagoogiliste harude lõpetajate töölesuunamisel. Nimelt esitatakse soovid vakantsete õpetajakohtade täitmiseks ministeeriumile nii vara, et selleks ajaks, kui nende andmete järgi töölesuunatud noor pedagoog oma kohta vastu võtma ilmub, võib see olla juba uuesti täidetud, likvideeritud vms. Kardan, et analoogilisi hädasid tuleb ette ka teiste erialade puhul (vastavaid andmeid on näiteks arstide kohta). Teiselt poolt — alles suunamiskomisjoni töö käigus selgus käesoleva aasta kevadelgi mitmel puhul, et rea erialade lõpetajaid ootasid kohad, mis hästi vastasid nende kutsele, kus spetsialiste lubati kindlustada korteriga jne., kuid vastavad taotlused olid esitatud liiga hilja selleks, et komisjon saanuks neid vastavalt kehtivale korrale rahuldada.

On selge, et suurt majanduslikku kahju toob olukord, kus noor spetsialist ei saa end maksimaalselt ette valmistada tulevase töö nõudeid täitma ning kus samal ajal tingimused, millistes tal tuleb töötada, ei vasta tihtipeale elementaarsetele vajadustele. Kahju pole muidugi ainult majanduslik.

Neile, kes on töölesuunamise läbi teinud, pole saladus, et paralleelselt ametliku suunamisega näib veel mitut liiki mitteametlik tegutsemine ja lõpetanu edasise saatuse otsustab mõnelgi korral just see. Tuletagem meelde kasvõi neid meelitavaid vestlusi, mida komisjoni ukse taga peavad suunatavatega endale kaadrit kauplevad koolidirektorid ja asutuste juhatajad. Samal ajal püüavad lõpetajad, kes on ise leidnud endale sobiva töökoha väljaspool ametlikku suunamisplaani, kindlaks teha kohti, mis on plaanis kirjas, kuid faktiliselt täidetud või likvideeritud, et lasta end suunata just nendele olematutele kohtadele, et siis pärast enda soovitud kohale asuda. Sellises mooduses, pealegi kui lõpetaja saab endale hea töökoha, poleks iseenesest midagi halba, kuid milleks koostatakse siis kursustel pingeridu? Millist mõju avaldab selline praktika üliõpilast tööle suunava kõrge komisjoni autoriteedile? Ja lõpuks — kuidas mõjutab selline, vahel isegi avaliku petmiseni ulatuv mitteametlike teede otsimine aususe, õiglustunde kujundamist noores spetsialistis?

Mida peaks ette võtma töölesuunamisel ilmnevate negatiivsete nähtuste kõrvaldamiseks? Kui ülikooli komsomolikomitee nende probleemidega konkreetsemalt tegelema hakkab, kas on siis loota, et miski muutub. Arvan, et muutub. Pole ju alust kahelda kõigi ülikooli organite abis ja koostöös, nii et see, mis on ülikooli-siseselt korraldatav, peaks korda saama.

Oleks tarvis võimalikult täpselt välja selgitada, mil viisil toimub pakutavate töökohtade nimekirjade koostamine, mille alusel lõpetajad tööle suunatakse. Kui see on selge, saab juba esitada argumenteeritud ettepanekuid, kuidas korraldada nii, et lõpukursused saaksid koostada oma pingeread, tuginedes tõesti objektiivseile andmetele.

Niisama vajalikuks tuleb pidada kontaktide loomist otse nende asutustega, kuhu meie lõpetajaid tööle suunatakse. Eelkõige selliste kontaktide tähtsust rõhutas Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimees sm. V. Klausson vastuseks küsimusele, mida saaksid ülikool ja üliõpilased ise ära teha lõpetajate töölesuunamise paremaks korraldamiseks.

Oleme lõpuks jõudnud veel ühe ELKNÜ TRÜ Komitee tegevuse ja plaanide põhisuuna juurde: s i d e m e d m e i e v i l i s t l a s t e g a. On ju paljudes asutustes, kuhu meie lõpetajaid suunatakse, ,ametis meie vilistlasi. Ning mis oleks loomulikum kui see, et vilistlaspäevade, kokkutulekute ja muude ürituste kõrval, mille korraldamist praegu planeeritakse, annavad vilistlased ülikoolile ja tema komsomoliorganisatsioonile nõu ja abi kasvõi oma noorimate kolleegide töölesuunamisasjade korraldamisel?

Nagu alguses märgitud, kogub komsomolikomitee andmeid lõpetanute töö ja elu kohta ning arvamusi ülikoolis saadud teadmiste vastavusest praktilise töö nõuetele. Neid andmeid vajame, et kindlaks teha, millised probleemid millistel erialadel ja ametikohtadel tööleasunute ette on kerkinud, missuguseid lahendusi võiks leida reaalset olukorda analüüsides jne. Sellise informatsiooni saamisel saavad meid abistada kõik vilistlased, ainult nende osavõtul suudame üldse midagi ära teha. Komsomolikomitee saatis välja kõigile viimastel aastatel ülikooli lõpetanutele küsimustikud. Hulk vastuseid on juba käes, kuid paljud vilistlased, kelle poole me pöördusime, pole teadmata põhjustel reageerinud... See raskendab praegu kokkuvõtete tegemist.

Illusioone luua pole mõtet: ei ole lihtne korda seada asju, mille juures põrkame algusest peale kokku nii objektiivsest majanduslikust olukorrast tulenevate takistustega (korteriprobleem!) kui ka aastate jooksul süvenenud rutiini ja mitmete ebameeldivate traditsioonidega. Ei looda, et nende lõpetajate töölesuunamisel, kes lahkuvad TRÜ-st kevadel 1970, läheb kõik juba teisiti. Kuid probleem on küllalt tähtis, et otsida lahendusi kõigi raskuste kiuste.

PAUL KENKMANN

Seisus kohustab

Algab uus õppeaasta ja jälle alustavad sajad noored oma õpinguid meie vana auväärse alma materi auditooriumides ja laboratooriumides. Iga noor, või vähemalt paljud neist, on huvitatud, mida kujutab endast Tartu Riiklik Ülikool, milline on ta ajalugu, kes on siin kunagi õpetanud ja õppinud, milliseid teadlasi ja kultuuritegelasi on võrsunud ta kasvandikest jne. Kust ta saaks, see üliõpilasehakatis, selle kohta teateid, kes talle sellest räägiks või millistest kättesaadavatest trükistest võiks ta endale neid teadmisi ammendada? Esimene kursus on ju see aeg, kus noor inimene kujundab endale arvamuse ülikoolist. Kas tal tekib arusaamine, et ülikool pole ainult suur hulk inimesi, auditooriume ja laboratooriume, vaid on mitmepalgeline suur terviklik kollektiiv, millel on oma minevik, olevik ja tulevik, millel on omad vanad ja uued traditsioonid. Kas ta saab teada, et siin on kultuurilist äratust saanud paljude rahvuste esindajad ja et ta on meie rahvusliku kultuuri häll, et tal on oma revolutsioonilised traditsioonid, et ta sammub sotsialistliku kultuuri arendamise esirinnas.

Kahjuks meil puuduvad isegi kõige väiksemad, kõige populaarsema käsitlusega vastavasisulised trükised, rääkimata juba suuremast, soliidsemast ülikooliväärilisest korralikult illustreeritud väljaandest. Ei saa aga öelda, et poleks tehtud pingutusi tutvustava brošüüri koostamiseks ja väljaandmiseks — need kestavad juba aastaid. Tulemusi seni küll pole, kuid lootust, nagu kuulda —, veel ei kaotata!

Üliõpilased üliõpilasteks — omade vahel ajame läbi. Aga mida öelda meie külalistele, nii kodu- kui ka välismaalt, kes siiski soovivad ülikooli mineviku ja olevikuga lähemalt tutvuda, kellele Tartu Riiklik Ülikool on ikkagi üks vanemaid ning küllaltki tuntud ülikoole meie maal?

Ja need tuhanded turistid, kes suveperioodil Tartut ja tingimata ka ülikooli külastavad! Kas nende jaoks ei võiks olla midagi niisugust, mis neile ka ülikooli tutvustaks?

On huvitav, et paljud ülikooli külastajad usuvad kindlalt, et meil on spetsiaalne ülikooli ajalugu ja tegevust valgustav muuseum. Eriti viimasel ajal on niisugune väärarvamus millegi pärast levima hakanud! Muidugi, võõrale, meie olusid mitte tundvale inimesele on raske rahuldavat seletust anda, miks meie maa ühel vanemal ülikoolil pole niisugust muuseumi. Ja ausalt öelda, ei oska iseendile ka seda seletada nii, et me ta puudumise vajalikkust uskuma jääksime. Aga et niisuguse asutuse organiseerimine meie tingimustes võimatu oleks, seda ei saa just öelda. Aastate pärast, kui uus raamatukogu hoone saab valmis, jäävad mõningad ruumid vabaks. Siis võiks selle muuseumi asutada. Loodame muidugi, et me ka need pikad aastad ilma muuseumita läbi saame, nagu me senini oleme saanud, ja katki pole midagi!

Väikese sammu võrra ülikooli mineviku tutvustamisel saadi sel kevadel siiski edasi! Klassikalise Muinasteaduse Muuseumi ruumides avati näitus «Tartu Ülikooli õppejõud ja kasvandikud kujutavas kunstis». Näitust külastati ohtrasti ja jääb soovida, et niisuguste, meie ülikooli minevikku ja ka olevikku puudutavate temaatiliste näituste korraldamine jätkuks pidevalt ning muuseumi ruume ei kasutataks siiski muuks otstarbeks kui ainult sedalaadi kultuuriliste ürituste korraldamiseks.

Mõeldes tulevastele põlvedele või isegi lähemale tulevikule kerkib üles üks küsimus. Kuidas oleks võimalik fotos ja filmis näha meie päevi? Meil puudub ju täielikult süstemaatiline, tsentraalselt organiseeritud foto- ja filmikroonika. Pärast sõda pole jõutud veel kordagi niikaugele, et ülikooli fototeegis oleksid korralikud grupivõtted rektoraadist, kateedritest ja lõpetanute lendudest. Ükskord jõutakse kindlasti niikaugele, et niisuguseid materjale hakkab vaja minema, ja siis...

Vaatamata esinevatele raskustele, peab ülikool siiski suutma lahendada küsimusi, mis puudutavad teda kui kultuuriasutust. Lõppude lõpuks seisus kohustab!

T. ILOMETS

ja õnnitleme algava puhul!

TERVITAME TEID, UUSTULNUKAD! LOODAME TEIE HULGAS LEIDA AJAKIRJANDUSHUVILISI. TULGE SELLEST MÄRKU ANDMA ISIKLIKULT VÕI KAASTÖÖ NÄOL PEAHOONE KOLMANDALE KORRUSELE TUBA 302.

ÜLIKOOLI AJALEHT HUVITUB KÕIGEST, MIS PUUDUTAB KÕRGEMAID KOOLE. ÜLIKOOLI AJALEHT HANGIB OMA MATERJALI VALDAVALT KIRJASAATJATE ABIGA. MIDA SAGEDAMINI KÜLASTATE MEID, SEDA SELGEMALT RÄÄGIB AJALEHT TEIST ENDIST.

NÄGEMISENI!

TOIMETUS

TARTU V ÜLIÕPILASPÄEVAD

toimuvad 17.—19. oktoobrini 1969. a. Üliõpilaspäevad viiakse läbi kolmel päeval. Seda tingib tänavuste päevade ürituste suurem arv. Tartu V üliõpilaspäevade tähtsamateks ettevõtmisteks näivad kujunevat muusika-, luule- ja kunstialased konkursid. Täpsemalt: üliõpilasansamblite konkurss, fotokonkurss «Alma mater», sõnakunstikonkurss, kirjandusvõistlus, kujutava kunsti alane konkurss. Muusika- luule- ja sõnakunstikonkurssidest osavõtjad annavad üliõpilaspäevade ajal mitmeid kontserte; välja pannakse nii kunsti- kui ka fotonäitus.

Vara on veel rääkida Tartu V üliõpilaspäevade täpsest ajakavast, kuid niipalju küll, et tõrvikutega rongkäik on 18. oktoobril. Ei jää pidamata traditsioonilised ballid (üliõpilaspäevade teisel ja kolmandal päeval).

Erinevalt kõikidest möödunud Tartu üliõpilaspäevadest on tänavu teine päev n.-ö. vilistlaspäev, teaduskondades ja osakondades toimuvad vilistlaste, õppejõudude ja üliõpilaste kohtumised. Siin jääb ettevalmistuse pearaskus teaduskondade orgkomisjonidele, nende otsustada jääb, kuidas tagada vilistlaste osavõttu, missuguses vormis kohtumisi korraldada jne.

Üliõpilaspäevade pidulik lõpetamine külaliste ja ajakirjanike osavõtul toimub 19. oktoobril TRÜ kohvikus.

Tartu V üliõpilaspäevade eesmärgiks on süvendada üliõpilaste, õppejõudude ja vilistlaste kokkukuulumistunnet. Need peaksid olema ürituseks, mis tähistab uue õppeaasta, tõsise tööaasta algust.

S. ENDRE,
ELKNÜ TRÜ Komitee
sekretär

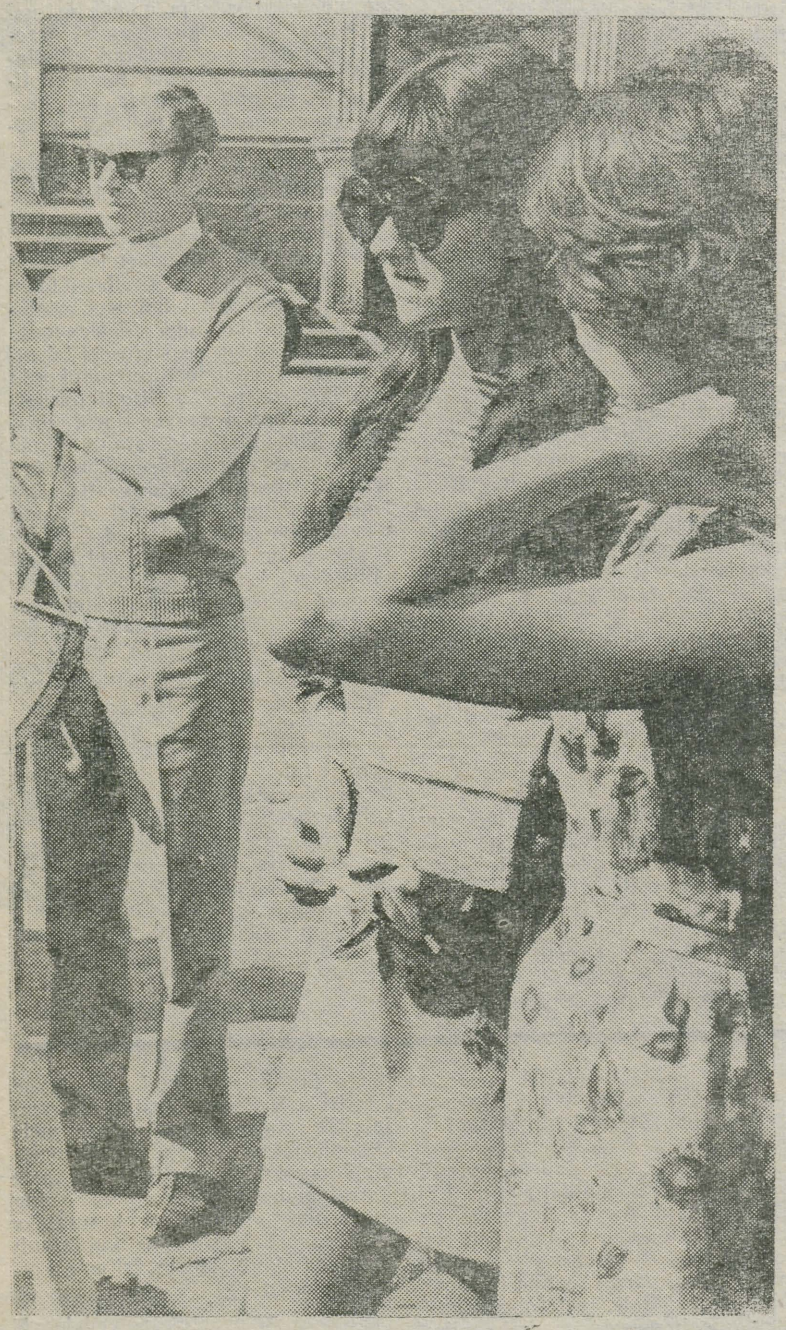

Ülikoolisisene kirjanduslik konkurss

Jälle on kavas välja anda ülikooli kirjanduslik almanahh (asja on algatanud ELKNÜ TRÜ Komitee, väljaande ilmumine on kavandet 1970. a. kevadeks, TÄHISTAMAKS V. I. LENINI 100. SÜNNI-AASTAPÄEVA. Organiseeriv komisjon: M. Lauristin (esimees), K. Põllu, O. Remsujev.

Et sündmus on erakordne — viimane ülikooli almnahh ilmus 10 aastat tagasi, ENSV 20. aastapäevaks — oleks vaja, et kõik kirjandusliku loominguga tegelevad üliõpilased aitaksid kaasa

a) ALMANAHHILE SOBIVA NIME LEIDMISEL;

b) ALMANAHHI KOOSTAMISEL;

Almanahh on mõeldud ülikooli väikese LUULE- ja MINIATUURIANTOLOOGIANA, sest organiseeriv komisjon palub sellest üritusest osa võtma ka kõiki kunagi ülikoolis õppinud vabariigi luuletajaid ja prosaiste.

PRAEGU ÜLIKOOLIS (statsionaarselt või kaugõppes) ÕPPIVATELE NOORTELE AUTORITELE (KA POTENSIAALSETELE) ON PÄÄS ALMANAHHI KAANTE VAHELE KINDLUSTATUD, KUI VÕTATE EDUKALT OSA KONKURSIST, MILLE ELKNÜ TRÜ KOMITEE KÄESOLEVAGA VÄLJA KUULUTAB.

Žürii asub tööle sügisel, valib kõigepealt välja sobivad luuletused või lühiproosapalad (mitte üle 3 lk. masinakirjas) almanahhi tarvis ja määrab seejärel rahalised auhinnad. AUHINNAD:

1 esimene auhind 35 rbl.
1 teine auhind 25 rbl.
1 kolmas auhind 10 rbl.

TÖÖD PALUTAKSE TUUA VÕI SAATA AJALEHE «TRÜ» TOIMETUSSE HILJEMALT 15. OKTOOBRIKS, MÄRKIDES ÜMBRIKULE «KIRJANDUSLIK KONKURSS» ning lisades oma nime ja kursuse.

ORGKOMITEE

Fotokonkurss „ALMA MATER"

ELKNÜ Tartu Linnakomitee, ELKNÜ TRÜ Komitee ja ELKNÜ EPA Komitee kuulutavad välja üliõpilaste ja vilistlaste fotokonkursi teemal «Alma mater». Konkursi eesmärgiks on kajastada kõike jäädvustamist väärivat kõrgemate koolide elus ja tugevdada kõrgemate koolide sidemeid vilistlastega. Konkursi eesmärgiks on korraldada Tartu V üliõpilaspäevade ajal, mis toimuvad 17.—19. oktoobril 1969. a., fotonäitus parematest töödest, mis annaks ülevaate fotokunsti tasemest meie kõrgemates koolides.

Konkursi tingimused:

1. Konkursist võivad osa võtta kõik TRÜ ja EPA üliõpilased ning vilistlased, kes ei ole üle 35 aasta vanad. Samuti võivad osa võtta kõik vabariigi teiste kõrgemate koolide üliõpilased ja vilistlased.
2. Et fotokonkursi teemaks on «Alma mater», võib konkursile saata fotosid, mis puudutavad kõrgemaid koole ja üliõpilaselu ja mida ei ole varem fotokonkurssidele esitatud.
3. Konkursile võib saata nii kunstilisi fotosid, reportaažfotosid kui diapositiive. Tööde hindamine toimub nendele kolmele žanrile eraldi.
4. Esitatavate fotode lühem serv peab olema vähemalt 18 cm. (värviliste fotode formaati ei piirata).
5. Igale fotole palume lisada ühe kontrollkoopia formaadis 13×18 cm.
6. Iga foto tagaküljele (diapositiividel raamile) märkida nimetus ja märgusõna. Sama märgusõnaga kinnisesse ümbrikku lisada oma ees- ja perekonnanimi, õppeasutus, eriala ja kursus (vilistlastel õppeasutus, eriala ja lõpetamise aasta). Samuti palume sinna märkida oma postiaadress.
7. Konkursile saadetud fotosid autorile ei tagastata.
8. Konkursile saabunud töödest korraldatakse näitus, mida eksponeeritakse Tartus ja Tallinnas. Diapositiive näidatakse näituse avalikel aruteludel Tartus ja Tallinnas.
9. Konkursi käigus ja pärast konkurssi avaldatakse laekunud fotosid ajakirjanduses ja televisioonis.
10. Kõigile neile, kelle fotosid on kasutatud näitusel, antakse osavõtja diplom. Premeeritakse parimaid kunstilisi fotosid, parimaid reportaažfotosid, parimaid värvilisi fotosid ja diapositiive.
11. Konkursi žüriisse kuuluvad Ajakirjanike Liidu, fotoklubide ja komsomolikomiteede esindajad.
12. Võistlusfotode esitamise tähtajaks on 1. oktoober 1969. a.
13. Fotod palume saata või tuua TRÜ komsomolikomiteesse.

ELKNÜ Tartu Linnakomitee
ELKNÜ TRÜ Komitee
ELKNÜ EPA Komitee.

MÖÖDUNUD KUUL

viibisid meie komsomolikomitees vastuvõtul Krakovi Jagiello-nimelise Ülikooli tudengid (foto ülal), kes olid töötanud EÜE koosseisus Tallinna Botaanikaaias ja Järlepal, ning Moskva Baumani-nimelise Kõrgema Tehnikakooli ajalooringi liikmed (foto paremal).

Poolakad tutvusid ülikooli ja linnaga. Moskvalased olid saabunud Tartusse seoses Tartu vabastamise 25. aastapäevaga, et kohtuda endiste baumanlaste-sõjaveteranidega ja panna pärg Raadi vennaskalmule.

≈

Pärast tööd EÜE-s külastasid Tartut ja ülikooli kolmteist Budapesti Kõrgema Tehnikaülikooli üliõpilast, kes olid andnud oma panuse TA Tallinna Botaanikaaia kiiremaks avamiseks tuleval aastal.

Madjarid viibisid peale Tartu veel ekskursioonidel Lõuna-Eestis, Riias, Leningradis ja Moskvas.

Kõige paremad mälestused jäid ungarlastele merest.

R. URBELI tekst ja fotod.

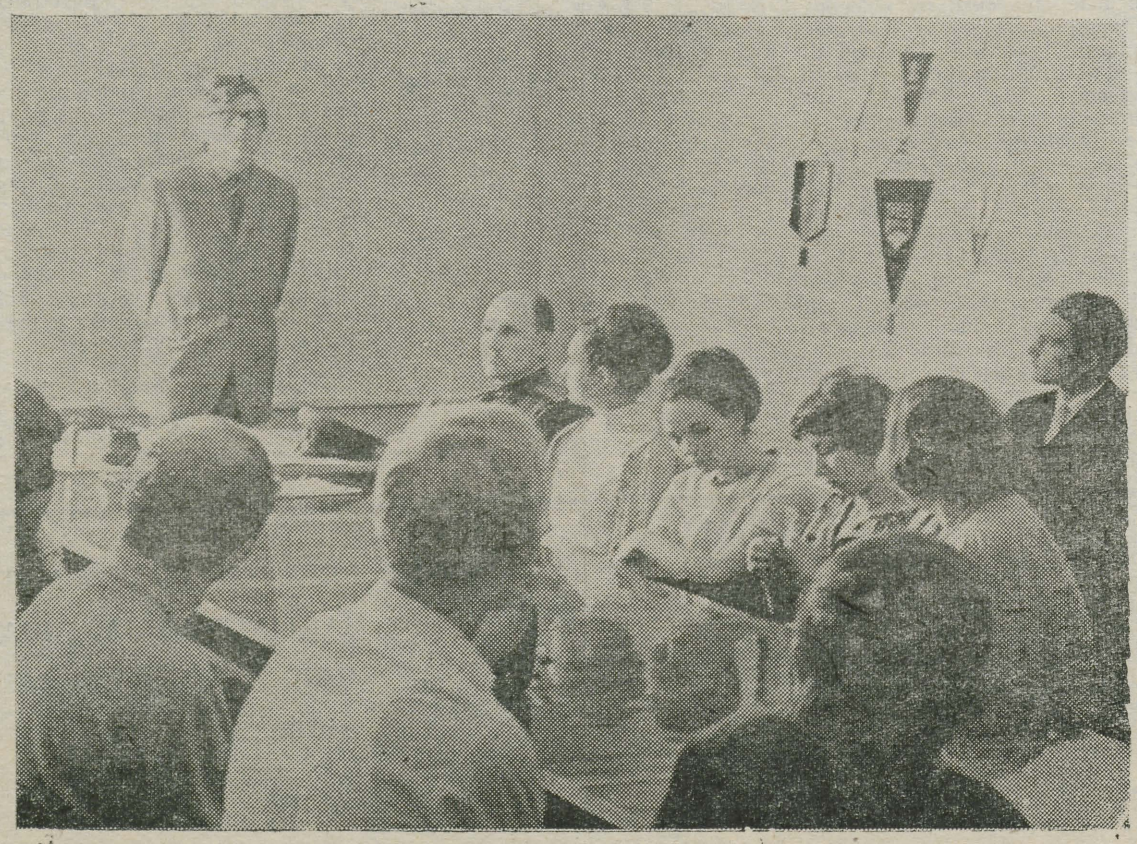

Esimese kursuse üliõpilane!

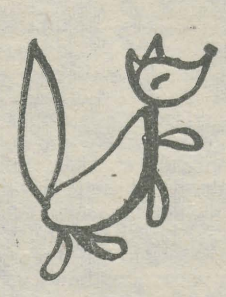

Nii nagu igal õppeaastal, nii algab ka tänavu septembris uute üliõpilaste ülikooli komsomoliorganisatsiooni arvelevõtmine. Lihtsalt ja kiiresti saavad komsomolidokumendid korda vaid siis, kui eelnevalt astuvad ülikooli komsomolikomitee arvestussektorist läbi kõikide esimeste kursuste kursusevanemad ning lepivad kokku päeva ja kellaaja, mis on sobiv tervele kursusele. Arvele võtma tulles peab igal kommunistlikul noorel kaasas olema komsomolipilet ja arvestuskaart. Kui kommunistlik noor ei ole veel endisest linna- või rajoonikomiteest arvelt maha võetud, tuleb seda teha ülikooli komsomolikomitee arvestussektori kaudu. Nii et komsomolikomiteesse peavad ilmuma kõik kommunistlikud noored!

ELKNÜ TRÜ Komitee arvestussektor on avatud esmaspäevast reedeni kella 9—16, lõuna kella 12—13. Soovime kõigile julget pealehakkamist ja visadust õppimises ning komsomolitöös!

Liikmemaksude kogujad!

ELKNÜ TRÜ Komitee arvestussektor palub kõiki eelmise aasta liikmemaksude kogujaid asuda oma ülesannete täitmisele! Käesoleval õppeaastal tuleb tuua maksud ülikooli komsomolikomitee arvestussektorisse.

Osakondade liikmemaksude kogujatel palun lahkesti sisse astuda komsomolikomiteesse, et aru pidada uue korra sisseviimise üle.

Ärge unustage, et liikmemaksude tasumise tähtaeg on **20. september.**

TRÜ naiskoor

alustab käesoleval sügisel oma 25. tööaastat. Nii nagu iga õppeaasta alguses, ootame ka seekord suuremal hulgal koorilauluarmastajaid ülikooli lauluperet täiendama. Plaanid eelolevaks aastaks on küllaltki sisutihedad ja huvitavad.

Uusi lauljaid võetakse vastu 1., 3., 4., 8., 10. ja 11. septembril alates kella 18 peahoone auditooriumis 204.

H. REISSAR

ELKNÜ TRÜ Komitees

OSAKONDADE (TEADUSKONDADE) SEKRETÄRID!

Reedel, 5. septembril kell 15.30 ootame teid TRÜ komsomolikomiteesse avanõupidamisele. Palume kindlasti kohale tulla, sest juttu tuleb uue tööaasta olulisematest probleemidest.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE
sekretärid

Teadaanne

Ülikooli komsomolikomitee vajab vilunud masinakirjutajat. Tasu kokkuleppe alusel. Tulla läbi rääkima peahoone teisele korrusele tuba 208.

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5054. MB 03453.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 24 Reedel, 5. septembril 1969. a. XXIII aastakäik

A² ehk akadeemiline aabits,

milles on lugeda mõndagi õpetlikku ülikooli struktuuri ja keelepruugi kohta.

Kui enam kui seitse aastasada tagasi pandi Lääne-Euroopas alus esimestele suurkoolidele, kasutati nendes nii õpetamisel kui asjaajamisel üksnes ladina keelt. Pikaks ajaks jäi vanade roomlaste kõnepruuk lahutamatult seotuks ülikoolidega ja paljugi sellest on läbi aegade kandunud kaasajani. Äsja ülikooli astunule võib esialgu tunduda võõrastavana ja keerulisena siinses tarbekeeles esinev ladina tüvede rohkus. Kuid õige pea ilmneb selle traditsioonilise süsteemi otstarbekus, kusjuures arhailised ladina sõnad annavad ülikoolile osa tema eripärast.

Niisiis — Tartu ülikool ehk Universitas Tartuensis. Universiteet ülikooli tähenduses on tulnud sõnadest «Universitas magistrorum et scholarium», mida võib tõlkida kui õpetajate ja õpilaste kogu, ühtekuuluvust. Selline oli lugu minevikus, selline on ta ka tänapäeval, sest ei saa olla ülikooli ilma õppejõududeta, kõnelemata ülikoolist ilma üliõpilasteta.

Ülikooli juhib rektor (lad. k. *juht, valitseja*). Koos nelja prorektoriga (rektori asetäitjaga) hoolitsevad nad ülikooli hea käekäigu eest, omades selles osas suuri õigusi, kuid kandes samal ajal veelgi suuremat vastutust ühiskonna ja riigi ees. Rektor, prorektorid ja neid abistavad ametiisikud moodustavad rektoraadi. Kõige olulisemad ülikooli puudutavad küsimused arutatakse läbi ülikooli nõukogus, kuhu kuuluvad rektoraadi esindajad ning kõigi teaduskondade auväärsemad ning kogenumad õppejõud.

Iga prorektor vastutab ülikooli laiahaardelise tegevuse ühe ala eest. Õppeprorektori ülesandeks on õppetöö üldine juhtimine ning korraldamine. Teadusala prorektor suunab teaduslikku uurimistööd, sest iga ülikooli õppejõud on kohustatud tegelema õppetöö kõrval ka uurimistööga. Ka ÜTÜ (Üliõpilaste Teadusliku Ühingu) tegevus kuulub teadusala prorektori kontrolli alla. Kaugõppijate murede ja rõõmudega tegeleb kaugõppe prorektor. Halduprorektor on suurkooli majanduselu juhataja, kes kannab hoolt selle eest, et oleksid olemas kõik vajalikud materiaalsed tingimused õpetamiseks, õppimiseks ja teaduse arendamiseks. Internaatides elavad üliõpilased käivad selles osas halduprorektori võimu alla.

Vastavalt erialadele jaguneb ülikool teaduskondadeks ehk fakulteetideks, mis omakorda koosnevad osakondadest. Veel mõni aasta tagasi oli TRÜ-s parajasti niisama palju teaduskondi kui sambaid peahoone ees. Vahepeal on elu läinud edasi ja teaduskondade arv kasvanud kaheksani. Teaduskonna eesotsas seisab kolmeks aastaks valitud dekaan (lad. k. *kümnik*, s. t. kümmet meest juhtinud allohvitser rooma sõjaväes). Suuremates teaduskondades abistab dekaani prodekaan. Dekaan tegeleb õppejõudude teadusliku töö ja teaduskonna üldise juhtimisega (koos teaduskonna nõukoguga), prodekaanile jääb aga üliõpilastega tegelemine (õppeedukus, stipendiumid, ühiselamud, õppedistsipliin jne.). (Võiks öelda, et dekaan on teaduskonna isa, prodekaan aga ema.)

Teaduslikke distsipliine õpetavad kateedrid, mida on ülikoolis kahte liiki: üleülikoolilised kateedrid (ühiskonnateaduste kateedrid, pedagoogika kateeder), kus tegeldakse kõigi teaduskondade üliõpilastega, ja teaduskondade kateedrid, mis esindavad antud teaduskonna eriaineid (näit. eesti keele kateeder, anorgaanilise keemia kateeder, mikrobioloogia kateeder tegelevad põhiliselt antud teaduskonna üliõpilastega). Kateeder kujutab endast ühe eriala õppejõudude kollektiivi, keda suunab professori või dotsendi kutset omav nimekaim teadlane-pedagoog — kateedri juhataja.

Pahatihti tekitab segadust asjaolu, et ülikooli õppejõud omavad samaaegselt kahte nimetust — teaduslikku kraadi ja teaduslik-pedagoogilist kutset.

Teaduslik kraad antakse edukalt kaitstud teadusliku uurimistöö ehk väitekirja eest. Teaduslik-pedagoogiline kutse aga viljaka õppetöö eest kõrgemas koolis. Kui teaduste kandidaat on aastate jooksul tõendanud oma võimekust pedagoogilisel alal ja jätkanud erialast uurimistööd, omistatakse talle dotsendi kutse. Kõrgemas koolis õpetav teaduste doktor võib saada professori auväärse nimetuse, kusjuures pole sugugi nõutav, et ta koos sellega muutuks hajameelseks veidrikuks, nagu seda visalt levitab akadeemiline folkloor.

Üliõpilaseks (lad. k. *studiosuseks*) saab pärast immatrikuleerimist ehk sissekandmist matriklisse, mille all mõistetakse üliõpilaste nimekirja. Hoopis kurvem toiming on eksmatrikuleerimine, s. t. üliõpilaste nimekirjast mahakustutamine. Tõendina selle kohta, et nimi on tõepoolest kõrge kooli hingekirjas, antakse tudengile üliõpilaspilet (matrikkel). Mõned tarvitavad seda nimetust ka õpinguraamatu kohta, mis pole küll õige. Matrikli numbri kaks esimest arvu näitavad, mis aastal võeti noor inimene üliõpilaste nimekirja, järgmised aga, mitmendana sel aastal. Näiteks matrikli number 69345 tähendab — 1969. aasta 345. vastuvõetud üliõpilane.

Mõnedki tavalised asjad on ülikoolis tuntud võõra nime all. Õppejõud ei kogune vaheajaks mitte õpetajate tuppa, vaid hoopis lektooriumi. Sealt lähevad nad loenguid pidama mitte klassidesse, vaid auditooriumidesse (lad. k. *kuulamiskoht*). Kui neil on tarvis üliõpilastega juttu ajada, et saada aimu õpematerjali omandamisest, siis seda ei nimetata vestluseks, vaid hoopis kollokviumiks. Eksamihindeid on kõrgemas koolis neli — üks negatiivne, kolm positiivset. Vanasti kandsid ka hinded kõlavaid ladinakeelseid nimetusi: väga hea — *maxime*, hea — *bene*, rahuldav — *sufficit* ja mitterahuldav — *non sufficit*. Nüüd on see terminoloogia hingusele läinud, nagu komme märkida oma tudengiseisuse tunnusena nime järele *stud. jur.* (õigusteaduskonna üliõpilane), *stud. med.* (tulevane tohter), *stud. phil.* (keeleteaduse õppija) jne.

ELKNÜ TRÜ Komitees

Bürool 2. septembril

● Arutati läbi ja kinnitati TRÜ komsomolikomitee tööplaan käesoleva õppeaasta sügissemestriks. Võrreldes mulluse aastaga jäävad ELKNÜ TRÜ Komitee tegevusprintsiibid ja põhisuunad tänavu samaks. Suurematest ettevõtmistest võiks nimetada kevadise õppesessiooni analüüsi korraldamist kursustel, I kursuse üliõpilastele ja ülikooli aktiivile organiseeritavaid seminarlaagreid Käärikul, TRÜ lõpetanute sotsiaal-majandusliku olukorra uurimist, V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamiseks valmistumist, aruande- ja valimisperioodi korraldamist (esialgsete kavatsuste kohaselt toimub ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVII konverents 2. oktoobril 1969. a.) jne.

● Büroo kinnitas leninliku arvestuse kava TRÜ komsomoliorganisatsioonis.

● Kuulati ära EÜE TRÜ välisrühmade juhtkonna esindajate aruanded suvise tööperioodi kohta; arutati edaspidiseid väliskontakte Poola, Ungari ja Tšehhoslovakkia kõrgemate koolidega.

Esmaspäeval, 8. septembril algusega kell 18 toimub ELKNÜ TRÜ Komitee INFORMATSIOONIKOOSOLEK (peahoone auditoorium 128). Juttu tuleb viimase aja aktuaalsetest üliõpilas- ja komsomolielu probleemidest. Esinevad S. Endre, P. Vihalemm, D. Visnapuu jt. Palume kõigil huvilistel osa võtta!

NB! IDEOLOOGIASEKTOR!

Esmaspäeval, 8. septembril kell 20 on komsomolikomitee ideoloogiasektori uue tööaasta avanõupidamine. Ühtlasi palume ideoloogiasektori liikmetel osa võtta ka informatsioonikoosolekust (vt. teade üleval).

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretariaat

Tudeng ootab suppi

Sööklamaja tegi sisseminejale väikese üllatuse, eks ju? Alles teisel korrusel selgub, et kohvikus saab süüa küll. Aga kuidas on lood sööklaga ja muude remondimeeste suviste ettevõtmistega, seda pärisime haldusprorektor A. Uibokannalt.

Praegu on käimas sööklamaja keskküttele üleviimine. Kohvik oli planeeritud korda saada 1. septembriks, söökla 10. septembriks. Keskküttega peaks lõplikult toime tuldama 1. oktoobriks, **siis saab ka kogu maja korda.**

Puhvet peahoone keldrikorrusel on tegemisel. Ei julge öelda, et septembrikuuga jõuame, aga hiljemalt oktoobripühadeks küll. Ehitajate poolest võiks puhveti varemgi avada, aga külmutusletid ja muu sisseseade võtab aega.

H. NIINEMÄGI

«Nuorten vartti» Eesti Raadios

PEKKA LEHTONEN

Eesti Raadio soomekeelsetes saadetes kuulete igal esmaspäeval kell 18 teadustust: «Ja nyt «Nuorten vartti.» See tähendab, et tulemas on noorte poolt tehtud saade, kus räägitakse Nõukogude Liidu ja eriti Eesti noorte elust ja probleemidest, mängitakse lemmikplaate ja vastatakse kuulajate küsimustele. See on saatesari, mille eest noored toimetajad ise vastutavad ja milles esinevad vaid noored. Ja kuigi eestlasel on raske hääldada soomekeelseid pikki diftongirikkaid sõnu, oleme ometi kasutanud eestlasi reporteritena ja usume, et kuulajad arvestavad neid pingutusi, mille hinnaga on pääsetud kõnelema võõrast keelt mikrofoni ees. Sellepärast pole puudu tegijatest ega esinejatest, sest Tallinna Raadio toimetajatest on õige paljud noored mõni aasta tagasi ülikooli lõpetanud, kellest osa kõneleb ka soome keelt (nende saadete vastutav toimetaja on Turu lehemees Pekka Lehtonen. — Toimetuse märkus.)

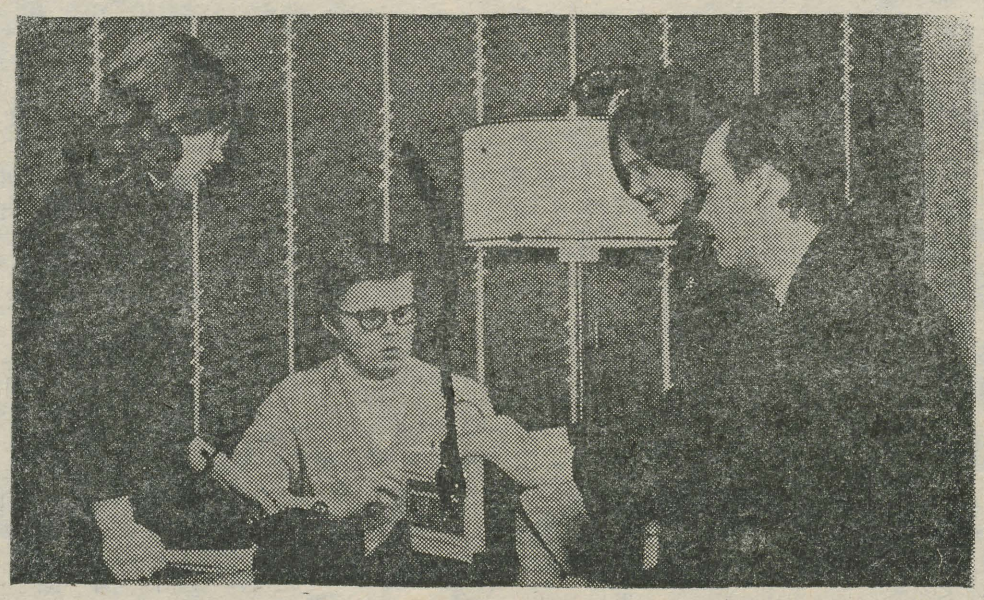

Noortesaadet teevad: (vasakult) Leini Mägi, Jüri Vilosius, Viive Tikk ja Pekka Lehtonen

Noortesaated on planeeritud nii, et need ühtekokku annaksid võimalikult mitmekülgse pildi nõukogude noorte elust. Jutustame töötsnoorte mõtetest ja toimetustest, maanoorte probleemidest, üliõpilaselust ja keskkooliõpilastest. Iga kuu esimesel esmaspäeval on mikrofoniringkäik — kilde ajakohaseist noorsoosündmustest — ja äsja oli muusikasaade, milles jutustasime noorte šlaagrilemmikuist ja mängisime plaate. Noortesaadetes käsitletakse muidugi ka mitmesuguseid teisi teemasid, mida ühtekokku võiks nimetada — Nõukogude Liidu noorsooprobleem.

Kõige väiksem nõukogude noorte elu käsitlev sari noortesaadetes oli noorpaaridele pühendatud sari. See lõppes eelmisel aastal. Alustati abiellumiskuulutusest ja lõpetati pere kavandamisega. Vahepeal käidi pulmas, asutati ühine kodu, oodati esiklapse sündi ja peeti ristsed. Sellega liituvaist probleemidest suurim on muidugi korteriküsimus.

Tähtis noorsooprobleem on igal maal hariduskküsimus. Noortesaated on käsitlenud koolidemokraatia ja kooliuuenduse küsimusi. Loomulik küsimus on: kas kõik kõrgema kooli lõpetanud saavad oma haridusele vastavat tööd? Nüüd on olukord paranenud selle tõttu, et maarahva elatustase on tõusnud ja «maapelgus» ei takista enam noori maale siirdumast. Juhtub veelgi, et ebaõige planeerimise tõttu kõik noored oma haridusele vastavat tööd ei saa. Kõik muidugi ei tahagi, sest muul alal võivad olla palgad suuremad. Suurem probleem on see, et lihttöölise ja spetsialisti töötasus on nii väike vahe.

Noortesaated jätkuvad üha. Suvel rändab meie mikrofon supelrandadele, töölaagritesse ja matkadele. Suveti on muusikat programmis rohkem.

Kohtume ikka esmaspäeviti kell 18 lainepikkusel 290 ja 49,3 m.

Ajakirjast «Maailma ja Me».

Rahvakunstiansambel

TRÜ rahvakunstiansambel võtab vastu uusi liikmeid 2. ja 3. septembril kella 19—20 TRÜ klubis. Tunnid esmaspäeval ja reedel kell 19.

Noorema rühma tund on kolmapäeval kell 20.

Juhatus

Võimlemishuvilised

Naisvõimlemise osakonda võetakse vastu üliõpilasi:
1) algajate
2) edasijõudnute
3) iluvõimlemise rühmadesse.
Lähemat informatsiooni antakse esimeses kehalise kasvatuse tunnis.

Üks vanamees raiub üht jämedat puud

Dekoraator-näitleja K. IRD.

Hambaarst
Dr. E. Binmann
SUUHAIGUSED KUNSTHAMBAD
Kõnetunnid 9—12, 5—7.
Telefon 464. Kuninga tän. 40
(vastu Koidula ausammast)

Kästi ostate
J. Martin'i ärist
Rüütli t. 29,
kus on suurem ja moodsam valik kõiksugu
koelnd, pudu-
ja
moekaupadest.
Hinnad raoakehval ajal võimalikult odavad.

Ainuke koht Pärnus,
kust ostate soodsamatel tingimistel täiesti häid kaupa, on
P. Kaasik'u
optika-, foto- ja kelladeäri
RÜÜTLI 41.
Müügil uurid, kellad, barometrid, kraadiklaasid, foto aparaadid ja tarbed, binoklid jne.

14

«Suurte kunstnike elu on lakkamatu võitlus inimliku — võib-olla ainsa üldinimliku nähtuse — rumaluse vastu, kuid see ei võitle kunstnikega, see istub neile peale.» Nõnda arvab rootslane Diktonius, kes vaevalt meie olusid nii hästi tundis, et ta selle ütlemise Kaarel Irdile oleks võinud pühendada, ja ometi kerkisid Irdile mõeldes just need sõnad esimesena mu mällu.

Kaks legendi saadavad Irdi. Ühe järgi olevat ta mees, kes oma vängeid ütlemisi mitte enda teada ei jäta, kui kohtab asja või inimest, kelle kohta tuleks vängelt öelda. Mees, kes läheb või tormiga sülitsi, kuid murrab oma tõe temast läbi. Teise järgi Ird asjatult tuuleveskitega ei kakle ega tormi kätte ei trügi, vaid on mees, kellel kõik konksud, kõverikud ja hinnavahed teada ning kasutusel on. Seda kanti pidi olen kuulnud Irdi võrreldavat ühe teise kuulsa tartlase — Hugo Treffneriga. Ei tea kahjuks, mida nemad ise taolise võrdluse kohta arvaksid, mõneti on ta ju tabav. Fakt jääb faktiks — mõlemate meestega seome ühe laialt kuulsa esimese järgu maja Tartus ning mõlemate elutööna läheb ajalukku oma maja kasvatamine. Kuid ometi on kohe ilmne kas üks oluline, sotsiaalse päritoluga erinevus nende kahe mehe vahel. Vanahärra Mauruse majas ei tohtinud poisid jumalas kahelda, sest vanahärra Maurus pidas väga tähtsaks oma maja korralikku nime ja korralikku kuulsust eriti just ülalpool, sest vanahärra Maurus kartis väga vene tsaari ja muu kroonuväega pahuksisse sattuda ning laveeris ja vingerdas selle väe ees, kuidas suutis. Kaarel Ird aga vist ei oskagi ette kujutada nõukogude võimuga pahuksisse sattumist, sest tal on kindel teadmine, et selle võimu on ta ise loonud, loonud just selleks, et pidada oma esimese järgu maja ja sealt rahvale kunstivalgust jagada, ning ka selleks, et noored ja andekad poisid saaksid nii tema majas kui kõikjal tema loodud ühiskonnas oma kahtlused ära kahelda ning endale ja teistele lõpuks tõde tõestada. Pahuksisse võib Ird sattuda ühe või teise tšinovnikuga ja siis lendavadki vänged sõnad, sest Irdil on täis õigus ennast, aga mitte mõnd bürokraadihinge nõukogude võimuga samastada. Ning siis kuluvad mõnigi kord ära ka konksud ja kõverikud, sest kõigest hoolimata on ka Irdile oma «Vanemuise» hea käekäik kõige kallim. Peremehetunne oma teatri, elu ja ühiskonna suhtes pole aga Irdi kunagi maha jätnud ja see on esimene põhjus, mis noori Irdi poole tõmbab ja mida kõigil temalt õppida oleks. «Vanemuisest» räägitakse ikka kui Irdi teatrist ja meie kollektiivsusele pürgivas elukorralduses võib seda isegi pahaks panna. On ju «oma» vabrikust, teatrist või teaduskonnast rääkimine rohkem alluvatele lubatud ja see pidavat siis peremehetunnet näitama. Tihti on lood aga nii, et alluval pole oma peremehetundega midagi peale hakata, kui ülemuseks on pops. Vastandipaar peremees ja sulane kaotati meie maal kolm aastakümmet tagasi, vastandeid hea ja halb peremees ning peremees ja pops pole aga võimalik administratiiv-juriidiliste vahenditega kaotada. Seda peab tegema aeg ja selle peaksid põhjustama kollektiivses ühiskonnakorralduses olevad mehhanismid, mis sunnivad iga inimest oma töö ja elu peremeheks olema. Meile tartlastele on selleks kindlasti Irdi eeskuju. Ja ometi on arvamuste skaala sellest mehest üllatavalt lai, mis loodetavasti teeb talle ka talutavamaks olla objekt, kellest teised inimesed midagi arvavad. Irdist arvatakse hästi ja ka väga halvasti, olenevalt ajast ja olukorrast, mil temaga ollakse kokku puutunud ja olenevalt selle kokkupuute lähedusest. Ning paradoks on vist selles, et arvamust Irdist ei determineeri mitte niivõrd Irdi isik, mis vist ikka irdilik on olnud, vaid arvaja enese sisemaailma rikkus ning ajastu-, inimese- ja kunstimõistmisvõime.

Ird ja ajastu — see on üheks mõistatuseks, mida Irdiga kokku puutudes ikka lahendada püüan. Vastutust pole Ird nagu vist kõik tõsiselt tegutsejad ja head peremehed kunagi kartnud, sest tegutsejad ei tavatse end ilmeksimatuiks pidada. Vaadates neile aastakümnetele, mil Ird on teadlikult tegutsenud, näeme, et tehtud on Eestimaal paljugi, aga ka vastutada pole mitte vähese eest. Ird kuulub juunipöörajate põlvkonda ja sõjaõitjate põlvkonda, ta kuulub ka 40. aastate lõpu ja 50-ndate alguse põlvkonda, mil ta Kunstide Valitsuse ülemana oli meie kunsti peaadministraatoriks ja lõpuks ka ise sealt ära administreeriti.

Ird on keskne suurus ka kuue kümnendate aastate kunstielus, mida näikse tõestavat tema juubeli puhul avaldatud artiklid, mis enamikus temast kaugelt nooremate meeste poolt kirjutatud on. Metafüüsiliselt arutledes võime küsida, milline neist põlvkondadest on siis Irdi põlvkond. Selliseks küsimiseks annab õigust see, et paljud Irdi eakaaslased on oma põlvkonna piirimaile pidama jäänud. Mitmete tema maile pidama jäänud. Ird armastab rääkida, kuidas ta «Vanemuise» uut teatrihoonet plaanitsedes seda algul väga vana «Vanemuise» sarnasena tahtis näha, kuid viimasel hetkel siiski taipas, et see pole mitte vana «Vanemuine», vaid tema oma noorus, mis talle ilus paistab, millega pole aga praegusel ja tulevasel teatrikülastajal, kes uut ja ajakohast teatrimaja soovivad, erilist asja. Ja selle taipamisega lööbki Ird kaardid segi kõigil oma tulevastel biograafidel, kes teda kindla aja ja põlvkonna raamidesse tahaksid suruda. Üks teine tubli ja tuntud mees, kellega Ird koos maalriametit on pidanud, ütles samuti üliõpilaste ees esinedes, et vananedes olevat väga raske näha noortes endale järgnejaid, mitte asendajaid, ning olla neile toeks, aga mitte tõkkeks teel. Ird on seda suutnud ja viimasel ajal võib teda üha rohkem kohata noorte seltsis, küll neile esinedes, küll nende esinemisi vaadates-kuulates, küll niisama juttu vestes. Sellega seoses meenuvad Tartu IV üliõpilaspäevad. Vaadanud «Vanemuise» nõlvalt ära kogu rongkäigu ning teatrisaalis lõppkontserdi, tuli Ird järgmisel päeval ülikooli komsomolikonverentsile, võttis sõna ning ütles päevade organiseerijaile otsekoheselt välja, mis talle meeldis ja mis mitte ning mis oleks võinud teisiti ja paremini olla. Ta ütles seda just nõuandja ja toena. Ja nüüd püüda leida seda kõige olulisemat, mis tõmbab Irdi noorte ja noori Irdi poole, siis meenub Irdi jutt kahest ahvist, kellest üks peab enda poolt saavutatut alati arengu tipuks ja optimaalselt parimaks, teine aga hüüab «Edasi!» Antagu mulle andeks, kuid just teises ahvis leiabki endale ühise hingesugulase nii Kaarel Ird kui ka praegune (võib-olla aga ka igavene) üliõpilane ja see seobki Irdi ja üliõpilasi.

Ird ja ülikool, on vist kaks mõistet, mida väljaspool Eestit elutsev inimene Tartust kindlasti on kuulnud. Ird ise pole kõrgemas koolis tudeerinud ja tuleb tunnistada, et üldmõistetesse «ülikool» ja «üliõpilane» suhtub Ird varjamatu austusega. Kuid mul endal on olnud võitusele, kui tal ikka ja jälle tuleb tõdeda, et konkreetne üliõpilane võib üsna rumal olla. Jahmatama paneb teda seejuures mitte enda ja üliõpilase eruditsiooni vahe, vaid see, et praegune diplomisaamise tee ja pärastised nõudmised diplomi omajaile ei pane meid alati vajaduse ette oma teadmisi niivõrd sügavalt ja süsteemikindlalt täiustada, nagu ta ise seda kogu elu on teinud. Ja et see tee on meile nii lihtsaks tehtud — mitte ilma Irdi osavõtuta — siis püüab ta oma teatrimaja üha sagedamini üheksandaks teaduskonnaks muuta, mis õhtuti annab üliõpilastele just seda elu, ajaloo ja ühiskonna mõistmist, millest päevastes teaduskondades puudu jääb. Sellistel õhtutel sünnivad «Galilei elu» ja «Coriolanus», «Meestejutt» ja «Phaethon», sünnib kindel sotsiaalpsühholoogiline liin repertuaaris, mille taolist minu arvates pole olnud ega ole ühelgi teisel vabariigi teatril ja mida meie, praegused üliõpilased, võime otsida teatrist vist kogu elu, ükskõik kuhu me ka ei satuks. Ja ka selle liini kaitsmisel ja arendamisel ilmneb peremehe- ja perspektiivitunne Irdi iseloomus, millest eespool juba juttu oli.

Lõpetuseks meenub jälle Diktonius: «Suur kunstnik on enamasti palju traagilisem kuju kui Kristus iial võis olla. Kristus löödi üksainus kord risti, aga kunstnikusse taotakse naelu eluaeg.»

Kaarel Ird pole kunagi talunud endasse naelte löömist, ta haaras juba ammu kirve, et vastu virutada. Ja nii on ta juba aastakümneid raiunud puud, mis koosneb kõigest rumalast, egoistlikust ja halvast inimeses ja ühiskonnas. Ird ei lase sellel puul kunagi võimust võtta. Võitluse vajadust kõige iganenu vastu, progressiivse eest sisendab ta ka endast noorematele, mistõttu seegi hilinenud juubeliartikkel sai paberile pandud.

J. ALLIK

● **Foto pärineb Pärnu Töölisteatri päevilt. Lehekülg 1932. a. kavalehest.**

* *

Mõni sõna juttu klubijuhatajaga

Millistes klubis töötavates ringides ja isetegevusansamblites saavad tudengid kaasa lüüa?

Uusi liikmeid lõpetanud tudengite asemele ootavad ülikooli meeskoor, naiskoor, näitering, kus võimalik õppida ka näitejuhtimist; puhkpilliorkester, estraadiring; rahvakunstiansambel, mille alla kuuluvad segarühmad, rahvapilliorkester, lauluansambel.

Tarvis on nii instrumentaal- kui vokaalsoliste.

Peotantsuringi praegu uusi liikmeid juurde ei võeta, sest siin valmistatakse ette juba tantsuõpetajaid. Küll aga hakkavad toimuma peotantsuõppused, kus iga tantsuarmastaja võib head tantsimisoskust omandada või seda viimistleda.

Uustulnukaile mõne sõnaga tehtust.

Meeskoor käis läinud õppeaasta sügissemestril 16-päevasel kontsertreisil Siberis: Sverdlovskis, Novosibirskis, Tomskis, Omskis, läbisõidul ka Moskvas. Kevadsemestril anti kontserte Lõuna-Eestis. Tunnustuseks meeskoori tööle oli kindlasti II koht võistulaulmisel.

Naiskoor andis möödunud õppeaastal kontserte Tallinnas, kevadsemestril käidi kontsertreisil Lõuna-Eestis.

Rahvakunstiansambel võttis osa koguni Eesti NSV kultuuripäevadest Saksa DV-s.

Mis on plaanis alanud õppeaastal ja kuidas tähistab klubi Lenini 100. sünnipäeva?

Lenini 100. sünnipäeva puhul tahame korraldada isetegevuskonkursi. Jätkame eelmisel aastal alustatud temaatiliste õhtute sarju: «Noorus ja kaasaeg», «Kes on kes?» «Korporatsioonist kommunistliku noorsooühinguni». Samuti jätkub isetegevuskonkurss teaduskondade vahel.

Tahame kohtuda teiste kõrgemate koolidega. Plaanis on kirjandus- ja kunstiõhtud.

Tööd on küll ja küll, värsket jõudu hädasti tarvis.

Asjahuvilistele ka väike teade:

puhkpilliorkester tuleb tänavu esimest korda kokku 8. IX kell 19, näitering — 8. IX kell 19.

H. RAHUOJA

TEATED

RAADIOLOENGUD

Kolmapäeval, 17. septembril

1. Kõigile kaugõppijaile TRÜ Teadusliku Raamatukogu teeninduse osakonna juhataja Kaljo Lepiku vestlus: «Kuidas saavad kaugõppe-üliõpilased vajalikku kirjandust».

2. Kõigile I kursuse üliõpilastele dots. Johannes Kalitsa loeng «Lenin kooperatsioonist».

Reedel, 19. septembril

1. Kõigile poliitilise ökonoomia õppijaile dots. Ülo Vanaaseme loeng «Diferentsiaalrent ja selle jaotamine».

2. Kõigile ajaloolastele vanemõpetaja Linnart Mälli loeng Aasia ja Aafrika maade ajaloost «Kušaanide impeerium».

Tähelepanu osakondade õppesektorid!

Meie esimene ühine töökoosolek sel õppeaastal toimub teisipäeval, 9. septembril 1969. a. kell 17 TRÜ komsomolikomitees.

ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektor

KUNSTIKABINET 18 PÄEVA LAPIMAAL

17 inimest.
160 kilomeetrit seljakotiga.
Väljasõit 1. augustil.
Ületatud kaks mäekuru.
Tõustud kuni 1100 meetri kõrgusele (Tšastnatšorr)
ja
vajutud üle põlve sohu
maha löödud 2 724 357 sääske
pluss
2 kg kihulasi.

Õhtul ronime Tšastnatšorrile (umbes 1100 m). Loojang. Imeline panoraam — mägede siluetid vaovad-tõusevad lainetena. Nende pind tundub ühtne ja massiivne, tegelikult on nad laotud kivikamakatest. Kilp- ja lõhnasamblikest padjad laiutavad kivisel diivanil, nende kuivad tallused prõgisevad jalge all. Igal kivil on oma samblikune nägu — roseti-, lille- või päikesekujuline muster. Kohati pilgub lapi mooni kollane silm, ronivad kukemarjaväädid. Ülitavaline on soodes lapi võipätakas — taim, mida meil kaitstakse.

Kaugel hingab udu. Imandra järv, sopiline nagu amööb, intiimne oma rahus, uhke oma laiadele laiskadele voogudele, mille vastu ei saa Peipsigi. Mäeveerul koguneb mitmevärviline järveke, vagune, kodune. Kaugeltki võib tabada tema nüansivallatust sinisest roheliseni.

Meeldejääv oli Ramzai mäekuru. Siit käisid ka vanad laplased. Kahel pool tummad tumedad kivilahmakad, hiirväikestena tundusime nendele seintele. Läksime tugeval lumekoorikul harvalt, tasa — muidu variseb! Nii hull see asi vist polnudki, aga — tore on ette kujutadagi midagi ohtlikku, sest ohtlik on salapärane, salapärane aga põnev, ihaldusväärne. Hea oli limpsida «jäätist», kui endal oli päris kuum olemine.

Kohviõhtul jutustas Jaan laplastest. Lõkkevalgus väreles nägudel pool- ja täistoonides, puude südamed tuksusid praginal. Laplastest peab vist rääkima vaid lõkke juures — küllap nad oma pikkadel retkedel on tihti lõkkest abi saanud. See on malbe, ühtehoidev rahvas — kuidas muidu elada kitsis tundras. Kuulsime nende kommetest, nõidadest, röövlitest. Hiljem nägime palju laplasi. Nad on väikesed, parkunud näonahaga. Nüüd elavad vihmast värvitud palkmajakestes. Asula elust nad palju osa ei võta, elatudes kangekaelselt vaid põdrakasvatusest. Nad tundusid vähem salapärastena kui tookord lõkke ääres.

Meenub pikk vantsimine, kui sääski oli Peetri meelest enam kui tunglejaid korteribüroos. Mässisime end sisse, kutsusime üksteist «beduiinideks». Jõudsime Umbjärve äärde, mis on pikk ja vilajas nagu jõgi. Parvega üle — sellega oli palju tegu ja nalja.

Kaua ekslesime Umbjärve ääres See oli aeg, mida enam tagasi ei tahaks, aga hea, et ta oli — vürtsiks. Seda, kus me müttasime, võis julgelt nimetada mülgastikuks — must libe sopp põlvini, metsarisu, võserikud, mädasoo, küllusesarvest jõekesi. Vaibus isegi grupijuhi vileviis. Ka meie noor abielumees oli õnnelik, et naine koju jäi. Halb, kui ei oska näha lõppu. Tuli lõpp, tuli hea uni, Helma nägi unes kaamelit. See oli esimene päev, mis viis meie mõtted hüljatud elumõnudele. Pikal matkal on omad unistused — siis oskad lugu pidada tavalisest toolist ja lõunaooteks söödud leivast konservpiimaga. Peeter filosofeerib, et elu parim olek, peaaegu et kaaluta olek, on aeg, kui näed, et eespool teised juba istuvad ja siis ka ise end maha saad poetada. Teine lugu on selle «noniiga», mis varsti tungivalt kostab. Pagana parajal ajal teeb meie «esimene mees» puhkehetke — just siis, kui meetritki ei taha enam edasi minna.

P. URBLA joonistus

Koola jõed — nende kohin oli meile hindamatuks seltsiks, nad on rutakad, jonnakalt tuhisevad nad mägedest alla, viskuvad vastu kive, tahtes neid endaga viia. Nende hing on tuline, keha külm. Pole selgemat vett kui neis jõgedes, see on tõeline karastusjook.

Järved on kiilutud mägede vahele, nende põhi on näha nagu peopesal, nende vesi on sinakas nagu muinasjutus. Kohtasime üht niisugust. Unistasime ta kaldale klaasist villad ning saunad, mille põrandaluugist saaks otse vette hüpata . . .

Lõkkeõhtud, kõik nad olid omamoodi, murakateega, küpsekartulitega, võru lugudega või anekdootidega. Kuulasime raadiomuusikat. Vahel on vaja mägijõemuusika kõrvale ka seda teist. Tundus, et kõik oli olemas — maaliline ümbrus, soojus, sõbrad, ent ikka polnud hing rahul. Kättesaamatuse tunne tekkivat muusikat kuulates . . .

Ei oskagi öelda, mis kõige enam meelde jäi. Öö Seidjärve ääres, Kunjärve uhhaa või arhailisusest õhkuv Ramzai. Koolas pidid olema kõige «mäelikumad mäed», kas see nii on, saab öelda siis, kui teised ka läbi on käidud.

E. PARIJÕGI

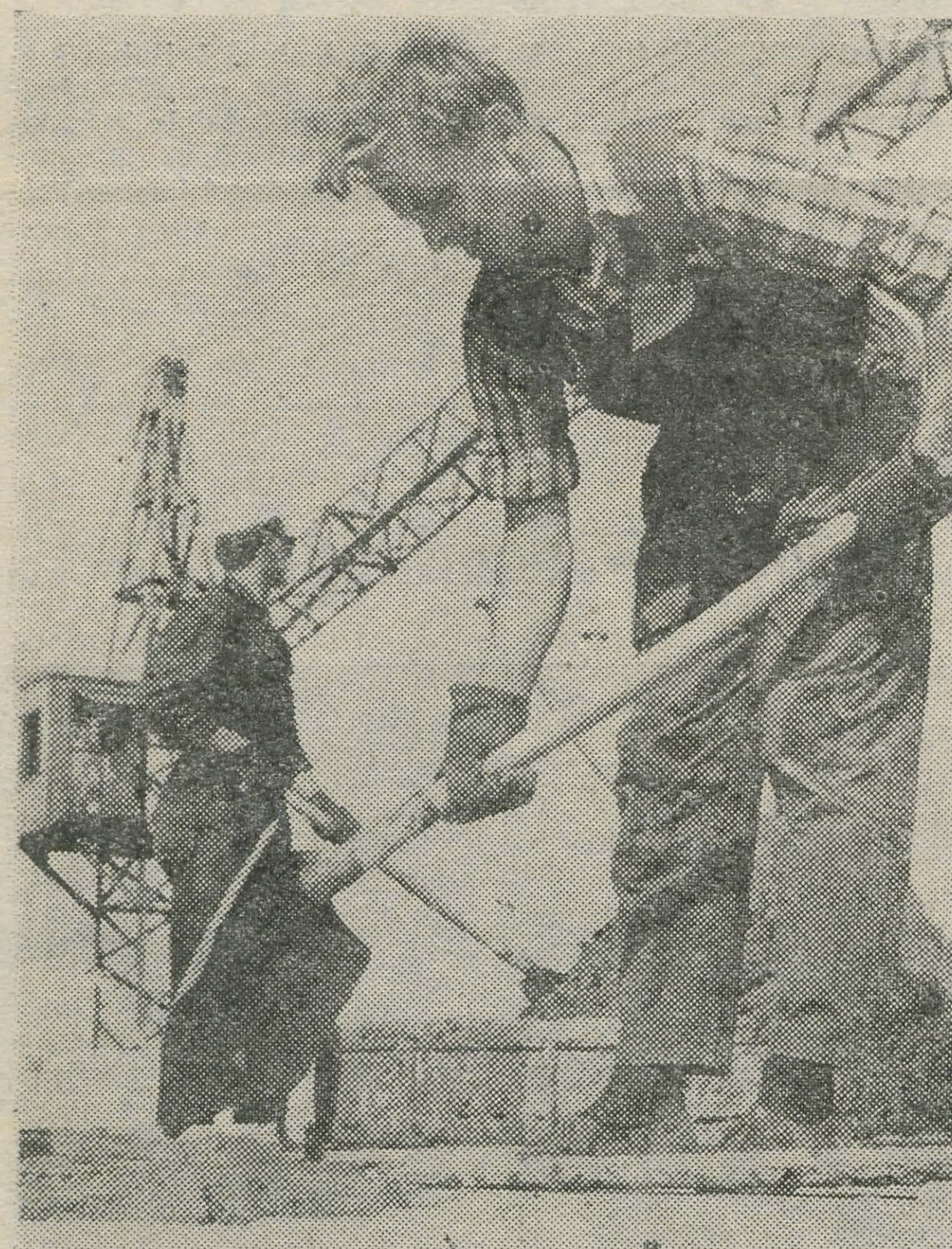

Juuli — august 1969

EÜE-69 eksistentsi aeg on ümber. Äraseletatult:

⊙ üliõpilased, kes töötasid Saksa DV-s, Tšehhoslovakkia SV-s ja Poola ning Ungari RV-s ja üliõpilased, kes töötasid koduvabariigis, on pidanud maha lõpupeod rühmades, on kokku tulnud pidulikul miitingul 31. augustil Tallinnas ja sõitnud kodudesse. Nendele algab kooliaasta alles 7. septembril.

⊙ Mägi-Altais ja Jakuutias töötanud rühmad peaksid sel nädalal koju jõudma.

⊙ Niisiis — 31. augustil lõppes praktiliselt maleva töö, mis algas 7. juulil.

Mis mahtus selle ajavahemiku sisse?

Geograafiliselt langevad EÜE tänavuaastased piirid kokku vabariigi piiridega. Ainuke «valge laik» oli Paide rajoon.

Profiililt oli EÜE-69 lai: Põlulas (Virumaa regioon) ehitati forellidele ringtiiki, Pedja jõele püstitasid malevlased kaks silda, Kloostrimetsas Tallinna lähistel askeldasid tudengid katlamaja ja dendraariumi kallal, populaarseteks objektideks olid väga mitmel pool ehitatavad aitkuivatid, sigalad, elamud jms. Palivere (Lääne-Eesti regioon) mändide alla kerkib silikaltsiiditehas ja selleski on üsna palju tudengite töövaeva. Töötati koos MEK-ide, KEK-ide ja muude ehitusorganisatsioonidega. Oli pahandusi ja teinekord tuli tüdimuski peale. Oli rõõmupäevi, kui midagi korda läks, kui tuli kraana või kui Saaremaale saabus kivilaev.

Ehitati mitmeid šašlõkiahje (muide, šašlõki ja soome sauna olemasolu «käivat» maleva hea tooni juurde), vabaõhu- ja muidukohvikuid, kaminaid suuremal hulgal ja kõike muud, mida tudengi energia teoks teeb.

Täkuorus (Pärnu regioon) seati sisse vabariigi parim suvepansion — «Kurva Kodu»; Muhus on jalgrattast, kiivrist jm. butafooriast arabesk-konstruktsioon «Sexpo-69»; Vormsi rühm elas endises linnulaudas, kus küll säilinud orgaanilised jääkaroomid ,kuid muidu elamine tipp-topp; Laukal (Hiiumaa) oli esindushoone «Palazzo Conna», mis seest väga ilusasti kujundatud. Ja nii edasi ja nii edasi.

Kuidas veetis malevlane suvepäevi?

Kõige raskem osa päevast — varane tõusmine (sest õhtud venisid alati pikaks. Hommiku-, lõuna- ja õhtusöögid olid toekad nagu töömeestele kohane. Ca kella 8 kella 17—18-ni — kuidas kusagil — tellised, liiv, kivimürakad, põuane päike, betoon, labidad, kirkad ja tohutu puldankinnaste kulu.

Lõkked ja laul olid õhtuti suure au sees. Populaarne oli isetegevus ehk «ise tegemine» nii ümbruskonna rahvale kui iseendale (viimane vahest veel lõbusam); väsimus andis end tunda alles kusagil pärast keskööd; tuli ette «röövretki» naaberrühmadesse ja «verist tasumist» — hoolimata teadmisest, et homme jälle tellised, liiv, kivimürakad . . .

Mõned rühmad on võimsate traditsioonidega. Vahest liigagi võimsatega, traditsioonid kipuvad muutuma eesmärgiks omaette ja sellest tekib ka üleolev suhtumine «rohelistesse», nõrgemini komplekteeritud rühmadesse — nähtus, mida keegi pole ära teeninud ja mis on pisut kurb. Rühmas, kus kõik on esimest aastat malevas, pole sidemeid ega vanu tutvusi, on tööd palju raskem teha. On rühmi, kuhu on lihtsalt hea minna, seal on kõik uhked oma tööle ja räägivad sellest õhinal. On rühmi, kus midagi on nii viltu, et lausa kahju. Inimesed on erinevad ja nende kokkusobitamine raske töö.

Pole kerge kindlaks teha, kui paljud tudengid arvavad, et on suve kahjudega veetnud, kui paljud järgmisel aastal k i n d l a s t i tagasi lähevad ja kui paljud k i n d l a s t i ei lähe. Eks seda näita järgmine kevad.

MARIKA KLAAS

ARS

Tänases ajalehenumbris toome ära esimese artikli seeriast «ARS», mis hakkab ilmuma iga kahe nädala tagant. Selles võtame kõne alla uusimaid kunstiküsimusi ja heidame pilku möödunusse, kunstisündmustele, mis mõjutavad tänapäeva kunstielu. Avaldame ka tõlkeid.

Ühtlasi on sellega pakutud esinemisvõimalus kõigile üliõpilastele, kes oma eriala tõttu puutuvad kokku kunstiküsimustega ja mis peaksid huvi pakkuma kõigile meie lehe lugejaile.

Esinemiseks selles seerias on oma nõusoleku andnud juba Jaak Olep, Kaur Alttoa, Jaak Kangilaski ja Kaljo Põllu.

Jaak Olep

Pariisist, Kurt Schwittersist ja kollaažist

Pariisi osa kahekümnenda sajandi avangardistliku kunsti keskusena on üldtuntud. Sajandi lõpul saabus siia noori kunstnikke kogu maailmast ja see protsess on jätkunud tänaseni. Pariis on olnud koduks või on seda ka praegu enamikule meie sajandi avangardistliku kunsti suurmeistritest, mainigem siin ainult Picassot, Braque'i, Matisse'i, Kandinskyt, Mondrianit, Mirod, Giacomettit ja Chagalli. Üks väheseid erandeid kunsti rahvusvahelises avangardis, kes Pariisi vältides suutis saavutada üldise tunnustuse kunstnikuna ja novaatorina, oli progressiivne saksa kunstnik Kurt Schwitters.

K. Schwitters sündis 1887. aastal Hannoveris Saksamaal. Nagu paljud sel perioodil sündinud kunstnikud, sai ka Schwitters kunsti alal akadeemilise koolituse. Koos Picasso, Braque'i ja Matisse'iga on teda nimetatud kunstnike hulgas, kes rajasid silla möödunud sajandi akademistlikust kunstist käesoleva sajandi avangardismini. Peale Dresdeni Akadeemia lõpetamist esines Schwitters näitustel tüüpiliste akadeemiliste maalidega, mis vähe erinesid teiste saksa provintsikunstnike pildikestest.

Põhjalik muutus kunstniku loomingus, eelkõige aga tema esteetilistes tõekspidamistes, toimus Esimese maailmasõja aastail. Vapustavad sõjasündmused, haavatud sõdurid ja isatud lapsed Saksamaa tänavail ei lubanud Schwittersil enam maalida seniseid idüllilisi maastikupilte. Talle sai selgeks, et kaasaegset maailma ei saa kajastada möödunud sajandist päritud väljendusvahendite arsenaliga. Soovist otsida uusi teid kunstis liitus kunstnik ajutiselt dadaistidega. Dadaism liikumisena hääbus ruttu, kuid dadaismi mõju avangardistlikule kunstile on tunda veel tänaseni. Schwitters on öelnud, et kui Dada-liikumist ei oleks toimunud, oleks ta ise olnud sunnitud seda vallandama. Nendest sõnadest selguvad ka kunstniku esteetilistes tõekspidamistes toimunud muutused — oli ju dadaism põhjustatud otseselt maailma sõjakoledustest, suunatud seda tekitanud valitseva kodanliku moraali ja elulaadi vastu.

Põhjaliku ülevaate kunstniku loomingus toimunud muutustest andis 1920-nda aasta suvel Berliinis toimunud näitus. Schwitters esines siin rea nonfiguraalsete maalidega, kusjuures suurt tähelepanu äratas kollaažielementide kasutamine kunstniku poolt.

Kollaaž ei olnud Schwittersi avastus, tehnika kasutuselevõtmise au kuulub Braque'ile ja Picassole. Picasso mälestuste järgi töötasid nad 1912. aasta sügisel Pariisi lähedal Sorgue's, maalides kubistlikke natüürmorte. Ühe maali juures tundus Braque'ile, et midagi oleks nagu puudu, ning spontaanselt, ilma eelnevalt kaalutlemata, rebis ta tüki ajalehest ja vajutas selle värskele õlivärvipinnale. Seda päeva 1912. aasta sügisel ongi saanud tavaks nimetada kollaaži sünnipäevaks. Järgnevatel aastatel kasutasid kollaaži elemente oma töödes paljud Pariisi avangardistlikud kunstnikud, kellest suurimat edu Braque'i ja Picasso kõrval saavutas Juan Gris. Seda aega maailmasõja-eelses Pariisis on kunstiajaloos nimetatud ka suurte kubistlike kollaažide perioodiks. Kuid ei Braque'il ega ka Picassol ei olnud kollaaž eesmärgiks omaette, mõlemad kasutasid kollaaži elemente oma põhiliselt õlivärvis maalitud töödel täiendava koostisosana.

Sootuks teisiti lähenes antud tehnikale Schwitters, kes püüdis oma

(Järg 4. lk.)

○ Suvetööde esimeses vahetuses töötasid üliõpilased ülikooli aumüüri rajamisel.

Enn Koit

See õppeaasta algas eesti keele kateedris ilma dotsent Enn Koiduta. Raske tõbi murdis 6. augustil k. a. maha parimais töömeheaastais mehe.

Enn Koit oli pärit põlisest Saaremaa talupojaperekonnast Valjala kihelkonnast, kus ta 1914. aastal sündis. 1934. aastal lõpetas ta Saaremaa Ühisgümnaasiumi humanitaarharu, 1940. aastal cum laude Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonna. Magistrikraadi tõi talle häälikulooline ülevaade Kihelkonna murrakust.

Järgnes töö pedagoogina, algul Läänemaal ja siis pikemat aega Viljandis, sealses I Keskkoolis ja pedagoogilises koolis. Pingelise õpetajatöö kõrval jätkus aga kadunul aega ja huvi tegelda juba üliõpilaspäevil armsaks saanud keeleteadusliku tööga. 1959. aastal kaitses Enn Koit kandidaaditööna oma mahukat monograafiat Kihelkonna murraku kohta, mis käsitleb selle läänepoolseima eesti kihelkonna murdekeele häälikuloolist arengut, morfoloogiat, süntaksit ja sõnavara. 1960. aastal tuli värske kandidaat tööle eesti keele kateedrisse.

Enn Koidu teaduslikud tööd kuuluvad kahte põhivaldkonda: eesti keele ja kirjanduse õpetamise metoodika alale. Esimesest ainealast on talle eriti südamelähedane olnud saaremaine keeleainestik. Peale ülalnimetatud suurte uurimuste Kihelkonna murrakust on ta käsitlenud Saaremaa murdesugemeid sealsete kirja- ja keelemeeste (Luce, Aavik) töödes, murdelisi üksiknähtusi jne., aga kadunu suurtööks pidi kujunema põhjalik uurimus Saaremaa kohanimedest, mille jaoks oli jõutud koguda väga ulatuslik arhiivimaterjal. Ainult ositi jõudis ta avaldada kirjutisi sellest valdkonnast, tervikuna jäi see tohutu väärtusega töö, mille lõpuleviimisele kulunuks veel vaid aasta-paar, nüüd lõpetamata... Postuumselt ootab avaldamist artikkel Saaremaa jala-liitelistest kohanimedest, nagu ka rotaprinti loovutatud käsikiri süntaksi õpetamise metoodikast.

Eesti keele kateedri kollektiiv vist ei tea nimetada ühtki teist kolleegi, kes oleks olnud nii kohusetruu, täpne ja niivõrd tagasihoidlik inimene kui seda oli Enn Koit. Kuigi parandamatu tõbi teda juba pikemat aega vaevas, kandis ta oma suurt õppe- ja ühiskondliku töö koormust alati optimistlikult ja halisemata.

9. augustil sängitati ta Viljandi Metsakalmistule, kuid nukker lein ja hea mälestus toredast töökaaslasest ja seltsimehest jääb siia.

TRÜ eesti keele ja soome-ugri keelte kateeder

Raadioloengud

Kolmapäeval, 24. septembril

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna II kursuse üliõpilastele dot. Richard Kleisi ladina keele algkursuse I loeng.

2. Kõigile I kursuse kaugõppijaile vanemõpetaja Lembit Raidi loeng «V. I. Lenin võitlusest oportunismi vastu (teose «Mis teha?» järgi)».

Reedel, 26. septembril

1. Kõigile pedagoogika õppijaile dots. Inge Undi loeng «Õpilase tundmaõppimine».

2. Eesti filoloogia I kursuse üliõpilastele dots. Eduard Laugaste loeng «Eesti rahvalaulu värsimõõt».

KUNSTIKABINET

TRÜ kunstikabinet (Ülikooli tn. 16) võtab kõikidest teaduskondadest algajate rühma vastu uusi üliõpilasi. Erilist kunstialast ettevalmistust ei nõuta, tähtis on huvi kunsti vastu, tahe ja püsivus loomingulise eneseväljenduseks. Samuti palume kõiki eelmiste aastate osavõtjaid tulla tutvuma uue tunniplaaniga.

Kolme aasta jooksul õpitakse joonestamist, maalimist, graafikatehnikat, keraamikat, plakatkirja ja kunstiajalugu. Katsetamisjärgus on metallehistöö. Igal kevadel toimub valminud töödest avalik näitus. Samuti korraldatakse õppeekskursioone Moskva ja Leningradi kunstigaleriidesse, matku vabasse loodusesse.

ARS

(Algus lk. 3)

tööd ehitada üles ainult kleebitavast materjalist, kasutades pintslit nii harva kui võimalik. Temale omistatakse järgmised sõnad: «Iga kunstnik, kui ta seda on, peab suutma vormida kunstiteose ka igast ettesattunud kuivatuspaberilehest» Schwitters nägi kollaažis eelkõige väljendusvahendite laiendamist, teataval määral isegi revolutsiooni kunstis. Olles hästi tuttav akadeemilise kunsti kaanonitega, mõistis ta, et kunsti edasiseks arenguks peab kunstnik väljendusvahendite hulka suurendama. Kollaaž paistis talle tõotatud maana, mille ülesharimine on usaldatud tema kätesse. R. Blesh ja H. Janis toovad oma raamatus «Collage» ära kahe lehekülje pikkuse loetelu esemetest ja materjalidest, mida kunstnik oli kleepimisel kasutanud. Kuid vaatamata kasutatud materjalide rohkusele oli põhiliseks harilik paber. Stiililiselt on Schwittersi kahekümnendate aastate töid raske määratleda, neis on rakendamist leidnud nii kubistlikud kui ka futuristlikud stiilielemendid. Ise nimetas kunstnik oma loomingut MERZ-iks. Schwitters on sellest kirjutanud järgmiselt: «Minu tööd ei vastanud ilmselt vanadele stiililistele liigendustele nagu ekspressionism, futurism, kubism. Seetõttu nimetasin oma pilte merz-piltideks. Ma laiendasin selle nimetuse ka oma kirjanduslikule loomingule, samuti skulptuuridele.»

Kahekümnendate aastate keskel, tutvudes rühmituse «De Stijl» loominguga, lähenes kunstnik oma laadilt konstruktiivsele abstraktsionismile. Tema töödes suureneb ornamentaalne element, mõned selle perioodi tööd meenutavad Theo van Doesborgi maale. Kuid vaatamata teatavale välisele sarnasusele konstruktiivse abstraktsionismiga erinevad Schwittersi tööd sellest oma tugeva sisemise hingestatusega. Ka ei põlanud ta figuure, kui see maali huvides vajalikuks osutus. Ungari skulptor ja kunstikriitik Moholy-Nagy, omaaegne Bauhausi liige, kirjutas kunstniku antud perioodi kohta: «Schwittersi töödest näib õhkuvat optimismi, elurõõmu, kindlameelsust. Igast tema tööst vaatab vastu Kurt ise, täis jõudu ja energiat. «Tõepoolest, Schwitters paistis silma oma välimuse poolest. Prantsuse kunstnik J. Arp kirjutas: «Kurt Schwitters oli unustamatu isiksus. Ta oli kuus jalga, kaks tolli pikk, hääl nagu trompetil; kunstnike enamikust erines ta sellega, et ta oli alati korrektselt rõivastatud.»

Schwitters tegeles kahekümnendatel aastatel intensiivselt ka kirjandusega, avaldades mitu luuletuskogu. Analüüsimata lähemalt tema luuleloomingut, võib öelda, et Schwittersi luuletused omasid teatavat populaarsust kahekümnendail aastail, mil neid tõlgiti ka inglise, prantsuse ja tšehhi keelde.

Tuntud inglise kunstiteadlane ja luuletaja sir Herbert Read nimetas Schwittersit tunnustavalt Saksamaa James Joyce'iks.

Kunstniku kirjanduslik aktiivsus ei piirdunud luulega; aastail 1923—1932 andis ta Hannoveris välja ajakirja «Merz». Ajakirja on nimetatud ka Schwittersi loomingu peegliks; seal ilmusid tema tööde reproduktsioonid, seal avaldas ta ka oma kirjandusliku loomingu luuletuste ja retsensioonide näol. Vaatamata sellele et «Merz» püüdis olla jäägitult kunsti ja kirjanduse teenistuses, ei suutnud Schwitters ajakirjanikuna jätta sekkumata tolleaegsesse Saksamaa poliitilisse ellu. Ta hoiak oli selgelt fašismivastane — see oligi põhjuseks, miks kunstnik 1933. aastal, pärast natsionaalsotsialistlikku riigipööret, oli sunnitud kodumaalt põgenema. Pärast Saksamaalt lahkumist elas ta Norras, kuid kui fašistlikud väed 1940. aastal okupeerisid Norra, oli kunstnik sunnitud sealtki põgenema. Schwittersil õnnestus jõuda Inglismaale, kuhu ta jäigi kuni oma surmani 1948. aastal.

Ka sõja-aastail, viibides paguluses ja tundes sügavat muret oma kodumaa saatuse pärast, ei loobunud ta otsesest loomingulisest tööst. Nagu Esimene maailmasõda nii vapustas ka Teine maailmasõda kunstnikku sügavalt. See ei möödunud jäljetult ta loomingust. Inglismaal loodud tööd on oma vormilt lihtsad ja lakoonilised, kuid seda sügavam on nende tööde hingestatus Me ei näe enam kunstniku varasemates töödes nii rikkalikult leiduvat optimismi ja elurõõmu. Värvigamma on muutunud süngemaks, valitsevad tumedad toonid — must, hall, tumeroheline. Neid töid on võrreldud Sibeliuse muusikaga, niivõrd selgelt avaldub Schwittersi töödes nendesse kätketud meeleolu. Oma viimastel eluaastatel lõi kunstnik ka mõned tööd, mida võib vaadelda hilisema POP-kunsti ettekuulutajatena. Tuntuim neist on formaadilt väga väike kollaaž, tuntud nimetuse all «For Kate» (1947).

Olles oma töödes tihti abstraktne, oli Schwittersi teostamisviis realistlikum kui ühelgi teisel kunstnikul. Ajalehed, etiketid, piletid — see ei olnud enam reaalsuse jäljendamine, vaid reaalsus ise. Ja kui me tänapäeval võtame kollaaži kui iseenesestmõistetavat nähtust kunstis, siis hoolimata sellest, et me tänapäeval ei saa Schwittersi loomingut jäägitult omaks võtta, et seal oli palju eksperimente eksperimendi pärast, on ometigi selge, et Schwittersi panus kollaaži arengusse ja ka kunsti arengusse tervikuna oli väljapaistvalt suur.

Neiud — noorikud!

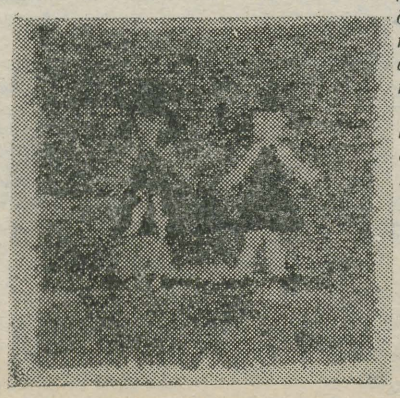

Alustab tööd fakultatiivne kursus kodunduses, kus on võimalik õppida dekoratiiv- ja silmuskudumist, rõivaõmblemist, tikkimist, toiduvalmistamist, ruumide sisustamist, ratsionaalset majandamist.

Algajatel koguneda kodunduse kabinetti (keelte maja, ruum 208) esmaspäeval, 8. sept kell 17.; eelmise aasta rühmadel kell 18.

A. TABA

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5150. MB 00594.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 25 Reedel, 12. septembril 1969. a. XXIII aastakäik

Komsomoligrupporgile meelespidamiseks

Partei elu

Niisugune probleem on kerkinud Ajaloo-Keeleteaduskonna kommunistide ette— ja mitte juhuslikult. Eeskätt puudutab see muidugi eesti filoloogia ja ajaloo osakonda, kus selle küsimusega ongi kevadest saati tegeldud ja kus selle lahendamiseks sel semestril midagi konkreetset tahetakse saavutada.

Asi on selles, et meie ülikool on ikkagi ainuke ülikool maailmas, kus eesti keelt, eesti kirjandust, eesti ajalugu, (kaasa arvatud etnograafia, arheoloogia, kunstiajalugu) õpetatakse eriala tasemel. Järelikult — neil aladel peab meil vaieldamatult olema maailmatase. On ju tore, kui meil kõik teisedki erialad pürivad maailmataseme poole ja meil mõni eriala on ehk sinna jõudnudki, kuid keegi ei saa nõuda, et meie kitsastes tingimustes näit. meie Arstiteaduskond oleks maailmaklassist või meie füüsikud võistleksid Liidu või maailma parimatega (tore, kui nad seda ehk siiski ka praegu suudavad!), kuid rahvuslike teaduste arendamise ja nende õpetamise alal me peame olema rahvusvahelisel tasemel.

Tänapäeva teadust ei tehta enam üksinda, vaja on «ajude truste», kollektiive, töörühmi, kes kogenud ja entusiasmiga laetud juhendaja eestvedamisel töötaksid väljakujunenud põhiprobleemi kallal. On selge, et ülikool oma väheste jõudude ja suure õppekoormusega (mis filoloogiaosakondades on suurim ülikoolis!) ei suuda ette võtta eriti palju niisuguseid põhisuundi. Vaja on valida seesugused uurimisvaldkonnad, kus juba on oma traditsioon ja juhtimisvõimeline spetsialist ning selle baasil luua «oma mark» uurimistöös. Niisugustesse töögruppidesse on tingimata vaja kaasa tõmmata ka üliõpilased.

Eesti filoloogia kateedritel on selles osas mõningaid kogemusi. Edukalt töötab strukturaalse lingvistika töörühm, kes publitseerib oma uurimusi sarjas väljaannetes. On valminud kandidaadiväitekirju, peatselt on ilmumas üks doktoritöö (H. Rätsep). Grupil on rahvusvaheline maine ja sidemed. Eesti kirjanduse kateedris on üheks põhisuunaks eesti luule arengu jälgimine. See suund on andnud kandidaate, siit on kasvanud ka üks doktoritöö (H. Peep). Mõlemas uurimissuunas on kaasa töötanud üliõpilasi ja aspirante.

Rahvuslike teaduste perspektiiv

Tuleks rõhutada just üliõpilaste süsteemipärast rakendamist. Ei tohi lubada, et nende kursuse- ja diplomitööd oleksid juhuslikel teemadel, mis ei liitu kateedrite teadusliku töö põhisuundadega. Seesugused tööd, olgugi vahest iseenesest teatud teadusliku väärtusega, jäävad nagu hälveteks, mis ei aita kaasa materjalikogumisele suuremateks teaduslikeks üldistusteks kateedrite põhilistes teaduslikes uurimisvaldkondades. Näib, et suurim puudus filoloogiakateedreis ehk ongi just siin. Kuivõrd puuduvad — peale üksikute — kindlad uurimissuunad ja ka vastavad uurimisgrupid, on üliõpilastööde kasutamine juhuslik, nende temaatika hajali, nende planeerimises puudub kaugema teadusliku eesmärgi silmaspidamine.

Seetõttu on vaja, et rahvuslike teaduste kõrgemale tasemele jõudmiseks kateedrites kindlaks määratakse põhilised teaduslikud uurimissuunad ja kogu teaduslik töö, kaasa arvatud ka üliõpilaste poolt tehtav, vastavalt koordineeritaks. Näib, et ainult sel kombel on võimalik väheste jõudude ja suure koormuse puhul midagi ära teha.

Asi pole muidugi lihtne. Midagi ei saa kunstlikult ja administreerides ära teha. Oleks ju näiteks väga vajalik, et ülikool tegeleks intensiivselt eesti keele ja kirjanduse õpetamise metoodikaga, kuid praegu puuduvad selleks arvatavasti võimalused, kuigi õpetajate ettevalmistamine on eesti filoloogia osakonna põhiülesanne. Probleem iseenesest jääb päevakorda, mingi perspektiiv tuleb ka siin ette näha nagu ehk mõnes teiseski vajalikus töö- ja uurimissuunas, kus siiani on olnud juhuslikkust. Päevakorda jääb ka rahvuslike teaduste tutvustamine populaarsete väljaannetena, kus peale ülikooli initsiaatorit nagu ei näe. Esimene linnukene on juba lendu lastud eesti murdeid ja sugulaskeeli ja -rahvaid tutvustava raamatu näol. (Koostajad A. Valmet ja P. Palmeos), mis on juba tootmises.

Kõnelesime siin peamiselt eesti filoloogia kateedrist, kuid küllap on samavõrdselt probleeme ajaloolastelgi. Meenub ka prof. Alttoa sõnavõtt rahvuslike teaduste problematooriumist, mis ehk lahendaks nende alade arendamise, kus määralise õppejõu jaoks pole täit koormust (kunstiajalugu, etnograafia, arheoloogia, kultuuriajaloo probleemid), kuid millised alad rahvuslikus ülikoolis nagu puududa ei tohiks. Ei saa lõpuks hoiduda ka märkusest, et rektoraat on ehk siiani vähe huvi tundnud rahvuslike teaduste arendamise (nagu üldse humanitaarteaduste) vastu. Kuid enne kui sealtpoolt midagi nõudma hakata, tuleb meil enestel saada ikkagi selge pilt olukorrast, vajadustest ning perspektiividest ja välja töötada konkreetsed ettepanekud. Selleks ongi eesti filoloogia parteigrupi algatusel eesti keele kateedris moodustatud vastav komisjon. Tahaks, et neidsamu probleeme kaalutaks ka eesti kirjanduse ja NSV Liidu ajaloo kateedris, et otsi kokku viia juba teaduskonna ulatuses. Probleem on äärmiselt aktuaalne, seda enam, et 1970. a. toimub kolmas soome-ugri teaduslik kongress.

J. PEEGEL

Oktoobrikuu algul toimub ülikooli komsomoli XVII konverents

Tänavu sügisel otsustas ELKNÜ TRÜ Komitee korraldada komsomoliorganisatsiooni konverentsi varem, esialgsete andmete kohaselt 7. oktoobril, arvestades seda, et ülikooli kõik kursused alustasid tööd 1. septembrist ning erandkorras üliõpilased sügisestest koristustöödest kolhoosides-sovhoosides osa ei võta.

Et konverentsini on jäänud napilt kuu aega, on aruande- ja valimiskoosolekute korraldamisega kursustel ja osakondades küllaltki kiire. Peame vajalikuks anda tutvustavaid näpunäiteid selle kohta, milliseid probleeme tuleks läbi vaagida nendel koosolekutel komsomoligruppides.

1. Kevadise õppesessiooni analüüs:

ELKNÜ TRÜ Komitee laiendatud pleenumil 31. märtsist 1969. a., kus arutati läbi ja võeti kokku talvise õppesessiooni analüüsi tulemused gruppides, otsustati taoline analüüs muuta regulaarseks, samuti kohustati komsomoliaktiivi tegema maksimaalse selleks, et üliõpilaste poolt läbiarutatud ettepanekuid õppetöö paremaks korraldamiseks ellu rakendada. Tänavusügisesel aruande- ja valimiskoosolekul tuleks tähelepanu alla võtta kevadine õppesessioon (analüüsilehed saab iga grupporg osakonna komsomolisekretärilt), anda kollektiivne hinnang sessiooni tulemustele, samuti võtta kokku see, kui kaugele on jõutud talvise õppesessiooni tulemustega (kas ettepanekud on esitatud kateedrile ja dekanaadile, kas on korraldatud õppejõududega ühiseid koosolekuid õppetöö edasise parema korraldamise eesmärgil jne.)

2. Tööplaani koostamine sügissemestriks.

Soovitame igal grupporgil küsida osakonna komsomolisekretärilt brošüür ELKNÜ TRÜ Komitee 31. märtsi plenumi materjalidega. Selles brošüüris on olemas ka kursuse komsomoligrupi näidistööplaan, mis võiks ehk abiks olla kursusele, kui mõeldakse läbi tegevuskavasid selleks aastaks. Tuletame ka meelde, et iga grupporg peab oma kursuse tööplaani TRÜ komsomolikomiteesse tooma hiljemalt 20. septembriks. Sama nõue kehtib ka iga osakonna komsomoliorganisatsiooni ja -büroo tööplaanide kohta. Ei saa ju loota suurepäraseid tulemusi töös, kui elementaarne paberiasjandus korras ei ole. Samuti on komsomolikomitee arvamusel, et pigem olgu grupil tegevusmõtteid ja ettevõtmisi vähem, kuid olgu need sisult mõtterikkad, inimestele tõesti vajalikud ning kaugel nn. «üritustest linnukese pärast», mis kelleleg midagi ei anna ja kasu ei too.

3. V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeaga seotud leninliku arvestuse tähistamine TRÜ-s.

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo kinnitas oma 2. septembri istungil leninliku arvestuse korraldamise juhendi TRÜ Kommunistlikus Noorsooühingus (iga grupporg saab juhendi oma osakonna komsomolisekretärilt). ELKNÜ TRÜ Komitee büroo otsustas leninliku arvestuse TRÜ-s läbi viia üliõpilaskonna teoreetiliste teadmiste ja igapäevase praktilise töö atesteerimisena. Juhendis soovitatakse vastu võtta individuaalseid ja kollektiivseid (grupi ja osakonna tasemel) kohustusi.

Nõnda tulekski sügisesel grupi aruande- ja valimiskoosolekul läbi mõelda, millised võiksid olla kursuse kollektiivsed kohustused leninliku arvestuse sooritamisel, mida ja kuidas peaksime tegema, et olla V. I. Lenini ürituse loovad ja sihikindlad elluviijad.

4. Uue komsomolikaadri valimine.

Argipäevaelu saginas omistame me mõnikord liiga vähe tähelepanu sellele, kui palju konkreetselt siiski oleneb ühest või teisest inimesest ning tema isiklikest omadustest, et häid mõtteid tegelikkusesse viia. Küllap sellepärast toimubki mõnikord kursuse juhtkolmiku valimine puhtformaalselt ning läbimõtlematult. Ei tahaks siin moraalijuttu kirjutama hakata, kuid oleks hea loota, et kursus suhtub tõsise tähelepanuga oma juhtide valikusse. On ju üldiselt teada, et uus õppeaasta toob kümneid olukordi, kus oleneb ainult kursuse kolmiku ja grupporgi arukusest, järjekindlusest ja julgusest, et kaitsta oma kursuse üliõpilaste huve ja õigusi.

Komsomolikomitee palub igal äsjavalitud grupporgil kohe läbi astuda ELKNÜ TRÜ Komiteest, täita aktiiviraamat ja ajada paar sõna juttu komsomolikomitee sekretäride Sirje Endre, Peeter Vihalemma, Kalle-Eerik Morna või Svetlana Litvinenkoga ning arvestussektori juhataja Triinu Tikandiga.

Ühtlasi palume meeles pidada, et iga kursus peab sügisesel aruande- ja valimiskoosolekul valima delegaadid ülikooli komsomolikonverentsile (1 delegaat iga 10 kommunistliku noore kohta). Valitud delegaadid kinnitatakse osakonna komsomolikoosolekul.

ELKNÜ TRÜ Komitee loodab ja soovib, et aruande- ja valimiskoosolekud gruppides kulgevad mõttetihedalt ja kujundavad erksat vaimu ja julget ellusuhtumist.

SIRJE ENDRE,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

Prof. J. LOTMAN

Esinemisest esimese kursuse üliõpilaste ees

Ülikool valmistab ette spetsialiste ja ülikoolis õppimine nõuab rohkearvuliste eridistsipliinide omandamist. Kuid ülikool valmistab ette ka mõtlevaid, intelligentseid inimesi. Meie, teie õpetajad, tahaksime, et te omandaksite mitte üksnes ühtede või teiste teaduste tulemused, vaid vallutaksite ka teaduslike otsingute meetodeid, teesid, mida mööda te suudate iseseisvalt edasi minna. Oskus mõtelda on raske oskus. Selle jaoks on vähe headest kavatsustest — on vaja teadmisi, mõttedistsipliini, järjekindlust ja vaimset kohkumatust. Aga kõigi nende omaduste aluse moodustab järje- ja meetodikindlus teadmiste omandamisel, lõppkokkuvõttes — õppedistsipliin.

Ülikoolis õppida on raske. Kuid see raskus ise moodustab ühe ülikooli elu külgetõmbava iseärasuse. See on huvitava ja kasuliku töö raskus.

Variatsioone vilistlasteemadel...

Tahaksin puudutada arvukatest küsimustest eeskätt ühte: vilistlaste sidemeid alma mater'iga.

Kui püüda jaotada lõpetanuid sellise tunnuse järgi nagu sidemed ülikooliga, siis võiks laias laastus eristada vähemalt kolm rühma. Esimesse kuuluksid need lõpetanud, kelle sidemeid alma mater'iga võib pidada regulaarseteks ja sisukateks. Arvatavasti moodustavad sellest rühmast rõhuva enamiku need TRÜ lõpetanud, kellele on osaks saanud õnn jääda tööle ülikooli juurde või kes töötavad Tartu instituutides, koolides jne. Teise rühma moodustaksid need vilistlased, kelle sidemed ülikooliga on suhteliselt harvemad, ebaregulaarsemad ja juhuslikumad. Ja lõpuks, kolmandasse rühma kuuluksid need ülikooli kasvandikud, kelle suhted (väga erinevatel asjaoludel) ülikooliga on praktiliselt katkenud. Ei hakka tegema oletusi (sest täpsemad andmed puuduvad) eelpooltoodud rühmade arvulise suuruse kohta, kuid selge on see, et meie ülesandeks on saavutada olukord, kus arvulised näitajad oleksid esimese rühma kasuks. See oleks nähtavasti üks ja mitte just teisejärguline tegur ka nende meie vabariigi kõrgema hariduse ja TRÜ ees seisvate arvukate kitsaskohtade ületamiseks, millest kirjutas P. Kenkmann (vt. «TRÜ», 1. sept. 1969. a.).

Niisiis — vilistlaste sidemed ülikooliga süstemaatilisemaks, järjekindlamaks, sagedamaks.

Rääkides kontaktide sisulisest küljest, julgen arvata, et uute vormide väljamõtlemise kallal (mis peaaegu igal pool väga moes on) ei ole küll vajadust päid murda. Küsimus on milleski muus — ja nimelt olemasolevate vormide efektiivsemas kasutamises.

Teadupärast on üheks levinumaks vormiks vilislaste kokkutulek. Igati vajalik, kasulik ja tore vorm ... kuni ei kujune olukord, kus on raske (või isegi võimatu) vahet teha, kas näiteks teaduskonna või osakonna kokkutulek korraldati selleks, et üheskoos «kultuurselt» viina võtta või on bankett ikkagi ainult teatud vahendiks, mitte aga eesmärgiks omaette. Hiljaaegu kurtis üks sõber mulle, et nad olid sunnitud oma osakonna kokkutulekud ära jätma, sest need muutusid nii ulatuslikeks «bankettideks», et ületasid igasuguse mõistlikkuse piiri. Erand? Erand muidugi, ent siiski mõtlemapanev.

Ilma eriliste uurimuste ja analüüsideta on ilmne, et kontaktid lõpetanute ja ülikooli vahel tuleb muuta senisest sisukamaks. Kuidas seda teha — selleks on võimalusi rohkem kui jõudu neid ellu viia. Siinkohal vaid mõnedest.

Ei teeks paha, kui aastas oleks üks kindel päev (meenub jälle küsimus — millal ükskord hakatakse tähistama ülikooli aastapäeva?!), mida teab iga Tartu Riikliku Ülikooli lõpetanu — ükskõik, kuhu elutee teda viinud on. Teab seda, et sel päeval on ta teretulnud ja oodatud külaline auväärses aulas (ja kui me sinna ehk korraga ära ei mahu, siis vahest lubab K. Ird meile mõneks tunniks «Vanemuise» teatrisaaligi). Sel päeval saab vilistlane teada sellest, kuidas ülikool elab, millised on tema rõõmud ja mured; saab teada sedagi, mida tema veel võiks ära teha oma ülikooli heaks. Ja ehk ei ole ma juba «teadusliku fantastika» radadele sattunud, kui julgen oletada, et sel päeval ostab vilistlane peahoone fuajeest «TRÜ AASTARAAMATU ANNO ...», milles peegeldub ülikooli elu möödaläinud õppeaastal. (Viimane kiuslik mõte tekkis jälle, kui sirvisin neil päevil ühe Lõuna-Eesti keskkooli õpilasalmanahhi. Tõepoolest, kas meie ülikoolil ei oleks ükskord aeg selles osas eeskuju võtta paljudest vabariigi keskkoolidest?) Sel päeval on vilistlane pähe pannud kulunud tekli praegu teoksil oleva märgikesega, mis näitab, et ta lõpetas TRÜ aastal ...

Kui nüüd mõnevõrra reaalsemalt asju vaadata ja tagasi tulla teaduskondade ja osakondade kokkutulekute juurde, siis tasuks siin silmas pidada põhimõtet — pigem vähem, aga põhjalikumalt. Sellised foorumid peaksid juba kujunema teatud kokkuvõtete tegemiseks paari-kolme aasta jooksul tehtud koostööst ülikooli ja vilistlaste vahel. Arvukatest probleemidest, mille lahendamisele lõpetanud saaksid oluliselt kaasa aidata, nimetaksin järgmisi. Esiteks — õppetöö osas tuleks või-

(Järg lk. 2)

TRÜ suvetööd on nüüd lõppenud, staabil kokkuvõtted tehtud. Peaaegu kahe kuu jooksul töötas ehitusel, rajatava aumüüri juures, raamatukogus, vastuvõtukomisjonis ja vestles komsomolikomitees sisseastujatega kokku 333 esimese kursuse tudengit. Kõige rohkem — 135 — oli ülikooli ehitusjaoskonna käsutuses. 90 üliõpilast töötas Maarjamõisa uue kirurgiahaigla juures. Kui koostöö ehitusjaoskonnaga klappis suurepäraselt, siis töö korraldamisega

Suvetööd 69

Maarjamõisa objektil ei saa sel aastal (nagu eelmiselgi aastal) rahul olla. Võrdluseks: maksimaalne palk ehitusjaoskonnas oli 120 rubla, keskmine 53 rubla; haigla ehitusel küündis maksimum ainult 48 rublani. Põhjus oli selles, et ehitusmehed ei suutnud leida küllaldaselt tööd. Seoses sellega ei pea staap sobivatavaks järgmisel suvel sinna nii suurt gruppi saata, seda enam, et mujal oleks seal ülejäänud töö-jõud marjaks ära kulunud. Pooleli jäi ülikooli aumüüri ehitamine ja klubi remont. Uue põrandaga jõuti õigeks ajaks valmis, hoopis alustamata jäi aga väga vajaliku ventilatsioonisüsteemi ehitus.

Vigu oli ka staabi töös. Näiteks ei suudetud õigel ajal sidemeid luua EÜE juhtkonnaga, mille tulemuseks oli üsna suur segadus nimekirjades: ehitusmalevlane ei pea ju suvetöödest osa võtma, staap aga ei teadnud, kes on malevas, kes puudub põhjuseta.

Staabi arvates võib selle aasta suvetöödega ülikoolis siiski rahule jääda, nii arvavad ka töödejuhatajad ehitusobjektidel. Staabi poolt eriti suur aitäh neile, kes töötasid ühiskondlikus korras. Rektori fondist premeeritakse kõige paremini töötanud tudengeid. Oktoobris toimub preemiaekskursioon Moskvasse.

V. VIDIL

AUMÜÜR

TARTU ÜLIKOOLIST VÕRSUNUD VÕI SIIN TÖÖTANUD TEADLASTEST ON PALJUD JÄTNUD PÜSIVA JÄLJE MAAILMA TEADUSE- JA KULTUURILUKKU. MÕNED NEIST ON LEIDNUD JÄRELTULIJATE LUGUPIDAMISE, MITMETE SUURMEESTE TÖÖ POLE AGA MEIE KODULINNAS LEIDNUD VÄÄRILIST JÄÄDVUSTAMIST. NIMETAGEM MEIE ÜLIKOOLI LÕPETANUT WILHELM OSTWALDI, 1909. AASTA NOBELI PREEMIA LAUREAATI, VÕI ÜHTE VÄHESTEST PRŽEVALSKI MEDALI LAUREAATIDEST — ZOOLOOGIAKANDIDAAT EDUARD TOLLI JA MITMEID TEISI.

MEIL ON KÜLL TERVE RIDA VÄIKESI, MITTE JUST ERITI MÕJULEPÄÄSEVAID ÜKSIKMÄLESTUSMÄRKE LAIALI TARTU PARKIDES, KUID POLE SEDA TARTULE AINUOMAST, VÕIMALIKULT ANSAMBLILISE LAHENDUSEGA, KESKSET JÄÄDVUSTUSKOHTA.

KEVADISES ÜLIKOOLI AJALEHES AVALDAS TRÜ LOODUSKAITSE- JA KODU-UURIMISE KABINETI JUHATAJA JAAN EILART HUVITAVA MÕTTE: «Mis oleks, kui võtta endi mureks teha paari aastaga ülikooli peahoonele kõige lähem Toomemäe nõlv nõnda kapitaalselt korda (aga see on suur vaev!), et seal kulgev maakivirinnatis võiks kujuneda pärast kohendamist ja ümbrusega sidumist ülikooli a u m ü ü r i k s» («TRÜ» 30. aprill 1969).

MÕTTEL OLI TOETAJAID. 30. MAIL ILMUS TOOMAS SUTI ARTIKKEL SAMAL TEEMAL, SUVEL VÕIS TOOMEL KUULDA MEISLITE KÕLKSUMIST. POOL TOSINAT TUDENGIT PÜÜDIS MÜÜRILE ANDA SOBIVAMAT ILMET. OSA MÜÜRIST JÕUTIGI HILISEMATEST «KAUNISTUSTEST» PUHASTADA, SIIS AGA LÕPPES SUVETÖÖDE VAHETUS JA TÖÖ SOIKUS. EI OLNUD TÖÖJÕUDU ALUSTATU JÄTKAMISEKS.

ON SELGE, ET SELLE SUUREPÄRASE IDEE TEOSTAMINE SÕLTUB MEIST, TUDENGITEST. MEIE OLEME PRAEGU AINUKE MÕELDAV TÖÖJÕUD MÜÜRI EHITAMISEKS, TOOMEMÄE VASTAVA PIIRKONNA VÄÄRILISEKS KORDATEGEMISEKS. SELLEPÄRAST MEIE, II KURSUSE EESTI FILOLOOGID, KUTSUME ÜLES K Õ I K I Ü L I Õ P I L A S I, K Õ I K I KURSUSI TÖÖTAMA ÜHISKONDLIKUS KORRAS ÜLIKOOLI AUMÜÜRI EHITAMISEL PÄRAST Õ P P E TÖÖD VÄHEMALT 3 TUNDI IGA KURSUS.

E e s t i f i l o l o o g i a II k u r s u s e ü l i õ p i l a s e d

Ülikooli komsomolikomitee pöördub kõigi Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaste poole palvega toetada väärilselt eesti filoloogide üleskutset.

Ühtlasi palume kõikidel kursustel, kes vastavad üleskutsele, tulla end registreerima tööde graafikusse igal kolmapäeval, neljapäeval ja reedel kella 14-st kuni 15-ni (ELKNÜ TRÜ Komitees, ülikooli aumüüri ehitustööde vanema, Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilase **Viktor Arhipovi** juures).

Nendest, kes ülikooli sisse said

Vastuvõtukomisjonis Arstiteaduskonda esindanud prodekaanil dots. Vasaral oli öelda järgmist:

Rahule võib jääda nendega, kes tulid raviosakonda (nii eesti kui ka vene õppekeelega) ja spordimeditsiini osakonnaga. Kõigis neis oli keskmine hinne üle nelja. Valulapseks old väikesed osakonnad: pediaatria, stomatoloogia, farmaatsia. Stomatoloogia-osakonda tuli koguni täiendada nendega, kes konkursiga ravi eesti osakonnast välja langesid. Samal ajal staažiga üliõpilaskandidaatide hulgas ravi eesti osakonda konkurss praktiliselt puudus. Kes eksamid rahuldavalt ära tegid, said sisse.

Kui rääkida üksikutest eksamitest, siis kirjandihinded olid küll madalad — ainus «4» osakondade keskmiste hinnete hulgas oli vene raviosakonna staažiga kandidaatidel. Muudes ainetes — füüsika, keemia, bioloogia — oldi tugevamad.

Annab tunda see, et keskkoolis on vähe eksameid sooritatud — head õpilased pääsesid küpsuseksamitest hoopiski, pole kogemusi, närveeritakse tugevasti, vaata, et eksamilt ära ei joosta.

Küpsuseksameid oleks tarvis profileerida, et abiturient saaks neid sooritada valikuliselt, vastavalt sellele, kus ta soovib edasi õppida. Saaks kogemusi, ei tekiks ka ettevalmistusperioodil vajakajäämisi.

Tihti puudub teooria seostamine praktikaga: ei osata tuua näiteid igapäevasest elust, lahendada füüsika- ja keemiaülesandeid.

Medalite ja kiitusega sisseastujaid oli seekord vähem kui eelmisel aastal (tänavu anti medaleid välja uue korra järgi). Domineeris diplom kiitusega. Ühe eksamiga sissesaanuid oli 14.

Tänavu said 15 punktiga sisse 20, 14 punktiga 35 inimest, eelmisel aastal vastavalt 15 ja 16. Prognostiliselt võiks siis loota samasugust koosseisu nagu praegune II kursuski, kes on olnud väga tubli — praegu õppeedukuselt üks parimaid, võrdne viimase kursusega.

Ja lõpuks soovid-nõuanded pikale teele kaasa nii prodekaan Vasaralt kui ka dekaan Vahterilt:

Tõsiselt töötada — nagu eksamite ajal — töötada ja veel kord töötada! Töö laabub paremini siis, kui osatakse ka ühiskondlikust elust rõõmu tunda.

Vestluse pani kirja H. NIINEMÄGI

o

Uute üliõpilaste vastuvõtust Matemaatikateaduskonda ja vastuvõtueksamite tulemustest vestlesime teaduskonna dekaani kt. J. Reimandiga.

⊙ Mis oli tänavu erinev, võrreldes eelnenud aastatega?

Kui juba mullu puudus konkurss (122 üliõpilaskandidaati 125 kohale), siis tänavu langes teaduskonda astuda soovijate arv veelgi. Pikendasime avalduste vastuvõttu. Esialgsete andmete kohaselt sooritas eksameid 82 inimest 125-le kohale. Plaani järgi oleksime vastu võtnud 65 üliõpilast arvutusmatemaatika erialale ja 60 pedagoogika erialale. Tegelikult aga võtsime vastu 57 tulevast arvutusmatemaatikut (eesti õppekeelega osakonda 35, vene osakonda 22) ja 25 pedagoogi.

⊙ Kuidas Te hindate niisugust olukorda?

29 kohta said meie arvel teised teaduskonnad. Kuid on muidugi selge, et pole võimalik saata arste või filoloogе tööle sinna, kus vajatakse arvutusmatemaatikuid. Võtsime vastu vähem, tähendab, pole võimalik täita ühiskonna plaani. Lõpliku hinnangu peabki andma ühiskond, kindlaks määrates ettevalmistatavate üliõpilaste kontingendi.

⊙ Mis on Teie arvates konkursi puudumise põhjusteks?

Võib seista võhikuna maali ees, vaikida ja teha nägu, nagu oleksid kunstis suuur asjatundja. Matemaatikas selline pettus läbi ei lähe, vaikimisega tark näida pole võimalik. Neutraalsuse varju pugemine on välistatud ja konkreetsuse tunnistamine on paratamatu. Matemaatikuks üleöö ei saada. Et midagi hästi osata, on vaja tööd teha. Keskkoolis paraku aga töötegemisega pole harjutud. Õpetaja teeb kõik selleks, et enamik õpilasi lihtsalt «läbi saaks». Kel siis vähegi helgem pea, saab head hinded suhteliselt kergesti kätte.

Meie teaduskonna üliõpilaste hulgas varem läbiviidud ankeedi põhjal selgus, et õpilastele, kes on lasknud end elukutse valikul kellegi poolt mõjutada, on eeskujuks-autoriteediks olnud just matemaatika õpetajad. Nii et — hea hinne klassi üldiselt madalal tasemel + õpetaja soovitus, ja ollaksegi kindlad, et matemaatika valik on ainuõige. Bossi autoriteedi omab klassis tavaliselt see, kes ei õpi; töötegijaid peetakse tuupuriteks. Kui selline boss ülikooli tuleb, kogeb ta sageli peale esimesel sessioonil läbipõrumist, et hindas oma võimeid üle, abiturientidele aga annab «tarka nõu» — ärge matemaatikasse minge — raske!

Jätab soovida praegu antav informatsioon ülikoolis õpitavate erialade ja sisseastumiseksamite käigu kohta.

Ülikooli suvise elu valgustamiseks võidaks rohkem ruumi leida «Noorte Hääles», kus ühtki eriala eelistamata antaks jooksvaid teateid selle kohta, kui palju avaldusi ühele või teisele alale on laekunud, kui suur on konkurss, kuidas kulgevad eksamid. Praegu valitsevast teadmatusest sünnibki nn. juttude tsükkel: kui ühel aastal oli mingil alal suur konkurss, siis levivad kuuldused sellest üle vabariigi alles 2—3 aasta jooksul, uuemate andmete puudumisel need püsivad ja võivad inimesi hirmutada ka veel siis, kui vastaval alal enam konkurssi polegi.

Sisseastumisavaldusele võiks iga tudengiks pürgiv inimene märkida, millise ala valiks ta siis, kui soovitud erialale sooritatud eksamid ebaõnnestuvad, aga soov ülikooli pääseda jääb. Ajaloo-Keeleteaduskonna psühholoogiaosakonnas pretendeeris 4 inimest ühele kohale. Paratamatult jääb suur osa inimesi ukse taha. Võib-olla valiks nii mõnigi neist matemaatika? Aga segab meil nii raudselt juurdunud, minu arvates väga väär seisukoht, et kui inimene on teaduskonna valinud, siis selle vahetamine teise vastu on häbiasi ja näitab tingimata otsustusvõime puudumist.

⊙ Konkursi puudumise põhjal võiks eeldada keskpäraseid vastuseid eksamitel. Oli see nii?

Vastupidi. Kirjaliku eksami põhiaines — matemaatikas sooritasid k õ i k pedagoogikaharru astujad. 55-st arvutusmatemaatikust ebaõnnestus eksam vaid viiel.

On tore, et viimastel aastatel hakatakse tundma suuremat huvi pedagoogikutse vastu. Siin aitab kaasa ühiskondliku hinnangu muutus ja inimese enese arusaamine, et «maagilisest» sõnast — arvuti — üksi ei piisa: kui tahad töötada elavate inimestega, siis on õpetajakutse valik õigem. Tänavu võtsime pedagoogikaharru vastu väga mitmekesiste huvide ja võimetega inimesi (muusikakooli lõpetanuid, keskkooli komsomolitöös silmapaistnuid). Neist peaks saama tubli täiendus vabariigi matemaatikaõpetajatele.

⊙ Ja Teie nõuanne vastsetele üliõpilastele?

Üliõpilaseks s a a m i n e on märksa lihtsam kui viieks aastaks üliõpilaseks j ä ä m i n e. Seepärast: pühitsege ülikooli sissesaamist tagasihoidlikult, ülikooli lõpetamist suurejooneliselt!

HILLE OK

Välipraktika rikkal keelealal

Möödunud kuul viibis grupp vene keele ja kirjanduse osakonna II ning III kursuse üliõpilasi **I. Tšernovi** juhendamisel välipraktikal. Seekordseks sihtpunktiks valiti Taga-Karpaatia.

Töö toimus kolme küla piirkonnas: **Soimis, Sineviris** ja **Kalatšavas.** Need kohad paiknevad Karpaatide südames, kus rahvastiku koosseis on väga kirev. Seal elavad ungarlased, slovakid, juudid, ukrainlased ning nn. russiinid. Külad, kus meie viibisime, koosnesid peamiselt viimastest.

Taga-Karpaatia on olnud paljude ajaloosündmuste tunnistajaks. 6. sajandil e. m. a. vallutati need alad sküütide poolt, siis tulid keldi hõimud, daaklased ja hunnid. Slaavlased jõudsid Karpaatidesse 6.—7. sajandil. Neile järgnesid ungarlased ning tšehhid. Viimased valitsesid seal 15. sajandi keskpaigast kuni 1526. aastani. Kuid see pole kaugeltki kõik. Kuni I maailmasõja lõpuni kuulus ülemvõim Austria-Ungarile, hiljem jälle Tšehhoslovakkiale. Alates 1940. aastast on Karpaadid NSV Liidu koosseisus. Ilmselt vajutas rahutu elu oma pitseri ka rahvaloomingule, sest meie tähelepanekute järgi on enamik laule nukratoonilised . . .

Et Taga-Karpaatia pakub suurt huvi nii folkloristidele kui ka dialektoloogidele, selles veenduti juba esimestel päevadel. Peaaegu iga inimene kannab enesega kaasas esivanemate kunstipärandit. Naeratades öeldi meile, et külas polegi sellist elanikku, kes ei oskaks laulukesi või ei teaks muinasjutte. Seepärast oli meeldiv võimalus tutvuda elava rahvaluuletraditsiooniga. Kaasatoodud rohke materjal annab sellest tunnistust.

Meie töö algas siis, kui kohalikud elanikud lõpetasid oma päevased toimetused või pidasid lõunavahet. Kõige kasulikum oli aga välja minna laupäeval ja pühapäeval. Siis oli taatidel aega küllalt ning nad jutustasid meile meeleldi muinasjutte. (Üks neist kestis üle kolme tunni, kuid see pidi olema lühemate seast.) Nii juhtus sageli, et puhkama saime kella kümne paiku kohaliku aja järgi, ent olgu öeldud, et meie kellad näitasid siis kaheteistkümnendat öötundi.

Peale muinasjuttude kogusime veel pulmalaule, eepilistest laludest märkigem ballaade, lüürilistest hällilaule. Siia lisanduvad ka kolomõikad ja lastefolkloor. Kõks viimast terminit vajavad veidi selgitamist. Kolomõikad on humoorika sisuga laulud. Oma olemuselt vastavad nad vene tšastuškadele. Lastefolkloor on omanäoline liik rahvaluules. Siia kuulub kõik, mida on võimalik lastelt koguda: muinasjutud, laulud, legendid . . . Läbi lapsesilmade näeb maailm hoopis isemoodi välja. Selles mõttes peaks antud liik rahvaluulest huvitama psühholooge.

Kuid meie sõidu tulemuseks ei jäänud mitte ainult täiskirjutatud kaustikud ja meeldivad mälestused mägiloodusest. Užgorodis uuendati sõprussidemeid kohaliku ülikooli ungari keele ja kirjanduse osakonnaga. On huvitav märkida, et neil tegutseb oma rahvakunstiansambel, millest võtab osa 50% üliõpilastest, s. o. 60 inimest. Välja on töötatud mitmekülgne programm. Kui siia juurde lisada veel rahvariiete värvirikkus, siis on ette teada, et tantsu ja laulu armastav eestlane ruttab meeleldi sellisele kontserdile. Oleks üpris mõttekas korraldada sõprusõhtu, kuhu kutsuda ka meie sugulasrahva esindajad ungarlased.

Lõpetuseks võiks öelda niipalju, et väljasõit õigustas end. Üliõpilased, kes võtsid osa rahvaluulepraktikast Taga-Karpaatias, läheksid meeleldi veel kord tagasi, sest tööd seal jätkub.

PILLE PUNGA

Variatsioone . . .

(Algus lk. 1)

maluste piires (neid ikka leidub, vaatamata õppeplaanide jäikusele) arvestada lõpetanute praktilisi kogemusi ja ettepanekuid õppeplaanide ja tegeliku elu nõudmiste võimalikult suuremasse vastavusse viimiseks.

Nähtavasti tuleks senisest tunduvalt rohkem korraldada meie ülikooli (ja muidugi mitte ainult meie ülikooli!) kunagiste tudengite, nüüd juba silmapaistvate teadusemeeste loenguid tänastele teadusejüngritele — ükskõik, kas siis õppeplaanis või väljaspool seda. Teiseks — mitte vähem tähtis ei ole vilistlaste endi teadmiste täiendamine. Nendes teaduskondades, kus ei ole veel ametlikult loodud kvalifikatsiooni täiendamise kateedrit või kursusi, tuleks esialgu alustada ühiskondlikus korras, kui me ei taha elule päris jalgu jääda. Kolmandaks — et teaduse arengu ja selle perspektiivse planeerimisega vabariigis asjad kaugeltki korras pole, on üldiselt teada. Olukorra parandamisel on aga ülikooli lõpetanute, ülikooli ja teiste kompetentsete organite koostöö möödapääsmatu. Seda loetelu võiks kerge vaevaga jätkata. Lõppude-lõpuks ei tohi alahinnata ka neid isiklikke elutarkusi, mida sõdade ja revolutsioonide keerdkäikudes karastunud vanem põlvkond saab noorematele kolleegidele edasi anda.

Muidugi ei maksa nüüd asjast nii aru saada, et tahaksin ka kursusekaaslaste kokkusaamisi nii tõsiste asjadena näha. Need kohtumised on sagedamat ja ka intiimsemat laadi. Küll aga ei tasuks neid alati peolaua taga pidada. Miks mitte kogu kursus bussi(desse) panna ja nädalavahetuseks sel aastal näiteks Lõuna-Eestisse, paari aasta pärast Saaremaale jne. sõita. Ega jutud jutlemata ja mõtted mõtlemata ei jää. Aga silm näeb ka üht-teist rohkem kui koolipõlves, sest paljuks meil ülikoolipäevil ja ka hiljem välismaareiside, Karjala-ekskursioonide ja Baikali-sõitude kõrval ikka aega on jäänud ka oma kodukandiga pisut põhjalikumaks tutvumiseks . . .

Üheks hädavajalikuks eelduseks vilistlaste ja ülikooli sidemete paremal korraldamisel on täpsete andmete olemasolu (olgu siis dekanaadis või kateedrite juures) vastava osakonna või eriala lõpetanu kohta. Sellise kartoteegi (kus oleksid andmed lõpetanute elukoha, töökoha jne. kohta) loomine ja korrashoid on muidugi suur töö ja siin saaks kahtlemata komsomoliorganisatsioon abiks olla. Loodan, et seda ei mõisteta selliselt, et tahan komsomoliorganisatsioonile ainult «abitöölise» osa omistada. Vastupidi, minu arvates teeb komsomoliorganisatsioon ulatuslikku ja arvestatavat tööd sidemete arendamisel ülikooli ja tema kasvandike vahel. Tahaks ainult loota, et komsomoliorganisatsiooni jõupingutused leiavad tulevikus veel suuremat arusaamist ja toetust nii ülikooli instantside kui ka vilistlaste endi poolt.

Tehkem siis koos ja rohkem selleks, et üha enam Tartu Riikliku Ülikooli kasvandikke võiks veendunult öelda — jah, ma olen õnnelik, et olen õppinud Tartu Riiklikus Ülikoolis ja tema oleviku ja tuleviku heaks üht-teist jõudumööda ära teinud.

TOOMAS ŠUTT

Üks tagasihoidlik juubilar

Öeldagu mis tahes, kuid kindel on see, et ilma laborandita pole ühtegi õiget kateedrit. Kuigi laborandid toimivad märkamatult, teevad nad suurt ja vajalikku tööd. Rääkimata asjaajamisest, on nad paljugi kordi oma naiseliku õla alla pannud kandidaadi- või doktoritööle, dekaan helistab sageli meelsamini neile kui kateedrijuhatajale, kui on vaja midagi kiiresti ja hästi organiseerida, kui on vaja andmeid, mida vaid laborant peast teab.

Liidia Kaljuvee tuli ülaltähendatud ameti peale juba 1947. a., seekord pedagoogikakateedrisse. Nüüd on see tagasihoidlik ja töökas naine saanud Ajaloo-Keeleteaduskonna raudvaraks, ilma temata ei oskaks nagu Lääne-Euroopa kirjanduse ja klassikalise filoloogia kateedrit ette kujutadagi.

Pikad ja sisukad tööaastad on nii kiiresti möödunud, et tal tuli nüüd tähistada oma juubelisünnipäeva, vastu võtta töökaaslaste õnnitlusi ning kuulda ärateenitult nii palju häid ja ilusaid sõnu.

Juubilaril on hästi väledad sõrmed. Need on talle toonud ka teaduskonna parima masinakirjutaja kuulsuse. Oma oskusi pole Liidia Kaljuvee vaka all hoidnud: ta on paljude aastate jooksul õpetanud masinakirjaoskust tulevastele ajakirjanikele. Aitäh vaeva eest!

Ah-jaa — eluloolised andmed: sündinud 1919. a. 8. septembril Harbiinis käsitöölise perekonnas, hariduse saanud Tartu Tütarlastegümnaasiumis, Tallinna Pedagoogikumis ja Tartu Muusikakoolis, olnud õpetajaametis Viimsis, Randveres, Nõos ning Tartus ja on — nagu öeldud — 1947. a. sügisest peale tööl ülikoolis.

Kuigi see kõik mahtus ühte lausesse, on kõige selle taga selle hea inimese viljakad tööaastad ja suur kiindumus ülikooli, mille eest me talle nii tänulikud oleme.

Palju aastaid ja palju jaksu töökaaslastelt.

Õnnitleme kahekordse juubeli puhul

11. septembril sai 50-aastaseks üldfüüsika kateedri laborant Leonore Tarraste. Juubilar on sündinud Tamsalus raudteelase perekonnas. Saanud Tallinna Linna Tütarlaste Gümnaasiumis raamatupidaja ja masinakirjutaja kutse, asub ta omandatud erialal tööle.

Alates 1946. a. töötab Leonore Tarraste Tartus, põhiliselt masinakirjutajana ja korrektorina.

Käesoleval aastal pühitses Leonore Tarraste veel teistki juubelit — 1. septembril täitus kümnes tööaasta Tartu Riikliku Ülikooli üldfüüsika kateedris. Juba esimestest tööpäevadest iseloomustab Leonore Tarrastet väga kohusetruu ja hoolas suhtumine oma töösse, mis on leidnud kiitvat märkimist ka rektori käskkirjades.

Aastatepikkune töö samal töökohal võimaldab juubilaril sügavuti kursis olla kõigi kateedri tööd puudutavate probleemidega. Seepärast võib kateedri iga liige pöörduda mistahes murega Leonore Tarraste poole, kelle lahke abiga leitakse alati kõikidele küsimustele õige ja arukas lahendus.

Soovime juubilarile edaspidiseks head tervist, raugematut energiat ja töölusti omaseks saanud peres.

Üldfüüsika kateedri
kollektiiv

Juri Kazakov

NUTAN JA NUUKSUN...

Neid oli kolm — ei palju ega vähe, just paras jagu, et elada nädala metsas, jahil käia, juttu ajada. Vanem oli neljakümneaastane, taaruv, sagrispäine, tõmmu, kuid heledate piklike silmadega, vaimustus aina loodusest ja armastas lobiseda. Teda kutsuti Jelaginiks.

Teine — umbes kolmekümneaastane — oli rässakas, jämedavõitu, pilkehimuline, kuigi nimi oli tal tasane, unistav: Hmolin. Ta oli jääger, küttis juba lapsepõlvest, näis, et üksnes lasknud oligi kogu elu, ja kõigisse linlastesse, kes sõitsid tema juurde jahialale, suhtus ülekolevalt.

Kolmas oli lihtsalt Vanja, värske poisike põsekestega, tedretähtedega, alati rõõmsa naeratusega — kuulekas ja teenistusvalmis. Vanja oli viieteistkümnene, ta sõitis Jelaginiga.

Päeval nad küttisid parte, kuid peaaegu alati edutult — polnud neil varitsuspaiku ei peibutusparte, ei lootsikut. Pardid aga hoidusid alati kaldast kaugele ja tõusid õhku peaaegu et kilomeetri kaugusel.

Selle eest õhtuti neil vedas ja nüüd kõlasid paugud juba terves metsas. Tihti õnnestus midagi lasta. Jahile läksid nad ka sellel õhtul, võtsid kohe sisse oma lemmikkohad ja pöördusid nägudega vastu taevast.

Kui ilus kevadõhtu see oli! Sulanud maa lõhn lõi teravalt ninna, jäärakuist aga kandus veel lumejahedust. Lähedase oru põhjas voolas oja, see ujutas üle põõsad, paljad pajuoksad värisesid, kooldusid ja ajasid end vooluga võideldes sirgu. Ja kõik see toimus käratult — ainult hele, taevast peegeldav vesi keeriste ja niredena ja mustad, tursunud pajuoksad selle kohal. Madalamal, pimedas jäärakus aga värises vibunöörina oja ja siit kuuldus kord nagu kuivade halgude kõlksatusi, kord oli, nagu tiriks keegi lirtsudes jalgu soost välja

Lähenes videvikutund. Ja nagu tavaliselt Vanja, Jelagini ja Hmolini jaoks aeg kahestus: kõik näis ühekorraga aeglane ja kiire. Veel polnud kuulda ühtegi heli, päevane elu oli välja surnud, öine polnud veel alanud. Veel ei vilistanud mustade okste vahel klaasises valguses rästas ja päike hõõgus alles kusagil metsa taga. Üksnes oja pladises nagu alati.

Järsku märkasid kõik jalge all krobeliste lehtede vahel mustal maal mingisuguseid punaseid ja ererohelisi pungi ja kõtru, pinguletõmbunuid ja raskeid. Mitmetel oli käha alles kuivamata muld.

Tähendab — need olid välja roninud täna . . .

Ja mets justkui polnudki enam nii läbipaistev kui eile, oksad olid endisest enam tursunud, pungad paksemaks muutunud, eilne lepp aga, mida kõik need päevad keegi ei märganudki, oleks täna nagu metsast välja astunud, karuseks, paksuks muutunud, kõik ta raod ja tüvi kattusid näsadega ja ta tervenii hakkas sarnanema karvasele päevakoerale.

Möödus mõni hetk — kui palju just, poleks keegi võinud öelda, — ja juba oli raske eraldada maad ja ümbrust, tähendab — päike loojus. Videvik tihenes, üksnes taevas pea kohal ja läänes oli endiselt puhas ja hele.

Nagu eile, nagu tuhat aastat tagasi, puhta hiilgava tilgana nõgimustade tammeokste vahel lõi sätendama Veenus. Täht oli just paistma hakanud, kuid Vanja ei suutnud kuidagi tabada selle ilmumist. Ta vaatas kogu aeg sinnapoole, seda polnud, siis aga järsku juba oli — ja vaevalt oli see nähtavale tulnud, kui kohe vilistas rästas. Ja see tähendas, et oli saabunud öö ja algas teine elu.

Niipea, kui ilmus Veenus ja alustas laulu rästas, Hmolin ja Jelagin hakkasid suitsetama ja Vanjal oli hea näha sigarettide tuletäppe ja suitsu, mis siniste lademetena roomas jäärakusse. Jaa, öö oli saabunud, kuigi oli valge, kuigi taeval tikka püsis ja rohetas loojang, see oli petlik, tegelikult oli juba saabunud öö — ja alles siis ilmusid metsnepid.

Nad olid kaugelt näha heledas taevas ja lendasid kiiresti, kuigi tundus, et aeglaselt. Nende tõmpides tiibades, nende lainjas lennus, tõusus ja langemises oli midagi ebamaist. Nad kähisesid ja vilistasid lennul ja see taas ei sarnanenud ühelegi maapealsele häälele.

Esimesena tulistas Hmolin, ta lask oli lajatav ja ümmargune ja kaugelt küngastelt veeres tagasi samasugune ümmargune kaja ja nähtamatu Hmolini kohale ilmus sinine suitsupilv. Jelagin karjus midagi vaimustatult ja samas tulistas ise mitu korda järjest, teravalt ja lühidalt — tal oli suitsuta püssirohi ja lasud tulid välja kuivalt: «Tah! Tah!»

Ka Vanja tulistas, ja mõne minuti pärast veel ja veel — kuid rikkus kõik ära — kord sihtis valesti, kord oli lind kaugel, kord segas mingi oks, mida loomulikult ei olnud, kui ta tund aega tagasi valis enesele kohta ringi vahtides ja kaaludes, kas ikka on mugav lasta.

Oli kuulda, kuidas Hmolin ja Jelagin üleval kuhugi jooksid, ragistades risus ja huigates, siis tulid tagasi ja jäid paigale, aga Vanjal polnud kuhugi joosta, ta polnud veel kordagi pihta lasknud.

Esimesed nepid lendasid mööda, laskmine katkes. Vanja tundis hapukat püssirohulõhna enda ümber, ta süda peksis ja algul ta ei kuulnud mitte midagi. Varsti ta märkas, et oli läinud märksa pimedamaks. Maad peaaegu ei olnud näha ja rästas oli vait jäänud. Mitmelt poolt eemalt kuuldus kord kaeblikult ja pikalt: «Uu-u! Uu-u!», samas jälle lühidalt ning mõistatuslikult: «Trr . . . trr . . . trr . .»

Jälle lendasid mööda metsnepid. Jälle lajatas esimesena Hmolini laskis ja kohe märkas Vanja, et jääraku kohal lendab midagi tumedat, ümmarguste, justnagu kilejate tiibadega. Oli hea võimalus tabada. Vanja tõstis kiiresti püssi ja laskis, nepp peatus nagu komistades millelegi, väristas tiibu ja hakkas kukkuma. Ja nüüd juba mitte midagi nähes peale langeva linnu, umbes määrates koha, kuhu see pidi kukkuma, tormas Vanja läbi võsa, kriimustades käsi ja nägu.

Nepp kukkus loojangupoolsele orukaldale, sahistas lehtedes ja hakkas tiibadele toetudes konnana vetruvalt hüplema ühel kohal. Silmad ta väikeses peas olid hiiglasuured, kuid ta ei vaadanud juurdejooksva Vanja poole ja küllap ei näinudki seda, vaid vaatas üles ja kõik temas — rind, pikk peenike nokk, roostekarva selg, kaela kõverus — kõik tungis ülespoole surmaahastuses.

Üleval lasti veel, siis tulistamine lakkas, mehed suitsetasid, tulid kokku, siis hüüdsid Vanjat, pärast hakkasid huikama. Vanja seisis sel ajal jäärakus, vaatas sooja neppi oma peos, linnu pea aga juba rippus ja kõditas Vanja käsi.

— — —

Hmolin laskis kaks, Jelagin mitte ühtegi, Vanja aga ei pidanud vastu ja luiskas, et laskis samuti kaks, kuid teist ei suutnud leida, kuigi otsis pimeduseni.

Suitsetati, vaadati ja seati metsneppe Hmolini seljakotti, siis mindi koju, jahimajakesse. Veenus oli veelgi lähenenud horisondile, sädeles eredalt ja terävalt, läbi alasti metsa paistis süngelt ja roheliselt koiduvalgus. Teel kohtasid nad ojakesi, need laulsid aina ühte ja sama vee laulu. Juhtus ette lompe — vaevumärgatavaid ja saladuslikke nagu miraažid mustendaval maal. Kuid jahimehed ei pannud enam midagi tähele, vaid ruttasid onni, mõeldes ühest ja samast: ahjust, nepileemest, kangest heast teest. Nad kõik olid õnnelikud, piinatud kevadest ja isegi kuidagi uimased, kuid teadsid, et see möödub niipea, kui nad jõuavad koju.

Kui nad väljusid raiesmikule, märkasid kõik korraga, kuidas taevaäär pruunilt helendab läbi paljaste punaste pajuokste, mis seisid tihedalt koos umbes inimesekõrguselt, otsekui maase torgatud.

Raiesmikul püsis punakas videvik, kaugemad puud ja raod olid näha, aga lähemal olevad nagu kadusid kuidagi, kõik aina torkasid ennast, varjasid nägu ja isegi peatusid, otsides kust minna, kus on hõredam.

Raiesmik tõusis märkamatult ja pikkamisi ja kui pool sellest oli juba selja taga, märkas Vanja ees nagu kändu, põlenud tüve ülespoole ulatuva jämeda tüükaga — just nagu põder.

«Põdra moodi!» ütles Vanja, mõeldes kändu.

«Ongi põder!» vastas Hmolin. «Kae, veel kaks tükki . . . Aa! See on pull ja tal on kaasas lehm vasikaga — vaadake!»

Põdrad selles punases videvikus, millegi neile omase, ürgse keskel, käitusid veidralt — ei põgenenud, ainult vasikas läks ema juurde ja surus end tema vastu — võib-olla imes, pull aga tõstis suured kõrved ja seisis eemal. Siis astus mõne sammu küttide poole, tõstis pea veel kõrgemale ja vaatas neid üle pajuokste.

«Ega ta kallale ei tule?» küsis Vanja tasa.

«Võib juhtuda,» vastas Jelagin kähku, Hmolin köhatas ärevalt ja Vanja taipas, et ka nemad kardavad.

Kütid läksid edasi, hoidudes vasakule, põtradest suure ringiga mööda ja pull ei liigutanud enam, pööras ainult pead — ta oli umbes kolmekümne sammu kaugusel.

«Eh, kui virutaks!» pomises Hmolin närviliselt naeratades. «Nad teavad, et karta pole midagi . .»

Ja ta hakkas jutustama, et oblastis on praegu üle kolme tuhande põdra ja et neil oli juhus, kus põder tuli lehmakarja juurde ja tungis kallale lüpsjatele, kui need tulid karjamaale lüpsile.

Aga Vanjat pani põtrade nägemine võbisema ja ta ei saanud sellest enam lahti. Ta mõtles neist, missugused punakad-pruunid nad on, suured ja käratud, samas jälle meenutas metsneppe, nende imelikku lendu ja häälitsemist, ja et nad täpselt samuti lendasid kunagi metsade kohal miljon aastat tagasi ja et need metsad on ammu hukkunud, maasse vajunud, muutunud kivisöeks, metsnepid aga lendavad ikka veel.

Ta läks viimasena, ei vahtinud ringi, olles veendunud, et näeks midagi hirmsat, kartis maha jääda ja hoidis higistava käega tugevasti püssi, mille oli eneselegi teadmata jõudnud laadida.

Kütid peatusid päris onni lähedal ojakaldal, pidasid vaikselt nõu, kust oleks parem üle minna, ja läksid vasakule. Nende tasastest häältest jooksid Vanjal selga mööda sipelgad, kuigi ta teadis, et pole midagi karta. Ta püüdis sattuda Hmolini ja Jelagini vahele, kuid see tal ei õnnestunud ja nüüd käis ta ühtejärge komistades tihedalt Hmolini kannul ja aina müksis selle seljakotti oma rinnaga.

Nad tulid kaldarinnakule, tõmbaga Vanja laskus hirmust tarduva südamega oja äärde vee järele ja ülepeakaela vett maha läigatades lippas tagasi.

Jelagin oli juba ahju küdema pannud, nõrk leek liigutas end kusagil koldesügavuses. Kallanud täis kateloki, ja teekannu, Vanja pani need pliidile, läks nari juurde, seadis kokku laialivisatud tekid ja vatikuued, tõmbas saapad jalast, heitis näoga akna poole, kattis lambi väikese varjuga ja lülitas sisse pooljuhtvastuvõtja. Vastuvõtja hakkas ragisema, muusika ja hääled matsid teineteist, vilistas ja undas, ja Vanja, minutit kaks nuppe keeranud, lülitas vastuvõtja välja ja vajus selili.

Kaua vaikisid kõik, ahi põles lõpuni ja hakkas huugama, paiskas sädemeid avatud ukse poole. Ahju ees oli juba kuum istuda, Jelagin nihkus eemale, veidike kaugemale tõmbus ka Hmolin oma metsneppidega. Vanja liigutas paljaid varbaid ja vaatas ärasuitsetatud lage ja seinu, kus kõikjal leidus noaga sisselõigatud nimesid ja kuupäevi ja Vanja mõtles inimestest, kes siin kunagi peatunud olid, kuidas ka nemad ahju kütsid, jõid ja tobisesid. Onnis lõhnas meeldivalt: püssirohu, saabaste, kadakasuitsu, sooja savi, tõrva ja villaste kampsunite järele. End tugevasti tagasi kallutades, tiris Jelagin lirtsudes jalgu soost välja.

(Järgneb)

Kuhu läheb meie sport?

Sellel teemal vestles Kehakultuuriteaduskonna dekaani A. Vaiksaarega meie toimetuse kaastööline U. Eslon.

1. Talvises jutuajamises mainisite, et olümpiamängud tõstsid meie ette kõrged standardid, nende täitmiseks on vaja ette valmistada tugev kaader. Missuguses suunas oleks täiendamist eriti vaja?

Ülikooli osa on koolitada spetsialiste, anda neile teoreetiline ettevalmistus. Eriti oleks praegu vaja omandada sügavaid teadmisi füsioloogias, biomehhaanikas, samuti matemaatilises statistikas. Teine suund oleks sotsiaalse küpsuse taseme tõstmine. Sageli on nii, et üliõpilane-lõpetanu teab palju, ei oska aga teadmisi praktikas rakendada; või siis — teab, aga ei tee. Teed olukorra parandamiseks võiksid olla:

1) ühiskonnateaduste parem omandamine

2) ühiskondlike organisatsioonide töö viimine kõrgemale tasemele.

2. «Eesti Raadio» saatesarja «TERVES KEHAS...» vestlusringis oli juttu sellest, et noorte (ka tuleviku) huvides võiks spordikoolide treenerid prooviks üle viia koolide juurde. Tartus saaks siis iga kool 6—7 spetsialisti.

Baaside piiratust arvestades on see praegu küsitav. Kõik Tartu koolid töötavad kahes vahetuses, võimla on 10—12 tundi päevas hõivatud programmilise õppetööga. Klassiväliseks tööks jääva aja kasutamine ainult ühe ala tarbeks ei näi olevat õige.

3. Kuidas tänapäeva kehakultuur areneb?

Igal tasapinnal on oma spetsiifika, mis vajab omaette korraldamist, juhtimist. Kõik kolm tasapinda on aga sõltuvuses ja peavad olema kehakultuuri arendamiseks meie tingimustes vajalikus optimaalses tasakaalus. Vajame eriti kinnisi baase, mida kahjuks ei jätku. Sport ja rahvasport kasutavad kohati ülemääraselt kooli kehaliseks kasvatuseks ettenähtud baase. Siit järeldub, et saame oksa, millel istume.

4. Kuidas saaks spordipropagandа kehakultuuri arendamisele kaasa aidata?

Spordipropaganda peaks õpetama sügavalt mõtlema spordi olemuse üle, et lugeja näeks peale tulemuste ka spordi «köögi poolt». Tõenäoliselt ei tuleks kirjanduse- ja kunstihuvilistelegi kasuks, kui «Sirp ja Vasar» piirduks peamiselt statistikaga.

5. Tänavu saab TRÜ staadion uue rajakatte. Kuidas aitavad KKT üliõpilased kaasa baaside ehitamisel?

Rajakate pannaksegi meie üliõpilaste jõududega. Pidevalt on meie teaduskonnast tööl 35 üliõpilast, kes Tartus, kes Käärikul. Igaüks töötab sügise jooksul spordibaaside ehitamisel kokku ühe nädala. Kääriku spordikorpus valmib arvatavasti uueks aastaks. Soomest saadakse plastmasshall, mis pannakse üles Emajõe äärde saeveski territooriumile. Praegu valmistatakse ette pinnast.

A. B. Pravdin

7. septembril 1969. a. suri ootamatult A. Pravdin.

Anatoli Borissovitš Pravdin sündis 15. juunil 1927. a. Tartus. Lõpetanud 1945. aastal Tartu IV Keskkooli, astus ta Tartu Riiklikku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonda. Kaitsnud diplomitöö teemal «Древнерусская и старославянская лексика в Повести временных лет», lõpetas A. Pravdin ülikooli 1950. aastal. Pärast ülikooli lõpetamist töötas ta 1950/51. õppeaastal Tartu I Keskkoolis vene keele õpetajana ning samaaegselt luges Tartu Õpetajate Instituudis loengukursusi vana-slaavi keelest ja sissejuhatusest keeleteadusse.

1951. a. oktoobris astus A. Pravdin aspirantuuri Moskva Riikliku Ülikooli filoloogiateaduskonna vene keele kateedri juurde. Prof. T. I. Lomtevi juhendamisel kirjutas ta dissertatsiooni teemal «Значение дательного падежа в древнерусском языке (XII—XVII вв.)» ning kaitses selle 15. juunil 1954. a. Töö pälvis ametlike oponentide kõrge hinnangu. Samal aastal määrati ta Tartu ülikooli vene keele kateedri vanemõpetajaks. 1955.—1963. a. oli A. Pravdin ülikooli vene keele kateedri juhatajaks. 1958. a. omistati talle dotsendi teaduslik kutse. 1956.—1960. a. töötas ta kohakaasluse alusel NSVL TA Slavistika-instituudis noorema teadusliku töötajana. Viimastel eluaastatel töötas ta õppejõuna Tallinna Pedagoogilises Instituudis.

Tartu ülikoolis luges A. Pravdin vene keele ajalugu, vana-slaavi keelt, üldkeeleteadust, slaavi keelte võrdlevat grammatikat, vene keele ajaloolist süntaksit jt. distsipliine, juhendas kursuse- ja diplomitöid, pidas seminare.

A. Pravdin oli andekas uurija. Mitmed tema tööd, nagu «Дательный прилагательный в старославянском и древнерусском языках», «К вопросу о прославянских значениях дательного падежа», «Аблативные значения родительного падежа в старославянском языке», «Дательный падеж в полабском языке», «К истории двойных падежей в русском языке» ja paljud teised on suureks panuseks slaavi keelte ajaloolise süntaksi uurimisel, nad on saanud kõrge hinnangu nii Nõukogude Liidus kui ka välismaal. A. Pravdinil oli plaanis kirjutada monograafia daativist slaavi keeltes, samuti lõpetada doktoritöö genitiivist slaavi keeltes. Kuid raske haiguse tõttu jäid need plaanid kahjuks täitmata.

Erakordselt tagasihoidliku, heatahtliku ja vastutuleliku inimesena oli A. Pravdin meile alati eeskujuks. Erudeeritud teadlasena oli Anatoli Borissovitšil suur autoriteet nii oma kolleegide juures kui ka väljaspool ülikooli. Kõigile, kes temaga on koos töötanud ning kes teda tundsid, jääb temast hea mälestus.

Vene keele kateeder
Vene kirjanduse kateeder
Vene keele ja kirjanduse osakond

ÜLIKOOLISISENE KIRJANDUSLIK KONKURSS

Jälle on kavas välja anda ülikooli kirjanduslik almanahh (asja on algatanud ELKNÜ TRÜ Komitee, väljaande ilmumine on kavandet 1970. a. kevadeks, TÄHISTAMAKS V. I. LENINI 100. SÜNNI-AASTAPÄEVA. Organiseeriv komisjon: M. Lauristin (esimees), K. Põllu, O. Remsujev.

Et sündmus on erakordne — viimane ülikooli almanahh ilmus 10 aastat tagasi, ENSV 20. aastapäevaks — oleks vaja, et kõik kirjandusliku loominguga tegelevad üliõpilased aitaksid kaasa

a) ALMANAHHILE SOBIVA NIME LEIDMISEL;

b) ALMANAHHI KOOSTAMISEL.

Almanahh on mõeldud ülikooli väikese LUULE- ja MINIATUURIANTOLOOGIANA, sest organiseeriv komisjon palub sellest üritusest osa võtma ka kõiki kunagi ülikoolis õppinud vabariigi luuletajaid ja prosaiste.

PRAEGU ÜLIKOOLIS (statsionaarselt või kaugõppes) ÕPPIVATELE NOORTELE AUTORITELE (KA POTENTSIAALSETELE) ON PÄÄS ALMANAHHI KAANTE VAHELE KINDLUSTATUD, KUI VÕTATE EDUKALT OSA KONKURSIST, MILLE ELKNÜ TRÜ KOMITEE KÄESOLEVAGA VÄLJA KUULUTAB.

Zürii asub tööle sügisel, valib kõigepealt välja sobivad luuletused või lühiproosapalad (mitte üle 3 lk. masinakirjas) almanahhi tarvis ja määrab seejärel rahalised auhinnad. AUHINNAD:

1 esimene auhind 35 rbl.
1 teine auhind 25 rbl.
1 kolmas auhind 10 rbl.

TÖÖD PALUTAKSE TUUA VÕI SAATA AJALEHE «TRÜ» TOIMETUSELE HILJEMALT 15. OKTOOBRIKS, MÄRKIDES ÜMBRIKULE «KIRJANDUSLIK KONKURSS» ning lisades oma nime ja kursuse.

ORGKOMITEE

TEATED

Alates 11. septembrist s. a. toimuvad igal neljapäeval farmaatsia auditooriumis kl. 16—18 loengud mittematemaatikutele (õppejõud, aspirandid, tead. töötajad jt.)

«TÕENÄOSUSTEOORIA JA MATEMAATILISE STATISTIKA»

kursuses. Kursus on süstemaatiline, ei korrata eelmisel aastal loetut, on arusaadav ka algajaile-osavõtjaile.

Sügissemestril käsitletakse küsimusi tõenäosusteooriast ja statistika elementidest, kevadsemestril mitmemõõtmelisest statistikast.

Lektoriks on matemaatilise statistika ja programmeerimise kateedri dotsent **E. Tiit.**

Matemaatilise statistika ja programmeerimise kateeder

«Visarid» Tallinnas

4. septembril k. a. avati Tallinnas kohvikus «Pegasus» Tartu noorte loomingulise koondise «Visarid» ülevaatenäitus. Näitus jääb avatuks oktoobrikuu alguseni.

DIALOOG

JÜRI: Noh, kuidas sul need esimesed päevad ka istuvad?

JAAN: Pole viga, aga tulevik on tume.

JÜRI: Kuidas nii?

JAAN: Noh, ei tea ikkagi täpselt, mis sind ootab. Üldiselt ju küll — tutvustati õppeplaani, et nii- ja niisugused kitsamad erialad, nii- ja niisugused ained, aga mis seal konkreetselt on ja õppida tuleb, seda ei tea.

JÜRI: Oleks vaja jah, et nii kui esimest päeva pinki istud, saad kätte oma osakonna õppeplaani ja -programmid.

JAAN: Siis teaksid, mida sult selle viie aastaga nõutakse ja oleks aega ka mõtelda, millise eriala valid.

JÜRI: Ja veel oleks vaja kasvõi üks üsna pisike raamat ülikooli ajaloo kohta. Ma olen ise küll püüdnud üht-teist otsida ja lugeda, aga suurem osa meist ei tea mõhkugi, kui kuulsas ülikoolis nad õpivad. Isegi vanemad kursused ei tea.

JAAN: Jah, seda oleks vaja küll. Vist on asi paberipuuduses. Näe, kui palju kaustikuid meiegi loengutele ostsime, kus seda süs kõige jaoks jätkub.

VENIA LEGENDI

Dotsendikutse taotleja kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri dotsendi kt. ALBERT PALTSERI loeng *venia legendi* saamiseks teemal «Süüdlase isiksuse arvestamine karistuse mõistmisel» toimub kolmapäeval, 17. septembril 1969. a. kell 15 TRÜ peahoone aud. 307.

Dotsendikutse taotleja tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri dotsendi kt. ENDEL PLOOMI loeng *venia legendi* saamiseks teemal «Elukondliku teenindamise õigusliku reguleerimise küsimusi» toimub kolmapäeval, 17. septembril 1969. a. kell 16 TRÜ peahoone aud. 307.

E. SALUMAA

ELKNÜ TRÜ Komitees

Начинает работу NB лекторий. Первая лекция состоится 18 сен. в 18 ч. (в ауд. 102 глав. здан.) на тему:

«Международное положение»
(лектор: Тоомас Алаталу)
Комитет комсомола ТГУ

NB! Lektoorium

Esimene loeng toimub neljapäeval, 18. sept. kell 18 (Peahoone auditoorium 102). Teemal **«Rahvusvaheline olukord»** (lektor: Toomas Alatalu)

ELKNÜ TRÜ komitee

Väravpall

8. septembril k. a. toimus Toomeoru tennisestaadionil TRÜ teaduskondadevaheline välkturniir väravpallis. Esindatud olid Kehakultuuri-, Majandus- ja Arstiteaduskond ning teiste teaduskondade koondis.

Võitjaks tuli KKT, teiseks jäi Arsti- ja kolmandaks Majandusteaduskonna naiskond. Turniiri suurimaks väravakütiks oli L. Kotenjova (Arstiteaduskond). Parimaks väravavahiks tunnistati M. Uusmaa (KKT).

M. JUUST

Kui tahate

tutvuda meie vabariikide kõikide koolide parimate pedagoogide saavutustega pedagoogikateaduse alal,

olla kursis kõigi probleemidega, mis on seotud üleminekuga keskharidusele, kooliõpilaste teadmistetaseme tõstmisega ja õpetajate ideelise ja teadusalase kasvatamisega,

teada, mida uut on kooli partei, ametiühingu ja komsomoliorganisatsioonis, kuidas muuta kaasaegsemaks rahvahariduse organite töö meetodit ja stiili,

osa võtta pedagoogilise hariduse kaasajastamise probleemide lahendamisest,

lugeda elust välismaa koolides, uuest kirjanduses ja kunstis — tellige «Учительская газета.»

Tellimusi «Учительская газета»-le 1970. aastaks võetakse piiramatult ja igasugusteks tähtaegadeks vastu kõikides Ajakirjandusliidu punktides, sidekontorites, instituutides, õppeasutustes ja rahvaülikoolides, neid võtavad vastu kõik koolide ühiskondlikud ajakirjanduselevitajad.

«Учительскаяа газета» toimetus

TÄHELEPANU!

TRÜ puhkpilliorkestri proovid toimuvad esmaspäeviti ja neljapäeviti algusega kell 19 TRÜ klubis. Samas toimub ka uute liikmete vastuvõtmine.

TRÜ puhkpilliorkestri juhatus

ESIMESTE KURSUSTE GRUPPORGID JA LIIKMEMAKSUDE KOGUJAD!

Organiseerige energilisemalt arvele võtmist komsomolikomitee arvestussektoris!

Koguge hoolsamini liikmemakse!

Arvestussektori juhataja

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5261. MB 05345.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 26 Reedel, 19. septembril 1969. a. XXIII aastakäik

Leninlik arvestus

Toimetuselt: Käesoleva artikliga avavad ELKNÜ TRÜ Komitee ja ajalehe «TRÜ» toimetus uue rubriigi, milles püüame tutvustada leninliku arvestuse käiku ja kogemusi meie ülikoolis ja teistes kõrgemates koolides.

Vastavalt kõrgemate komsomoliorganite otsustele tuleb kõigil meie maa kommunistlikel noortel V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva künnisel sooritada leninlik arvestus, mis annaks tunnistust noore põlvkonna valmisolekust edasi viia V. I. Lenini poolt alustatud suurt üritust. Komsomolialgorganisatsioonidele on jäetud külialtki suur vabadus ja initsiatiivivõimalused arvestuse sooritamise konkreetsete vormide otsingul oma organisatsioonis.

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo on mitmel korral arutanud arvestuse sooritamise korda Tartu Riiklikus Ülikoolis ja välja töötanud konkreetse juhendi selle kohta. Arvestades üliõpilaskonna kui sotsiaalse grupi spetsiifikat ning meie põhitöö — õppetöö iseloomu, jõudsime seisukohale, et leninlik arvestus ülikoolis ei peaks kujutama mitte ainult kontrolli mingi ühe või mitme konkreetse, V. I. Lenini sünni-aastapäeva auks võetava kohustuse täitmise üle, vaid peaks kujunema tõsiseks analüüsiks üliõpilase — leninliku noorsooühingu liikme — kogu senise õppe-, teadusliku- ja ühiskondliku töö tulemustest. Büroo jõudis seisukohale, et leninliku arvestuse vääriliseks võib lugeda iga kommunistlikku noort, kes edukalt täiendab oma erialaseid teadmisi, õpib põhjalikult tundma marksismi-leninismi klassikute ja kaasaegsete marksistlike ühiskonnateadlaste töid ning võtab aktiivselt osa ühiskondlikust ja otseselt tootvast tööst ülikoolis ja väljaspool ülikooli, sest selline üliõpilane kujutab endast Lenini ürituse loovat ja sihiteadlikku elluviijat. Pidades silmas, et arvestus üldse on akadeemilise õppetöö üheks vormiks, otsustasime ka leninliku arvestuse korraldada analoogselt kujunenud traditsioonile.

Seetõttu toimub leninliku arvestuse sooritamine TRÜ-s teatud mõttes üliõpilase kogu senise tegevuse atesteerimisena spetsiaalselt selleks moodustatud komisjoni poolt osakondade kaupa. Komisjoni kuuluksid osakonna komsomoliorganisatsiooni sekretär, ELKNÜ TRÜ Komitee büroo liige ja teaduskonna parteialgorganisatsiooni esindaja komisjoni esimehena. Atesteerimisel arvestaks komisjon kõigepealt 1969/70. a. talvise eksamisessiooni tulemusi. On muidugi selge, et akadeemilisi võlglasi leninlikku arvestust sooritanuks lugeda ei saa. Tähtsaks asjaoluks oleks ka üliõpilase keskmine hinne ühiskonnateadustes kogu stuudiumi jooksul. Just

Kuidas toimub leninlik arvestus TRÜ-s

ühiskonnateadustes tutvutakse põhjalikult marksismi-leninismi klassikute töödega, millede tundmine moodustab arvestuse teoreetilise osa. Tuleb pidada normaalseks ja täiesti saavutatavaks nõudmist, et üliõpilase — kommunistliku noore teadmised ühiskonnateoorias vääriksid vähemalt hinnet «hea». Teiseks oluliseks komponendiks arvestusel tuleb pidada üliõpilase tegevust ülikooli ühiskondlikes organisatsioonides ning tema suhtumist talle usaldatud ühiskondliku kohustuse täitmisse. Siin on juba oluline sõna öelda grupi komsomoliorganisatsioonil, kelle otsusega üliõpilane esitataksegi arvestuskomisjonile atesteerimiseks. Lisaks otsesele õppetööle ja ühiskondlikule tööle oma organisatsioonis tuleb kolmanda komponendina leninlikus arvestuses analüüsimisele üliõpilase tegevus väljaspool ülikooli, tegevus deviisi all «Ülikoolilt rahvale». Siin tuleb pidada vajalikuks, et iga üliõpilane oleks aasta jooksul töötanud EÜE-s, EÖT-s, suvistel ehitustöödel või Tartu heakorrastamisel, võtnud osa teaduslike tööde konkurssidest või esinenud loengutega väljaspool ülikooli, kaitsnud ülikooli, kodulinna või vabariigi spordiau võistlustel või esinenud isetegevuskollektiivi koosseisus väljaspool ülikooli, aidanud tutvustada Lenini elu ja tegevust koolinoortele vms. Selles osas tuleks igal osakonnal sügisesel aruandlus- ja valimiskoosolekul vastu võtta konkreetsed kohustused.

Esimesed kokkuvõtted ettevalmistustest leninliku arvestuse sooritamiseks teeb büroo 25. oktoobriks. Selleks ajaks tuleb osakonna büroodel esitada komiteesse kõigi kommunistlike noorte keskmised hinded ühiskonnateadustes ning nende senise töö tulemused arvestuse kolmandas alalõigus. 1. märtsiks 1970 arutab iga kursuse komsomoligrupp läbi oma liikmete töö tulemused ja esitab need atestatsioonikomisjonile lõplikuks hindamiseks. Otsuse leninliku arvestuse sooritamise kohta langetab atesteerimiskomisjon 20. märtsiks 1970, pärast iga üliõpilase tegevuse konkreetset analüüsi ja vajaduse korral ka pärast vestlust temaga. Leninliku arvestuse sooritanud kommunistlikele noortele antakse V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale pühendatud komsomolikoosolekuil (mis toimuvad üleliidulise komsomolikoosoleku raames) kätte vastav tunnistus.

Tahaks loota, et sellisel viisil läbi viidud leninlik arvestus väldib pealiskaudsust ja kampaanialikkust ja aitab kaasa organisatsiooni iga üksiku liikme vastutustunde tõstmisele oma tegevuse üle nii iseenda kui oma organisatsiooni ees. Selles näemegi üht arvestuse põhieesmärki.

P. VIHALEMM

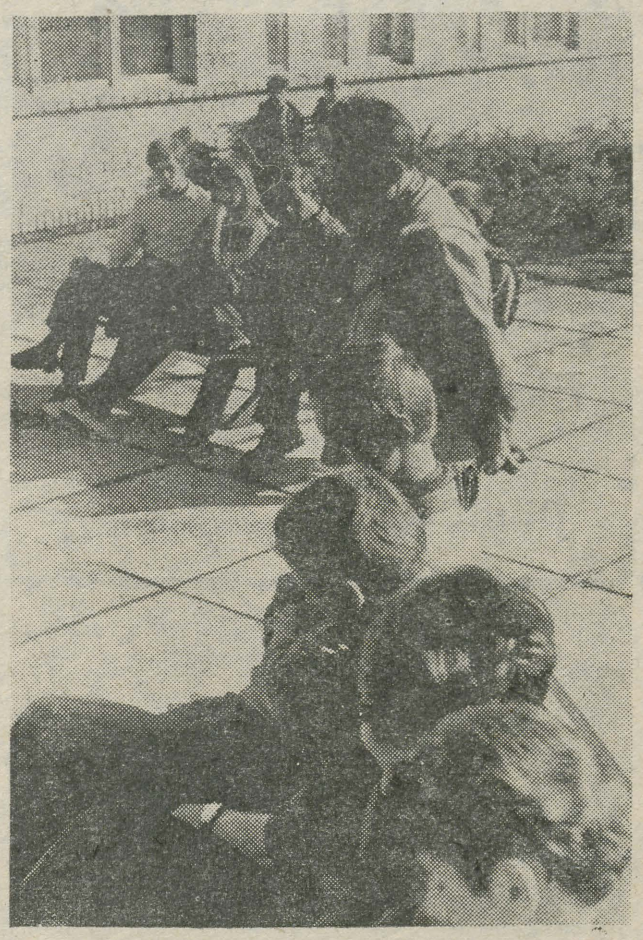

Esimeste kursuste laager KÄÄRIKUL

Esimene vahetus

Eelmisel aastal sai esimest korda teoks ELKNÜ TRÜ Komitee aktiivilaager esimeste kursuste üliõpilastele.

Selle aasta Kääriku-laagri I vahetus (5.—7. septembrini) korraldati vene osakondadele.

Seminari üheks peamiseks eesmärgiks oli lähemalt tutvustada Tartu Ülikooli ja Eesti NSV-d (vajalik just teistest liiduvabariikidest siia õppima tulnutele).

Õppejõud J. Ksenofontov rääkis meie ülikooli ajaloost, R. Blum üliõpilaselu väärtustest ja noore intelligentsi osast ühiskonnas, V. Bezzubov mõningatest tendentsidest nõukogude kirjanduses, M. Lauristin eesti kirjandusest ja eesti kultuurist üldisemalt. P. Vihalemmalt, J. Golikovilt ja P. Kenkmannilt saadi teada ülikooli komsomolitöö praegustest suundadest ja nende kujunemisest. I. Tšernovilt kuuldi, mida meeldivat pakub üliõpilastele Tartu kui nooruselinn.

Vabadel minutitel tutvuti Kääriku kauni loodusega (traditsiooniline Seinamäest ülesroniminel), peeti kaminaõhtuid.

V. VIDIL

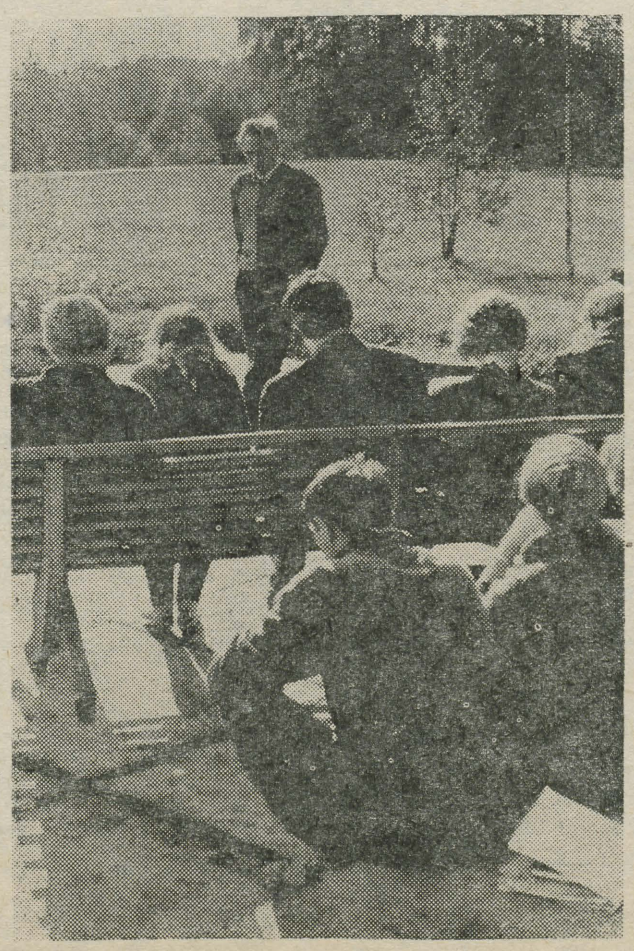

Teine vahetus

Eelmisel nädalavahetusel nägi esmakordselt Käärikut terve hulk eesti osakondade esimese kursuse üliõpilasi.

Teises vahetuses (reedest pühapäevani) tutvusid Käärikuga 120 Ajaloo-Keele-, Majandus-, Füüsika-Keemia- ja Matemaatikateaduskonna esimeste kursuste üliõpilast.

Üliõpilase seisusest ja selle tähendusest rääkis prof. V. Alttoa. Intelligentsiprobleemidest kõneles prof. V. Palm. Dots. H. Metsa viis jutujärje aktuaalsetele majandusküsimustele.

Kohal olid ka ülikooli parteikomitee (Ü. Vooglaid) ja ametiühingukomitee (H. Kabur) esindajad.

Väljastpoolt ülikooli esinesid üliõpilastele Kaarel Ird, Hando Runnel, Mati Unt.

Külas olid ka Peeter Tooma, Jaan Tooming, Tõnu Tepandi ja Väino Uibo. Toimus lausa laulufestival, kust ei puudunud muidugi mitte ka «Rajaca» laulupoisid.

Mullu alguse saanud eneseväljendamisekonkursi võitsid ülekaalukalt eesti filoloogid, kes esitasid katkendi H. Luige näidendist «Homsed tähed».

Kolmas vahetus

Pühapäeval sõitis Käärikule kolmas vahetus. Kohal olid Arsti-, Õigus-, Kehakultuuri- ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna üliõpilased. Neid oli kokku 65.

Üliõpilastele esitatavatest nõuetest rääkis Arstiteaduskonna prodekaan dots. E. Vasar. Ülikooli komsomoli ajaloost vestlesid endised TRÜ komsomolikomitee sekretärid L. Karu ja T. Sutt.

Selle vahetuse üliõpilastele tulid külla Nigol Andresen, Ain Kaalep, Jaan Eilart, Vello Lattik. Räägiti asjatundlikult ja põhjalikult kultuuriprobleemidest.

Muidugi tutvusid kõik laagris olnud esimeste kursuste üliõpilased ka ülikooli praeguste komsomolijuhtide S. Endre, P. Vihalemma, Ü. Reinu, R. Ruutsoo, J. Alliku, R. Tensoni (kes oli laagri ülem) ja teistega.

Ühistes vestlusringides püüti selgusele jõuda, mida tähendab üliõpilasseisus, saadi teada, millised on ülikooli komsomolitöö probleemid. See kõik on vajalik, et ise juba varakult aktiivsesse üliõpilasellu sekkuda.

P. Vihalemma arvates laager õnnestus, tuntakse nüüd juba üksteist nimepidi. Ja peaasi — üliõpilaselu probleemid on saanud omaseks.

N. KIIS

Nendest, kes ülikooli sisse said

Maa palge lähem uurimine huvitas mõndagi neist, kes augustis eksamitega vaeva nägid. Kes nad olid ja mis neist sai, sellest rääkis Bioloogia-Geograafiateaduskonna prodekaan H. Kallak.

Kõigepealt palume natuke üldisi arve ja fakte.

Teaduskonnas on kolm osakonda (bioloogia, geoloogia ja geograafia), neist bioloogia ja geograafia jagunevad veel pedagoogiliseks ja mittepedagoogiliseks, nn. teoreetiliseks haruks. Bioloogiaosakonda oli 78 soovijat 40 kohale, geograafiaosakonda 81 22 kohale. Suur oli konkurss geoloogiasse — 30 kandidaati 8 kohale. Teoreetilises osas oli vastuvõtu piir 13 punkti (möödunud aastal 12), pedagoogilises vähem. Puhastustöö tegi matemaatika eksam: geograafidest kukkus sellega läbi 29, nurisemist matemaatika pärast on olnud teisteski osakondades.

Kas igaüks teadis, miks ta just siia oma paberid tõi?

Kõik küll mitte. Just geograafiasse astujaist ei teadnud paljud, miks nad õieti siia olid tulnud. Mõeldakse, et on huvitav, saab reisida, ollakse ka ise natuke matkanud —

(Järg lk. 2)

Peatus Razlivis.

Ekskursioon Lenini paikadesse

6. septembril sõitis grupp komsomoli- ja ametiühinguaktiviste Karjalasse juubeliaasta ekskursioonile. Nelja päeva jooksul vaadati Razlivi, Repinot, Krassavitsa järve, Manerheimi liini kindlustussüsteemi, Viiburit, Saima kanalit, Priozerski tselluloosi- ja paberikombinaati, Korela vanglat ja Laadogat.

ELVE PAEVÄLI

Nendest, kes ülikooli sisse said

(Algus lk. 1)

ja kõik. Kindlasti on just kindlamate veendumuste puudumine suure väljalangevuse üheks põhjuseks. Teistes osakondades oli kõikuvat elementi vähem, leidus kolmandatki korda proovijaid. Geoloogiasse astujaist olid üksikud töötanud uurimisrühmades, mõnda omal käelgi uurinud. Vahel oli sisseastujale kasuks tulnud töö Tallinnas Vabariiklikus Noorte Looduseõprade Jaamas, samuti Matsalu looduskaitsealal.

Kas oli erinevusi pedagoogilisse ja teoreetilisse harru astujate vahel?

Kindlasti. Pedagoogiks tahtjaid oli vähem ja nad olid teadmistes tunduvalt nõrgemad. Kui bioloogiaosakonna teoreetilisse harru kõik nn. 13-punktilised sisse ei saanudki, siis pedagoogidel oli see tulemus maksimaalne — pedagoogid algasid sealt, kus teoreetikud lõppesid.

Ometi tunneme puudust õpetajatest, eriti meesõpetajaist. Põhjus — õpetaja koht ja seisund ei ole mitte kadestamisväärt, tööd ja vastutust on väga palju.

Kuidas olid lood eelisjärjekorras vastuvõetavatega?

Staažiga sisseastujad olid teistest nõrgemad, paljud kukkusid läbi. Need, kes jäid, on tõesti tublid ja oleksid ka staažita sisse saanud.

Medaliste ei olnud, sel aastal oli keskkooli «kullaga» lõpetamine ju praktiliselt võimatu. Leidus meditsiinikooli diplom kiitusega, aga sellele omanik sisse ei saanud. Keskeriõppeasutuse diplom kiitusega ei ole tihti sedagi, mis neljade-viitega küpsustunnistus, selle võrdsustamine medaliga tundub olevat viga. Ka nn. viie protsendi tõendeid edasiõppimiseks antakse liiga kergekäeliselt, tihti lihtsalt õpilaste soovi järgi.

Kas aineolümpiaadidel hästi esinenud õpilased tulevad ka sama ala edasi õppima?

Mõned küll. Seekord tulid bioloogiaosakonda Jüri Parik Tartu V keskkoolist (on saavutanud vabariigis I ja IV koha) ja Mari Aitsam Märjamaalt, kes on kolmel olümpiaadil olnud 7.—12. kohal. Ka eksamid tegid nad toredasti.

H. NIINEMÄGI

IP

e. INDIVIDUAALPLAAN,

selle mõiste ja sisu pole päris selge mitte ainult esimese kursuse üliõpilasele, vaid ka vanematele tudengitele. Päris *terra incognita* on aga ülikoolirahvale eri teaduskondades IP põhjal õppijate probleemistik, nende tulevane töökoht jms. Et lünka täita, hakkavad IP rubriigis sõna võtma eriplaaniga õppivad üliõpilased, tutvustades meile oma programmi sisu ja selle ülesannet. Oma sõna ütlevad siin ka eriplaanide juhendajad.

Enne aga kui asuda konkreetsete IP-de juurde, oleks tarvis teada, mis üldse on IP, kes selle saavad, kuidas, miks jne. Pöördusime nende küsimustega TRÜ õppeosakonna juhataja **R. TANI** poole.

«Individuaalplaani vajadus saab alguse asutusest (näit. ENSV Teaduste Akadeemia instituutidest, probleemlaboratooriumidest jm.), kuhu on tarvis teatud kitsa eriala spetsialisti, keda ülikooli üldosakondade õppeplaanide põhjal pole võimalik ette valmistada. See asutus esitab kõrgemale koolile taotluse, kus põhjendatakse spetsialisti vajadust ja garanteeritakse, et õppeaja lõpul saab IP põhjal õppinu ka oma spetsialiteedile vastava töökoha. Ülikool (või instituut) töötab IP välja, arvestades vastava asutuse soove.

Ilma garanteeritud töökohata ei saa IP-d kinnitada. Üliõpilane võib küll tunda suurt huvi mingi kitsama erialaprobleemi vastu ja uurida seda edukalt näiteks ÜTÜ-s, kuid ometi ei saa me talle IP-d kinnitada, kui puudub tulevane töökoht. Selles mõttes on IP-ga õppija sarnane suunamise saanud üliõpilasega. Suunajad ettevõtted-asutused pole küll seni oma õppuritele IP-d taotlenud, kuigi see põhimõtteliselt oleks võimalik, vahel ka vajalik. Nõutakse lihtsalt füüsiku või juristi ettevalmistamist, ei lisata aga, missuguse erikallakuga see peaks olema.

IP-d taotlevaks asutuseks võib olla ka ülikool ise. Kuid meil on seda raskem teha seetõttu, et kateedritesse ja laboratooriumidesse broneeritakse kõrgemalt poolt igal aastal kohad erinevalt. Mitu aastat ette ei ole võimalik teada, kas vastaval erialal on laborandi, assistendi, aspirandi vms. vaba kohta ette nähtud. Samuti ei või ette teada, kas just see üliõpilane, kellele nüüd teisel-kolmandal kursusel IP kinnitatakse, on üldse võimeline aspirantuuri astuma või laboratooriumis teaduslikku tööd tegema. Nii ongi suunamisel ülikooli tööle jäetud üliõpilased enamasti ikka üldplaani alusel õppinud.

Selge on see, et IP-d saab kinnitada üliõpilasele, kes õppetööga hästi toime tuleb ja kes talub vaimset lisakoormust, mis paratamatult IP-ga kaasneb. Sest IP ei vabasta mitte ainult mõnedest üldainetest (nagu arvama kiputakse), vaid lisab juurde palju eriaineid. IP põhjal õppivalt üliõpilaselt nõutakse iseseisva töö oskust ja rohkust.

Igale IP alusel õppijale kinnitatakse ka juhendaja, kes on vastava erialaprobleemi spetsialist ja kelle käe all üliõpilane tööd teeb.»

Lisame rubriigi sissejuhatuseks pisut statistikat: **Ajaloo-Keeleteaduskonnas** õpib praegu IP alusel 27 üliõpilast, neist **ajaloo-osakonnas** 10, **eesti filoloogias** 9, **vene filoloogias** 3 ja **võõrfiloloogias** 5. **Õigusteaduskonnas** 2 üliõpilast, **Kehakultuuriteaduskonnas** 3 üliõpilast, **Matemaatikateaduskonnas** 4 üliõpilast, **Füüsika-Keemiateaduskonnas** 11 üliõpilast, (Bioloogia-Geograafiateaduskonna kohta andmed puuduvad.)

Majandusteaduskonnas ei õpi praegu IP alusel ühtki üliõpilast, 1969. a. lõpetanuist oli neid aga neli.

Arstiteaduskonnas ei ole samuti IP-ga üliõpilasi. Selle põhjuseks on üldprogrammide suur maht. Käesolevast aastast lisandub aga seitsmes õppeaasta, nii et saab ette valmistada üldarstide kõrval ka eriarste.

Meie ajalehe järgmistes IP kirjutistes tutvute lähemalt, millised on IP probleemid ja millised inimesed nendega tegelevad.

Vestles SIRJE KIIN

IP

AJALOO-KEELETEADUSKOND

Huvi meie teaduskonna vastu on suur: 200-le kohale esitati 531 avaldust (statsionaari), s. o. 2,7 inimest ühele kohale. Kõik eksamid sooritas 367 üliõpilaskandidaati.

Kõige suurem tung oli psühholoogiaosakonda — 4 inimest kohale. Viimastel aastatel on märgatavalt kasvanud huvi ajalooteaduste vastu: 25-le kohale esitati 85 avaldust, suur pinge oli ka inglise keele eriharus — 3,2 inimest kohale. Tänavusi tingimusi arvestades (vastuvõtt tavalisest suurem) oli tugev konkurss ka eesti keele ja kirjanduse ja saksa keele erialadel. On tõusmas huvi defektoloogia vastu: 25-le kohale esitati 66 avaldust, ka üliõpilaskandidaatide koosseis oli märgatavalt tugevam, eksamid kõikides ainetes sooritasid 43 inimest (mööda nud aastal 55-st ainult 25). Suhteliselt vähem oli vene keele ja kirjanduse osakonda astuda soovijaid — 50-le kohale 75 inimest, pärast sisseastumiseksamite sooritamist jäi järele täpselt 50 kandideerijat, seega said sisse kõik, kes eksamid rahuldavalt ära tegid.

Olgu muuseas märgitud, et üliõpilaskandidaatide hulgas oli 94 noormeest, neist on nüüd üliõpilased 48. Kõige tugevamad olid tulevased ajaloolased: ajaloo I kursusel on praegu 17 meesüliõpilast. Medaliga ja kiitusega sisseastujaid oli sel aastal vähe — ainult 6 inimest, neist sooritas eksami profileerivas ainest hindele «väga hea» 4 kandidaati, üks aga kukkus hoopiski läbi.

Eksamite tulemustega võib üldiselt rahule jääda. Psühholoogia, ajaloo, võõrkeelte ja defektoloogia osakonna keskmine hinne oli 4 ja 4,5 — küllaltki kõrge. Tundub, et paljusid vedas alt kirjand — lausa üllatas «kolmede» rohkus. Isegi eesti keele ja kirjanduse erialale astujaist said rahuldava hinde kirjandi eest 42 inimest (42%)! Juhtus ka nii, et põhiaines väga hästi vastanu sai kirjandi eest mitterahuldava (ajaloo-osakond). Arvatavasti aine mitteküllaldasest tundmisest tingituna kirjutasid paljud teemast lihtsalt mööda. Jah, tuleks tõsiselt vaagida keskkooli aine- ja küpsuseksamite ärajätmise kasutegurit.

Ümmargusi «viiemehi» võtsime vastu kümme inimest, need on J. Sang (eesti fil.), L. Gritsenko ja A. Nahhimovski (vene fil.), K. Lumiste, S. Murumets ja A. Vahi (inglise fil.), E. Pärnaste (psühholoogia), H. Sööde ja Ü. Sõmer (defektoloogia) ning E. Rannu (saksa fil.).

Kõik sisseastumiseksamid «headele» ja «väga headele» hinnetele sooritasid 105 inimest.

I kursusele võtsime vastu 209 üliõpilast. Esimesed muljed näitavad, et kõik nad on elurõõmsad noored. Eesti filoloogia osakonda tuli eesti-soome-ugri-läti keele suhteid õppima Vija Perkone Lätist. Kirgiisi NSV-st tuli inglise filoloogiasse tungaanlanna Svetlana Manejeva.

Soovin, et teil jätkuks teotahet teadusetegemiseks ja aktiivseks puhkuseks.

LINDA ERINGSON,
Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaan

LOODUSKAITSERING KUTSUB

Looduskaitseringi rahvas, kes armastab rohkem mööda metsi ja rabasid hulkuda kui bussidega sõita, võtab igal suvel ette ühe pikema reisi, et 10—12 päeva jooksul kaeda Eestist kaugemale jäävaid paiku. Sellesuvine sõit tehti Kesk-Venemaale.

Läbisime sega- ja lehtmetsade ning metsastepivööndi. Olime Okaa ja Doni ääres. Ronisime Devoni mere lubisetetest tekkinud Doni paljanditel, mis veidi meenutavad Põhja-Eesti pankrannikut. Haruldasi taimeliike leidub siin rohkem kui kusagil mujal.

Voroneži looduskaitsealal imetlesime «ehitusmeister» kopra tööd. Selle närilise käest on inimestel nii mõndagi õppida. Tema poolt küiresti ehitatud tammid on vastupidavad.

Tegime tutvust ka piisonitega. Seda Eestis väljasurnud laialeheliste metsade elanikku võime juba lähemal ajal näha Luua pargis ringi jooksmas. 14 noort piisonit Okaa terrasside kaitsealal on selleks juba välja valitud.

Olime Jasnaja Poljanas L. Tolstoi haua ees, Tšaikovski sünnilinnas Klinis, sõitsime läbi Valdai metsade, Valdai kõrgustiku, peatusime imeliste Neveli järvede ääres, Mihhailovskojes meenutasime Puškinit ja tema luulet, maitsesime stepikirsi vilju Okaa terrasside kaitsealal, imetlesime heledaid kaasikuid ja puhtaid tammikuid, nägime ovraagidest lõhestatud põldusid metsastepivööndis ja tundsime omal nahal, mida tähendab vihm stepis.

Nähtu-kuuldu kirjutati märkmikku. Romantikajanu leevendasid mustad augustiööd tähtedesajuga, öised lõkked, mille äärest keegi lahkuda ei raatsinud, kitarri helid ja laulud, ühised mängud ja mõtted.

September tõi meid taas Tartusse. Ees ootavad uued retked ja ettevõtmised. Alustame täna, s. o. 19. septembril. Koguneme Peetri kiriku juurde, et edasi minna ülikooli kalmistule ja Aruküla koobastesse.

Selliseid Tartut ja tema vaatamisväärsusi tutvustavaid käike teeme sügisel veel mitu.

Esimene pikem matk saab teoks septembri viimasel nädalavahetusel. Läheme Paganamaale ja järvederikkale Missomaale.

Traditsiooniline sügismatk Taevaskojast Valgemetsa on 5. oktoobril.

Oktoobris käime ka Kõrvemaal Andrese ja Pearu kemplemise paigus ja sõidame Sangaste—Urvaste—Karula kuplistikule.

Detsembrimatka teeme Palamusele—Luuale. Koosolekutel räägivad looduskaitse päevaprobleemidest J. Eilart, E. Varep ja T. Frey.

Noor tudeng! Kes Sa ka oleksid — keemik, geograaf, matemaatik, arst, filoloog või bioloog — kui Sa armastad looduses ringi käia, tahad loodusest üht-teist teada saada, tahad õppida loodust nägema ja tema hääli kuulma, siis tule meie hulka! Teateid meie ettevõtmiste kohta leiad luudero-hulehe märgiga kuulutustelt.

H. AAS

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKOND

Kuidas läksid tulevaste füüsikute-keemikute sisseastumiseksamid ja kui paljude mõtlevate peade võrra Füüsika-Keemiateaduskond augustikuus rikkamaks sai, sellest rääkis dots. A. MITT, kes on pidanud teaduskonna dekaani ametit ühtjärgi 18 aastat (1951. aastast kuni tänavuse septembrini).

Naljaga pooleks olgu öeldud, et füüsikaosakond muutub iga aastaga üha enam potentsiaalsete peigmeeste osakonnaks. 80-st tänavu laekunud avaldusest vaid 8 tütarlaste avaldust! Neistki jäi pärast eksamit sõelale ainult 3. Füüsika pedagoogide I kursusel õpib 1 (!) tütarlaps, teoreetilisse harru saime vastu võtta kaks. Ei ütleks, et olukord on kohutav või et peaks hakkama tütarlapsi veenma füüsika õppimise kasulikkuses ja vajalikkuses: füüsika programm kõrgemas koolis on küllalt raske, selle edukas täitmine nõuab, et inimene oleks omamoodi fanaatik ja füüsikale andunud. On vaja häid teadmisi ka teistes reaalainetes. Matemaatika kirjalik eksam kipub ikka jääma sisseastujatele «surmavikatiks». Nii ka tänavu: enamikul tütarlastest ebaõnnestus just matemaatika eksam.

Konkurss füüsika-osakonnas on juba aastaid püsinud ühesugune: 2,5 kandidaati ühele kohale. Ka tänavu ei olnud selles suhtes ootamatusi. Küll aga saime tavalisest veidi vähem avaldusi füüsikute ettevalmistamise eelkoolidest — Nõo Keskkoolist ja Tartu I Keskkoolist. Kui Nõo Keskkooli tänavune abituurium esines vabariiklikul füüsikaolümpiaadil tagasihoidlikult, siis 10. klass oli märksa tugevam ja võib loota, et järgmisel aastal tuleb meile Nõost jälle rohkem rahvast.

Vastuvõtueksamite tase füüsikaosakonnas oli tänavu eriti kõrge. I kursus on komplekteeritud keskkooli medaliga lõpetanuist ja neist, kes eksamitel said 15 või 14 palli.

Pidevalt langeb õpetajakutset omandada soovijate arv. Teatavasti on füüsikutel kolm valikuvõimalust: teaduslik uurimistöö, tehnika vald-

(järg lk. 3)

(Algus 2. lk.)

kond, pedagoogikutse. Kaks esimest on kõlavamad, lisaks peetakse silmas ka edaspidise tegevuse iseärasusi ja nii jääbki kolmas võimalus kõrvale. Paljud värsked üliõpilased arvavad, et õpingute alustamine teoreetikuna teeb neist paugupealt teadlased. Siiski veel mitte! Ettevalmistus teoreetilises ja pedagoogilises harus on enam-vähem sama. Heaks teadlaseks võib kujuneda ka õpetajakutse taotleja ja vastupidi: paljud teoreetikud saavad aru, et teaduslikus töös suudavad nad midagi ära teha parimal juhul vanemlaborantidena, sellepärast tulevad ja paluvad end pedagoogilisse harru üle viia. Loodetavasti saavad neist head õpetajad.

Ootamatult vähenes konkurss keemiaosakonnas ja kadus peaaegu täiesti (1,1 kandidaati ühele kohale varasema 2,5 asemel).

Vabariigi kahest koolist, kus keemiat põhjalikumalt õpitakse (Tallinna 21. Keskkool ja Tartu 5. Keskkool)saime ainult ü h e avalduse! Inimesed, kes ülikoolis täppisteaduste omandamisega lähemalt tutvust on teinud, lükkavad sageli ümber arvamuse, et Arstiteaduskonnas on kõige raskem õppida, ja asetavad Füüsika-Keemiateaduskonna töökoormuse pingereas esikohale. Ometi on keemikute seas tütarlaste ja noormeeste arv peaaegu võrdne. Ütleksin, et tütarlapsed saavad keemikutena mitte ainult suurepäraselt hakkama, vaid neid on lausa v a j a. Laboratooriumides oleks vist kõik pilla-palla, kui naisekäed korra eest ei hoolitseks.

Konkursi märgatavat suurenemist teaduskonna raames pole tulevikus ette näha. Olen käinud ülikooli tutvustamas nii mõneski vabariigi keskkoolis. Pilt eriti ei rõõmusta: $^2/_3$ klasside koosseisust moodustasid tütarlapsed. Pealegi tuleb arvestada, et on olemas TPI ja meie Matemaatikateaduskond. Omajagu on süüdi ka meie sisseastujatele antava informatsiooni nappus. TPI-l on iga teaduskonda tutvustav brošüür. Aga meil?

Lõpetuseks soovin kõigile uutele üliõpilastele edu nende poolt püstitatud eesmärkide saavutamisel. Rumalatele on ülikooli uks jäänud alati suletuks, kahjuks aga mitte laiskadele. Sellepärast: surm laiskuseviirusele! Tööd tuleb alustada mitte esimesel e k s a m i s e s s i o o n i l, vaid esimesel s e m e s t r i l.

Kirja pani HILLE OK

MAJANDUSTEADUSKOND

Majandusteaduskonna uuest vahetusest rääkis dekaan V. Krinal.

Konkurss oli suurem kui kunagi varem — üle 2 inimese kohale. Kõige populaarsemaks alaks osutus üllatuslikult kaubatundmine. Tööstuskaupade tundjaks tahtis saada 88 noort (vastu võeti 25). Üldse võtsime vastu statsionaarsesse osakonda 127 üliõpilast. Vastuvõtu piir ulatus 11—12 punktist kaubatundjate ja küberneetikute juures 9 punktini raamatupidamises; selles peegeldub ka eri alade populaarsus. Arusaamatu on suur tung tööstuskaupade tundmisse, eelmisel aastal pidime seda osakonda täitma kaubandusökonoomika kandidaatide arvel. Võib-olla on siin põhjuseks defitsiit kaubanduses. Raamatupidamist kardetakse. Küllalt matemaatiline ala, kirjanduses-kunstis tavaliselt negatiivsete tegelaste elukutse, eluski puututakse raamatupidajaga tihti just siis kokku, kui midagi vajatakse ja mitte igakord ei saada.

Komistuskiviks oli matemaatika eksam, sellega kukkus läbi 92 inimest. Ülesanded ei oleks tohtinud rasked olla, küll aga väikeste konksudega, mis nõuavad matemaatilist mõtlemist — see aga on õpilastel ilmselt vähenenud.

Vastuvõetavate hulgas oli küll kiituse ja medaliga lõpetanuid, aga ühe eksamiga sai sisse ainult üks, ja huvitaval kombel just raamatupidamisse.

Sisseastunute hulgas on mitmekülgseid inimesi, kes tegelevad spordiga, muusikaga jne., aga üldkultuuriline tase jätab soovida. Komsomolikomitee ankeedi põhjal tundub, et Majandusteaduskonda tullakse õppima tihti ka siis, kui mõnele suurema konkursiga alale sisse ei saada, aga kuue samba taha siiski tahetakse pääseda. Selline juhuslik element langeb siiski põhiliselt välja: mõõdunudaastane talvine sessioon oli selle tõestuseks. Välja langes 49 üliõpilast.

Mõõdunud aastal räägiti ajalehtedes ja raadios üsna palju majanduserialadest. See näib olevat mõjunud. Keskkooliõpilane kujutab hästi ette arsti ja õpetaja tööd, aga mida teeb kaubandustöötaja, seda ta ei tea. Majandustöötajagi töös tuleb ette romantilist ja huvitavat, ka sellest tuleb noortele rääkida. Praegu ongi nende alade populaarsus tõusmas, eriti TPI-s. Vastav osakond avati ka EPA-s.

H. NIINEMÄGI

Helsingi — Tartu kergejõustikus ja korvpallis

Eeloleval esmaspäeval saabub Tartusse Helsingi Ülikooli 50-liikmeline spordidelegatsioon, et proovida jõudu tartlastega kergejõustikus ja meeste korvpallis.

Kergejõustikuvõistlused algavad TRÜ staadionil 24. ja 25. septembril kell 16. Korvpallimatšid peetakse EPA võimlas: 23. septembril kell 18 mängib soomlastega EPA esindus, 25. septembril kell 19 (pärast kergejõustikku) TRÜ meeskond.

L ü h i k o m m e n t a a r s e n i s t e l e k o h t u m i s t e l e. Kergejõustikus on soomlased ühel korral võitnud, viimastel aastatel on aga tartlastel olnud paras ülekaal. Korvpallis jäi Soome presidendi rändkarikas mõõdunud aastal hoiule Helsingisse, eelmistel aastatel aga seisis auhind Tartus.

Lisaks spordivõistlustele on Helsingi üliõpilastel kavas tutvumine ülikooliga ja vastuvõtt rektoraadis (teisipäeva hommikupoolikul), kohtumisõhtu meie üliõpilastega klubis (teisipäeva õhtul — kutseid saab komsomolikomiteest), «Vanemuise» külastamine (kolmapäeva õhtul).

V. LENK

RAT „Vanemuise" algavast hooajast

Vestlus M. Undiga

● Milliseid uuslavastusi näeb vaataja sel hooajal?

20. septembril avatakse hooaeg «Carmeni» esietendusega. Lavastajaks on Ida Urbel. Üheks huvitavamaks teatritükiks peaks olema Gailiti «Toomas Nipernaadi» kolmest novellist seatud *musical* «Oli kevad, suvi, sügis». Lavastab K. Ird, muusika Ü. Vinterilt. T. Nipernaadit mängivad E. Koppel ja K. Süvalep.

Epp Kaidul on plaanis lavastada Aleksander Šteini «Viimne paraad» — *musical*'i moodi lugu ühiskondlike probleemidega.

Sellest sügisest asus Noorsooteatrist meile Jaan Tooming, kellel on praegu käsil esimene lavastus — «Enne kukke ja koitu». Päris tavaline lavastus ei tule. J. Tooming püüab selles eesti folkloori ja ürgteatrit tänapäevale lähemale tuua, praeguselt kõlama panna.

Ooperitest tuleb tänavu lavale inglise helilooja Alan Bushi «Guajaana Johnny», milles koloniaalmaade vabastusvõitluse teema on ühendatud neegrimuusika ja rahvusliku värvikirevusega. Alan Bush aitas kevadel mõnda aega ise ooperi proove läbi viia ja tuleb sügisel ka esietendust vaatama.

Einari Koppel tahab proovida lavastajana ja on valinud ühe Mozarti noorpõlveoopereist «Armastuse aed».

Ettevalmistamisel on ühest ooperist ja ühest balletist koosnev õhtu. Mõlemale on muusika kirjutanud L. Auster. Ooper on tehtud Otčenaški «Romeo, Julia ja pimedus» järgi, ballett Aškenazy «Mai tähtede» järgi.

Ülo Vilimaa lavastab praegu balletiõhtut «Maalid», mis koosneb neljast lühiballetist. Mõneti sarnane «Kontrastidele», aga uued teemad ja uus ainevald. «Maalides» teeb kaasa kümmekond uut balletitantsijat — Tallinna koreograafilise kooli lõpetanut.

K. Süvalepal on valminud uus komöödia «Vasikatants», mida ta arvatavasti ka ise lavastama hakkab.

Kui etenduste vahel aega peaks jääma, tahetakse siiski välja tuua ka P. Weissi «Juurdlus», mille proovidega alustati juba mõõdunud aastal, kuid mis mitmetel põhjustel lavale siiski veel ei jõudnud.

K. Otsusel on plaanis lavastada ka üks M. Undi tõõdeldud vana jant — Brandon Thompsoni «Charley tädi». Tuleval suvel tahab Hermaküla lavastada tsirkuseplatsil Emajõe ääres Leonid Andrejevi näidendi «Mees, kes saab kõrvakiile».

B. Kõrver teeb *musical*'i «Kapsad ja kuningad» (O. Henry ja U. Lahe libreto). B. Parsadanjan loob muusikat ooperile «Sool» (I. Babeli ja U. Lahe libreto).

Lastele tahetakse näidata instseneeringut A. A. Milne'i «Karupoeg Puhhist». Sellega tegeleb Noorsooteatri lavastaja Rein Agur.

Ka M. Undil enesel on uus näidend pooleli, mis jõuab lavale ehk kevade poole.

Algava hooaja teatrisündmustest tuletagem veel meelde, et 2. novembril on K. Irdi juubeliõhtu.

Eraldi peab juttu tegema nn. Lenini lavastustest. E. Hermaküla seab lavale V. Majakovski poeemi «V. I. Lenin». Huvitav on märkida, et oma vabast ajast ja V. Panso lahkel loal teevad selles kaasa ka Konservatooriumi lavakunsti kateedri lõpetajad Tõnu Tepandi ja Väino Uibo. Poeemi lavastusest ei saa kindlasti mitte harilik etendus.

«Leninianaga» alustas trupp tööd juba suvel. Hermaküla juhatusel käisid proovid Kihnu saarel.

Teatrielust üldse ehk veel seda, et tahetakse muuta vaataja muljet, nagu mängitaks «Vanemuise» vanas majas tükke, mis uuest üle jäävad. Mõlemad majad peaksid aga olema samaväärsed teatritegemise kohad. Vana maja restaureeritakse, taastatakse omaaegne sisekujundus.

● Millised on «Vanemuise» sidemed ülikooliga?

Uue hooaja repertuaari valikul on silmas peetud ka üliõpilasi. Neist ei saa ju mööda minna. Noorema põlve vaatajatele peaksid kindlasti suurt huvi pakkuma J. Toominga ja E. Hermaküla lavastused, muidugi ka teised.

Teater ja ülikool on teineteist pidevalt toetanud. Oleme ülikooli komsomolikomiteega arutanud, mida saaks veel ette võtta. Võiks katsetada eksperimentaalset laadi väiksemate tükkide lavastamisega TRÜ klubis. Meeles mõlguvad Charles Marowitzi kollaaž «Hamletist», Peter Handke «Enesesüüdistus», Gogoli «Hullumeelse päevik». Need oleksid siis mõeldud eksperimentaallavastustena väljaspool plaani.

Samuti on kaalutud, kas poleks mõeldav luua ülikoolis mingi klubi või grupp teatrihuvilistest, kes aitaksid kaasa teatri propageerimisele ja kelle kaudu oleks teatrirahval kergem üliõpilaste soovide kohta selgust saada. «Teeks heameelt ja tuleks asjale kasuks, kui üliõpilased ise ka suuremat huvi ilmutaksid,» sõnas Mati Unt.

HELLE RAHUOJA

ARS

Soome kaasaegsest sakraalarhitektuurist

Paljude arhitektuuristiilide üheks iseloomulikumaks ja kaunimaks ilminguks on kultusehitis. Kahjuks aga tänapäeva läänemaailma arhitektuurist kõneldes tavatseme me sakraalehitistest põgusalt üle minna või hoopis neist vaikida. Kahjuks, sest nii nagu XX sajandi suurima arhitekti Le Corbusier' üks parimaid saavutusi on Notre-Dame du Haut kirik Ronchampis, nii on paljud tänapäeva kirikud kauneimaid ja emotsionaalseimaid oma aja ehituskunsti esindajaid. Kirikuehitiste juures dikteerib nende utilitaarne funktsioon võrratult vähem kui enamikus teistes arhitektuuri valdkondades, jättes seega rohkem ruumi esteetilisuse printsiibile. Seetõttu on paljudes maades just sakraalarhitektuur alaks, mis annab oma loojale suuri võimalusi eksperimentideks ja julgeimate ideede rakendamiseks. Selles suhtes ei ole erandiks ka Soome.

Alates käesoleva sajandi algusest — täpselt aastast 1900, mil Pariisi maailmanäitusel oli peamiseks tähelepanuobjektiks Soome paviljon — on meie põhjanaaber kuulunud tugevamate arhitektuurimaade hulka. Euroopa-mastaabiga mees oli Eliel Saarinen (1873—1950; meile lähim objekt — Tartu Pauluse kirik), üks nimetatud näitusepaviljoni autoreid, kes 1923. aastal läks Ameerikasse pil-

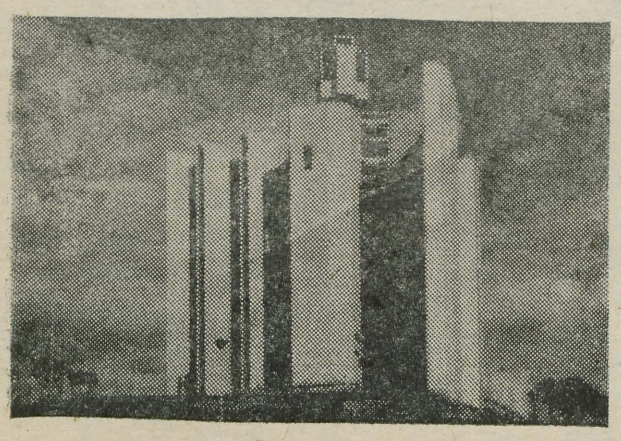

Kaleva kirik

velõhkujaid projekteerima. Üks arvestatavamaid funktsionalismi klassikuid on Alvar Aalto (s. 1898); Nõukogude Liidus on tema projekteeritud Viiburi linnaraamatukogu ja kuuldavasti (allakirjutanu poolt kontrollimata andmete põhjal) ka üks elamu Tartus Kreutzwaldi tänaval. Toronto uue raekoja planeeris soomlane Viljo

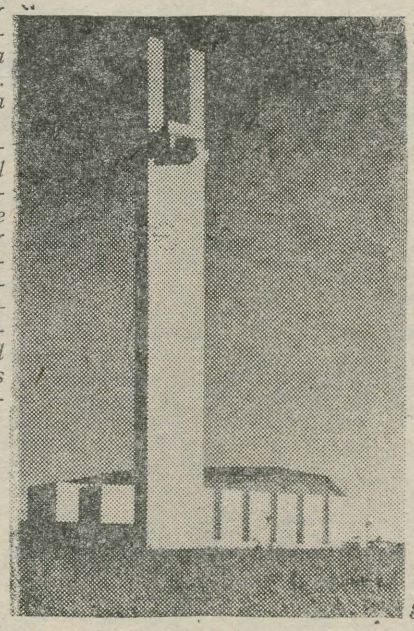

Seinäjoe kirik

Revell (1910—1964). Ning veel üks statistiline illustratsioon — viiekümnendate aastate lõpul võitsid soomlased kahel Milaano arhitektuuritriennaalel kokku 12 Grand Prix'd. See ületab rohkem kui kahekordselt teiste maade saavutused, välja arvatud Itaalia 14 kõrgemat auhinda.

Soome funktsionalistliku kirikuarhitektuuri esimeseks suursaavutuseks on aastail 1938—1941 E. W. Bryggmani (1891—1955) ehitatud T u r u m a t u s e k a b e l. Arhitekt saavutab emotsionaalsuse valguse kasutamisega arhitektuurilise komponendina — pikihoone pehmele hämarusele vastandub intensiivselt valgustatud altariruum, rõhutades sellega viimase keskseimat osa. Pealöövile liitub madal külglöövi klaasist välisseinaga, luues nii vahetu kontakti ümbruse-

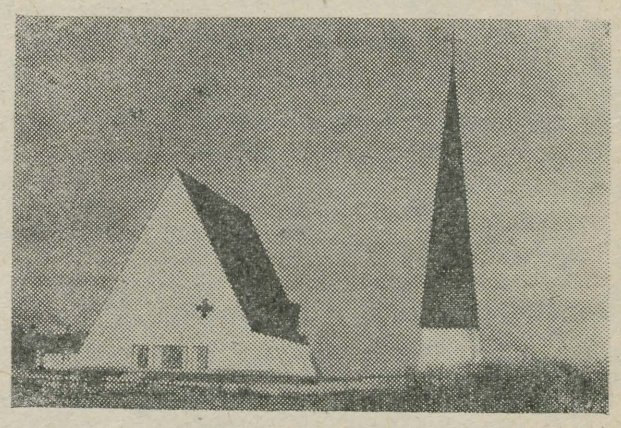

Salla kirik

ga. Arhitektuuri seostamine loodusega, nende süntees üheks tervikuks — see on ala, kus on raske soomlastele võrdseid leida.

Kui funktsionalism kipub kaldu-ma kosmopoliitsusesse, siis suudavad Soome arhitektid anda talle mingi omapärase «soomeliku» ilme. Eelkõige tuleks siin märkida püüdu soliidsele monumentaalsusele, sellal kui nii mõnelgi maal ähvardab funktsionalism muutuda tehniliseks konstruktsiooniks. Tehakse ka selektsioon ehitusmaterjalide seas — eriti eelistatuks saavad graniit, tellis, värvimata puit ja vask.

Viiekümnendad aastad, mil Soome pärast sõda oli suutnud juba end koguda, annavad rea tähelepanuväärseid hooneid. Sel aastakümnel muutub kirikuehitus eriti aktiivseks, mistõttu on kõneldud «kirikute perioodist», millele järgneb kuuekümnendail aastail «ühiskondlike hoonete periood». Nüüd loobutakse senisest traditsioonilisest põhikujust, arhitektid toovad sisse uusi ja uusi plaanilahendusi. See ei toimu ilma vastupanuta konservatiivide poolt, kes nõuavad klassikalisi vorme. Uued kirikud saavad isegi nime «kuraditõrjepunkrid».

Üheks Soome sakraalarhitektuuri arengusuundi mõjutanud ehitiseks on 1951. aastal valminud S a l l a kirik (arh. E. Eerikäinen ja O. Sipari). Hoone on üldkavatiselt telgi-

(Järg lk. 4)

NUTAN JA NUUKSUN...

... Kazakov

(Algus «TRÜ» nr 25)

End tugevasti tagasi kallutades tiris Jelagin narilt vatikuue. viskas saapad maha, süütas sigareti ja jälgis mõtlikult, kuidas suits roosatades ahju kaob. Hmolini nägu polnud näha, raginal, pingutusega tõmbas ta tiibadest välja lennusulgi ja nohises.

«Eheel» ütles ta äkki, silmitsedes paljakskitkutud lindu.

«Kae, kuhu trehvas, kaela... Ja näe, külje sees tiiva all veel üks! Tubli, Vanka, hästi virutasid, ise nägin.»

Vanja naeratas ja punastas — see oli tema esimene nepp. Jelagin liigutas ennast ja hakkas neppi tõsiselt uurima. Hmolin üha nohises, kitkudes viimaseid sulgi. Surnud nepi kael kõlkus jõuetult ta käte vahel.

«Aga kas nad tunnevad oma surma?» küsis Vanja, silmitsedes lindu.

«Iga olevus tunneb,» ütles Hmolin kiiresti, nagu oleks ta seda küsimust oodanud ja kõik ammu läbi mõelnud.

Jelagin elavnes järsku. Tõusis sokkides, särk pükste peal, valas enesele ühte kruusi viina, teise vett ja hakkas rääkima, ise toas edasi-tagasi kõndides. Juuksed libisesid ta laubale, ta astus taarudes, tõmbus kühmu ja aina rääkis ja rääkis, unustades sealjuures, kummas käes on viin, kummas vesi, peatus, nuusutas kord üht, kord teist, heitis pealiigutusega juuksed laubalt, erutus, vaatas Hmolinile ja Vanjale heledate piklike silmadega, jõi ja rääkis jälle.

Ta rääkis surmast, sellest, et tuleb ta, see neetud vikatimees, istub rinnale, hakkab kägistama ja siis juba jumalaga rõõm ja kõik muu, et piinav on teadmine vältimatust surmast, ja jätkas, üle minnes vanaslaavi keelele:

«Muld ja tuhk on inimene, kui vaatad kirstudesse ja näed luid, paljaid luid ja küsid, kes on kuningas, kes sõdur, kes vaga, kes patune. Nutan ja nuuksun, kui mõtlen surmast ja näen kirstudes kõdunemas meie ilu, ilu, mis on loodud jumala näo järgi, inetut, autut, vormitut.»

Jelagin oli filoloog, dotsent ja kõigest — sõjast, armastusest, ajaloost, rääkis pikalt, veenvalt ja teda vaadates tundus, et ta teab kõike ja kadus soov temaga vaielda, jäi vaid tahtmine kuulata. Ainult Hmolin ei pidanud vastu, katkestas teist aeg-ajalt mõne kohatu looga ja lõkerdas nagu kurivaim — moskvalasi ta ikkagi põlgas.

Küllalt rääkinud surmast, selle ees õudust tundes, vajus Jelagin kössi, jäi mõttesse, raputas pead, hüüatas «Hurraa!», jõi veel ja juba veidi purju jäädes hakkas sädelevail silmil rääkima armastusest, naisest, selle pühadusest, sellest, et kõige kõrgemaks maa peal on ikkagi heldus ja armastus ja just selle poolest naine tugev ongi.

Ja jälle oli teda hea, huvitav kuulata, jälle näis, et kõik, mis ta räägib, on sulatõsi, ja Vanja mõtles põskede õhetades juba mingi erilise õrnusega tuttavatest tüdrukutirtsudest. Ainult Hmolin turtsus järjest, siis aga ei kannatanud välja ja segas end vahele:

«Loba on see kõik! See on teil ainult raamatutes nii, aga elu ütleb muud.»

«Mul, tead, oli sõber,» elavnes Hmolin, unustades nepi kitkumise. «Ameles purjus peaga ühe eidega, ausalt öeldes, vabandan väljendust, ümberaeleja eit oli, lollpea, eblakas mingisugune, ühesõnaga — ma tundsin teda. Noh, astus poiss purjuspäi sisse korra, teise, kolmanda ja polnud seal poolt sõnakestki armastusest, abielust, ei midagi. Kohtusid kord, ja eit jalapealt — trahh: «Võta ära! Lähme perekonnaseisuametisse, muidu uputan enda ära.»

Mis edasi? Poiss keerutab siiasinna, teine aga: «Uputan ja saadan sinu kohta kirja rajoonikomiteesse.» Mis edasi? Poiss aga oli sel ajal kommunistlik noor. Tänu minule — mina ütlesin talle:

«Pea vastu, mitte midagi temaga ei juhtu, sinnapaika jääb.»

Pidaski vastu, jäi päris otsa, kuu aega polnud oma nägu, mina juba mõtlesin, et viskab sussid püsti, näost läks mustaks. Noh, ja läkski mööda, läks nii, nagu ütlesin. Sāh sulle nüüd — kuidas sa ütlesidki? — see tema püha heldus, eneseohv. .ohvrimine, ühesõnaga — kõik see värk...»

Hmolin naeris endaga rahul olles ja süvenes jälle linnu kitkumisse. Jelagin süngestus, lõi käega.

«Kuidagi jõhker oled sa,» ütles ta tusaselt, «aina mingid labasused on sul, kurat sind teab, tõepoolest.»

Hmolin nihkus ahjule lähemale ja hakkas neppe kõrvetama, pöörates neid tulel, järgemööda tõmbas ta käsi eemale — tal oli kuum. Siis seadis end mugavalt taburetile, võttis tupest lühikese noa ja hakkas neppe puhastama. Lõhnas vere ja metsa järele. Töö lõpetanud, loputas ta linde, nühkis nii, et ragises, ja aina rääkis: «No tuleb vast täna leem, kanged jahilised olime!»

— — — —

Tunni aja pärast, kui leem oli juba peaaegu valmis, läks Hmolin vee järele, tuli tagasi, kolistas ämbriga ja pahvatas hingeldades: «Vaadake, mis väljas on!» ja väljus ise esimesena. Kohe järgnesid talle Jelagin ja Vanja.

Terve onn oli nagu üle valatud vedela kuuvalgusega. Selle kõrval läikis «Pobeda», mille kapotile harva, kuid kindlate vaheaegadega kukkus raskeid mahlatilku murtud kaseoksast. Metsas huikas miski, oigas vaevukuuldavalt, samuti nagu jahil olles, kõik lõhnas külma ja puhtuse järele, helid olid harvad, hajutatud, nõrgad, ainult all ladises oja, nagu lobiseksid naised tasakesi omavahel.

Kaugemal, metsaga kaetud küngaste taga keset luhta voolas võimsalt lai jõgi ja sellel olid peale jääminekut juba rivvi seatud poid, need seisid laialt ja julgelt — oli juba suurvesi ja kõikjal oli juba sügav. Teisel pool jõge vaikis magav küla, kuid ka sealt kandus unehääli: ebakindlat haukumist ja kuke tarbetut öist kiremist. Küla taga pimedail põldudel roomas üksik traktor ja polnud teada, töötas seal lööktööline või, vastupidi, kündis keegi ümber päeval ärarikutud tööd.

«Nutan ja nuuksun!» hüüatas Jelagin valjusti. «Kevad! Kõik elab, kõik kasvab! Eksinud on Vana, eksinud. Nuuksun ja nutan, kui mõtlen elust — vaat, kuidas on vaja! Ah! Kas pole õigus, semud, ah?»

«Järada kuluks midagi,» ütles harjumuspäraselt jämedalt Hmolin, kuid kõhatas kohe millegipärast kohmetult.

«Noh... lähme, lähme,» pomises Jelagin tujutult ning samuti kohmetult ja läks kühmu tõmbudes onni. Toas ta elavnes taas, hüüatas «Hurraa!», vaatas juuste alt läbitungivalt Hmolinile otsa ja hakkas rääkima:

«Joome! Oh kurat, hakkame jooma, Hmolin, Vanja, kuidas on? Ma armastan teid, ma armastan kõike! Seda ahju siin ka! Too starka siia, Hmolin, liiguta ennast!»

Endamisi naeratades pani Hmoli lauale taldrikud, lõikas kurke, leiba, läks esikusse ja tõi pudeli. Jelagin askeldas seljakotiga, Vanja niheles närviliselt oma naril, toppides laua alla pikki jalgu, vaatas säravail silmil Jelaginit ja Hmolinit, nagu küsides, mida tema võiks teha, millega abistada. Jelagin võttis välja konservid, hakkas seljakotti kinni nöörima, kuid kohe avas uuesti, kummardus ja nuusutas kaua, nohisedes.

«Kuidas lõhnab!» ütles ta ja vaatas Vanja poole. Vanja ronis kohe laua tagant välja ja nuusutas mõnuga. Lõhnas imeliselt: triigitud pesu, kompvekkide, küpsiste ja hommikuse kohvi järele.

«Teede järele lõhnab!» ütles Jelagin. «Rännakute, kohtumiste. . No-oh! Hmolin, las käia, kalla Vanjale kah! Vanja, jood meiega? Tasapisi, Hmolin, eks?»

Nad istusid. Jelagin valas endale kruusidesse viina ja vett. Nuusutas üht ja teist.

«Noh, kevade terviseks! Annaks jumal, et alati oleks vaikus! Et õnn meid maha ei jätaks. Võluvate naiste terviseks! Kuuled, Hmolin, oh tobu, tobu! Noh, vanamehed, kevad, elu! Nutan ja nuuksun! Hurraa!»

Nad jõid ja kääksatasid heameelest, puhkisid, kissitasid silmi, raputasid päid, torkisid rutakalt kahvlitega, ja kui viin juba mõjuma hakkas, lõid kõigil silmad järsku särama, kõik naeratasid üksteisele ja samas kohmetusid sellest, et olid nii häbematult õnnelikud. Vanja jäi hetke pärast nii purju, et ei suutnud isegi närida, põrnitses mõttetult, katsus oma nina ja laupa, püüdes veenduda, et on laua taga, aga mitte ei lenda kuhugi.

«Eheel» ütles Hmolin rõõmsalt. «Vaadake teda, läbi on poiss. Vanja, ah Vanja! Palju meid on?»

Vanja ainult itsitas rumalalt ja katsus üha oma laupa, hõõrus silmi, kuid varsti uim möödus, kõik hakkasid valjusti, läbisegi rääkima, läbemata teist ära kuulata, igaüks püüdis ütelda midagi tarka, isegi Vanja. Ja kõigile näis, et nad nüüd kohe avastavad midagi ja otsustavad, kuidas inimestel tuleb edasi elada. Ja igaüks kujutles, et ainult tema üksi kõike mõistab.

Seevastu õhtust söödi vaikides, õndsalt, valjusti luristades ja ettevaatlikult, kartes end kõrvetada. Kõik hakkasid kohe higistama ja särke üle pea tirima, end painutades ja siit-sealt kratsides. Kõige raskem oli sügada abaluude alt.

«Pole nepist paremat lindu!» aina kordas Hmolin. «Ma tean Olen kõik läbi proovinud!»!»

Pärast õhtusööki joodi mõnuga teed, kuulati päevauudiseid, suitsetati, haigutati ja hakati magamaminekut seadma.

Hmolin ja Jelagin heitsid ühele narile — see oli laiem —, Vanja teisele. Keegi ei tahtnud tema juures magada, ta siples unes liialt. Ja jälle vaikiti kaua. Polnud tavalist une-eelset juttu. Paar korda Jelagin tõusis ja läks välja, tuli tagasi ja üha kordas: «Nutan ja nuuksun!...»

Vanjal oli tahtmine väljuda temaga koos, kuid ta mõtles, et seal on praegu külm, vaikne, tühi — ainult kuu! Tal hakkas järsku kohutav-lõbus, nii nagu juhtub vahel lapsepõlves külas olles, ööbimiskohas, kus heidetakse kõik ühte, hakatakse üksteist müksima, vaimustusest vinguma, patjadesse itsitama, kui keegi laseb äkki kuuldavale pika mõtliku hääle ja kõik, naerust kõveras, hakkavad üksteist kolkima, kuhu juhtub, ja karjuma:

«Kes tegi? Sina, Vitka?»

«Ei.»

«Sanka?»

«Ei!»...

Kui on õudne ei tea millest: kuraditest, vaikusest, pimedusest seina taga ja samal ajal polegi õudne, vaid kerge ja õnnelik. Kui nii rahustavalt mõjub täiskasvanute jutt teisel pool seina, mida isegi päriselt pole kuulda, on kuulda vaid pomin. Ja kui nii rängalt ja põhjalikult jääd magama keset sõprade sosistamist, tõuklemist, vähkremist ja muinasjutte, ja magad, magad kaua, järgmise selge suvepäevani. Täpselt selline tunne tabas Vanjat, ta vähkres, põtkides jalgadega, hammustas patja, mattis näo sellesse, et mitte karjatada rõõmust, ja nohises õndsalt, mõeldes, et täna söödi tema neppi, et ta oskab nüüd lasta lennult, et oli juttu armastusest, surmast ja ajast, et see kõik on lollus, peamine on —, et ka homme õnnestuks lasta, lasta nepp või part.

Naerukramp möödus, Vanja rahunes, tõstis näo padjast ja tundis jälle tubaka, saabaste ja püssirohu lõhna.

Nad lamasid kaua nii ja keegi ei maganud ja igaüks teadis, et keegi ei maga, sest kõik hingasid tasa ja mõtlesid, mõtlesid...

(Lõpp)

TÕLKINUD A. HIIR

Soome kaasaegsest sakraalarhitektuurist

(Algus 3. lk.)

kujuline, mis võib-olla on inspireeritud keskaegsetest kirikutest. Viimasteni on tagasiviidav ka eraldiseisvate kellatornide traditsioon Soomes.

Täiuslikkusem on viidud side loodusega Otaniemi tehnikaülikooli kabelis (Kaija ja Heikki Siren, 1957). Pearuum moodustub kahest puhasvuuktellistest külgseinast, puitlaest ja klaasist altariseinast, selle taga kuusemetsa taustal — rist. (Mitteametlikel andmeil ainuke kirik, kus altaririst on asetatud väljapoole kirikut.) Äärmise purismiga on saavutatud harvaesinev emotsionaalsus.

Keskaja kirik oli mitte ainult usuelu tsentrumiks, vaid ka rahvamasside kogunemiskohaks. Ka kaasaegsed sakraalehitised ei piirdu ainult religioossete funktsioonidega. Nii näiteks A. Aalto projekteeritud Vuoksenniska kirik (1958) koosneb kolmest lükandseintega eraldatud ruumist, millest tavaliselt ainult altariga saalis peetakse teenistust, kuna teistes saab korraldada koosolekuid, loenguid (mitte ainult religioosseid) jm. Suuremate pühade ajal aga saab lükanduste avamise teel ühendada ruumid umbes 1000 inimest mahutavaks saaliks. Analoogne lahendus on ka ülalnimetatud Otaniemi kabelis.

1960. aastal valminud Seinäjoe kirik (A. Aalto) on võrreldes Vuoksenniska kirikuga märksa monumentaalsem ja isegi arhailisem. Hoone betoonseinad madalduvad ja koonduvad ida suunas, rõhutades nii altariosa. Kirikule liitub eraldiseisev kellatorn, nn. Lageduse rist, mille põikharud moodustuvad vaateplatvormidest.

Kuuekümnendatel aastatel uute kirikuehituste arv väheneb. 1966. aastal valmib küll Kaleva kirik (arh. Reima Pietilä ja Raili Paatelainen), kuid see on ehitatud 1959. aasta võistlusprojekti põhjal. Uuelaadse lahenduse otsinguil on arhitektid valinud rööpkülikukujulise põhiplaani. Seinteks on kasutatud erineva lõikega raudbetoonkoorikuid, mille vahel asuvad vasega kujundatud aknad.

Sageli on nende kirikute vältimatuks osaks ka maal ja reljeefskulptuur (reeglina need ei ole nonfiguraalsed), kuid antud juhul puudub võimalus neil peatuda.

Säilitades hoolikalt keskaegseid kultushooneid kui oma ajastu kultuuripärandit, pole meil alust tänapäeva sakraalehitistesse suhtuda väiksema respektiga.

KAUR ALTTOA

Rotaprindilt uueks aastaks

V. Alttoa. Slaavi kirjandus. I. Poola kirjandus pärast 1870. aastat. 84 lk. Hind 17 kop.

Uurimis- ja ravivõtteid kõrvanina- ja kurguhaiguste erialal. 44 lk. Hind 10 kop.

J. Tohver ja Ü. Hussar. Suuõõne ja hammaste histoloogia. Kolmas trükk. 121 lk. Hind 20 kop.

P. Ariste. Gooti kirja lugemisharjutusi. Teine, täiendatud trükk. Hind 10 kop.

P. Ariste. Maailma keeled. II. Aafrika keeled. 48 lk. Hind 15 kop.

E. Tiit. Tõenäosusteooria. II. 300 lk. Hind 40 kop.

P. Grieg-Smith. Kvantitatiivne taime ökoloogia. Inglise keelest tõlkinud ja kommenteerinud T. Frey. 207 lk. Hind 50 kop.

P. Palmeos. Suomen kielen lauseoppija. Kolmas trükk. 48 lk. Hind 6 kop.

A. Pärl. Loogika üldkursuse omandamisest. Neljas, täiendatud trükk. 100 lk. Hind 15 kop.

A. Hone, O. Ojamaa, A. Trummal. XIX—XX sajandi väliskirjanikke. X. Ladina-Ameerika kirjanikke. 90 lk. Hind 25 kop.

E. Ilus. Rooma eraõiguse alused. Teine trükk. 195 lk. Hind 30 kop.

E. Mitt, O. Prinits ja K. Velsker. Elementaarmatemaatika. III. 102 lk. Hind 15 kop.

J. Võrno. Laskesportlase meelespea. 62 lk. Hind 15 kop.

S. Nõmmik. Eesti NSV majandusgeograafia. I. 152 lk. Hind 25 kop.

Materjale pedagoogiliseks praktikaks. Neljas täiendatud trükk. 32 lk. Hind 10 kop.

E. Peets. Raadiomontaaži praktika. 157 lk. Hind 40 kop.

TEATED

LEKTORPROPAGANDISTID!

ÜET lektorpropagandiste, kes möödunud õppeaastal õppisid I kursusel, palutakse koguneda teisipäeval, 23. septembril kell 18 peahoone auditooriumi 228, et kokku leppida edasise tegevuse suhtes.

H. PALAMETS

* * *

ÜTÜ PSÜHHIAATRIARINGI LIIKMED!

Kolmapäeval, 24. septembril kell 19 toimub Tartu Vabariikliku Kliinilise Psühhoneuroloogia Haigla auditooriumis Tartu Neuroloogide ja Psühhiaatrite Seltsi seminar.

Päevakorras:

1. Neuroloogide ja psühhiaatrite üleliiduline kongress Moskvas.

2. Depressiivsete seisundite diagnoosimine.

Ringi juhatus

«Elav laip»

1952. a. ekraniseeris režissöör Vladimir Vengerov Leningradi A. S. Puškini nimelises Teatris lavastatud «Elava laiba». Nüüd, 17 aastat hiljem, pöördus režissöör taas L. Tolstoi näidendi poole. Seekord pole see aga enam lavastuse ekraniseering, vaid iseseisev filmiteos.

V. Vengerov, kes on ühtlasi ka stsenaariumi autor, pidas Fjodor Protassovi osa kirjutades silmas Aleksei Batalovit.

Protassovi naise Liisa osas näeme Alla Demidovat («Kuues juuli», «Kilp ja mõõk», «Riski suurus»), mustlasneiu Maša osas esineb filmis «Punased aasad» debüteerinud noor moldaavia näitleja Svetlana Toma.

Ülikooli kinoklubi avab oma hooaja filmiga «Elav laip» täna, 19. septembril kell 17 Raudteeklubis. See on ühtlasi selle filmi esilinastus Tartus.

TRÜ PEOTANTSUKOOL võtab vastu uusi liikmeid 23. septembril kell 18 TRÜ klubi ruumes.

Tunnid teisipäeval ja neljapäeval kella 18—20.

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Tarty Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5386. MB 00619.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 27 Reedel, 26. septembril 1969 a. XXIII aastakäik

Õppetöö ja kaasaeg

Majandusteaduskonna perele oli möödunud õppeaasta omamoodi juubeliaastaks — möödus 15 aastat teaduskonna rajamisest (õigemini taastamisest), lõpetanute arv aga ületas tuhande piiri. Praegu moodustavad TRÜ-s kõrgema erihariduse saanud majandusteadlased umbes ühe kolmandiku meie vabariigi vastava ala spetsialistide perest. Kaubanduse ning rahanduse ja krediidi erialal on aga valdav enamik spetsialiste saanud oma ettevalmistuse meie vanas *alma mater*'is.

Kaasaja rahvamajanduse kiiretempoline areng püstitab majandusteaduse ette järjest suuremaid nõudeid. On täiesti loomulik, et need peavad igakülgselt kajastuma ka uute majandusteadlaste ettevalmistamise protsessis. Veelgi rohkem. Juba praegu valmistame me ette tuleviku majandusteadlast, kellele kuulub juhtiv osa majanduselu suunamisel eeloleva aastatuhande vahetusel. Pole vist kahtlust selles, et nimetatud verstapostini jäänud aastad toovad endaga kõigil elualadel kaasa mitte väiksemaid, vaid hoopis suuremaid saavutusi, edusamme ja muudatusi kui niisama pikk möödunud periood. Selleks tuleb aga jõudumööda valmistuda juba nüüd.

Palju väärtuslikku annab uuteks ülesanneteks valmistumisel tihe side praktikaga, eriti aga oma endiste lõpetanutega, kes on isiklike kogemuste põhjal hästi kursis spetsialisti kujunemise kõigi üksikasjadega ning oskavad neid hinnata ka kaasaja tegelikkuse vajadustest lähtudes. Ülaltoodud eesmärke silmas pidades korraldati augustikuu viimastel päevadel TRÜ Majandusteaduskonna lõpetanute kokkutulek, mis toimus Õpetajate Täiendusinstituudi suvelaagri baasil Värskas ning kestis kolm päeva.

Kokkutulek oli n.-ö. järjeks kolm aastat tagasi Tartus toimunud analoogilisele esimesele kokkutulekule. Eelmisest erinevalt toimus ta teadusliku konverentsina, mis võimaldas põhjalikumalt vaagida majandusteadlaste ettevalmistamise ja kasutamise sisulisi probleeme. Osa võttis üle 25% lõpetanuist, millega olid haaratud peaaegu kõik Eesti NSV ökonoomikateenistuse tähtsamad töölõigud ning paljud muudki tegevusalad. Külalistena võtsid konverentsist osa vastavate keskasutuste juhtivad töötajad ning Majandusteaduskonna juhtkond Tallinna Polütehnilisest Instituudist.

Tähelepanu keskpunktis oli majandusreform ja sellest majandusteadlastele tulenevad nõuded. Õppejõud tutvustasid lõpetanuid teaduskonna elu uudistega (dekaan dots. V. Krinal) ja analüüsisid kaasaja aktuaalseid majandusprobleeme. Dots. H. Müür rääkis hinnakujundamise põhisuundadest, dots. E. Pajupuu jagas isiklikke tähelepanekuid majandusreformi läbiviimisest Ungari RV-s.

Tuleviku majandusteadlase huvides

Olulisimaks peeti kokkutulekul siiski spetsialistide ettevalmistamise ja kasutamise küsimust. Teaduskonna poolt esitasid omi mõtteid Ü. Mallene kaubanduse eriala ning R. Hägelberg rahanduse ja krediidi eriala kohta. Samale teemale olid pühendatud mitmete lõpetanute ettekanded ja arvukad sõnavõtud. Püstitati nõue, et kaasaja ja lähema tuleviku vajaduste rahuldamiseks peab rahvamajanduses ükskõik missugusel postil töötav majandusteadlane olema võrdselt tugev teoorias, praktikas ja metodoloogias.

Selleks on vaja:

- hästi tunda majandusseadusi ja majandamise printsiipe ning nende rakendamise spetsiifikat oma erialal;
- olla tugev ideoloogiliselt, hästi orienteeruda majanduspoliitikas ning omada võimet arendada seda poliitikat loovalt majanduse arengu sisemistest seaduspärasustest ja vastavatest välistest (poliitilistest, kultuurilistest jt.) teguritest lähtudes;
- head perspektiivitunnet, võidelda uue, progressiivse eest ning salt ametkondliku vaatevinkli võimalikult ulatuslikum välistamine. Selle taga seisavad sageli mitte rublad, vaid miljonid. Teatavate otsuste majanduslikul põhjendamisel mõjub liiga palju see, kust «taskust» tuleb või missugusesse läheb parajasti vastav rahasumma.

Asuti seisukohale, et majandusteadlaste ettevalmistamise paljude sisuliste probleemide hulgas kerkib esiplaanile neli omavahel tihedasti seotud probleemikompleksi:

a) õppeaja kestus seoses õpetamiseks vajaliku informatsiooni hulgaga;

b) õppeplaani struktuur, mis sisuliselt tähendab eri ainevaldkondadesse kuuluva informatsiooni mahu, vahekorra ja järjestamise küsimuste lahendamist;

c) aineprogrammide maht ja struktuur, kus sisuks on igasse vastavasse ainevaldkonda kuuluva informatsiooni valiku ja erinevate ainevaldkondade vaheliste seoste küsimused;

d) õppeprotsessi korraldamine, mille sisuks on õpetamise kui ka õppimise mitmesuguste vormide ja meetodite kasutamine kaasaja nõudeid silmas pidades.

Iga nimetatud probleemikompleks on viimasel ajal läbi teinud teatud evolutsiooni. Viimaseks olulisemaks sammuks nende hulgas on uue, viieaastase õppeajaga õppeplaani kehtestamine rahanduse ja krediidi eriala I kursusel alates käesolevast õppeaastast. Teaduskonnal ja kateedril on uue õppeplaani rakendamisel võimalik ellu viia mitmeid kokkutulekul käsitlemist leidnud mõtteid ja ideid.

Kuid on veel küllalt palju lahendamist vajavaid küsimusi. Lähimad ülesanded õppeprotsessi ja spetsialistide kasutamise komplekssе analüüsi alusel on:

a) kindlaks määrata kaasaja ja lähema tuleviku poolt spetsialistidele esitatavad konkreetsed nõuded, millest oli põgusalt juttu juba eespool;

b) prognoosida spetsialistide vajadus lähemateks aastakümneteks;

c) välja töötada spetsialistide ettevalmistamise ja kvalifikatsiooni tõstmise süsteemide kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed alused;

d) etappide viisi kindlaks määrata väljatöötatud abinõude rakendamise tähtajad, konkreetne kord ja täitjad.

Püstitatud ülesannete eduka täitmise tähtsaks eelduseks on tiheda kontakti ja koostöö olemasolu TRÜ, lõpetanute, lõpetanuid kasutavate süsteemide ja vastavate organite vahel. Kõikide kokkutulnute ühiseks arvamuseks oli, et sidemete pidamise ühe vormina on vajalik alustatud traditsiooni jätkamine, muutes kokkutulekud regulaarseks. Et edaspidine töö muutuks senisest konkreetsemaks ja tulemusrikkamaks, on teaduskonnal kavas viia läbi lõpetanute üksikasjalik ankeetküsitlus. Vastava ankeedi vorm on juba välja töötatud, prooviküsitlused korraldatud ning praegu toimub kooskõlastamine.

Tahaks loota, et kõik see aitab kaasa tulevaste lõpetajate kujundamisel isiksusteks, kes on suutelised üha rohkem elu loominguliselt edasi viima.

R. HAGELBERG

Mis saab ÜTÜ-st sel õppeaastal?

Läinud õppeaastal sai mitmel puhul päris teravalt räägitud ÜTÜ-st. Ehk hakkab sel aastal midagi liikuma. Tavaliselt on olnud ju nii, et ÜTÜ tervikuna on ärganud sügavast talveunest kuskil kevade poole, vahetult enne üleülikoolilist konverentsi. Siis on rabistatud ja ühteist ära tehtud ning uuesti vaikellu jäädud. Ringid siin-seal ju töötavad, aga ikkagi kuidagi summutatult, õigele tegutsemisele jõudmata. (Erandid, nagu ikka, on olemas). Kuidagi väga tugevad on laiskuse ja kraadilt kangema mugava olelemise meeleolud meie hulgas. Mingil ajal tuleb aga hakata neid vanu äraelamise harjumusi küljest raputama, sest ülikooli tullakse vahest mitte ainult selleks, et viis aastat Tartu linnas elada. Igast üliõpilasest ei saa teaduseinimest, aga mõtelda peaks ta ometi oskama — ka järeldusi peab ta suutma iseseisvalt teha, oma teadmistele tuleks tal otsida praktilist rakendust ja võimalusi pakub selleks peale kursusetööde tegemise muuseas ka ÜTÜ ringides tegutsemine. (See pole reklaam, sugugi mitte.)

Ühel kolmapäeval tuli kokku ülikooli ÜTÜ nõukogu, et saada selget ülevaadet olukorrast, milles sei talvel töötada tuleb. Eelmisel aastal otsustati konverentsid korraldada teaduskonniti. See eeldab ikka ja jälle väga tugeva nõukogu olemasolu, kuid NB! — see ei välista tihedat koostööd üleülikoolilise nõukoguga. Aasta jooksul langeb konverentsi ettevalmistamine ja läbiviimine otseselt teaduskonnanõukogu õlule. Suur nõukogu abistab materiaalsete ja nn. moraalsete vahenditega. Siit johtub, et nõukogus peavad olema need üliõpilased, kes TEGELIKULT midagi suudavad teha. Pole ju mõtet valida sinna niisama häid jutumehi või muidu toredaid poisse — põhiliseks kriteeriumiks olgu töö. Siinkohal meeldetuletuseks, et **ÜTÜ teaduskondade uute nõukogude esindajate ja eelmise aasta ÜTÜ nõukogu liikmete kokkusaamine toimub 1. oktoobril kell 18 peahoone aud. 116.**

Sel kokkutulekul, mis peab kujunema tõsiseks jutuajamiseks tõsistest asjadest, saab pikemalt räägitud ka üliõpilastööde näitusest, mis peab toimuma kuskil 15. novembri paiku; samuti üliõpilaste lepinguliste tööde laboratooriumist, mis siis lõpuks sellel aastal tegutsema hakkab ja kus saab oma töö eest ka mõningat materiaalset hüvitust.

1. oktoobrini on veel veidi aega. Seda võiks kasutada teotahteliste inimeste kaasatõmbamiseks, et ÜTÜ-st saaks ometi aastaringselt tegutsev organisatsioon.

REET VALING

Sõpruskooli noor juubel

Suvel töötasid ehitusmalevas tudengid Novosibirski Riiklikust Ülikoolist. See ei jää vahest ainsaks sidemeks siberlaste ja meie vahel, regulaarseks peaks kujunema tutvustatavate materjalide vahetamine, delegatsioonide külaskäigud jne. Avaldame novosibirskilaste esimese kirjutise oma kuulsast ülikoolist, kes pühitseb oma 10. aastapäeva.

Mõnede viimaste aastakümnete jooksul on tunduvalt muutunud ülikoolide osa meie maal: nn. «suur teadus» on väljunud ülikoolide raamidest. Enamik arvestatavatest teadlastest töötab spetsialiseeritud instituutides, kus on suuremad võimalused tõsiseks teadusega tegelemiseks. Võib isegi öelda, et selles peitub niisuguste instituutide tekkepõhjus. Eriti on see tajutav erialade puhul, mis nõuavad tugevat materiaalset baasi. Tulemuseks on enamiku kvalifitseeritud, tõeliselt teadust edasiviivate inimeste täielik väljalülitamine uue vahetuse kasvatamisest.

Meie ülikooli asutajatel õnnestus need probleemid lahendada. Ülikool avati NSVL Teaduste Akadeemia Siberi osakonna ülikoolilinnakeses. Akadeemgorodski 22 teadusliku uurimise instituuti on üliõpilaste praktika võimsaks baasiks. Uurimisinstituutide juhtivad teadlased on ühtaegu ka meie ülikooli õppejõud. Nendeks on NSVL Teaduste Akadeemia liikmed S. L. Sobolev, M. A. Lavrentjev, G. I. Budker, L. V. Kantorovitš, meie rektor S. T. Beljajev, G. I. Martšuk ja teised. Ülikoolil praktiliselt puuduvad koosseisulised õppejõud.

Üliõpilaste teadusse viimine on lahendatud järgmiselt: kolmandal kursusel on vaba päev nädalas, see on nn. instituudipäev. Muidugi pole see pühapäev, kuigi loenguid ja seminare nende sõnade igapäevases mõttes sellel päeval ei toimu. Üliõpilased tegelevad neid huvitavate küsimustega: külastavad eriseminare ja erikursusi, töötavad oma teadusliku juhendajaga vastavas instituudis. Loengute programm lõpetatakse põhiliselt kolme esimese aastaga. Neljanda ja viienda kursuse üliõpilasi ärge otsige ülikooli ruumidest, nende õppetöö toimub juba instituutide laboratooriumides. Kõigi kursuste üliõpilastel on võimalus külastada erikursusi ja eriseminare.

Liialt ühekülgne oleks vaadata ülikooli elu ainult õppeprotsessi tasapinnalt. NRÜ õpetab üliõpilasi iseseisvalt mõtlema ka oma koha määramisele ühiskonnas, oma suhtumisele maailmas toimuvasse jne.

Poliitiliste küsimuste kõrval on au sees ka eetika- ja kunstiprobleemid. Diskussioonid on üsna ägedad, ega asjata pole Akademgorodskile ja NRÜ-le pühendatud laulus sõnad «jutuajamise vormiks on vaid vaidlus». Ka kohad, kus vaielda, ja teemad, mille üle arutleda, on olemas. Tegutsevad klubid mitmesuguste suundade ja temaatikaga. Neist võiks nimetada kinoklubi «Kaader», Rahvaste Sõpruse Klubi, matemaatikute klubi ja teaduskondade klubisid, pressiklubi ja veel paljusid teisi.

Muidugi pole vaba aeg täidetud ainult vaidlustega. Sport ja jalutuskäigud mööda metsa, kus me õieti ise elame (Akademgorodsk asub Obi veehoidla kaldal metsa sees). Välja on kujuneneud ka üliõpilastraditsioonid: tudengiks löömine, üliõpilaskarneval (toimub kevadise eksamisessiooni eel, osa võtab kogu ülikool, sealhulgas ka õppejõud ja rektor. Loengud-seminarid jäävad siis ära (muidugi rektori käskkirjaga), valitakse kuningas ja kuninganna, kandidaadid esitavad teaduskonnad ja meie ülikooli juures asuv füüsika-matemaatika kool).

Selleks korraks vahest siinkohal piisab. Loodame meie sidemete tugevnemisele ja ka võimalusele tutvuda teie ülikooli eluga esialgu vähemalt artiklite — materjalide tasemel.

V. ŽIGULSKI
B. KOVALERTSUK
V. RATŠENKO

V. I. LENIN ★ 1870-1970

V. I. Lenini teoseid on seniajani välja antud kõigi maailmajagude 55 keeles. Kanda Lenini igavesti elavat mõtet kõige kaugematesse paikadesse — seda austavat ülesannet täidab kirjastus «Progress» Moskvas. 1970. aastal ilmuvad V. I. Lenini teoste kogumikud inglise, prantsuse ja soome keeles; üheköitelised valimikud saksa, jaapani, hindi jt. keeltes.

Roomas pühendati V. I. Lenini teostele diskussioon. See korraldati ühenduses Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi rajaja kogutud teoste väljaandmisega Itaalias kirjastuse «Editori Riuniti» poolt. Nagu märkis marksistlik ajaloolane prof. Valentino Gierratana, saab see väljaanne hindamatuks ja võimsaks relvaks kogu Itaalia töölis- ja demokraatliku liikumise käes.

(ETA)

TRÜ kinoklubi

Sellised reklaamkuulutused ilmusid peahoonesse möödunud õppeaasta aprillikuus, kui kinoklubi mõtte algatajad pidasid alles prooviistungeid. Asjast huvitatuid leidus rohkesti, päris klubi loomiseni aga ei jõutud.

Eelmisel nädalal näidati üliõpilastele raudteeklubis filmi «Elav laip», see oli loodava kinoklubi avaürituseks. Küsitlesime Majandusteaduskonna III kursuse üliõpilast Leena Blumi, kes seni kinoklubi ideed kogu aeg n.-ö. tulel on hoidnud.

Kes on klubi initsiaatorid?

Alla Žestjannikova (Arstiteaduskonna IV k.), Mark Levin (vene fil. IV k.), Boris Sinodski (Majandusteaduskonna II k.), Jaak Viller (vene fil. III k.), Veera Sabalina (Arstiteaduskonna I k.). Vaja oleks kinoaktiviste ka eesti üliõpilaste hulgast.

Miks on vaja klubi luua?

Tahaksime põhjalikumalt tutvuda parimate stsenaristide, režissööride, filminäitlejate loominguga, sõltumata filmide juhuslikust ekraaniletulekust. Et üliõpilaskonnal on ikkagi teatud määral ühised probleemid, saaksime teha vastava valiku. Koos püüaksime anda vastuse nn. raskete filmidele (et ei vaadataks filme ainult näitlejate pärast, vaid mõistetaks ka probleeme ja mõtestataks neid). Saaksime teha huvitavatele filmidele head reklaami (muidu jääks võib-olla mõndagi kasulikku ja omapärast nägemata). Muidugi arendaksime sõprust teiste filmiklubidega. Meil oleks võimalus laenutada filme, mida tavaliselt ekraanidel ei näe. On lootust hankida vaatamiseks ka Üleliidulise Kino- ja Teatriinstituudi üliõpilaste diplomitöid-filme. Rahaliselt tasub klubi tudengile ära — piletihind 20 kopikat.

Kas klubi sellega end finantseeribki?

Ei, nii ei tuleks toime. Sisseastumismaks aastaks on 1 rbl. 50 kop. (hiljem 1 rbl. aastas). Aga esimesele viiekümnele liikmeksastujale kehtib eelis — nad saavad kahele järgmisele üritusele tasuta. Liikmetelt saadud summa kuulub arhiivifilmide hankimiseks. Kõiki kolm aastat tagasi linastunud välismaa filme hoitakse Moskvas «Filmifondis», kust neid saab tasuliselt laenutada. Aga

(Järg lk. 2)

ajaloo keele teadus konna raamatukogu

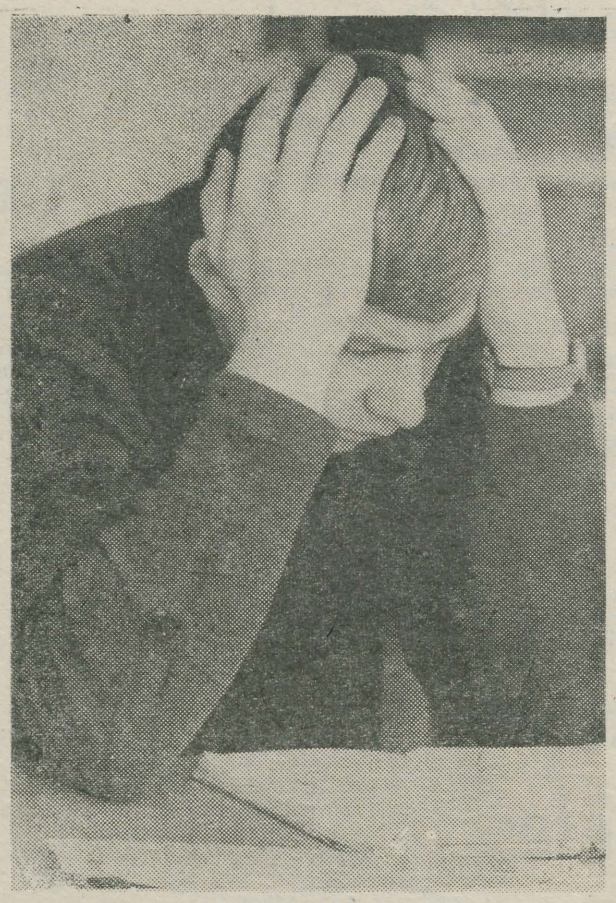

Õpin kõike, õpin täpselt, õpin süvenenult

millele «Üliõpilasteatmik 1969» pühendab vaid kolm rida, vajaks uustulnukaile veidi üksikasjalisemat tutvustamist.

Raamatukogu leiate peahoone kolmandalt korruselt avatuna argipäeviti 8.00—22.00 ja pühapäeviti 10.00—17.00. (Kõikide raamatukogude lahtiolekuajad vt. «TRÜ» nr. 23 1. sept. 1969).

Kõnealune asutus loodi 1899. a. Filosoofiateaduskonna Seminariraamatukoguna ja sellesse koondati kõik teaduskonna õppetoolide raamatukogud. Neist aegadest ongi pärit nimetus Seminariraamatukogu. 1919. aastal anti Seminariraamatukogule kasutada endised kreeka-õigeusu kiriku ruumid ülikooli peahoones. Neile saadi hiljem juurde veel kolm kõrvalasuvat ruumi, milles raamatukogu praegu asubki. Praeguste andmete kohaselt on raamatukogus ca 40 000 köidet. Asutati see 758 raamatuga, mis olid osalt jäänud Jurjevi Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonnalt ja osalt endiselt «üliõpilaste raamatukogult», lisaks veel juhuslikult hangitud raamatud.

Raamatukogu varustab teaduskonda õppe- ja teaduslikus töös vajamineva kirjandusega. Siin leidub kirjandust kõikide meie teaduskonnas õpetatavate distsipliinide alalt, lisaks veel ilukirjandust. Raamatuid saab kohal kasutamiseks ja ka koju laenamiseks selleks ettenähtud laenutussedeli põhjal. Sõnastikud ja enamkasutatavad õpikud on ainult kohapeal kasutamiseks, lugejad võivad neid ise avariiuleilt võtta, loovutades raamatu vahel oleva sedeli oma nimega raamatukogutöötajaile.

Raamatukogu tänastest varudest hinnatakse kõige enam inglise keele ajaloo alast kogu, soome-ugri keeli käsitlevat kirjandust, ka filosoofia ajaloost leidub vanu haruldasi võõrkeelseid väljaandeid.

Raamatuid tellitakse igal aastal kirjastuste kaupa ilmuvate temaatiliste plaanide alusel. Pealetulevate uustrükiste arv on nii suur, et komplekteerimine muutub üha raskemaks. Selle juures aitavad raamatukogu kateedrid. Mõnikord soovitavad ka spetsialistid väljastpoolt ülikooli oma erialal tarvisminevat kirjandust.

Raamatukogul RVA õigust pole, küll aga tuleb aidata mõnikord oma fondidega Teaduslikule Raamatukogule esitatud tellimusi täita. Need on ka enamasti raamatud, mida kohapeal aktiivselt ei kasutata, kuid mille järele on nõudmine üle NSV Liidu.

Mõned tähelepanekud Seminariraamatukogu juhatajalt TIIA VAHTRALT:

● *See on niisugune asutus, kus mõni üliõpilane oma viis õppimise aastat lausa elab, aga kuhu üks osa üliõpilasi tuleb esmakordselt alles lahkumislehele allkirja paluma.*

● *Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased töötavad meil meelsamini kui teistes raamatukogudes, sest meil saab tellitud raamatud kohe kätte.*

● *Päevas käib rahvast üle saja. Raamatukogu päevaste kasutajate registreerimiseks on meil ukse ees laual suur raamat, mida kahjuks tihtipeale ei märgata. Sinna palume tingimata kirjutada oma nime.*

● *Käesoleval aastal näeb esimest kursust palju sagedamini raamatukogus töötamas kui varem.*

● *Kaugõppijad on palju distsiplineeritumad kui statsionaarsed üliõpilased — naljalt raamatut tagastamata ära ei sõida.*

● *Üliõpilased, kui lõpetate töö, ärge jätke oma asju laudadele. Meie raamatukogus isiklikke laudu ei ole.*

● *Õppeaasta lõpul palume mitte jätta laudadele konspekte ja teiste raamatukogude raamatuid.*

● *Nagu igal raamatukogul, on meilgi oma «raudvara» — inimesed, kes on nii haaratud oma erialast, et lihtsalt unustavad end raamatu teha. Istub seal taga «saksakambris» üks pikkade juustega ajaloolane, kui ma õhtul uksi kinni hakkan panema, lähen meenutan, et hakkame nüüd minema. «Ei minu pärast siin küll keegi ei tarvitse olla,» vastab see.*

Vaatame, mis «õigustuse» need inimesed oma siinistumisele leiavad?

Rein Ruutsoo (ajaloo IV k., õpib eriplaani alusel filosoofia ajalugu): Raamatukogu asub samas hoones, milles enamasti loenguil käime. Ma saan siia tulla igal vabal hetkel. Isegi kui on aega vähem kui pool tundi. Oma erialalt saan siit kirjandust piisavalt. Varasem filosoofiaalane kirjandus, millest uustrükke vahepeal ilmunud pole, on siin täielikum kui kusagil mujal. Enamiku Aristotelese kohta kirjutatud teostest võib siit kätte saada.

Sirvime laenutussedeleid. Rein Ruutsoo käes täna, 26. septembril on niisugused teosed: «Личность при социализме», Спиноза «Этика», Соколов «Философия Спинозы и современность», Платон «Фе́дон».

Ingvar Luhaäär (ajaloo V k.): «Siin on väga head ingliskeelset kirjandust kahe maailmasõja vahelisest perioodist. On viimase paari aastakümne paremaid Ameerika luuletajaid. Erialasest kirjandusest olen läbi vaadanud «The Historians History of the World» — kõik 27 köidet on meie raamatukogus olemas. Maailma parimate ajaloolaste poolt koostatud koguteost kõikide rahvaste ajaloost hakati välja andma Londonis 1926. aastal.»

Ingvar Luhaääre laenutussedelitel seisab: Кочергина «Начальный курс санскрита», Mellville «Moby Dick», Auden «Selected Poems», Stone «Those Who Love»», Rogers «Englich and American Philosophy Since 1800», Durant «The Story of Philosophy».

Tema töölaualt (!) leiame veel niisugused raamatud: «Läti keele õpik», Erich Fromm «Man For Himself», «French Philosophers from Descartes to Sartre», Erich Fromm «Märchen, Mythen und Träume», A. Mändmets «Matk Eesti järvedele», Lehèn «Materialisteja ja idealisteja».

Albert Baiburini (vene fil. V k.) käes on praegu järgmised teosed: Штокмар «Исследования в области русского народного стихотворения»; Шейн «Великоруссь...»; Борковский, Кузнецов «Историческая грамматика»; Жданов «К литературной истории русской былевой поэзии».

Anne Lill (eesti fil. V k., individuaalplaan klassikalisest filoloogiast): «Seminariraamatukogust saan rohkem õpikuid: keele- ja kirjanduse ajalugu ja sõnastikke. Algupärandeid on siin vähe (Ovidiuse «Metamorfoosid» ja mõned teised), neid on rikkalikult Klassikalise ja Muinasteaduse Muuseumi raamatukogus.»

Laenutussedelil on Anne Lillel: «Краткий очерк грамматики новогреческого языка». Homeros «Ilias», Радциг «Введение в классическую филологию», Алисова «Итальянский язык», Thumb «Handbuch der neugriechischen Volkssprache».

Septembri esimesel poolel ilmus raamatukokku iga päev Leningradi Ülikooli ungari keele õppejõud Sándor Mokany, kes Tartus oma puhkuse veetis. 10 aasta eest TRÜ-s prof. Ariste juhendatavana aspirantuuri lõpetanud keeleteadlane jätkas nüüd Tartu-päevil pooleli jäänud tööd — Seminariraamatukogu ungarikeelsete materjalide läbivaatamist. «Siin on teoseid, mida ei leia kusagilt mujalt,» vaimustus külaline. «Ajakiri «Magyar Nyelvör» («Keele valvur»), mis ilmub Budapestis alates 1885. aastast, leidub siin kuni 1936. aastani. Selle kaudu on võimalik jälgida kogu ungari keeleteaduse arengut. Suurepärane võimalus võrrelda kas või ühe autori töid näiteks 1. ja 30. numbris.

Aeg-ajalt trükitakse siin ülevaateid eelmistest numbritest. Materjali on mitte ainult ungari keele alalt, vaid ka tšuvaši, türgi, ugri keeltest.

Palju haruldusi on ülikooli põlemise ajal hukkunud. Pearaamatukogu pole vähem huvitav.

Tegelen ungari ja slaavi keelte suhete uurimisega. Eks need raamatud ole ju kõik kunagi loetud, aga siis olin liiga noor ja rumal,» lõpetab Sándor Mokany.

Kuidas küll inimestel aega ja jõudu jätkub? võidakse küsida. Ja mida nad tahavad saavutada?

«Me ruttame ja kihutame, meil pole aega ega kannatust. Me ajame kiirrongil läbi kunstinäituse ja lennukil kaudu raamatukogu. Kuid suurt võib omandada ainult aegamööda, nagu ta on loodudki. Varandust ei too tuuker ühe süüvimisega mere põhjast.» (F. Tuglas, «Marginaalia»).

ASTA HIIR

Kaks päeva põhjarannikul

Sügisene aeg ja haigusi mitmesuguseid liikvel, aga kas teate, mida teha, kui nina tilgub ja nohu kuskil asu ei anna?

— Kui muud ei ole, siis pakkimise nüüri kierutada vähä, panna ots polema ja siis nuuskada nenasse kovasti. Tombada pää sise nii et ajab kohe turtsuma ja aevastama ja siis on üsk nenda ära et just kui pihuga pühitud.

Nii rääkis 90- aastane Madlena Sandström, kes elab Pärispea külas KUUSALU kihelkonnas. Samas toredas Kuusalu murrakus andis ta veel teisigi nõuandeid ja pajatas oma noorusajast. Toatäis rahvast — eesti keele ja soome-ugri keelte kateedri õppejõud, aspirandid ning üliõpilased, kes olid tulnud põhjarannikule murdeekspeditsioonile — kuulas rõõmuga sellist suurepärast keelejuhti. Vahelduseks luges tema tütar, Emakeele Seltsi korrespondent Õilme Aasmäe 200-aastasi laule, mis rääkisid ajast, mil kogu Pärispea küla peale oli ainult üks (loe: üks) joomar.

Kui me Madlena Sandströmiga hüvasti jätsime ja ta kartulimaale tagasi läks, kõmpisime üle luidete merd vaatama.

Pühapäeva alustasime tagasihoidlike alpinismiharjutustega Rakvere Vallimägedes. Hingetõmbamishetkedel varustas Ellen Niit meid kasulike teadmistega Rakvere kohta. Järgmise peatuse tegime 90-aastase Miili Juusu juures. Temast jäi fonoteeki mitukümmend minutit juttu.

Äärmiselt elurõõmus ja seltskondlik Alviine-Justiine Kaukes Aidu-Liiva külast rääkis Lüganuse murrakus oma kooliskäimisest. Kui küsisime, kas ka tema on nooruses vempudega hakkama saanud, siis tuli üks hull lugu teise otsa. Ühegi loo lõpust ei puudunud moraal: ärge teie küll nii tehke! Vähe tõsisem oli ta siis, kui juttu tuli veest: kogu küla kaevud olevat tühjad, sest uus kaevandus tõmbab mõnegi jõe kuivaks. Seda, et põhjarannik on eelkõige tööstusrajoon, kogesime ka meie, sõites üle surnud Purtse jõe ja nähes teisigi saastatud veesooni.

Õhtupoolik viis meid Vaivarasse. Seal rääkis kalapüügist, Peterburi supelsakstest ja Soomes käimisest Anton Raudsoo, muhe vanapapi, kes alles mõni aeg tagasi veel rattaga turul käis. Nüüd aga olevat oma sõnade järgi nii vana, et sõitvat bussiga.

Käisime ka Narvas ära ja pühendasime kakskümmend minutit Ivangorodile, mida praegu tõhusalt restaureeritakse nagu vastaskaldal olevat Hermanni kindlustki. Nägime oma silmaga, et Ivangorod on maailma parim paik «Kuningas Leari» tegemiseks.

Üks tore ekspeditsioon oli! Sai kuulda juba kaduma hakkavat rannikumurret (Reet Kasikule kogunes päris mitu linti); sai joostud ümber Käsmu Kuradisaare ja Toila-Orus kive korjatud, sai hingatud ilmatu palju osooni!

HILLE OK
REET VALING

IP paul kenkmann

Lugedes «TRÜ» eelmisest numbrist andmeid IP-d omavate üliõpilaste arvu kohta, avastasin, et suhteliselt kõige rohkem IP-lasi on sotsioloogia alal.

Kui IP-d taotlema hakkasin, siis imestasid paljud või olid arusaamatuses: milleks ajalooüliõpilasele sotsioloogia? Praeguseks on imestamist juba vähem, muuhulgas ehk ka seetõttu, et kõigi meie osakonnas IP järgi sotsioloogiat õppivate üliõpilaste uurimisteemad osutuvad ajalooga üsna tihedalt seotuks. Minugi teemal — isiksuse sotsialiseerimine — on mitmeid ajaloolisi aspekte. Neist tundub eriti huvitav uurida inimeste sotsiaalsete tüüpide (isiksuste selle mõiste sotsioloogilises tähenduses) kujunemist ja muutumist nn. kriisi- või üleminekuperioodidel ajaloos.

Asusin IP järgi õppima alates IV kursusest (III kursusest alata oleks muidugi parem). Juhendamise vaeva võttis enda kanda filosoofiakateedri dotsent Rem Blum. Et minu IP oli sel alal esimene, tuli koostamisel nii sisu kui vormi osas hulk vaeva näha. Et mitmete eriainete jaoks õppeaega juurde saada, pikendati stuudiumi ühe semestri võrra.

Millist kasu on IP andnud mulle oma õppetöö korraldamisel? Kõigepealt see, et kui muidu oleks korraga ikka mitu õppeainet käsil, siis nüüd on võimalik kontsentreeruda ühe-kahe aine omandamiseks, asudes uute ainete kallale alles siis, kui eelmistega on põhiliselt lõpetatud. IP on andnud võimalusi kontaktideks vastava ala spetsialistidega ja uurimiskeskustega ka väljaspool ülikooli. Näiteks olin praktikal NSVL Teaduste Akadeemia sotsioloogiainstituudi Leningradi grupi juures. IP juhendajal on juhendatavaid küllalt vähe, nii et ta saab minuga nn. individuaalset tööd teha. Seda aga, kuigi ta teeb elu kibedamaks kui ilma IP-ta õppides, loen praegu IP-ga kaasnevaist asjaoludest tähtsaimaks.

Suurimad raskused IP täitmisel on olnud nende ainetega, mida meie ülikoolis seni õpitud ega õpetatud pole, (näiteks sotsioloogia ajalugu, konkreetsotsioloogiliste uurimuste metodoloogia ja protseduurid): programme ja õppejõude on tulnud sel puhul endal otsida.

Tuleb tunnistada, et kursuse- ja osakonnakaaslaste uurimisteemadega tutvudes olen mõnel puhul tundnud kiusatust ka uue ja põnevama teema kallale asuda. Õnneks ei ole sellist asja IP-s ette nähtud...

Kinoklubi

(Algus lk. 1)

vanu filme (näit. Chaplinit jt.) tahaksime ju kindlasti näha.

Mida eelmisel aastal teha jõudsite?

Vaatasime kahte M. Hudžijevi filmi «Olen 20-aastane», «Juulivihm» ja E. Kawalerowizsci «Ema Joanna inglite juures». Esimese kahe põhjal toimus küllaltki elav arutelu. Rohkem me kevadel ei jõudnud, sest eksamid olid kannul.

Kas on juba mõeldud, milliseid filme võiks üheskoos vaadata ja arutada?

Kaalusime eelmisel aastal kuuldud soove ja kavandasime filmide vaatamise tsüklite kaupa. Ühendaks neid üks režissöör, näitleja, ühine probleem vms. Selliselt saaksid ka arutelud olla huvitavamad, oleks võimalus võrrelda, analüüsida ülevaatlikumalt kui ainult ühe filmi põhjal.

Sellised tsüklid oleksid:

Esiteks: **Stsenarist Volodini filmid** «Vanem õde», «Mustkunstnik», «Juhtum, mida keegi ei märganud».

Teiseks: **režissöör Krameri filmid** «Nürnbergi protsess», «Aheldatud», «Meeletu, meeletu maailm»

Kolmandaks: **Mees ja naine.**

Siia kuuluksid filmid «Mees ja naine», «Kuidas olla armastatud», «Kahekesi», «Kolm paplit Pljuštšiha tänaval».

Neljandaks on kavas üks tsükkel **huvitavamatest dokumentaalfilmidest.**

Nende filmide vaatamist on võimalik ette planeerida, kuid see pole muidugi kõik.

Kui sageli ja kus klubi üritused toimuvad?

Tuleme kokku umbes kaks korda kuus. Aga kui vaja (ja midagi põnevat käepärast on), siis ka tihedamini. Kooskäimise paigaks jääb arvatavasti raudteeklubi, seal on võimalus ka pärast filmi demonstreerimist saada väiksem ja mugavam ruum aruteluks. Rääkida võib nii eesti kui vene keeles.

Kuidas saab klubi liikmeks astuda?

Igal filmisõbral tuleb tulla neljapäeval kella 12—14-ni TRÜ komsomolikomiteesse. Kes sellel neljapäeval ei saa, tulgu järgmisel. (Muuseas TPI 300-liikmeline kinoklubi töötab juba neljandat aastat).

Kirja pani S. KIIN

TALU

Käesoleval suvel alustas ENSV MN Riikliku Ehituskomitee Arhitektuurimälestiste Kaitse Inspektsioon koos Eesti Looduskaitse Seltsiga vanade maaehituste arvelevõtmist spetsiaalselt väljatöötatud ankeedi alusel. Lepinguliste tööde korras võttis sellest osa poolsada Tartu üliõpilaste looduskaitse ringi liiget (TRÜ ja EPA üliõpilasi ja vilistlasi). Juhendas seda tööd TRÜ Looduskaitse ja Kodu-uurimise Kabineti juhataja Jaan Eilart. Omapärasest ja vajalikust praktikast, tööde läbiviimise korrast ja metoodikast oleks põhjust ülikooli ajalehesgi juttu teha.

* * *

Loodus inimese ümber muutub alatasa. Kaovad vanad jõed ja muistsed metsad, jäävad tühjaks vanad taluhooned. Aga jälgi neist jääb. Loodusesse endasse väga vähe, inimeste teadvusesse aga alati. Mida praegune põlv ei tea, seda mäletab eelmine. Vanarahva suu läbi kerkib meie kujutlusse endisaja elu- ja olustikupilte.

Viimasel ajal on sageli juttu olnud vanade taluehituste säilitamisest. Vabaõhumuuseumi võidakse vist üle tuua kümmekond talukomplekti. Kuid see pole küllaldane, et säilitada meie maaehituste omapära. Paljud ehitused on seotud kindla iseloomuliku maastikulise miljööga, oma algse asukohaga ja nende ümberpaigutamisel hävitame suurema osa nende ajaloolisest originaalsusest. Tihti lisandub veel vanadele taluhoonetele kultuurilooline väärtus, kohapealne traditsioon või muistend.

Arhitektuurimälestiste kaitse inspektsioon alustas tänavu kevadel koos Looduskaitse Seltsiga vanade maaehituste ülevaatust. Sellest tööst võttis osa ka grupp Tartu Üliõpilaste Looduskaitse ringi liikmeid. Nagu Eesti Looduskaitse Seltsigi, huvitas meie ringi rahvast tõsiselt püsima jäänud talude **maastikulise väärtuse** hindamine. Eestimaa ei koosne ainult metsadest ja niitudest, tema iseloomulik nägu kujuneb sellele maale omasest looduslike ja kultuuralade struktuurist. Talu on enamasti ansamblis ümbritseva maastikuga. Tema asend veerjal nõlval, oja kaldal, metsa esimeste põlispuude piirdes määrab meie maa üldilme. Selle ilme tulevane kujunemine on ju aga maastikukaitse ja -hoolduse põhivajadusi. On oluline, et uute keskasulate tekkimise kõrval jääksid osaltki inimeste eluasemeks nende endised talukohad. Või kui pole jäänud enam oma inimesi, siis ehk võiks niisugused ilusas maastikulises asendis, puudesõõris pered saada linlaste suviseks tervistumise ja puhkuse paigaks. Et kõike seda aga teadlikult suunata, on vaja teada, kus ja millises seisundis midagi on. Sellest siis ka meie ühistöö üks oluline eesmärk.

Töö toimus varem väljatöötatud ankeedi alusel. Ankeet on koostatud selleks, et saada üldisi andmeid tähelepanuväärsemate vanemate ehituste kohta. Saadud andmete põhjal jätkatakse valikuliselt säilitamisväärsete ehituste uurimist ja otsustatakse nende riikliku või kohaliku tähtsuse kaitsmine. Saadud andmed jäävad ühtlasi aluseks üksikute väiksemate ajaloolise väärtusega arhitektuuriansamblite väljavalimisel nende edaspidiseks restaureerimiseks ja säilitamiseks.

Ankeet arhitekuurimälestiste arvelevõtmiseks koosneb põhiliselt kolmest osast:

1. Foto ja üldandmed.
2. Asendi ja ümbruse kirjeldus.
3. Konstruktsioonid ja detailid.

Ankeedi üldandmete osas tuli märkida hoone täielik nimetus, täpne asukoht, märkides ära ka mõisa ja kihelkonna, mille alla talu varem oli kuulunud. Ka hoone või talu valdaja nimi on märgitud ankeedi üldosas. Veel kuuluvad siia andmed ehitise praeguse kasutuse kohta, ligikaudne ehitusaeg, lühike ehituse kirjeldus ning kultuurilooline tähtsus.

Asendi ja ümbruse kirjeldamisel tuli joonistada ehituse või hoonete grupi asendi skeem, märkides selle lõunasuuna, hoonetevahelised kaugused ja hoonete nimetused. Oluline on ka juurdepääsu kirjeldus ja kaugus maanteest, uusehituste olemasolu lähemas ümbruses, veekogude kaugus, haljastus ja asend reljeefil.

Eraldi osa moodustavad konstruktsioonide ja puitdetailide kirjeldused. Ära tuleb märkida seinte ja katuse materjal, tüüp ja säilivus, põranda ja lae materjal ning konstruktsioon, küttekollete olemasolu, mitmesugused sepised ja puitdetailid. Eriline tähelepanu oli pööratud tehtud ümberehitustele, sisustusele ning üksikesemetele.

Ankeedi täitmise juhendid saime seminaril, mis toimus varakevadel Tallinnas Vabaõhumuuseumis. Siin saime ka ülevaate Eestis esinevate talumajade tüüpidest. Erinevatele piirkondadele on iseloomulikud erineva arhitektuurilise lahendusega hooned.

Lääne- ja Põhja-Eestis ning saartel oli valitsevaks asulatüübiks sumbküla, kus talud paiknesid tiheda ning korrapäratu kobarana. Põllud ning karjamaad ümbritsesid küla mitmest küljest. Põhja-Eestis asusid talud veidi hajusamalt. Põlised sumbkülad pakuvad tänapäevalgi huvitavat pilti, eriti Saaremaal. Ridaküladesasetsesid õued ridastikku üksteise lähedal põhiliselt ühel pool külateed. Ahelkülades asusid õued samuti ridastikku, kuid suuremate vahemaadega. Mõlemad asulatüübid on enam levinud Kesk-Eestis. Külad paiknevad tavaliselt voorte nõlvadel.

Lõuna-Eestis on enam levinud hajaküla d, kus taluõued asetsevad üksteisest eemal ilma kindla korrapärasuseta. **Peipsiäärsetel** aladel levisid tänavküla d, kus taluõued asetseid tihedalt kahel pool külateed. Kõigis maa osades oli valitseva külatüübi kõrval ka teisi asulatüüpe, kohati esines segatüüpegi.

Taluhooned ehitati tavaliselt muruga kaetud avara õue ümber. Rehealune oli pööratud esiküljega taluõue poole ja sageli paiknes otse sissesõidu vastas. Tavaliselt paigutati rehielamu esiküljega lõuna poole, et toa ukseesine oleks kuivem ja rehetuba oleks paremini valgustatud.

Aidad, kus hoiti vilja ja muud talu väärtuslikumat vara, asusid enamasti rehielamu kambripoolse otsa lähedal, laut aga rehealusepoolsel küljel. Teiste talukompleksi kuuluvate majandushoonete, nagu suveköögi, sauna ja sepikoja asukoht polnud nii kindel. Harilikult oli saun paigutatud teistest hoonetest kaugemale, tihti väljapoole taluõue, võimalikult veekogu lähedale.

Nii küla kui ka talukompleksi üldilmes etendasid oma osa tarad ja väravad. Õued ja õueosad, teed ja tänavad, koplid ja põllulapid piirati kivi- või puitaedadega.

Salu Mart — ühe viimase Eesti suitsutare valdaja.

A. Laikmaa majamuuseum Taeblas. Näide täiskelpkatusega hoonest, katuseharjal varesejalad.

Hooned ehitati tavaliselt ümmargustest tahumata palkidest. Seina aluspalkideks valiti eriti vaigurohked puud (et ei läheks mädanema). Kõetavate hoonete (rehetoa, sauna) seinad ehitati soojapidavatena, seinapalgid töödeldi eriliselt ja palkide vahe tihendati samblaga. 19. sajandi keskpaiku ehitatud hoonetele andsid iseloomuliku ilme nurgaliiteina kasutatud ristnurgad, koeranaelanurk (alumisse palki oli raiutud ülemise palgi kumerusele vastav õnarus) ja laonurk, mille juures palgi mõlemad küljed olid õnarad. Kohata võis raiutud õnarusi ka järsknurga näol. Saaremaa lääneosas ja Kagu-Eestis esines eriti aitadel nurgaliiteid, kus palgi otsad olid raiutud kuuekandiliselt (nn. mõõgateravnurk ehk vana-eesti nurk).

Erilist tähelepanu pöörati katuste ehitamisele. Põhilise katusematerjalina kasutati rukkiõlgi või pilliroogu. Enamik hooneid on ehitatud poolkelp- või täiskelpkatusega (vt. foto). Kelpkatuse harja mõlemas otsas oli kolmnurkne ava, nn. unkaauk. Õlgi hoidvad varesejalad (kinnitavad harjamalgad) katuseharjal ja unkalauad andsid hoonele omapärase silueti. Saartel ja rannikualadel meisterdati elamute katustele tuulelippe. Et kaitsta puitseinu sademete eest, ehitati katused laia äärega (0,8—1 m). Läbisadamise vältimiseks pidi õlgkatuse kalle olema vähemalt 45°, suuremate ehitiste katused olid küllalt kõrged, ületades seinte kõrguse kuni kaks korda. Uksed olid nii elamuil kui ka kõrvalhoonetel võrdlemisi väikesed. Ukse kõrgus võrdus harilikult ukse laiusega või oli vahel isegi väiksem. Ukse läveks ja pealispuuks olid seinapalgid, millede vahele tappide abil kinnitati uksepiidad. Ukse kohal oli rehetoa lõplikuks õhutamiseks nn. repnaauk. See kujutas endast väikest kahe palgi vahele raiutud 20×25 cm ava.

Põhja-, Ida- ja Kesk-Eestis oli eriti levinud rehielamu, mille rehetoa kõrgus oli rehealuse kõrgusest tunduvalt suurem. Selle tõttu pidi rehetuba olema rehealusest kitsam, nii et rehetoa ette ja taha jäid laiad räästaalused. Neid kasutati rehetoast madalamate kõrvalruumide, nagu koja, aganiku ja sahvri ehitamiseks. Mõnikord jäeti nad ka lahtiseks, sellega tekkis lahtine katusealune ehk ulualune.

Hoone ühte otsa ehitati kambrid, nii jäi rehetuba neljast küljest ruumidega piiratuks.

Kagu-Eestis ja Lõuna-Eestis piiriäärsetes kihelkondades ning **Saaremaa lääneosas ning Hiiumaal** levis selline tüüp, kus rehetuba ja rehealune olid ehitatud enam-vähem ühekõrgused ning ühelaiused. Juurdeehitatud kambri seinad tehti rehetoa seintega ühekõrgused, kambri lagi aga ehitati rehetoa lae tasapinnast madalamale. Lääne-Eestis ja Ida-Saaremaal valitses rehielamu tüüp, kus rehetuba oli ühelaiune rehealusega, kuid rehetoa keskmine osa oli rehealusest tunduvalt kõrgem. Neis rehielamuis oli rehetoa välissein pööratud rehealuse seinte normaalkõrgusele (2,5 m) täisnurga all sissepoole, moodustades kuni 1,5 m laiuse liiglae. Edasi ehitati sein kuni katuseni vertikaalselt. Rehetoa liiglae alust madalamat ruumi nimetati liigtoaks. 19. sajandi lõpul lisandus rehielamu ruumidele köök. Tavaliselt paigutati see rehetoa ja elutubade vahele.

Aidad ehitati kas üksik-, kaksikvõi isegi grupiaitadena. Sageli olid kaks üksikaita asetatud kõrvuti ühise katuse alla, nii et nende vahele jäi 3—5 m laiune ruum, nn. aitadevaheline, mida kasutati veokite ja tööriistade hoidmiseks.

Laudad olid tavaliselt õlgkatusega palkehitused. Levinuma tüübi puhul koosnesid laudad kolmest ridastikku asetsevast ruumist. Ühes otsas asus avar ruum veistele, teises väiksem lammastele ja sigadele. Nende vahel asetses tavaliselt katusealune, nn. laudevahelik, kus hoiti loomatoidu varusid ja tööriistu. Kohati olid sea- ja lambalaudad ehitatud ka rehielamu külge väiksemate juurdeehitustena.

Lõplik ülevaade tehtust veel puudub, kuid umbes $^2/_3$ Eestist on selle suvega ehk läbi kõnnitud ning koostatud on võib-olla tuhande eriti huvitava objekti põhjalik ankeet.

*

Eksisin suuskadel sõidetud
radadelt,
***tabasin**, Eesti, su varjatud valu —*
valgete lumiste nõlvade taga on
üksikud hüljatud talud.

UNO LAHT

Töö oli jaotatud piirkondadeks külade ja külanõukogude kaupa. Allakirjutanu viibis Paide rajooni lõunaosas.

Erinevates piirkondades tekitas ankeedi täitmise vajalikkus erinevaid arvamusi. Nii näiteks palus ühe talu perenaine tema taluhoone tingimata arvele võtta, lootes sel moel lagunenud katuse parandamiseks abi saada. Teises talus paluti aga, et ma ankeeti ei täidaks: oldi

(Järg lk. 4)

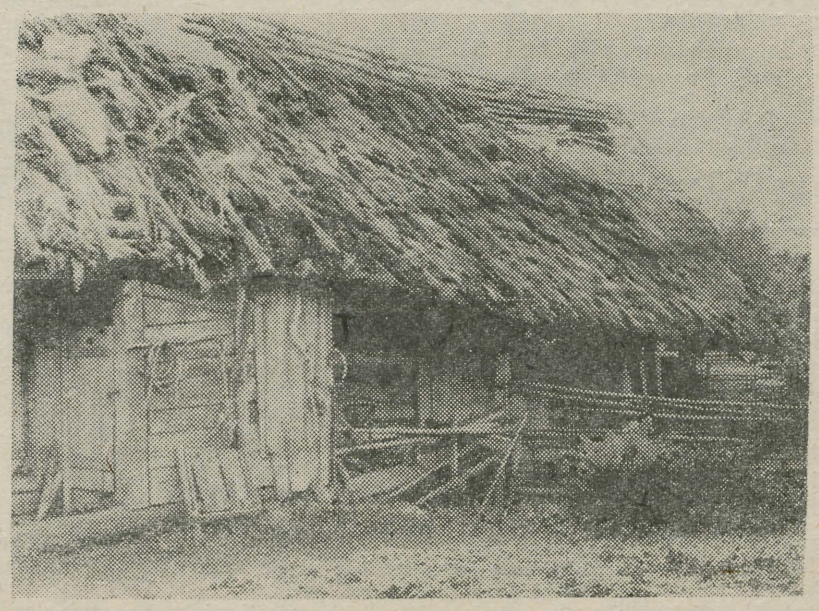

Paljudki huvitavad hooned on paraku juba sellises seisundis. Salu talu ait.

«Mitu sammu tunnis teed?»

I. Kask, A. Kivistik «Kaardi ja kompassiga»

Neil päevil 10 aastat tagasi selgitati Aegviidu-Nelijärvel esimesed meistrid orienteerumises — alal, mille väärtusi hinnatakse spordialadest kõige kõrgemalt — 50 punktiga 56 võimalikust. Selle lühikese ajaga on orienteerumisspordis toimunud suured muudatused, peeti maha kahed EM- ja MM-võistlused. Senistel neljadel suvistel ja kahtedel talvistel üleliidulistel võistlustel on küllaltki edukat esinenud eestlased; tänavune matš soomlastega oli tasavägisem kui varasemad ja kaotuski õige napp. Võib öelda, et Eesti orienteerujad on jõudnud maailmaklassi lävepakuni. Alati on Eesti tippklassi kuulunud ka Tartu ülikooli endisi ja praegusi kasvandikke.

Tänavusel juubelihooajal on kaalukamad saavutused kirjas kahel A. K.-l — Arne Kivistikul ja Arvo Kivikal. Nii tõi Arne Kivistik ära 2 «kulda» üleliidulistelt märkesuusatamisvõistlustelt, käis Nõukogude Liidu koondise koosseisus Bulgaarias, võitis Eesti MV märkesuusatamises ja Tartu MV öises orienteerumises. Arvo Kivikas oli ülekaalukalt parim juunior matšis põhjanaabritega (esimene võit maailma paremikku kuuluvate soomlaste üle), Tartu MV-l võitis kaks esikohta, täitis meistrinormi. Seega on ta ülikooli pere kolmas meistersportlane orienteerumises (varem Kaie Vainer ja Arne Kivistik), neljandaks on Majandusteaduskonda astunud Sirje Kallasmaa.

Ülikooli naisvõimlejatest on sel hooajal olnud edukamad meistersportlane Kaie Vainer ja meistrikandidaat Riina Võhma. Kaie Vainer võitis Tartu MV öises orienteerumises ning valikorienteerumises, saavutas möödunud nädalavahetusel «hõbeda» Eesti MV öises orienteerumises.

Riina Võhmal on samuti 2 esikohta Tartu MV-lt (märkesuusatamine, teateorienteerumine), «pronks» üleliidulistelt märkesuusatamisvõistlustelt, neljas koht matšis soomlastega.

Tänavune aasta tõi veelgi rõõmustavat — esmakordselt võeti KKT-sse orienteerumise kallakuga üliõpilasi, üle hulga aja võideti linnavõistlus Tallinnaga, Tartusse jõudis ülitäpsete radade laine (TRÜ MV Käärikul, Tartu MV Liival).

Ka algajatele on juubelihooajal mõeldud — homme-ülehomme peetavatel Tartu orienteerumispäevadel on võimalus kaasa lüüa igal soovijal. Selleks puhuks valmisid uued kahevärvitrükis kaardid, rajad on planeeritud lihtsad, kõigile jõukohased. Laupäeval võisteldakse valikorienteerumises — kontrollaeg meestel 1,5 ja naistel 1 t. Igaüks leiab endale sobiva variandi — 23 KP-st (väärtused 4—2—1) piisab selleks täielikult, kõiki ei jõua nagunii läbi joosta. Pühapäeval on valida kolme erineva raja vahel — 4,2 km (5 KP), 5,2 km (7 KP), 7 km (8 KP). Järgmise nädala algul leiab iga startija oma nime ja tulemuse ülikooli võimla seinalt, orienteerumisteadete tahvlilt.

«Orienteeruja parim iga tundub langevat 20. ja 30. eluaasta vahele,» seisab must-valgel I. Kase ja A. Kivistiku mõnusa huumoriga kirjapandud raamatus «Kaardi ja kompassiga» («Eesti Raamat» 1969, lk. 119). Sellepärast (kõik on veel ees!) — esimese kursuse tudeng — tule laupäeva õhtupoolikul metsa jooksma.

Start on avatud Tähtvere metsa kaguserval laupäeval, 27. sept. kell 15.30—17 ja pühapäeval, 28. sept. kell 11—12.

Samas on võimalus startida ka tuleval neljapäeval, 2. oktoobril kell 16—17.30.

V. VIIRSALU

E. T. A. Ü. Ü. D.

Taevas pole ikka veel ainsatki pilve, pehme paks õhk ripub liikumatult lahe kohal, päike kõrvetab varahommikust hilisõhtuni ja läheb punaselt looja. Igal õhtul käin päikeseloojangul ujumas. Kogu mu olemus lahustub sellesse ääretusse, tõsisesse, leebesse ja hellitavasse, hing aga igatseb selle lõõskava tulekahju poole seal kaugel-kaugel, leegitsevasse veritsev-punasesse kõiksusesse, mis teeb valu, täidab liikmed tulise voolava laavaga.

... Ja siis tuleb öö, hall kaine jahe surilina üle päikesest hõõguva keha. Ta roomab mööda maad ja tõmbab oma jaheda käega üle kõige, mis kord elas, tuksles, säras, sillerdas. Ja kõik sureb: värvid hääbuvad, hääled vaikivad, tuul vaibub, meri kustub.

Tõuseb kuu, kollane plekk keset tumedat taevast. Mere kohale, maa kohale, kadakate ja mändide kohale. Kahkjad kiired tungivad igale poole, puud ja põõsad täituvad saladuslike vaimudega, kuuldub öösosinaid. Need on kauged, kutsuvad, nõiduslikud ja lummavad. Merigi hakkab uuesti särama sama lummavas rammestavas ilus, tasa-tasa loksuvad lained vastu kive, kudrutades mingit üdset juttu. Tasa õõtsutavad männid oma okkalisi kroone ja räägivad vaikselt-vaikselt, et keegi ei kuuleks. Kadakas ja rohi ja kogu maa on äkki täis saladuslikke hääli ja hoopis uusi, kummalisi värve, tabamatuid oma peentes sulavais varjudes.

Kükitan suurel kivil lainete piiril, kuulan ööd enda ümber ja tunnen, kuidas mu päev läbi päikest neelanud keha tuikab ja rammestub, üleni öösosinatega ja saladustega täitub.

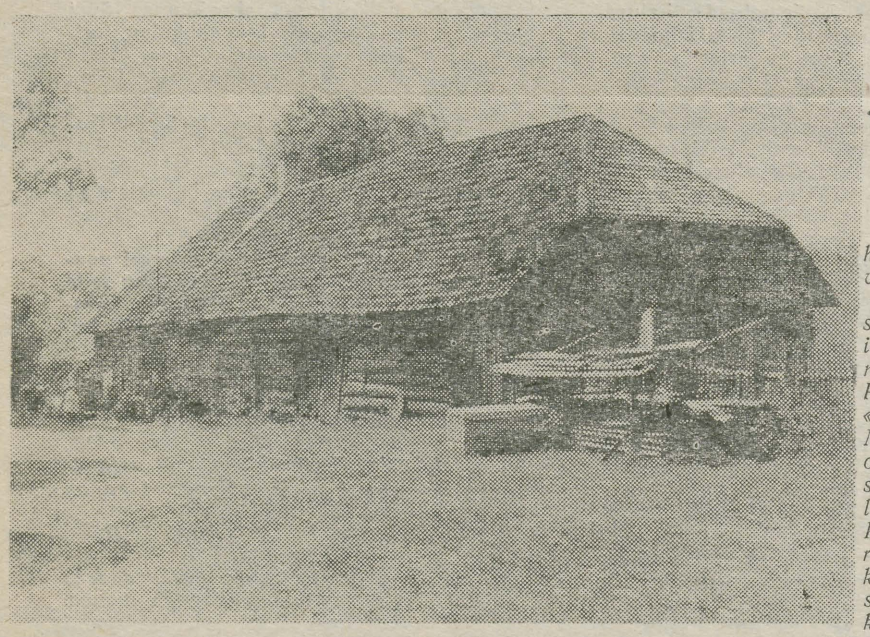

Kuusiku talu rehielamu Kõrvekülas Aegviidu lähedal. Näide poolkelp-katusest.

TALU

(Algus 3. lk.)

hirmul, et nende talu on nüüd arvel ja võidakse käest ära võtta.

Talude üldine seisukord kõnealuses piirkonnas oli rahuldav, kohati isegi hea. Halvasti hooldatud on mõisahooned. Näiteks võiks tuua Rõa mõisa Väätsa külanõukogus, «9. Mai» kolhoosi territooriumil. Mäletan, et nii 5—6 aastat tagasi oli mõisahoone veel päris korras, söögitoa laes olid kaunistused säilinud, seinad ja põrandad terved. Praegu on laed sisse kukkunud, põrandalauad mädanenud, katus katki. Kolhoos kasutas mõisahoonet seni, kui see vihma pidas, heinaküünina ja laona. Ka mõisahoonet ümbritsev park on korrast ära.

Kui vaadelda talude paigutust maastikul, siis torkab silma, et elamuid on püütud ehitada võimalikult veekogude lähedusse. Asendi suhtes reljeefil on eelistatud elamu paigutamist lõunakaarte nõlvadele. Haljastuse seisukohalt vääriks erilist tähelepanu Peetri talu Oisu külanõukogus Kärevere külas. Siin veetis oma elust põhilise aja kirjanik Jaan Lintrop. Maja on ehitatud ≈100 aastat tagasi kirjaniku venna poolt ja on seni püsinud ilma põhjalikuma remondita. Osaliselt on säilinud ka J. Lintropile kuulunud mööblit. Maja ümber on säilinud kirjaniku rajatud park, mis vääriks oma hiigelpuude (kuused, tammed, elupuud, vahtrad, pärnad) tõttu vähemalt kohaliku kaitse alla võtmist.

Omapärase talukompleksi moodustab Saeveski talu Ollepo külanõukogus Rassi külas. Sinna kuuluvad rehielamu, ait ja sepikoda. Talu asub täiesti eraldatuna ja hooned on küllaltki hästi säilinud.

Huvitava arhitektuurilise lahendusega on ka Radametsa talu Türi külanõukogus Punnissaare külas, see on ehitatud ≈130 aastat tagasi. Selle rehielamu omapäraks on see, et aganiku ja rehealuse vahelisel uksel on säilinud puusagarad (hinged). Rehealusest ja lakast leidsime mitmeid huvitavaid asju, nagu puuhangud, lähkrid, puunõud kaunite mustritega, leivalabidad jne. Sama talu kompleksi kuuluvad veel ait, laut ja kuur. Viimastel aga erilist arhitektuurilist väärtust ei ole. Talu ümbrus on hästi haljastatud, kasvavad pärnad, tammed, saared ja elupuud. See on ka üks vähestest taludest, millel rehielamu on paigutatud esiküljega põhjakaarte suunas.

Niipalju minu isiklikust tutvusest vanade taludega. TIIU SAARIST

AUTORI FOTOD.

● Tasuta laevasõit Tartust Peipsini

28. septembril korraldab TRÜ ALMAVÜ Komitee ühepäevase ekskursiooni laevaga Tartust Lämmijärveni Suure Isamaasõja lahingupaikadesse. Giididekson kaasas veteranid.

Koguneda peahoone ette kell 8. Sõidab kajutiga laev. Einelaud. Laevasõit tasuta.

● Ajaloolised paigad ●

Terve päev sügiseses looduses

ELKNÜ TRÜ Komitees

3. oktoobrist 5. oktoobrini toimub Käärikul komsomolikomitee laager. Käärikul toimub ka ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum. Väljasõit 2. oktoobril kell 16.

Lähemad teated komsomolikomitees.

Fakultatiivne erikursus

Statistilised meetodid keeleteaduses

Kavas: väljavõttemeetod, kontrolli- ja analüüsimeetodid, informatsiooniteoreetiline analüüs.

(Lektor: dots. J. Tuldava.)

Esimene loeng teisipäeval, 30. sept. kl. 19 peahoone aud. 227.

Osa võivad võtta kõik asjasthuvitatud.

ÜTÜ

1. oktoobril kell 18 toimub ph. aud. 116 TRÜ ÜTÜ teaduskonnanõukogude ja nn. ÜTÜ Suure Nõukogude esimene ühine koosolek. Kohaletulek ilmtingimata vajalik.

ÜTÜ NÕUKOGU

Looduskaitseringi matk Paganamaale ja Missomaale toimub 27. ja 28. septembril. Väljasõiduks koguneda laupäeva hommikul kell 7 Vanemuise 46 ette. Kaasa võtta võileivad ja jooginõu. Ööbime koolimajas.

JUHATUS

EÜE

Maleva üldkoosolek ja lõpupidu toimub 4. oktoobril algusega kell 16 Tallinnas Salme tn. 12 (Noorsoo Kultuuripalees).

EÜE KESKSTAAP

Lapsed, teile!

Nagu igal aastal, nii on ka tänavu TRÜ klubis mõeldud lastele. Nende huvide arendamiseks töötavad mitmesugused ringid. Kõige pisemaid, 3—7-aastasi tüdrukuid ja poisse ootame teisipäeviti ja reedeti mudilaste laulu- ja tantsuringi. 3—5-aastaste rühm töötab kell 17—17.45, 5—7-aastaste rühm kell 17.45—18.45. Tundides arendatakse laste muusikalist kuulmist, rütmitunnet, õpetatakse laule ja tantse.

Koolieelistele lastele on mõeldud kaks ringi: näitering ja iluvõimlemine. Näiteringi tööajad on kolmapäeviti kell 18—19.30 ning pühapäeviti kell 13—15. Õpitakse deklamatsioone, näidendeid, pantomiime.

Võimlemisringi esimene kogunemine toimub esmaspäeval, 29. septembril kell 16. Edaspidiste tundide kohta antakse siis täpsemat informatsiooni.

Tulemusi tööst isetegevusringides näitavad lapsed oma vanematele pidudel.

Oktoobrikuu jooksul on kavas tööle panna veel mudilaste uisutamisring ja korraldada 12-tunniline sambomaadluse kursus poistele.

Tulge, lapsed! Kui olete ise agarad, siis igav teile ei hakka!

Uut teatmekirjandust

1. Л. М. Видавский. Справочник по правовым вопросам высшей школы. Киев 1969. (336 lk.).
2. Everyman's English pronouncing dictionary. London 1967.
3. Grand Larousse encyclopédique.
4. Guide to reference books. Chicago 1967. (741 lk.)
5. Handbuch der internationalen organisationen. Berlin 1969. (798 lk.)
6. H. Kobli schke. Abkürzungsbuch. Abkürzungen. Kurzwörter. Zeichnen Symbole. Leipzig 1969. (372 lk.)
7. Lexicon des bibliothekswesens. Leipzig 1969. (769 lk.).
8. UNESCO handbook of international exchanges. Paris 1965.

Kõnering

alustab taas oma tööd kolmapäeval, 1. okt. kell 18.00 p.h. 139.

Uustulnukad teretulnud.

Juhatus

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr 5554. MB 05382.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrollekseraplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 28 Reedel, 3. oktoobril 1969. a. XXIII aastakäik

TRÜ XVII komsomolikonverents toimub teisipäeval, 14. oktoobril

V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale pühendatud loengutekstide ja metoodiliste materjalide konkurss noorsooauditooriumidele

Eesmärk: Tosta loengulise töö sisulist taset ja tugevdada teaduslik-metoodilist abi lektoritele, kes esinevad loengutega noorsooauditooriumides.

Konkursi tingimused: Teema valikul lähtuda V. I. Lenini elust ja tegevusest, tema teoreetilisest pärandist, komsomoli ajaloost ja tänapäevast, rahvusvahelisest noorsooliikumisest, kahe maailmasüsteemi vahelisest ideoloogilisest võitlusest, sotsialistlikust seadusandlusest ja noorsoost, perekonna, õnne, armastuse ja abielu probleemidest, noorsoo revolutsioonilistest ja töötraditsioonidest, kommunistlikust moraalist, eetikast, esteetikast, psühholoogiast, noorte osast teaduse ja tehnika progressis jne.

Metoodilistes materjalides anda soovitusi marksismi-leninismi klassikute teoste, ajalooliste dokumentide, kirjanduse ning loengute, tehniliste ja näitlike vahendite kasutamise kohta, loengulise töö vormide kohta (dispuudid, diskussioonid).

Loenguteksti (metoodilise materjali) käsikirja pikkus kuni 25 masinalehekülge intervalliga üle kahe rea.

Konkursist osavõtja esitab märgusõnaga käsikirja — võistlustöö kinnises ümbrikus, lisades teise sama märgusõnaga ümbriku järgmiste andmetega enda kohta: perekonna-, ees- ja isanimi, haridus (teaduslik kraad), töökoht ja amet, kodune aadress (telefon).

Tööde viimaseks esitamise tähtajaks on 1. märts 1970. a. ENSV ühingu «TEADUS» juhatusele aadressil: Tallinn, Võidu väljak 10, telefon 460-21.

Konkursi organiseerib ja kokkuvõtte teeb Eesti NSV ühingu «Teadus» juhatuse ja ELKNÜ Keskkomitee noortekomisjon 15. aprilliks 1970. a.

Noortekomisjoni otsus esitatakse Eesti NSV ühingu «Teadus» presiidiumile, ELKNÜ Keskkomitee sekretariaadile kinnitamiseks.

Parematele töödele on määratud 6 preemiat:

üks I preemia	à	100 rubla
kaks II preemiat	à	75 „
kolm III preemiat	à	50 „

Kokku:
— 100 rubla
— 150 „
— 150 „
— 400 rubla

Vastava tasemega võistlustööde puudumisel on vabariiklikul noortekomisjonil õigus preemiate üldsumma ümberjagamiseks ja preemiate arvu muutmiseks.

Premeeritud tööd võidakse avaldada Eesti NSV ühingu «Teadus» juhatuse metoodilise abimaterjalina «Abiks lektorile» kehtivate honorarimäärade alusel.

ELKNÜ linna- ja rajoonikomiteedel, kõrgemate õppeasutuste komsomolikomiteedel ja Eesti NSV ühingu «Teadus» juhatustel laialdaselt tutvustada konkursi tingimusi lektorite ja komsomoli-aktiivi hulgas.

Konkursi tingimused on kinnitatud ELKNÜ Keskkomitees 6. juunil 1969. a. ja Eesti NSV ühingu «Teadus» juhatuses 25. augustil 1969. a.

Toimetuse postist

Üliõpilane Lauri Leesi, «viimane prantsuse filoloog», nagu ta ennast ise nimetab, on mures, et prantsuse keel ülikoolist nüüd jäädavalt kaob. Jah, ülikooli teeb see kindlasti vaesemaks, kuid juba mitu aastat pole olnud nõudmisi prantsuse keele õpetajate järele. Toimetus ei jaga siiski L. Leesi nii pigimusta pessimismi (seejuures on tore, et ta on oma eriala nii veendunud patrioot!), küllap leidub soovijaid selle kauni keele fakultatiivseks õppimiseks ja võib-olla on veel ehk muidki võimalusi, et säilitada seda keelt meie õppeainete seas. Probleem on see tõepoolest ega hõlma mitte ainult ülikooli, arvatavasti laekub selle kohta veelgi sõnavõtte.

Õnnitleme!

29. sept. 1969. a. pühitses meie kõrgem muusikaõppeasutus oma 50. sünnipäeva.

Meie õnnitlustelegramm Tallinna Riiklikule Konservatooriumile.

Tartu Riiklik Ülikool tervitab juubeli puhul ja soovib palju edu meie noorsoo muusikalisel kasvatamisel

K. PÜSS,
rektori asetäitja

V. I. LENIN 1870-1970

1905. a. revolutsiooni päevil pandi teatavasti alus eesti töölisajakirjandusele. 24. novembril 1905 said eesti bolševikud loa välja anda sotsiaaldemokraatlikku ajalehte «Edasi», mille esimene number ilmus Peterburis 3. detsembril 1905. Avanumbris märgitakse alatiste kaastööliste hulgas esimesena V. I. Leninit, kuid «Edasi» sai ilmuda liiga lühikest aega, nii et Lenini kaastööd selles väljaandes siiski ei esine.

VSDTP V kongressi eel hakkas illegaalselt ilmuma ajaleht «Tööline (esimene number 1907. a. aprilli algul). Selles on avaldatud V. I. Lenini poolt koostatud resolutsioonide projektid kongressile («V VSDTP kongressile ettepandavate resolutsioonide (otsuste) eelplaanid enamlaste poolt»). Ajalehe esimeses numbris on avaldatud ka pikem artikkel «Kaks voolu Venemaa sotsiaaldemokraatias», pseudonüümi «Vene seltsimees» all. See artikkel on kirjutatud spetsiaalselt eesti sotsiaaldemokraatidele, kusjuures kirjutis tervikuna on seotud V. I. Lenini tolleaegsete artiklite ja esinemistega sedavõrd, et esineb isegi sagedasi tekstilisi kokkulangemisi. V. I. Leninil olid sel ajal hästi teada VSDTP Eesti organisatsioonide Terijoe konverentsi otsused ja seal toimunud bolševike ja menševike vahelise võitluse üksikasjad. Seepärast on usutav, et V. I. Lenin VSDTP V kongressi eel pööras tähelepanu selgitustööle eesti sotsiaaldemokraatide hulgas ja kirjutas selleks eriartikli. Seda arvamust toetab ka fakt, et «Töölist» hakati välja andma Terijoe konverentsi otsuse põhjal ja et samas ajalehes avaldati ka ülalmainitud resolutsioonide projektid. Eesti töölisajakirjanduse ajaloo uurijad ongi artikli «Kaks voolu Venemaa sotsiaaldemokraatias» omistanud V. I. Leninile.

Seega toimus leninlike ideede vahetu tutvustamine eesti lugejale esmakordselt juba kuuskümmend kaks aastat tagasi.

5. oktoober — õpetajate päev

5. oktoober on õpetajate päev

Selle puhul vestlesime TRÜ pedagoogika kateedri juhataja dotsent Helga Kurmiga.

Kuidas iseloomustada õpetaja osa meie tänapäeva ühiskonnas?

Uue, kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel on erakordselt oluline uue inimese kasvatamine. Seda teeb õpetaja. Tema ju kasvatab haritud, ausaid, eesrindlikke inimesi. Õpetamise ja kasvatustöö kaudu mõjustab ta iga kasvavat noort ja seda pika aja jooksul. Keskharidusele üleminekuga suureneb õpetaja kaal ja osatähtsus uue põlvkonna kujundamisel veelgi.

Kui palju õpetajaid valmistab TRÜ ette?

Iga aasta läheb TRÜ-st välja üle kahesaja noore õpetaja. Teaduskonniti sammub esirinnas Ajaloo-Keeleteaduskond, sellele järgnevad Kehakultuuri-, Matemaatika-Füüsika-, Keemia-, Bioloogia- ja Geograafiateaduskond.

Millised eeldused peaksid olema tulevasel õpetajal?

Õpetaja peaks esmajoones olema loov inimene, kellele iga õppetund on looming, mis haarab kaasa õpilased, paneb nad kaasa mõtlema ja töötama, koos taotlema ühiseid eesmärke. Õpetaja peab olema hea organisaator, kes oskab häälestada lapsi uute teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamiseks. Pedagoogi tööks on vaja kutsumust, huvi laste ja noortega tegelemiseks, armastust laste vastu. Kui õpetaja tööks ei tunta mingit sisemist, psüühilist tungi, mingit moraalset vajadust, kui õpetamise ja kasvatamise protsess ei paku pedagoogile endale mingit rahuldustunnet, siis ei anna see vajalikke tulemusi.

Õpetaja peab olema aus, kindla maailmavaatega inimene. Kommunismiehitajat ei saa kasvatada see, kelle teod ei ole kommunismiehitaja teod. Õpetaja ei saa kedagi kasvatada, kui tal endal ei ole veendumusi, sõna ja teo ühtsust. Õpetajatööks on seega vaja eeldusi võib-olla rohkemgi kui mõne teise elukutse puhul. Kui näiteks kunstnik parandab inspiratsioonihetkel oma vea lõuendil ainsa pintslitõmbega ja kui luuletaja tõmbab läbi täiskirjutatud paberilehe, siis kasvataja, kes on teinud vea, parandab seda mõnikord aastaid ja sunnib kannatama paljusid lapsi. Et seda ei juhtuks, oleks vaja välja selgitada, kes sobib ja kes ei sobi pedagoogiks.

Millele on käesoleval momendil suunatud pedagoogide tähelepanu?

Seoses üleminekuga täielikule keskharidusele toimub praegu uute õppeplaanide ja programmide rakendamine. See nõuab õpetajailt uusi teadmisi, head metoodika tundmist. Grupiviisiline õppimine, töö individualiseerimine, teadmiste kindluse saavutamine, õppe- ja kasvatustöö tihe seostamine — nendele probleemidele keskendub õpetajate tähelepanu. Iga noore individuaalsuse arvestamine, temas kohuse- ja vastutustunde kasvatamine, kollektiivi ja indiviidi vastastikuse mõjutamise kasutamine — kõik see nõuab pedagoogide tähelepanu.

Mida oleks Teil öelda konkreetselt õpetajate päeva puhul?

Kas ei peaks sellel päeval ka meie üliõpilased mõtlema oma õpetajatele, nii sellele esimesele, kelle juurde ema kord käekõrval viis, ja teistelegi, kes sütitasid teadmisi omandama, kes oma eeskuju, oma isiksusega meid tugevasti on mõjutanud. Endistele õpetajatele võiks sel päeval saata tervituseks kaart või viia üksainuski lilleõis. Meie praktikandid võiksid sel päeval koolides meeles pidada neid juhendavaid pedagooge, kes neid tutvustavad õpetaja ametisaladustega. Ja veel arvan ma, et õpetajate päeva keskseks sündmuseks ei peaks olema aktus, vaid midagi sellist, mis mõjuks tunnetemaailmale.

Mida sooviksite praegustele õpetajatele?

Et nad oleksid oma kutseala meistrid, et nad tunneksid rõõmu oma tööst. Et neil oleks aega ja tahet edasiõudmiseks ning enesetäiendamiseks.

... ja tulevastele?

Et nad juba varakult tunnetaksid õpetajakutse vastutusrikkust ja hoolikalt süveneksid niihästi oma erialasse kui ka sellistesse distsipliinidesse nagu metoodika, psühholoogia, pedagoogika. Et nad oskaksid omandada parima neid juhendavatelt õpetajatelt. Sooviksin, et neil oleks rohkem initsiatiivi, et nad otsiksid uut ja seda ellu rakendaksid, et neist saaksid loovad õpetajad.

M. KUUSBERG

Variatsioone vilistlasteemale

Kuidas jääda kauem üliõpilaseks?

Väga rõõmustav, et ulatuslik probleemidering ülikooli ja lõpetanute vahelistest suhetest on meie ajalehes leidnud väärilise koha uue õppeaasta algusest peale. Loodame, et selline mõttevahetus enne ei vaibu, kui sõnadest kujunevad seisukohad ja seisukohtadest sünnivad teod. Teod, mis viivad süstemaatiliste ja püsivate sidemeteni ülikooli ja suurearvulise lõpetanutepere vahel, kujundavad vilistlaskollektiivi.

Enne kui asuda konkreetsete küsimuste juurde, mida on käsitlenud P. Kenkmann («TRÜ», 1. sept. 69) ja T. Sutt («TRÜ», 12. sept. 69), oleks tarvis natuke «filosofeerida» vilistlase mõiste ümber. Keda lugeda vilistlaseks? Kas kõiki diplomiga ülikooli lõpetanuid, s. o. kasutada vilistlast lõpetanu sünonüümina, nagu on «Õigekeelsuse sõnaraamatus»? Kas see aga antud juhul on otstarbekohane? Kasutada erinevaid sõnu ühemõistelistena, kui samal ajal on olemas eri mõisted (näiteks T. Suti poolt esiletoodud lõpetanute eri kategooriad sidemete alusel ülikooliga), mille kitsapiiriline kasutamine on saanud vajaduseks. Minu arvates peaks mõistet «vilistlased» kasutama ainult nende lõpetanute kohta, kellel on tihedad sidemed ülikooliga.

Aga mida mõistame sidemete all, kui käsitleme vilistlaste vahekorda ülikooliga? Kas ühepoolne huvitatus on piisav, et kõnelda sidemetest? Näiteks kui lõpetanu, kes elab teises linnas või maal, huvitub ülikooli elust, loeb pidevalt kõike, mida ülikooli kohta toob «Edasi», Tartus käies astub läbi peahoonest, püüab hankida «TRÜ» numbri (mis muutub üha raskemaks!), vestleb kokku trehvates mõne ülikooli juurde tööle jäänud kursusekaaslase või endise õppejõuga — kas niisuguse individuaalse ühepoolse «sideme» kandja on vilistlane?

(Järg lk. 2)

TRÜ Nõukogus

Õppejõudude valimine

26. septembril valiti TRÜ Nõukogu koosolekul konkursi teel: NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja professori kohale ajaloodoktor dots. K. Siilivask; soome-ugri keelte kateedri professori kohale — filoloogiadoktor P. Alvre; NLKP ajaloo kateedri professori 0,5 kohale — ajaloodoktor A. Panksejev; NLKP ajaloo kateedri juhataja dotsendi kohale — ajalookandidaat J. Kalits; anatoomia ja histoloogia kateedri juhataja professori kohale — meditsiinidoktor A. Rull; hügieeni kateedri juhataja dotsendi kohale — meditsiinikandidaat M. Uibo; kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri professori kohale — õigusteaduste doktor J. Rebane; matemaatilise statistika ja programmeerimise kateedri juhataja dotsendi kohale — dotsent Ü. Kaasik; võimlemise kateedri juhataja dotsendi kohale — pedagoogikakandidaat J. Okk; algebra ja geomeetria kateedri juhataja kohale — füüsika-matemaatikadoktor Ü. Lumiste.

Samal koosolekul anti neljale õppejõule doktoridiplom. Bioloogiadoktori diplomi said dotsent H. Trass ja dotsent V. Masing. Füüsika-matemaatikadoktori diplomi sai dotsent Ü. Lumiste; õigusteaduste doktori diplomi — dotsent J. Rebane.

Professori tunnistus anti majandusteaduste doktorile R. Hagelbergile.

H. RAHUOJA

ELKNÜ TRÜ komitee pleenum

on edasi lükatud ja toimub reedel, 10. oktoobril kell 18 auditooriumis 140. Komitee liikmete osavõtt kohustuslik.

ÜTÜ sotsioloogiaring

Esmaspäeval, 6. oktoobril kell 17 ühiskonnateaduste maja aud. 212 M. Titma «Ühiskonna sotsiaalne struktuur ja selle kujunemise alused». Osavõtt vaba kõigile asjahuvilistele.

Loengutsükkel «Vene revolutsioonilise mõtte ajaloost»

Esmaspäeval, 6. oktoobril kell 19 auditooriumis 140 dots. R. Blumi loeng «Anarhismi olemus, teke ja arenemine» (1. loeng).

EÜE

Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva üldkoosolek ja EÜE-69 pidulik lõpetamine toimub 4. oktoobril k. a. algusega kell 16 J. Tombi nim. Kultuuripalees (Tallinn, Salme tn. 12).

ELKNÜ TRÜ KOMITEE TEESID ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI XVII KONVERENTSILE

Igasügisene ülikooli komsomolikonverents teeb kokkuvõtted komsomolitööst eelnenud õppeaastal ja kavandab tegevussuunad edaspidiseks. ELKNÜ TRÜ Komitee büroo peab vajalikuks keskendada eeloleval õppeaastal peatähelepanu komsomolitöö neile probleemidele, mida alljärgnevalt teeside kujul esitame. Konverentsi delegaatidel oleks soovitav eelolevate päevade jooksul läbi mõelda oma suhtumine neisse küsimustesse, arutada neid oma kursuse ja osakonnakaaslastega ja esineda konverentsil argumenteeritud seisukohavõttudega kõigis neis küsimustes.

- Tõsist tähelepanu vajab eeloleva aasta jooksul V. I. Lenini juubeli väärikas tähistamine ülikoolis.

  Leninlik arvestus peaks kujunema iga kommunistliku noore teadmiste ja ellusuhtumise tõsiseks analüüsiks nende vastavuse seisukohalt kaasaja kiiresti areneva ja keerulise ühiskondliku elu nõuetele. Lenini juubeli eel tuleks veel kord põhjalikult analüüsida Lenini teoreetilist pärandit ning vabaneda pinnapealsusest ja stereotüüpsest lähenemisest sellele. Komiteel ja osakonna büroodel tuleks juba praegu mõelda otseste juubeliürituste korraldamisele, vältida neis Lenini poolt nii vihatud paraaditsemist ning korraldada nad tõsiste arupidamistena tehtu ja veel tegemist vajava üle.
- Peaülesandeks ülikooli komsomolitöös tuleb ka edaspidi pidada tegevust üliõpilaskonna poliitilise aktiivsuse ja sotsiaalse vastutustunde tõstmisel, võitlust kodanliku ideoloogia avalduste, apoliitilisuse ja skeptitsismi vastu üliõpilaskonna hulgas ning kõige konservatiivse ja kommunismi ehitamist pidurdava vastu nii meis endis kui ka meid ümbritsevas elus. Selleks tuleb süvendada siseorganisatsioonilise demokraatia printsiipe ja jätkata võimaluste otsimist kommunistlike noorte tõese ja kiire poliitilise informeerituse tagamiseks. Tähtsat osa peaksid siin etendama informatsioonikoosolekuid teaduskondades ja osakondades, kohtumised linna ja vabariigi vastutavate töötajatega, samuti komsomolikomitee liikmete pidev aruandlus oma tegevusest ja ülikooli ajalehe sihikindel kasutamine. Tähtis on uute vormide ja vahendite leidmine üliõpilaste poliitiliseks eneseteostamiseks ja sotsiaalse aktiivsuse avaldumiseks. Sellelaadse tegevuse juures tuleks aga edaspidi vältida asjatut enesereklaami, tormakust ja efektitsemist, tõsta tuleks enesekriitilist suhtumist ning muuta asjalikkus ja soliidsus tegevusnormiks ülikooli komsomolitöös.
- Jätkuvat tähelepanu tuleb eeloleval aastal pöörata komsomoliaktiivi ettevalmistamisele NLKP ridadesse astumiseks, samuti ka komsomoliorganisatsioonist kõrvalejäänud ühiskondlikult aktiivsete noorte vastuvõtule ÜLKNÜ-sse.
- Suur tähtsus on üliõpilaste endi osavõtul ülikooli õppeprotsessi täiustamise ja kaasajastamise püüetest. Selleks tuleb muuta regulaarseks sessiooni tulemuste ankeetanalüüs ühtse süsteemi kohaselt kogu ülikoolis. Selline analüüs õigustab end muidugi ainult siis, kui ankeedi tulemused leiavad osakondade tasemel pidevat üldistamist ettepanekute näol dekanaatidele ja kateedritele ja kui jätkub küllaldast tegevuskindlust neile ettepanekuile reageerimise taotlemisel. Vajalik oleks ilmselt ka kõigi õppetööga seotud küsimuste arutamine komitee pleenumil.
- On ilmnenud üliõpilaste omavalitsuslike õiguste kasutamata jätmise ja piiramise tendentsi. Üheks selle ilminguks on määratavate kursusevanemate statuudi sisseseadmine, mis viib objektiivselt komsomoliorganisatsiooni osatähtsuse vähenemisele ülikooli elus. Uuel komiteel tuleks lähemal ajal tutvuda konkreetse olukorraga erinevais teaduskondades ning teha selle probleemi analüüs koos ettepanekutega omavalitsusliku süsteemi ühtlustamiseks ja stabiliseerimiseks.
- Tuleks jätkata ka ühiselamu sisekorra eeskirjade ajakohastamise taotlusi vastavalt üleliidulistele tüüpeeskirjdele ja komitee seisukohtadele selles küsimuses 1967. aastast.
- Tähtsat osa õppeprotsessi täiustamisel ning lõpetajate normaalsel töölesuunamisel etendavad sidemed vilistlastega ning täpse ülevaate omamine lõpetanute elu- ja töötingimustest vabariigis. Eeloleval aastal tuleks lõpule viia sellekohase ankeedi analüüs ning arutada kogu ülikooli lõpetamisega seotud küsimuste ringi komitee pleenumil.
- Vajalikuks peab pidama üliõpilaste esteetilise maitse suunamiseks mõeldud ürituste jätkamist komitee organiseerimisel. Tuleb säilitada ja tihendada kujunenud koostööd komitee ja noore loomingulise intelligentsi, kunstiõppeasutuste, RAT «Vanemuise» ja TRÜ Kunstikabineti vahel.
- Tuleb jätkata kurssi internatsionaalse kasvatustöö parandamisele TRÜ-s konkreetse sellesuunalise tegevuse abil. Endiselt vajab parandamist vene osakondade üliõpilaste kaasatõmbamine ülikooli komsomoliellu.
- Pidevat tähelepanu vajab kujunenud sidemete säilitamine ja laiendamine vabariigi kõrgemate koolide komsomoliaktiivi vahel. Uuel komiteel tuleks luua kindel aastaringne koostöö EÜE keskstaabiga ja osutada EÜE-le veelgi konkreetsemat abi tema tegevuses.
- Komsomolitöö ülikoolis ei saa olla edukas üheski lõigus ega mingil tasemel ilma kindla siseorganisatsioonilise distsipliinita. Selle tagamiseks tuleb komsomoli-distsipliinirikkujad printsipiaalsemalt personaalsele vastutusele võtta, samuti tuleb tagada vastuvõetud otsuste ja tööplaanide kõrvalekaldumatu täitmine kõigis organisatsiooni lülides.

Need on põhilised probleemid, mis meie arvates vajaksid arutamist konverentsil. Muidugi pole see loetelu ammendav. Ootame sellele lisa konverentsi delegaatide poolt.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE BÜROO

Mis on ÜVAK

Mingisugust sensatsiooni nende tähtede taga ei peitu. Välja tuleb lugeda **Üliõpilaste Vastastikuse Abistamise Kassa.** Meie asutusel on seljataga soliidne staaž: ta loodi 1944. aastal. Abistamiskassa on vabatahtlikkuse alusel ühinenud üliõpilaste — ametiühingu liikmete organisatsioon, mille «varad» koosnevad ametiühingu poolt eraldatud summadest, sisseastumismaksudest ja muudest tuludest. Maks, mida kassa liige oma liikmeksoleku ajal tasub (20 kopikat kuus), tagastatakse igale liikmele ülikoolist lahkumisel. Laenata saab kuni 50 rbl. (max) tasumistähtajaga 5 kuud. Soovi korral võib tagasi maksta osade kaupa.

Praegu on ÜVAK-i liikmeid üsna rohkesti, kuid ootame juurde veel esimese kursuse üliõpilasi, kes arvatavasti on vähe kuulnud meie organisatsioonist. ÜVAK-i liikmeks astumisel valige kursusel kassavolinik, kes teid organisatsiooni vormistab.

Lõpuks meeldetuletus meie «staažikamatele» võlglastele (nagu näiteks Ants Riesen). Tasumise tähtajad on möödunud. Kiirustage tagasimaksmisega või pikendage tasumise tähtaega! Ka esimese kursuse meedikuid palume läbi astuda.

Kassa on avatud igal neljapäeval kella 18—20. (asub kohvikumaja III korrusel.

Variatsioone vilistlasteemadel

(Algus lk. 1)

Uue kvaliteedi, mille poolest vilistlane erineb tavalisest lõpetanust, loob üksnes **mõlemapoolne huvitatus.** Viimane on püsivalt mõeldav ainult vastastikuse kasusaamise korral. Aga kas ülikool ikka vajab meid? Võib-olla on küsimuse selline asetus üleliigne, sest sidemete loomisest lõpetanutega on ülikoolis viimastel aastatel mitmel pool juttu olnud. ELKNÜ TRÜ Komitee on selles suunas arendanud tänuväärset tegevust.

Vilistlasühingute rohkem kui sajandipikkune ajalugu maailma vanemate ülikoolide, nende hulgas ka Tartu Ülikooli juures, peaks olema veenvaks tõenduseks süstemaatiliste sidemete mõlemapoolsest kasulikkusest. Ent miks siiski Tartu Riikliku Ülikooli juures ei ole sõjajärgsel perioodil teovõimelist püsivat vilistlaskollektiivi?

Need küsimused vajaksid niisama tõsist suhtumist kui lõpetanute töölesuunamisega seotu. Ainult põhjuste selgitamisega võime leida efektiivsed abinõud olukorra muutmiseks **soovitavas** suunas.

Mida tänane üliõpilane teab oma *alma mater*'i minevikust, meie ülikooli kuulsatest meestest? Oskame me hinnata, milline osa meie väikese rahva suureski maailmas arvestatavaist kultuurisaavutustest on sündinud ülikooli ja tema kasvandike ühispingutusena?

Paul Kenkmann alustas töölesuunamisega seotud probleemideringi käsitlemist minu arvates väga õigest vaatenurgast: lõpetaja enesetundest lõpetamise eel. Psühholoogilise aspekti tähtsust töös ja ka üldse elus on meil viimaks rõhutama hakatud ja pisut selles suunas tehagi jõutud. Kahjuks on vaimse töö tegijad jäetud viimasesse järjekorda.

Areng on elu seadus. Pideva enesearengu tunnetamine on erksa, optimistliku ellusuhtumise ja produktiivse töö tähtsamad eeldused. Arenguvõimaluste mittetunnetamine, teadmatus lähemast tulevikust tekitab ebakindluse, pessimistliku, skeptilise suhtumise ümbritsevasse. Iga pingutus on vastumeelne, kui sellega ei kaasne teadmine tasust — eesmärgi ahvatlevus. Kui eesmärk pole pingutust väärt, tuleb minnalaskmine, ükskõiksus ja passiivsus. See on kahtlemata globaalse noorsooprobleemi üks valusamaid küsimusi, mis varjatud kujul psühholoogilisest küljest on olemas ka meie kõrgemate koolide lõpetajate juures.

Ülikooliaastaid võiks akadeemik G. Naani väljendust kasutades nimetada indiviidi plahvatusliku arengu ajaks.

R. EINASTO,
geoloogiaosak. lõpetanud 1957. a.

(Järgneb.)

oma mätta otsast

Lugupeetud lugeja!

Täna jätkame oma ajalehes rubriigi «Oma mätta otsast» avaldamist. Selles esinevad ülikooli komsomolikomitee ideoloogiasektori liikmed. Nad kommenteerivad ning analüüsivad mingit nädala jooksul asetleidnud sündmust või üleskerkinud probleemi, mis pälvis meie tähelepanu. Olenemata sellest, kas tegemist on sündmusega seesvõi väljaspool kuut sammast, püüame teda vaadelda sellelt seisukohalt, milline tähtsus on toimunul meile, kes me anno 1969 õpime Tartu ülikoolis.

Füüsikud ja „I'll SAY A LITTLE PRAYER"

Min. Sek.

2.13	klavessiin
2.55	
3.01	«A Little Prayer»
6.23	
6.26	filmist «Mees ja naine»
7.11	
7.13	tiin
7.22	
7.30	«Stop Inside Love»
7.48	
7.55	«Albatross»
9.50	
9.52	«Fire»
10.13	«Cristal Blue Peswasion»
12.57	«Fire»
13.22	«My Special Angel»
15.24	
15.26	«Fire»
16.20	Puurimine
17.18	Lõpeb
17.20	«I'll Say A Little Prayer»
17.44	
17.46	«Don't Let me Down»
19.07	«I'll Say...»
Paus	
19.49	«I'll Say...»
20.14	«Indian Lake»
22.13	Manfred Mann
22.35	«Something In The Ear»
24.27	Manfred Mann
25.00	Filmist «Agent 007»
26.11	«Honkey Donck Woman»
28.18	Kisa
28.29	
28.35	«Honkey...»
29.05	
29.06	Manfred Mann
29.26	
29.27	«Romeo»
30.14	
30.16	«I'll Say A Little Prayer»
32.33	

Harkovi filosoof I. Z. Tsehmistro kirjutab 1966. a. ajakirjas «Вопросы философии» nr. 3 huvitavalt ruumi ja aja kvantidest, millest väiksemat pikkust ega kestust ei eksisteeri (hajuvuse probleem), s. o. ruumi ja aja ühikutest, mille puhul pole võimalik isegi mõtteliste eksperimentide sooritamine. Kahjuks tõlgendab ta sealjuures antiikkreeka filosoofi Zenoni kuulsaid apooriaid nii, et jääb mulje, nagu oleks Zenonil XX sajandi II poole füüsiku teadmised. Eks ikka nii, et kuidas toimub nähtust, loetust, kuuldust arusaamine — läbi oma teadmiste, väärtuste ja hoiakute süsteemi. Kuidas nähtust aru saada — selline probleem tekkis ka vaadates füüsikute järjekordset eteteastumist eelmisel laupäeval TRÜ klubis.

Tiit Kändler ja Peet Kask rääkisid pärast, et absurdi kasutamise mõte laval tekkis neil juba kevadel, kui rohkem küll kohustuslikus korras valmistuti estraadikonkursil esinemiseks. Meenutame, et kuulajad-vaatajad võtsid hiljem üle ootuste hästi vastu numbri, kus suurt ja rasket kera tassiti kanderaamil, kerget kuupi aga püüti ökonoomselt «veeretada». Just toosamane kiitev aplaus ja hulk uusi ideid peas viiski asja niikaugele, et veel kord, nüüd omal soovil, välja tuldi. IV kursuse füüsik P. Kask kasutas muusikalise tausta monteerimiseks oma 18-tunnilist linditagavara ja sai ühtekokku erinevaid rütme, meeleolusid, tundeid 30 minutit 20 sekundit. Erinevaid numbreid-kompositsioone tehti selle ajaga üksteist. Korraga muusika vaikis ja saalist võis selgesti näha põlvede kõrgust nööri ning nuga selle taga. Nüüd läheneb nöörile noormees. Kõik ootavad pingsalt. Noormees komistab ja kukub otse noa terale. «Nali,» ütlevad poisid, «ongi meil enamasti situatsiooni ootamatu loogiline lahendus.» Järgmises numbris on kasutusel seesama nöör, mida iga järjekordse läheneja jaoks kõrgemale tõstetakse. «Indian Lake'i» saatel aga astuvad kõik poisid sellest üle, üks ronib koguni redeliga. Tähelepanuväärne on aga viimase noormehe tegu: ta läheb nööri alt läbi, kuid ... tõstab siiski jalgu. Kas mitte igapäevane rutiin ei lömasta inimest sedavõrd, et ta ahvina paremat kõrva vasaku käega sügab?

Kui ühele poisile selga auku puuritakse ja teised tema tähelepanu sellel ajal kõrvale juhivad, et siis lõpuks valmis auku sobiv lipp torgata ning poiss «teele saata», tuleb tahtmatult mõte: kas meie maailmas pole palju neid «rändureid», kes võõra lipu all «purjetavad». Kas mitte palju niisuguseid rändureid polnud meil «külas» rohkem kui 25 aastat tagasi, kas neid pole palju ka praeguses Vietnamis, kas nad ei ilmu kohale ka igas tulevases sõjas?

Dotsent A. Mitt seletanud kord noortele füüsikutele küllalt mõistetavat tõde — iga keha püüab saavutada potentsiaalse energia miinimumi. Ta seadnud valmis kaldpinna, võtnud kätte laia ratta ning hoidnud seda kaldpinna peal. Loomulikult mõtles iga enesest vähegi lugupidav noor täppisteadlane, et kohe lastakse ratas lahti, ta veereb alla ehk pürib W_p miinimumi poole. Suur oli kõikide imestus, kui ratas dotsendi väikesest tõukest hoopis mööda kaldpinda üles hakkas veerema. Vaevalt, et peale tookordsete pealtvaatajate keegi selle vahejuhtumi interpretatsiooni laval oskaks millegi nii konkreetsega seostada. Ikka mõeldi kas siis geeniusest ja tavalistest inimestest, juhist ja massist või muust. Füüsikute mõte «ratas liigub sinnapoole, kuhu tarvis» ehk «katse näitab tulemusi, mida tahetakse saada», ei jõudnud sellel kujul saali, aga seda polnud tingimata tarviski.

T. Kändler ja P. Kask ütlesid, et nad ei tahtnud konkureerida juba tuntud ansamblitega, tahtsid hoopis uues žanris välja tulla.

Et igaüks kujutatut läbi individuaalse prisma vastu võttis, oli oodatav, sest abstraktsuse ja üldistuse tase tõusis päris kõrgele (mõnikord tahtlikult, mõnikord tahtmatult). Kõrge abstraktsuse ja üldistuse tase viib kahtlemata selleni, et iga vaataja seostab nähtut ka mingi ainult temale omase individuaalse sündmusega, kujutlusega, oletusega. Ja see seab vastutuse mõlemale — nii tegijale kui ka vaatajale-arvustajale.

Igal juhul — neid poisse ja nende mõtteid tasub terasemalt ja suuremas valguses vaadata.

ANTS RIESEN

Orienteerumissport = krossijooks + mõtlemisülesannete lahendamine

Orienteerumisnädal Tartus algas võistlustega Tähtvere metsas. Laupäevane valikorienteerumine (23 KP koguväärtusega 42 punkti) toimus pidevas vihmasajus: savikad põllud olid muutunud libedaks, metsateed poriseks, rabapealsel lainetas vesi kohati poole sääreni. Ole meheks ja vali välja parim teevariant!

Võitja — KKT orienteerumiseriala üliõpilane Rein Toomemets — sai seekordsete mõtteülesannete lahendamisega hästi hakkama, valis õige liikumistee, jõudis finišisse vahetult enne kontrollaja lõppu. Tulemus 33 punkti. Sama ei saa aga öelda teiseks jäänud Andres Parise kohta, kes kogus küll punkte võitjaga peaaegu võrdselt, aga hilines tublisti. Lõpptulemuseks sai ta vaid 20 punkti.

Pühapäeval oli ilm päikesepaisteline ja soe, paar sagarat vihma ja rahet kellelegi liiga ei teinud. Kõik, kes metsas käisid, viisid koju kaasa tubli annuse tervist ja head tuju.

Joosti 7 km rada 7 KP-ga. Võitsid meistrikandidaat Ann Karu ja Madis Alev (ajad vastavalt 1.09,15 ja 47.49). Meestest järgnesid Alevile Rein Toomemets (51.21,3) ja Vahur Vaatman (55.45), Heikki Talving (1.00,05) ja Jaan Vedru (1.00,45), kõik TRÜ-st. Neist Talving ja Vedru täitsid esmakordselt II spordijärgu. Lisaks neile täitis Uno Vallner III järgu.

Ülikooli orienteerujate paremik oli samal ajal Alutaguse piirimail — seal toimus orienteerumisnädala kaalukaima üritusena orienteerumismaratoni MV. Starditi Ratva raba põhjaservalt, joosta tuli üle soolaikude ja heinamaade, läbi metsasiilude Kohtla-Nõmmele välja. Meeste rada oli linnulennuliselt 28 km 14 KP, tegelikult ligi 35 km. Ilm oli jahe ning vihmane, rada raske, kuid 43 mehest lõpetas 33, võitis meistersportlane JAAN MILJAN TPI-st (aeg 3:28.25).

Tartu MV-l orienteerumismaratonis jagunesid medalid järgmiselt: 1. (Eesti MV-l 5.) ILMAR KASK (TRÜ) 3:53.40, 2. (6.) OLAVI KÄRNER (FAI) 3:59.08, 3. (8.) JAIRI SALUMÄE (TRÜ) 4:04.00. Seejuures täitis I. Kask tänavu neljandat korda meistrikandidaadi normi.

Julgeid naisi leidus kuus, kes võtsid ette 16 km pikkuse 8 KP-ga teekonna. Siit sai ülikool kaksikvõidu: 1. ja Eesti meister LEENA PÄRNIK 3:18.35, 2. KAIE VAINER 3:32.29. K. Vainerile oli see viimase nädala jooksul teiseks hõbemedaliks vabariigi MV-lt.

Momendil on ülikooli orienteerujate peres 3 meistersportlast (Sirje Kallasmaa, Arne Kivistik, Kaie Vainer) ja 8 meistrikandidaati (Madis Alev, Ann Karu, Arvo Kivikas — täitis augustis meistrinormi —, Ustav Mikelsaar, Mait Miljan, Anne Palge, Jairi Salumäe ja Riina Võhma). Lisaks Ilmar Kasele on meistrikandidaadi normist jagu saanud veel Vivian Joonas, järk aga kinnitamata.

Orienteerumisnädal jätkus eile TRÜ massivõistlustega Tähtvere metsas ning lõpeb homme-ülehomme Vellaveres «Kuldse Sügise» auhinnavõistlustega. Startida võib iga soovija, rajad on 4—10 km. Mõlemal päeval autasustatakse kolme paremat igalt rajalt. Teaduskondadevahelises konkursis läheb arvesse 4 parema võistleja tulemus.

Laupäeval, 4. 10. 1969. a. võisteldakse «Kuldse Sügise» väikestele auhindadele. Start Elva suure suusahüppemäe juures (Elvast 2 km Vellavere poole) kell 15—16.30. Rajad 4, 6 ja 8 km.

Pühapäeval, 5. 10. 1969. a. «Kuldse Sügise» suurtele auhindadele lastakse võistlejad rajale Vellaveres Kiigemäelt kella 11 ajal. Rajad 5, 7 ja 10 km.

TRÜ orienteerujate laager on Vellaveres 4. ja 5. oktoobril. Eri buss väljub V. Kingissepa 19 võimla eest laupäeval kell 14. Kaasa võtta tekk, linad, toiduraha juurdemaks 70 kop., võistlustarbed, üliõpilaspiletid.

V. VIIRSALU

Rajal on TRÜ meister Ann Karu

I. Kask ja A. Kivistik «Kaardi ja kompassiga»

Luulet ja laulu

Läinud nädala lõpul ilmus kohvikumajas teadetetahvlile habemikpunapea, kes kutsus tudengeid pühapäeva õhtuks Nõmme kultuurimajja noorte luulet kuulama.

Esinesid Tallinna ja Tartu NAKide autorid + Sass Müller, kes laulis 3 laulu Johnny B. Isotamme sõnadele ja kes sai pealinlaste kõige soojema vastuvõtu osaliseks (üks loorberioksake peaks vist kuuluma ka valgele kassile, kes pärast «Põrguplikat» üle lava kõndis, nagu ümberkehastunud Beltsebul kunagi).

Tartlastest lugesid oma luulet Kalle I. Eller, Toomas Liiv ja Eda Kai.

Õhtu teises pooles esinesid peoperemehed. Väga elavalt reageeris saal Andres Ehini ja Jüri Üdi ülesastumistele, tähelepanuga kuulati Vjatšeslav Korzetsi «Tiivutut jumalapoega» ja Viivi Luige värsse. Oma ja teiste luulet lugesid veel Jaan Paavle, Toomas Vint ja Jaak Jõerüüt.

Et õhtust täpsemat pilti anda, tuleb mainida veel vanu vägevaid toole, kus autorid mõnusasti oma esinemisjärge said oodata ja mis lavalauad hubasemaks muutsid (saalist vaadatuna) ning suurt vaskset gongi, millega tallinlastel iga esineja «sisse löödi».

Vastupidiselt kultuurimaja administratsiooni ennustustele soovis publik pärast kahetunnist eeskava veel lisa lauludele ja see soov ka täideti.

E. JAKSI

I kursuse tudeng

Kas oled juba TRÜ Spordiklubi liige?
Kui ei.....
.....siis liikmeks on võimalik astuda TRÜ Spordiklubis,
Kui ja.....
.....siis kursuse spordiorganisaator saab LIIKMEPILETI kätte TRÜ Spordiklubist V. Kingissepa 19

KURSUSE SPORDIORGANISAATOR

Kas sinu kursus on tasunud spordiklubi 1969. a. liikmemaksud? Kontrolli seda TRÜ Spordiklubis.

Lastele

Pühapäeval, 5. oktoobril k. a. kell 16 toimub TRÜ klubis kooliealistele üritus «Suvepuhkus reisiradadel». Jagame reisimuljeid Inglismaalt. Ootame ka kõikide vanemaid!

TRÜ klubis algavad 8. okt.

Peotantsukursused

Tunnid on kolmapäeviti kella 18—20. Kursused on tasulised (à 2.50).

Kinoklubi

«Nürnbergi protsessi» näitab ülikooli kinoklubi neljapäeval, 9. oktoobril kell 17 raudteeklubis.

Pärast filmi arutelu. Jälgige reklaami piletite levitamise kohta.

Kinoklubi informatsioonitund ELKNÜ TRÜ Komitees neljapäeviti kell 12—13.

Tee lavale polnud kerge

Viis korda nädalas tõttasime ülikooli võimla väikesesse saali. Tõttasid ka need, kes varem võimlemise tunni ajal võimaldasid endale kerge lõdvestuse kohvikus. Ei, dekanaadi käsi polnud seekord mängus. Aga lava on koht, kus ükski tüdruk ei tahaks halvas mõttes silma paista. Ja nii tegi eelseisev võimlemispidu «Estonia» kontserdisaalis imet.

Harjutama hakkasime treeninglaagris Käärikul juba 15. augustil. Võimelda kaks korda päevas, näha ikka samu nägusid. Paljudele seltskonnaga harjunud tüdrukutele muutus see peagi tüütuks. Ja ei järv, mets ega ammugi mitte igahommikune hernepuder suutnud tuua rõõmuhelki nende kannatajapilku. Jäi ainult üks unistus — tagasi linna!

Elu on aga proosaline. Kui unistus täitus, tuli iga õhtu pärast loenguid matta võimlasse. Optimism säilis vaid neil, kellele võimlemine oli ammu muutunud kohustusest vajaduseks. Ikka sagedamini võis kuulda õppejõududelt: «Tüdrukud, tehke ometi hingega!» Ent tüdrukute hinged olid ilmselt liiga kaugel, et õppejõu kutsele reageerida. Võib-olla inspireerisid neid kohviku kodused aroomid, võib-olla puhkasid nad juba ühiselamus rohelise teki peal. Kes teab? Et õppejõu käsutuses olid ainsate ergutusvahenditena ta häälevarjundid heleroosast süngeima mustani ja mitte näiteks sõidupiletid Egiptusesse, siis tuli jääda lootma lava ja publiku sütitavale toimele.

19. septembril pakiti kottidesse dressid, mis kätiste, vööde ja mustrite abil olid improviseeritud kostüümideks, ning sõideti pealinna. Tallinnas oli meie tüdrukute esimeseks mureks lipata sadamasse, et taaskohtuda Soome naisvõimlejatega. Linn mossitas vihmasajus, aga ei soomlased ega meie lasknud end sellest segada.

Ja siis oli ta lõpuks käes — see kauakardetud ja -oodatud peoõhtu. Publiku saali kogunedes võisime kogeda väikese pettumusega, et kõiki kohti sel õhtul küll ei täideta. Alles nüüd tuli pähe mõte reklaamist. Selles osas oldi, nagu ikka, enam kui tagasihoidlik. Selleks et tekitada rambipalavikku, oli aga publikut täiesti piisavalt. Näis võimatuna minna lavale ja teha seal midagi korralikku. Ometi läks kõik paremini kui proovidel. Pärast seda kui oli korra laval käidud, kadus põhiline osa hirmust ja saadi mahti vaadata teisigi esinejaid. Soomlaste juures torkas silma hästi loomulik, vaba ja hoogne liikumine. Muusika, mis meil on põhiliseks komponendiks kava koostamisel ja mida hoolega valitakse, on soomlastel teisejärgulise tähtsusega. Neil on põhiline rütm. Kui meie kavad on kohati väga sarnased karaktertantsudele ja on tunda balleti mõju, siis Soome võimlemine on ikkagi eelkõige võimlemine.

Seks korraks on suur askeldamine möödas. Varsti aga algab kõik uuesti — uued kavad, uued esinemised.

REET KUDU,
eesti fil. III k.

ARS

Ilu peab vapustama
või ta pole midagi väärt
André Breton

Salapärane Marisol

Kaljo Põllu

USA-s töötav noor Venetsueela naiskunstnik.

Kujutage ette, et sisenete järjekordsesse ruumi mõnes suures kunstigaleriis ja olete järsku jahmunud, nähes maalide või tavaliste skulptuuride asemel teid vastu võtmas viitteistkümmet elusuurust riietatud puunukku. Kogu seltskonna kirevalt värvitud nägudel on rõõmu ja ootuse sära, nende kehad on vaimustusest kangestunud. Teile meenuvad op-kunsti korduvad elemendid ja minikunsti lihtsus. Näete kõige tavalisemaid riietusesemeid ja igapäevaseid tarberiistu, lisaks veel väljatõmmatud antenniga matkateleviisor ühe kuju lauba asemel. Oleme sisenenud ahvatlevasse maailma, millel on sarnasus teatriga, kus hakkate ise näitlema juubeldavate puukujude ees. Selline on «Vastuvõtt», Marisoli üks tuntumaid teoseid.

Kirjanduses on Marisoli loomingu kohta mitmesuguseid hinnanguid. Oleks muidugi väär nimetada tema loomingut pop-kunstiks või suruda mõne muu üldtuntud kunstivoolu raamidesse.

Kujutamisviisilt on see palju isikupärasem ja ürgjõulisem. Ennem võime tema töid seostada naivismiga, kuigi stiililised jooned reedavad selgelt tänapäeva Ameerika päritolu. Püüdes tõmmata ühisjooni prantsuse kunstiga, näeme Marisoli loomingus eriti selgelt vormitraditsioonide peaaegu täielikku puudumist ja piiramatut vabadust materjalide kasutamisel. Teoste ideed, nagu mõnel teiselgi Ameerika kunstnikul, seostuvad ennemini dadaga. Kuid Marisol pole anarhist, kes kasutab esemeid lihtsalt kompositsioonide toormaterjalina, vaid teeb seda alati oskuslikult nende tõelises, igapäevase kasutamise tähenduses.

Vaatamata kujutamisviisi kaasaegsusele, võime Marisoli töödes märgata ka minevikukunsti mõjusid. Eriliseks tähelepanu objektiks näib olevat Leonardo da Vinci looming. Sealt tulevad Marisoli sügavalt tunnetatud värvivahekorrad ja selgepiiriline, lihtne kompositsioon. Ka tema enese nägu olevat imelikult sarnane «Mona Lisa» omaga. Ei tea, kas sellepärast või mõnel muul põhjusel ei suutnud ta hoiduda kiusatusest maalida puust pakule oma versiooni «igavesti naeratavast leedist». Vahe on ainult selles, et puust pakul näeme naeratuse asemel tagasihoidlikku salapärast irvitust.

Tavaliselt kasutab Marisol modelliks iseennast. Tema nägu, pikad mustad juuksed ja terav uuriv pilk leiavad jäädvustamist raiutuna puusse, valatuna kipsi või lihtsalt fotodena. Sageli näeme pead, millel on mitu täiesti ühesugust nägu vaatamas igasse ilmakaarde. Kunstnik ise ütleb: «Mõned süüdistavad mind nartsissismis, kuid on tõesti kergem kasutada iseennast mõõdupuuna!»

Kodanikunimega Escobar Marisol sündis 1930. a. Pariisis venetsueela perekonnas. Et nimi Escobar tundus talle liialt mehelikuna, siis jäi see kunstnikunimest välja. Õppis USA-s. Oma isikupärase laadini jõudis kuuekümnendate aastate algul. Ja kuigi Marisol töötab võõrsil, ei häbene ta oma tõelist päritolu, vaid esineb kõigil rahvusvahelistel näitustel venetsueelalasena.

Jalutuskäik.

HY — TRÜ

Võistlejad kohtadele... valmis ... start

Linnakutsekooli nr. 17 staadion. TRÜ ja Helsingi Ülikool on vastamisi kergejõustikus. Ilm on sügise kohta hea, pealtvaatajaid vähe, meeldejäävaid hetki ja eneseületamisi mitu.

Viktor Kirilenkole on see staadion meeltmööda. Tänavu kevadel jooksis ta siin 100 m 10,5-ga, kuid mitte määrustepäraselt. Nüüd tähendab aga 10,5 mehe isiklikku rekordit ja hooaja tippmarki vabariigis. Nädalapäevad tagasi jooksis **Arno Jädal** 100 m 11,0, nüüd näitas stopper juba 10,8. Heas hoos on **Rein Tõru.** Kui hooaja algul tegi tähelennu Ennu Laasner, siis hooaja kesk- ja lõpuosas järgnes talle Saaremaalt Rein Tõru. Seekord startis Rein 400 m tõkkejooksus ja aeg tuli jällegi tore — 53,1.

Niisama pikal tõketeta distantsil jooksis **Tõnis Matsin** lõpusirgele tulles veel teiste varjus, tugev lõpp andis aga esikoha isikliku rekordiga 48,9.

Aleksander Tammert pidas kaks duelli **Antero Junttoga.** Seekord jäi 1:1, kuulitõukes võitis Tammert, ketast aga lennutas kaugemale Juntto. Soomlaste saagiks jäid 800, 1500 ja 5000 meetri jooksud, pealegi kõik kaksikvõitudega. 800 m võitis **H. Rautamo** 1.53,5. 1500 meetri jooksus lubas aeglane algus kiiretel soomlastel juba 500 meetrit enne finišit lõpuspurti alustada.

Huvitav oli odavise. **Are Varusk** on pidevalt pommitanud 70 meetri joont, aga nüüd suutis ta selle ületada — 74.54. Visa töömehe treeninguid kroonis edu.

Meie vasaramehed võitsid soomlasi rohkem kui kümne meetriga. **Tõnu Lehto** 56.02, **Olev Raudsepp** 55.48. Teivashüppes võitis **Ilpo Leppänen** (4.50), siin olid meie mehed õpipoiste osas.

Boriss Tolmatšovi rõõmuhüpe pärast 2 m ületamist kõrgushüppes oli mõistetav. Soomlaste 2.04 mees H. Leppäla jäi seljataha ja kaks meetrit alistus teist korda.

Meeste 110 m tõkkejooksus pürgisid kolm meest rinnutsi finiši poole. Viimasel kolmel tõkkel oli Enn Kaup väledaim. Tore jooks. **E. Kaup — 15,2, P. Pursiainen — 15,2, E. Oikkonen — 15,3.**

Naiste sprindis võidutses tänavu ülikooli astunud **G. Pavlova** — 12,6 ja 26,7. **Linda Nõmm** jooksis teist korda staadioniringi alla 59 sekundi (58,8). **Muza Vorõntševa** katsed kõrgusel 1.66 ei õnnestunud, kuid ka 1.60 on uus sõprusvõistluste rekord.

TRÜ võitis ka seekord (169: 126), aga paremini kui punktide seis, iseloomustavad sõnad: «Võitjad on kõik, kaotajaid ei ole». Tuleval sügisel kohtutakse Helsingis.

U. ESLON

Viis aastat tagasi võistlesid TRÜ ja Helsingi Ülikooli korvpallimeeskonnad esimest korda. Tookord ja kahel järgmisel aastal võitis TRÜ, möödunud aastal HÜ. Eelmisel nädalal kohtuti viiendat korda, seekord EPA võimlas.

Soome korvpallurid tulid väljakule järgmises koosseisus: A. Mustajoki — 5, J. Pilkevaara — 6, E. Heinonen — 7, R. Paaesmaa — 9, M. Vahaskari — 13; **meie:** A. Krikun — 4, A. Lill — 5, H. Lill — 6, J. Lentsius — 10, T. Ilver — 12.

Tasavallan presidentin Urho Kekkosen kiertopalkinto TARTON YLIOPISTO—HELSINGIN YLIOPISTO

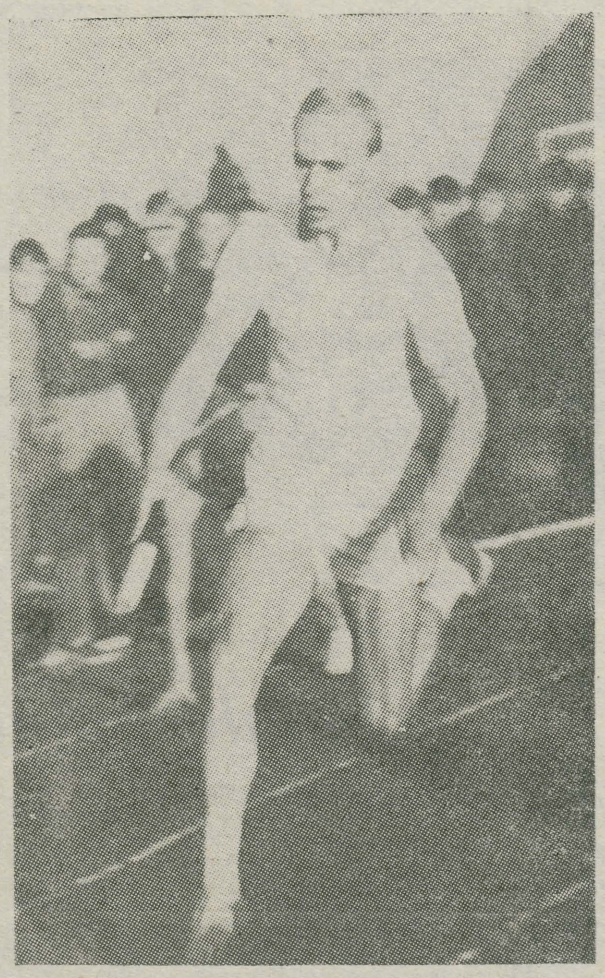

Arno Jädal kuulub ülikooli kiireimaks sprinterite hulka.

Mäng algas kiirelt. Mustajoki avas skoori ja teise minuti lõpuks oli Soome ees 5:3. Krikuni püüdliku ja kohati tormaka mängu tulemusena läks TRÜ neljandal minutil ette 11:5. Arvo Lill ja Krikun korraldasid soomlaste korvi all mitu «tulevärki» ja seis oli juba 19:5.

Kaheksandal minutil tuli soomlastel nr. 14 all mängu Reijo Niiranen. Lühikesevõitu, kuid hea kehavalitsemisega kiire mängumees sai kohe publiku lemmikuks. Muide, Niiranen õpib pastoriks.

9. mänguminutil oli TRÜ edu juba 20-punktiline — 39:19.

Nüüd läks käsi lahti «lendaval pastoril» (nii nimetas Niiraneni üks pealtvaatajaist). Kolm korvi järjest. A. Lill ei saa õigel ajal jaole. 18. minutil viskab Niiranen 39:47. See on kuues eksimatu vise järjest ja kõik kuus on visatud keskpositsioonilt.

20. minutil otsib Pilkevaara partnerit, ei leia ja saadab ise palli korvi. 41:49. Esimese poolaja lõpetab A. Metsari õnnestunud vise. TRÜ võidab poolaja 51:43.

Niiranen viskas 14 punkti, meil A. Lill 15, Krikun 18.

II poolaeg. Meilt on väljakul algkoosseis. Soomlastel Mustajoki asemel Niiranen. Tempo kruvitakse kohe A. Lille ja Krikuni poolt kõrgeks. Krikun on ülipüüdlik. H. Lill viskab korvi ja teeb neljanda vea, teda asendab Metsar. Visketabavus on mõlemal meeskonnal hea: pall langeb palli järel korvi.

TRÜ juhib 67:57, siis teeb Lentsius efektse pette ja jääb üksinda korvi alla. 60:57. 8. minut. Pilkevaara viskab üle A. Lille ja Krikuni käte, ent kohe väga hea sööt A. Lillelt korvi alt läbijooksnud Lentsiusele. 75:59. 9. minut. Jälle läheb hoogu «lendav pastor» ja nüüd ei suuda enam keegi teda enne lõpusignaali peatada. Ainult üks vise (seegi peaaegu keskjoone juurest) ei leia teed korvi. 8 sekundiga lisab Niiranen Soomele neli punkti, 10 sekundit hiljem veel kaks 69:77.

Järgnevad kaks valesöötu meie meestelt, ent ka soomlaste rünnakud luhtuvad.

11. minutil viskab Niiranen 71: 79 ja läheb nelja veaga puhkama. Selleks ajaks on ta toonud oma võistkonnale 30 punkti. Kohe muutub mängupilt. TRÜ juhib 85:71, Pilkevaara jagab täpseid sööte, kuid pealevisked ei taba.

15. minut. Niiranen tuleb mängu, petab kohe A. Lille ja viskab 75:87.

16. minut. Krikuni soolokorv: seda ei kata keegi. A. Lill keerutab korvi all ja seis on 98:80. Viimased kolm minutit. Krikun püüab visata seisu ümmarguseks, ei taba, jaole saab Lentsius ning saadab palli korvi. Niiranen hoolitseb selle eest, et vahe liiga suureks ei läheks. 86:103.

Mängu lõpuks on tablool 105:88. Niiranen tõi 36 punkti, meil Krikun 30 ja A. Lill 27. Soome delegatsiooni juht härra Rautamo annab karika TRÜ võistkonnale.

U. ESLON

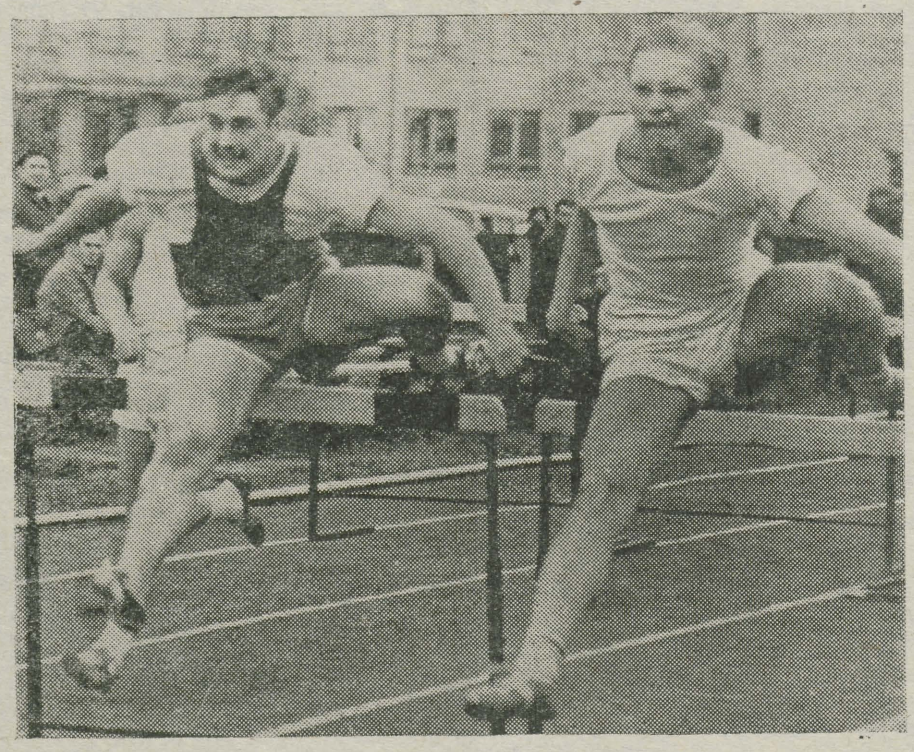

Kes keda? P. Pursiainen ja E. Kaup

Teisel võistluspäeval palusime Helsingi Ülikooli Üliõpilaste Spordiliidu juhatajat Tytti Sillanpääd ja tema abilist Tuovi Raikast veidi võistlusradadest eemale närve puhkama ja TRÜ lehetegijatega juttu vestma. Kirusime vilu ja tuulist ilma.

Milline oli ilm Soomes, kui tulema hakkasite?

T. Sillanpää: Soomes hakkab juba talv tulema. Kohtumine HÜ—TRÜ kergejõustikus võiks varem aset leida. Meil agab õppetöö muide 15. septembril.

Kas võistlused segavad teie sportlaste õppetööd?

T. Sillanpää: Ei, seda ei saa öelda, sest nii võistlused kui treeningud toimuvad peaasjalikult kõik suvel. Eks sellepärast tundub praegune kohtumine hilisena. Meie üliõpilaste spordihooaeg kestab kolm suvekuud. Neid, kes aastaringselt harjutavad, on vähe.

Milliseid erinevusi veel meie ja teie sportlaste elust silma hakkas?

T. Raikas: Teil on n.-ö. spordiülikool. Meil näiteks kehakultuuriteaduskonda kui sellist ei ole. Samuti puuduvad niisugused soodustused nagu parimatele sportlastele toidutalongide andmine jm. Meil HÜ-s pole ka kehalise kasvatuse tunde ega sektsioonide tööd. Sellepärast on aktiivil palju tegemist.

Millisel kohal on massisport HÜ-s?

T. Raikas: Meil on kõik üliõpilased Üliõpilaste Spordiliidus. Samas aga on aktiivseid spordiga tegelejaid 1—2%.

Milline on populaarseim spordiala HÜ-s?

T. Raikas: Põhiliselt pallimängud. Korvpall vahest eriti. Talvel ka jäähoki.

Kas tütarlaste seas on sport moes?

T. Raikas: Kui võrrelda meestega, siis ei. Naised on palju tagasihoidlikumad.

Kui tihedalt on teil loenguid?

T. Sillanpää: See oleneb suuresti teaduskonnast. Üldiselt 10—20 loengut nädalas. Humanitaaralade õppijail on sageli alla 10 loengu. Reaalteadustega tegelejail on see arv suurem.

Milliste teiste maade kõrgemate koolidega olete spordis jõudu proovinud?

P. Sillanpää ja T. Raikas loendavad: Rootsiga ujumises ja veepallis, Upsala Ülikooliga orienteerumises ja teatavasti võistlevad meie veepallurid varsti Tallinnas TPedI-ga.

Kuidas jäite rahule Soome koondise esinemisega EM-võistlustel tänavu? Teatavasti võitsite kaks hõbemedalit. Kas lootsite ka rohkemat?

T. Raikas: Muidugi. Odaviskes lootsime «kulda».

T. Sillanpää: Rahulolematuse odaviske puhul kompenseeris siiski suuresti Vähälä «hõbe» kõrgushüppes, mis tõi ju ka Soome rekordi 2.17. See oli muidugi ootamatuseks.

Milline on teie kergejõustikukoondise keskmine vanus?

Peale lühikese arutelu lepivad T. Sillanpää ja T. Raikas: 22,5 aastat. Noorima võistlejana tutvustatakse meile Helina Kullast, kes sai hiljuti 19-aastaseks.

Palju tänu ja edukaid starte!

Küsis M. Soosalu

Ümber aitas panna T. Kuldsepp

Ametiühingukomitee pakub tuusikuid

24. nov.—11. dets. pansionaati «Iveria» Musta mere ääres (2 tuusikut) — hind 10.40;

6.—17. okt. ja 18.—29. okt. «Bulduri» (Jurmala) — hind 7.20;

18.—29. okt. Laulasmaale — hind 7.20;

6.—17. nov. (2 tuusikut), 30. nov.—11. dets. ja 24. dets.—4. jaan. (2 tuusikut) Pühajärevele — hind 7.20.

Üliõpilastele on tuusikud tasuta. On saada ka üksikuid tuusikuid sanatooriumidesse IV kvartaliks.

Arstiteaduskonna üliõpilastele

On aeg teha kokkuvõtteid sotsialistlikust võistlusest. Palume rühmade ametiühinguorganisaatoreil tuua rühmapäevikud hiljemalt 15. oktoobriks Arstiteaduskonna dekanaati.

Arstiteaduskonna ametiühingu büroo

*

Arstiteaduskonna ametiühingu büroo esimees Sirje Luik võtab vastu neljapäeviti kella 17—18 peahoones aud. 116.

Pühapäeval, 5. oktoobril toimub Taevaskojas Tartu üliõpilaste looduskaitse ringi avamatk. Rong väljub Tartust kell 10.10. Tagasi jõuame kell 20.25.

Kaasa võtta võileivad. Kõik, kes soovivad matkast osa võtta, on teretulnud.

Ringi juhatus

Ametiühinguaktiiv Käärikul

I kursuste ja esmakordselt valitud ametiühinguorganisaatorite seminarlaager on 4.—5. oktoobril Käärikul. Väljasõit 4. okt. kell 9 peahoone eest.

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5733 MB 00656.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 29 Reede, 10. oktoober XXIII aastakäik

Dermatoloogia kateeder 50-aastane

Käesoleval sügisel möödus 50 aastat dermato-veneroloogia kateedri asutamisest Tartus. Sündmust pühitseti vabariikliku teaduslik-praktilise konverentsiga. See korraldati Tartu Riikliku Ülikooli aulas 19. ja 20. septembril. Külalisi oli kokku tulnud kogu vabariigist kui ka Moskvast, Leningradist, Gorkist ja Kaasanist, Kaunasest, Vilniusest ja Riiast. Kuulati ära 28 huvitavat ettekannet. Suure tunnustusega meenutati dermatoloogia kateedri asutajat ja kaasaegset juhatajat (1919—1941) professor Aleksander Paldrocki, kel oli ülemaailmne kuulsus leepra uurijana. Meenutati ka tunnustavalt dotsent Paul Parmaksoni tegevust (1944—1946), kes koostas leepra endeemilist kaarti Eesti territooriumil. Ettekanded olid ka praeguselt kateedri juhatajalt professor Herman Vahterilt ja kateedri vanimalt töötajalt dotsent Ludmilla Nurmandilt, kes 1926. a. alates oli prof. Paldrocki assistendiks ja 1947.—1966. a. sama kateedri juhatajaks.

TRÜ dermatoloogia kateeder on sõjajärgsetel aastatel kasvanud nii koosseisult kui ka aparatuuri ja sisustuse poolest. Kateedri põhilised suunad on professionaalsete dermatooside uurimine (eriti seoses põlevkivitööstuse arenguga), naha funktsionaalne diagnostika ning seos naha häirete, siseorganite ja sisesekretsiooni vahel. Kateedri juures töötab üliõpilaste teaduslik ring, kus alates IV kursusest valmistatakse ette tulevasi dermato-venerolooge.

L. NURMAND

Mälestuskivi professor Gustav Ewersile

Ajalooring käis Raadi kalmistul. Külastati C. Morgensterni, K. Baeri, M. Härma, kunagise Tartu Ülikooli rektori H. Koppeli, A. Weitzenbergi, J. Hurda ja paljude teiste meile tuntud teadlaste ja kultuuritegelaste haudu. Hiljuti lahkunud J. Madissoni leinati vaikuseminutiga. Dots. E. Laugaste rääkis kadunute elust ja tööst. Hiljem tänas ajalooringi president Jüri Kivimäe dots. E. Laugastet asjatundliku ja huvitava juhendamise eest ning arvas, et niisugune retk võiks ajalooringil saada iga-aastaseks tavaks.

Jõuti professor Gustav Ewersi kalmule.

Rääkis Väino Sirk ajaloo-osak. V kursuselt: 1781. a. Saksamaal sündinud Ewers õppis Göttingenis usuteadust. 19. sajandi algusaastail tuli ta Tartu lähedale koduõpetajaks, 1809. aastal sai temast Tartu Ülikooli professor.

1818. aastast kuni surmani 1830. a. valiti Ewers TÜ rektoriks. Sel ajal oli kombeks valida rektorit igal aastal uuesti. Ewers oli sellel kohal 12 aastat järjest(!).

Edukas oli Ewers ka teadusepõllul. Praegu mainitakse teda igas historiograafiakursuses kui esimest Balti aadliajaloolast, kes Liivimaa pinnalt uuris tolle aja kohta kõrgel teaduslikul tasemel vene ajalugu. Elu lõpupäevadel tegeles Ewers õigusteadusega, peateoseks ongi «Vene vanim õigus selle ajaloolises arengus».

Tähelepandav on Ewersi kriitika pärisorjuse vastu. Kohe pärast Eestisse tulekut ilmus temalt mitu brošüüri, kus ta astus välja talupoegade kaitseks ja kust on näha, et eesti maarahvast pidas ta väga lugu.

Ja nüüd, 1969. a. 7. oktoobril, tulid siia kalmule Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud ja üliõpilased, et avada talle mälestuskivi.

Lilled ajalooringilt. Tihenevas õhtuhämaruses kõlas kunagise rektori ja teadlase-ühiskonnategelase mälestuseks «Gaudeamus igitur».

Juba 1952. aastast liikunud mõte sai teoks.

V. VIDIL

Neist, kes ülikooli sisse said

Õigusteaduskond

Vestlesime esimese kursuse juhendaja H. LINDMÄEGA.

Kui suur oli sel aastal huvi õigusteaduse vastu?

Statsionaarsesse osakonda võtsime vastu 52 üliõpilast, eksamitele oli aga lubatud 114. Konkurss oli seega tublisti üle kahe.

Nii nagu igal pool, võtame meiegi eraldi vastu tööstaažiga ja staažita sisseastujaid. 114-st kandidaadist oli staažiga 44, ülejäänud 70 olid äsjased keskkoolilõpetajad. Vastu võtsime vastavalt 23 ja 29. Noormehi oli 27, tütarlapsi 25.

Millised olid eksamite tulemused?

Profileerivaid eksameid oli kolm. Omapäraselt sooritati eesti keele ja kirjanduse suuline eksam: siin oli kõige enam «viisi» (22) ja kõige enam «puudulikke» (13). Kõige halvemini (nagu ilmselt kõikides osakondades) tehti kirjand: «viisi» oli ainult neli, «puudulikke» üksteist.

Eksamitulemuste põhjal otsustasimegi rohkem staažita inimesi vastu võtta. Staažiga kandideeridaist sai 14 punktiga sisse ainult kolm, staažita astujate hulgas oli selliseid kuus. Tallinna 50. Keskkooli tänavune lõpetaja Loreta Kelvet sooritas kõik sisseastumiseksamid profileerivates ainetes «viitele». Tundub üldse, et otse koolipingilt tulijail on õppimise rütm alles sees. Vastuvõtmisel tuleb, muidugi lähtuda eelkõige inimesest, tema võimetest ja alles siis staažiaastaist. Aga on ka erandeid, kus just staažiga inimene enam suudab — on ju meie teaduskonnal teatud elukogemusi nõudev spetsiifika.

Missugune mulje jäi vestlusest üliõpilaskandidaatidega?

Päris hea ülevaate saime kutsevaliku põhjendatusest meie teaduskonna piires. Huvitav oli kuulda, miks ja millega seoses huvi õigusteaduse vastu tekkis, kelleks kandidaat saada soovib jne. Vestlus andis ka pildi üldisest reageerimis- ja suhtlemisoskusest, mis juristile on väga vajalik.

Huvi äratajateks on olnud enamasti just massikommunikatsiooni kanalid (raadio, televisioon, filmid, ajalehed). Mitmed on kuulnud koolis juristide vestlusi, samuti on kontaktis olnud Õigusteaduskonna üliõpilastega, kes valikuks tõuke on andnud. Mõned tellivad ja loevad isegi «Nõukogude Õigust». Ka vanemate töö õigusteaduse alal on sellist otsust põhjendanud. Üksikud staažiga sisseastujad on ise töötanud juristi ametile lähedastel kohtadel.

Kurvem on muidugi lugu nendega, kelle huvi meie teaduskonna vastu on abstraktne; oma valikut põhjendavad nad näiteks sellega, et juristina saab inimestega suhelda. Onneks polnud selliseid palju, kes nägid juristi töös peamist ainult inimestega suhtlemises. Seda näitas juba fakt, et teistkordselt astujaid oli päris mitu. Tahtmine on ikka nii suur, et tullakse uuesti ka siis, kui eksamid ühel aastal ebaõnnestuvad.

Neljal sisseastujal lõppes küll võitlusvaim üsna ruttu — kohe pärast esimest «kolme» lasksid nad jalga.

Minu arvates pole päris õige, et põhjalik vestlus toimub enne eksamite sooritamist: kandidaate on ju mitu korda rohkem kui hiljem eksamid sooritanuid. Samuti ei saa piiratud ajaga nii suurt hulka inimesi «läbi hekseldada», rääkimata süvendatud jutuajamisest. Põhjalik vestlus peaks toimuma pärast eksameid, kuid enne vastuvõtukomisjoni otsust. Vestlusring oleks siis kitsam ja sisseastujatega saaks põhjalikumalt tutvuda, taustaks sooritatud eksamite hinded. Eriti oleks vaja tähelepanu pöörata omadustele, mis vastava teaduskonna inimesele spetsiifiliselt vajalikud on. Tuleks välja töötada objektiivsed kriteeriumid, mis neid omadusi mõõdaksid. Sellistel teaduslikult põhjendatud kriteeriumidel oleks siis ka suurem kaal vastuvõtu otsustamisel. Praegu on vahel lihtsalt kahju, kui vestluse põhjal end väga tublilt näidanud inimene (n.-ö. potentsiaalne jurist) juhusliku ebaõnnestumise tõttu eksamil kolme saades välja langeb. Vestluse andmetel peaks edaspidi olema tunduvalt suurem kaal. Sest on ju selge, et iga kirjandust ja ajalugu hästi tundev sisseastuja ei ole hea juristina. Kandidaadi isiklikud omadused vajavad palju laiemat selgitamist, enne kui vastuvõtuotsus langetatakse.

Kust on seekord kõige enam tulevasi juriste?

Tartlasi on kõige rohkem — 12, pealinlasi on 9, Viljandi I Keskkooli 1969. a. lend andis meie teaduskonda 3 üliõpilast.

S. KIIN

Maailm ja meie

EÜE-69 välisvahetus võimaldas üliõpilasel sõita Poolasse, Ungarisse, Tšehhoslovakkiasse ja Saksa DV-sse.

Ühel õhtul istusid ülikooli kohviku piljardisaalis EÜE-69 välisrühmade liikmed. Vestlus puudutas teemat, **mida annab üliõpilasele välisvahetus ja kuidas see peaks olema organiseeritud?**

TOIVO KULDSEPP (Poola RV Krakovi rühma komandör): EÜE välisvahetus on ühtlasi võimalus riikide mastaabis üliõpilaste rühmi vahetada. Peale selle on see ka nagu preemiaks aktivistidele ja maleva veteranidele.

On pretensioone EÜE Keskstaabile: teinekord satub rühmadesse täiendusena juhuslikke inimesi, kui näiteks mõni rühma liige mingil põhjusel tulla ei saa. Selleks puhuks peaks igal välisrühmal olema põhikoosseisuga kasvõi arvuliselt võrdnegi reserv. Komandör peaks vähemalt kaks kuud enne rühma komplekteerimist olema kohale kinnitatud. Selline nõue tuleks kindlasti EÜE põhikirja lisada. On loogiline, et komandöril oleks suurem õigus rühma i s e inimesi valida. Ei ole päris õige saata välisvahetusse väga noori, I kursuse üliõpilasi.

LEILI PADEVEST: Välisvahetus on väga hea ettevõtmine. Seda peaks aina toetama ja kaduma peaks onupojapoliitika rühmade komplekteerimisel.

Edasi kaldus jutt sellele, **mida teatakse sotsialismimaades Eestist ja kuidas kujunesid suhted üliõpilastega eri maades.**

«Kõige lähedasemad tundusid ungarlased — ikkagi hõimurahvas,» rääkis **ÜLO KAEVATS.** Eestist teavad nad palju. Debreceni üliõpilaste ees oli teinekord lausa piinlik — nad üllatasid meid väga üksikasjaliste teadmistega Eesti ajaloost. Ka meiepoolseks «võtmeks» vastastikusesse sõprusse tundusid eelkõige olevat teadmised Ungari ajaloost.»

Mis puutub maailmanägemisse, siis Tšehhoslovakkias on ühiskondlikud probleemid kõige enam sõlmpunktis. Saksa DV üliõpilaste hoiak ühiskondliku elu suhtes on kõige selgemini välja kujunenud. Kainelt ja asjalikult suhtutakse välis- ja siseprobleemidesse Poola Rahvavabariigis.

Ja siis räägiti **stipendiumist ja ühiselamutest.**

D e b r e c e n i ülikooli kasvandikud on majanduslikult võrdlemisi kindlustatud olukorras. Kuu **stipendium** on neil 400 forinti, millest 200 forinti läheb üüriks ja toidurahaks. Ungaris on palju tehtud üliõpilaste toetamiseks. Antakse tasuta koht ühiselamus või määratakse tasuta toitlustamine, leitakse võimalus erakordsete väljaminekute katmiseks. Viimase puhul ületab toetussumma stipendiumi 2—3-kordselt. Toetuse maksab nn. Erakordse Abi Fond. Selliseid toetamisi rakendatakse põhiliselt vaeslaste ja majanduslikes raskustes olevate üliõpilaste abistamiseks.

Stipendiumi saab 90% üliõpilastest. Vanematel kursustel saavad väga hästi õppijad seda konkursi korras, see on märksa suurem tavalisest. Üsna palju on nimelisi stipendiume. Stipendiaadid töötavad neid õppima saatnud asutuses niimitu aastat, kaua neile kooliraha on makstud. Ainult viitele õppijatel seda kohustust pole.

Hinnetesüsteem on Ungaris viiepalline. Pannakse välja ka «ühed» ja «kahed». Huvitav on eksamite uuesti sooritamise kord: esimese «põrumise» järel ei ole tarvis dekanaadist luba küsida, ülikooli kassast tuleb lunastada tšekk 15 forindi eest ja võib jälle proovima minna; pärast teist ebaõnnestumist tuleb taotleda eksamiluba dekanaadist; kolmandal korral kutsutakse kokku komisjon. Äärmine võimalus, mis antakse üliõpilasele ainult üks kord kogu õppeaja jooksul, on minna rektori palvele. Kui ka pärast nii kõrgest instantsist loa saamist eksamikatse ebaõnnestub, on läbikukkunule kõik teed kõrgema hariduse juurde suletud. Vähemalt kodumaal.

P o o l a s torkas kõige enam silma välisreiside hea organiseerimine. On spetsiaalne asutus — «Almatur» (Alma mater turist), mille ülesandeks on hoolitseda väliskülaliste eest turismihooajal. Ühiselamud on suviti tudengitest tühjad. Seal ööbivad turistid, neid teenindavad üliõpilased. Öö säärases majutuspaigas maksab meie arvestuse järgi 70 kopikat ja vabu kohti pidavat alati leiduma. «Almatur» saab ekskursioonide teenindamise eest

(Järg lk. 4)

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVII konverentsiks

Alljärgnevalt tehakse teatavaks kandidaadid, kes on soovitatud konverentsil valitava uue komsomolikomitee koosseisu.

ELKNÜ TRÜ Komitee soovitab kõigil organisatsiooni liikmeil, eriti aga konverentsi delegaatidel kaaluda alltoodud kandidaatide sobivust ja esineda konverentsil põhjendatud argumentatsiooniga ühe või teise kandidatuuri poolt või vastu. Samuti soovitakse kaaluda täiendavate kandidaatide esitamise võimalust.

Aarma, Hannes	füüsika V k.
Annus, Jaak	majandusküberneetika III k.
Ant, Jüri	aspirant, NLKP ajaloo kat.
Bachmann, Aleksander	kaubatundmise IV k.
Arhipov, Viktor	Õigusteaduskonna II k.
Blum, Lenina	majandusküberneetika III k.
Golikov, Jevgeni	vene filoloogia IV k.
Heldmets, Mati	psühholoogia II k.
Hunt, Riina	ravi IV k.
Jugala, Ursula	ravi II k.
Järv, Jaak	keemia III k.
Järve, Priit	aspirant, filosoofia kat.
Kaasik, Jaan	matemaatika II k.
Kaevats, Ülo	füüsika III k.
Kallas, Siim	rahanduse ja krediidi III k.
Kenkmann, Paul	ajaloo VI k.
Kolka, Indrek	füüsika IV k.
Kobla, Maie	ravi II k.
Komissarova, Eha	ajaloo II k.
Kronström, Sirje	ravi III k.
Kubo, Märt	ajaloo V k.
Kuldsepp, Toivo	eesti filoloogia III k.
Kägo, Ene	farmaatsia II k.
Kändler, Tiit	füüsika III k.
Kärner, Rein	võõrfiloloogia II k.
Küttis, Kalle	geograafia III k.
Kütt, Ilmar	kehakultuuri II k.
Laak, Tõnu	rahanduse ja krediidi II k.
Lanskaja, Tatjana	vene filoloogia III k.
Lepp, Ürmas	raamatupidamise III k.
Lepmann, Tiit	matem. ped. III k.
Liim, Inna	ravi V k.
Litvinenko, Svetlana	vene keele kateeder
Luhari, Ülle	ravi IV k.
Lätti, Eerik	ajaloo III k.
Mark, Sirje	ravi I k.
Matin, Andrei	matemaatika IV k.
Matvejeva, Nadežda	ravi III k.
Mesikepp, Arvo	ravi VI k.
Mõtsla, Milvi	Õigusteaduskonna II k.
Mälberg, Kalle	psühholoogia II k.
Mürk, Vladimir	füüsika IV k.
Piirsoo, Andres	bioloogia III k.
Prank, Rein	matemaatika III k.
Puusemp, Ene	TRÜ ajaleht
Ptšelin, Igor	spordimeditsiini IV k.
Rahumaa, Eimar	Õigusteaduskonna IV k.
Rein, Ülle	bioloogia V k.
Reinmaa, Ants	defektoloogia II k.
Romanov, Vadim	füüsika IV k.
Sepp, Henn	ravi IV k.
Siirmäe, Viia	defektoloogia II k.
Tamm, Jaan	ajaloo III k.
Tamme, Maie	kehakultuuri II k.
Tiivel, Mati	ravi V k.
Tikand, Triinu	ELKNÜ TRÜ Komitee arvestussektori juhataja
Timofejev, Valentin	füüsika IV k.
Tromp, Toomas	Õigusteaduskonna III k.
Tulviste, Peeter	loogika ja psühholoogia kat.
Täpsi, Tiina	keemia V k.
Valing, Reet	eesti filoloogia III k.
Veedler, Ene	kehakultuuri III k.
Viller, Jaak	vene filoloogia III k.
Visnapuu, Donald	Õigusteaduskonna III k.
Vseviov, David	ajaloo IV k.

Kaheks nädalaks kolhoosi! *R. URBELI foto.*

IP

Tahes-tahtmata tuleb veenduda, et terve rea kunstinähtuste käsitlemisel ei pääse tuumale enesele lähedale kirjeldav-analüüsiva meetodiga. Sellise kurva kogemuse elas läbi Aili Aarelaid, kes seadis endale ülesandeks rahvusliku omapära võrdleva analüüsi Eesti ja Leedu teatrilavastuste põhjal. Õige pea selgus, et vana meetodiga ei jõua kaugemale üldsõnalisest ja üpris ebamäärasest kõrvutamisest. Siit tuligi tõuge abiotsimiseks hoopis uutelt distsipliinidelt, nagu semiootika, sotsiaalpsühholoogia ja sotsioloogia. Et eeskujud ja kogemused teatri vallas nendel aladel peaaegu puuduvad, siis on muutunud ka esialgsed kavatsused — ühelt poolt väga laiahaardeliseks tutvumiseks eespool nimetatud distsipliinide ja nende valdkonda kuuluvate meetoditega; teiselt poolt kujuneb aga probleem, millele Aarelaid keskendub, varasemast kitsamaks. A. Aarelaiu õpingud kujunevad sissemurdmiseks uutesse valdkondadesse teatrinähtuste käsitlemisel.

On põhjust loota, et ta toob oma tänaste õpingutega (ja homsete teaduslike töödega!) värskust meie küllaltki šabloonilisse ja trafaretti tardunud kunstikäsitlusse.

KARIN KASK

Poolteist aastat tagasi teatriteaduses IP-d taotlema hakates olid plaanid ausalt öeldes palju väiksemad. Siis vaevas küsimus: mis on rahvuslik omapära teatris? Tol ajal sai läbi vaadatud-loetud hulk vastavat kirjandust. Lõpuks jõudsin aga ummikusse, sest selles küsimusteringis oli kaks domineerivat voolu — etnotsentrism ja etnograafism, mis kumbki ei tundunud õiged olevat. Nii tuligi tahtmine leida endale uus lähtekoht, kust probleemi vaatlema hakata.

Professor B. G. Ananjev on paljusid humanitaar-, reaal- ja ühiskonnateadusi summeerinud terminiga «teadus inimesest ja ühiskonnast». Komplitseeritumaid osi selles hiigeltsüklis moodustab kunst. Tänapäeval ei saa viimast enam käsitleda ainult klassikaliste kunstiteaduslike uurimisvõtetega. Kunstinähtuste, eriti sünkreetsemate, ühiskondlik-poliitiliselt tihedamate ja kõige omapärasema auditooriumiga teatrinähtuste uurimine ei saa olla enam ainult kunstiteosega silmitsi olemine, analüüsi kirjeldamine. Teaduste kompleks, mis käsitleb kunsti, hõlmab kaasajal peale klassikaliste kunstiteaduste (näit. dialektiline kriitika, teatriajalugu, kirjandusteooria) ning esteetika ka kunstisotsioloogiat, ja -psühholoogiat, semiootikat, aksioloogiat, kultuurantropoloogiat jne. Alles sellesse rühma kuuludes saab teatrietendus olla tänapäevaselt tugeva üldistusvõimega ning täpne, säilitades seejuures spetsiifilisuse. Kunsti, sealjuures ka teatritegemise põhilisi funktsioone ühiskonnas — modelleerimist ja kommunikatiivsust — saab tõnäoliselt uurida üksnes komplekselt.

Siitmaalt hakkavad ka hädad IP-ga. Selle maht on üsnagi suur, sest kolm ja pool aastat on liiga lühike aeg selleks, et saada linnulennulinegi ülevaade suurest hulgast erinevatest ainevaldadest.

Nagu näha, ei ole IP ettevalmistuseks spetsialiseerumisele kitsale probleemiderühmale, vähemalt paari esimese aasta jooksul mitte. Vastupidi, ülikooliajal peaks leidma aega ja võimalusi teadmiste omandamiseks laiemas haardes. Sellest ei tule aru saada nii, et kitsama küsimusega tegelemist IP raames täiesti eitatakse. Siiski ei tohiks me liiga vara häälestada ennast ainult ühele probleemile ja kõike pakutavat võtta vastu sellest aspektist lähtudes.

Võrreldes esialgsega on mulle huvi pakkunud probleem aastaga täpsustunud ja konkretiseerunud. Praegu võiks seda nimetada lavastuse sisu (sealhulgas ka orientatsioon rahvuslikkusele) ja selle vastuvõtu küsimuseks. Õppeained aga, mis peavad töö käigus abi andma, on vastavalt komplekssuse põhimõttele jaotatud kolme rühma: 1) teatriteaduslikud (teatriajalugu, dialektiline kriitika, draamateooria jt.) ning esteetika, 2) sotsiaal-psühholoogilised, 3) semiootilised.

Sellise kirju kava juures oli suur häda juhendaja leidmisega. Lõpuks tuli appi kunstiteaduste kandidaat Karin Kask ning nõustus üldjuhendaja rasket ametit enda kanda võtma.

Suur osa tööst on ette nähtud üksikute õppeainete kaupa ja sidet eri distsipliinide vahel saab otsida hiljem. Paljude õppejõudude juures peab töötama individuaaljuhendamise korras. Innustav on seejuures asjaolu, et tihti huvituvad eri õppeainete juhendajad ise antud töö problemaatikast ning on värskete mõtetega abiks.

Mis on IP-s köitvat? Kõigepealt kindlasti see, et küllaltki erinevate ainevaldade kokkupuutel tekib võimalus üht nähtust talle mitteomase keele kaudu kirjeldada. Lavastuse vaatlemine märksüsteemina, alltekstide uurimine motivatsioonide järjestusena jne. toob kaasa uue ja tihti lihtsa lahenduse keerulistesse asjadesse. Veelgi tihedamini aga juhtub vastupidi.

AILI AARELAID

IP

Variatsioone vilistlasteemale

Kuidas jääda kauem üliõpilaseks?

Algus «TRÜ» nr. 28

Kogu ühiskonna progressi seisukohalt on ülimalt aktuaalne üliõpilasvaimu orgaaniline süntees küpse ea kogemuste ja tasakaalukusega. Kõigile, kellele ülikoolis õppimine polnud seotud eriliste (materiaalsete või psühholoogiliste) raskustega, jääb üliõpilaspõlv ka subjektiivselt üheks ilusaimaks ajaks elus. Seega küsimus, kuidas kanda kaugemale ellu üliõpilaskonna optimismi, vastuvõtlikkust ja kergestisüttivust, ettevõtlikkust ja takistuste trotsimist, ideaalide julgust ja siirast vaimustust kõige uue ja hea suhtes, on kahtlemata üks tähtsamaid küsimusi kõigile ühiskonna juhtimise ja sotsiaalse planeerimisega tegelevatele inimestele. Teiste sõnadega, see on küsimus võimalustest, kuidas jääda kauem üliõpilaseks. Mitte faktiliselt, s. o. kursust korrates ja «akadeemilist» võttes, nagu praegu küllalt moes on, vaid sotsiaalpsühholoogiliselt — säilitades üliõpilasvaimu ka töölesuunamise järel veel paljudeks aastateks. Arvatavasti just see peaks olema vilistlasprobleemi kaugemaks perspektiiviks.

Ent tulgem tagasi lõpetaja enesetunde juurde. Ülikooli lõpetamine toob endaga paratamatult kaasa ülikoolist (tühiste eranditega) ja enamikul juhtudel ka ülikoolilinnast lahkumise, mitmepalgelise tudengielu lõppemise, suure osa sõprussidemete järkjärgulise soikumise jms. Kui sellele meeleolulisele mõõnale pole vastu seada meeldivaid perspektiive seoses tulevase tööga, tekibki senise kiire arengujoone järsk katkemine, avaldudes ükskõiksusena ja pessimismina. Juba kogu viimase kursuse vältel hakkab kummitama progresseeruv «Lõppenud on päevad...» meeleolu. Ebakonkreetsed kuuldused tulevaste töökohtade suhtes töötleb tudengi fantaasia ettekujutusteks vastavalt valdavale emotsionaalsele seisundile, mille tulemusena tulevast tööd nähakse mustemates värvides, kui see tegelikult igakord on.

Seda rusuvat enesetunnet ei oleks (või oleks vähem ja ajutiselt), kui iga lõpetaja teaks, et ülikoolil on kindlakskujunenud mitmekülgsed sidemed varasemate lõpetanutega, et ta võib ülikooli elust osa võtta ka pärast lõpetamist. Püsiva vilistlaskollektiivi kujundamise kaudu võiks lõpetamisega kaasneva arengujoone katkemise asendada järkjärgulise üleminekuga, ülikooliaastate ja sellele järgneva tööaja osalise kattumisega: vanemate kursuste üliõpilased on vilistlaste kaudu tihedamas kontaktis tulevase praktilise eluga, sageli otseselt tulevase töökohaga, teevad oma kursuse- ja diplomitööd sihtasutuse kaasjuhendamisel, võib-olla loovad kitsamaid erialalõike, loovad varakult kontakti oma järeltulijatega, tunnevad end võrdsete osanikena mistahes ühisüritustes. Olen veendunud, et enamikule lõpetajaist mõjub niisugune teadmine mitmeti julgustavalt, kõnelemata ühistegevuse otsestest tulemustest. Psühholoogiline külg on kahtlemata ainult üks vilistlasprobleemi tahkudest, ent seni õigustamatult vaateväljast kõrvale jäänud.

Kui lõpetanute sidemed ülikooliga ja sageli ka omavahel piirduvad vaid kord aastas toimuva kokkutulekuga, võib kõigist organisaatorite pingutusest hoolimata asi lõppeda vaid ühise viinavõtmisega. Jälgides tähelepanelikult inimeste käitumist sellistel oleng-kokkutulekutel, veendume kurvas tõsiasjas, et inimesed on üksteisele võõraks jäänud. Sageli juhtub, et kestkustelu endiste sõpradegi vahel ebakonkreetse «kuidas läheb — läheb «kah» tasemele jääb. Räägitakse kõigest natuke, eelkõige korterist ja palgast.

Sagedasi mõttekatkestusi aga seotakse klaasitõstmisega. Mida visamalt areneb jutt, seda tihedam on tõstmine, ning mõne tunni möödumisel muutub tõsisem mõttevahetus juba võimatuks. Lahkumisel õhutatakse küll vastastikku sagedamini kokku saama, ent sisimas otsustatakse järgmisel korral mitte tulla.

Miks kipuvad sellised haritud inimeste kokkutulekud vaimuvaeseks jääma? Üheks põhjuseks on ilmselt üldise ühendava eesmärgi puudumine. Mõlemapoolselt ettevalmistatud vilistlaste kokkutulekul seda karta ei ole. Eriti kui kokkutulek korraldada üleülikoolilisena ühel kindlal päeval aastas. Viimane on kokkutulekute hea kordamineku ja traditsiooniks kujunemise olulisemaid eeldusi.

Tekib küsimus, millist päeva ikkagi loetakse meie aukartustäratava eaga ülikooli aastapäevaks? Kas ülikooli ajaloo uurijail see siis veel selge pole? Tuleks ajalehe vahendusel sellest kõigile teatada.

Ent olgu kokkutulekud kuitahes sisukad, hästi ette valmistatud ja eeskujulikult korraldatud, nad ei annaks soovitud tulemusi, kui ülikooli ja tema endiste kasvandike vahel ei kujuneks paralleelselt teisi, kaudsemaid, ent ajaliselt pidevamaid sidemeid. Väga teretulnud oleksid T. Suti poolt nimetatud vilistlaste kaastegevusel koostatud «Ülikooli aastaraamat».

Ajaleht «TRÜ» tuleb muuta kättesaadavaks kõigile üle vabariigi ja kaugemal töötavaile asjasthuvitatud ülikooli lõpetanuile, s. o. muuta ta tellitavaks posti kaudu või teostada lõppude lõpuks rea aastate vältel kõne all olnud vabariikliku üliõpilasajalehe loomise idee. Ainult niisuguse ajalehe vahendusel kujuneksid kontaktid vilistlaste ja ülikooli vahel süstemaatilisteks ja viljakateks. Üliõpilasajaleht oleks alatiseks tribüüniks kõige mitmekesisemate kõrgema haridusega seotud küsimuste arutamiseks, mistahes informatsiooni laialikandjaks. Vabariiklik üliõpilasajaleht aitaks lähendada kõiki meie eriprofiiliga kõrgemaid õppeasutusi ja nende väga rohkearvulist lõpetanute-väge...

Lõpetuseks veel **üliõpilaslaulikust.** Kahjuks on viimasel ajal n.-ö. akadeemilise koorilaulukultuuri ulatuslik areng viinud seltskondliku laulmise vähenemisele. Mitte-kooriliige ei söanda enamasti ka koosviibimistel kaasa laulda, seda enam, et ta ei tunne sõnu. Ja kust neid õppidagi. Ülikooli arvukas koorilauljate pere peaks selle asja enese kätte võtma, ühte taskuformaadis raamatusse koguma maailma üliõpilas- ja noorsoolaulude paremiku ning organiseerima selle trükkimise kas või rotaprindil, peaasi, et tiraažis, mis võimaldaks lauliku saamise kõigile kokkutulekuist osavõtjaile. Tuleb ühineda prof. A. Aarna mõttega («Noorte Hääl», 17.09.69), et nn. laulude õppimist peaks korraldama kollektiivselt üliõpilasorganisatsioonide algatusel.

Need on ainult mõned mõttemõlgutused vilistlasteemadel. Kahtlemata kujuneb nende mõtete realiseerimine väga takistusterohkeks, ent P. Kenkmanni sõnade järgi tuleks «otsida lahendusi kõigi raskuste kiuste». Loodame, et peatselt algaval ülikooli komsomolikonverentsil ka vilistlasprobleemid leiavad senisest põhjalikumat arutamist.

REIN EINASTO,
geoloogia-osak. lõpetanud 1957. a.

littera

Täna avame kirjandusliku rubriigi LITTERA. Selle ilmumisprintsiibiks on eesti keelde vähe tõlgitud või üldse mitte tõlgitud meistrite tutvustamine. Rubriigis võiks kõne alla võtta ka autoreid, keda ülikooli väliskirjanduse programmis ei ole või keda aja piiratuse tõttu tutvustatakse põgusalt. Nii moodustaksid kirjutised pisikese täiendkursuse.

Millegipärast pole meil tavaks tõlketeoste arvustamine, jõudumööda püüaksime siin teha sedagi. Tervitatavad on igasugused märguanded mistahes huvitavast nähtusest maailma kirjanduselus.

Ootame autorite nõusolekuid esinemiseks uues rubriigis.

TOIMETUS

Samuel Beckettist, tema anti-romaanist ja -draamast

Villem Alttoa

Kui on juttu absurditeatrist või antidraamast, siis mainitakse selle «klassikuna» Samuel Beckettit (13. IV 1906), iiri rahvusest kirjanikku, kes kirjutab algul inglise keeles, siis jätkab prantsuse keeles või avaldab oma teosed mõlemas korraga. Ta elab alates 1928. aastast Pariisis, kirjandusse tuli ta 1930. Tähelepanu äratas Beckett romaanidega «Murphy» (1938), «Wat» (1953, kirjutatud 1942—1944) ja triloogiaga «Molloy» (1951), «Molloy sureb» (1952) ja «Nimetatamatu» (1953). Edasi loobus aga romaanižanrist ja andus draamaloomingule. Ta esikdraama «Oodates Godot'd» (1953) levis kiiresti enamiku Euroopa maade kui ka teiste kontinentide lavadel, tuues autorile kõlava kuulsuse. Prantsuse avangardiste Eugène Ionescut (1915), Arthur Adamovit (1908) jt. loetakse Becketti õpilasteks.

Samuel Becketti toodang on asotsiaalne. Ta on neid kirjanikke, kes 30. aastail hülgasid laiema sotsiaalselt haarava temaatika ning piirdusid inimese sisemaailma käsitlusega — muidugi väga erinevate loominguliste meetoditega. Kõnesoleva autori toodang on hoopiski kaugenenud tõsielust, tema maailm on sootuks nuripidine, kuid selle algjuured võrsuvad ühiskondlikult pinnaselt. Nagu Gustav Flaubert enam kui sajandi eest tundis vajadust eemalduda elevandiluust torni, võimalikult kaugemale vastumeelsest nahksusest ja nürimeelsusest, mis võimutsesid kaasaja Prantsusmaal, nii tõmbub Beckettki künismi ning absurdismi, olles tülgastunud sellest ühiskonnast, kus reklaamitava terve mõistuse asemel valitseb mõttetu rabelemine, sihitus ning puuduvad perspektiive avavad ideed. Selles ei saa kujuneda isiksusi, vaid inimesed on määratud manduma mingeiks mõttetult eesmärgita askeldavaiks olevusteks. Beckett käsitleb inimisiksuse paratamatut laostumist ajastu totras keskkonnas, mistõttu ta maailmakäsitus on ülimalt pessimistlik. Kõige viimisega *ad absurdum* taunib ta absurdset absurdse abil. Nii et ta teostel ei puudu ka kriitiline sotsiaalne element.

Romaanis **«Molloy»** otsib nimitegelane oma ema, kuid ta jõuab ainult eksiteedele. Ekslemine jätkub, kuni ta pimedaks jääb ja lõpuks kusagil kraavis sureb. Romaani teises osas, mis on nagu esimese poole vastupeegeldus, järgneb toimunu kordumine sügavamas astmes. Selles otsib Moran Malloyd, kusjuures otsingute vältel otsija samastub otsitavaga. Romaan kujutab — kaasa arvatud ka labasused ning obstsöönsused — isiku laostumisprotsessi. Romaan **«Molloy sureb»** pakub üha hägunevat kirjeldust vanamehe surmast, kelle püsimine sama isikuna näib olevat aina küsitav. Nagu eelmiseski romaanis vahelduvad positiivsed andmed neid samas eitavate või moonutavatega. **«Nimetatamatus»** kaovad täiesti kindlad vahed üksikute tegelaste **vahel, need** moonduvad pidevalt üksteiseks. Nii Becketti näidend **«Oodates Godot'd»** kui ka järgmised (**«Lõpumäng»**, 1956, **«Õnnelikud päevad»**, 1961 jt.) erinevad põhjalikult traditsioonilisest draamast. Need on tegevusetud, kusjuures sündmustiku areng on vaid tõeliselt toimuva pelgaks peegelduseks. Seeeest on pantomiimilistel elementidel ja sihitutel dialoogidel oluline osa. Kuigi paradoksaalne kirjaniku puhul, kelle kuulsus lähtub tema draamaloomingust, on Becketti draamasid iseloomustatud kui romaanikatkeid. Näidendis **«Oodates Godot'd»** ootavad lähemalt määratlematud tegelased Vladimir ja Estragon veelgi ebamäärasema tegelase Godot' tulekut, kes küll iga päev teatada laseb oma saabumisest homme, kuid kes kunagi ei ilmu. Ka romaanides esines ootamismotiiv, siin on sellel temaatiline funktsioon. See on sihitu ning mõttetu. Tegevustikku ilmuvad küll täiesti seostamatult Pozzo ja Lucky, isand ja sulane, mis lisandavad teosesse oma suhetega sotsiaalse motiivi. **«Lõpumäng»** on veelgi pessimistlikum. Neli tegelast — lonkur ning pime härra, tema teener ja jäätmetünnides vegeteeruvad vanemad «viivitavad lõpetamisega». Ja lõppu ei tulegi.

Becketti draamad on nurjumisdraamad. Keskseks motiiviks on, et inimene tegelikult enam ei eksisteerigi, kuid ta leiab alati midagi veenmaks ennast, et ta ikkagi veel olemas on. Igal sammul põrkavad tegelased eksistentsi absurdsuse vastu, mis loob mingi traagilise pinge nende elus. Igaüks elab teisiti kui ta on kavatsenud, kuid ta ei arvesta ka oma tegude taunimist teiste poolt. Kuigi Becketti tegelased ei usu igavestesse tõdedesse, otsivad nad neid ometi. Neile on maailma tõelus samasugune varjude peegeldus nagu Plato koopas, sellal kui nende endi «sisekoobas» on neile tõeliseks maailmaks. Nad on pidevas konfliktis ümbritsevaga, sest nad saavad toetuda ainult endile. Inimene on eraldatud kõigist ümbritsevaist esemeist, tal pole nendega mingit kontakti võimalust. Ta on alati eraldatud muust maailmast, mis on võõras ja vaenulikki ta püüdlustele ja vajadustele. Siin tulevad esile teatud seosed Becketti ja Camus' maailmasse suhtumises. Viimase autori «Võõras» on peategelane Mersault samuti ümbritsetud miljööga, millega tal ei teki ega saagi olla kontakti ning vastastikust mõistmist. Aga Beckettil läheb eraldatus veelgi kaugemale. Ta tegelased ise on kahenenud, neil puudub füüsise ja hinge kontakt. Inimesed ei ole alati samad. Nad ei suuda ennast alati identifitseerida ja asuvad puhuti otsima iseennast. Tavaliselt toimuvad need otsingud koomilisel pinnal, kusjuures otsija juba ette teab, et tal enda leidmine, enda identifitseerimine on võimatu. Seetõttu kujuneb otsimine pelgaks mänguks, millest on teadlik ka otsija ise. Temale on antud ainult oodata (mida? kes on andnud?) ja mängida. Neid kõiki vaevavad küsimused, millele nad kunagi vastust ei leia ega ootagi, nagu küsimus elu mõttetusest, kui ei keha ega hing sellest enam mingit mõnu ei leia; milline väärtus on sihtidel ja eesmärkidel, kui neil pole midagi tegemist küsijatega; milline tähtsus on kehal, kui kogemused on näidanud, et inimesel pole enam mingeid lootusi elus; mis juhtub siis, kui pole enam usku ei inimestesse, endasse ega jumalasse, kui jumalat polegi ja inimesed on vastikud jne.

Niisugused küsimused ahistavad Becketi tegelasi ja ükski neist ei ootagi ammendavat vastust. Selline lootusetus on kirjanduses ületamatu, erandiks on ehk Swift.

Beckett värbab oma tegelased deklasseeritute seast, kuid nad ei ole pahelised, isegi mitte inimvaenulikud. Pigemini suhtuvad nad kõikidesse heatahtlikult, kuid käituvad seejuures mõneti narrikalt. Seda põhjustab eriti teadmine, et mida nad ka ette võtaksid, ikkagi ei jõua nad eesmärgile ja lisaks teavad ka nad ise seda juba ette.

Beckett esitab kõik probleemid koomilises valgustuses. Ta laseb oma tegelasi pilgata, petta, teisi tüüdata, paneb neid kõnelema mõttetusi. Autor kasutab paroodiat, ebasarnaste võrdsustamist, väärika ja labase kõrvutamist, labast jantlikkust — et luua reaalsus, mis oleks nii fantastiline kui ka groteskselt tõeline. Sõna ei teeninda vahel mõtte või mõiste edasiandmise funktsiooni, vaid kirjanik kasutab seda mõneti puht omaette elemendina, nagu abstraktses maalis joont või pinnavormi. Becketi maailmas ei usuta ei ühiskonnasse, endasse ega ka jumalasse. Seal ei saa toetuda millelegi. Inimesed kavatsevad aina talitada hästi, parema äratundmise järgi, kuid kõik läheb järjest viltu või jookseb tühja. Siin ei leidu lootust ega illusioone. Aga siin ei vihata ka kedagi peale iseenda ja sedagi harva.

Nagu öeldud, kajastab Becketti looming inimese mandumist kui ühiskonna laostumise tagajärge. Tema loomismeetodis pole midagi konstruktiivset, edasi aitavat. Kirjanik taunib ja puhuti mõnitab, ise aga kätt abistamiseks külge löömata. Oleks aga küündimatult vaene näha teise äärmusena antidraamas ja -romaanis pelka klaunitamist või lugeja õrritamist.

V. ALTTOA

Tallinna noored autorid veel koos

Tallinna NAK pidas selle sügise esimese koosoleku septembri lõpupäevil. Juhatuse aruandes nentis Andres Ehin tavapäraste «ürituste» vähesust möödunud aastal (esineja järeldus: ilmselt ei üritatudki nii väga üritada). Kas suudab seda korvata eraüritamine kirjandusliku eneseteostuse rindel? Vabariiklikus perioodikas («Looming», «Noorus» jt. väljaanded) ilmus noorte autorite loomingut sel aastal võrdlemisi ohtralt. V. Luik, N. Baturin, A. Ehin ja A. Koeney said maha raamatutega. Koondise väheseid ühiseid ettevõtmisi iseloomustab ilmne lõunaorientatsioon: luuleõhtud ja -seminarid koos tartlastega Tartus, Peedul ja Käärikul ning sidemete sõlmimine läti noorte autoritega. Niisiis näib tegevus avarduvat sulgunud klubivaimult üha rohkem iseseisva suleliigutamise ning väliste kontaktide otsimise suunas. Mõlemad tendentsid peaksid tunnistama loomingulise potentsiaali küpsemist. (Vanuselise küpsemisega seoses kerkis teisalt üles probleem: koosseisu värskendamine keskkooliõpilastega!)

Kahjuks ei kulgenud möödunud aasta töö kaugeltki ladusalt. Aruandele järgnenud mõttevahetusel pandi küsimärgi alla noorte autorite koondise olemasolu mõttekus üldse, kuivõrd koondis peaks eeldatavasti kujutama endast kirjandusliku organisatsiooni, selline aga ei saa läbi oma loomingulise tribüünita. Noorte autorite esinemine «Nooruses» ja «Loomingus» ei vähenda seda vajadust, sest esimese ilukirjanduslik ruum on piiratud ja viimane on Kirjanike Liidu häälekandja. Paljas kirjandusest r ä ä k i m i n e pole kirjandus, isegi mitte tee kirjandusse — see võib olla koondise töö üheks ja kahtlemata vajalikuks haardeks. Kiidetud loominguline potentsiaal jääbki siis vaid potentsiaaliks, sest parimadki võimed känguvad, kui puudub nende rakendamise võimalus. Meie enneolematu kirjastamistempo juures jõuab iga hakkajamgi kirjutaja tüdineda noor autor olemast.

Võidakse arvata, nagu puuduks vajadus ja huvi seda sorti kirjanduse järele. Praktilised kogemused kõnelevad paraku otse sotsiaalsest tellimusest. Selle tellimuse täitmiseks aga ei ole praktiliselt võimalust. Võib-olla on selle põhjuseks ka teatud hoolimatus või umbusk.

Lootus noorte töid avaldava operatiivse mitteperioodiliselt ilmuva väljaande ««Nooruse» Raamatukogu» (analoogiliselt «Loomingu» Raamatukoguga») saamiseks on rohkem lohutus, ja üsna väheveenev lohutus, nii et noored autorid kirjutavad esialgu õhku.

Kõigest sellest lähtudes tehti koosolekul ettepanek hinnata koondise töö eelmisel aastal mitterahuldavaks. Hääletamisel võitsid ühehäälelise enamusega siiski mõõdukad rahulolijad.

Uude juhatusse valiti E d a K a i, A n d r e s E h i n (esimees), J a a k J õ e r ü ü t, E i n a r K r a u t ning K a l l e K u r g. Juhatust kohustati leidma tee tühiseisust väljapääseemiseks, vastasel korral otsustati koondis laiali saata.

Ü. SOOMUS

(Tallinn)

Verlaine'i perrä

Meä tahat, mäletüs? Aa süküs põra
maast lindu rästit, ikäv päivähõra
om pillut üle puië pruumi võra,
kost kuuluss põh'atuule võl'ssi tõra.

Kõrd kõn'dsëmi', ma' kur'al, timä hääl,
hiuss tuulë käen ja' mõttë' ul'a pääl.
Sïs kõlaht äkki timä englihääl
ja' olli ellos kullahelü tääl:

«Meä päiv om ollu' sinu kïgë parëmp?»
Ma' naarati — ku' sa' ei tiïäss varëmp! —
ja' an'dsë tassa timä käele suud.

Oh edimeste lilli hõngu tuulin!
Oh edimest «jah»-sõnna! Määnest muud
ku' õnnë taad suurt imet kallu huulin!

Märkus.

See võrumurdeline (peamiselt Lääne-Võrumaa murrakuile tuginev) luuletus on kirjaviisis, mida autor söandab esitada kui mõeldavat lõuna-eesti (oandi-sakala) ilukirjanduse ortograafiat. Eesmärgiks on olnud tähistada kõiki olulisi häädusseiku, võõraid lugejale, kelle eesti keele oskus ainult põhja-eestilise kirjakeelega piirdub, ja kasutada sealjuures trükikodades tavaliselt leiduvaid märke. Senised juhuslikud kirjakeele ortograafia modifikatsioonid on selles mõttes jäänud võrdlemisi puudulikuks, täpse kõlaga loetavaks ainult neile, kes murret üsna vabalt valdavad. Kõigis kolmes oandi-sakala keele murdes saaks esitatava ortograafia kohaselt kasutada sirget ülakoma, *accentus acutus*'t (') kolme ülipika hääliku, ee ja ii vahelise (éé), oo ja uu vahelise (óó) ning öö ja üü vahelise (őő) märkimiseks, samuti palatalisatsiooni jaoks — eeskätt kirjakeelest erinevail palatalisatsioonijuhtudel — palataliseeritava kaashääliku järel (näit. üt's). Ainult võru murde (sealhulgas setu murraku) jaoks läheks tarvis kõverat ülakoma, *spiritus lenis*'t (᾽), mis märgiks omapärast kõrisulghäälikut; kaksispunktiga, treemaga e-d (ë), mis märgiks e tagapoolset, õ-le lähenevat varianti; ja samuti treemaga i-d (ï) õ-taolise i (umb. vene ы) märgina.

AIN KAALEP

Taevaskojast

Jälle, nagu igal sügisel, seisab ring rõõmsaid inimesi Suure Taevaskoja liivakivise seina ees. Premeeritakse käbivõistluse võitjaid. Seekord on nendeks Milvi Isakannu, Rein Lehtveer, Kalju Jõgi.

LK ringi juhendajalt kuuleme legendi Neitsikoopast ja sellest, et juba vanal ajal oli see eestlaste armastatud kogunemispaik ning mis siis sai, kui kord salakuulaja sõjanõu pealt kuulas . . .

Taevaskoda on Pühajärve ja Haanja järel Eesti külastatavamaid kohti. Ka siin võiksid olla õpperajad, kuid nende tähistus olgu äärmiselt looduslik — milleks risustada keeluala siltidega.

«Antropogeenne degratsioon» minevat mõnes välisriigis nii kaugele, et kadestatakse inimest, kel jätkub aega terve puhkepäev jalgsi metsas hulkuda.

Maamees vehib saake koristada, harva saab pilku heita kõige kaunimale aastaajale, kus keset üldist lagunemist valitseb sügislillede karastatud tervis.

Linlane teeb hoolega tööplaane ning ootab vargsi järgmist suve. Jalutab Toomel, vahel võtab hoogu ning sõidab maale. Kes seda teeb, ei kahetse. Lehtede sadu asfaldile pole see, mis tõmmule metsahuumusele; paar pargipuud pole see, mis oma liikmeid laiutav mets kõigi ootamatustega.

Sügis on looduse kõige õnnestunum teos. Võib-olla lähevad haavad niisama punaseks ja kased niisama kollaseks igal sügisel. Ent ometi peaks iga kord selle ise ära kaema, muidu jääb õige sügis seks korraks enda jaoks tulemata. Kuulata lehtede kõdulaulu, nende viimaseid värvihõiskeid . . .

Hämaruses jõuame Vanda Johansoni «nõiamajakeseni». Saame teada ta elukäigust, püüame mõista fantastilisi figuurikesi ning ette kujutada seda võluaeda neil aegadel, kui perenaine siin veel askeldas.

EHA PARIJÕGI

Valgemetsa

Ekskursioon Kõrvemaale

12. o k t o o b r i l toimub ekskursioon Kõrvemaale (Tammsaare majamuuseum, Salu talu ja Jäneda ümbrus).

Väljasõit Tartust kell 7 hommikul Vanemuise tn. 46 eest.

Osa teest läbitakse jalgsi.

Osavõtjail registreerida ja maksta rbl. 1.50 Pälsoni 23, tuba 104 Reet Mägi juures.

Tudengile, kes soovib stipile lisa saada

Mitmed Tartu ettevõtted (näit. õlletehas) on pakkunud üliõpilastele võimalust võtta kahe-kolmenelja inimese peale üks alaline töökoht ja omavahel nädalas peale ettenähtud tööaeg ära jagada. Nii ei peaks see õppimisele takistuseks tulema, küll aga tuleks ligi stipi võrra sissetulekut juurde. Tulla komsomolikomiteesse.

Ülikoolisisene kirjanduslik konkurss

Jälle on kavas välja anda ülikooli kirjanduslik almanahh (asja on algatanud ELKNÜ TRÜ Komitee, väljaande ilmumine on kavandatud 1970. a. kevadeks, TÄHISTAMAKS V. I. LENINI 100. SÜNNI-AASTAPÄEVA. Organiseeriv komisjon: M. Lauristin (esimees), K. Põllu, O. Remsujev.

Et sündmus on erakordne — viimane ülikooli almanahh ilmus 10 aastat tagasi, ENSV 20. aastapäevaks — oleks vaja, et kõik kirjandusliku loominguga tegelevad üliõpilased aitaksid kaasa

a) ALMANAHHILE SOBIVA NIME LEIDMISEL;

b) ALMANAHHI KOOSTAMISEL.

Almanahh on mõeldud ülikooli väikese LUULE- ja MINIATUURIANTOLOOGIANA, sest organiseeriv komisjon palub sellest üritusest osa võtma ka kõiki kunagi ülikoolis õppinud vabariigi luuletajaid ja prosaiste.

PRAEGU ÜLIKOOLIS (statsionaarselt või kaugõppes) ÕPPIVATELE NOORTELE AUTORITELE (KA POTENTSIAALSETELE) ON PÄÄS ALMANAHHI KAANTE VAHELE KINDLUSTATUD, KUI VÕTATE EDUKALT OSA KONKURSIST, MILLE ELKNÜ TRÜ KOMITEE KÄESOLEVAGA VÄLJA KUULUTAB.

Žürii asub tööle sügisel, valib kõigepealt välja sobivad luuletused või lühiproosapalad (mitte üle 3 lk. masinakirjas) almanahhi tarvis ja määrab seejärel rahalised auhinnad. AUHINNAD:

1 esimene auhind 35 rbl.
1 teine auhind 25 rbl.
1 kolmas auhind 10 rbl.

TÖÖD PALUTAKSE TUUA VÕI SAATA AJALEHE «TRÜ» TOIMETUSELE HILJEMALT 15. OKTOOBRIKS, MÄRKIDES ÜMBRIKULE «KIRJANDUSLIK KONKURSS» ning lisades oma nime ja kursuse.

ORGANISEERIV KOMITEE

Raadioloengud

Kolmapäeval, 15. oktoobril

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi ladina keele algkursuse III loeng.

2. Kõigile ajaloolise materialismi õppijaile vanemõpetaja Eero Loone loeng «Sissejuhatus ajaloolise materialismi õppimiseks».

Reedel, 17. oktoobril

1. Poliitilise ökonoomia sotsialismi osa õppijaile vanemõpetaja Lembit Maametsa loeng «Akumulatsiooni seaduse toime sotsialistlikus ühiskonnas. II»

2. Ajaloo-Keeleteaduskonna II ja III kursuse, Kehakultuuriteaduskonna I kursuse ja geograafiaosakonna III kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Aino Lunge psühholoogiaalane loeng «Lapse kõne ja mõtlemise arenemine».

Kolmapäeval, 22. oktoobril

1. Kõigile pedagoogika õppijaile õppejõud Ain Nurga loeng «Kooli juhtimine».

2. Inglise filoloogia VI kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Laine Hone'i loeng «Abiverbide «do, must, have, to» kasutamine».

Reedel, 24. oktoobril

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi ladina keele algkursuse IV loeng.

2. Orientalistidele vanemõpetaja Pent Nurmekunna loeng «Kas hiina keel on raske?»

Maailm ja meie

(Algus lk. 1)

valuutat ja sellega seoses on tal lahedad võimalused oma üliõpilaste välismaareiside finantseerimiseks. Rahvusvahelise Üliõpilaste Organisatsiooni (International Student's Organisation) liikmekaardiga leiavad reisivad üliõpilased alati öömaja ja kõik mugavused matkamiseks.

Ungaris on mõjukaks organisatsiooniks — KISZ — Kommunistlik Noorsooliit. KISZ-i nõukogu on esindatud rektoraadis, fakulteedi nõukogus ja ülikooli nõukogus. Täidesaatev büroo koosneb 11 inimesest.

Õppekomitee organiseerib teaduslikke ringe, tegeleb keskkooliõpilastega (neile pööratakse Ungaris üliõpilaste poolt üldse väga suurt tähelepanu); ühiskondlike huvide kaitsmise komitee hoolitseb sotsiaalse abi ja suvise praktika eest; kultuurikomitee ülesandeks on viktoriinide jms. läbiviimine; klubikomitee koordineerib erinevate klubide (bridži-, filateelia- jt. klubide) tegutsemist; veel eksisteerivad orgkomitee ja propagandakomitee.

Rektorit ja dekanaati abistavad alalised ja spetsiaalsed komiteed: fakulteedinõukogu, distsiplinaarkomitee, maailmavaate ja kasvatuse komitee jne..

Olgu veel märgitud, et KISZ organiseerib ka üliõpilaste välipraktikat. Nimelt käivad Ungari üliõpilased praktikal vähemalt kahes välisriigis, sealhulgas ka Nõukogude Liidus.

Ühiselamud jätsid kõikjal väga hea mulje. Ungaris ja Poolas näiteks on ühiselamud — kolleegiumid. Kolleegiumil on oma nõukogu ja direktor. Kolleegiumis on söökla, restoran, kohvikud, kino, teenustöökojad — kõik mugavused käe-jala juures.

Tšehhoslovakkia üliõpilaste ühiselamud meenutavad poolakate omi. Üliõpilasorganisatsioonidest võiks nimetada Tšehhi Uliõpilasliitu.

Huvitav vahetus oli Aquincumi rühm. 1966. a. asutati Budapesti Aquincumi muuseumi juurde organisatsioon, mis lähetab üliõpilasi välisriikidesse praktikale, igal aastal erinevatesse riikidesse.

Aquincum kujutab endast Rooma provintsi Pannonia pealinna I sajandist. Linn oli 60—70-tuhandelise elanikkonnaga. Juba siis oli õhkkeskküte, saunad.

Selles paigas olid 1969. aasta suve väljakaevamistel TRÜ ja ERKI üliõpilased. **JAAN TAMM** ajalooosakonnast (Aquincumi rühm) arvas, et ka meile oleks vaja sellist organisatsiooni nagu Interstudex (International Student Excavation), mis aitaks lähetada üliõpilasi praktikale välisriikidesse.

Linnadest jäid meie üliõpilastele väga meeldivad muljed. Praha — nagu tohutu arhitektuurimuuseum; Budapest — otse loodud värviliste piltpostkaartide tegemiseks; Poolas, Krakovis väideti olevat kõige mõnusamad kohvikud ja kõige kaunimad roosid.

Populaarsed on sotsialismimaades non-stop-klubid.

Kõigest ühekorraga on võimatu rääkida, pealegi jääb jutt siiski pealiskaudseks, kui räägivad mitu inimest korraga. Sellepärast oleks väga meeldiv, kui välisrühmade liikmed ise kirjutaksid meie ajalehele nähtu-kuuldu muljetest.

Välisrühmlaste vestlust kuulas pealt ja pani kirja

MARIKA KLAAS

Leida Loone

Meie vabariigi ajalooteadust ja Tartu Riiklikku Ülikooli on tabanud ränk kaotus — 28. septembril hukkus traagiliselt liiklusõnnetuse tagajärjel rahvusvaheliselt tuntud teadlane ja ühiskonnategelane, ajaloodoktor professor Leida Aleksandri tütar Loone.

Leida Loone sündis 1911. a. Peterburis, kus ta isa tegutses käsitöölisena, ema oli aga kooliõpetaja. 1920. a. asus perekond elama Eestisse. Keskhariduse omandas Leida Loone Tallinna Tütarlaste Kommertsgümnaasiumis. 1928. a. astus ta Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonda, valides oma kitsamaks huvialaks ajaloo. Juba üliõpilasaastatel paistis Leida Loone silma erakordse töövõime ja andekusega. 1933. a. omistati 22-aastasele neiule magistrikraad uurimuse «Usuvahetuslik liikumine Põhja-Eestis eriti kuberner Polivanovi ajal» eest. Pärast stuudiumi lõpetamist töötas Leida Loone koos oma abikaasa Nigolas Loonega Eesti ajaloo bibliograafia koostamisel, 1936.—1940. aastani oli aga Tartu gümnaasiumides ajaloo ning inglise keele õpetajaks. Töötades kahel korral Rootsi arhiivides, kujunesid Leida Loonel juba tol perioodil tihedad sidemed Rootsi ajaloolastega, millele aitas kaasa kadunu laialdane keelteoskus. Peale vene, saksa, inglise, prantsuse ja rootsi keele valdas Leida Loone veel taani, norra, soome ja poola keelt, milline asjaolu võimaldas tal kursis olla kogu Põhjamaade ajaloo uurimise tulemustega.

Pöördelisel 1940/41. aastal läks Leida Loone algusest peale kaasa uue, nõukoguliku eluga. Ta edutati tolleaegse Tartu Kommertsgümnaasiumi ja VI keskkooli õppealajuhatajaks ja viidi hiljem üle Tallinna Riikliku Ajaloo-Revolutsioonimuuseumi juhataja asetäitjaks.

Fašistliku okupatsiooni aastail tuli L. Loonel teenida ülalpidamist müüjana raamatukaupluses ja sanitarina haiglas. Pärast Nõukogude Eesti vabastamist jätkus L. Loone innukas tegevus ajaloo alal — esialgu jälle muuseumis, peagi aga vanemõpetajana Tartu Riiklikus Ülikoolis ja 1947. a. äsja avatud ENSV Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudis. Järgmistel aastatel pühendus Leida Loone põhiliselt uute ajaloolaste ettevalmistamisele. Ta töötas algul Tallinna, hiljem Tartu Õpetajate Instituudis, olles õppejõuks, kateedri juhatajaks ja dekaaniks. Samal ajal luges ta TRÜ ajaloo-osakonnas ajaloo õpetamise metoodikat ja juhendas pedagoogilist praktikat.

Kui 1955. a. õpetajate instituudid likvideeriti, siirdus Leida Loone tööle Tallinna, TA Majanduse Instituuti, hakates tegelema majandusliku mõtte arengu uurimisega. Põhiliselt tema kirjutatud on ulatuslik ülevaade «Põhijooni majandusliku mõtte ajaloost Eestis XIX saj.». L. Loonel tuli korduvalt esineda teaduslikel konverentsidel Moskvas, Leningradis, Riias ja Vilniuses, aga hiljem samuti Münchenis, Göttingenis, Upsalas, Greifswaldis, Rostockis ja mujal piiri taga. 1964. a. sai L. Loonest NLKP liige, järgmisel aastal kaitses ta Moskva Ülikooli juures doktoritööd teemal «Agraarküsimus Eestis feodaalse tootmisviisi vastuolude teravnemise ja kriisi perioodil».

1966. aastast töötas lahkunu jälle meie ülikoolis, sedapuhku juba NSV Liidu ajaloo kateedri professorina. Leida Loone paistis silma oma loengute ja seminaride kõrge teadusliku ning metoodilise taseme poolest. Innukalt tõmbas ta noori kaasa teaduslikule uurimistööle, pööras suurt tähelepanu skandinavistika-alase uurimise hoogustamisele ning sidemete tugevdamisele välismaa, eriti Saksa Demokraatliku Vabariigi ülikoolidega. Propageerides uusi meetodeid ajaloolises uurimises, luges L. Loone fakultatiivkursust küberneetika rakendamise võimalustest ajalooteaduses.

Raugematu energiaga võttis Leida Loone osa ühiskondlikust elust. 1959. aastast oli lahkunu ühingu NSV Liit—Rootsi Eesti osakonna vastutav sekretär, töötas pikemat aega Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Töötajate Ametiühingu vabariikliku komitee liikmena. 1968. a. valiti ta Ajaloo-Keeleteaduskonna parteibüroo sekretäriks, millisel ametikohal tegutses innukalt kuni surmani, võttes aktiivselt osa meie ülikooli arendamise plaanide arutamisest ning kasvatustöö teadusliku plaani väljatöötamisest.

Leida Loone oli väljapaistev lektor — teaduste propageerija. Ta esines sageli ajakirjanduses, raadios (eriti Eesti Raadio rootsikeelsetes saadetes) ning suuliste ettekannetega töötajate ning õppiva noorsoo ees.

Leida Loone näol kaotasime teadlase ja õppejõu, kelle isikus liitusid suur töökus ja võimekus, erakordne energia ning sihikindlus, ajaloo uurimise ja ühiskondliku töö perspektiivide selge tunnetamine. Paljudest tema loomingulistest plaanidest tõmbas kriipsu läbi õnnetu surm. Kuid ligemale 70 avaldatud teadusliku tööga on L. Loone kirjutanud oma nime jäädavalt meie rahva ajaloo historiograafiasse.

Mälestus tulihingelisest teadlasest-pedagoogist, ühiskonnategelasest ja kommunistist Leida Loonest jääb alatiseks tema arvukate õpilaste ning kaastöötajate südamesse.

Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaat NSV Liidu ajaloo kateeder ja parteibüroo

KAHEKS NÄDALAKS KOLHOOSI! R. URBELI foto.

Uut õppekirjandust

Rotaprindilt ilmus Tartu Riikliku Ülikooli pedagoogika kateedri väljaanne *«Abiks pedagoogikat õppijaile II»*, mis sisaldab partei ja valitsuse otsuseid kooli kohta.

Trükis on varustatud H. Liimetsa eessõnaga. Käesolevas kogumikus on avaldatud rida haridusalaseid dokumente, mille teadmine on vajalik pedagoogika ajaloo ja pedagoogika kursuse õppimisel. Siit leiame sellised materjalid, nagu «Ühtse töökooli põhiprintsiibid», «Alg- ja keskkoolist» (Väljavõte ÜK(b)P KK 5. septembri 1931. a. määrusest), «Alg- ja keskkooli õppeprogrammidest ja režiimist» (ÜK(b)P KK määrus 25. augustist 1932. a.) ja Pedoloogilistest moonutustest Hariduse Rahvakomissariaatide süsteemis» (Väljavõte ÜK(b)P KK 4. juuli 1936. a. määrusest).

Kogumiku trükiarv 2000. Hind kop.

* * *

Kirjastuse «Valgus» väljaandel jõudis raamatukauplustesse müügile ülikoolide ja pedagoogiliste instituutide ajalooteaduskondade üliõpilastele määratud õpik *«Uusaeg» III köide*, mis käsitleb ajavahemikku 1870—1918.

Käesolev õpik on huvipakkuv ja vajalik käsiraamat ka keskkooliõpetajatele ja kõigile ajaloohuvilistele.

Trükiarv 2500. Hind rbl. 1. 34.

ÜTÜ

Reedel, 10. oktoobril arutatakse ÜTÜ probleeme. Soovitav osa võtta igaühel, kes tunneb huvi ÜTÜ töö parandamise vastu. Nõupidamine toimub peahoones tuba nr. 116 kell 18.00.

ÜTÜ NÕUKOGU

RSR

Rahvusvaheliste suhete ring ootab kõiki neid tudengeid, kes tunnevad huvi välispoliitika vastu, senati koosolekule esmaspäeval kell 18 üt. aud. 212.

LAUPÄEVAL,

18. skp. kell 19.30 esineb TRÜ aulas Tallinna Kõrgemate Koolide Lõpetanute Segakoor. Koori juhatab Laine Karindi. Kavas A. Karindi, G. Ernesaksa, V. Kapi, R. Tobiase ja G. Händeli helitööd. Solistina on kaastegev Vello Jõks (bariton). Kontserdi esimesel poolel laulab koori kammerkoor. Piletite eelmüük peahoones alates 10. skp.

ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum

ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum toimub reedel, 10. oktoobril kell 18 auditooriumis 227. Komitee liikmete osavõtt kohustuslik!

Võimalus töötada

Üliõpilastel on võimalus töötada 0,5 kohaga ülikooli keskkütteküttjana.

Soovijail pöörduda majandusosakonda.

Kaadrite osakonna juhataja

Õiendus

TRÜ ajalehe eelmise numbri sõnumis «Õppejõudude valimine» on autori süü tõttu kaks viga. Õige on: anatoomia ja histoloogia kateedri juhataja professori kohale — meditsiinidoktor Ü. Arend, üldkirurgia kateedri juhataja professori kohale — meditsiinidoktor A. Rulli.

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellimise nr. 5909. MB 03464.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 30 Reedel, 17. oktoobril 1969. a. XXIII aastakäik

Partei elu

Kursusejuhendajal on kasvatustöös tähtis osa

Hiljuti kuulati EKP TRÜ komitees kursusejuhendajate aruandeid ning arutati vastava institutsiooni ülesandeid.

Kursusejuhendajate töö parandamiseks võttis komitee vastu otsuse, milles muuhulgas rõhutatakse:

* kursusejuhendajad on vajalikud eranditult kõigil kursustel; nende tegevus toimugu vastavalt põhimäärusele ja ülikoolis tehtava kasvatustöö perspektiivplaanile;
* teaduskondade parteibüroodel ja dekanaatidel on vaja tagada soodsamad tingimused kursusejuhendajate tööks (vähendada õppe- ja ühiskondliku töö koormust);
* parteikomitee õppesektoril, TRÜ õppeosakonnal ja dekanaatidel korraldada kursusejuhendajate töökogemuste vahetamist ja analüüsimist;
* on vaja, et dekanaadid ja teaduskondade parteibürood kõigis kursuse ellu puutuvais küsimustes konsulteeriksid kursusejuhendajatega;
* kursusejuhendajate töös pidada üldiselt soovitavaks järjepidevust (s. o. tööd ühe ja sama kursusega võimalikult pikema aja jooksul);
* õppejõudude tegevuse üldisel hindamisel senisest suuremal määral arvestada nende tööd kursusejuhendajatena;
* kursusejuhendaja peab osa võtma kõigist kursuse üritustest;
* pidada soovitavaks, et kursusejuhendajad tegeleksid süstemaatiliselt üliõpilaste elu-olu, ÜTÜ töö ja kehakultuuri küsimustega;
* vähemalt kord aastas viia läbi üleülikooliline kursusejuhendajate nõupidamine, teaduskondades soovitati seda teha paar korda semestris;
* soovitada pedagoogikakateedril korraldada uurimus kursusejuhendajate osast nooremate kursuste üliõpilaste adapteerumisel.

Homme algab TRÜ komsomoliorganisatsiooni XVII konverents

ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI XVII KONVERENTS ON LAUPÄEVAL, 18. OKTOOBRIL ALGUSEGA KELL 10 TRÜ AULAS.

DELEGAATIDE JA KÜLALISTE REGISTREERIMINE ALGAB KELL 9. DELEGAATIDEL KAASA VÕTTA KOMSOMOLIPILET.

Tervitame konverentsist osavõtjaid, külalisi ja delegaate!

Bioloogide seminar Käärikul

4. ja 5. oktoobril tuli teistkordselt Käärikule bioloogiaosakonna vanemate kursuste üliõpilasi, vilistlasi ja üldse nende erialade inimesi, kes oma igapäevases töös puutuvad kokku bioloogiaprobleemidega. Peale TRÜ oli osavõtjaid veel ZBI-st ja FAI-st.

Sedapuhku oli TRÜ komsomolikomitee poolt organiseeritud teoreetilise seminari teemaks regulatsioon bioloogilistes süsteemides. Sissejuhatava ettekande süsteemiteooria arengu kohta pidas dotsent L. Valt. Sisuka esinemise üheks huvipakkuvaks momendiks teaduse ajaloo aspektist oli Tartu Ülikoolist pärineva J. Uexkülli evolutsiooniteoreetiliste vaadete kriitiline analüüs. Adaptiivseid mehhanisme ja nende tekkimise tingimusi käsitles T. Mõls. M. Valt võttis vaatluse alla ontogeneesi ja sünteetilise evolutsiooniteooria vahekorra. Teise päeva ettekanded olid konkreetsemad: käsitleti regulatsioonimehhanisme embrüogeneesiprotsessis ja taime lehes (M. Viikma, M.Rahi).

Kahepäevasest arutelust, mis kohati kippus ägedaks minema, sai iga osavõtja rohkesti mõttematerjali ja, mis veelgi olulisem — kõigile aspirantidele ja noortele teaduritele tuletasid need kaks päeva meelde kaasaja bioloogia üldprobleemide olemasolu. Paraku kipub see igapäevases töötuhinas sageli ununema!

Teaduslike ettekannete seas pakkus vaheldust põgus ülevaade india filosoofiast, mida kuulati kamina ääres L. Mällilt.

Lõppkokkuvõtteks — kohtumiseni samas 1970. a. sügisel!

M. RAIT

TARTU V ÜLIÕPILASPÄEVAD

Üliõpilaspäevad on saanud kogu üliõpilaskonda haaravaks kauniks traditsiooniks. Need on päevad, kus Tartu üliõpilased saavad demonstreerida oma ühtekuuluvust, armastust oma *alma mater*'i vastu, õpitava eriala vastu, väljendada oma suhtumist kaasaja aktuaalsetesse probleemidesse ja ammendada oma nooruslikku pidutsemislusti. Üliõpilaspäevad on Tartu ja teiste Eesti kõrgemate koolide sõpruse väljenduseks, on vanemat ja nooremat põlvkonda — üliõpilasi, õppejõude ja vilistlasi lähendavaks ja liitvaks ürituseks. Üliõpilaspäevad on võitnud kindla koha kaasaegsete üliõpilastraditsioonide hulgas ja on muutunud üheks kõige oodatumaks ja sisukamaks ürituseks üliõpilaste elus.

Seepärast tuleb ürituste programm üliõpilaspäevadel hästi läbi mõelda, muuta üliõpilaspäevad sisutihedaks ja kõrgel tasemel organiseeritud ürituseks. See aga on võimalik ainult kogu üliõpilaskonna kaasalöömisel.

Avaldame alljärgevalt Tartu V üliõpilaspäevade programmi ja ülevaate ettevalmistuste käigust.

Tartu V üliõpilaspäevade korraldamiseks on moodustatud ülelinnaline koordineeriv komisjon. Komisjoni esimees on J. Kaarma.

ÜLIÕPILASPÄEVI TRÜ-S ORGANISEERIVAD:

ÜLEÜLIKOOLILINE KOMISJON:

ESIMEES: S. ENDRE — ELKNÜ TRÜ KOMITEE SEKRETÄR

LIIKMED: K. PÜSS — TRÜ PROREKTOR
K. SIILIVASK — TRÜ PARTEIKOMITEE SEKRETÄRI ASETÄITJA
Ü. VOOGLAID — TRÜ PARTEIKOMITEE SEKRETÄRI ASETÄITJA
E. KUDU — TRÜ TEADUSLIKU RAAMATUKOGU VAN. BIBLIOGRAAF
S. LITVINENKO — ELKNÜ TRÜ KOMITEE ESINDAJA
H. KABUR — TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE ESIMEES

Alakomisjonide töö eest vastutavad:

1. Üliõpilaspäevade kultuuriprogramm — Aarne Vaik.
2. Avaaktus, plenaaristung — Jaak Allik.
3. Tõrvikute valmistamine, rongkäik — Kalle Mälberg, Kalle Morna, Aavo Luuk.
4. Vennasvabariikide ülikoolide delegatsioonide vastuvõtt, majutamine jne. — interklubi (Helve Toomla).
5. Vene osakondade orgkomitee — Svetlana Litvinova.
6. Klubid, orkestrid — A. Vaik, R. Tenson.
7. Konkursid, žüriid — P. Vihalemm.
8. Vilistlaste programm — T. Sutt
9. Transport, ansamblite majutamine, ansamblite vahetamine klubide vahel 15. nov. — Jaak Viller.
10. Valgustus, võimendus rongkäigus, klubides — Vaido Vidil.
11. Kutsete trükkimine, jaotamine, reklaam — Ülle Rein.

ÜLIÕPILASPÄEVADE PROGRAMM

Laupäeval 15. nov. 1969. a.

Kell 11 — Tartu V üliõpilaspäevade pidulik avamine TRÜ aulas.

Kell 13 — vilistlaste, üliõpilaste ja õppejõudude kohtumised osakondades. Iga teaduskond kutsub üliõpilaspäevadele oma vilistlaskonna esindajaid sellise arvestusega, et oleks edaspidi võimalus alustada laialdast tööd vilistlastega.
Ürituse organiseerib teaduskonna (osakonna) orgkomitee. Üritus peaks olema pidulikus vormis vestluskohtumine, lahtiste uste päev kateedrites jne. — iga osakonna oma äranägemisel.

Kell 17.30 — tõrvikutega rongkäik marsruudil: EPA peahoone—Riia mnt.—21. Juuni tn.—Nõukogude väljak—ülikooli peahoone—Toomemäe Kingissepa tänava poolne nõlvak, kuhu on kavatsus rajada aumüür Tartu teadlastele.

Kell 20 — vilistlaste õhtu TRÜ klubis. Esinevad ülikooli parimad omaaegsed isetegevuslased vilistlasprogrammiga.

Kell 20 — klassikalise muusika kontsert TRÜ aulas. Esineb «Collage» tüüpi ansambel «Mikko» Raivo Diksoni juhatusel.

Kell 20 — kunsti, muusika ja luule õhtu TRÜ kohvikus.

Kell 20 — parimate üliõpilasansamblite kontserdid Tartu klubides. Põhimõtteline kokkulepe on praegu 8 ansambliga. Täpsemat informatsiooni edaspidi.

Pühapäeval, 16. nov. 1969. a.

Kell 11 — valikprogrammiga estraadiansamblite kontsert «Vanemuise» väikeses majas.

Kell 14 — estraadiansamblite korduskontsert «Vanemuises» esitatud programmiga.

Kell 14 — fotokonkursi arutelu ja autasustamine, TRÜ vilistlaste parimate amatöörfilmide demonstreerimine.

Kell 19 — pressikonverents kõrgemate koolide esindajatele, külalistele, ajakirjanikele TRÜ kohvikus.

Kell 20 — ballid Tartu klubides.

Üliõpilaspäevade ajal on avatud kunstinäitus TRÜ kohvikus ja üliõpilaste ning vilistlaste fotonäitus EPA peahoones.

Edaspidi avaldame regulaarselt informatsiooni üliõpilaspäevade organiseerimise käigust.

R. TENSON

ÜTÜ

1. 20. oktoobriks esitada ÜTÜ suurele nõukogule teaduskonnanõukogu koosseis, märkides seejuures ära juhendava õppejõu.

2. Samaks tähtajaks teha kindlaks ÜTÜ liikmete arv (silmas pidada, et ÜTÜ liikmeiks peaks lugema ainult isikuid, kes on teinud ettekandeid ringis või konverentsidel; osa võtnud üliõpilastööde konkurssidest; kes on olnud juhtivatel kohtadel ÜTÜ-s).

3. 30 oktoobriks esitada ÜTÜ suurele nõukogule ettepanekud k. a. detsembrikuus korraldatava ÜTÜ näituse eksponaatide suhtes. Eksponaatide valik on vaba. Peaasi, et kajastuks üliõpilaste teaduslik töö.

4. 30. oktoobriks teha ettepanekuid, millised tööd suunata 1970. a. üleliidulisele konkursile. ÜTÜ suur nõukogu võtab enda kanda nende tööde vormistamisega (tõlkimine, trükkimine) seotud kulud.

5. 30. oktoobriks esitada ÜTÜ suurele nõukogule võistlustöid tegevate üliõpilaste nimekiri, keda soovitatakse ringide ja kateedrite poolt suunata 1970. a. Nõukogude Liidu õppe- ja uurimisasutustesse, kellega kateedritel on sidemed ja kus on kindlustatud üliõpilaste vastuvõtt. Kandidaatide esitamisel kirja panna üliõpilase nimi, kursus, teaduskond ning kuhu ja kui kauaks soovitakse üliõpilast suunata. Tingimata ära märkida suunamise eesmärk (metoodika omandamine, materjali kogumine, teadusliku tööga tutvumine vms.).

Komandeerime ainult ÜTÜ liikmeid.

ÜTÜ SUUR NÕUKOGU

Lugupeetud ametiühingukonverentsi delegaat!

PEA MEELES — JÄRGMISEL NELJAPÄEVAL, S. O. 23. OKTOOBRIL KELL 16 OODATAKSE SIND AULASSE, ET SA SAAKSID SÕNA SEKKA ÖELDA ÜLIKOOLI JA OMA ELU-OLU PUUDUTAVATES KÜSIMUSTES NING VALIDA OMA HUVIDE EEST SEISMA VÄÄRIKAID KAASLASI.

VARASEMATEST ETTEPANEKUTEST TEATA AMETIÜHINGUKOMITEESSE — NEED ON VÄGA OODATUD.

KONVERENTSI TÖÖST OSAVÕTT ON IGA DELEGAADI AUKOHUS.

Registreerimine algab kell 15.30.
Translatsioon vene keelde.

NB!

ÜTÜ stomatoloogiaringi koosolek toimub 23. oktoobril algusega kell 19 polikliiniku auditooriumis.

Päevakord:

1. Üleliidulisest Meditsiinilise Teadusliku Stomatoloogide Seltsi X pleenumist ja teaduslikust sessioonist Riias (dots. N. Vihm).

2. Uue juhatuse valimised.

ÜTÜ vestlusring

Möödunudreedene vestlusring oli ettevalmistuseks 30. oktoobril toimuvale ÜTÜ aruande- ja valimiskoosolekule. Oma arvamusi ÜTÜ-d teravalt puudutavate probleemide kohta avaldasid:

ÜTÜ nõukogu esimees TOOMAS SULLING, nõukogu liikmed REIN SAARMA (Õigusteaduskonna III k.) ja TÕNU KARU (füüsikaosak. IV k.), ÜTÜ osakonnanõukogu esimees KRISTJAN HALLER (füüsikaosak. III k.), eesti keele kateedri dotsent AINO VALMET, Arstiteaduskonna kirurgiaringi esimees EVI JUHANI (Arstiteaduskonna VI k.), MATI LAANE (bioloogiaosak. IV k.), ülikooli endine õppejõud VILLEM ERNITS ja geoloogiaosakonna 1957. a. lõpetanud REIN EINASTO.

KVANTITEET VÕI KVALITEET

Evi Juhani: Astusin ÜTÜ kirurgiaringi, et paremini eriala õppida ja selle probleemidega kogu aeg kursis olla. Algul tundus olevat vajalik ringi liikmete suur arv. Hiljem nägin, et kõik kujunes hoopis teisiti: mida rohkem liikmeid, seda enam liikmeid vaid nime poolest. ÜTÜ-lased peavad olema eelkõige töötegijad.

Rein Saarma: Jaotaksin ÜTÜ liikmed tinglikult kolme gruppi:

1) teadusliku tööga tegelejad;
2) need, kes ise teaduslikust tööst otseselt osa ei võta, küll aga esinevad ringides referaatidega ja tunnevad probleemide vastu huvi;
3) organiseerijahingega inimesed, kelleta ei saa eksisteerida üksgi ühing.

Kohalkäijaid, kes ei tee seda, teist ega kolmandat, pole meile vaja.

V. Ernits: Kas mitte sisse tuua ka neljas liikmete kategooria — vilistlased, kes asja vastu huvi tunnevad ja ÜTÜ-d toetaksid?

Kristjan Haller: Null-liikmed maha! Parem olgu ukse taga järjekord neist, kes paluvad ÜTÜ-sse vastuvõtmist. ÜTÜ liikmetele on tarvis esitada praegustest kõrgemaid nõudeid. Organisatsiooni kuulumiseks ei piisa ainult konverentsiettekandest, pealegi kui see on õppejõu poolt peale surutud. Rohkem tuleb hinnata üliõpilast, kes teeb RINGIS mitu head ettekannet.

Rein Einasto: ÜTÜ-lase staatus peaks olema kindlamalt määratud. Võib-olla kasutada ÜTÜ aktiivse liikme kohta terminit «uurija»?

Dots. Aino Valmet: Suurema au sees võiksid olla ÜTÜ liikmepiletid. Ei ole päris nõus sellega, et ÜTÜ liikmeks võetakse alles pärast mitme teadusliku tööga esinemist. Liikmestaatusele eelnev aste peaks olema kandidaadistaatus. Enne kui midagi ise teha, on vaja ringi tööst vaatajana-kuulajana osa võtta!

Tõnu Karu: Leidsime oma osakonnas, et just ÜTÜ liige (4. ja 5. kursuse tudeng) võiks vabariigi keskkoolides ülikooli tutvustada. Keskkooliõpilane vajab ülikoolist tõsisemat ettekujutust, kui ta praegu saab. Õppejõudu pole mõtet niisuguse asjaga koormata.

Siiani on ÜTÜ nõukogu koosseis valitud, peaks aga igal aastal koostatama: keegi otsiks üles asjast huvitatud — kas siis päris teadusetegijad või organisaatorid (viimaste osatähtsus pole sugugi väiksem!) — ja räägiks nendega isiklikult. ÜTÜ-d vägisi peale suruda ei saa. Kehakultuuriteaduskonnas näiteks ollakse veendunud teadusliku töö kasutuses («Aga mis me sellest saame?»).

Toomas Sulling: Oleme Kehakultuuri- ja Majandusteaduskonnale korduvalt meelde tuletanud: tehke tööd, võtke osa ÜTÜ nõukogu koosolekutest! Tulemusi kahjuks ei mingisuguseid.

ÜTÜ — TÄHTEDE DEŠIFREERIMATA KOMBINATSIOON?

Rein Saarma: ÜTÜ nõukogu on viimasel ajal püüdnud teha propagandat. Tulemused pole kiita. Esimestele kursustele jääb ÜTÜ tavaliselt dešifreerimata tähekombinatsiooniks nagu EÜE, IP jt. ÜTÜ tutvustamine ülikooli äsja sissesaanutele peab olema iga teaduskonna südameasjaks.

Mati Laane: Meie osakonnas on eriti raske just I—II kursusel: kes siis ei õpi, langeb välja. Õppimise kõrvalt jääb vaevalt aega millegagi aktiivselt tegelda. ÜTÜ tööst saavad esimesed kursused osa võtta vist ainult üldiste probleemide arutamisega.

Kristjan Haller: Üldiselt hinnatakse ülikooli küll teadusliku töö järgi, ülikoolisiseselt aga peetakse siiski komsomolitöö tegijatest rohkem lugu.

Olen kuulnud, et Arstiteaduskonnas arvestatakse töölesuunamisel osavõttu ÜTÜ-st. Meie teaduskonnas kahjuks küll mitte!

Oleme III kursusel, aga ei tea, mida meie ülikoolis füüsika alal üldse on tehtud ja mida tehakse.

V. Ernits: Tuleks koostada ÜTÜ-d tutvustav illustreeritud prospekt. Üliõpilaste teadmisi selle kohta, mida ülikoolis tehakse, aitaksid täiendada trükitud loengukavad. Varem olid need olemas.

Nüüd, mil ülikool on kasvanud mitu korda suuremaks, on trükitud kavad veel vajalikumad.

Teatavasti toimub tuleval aastal ülemaailmne fenno-ugristide kongress. Ajaloo-Keeleteaduskond võiks sellele kongressile pühendada üliõpilastööde kogumiku, teaduskonna ÜTÜ konverentsile aga kutsuda esinema soome-ugriste teistest ülikoolidest.

Tõnu Karu: ÜTÜ autoriteet on madal. Aktiivset tegutsemist ÜTÜ-s võetakse arvesse ainult Arstiteaduskonnas, ainult arstide hulgast kuulub ÜTÜ nõukogu esindaja teaduskonna Õpetatud Nõukogu koosseisu. Teistes teaduskondades on selline õigus küll komsomoli- ja ametiühinguaktivistidel, miks mitte ka ÜTÜ-l?

RING? KLUBI? PROBLEEMGRUPP?

Tõnu Karu: Iga teaduskond otsustagu ise, millises vormis ta teaduslikku tööd teeb. ÜTÜ põhikirjast peaks kaduma formuleering: ÜTÜ töö põhivormiks on ring. Paljudes teaduskondades pole ringi töö otstarbekas. Meie osakonnas näiteks on võimatu ühise nimetaja alla tuua kasvõi 20 inimest. Kaasaja füüsika on komplitseeritud. Probleemidest, mis asjasse süvenenul on selged, ei suuda teine mees ka 2—3-nädalase ettevalmistuse järel aru saada. Ring oleks mõeldav ehk I, II, III kursuste piires, sel juhul kohana, kus saaks vajalda üldpopulaarsetel ja küllalt filosoofilist laadi teemadel.

Vanematel kursustel peaks põhiliseks töövormiks olema isiklik kontakt inimestega, kes teadust teevad. Paraku on õppejõud üliõpilaste suhtes ettevaatlikud. Vilistlaste juttude põhjal tundub, et 15 aasta eest oli olukord parem. Praegu piirdub üliõpilaste ja õppejõudude suhtlemine ainult õppetööga. Ei saa aru, et oleks erilist vahet ülikooli ja keskkooli vahel.

Teiste ülikoolide ÜTÜ konverentside külastamise asemel, mis tihtipeale kujuneb lihtsalt kenaks sõiduks, võiks andekatele üliõpilastele võimaldada pikemaajalist viibimist teiste liiduvabariikide tunnustatud teadlaste käe all.

Mati Laane: Leian, et ring kui töövorm pole õige. Ettekandeid tehakse sellepärast, et ring peab töötama, aga asi tegelikult kedagi ei huvita. Bioloogidel on tegevus ringis kitsa spetsialiseerumise tõttu võimatu: näiteks seeneteadlane ei ole kursis samblikega seotud probleemidega ja vastupidi. Tulimegi siis kokku ja otsustasime ringide asemel luua bioloogide klubi, kus saaks arutada üldisi probleeme.

Dots. A. Valmet: Kas ei võiks ka klubid kuuluda ÜTÜ alla? Oleme eesti keele ringis harrastanud mitmeid töövorme: ekskursioone, klubiõhtuid, koosolekuid. Pole ju võimalik, et ÜTÜ finantseeriks klubisid, mis ei kuulu ÜTÜ koossseisu.

Rein Saarma: Paljudes teistes ülikoolides on ringide asemel probleemgrupid. Ka meie ülikoolis on 1. oktoobrist k. a. loodud Üliõpilaste Teadusliku Uurimistöö Büroo. See tähendab, et kitsa eriala piires koostatakse probleemgrupid (näiteks sotsioloogia probleemgrupp, kuhu kuulub juhendav õppejõud, üliõpilased ja aspirandid; tööõiguse probleemgrupp; hügieeni probleemgrupp jne.). Grupid hakkavad tegelema kas ülikoolisiseste või käitisest-asutusest tulnud tellimuste täitmisega. Küsimuse komplekssseks lahendamiseks valitakse koondgrupp, mis koosneb nii sotsioloogidest, arstidest, juristidest kui teiste vajalike erialade esindajatest. Pärast lepingulise töö täitmist lõpetab koondgrupp eksisteerimise, selle liikmed lähevad tagasi oma väikesesse probleemgruppi, kus toimub pidev töö ja enesetäiendamine.

Asi on praegu veel algusjärgus, aga probleemgruppide vastu tasuks huvi tunda ja teadete tahvlile vastavasisulise kuulutuse ilmumist silmas pidada (on ju töö probleemgrupis ÜTÜ töövormiks ja annab ka tudengi stipile lisa).

Toomas Sulling: Tähtis pole nimetus — ring või midagi muud — peaasi on töötegemine. Olen Arstiteaduskonna kirurgiaringi tööga tuttav juba 11 aastat. Kui algul võeti elavalt sõna, kuulati huviga ettekandeid, siis nüüd kipuvad koosolekud «ära langema». Samal ajal aga teaduslike tööde arv pidevalt tõuseb. Tööd tehakse, kuigi väiksemates gruppides, sest teadus muutub järjest komplitseeritumaks.

OLLA VÕI MITTE OLLA PARLAMENT?

V. Ernits: Väiksemad grupid ja klubid võivad olla, aga ÜTÜ peab jääma siiski keskseks organisatsiooniks, ÜTÜ peab olema suur parlament.

Rein Einasto: Kõrvalseisja positsioonilt vaadates on jäänud arusaamine, et ÜTÜ on omaette nokitsejate ja kitsaste probleemidega tegelejate ühing. Igatahes näib, et praegune ÜTÜ pole oma funktsiooni vääriline. Et ülikoolist tuleb hulk täiendust meie teadlastele, peab just ülikoolis olema võimalus teadusesse sisse elada. Praegusel ÜTÜ nõukogul puudub vajalik vastutus.

ÜTÜ peaks olema kogu ülikooli — nii üliõpilaste kui õppejõudude — teadusliku töö keskpunkt. Paraku side üliõpilaste ja õppejõudude vahel puudub. Teadusliku töö juhendaminegi algab minu arvates valest otsast (enne õppige ära teaduse abc, siis lähme probleemide juurde). Esmane peaks olema just huvi äratamine teaduse vastu.

ÜTÜ-l pole sidet teiste teaduslike asutustega (TA, TA instituudid), kust saaks kaasa tõmmata kõrge kvalifikatsiooniga inimesi üliõpilasi juhendama. See oleks aga värske vere sissetoomine!

Vist ei tasu teha ranget vahet kursusetöö ja teadusliku töö vahel. Hea kursusetöö tõuseb teadusliku töö tasemele.

ÜTÜ liikmete stimuleerimine olgu kahepoolne:

1) eelistamine töölesuunamisel,
2) tööde publitseerimise võimaldamine.

ÜTÜ ei tohiks unustada vilistlasi, võiks kutsuda neid oma tööst osa võtma.

Tõnu Karu: ÜTÜ peab olema parlament. Ta peab tegema TA instituutidele selgeks, et ülikoolil on võimalik ette valmistada kitsama eriala spetsialiste, s. t. just ÜTÜ o'gu IP-de organiseerija. Praegu on nii, et kui ise ei raba ja õige soone peale ei satu, siis oled IP-st ilma, kuigi on tahtmist ja võimeid. Võimekad üliõpilased peaksid olema välja selgitatud enne nende V kursusele jõudmist.

Rein Saarma: Tänavusest õppeaastast alates ei korralda ÜTÜ nõukogu enam üleülikoolilist konverentsi. Kogemused on näidanud, et selle korraldamisega on seotud suured raskused: puuduvad vajalikud ruumid nii külaliste majutamiseks kui sektsioonide tööks, ei ole võimalik kuulata ettekandeid kahes ühel ajal tegutsevas sektsioonis jne. Otsustasime, et konverentsid toimuvad nüüdsest peale teaduskonniti: iga teaduskond korraldab konverentsi talle kõige enam sobival ajal, saab kutsuda rohkem külalisi. Organiseerimisvastutus langeb suurel määral teaduskonnale, ÜTÜ nõukogu tegutseb koordineerijana, hakkab rohkem tähelepanu pöörama üliõpilastööde publitseerimisele.

Toomas Sulling: On selge, et ÜTÜ põhikirja tuleb muuta. Kunstlikult kooshoitav ring end ei õigusta. Püüame taotleda ÜTÜ teaduskonnanõukogude esindajate osavõttu Õpetatud Nõukogust. ÜTÜ autoriteedi tõstmiseks on vaja, et iga teaduskond oleks ÜTÜ tööst huvitatud, mitte aga nii, nagu käituvad Kehakultuuri- ja Majandusteaduskond, kelle esindajaid pole ÜTÜ nõukogu koosolekuil kordagi näha olnud!

Üles kirjutamas oli

HILLE OK

Tartu Riikliku Ülikooli vormimütsist

Algava õppeaasta puhul tahaksime tutvustada uutele üliõpilastele üliõpilasmütsi statuuti, et ei juhtuks arusaamatusi mütsi kandjatega.

Alltoodud statuut kehtestati Ülikooli rektori käskkirjaga 19. märtsist 1957. a. nr. 205, ja see kehtib käesoleva ajani ning käib eranditult kõikide üliõpilasvormimütsi kandjate kohta.

1. TRÜ üliõpilaste mütsi värvid kujutavad endast Eesti NSV lipu värvide kombinatsiooni: sinine—punane—valge:

a) mütsi põhi — sinine (valge ornamendiga),
b) mütsi vöönd — punane—valge,
c) mütsi nokk — must.

2. TRÜ mütsi kandmise eesmärgiks on sotsialistliku kollektiivsustunde ja distsipliini süvendamine ülikoolis.

3. Mütsi kandev üliõpilane näitab oma kuuluvust TR Ülikooli kollektiivi ja peab olema laitmatu käitumisega eeskujuks nõukogude noorsoole.

4. Mütsi võivad kanda ainult TRÜ üliõpilased ja aspirandid.

Märkus: a) TR Ülikooli lõpetanutel ja õppejõududel on lubatud kanda TRÜ mütsi lõpetajate kokkutulekul või muudel TRÜ poolt korraldatud pidulikel sündmustel;

b) mittestatsionaarsetel üliõpilastel on lubatud kanda TRÜ mütsi õppe- ja eksamisessioonide ajal ja TRÜ poolt korraldatud pidulikel sündmustel.

5. On lubatud kanda ainult täiesti tervet, puhast ja antud statuudis ettenähtud värvidele ja ornamendile vastavat mütsi. Mütsi kandmine siseruumides ei ole lubatud.

6. Halva õppeedukuse, nõukogude üliõpilasele sobimatu käitumise ja mütsi kandmise eeskirjade rikkumise juhtudel võivad dekaanid ühiskondlike organisatsioonide ettepanekul ära võtta üliõpilastelt ja aspirantidelt TRÜ mütsi kandmise õiguse kuni üheks semestriks, kaugõppe üliõpilaste osas on samad õigused kaugõppe prorektoril.

7. TRÜ rektori käskkirjaga karistatud üliõpilased kaotavad automaatselt TRÜ mütsi kandmise õiguse kuni karistuse mahavõtmiseni või aegumiseni.

8. Käesoleva juhendi täitmist jälgivad teaduskondade dekaanid ja ühiskondlikud organisatsioonid.

I. MAAROOS,
TRÜ teaduslik sekretär

Lemmikharrastus

Midagi kogumishobist

Ronk ja harakas koguvad pessa läikivaid esemeid. Neist esemeist pole rongal ega harakal kasu, ei kõlba need toiduks ega pesa kinnitamiseks. Linnud tunnevad ilmsesti lõbu läikivast ilust enese ümber. Inimese ilutunne on vist palju enam arenenud linnu omast. Inimene teab ühtlasi ka ilusa eseme väärtust, mida lind ei tea. Imetleme kõike seda, mida võib leida haraka pesast, ent ei tarvitse imetleda seda, mida inimene kogub armastusest eseme vastu või ka snobistlikust egoismist. Kogumiskirg pakub inimesele vaimset naudingut. Inimesed on vaimselt õige erinevad ja sellepärast pakuvad inimesele eri esemed eriviisilist naudingut, rõõmu ja uhkust. Karel Čapek on võrratu huumoriga kirjeldanud asjaarmastajaid-aednikke, kes isegi võltsitud lemmiktaime eest on altid loobuma muudest elurõõmudest. Mul oli kord tuttav, kes vaimustusega kogus pudelikorke ja trammipileteid. Tean vanahärrat, kellel ühes seinas oli riiul täis paberossi- ja sigaretikarpe, mille sisu ta oli aegade vältel ära suitsetanud. Ta oli tagasihoidlik suitsetaja. Iga tühja karbi põhjale oli kirjutatud selges kirjas kuupäevad, millal karp oli avatud ja millal oli sellest võetud viimane suits. Inimene kogub ka nähtusi, mida ükski muu elusolevus ei kogu. Mul on tuttav naisterahvas, kes kogub tuttavate ja võõraste kirjutusning trükivigu. Ta on kaheldamatult igast imeharuldase margi saanud filatelistist õnnelikum, kui ta leiab mõne autori kirjutisest individuaalse keelendi, mis ei mahu tema reeglite raamesse. Selle paneb ta oma mappi aukohale ja demonstreerib seda. Vist pole ühtki õige närvikavaga inimest, kel poleks mingit süütut kogumishobi või -kirge. Kirg ja hobi peavad olema motiveeritud, siis pole nad koomilised. Hobiks peab olema ka annet ja tarmu.

Olin noorena õnnetu, et mul polnud ühtki kogumishobi. Ma pole kunagi kogunud postmarke, ma pole kogunud midagi. Mu ainus klutipõlve hobi oli ehk rahvaluule kogumine. Kogutu saatsin M. J. Eisenile ja sain temalt vastu autogrammidega raamatuid. Nende raamatute mõjul hakkasin koguma muidki autogrammidega raamatuid. Oli aga raske autoritelt ka siis raamatule autogrammi saada, kui raamat oli ostetud. Varsti suikus see kogumishobi. Sain kolmekümnendate aastate alguses siiski pikemaajalise hobi: kunstiteoste kogumise. Kogusin graafikat ja maale, millest sõja ajal läks enamik kellegi tundmatu isiku kogusse. Ulatuslikult kunstiteoseid koguda ei saanud, selleks puudus raha. Ülikoolilt saadud palk läks elamiseks. Ainult eratundide rahaga võis midagi hankida. Andsin eesti keele tunde ka Julius Gensile. Praegusele aktiivsele tartlasele on selle mehe nimi vist täiesti tundmatu või on heal juhul vähe tuntud. Julius Gens oli suur juudi humanist, kes isalt päritud varanduse kunstile kulutas. Tal oli suur kunstialane raamatukogu: maale, graafikat ja ekslíibriseid. Tema kodu oli nagu kunstimuuseum, milles perekond elas kunstile ja kirjandusele. Julius Gens oli kunstiharrastuste kõrval unustanud keeleharrastused. Ta ei osanud korrektselt ühtki keelt. Tema juudi keel oli halvem minu õpitud juudi keelest. Saksa ja vene keeles oli tal juudipärasusi ja eesti keeles kõikide teiste keelte mõju. Ta tahtis eesti keelt korralikult kätte saada ja ma sain talle tunniandjaks. Pärast tundi näitas ta kord oma suurt eksliibriste kogu. Kui ma seda imetlusega vaatasin, tegi ta mulle ettepaneku, et minagi hakaku eksliibriseid koguma. Viisakusest ütlesin, et võiks vist küll. J. Gens oli seski mõttes kunstientusiast, et ta oskas teisi kunstile vaimustada.

(Järg lk. 3)

Teile, lapsed!

Ootame teid kõiki pühapäeval, 26. oktoobril kell 12 TRÜ klubisse deklamaatorite võistlusele «Lähenevad oktoobripühad». Luuletustes peaks juttu olema oktoobripühadest, V. I. Leninist, kodumaast, sügisest. Tublimaid ootavad auhinnad.

Osavõtust palume teatada 23. skp.

K. KUUSIK,
lastesektori juhataja

Midagi kogumishobist

(Algus 2. lk.)

Sain temalt hambarahaks mitukümmend väärtuslikku eksliibrist. Tulin koju ja näitasin neid eksliibriseid oma sõbrale Peeter Arumaale, kes oli ka suur kunstisõber ja -koguja. Peeter Arumaa arvas, et meil enestel oleks ka eksliibrist vaja. Läksime Hando Mugasto jutule ja varsti oli kummalgi eksliibriseklots taskus. Siit algas kogumine ja eksliibriste vahetamine. Koguja peab olema innukas. Ta peab unustama muu ja ohverdama enese oma hobile. Tal võib olla ainult üks ebajumal. Mul oli aga mitu ebajumalat ega pole ma kunagi olnud millekski eriti innukas. Eksliibriste kogu jäi poolorvuks, keda polnud aega korralikult toita ega rõivastada. Oli temast kahju, aga ma ei suutnud ta vastu ka heldem olla. Südamepiinaga tuli vastata küsimusele, kuidas eksliibriste kogumine edeneb, et see edeneb halvasti. Noomisin end ja veetsin unetuid öid, kuid asi ei paranenud. Siis sain enesest jagu, raputasin õlult raskuse, võtsin telefonitoru ja helistasin Kirjandusmuuseumi. Nüüd on mu eksliibrised seal. Neil kõigil on korralik nimi, korralik kuub seljas ja nad on korralikus kohas. Olen enesega rahul, et ma enam eksliibriseid ei kogu ja et kogutu pole kaotsi länud.

Olen valla saanud halvasti hoolitsetud hobist ja vist ka viimasest kirest. (Vanal inimesel ei tohi kirgi olla.) See tõik ei tähenda sugugi seda, et teistel ei peaks hobikirge olema. Tunnen sümpaatiat selle üliõpilasnoore vastu, kes on oma kogu jaoks mult palunud hotellietikette, rinnamärki, eritempliga ümbrikku, välismaa postmarki, autogrammi või muud. Usun siis ikka, et sel noorel on ohtrasti muidki huvisid, et ta ei jäta oma elu tühjaks.

PAUL ARISTE

V. I. LENIN 1870-1970

Teaduslikus Raamatukogus

Teisipäeval, 21. okt. kl. 17 toimub Teaduslikus Raamatukogus v.-õp. V. Bezzubovi ettekanne «V. I. Lenini kuju nõukogude kirjanduses».

On avatud teemakohane raamatunäitus.

K. LEPIK

Kunstimuuseumis

Alates 21. okt. toimub Tartu Riikliku Kunstimuuseumi lektooriumis loengute tsükkel «Nõukogude kultuuriküsimusi V. I. Lenini päevil (1917—1924)». Kavas on käsitleda nõukoguliku kinokunsti, kirjanduse, muusika, teatri, kujutava kunsti jne. tekkimisega seotud probleeme.

Esinevad H. Palamets, N. Bassel, H. Tauk, K. Kask ja Tartu kunstimuuseumi teaduslikud töötajad.

RSR käis koos

Möödunud esmaspäeval toimus RSR-i senati laiendatud koosolek.

Juba minutit kümme enne kindlaksmääratud aega võis näha üt. aud. 212 ukse taga seismas esialgu veidi äreva ja kartlikuvõitu olemisega poliitikahuvilisi — puha värske veri, mis RSR-ile kosutuseks saab.

Rahuldusega tuleb teadmiseks võtta, et tulevaste senaatorite hulgast ei puudu ka naissoo esindajad, keda paaril viimasel aastal näha pole olnud.

Noortele RSR-lastele loeti, nagu kombeks, peale karmid õpetussõnad ning anti juhiseid edaspidiseks eluks, s. t., kuidas võimalikult tulukamalt osa võtta RSR-i tegevusest. Selle auväärt organisatsiooni esmaseks ülesandeks on ikkagi harida ja arendada senaatoreid endid, siis alles kuulajaid ning pealtvaatajaid — nautijaid. Kes tahab midagi saada, peab ennekõike ise andma ja ennast näitama. Väga kasulik oli teada saada poliitikaga tegelejate jaoks sääraseid elementaarseid teadmisi nagu: missuguseid allikaid kasutada ja kuidas; mida ja kuidas lugeda ning kuulata, et tarvilikku ivakest aganatest üles leida jne.

Mis muud, kui jääb loota, et tulevane laialdane perspektiiv senaatorikandidaate ära ei kohuta ega neid õhulosse ehitama ei sunni (RSR-i endiste presidentide ja senaatorite saatuse mõjul), vaid et nad tubli osaga oma nooruslikust hingejõust ja vahest ehk ihurammustki RSR-ile tema tänuväärt töös kaasa aitavad.

Loomulikult on RSR ka edaspidi valmis vastu võtma asjast huvitatud isikuid, kellel puudus võimalus esmaspäeval kohal olla. Katsuge kontakti võtta, kutsumuse poolest poliitikud ja riigitegelased, see polegi keeruline! Armsad õrnema soo esindajad, mõelge veidike, kui vähe on meil naispoliitikuid, mõelge ning jõudke otsusele!

RSR-press

Mida mõtleb mees

Mida mõtleb mees, kui ta enam
maailma teedel ei kolla?
Vaev on vanaks saada,
aga hea on vana olla.

Kõik on nii sinine, sinine, sinine:
silmad, taevas ja meri.
Terve nädal — suur sinine esmaspäev.
Soontes on sinine veri.

Vaata maailma kui aadlik,
kelle aardeil pole otsa ega äärt.
Kõik selge, soliidne, paraadlik
ja natuke naeruväärt.

Aga jääkoore all, seal tuikab
nagu haige hambanärv.
Kõikidest värvidest mulle on ikkagi armsaim
tule, vere ja mässu värv.

A. SANG

14. oktoobril lahkus luuletaja AUGUST SANG

ARS

«Ta maailm on tõeliselt muinasmaailm — intellektuaalne muinasmaa. See on vaimude ja deemonite, matemaatiliste kääbuste ja musikaalsete haldjate maailm. Ta meenutab mulle tugevasti teatavat laadi keskaegseid illustratsioone, eriti lineaarseid fantaasiaid, mis ilustavad Utrechti evangeeliume, kuid üldiselt ülevoolavat nalja, mida me sageli leiame keskaegsest kunstist. Ent Klee käsikirja lehekülg tunduks nagu palju suuremana, see on mõttekujutuse lahtine lehekülg, mille avaramat äärt Freud nimetab alateadvuseks.» Nii iseloomustas sir Herbert Read väljapaistva šveitsi kunstniku Paul Klee loomingut. Klee sündis 1879. a. Bernis, kus ta veetis ka oma lapsepõlve- ja noorusaastad. Peale gümnaasiumi lõpetamist otsustas Klee minna õppima kunsti. Šveitsitasena oli tal võimalus valida Pariisi ja Saksamaa kunstikeskuste vahel. Klee, kelle tundelaadile vastas saksa kunst, valis Müncheni. Ka kunagi hiljem ei suutnud ta omandada prantsuse kooli põhimõtteid, pidades neid liiga igavateks ja prantsuse kunsti tervikuna ülearu magusaks. Peale Müncheni Akadeemia lõpetamist (1901) tundis Klee ennast sedavõrd tugevana, et asus tööle vabakutselise kunstnikuna. Sel perioodil hakkas ta esinema ka näitustel. Tolleaegne kunstielu Münchenis oli küllaltki elav: siin moodustus 1911. aastal avangardistlik rühmitus «Blaue Reiter», kuhu kuulusid Kandinsky, Marc, Macke jt. Kuigi Kleele olid lähedased «Blaue Reiteri» suunitlused kunstis, ei paistnud ta oma ühiskondliku aktiivsuse poolest silma ei sel perioodil ega ka kunagi hiljem ja ta osa «Blaue Reiteri» liikumises oli väike. Ka ei võtnud ta kunagi omaks puht-ekspressionistlikke vaateid, kuigi ekspressionismi mõju Klee loomingule on vägagi tuntav.

Suurema kandepinna ja tunnustuse leiab kunstniku looming alles pärast Esimest maailmasõda. 1920 aastal kutsuti Klee õppejõuks äsja avatud Bauhausi kunstikooli Weimaris. Bauhaus oli kõige avangardistlikuma õppestiili ja meelelaadiga kunstiõppeasutus Saksamaal, millest annavad tunnistust Klee kolleegide nimed kunstikoolis: Gropins, Moholy-Nagy, Kandinsky, Feiniger, Schmidt, Mies van der Rohe. Kõik eelnimetatud, Klee juurde arvatud, on muutunud tänapäeval 20. sajandi kunsti ja arhitektuuri klassikuteks. Aktiivne pedagoogiline tegevus (mitu õpikut) ei halvanud Klee loomingulist tegevust, pigem vastupidi — sel perioodil ei olnud aastat, millal mõnes Saksamaa osas ei oleks toimunud kunstniku tööde väljapanekuid. 1924. aastal toimus esimene personaalnäitus Ameerikas (New Yorgis).

Paul Klee

JAAK OLEP

1931. aastal kutsuti Klee Düsseldorfis asuvasse Preisi Riigiakadeemiasse professoriks. Kunstniku Düsseldorfi-periood ei kestnud kaua; pärast Hitleri võimuletulekut lahkus Klee Saksamaalt ja pöördus tagasi Šveitsi. Kodumaal jätkus Klee intensiivne loominguline tegevus, mida tõendab rida uusi näitusi, millega ta esines kogu Euroopas. Kunstnik suri 1940. aastal, kuuekümne ühe aasta vanuses.

Kleed peetakse üheks avangardistliku kunsti aluste rajajaks. Tema tähtsust võib võrrelda Matisse'i, Picasso ja Kandinskyga. Kuigi ta loominguline laad erineb tunduvalt nii Picasso kui Kandinsky laadist, on neil uue kunsti meistritel palju ühist. Klee ise on oma kunsti suhteid ümbritseva maailmaga tõlgitsenud järgmiselt: «Haiges ühiskonnas ei saa olla tervet kunsti.» Nii Klee, vähemal määral ka Matisse ja Picasso, kuid tervikuna võttes kogu avangardistlik kunst püüab luua oma väärtuste süsteemi, mis erinevalt rahutust, ebastabiilsest, Klee hinnangu järgi «haigest maailmast» oleks stabiilne. Klee kunstiline tahe ei tekkinud eseme otsesest aistingulisest nautimisest; vastupidi, ta tegutses loovalt just selleks, et vahendada tajumispiinu, et juhuslikke taiumispilte asendada püsivate mõistusepiltidega. Kooskõlas sellise vaatega kunstile võib niisugust kunsti lugeda meeleheite kunstiks, mida ta Klee puhul ongi. See kunst on nagu omamoodi varjend kaitseks kaasaegse elu negatiivsete külgede eest. Selles seisneb ilmselt vahe mineviku abstraheeritud kunsti ja tänapäeva abstraktsusele kalduva kunsti vahel. On öeldud, et abstraheeritud kunst on ainult mõistusega nauditav. See väide ei tohiks olla õige, sest puhtvormiliste väärtuste osa abstraheeritud kunstis on äärmiselt suur; iseasi on, kui vormiprobleeme kunstis ainult puhtmõistuslike väärtustena vaadelda. Aga pole kahtlust, et mõnigi kaasaegne kunstnik, tundes, et ta ei ole enam eluliselt kontaktis üldsusega ega täida vajalikku positiivset osa ühiskonna elus, pöördub enesesse ja väljendab oma subjektiivseid seisundeid, ilma et ta hooliks sellest, kas väljendus saab ühtlasi ka vahenduseks.

Klee loomingut on püütud suruda nii dadaismi kui abstraktsionismi raamidesse (A. K. Lebedev, N. Livšits). Kahjuks kujuneb Klee kunsti, nagu paljude teistegi käesoleva sajandi kunstnike loomingu piiramine kindlate stiiliraamidega üpris riskantseks. Tõsi küll, ei saa välistada võimalust, et kogu kaasaegset kunsti impressionismist kuni pop-kunstini mingi ühe kindla perioodina vaadelda võiks. Tegelikult ei ole Kleel Dada liikumisega mingeid sidemeid olnud, ka pole ta kunagi asunud abstraktsionismi positsioonidel. Pigem vastupidi: kunstniku päevikus on rida küllaltki kriitilisi märkusi abstraktsionismi aadressil. Me näeme järgnevalt, et Klee vaated kunstile abstraktsionismiteooriast tunduvalt erinevad. Nimelt ei ole ta kunagi lähtunud dekoratiivsetest ja puhtvormilistest eesmärkidest. Tõepoolest, saksa kunstis ei ole formaalsed ja dekoratiivsed probleemid kunagi saavutanud seda ulatust, mis neil on näiteks prantsuse kunstis. Klee teostes on ilmseid alateadvuslikke elemente. Teda on vaadeldud kui unistajat, kes põlgab põhjuslikkust ja püüdleb oma alateadvuse vabastamise suunas. Siit tekib küsimus Klee loomingu seostest sürrealismiga. Ühed esimestest Klee toetajatest olid sürrealistlikud poeedid, kuigi A. Breton ei nimetanud teda sürrealistlike maaliste hulgas. Kuid on selge, et nii Klee looming oma enamikus kui ka sürrealistlik kunst on üles ehitatud ühe põhimõtte järgi: mitte lähtuda vormilistest probleemidest. See peaks olema mõistetav, sest saksa kunstis loovutab vormi loogika sageli oma koha sisu ühtsusele ja emotsioonide sügavusele. Ka Klee kunst on sümboolne, see on puhta fantaasia kunst. Selline kunst on kahtlemata kirjanduslik kunst, sest Klee fantaasiad on põhiliselt kirjanduslikud fantaasiad. Sellisena ei puudu tal muidugi vormilised väärtused, sest ühelgi kujutava kunsti teosel ei või need puududa, kuid see vormiline element alistub täies-

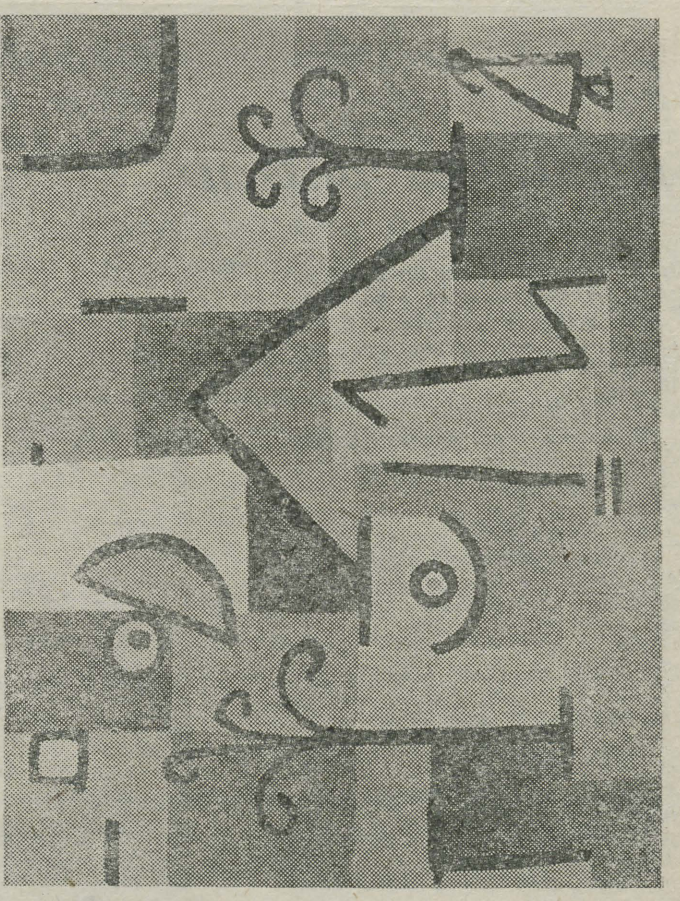

Magus idamaa

ti tunnete ja assotsiatsioonide ammendamatuile tagamaadele, fantaasia mängule. Klee on oma meetodit kirjeldanud allegooria abil, mida me võiksime nimetada jalutuskäiguks joonega: «Võtkem ette ekskursioon parema mõistmise maale. Surnud punktist algab liikumise esimene osa (joon). Lühikese aja järel peatus, et hinge tõmmata (katkestatud joon). Vaade tagasi, kui pika tee käinud oleme (joon tagasi) Siis mõttemõlgutused edasi- ja tagasiminekust (joontekimbud). Jõgi peatab meid (laineline joon), eemalt nähtub sild (rida kaari). Vastu tulevad koduteele pöördunud korvipunujad vankritega, (ratas), nendega liitub meeldivate lokkidega laps (kruviliikumised). Silmapiiril lööb välku (siksakjoon).» Jne. Klee fantaasiate kirjanduslikkus ilmneb eriti selgelt võrdluses mõne prantsuse kunstnikuga, näiteks R. Duty'ga. Prantslase maailma võib samuti vaadelda muinasmaana, kuid see on muinasmaa silmadele, mis on rajatud puhtvisuaalsetele vahenditele. On öeldud, et Klee kunst olevat barbaarne, et see erinevat täiesti kõigest sellest, mida on loonud ladina mõttekujutus (H. Read). Ei tahaks sellele vastu vaielda. Kuid seda imetlusväärsemaks kujuneb fakt, et Klee kunst, kogu tema saksapärasusele ja «barbaarsusele» vaatamata, on leidnud püsiva koha prantslaste poolt dikteeritavas kunstiajaloos.

10 aastat spordiarstide ettevalmistamist TRÜ-s

10 aastat tagasi alustas Tartu Riiklikus Ülikoolis õpinguid esimene rühm üliõpilasi, kes olid seadnud endale eesmärgiks spetsialiseeruda spordimeditsiini alale.

Spordiarst on üks nooremaid nimetusi eriarstide hulgas. Selline spetsiaalsus tekkis koos spordiliikumise hoogustumise ja kehakultuuriharrastuste populariseerumisega. Esialgu olid vaid üksikud entusiastid — arstid, kellele sport ja spordimeditsiin olid hobiks. Peatselt aga tuli päevakorrale spordiarstide tsentraliseeritud ettevalmistamine. Esimene sellekohane katsetus tehti Nõukogude Liidus sõjaeelsetel aastatel Moskva ja Leningradi meditsiiniinstituutides. Kuid see jäi paraku ainult katsetuseks. Spordiarste valmistati ette arstide täienduskursustel. Peab ütlema, et ka enamikus välisriikides baseerub spordiarstide ettevalmistamine arstide täienduskursustel, stažööripraktikal, ordinatuuril jne. Aga miks mitte juba üliõpilaspäevil valmistada ette spordiarste?

Enam kui kümme aastat tagasi tõstis selle küsimuse päevakorrale Kehakultuuriteaduskonna kauaaegne dekaan dots. F. Kudu. Küsimuse lahendamine meditsiiniinstituutide baasil oleks olnud üpris komplitseeritud. Ühel juhul oleks jäänud vajaka kehakultuur, teisel juhul aga meditsiin. Kõik see oli kergesti ületatav vanas Tartu ülikoolis, kus ühe katuse all eksisteerivad nii arstiteadus kui ka kehakultuur. Seepärast võiski Tartu Riiklik Ülikool julgelt võtta endale sel alal pioneerifunktsiooni.

F. Kudu initsiatiiv leidis heakskiitu ja toetust Kehakuluuriteaduskonna kollektiivi, samuti rektoraadi ja Arstiteaduskonna dekanaadi (dekaan oli tol ajal prof. A. Linkberg) poolt. Rektori käskkirjaga moodustati 1958. a. lõpul organiseerimiskomisjon, kuhu kuulusid Arstiteaduskonnast prof. A. Linkberg, prof. M. Kask, dots. V. Põkk, ja med.-kand. E. Vasar ning Kehakultuuriteaduskonna poolt dots. F. Kudu, dots. E. Mäepalu ja tolleaegne aspirant A. Viru.

Esialgu pidas komisjon vajalikuks luua hoopis uus spetsiaalsus — arst-treener. Sellises spetsialistis oleks ühendatud nii spordiarst kui ka treener. Arst mõjustab haiget, et see saaks terveks. Treener mõjustab tervet inimest, et see saaks tugevamaks, kiiremaks, vastupidavamaks ja haigustele resistentsemaks. Aga kas tulemus poleks efektiivsem, kui treeneri pedagoogimeisterlikkus põhineks arstile omastel teadmistel? Siiski osutus see liiga varajaseks hüppeks tulevikku. Ministeeriumides öeldi sellele ettepanekule kategooriliselt «ei». «Ei» öeldi ka ettepanekule võtta spordiarstide õppeplaani koostamisel aluseks sanitaararstide õppeplaan. Ainsaks lahenduseks jäi kehakultuuri- ja spordimeditsiiniainete mehaaniline lisamine Arstiteaduskonna raviosakonna õppeplaanile. Hea lahenduse võimaldas Kääriku õppebaas. Enamik lisatavatest ainetest koondati Käärikul toimuvatele suve- ja talvelaagritele.

Kuid traditsioonide kammits ja harjumuste jõud on tugevad. Kahjuks jäid loendamata kõik need õppeplaanide projektid, mida visandas komisjoni noorim liige — aspirant, mida põhjalikult arutas läbi komisjon ja millega dots. F. Kudu sõitis Moskva ja Tartu vahet. Ja kuigi esialgu veel õppeplaanile ei saadudki kinnitust, lubati siiski 1959. a. vastu võtta esimesed 25 üliõpilast. Õppeplaan kinnitati lõplikult alles 1961. a. jaanuarikuus. 11. jaanuaril kirjutas õppeplaanile alla NSV Liidu Tervishoiuministri asetäitja I. Kurašov ja 13. jaanuaril NSV Liidu Kõrgema ja Kesk-erihariduse minister Jeljutin.

1959/60. õppeaastal asusid siis uut eriala omandama 25 noort, kes nägid oma kutsumust spordimeditsiinis. Enamik neist esimestest olid vabariigis hästi tuntud sportlased. Nende õppetöö korraldamise pearaskus langes prof. M. Kasele, dots. F. Kudule ja assistent H. Tiigile.

1960. aastal spordimeditsiini erialale vastuvõttu ei toimunud, kuid alates 1961. aastast on igal aastal regulaarselt vastu võetud üliõpilasi 1—2 õpperühma ulatuses.

1962. a. tutvus üleliiduliste organite poolt moodustatud komisjon spordiarstide ettevalmistusega. Oma töö tulemusena jõudis komisjon järeldusele, et spordiarstide ettevalmistamine TRÜ-s on igati õigustatud. 1963. a. arutas spordiarstide ettevalmistamist ka Eesti NSV MN Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee kolleegium. Kolleegiumi otsus nägi ette vene õppekeelega õpperühma moodustamist ning spordimeditsiini kateedri loomist. Alates samast aastast hakati spordiarste vastu võtma vene õppekeelega õpperühma. Seoses sellega kujunes igaaastaseks vastuvõtukontingendiks 25 üliõpilast.

Spordimeditsiini kateedri loomine sai teoks 1964. a. sügisel. Kateedri organiseerija ja esimene juhataja oli prof. I. Sibul. 1965. a. loodi Arstiteaduskonna dekanaadi juurde ühiskondliku prodekaani koht spordiarstide ettevalmistuse koordineerimiseks. 1965—1966 täitis neid ülesandeid med.-kand. H. Tiik, seejärel kuni tänaseni med.-kand. T. Karu.

Seni on spordimeditsiini eriala lõpetanud 50 arsti. Enamik lõpetanuist on spordimeditsiini olukorda meie vabariigis tunnustusväärselt tõhustanud. Korduvalt on Vabariikliku Arstliku Kehakultuuri Dispanseri peaarst F. Markusas kiitvalt märkinud TRÜ lõpetanud spordimeedikute tööd. Ka teadusliku uurimistöö vallas on mitmed lõpetanud jõudnud ennast positiivselt näidata.

A. VIRU,
spordimeditsiini kateedri juhataja

ORIENTEERUMISRADADELT

Sirje Kallasmaa

Sel ajal kui Rein Tölp võttis neljandat-viiendat korda kätte orienteerumiskompassi ning Väänas 134 mehe ees «Kes keda?» ära võitis, olid ülikooli orienteerujad laagris Vellaveres. Saadi omavahel tuttavaks (paljud astusid ülikooli ju tänavu) ning prooviti jõudu rajal. Kahe päevaga jagati välja 20 «Kuldse sügise» auhinda. Tulemusi:

I PÄEV. Naised (4,5 km, 8 KP): T. Pärnik 46.23, K. Vainer 48.10, S. Kallasmaa 52.00.

Mehed (8 km, 10 KP): S. Heinmaa 1 : 15.20, R. Toomemets 1 : 16.05, V. Viirsalu 1 : 34.25.

II PÄEV. Naised (6 km, 8 KP): S. Kallasmaa 1 : 00.20, T. Pärnik 1 : 02.10, M. Pajuste 1 : 02.55.

Mehed (9,3 km, 14 KP): R. Toomemets 58.42, M. Alev 1 : 04.28, H. Mardiste 1 : 05.21.

* * *

Viimasel nädalavahetusel võistles rida ülikooli orienteerujaid kaasa Läti—Eesti maavõistlustel. I koosseisude matšidel Cesvaines oli paremaid S. Kallasmaa, kes võitis 9-minutilise eduajaga neidude klassis. Meeste rajal oli kiireim TPI üliõpilane J. Miljan. Teatevõistlustel jooksis päeva teise aja välja A. Kivikas.

II koosseisud kohtusid Haanjas. Siin sai esimese suurvõidu Vivian Joonas, kes oli parim naiste rajal.

* * *

Tihe orienteerumishooaeg jätkub. Täna kell 16.30 sõidab 20 ülikooli paremat orienteerujat Balti kõrgemate koolide esivõistlustele Smiltenes (Läti NSV). Meie esindusel tuleb kaitsta mullu Haanjas võidetud esikohta.

24.—26. oktoobrini on Eesti II mitmepäevajooks. See toimub koos ülikooli orienteerujate laagriga Käärikul. Stardid on reedel kell 15, laupäeval ja pühapeäval kell 10.30 Kääriku baasi ümbrusest. TRÜ eribuss väljub reedel, 24. okt. kell 12.15 V. Kingissepa 19 võimla eest. Orienteerumishuvilistel väljaspool orienteerujate õpperühma registreeruda suusaspordi kateedris hiljemalt 22. oktoobriks.

Mitmepäevajooksul on eri pikkusega rajad algajaile ning edasijõudnuile. Kolme paremat igas grupis autasustatakse iga päev mälestusesemetega.

A. KIVISTIK

Need, kes polnud köögis, olid loengul

Eelmisel teisipäeval pakkis arvutusmatemaatika IV kursus asjad ja sõitis terveks nädalaks Vellaverre.

Kui Vellavere puhkebaasi kööki astusin, olid neli tüdrukut murelike nägudega ümber poti, milles kees õunasupp.

Pärisin, kuidas läheb.

Siinkandis olevat kangesti hapud õunad ja niisugune vesi, et supp ei tahtvat kuidagi valmis saada. Raske on.

Aga loengud?

Ega palju teistmoodi ole kui linnas. Ainult see vahe, et siia sõidab õppejõud üheks päevaks ja peab siis kogu nädala loengud korraga ära.

Kõrvaltoas luges vanemõpetaja R. Tammeste parajasti tõenäosusteooriat. Juba 4 tundi oli lugenud.

Siis läks uks lahti ja poistesumm vajus kööki. See on teada fakt, et köögis töötavate tüdrukute arv on alati pöördvõrdeline tehtud töö hulgaga, kommenteeris keegi ja kutsus maja taha võrku mängima. Indrek oli siiski rüütel, võttis poti ja hakkas järve ääres roosamannat vahule lööma (fotol).

Küsisin R. Tammestelt, kas ei ole liiga keeruline nii kaugele tulla loengut pidama. Mees muigas selle peale ja küsis, kuidas ma ise siia sain.

Pärast, kui koos Vapramäel bussi peale läksime, näitas ühel kõrgemal kohal ümberringi: «Kas pole siin sügisel ilus?»

Paari päeva eest ajasin Rutiga Vellavere-juttu. Ütles, et töötati pingeliselt, loengute külastamine on hea (kõik, kes polnud köögis, olid loengul). Ja põnev oli. Vaba aega jäi nii palju, et jõuti iga päev korra metsas sügist vaatamas käia, mõeldi välja, kuidas I kursust tudengiseisusse lüüa, kõeti soome sauna. Aitab vist. Ühe sõnaga: tore oli!

V. VIDIL

NEED OLID KÖÖGIS.

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юлиоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 6083. MB 00700.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIUHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 31 Reedel, 24. oktoobril 1969. a. XXIII aastakäik

ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI XVII KONVERENTS

oli 18. oktoobril 1969 ja jätkus 20. oktoobril 1969.* Delegaate oli konverentsile valitud 310.

Aruande tehtud tööst esitas ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Sirje Endre.

V. I. Lenini juubeli tähistamisest TRÜ komsomoliorganisatsioonis rääkis ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja Peeter Vihalemm.

Revisjonikomisjoni aruande esitas Elvi Valge, mandaatkomisjoni aruande Tiia Mägi.

Konverentsi delegaate tervitasid ELKNÜ TPI komitee sekretär Raul Kasikov, ELKNÜ EPA komitee sekretär Elmo Saar ja Tallinna Riikliku Konservatooriumi komsomolikomitee esindaja Peeter Tooma.

Konverentsi delegaadid saatsid ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretäri Milvi Reinfeldti kaudu tervituse Tartus toimunud Baltikumi kutseala parimate konkursist osavõtjaile.

Konverents mälestas leinaseisakuga lahkunud ajalooprofessorit Leida Loonet ja luuletajat August Sanga, kes on lahutamatult seotud meie ülikooli ja eesti kultuurieluga.

Sõnavõtjaid oli 21. Kõne all olid järgmised probleemid:

- Õppetöö ülikoolis (Ülle Rein).
- Komsomolikroonikast ja ühiskonnateaduste õpetamisest ülikoolis (A. Blumfeldt).
- Töö keskkomitees. Lõpetajad (Paul Kenkmann).
- Komsomolikomitee kui juhtiv ja täidesaatev organ (Toomas Tromp, Tiit Järve, Jaak Allik, Märt Kubo).
- Internatsionaalne kasvatustöö ülikoolis (Jevgeni Golikov, professor V. Palm).
- Kursusevanema staatus (Jaan Sootak, Paul Kenkmann).
- Komsomolitöö Arstiteaduskonnas (Mati Tiivel).
- EÜE JA EÖT (Ülo Kaevats, Jaak Annus, Toivo Pangsep, Tiit Järve, Toomas Tromp).
- Kr. Jaak Petersoni nimeline kirjandusauhind (Olev Remsujev).
- TRÜ kinoklubi (Lenina Blum).
- Ülikooli ajaleht (Renita Timak ja Ene Puusemp).

Konverentsile andsid hinnangu ja vastasid küsimustele ELKNÜ Keskkomitee I sekretär A. Purga, EKP TRÜ komitee sekretär V. Ruus ja ELKNÜ TRÜ komitee sekretär S. Endre.

Konverents hindas komitee tööd «heaga».

ÜLLE REIN

ALEKSANDER BLUMFELDT

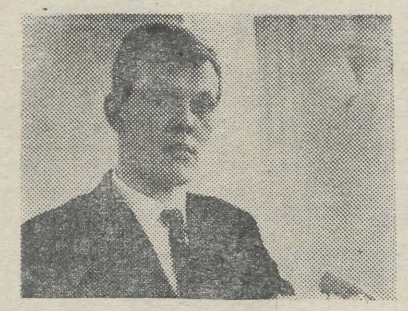

REIN SAARMA

JAAK ALLIK

RENITA TIMAK

ÜLO KAEVATS

JEVGENI GOLIKOV

ENE PUUSEMP

PAUL KENKMANN

AARE PURGA

Fakte ja hinnanguid komsomolikomitee aruandest

● Seisuga 1. okt. 1969. a. kuulub TRÜ organisatsiooni 3608 liiget. s. t. 87,7% üliõpilastest (TRÜ-s üliõpilasi 4114);

● aruandev komitee valiti 22. oktoobril 1968. a. 62-liikmelisena;

● komitee sekretäriks valiti Sirje Endre, asetäitjaks Peeter Vihalemm; mittekoosseisulisteks sekretärideks Kalle-Eerik Morna ja Jevgeni Golikov;

● büroo töötas aruandeperioodil 12-liikmelisena;

● 7 komsomolikomitee liikme (Ülle Rein, Siim Kallas, Toomas Tromp, Paul Kenkmann, Jaan Kaamel, Toivo Kuldsepp, Mati Tiivel) fotod olid eduka õppetöö ning ühiskondliku töö eest paigutatud ülikooli autahvlile;

● 3 komitee liiget (Ü. Rein, I. Maasikas, P. Kenkmann) said nimelist stipendiumi;

● 5 komitee liikme (S. Kallas, T. Tromp, P. Kenkmann, P. Vihalemm, S. Endre) tööd hinnati ülelikoolilisel ühiskonnateaduste konkursil auhinna väärilisteks ja suunati edasi vabariiklikku vooru;

● halva õppeedukuse tõttu on eksmatrikuleeritud 2 komitee liiget (L. Zavodtžikov, U. Ehasoo);

● seoses ebaväärika käitumisega EÜE-s arvati komitee koosseisust välja T. Kaivo;

● on toimunud 5 pleenumit ja 4 üliõpilasaktiivi seminarlaagrit Käärikul;

● aruandeperioodil andis meie komitee büroo 10 kommunistlikule noorele soovituse parteisse astumiseks ja 14 kommunistlikule noorele soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks;

● komsomolidistsipliini rikkumise pärast on arutatud 22 üliõpilase personaalküsimust;

● aruandeaastal võeti ELKNÜ TRÜ organisatsiooni vastu 7 uut liiget;

● käesoleval sügisel toimusid kolmes osakonnas aruande- ja valimiskoosolekud teistkordselt, sest esimesel korral ei olnud tööks vajalik kvoorum kohal.

* * *

● Aruandeaastal on ülikooli komsomolituumik mõnevõrra suurenenud, põhjalikumalt on hakatud tegelema üliõpilaskonna ideelis-poliitilise kasvatamisega, järjest enam tunnetatud oma vastutust uue spetsialistide põlvkonna kujundamise protsessis.

● I kursuse kiire kurssiviimine ülikooli eluga on olnud paljude aastate vältel TRÜ komsomoliorganisatsiooni töös üks nõrgemaid lülisid. Viimasel ajal on komitee saavutanud sel alal mõningat edu (akkeetvestlused sisseastujatega, mille põhjal komplekteeriti ka I kursuse Kääriku-laagrid).

Kahjuks tuleb aga märkida, et komsomolikomitee tegelemine I kursustega pole järjekindel. Kui õppeaasta algul on komitee pretähelepanu uuel põlvkonnal, siis mõne aja pärast langevad I kursused komitee mõjusfäärist välja.

Uuel komiteel tuleb tõsiselt kaaluda tööd I kursustega, mida Kääriku seminaridega on alustatud. Sellele tuleb osakondade komsomoliorganisatsioonidel märksa rohkem tähelepanu pöörata.

Ilmselt on vaja mitte niivõrd otsida uusi organisatsioonilisi vorme, kuivõrd välja selgitada neid asjaolusid, miks ülikooli komsomolitöö ei rahulda meie organisatsiooni nooremaid liikmeid. Probleem on seda olulisem, et I kursuste passiivsus ja ükskõiksus komsomoliprobleemide vastu kandub edasi vanematele kursustele.

● Kindlamate sidemete loomine teiste noorsookategooriatega (eriti keskkoolinoortega), on vajalik selleks, et anda neile jõukohast abi komsomolitöös ja tutvustada ülikoolielu. Sageli puudub ülikooli astujatel konkreetne ettekujutus erialast, mistõttu lootuste purunemine on kaunikesti suur. Kas mitte sellele ei viita mullune suur väljalangevus: 422 üliõpilast TRÜ-s, 2638 ENSV-s? Meie järglased ärgu tehku teadmatusest samu vigu, mida tegime meie ise.

Sidemed töölisnoortega on olnud stiihilist laadi pole kasutatud kõiki tegelikke võimalusi. Tugev kontakt töölisnoorsooga viiks üliõpilasi lähemale igapäevase elu praktilistele probleemidele, tutvustaks neile keskkonda, milles paljudelgi tänastel üliõpilastel tuleb spetsialistidena tööle asuda.

Sidemed Tartu töölisnoortega võinuksid olla tõhusamad — rohkem oleks tulnud tähelepanu pöörata poliitringide juhtimisele.

● Kahjuks tuleb nentida, et paljudes algorganisatsioonides pole veel asutud ELKNÜ TRÜ komitee 31. märtsi pleenumi «Komsomolitööst gruppides» otsuse täitmisele või kui ongi, siis pole komitee sellest mingisugust informatsiooni saanud.

Praegu on olukord tööplaanide fikseerimisel halvem kui kunagi varem. Meil on aga raske saavutada oma eesmärke ideoloogilises töös, võidelda üliõpilaste vajaduste, õiguste ning huvide eest, kui organisatsioonis puudub elementaarne kord. Vastasel juhul taandub komsomoligruppide tegevus sisutu askeldamiseni ja piirdutakse ainult 5—6 aastat tagasi saadud omavalitsuslike elementide kasutamisega või siis ei kasutata neidki võimalusi piisavalt. Niisugune olukord viib selleni, et suur osa organisatsiooni liikmetest lihtsalt sammub 5 aasta jooksul organisatsioonist ja ülikoolist läbi, saamata ja andmata õieti midagi.

● ELKNÜ TRÜ komitee on seisukohal, et seni korraldatud esteetilise kasvatuse ja kultuurpoliitilise suunaga üritused ning sidemete tugevdamine vabariigi noorte loomingulise intelligentsi ja RAT «Vanemuisega» on olnud komsomoliorganisatsioonis vajalikud ning on omanud suurt poliitilist ja kasvatuslikku tähtsust.

● On sisse seatud komitee täiendava mittekoosseisulise sekretäri ametikoht internatsionaalse kasvatustöö alal.

Tuleb küllalt kõrgelt hinnata vene õppekeelega osakondade lahtise komsomolikoosoleku kokkukutsumist 26. novembril 1968. a. ja samuti koosoleku otsuse mõju rahvustevaheliste suhete edaspidisele kujunemisele TRÜ-s.

ELKNÜ TRÜ Komitee 8. detsembri laiendatud pleenum internatsionaalsest kasvatustööst ülikoolis lõi mitmeski suhtes reaalse aluse ülikoolis juba ajalooliselt olemasolevate sõprus- ja koostöösidemete tugevdamisele mitmetest rahvustest noorte vahel.

● Õppeedukuse protsent teaduskonniti 1968/69. õ.-a.:

Ajaloo-Keelet.	86,5%
Arstit.	78,1%
Bioloogia-Geograafiat.	78,7%
Füüsika-Keemiat.	65,5%
Matemaatikat.	80,1%
Kehakultuurit.	91,1%
Majandust.	80,8%
Õigust.	81,2%
Kogu ülikooli ulatuses	79,2%

Võrreldes 1967/68. õ.-a. on õppeedukus langenud (välja arvatud Ajaloo-Keeleteaduskond ja Bioloogia-Geograafiateaduskond).

(Järg 3. lk.)

SÕNAVÕTTUDEST

Õppesektori tööst

Ülle Rein

ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektori juhataja Ülle Reinu (biol. V k. üliõpilane) sõnavõtt tutvustas konverentsi delegaate möödunud õppeaastal tehtud talvise õppesessiooni tulemuste analüüsi ning IV kursustele korraldatud küsitlusega.

Analüüsi eesmärgiks oli:

1) konkreetsete takistuste ja puuduste väljaselgitamine õppetöö korraldamisel,

2) tõmmata kaasa kõiki üliõpilasi õppetöö küsimuste arutamisele.

Kursused on teinud rea asjalikke ettepanekuid, tuli ka enesekriitilisi märkusi:tunnistati oma hooletut suhtumist õppetöösse, mõne aine alahindamist, semestri jooksul mittetöötamist jne.

Üldiselt oli kõige rohkem eksameid sooritatud hindele «hea», mis domineeris nii esimestel kui ka viimastel kursustel. Ilmselt on siin taga stipendium. Loengute külastamisel tundus põhiline olevat see, kuidas õppejõud loeb. Äärmiselt teravalt läbib kõiki kursusi nõue suurendada rotaprindil trükitud loengute hulka.

Komitee eesmärk on muuta sellised analüüsid iga sessiooni puhul regulaarseks.

Komsomolikroonikast ja ühiskonnateaduste õppimisest

Aleksander Blumfeldt:

Komsomoliorganisatsiooni mureks peaks olema komsomoliajaloo valgustamine «TRÜ» veergudel. On seda ju nüüdki tehtud, aga tundub, et praegu veidi alahinnatakse perioodi enne kuuekümnendaid aastaid. Veteranide viga on see, et nad pole ise kirjutanud.

Ülikooli tänane organisatsioon näib enam tegelevat globaalsete probleemidega ja vähem igapäevaste küsimustega. Viimastel peaks küll olema pearõhk. Mõnede küsimuste lahendamisel alustatakse just nagu valest otsast — suhted pole selged, ei teata, kelle kompetentsi üks või teine asi kuulub. Nii peaks ühiselamute probleemiga tegelema administratsioon.

Mis puutub pretensioonidesse ühiskonnateaduste õpetamise kohta, siis siin on palve teile: ärge tulge loengutele ja seminaridele minimaalse ettevalmistusega. Õppejõu töö kasutegur on väike, kui pole üliõpilaste osavõttu. Komsomolitegevuse raskuspunkt õppetöö alal asetugu ühiskonnateaduste õppimisele. Püüame teie märkusi arvestada.

ÜTÜ

Rein Saarma:

On selge, et praegused teadusliku tööga tegelemise vormid ei rahulda üliõpilasi. Seetõttu on ÜTÜ-s püütud teha muudatusi. Pole mõtet nii radikaalselt kinni pidada mingist strukturaalsest üksusest.

Iga-aastasi suuri konverentse enam ei korraldata, sest seoses ülikooli kasvuga pole võimalik kõiki üritusi rahuldavalt paari päeva jooksul läbi viia. Teaduskondade konverentside puhul on väliskülalisi kergem majutada ja muid organisatsioonilisi küsimusi lahendada. Ka avaneb sel puhul võimalus huvitavate ettekannete kuulamiseks teiste erialade üliõpilastel.

1. oktoobrist k. a. eksisteerib Üliõpilaste Teadusliku Uurimistöö Büroo — katse ühendada erinevate erialade üliõpilasi. Praegu töötab 2 probleemgruppi. Büroo täidab Tartu ettevõtetega sõlmitud lepinguid, mille täitmine on üliõpilastele jõukohane. Kõikide ÜTÜ raames üleskerkinud probleemidega saab pöörduda igal kolmapäeval kell 18.00 ÜTÜ nõukogu poole (peahoone aud. 116).

Töö ELKNÜ KK-s. Lõpetajate probleem

Paul Kenkmann:

Viimasel vabariiklikul komsomolikongressil valiti ELKNÜ Keskkomiteesse ülikoolist kaks inimest — Mikk Titma ja mina. Keskkomitee liikmete töö põhivormiks on olnud töökomisjonid. M. Titma kuulus komsomolikaadri ja aktiivi õpetamisega tegeleva komisjoni koosseisu, kus ta valiti esimeheks, mina poliitilise kasvatuse komisjoni.

Kaadrikomisjon on tegutsenud küllaltki aktiivselt ja pidevalt, kuid poliitilise kasvatuse komisjoni kohta seda öelda ei saa. Põhjus on vahest selles, et rajoonikomiteede esimestel sekretäridel, kes põhiliselt komisjoni kuuluvad, on niigi suur töökoormus. Seetõttu on minugi töö keskkomitees piirdunud rohkem niiöelda jooksva tegevusega.

Komsomolikaadri ja aktiivi õpetamise ning kasvatamise komisjon M. Titma juhtimisel on võtnud oma tegevuse põhisuundadeks:

— kõrgematest koolidest tulevase võimaliku komsomolikaadri väljaselgitamise;

— praeguse komsomolikaadri koosseisu, selle töö stimuleerimise ja perspektiivide uurimise ning vastavate ettepanekute ja soovituste esitamise.

Komisjon tegi ettepaneku luua komsomoli täienduskool kõrgema kooli baasil. On olemas õppeplaani projekt, mille koostasid Ülo Vooglaid ning Priit Järve ja mis esitati ka keskkomitee sekretariaadile. Kahjuks pole asi sellest kaugemale jõudnud.

Hiljuti valmis sotsioloogilise uurimise programm ja metoodika komsomolitöötajate töö stimuleerimise kohta. Selle koostas grupp keskkomitee liikmeid, Titma ja mina võtsime mõlemad sellest osa.

Uurimus on vajalik juba kasvõi sellepärast, et igal aastal on nõus asuma komsomolitööle vähem lõpetajaid, kui tegelikult vaja oleks.

Kuigi aruandja märkis, et ülikooli lõpetamisega seotud probleemidele on komitee tähelepanu osutanud, pole siiski eriti palju tehtud. Ülikooli ajalehes on avaldatud suunamiseeskirju selgitav artikkel ja suunamise korda tutvustati grupporgidele. Suunamiskomisjoni kuuluv komsomolikomitee esindaja sai vaid jälgida suunamise käiku, sest ta polnud teadlik ei kursuse ega konkreetselt ühegi lõpetaja vajadustest ega soovidest.

Samal ajal, kui täpselt järgida praegu kehtivaid üliõpilaste töölesuunamise eeskirju, oleks nende alusel täiesti võimalik taotleda lõpetanuile normaalseid töö- ja elamistingimusi. Komsomolikomitee esindaja saaks suunamiskomisjonis sellele küllalt palju kaasa aidata.

Valitav komitee peaks looma sellise olukorra, kus vähemalt ülikoolist sõltuvad võimalused töölesuunamisel oleksid maksimaalselt ära kasutatud. Komiteel tuleks paluda vastavailt ministeeriumidelt täpsed ning tegelikkusele vastavad andmeed töökohtadest. Seni saavad üliõpilased kõigest teada liiga hilja.

Olen viimasel ajal tutvunud mõnede asutuste ja vastutavate töötajate seisukohtadega, kellest sõltub meie lõpetanute töö ja elu. Kahjuks loevad paljud praegust töölesuunamise korda loomulikuks. Seega saab ainult meie endi tegevus siin midagi muuta.

On aga selge, et lõplikult meist kõik ei sõltu. Seetõttu ongi oluline vilistlaste elu jälgimine ja nendega sidemete tihendamine.

Keskkomitees olen rajooni- ning linnakomiteede sekretäridelt kuulnud, et ülikooli lõpetanutel jääb tihti puudu inimestega suhtlemise, juhtimise ja asjaajamise oskustest ning kogemustest. Kuivõrd aga just ülikooliharidusega noori spetsialiste valitakse ühiskondlikele ametikohtadele, siis peaksid meie lõpetanutel olema küllalt suured ühiskondliku tegevuse, eriti komsomolitöö kogemused. Ilmselt on vaja mõelda, miks enamik üliõpilasi neid kogemusi ei saa.

P. s. Arvan, et J. Sootaki poolt tõstatatud küsimus kursusevanema määramisest kõrvuti kursuse komsorgiga on väga oluline, kuid selle määramise vajalikkus on vaieldavam kui Sootak arvab.

Komsomolikomitee kui juhtiv ja täidesaatev organ

Toomas Tromp:

Kõneleja vastutas aruandeaastal informatsioonibülletääni (IB) väljaandmise eest.

IB õigustab end ainult tingimustes, kus komitee praktilise juhtimistegevuse tase võimaldab avaldada sisulisi, organisatsiooni praktilist tegevust stimuleerivaid materjale, mitte aga passiivset informatsiooni. See oleks ühtlasi ka komsomolikomitee töö iseloomustamine. IB peab tingimata olema operatiivne, muidu kaotab ta oma mõtte.

Järgnevalt peatus T. Tromp uue valitava komitee struktuuril.

Viimasel ajal paistab, et komitee liikmed personaalselt ei vastuta otsuste täitmise eest. Kas komitee pole mitte õigustamatult liiga suur ja kas ta pole muutunud raskesti juhitavaks? Kas on otstarbekas osakonna sekretäri automaatne lülitamine komitee koosseisu? Komitee normaalne suurus oleks 30—35 inimest, kes moodustab tõelise personaalselt vastutava tuumiku. Ülejäänud aktiiv aga tuleks haarata kaasa mitmesuguste konkreetsete ülesannete lahendamisele. Organisatsiooni juhtimine muutuks sellega paindlikumaks ja operatiivsemaks.

«Veel kord — komitee liikme nimetus ei tee kellestki ei head ega halba aktivisti ja ainult nimetuse pärast või suure au pärast ei tasu kedagi valida».

Lõpuosa pühendas kõneleja EÕT probleemidele.

Märt Kubo:

Peatun ELKNÜ TRÜ Komitee ja osakondade komsomoliorganisatsioonide vahelistel suhetel. On küll räägitud gruppide nõrgast tööst, kuid arvan, et siin ei saagi nii palju aidata komitee, kui just osakondade eneste bürood. Seni informatsioonipuuduse üle kaevata ei saa. Osakondade sekretärid, külastades vähemalt korra nädalas TRÜ komitee sekretäre, saavad kõik vajaliku edasiandmiseks oma büroole.

Ma ei nõustu J. Sootaki arvamisega, et puht-komsomoliüritused peetagu lahus kursuse üritustest. Kardan, et sel juhul kannatab kursuse ürituste ideoloogiline külg. Ajaloo-osakonnas on püütud seda vältida, mõnigi kord annavad need eriilmelised ettevõtmised ühendada. Tunnustavalt tuleb märkida komitee mõjujõudu üliõpilaste-kommunistlike noorte maailmavaate kujundamisel. Polegi nagu loota mingit pidevat ja märgatavat tõusu selles osas — igal aastal alustab ju uus I kursus.

T. Trombi ettepaneku kohta komitee arvulise koosseisu vähendamisest:

Osakondade sekretäride osavõtt komitee tegevusest hoiab neid komitee plaanidega kindlamini kursis;

et komitee täies koosseisus kokku ei saa, on distsipliini mitte suuruse küsimus.

Jaak Allik:

Leian, et ülikooli komsomolikomitee arvuline koosseis peaks olema umbes 70 inimest. Siin on tegemist lihtsa matemaatikaga ja kogu probleem taandub sellele, kas osakonna sekretär komiteesse valida või mitte.

70-st komiteeliikmest on 27 osakonnasekretäri, lahutamise korral saame 43 komitee liiget, millise arvuga vist ka T. Tromp ja T. Järve nõus on. Arvan, et osakonna sekretärid peaksid kuuluma komitee koosseisu järgmistel kaalutlustel:

a) nemad on põhilised komitee otsuste täitjad, imelik oleks neid ilma jätta hääleõigusest komitee otsuste vastuvõtmisel;

b) komitee liige olla on ka prestiiži küsimus. Ebaloomulik on olukord, kui igas osakonnas on sekretär, kes teeb praktilist komsomolitööd ja lisaks veel komsomolikomitee liige, kellel on vaid esindusfunktsioon, suurem informeeritus ja õigus sekretäri õpetada.

Ülejäänud 43 komitee liikmest kuuluksid 12 büroosse. Ideoloogiasektoris on aga üle 20 erineva töölõigu. Ka teistes sektorites on küllalt tegevust vähemalt 4—5 inimesele. Liidame need arvud kokku ja saamegi 70.

Jaan Sootak:

Vaatleme komsomoligrupi ja kursuse vahekorda.

Ei saa asetada võrdusmärki grupi ja kursuse vahele, isegi mitte komsomolikursusel. Kursuse üritus on kursuse mistahes üritus (suusapäev, ekskursioon õlletehasesse jne.), neid ei saa ju nimetada komsomoliüritusteks. Komsomoligrupi tööplaanis on need ometi sees. Kommunistlikul noorsooühingul on aga oma spetsiifika, see on poliitiline organisatsioon. Niisiis — kindlasti peaksid kursusevanema ja grupporgi kohad olema lahutatud.

Alates käesolevast sügisest on kursusevanemaid hakatud määrama rektori käskkirjaga. Selline akt kahtlemata rõhutab kursusevanema kui haldusliku esindaja kohta kursusel. See diferentseerib paremini ka kursusevanema ja grupporgi funktsioone. Kuid samal ajal pole kursusel kaugeltki ükskõik, kes kollektiivi hulgast kursusevanemaks saab. Kursusevanema õiguslik staatuut võiks olla järgmine:

- kursusevanema valib kursus (oma liikmete hulgast);
- valitud kursusevanem kinnitatakse rektori käskkirjaga.

Miks mitte anda kursuse komsomolibüroole ka õigus esitada omapoolne kursusevanema kandidaat või anda juba esitatud kandidaadi kohta oma arvamus? Kommunistliku noorsooühingu tähtsus kursuse elus peaks olema palju suurem.

Internatsionaalsest kasvatustööst

Jevgeni Golikov:

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVI konverentsi otsusega valiti mind mittekoosseisuliseks sekretäriks internatsionaalse kasvatustöö alal. Sellel oli kaks eesmärki:

1) tugevdada sidemeid teiste Nõukogude Liidu ülikoolidega;

2) tugevdada eesti ja teistest rahvustest üliõpilaste sidemeid ülikoolis.

Seni oli see olnud komitee töös nõrk külg ja päris loomulikel põhjustel (erinevatest rahvustest üliõpilaste vähene kokkupuutumine õppetöö käigus raskendas juhtimist). Kolmanda sekretäri koha sisseseadmine aitas probleemi osaliseltki lahendada.

Olles aasta sellel kohal töötanud, võin öelda, et ei eksisteeri olulisi erinevusi meie ülikooli eesti ja teistest rahvustest üliõpilaste probleemide vahel. Teaduslikud ja ühiskondlikud organisatsioonid teenivad ju ühtesid ja samu eesmärke.

Komitee osa siseprobleemide lahendamisel oli küllaltki suur.

Tulevane komitee peaks jätkama samas suunas, tuginedes vastastikusele arusaamisele ja kultuuride tundmaõppimisele.

Sama küsimuse üle avaldas mõtteid ja tõi näiteid ka prof. Viktor Palm. Ta rõhutas, et seda probleemi ei saa lahendada ainult direktiivselt, ülalt alla. «Rahvussuhetega tuleb laial komsomoliaktiivil tegelda iga päev. Kõige rumalam, ebaintelligentsem, ebateaduslikum on ükskõik milliste konfliktide kunstlik üleviimine rahvuslikule tasandile.»

EÜE

Ülo Kaevats:

EÜE-le pakuti möödunud suveks tööd 6,5 miljoni rubla eest. Plaani võeti 1,5 miljonit, tegelikult tehti tööd 1,6 miljoni rubla eest.

Välisvahetusrühmade koostamisel peetakse silmas kaht asja: premeerida üliõpilasi pikaajalise ja aktiivse osavõtu eest EÜE-st ja premeerida komsomoliaktiviste.

Ühiselt ja paremini peame korraldama välisrühmade vastuvõtu. Kui see jääb ainult ühe inimese õlule, ei saa muidugi kultuuriprogramm olla heal tasemel.

Viimasel ajal on arenenud head suhted Novosibirski Ülikooliga. Kahju, et nende ehitusrühm töötas malevas lõppkokkuvõttes kõige halvemini.

Valus küsimus on arstide probleem EÜE-s. TRÜ Arstiteaduskond ei suuda anda kõikidesse rühmadesse oma üliõpilasi, pealegi on enamik Arstiteaduskonna ehitusmalevlasi I—II kursuse üliõpilased, kes praktilisest arstitööst veel midagi ei tea.

Et TRÜ-st kuulub EÜE juhtkonda terve rida inimesi, siis peaks EÜE ja TRÜ komsomolikomitee vaheline side olema palju tihedam kui seni.

Jaak Annus:

Pole raske hinnata maleva töösaavutusi ehituse alal. Rääkima peaks aga aspektist, mis arvudes ei väljendu — malev võimaldab tutvuda teiste ülikoolide üliõpilastega, nende probleemidega ning tutvustada meie omi.

Et malev ei muutuks lihtsalt ehitusorganisatsiooniks, töötasid rühmade juures sellel suvel üliõpilaste komissarid. Ometi polnud nende töö alati vajalikul tasemel.

Lähtudes ülikooli õppetöö üldhumanitaarsest ja ühiskondlik-poliitilisest kallakust tuleks just meil aktiivsemalt ette valmistada EÜE funktsionäre — regiooni- ja rühmakomandöre.

Seepärast peab komsomolitööle ülikoolis vahetult kaasnema komsomolitöö malevas. Sisuliselt peaksid mõlemad ju teineteist täiendama.

Toivo Pangsepp:

1043-st ENSV-s töötanud ehitusmalevlasest oli TRÜ esindajaid 328. ELKNÜ aukirja teenisid ära 9, maleva kuldmärgi 5, hõbemärgi 26 ja EÜE aukirja 38 TRÜ malevlast.

Selle kõige hea juures arutati EÜE Nõukogus ka personaalküsimusi, kusjuures 15-st olid 9 TRÜ kasvandikud.

Ülikooli ajalehest

Renita Timak:

«Et olin senises komitees vastutav sidemete eest ajakirjandusega, siis räägiksin mõningaist ajalehega «Tartu Riiklik Ülikool» seotud probleemidest.

Meie ajalehel oli möödunud õppeaasta lõpul üle 500 individuaalse ja kollektiivse tellija väljaspool ülikooli. On tulnud isegi ettepanekuid, et meie lehte peaks vabariikliku üliõpilasajalehe puudumisel levitatama ka ajakirjandusliidu kaudu (näit. R. Einasto 10. okt. 1969 «TRÜ»). Seega on meie ajaleht paljudele oluline informatsioonіallikas ülikoolis toimuva kohta. Ometi on lehe suunitlus eelkõige ülikoolisisesele lugejale.

Sirvisin lehti eelmisest konverentsist tänaseni ja püüdsin määratleda tema spetsiifikat.

Kuigi üliõpilast õeldakse huvitavat kõik laias maailmas toimuv, ei saa kord nädalas ilmuv väikeseformaadiline leht kaugeltki seda teadmistevajadust rahuldada. Järelikult tuleb valida. Ilmselt peaksid ajalehe ilme määrama need kriteeriumid, mida toimetus lehte koostades silmas peab (kuigi leht on rektoraadi, partei-, komsomoli- ja ametiühingukomitee häälekandja, ei koosta ükski neist organeist ju lehte!).

Millised need kriteeriumid siis on olnud? Kõige selgepiirilisem tendents möödunud õppeaasta lehtedes näikse olevat kultuuriloolisel osal («Täna sajand tagasi», «Koidula ja Tartu Ülikool», kultuuriloolisi mälestuskilde «Eesti Kirjanduse» toimetuses», «Tartu ülikool ja I üldlaulupidu», looduskaitseringi materjalid jne.).

Kirjutiste hulka ja mahtu vaadates jääb mulje, et eeldatakse lehelugeja suurt huvi kultuuripärandi vastu ning palju inertsemat suhtumist praegu loodavasse kultuuri. Ma ei väida, et kultuurilooliste materjalide avaldamine ülikooli lehes oleks ülearune, kuid materjalide omavaheline proportsioon lehes peaks kalduma siiski tänapäevasema ja aktuaalsema kasuks. Viimast suunda on esindanud J. Alliku teatriretsensioonid, L. Tormise, jt. vastavasisulised artiklid ning mõned tõlkelood. Jääb arusaamatuks, miks toimetus kasutab mõningaid vähepakkuvaid tõlkeallikaid. Käesoleva õppeaasta lehtedes ilmuma hakanud

(Järg lk. 3)

(Algus lk. 2)

«Ars» ja «Littera» on alguse järgi üsna headtõotavad.

Mõnede materjalide puhul jääb mulje, nagu satuksid need toimetusse ja sealt ka lehte isevoolu teel. Tundub, nagu polekski toimetusel konkreetseid printsiipe ja plaane, mille alusel probleemlugusid tellitakse.

Põhiliseks aktuaalsetest ülikooli sündmustest informatsiooni andvaks allikaks on komsomolikomitee. Pea igas numbris ilmub rubriik «ELKNÜ TRÜ Komitees», on ka probleemartikleid sekretäridelt, rubriigid «Oma mätta otsast» ja «Tee hakul», viimane neist mõeldud tulevastele üliõpilastele. «Oma mätta otsast» on kahjuks kaotanud oma ilmumises järjekindluse.

Parteikomitee ja rektoraadi poolsete materjalide hulk on üsna napp, mistõttu ülikooli arengu perspektiividest ja kohast vabariigis loeme eelkõige «Edasist».

Mitme instantsi häälekandjana on toimetusel olnud sekeldusi teatavate materjalide avaldamisega. Komsomolikomitee arvele tuleb kanda üks pretsedenditu juhtum — möödunud aasta kevadel varastati (sõna otseses mõttes) trükikojast venekeelse lehekülje trükitud küljed. Kes see oli, miks ja kust ta tuli ja kuhu läks, on senini selgitamata.

Meie ajaleht on praktikabaasiks neile, kes ülikoolis valmistuvad žurnalistikutseks. Seetõttu oleneb lehe sisuline kvaliteet suuresti just nende kirjutajate võimekusest. Kindla struktuuriga ühiskondlik toimetus praegu puudub ja võimalik, et teda polegi vaja, kui materjalide tellimiseks on kindel plaan.

Ometi peaks ülikooli ajaleht ja toimetus koondama kõiki: mitte ainult neid, kes armastavad kirjutada, vaid ka neid, kellel on, millest kirjutada ja kellel on hästi arenenud probleemitaju.

Ene Puusemp:

Hulk aastaid on komsomolikonverentsidel arutletud ülikooli ajalehe taseme ümber. On olnud nurisemist, loodetud näha paranemist. Toimetusepoolne vastus on olnud ikka ja jälle üks — ühiskondlikel alustel on raske hoida ajalehte kõrgel professionaalsel tasemel.

Käesolevast õppeaastast alates loodavad lehetegijad olla tulemusrikkamad. Põhjus: 1) toimetuse koosseis on nüüd poole suurem — siiani oli ametis üks töötaja, nüüd kaks (seni kulus ühe töötaja jõud ja aeg peamiselt toimetuse kui instantsi ülalhoidmiseks, sisuline töö jäi selletõttu mõnigi kord tagaplaanile); 2) toimetus maksab üliõpilastele honorari.

Enamiku ajalehe ühiskondliku toimetuse koosseisust moodustavad I, II ja III kursuse üliõpilased, kes tahavad spetsialiseeruda või on juba spetsialiseerunud žurnalistikale. Nemad ongi need, kes järjekindlalt nädalast nädalasse aitavad ajalehte kokku panna. Kui neidsamu žurnaliste praktika ajal vabariiklike väljaannete juures arvestatakse ikkagi kui abijõude, nn. õpipoisse, siis ülikoolis, oma ajalehe juures on nad kindlalt arvel toimetuse plaanide ja ideede esimeste realiseerijatena. Ajalehe aastakäigu sisulisele tasemele annab värvi žurnalistide lennu üldine tase.

Teadmata või ka teades toimetuse praktilisi võimalusi on lugejal ikkagi alati õigus nõuda olemasolevast kõrgetasemelisemat lugemismaterjali — ilmub ju ajaleht ülikoolis.

Et praktiliselt tegutsev toimetuse koosseis on väike ja suhteliselt nõrk, siis on väljapääsuks soovitatud koondada enda ümber nn. nõuandjate trust, mis oleks toeks julgete ideede ja mõtetega. Toimetus ei lükka pakutud soovitust tagasi, julgete ja originaalsete mõtetega inimesi on alati ja igale poole tarvis. Kuid — toimetuse häda polegi niivõrd ideede puuduses, kuivõrd selles, et valitseb aktuaalsete päevaprobleemide arukate ja mõistlike kirjapanejate põud (seda on väga valusalt tunda ajalehe väljaandmise käigus). Nõuandjaid ja nõudjaid toimetuse ümber jätkub (teeme ju lehte üliõpilaste, aspirantide ja õppejõudude keskel).

Üldtuntud on fakt, et praegusi üliõpilasi iseloomustab äärmiselt elav huvi ühiskondlik-poliitilise elu nähtuste vastu, ettevõtlik tuhin sekkuda kõigesse, avaldada oma arvamust, lammutada aegunud tõed, olla kursis kõigega kõikjal. Seda kõike teades ja arvesse võttes on toimetus sunnitud lehe planeerimisel-koostamisel appi kutsuma aspirante ja õppejõude-ühiskonnateadlasi.

Sõnavõtu lõpus tutvustas esineja konverentsile toimetuse tööplaani.

Fakte, hinnanguid...

(Algus lk. 1)

Suur tähtsus on üliõpilaste endi osavõtul püüetest täiustada ja kaasajastada õppeprotsessi ülikoolis. Seda kajastas talvise õppesessiooni ankeetküsitlus, mille tulemused kanti ette dekanaatides ja EKP TRÜ komitees. Viimases äratasid andmed tõsist tähelepanu. Ankeedist nähtus, et võimaluse korral võtavad meie üliõpilased aktiivselt osa neid puudutavate küsimuste arutamisest ja lahendamisest. Õppetöö arutamine kindla kava alusel üle ülikooli on perspektiivikas. Kui sellised analüüsid muutuvad regulaarseks, võime loota väärtuslikke tulemusi.

● Organisatsioonisisese distsipliini tõstmine on praegu esmajärguline ülesanne. TRÜ organisatsiooni praegune struktuur on keeruline, erinevates teaduskondades on büroode juhtimisulatus erinev: eksisteerivad kõrvuti osakondade ja teaduskondade bürood. Asjaajamist tuleb lihtsustada.

ELKNÜ TRÜ komitee arvestussektor on teinud suuri jõupingutusi liikmemaksude regulaarse laekumise kindlustamiseks ja «surnud hingedest» vabanemiseks (selle eest tänu eeskätt Triinu Tikandile). Ometi on liikmemaksu võlglaste ja «surnud hingede» arv vägagi suur.

● Jätkuvat tähelepanu tuleb eeloleval aastal pöörata komsomoliaktiivi ettevalmistamisele NLKP-sse astumiseks.

● Aruandeperioodil töötas ELKNÜ TRÜ komitee tihedas koostöös ELKNÜ Tartu Linnakomitee, EKP Tartu Linnakomitee ja EKP TRÜ komiteega. EKP TRÜ komitee istungitel on arutatud TRÜ komsomoliorganisatsiooni õppe- ja teaduslikku tööd hõlmavat tegevust, poliitilise informatsiooni süsteemi ülikoolis, TRÜ klubide tööd üliõpilaskonna ideelis-poliitilisel kasvatamisel, komsomolikomitee tegevust õppetöö analüüside korraldamise alal.

● ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVI konverentsi otsuse kohaselt taheti rajada uus komsomoli löökehitus — TRÜ ühiselamu, kuid ehituse algus viibib.

● Puudub konkreetne organ, kes tegeleks ühiselamuprobleemidega. ELKNÜ TRÜ Komitee ühiselamute sektor (juhataja komitee mittekoosseisuline sekretär Kalle-Eerik Morna) ei suutnud juhtida ühiselamunõukogude tööd. Nõukogudele tuleb ette heita distsipliini puudumist ühiselamutes.

● 1967. a. sügisel töötasid ELKNÜ TRÜ komitee ideoloogiasektor ja ühiselamute sektor välja ühiselamu sisekorra uute eeskirjade projekti, mis järgis tegeliku elu nõudeid. Projekti arutati kogu õppeaasta vältel kuni XVI konverentsini välja ja siis jäi see pidama ülikooli administratsioonis.

● Kontaktide tugevdamisele vabariigi kõrgemate koolide vahel on kaasa aidanud Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev ja Eesti Üliõpilasnõukogu. EÜN-i töö peaks edaspidi rohkem vastama üliõpilaste taotlustele, tegevussuundadele ning huvidele.

● Vajalikud on seminarnõupidamised üliõpilasaktiivile, mis aitaksid välja töötada vabariigi kõrgemate koolide tegevussuundi ja eesmärke küsimustes, mis seisavad ühistena kõigi kõrgemate koolide ees.

Praegu on kontaktid vabariigi kõrgemate koolide vahel aasta ringi peamiselt komsomolikomitee liikmete tasemel ja see pole kaugeltki ideaalne olukord.

VALIMISTEST

Komsomolikomitee uus koosseis

Aarma, Hannes	füüsika V k.
Allik, Jaak	ajaloo V k.
Annus, Jaak	majandusküberneetika III k.
Ant, Jüri	NLKP ajaloo kateedri aspirant
Arhipov, Viktor	Õigusteaduskonna II k.
Bachmann, Aleksander	kaubatundmise IV k.
Blauhut, Riina	Õigusteaduskonna II k.
Blum, Lenina	majandusküberneetika III k.
Endre, Sirje	ajaleht «Noorte Hääl»
Faiman, Harri	füüsika IV k.
Golikov, Jevgeni	vene filoloogia IV k.
Heidmets, Mati	psühholoogia II k.
Hunt, Riina	ravi IV k.
Jugala, Ursula	ravi II k.
Järv, Jaak	keemia III k.
Järve, Prii t	filosoofia kateedri aspirant
Kaasik, Jaan	arvutusmatemaatika II k.
Kaevats, Ülo	füüsika III k.
Kallas, Siim	rahanduse ja krediidi III k.
Kaseorg, Kalev	Kehakultuuriteaduskonna III k.
Karu, Laur	farmakoloogia kateedri aspirant
Kenkmann, Paul	ajaloo VI k.
Kobla, Maie	ravi II k.
Kolka, Indrek	füüsika IV k.
Komissarova, Eha	ajaloo II k.
Kronström, Sirje	ravi III k.
Kubo, Märt	ajaloo V k.
Kuldsepp, Toivo	eesti filoloogia III k.
Kõli, Mai	Õigusteaduskonna III k.
Kägo, Ene	farmaatsia II k.
Kändler, Tiit	füüsika III k.
Kärner, Rein	võõrfiloloogia II k.
Küttis, Kalle	geograafia III k.
Laak, Tõnu	rahanduse ja krediidi II k.
Lanskaia, Tatjana	vene filoloogia III k.
Lepp, Urmas	raamatupidamise III k.
Leppman, Tiit	matemaatika ped. III k.
Liim, Inna	ravi V k.
Litvinenko, Svetlana	ELKNÜ TRÜ komitee
Lutt, Jaan	geoloogia III k.
Lätti, Erki	ajaloo III k.
Mark, Sirje	ravi I k.
Matin, Andrei	matemaatika IV k.
Matvejeva, Nadežda	ravi III k.
Mesikepp, Arvo	ravi VI k.
Mõtsla, Milvi	Õigusteaduskonna II k.
Mälberg, Kalle	psühholoogia II k.
Mürk, Vladimir	füüsika IV k.
Piirsoo, Andres	bioloogia III k.
Prank, Rein	matemaatika III k.
Puusemp, Ene	TRÜ ajaleht
Ptšelin, Igor	spordimeditsiini IV k.
Rahumaa, Eimar	Õigusteaduskonna IV k.
Rein, Ülle	bioloogia V k.
Reinmaa, Ants	defektoloogia II k.
Remsujev, Olev	eesti filoloogia III k.
Romanov, Vadim	füüsika IV k.
Saarma, Rein	Õigusteaduskonna III k.
Sepp, Henn	ravi IV k.
Tamm, Jaan	ajaloo III k.
Tamme, Maie	Kehakultuuriteaduskonna II k.
Tenson, Rein	bioloogia V k.
Tiivel, Mati	ravi V k.
Tikand, Triinu	ELKNÜ TRÜ Komitee
Timofejev, Valentin	füüsika IV k.
Tromp, Toomas	Õigusteaduskonna III k.
Tulviste, Peeter	psühholoogia laboratoorium
Tänsi, Tiina	keemia V k.
Vaik, Aarne	bioloogia IV k.
Valge, Elvi	Õigusteaduskonna III k.
Valing, Reet	eesti filoloogia III k.
Veedler, Ene	Kehakultuuriteaduskonna III k.
Velliste, Trivimi	võõrfiloloogia V k.
Vihalemm, Peeter	sotsioloogia laboratoorium
Viller, Jaak	vene filoloogia III k.
Visnapuu, Donald	Õigusteaduskonna III k.
Vseviov, David	ajaloo IV k.

*Märkus

Konverents jätkus 20. oktoobril, sest esimesel päeval ei olnud valimiste ajaks delegaatide vastutustundetu suhtumise tõttu kohal konverentsi kvoorumit. Konverentsile mitteilmunud delegaatide personaalküsimusi arutatakse komsomolibüroodel. Personaalküsimuste arutamise tulemusena esitab büroo komitee pleenumile konverentsi katkemise põhjuste analüüsi koos järeldustega.

ELKNÜ TRÜ Komitee pleenumilt

20. oktoobril toimus TRÜ Õpetatud Nõukogu saalis ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVII konverentsil valitud uue komsomolikomitee esimene pleenum. Arutati organisatsioonilisi küsimusi. Pleenum valis ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäriks Laur Karu. ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitjateks valiti Svetlana Litvinenko, Jaak Allik ja Eimar Rahumaa.

Pleenum valis ELKNÜ TRÜ Komitee büroo järgmises koosseisus: Jaak Allik, Aleksander Bachmann, Riina Hunt, Laur Karu, Indrek Kolka, Märt Kubo, Inna Liim, Svetlana Litvinenko, Eimar Rahumaa, Triinu Tikand, Aarne Vaik, Jaak Viller ja Donald Visnapuu.

ELKNÜ TRÜ Komitee pleenumist võtsid osa ELKNÜ KK I sekretär A. Purga, ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretär M. Reinfeldt, ELKNÜ Tartu Linnakomitee II sekretär J. Kaarma, EKP TRÜ Komitee sekretär V. Ruus ja EKP TRÜ Komitee sekretäri asetäitja K. Siilivask.

ELKNÜ TRÜ Komitee

ELKNÜ TRÜ KOMITEE
II pleenum toimub 30. oktoobril kell 15 keemia ringauditooriumis.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

ÜLIÕPILASED! ÕPPEJÕUD!

Me kõik läheme laupäeval

üleülikoolilisele hoogtööpäevale Vietnami heaks.
TÖÖTAME ÜLIKOOLI EHITUSOBJEKTIDEL.
ELKNÜ TRÜ KOMITEE

Vajadusest muuta ÜTÜ põhikirja

ÜTÜ-s esinevate puuduste, nagu organisatsiooniline laialivalguvus, teaduskonnanõukogude nõrk töö jne. kõrvaldamise üheks abinõuks on ÜTÜ põhikirja mõningane muutmine ja täiendamine. Praegu on ÜTÜ-sse kuuluvus formuleeritud pealiskaudselt. ÜTÜ liikmeks võib olla iga üliõpilane, kes võtab aktiivselt osa uurimistööst ja kes tunnustab ÜTÜ põhikirja. Ilmselt oleks vaja seda aktiivsust täpsustada järgmiste sõnade lisamisega: «... on esinenud ettekandega konverentsil või võtnud osa üliõpilastööde konkurssidest, võtnud aktiivselt osa ÜTÜ organisatsioonilisest tööst». Seega mitte iga ringi liige ei ole veel ÜTÜ liige, vaid enne vastuvõtmist peab olema selgunud üliõpilaste püsiv huvi teadusliku töö vastu.

Mõned ringid on seda juba aastaid edukalt oma liikmete suhtes rakendanud.

Paljudel juhtudel ei õigusta ennast ringi töö, vaid otstarbekas ja viljakam on töötada uurimisgruppidena või isegi individuaalselt. Seepärast **oleks soovitav teha ÜTÜ põhikirjas järgmised täiendused:** «Kitsamate erialaprobleemide uurimises on soovitav organiseeruda uurimisgruppidesse või töötada individuaalselt õppejõu juhendamisel. Uurimisgrupid ja individuaalselt töötavad üliõpilased alluvad otseselt ÜTÜ teaduskonnanõukogule...» «Üliõpilane, kes töötab ringivälises uurimisgrupis või individuaalselt, esitab kirjaliku avalduse koos soovitusega juhendajalt ÜTÜ teaduskonnanõukogule, kes otsustab liikmeks vastuvõtmise».

Selleks et tõsta teaduskondade huvi ÜTÜ töö vastu ja teaduskonna ÜTÜ nõukogu vastutustunnet, tuleks ÜTÜ põhikirja sisse viia järgnev punkt: «ÜTÜ teaduskonnanõukogu esimees kuulub vastava teaduskonna nõukogusse ja annab vähemalt kord õppeaasta jooksul aru ÜTÜ tööst teaduskonnas.»

Et möödunud aastal valmis ÜTÜ medal, **oleks sobiv viia põhikirja sisse järgnev täiendus:**

«Kõrgeimaks autasuks ÜTÜ-lt on ÜTÜ medal:

a) väikese medaliga autasustatakse teaduskonna nõukogu ettepanekul parimate tööde eest ÜTÜ konverentsidel ja konverentsi organiseerimisel silmapaistnud üliõpilasi ja õppejõude;

b) suure medaliga autasustatakse parimate tööde eest ÜTÜ konkurssidel ja ÜTÜ organisatsioonilises töös eriti silmapaistnud üliõpilasi ja õppejõude.»

Plaanis on veel rida parandusi ÜTÜ põhikirjas, mis lähtuvad eespoolтoodust.

Kõik ettepanekud ÜTÜ põhikirja parandamiseks ja täiendamiseks esitatakse ÜTÜ aruande- ja valimiskoosolekul, mis toimub 30. oktoobril k. a. kell 18 keemia ringauditooriumis.

T. KARU,
ÜTÜ nõukogu liige

ÜTÜ

Kolmapäeval, 29. oktoobril kell 18 toimub Tartu Vabariikliku Kliinilise Psühhoneuroloogia Haigla auditooriumis ÜTÜ psühhiaatriaringi koosolek.

PÄEVAKORRAS

1. «Alkohoolne intoksikatsioon ja psüühilised nähud selle baasil.» V. Jänes (ravi V k.)

2. «Alkoholi toime seedeelunditele.» P. Reinu (ravi IV k.)

3. «Alkoholi toime karidovaskulaarsele süsteemile.» O. Piusvere (ravi V k.)

RINGIDE JUHATUSED

Komsomolikonverentsi materjalide avaldamine jätkub

Friedrich Puksoo

Pool sajandit tagasi, 1919. a. augustis, määrati Tartu ülikooli raamatukogu juhataja kandidaadiks 29-aastane kooliõpetaja Friedrich Puksoo. Pärast seda, kui ta oli mõnda aega tutvunud Soome raamatukogude tööga, kinnitati ta 1. jaanuaril 1920. a. ülikooli raamatukoguhoidjaks, s. t. juhataja ks. Ees leidis ta ainult umbes 20 000 köidet raamatuid ja kaks eestlasest raamatukoguteenijat. Raamatukogu põhifond oli viidud sõjapakku sise-Venemaale, muulastest raamatukogutöötajad aga lahkunud Voroneži. Nii tuli tööd alustada peaaegu otsast.

Friedrich Puksoo oli ülikooli lõpetanud klassikalise filoloogia alal ja valdas ka mitmeid teisi keeli. Raamatukogu-alast ettevalmistust tal küll ei olnud, see-eest aga palju head tahtmist. Olles rahutu ja otsiva vaimuga, käis ta suviti välismaa raamatukogudes, luges pingsalt erialast kirjandust. Nii kujunes temast esimesi eesti raamatukoguniduse spetsialiste.

Ligi 25 aastat Tartu ülikooli raamatukogu juhtides kujundas ta sellest fondide sisult ja töömeetoditelt eesti kultuuri ja teadust teenindava asutuse.

Esimene suur töö oli raamatuvarade reevakueerimine ja ülesseadmine: 1810 kasti sisu asetati riiulitele ja üle poole miljoni köite seati kasutamiskorda 5 kuu jooksul. Järgnes sisuline töö: loodi uus fondide süsteem, silmas pidades eesti ülikooli vajadusi, rajati uued ajakohased kataloogid. Kaaluti läbi komplekteerimine, mis ka kitsa eelarve piirides võimaldas hankida rohkesti teatmekirjandust. Peatselt organiseeris Friedrich Puksoo siinsamas eesti rahvusbibliograafia avaldamise, hiljem ülikooli raamatukogudes leiduva välisperioodika trükitud kataloogi koostamise. Juhatajana võitles ta energiliselt raamatukogu uue hoone eest (artiklid «Postimees», märgukirjad ülikooli valitsusele jne.) ja saavutas juurde- ning ümberehituse 1927—1929. a.

Aga Friedrich Puksoo kabinetti tulid kokku ka teiste raamatukogude korraldus- ja organiseerimismured. Siit läksid välja mõtted ja abi Eesti Bibliograafia Asutusele, Õpetatud Eesti Seltsi raamatukogule, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu asutamine, erialane ajakiri ja paljud muud.

Friedrich Puksoo nimele hakkas varsti saabuma kirju välismaalt, sest tema saatis välisriikidesse andmeid eesti raamatukogudest ja bibliograafiast.

Raamatukogu direktori kabinetis valmis ka üliõpilastele bibliograafia õpetamise idee, mis sai teoks juba 1927. a. Kuni 1945. a. oli Friedrich Puksoo ühtlasi ülikooli õppejõud, kes pidas igal semestril loenguid ja seminare, isegi siis, kui ülikoolil ei jätkunud raha õppeülesande eest tasumiseks.

Selle kõrval leidus Friedrich Puksool aega töötada Tartu, Tallinna, Pärnu, Riia, Stokholmi jt. arhiivides, et uurida eesti raamatu ajalugu. Eriti on teda huvitanud Tartu ja Tartu-Pärnu rootsiaegse ülikooli trükikoda ja raamatukogu. 1930. aastatel ilmus rida tähtsaid uurimusi, mis kindlustasid Friedrich Puksoole esikoha eesti raamatu ajaloo historiograafias. Samal ajal võttis ta osa raamatu- ja raamatukogu-alase terminoloogia väljatöötamisest, avaldas retsensioone erialase kirjanduse kohta, koostas artikleid entsüklopeediale ja biograafilisele leksikonile. Tema töölaualt läksid populaarteaduslikud artiklid paljudesse ajakirjadesse-ajalehtedesse.

Aega leidus ka eesti koolide vanema ajaloo uurimiseks, Tartu üliõpilaskonna ajaloost kirjutamiseks.

Aeg ja olud katkestasid pingsa töö.

Viimastel aastatel pensionärina Tallinnas elades, kõrges eas ja kehva tervisega, võttis Friedrich Puksoo jälle osa raamatukogude muredest ja teaduslikust tööst. Üks viimastest töödest oli tal artikkel Tartu ülikooli raamatukogu ajaloost (ilmus «TRÜ Toimetistes»). Ta seadis trükivalmis huvitavat ja ulatuslikku käsikirja «Raamat ja tema sõbrad».

18. oktoobril lõppes selle väsimatu töömehe elutee — kolm kuud enne kaheksakümnendat sünnipäeva. 23. oktoobril sängitasime Friedrich Puksoo põrmu Raadi kalmistul mulda.

Friedrich Puksoo oli tõsine raamatukoguhoidja, hea organisaator, hoolas õppejõud, põhjalik uurija ja agar populariseerija. Ta oli ka hea ja abivalmis inimene. Tema eeskuju innustagu ja kohustagu meidki.

KAJA NOODLA

Päev Bruno O'Ya'ga

Olev Remsujev Toivo Kuldsepp

Kihutame pöörase kiirusega «Chevrolet's», aeg-ajalt vilksatavad mööda käänulise Oderi terasest sillakonstruktsioonid, sageli peatume pidurite raginal punase tule ees, et siis uuesti metsikus autodesummas edasi söösta. Juba väheneb valgusfooride tihedus, lõpeb trammiliin ja majadki pole enam nii kõrged. Veel mõnisada meetrit, järsk pööre paremale ning maandume Biskupinis. Kitsaste tänavate vahel sõidame aeglasemalt ja jääb mahti ringi vaadata. Biskupin on Wroclawile sama mis Tähtvere Tartule või Nõmme Tallinnale. Tänavaid ääristavad viinapuuväätidesse uppunud ühe- ja kahekorruselised perekonnaelamud. Ongi sõidu sihtpunkt. Bruno O'Ya — niisugusena pannakse nüüd siinmail kirja maakeelne Oja — tõuseb rooli tagant, avab autoukse ja näitab:

«See on mu kindlus!»

Meie ees on tagasihoidlik sajandi alguse villa, mitme rõdu ja omapärase akende paigutusega.

«Come on!» hüüab Bruno ja pea leiame ennast hallist.

Üks tütarlastest kurdab janu üle.

«Momento!» kõlab Brunolt, «minu mõte.» Ning järgmisel hetkel oleme temata. Vaatame ümber. Üks toanurk on nagu väike stuudio. Magnetofonid, radioola, raadio, televiisor, üsna mahukas fonoteek, mikrofonid ja meetrite viisi juhtmeid ning juhtmekesi haaravad enda alla ligi kolmandiku ruumist. Teist seina katab raamaturiiul luksuslike köidetega inglise, eesti, vene, saksa ja poola keeles. Toa keskel on madal laud, mille peal lebavad eredakaanelised filmiajakirjad, vist kõikidest maailma riikidest.

Istume mugavatesse tugitoolidesse ja jääme teda ootama. Arutame omavahel, kui hõlpsasti õnnestus meil temaga kokku saada. Töötades Wroclawi lähedal (EÜE-69) tekkis idee otsida üles Bruno O'Ya, kes kuulu järgi filmivõtete vaheaegadel selles linnas elavat. Telefoniraamatus tema nime ei olnud. Saladus? Küll aga tunti teda hästi Wroclawi telestuudios. Sealt anti meile tema number. Helistasime. Suur oli Bruno O'Ya üllatus, kui ta kuulis telefonist tuttavlikku «Tere!»

«Kas Tallinn või?» oli ta esimene küsimus. Kuulnud, et oleme Wroclawi kesklinnas, sõitis ta meile autoga järele. Kohe esimesest hetkest läksime Bruno soovil üle «sina» ja eesnimede peale ja juba paari minuti pärast oli kadunud sellistele kohtumistele nii iseloomulik võõrastus. Tundsime end, nagu oleksime külla sõitnud vanale sõbrale.

Kuuleme koridoris samme ja Bruno O'Ya siseneb kasti karastusjoogiga. «Anka!» hüüab Bruno,» tule eestlasi vaatama!»

Tuppa astub veetlev 19-aastane superminis neiu.

«Minu abikaasa,» tutvustab Bruno ja istub koos naisega meie seltsi.

«Noh, poisid, mis Eestimaal sünnib?»

Räägime laulupeost ja see on ka kõik, mis talle uudiseks on, sest varasemate sündmustega on ta hästi kursis.

«Kust sa neid asju nii hästi tead?»

«Loen pidevalt «Kodumaad», «Sirpi ja Vasarat», vahel õnnestub raadiost Tallinngi välja peilida.»

«Ole kena ja räägi midagi endast,» palume rõdule minnes.

«Mis teid huvitab, pärige.»

«Kas oled nüüd valmis poolakas?»

«Ei, mul on Nõukogude Liidu konsulaarpass, võin elada kõikides riikides, millega NSV Liidul on diplomaatilised suhted. Praegu, jah, on elupaigaks Poola, aga kodakondsus on Liidu oma.»

«Oled ka palju kasutanud seda meeldivat õigust — rännata?»

Bruno O'Ya toob atlase ja lööb lahti Euroopa kaardi, mis on täis rohelisi, punaseid ja siniseid jooni. «Sinised on õhuteed, rohelised rongiga ja punased autoga läbi kihutatud. Olen käinud kõigis sotsialistlikes riikides, miinus Albaania, samuti Prantsusmaal ja Itaalias.»

«On's need reisid seotud filmivõtetega?»

«Enamjagu küll: Praegu lõpetan üht DEFA filmi, mille võtted olid SDV-s ja Bulgaarias. Mängin seal šerifit.»

Bruno tõuseb ja seab korda diapositiiviaparaadi. Näeme seal kaadreid peagi valmivast western'ist. Olgu mis on, kogu paistab mehel olevat. Pikkuselt on ta teistest osatäitjatest peajagu üle. «Kaks null üks hommikul, üks üheksakümmend üheksa õhtul ja kaalugi on pidevalt üle saja,» nagu teda tutvustavast reklaambrošüürist lugesime.

«Sa ju päris paras mees Kalevipoega mängima,» intrigeerime natuke. Tabame otse naelapea pihta. Bruno lööb käega.

«Jaa, «Tallinnfilm» jääb «Tallinnfilmiks». Ütlesin kord «Sirbile ja Vasarale» antud intervjuus, et mu unistuseks on mängida vürst Gabrieli ja Kalevipoega. Olin Tallinnas proovivõtetel ja Kromonov saatis mind tagasi — mul polevat nii sügavad ja soojad silmad kui vürst Gabrieli jaoks vaja on. Mingu ma tagasi Poolasse ja mängigu seal oma kauboifilme, ütles mulle Kromonov. Enam ma eesti filmikunsti ei toeta,» ironiseeris Bruno.

Vahepeal oleme joogid joonud. Anjagi on end vormi seadnud ja Bruno teeb ettepaneku minna basseini ujuma.

«Maja ligidal voolab küll Oder, aga meil Poolamaal on asjad nõnda, et kõik looduslikud veekogud on reostatud, nii et õige eesti mees seal ei ujukski, kuigi ka jõemiilits peab valvet ja trahvib neid, kes vette kipuvad. Kuid igas linnas on meil ehitatud toredad basseinid.»

Basseinis ujub Bruno nagu noor jumal, ka hüppetornis jääme temast kaks-kolm korrust madalamale pidama. Kui jälle kaldal oleme ja bridžiga aega parajaks teeme, küsime:»

«Nagu näha, pole sa sporti päris ära unustanud.»

«Jaa, kätt valgeks pole enam ammu saanud, aga korvi mängiks veel praegugi hea meelega. Olen Tartu «Kalevile» alati päkka pidanud ja loodan, et ta kord Liidu meistriks tuleb. Minu endine meeskond Riia ASK on kahjuks kehvaks jäänud. Sporti on minu töös alati vaja. Kasvõi järgmine film, mida Itaalias tegema hakkan. Seal tuleb mul ratsutada, ujuda, joosta, rongilt maha ja rongile peale hüpata, maadelda ja kakelda, nii et rabelemist kuipalju»

«Oled paljudes filmides kaasa teinud. Milline neist peale Leedu filmi «Keegi ei tahtnud surra» kõige menukam on olnud?»

«Eks ikka «Hundi ulg». Ka Nõukogude Liit ostis selle filmi, nii et varsti peaksite seda nägema. Film on jooksnud paljude maade ekraanidel ja ajakirjanduses soodsa hinnangu pälvinud. Indo-Hiinast tõin ühe auhinnagi ära.»

Rober on läbi ja poola paar Anja-Bruno on meid jutu kõrvalt bridžis võitnud.

Jätame auto parkimisplatsile, sest Anja tahab koju minna jalgsi. Jalutame läbi suure linnapargi ja mõtleme, et kuigi jõed on saastatud, on poolakad roheluse osanud sätlitada. Kõikjal kasvab lilli, enamikus roosid, mis ääristavad kõnniteid nagu meil võililled. Ja imelik — keegi ei tüki neid murdma. Kui muidu tihedal murul tuntakse ennast üsna vabalt, siis lillepeenrale ei astu keegi. Anja ja Bruno mängivad kulli ning tõmbavad meidki kaasa. Pilk kellale sunnib aga kiirustama. Kohe algab TV-s otseülekanne «Apollo 11» maandumisest. Jookseme tagasi O'Ya'de poole Bruno keerab televiisori lahti.

«Need on ajaloo kuulsaimad mehed!» ei suuda ta oma vaimustust hoida,» milline kuulsus, milline kuulsus, Armstrong on uus Kolumbus!» õhkab ta. Anja aga haigutab. «Lähme parem kuskile,» ütleb ta. Meie aga püüame Brunoga teist juttu rääkida.

«Oled ka laulumees olnud. Ega sa nüüdki pole seda ametit vist päris maha jätnud?»

«Yes, olen pilli klõbistanud mitmetes pundikestes, kõige kaalukam kodumaal oli vist Riia estraadiorkester (REO). Sellega gastrollisime mööda Nõukogude Liitu, mängisime ka Tartus ja Tallinnas. Poolas olen esinenud kontsertidega, mis on päris hästi vastu võetud.

(Järgneb.)

ÜTÜ aruande- ja valimiskoosolek

Neljapäeval, 30. oktoobril kell 18 toimub ÜTÜ aruande- ja valimiskoosolek keemia ringauditooriumis.

PÄEVAKORD:

1. Ettepanekud ÜTÜ põhikirja muutmiseks ja täiendamiseks. (T. Karu).

2. Üliõpilaste Kompleksse Teadusliku Uurimistöö Büroo. (R. Saarma).

3. ÜTÜ 1968/1969. õ.-a. aruanne. (T. Sulling).

4. Uue nõukogu valimine.

ÜTÜ NÕUKOGU

✤

Pühapäeval, 26. okt. kl. 12 toimub TRÜ peahoones aud. 307

KRIMONOLOOGIA-ALANE ETTEKANDEHOMMIK

teemal «Ühiskond, inimene ja sotsiaalne norm». Esineb majandusteaduste doktor professor I. Sildmäe.

I. REBANE,
TRÜ krimonoloogia problematooriumi teaduslik juhendaja

✤

ÜET LEKTORPROPAGANDISTID!

Järjekordne õppus toimub pühapäeval, 26. oktoobril kell 10. Koguneda peahoone aud. 228, kust siirdume näidisekskursioonile teemal «Ajalooline Tartu».

✤

KIRJANDUSRINGIS! EESTI KIRJANDUSKRIITIKA

(1947—1952)

Esinevad Toivo Kuldsepp ja Olev Remsujev 31. okt. ph. 139.

Veel TÄNA on võimalus minna TÄHTVERE PARKI ja osa võtta SÜGISESEST JOOKSUKROSSIST. Algus kell 16.

Sellega alustad Sina ja alustab terve Sinu kursus aktiivset osavõttu traditsioonilisest massispordialade (jooks, orienteerumine, suusatamine) konkursist.

30. oktoobril toimub ORIENTEERUMISJOOKS. Alustame Tähtvere metsa servalt kell 16.

Kui sajab, ei toimu midagi.

Jõudu, jaksu, indu!

TRÜ SPORDIKLUBI

✤

ALPINISMIHUVILISED!

Sektsiooni aruande- ja valimiskoosolek toimub täna kell 19 Tartu Turismiklubis (Magasini 12).

SEKTSIOONI JUHATUS

✤

TRÜ MALE-ELU

üle tulgem nõu pidama 28. oktoobril kell 18 keemiahoone biokeemia auditooriumisse. Samas toimub ka hooaja avamiseks välkturniir. Maletajatel registreerida end TRÜ Spordiklubis (tel. 31-64).

Tänuavaldus

Südamlik tänu TRÜ rektoraadile ja ühiskondlikele organisatsioonidele, kateedritele, kolleegidele ja üliõpilastele, kes meie kalli ema ja õe, ajaloodoktor professor

LEIDA LOONE

surma puhul meie leina jagasid, teda tema viimasel teekonnal saatsid ja tema kalmu rohkete lilledega kaunistasid.

EERO LOONE,
ajalookandidaat
ILMAR REBANE,
õigusteaduste doktor

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 6240. MB 03498

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 32. Reedel, 31. oktoobril 1969. a. XXIII aastakäik

TERVITAME KÕIKI PRAEGUSI JA ENDISI ÜLIKOOLI KOMSOMOLIAKTIVISTE ÜLKNÜ 51. AASTAPÄEVA PUHUL.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

ÜLIKOOLI AMETIÜHINGUORGANISATSIOONI XX KONVERENTS

TRÜ AMETIÜHINGUORGANISATSIOONI XX KONVERENTS

tuli kokku 23. oktoobril.

Päevakorras oli:

1. TRÜ ametiühingukomitee aruanne (H. Kabur).

2. Revisjonikomisjoni aruanne (L. Jakobsoo).

3. Sõnavõtud.

4. Ametiühingukomitee valimine.

5. Revisjonikomisjoni valimine.

6. Delegaatide valimine Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Vabariikliku Komitee konverentsile.

7. Delegaatide valimine Ametiühingute Tartu Linnanõukogu asutamiskonverentsile.

ARUANDEST

ÕPPE-, KASVATUS- JA TEADUSLIKU TÖÖ PROBLEEMIDEST

Kuidagi ei saa rahul olla õppetöö tulemustega ka sel aruandeaastal. Nii rahuldavate hinnete kui nn. rahuldavate üliõpilaste osa on suur. Mõneti on seda põhjustanud ka nõudlikkuse suurenemine ja suhteliselt väike konkurss ülikooli astumisel. Kuigi on kasvanud ka ainult väga headele hinnetele õppijate arv, on ikkagi kolmemehi rohkem ja väljalangevuski endine (10% piires). Kokkuvõttes on õppeedukus veidi langenud. **Üliõpilaste õppe- ja kasvatustöö komisjon** (esimees Ürmas Lepp) on asunud põhjusi uurima. Ankeetküsitluse teel korraldati talvise eksamisessiooni analüüs, praegu jätkatakse seda kevadise sessiooni kohta. Hea õppeedukuse üheks kindlustajaks on normaalne osavõtt õppetööst. Siin pole aga olukord sugugi hiilgav. Õppedistsipliin pole korras õppejõududelgi.

Tõsiseks takistuseks õppetöö normaalsel korraldamisel on üha kasvav õpperuumide puudus. Võib-olla tuleks uute erialade avamist piirata, seni kui luuakse normaalsed tingimused õppetööks.

Õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmisega ja õppetöö tehnifitseerimisega tegeles **õppe- ja teadusliku töö komisjon** Margus Tõnnovi juhtimisel.

Elustati *venia legendi* traditsioon, rõhutamaks, et dotsendikutse on esimene akadeemiline pedagoogiline kutse.

Eelmisel õppeaastal kaitsti tunduvalt rohkem doktori- ja kandidaaditöid. Teaduste doktorite arv kasvas 34-lt 44-le.

Lõpetanute töö- ja elutingimustega tutvutakse praegu kõigis teaduskondades. Taotletakse kaht eesmärki: lõpetanute erialast täiendamist ja tagasisidet õppeprotsessiga.

Ideoloogilise töö komisjoni (esimees Feliks Kinkar) ülesandeks oli kontrollida ja abi anda TRÜ klubi juhatusele ideoloogilise kasvatustöö korraldamisel ning tööliste-teenistujate noliitringide organiseerimisel. TRÜ klubis on vesteldud ja peetud nõu üliõpilasaktivistidega. Klubi juhatus on asunud ellu viima V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale pühendatud ürituste plaani. Möödunud õppeaastal loodi 13 poliitringi kokku ca 300 osavõtjaga.

Suurt abi propagandistidele osutas EKP Tartu Linnakomitee igakuiste õppuste korraldamisega.

Seltstöö jätkus eelmiste aastate eeskujul. Endiselt olid eestvedajateks Hengo Kings ja Aleksander Elango. Seoses eriklasside moodustamisega keskkoolides on tekkinud uued seflussuhted — nimelt ülikooli vastavate kateedrite ja eriklasside vahel. Teaduskondade bürood on sellele kaasa aidanud.

KULTUURITÖÖ JA PUHKEAJA SISUSTAMINE

Kultuuritöö oli klubi nõukogu liikme Ago Kivilo ülesandeks. Kohvik-klubis korraldati meeskoori Siberi-matka õhtu, naiskoori Ungarimatka õhtu ja hulgaliselt kohtumisi. Mitmel korral eksponeeriti nii TRÜ kunstikabineti kui külaliskunstnike töid.

Töötajate puhkeaja korraldamisega tegeles komisjon eesotsas Priit Peetsiga. Vähe oli inimesi üleülikoolilistel puhkeõhtutel, hoopis elavam oli aga osavõtt sportliku sisuga väljasõitudest, nagu vastlapäev Käärikul jt. Klubi juurde koondunud kitsam õppejõudude-teenistujate ring jätkab oma teisipäevaõhtuid.

Büroode eestvedamisel tehtav kultuuritöö on märksa elavam. Mõned bürood aitavad ka ülikooli kroonikat koostada.

23 perekonda kasutas puhkamisvõimalust Vellaveres. Üliõpilased reageerisid kõikidele appikutsetele baasi korrastamiseks (töötajad on seda alati teinud) ning tegid tõhusat tööd.

Teist aastat on meil organiseeritud Pärnus L. Koidula nimelise keskkooli baasil hooajaline puhkekodu.

Pioneerilaagri tuusikuid kasutati vähe. Ühelt poolt on siin põhjuseks pioneerilaagriealiste laste suhteliselt väike arv, teiselt poolt — ega Karepa laager oma vanade hoonetega ei meelitagi. Samuti ei vasta ta üliõpilaste pioneeritöö praktika baasi nõuetele.

Välisturismituusikuid saadakse ametiühingusüsteemis naeruväärselt vähe. Natuke lisa saadi Välismaaga Sõpruse ja Kultuurisidemete Arendamise Eesti Ühingult. Ametiühingu kaudu saadud tuusikutega käis välismaal 36 inimest.

HOOLITSUS ÜLIÕPILASTE JA TÖÖTAJATE TERVISE NING HEAOLU EEST

Ülikooli arstipunkti töö on heal tasemel. Möödunud aastal ähvardas meie arstipunkti likvideerimise oht. Astusime selle vastu välja ja meie ettevõtmisel oli tulemusi.

Esimestel kursustel on suurenenud nn krooniliste haigete arv. On põhjust osaliselt kahelda tõendite nr. 286 objektiivsuses. Oleks vaja, et usaldusväärne komisjon kõikide sisseastujate tervist kontrolliks. Arstipunkti juhataja dr. Salts teeb oma tööd küll väga kohusetruult.

Nõrga tervisega üliõpilaste jaoks on meil 30-kohaline profülaktoorium. Selle personal on pälvinud paliu tänusõnu.

Ühiskondliku toitlustamise kontrolli komisjoni juhtis üliõpilane Ahe Mere. Kontrolliti ülikooli söökla-puhveteid. Enam põhjust pahandamiseks oli Leningradi mnt. ühiselamus. See on ainuke puhvet, mis vastab ruumide ja sisustuse poolest nõuetele, kuid just seal on kõige sagedamini märgitud nii sanitaareeskirjade rikkumist kui ka ükskõiksust üliõpilaste teenindamisel.

Tahaks siinkohal selle maja elanikele südamele panna: ärge väga oodake ja lootke, et väljastpoolt käivad kontrollid üksi suudavad olukorda parandada. Siin tuleb esmajoones elanikel endil abistada ja nõudlik olla.

Söökla ja kohvik viidi üle keskküttele, laiendati iseteeninduslikku söökla toitude väljaandmise letti. Järgmisel suvel tahetakse teha korralik sisekujunduslik remont.

Ikka veel on avamata puhvet peahoones. Julgeme meenutada, et mitmed tähtajad on juba mööda läinud.

Tervistavaid puhkelaagreid on aasta algusest siiani olnud 38, neid on kasutanud 1723 inimest.

Eelmise aasta lõpul saime rõõmustava teate — meie ülikool oli tulnud üleliidulisel üliõpilaste elamis-, töö- ja puhketingimuste alasel konkursil III kohale ning meil oli võimalik 500-rublase preemiaga tänada 17 aktivisti, kes olid võistluse võitmiseks palju ära teinud.

Töökaitse ja ohutustehnika komisjoni liikmete abiga tehti kindlaks töökaitse- ja ohutustehnikaalased puudused ja nende kõrvaldamiseks sõlmiti administratsiooniga kokkulepe. Praegu on aga 59-st kokkulepitud tööst tehtud vaid 33.

Muret teeb ebarahuldav kütmine.

ÕIGUSLIKE KÜSIMUSTE LAHENDAMINE

Kõige sagedamini on tulnud ametiühingukomiteel arutada tööliste ja teenistujate vallandamise asju. Suurema osa vallandamisi on põhjustanud süstemaatilised töödistsipliini rikkumised.

Eelnevate aastatega võrreldes oli tööõnnetusi vähem. Töötülisid oli 2, mõlemad oma iseloomult töötasunõuded. Mõlemad jäeti rahuldamata, sest need ei olnud põhjendatud.

ÜHISELAMUPROBLEEME

Juba teist sügist järjest on meil taas väga raske aeg — elamispinda vajavad üliõpilased ei mahu olemasolevatesse ühiselamutesse ära.

Oleme suutnud majutada 62,1% kogu üliõpilaskonnast (Elva ja Kukulinna kohad kaasa arvatud). Normaalkohtadele oleks võimalik paigutada vaid 54,3%. Linnalähedased pioneerilaagrid muidugi ei vasta nõuetele. Võib-olla oleks õigem neisse saata üliõpilasi, kes ühiselamutes elada ei oska, mitte aga verivärskeid tudengeid.

Eelmisel aastal loodi ametiühingukomitee ja komsomolikomitee ühine organ ühiselamute nõukogude töö suunamiseks. Uus organ aga ei osutunud elujõuliseks.

Nõukogude Liidu kõrgema ja kesk-eriharidusе minister V. Jeljutin ütles k. a. veebruaris Moskvas toimunud ametiühingute IV pleenumil, et lähema viie aasta jooksul ühiselamuprobleem lahendatakse. Uute ühiselamute ehitamine oleks ka meil ainsaks väljapääsuks. On ju teada, et meiegi ülikooli perspektiivplaanis on veel mitme 540-kohalise ühiselamu ehitamine.

ELAMISPINNAST

Objektiivselt võttes on olukord siin küll aasta-aastalt paremuse poole nihkunud. 1967. a. saime 9 uut korterit ja vabanevad pinnad, tänavu 25 uut (tõsi küll, poolfabrikaadina) + 5 lepinguliste tööde summadest + vabanevad pinnad. Eelmisel aastal meile uutes majades eraldatud 14 korterist on inimesed aga seni kätte saanud vaid 5.

Samme astuti ülikooli töötajatele kooperatiivelamu ehitamiseks, tulemused pole aga veel teada.

Korteriprobleemiga tegeles ametiühingu **elamu-heaolukomisjon** eesotsas Vootele Meipaluga.

TÖÖST LASTE JA NOORUKITEGA

Komisjoni juhtis Marta Lõhmus. Juhendati klubi lasteringi, võeti kontakt koolidega TRÜ töötajate laste õppeedukuse väljaselgitamiseks, suunati lasteaia tööd. Tuleb esile tõsta R. Kreisi suurt abi klubi lastepidude korraldamisel.

Lasteaia komplekteerimisel vaadati tänavu büroodele eraldatud kohad uuesti läbi. Tuli välja, et iga 7,7 lapse kohta on büroodel õigus saada 1 koht. Õigus- ja Majandusteaduskonnas oli lasteaiakohtade arv laste arvuga võrreldes suhteliselt suur. Edaspidi võetakse suund selle suhte võrdsustamisele.

Oluliseks võiduks tuleb pidada 14 koha juurdesaamist linna lasteaiast. Ei tohi jätta aga taotlust oma lasteaia juurdeehituseks.

AKTIIVI VÄLJAÕPE JA ORGANISATSIOONILINE TÖÖ

Aktiivikooli tööd juhtis Elli Kool. Sel sügisel korraldati esimeste kursuste rühmaorganisaatoritele seminar-laager Käärikul. Rühmaorganisaatorite tööst oleneb ju sisuline ametiühingutöö rühmades.

Organisatsioonilist tööd suunasid komitee poolt aseesimees Veljo Tinn (töötajate osas) ja Ilme Rebane (üliõpilaste osas). Kõigi üliõpilasi puudutavate küsimuste suunajaks oli komitee aseesimees Anti Liiv.

Üldiselt hästi on sel sügisel hakkama saadud uute üliõpilaste ametiühingusse vormistamisega.

ÜAÜKN-i organisatsioonilistele küsimustele pühendatud pleenumi materjalidega peavad tutvuma kõik rühmad. Sellesama pleenumi otsuse põhjal on muudetud ka meie ametiühingu statuuti — meile anti rajoonikomitee õigused. Tegelikult oli see meil juba aastaid kehtinud struktuuri (see tähendab teaduskondade büroode olemasolu) kinnitamine.

Pleenumi otsusega lubatakse nüüd ka ametiühingu aktiivi premeerida rahaliselt 1,5% ulatuses liikmemaksude plaani täitmisest (meil niisiis 420 rubla).

Kontakt komsomoliorganisatsiooniga aruandeaasta vältel oli piisav. Parteiorganisatsiooni poolt oleme kogenud pidevat huvi meie töö vastu. Ametiühingute Vabariikliku Komiteega on olnud tihe kontakt. Kõige formaalsemaks on jäänud meie suhted ENSV AÜ Nõukoguga. Sealtpoolt oleme tundnud vaid kontrolli.

● Revisionikomisjoni aruande luges ette komisjoni liige L. Jakobsoo.

SÕNAVÕTTUDEST

A. Marksoo (TRÜ Spordiklubi juhataja):

Töö spordiklubis toimub 3 liinis:
1) I järgu sportlased, meistrid;
2) II ja III järgu sportlased, ülikoolisisene sporditöö;
3) massisport.

Ülikooli spordiklubi on Eestis üks tugevamaid. On loodud sidemeid välismaaga (Helsingi ülikooliga).

Teravalt annab tunda baaside vähesus. Pole kohta võistluste pidamiseks, rääkimata treeningtundidest.

Kuus aastat tagasi pandi alus massispordialasele konkursile, mille kasulikkuses pole mõtet kahelda. Konkursist võtavad osa ka paljud õppejõud.

Üliõpilaste hulgas tuleks eriti kiita psühholoogia II kursust, kes on massispordi üritustest osa võtnud 100%-liselt. Teeneid on siin kursuse spordientusiastil Avo Luugil.

Suusabusside organiseerimise eest suur aitäh ametiühingule.

Eeloleval talvel on kavas organiseerida tervistavaid puhkelaagreid, samuti Kääriku nädal, kus iga teaduskonna üliõpilased saavad viibida ühe päeva Käärikul. Väga vajalik on Vellavere lõplik väljaehitamine.

Linda Paglant (seltsimeheliku kohtu esimees):

Aruandeperioodil arutati 9 süüdistusasja, peamiselt ebaväärikat käitumist ja pisihuligaansust. Süüdlaste hulgas oli 4 töölist, 3 teenistujat, 2 üliõpilast, 8 juhul karistati ühiskondlike mõjutusvahenditega.

Süüasjade arutamine avalikult on vähendanud korrarikkumiste arvu. Kõik kollektiivi liikmed peaksid kaasa aitama, sest eesmärgiks pole mitte ainult karistamine, vaid ka kasvatamine.

Dots. J. Reinet rääkis juba krooniliseks muutunud elamispinnaprobleemist. Lepinguliste tööde summadest läheb 20% korterite ostmiseks. See on suureks plussiks praeguses kitsikuses. Ehitusmaleva mõni grupp võiks töötada Tartu ehitustel, vastu saaksime elamispinda. Ka see oleks suureks abiks.

L. Peep, TRÜ Teadusliku Raamatukogu direktor:

Ametiühingutöö on läinud ülesmäge, aga siiski esitaksin paar märkust.

● Praegune töötajate vallandamise kord on liiga kohmakas. Lohaka töötaja vallandamine on direktorile pool elutööd.

● Ühisköögid ülikooli töötajate kodudes tuleks likvideerida.

● Ülikooli hooned, eriti raamatukogu hooned, on räpased. Tuleks rohkem nõuda koristajatelt ja sagedamini teha sanitaarremonti. Teadusliku raamatukogu tööruumides puuduvad õhuaknad.

Pole veel uue raamatukogu eelprojekti. See küll oli olemas, kuid jäi «kalevi alla» ja vananes. Nüüd peame uuesti tõestama, et meil on raamatukogu vaja. Seega oleme jõudnud samasse, kust alustasime aastaid tagasi. Loodan siiski, et olukord laheneb.

J. Soontak (Ajaloo-Keeleteaduskonna kaugõppe prodekaan):

Tuleks piirata vastuvõetavate üliõpilaste arvu. Praegu selle arvu suurendamine **segab** õppetööd, kahe aasta pärast aga juba **takistab** seda.

Ühiselamuis elavail õppejõududel tõsteti üür 1. septembrist k. a. 1.50-lt 5 rublale. Juhul, kui toas elab 3 inimest, teeb see toa pealt kokku 15 rubla+3 rubla raha koristajale, keda keegi pole siiani näinud! 18 rubla toa eest — niisugust hinda ei julge isegi mõni majaperenaine oma toa eest küsida!

T. Lepik (analüütilise keemia kateedri assistent) puudutas oma sõnavõtus aktiivse puhkuse probleeme. Puhkekodud on passiivse puhkuse vorm. Matkamist aga võiks aktiivse puhkuse vormina pidada nii spordiks kui ka enesetäiendamiseks. Tavaliselt matkavad need, kelle kuupalk ei ületa 100 rubla, puhkekodudes on need, kelle palk suurem. Puhkekodus viibijaid ametiühing toetab, matkajaid mitte.

(järg lk. 2)

SUURE SOTSIALISTLIKU OKTOOBRIREVOLUTSIOONI 52. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD

AKTUS

TOIMUB NELJAPÄEVAL, 6. NOVEMBRIL ALGUSEGA KELL 14 TRÜ AULAS. ETTEKANNE PROF. P. VIHALEMILT. KONTSERT.

Jätkame ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVII konverentsi materjalide avaldamist

V. RUUS:

«Informatsioonilehe vajalikkusé küsimuse peab otsustama komsomolikomitee. Siin oleks vaja operatiivsust, kuid samaaegselt tuleb ka lugu pidada ülikoolis kehtestatud trükiste paljundamise korrast.

Ülikooli ajalehte suunatavad artiklid tuleks esitada toimetusele võimalikult varakult, eriti tähtsamad materjalid. Peab arvestama, et ülikooli ajaleht on mitme instantsi häälekandja ja kui neil tekib avaldatavate artiklite suhtes pretensioone, siis tuleb need läbi arutada ja kooskõlastada. Palju juttu oli konverentsil ka välissidemetest. Ülikooli komsomoliorganisatsioon võiks taotleda delegatsioonide vahetamist Ungari RV-ga, seda enam, et Tartu linnal on sõprussidemed Vespremiga loodud.

Me töötame ja elame V. I. Lenini juubeliaastal. V. I. Lenini juubelit tähistatakse üldrahvalikus ulatuses. Omandada võimalikult paremini leninismi, õppida leninlikult mõtlema ja tegutsema — see on iga kommunistliku noore esmane ülesanne selle aastapäeva tähistamisel. Endastmõistetavalt ei tohi igasuguseid üritusi seostada V. I. Leniniga või pühendada Leninile. Kui esineb liialdusi, siis tuleb neile tähelepanu juhtida.

Tahaksin, et uude komsomolikomiteesse valitavate noorte poliitiline kirjaoskus oleks kõrgem kui teistel, et marksismi-leninismi põhimõtted oleksid neil sügavamalt omandatud ja nad oskaksid ka seista ja võidelda oma tõekspidamiste eest. Oleks ebaõige arvata, et komsomoliteadlikkus kasvaks proportsionaalselt läbiviidavate kultuuriliste ja massürituste arvuga, et marksistlik-leninlik maailmavaade omandataks iseenesest. Tuleb silmas pidada läbiviidavate ürituste ideoloogilist sisu, sest komsomol on eelkõige poliitiline organisatsioon ja tema esimeseks ülesandeks on noorte kasvatamine marksismi-leninismi vaimus.

Tahaksin, et komsomoliaktiivil ja organisatsioonil oleks tihe kontakt parteiorganisatsiooniga.

Komsomol töötab Kommunistliku Partei poliitilisel juhtimisel ning selles peitub organisatsiooni tugevus, mitte aga vastuolu komsomoli organisatsioonilise iseseisvusega.

Sooviksime, et uutele komitee liikmetele kuuluks kä õppejõudude lugupidamine, et nad oleksid eesrindlikud üliõpilased ja õigustaksid end nii ülikoolis kui ka väljaspool seda. Sellest sõltub suurel määral komsomoli autoriteet ja tema ettepanekute arvestamine nii teaduskondade kui ka ülikooli juhtkonna poolt.

Ülikooli administratsioonile ja parteiorganisatsioonile on tulnud mitmeid pretensioone seoses üliõpilaste esinemisega, käitumise ja distsipliiniga. Komsomoliorganisatsioon on peaaegu eemal ÜTÜ, rahvamaleva ja sporditööst; väga vajalik on abi ülikooli ehitustel. Seepärast soovitame konverentsil esitatavaid kandidaate tõsiselt kaaluda, valitavaile komitee liikmeile aga lubage soovida tõsist tahtmist ja jõudu ülikooli komsomoliorganisatsiooni ees seisvate vastutusrikaste ülesannete lahendamisel.»

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVII konverentsi otsus

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVII konverents, ära kuulanud ja läbi arutanud ELKNÜ TRÜ Komitee aruande ning ELKNÜ TRÜ Komitee ettekande V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamisest TRÜ komsomoliorganisatsioonis, leiab, et juhindudes NLKP KK otsusest «ÜLKNÜ 50. aastapäeva ja noorsoo kommunistliku kasvatamise ülesanded», kõrgemate komsomoliorganite otsustest ning ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVI konverentsi otsusest, jätkas ELKNÜ TRÜ Komitee aruandeperioodil tööd üliõpilaskonna sotsiaalse aktiivsuse ja sotsiaalse vastutustunde tõstmiseks, üliõpilaskonna suunamisel marksismi-leninismi humanistlike printsiipide mõtestatud ja loovale omandamisele ja tegutsemisele nende printsiipide vaimus.

Üliõpilaskonna poliitilise aktiivsuse tõstmiseks on komitee püüdnud tugevdada siseorganisatsioonilist demokraatiat ja parandada organisatsiooni liikmete poliitilist informeeritust, samuti on otsitud konkreetseid teid ja võimalusi mitmesugustesse sotsiaalsetesse probleemidesse suhtumise suunamiseks ja kujundamiseks üliõpilaskonnas ning selle suhtumise väljendamiseks. Üheks võimaluseks on kohtumised partei ja valitsuse juhtivate töötajatega, mille organiseerimisel on komsomolikomitee teinud tunnustustväärivat tööd.

Kahjuks pole ülikooli komsomolikomiteest mitte olenevail põhjustel seni aset leidnud kohtumine ENSV kultuuriministri A. Lausiga.

Õigeaegselt tõsteti ülikooli komsomolikomitee poolt päevakorda internatsionaalse kasvatustöö olukord TRÜ-s, komitee leidis põhiliselt õiged meetodid nende probleemide arutamiseks ning on saavutanud selles osas teatud edu.

Suure tähtsusega on komitee poolt sisseviidud õppetöö tulemuste analüüsi ühtne süsteem kogu ülikoolis ning komitee suund tõsta õppetööga seotud küsimused esiplaanile.

Töömahukas ja tunnustust vääriv on olnud komitee tegevus üliõpilaskandidaatide tundmaõppimisel ja esimeste kursuste üliõpilaste kurssiviimisel ülikooli komsomoliejuga. Mõndagi positiivset tõotab anda komitee poolt alustatud töö lõpetanute elu- ja töötingimuste väljaselgitamisel ning sidemete tugevdamisel vilistlastega.

Vajalikud on olnud komitee poolt korraldatud esteetilise kasvatuse ja kultuurpoliitilise suunaga üritused ning sidemete tugevdamine vabariigi noore loomingulise intelligentsi ja RAT «Vanemuisega». On loodud stabiilne koostöö ja kogemuste vahetamine vabariigi teiste kõrgemate koolide komsomolikomiteedega, tugevnenud on komitee side EÜE keskstaabiga ja kasvanud ülikooli komsomoliaktiivi osatähtsus EÜE töös. Komitee on kavandanud rea konkreetseid üritusi V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamiseks ning asunud neid ellu viima, selles töös, nagu ka leninliku arvestuse organiseerimisel TRÜ-s on püütud vältida formalismi ja paraaditsemist.

Samal ajal tuleb märkida, et komitee poolt organiseeritud tegevus on hõlmanud siiski suhteliselt väikest osa TRÜ komsomoliorganisatsiooni liikmetest. Komitee on püüdnud aktiviseerida komsomolitööd

(Järg lk. 3)

TRÜ alü organisatsiooni XX konverents

Sõnavõttudest

(Algus lk. 1)

Neeme Randrüüt, ajaloo III kursuse üliõpilane:

Üliõpilassöökla ei rahulda, sama lugu on puhvetitega. Leningradi mnt. 89 puhvet avatakse hommikul kell 8. Kaks võimalust: kas minna söömata või hilineda loengule.

Ei saa aru, miks tõsteti üliõpilaste üür 1.50-lt 2-le rublale. Miks peavad üliõpilased maksma ühiselamu koha eest ka suvel, kui samal ajal majutatakse nende kohtadele külalisi?

E. Sults, Arstiteaduskonna ametiühingu büroo liige:

Riik on ette määranud teatava dotatsiooni, mis peaks katma ekspluatatsioonikulud (gaas, vesi jne.) Samal ajal näiteks Tiigi t. 14 ühiselamus põlevad öö läbi tuled köökides ja WC-des. Leningradi maantee ühiselamus unustatakse sisse suure võimsusega elektripliidid. Kui kulutame rohkem, kui normid ette näevad, peame ise maksma, kuigi see pole ilmselt lahendus. Tuleks leida süsteem, mis stimuleeriks kokkuhoidu. Teha näiteks iga kvartali lõpul kokkuvõte, ülekulutatud summad jagada ühiselamu elanike vahel. Ühiselamutes lõhutud mööbel tuleks kõigi elanike poolt kinni maksta, kuna süüdlase leidmine on peaaegu võimatu.

I. Orgo, ametiühingukomitee liige:

Kuni 1958. aastani ametiühingukomitee tööliste vallandamisse vahele ei seganud. Siis olid töölised hädas. Kui aga vallandada saab ainult ametiühingukomitee nõusolekul, on direktorid hädas. Vallandatakse kehtiva tööseadlusandluse alusel ja ametiühingu pärast pole veel ükski halb tööline vallandamata jäänud.

A. Mere, ametiühingukomitee liige:

Sanitaarolukord ülikooli einelaudades on väga halb. Enam-vähem vastab sanitaareeskirjadele Pälsoni 14 puhvet, üldse mitte aga Leningradi mnt. söökla, kus on leitud isegi **bacterium coli**! Puhvetites on vähe poolfabrikaate ja juurvilja. Lahtioleku aeg ei ole üliõpilastele sobiv. Pälsoni 14 puhvet hakkas küll meie ettepanekul töötama 8—12 ja 16—18, sellele otseseks reaktsiooniks oli aga puhvetimüüja lahkumisavaldus. Pole kasu ka sellest, kui puhvet avatakse kell 7 või 7.30, sest nii vara hommikul ei tooda kohale värskeid toiduaineid.

A. Uibokand, TRÜ halduseprorektor:

Üliõpilaste majutamiseks peame kahjuks kasutama ruume, mis pole elamiseks ette nähtud (keldrid). Oleme sunnitud seda tegema, sest jääb valida kahest võimalusest üks: keldrikorruste kasutamine või üliõpilaste majutamata jätmine.

Juba sel aastal tahame alustada uue ühiselamu ehitamist. Samuti on kavas spordihalli püstitamine Emajõe äärde. On tõsi, et puhvetite lahtioleku aeg ei sobi üliõpilastele. Tööpäeva killustatus pole jälle müüjatele vastuvõetav.

1. sept. alates reguleeriti üliõpilaste üüri, lisati maks gaasi ja elektri eest ning iskliku pesu pesemise võimaluse eest ühiselamus.

Kapitaal- ja sanitaarremondi vajadused on ülikoolil suured, võimalused aga palju väiksemad. Vähe on tööjõudu, samuti on sanitaarremondi summad piiratud.

E. Kaas, ametiühingute vabariikliku komitee esimees:

TRÜ ametiühingu töös on olnud palju positiivset, võrreldes teiste kõrgemate koolidega. Kõige rohkem südamevalu tekitab vahest isetegevus, kultuuritöö ühiselamutes. Praegu pole vajalikku sidet kasvatatavatega. Rühmaorganisaatorite osa tuleb rohkem toonitada. Töö parandamisele on pööratud tähelepanu ka kõrgemalt poolt. Koostatud on üliõpilaste aktiivi instrueerimise programmid, väljatöötamisel on rühmaorganisaatori meelespea. On kavas välja anda bülletään kõrgemate koolide ametiühingute tööst.

Otsusest

Kokkuvõttes hindas konverents ametiühingukomitee töö aruandeperioodil **neaks.**

I. Organisatsioonilise töö alal.

Rohkem aktiivsust üliõpilaste poolt! Ametiühing peab võtma osa teaduskonna kõigi põhiliste küsimuste lahendamisest. Kõik TRÜ töötajad ja üliõpilased peaksid olema ametiühingu liikmed. Rohkem tähelepanu õppe- ja töödistsipliini tugevdamisele. Jätkata ametiühingu osatähtsuse selgitamist esimestele kursustele.

II. Õppe- ja teadusliku töö alal.

Jätkata tootmisnõupidamiste korraldamist. Leida uusi vorme noorte õppejõudude pedagoogilise meisterlikkuse täiustamiseks. Jätkata eksamisessioonide analüüsimist, võistlust parimate õpperühmade nimele, taotleda edaspidi parimate üliõpilaste õppereise välismaale. Koos komsomolikomitee õppesektoriga selgitada välja lõpetanute töö- ja majanduslikud tingimused. Taotleda ülikooli administratsioonilt õpperuumide edasist tehnifitseerimist, nõutaval tasemel õppeinventari ja õppetöö jaoks lisaruumide saamist, kuni valmivad ülikoolile praegu projekteeritavad hooned. Ametiühingubüroodel korraldada šeflusvahekorrad keskkoolide eriklassidega.

III. Ideoloogilise kasvatustöö alal.

Pöörata tähelepanu olulistele ideoloogilistele probleemidele isetegevuskollektiivides, pidades silmas internatsionaalset kasvatustööd. Taotleda senisest enam võimalusi rahvastevahelisteks kohtumisteks. Jätkata tööliste-teenistujate poliitringide organiseerimist.

IV. Kultuuritöö ja kunstilise isetegevuse alal.

Jätkata kohvik-klubi ürituste korraldamist. Aidata kaasa vabariigi rahvakunstipeo õnnestumisele. Ametiühingu büroodel võtta osa teaduskondade kultuurikroonikate koostamisest ja panna suuremat rõhku üliõpilaste kasvatuslike ürituste korraldamisele. Kontrollida, et Vellavere puhkebaasi kasutataks sportliku puhkekohana.

V. Hoolitsus üliõpilaste ja töötajate tervise ja heaolu eest

Taotleda einelaudade paremat varustamist poolfabrikaatide ja juurviljaga, üliõpilassöökla menüü mitmekesistamist odavamate roogadega. Paluda administratsiooni avada puhvet peahoones hiljemalt järgmise semestri alguseks. Koos arstipunktiga töötada välja tervistavate ürituste plaan, organiseerida TRÜ töötajate arstlikku kontrolli. Taotleda Vellavere baasi edasist väljaehitamist. Olemasolevate võimaluste piires püüda toetada matkamist, organiseerida ka eeloleval suvel hooajaline puhkekodu Pärnusse, jätkata suusaväljasõite Käärikule ja suviseid ujumislaagreid. Paluda TRÜ Spordiklubi mitmekesistada oma tööd. Paluda vabariiklikult komiteelt rohkem I kvartali tuusikuid IV kvartali tuusikute arvu vähendamise teel.

VI. Töökaitse ja ohutustehnika alal.

Nõuda administratsioonilt töökaitse- ja ohutustehnika-alase kokkuleppe täielikku ning hoolikat täitmist, alaliste avariiobjektide korralikku remonti. Ametiühingukomiteel jälgida ülikooli väljaehitamise perspektiivplaani täitmise kulgu.

VII. Elamistingimused

Paluda administratsiooni astuda samme kahe uue ühiselamu ehitamise alustamiseks, olemasolevad ühiselamud varustada ettenähtud inventariga, aidata tõsta ühiselamunõukogude osatähtsust. Selgitada välja põhjused, miks ei kehti meil veel uued ühiselamute sisekorra eeskirjad. Teaduskondade büroodel nõuda üliõpilastelt heaperemehelikku suhtumist ühiskondlikku varasse, administratsioonil suurendada nõudlikkust koristajate töö suhtes. Korraldada pidevalt teaduskondadesisest tubadevahelist ja ühiselamutevahelist võistlust. Komiteel töötada välja võistluse juhend. Komitee abiga tööle rakendada ametiühingukomitee ja komsomolikomitee ühine organ, mis loodi ühiselamute probleemide lahendamiseks ja suunamiseks. Püüda normaliseerida aspirantide ja töötajate elamistingimusi, selleks nõuda ka järgmisel aastal korterite eraldamist linna poolt. Taotleda, et lasteaed saaks juurdeehituse. Paluda administratsiooni veel kord läbi vaadata üüritasu TRÜ ühiselamutes.

VIII. Aktiivikooli osas:

Jätkata I kursuste ametiühingu aktiivi väljaõpet kohe õppeaasta alguses, ametiühingu büroodel suhtuda sellesse suurema vastutustundega. Jätkata aastaringset ametiühingualast väljaõpet eriplaani alusel, kuhu oleks lülitatud ka regulaarne ametiühingu informatsioonibülletääni tutvustamine.

Kirja panid
TIIU TOHVER ja HILLE OK

Valimistest

Uus ametiühingukomitee valiti järgmises koosseisus:

1.	Blauhut, Riina	Õigusteadusk. III k.
2.	Hilpus, Aavo	Füüsika-Matemaatikateadusk. vaneminsener
3.	Kabur, Helve	senine ametiühingukomitee esimees
4.	Kollo, Tõnu	Matemaatikateadusk. IV k.
5.	Kobla, Maie	Arstiteadusk. II k.
6.	Kool, Elli	raamatukogu restauraator
7.	Krass, Eevi	KKT õppejõud
8.	Lasn, Enn	arvutuskeskuse van.-insener
9.	Lepp, Urmas	Majandusteadusk. III k.
10.	Lõhmus, Marta	Ajaloo-Keeleteadusk. õppejõud
11.	Meipalu, Vootele	Arstiteaduskonna õppejõud
12.	Murd, Meeta	teadusliku kommunismi kateedri õppejõud
13.	Orgo, Inge	Õigusteaduskonna õppejõud
14.	Peets, Priit	Majandusteadusk. õppejõud
15.	Pikkat, Linda	raamatupidaja
16.	Pung, Lilie	Füüsika-Matemaatikateadusk. vanemlaborant
17.	Rajavee, Ilse	Arstiteadusk. õppejõud
18.	Tiigimägi, Vaida	Arstiteadusk. V k.
19.	Tomson, Katrin	KKT õppejõud
20.	Tõnnov, Margus	Matemaatikateadusk. õppejõud
21.	Vaik, Aarne	Bioloogia-Geograafiateadusk. IV k.

Büroosse valiti: Riina Blauhut, Helve Kabur, Tõnu Kollo, Enn Lasn, Marta Lõhmus, Vootele Meipalu, Inge Orgo.

Uus komitee jaotas ametid 27. oktoobril. Ametiühingukomitee esimeheks jäi Helve Kabur, aseesimeesteks on Enn Lasn ja Tõnu Kollo (üliõpilaste osas). Komitee laekuriks valiti Linda Pikkat.

Raadioloengud

Reedel, 31. oktoobril

1. Inglise filoloogia III—V kursuse üliõpilastele vanemõpetaja Gustav Liivi loeng «Neologismid inglise keeles».

2. II aastat NLKP ajaloo õppijaile esineb õpetaja Lembit Kiik loenguga «EKP tegevusest vabariigi põllumajanduse arendamisel a. 1953—1958».

* * *

Kolmapäeval, 5. novembril

1. Ajaloo-Keeleteaduskonna II kursuse üliõpilastele dots. Richard Kleisi ladina keele algkursuse loeng.

2. Inglise filoloogia III ja IV kursuse üliõpilastele dots. Urve Lehtsalu loeng «Sõnaühendite tõlkimine inglise keelest eesti keelde».

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVII konverentsi otsus

2. lk. järg

gruppides, võtnud vastu sellekohase konkreetse otsuse, kuid endiselt jääb komsomolitöö gruppides kõige nõrgemaks ja formaalsemaks lüliks organisatsiooni töös.

Piisavat järjekindlust pole näidatud organisatsioonisisese distsipliini nõudmisel ja selle rikkujate personaalsele vastutusele võtmisel. Komitee pole olnud sihikindel üliõpilaste omavalitsuse õiguste rakendamisel, mistõttu omavalitsuslike elementide osatähtsus üliõpilaste igapäevases elus mõnes teaduskonnas väheneb. Komitee tegevuses pole mõnikord piisavalt enesekriitikat, puudu jääb soliidsusest, selle asemel on esinenud asjatut eneseреklaami ja tormakust. Tunnustavalt tuleb märkida komitee tendentsi vastu võtta ainult konkreetseid otsuseid, veelgi tuleks aga suurendada kontrolli ja personaalset vastutust otsuste täitmise üle nii komitees kui osakondade ja kursuste komsomoliorganisatsioonides.

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XVII konverents otsustab:

1. Tunnistada komitee töö aruandeperioodil heaks.

2. Kiita heaks komitee poolt kavandatud tegevus V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamiseks TRÜ komsomoliorganisatsioonis. Lugeda leninliku arvestuse edukat sooritamist nii iga kommunistliku noore poolt kui kogu organisatsiooni poolt tervikuna äärmiselt tähtsaks ülesandeks järgneval aruandeperioodil. Lenini juubeliga seotud ürituste korraldamisel vältida formalismi ja paraaditsemist.

3. Pidada komsomolitöö peaülesandeks üliõpilaste kasvatamist marksismi-leninismi ideede vaimus, võitlust kodanliku ideoloogia avalduste, apoliitilisuse ja skeptitsismi vastu üliõpilaskonna hulgas ning kõige konservatiivse, bürokraatliku, kommunismi ehitamist pidurdava vastu nii meis endis kui ka meid ümbritsevas elus.

4. Jätkata tööd komsomolitöö elavamaks ja sisukamaks muutmisel komsomoligruppides. Nõuda komsomolikomitee liikmete pidevat aruandlust oma tegevusest komsomoligrupi koosolekuil. Kontrollida süstemaatiliselt gruppide tööplaanide täitmist ning grupporgide tööd.

5. Pidada väga tähtsaks organisatsioonisisest distsipliini tõstmist TRÜ komsomoliorganisatsioonis. Tõsta printsipiaalsust distsipliinirikkujate (koosolekuilt puudujate, liikmemaksuvõlglaste jm.) personaalsele vastutusele võtmisel. Luua täielikum kord komsomoliarvestuses.

6. Jätkata õppetöö analüüsimist senise korra kohaselt. Saadud andmete põhjal esitada pidevalt soovitusi ja ettepanekuid kateedritele, dekanaatidele ja õpetatud nõukogule. Taotleda nende ettepanekute arutamist ja arutamise tulemuste jõudmist kursusteni.

7. Jätkata tööd sidemete tugevdamisel ülikooli lõpetanutega õppe- ja kasvatusprotsessi parandamise nimel ülikoolis. Kutsuda selles küsimuses kokku komitee pleenum.

8. Pöörata pidevat tähelepanu komsomolitöö sisulisele ja organisatsioonilisele tugevdamisele vene õppekeelega osakondades ja sidemete tugevdamisele eri rahvusest üliõpilaste vahel.

9. Välja selgitada reaalne olukord üliõpilaste omavalitsuslike õiguste kasutamisel erinevais teaduskondades. Teha sellekohane võrdlev analüüs ja teatada olukorrast ajalehe kaudu üliõpilaskonnale. Vajaduse korral arutada seda küsimust komitee pleenumil.

10. Taotleda endiselt TRÜ ühiselamute sisekorra eeskirjade kooskõlla viimist elu nõuetega ja üleliidulise tüüpeeskirjaga vastavalt ELKNÜ TRÜ Komitee poolt väljatöötatud seisukohtadele.

11. Aidata igati kaasa EÜE ehitusalasele ja poliitkasvatustööle koostöös EÜE keskstaabiga selgitada varakult välja TRÜ-st EÜE-sse tööle minev juhtiv kaader ning organiseerida sellele vajalikke õpetusi. Pöörata tähelepanu EÖT abistamisele juhtiva kaadriga.

12. Jätkata ja laiendada üliõpilaskonna esteetilise maitse kujundamiseks mõeldud ürituste korraldamist koostöös vabariigi noore loomingulise intelligentsi, RAT «Vanemuise» ja TRÜ kunstikabinetiga.

13. Jätkata vabariigi partei- ja valitsusjuhtide esinemiste korraldamist üliõpilaste ees, millel on suur poliitkasvatuslik tähtsus.

14. Leida efektiivsemaid võimalusi üliõpilaskonna sidemete tugevdamiseks teiste noorsookategooriatega (kooli- ja töölisnoored), eriti Tartu linnas.

15. Pidada õigeks vestluste korraldamist üliõpilaskandidaatidega. Jätkata seda ka eeloleval aastal.

16. Pöörduda vabariigi teiste kõrgemate koolide poole ettepanekuga kavandada konkreetsed üritused sidemete tugevdamiseks kõrgemate koolide laia komsomoliaktiivi vahel.

17. Kohustada komitee bürood 1. novembriks 1969. a. välja töötama konkreetsed abinõud komitee liikmete töö ja õppimise hõlbustamiseks.

18. Ühendada Tartu V üliõpilaspäevad 15.—16. novembrini rahvusvahelise üliõpilaspäeva tähistamisega. Viia üliõpilaspäevad läbi kogu maailma progressiivse üliõpilasliikumise ühtsuse tugevdamise, ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste sidemete tugevdamise ning V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamise vaimus.

19. Juhtida komitee tähelepanu vajadusele täita XVI konverentsi otsuse 19. punkt, mis nõuab komiteelt võimaluste leidmist üliõpilastele lisateenistuse ja ajutiste töökohtade organiseerimiseks.

20. Seoses TRÜ komsomoliorganisatsiooni taotluse rahuldamisega TRÜ ehitusobjektide kuulutamisel vabariigi komsomoli löökehituseks, luua ehitustööde algamisel (eriti ühiselamu objektil) konkreetne süsteem ehitajate abistamiseks üliõpilaste poolt.

21. Pidada vajalikuks Tartu ülikoolis õppinud ja õpetanud ning oma eluga inimkonna progressi teeninud eelkäijate mälestuse jäädvustamist. Selleks kiita heaks ELKNÜ TRÜ Komitee initsiatiiv ülikooli aumüüri rajamisel. Taotleda mälestusmärgi rajamist Suures Isamaasõjas ning nõukogude võimu kehtestamisel hukkunud Tartu Ülikooli õppejõududele ja üliõpilastele.

22. Jätkata Kr. J. Petersoni kirjandusauhinna väljaandmist TRÜ komsomoliorganisatsiooni poolt, kohustada komiteed kooskõlastama auhinna väljaandmisega seotud küsimused vabariiklikes instantsides.

23. Pöörduda TRÜ rektoraadi poole palvega veel kord läbi kaaluda kursusevanemate määramise süsteemi vajalikkus.

24. Komiteel osutada senisest tõhusamat abi TRÜ ÜTÜ nõukogule. Pidada üliõpilaste teadusliku töö probleeme üheks olulisematest TRÜ komsomoliorganisatsiooni töös.

25. Kohustada komiteed välja töötama ettepanekud ülikoolisiseste probleemide lahendamiseks lõpetajate töölesuunamisel, paluda selleks abi ülikooli parteikomiteelt ja administratsioonilt.

26. Kohustada komiteed arutama probleemi TRÜ komsomoliorganisatsiooni optimaalsest struktuurist ning esitama oma seisukohad järgmisele TRÜ komsomolikonverentsile.

27. Paluda ELKNÜ Keskkomitee bürood pöörduda ÜLKNÜ Keskkomitee büroo poole ettepanekuga muuta instruktsioon «Valimiste läbiviimise korrast» ning jätta rajoonikomitee õigustes töötavate komsomolikomiteede valimise kord organisatsiooni konverentsi otsustada juhul kui lahtine hääletamine toob organisatsiooni liikmete suure arvu tõttu kaasa organisatsioonilisi raskusi.

28. Kohustada ELKNÜ TRÜ Komitee bürood saavutama konverentsilt põhjuseta puudunud ja loata lahkunud delegaatide personaalküsimuse arutamine osakondades ja teaduskondades.

Kui töötad bibliograafina, tuleb sageli otsida vastuseid väga mitmesugustele küsimustele. Mõned neist haaravad nii, et tegeled selle küsimusega veel pärast seda, kui lugeja on oma materjalid kätte saanud ega vajagi enam bibliograafi abi. Üheks selliseks on jäänud üliõpilastraditsioonide küsimus. Millal, miks ja kuidas tekkis üks või teine traditsioon? Neile küsimustele on sageli vastust otsitud, eriti viimasel ajal. On olnud asjalikke küsimusi, aga on huvitutud ka sellest, millal tekkis ülikooli lõpupäeval K. E. Baerile šampanjapudeli pähetühjendamise «traditsioon» (ei saa teisti, kui siin jutumärke kasutada). Kindlasti on ühte meie ülikooli kuulsamaist kasvandikest alati liiga sügavasti austatud, et nii toimida, ja kõne all olev «traditsioon» on mingi mõtteväärtuse, iga hinna eest midagi teha tahtmise tulemus, mil pole kohta Tartu ülikoolis.

Üheks traditsiooniks, mis on kunagi haaranud kogu ülikooli ja mis taas kujuneb, on tõrvikrongkäigud.

19. sajandil korraldasid üliõpilased neid vahel selleks, et austada eriti armastatud ja lugupeetud õppejõudu, samuti selleks, et tervitada *alma mater'it* tema tähtpäevadel: 19. sajandil olid selleks 21. aprill — Tartu Ülikooli taasavamise ja esimese immatrikulatsiooni päev ning 12. detsember — ülikooli aastapäev (teatavasti tähistas Tartu Ülikool oma aastapäevana päeva, mil ta vabanes rüütelkondade kuratooriumi eestkoste alt ja muudeti riiklikuks — tolle aja terminoloogia järgi keiserlikuks — ülikooliks). Hiljem nihkus 21. aprilli rongkäik 1. maile — kas oli selle põhjuseks soojem ilm, uuele kalendrile üleminek (21. aprill + 12 päeva = = 2. mai, kuid siis juba 1. mai, kui sobivam) või midagi muud, see vajaks veel uurimist. Ülikooli aastapäeva aga tähistati 1. detsembril, päeval mil alustas tegevust tol ajal küll kodanlik, aga siiski esimene eestikeelne Tartu Ülikool, endiste Dorpati ja Jurjevi ülikooli traditsioonide õigusjärglasena.

Need rongkäigud olid kogu Tartule pidulikuks sündmuseks. Nad toimusid ilma igasuguste naljade ja tembutusteta. Lehvivad lipud, üliõpilasmütsid, ühtlases kolonnis tõrvikuvalgusel sammuvad noored ei vajanud mingit butafooriat. Ülemeelikus pääses valla alles pärast seda, kui oldi *alma mater*'it tervitanud «Gaudeamusega» ja tõrvikud ühises lõkkes põletatud.

Üliõpilaste tõrvikutega rongkäigust

Võõrastavana tundub, kui taaselustatud tõrvikrongkäigule tahetakse anda mingi karnevaliprotsessiooni ilmet, kus tõsiste loosungitega kõrvuti esinevad ülemeelikud ja «teravmeelsed» loosungid. Kuidagi ei oska seisukohta võtta — on siin tegemist *alma mater*'i piduliku tervitamisega või ülemeeliku karnevaliga? Pealegi pole loosungid ja plakatid kasinas tõrvikuvalguses kuigi hästi loetavad, ja kogu aeg on hirm, kas nad järsku ei sütti? Ilmselt on siin tegemist oktoobri- ja maidemonstratsioonil päevavalguses kantavate loosungite (on ju loosungid mõeldud kõigepealt lugemiseks!) tava masinliku kopeerimisega.

Üliõpilaselu on vähemalt kahepalgeline: ühelt poolt tõsine õppe- ja teaduslik töö, teiselt poolt kõige kaunim ja rõõmsam noorusaeg. Nii üks kui teine pool vajab avaldumist, demonstreerimist. Kuid kuidas ja millal? Vaevalt, et kunagi õnnestub ühes demonstratsioonis neid hästi ühendada. (Üks vanemaid õppejõude ütles selle kohta, et tal olevat tunne, nagu pakutaks heeringarulle vanillikastmes.) Need tuleks lahutada. Üliõpilaselu tõsisemat poolt demonstreerigu pidulik tõrvikrongikäik — igasuguste karnevalielementide ja mitteloetavate loosungiteta. Ülikooli lipud, teaduskondade embleemid, üliõpilasmütsid ja tõrvikute valgusel ühtlases rivis sammuv noorus ei vaja mingeid lisakaunistusi. Tänavusele rongkäigule valitud lõpp-punkt — Tartu teadlaste aumüür — tingib juba iseenesest range ja piduliku demonstratsiooni. Kuid ka üliõpilaselu teine, rõõmsam, ülemeelik pale vajaks demonstreerimisvõimalust. Selleks peaks valima kindlasti soojema aja (september, juuni algus — aga miks mitte 30. juuni, Tartu esimese ülikooli aastapäev?). Selles rongkäigus võiksid sammuda vastavates kostüümides möödunud aegade studioosused ja professorid, võidaks kostümeerida ennast vastavalt õpitavale erialale, võidaks kaasas kanda lõbusaid ja teravmeelseid hüüdlauseid jne. Kuid see rongkäik peaks toimuma päevavalgusel, et kogu rõõm ja teravmeelsus hästi mõjule pääseks ega jääks pimeduse varju. Lõpp-punktiks võiks olla lauluväljak, sest see on Tartus ainuke koht, mis on suuteline vastu võtma k õ i k i Tartu üliõpilasi, õppejõude, vilistlasi ja külalisi.

Vilistlasena oleks esitada veel üks soov: lepitagu ükskord ometi kokku, millal tähistada Tartu Ülikooli aastapäeva. Või kui ei suudeta Tartu Ülikooli arvukate aastapäevade hulgast valida seda ainuõiget, siis valitagu suvaliselt ükskõik missugune päev ja nimetatagu see Tartu Ülikooli päevaks. Igal ülikoolil on, ja ka Tartu Ülikoolil p e a b olema päev, mil kõik *alma mater Tartuensis'e* praegused ja endised liikmed mõtlevad oma ülikoolile. Peab olema päev, mil olenemata sellest, kus viibid, olenemata sellest, kui hästi-halvasti oled informeeritud ülikooli elust, sa mõtled oma ülikoolile, teades, et tuhanded ja tuhanded mõtlevad temale sinuga samal ajal. See oleks üks neist sidemeist, mida nii hoolikalt otsitakse üliõpilaste ja vilistlaste vahel.

E. KUDU

V. I. LENIN 1870-1970

Lenini juubelile pühendatud seminar Tartu Kirjanduse Majas

27. oktoobril oli Tartu Kirjanduse Majas järjekordne filosoofiline seminar reserveeritud teemale «Kirjandusteaduslik Leniniana». K. Kääri tutvustas kohalolijaile ajakirjas «Zvezda» nr. 9 1969. a. ilmunud V. Vorobjovi artiklit «Kirjandusteadusliku Leniniana lätteil». Artiklis puudutatakse 20. aastatel avaldatud kirjutisi Lenini kirjandusteaduslike vaadete kohta ja analüüsitakse nende kirjutiste puudusi, mis tulenesid peamiselt sellest, et Lenini artiklid kirjandusest olid koondamata ja uurijale halvasti tuntud.

Arutelul võtsid sõna Aira Kaal, Anna Paas jt. Lenini 100. sünniaastapäevale pühendatud kirjandusteoreetilisest konverentsist Alma-Atas (15.—18. okt. k. a.) jagas muljeid TRÜ aspirant J. Põldmäe. Esineja iseloomustas lühidalt sektsioonis «Marksism-leninism ja kirjandusteaduse metodoloogia» toimunud vaidlust strukturalistide ja antistrukturalistide vahel.

Stiiliteooria sektsioonist tõstis J. Põldmäe esile N. Savtšenko uurimust «Kangelane ja aeg Dostojevski teostes», milles pearõhk oli asetatud kirjandusliku aja erilise osa analüüsimisele «Vendades Karamazovites». Värsiteooria sektsioonis pakkus kuulajatele lausa esteetilist elamust J. Etkindi arutlus «Lüürilise luuletuse tajumise probleeme», mille teravik oli suunatud (ka Eestis levinud) biograafiliselt ühetähendusliku analüüsi vastu. J. Etkind kinnitas kategooriliselt, et autori elulugu aluseks võttev ühetähenduslik tõlgendus võrdub kunstiteose surmaga. Kokkuvõttes pidas J. Põldmäe juubelikonverentsi õnnestunuks.

Peeti vajalikuks järgmisel seminaril käsitleda 1930. aastate kirjanduslikku Leninianat.

Nendest, kes ülikooli sisse said

KKT DEKAAN A. VAIKSAAR:

Protokoll näitab, et tänavu kandideeris Kehakultuuriteaduskonna statsionaarsesse osakonda 86 inimest (mehi 59, naisi 27), mittestatsionaarsesse 21 (vastavalt 8 ja 13). Statsionaarsesse osakonda kandideerijaid oli linnast 46, maalt 40; mittestatsionaarsesse vastavalt 15 ja 6. Vastu võeti statsionaarsesse osakonda 35 meest ja 15 naist (linnast 31, maalt 19), mittestatsionaarsesse 5 meest ja 12 naist (vastavalt 15 ja 4).

Spordialade järgi jagunevad 50 uut üliõpilast kergejõustik 17; sportmängud 8; suusatamine 5; võimlemine 5; ujumine 4; orienteerumine 3; tõstmine 3; poks 3; vehklemine 2.

Dekaan A. Vaiksaar leiab, et mittestatsionaarsesse osakonda soovijate arv on väike. Vähe on soovijaid maadluse ja tõstmise erialale. Nendel spordialadel on kaadri puudus kõige teravam. Need alad ei kuulu koolide programmi. Siin peaksid tulema appi spordiühingud ja ise suunama asjast huvitatuid meile õppima.

Vajamineva kaadri arv nõuab veel selgitamist. Baasid ja harjutajad peavad olema vastavuses. Muidu kannatavad töö tulemused. Veel on selgitamata, kui palju vajame treenereid, õpetajaid, metoodikuid, instruktoreid ja milline peaks olema nende arvuline suhe. Alates uuest aastast hakatakse seda uurima.

U. ESLON

Orientalistidele ja skandinavistidele

TRÜ orientalistikakabinetis loetakse käesoleval semestril järgmisi kursusi (algajatele ning ebasiijõudnutele):

1) Semitoloogiast (araabia keel jt);
2) afrikanoloogiast (suaheeli, hausa ja afrikaani keel);
3) sinoloogiast (vana ja kaasaegne hiina keel);
4) türkoloogiast;
5) indoloogiast (sanskriti ja hindi keel);
6) japanoloogiast;
7) indoneesia keelest;
8) skandinavistikast (eeskätt taani keel).

Kursustest osa võtta soovijail pöörduda TRÜ orientalistikakabineti poole keemiahoones II korrus tuba 224.

TRÜ orientalistikakabinet

* * *

KINO

Kinoklubis

TRÜ kinoklubi näitab reedel, 31. oktoobril kell 17 Vanemuise 46 suures auditooriumis Poola, Saksa, Jugoslaavia, Nõukogude, Tšehhoslovakkia ja Rumeenia

MULTIFILME.

Sissepääs 20 kop.

TARTU V ÜLIÕPILASPÄEVAD

Fotokonkurss

ELKNÜ Tartu Linnakomitee, ELKNÜ TRÜ Komitee ja ELKNÜ EPA Komitee kuulutasid välja üliõpilaste ja vilistlaste fotokonkursi (vt. «Noorte Hääl» 17. aug. 1969, «Tartu Riiklik Ülikool» 1. sept. 1969). Konkursist võivad osa võtta TRÜ ja EPA üliõpilased ja vilistlased töödega, mida ei ole varem fotokonkurssidele esitatud. Konkursile võib saata nii kunstilisi fotosid, reportaažfotosid kui ka diapositiive. Tööde hindamine toimub nendes kolmes žanris eraldi. Esitatavate fotode lühem serv peab olema vähemalt 18 cm (värviliste fotode formaati ei piirata). Igale fotole palutakse lisada üks kontrollkoopia formaadis 13×18 cm. Iga foto tagaküljele (diapositiividel raamile) märkida nimetus ja märgusõna. Sama märgusõnaga kinnisesse ümbrikku lisada oma ees- ja perekonnanimi, õppeasutus, eriala ja kursus (vilistlastel õppeasutus, eriala ja lõpetamise aasta). Samuti palutakse sinna märkida oma aadress. Konkursile saabunud töödest korraldatakse näitus, mida eksponeeritakse Tartu V üliõpilaspäevade ajal Tartus ja hiljem Tallinnas. Näituse avalikel aruteludel demonstreeritakse diapositiive.

Konkursi žüriisse kuuluvad Ajakirjanike Liidu, fotoklubide ja komsomolikomiteede esindajad, kes valivad välja näitusel eksponeeritavad tööd ja määravad auhinnad parimatele kunstilistele fotodele, reportaažfotodele, värvilistele fotodele ja diapositiividele.

Võistlusfotode esitamise viimane tähtaeg on 10. november 1969. a. Fotod palutakse saata või tuua TRÜ komsomolikomiteesse.

TARTU V ÜLIÕPILASPÄEVADE
ORGANISEERIV KOMISJON

Noorte kunstinäitus

Tartu V üliõpilaspäevade avapäeval, 15. novembril 1969. a. avatakse TRÜ kohvikus noorte kunstnike tööde näitus. Näituse eesmärgiks on juba end näidanud noorte kunstnike tööde ja püüdluste tutvustamine Tartu üliõpilasnoorsoole, et kaasa aidata noorsoo esteetilisele kasvatamisele.

Näituse korraldavad ELKNÜ TRÜ Komitee ja TRÜ kunstikabinet koostöös TRÜ parteikomitee ja ENSV Kunstnike Liidu juhatusega. Nimetatud organite esindajatest moodustatakse näituse žürii. Et vältida näitusel esinejate koosseisu juhuslikkust saadetakse välja ettepanekud näitusel esinemiseks. Siinjuures peetakse silmas, et oleksid esindatud üliõpilased ning vilistlased (mitte üle 35 a. vanad).

Näitusele esitatud töödest valib žürii välja eksponeeritavad tööd ja määrab kolm auhinda (ühe kõrgema kooli lõpetanud kunstnikule, ühe üliõpilasele ning ühe ergutusauhinna).

Näituse avapäeval korraldavad TRÜ komsomolikomitee ja kunstikabinet kohvikus noorte luule- ja kunstiõhtu.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE
TRÜ KUNSTIKABINET

ARBO VALDMA

klaverimuusika

2. novembril toimub TRÜ aulas V. I. Lenini 100. sünniaastapäevale pühendatud

KLAVERIMUUSIKA ÕHTU

Esineb vabariikliku komsomolipreemia ja vabariikliku pianistide konkursi laureaat

ARBO VALDMA

Kontserdil kuulete esiettekandes J. Räätsa 4. sonaati; esmakordselt kõlab Eestis Prokofjevi klaveripala «Asi iseeneses», peale selle palu Brahmsilt, Skrjabinilt ja Schubertilt.

Ajalehe «TRÜ» järgmises numbris leiate vestluse Arbo Valdmaga.

Toimetuse postist

Me arutleme igal sobival ja mittesobival juhul noorte sotsiaalse aktiivsuse ja vastutustunde probleemide üle, me peame endid aktiivseiks, kuid m õ n e d meist ei kärsi delegaatidenagi oma komsomoliorganisatsiooni konverentsil lõpuni olla.

Me nõuame omavalitsust, kuid ei kasuta kõiki oma õigusi. Isegi komsomolikonverentsil ei ole meie sõnavõttudes omavalitsuse probleemidest rohkem juttu, kui vaid sekretäri aruandes ning arutelus, kas grupiorganisaator = kursusevanem või on õigem grupiorganisaator + kursusevanem ...

L. JÄRVE

*

Ülikooli saabus kiri Saksa Liitvabariigist ühelt eesti rahvusest üliõpilaselt, kes ei taha oma emakeelt unustada. Ta palub endale saata sõnastikku ning eesti keele õpikuid.

Muuhulgas kirjutab ta:

«Tahan ka veel ütelda, et ma ei kuulu «nende» eestlaste hulka ja nimetan end eestlaseks, sest ma ei taha olla saksa nats, kes USA imperialismi peale loodab. See tähendab, et ma ei oota seda tundi (nii kui mõni vanematest eestlastest), mil saaks koos läänemaailma sõjaväega, pisarad silmis, «vabastada» üht aatomipommi kraatrit, mis oli kord Eesti ...

Mina mõtlen, et peab fakte nägema ja nende järgi elama. Peab eestlastega kodus kontakti saama, kuid mitte nutuste silmadega, vaid sõpradena ja vendadena. Kas siis keegi saab nii naiivne olla uskuma, et need, kes Eestist Teise maailmasõja ajal ei lahkunud, ootavad nüüd «pagulasi» ja coca-colat nii kui piiblis — «hoosiannaga».»

Kahjuks on neid veel olemas, muidu see CDU ei oleks Saksamaa eestlaste lemmikpartei. (NPD-d ma ei taha mainida, Adolf II ei saanud parlamenti; te võib-olla kuulsite, et meie, noored, von Thaddeni vastu demonstreerisime).»

Raamatukogu kasutaja puutub harva kokku selle põhjaliku ja täpse tööga, mis on seotud kataloogi või bibliograafia koostamisega. Ta näeb ainult talle sageli anonüümseks jäävate raamatukoguhoidjate hoolsa töö tulemusi. Nende hulka kuulub ka TRÜ Teadusliku Raamatukogu endine töötaja

Linda Lao

kes 26. okt. k. a. pühitses oma 75. sünnipäeva. Astunud ülikooli teenistusse 1921. aastal ja siirdunud pensionile 1964. aastal, on ta 43 aastat kataloginud eestikeelseid raamatuid ja korras hoidnud eestikeelse kirjanduse kataloogi alates selle loomisest (tsaariaegses ülikooli raamatukogus puudus eraldi kataloog eestikeelsele kirjandusele). Nõukogude korra ajal lisandus eestikeelsele kirjandusele veel kõigi raamatukogusse saabuvate vene- ja võõrkeelsete raamatute raamatukogunduslike kirjete redigeerimine. Aga kunagi ei ole me kuulnud, et juubilar oleks kurtnud või ägestunud. Ja kui sul iganes oli vaja nõu või abi või muidu julgustust, — võisid minna julgesti, ikka leidsid sa mõistmist.

Juubilari panuseks meie kultuurilukku on meie rahvusbibliograafia «Eesti raamatute üldnimestiku» ja selle registrite koostamine aastail 1924—1940. See ilmus jooksvalt omaaegse kuukirja «Eesti Kirjandus» lisana eelmisel kuul ilmunud eestikeelse kirjanduse kohta. Aluseks oli Ülikooli Raamatukogusse ja Eesti Rahva Muuseumi raamatukogusse saabuv sundeksemplar, millest tuli selgitada pseudonüüme, kindlaks teha anonüümsete teoste autorid, avada isikunimede initsiaale jne. Kui palju nõudis see hoolt, tähelepanu, kannatust ja visadust, seda teab ainult oma tööd suure eruditsiooni ja armastusega teinud lugupeetud juubilar ise. See töö on abistanud kõiki praegusi uurijaid-teadlasi tolle perioodi trükiste, autorite, toimetajate, tõlkijate, kirjastuste seltside kohta ja muude andmete saamisel. Aastatega tehtu väärtus üha kasvab.

L. Lao on olnud ka omaaegse Akadeemilise Ajaloo Seltsi esimeseks sekretäriks ja on avaldanud ülevaate Seltsi tegevusest 1922.—1924. a. kohta. 1926—1927 on ilmunud tema poolt vene keelest eesti keelde tõlgitud 2-köiteline Thaddaeus Zielinski «Vana-kreeka kirjandus», mille kohta toimetaja prof. P. Haliste ütleb eessõnas: «Tõlkija teeneks tuleb pidada iseäranis luulekatkendite eestistamist vastavalt kreeka värsitehnika printsiibile, mis on meil Eestis esimene sellekohane katse.» Teos oli kaua aega ainulaadne ja leidis kasutamist õpikuna.

Soovime auväärsele kaastöötajale ja heale õpetajale helgeid vanaduspäevi, tervist ja jaksu — lugeda head uut kirjandust, vaadata head filmi, kuulata head muusikat!

Palju õnne sünnipäevaks!

Kolleegid

ÜTÜ tegevusest Kehakultuuriteaduskonnas

(VT. «TRÜ» NR. 30, «ÜTÜ VESTLUSRING»)

Kehakultuuriteaduskonda vastuvõetud üliõpilased jaotuvad juba esimesel kursusel rühmadesse vastavalt sellele, kelleks kavatsetakse saada: kas treeneriks või kehalise kasvatuse õpetajaks. Üliõpilasel on tavaliselt oma lemmikspordiala, millele ta spetsialiseerub.

Erialaseid ÜTÜ ringe on teaduskonnas kuus. Peale selle on üliõpilastel võimalus süveneda õppeplaanis leiduvatesse teoreetilistesse ainetesse (spordifüsioloogia, -psühholoogia, -biokeemia ja biomehhaanika), mida hiljem saab siduda oma eriala probleemidega. Hoolimata ruumikitsikusest on suur rühm Kehakultuuriteaduskonna (ka Arstiteaduskonna) üliõpilasi koondunud dots. S. Oja, õpetajate Õ. Reintami ja A. Vaini ümber, kelle juhtimisel töötavad teoreetiliste ainete ringid. Esimestel kursustel tegeldakse ÜTÜ ringide raames teadmiste omandamisega erialase tehnika ja metoodika vallas (referaadid, tõlked võõrkeelsetest allikatest, ettekanded jne.) Edaspidi kasvavad töödest välja ettekanded ÜTÜ konverentsile ja parimad suunatakse kas ülikooli või vabariiklikule konkursile. Süvenemine oma eriala alustesse, töö kirjandusega, kogemused, pedagoogilist ja bioloogilist laadi eksperimentide töötlemine, esinemis- ja diskuteerimisoskuse kujundamine — need on tähtsamad lõigud noore pedagoogi õpinguis. Seda tööd on tehtud Kehakultuuriteaduskonnas aastaid ja tehakse ka edaspidi.

Hämmastav oli aga lugeda üleeelmise nädala lehest, et «Kehakultuuriteaduskonnas näiteks ollakse veendunud teadusliku töö kasutuses». Veel manitsetakse: «Tehke tööd, võtke osa ÜTÜ nõukogu koosolekutest.» Väga rängalt öeldud ja ükskõikseks jääda oli raske. Kas siis tõesti peetakse Kehakultuuriteaduskonnas teadust eimillekski? Argumente ei esitatud, peale ühe — võtke osa koosolekutest. Esitagem neid ise!

1969. a. kevadel toimunud ÜTÜ konverentsil esines kehakultuurisektsioonis 25 üliõpilast. Seda teaduskonnas, mis üliõpilaste arvu poolest on üks väiksemaid. Hea esinemise eest said 3 üliõpilast ÜTÜ nõukogult medalid. Neli auhinnatööd suunati vabariiklikule konkursile, kus nad ka ära märgiti. Võeti osa (ettekandega) Kaunase Kehakultuuriinstituudi ÜTÜ konverentsist (T. Tibar). Ka järgmiseks aastaks on juba esitatud mitmed huvitavad tööd, mis suunatakse üleliidulisele konkursile. Seega tööd ikka tehakse ja vaeva nähakse.

Möödunud aastal sattusid kehakultuuriringi juhtkonda üliõpilased, kes on aktiivsed tegevsportlased ja kelle võistlushooaeg langes ühte ÜTÜ nõukogu aktiivse tegevuse perioodiga. Korduvalt sai meelde tuletatud ringi esimehele, üliõpilasele M. Reimanile, et ta võtaks osa ÜTÜ nõukogu koosolekutest, kuid tal oli sellega raskusi. Nii kujuneski olukord, mis lubab avaldada arvamust, et tööd ei tehta. Muuseas, M. Reiman on oma erialal tubli. Tal valmis kevadeks sisukas ettekanne, mis märgiti ära konverentsil. Noomida? Kiita?

Kuid kas me oleme siis nii kaugele jõudnud, et lubame enesele märkusi kogu teaduskonna töö kohta, koguni teaduskonna teadusliku töö kohta seepärast, et esimees puudub ÜTÜ nõukogu koosolekutelt?

Kas koosolekutel käimine on siis töö hindamise ainuke kriteerium? Kui nii, siis loodame, et tuleval aastal läheb meil paremini, sest tänavu on kehakultuuriringi juhtkonna viiest liikmest kolm kergejõustiklased, kelle võistlushooaeg on suvel.

A. PAJU,
Kehakultuuriteaduskonna ÜTÜ ringi juhendav õppejõud

Õnnitleme, Jüri Ant!

Neljapäeval, 23. oktoobril kaitses Tallinnas EKP KK Partei Ajaloo Instituudi teadusliku nõukogu ees kandidaadiväitekirja NLKP ajaloo kateedri aspirant Jüri Ant, ELKNÜ TRÜ Komitee liige.

Väitekirja teemaks oli «Legaalne revolutsiooniline töölisajakirjandus Eestis aastail 1926—1930.» Ülikooli komsomolikomitee on rõõmus, nähes oma liikmete hulgas teaduste kandidaati ja soovib J. Andile jätkuvat edu teaduslikus ja ühiskondlikus töös.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

Ellinor Aiki

Minnakse homse-kujutlustega öösse.
kust tagasi enam ei tulda ...

25. oktoobril suri traagiliselt Tartu maalikunstnik Ellinor Aiki.

Kevadel 1969 oli Tartu Kunstimuuseumis tema personaalnäitus. Nooruslik, heameeleline, täis päikeselõõma ja tuld ... Keegi ei suutnud uskuda, et looja ise on 76-aastane.

Jäid lõpuni hõõgumata veel paljud värvid ta lõuendil. Jäid alles mõttesse mitmed ta maalid. Jäi nägemata oma näituse kataloog. Jäid tulemata lahedamad elupäevad.

Kuid kõik jäädavaks loodu jäi alles. Ja selles loodus jäi looja.

E. ÕUNAS

LAUPÄEVAKUST

25. oktoobril lülitusime ka meie hoogtöö-laupäevakusse. Laupäeval võttis tööst osa ligi 600 tudengit. Põhiliseks tööks oli Toome korrastamine. Eesti filoloogid alustasid seal juba reedel. Töötati veel arvutuskeskuse ehitusel, kaubandusvalitsuse juurviljalaos, raudbetoonitehases ja ehituskolonnis.

Tasu tehtud töö eest läks Vietnami abistamise fondi ja ELKNÜ Tartu Linnakomitee arvele, viimast saab kasutada ka üliõpilaspäevade organiseerimiseks.

ELKNÜ TRÜ Komitee tänab üliõpilasi laupäevakust aktiivse osavõtu eest. Eriti paistsid silma eesti filoloogia I, ravi (vene) I, Õigusteaduskonna I, bioloogia II ja farmaatsia II kursus.

Kahjuks linna ettevõtted ei töötanud laupäeval kahes vahetuses, mõnedes oli hoopiski puhkepäev. Ka meie peamises töökohas, kaubandusvalitsuse juurviljalaos, saime rakendada ainult poole algselt kokkulepitud inimeste arvust.

Vabandame üliõpilaste ees, kes mitte kõik ei saanud tööle õunalattu, samuti spordimeditsiini ja Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilaste ees, kelle abist me laupäeval II vahetuses ülaltoodud põhjustel pidime loobuma.

Laupäevak jätkub. Kursused, kes veel ei ole osa võtnud tööst, andke ka oma panus Vietnami fondi ja üliõpilaspäevade tarvis. Töötada saab iga päev, ka peale lõunat.

GRUPIORGANISAATORID, ASTUGE SISSE KOMITEESSE, LEPIME KOKKU!

ELKNÜ TRÜ komitee büroo

TEATED

AUTO-MOTOKLUBI TEATAB:

Amatöörautojuhi kursuste II rühm alustab tööd 4. novembril kell 16. Õppetöö toimub osaliselt ka eksamisessiooni ajal ja kestab 15. märtsini.

Soovijatel koguneda V. Kingissepa 19, aud. 301.

LAPSED!

Ootame teid kõiki pühapäeval, 2. novembril kell 12 TRÜ klubisse o k t o o b r i p e o l e.

Lastesektor

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 6390. MB 09730.

Noormehed ja neiud! Omandage sihikindlalt marksismi-leninismi teooriat, vallutage teaduse ja tehnika tippe! Olge ustavad revolutsiooni ideaalidele, olge aktiivsed kommunismiehitajad!

NLKP Keskkomitee hüüdlausetest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 52.-aastapäevaks

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

NR. 33 NELJAPÄEVAL, 6. NOVEMBRIL 1969 XXIII aastakäik

V. I. Lenini 100.-sünni-aastapäeva tähistamisest TRÜ komsomoliorganisatsioonis

P. VIHALEMMA ETTEKANDEST ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI XVII KONVERENTSIL

Vastavalt ÜLKNÜ Keskkomitee büroo ja ELKNÜ Keskkomitee büroo otsustele k. a. aprillikuust tähistavad kõik meie maa kommunistlikud noored V. I. Lenni 100. sünni-aastapäeva leninliku arvestuse sooritamisega. Selle käigus võetakse isiklikke töökohustusi ja raporteeritakse oma valmisolekust jätkata V. I. Lenini poolt alustatud suurt üritust. Nendest otsustest lähtudes võttis ülikooli komsomolikomitee büroo 15. mail vastu otsuse leninliku arvestuse sooritamise kohta TRÜ-s. Seda otsust konkretiseeriti 2. septembril, kinnitati leninliku arvestuse juhend. Komsomolikomitee büroo asus seisukohale, et iga TRÜ üliõpilane, kes edukalt täiendab oma erialaseid teadmisi, õpib põhjalikult tundma marksismi-leninismi klassikute ja kaasaegsete marksistlike ühiskonnateadlaste töid ning võtab aktiivselt osa ühiskondlikust ja tootlikust tööst ülikoolis ja väljaspool seda, kujutab endast V. I. Lenini ürituse loovat ja sihiteadlikku elluviijat. Seega otsustati leninlik arvestus läbi viia iga üliõpilase-kommunistliku noore töötulemuste hindamisena õppetöös ja väljaspool õppetööd. Siinjuures tuleb eriti suurt tähelepanu pöörata ühiskonnateaduste omandamisele. Üliõpilased õpivad ühiskonnateaduste kursuse raamides üsnagi põhjalikult ja kavakindlalt tundma V. I. Lenini töid. Seda suuremat tähelepanu tuleb aga pöörata sellele, kuivõrd põhjalikult seda tehakse ja kuidas ühiskonnateadusi omandatakse. Sellest seisukohast lähtudes lülitati leninliku arvestuse programmi eraldi alalõiguna ühskonnateaduste omandamise tulemused (keskmine hinne kogu stuudiumi vältel, mis peaks olema marksistlik-leninliku teooria tundmise kompleksne näitaja). Et aidata murda klassikute töödesse pealiskaudset ja stereotüüpset lähenemist ning et stimuleerida nende tööde veelkordset ja kaasajaga seostatud omandamist, on vajalik, et komsomolikomitee liikmed võtaksid endale kohustuse üksikasjaliselt tundma õppida mõningaid Lenini töid, eeskätt tema seisukohti sotsialistliku majanduse, riigi, samuti rahvusküsimuse ja kunsti probleemide kohta. Oleks mõeldav, et komitee liikmed sooritavad Lenini ühe või teise teose tundmaõppimisega, selle sisu tuuma avamisega ja selle üle ühiskonnateaduste õppejõududega vestlemisel teoreetilise osa isiklikust leninlikust arvestusest. Sellised arutelud V. I. Lenini teoste üle komsomolikomitee liikmete ja ühiskonnateaduste õppejõudude osavõtul oleksid avalikud, vaba sissepääsuga igale kommunistlikule noorele.

Teine suur alalõik Lenini juubeli tähistamisel on mitmesugused loengud, konverentsid, esinemised, vestlused. Selleks et lähemalt tuttavaks saada leninliku mõtlemisviisi tekkimise ajalooga ja tagapõhjaga, paremini ajalugu mõista ja hinnata, organiseeris komsomolikomitee loengusarja vene revolutsioonilise mõtte ajaloost. Seni on peetud kolm loengut: prof. J. Lotman eetiliste printsiipide ja taktikaliste kaalutluste vahekorrast XVIII saj. lõpul ja XIX saj. alguse vene revolutsiooniliste demokraatide tegevuses, dots. P. Reifman vene revolutsioonilis-demokraatliku ajakirjanduse taktikast tsaristliku tsensuuri ja ühiskondliku passiivsuse perioodil XIX sajandi keskel ja dots. R. Blum anarhismi olemusest, tekkimisest ja arenemisest XIX sajandi II poolel. Loengusari jätkub, kevadeks tahame jõuda küllalt lähedase ajaloo probleemideni.

Eesmärgiga tutvustada Lenini ideid ning seisukohti on 1970. a. aprillis kavas korraldada ühiskonnateaduslik teoreetiline konverents, mis annaks ülevaate meie üliõpilaste poolt tehtust marksismi-leninismi pärandi uurimisel.

Lenini seisukohtade uurimise ja tutvustamise eesmärke teenivad ka juubelile pühendatud ühiskonnateaduslike tööde konkurss, vabariiklik üliõpilastööde kogumik «Leninism ja kaasaegne noorsugu», samuti ettekanne Tartu V üliõpilaspäevade avaplenaaristungil «Leninism ja üliõpilasliikumine».

V. I. LENIN 1870-1970

Komanda alalõiguna Lenini juubeli tähistamisel tuleks esile tõsta matku Lenini elu ja tegevusega seotud paikadesse. On planeeritud komsomolikomitee 4-liikmelise matkagrupi rännak marsruudil Moskva—Kaasan—Uljanovsk—Kuibõšev—Ufaa—Novosibirsk—Sušenskoje—Krasnojarsk—Leningrad. Loodame selle reisi ette võtta talvisel õppevaheajal. Teoks on saanud Bioloogia-Geograafiateaduskonna matk Lenini elu ja tegevusega seotud paikadesse Siberis, Priit Pärna poolt juhitud 8-liikmeline matkagrupp jõudis hiljuti Tartu tagasi, tuues kaasa väga palju väärtuslikku materjali, mida lähemal ajal tutvustatakse ülikooli ajalehes ja klubis. Eesti filoloogidelt tulnud ettepanek korraldada talvisel õppevaheajal suusamatk Leniniga seotud paikadesse Leningradi oblastis ja Soomes, leiab loodetavasti realiseerimist.

Neljanda alalõigu Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamisel moodustavad otseselt juubeliga seotud, s. o. 1970. a. märtsi-aprilli planeeritud üritused. Siin tuleks erilist tähelepanu pöörata üleliidulise komsomolikoosoleku raamides toimuvatele pidulikele koosolekutele osakondade ja teaduskondade komsomoliorganisatsioonides, neid tuleks juba praegu hakata ette valmistama. Neid tuleks korraldada hästi läbimõeldult ja maailma ajaloo käigule vägagi suurt mõju avaldanud inimese elu ja tegevuse tulemuste analüüsimisena, selle suure mõju sisu ja põhjuste üle arupidamisena, V. I. Lenini sünni 100. aastapäeva väärivana pidulikkusega. Pearõhk peaks neil üritustel olema mitte juubeldamisel, vaid selle esiletoomisel, milleks Lenini elu ja tema tegevuse jätkamine kohustab meid, inimesi, kelle aktiivset elu lahutab Leninist pool sajandit.

Komitee korraldab sel puhul piduliku pleenumi, selleks ajaks peaks trükist ilmuma ka Lenini 100. sünni-aastapäevale pühendatud kirjanjanduslik ja ühiskondlik-poliitiline almanahh. Kevadel alustati ettevalmistustega almanahhi väljaandmiseks, pöörduti ülikooli lõpetanud kirjanike poole palvega esineda selles väljaandes paari oma luuletuse või lühema proosapalaga. Enamik kirjanikke nõustus seda tegema, käsikirjad peaksid laekuma lähemate nädalate jooksul. Oli välja kuulutatud ülikoolisisene kirjandusvõistlus paremate üliõpilastööde saamiseks almanahhi. Töid on laekunud 40 autorilt. Almanahhi avab prof. Stolovitši artikkel «Lenin ja kunst».

Paljud meie üliõpilastest siirduvad juubeliaastal praktikale koolidesse, ettevõtteisse ja teaduslikesse asutustesse, osa ka ajakirjandusse. Tõeliselt leninliku käitumisena tuleks mõista otsest vastuastumist kõigele formaalsele, kampaanialikule juubeliüritustes, kui sellised nähtused kuskil ilmnevad.

Tahaksin avaldada lootust, et komitee uus koosseis teeb kõik endast oleneva Lenini 100. sünni-aastapäeva sisuliseks tähistamiseks, Lenini ideelise pärandi tundmaõppimiseks, tutvustamiseks ning sellest lähtuvaks tegevuseks.

Läbikäidud teest ülikooli komsomolielus

Hiljutisel TRÜ komsomoliorganisatsiooni XVII konverentsil tuletas teadusliku kommunismi kateedri juhataja A. Blumfeldt delegaatidele meelde, et ülikooli komsomoliorganisatsioonile pandi alus kohe pärast sõda ja et väär on arvata: «Enne meid pole midagi tehtud.» TRÜ komsomoliorganisatsiooni esimese sekretäri Õie Reintam-Tominga mälestused «Nii alustasime meie» ilmusid ülikooli ajalehes 1967. a. (vt. nr. 17, 18). Need aga jäid tol korral esimeseks ning viimaseks tutvuseks ülikooli komsomolikroonika lehekülgedega.

Organisatsiooni loomisega suurkoolis algas tõsine, asjalik, paljus uudne ajajärk tolleaegsete üliõpilaste-kommunistlike noorte elus, ajajärk, mida praegune tudeng väga vähe tunneb.

Mullu kirjutas S. Endre: «On päris selge, et kui võrrelda praegust komsomolitööd 7—8 aastat varasemaga, on paljugi muutunud. Varem murti pead rohkem selle üle, et kas ei peaks muutma komsomolitöö vorme («muutkem igavad lehe ettelugemised huvitavateks kohvilaua taga istumisteks diskussioonide saatel»), kas pole ühes või teises organisatsioonis töö ebahuvitav sellepärast, et sekretär on igav mees ning ei viitsi tööd teha («paneme Juku sekretäriks, küll te siis näete, kuidas komsomolitöö huvitavaks läheb») jne.» (Vt. «TRÜ» nr. 5, 6, 1968. a.)

Kas lood on päris niimoodi? Lehitsedes ülikooli ajalehe vanu aastakäike, kuulates siin-seal juhuslikult pudenenud mälestusi vilistlastelt, tundub, et ajalehel «Edasi» on tõepoolest õigus küsida: «Kas pole ülikooli komsomoliajaloo varasemad leheküljed nõnda unustusse vajunud just seepärast, et asju aeti tollal soliidselt, s. t. ilma liigse enesereklaamita, ilma organisatsioonisiseseid kohustusi unarusse jätmata.» (Vt. «Edasi» nr. 251, 25. okt. 1969. a.)

Iga ajaetapp nõuab töid ja tegemisi erineval tasemel. Sõjajärgsetel aastatel nõudis jõudu taastamistöö, väga tõsiselt suhtuti õppimisse, tulevase spetsialistide kaadri ettevalmistamisse. Jätkus hoogu ülikooli ehituste jaoks, ülemeelikust ja tahtmist isetegevust teha. Vilistlased meenutavad, et ühiselamutes oli elu tore. Paarkümmend aastat, kümme aastat, aasta või kuu tagasi tehtud tööd ja mõeldud mõtted on aga aluseks tänastelegi tegudele. Tundub, et see, kui palju me teame, t a h a m e teada varem tehtust, sõltub eelkõige meist endist. Ülikooli ajalehel on selles osas suur võlg, mida ta tasuda tahab.

Edaspidi hakkab TRÜ ajaleht avaldama TRÜ komsomoliorganisatsiooni endiste sekretäride ja liikmete meenutusi rubriigis «Läbikäidust ülikooli komsomolielus». Juttu tuleb olnud, lahendatud ja lahendamata probleemidest neljakümnendatest aastatest tänaseni, sarnasusest ning erinevusest praegu tehtavaga.

Lahkelt on lubanud omapoolseid kirjapanekuid ning andnud nõu rubriigi koostamisel A. Blumfeldt, J. Kalits, K. Siilivask, E. Salumaa jt. Toimetus on tänulik kõigile, kes ei pea kadunuks aega, mis kulub sõnavõtuks meie lehe veergudel.

L. JÄRVE

ELKNÜ TRÜ Komitee II pleenum

30. oktoobril toimus keemia ringauditooriumis ELKNÜ TRÜ Komitee II pleenum, mille päevakord oli järgmine:

1. ELKNÜ Keskkomitee VII pleenum ja TRÜ komsomoliorganisatsiooni ees seisvad ülesanded.

2. Komiteesisesest tööjaotusest ja komitee liikmete õigustest ja kohustustest.

● Päevakorra esimese punkti teemasid käsitlesid oma ettekannetes ELKNÜ Keskkomitee liikmekandidaat P. Kenkmann ja ELKNÜ TRÜ Komitee büroo liige M. Kubo. Sõnavõttudega esinesid P. Vihalemm ja L. Karu.

● Päevakorra teise punkti ettekanne oli ELKNÜ TRÜ Komitee sekretärilt L. Karult.

Pleenum võttis mõlema päevakorrapunkti kohta vastu otsuse, peale selle koopteeriti ELKNÜ TRÜ Komitee liikmeks spordimeditsiini osakonna komsomoliorganisatsiooni sekretär O. Sentšukova.

Pleenum otsustas moodustada komitees neli sektorit. Ideoloogiasektori juhatajaks kinnitati M. KUBO, õppesektori juhatajaks I. LIIM, elu-olu ja omavalitsuse sektori juhatajaks J. VILLER ja orgsektori juhatajaks T. TIKAND.

Üliõpilane, õppejõud, teenistuja!

SUURE SOTSIALISTLIKU OKTOOBRIREVOLUTSIOONI 52. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD

AKTUS

TOIMUB NELJAPÄEVAL, 6. NOVEMBRIL ALGUSEGA KELL 14 TRÜ AULAS. ETTEKANNE PROF. P. VIHALEMILT. KONTSERT.

RONGKÄIGUKS KOGUNEME 7. NOVEMBRIL KELL 11.45 AKADEEMIA TÄNAVALE.

Algas neljas hooaeg

Ja alati on olnud neid, kes peavad võitlust selle maailma paremaks muutmise eest. Tihti on see kurva kuju rüütli võitluseks tuuleveskitega, kuid veel sagedamini peetakse iga seesugust võitlust võitluseks tuuleveskitega, lootusetuks ja kurvaks. Ja alati on olnud neid, kes peavad samuti taolist võitlust, kuid teevad seda vaid siis, kui «oma saar» ja kubernerikoht sel saarel on käegakatsutav (ja neid on paraku alati rohkem olnud kui esimesi). Hoopis vähem on aga olnud neid, kes selle kubernerikoha kätte saanud, sellest loobuvad, sest näevad, et tõeline elu käib kuberneritoolist mööda, käib mööda põlde, metsi ja karjamaid ning hoopis puhtamaid radu pidi kui need, mis kuberneritooli juurde viivad. Tollest viimasest inimtüübist on nüüd näidend lavale tulnud, mis peaks «Sancho Panza» nime kandma, kuid hoopis «Don Quijote» nime all Noorsooteatris etendub.

✣

Lavakunstikateedri IV lend on jõudnud oma esimese diplomilavastuseni ja noor lavastaja Kaarel Kilvet valis selleks Bulgakovi «Don Quijote». See valik toimus juba õige ammu. Mõttega kurva kuju rüütli lood lavale tuua, on Kilvet aastaid ringi liikunud, loo eesti keelde tõlkinud ja nüüd siis ka lavastaja loorberid vastu võtnud. Ühes sellega on ta ka tõstnud kriitikute ette järjekordselt probleemi, — mis sest asjast arvata.

Cervantese dramatiseering pole üllataval kombel mitte vähem bulgaakovlik kui selle mehe originaalteosed. Buffonaad ja lüürika, sotsiaalne satiir ja psühholoogiline stiilses ühtsuses. Ühe lavastajatragöödia on jällegi kirevas ja kontseptsiooni põhijoonena hakkabki silma püüd seda ühtlust säilitada ja hoiduda mõnd bulgaakovlikku komponenti teistest enam rõhutamast. Efrose «Moliere'i» lavastusest, mis vist igaühel, kes seda nägi, tänaseni meeles püsib, paistis läbi selge tendents sotsiaalse ja traagilise aspekti rõhutamisele, mis on lahutamatult omased igale Bulgakovi teosele. Too tendents oli väga täpselt ja kunstiküpselt läbi viidud, tulemuseks suur kunstiline õnnestumine. Sama teed pidi minek oli kindlasti võimalik ja meelitav ka «Don Quijote» puhul, kuid tundub, et lavastaja on sellest teadlikult hoidunud. Tulemuseks oleme saanud väga huvitava, kuid mõneti vaieldava ja ebaühtlase lavastuse.

LAVASTAJA K. KILVET
(foto päriineb keskkoolipäevilt).

Tehtud töö on pilt-pildilt meisterlik ja vaieldamatult nii fantaasiarohke nagu tükil ajal ei ükski meie teatrite lavastustest. Ja kui millestki jääbki vahel poolik tunne, siis just sellest, et Don Quijote lavastajapoolne lahendus pole nagu lõpuni läbi mõeldud ja sestap kujunebki näidend rohkem Sancho Panza näidendiks. Näitlejaid selles süüdistada (kui üldse süüdistada?) ei saaks, Lembit Ulfsak Don Quijotena ja Väino Uibo Sancho Panzana olid täiesti võrdvõimelised partnerid, osakäsitlus mõlemal leidlik ja lõpetatud. Ometi tundub aga lavastaja suhtumine Sanchosse, mille kvintessentsiks on pilt saarel, selgepiirilisem kui nimikangelasesse, kes esimese vaatuse üksnes irooniat tekitavast tühja tuule ja iseenda poolt väljamõeldud vastastega võitlejast kujuneb näidendi lõpuks tõsist filosoofilist mõttelaengut kandvaks kangelaseks. Kogu ansambliga paistab olevat tublisti töötatud, seda tõendavad täpsed ja tempokad misanstseenid — eelkõige võitlus saarel ja Don Quijote esimene kojutulek. Lisaks kahele peaosalisele tundus ühtlaselt tugev kogu trupi naispool. Esimese diplomilavastuse järel on muidugi ennatlik anda mingeid hinnanguid, et on olemas kõik eeldused selleks, või teha prognoose, kuid paistab, et ka IV lennu lõpetamisest kujuneb meeldejääv sündmus meie teatrielus. Ainsana üliõpilastest on oma töö mahukama osaga maha saanud seega «Don Quijote» lavastaja. K. Kilvet on esimene konservatooriumi lõpetaja lavastaja profiiliga. Paralleelina kerkivad mällu Moskva kõrgeist koolidest tulnud M. Ojamaa, («Varaste ball»), R. Olmaru («Kohtukroonika») ja I. Normeti («Vöödiline hobune») diplomilavastused ja siis langevad kaalud kõvasti kodukasvanud mehe poole. Ilmne on tugev isikupärane käekiri ja rohke väljendusvahendite pagas, puudu jääb ehk mõtte täpsusest ja sedagi vahest rohkem teel lavalt saali kui lavastajapuldist lavale, mis esimese iseseisva töö puhul on vältimatu.

Lõpetuseks võib konstateerida kena kordaminekut ja soovida diplomandidele senise kursi kindlat hoidmist.

JAAK ALLIK

Roosimaa

on huvitav maa. Ja lätlased poeetiline rahvas. Haanja kõrgustiku edelaosas vastu Läti piiri asub vana ürgorg, mida lätlased kutsuvad Roosioruks ja kogu eesti-läti elanikonnaga maalapikest (endist Eesti-Liivi ala) ROOSIMAAKS.

Seevastu eestlased maadlevad siin kuradikestega ning nimetavad seda järvede-orgude-küngasterikast paika Krabist lõuna poole Paganamaaks, Vanatühja tempude tallermaaks.

Ühe künka otsas olla ta maganud, teisal söönud, vahepeal aga oma kitsi karjatanud — meeldiv mehike! Aga siis äkki kolm suurt lehtrikujulist jäljehauda sügavusega ligi 20 meetrit, laiusega 40 meetrit! Mõni mees arvab nad olevat kosmilist päritolu. Jutt ise jookseb nii: hoidnud Vanapagan ühel ilusal pärastlõunal oma kitsekarja, kui äkki äike tulnud teda tülitama. Ehmatanud Vanapagan kangesti ja andnud jalgadele valu. Teinud kolm jälge ja karanud siis meelt ära heites järve, nii et lained pea kohal kokku löönud.

Kikkajärv olnud ta lemmikpaigaks. Seal elanud usin Kikas, kes Vanapaganat alati õigel ajal hoiatanud, kui vaimudetund otsa saanud.

Kõndisime ühel laupäeval metsaülema saatel ja seletusel põiki läbi Paganamaa, seekordki ei jätnud Vanapagan tembutamata — saatis vihma kaela ning muutis järvepeeglid hallimateks, metsad tumedamateks ja tee libedamaks, kuid ei peatanud meid.

Järve taga järv, legend legendi järel . . .

Õhtuks jõudsime Luutsniku koolimajja. Varsti kuumas köögis pliit, pliidi peal podises supp, pliidi ääres aurasid kõikvõimalikud ürbid.

Hommik ootas teejuhtide ja karge päikesepaistega. Võtsime jalge alla 30 kilomeetrit Missomaad: üle põldude, rabade, heinamaade, läbi metsade, mööda vähemalt 15 järvest.

Missomaa järved, nagu peaaegu kõik Lõuna-Eesti järved, on jääaegse tekkega. Tavaline sügavus 6 kuni 10 meetrit. Vaatamata soistele kallastele on neil kohati väga ilus liivapõhi. Vee selgus 20—40 sentimeetrit (võrdle: Läänemeres kevaditi 15 meetrit!)

Ilusad ja omapärased järved!

Saarjärves ujub männitukaga saar, Hiko järves seisavad paigal seitse saarekest, Pulli järves kasvab Eesti järvedes haruldane vesilobeelia.

Luikjärvel sattusime inimeste jälgedele — põles kala-, jahi- või muidumeeste lõkkeplats. Nad ei olnud vaevunud paari meetri kauguselt järvest vett tuua ja lõket ära kustutama. Meil tuli plastikaatkotikestega tublisti paarsada korda käia seda vahet, labidate ja kätega kisti kuumad mättad lahti. Lõkkekoha asemele jäi suur poriine auk.

Kaks päeva möödusid ruttu, niisama ruttu kui kihutavad sügispilved taevas. Sügis näitas oma tujukust, mets leevendas seda. Nägime metsa läbi punaste pihlamarjade, läbi vahtrate kuldkollaste lehtede, läbi vihmases sügises hetketi silmapilgutava päikese.

H. RIVIS

Missomaa

Presidendivalimised täieliku üksteisemõistmise õhkkonnas — on see üldse võimalik?

On, RSR-is vähemasti küll.

RSR valis endale (tõsi, nädalat kaks tagasi juba) presidendi. Valitsuskriis möödus seega üsna ohutult. Niisiis — neljanda aasta senaator ajaloolane Rein Ruutsoo pani objektiivsetest asjaoludest tingituna oma ameti maha, luges sõnad peale, s. t. avaldas oma poliitilise testamendi, ning uueks presidendiks valiti senaatorite üksmeelsel tahtel samuti neljanda aasta senaator jurist **Jaan Sootak**. Eelmisel esmaspäeval täitis president ülejäänud ametikohad ehk peenemalt öeldes jagas laiali asjaomased portfellid. Asepresidendi kohustuste koorem jäi pärast mõningat vaagimist teise aasta senaatorile psühholoog **M. Heidmetsale** vedada, presidendi eriabiks loengulisel tööl sai tulevane majandusteadlane **T. Laak** ja pressisekretäriks II kursuse eesti filoloog **K. Kello**, mõlemad samuti senati liikmed teist aastat.

Viimasel koosistumisel oli peale Lähis-Ida arutusel edasine konkreetne töökava. Pärast pühi räägime kõigepealt Moskva nõupidamisest.

RSR muutis veidi oma töövorme. Suurte avalike koosolekute asemel peame nüüd ringkoosolekuid ja sooviavaldajatele loenguid. Kevadsemestril saab loodetavasti toimuma midagi suuremat.

Kahe sõnaga — asi edeneb!

RSR-PRESS

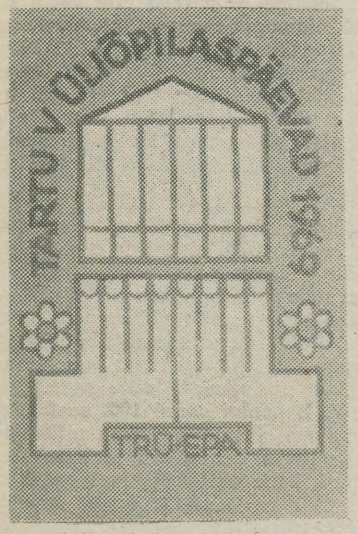

TARTU V ÜLIÕPILASPÄEVAD

Üliõpilaspäevade kutseid

saavad osakondade sekretärid ja grupporgid kolmapäeval, 12. novembril. Osakonna sekretäride, grupporgide ja kursusekolmikute ühised koosolekud toimuvad teaduskondade kaupa:

kell 16 Arstiteaduskond ja KKT keemia ringauditooriumis;

kell 17 Ajaloo-Keeleteaduskond, Õigusteaduskond, Majandusteaduskond keemia ringauditooriumis;

kell 18 Bioloogia-Geograafiateaduskond, Füüsika-Keemiateaduskond keemia ringauditooriumis.

Esinevad ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitja J. Allik ja üliõpilaspäevade orgkomitee esimees R. Tenson. Kursuse esindaja kohalviibimine hädavajalik.

Vene õppekeelega osakondade grupporgide koosolek samas küsimuses toimub 13. novembril kell 15 komsomolikomitees.

littera

SARA LIDMAN

Sara Lidman kuulub tänapäeva rootsi kirjanduse omanäolisemate autorite hulka. 1950—1960-ndail aastail on ta avaldanud rea romaane, mis said üsna populaarseks, aga ka rootsi progressiivsete kriitikute tunnustuse osaliseks.

Lidmani loomingu võib praegu jagada kahte perioodi. Esimesse kuuluvad psühholoogilise koega olustikuromaanid, teise kaasaegseid maailmapoliitilisi probleeme käsitlevad teosed.

Kuid võib-olla veel omapärasem kui tema looming on Lidmani enda isiksus. Poliitilistelt vaadetelt esindab Lidman radikaalselt progressiivset suunda, ta käib massidemonstratsioonidel, avaldab protestikirju ja üleskutseid ajakirjanduses ning väga sageli ilmub ise sinna, kus parajasti tehakse maailma ajalugu. Nii oli ta 1961. a. rassiprobleemide keskel Lõuna-Aafrika Vabariigis, 1963. aastal noores Keenia Vabariigis ja 1965. a. Vietnamis. Oma hoiakuga on ta saanud kuulsaks Skandinaavias ja isegi kogu Euroopas.

Sara Adele Lidman sündis 30. detsembril 1923. a. Põhja-Rootsis Västerbottenis Jörnsi kihelkonnas. Üheksateistkümneaastaselt lahkus ta oma religioossest kodus Missenträskis ja siirdus Stokholmi, kus õppis lühikest aega teatrikoolis, siis aga astus Upsala ülikooli filoloogiat õppima. 1949. a. lõpetas ta oma haridustee filoloogiakandidaadina. Praegu elab Sara Lidman reisidest ülejääval ajal Stokholmis ja tegutseb vabakutselise kirjanikuna.

Lidmani maailmavaade kujunes Stokholmi ja Upsala vabameelses õhkkonnas.

Esimese sammu avalikkuse ette julges Sara Lidman teha alles pärast mitmeid aastaid kestnud kirjanduslikke katsetusi. 1953. a. ilmus tema esikromaan *Tjärdalen* («Tõrvaorg»). Siin kujutab kirjanik oma koduküla elu ja inimesi, teost läbib omapärane Põhja-Rootsi koloriit. Kerge irooniga näitab Lidman kallite kaaskodanike sisemist tühjust ja ükskõiksust teiste hädade ja õnnetuste suhtes.

Esikteosele osakssaanud soe vastuvõtt kiirendas järgmiste tööde ilmumist. 1955. a. ilmus *Hjortronlandet* («Murakamaa») ja 1958. aastal *Regnspiran* («Vihmapääsuke»).

Vahepeal proovis Sara Lidman aga jõudu ka draamakirjanikuna 1954. a. lavastati Göteborgis tema *Job Klockmakares dotter* («Job Kellassepa tütar») ja 1956. a. *Aina*. Vaatamata üpris heatahtlikule vastuvõtule ei tõuse need näidendid siiski Lidmani romaanide tasemele.

Järjeks «Vihmapääsukesele» oli 1960. a. ilmunud raamat *Bära mistel* («Kanda puuvõõrikut»). See on romaan rändmuusikutest, nende unistustest kunstist ja armastusest. Väga kiitva hinnangu andis sellele teosele nimekas rootsi kriitik Karl Vennberg.

«Kanda puuvõõrikut» on viimane teos, mis kuulub Sara Lidmani esimesse loominguperioodi, kus ta eelistab oma lapsepõlve ja nooruse elamusteringi ning kujutab lihtsate inimeste raskusi, kes püüavad end ümbritsevas maailmas maksma panna, nende armastust ja eetilisi probleeme. Nüüd järgneb ümberorienteerumine ja hoopis uute teemade avastamine. Tõukeks sellele sai viibimine Lõuna-Aafrika Vabariigis 1961.—1962. a. LAV-i rassistliku sisepoliitika ja Lidmani humanistlike vaadete kokkupõrge viis isegi rahvusvahelise skandaalini. Ignoreerides apartheidi seadusi, suhtles kirjanik demonstratiivselt «värvilistega», näitamaks oma sümpaatiat võrdõiguslikkuse vastu. Asi läks isegi niikaugele, et ta «amoraalsuses» süüdistatuna vahistati ja Johannesburgis kohtu alla anti. Ettenähtud kuuekuulisest vanglakaristusest pääses Sara Lidman ainult maailma avaliku arvamuse vahelesegamise tõttu ning «Johannesburgi afäär» lõppes kirjaniku maalt väljasaatmisega.

Isiklikud elamused ja saadud teadmised «vaba maailma» seaduspärasuste ning koloniaalsüsteemi kohta pani Sara Lidman raamatusse *Jag och min son* 1961. a. (eesti keeles 1963 «Mina ja minu poeg», ilmus ««Loomingu» Raamatukogu» sarjas), ja saavutas paari aastaga maailmakuulsuse (Nõukogude Liidus tõlgitud veel vene ja läti keelde).

Keenia-reisi ajal õppis ta tundma rahvast, kes oli saavutanud iseseisvuse. Sellel maal viibis ta poolteist aastat ning sai sõbraks noore naisõpetajaga, kooliinspektoriga, kes töötab riigi haridussüsteemi loomisel. Sellest naisest saigi romaani *Med fem diamanter* («Viie teemandiga») peategelase prototüüp. See on jäänud seni viimaseks Sara Lidmani romaaniks (ilmus 1964).

Vietnami-reisi kohta avaldas ta 1966. a. pikema olukirjelduse *Samtal i Hanoi* («Vestlus Hanois»). 1968. a. lõpul ilmus temalt koduma-aineline reportaaž-olukirjeldus *Gruvan* («Kaevandus»), mis käsitleb töötingimusi riigi rauakaevandustes Kirunas

Aktiivse ühiskondliku tegevuse eest anti 1968. a. detsembris Sara Lidmanile (koos Sivar Arnériga) üks tähtsamaid rootsi kirjandusauhindu, nn. väike Nobeli preemia. Sellega märgitakse tunnustavalt tema teeneid võitluses vabaduse eest.

ANU VAHER

ARS

Esimesena jättis mulle meelde Jüri Palmi nime «Austraalia novellide» kaas. Edasi mäletan söejа kriidijoonistusi Tallinna näituselt. Siis tuli «Lüüriline juhtum», mida nägin paar aastat tagasi Tartus. Siitpeale tekkis juba huvi Palmi tööde vastu. Pakkus tublisti rõõmu selle maali vihje erootikale ja ka see, et kunstnik polnud selle teema juures ei üle pakkunud ega viltu lasknud. Juba hilisemast ajast tuleb meelde Jüri Palmi maalide näitus kunstisalongis, graafika mitmesugustelt näitustelt. Ja lõpuks nüüd on siis hea võimalus tema maale näha meie kohvikus.

Kui püüaksin tema näitust iseloomustada, siis võiks alustada konstruktiivsest lüürikast, mis on tema tööde algus ja lõpp. Tähtis osa on meeldivad mälestused, möödunu heatahtlikud meenutused; kunstnik elab uuesti läbi oma päeva meeldejäänud hetki.

Edasi kindlasti sümboolika, mis osaliselt mahub eelneva alla. Tema konkreetsete esemetega ja figuuridega või nende katketega tööd on tugevasti varjundatud sümboolikast. Tegemist on salapäraste ruumilabürintidega, milles tuleb ette üllatusi, mis sugugi ei masenda.

Veel on kunstnikul huvi faktuurikontrastide — kõrged rohmakad kornid, vastandatud tihedalt maalitud pindadele — ja eredate, tugevate värvide vastu.

Minu kunstivaatamine on pingutuseta ja loomulik emotsionaalne lend hetke kohal, jutt suurest mõtteтööst kunsti individuaalsel interpreteerimisel näib olevat rumalus ja moeasi.

Pildi vaatamine on hetkeline ühinemine, mis algab pilgu kohalejõudmise hetkest ja lõpeb siis, kui pilt on tervenisti läbitud. Hiljem on mõnus püüda korrata seda hetke ja seda endale meeldida lasta. Aga pingsalt mõtelda ja süveneda — see oleks ju tükitöö ja vaimu väsitamine. Milleks tuimendada oma vastuvõtlikkust sellega, et tampida meelde ja mõistusse töö detaile ja nende omavahelisi vahekordi. Kõik selgub iseenesest, oled midagi tõesti saanud ja ise ikka alles jäänud, mitte kadunud õpitud arendustesse Ja seda, mida mina olen ära õppinud, võivad ka teised tahtjad ära õppida Omaenese algust tahaksin otsida kuskilt alateadvuse poolelt. Seal on vaevalt mingeid õpitud kombinatsioone.

Pildi vaatamise hetkeks kaob kõik, mis segab, hetke jooksul saan impulsi magusast rõõmust, naudingu on kerge ja õnnestav.

Ometi olen siis, kui näitus läbi vaadatud, täitsa väsinud — ihu rabe ja vaim nõrk. Kui veel peaks ponnistusi tegema!

Sümboolika puhul on teine lugu. Siin sõltub ettevalmistusest, kui kiiresti sümboli taga oleva asja üles leiad. Siiski, sümboli taga näen helendust ja aimatavust, hetke jooksul tekib aimdus, lahendus saabub tihti alles hiljem.

Jüri Palmi maalid meelitavad just neist saadava naudinguhetke võluga.

P. Urbla

Mõtteid otsakuti J. Palmi näitusega

Kaarel Irdi juubel staadionil ja teatris

Möödunud pühapäev läks Tartus Eesti NSV rahvakunstniku K. Irdi 60. sünnipäeva tähe all.

Kell 12 etendus «Vanemuises» Ü. Vinteri musical «Oli kevad, suvi, sügis». Sealt vabanenud, ruttas juubilar TRÜ staadionile, kus kell 16 pidi algama sportlik suurüritus — jalgpallimatš RT «Vanemuise» ja BG «Luusangadi» meeskondade vahel. Tuisusele ilmale vaatamata oli staadionile kokku tulnud mitusada pealtvaatajat — seninähtamatu hulk jalgpallihuvilisi Tartu tingimustes. Peale ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitja J. Alliku avasõnu esines pikema sissejuhatava kõnega juubilar, kelle avalöögist pall veerema hakkas. Meeskonnad mängisid poris ja tuisus ennastohverdavalt, pealtvaatajad sõid jäätist ja elasid väljakul toimuvale tormiliselt kaasa. Eriti hiilgasid meeskondade väravavahid Ojamaa ja Kaldmaa.

Mäng lõppes N. Laanetu poolt süüdatud olümpiatule valgusel «Vanemuise» kasuks 7:4. Eelmisel nädalavahetusel suutsid Moskva «Spartak» ja Kiievi «Dünamo» lüüa sama mänguajaga ühe väravа.

Juubeliüritused jätkusid veel õhtul teatrisaalis. Ülikooli poolt andsid K. Irdile üle aunadressi prorektor K. Püss ja ametiühingukomitee esimees H. Kabur. Ülikooli komsomoliorganisatsiooni nimel tervitasid rahvakunstnikku I. Allik ja S. Endre, kes pühitsesid Irdi üliõpilaseks, pannes talle pähe mormimütsi. Nad andsid kingituseks ilu tammise sõjaruia.

J. Läte

V. VIDILI fotod.

Kinnitati kirjandusvõistluse žürii

EKP TRÜ Komitee ja ELKNÜ TRÜ Komitee kinnitasid ülikooli kirjandusvõistluse žürii järgmises koosseisus: K. Muru (esimees), K. Alttoa, A. Hiir, M. Kubo, M. Lauristin, J. Peegel, P.-E. Rummo ja P. Vihalemm.

Kirjandusvõistlusele laekus töid 40 autorilt.

Žürii otsus tehakse teatavaks 15. novembril kunsti, muusika ja luule õhtul TRÜ kohvikus.

M. Bulakovi «Don Quijote» Tartus

Reedel, 14. novembril kell 19 RAT «Vanemuise» väikeses majas M. Bulgakovi «Don Quijote» — TRK lavakunstikateedri diplomilavastus. Piletid saadaval alates 11. novembrist ELKNÜ TRÜ Komitees.

I kursuse üliõpilane!

Tule kolmapäeval, 12. novembril kell 19 keemiahoone ringauditooriumisse. Räägime õppimisest ja ülikoolist.

ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektor

Afrikanistide teaduslikul konverentsil Moskvas

P. Nurmekund

Ajavahemikus 20.—24. oktoobrini k. a. toimus Moskvas 2. üleliiduline afrikanistika-alane teaduslik konverents, mille organiseerisid NSVL TA Presiidiumi Ühiskonnateaduste Sektsiooni juures olev Aafrika probleemide alane teaduslik nõukogu ning NSVL TA Aafrikainstituut. Hoolikalt ettevalmistatud konverents oli pühendatud nõukogude afrikanistika-alase teadusliku uurimistöö seniste tulemuste analüüsile ja edasiste ülesannete ning perspektiivide püstitamisele. Kui 1934. aastal toimunud esimesest seda laadi konverentsist võttis osa ainult 12 inimest 10 ettekandega, siis käesoleval konverentsil oli üle 400 osavõtja enam kui 200 ettekandega. Esindatud oli rida sotsialismimaade afrikaniste. TRÜ orientalistikakabineti poolt võtsid sellest huvitavast konverentsist osa L. Mäll ja allakirjutanu.

Konverents alustas tööd 20. oktoobril teadusliku ja õpetatud nõukogu ühise plenaaristungiga, mis oli pühendatud NSVL TA Aafrikainstituudi rajamise 10. aastapäevale. Istungile oli palutud rida Aafrika riikide Moskva saatkondade esindajaid. Kuulati ettekandeid Aafrikainstituudi direktorilt akadeemik V. G. Solodovnikovilt (NSVL TA Aafrikainstituudi 10. aastapäev — nõukogude afrikanistika teaduslikud saavutused ja ülesanded.), L. V. Gontšarovilt (Nõukogude Liidu—Aafrika suhted) ja N. I. Gavrilovilt (Aafrika riikide mittekapitalistlik arengutee). Ettekannetes ning järgnenud rohkearvulistes tervitussõnavõttudes meenutati neid aastaid pärast Oktoobrirevolutsiooni, mil afrikanistikaga tegelesid üksnes vähesed entusiastid. 1959. aastal vägagi tagasihoidlikul baasil loodud Aafrikainstituut on tänaseks kujunenud Nõukogude Liidus tehtava afrikanistika-alase kompleksse uurimistöö juhtivaks ja koordineerivaks keskuseks.

Konverentsi edasine töö kulges neljas sektsioonis, mis omakorda jagunesid allsektsioonideks. **Esimese sektsiooni** üldteemaks oli Aafrika sõltumatute riikide arengu majanduslikud, sotsiaalpoliitilised ja õiguslikud probleemid; mittekapitalistlik arengutee ja selle mõju Aafrika sõltumatute riikide sotsiaalsele progressile.

Teise sektsiooni üldteemaks oli ajalugu ja etnograafia. Teises allsektsioonis esines **L. Mäll** ettekandega teemal «Mahatma Gandhi tegevusest Lõuna-Aafrikas», millele kuulajaskond reageeris elava huviga, sest Gandhi tegevust pole Nõukogude Liidus siiani kuigi ammendavalt käsitletud.

Kolmanda sektsiooni üldteemaks oli kultuur ja keel. Kultuuri üldprobleemide allsektsioonis esitas allakirjutanu oma ettekande teemal «Afrikanistika areng Eestis». Arvestades seika, et tegelemine Aafrika keeltega ja üldse afrikanistikaga Nõukogude Liidus sai alguse alles aastaid pärast Oktoobrirevolutsiooni, on eesti afrikanistika oma enam kui sajandipikkuse ajalooga ning varasemate saavutustega üpriski auväärne. Seepärast kuulatigi ettekannet pingsa tähelepanuga ja sooviti selle täielikku avaldamist Aafrikainstituudi publikatsioonides. Selline austav hoiak meie suhtes peaks olema signaaliks, et ka TRÜ senisest rohkem osutaks tähelepanu afrikanistika kui tõusva teadusharu edasise intensiivsema viljelemise vajadusele.

Väga huvitavaks kujunes 23. oktoobri õhtupoolikul Rahvusvaheliste Suhete Instituudis toimunud akadeemik D. A. Olderogge loeng, milles see teenekas ja suure eruditsiooniga teadlane, nõukogude afrikanistika üks rajajaid, temale omase põhjalikkusega käsitles keerukat, siiani lõplikult lahendamata probleemi Aafrika keelte geneetilisest liigendamisest. Hiljuti autasustati ettekandjat neegus Haile Selassie poolt Addis Abbebas Etioopia kõrge riikliku ordeniga.

Neli päeva kestnud sisukas konverents lõppes 24. oktoobril plenaaristungiga NSVL TA Aafrikainstituudis. Võeti vastu laiahaardeline resolutsioon, milles tehakse tagasivaade afrikanistika-alase uurimistöö senistele saavutustele ja määratakse kindlaks edaspidised suunad. Resolutsiooni üks punkt näeb ette pöördumist kõikide liidu-vabariikide TA presiidiumide poole üleskutsega innustada oma teaduslikke kaadreid aktiivisiseselt ja väljaspool seda laiahaardeliseks afrikanistika-alaseks **kompleksseks** uurimistööks.

Kõik konverentsi ettekanded ja sõnavõtud kuuluvad avaldamisele NSVL TA Aafrikainstituudi eripublikatsioonides.

Võimlemispidu Baselis

Käesoleva aasta juulikuus muutus Šveitsi pankurite linnake Basel nooreks ja reipaks võimlemislinnaks. Baselis peeti nimelt V ülemaailmset võimlemispidu. NSV Liit seekord ei esinenud. Nii polnud ka meie ajakirjanduses võimlemispeo kohta materjali leida. Peo muljetest võis veidi osa saada Soome ajakirja «Kisakenttä» vahendusel.

Šveitsi kogunes 10 000 võimlejat 30 maalt. Kui olümpiamängudele pääseb läbi imepeene filtri, siis Baselis olid võimlejate rivis peaaegu kõik selle ala harrastajad. Siin võis näha gasellitaolisi Venetsueela tüdrukuid, virtuooslikult vahendeid käsitsevaid bulgaarlannasid, graatsilisi tšehhitare, oma õlgkübaratega tähelepanu äratavaid inglannasid, taani tüdrukuid, kelle bikiinid olid pidevalt fotoreporterite huviobjektiks, ja palju muudki. Staadionimurult saadi ülevaade kõigist praegu maailmas valitsevatest naisvõimlemise stiilidest. Saadud pilt oli kaunikesti kirev. Soome on küll vist ainus maa, kus harrastatakse nn. puhast võimlemist, mis ka meil oli levinud 20 aastat tagasi. Enamasti on võimlemisega ikka segunenud klassikalise balleti, karaktertantsu, nn. džässballeti jm. elemendid. Soome, pidades kinni vanadest traditsioonidest, loomulikult taunib uut stiili. Kui kava täidetakse ainult puusanõksutamiste ja muude veidi erootilist maiku omavate liigutustega, siis on selline suhtumine tõesti põhjendatud. Põhivõimlemine on ja peab kindlasti ka jääma aluseks. Kas tuleb aga sellega piirduda?! Peavad ju soomlased isegi tunnistama, et noori veetleb enam tantsuline võimlemine. Võib omalt poolt arvata, et meie tüdrukutele tunduks samuti troostitu, kui kavadesse ei põimitaks uudseid elemente ja peaks aina kordama põhivõimlemise harjutusi.

Ka võimlemispeoga kaasnenud sümpoosionil oli võimlemise ja tantsu vahekord üks põhilisi vaidlusprobleeme. Samuti erinevused naiste ja meeste võimlemise vahel. Viimase küsimuse arutamisel oldi üksmeelel, et naiste võimlemine ei tohiks sarnaneda meeste omaga. Meil koolides see paraku tihti unustatakse.

REET KUDU

Soome võimlejad

Päev Bruno O'Ya'ga

Olev Remsujev

Toivo Kuldsepp

(ALGUS «TRÜ» NR. 31)

Mõne loo olen ka TV-le teinud. Et folk on moes, siis kavatsen teha ühe seeria maailma rahvaste lauludest. Kavva võtan hea meelega ka ühe eesti ja setu rahvalaulu. Tahan iga laulu ajal esineda vastava rahva rõivas. Usun, et sellel on efekti.»

Juhuslikult on meil kaasas piltpostkaardid mitme Eesti kihelkonna rahvariiete näidistega. Kingime pildid Brunole. Eriti vaimustusse eesti rahvariietest satub Anja. «Mina tahaksin endale niisugust,» näitab ta kord ühe, kord teise sõle või kaelakee peale.

«Laula meile mõni lugu,» teeme Brunole ettepaneku. Bruno haarab seinalt kitarri ja hakkab laulma. Moderniseeritud «Eidekene ketrab», poola ja vene rahvalaulud, samuti moodsa värvi külge saanud, ka ei puudu «Kasatšokk», mis on konkurentsitult poola populaarseim laul. Lõpuks laulame ühiselt.

Rõdule astub mossitav Anja.

«Lähme parem kuhugi,» ütleb ta teist korda.

Anja tahab minna üliõpilasklubisse.

Bruno tõmbab «yames'ide» asemel jalga viigipüksid ja seletab: «Üle kõige eelistan sportlikku riietust. Jalas peavad olema mingid viigita püksid, seljas kerge särk, aga Anja nõuab ülikonda. Nii me kakleme, aga täna annan alla.»

See viib meie mõtted hipismile. Küsimegi Brunolt.

«Kaks aastat tagasi olid pea kõik poola noored hipid, aasta tagasi oli neid väga vähe ja praegu ei näe neid üldse mitte. Sama lugu oli ka ingliskeelse lauluga, aasta-poolteist tagasi laulsid kõik inglise keeles, kuid nüüd kohtab seda ainult mõnes halvas klubis. Peaaegu kõik laulavad poola keeles, väga populaarne on poola folk.»

Hüppame trammile, kolistame parkimisplatsini, sealt autosse ja sõidame klubisse.

Poola üliõpilaselu uhkuseks on klubid. Harilikult on need juba vanemad majad, õlgemini lossid, mis on omal ajal kuulunud enamasti saksa ülikutele. Suviti on klubid muutunud kümnete rahvuste kogunemiskohaks. Suur oli meie üllatus, kui meiega seltsis soomlane, kes ütles end filmide järgi Bruno O'Ya ära tundvat. Ka Soomes pidavat Bruno kuulsus levima, tõsi, suuresti aitab kaasa asjaolu, et Bruno on «virolainen».

Laskume hämarasse keldrisse, mis on kujundatud rüütlite ajastu järgi. Seintel ripuvad mõõgad ja kilbid, aadlike lipud ja vapid. Istume veinivaatidele ja süütame küünlad. Tahame laulda, aga lauluga tekib raskusi. Kas tõesti pole eesti üliõpilaste hulgas levinud ühtki korralikku eesti laulu, vaid kõik on saksa algupära? Kasutame soodsat hetke ja küsime Brunolt: «Kes on sinu arvates parimad näitlejad ja lauljad?» — «Belmondo ja Reading. Üldse meeldib mulle biit- ja folkmuusika.» Anja aga ei saa ikkagi rahu. Ta kutsub Bruno tantsima.

«Mina juba vana inimene, teil siin moodsad tantsud,» puikleb Bruno vastu. Aga Anja ainult naerab ja veab ta tantsupõrandale. Tantsime meiegi. Kohalik tantsustiil on üsna huvitav. Võidutsevad fantaasia ja improvisatsioon. Ka ei tunnistata klassikalist paaristantsu. Nägime tantsimas ühte poissi kolme tüdrukuga ja vastupidi. Ka võivad tantsida tüdrukud omavahel. Keelatud pole isegi paljajalu tantsimine.

Tantsu vaheajal läheme teisele korrusele, nn. intiimsaali, kus on suured mugavad tugitoolid, peaaegu täiesti pime ja vaikne.

«Anna andeks, et nii otse küsime, aga sa oled juba nii palju meie peale kulutanud, kui suur siis su sissetulek on?»

«Kui vaadata läbi aasta, siis keskelt läbi 35—45 tuhat zlotti kuus, mõni kuu on paarsada tuhat, mõni kuu pole üldse midagi.»

Tõuseme. Aeg on hakata raudteejaama poole minema. Hulkudes mööda vihmast märgi ja neoontulesid säravaid tänavaid esitame Brunole veel kaks küsimust:

«Mis on su hobi?»

«Kogun marke Leninist. Mul on ainult mõned üksikud puudu, põhiliselt algaastaist. Kui kõik kokku saan, siis valin mõne uue tegevuse.»

On tunda mingit nukrust. Võibolla häirib Brunot mõte, et meie pöördume pea kodumaale tagasi.

«Mida kavatsed edaspidi teha?» küsime.

«Loomulikult sedasama, mis praegugi. Millised filmid aga ees on, seda ei tea öelda. Selline on näitleja elu. Kord tuuakse sulle telegramm, et sind vajatakse Bulgaarias või Itaalias ja sa pead kohe kohale lendama. Aga võib-olla jõuan veel kunagi niikaugele, et saan ise filme valida,» naeratab Bruno kurvalt.

Meie rong on juba ees

«Poisid, tervitage Eestimaad... mõelge mõnikord ka vabatahtlikule pagulasele. Jah, mis seal salata. Teinekord mõtlen, kuidas ei tahaks süüa võõrast leiba, aga mis sa teed. Siin on perekond, menu tõuseb aastast aastasse ja ka teenimisvõimalused pole laita... ah, mis, jama... Let's go away! Tore, et tulite, sain jälle maakeelt rääkida!»

Rong liigub. Seisame vagunitrepil ja näeme perroonil pikka, käega lehvitavat kogu, Eesti üht kuulsamat näitlejat Bruno O'Ya.

M. Madissoni fotod.

Õiendus

Eelmise numbri kirjutises Linda Lao kohta lugeda õigeks ülevaates Akadeemilise Ajaloo Seltsi kohta aastaarvud 1920—1922. Viga on autoripoolne.

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Oliikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 0601. MB 09742.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 34 Reedel, 14. novembril 1969. a. XXIII aastakäik

ÜLIÕPILASED JA ÕPPEJÕUD, VÕTAME ÜHISE PERENA OSA ÜLIÕPILASPÄEVADE ÜRITUSTEST!

Üliõpilaspäevad ja ülikooli au

Aastaring on täis saanud ja üliõpilaspäevad koos rongkäiguga jälle ukse ees.

Nagu pole ühtegi eelmisega sarnanevat aastat, nii pole ka ühtegi teisega sarnanevat pidu. Milline seekordne välja kukub, sõltub eelkõige meist endist, kuid ka paljudest muudest asjaoludest, näiteks kasvõi sellest, et väljas on talv ja sõiduteedel kiilasjää; siiski aga eelkõige meist endist.

Tänavused üliõpilaspäevad on seotud 17. novembril tähistatava rahvusvahelise üliõpilaspäevaga, pühendatud teadusele ja progressile ning ülikooli noore ja vana põlvkonna ühtsusele, nad toimuvad ajal, mil kogu maa valmistub V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamiseks.

Seda arvestades seame siis ka rongkäigus oma sammu ja kogu üliõpilaspäevade meeleolu. Oma peoga oleme kogu linna ja ka kogu vabariigi uudistava pilgu all ja seekord vahest rohkem kui kunagi varem. Seetõttu tuleks meil nende kahe päeva jooksul kõigis tegudes silmas pidada meie ülikooli au ja üliõpilaskonna kui sotsiaalse grupi head nime.

On selge, et sellise tähelepanu ja vastutuse õhkkonnas, mida toovad endaga kaasa tänavused üliõpilaspäevad, on igal meie teol hoopis suurem kaal kui tavalisel argipäeval.

Seega peaks ülikooli hea nime hoidmine algama kasvõi selle objektiivse fakti tunnetamisest, et purjus üliõpilane üliõpilaspäevadel pole lihtsalt purjus üliõpilane, nagu ennegi oldud ja nähtud, vaid inimene, kes ei tunne mingit vastutust ei oma ülikooli ega kaaslaste ees ning kes seetõttu ka edaspidi ülikoolile erilist huvi pakkuma ei peaks.

Üliõpilaspäevade ajal oleme meie, Tartu üliõpilaskond, ühine pere ja meist räägitakse kui ühisest kollektiivist nii Tartus kui väljaspool Tartut veel kaua peale üliõpilaspäevi. Seetõttu peaksime me end ka sellise ühise kollektiivina tundma, sõltumatult sellest, kas me õpime EPA-s või ülikoolis, oleme eestlased, venelased või lätlased, tegeleme arstiteaduse või ajalooga. Ja seepärast ei tahakski uskuda, et meie vahel võiksid nende päevade ajal mingid arusaamatused tekkida. Kuigi eelmistest päevadest meenuvad ka taolised faktid.

Samal ajal oleme me peoperemehed oma külalistele nii linnarahva hulgast kui ka väljastpoolt Tartut ja vabariiki ning käitume seetõttu peremeestena külaliste suhtes, kelle pidudest me ise sageli osa võtame.

Rongkäigu korraldamise suhtes pooldame arvamust, et akadeemilise rongkäigu kujundamiseks piisab tõrvikuist ja värvimütsidest. Loosungid tuleks jätta soojema aja jaoks ning hakata juba praegu hea seisma kevadise karnevalirongkäigu korraldamise eest.

Tänavustel üliõpilaspäevadel on meil võimalus näidata, et Tartu üliõpilaskond on organiseeritult tegutsev ja mõtlev. Selleks head peotuju.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

Tartu V üliõpilaspäevade programm

LAUPÄEVAL, 15. NOVEMBRIL

Kell 11	Tartu V üliõpilaspäevade pidulik avamine TRÜ aulas.
Kell 13—17	Vilistlaste, üliõpilaste ja õppejõudude kohtumised osakondades.
Kell 17.30	Tõrvikutega rongkäik.
Kell 20	Parimate üliõpilasansamblite kontserdid Tartu klubides.
Kell 20	Vilistlaste õhtu TRÜ klubis.
Kell 20	Klassikalise muusika kontsert TRÜ aulas.
Kell 19	Kujutava kunsti, luule ja muusika õhtu TRÜ kohvikus.

PÜHAPÄEVAL, 16. NOVEMBRIL

Kell 11	Estraadiansamblite kontsert EPA aulas.
Kell 14	Fotokonkursi arutelu ja võitjate autasustamine.
Kell 16	Estraadiansamblite kontsert «Vanemuise» väikeses majas.
Kell 19	Üliõpilaspäevade lõpetamine TRÜ kohvikus.
Kell 20	Ballid Tartu klubides.

* *

Tartu V üliõpilaspäevad algavad reedel, 14. novembril Tallinna Riikliku Konservatooriumi diplomilavastusega «Don Quijote» «Vanemuise» väikeses majas. Reede õhtul pannakse üles ka noorte kunstinäitus TRÜ kohvikus ja fotonäitus EPA peahoones.

15. novembril on üliõpilaspäevade pidulik avamine. TRÜ aulasse kogunevad kella 11-ks üliõpilased, õppejõudude ja vilistlaskonna esindajad ja külalised.

Pärast pidulikku avamist kogunevad vilistlased oma teaduskondadesse ja toimuvad kohtumised, vestlused jne.

Üliõpilaspäevade kõige pidulikum osa — tõrvikutega rongkäik — algab tänavu kell 17.30 EPA peahoone eest. Igal teaduskonnal on oma kogunemiskoht, kust tullakse kolonnis koos õppejõudude ja vilistlastega EPA ette. Rivistumine toimub vastavalt juuresolevale plaanile. Tõrvikud tänavuseks rongkäiguks on valmistanud TRÜ Kehakultuuriteaduskond (2000 tk.). Iga kolmas rongkäigust osavõtja saab tõrviku. Tõrvikud antakse kätte iga kursuse esindajale kaupluse «Tartu» hoovist. Pärast rongkäiku toimuvad peoõhtud klubides. Tänavu on võimalus palju rohkem pääsmeid välja jagada kui eelmistel aastatel — peod on ette nähtud viies suuremas Tartu klubis. Vastutus klubiõhtute eest on teaduskondade ja komitee liikmete vahel jaotatud järgmiselt:

1. Tartu Rajooni Kultuurimaja — vastutavad A. Piirsoo ja I. Kolka koos Füüsika-Keemiateaduskonnaga. (Kutsed on templiga TRK).

Poola üliõpilaselust

Käesoleval õppeaastal õpib Poola Rahvavabariigi 103 ülikoolis, instituudis ning sõjaväeakadeemias ligi 320 000 üliõpilast (arvestatud on ka kaugõpet ning õhtusi osakondi).

10 polütehnilises instituudis ning 8 kõrgemas insenerikoolis õpib ligi 120 000 inimest, ülikoolides ligi 90 000, sealhulgas 11 500 esimesel kursusel. Kõrgemais majanduskoolides õpib üle 30 000 üliõpilase. 10 meditsiiniinstituuti võtsid vastu ligi 4000 uut üliõpilast, 16 kõrgema kunstikooli pere täienes 770 tulevase kunstniku, muusiku ning näitlejaga. Esmakordselt avati kaks kõrgemat merekooli, kus valmistatakse ette kaubalaevastiku ohvitsere.

Poola Üliõpilasliidu Peanõukogu esimees Jerzy Piontkowski peab oma artiklis «Kohustus teenida kodumaad» üheks üliõpilasliidu tähtsamaks ülesandeks ideelis-kasvatusliku töö tugevdamist oma liikmete seas, lähtudes partei V kongressi otsustest:

«Noorte ülesanne on hästi õppida ja võtta osa ühiskondlikust tööst, järjekindlalt tõsta poliitiliste teadmiste taset, sügavalt analüüsida meie maal ning kogu maailmas toimuvate muudatuste olemust. Ja lõpuks, noorsugu peab lülituma ühiskondlike väärtuste loomise protsessi — täna kõrgemates koolides, homme töökohtadel.»

Poola Üliõpilasliit on püüdnud luua tingimused arvamuste ning vaadete vabaks vahetuseks, et edukamalt läbi viia oma selgitustööd. Suurt tähelepanu osutatakse noorte töökasvatusele, samuti omavalitsusele ühiselamutes, kus elab peaaegu pool üliõpilaskonnast. Püstitatud on loosung: «Omavalitsus peab oma tegevusega haarama üliõpilaselu kõiki sfääre!» Et omavalitsusorganite tegevus on juba praegu laialdase iseloomuga, seda näitavad täiendused kõrgema hariduse kohta käivas seadusandluses.

Uus seadus kõrgema hariduse kohta, mis jõustus möödunud aasta detsembris, näeb ette noorsoo-organite esindajate kohustuslikku osavõttu kõrgemate koolide juhtimisest. Selle aasta alguses asutati peaaegu kõigi kõrgemate koolide rektoraatide ja dekanaatide juurde instituudi- ja fakulteedinõukogud noorsooküsimustega tegelemiseks. Üks kolmandik nõukogude liikmetest on valitud noorsoo-organisatsioonide koostöökomiteede poolt.

Kooskõlas uute otsustega peavad üliõpilaskonna esindajad osa võtma kõigist rektoraadi ja dekanaadi kolleegiumi istungeist, millel arutatakse noorsooprobleeme. Seega võivad nad oluliselt mõjutada antud kõrgema kooli õppekasvatustööd ja üliõpilaste elukondlike küsimuste lahendamist.

Jerzy Piontkowski täiendab: «See näitab sotsialistliku demokraatia edasist arengut, kodanike õiguste laienemist nende töö- ja õppekohtadel, see annab tunnistust usaldusest üliõpilaskonna vastu. Meie ülesanne on igati ära kasutada pakutud võimalusi.»

Ajakirjale
«Польское обозрение»
tuginedes kokku monteerinud

L. JÄRVE

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI REKTORI KÄSKKIRI

Õnnitlen Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 52. aastapäeva puhul. Soovin jõudu ja edu uuteks saavutusteks valitud tööalal ning tänan senitehtu eest

I

FOTO ASETAMISEGA ÜLIKOOLI AUTAHVLILE

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

Vanemlaborant Helga Hansen.

Matemaatikateaduskonnast

Dotsent Lembit Kivistik, üliõpilased Inno Maasikas, Andres Haavasalu, Raul Roomeldi.

Füüsika-Keemiateaduskonnast

Vanemõpetaja Olga Mankin, vanem teaduslik töötaja Ülo Haldna.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

Kateedrijuhataja dotsent Ülo Pavel, vaneminsener Kalju Utsal, üliõpilane Peeli Villmann.

Õigusteaduskonnast

Kateedrijuhataja dotsent Jenny Ananjeva, vanemõpetaja Herbert Lindmäe, üliõpilane Toomas Killak.

Majandusteaduskonnast

Kateedrijuhataja professor Raimond Hagelberg.

Arstiteaduskonnast

Dotsent Salme Sibul, dotsendi kt-d Vello Salupere ja Arvo Tikk, vanemõpetaja Leo Pokk, assistent Maido Luts, vanem teaduslik töötaja Märt Saarma, laborant Irina Duplevski, üliõpilased Paul Ümar, Stella Kuzmitševa, Mati Tiivel, Karl Miller, Silja Sahva.

Kehakultuuriteaduskonnast

Dotsent Valter Kalam.

Teaduslikust Raamatukogust

Raamatukoguhoidja Elsa Loorits.

AVALDAN KIITUST

Üleülikoolilistest kateedritest

Dotsent Ivan Volkovile, vanemõpetajatele Benjamin Nedzvetskile ja Igor Sorokinile, õpetaja Jüri Antile.

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

Dotsendi kt. Vilma Trummalile, dotsent Boris Gasparovile, vanemõpetaja Virve Liivile, «Skandinaavia kogumiku» toimetuse sekretärile Hille Sarvele, üliõpilastele Andrus Saarele, Ülle Viksile, Aare Rannale, Jaan Tammele, David Vseviovile, Erik Lättile, Aili Allile, Elve Hansenile, Malle Tõeväljale, Ellen Tuulingule, Erika Lüllile, Valentina Štšadnevale, Pille Pungale, Roza Jegiazarjanile, Enda Armuandile, Kersti Kokkale.

Matemaatikateaduskonnast

Üliõpilastele Arno Aserile, Hans Oidjärvele, Saima Avalole, Ruth Einsildile, Aleksander Fljaišerile, Tõnu Kollole, Tiiu Mägilaidile, Leevi Harkile, Tiit Lepmannile, Lea Tällile, Ilmar Kirjanenile, Taimi Länsile, Berti Orenšteinile, Tiit Pajupuule.

Füüsika-Keemiateaduskonnast

Dotsentidele Karl-Samuel Rebasele ja Ivar Piirile, dotsendi kt. Henn Laanperele, vanemõpetajatele Jüri Tammele ja Olev Saksale, assistentidele Heinrich Aruksaarele ja Asta Kõrgesaarele, vanemlaborant Viive Utsalile, laborantidele Regina Kiivile, Leida Sossile ja Ersti Sultsile, õppe-remonttöökoja juhatajale Endel Peetsile, tehnik Elmar Adamsoole, aspirantidele Toomas Rodimale ja Vladimir Veimerile, üliõpilastele Aime Viirale, Teet Jäetmale, Jaak Järvelale, Madis Saulile, Valentin Ostrovskile, Vadim Romanovile, Valeri Tatarlõle, Arvi Nikkarevile, Inge Suidile, Aare Liinile, Rainer Kogerile.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

Dotsent Laine Viilebergile, assistent Aino Bennole, vanemlaborantidele Heli Siilbekile ja Elve Kalale, üliõpilastele Marja Mudale, Anne Sutterile, Tiiu Nikitinale, Jüri Mäele.

Õigusteaduskonnast

Dotsendi kt. Albert Paltserile, metoodik Lehte Jakobsoole, laborant Raimond Aronile, vanemlaborant Rudolf Nigolile, üliõpilastele Eugen Ainlale, Kalle Meruskile, Donald Visnapuule, Toomas Trompile, Aavo Omannile, Leo Urgele.

Majandusteaduskonnast

Kateedrijuhataja dotsent Kalju Parvelile, vanemõpetaja Ülo Mallesele, assistent Vambola Raudsepale, vanemlaborant Aime Ainsonile, nooremale teaduslikule töötajale Jaan Andersonile, vanemale teaduslikule töötajale Ilma Kalmule, üliõpilastele Ebe Martinsonile, Galina Romanovale, Irina Šakirovale, Marina Sivasele, Lia Tatterile, Ruta Parmole.

Üliõpilaspäevad ...

(Algus lk. 1)

2. Raudteeklubi — vastutavad Jevgeni Golikov ja David Vseviov koos vene filoloogidega. (Kutsetel templijäljend RK.)

3. EPA aula — õhtu sisustab EPA orgkomitee.

4. TRÜ aula — vastutavad Toomas Sutt ja Siim Kallas koos Majandusteaduskonnaga.

5. Puiestee tn. klubi — vastutavad Vl. Mürk ja J. Tamm koos ajaloo-osakonnaga.

Peoõhtute kutsed on osakondade sekretäridele välja jagatud ja neid saab ainult sekretäride käest. Laupäevaõhtused kutsed on punased (peale Tartu Rajooni Kultuurimaja, mille kutsed on kollased). Pühapäevased kutsed on kollased. Kutsete ettenäitamisel saab osta piletid klubidesse enne kontsertide algust kohapeal.

Laupäeval toimub ka klassikalise muusika kontsert TRÜ aulas. Pileteid müüakse ilma kutseteta TRÜ peahoone fuajees.

Kujutava kunsti, muusika ja luule õhtule jagab pääsmeid Peeter Vihalemm. Et ära hoida tungi ühte või teise klubisse, koosnevad kontserdid erinevate ansamblite programmidest ja on kõik ühetasemelised (ansamblid esinevad mitmes kohas).

Esinevad järgmised kollektiivid: füüsikute ansambel «Kuup ja Kera», bioloogide ansambel, TPI ansambel «Retakord», EPA isetegevuslased, TRÜ folkansambel, TRÜ vilistlased, Tallinna Riikliku Konservatooriumi ÜTÜ, külalisansamblid vennasvabariikide kõrgematest koolidest.

Pühapäeval on ansamblite koondkontserdid. Pileteid EPA aulas toimuvale kontserdile hakatakse müüma pühapäeval, 16. nov. kell 10 EPA peahoones kutsete alusel. Kontsert algab kell 11 (varem oli välja kuulutatud kell 14). Koondkontsert «Vanemuise» väikeses majas algab kell 16 (varem väljakuulutatud 11 asemel). Pileteid müüakse TRÜ komsomolikomitees komitee liikmetele, õppejõududele ja külalistele.

Pühapäeval kell 14 toimub fotokonkursi arutelu EPA peahoones. Demonstreeritakse amatöörfilme (TRÜ vilistlane Tõnu Tamm). Kell 20 algavad EPA ja TRÜ klubides ballid.

Kell 19 on üliõpilaspäevade lõpetamine külaliste ja üliõpilaskonna esindajate osavõtul TRÜ kohvikus (organiseerib Eimar Rahumaa).

Üliõpilaspäevadele on kutsutud esindajaid 20-st vennasvabariikide kõrgemast koolist, arvukalt vilistlasi ja aukülalisi.

R. TENSON

Kolonnide kogunemine EPA peahoone ette

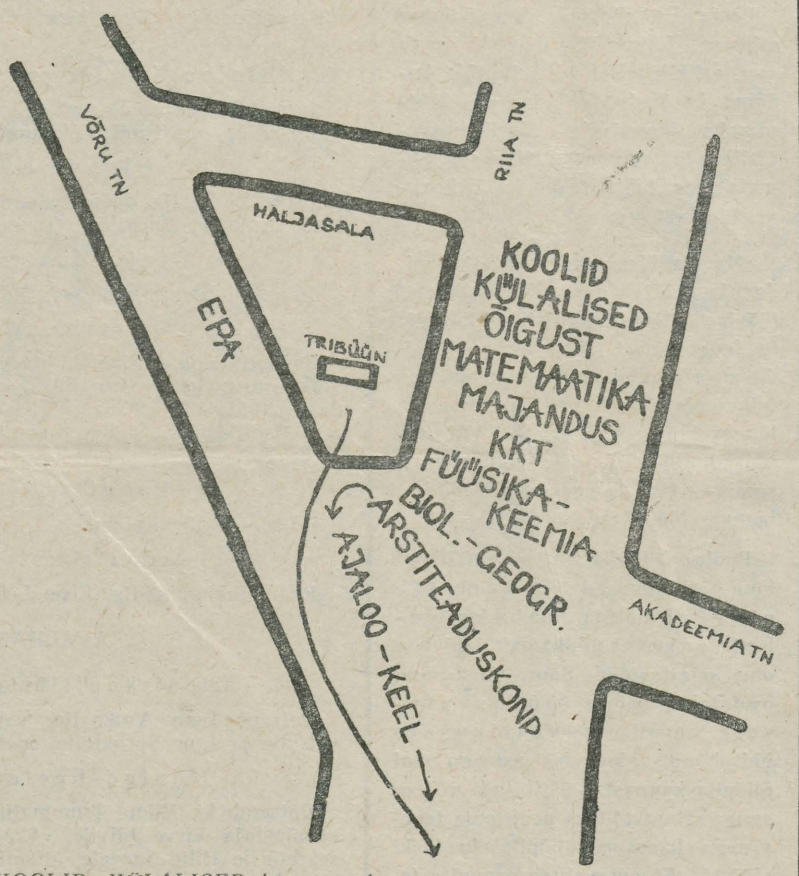

Tartu V üliõpilas-päevad

- TARTU ÜLDHARIDUSLIKUD KOOLID, KÜLALISED kogunevad ELKNÜ Tartu Rajoonikomitee juurde (Riia ja Pälsoni tänava nurgal).
- ÕIGUSTEADUSKOND, MATEMAATIKATEADUSKOND, MAJANDUSTEADUSKOND, KEHAKULTUURITEADUSKOND, FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKOND tulevad vastavas järjekorras Akadeemia tänavalt.
- BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKOND JA ARSTITEADUSKOND tulevad vastavas järjekorras Riia mäest üles.
- AJALOO-KEELETEADUSKOND tuleb Riia mäest üles, kolonn jääb seisma turuhoone suunas.
- EPA koguneb Võru tänavale.

RONGKÄIGU JÄRJEKORD

1) Üliõpilaspäevade embleem; 2) 10 tõrvikukandjat; 3) aukülalised ja orgkomisjon.

TRÜ

1) TRÜ embleem ja lipp; 2) I orkester; koorid tulevad tribüüni juurest (skeemil näidatud noolega); 3) Ajaloo-Keeleteaduskond lahkub noolega näidatud suunas; 4) Arstiteaduskond lahkub noolega näidatud suunas; 5) Bioloogia-Geograafiateaduskond; 6) II orkester; 7) Füüsika-Keemiateaduskond; 8) KKT; 9) Majandusteaduskond; 10) Matemaatikateaduskond; 11) Õigusteaduskond; 12) külalised; 13) Tartu üldhariduslikud koolid — kolonni pea pöördub samas suunas kui Arstiteaduskond.

EPA

1) EPA embleem ja lipp; 2) III orkester; 3) EPA teaduskonnad.
nad.

RONGKÄIGU MARSRUUT

EPA PEAHOONE—RIIA TN.—21. JUUNI TN.—NÕUKOGUDE VÄLJAK—21. JUUNI TN.—PIROGOVI TN.—ÜLIKOOLI TN. (ülikooli peahoone) — KINGISSEPA tänav (KEEMIAHOONE suunas)

Rajatava aumüüri ees Kingissepa tänaval seisavad kolonnid tuleku järjekorras kehakultuurimajast kuni keemiahooneni.

KÕIGIS ÜLIÕPILASPÄEVADE KORRALDUST PUUDUTAVATES KÜSIMUSTES PALUME PÖÖRDUDA TEADUSKONDADE (OSAKONDADE) SEKRETÄRIDE POOLE.

Tartu V üliõpilas-päevad

Läbikäidud teest ülikooli komsomolielus

1944. aasta sügis. Tartu oli vabastatud fašistlikest anastajatest. Palju oli hävitatud. Rusudes olid ka mitmed ülikooli hooned. Kuid sama aasta sügisel pidi algama õppetöö.

Mind demobiliseeriti Nõukogude armeest partisaniteenistuse ülesandel 1944. a. augustis pärast haavatasaamist Narva jõe forsseerimisel. Pärast Eesti vabastamist avanes mul võimalus juba enne sõja lõppemist ülikooli astuda. Kommunistlik noor olin 1940. a. alates. Ülikoolis valiti mind komsomoli algorganisatsiooni sekretäriks. Komsomolis oli vaid kümmekond üliõpilast: Isamaasõja invaliide, endisi poliitvange ja kommunistlikke noori 1940. ja 1941. aastast, kes okupatsiooni ajal vaevlesid vanglates või põranda all.

Meie organisatsioon kasvas aga kiiresti ülikooli vastuvõetud kehvikute laste ja töölisnoorte arvel. Avanesid ju nüüd ülikooli uksed esmakordselt töörahva poegadele-tütardele.

Sel ajal juhtus sedagi, et mõned okupantidega koos töötanud noored pugesid meie organisatsiooni. Peatselt aga selgusid asjaolud ja neil tuli lahkuda nii komsomolist kui ka ülikoolist.

Kommunistlikud noored olid neil pöördelistel päevadel ülikooli parteiorganisatsiooni aktiivsed abilised nii poliitilises agitatsioonitöös kui ka linna ja ülikooli taastamisel. Komsomol innustas ja tõmbas eeskujuga kaasa kogu üliõpilaspere.

Komnoortel oli üliõpilaskonnas suur autoriteet, nii et üliõpilaste ametiühingukomitee liikmetest kuulus 80% komsomoli ridadesse, kuigi ELKNÜ liikmete arv ei moodustanud sel ajal üliõpilaskonnas ühte protsentigi.

Eriti helge mälestus on mul manalasse varisenud Evi Pringist. Ta pühendus jäägitult komsomolitööle: organiseeris seinalehte, näitlikku agitatsiooni ja üliõpilaste kultuurilisi üritusi. Samal ajal õppis ta alati eeskujulikult. Mitmesuguste isetegevus- ja spordiühingute (ALMAVÜ, Punane Rist jne.) asutamisel abistasid mind aktiivselt Õie Tomingas, Sulev Jänes, Endel Nirk, Erich Närep.

Komsomoli eestvedamisel korraldati ja sisustati ka kõik üliõpilaste peod ja kursuseõhtud.

Valimiste ajal olid kõik komnoored agitaatorid ja initsiaatorid poliitvestluste ja loengute pidamisel.

Ametiühingukomiteesse kuuluvad kommunistlikud noored eesotsas komitee esimehe, Isamaasõja invaliidi Elle Hoppega tegid tõsist tööd tollieaegse raske majanduslik olukorra parandamiseks toitlustamise, riietuse, kütte ja ühiselamute alal.

Ei olnud siis üliõpilaskonna elu ja tegevusala, kus komnoored, laetud revolutsioonilise entusiasmiga, kaasa ei löönud.

Eredalt meenuvad 1945. a. 1. mai ja võidupüha demonstratsioonid ülikooli kommunistlike noorte poolt valmistatud loosungite ja embleemidega.

1946. a. sügisel astus ülikooli juba palju komnoori, mitmed neist otse sõjaväest demobiliseeritud. Nende hulgas paistsid kohe silma oma aktiivsuse ja tublidusega J. Kalits, B. Levin, U. Tombak, R. Vaimuark, O. Aasmaa, A. Lentzner, Luuri jt.

Esimese sõjajärgse õppeaasta algust tähistasime meeleoluka tõrvikrongkäiguga.

Soovin südamest ülikooli praegustele kommunistlikele noortele niisamasugust optimismi ja entusiasmi õppe- ja ühiskondlikus töös!

JAAN PARTS

Isamaasõja päevil

Eesti Loomakasvatuse Instituudi parteiorganisatsiooni sekretär kalakasvatuse osakonna juhataja põllumajandusteaduste kandidaat JAAN PARTS

Sisepoliitiline kommentaar

Oleme harjunud kuulama lektoritelt välispoliitilisi kommentaare rahvusvahelise elu tähtsamate sündmuste ja protsesside paremaks mõistmiseks. Sisepoliitilised küsimused jäävad mõnikord välispoliitika varju, otsekui ei toimuks meie maal midagi märkimisväärset ega olulist. Siin on ilmselt tegemist möödalaskmisega loengulise töö korraldamisel.

Selle puudujäägi kõrvaldamiseks otsustas ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsiooni juhatus hakata korraldama nii üliõpilastele kui ka õppejõududele mõeldud sisepoliitilisi kommentaare, kus esineksid teadlased ja poliitikategelased nendes küsimustes, mis praegu seisavad meie ühiskonna siseelus tulipunktis. Tegemist ei ole niivõrd loengutega kui probleemide ühise arutlusega, mida juhatab sisse ja suunab antud eriala spetsialist.

Esimene sisepoliitiline kommentaar toimub kolmapäeval, 19. novembril algusega kell 19 ühiskonnateaduste maja 212. auditooriumis. Kommentaari teemaks on valitud «Eesti NSV põllumajandus: probleemid, prognoosid, perspektiivid». Milline on meie põllumajanduse tase võrreldes naabritega? Millega seletada viimastel aastatel toimunud hoogsat saagikuse tõusu? Kuidas on maal tööjõuga, töötingimustega, töötasuga? Kui kõrgele võivad tõusta saagid ja vastavalt ka põllumeeste töötasu? Millised on peamised kitsaskohad põllumajanduse edasises arengus ja kuidas neid ületatakse? Nendele kui ka teistele meie põllumajandusega seotud küsimustele annavad vastused Boris Maiste (TRÜ) ja Lembit Kaaramaa (EPA).

10. detsembril kell 19 toimub järgmine sisepoliitiline kommentaar, mis on pühendatud tööjõu ja tööviljakuse probleemidele, seda eelkõige meie tööstuses. Teemat «Kas tööpuudus või tööjõupuudus?» analüüsib Vambola Türk (TRÜ).

Ootame aktiivset osavõttu nende küsimuste arutelust.

H. PALAMETS,
Ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsiooni juhatuse esimees

ÜTÜ

Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu koosolek toimub 20. novembril 1969. a. kell 18 Tartu Linna Kliinilise Haigla haavaosakonna auditooriumis.

Kõikide ÜTÜ Nõukogu liikmete ja Arstiteaduskonna ÜTÜ ringide esimeeste kohalviibimine kohustuslik.

ÜTÜ Arstiteaduskonna nõukogu

Anglistide konverents Saksa DV-s

Hiljuti toimus Saksa DV-s sotsialismimaade ülikoolide inglise filoloogia õppejõudude II konverents. Ürituse korraldajateks olid Berliini Humboldti-nimeline ülikool ja Rostocki ülikool. Konverents peeti Rostocki lähedal asuvas kuurortlinnas Kühlungsbornis ja sellest võtsid osa peale Saksa DV seitsme ülikooli teadlaste Poola, Bulgaaria ja Rumeenia esindajad. Nõukogude Liidu kõrgemaid koole esindas meie ülikool.

Konverentsi temaatika oli inglise keele kui põhiaine tundmine ja õpetamine kõrgemas koolis. Saksa DV kolleegide ettekanded olid erandituit kõrgel ja tänapäeva keeleteaduse uusimaid saavutusi arvestaval tasemel. Erilist huvi pakkusid A. Neuberti (Leipzig) ettekanne tõlkide ja tõlkijate ettevalmistuse teoreetilistest alustest Saksa DV-s, M. Gerberti (Dresden) ülevaade võõrkeelealastest testidest ja nende usaldusväärsusest, R. Berndti (Rostock) uurimus transformatsioonilis-generatiivse grammatika rakendamisvõimalustest inglise keele õpetamisel ja R. Gläseri (Leipzig) ettekanne nn. semantiliste moodustajate ja transformatsioonilise analüüsi rakendamisest inglise keele stilistika mõnede nähtuste uurimisel. Silma torkas transformatsioonilis-generatiivse grammatika populaarsus saksa anglistide seas. Allakirjutanu esines teemal: «Keelelise pädevuse ning vastuvõetavuse probleeme ja inglise keele õpetamine». Ettekannete järel esitati rohkesti küsimusi ja võeti elavalt sõna. Eriti aktiivselt esinesid sõnavõttudega Saksa DV ülikoolides töötavad inglased ja ameeriklased (konverentsi töö toimus inglise keeles).

Saksa DV-s viibimise ajal oli võimalus tutvuda inglise filoloogia õpetamise olukorraga reas sealsetes ülikoolides. Teatavasti on Saksa DV-s praegu teoksil kõrgema kooli reform, mille peamisteks eesmärkideks on teaduse lähendamine praktikale ja erialadistsipliinide võimalikult tiheda koostöö saavutamine. Reformi tulemusena on ülikoolides moodustatud nn. sektsioonid (*Sektionen*), mis haaravad kõiki antud teadusharus töötavaid õppejõudusid. Nii ühendab ning suunab näiteks Rostocki ülikoolis keele- ja kirjandusteaduse sektsioon germanistika, slavistika ja anglistika-amerikanistika ning kunstiajaloo kateedrite tööd. Sektsioonid jagunevad omakorda nn. õppevaldkondadeks (*Lehrbereiche*), mille koosseisu kuuluvad kateedrid (näit. inglise filoloogia õppevaldkonna koosseisus on tavaliselt 3—4 kateedrit). Sektsioonide teadusliku, metoodilise ja õppetöö plaanid on osalt valmis, osalt väljatöötamisel, ja sellega loodetakse saavutada vastava töö intensiivistamist ja üliõpilaste mitmekülgsemat ning ajakohasemat ettevalmistamist.

Tähelepanu äratas saksa üliõpilaste aktiivsus mitmesugustes ringides tegutsemisel ja muude auditooriumiväliste ürituste korraldamisel.

Tutvumine Saksa DV ülikoolide õppeplaanide ja -programmidega oli mitmeti õpetlik. Üksikud iseärasused lisaspetsiaalsuse ja praktilise keele õpetamisel, vastava maa kultuuri, geograafia ja ajaloo (*Landeswissenschaft*) tutvustamisel näivad olevat küllaltki otstarbekad ja tuleks kaaluda, kas neid ei saaks kohandatult ka meil üle võtta.

O. MUTT

IP

Endel Lippmaa

füüsika-matemaatikadoktor:

Tänapäeva füüsikal on otsekui kolm rinnet, kus pidevalt midagi uut ja olulist avastatakse: elementaarosakeste füüsika, astrofüüsika ja biofüüsika. Esimesed kaks on väga suure põhimõttelise tähtsusega, kuid inimühiskonnale antud hetkel vähem olulised. Biofüüsika aga on eriti tihedalt seotud inimesega, sest uuritakse ju elu ennast. Seda saab teha kas organismi tasemel (füsioloogiline biofüüsika) või molekuli tasemel (molekulaarne biofüüsika). Viimase ülesandeks on selgitada elusorganismis toimuvate protsesside iseloomu nii detailselt kui võimalik. Et need protsessid on seotud makromolekulide ja nendest veelgi suuremate organiseeritud struktuuridega, siis on just struktuuri uurimine siin eriliselt tähtis. Protsesside tundmiseks ei piisa enam ainult kemismist (näit. valkude ja nukleiinhapete ruumiline struktuur määrati just füüsikaliste, mitte keemiliste meetodite abil). Ka struktuuri tundmisest üksi on vähe. (Näit. fermendi või DNH struktuurist ei selgu veel, mis viisil nad toimivad organismisse, ei selgu, kuidas DNH annab edasi endas sisalduvat informatsiooni.) Tõelise vastuse neile ja paljudele teistele analoogilistele küsimustele võib anda vaid kõigi meie käsutuses olevate füüsikaliste uurimismeetodite kompleksne kasutamine. Esikohal on siin spektraalsed, optilised, röntgen- ja raadiospektroskoopilised meetodid, samuti statistiline mehhaanika ja termodünaamika. Juba on selge, et organismis olulist kohta omavate makromolekulide omapäraks on struktuuri kõrge organiseeritus ja samal ajal labiilsus, nii et võimalike olekute arv ületab kaugelt molekulide arvu. Üleminekud olekute vahel toimuvad väga kergesti, sest entroopia muutus kompenseerib ikka entalpia muutuse. Kõik see annab võimaluse säilitada väga keerukat madala entroopiaga struktuuri, mis selleks, et säilida, peabki olema ülimalt keerukas. Evolutsiooni käigus muutub ta veelgi keerukamaks. Biopolümeeride struktuuri ja oleku dünaamika, sellest tulenevate omaduste ja vastastikuse toime uurimine ongi molekulaarse biofüüsika sisuks.

Mida enam tunneme neid nähtusi, seda enam tunneme elusorganismis toimuvate juhtimisprotsesside detailset mehhanismi ja selle aluseid — ühe sõnaga elu ennast.

Sellest lühikesest kirjeldusestki selgub, et tegemist on üsnagi fundamentaalsete küsimustega. Seetõttu sobivad nende probleemidega tegelema vaid uurijad, kes ala vastu väga sügavat huvi tunnevad. Suurt arvu uurijaid ja üliõpilaste massilist ettevalmistamist sellel alal ei ole vaja. Neilt aga, kes molekulaarse biofüüsikaga tegelevad, nõutakse laia silmaringi kui ka teadmiste sügavust. Siit järeldus — tee molekulaarsesse biofüüsikasse viib läbi individuaalplaani.

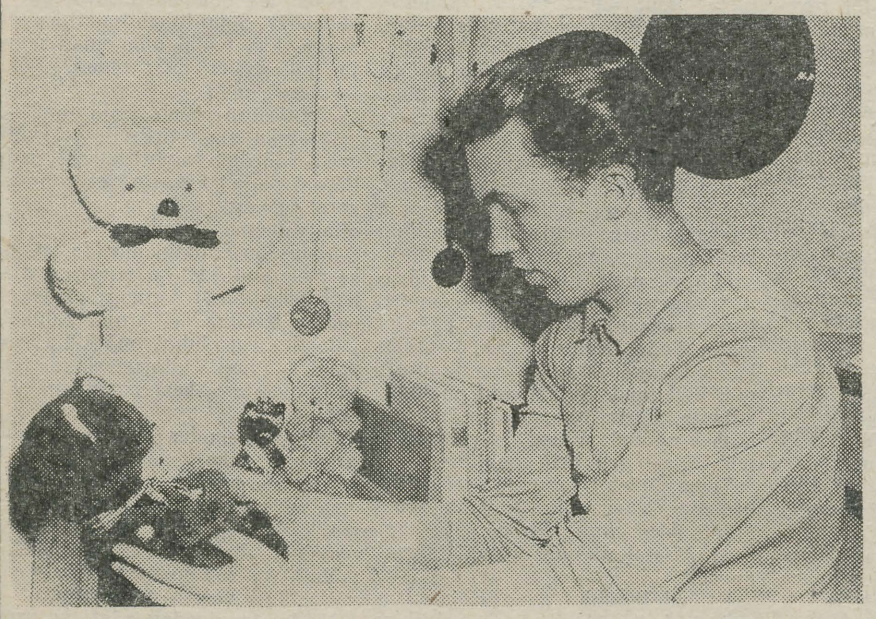

TÕNU KARU

TÕNU KARU KALLE-NALLED JA WINNIE-PUHHID

Kuidas ma IP sain? Küberneetika Instituudi füüsika sektoris on teatava koodi valimisel avanev peauks. Kui ma oma teadmatuses selle paotasin, ei osanud arvatagi, et signaalkell minu lühikese (sümboolselt aga võib-olla elu pikima) sammu kogu sektoris kuuldavaks teeb. Mind üllatas vastutulelikkus, millega tudengist sissetungijasse suhtuti. Meeldejääv oli vestlus dr. Lippmaaga, kes leidis aega tutvustamaks mulle põhjalikult instituudi laboratooriume. Ühe sõnaga, minu armastus sündis esimesest silmapilgust, kuigi mõlemapoolne lõplik «jah» öeldi mõned nädalad hiljem.

Mis seal sees leida on? Lähteprintsiibid, mille põhjal minu IP koostati, on dr. Lippmaa ülal ära öelnud. Põhiline erinevus üldisest õppeplaanist ongi mitte niivõrd kitsalt erialastes eksamites ja arvestustes kui just eripraktikumide, õppepraktika, kursuse- ja diplomitöö järjepidevuses. Tundub, et juba kolmandalt kursuselt algav töö oma probleemi kallal annab ka akadeemiliste distsipliinide õppimisele hoopis selgema sisu. On võimalik haarata kohati igavana tunduvast ülddistsipliinist kõige vajalikumaid tõdesid, süüvides samal ajal oma probleemi üksikasjadesse, millest ülikooli lõpetamise ajaks peab tekkima mitmekülgne ettekujutus molekulaarsest biofüüsikast.

Mida ma IP-lt ootan? Ma arvan, et IP järgi õppival üliõpilasel on hoopis uut laadi vastutus — vastutus instituudi või uurimisrühma ees, kellelt IP on taotletud. See sunnib end näitama kõige paremast küljest, et mitte petta sind usaldanud kollektiivi, samuti iseennast. Leian, et kaks ja pool IP järgi õpitud aastat on küllalt pikk aeg selleks, et vastavat erialast kirjandust lugedes viia end kurssi praegu maailmas tehtavaga. Selle aja jooksul loodan elada sisse instituudi kollektiivi, sest seegi aitab lühendada aega, mis viib õpipoisiseisusest sõna sekka ütlejaks «wisikas, ehk õppetuses lodud asjade isewisidest ja wäggedest» («Koli-ramat» 1854).

Geograafiaosakonna vilistlased!

5. ja 6. detsembril toimub osakonna 50. aastapäevale pühendatud teaduslik konverents ja lõpetanute kokkutulek.

REKTORI KÄSKKIRI

(Algus lk. 1)

Arstiteaduskonnast

Kateedrijuhataja professor Kuno Kõrgele, kateedrijuhataja dotsent Boris Luigele, dotsendi kt. Leonid Vainerile, assistentidele Dagmar Kuldevale, Kalju Tammerale, Ain-Elmar Kaasikule, Ernst Käole, Uno Leisnerile, Elle Elbergile, Silvia Russakule, vanemlaborantidele Tiina Vinnile ja Hilja Vasarale, laborant Elviira Babaitšukile, vanempreparaator Salme Muttikule, preparaator Ilse Soomele, üliõpilastele Inge Lohule, Krista Birnbaumile, Sirje Keerule, Silvi Saretokile, Toomas Savile, Õie Tanvelile, Maire Pikkale, Galina Iljinskajale, Signe Kalevikule, Kaja Müürile, Anne Parvesele, Lea Lihtsalule, Juta Lullule, Silvi Mesipuule, Luule Aanile.

Kehakultuuriteaduskonnast

Vanemõpetajatele Juhan Ungerile, Hans Torimile ja Jüri-Hain Kaljustole, õpetaja Heino Auninile, vanemlaborant Maige Soisile, preparaator Oskar Puustale.

Teaduslikust Raamatukogust

Raamatukoguhoidja Maimu Vahingule, desinfektor Eleonoore Martmale, riidehoidja Aurelie Sikule.

Administratiiv-majandusosakonnast

Santehnik Artur Tannile, koristaja Linda Puustale, õppemeistritele Grigori Jaremkole ja Kalju Põdrale.

III

Teaduslike ja lepinguliste tööde eeskujuliku täitmise või sellele kaasabi osutamise eest premeerin

arvutuskeskuse insenere Linda Lemberit ja Ilona Kuusikut, matem. statistika ja programmeerimise kateedri dotsenti Ene Tiitu, arvutusmatemaatika kateedri preparaatorit Heli Kasemetsa, psühholoogia laboratooriumi inseneri Karl Kallemaad, loogika ja psühholoogia laboratooriumi laborante Valentina Izjuminat ja Ülle Pappi, tööstuspsühholoogia laboratooriumi insenere Sergius Kaarti ja Toomas Kallemaad, nooremaid teaduslikke töötajaid Tiina Hormi ja Tiina Karinet, anal. keemia kateedri aspiranti Maila Oravat ja laboranti Kaie Kurrikut, nooremaid teaduslikke töötajaid lepingutel Tõnis Lepikut ja Mihkel Kerikmäed, Füüsika-Keemiateaduskonna üliõpilast Mihkel Steinbergi, Õigusteaduskonna üliõpilast Heli Vetevoogu, kommunistliku kasvatuse laboratooriumi inseneri Hans Dsissi, kaubanduse erilaboratooriumi tehnikuid Epp Lilleorgu ja Juta Baklerit, kaubanduse erilaboratooriumi juhatajat Elmar Haljastet, orgaanilise keemia kateedri vaneminseneri Vello Pällinit, vanemlaboranti Maaja Susi, vaneminseneri Enno Mõtust, keemilise kineetika ja katalüüsi laboratooriumi vaneminseneri Vaike Timotheust, orgaanilise keemia kateedri vanempreparaatorit Anna Paasi, anorgaanilise keemia kat. vanemõpetajat Johannes Raudseppa, aspirant Rein Pulleritsu, assistent Aksel Kooritsat, elektrotehnika laboratooriumi nooremaid teaduslikke töötajaid Toomas Tennot ja Anu Roosi, eksperimentaalfüüsika kateedri vanemõpetajat Ülo Haldret, lepinguliste tööde vaneminsenere Rein Krolli ja Anton Hellatit, aspirant Ants Türikut, laborant Regina Neumanit, kino-fotolaboratooriumi tehnikut Elmar Rüütlit, aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide probleemlaboratooriumi vaneminsenere Reinhold Matisenit, Elmar Jäägerit ja Helmut Malinit, bussijuhti Heldur Peetsi, füüsilise geograafia kateedri vaneminseneri Jüri Jäagomäge, geograafia kateedri nooremaid teaduslikke töötajaid Ivar Aroldit, Eda Jaagomäge, Tiina Raitviiru ja Evi Ladvat, tehnik Sirje Vaikmat, õppe-eksperimentaaltöökoja vaneminsenere Robert Pastakut, Ants Argellat ja Hans Uigat, insenere Väino Järvet ja Are Hamerit, meistreid Artur Luike ja Ivar Kurvitsat, sotsioloogialaboratooriumi nooremaid teaduslikke töötajaid Jüri Karmi, Tiia Karukäppa, Malle Kivivälja, Sirje Krikk de Mateod ja Krista Mitsi, laborante Merle Karusood ja Maie Männikut, filosoofia kateedri laboranti Ludmilla Kokinat, vanem-masinakirjutajat Aino Leesikut, koristajat-käskjalga Salme Metsa, elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi vaneminseneri Heiki Paabut ja insener Küllike Realot, krüogeenijaama tehnikut Eha Roopalu, pearaamatupidaja asetäitjat Elsa Odratsit, raamatupidaja Lidia Kõrtsi, vanemraamatupidaja Reet Kangrot, insener-raadiotehnik Voldemar Kiisi, õppeprots. tehnifits. grupi vaneminseneri Kive-Joosep Michelsoni, vanemtöödejuhataja jaosk. elektrikuid Jaan Siilbekit ja Olavi Orinit, torulukkseppi Vello Koitmetsa, Rein Laasi, Sulev Laasi ja Endel Tellingut, müürseppi Hillar Kingustet, Endel Rumvolti ja Eduard Vassilat, lihastalitluse probleemlaboratooriumi nooremat teaduslikku töötajat Ehta Viru, tehnikuid Reet Mallenet ja Koidula Kärnerit, laborant Aino Tilka, biofüüsika ja elektrofüsioloogia probleemlaboratooriumi vaneminseneri Peeter-Toomas Loogi, mehhaanik Tõnu Petersoni, vaneminsener Rein Raamatut, elektrokeemia laboratooriumi vanemlaboranti Malle Moldaud, anorgaanilise keemia vanemlaboranti Gertrud Rümmelit, keemilise kineetika ja katal. probleemlaboratooriumi van. teadusl. töötajat Ants Tuulmetsa ja nooremat teaduslikku töötajat Imbi Talvikut, arvutuskeskuse tehnikut Olga Nurmeotsa, vaneminsenere Jüri Tapferit, Andres Jaegerit, Uno Tinni, Raivo Reljanit ja Inno Liivi, arvutuskeskuse vanemat teaduslikku töötajat Kuldev Ääremaad, laborant Vaike Simsot, med. kesklaboratooriumi tehnikut Aksel Tõrvat, vanempreparaatoreid Amanda Dailnat, Salme Altosaart ja Valter Alverit, tehnik Salme Sibulat, vanemlaborant Helga Tibbinit, kirjastusgrupi eksped. juhatajat Agnes Ojaveert, arvutusmatemaatika kateedri aspiranti Jüri Kiho, orgaanilise keemia kateedri aspiranti Jüri Siigurit, rotaprindi seadistajat-brigadiri Johannes Temmot, kirjastusgrupi juhatajat Grigori Noppelit, elektroluminestsentsi probleemlaboratooriumi vaneminsenere Hans Kivivälja ja Arnold Karkist, autojuht Einar Kaset, bussijuht Eino Kaiki, teaduslikku sekretäri Irene Maaroosi.

Biofüüsika ja elektrofüsioloogia probleemlaboratooriumi vaneminsenere Vello Rubenit ja Rein Raamatut, üldfüüsika kateedri dotsenti Jaan Reinetit, assistent Jaan Salmi, tehnik Hando Kruuvi, aspirant Lembit Visnapuud, füsioloogia kateedri dotsenti Maria Eplerit, õppe-eksperimentaaltöökoja vaneminseneri Arnold Susit, õppe-eksperimentaaltöökoja juhatajat Ado Jaagosilda, med. kesklaboratooriumi insener-keemikut Tarmo Lutsarit, neuroloogia kat. juhatajat professor Ernst Raudamit, analüütilise keemia kateedri nooremat teaduslikku töötajat Ellen Pedakut, vanemõpetaja Mari-Liis Allsalu, assistent Marta Kanterit.

TRÜ rektor F. KLEMENT

Ühendajaks — kodutundmine

TRÜ Ühiskondlike Elukutsete Teaduskonna erialade loetelus on juba aastaid püsinud **koduuurimise** spetsiaalsus. Paraku pole selle õpetamine saanud veel hoogu sisse ning kodu-uurimuslikku suunitlust on tõsisemalt arvestanud üksnes meie kahe kõrgema õppeasutuse vaheline looduskaitsering.

Ajapikku on aga enamikus teaduskondades (eesotsas ajaloolaste ja filoloogidega) siginenud tõsine huvi oma alma materi, oma kodulinna, Eestimaa paljude paikade kultuuri kujunemisloo süvenenuma tundmise vastu.

Seda arvestades ongi koostatud TRÜ ÜET kaheaastase õppetsükliga kodu-uurimise ühiskondliku eriala programm, esialgu kallakuga meie kultuuri ja teaduse ajaloo põhijoonte mõtestatumale selgeks tegemisele. Kavatsetakse palju käia väljas, olla meie pearaamatukogu vähetuntud fondides ning lõppkokkuvõttes omandada nelja semestri kestel selline kvalifikatsioon, et võiks mõnel pool tegutseda juba ka teiste juhendajana — ekskursioonijuhina. Küllap ka mitmeid uurimusi hakkab võrsuma huvialusest pinnast.

Erialaõppusi loodetakse näha korraldamas paljusid oma ülikooli õppejõude (prof. J. Auli antropoloogiast, prof. P. Ariste läänemeresoome keelte kujunemisest, prof. Ü. Lumistet meie ülikooli teaduse suurmeestest, dots. E. Laugastet rahvaluulest ja Tartu kultuuriloost, samuti oodatakse külalisteks ENSV Teaduste Akadeemia Kodu-uurimise Komisjoni esimeest akadeemik Hans Kruusi, arheoloog Lembit Jaanitsat, etnograaf Jüri Linnust, Tallinna Linnamuuseumi kodu-uurimise ringi esimeest Voldemar Millerit jt.).

Sissejuhatava loengu «Kodu-uurimine, selle areng ja allikad» peab TRÜ looduskaitse- ja kodu-uurimise kabineti juhataja J. Eilart eeloleval teisipäeval, 18. nov. kell 17 keemiahoone ringauditooriumis. Loenguid võivad loomulikult külastada ka kõik need, kes otseselt ei kavatse omandada kodu-uurimise spetsiaalsust ÜET raames, kuid tunnevad huvi käsitlemisele tulevate probleemide vastu.

Kodutundmisest, kultuuritundmisest huvitatud, tulge kokku!

Organiseeriv komisjon.

Huntide kaitseks lammaste eest

hans magnus enzensberger

peab siis raisakull meelespealilli sööma?
mis te tahate šaakalist, peab ta endalt
ise naha nülgima, või hundist? peab
ta endal hambad välja tõmbama?
mis teile ei meeldi
politrukkide ja paavstide juures,
mis te vahite teki alt nürimeelselt
valelikule ekraanile?

kes õmbleb kindralile
veretriibu pükstele? kes
lõikab liiakasuvõtja taldrikul
kukeprae lahti?
kes riputab endale uhkelt plekkristi
nurrulööva naba ette? kes
võtab vastu jootraha, hõbeseekli,
vaikimispenni? palju
on paljaksvarastatuid, vähe vargaid; kes
siis plaksutab neile, kes
paneb endale aumärgi rinda, kes
januneb vale järele?

vaadake peeglisse: arad olete,
pelgate tõevaeva,
õppimine on vastumeelt, mõtlemise
jätate huntide hooleks,
ninarõngas on te kalleim ehe,
ükski pettus pole teie jaoks liig nõme, ükski lohutus
liiga kehv, iga väljapressimine
on teie jaoks veel liigagi leebe.

teie lambad, õed on omavahel
varesed, võrreldes teiega:
teie teete üksteist pimedaks.
vendlus valitseb
huntide seas:
nemad käivad karjas koos.

kiidetud olgu röövlid: teie
heidate sõnakuulelikkude
mugavasse voodisse,
kutsudes end vägistama, te valetate
veel ägadeski. te tahate,
et teid lõhki rebitaks. teie
ei muuda maailma.

Hans Magnus Enzensberger. Gedichte.
Die Entstehung eines Gedichts. Frankfurt am Main, 1962

Sakslasest ja politseist *Helga M. Novak*

kaks sõpra lobisesid nad tundsid teineteist
lapsepõlvest saati istusid sõid vaarikaid vahukoorega
irvitasid politsei kohtu ja riigi üle
mõnitasid ja pilkasid nuudimehi
nimetasid politseid rasvapeadeks lehmaehmatuseks
kapitalisulasteks kes luuletajate juures läbiotsimisi teevad
telefonikõnesid pealt kuulavad pealekaebajaid ja nuhke soendavad
putkupannud joomasõpru ja natse lilledega üle puistavad
sõbrad rääkisid ka et need vesipead
löövad särama kui saavad käsu peksta nüpeldada jälitada liikmeid
väänata
sõjaväeteenistuse vastaseid aatomirelva vastu protestijaid
punaseid taga ajada
inimhulka gaasi ja veejugadega laiali peksta
järgmisel päeval näeb üks sõber kuidas politsei teist
toorelt kongi tõukab ja ta lausub selge sõnaga
küllap see sai millegagi hakkama ilmaasjata
ei vii nad kedagi ära pane aken kinni ja luugid ette
Uwe Johnson

Lesebuch. «Deutsche Literatur der sechziger Jahre.» Berlin, 1968.

Saksa keelest tõlkinud Peeter Tulviste.

Ülikooli alpinismisektsioonil (tuntud ka «FIRN» nime all) on tänavune aasta juubeliaastaks. 10 aastat tagasi hakati ülikoolis ja üldse Tartus alpinismiga organiseeritult tegelema.

Alpiklubi põhiülesandeks on olnud võimaldada kõigile kodulinna asjahuvilistele tegelemist alpinismi kui ka mägimatkamisega.

10 aasta jooksul on kasvanud huvi mägede vastu, üha rohkem inimesi veedab oma puhkuse mägedes. Tänavu suvel viibis tuusikutega alpilaagrites ligi 50 tartlast, umbes niisama palju matkas NSV Liidu mägirajoonides.

Esmakordselt korraldas Tartu Alpiklubi tänavu mägimatka-instruktorite kooli Tartus Turismiklubi juures. Igal sügisel teeb Alpiklubi kokkuvõtteid oma kõige aktiivsemast tegevusperioodist — suvest, tänavu aga võetakse kokku kõik, mis on tehtud 10 aasta jooksul.

22. novembril kell 19 tähistab Tartu Alpiklubi «Firn» (Komsomoli tn. 1) pidulikult oma aastapäeva ja palub kõiki oma endisi ja praegusi liikmeid sellest osa võtma.

JUHATUS

SPORT

ARENG

Olümpiamängud. Ühtede pärimuste järgi oli nende algatajaks Herakles, jumal Zeusi poeg, kes mõõtis sammudega välja raja ja korraldas oma nelja venna vahel jooksuvõistluse. Teised allikad märgivad, et mängude algatajaks olnud Zeus ise, kes tahtnud pühitseda võitu oma isa Kronose üle. Nii või teisiti, aga ei siis ega ka sajandeid hiljem võidud veel aimatagi, millise revolutsiooni teeb ta läbi 20. sajandil.

Katalüsaatori abil tugevdatud vaik ühendati kiirvaltsimisel saadud klaaskiuga ning saadi fiiberteivas, imeline riist, mis tõi revolutsiooni teivashüppesse, ent nõudis ka ohvreid, nagu iga uus nõuab.

Ameeriklane B. Sternberg, mees, kes esimese sportlasena maailmas ületas välistingimustes 5 meetrit (27. V 1963), ei saa enam kunagi hüpata. Ränk kukkumine uue teiba katsetamisel tegi sellele lõpu.

Tartaan, tehisaine, mis tõrjub eemale kummi, bituumeni ja asfaldi, on elastne, ilmastikukindel ja ülikiire, tõestas Mexicos veenvalt oma eeliseid teiste rajakatete ees. Tuli tartaan, tulid uued jalatsid, varustatud 68 lühikese ogaga. Esialgu need küll keelati, kuid selge on ka see, et tartaan vajab teistsugust varustust kui tänini vaja läks.

Samuti ei ole **flop**, ameeriklase Fosbury hüppeviis, mõeldav ilma vahtkummiga täidetud hüppekastideta.

Meie vabariigis tartaanil veel joosta ei saa, ent uuendused haaravad ka meid ja meie sporti.

Sporti viib edasi mitte ainult teadus. Samuti nagu ei annaks võrrelda teaduse taset sajandi algul ja praegu, ei anna võrrelda ka sportlase treenituse astet siis ja nüüd.

Võimatu on öelda, millal kasvas kehakultuurist ja spordist töö, ent tänapäeva tippsport on töö, töö, kus töölised vahelduvad kiiremini kui ühelgi teisel alal. Vähese ajaga tuleb sportlasel anda maksimum. See on suur vastutus, sest tippsport on alati seotud poliitikaga.

Neegrid on jooksnud end maailma eliiti. Spordis on neegril võimalus näidata, et ta on valgega võrdne või isegi üle. Mexicos pidid Smith ja Carlos hästi jooksma. Vastasel korral poleks nad saanud autasustamispjedestaalile, poleks saanud tõsta mustades kinnastes rusikaid.

Tippsportlane püüab ennast ületada ja ületabki.

U. ESLON

Kõrvemaal

Kõrvemaa-matkast võttis osa üle 60 looduse sõbra — Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi liikme. Pärnu jõe lähtelt edasi läbi Aravete, kus asub palju pahandust tekitanud tehas. Alles siis, kui ehitamine oli juba täies hoos, selgus, et lähedalasuvate vallseljakute liiv oma koostiselt tooraineks ei kõlba. Nüüd veetakse liiva ligi 30 km kauguselt Aegviidu-Nelijärve keeluala piirimailt.

Külastanud Salu Mardi talu Kõrvekülas (vt. «TRÜ» nr. 27 «Talu»), saavad matkajad kaasa «Eesti Looduse» toimetaja Ann Marveti, suurepärase Kõrvemaatundja, kellega minnakse Mägedekülla ja sealt edasi Albu mõisa.

A. H. Tammsaare kodupaigas leiavad reisimehed eest taastatud piiriaia, mille ääres P. Hanseni lapsed saepuru vastu Sikenbergi lastelt head karaskit said. Alles on A. H. Tammsaare sünnimaja ahjuvare, Peeter Hanseni ait, aida otsa juures kasvavad vahtrad, mis peremehe poolt istutatud. Sikenbergide juures on alles vana kuulus kaev, meeait ja ka elumaja.

Edasi mindi Sinisalule ja teistele soosaartele, vaadati 130-aastast tamme, mis koha nimetamisel Tammsaareks otsustavaks on saanud.

Vaade Tammsaare väljamäelt lõputuile, siin-seal üksikult kerkivate saartega soodele on meeliköitev, eriti sügisel. Tammsaare ise meenutab siinset sügist: «... välja all ja kaugeil soosaartel langes puudelt koltunud lehti. Metsad ja nurmed olid tummaks jäänud. Nukrad nabrad seisid pihlaka punaste marjakobaratega kõrvu, mis nõtkusid rammalt. Selgeil öil vingusid kõrgel õhus rändlindude tiivad.»

Paljud ei tea, et soosild pole mingi sild üle veekogu, vaid lihtsalt tee ühelt rabasaarelt teisele, rabasaar on vaid mineraalmaa küngas. Ja kõrb tähendas vanasti metsarikkaid inimtühje alasid. Kõrvemaal on väärtusi, mida silmaga nii lihtsalt ei näe. Rabad on looduslikud veereservuaarid, mille väärtus koos puhta vee defitsiidi suurenemisega üha kasvab. Ka annab raba jõhvikate näol rohkem tulu kui samal pindalal kasvav mets, seetõttu tuleb metsarajamise otstarbekust mõnigi kord kaaluda. Juulis käiakse rabas murakal ja maasikal, augustis punetavad liivaseljandikul pohlad, oktoobris küpsevad soosaartel pähklid. Kõrvemaa polegi nii vaene.

Õpiti eraldama vaevakaske madalast kasest. Jõuti Selijärveni. Järv leiti kinnikasvamise ohus, kaldalt enam kuiva jalaga veepiirini ei jõua.

Selijärve laugasrabas õpiti liikumist üle laugaste ja älveste. Matk lõppes Pühajärve kaldal (ega Otepääl ainus Pühajärv ole!)

T. SAARIST

Reportaaž õlgkatuselt

(Kaks päeva Salu Mardi talus)

Tulime, mõniteist looduskaitseringi vilistlast, siia laanekuru vaikusesse, et ära teha üks kärsitu töö, mida kõik appi palutud siiani paljuks on pidanud.

Asume lööma uut katust Salu talu suitsutarele, seda peaaegu oma kulu ja kirjadega, palja entusiasmiga, ehitustööd tundmata. Vana katus oli läbi, sügisesed vihmad ähvardasid kahele vanainimesele, Salu Mardile ja Juulile, lausa kaela voolama hakata.

Salu taat ise tatsab all ringi ja jagab katuselolijaile aforismitaolisi julgustussõnu: «Küll töö ise õpetab tegema.»

Kui Mart kunagi neljakümne sellise lehelangemise eest sellele suitsutarele ehtsat õlest «põllumehe katust» pani, kulus selleks kaheksa kubu õlgi iga jooksva sülla kohta.

Meie lööme värskete saelaudadega ja tõmbame tõrvapapi nagu musta tondinaha üle selle. Jätame vana hõreda õlekatte siiski alla.

Katuse põhjapoolne külg on aga lausa vohava karusambla võimuses. Üks pisike mändki on endale üleval elupaiga leidnud. Sedasama kilkasid Salu taadile küllatulnud koolilapsed nagu mõnda imet.

Mõtled, mets tuleb tasapisi läveni ja kaugemalegi. Marti ennast, tema arusaamisi maailmast mets ei mata. Seda teab igamees, kes siin külas käinud ja sedasama tanumat pidi lahkunud. Salu taadil on lumivalgete juuste ning valge habeme keskel noored silmad ja uusi mõtteid sünnib iga hetk maailma.

Tema näeb, nagu ta mõtteline üleaedne Vargamäe Andreski, vastakuti ikka inimest ja looduse kangust. Vastakuti ning kõrvuti samaaegselt.

Krauhh-krauhh pauguvad vasarad. Ja katuseõlgedest paiskub õhku aastakümnete tahma, nii et sõõrmed haistavad mõnuga etnograafilise harulduse, eesti suitsutare hõngu. Karjaaias käib ringi mullikas, hea heleda kõlaga kell kaelas. Tuul vuhistab ja vaher kambri otsas pillub oma kollast rõõmu. «Paras tuul on paras tuul ja torm on ikka torm: paras tuul teeb puud sitkeks, torm aga murrab maha,» arvab taat.

Juuli teeb töömeeste-naiste lõunalaua jaoks vitsikus võid. Mehise puulusikaga tõstetakse kõigile pelmeene. Salu rahvas räägib oma jutte tõemeelselt, ilma vähima lõõpimise varjundita. Peremees hoiab lusikat ja sõnastab oma mõtet: «Elad ja vaatad. Vesi ilma kaladeta on justkui igapidi arusaadav. Aga kalad ilma veeta — kes seda ennem on näinud. Nõnna ka maa. Maa ilma inimeseta saab seista. Seisab või igavese aja. Katsugu aga inimene ilma maata läbi saada. Ei kuidagi.»

«Kui maa raisku läheb,» jätkab ta, «siis kasvab kadakas pikaks nagu torn ja lepp tükib sinna sekka. Aga karjamaa keskel peab ikka puusalusid olema. Muidu käib külm tuul peale ja rohi enam ei kasva, nii et lehmgi jääb niruks.»

Loodus siin Mardi eluaseme ümber on tema kooliraamat. Pole ime, et seda Mardi meeltesse ja mõtteisse nii ohtrasti kokku voolab.

«Meie Põhja-Eesti kant on kivirohke. Aga need kivid on loodud siia igaveseks ajaks. Mis sa neist nii hirmsasti korjad. Kivide vahel kasvab ka hea kartul, võrsub vili kui müür. Sepp tahab ometi ka tööd saada. Las temal olla omad mured ja põllumehel jälle omad. Nõnna on need lood.»

«Mõtlesin,» ütleb Salu taat väljas järsku sügavtõsiselt, «et võtan need vahtrad kambri otsast maha. Pärast aga arvasin, et võib-olla varsti polegi seda maja. Las siis olla vähemalt puud.»

Valus on endalgi mõelda, et osake meie endisest, ka niisugusest sajaprotsendilisest etnograafilisusest peaks hävima, et vanu talukohti jäävad heal juhul märkima vaid puud — need inimestest ja tema poolt loodust kestvamad mälestused.

Õhtu saabudes pandi kambris pilakusse pikast männilõmmust lahatud peerg põlema ja kui vasarad oma päevasest paukumisest väsisid, laskis Ott Kool heliketta veerema, et Mardi klaarist filosoofiast midagi ka raadiokuulajatele kaasa võtta. Jutt veeres mõnusasti.

Veel teinegi päev nähti katusega vaeva. Kui juba minnes pilgu heitsime tehtut hindama, paistis Mardi tornjate kadakate vahelt uus ja hele katus.

Maha jäi vist osa sellest naljakast reportaažistki selle näol, mis ununes, mida Mart ei jõudnud lausuda, mis siia ei mahtunud. Jäi ühe suitsutare kambripoolse uue laudkatuse ja suitsunud hõreda õlgkatuse vahele, mille all elavad suuri sügissadusid kartmata ja pisut julgemas talve ootuses Salu Mart ja Juuli ja nende truu, hea haukumisega Sämmi.

R. PÕDER

Õiendus

Ajalehe «TRÜ» toimetus vabandab eelmisse numbrisse sattunud vigade pärast. Lk. 3 informatsioonis «Kirjandusvõistluse žürii» peab loetelus olema ka O. Remsujev. Samas kõrval peab olema: «M. Bulgakovi «Don Quijote» Tartus».

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 6738. MB 09769.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIUHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 35 Reedel, 21. novembril 1969. a. XXIII aastakäik

Avaldame tänu kõikidele üliõpilastele, õppejõududele ja vilistlastele, kes aitasid läbi viia Tartu V üliõpilaspäevadega seotud üritusi.

ELKNÜ TRÜ komitee

EKP TRÜ Komitee

Koostöösidemed peaksid tugevnema

Tartus toimunud TRÜ, GREIFSWALDI ja ROSTOCKI ülikoolide ühisest ajalookonverentsist «Feodalismi arengu probleeme Läänemere piirkonnas» osavõtnud prof. dr. Heitz ja K. Fritze esinesid teisipäeval pressikonverentsil. Kui päeval tuli lugupeetud professoritel lahata hansa-probleeme, siis õhtul rääkisid nad pressi esindajatele tänapäevastest küsimustest: kõrgemast haridusest SDV-s, ülikoolireformist, SDV ja ENSV ajalooteadusealastest suhetest.

Mõningaid huvitavaid fakte, eriti just üliõpilaselu puudutavaid.

Nimetatud ülikoolireform on SDV-s arvult juba kolmas, tingitud ühiskonna arengu üldistest nõuetest. Reformi aluseks on teaduse ja praktika ühtesulamine. Sõjaeelsel Saksamaal valmistasid ülikoolid ette peamiselt õpetlasi.

Üliõpilased võtavad osa õppeplaanide ja sektsioonide programmide koostamisest (SDV ülikool jaguneb sektsioonideks, kus töötab 60—70 või rohkemgi teaduslikku töötajat). Üliõpilastel on hääleõigus mõlemas sektsiooninõukogus, teaduslikus ja ühiskondlikus. Sektsiooninõukogusse kuuluvad teadlased, üliõpilased ja praktikakoha esindajad. Eesmärk omaette on viia üliõpilasi niikaugele, et nad kasutaksid neile seoses ülikoolide demokratiseerimisega antud õigusi.

Rektori valib teaduslik nõukogu iga kolme aasta tagant. Valimisele järgneb ministri kinnitus.

Ülikoolireform ei puuduta üliõpilaste materiaalset olukorda, mis muide on niigi küllalt heal järjel. Stipendiumi saab 90—95% üliõpilastest (kõrgepalgaliste vanemate lapsed ainult lisastipendiumi). Põhistipendium on 130 marka, tööliste-talupoegade lastel aga 190, pluss 40, 60 või 80 marka lisa- e. preemiastipendiumi. Viimast antakse väga hea õppeedukusega ja ühiskondlikult aktiivsetele üliõpilastele. Üksikud saavad Karl Marxi nimelist stipendiumi — 400 marka. Lõuna üliõpilassöökla maksab 60 penni, ühiselamu üür on 10 marka. Stipendiumiasju otsustavad üliõpilased.

Muid noorsoo- ega üliõpilasorganisatsioone peale FDJ ei ole. FDJ-sse kuulub 98% üliõpilastest. Tung ülikoolidesse on suur, peamiselt kunstiteaduse ja ajaloo alale. Viimasel ajal tõuseb tütarlaste arv ülikoolis, kohati juba kuni 50%, ajaloo erialale 80—90%.

Valitseb tööjõupuudus. Intelligentsi järele on suur nõudmine.

SDV ja ENSV ajaloolaste vahelised kontaktid ei ole veel tugevad, küll aga mitmetasemelised. Hansakonverentsi mõtte algataja, kadunud prof. L. Loone esines loengutega GREIFSWALDI ülikoolis, loengud olid väga populaarsed, käsitlesid valgustuslikku ärkamisaega Eestis ja teisi ENSV ajaloo probleeme. Selliseid soovitakse edaspidigi kuulata. Samuti vahetati kirjandust.

Avaldati soovi, et tiheneksid koostöösidemed TRÜ ja Greifswaldi ning Rostocki ülikoolide vahel.

K. KELLO

Informiin-4 kutsub!

Tule, 24. nov. kell 19 TRÜ kohviku rõdusaali ja võtta osa võistlusmängust INFORMIIN-4! Kui võidad esikoha, saad komandeeringu oma soovi kohaselt ühele ÜTÜ konverentsile väljapoole meie vabariiki. Jääd teisele või kolmandale kohale, siis autasustatakse sind mälestuseseme ja raamatuga. Kui sul aga sellel aastal auhinnalist kohta võita ei õnnestu, siis ole optimist — järgmisel aastal on võib-olla esikoht sinu! Raamatukogus bibliograafia õppustel omandatud teadmistele lisanduvad siis INFORMIIN-4 saadud kogemused.

Mis on INFORMIIN? INFORMIIN on lõbus, põnev, asjalik võistlus teatmekirjanduse kasutamises, viktoriin teatmeteostest vajaliku informatsiooni hankimisest.

INFORMIIN on eeskätt mõeldud üliõpilastele, kuid väljaspool auhindade arvestust võivad osa võtta ka kõik ülejäänud asjahuvilised.

Millised on INFORMIIN-4 tingimused?

Sa pead kaasa võtma kaks sõpra, sest ühtsuses peitub jõud ja võistkonnad on 3-liikmelised. Oma nimed saate kirja panna TRÜ komsomolikomitees 24. novembrini. Lõpuks palub Teadusliku Raamatukogu rahvas kõiki võistlushimulisi tudengeid, kes INFORMIIN-4 osa võtavad, kohvi jooma ja kooki sööma.

Üliõpilane! Ära pelga 24. nov. kell 19 tulla kohviku rõdusaali INFORMIIN-4 osa võtma. Kivi kotti!

S. KIIS,
bibliograaf

Eesti NSV kõrgema ja kesk-erihariduse ministri KÄSKKIRI

ÜLIÕPILASTE 1969. AASTA TEADUSLIKE TÖÖDE VABARIIKLIKU KONKURSI VÕITJATE PREMEERIMISEST

Vastavalt üliõpilaste teaduslike tööde vabariikliku konkursi peakomisjoni otsusele

käsin:

1.

Premeerida paremate teaduslike tööde autoreid alljärgnevalt:

A. Esimese preemiaga

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Matti Fischerit töö eest «Aerosooli üksikute osakeste suuruse ja laengu määramisest». Töö juhendaja van.-õp. E. Tamm.

Tartu Riikliku Ülikooli Ajalugu-Keeleteaduskonna VI kursuse üliõpilast Jüri Haini töö eest «Graafilised sarjad Nõukogude Eesti graafikas aastail 1956—1958». Töö juhendaja kunstitead. kand. R. Loodus.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilasi Tamara Issaitšikovat ja Õie Tanvelit töö eest «Neerupealsete koore funktsionaalmorfoloogilistest muutustest operatsioonide puhul». Töö juhendaja dots. kt. V. Sillastu.

Tartu Riikliku Ülikooli Matemaatikateaduskonna V kursuse üliõpilast Heiki Jokki töö eest «Diferentsmeetodite koondumisest teist järku diferentsiaalvõrrandite jaoks». Töö juhendajad dots. G. Vainikko ja dots. E. Tamme.

Tartu Riikliku Ülikooli Ajalugu-Keeleteaduskonna V kursuse üliõpilast Urve Martinsoni töö eest «A Comparison of English and Estonian Proverbs Expressing People's Character and Behaviour». Töö juhendaja van.-õp. H. Pulk.

Tartu Riikliku Ülikooli Bioloogia-Geograafiateaduskonna V kursuse üliõpilast Toivo Palmi töö eest «Sünöstrooli mõjul tekkivatest kasvajaeelsetest muutustest merisigade müomeetriumis». Töö juhendaja assistent M. Viikma.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Tõnu Püssat töö eest «Mõningate arüültosülaatide süntees ja leeliselise hüdrolüüsi kineetika uurimine vesikeskkonnas». Töö juhendaja van. tead. töötaja V. Maremäe.

Tartu Riikliku Ülikooli Ajalugu-Keeleteaduskonna V kursuse üliõpilast Vello Pütseppa töö eest «Ehitustega seotud sõnavara karjala keele Djorža murrakus». Töö juhendaja dots. P. Palmeos.

Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilasi Eduard Raskat ja Peep Rivist töö eest «Mõningatest nihetest kuriteo toimepannud noorte isiksuse struktuuris». Töö juhendajad dots. kt. A. Paltser ja õp. M. Titma.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilasi Tiiu Tamme (IV k.); Ivi Palmi (VI k.); Imbi Tossi (VI k.); Kaja Treumuthi (III k.) ja Toomas Välit (II k.) töö eest «Kombineeritud auto- ja homoallotransplantaatide kasutamisest kõhuaordi terminaalse osa plastikas». Töö juhendaiad prof. A. Linkberg, dots. kt. K. Põder, n. tead. töötaia P. Roosaar.

Tartu Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonna V kursuse üliõpilast Villem Tamme töö eest «Masina-traktoripargi ratsionaalse koosseisu leidmisest Tartu näidissovhoosis». töö juhendaja van.-õpet. J. Vainu.

(järgneb

Tartu raamatunädal

Sirvides ürituste kava, vastas meie pärimistele raamatunädala organiseerimiskomisjoni esimees Brigita Rink:

Kes organiseerivad raamatunädala ja milleks?

Esimene eesti raamatunädal oli 1967. a. Tallinnas. Et see õnnestus, siis taheti üritus muuta traditsiooniliseks kultuurisündmuseks. Kogu üritus toimub Riikliku Kirjastuskomitee ja Raamatukaubastu firmamärkide all. Organiseerimiskomisjoni esimees on Vabariikliku Raamatukaubastu direktori asetäitja N. Kont. **Raamatunädala eesmärk on tutvustada lugejatele kirjastustegevust ja autorit kui vaimset isiksust.**

Kuidas TRÜ on kaasa aidanud raamatunädala kordaminekule?

Neljapäevasel avaõhtul TRÜ aulas andis ülevaate eesti kirjanduse arengujoontest dotsent H. Peep. Õhtu peremees ja vaimne isa oli prof. V. Alttoa. Kontsertosas laulis Kõrgemate Koolide Lõpetanute Meeskoor.

Osa üliõpilaspoeetidest esineb laupäeva õhtul kell 20 Kultuurihoones kirjanduslikul noorteõhtul, mida korraldab Tartu Noorte Autorite Koondis. See on tasuline muusika- ja luuleõhtu, kus saab ka tantsida. Ja nagu prof. Alttoa ütles: «Lõpp on siis, kui tuleb.»

Pühapäevastest üritustest on üks jällegi TRÜ nimega seotud. See on kirjastuste «Eesti Raamat» ja «Valgus» järgmise aasta tööplaanide arutelu (kell 16 Tartu Kultuurihoones), kus ENE valmimise käigust räägib põhjalikumalt dots. R. Kleis. «Eesti Raamatust» on kohal toimetajad O. Ojamaa, E. Toomla jt. E. Pillau «Valgusest» räägib pikemalt sõnaraamatutest (mis kindlasti ülikooli huvitab!).

Esmaspäeval kell 18 on Tartu Kultuurihoones vestlusõhtu teemal «Revolutsiooni ja Suure Isamaasõja kajastusi Eesti kirjasõnas». Seda vestlust juhib TRÜ õppejõud J. Feldbach. Sellel õhtul esinevad A. Paas, A. Vaarman, L. Vaher, H. Haberman ja K. Metsaots.

Teisipäeval kell 18 on eraldi üritus üliõpilastele — kohvikus esinevad Andres Ehin, Jaan Kaplinski ja Paul-Eerik Rummo. Seda organiseerib ülikooli komsomolikomitee.

Nimetatud said ainult mõned viieteistkümnest raamatunädala üritusest. Missugused veel tudengile huvi pakuvad?

Ülikooli ja üldse Tartu publik on nii raamatu- ja kultuurihuviline, et propageerimist vaja polekski. Spordihuvilisi peaks tõmbama pühapäeval kell 13 Kultuurihoones toimuv kohtumine spordiajakirjanike ja sportlastega, mida organiseerib O. Türn. Tema meeskonda kuuluvad V. Kalam, J. Jürgenstein, H. Torim, R. Aun, L. Erik, V. Laats ja loodame, et ka J. Talts.

Huvitavat vaatamist leiab igaüks Kultuurihoones avatud näituselt «Tänapäeva eksliibris» ja «V. I. Lenin trükisõnas».

Loodetavasti õnnestub raamatunädala viimane üritus kolmapäeval kell 18 Kultuurihoones. Seal on tegev Valdo Pant oma meeskonnaga (P. Rummo, O. Jõgi, A. Kaal, K. Taev ja K. Kääri). Teemaks on «Eesti raamat täna 25 aastat tagasi».

Kes üliõpilastest teisipäeval kohvikusse pääset ei saa, saab osa võtta tund aega hiljem algavast (ja ka huvitavast) Tartu kirjanike uudisloomingu õhtust. Loomingut loevad RAT «Vanemuise» ja Ed. Vilde nim. rahvateatri näitlejad ning ka autorid ise. Nendeks on V. Verev, S. Salo, T. Lehtmets, L. Hainsalu, K. Kangur, J. Peegel, A. Kaal, A. Suuman, A. Kaalep, B. Alver, J. Kaplinski, A. Annist, M. Unt ja V. Adams.

Miks seekordne raamatunädal otsustati Tartus teha?

Aga kus see peakski toimuma kui mitte siin. Organiseerimise poolest on Tartu variant muidugi pisut keerukam, kuid tegutsejaid ja kaasalööjaid jätkub! Lõpuks polegi oluline paik — see on tegelikult eesti raamatunädal.

«Edasi» toimetus avas muide nädalaks ajaks raamatunädala spetsiaalse rubriigi, kust saab iga ürituse kohta lähemat eelnevat ja järgnevat informatsiooni.

Mida leiame raamatunädalal raamatuletilt?

Otseselt uudiskirjandust vist pakkuda polegi. Kuid natuke defitsiitseid raamatuid oleme ikka saanud. Raamatuid müüakse enne iga ürituse algust tund aega (ka kohvikus)! Püüame müüa n.-ö. temaatiliselt (näit. P.-E. Rummo luuletusi just siis, kui tema esineb).

S. KIIN

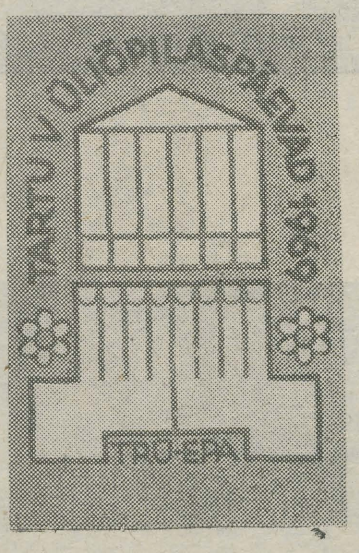

MRÜ komsomoliorganisatsiooni sünnipäev

31. oktoobril tähistas Moskva Riiklik Ülikool oma komsomoliorganisatsiooni 50. aastapäeva.

Eesti üliõpilaskond oli esindatud ainult ühe üliõpilasega (allakirjutanu).

Mida Moskva RÜ-s tehakse?

Antakse välja bülletääni (nagu meie IB!) ainult sisemiseks kasutamiseks ja brošüüri «Abiks komsomoliaktivistile». Esimest on ilmunud kaks ja teist kuus väljaannet, üldise tiraažiga 5200 eks. On plaanis välja anda bülletääni kolm korda kuus. Selle tööga tegeleb 49-liikmeline sektor.

Majandusteaduskonnas on loodud komsomolitöö teadusliku uurimise osakond. Kavatsetakse koguda oma raamatukokku väljaandeid, mis käsitlevad kõrgema kooli komsomolitööd.

Palju tegeldakse külanoortega. Neid valmistatakse ette ülikooli astumiseks. Eriti aktiivsed on füüsikud ja matemaatikud.

Teaduskondade töös püütakse lähtuda oma eriala spetsiifikast. Näiteks oli bioloogidel konverents «Lenin ja looduskaitse».

Eelmisel aastal loodi **MRÜ-s Teadlaste Nõukogu.** Üritusi viiakse läbi reeglina linnast väljas. Viimati arutati maailma ookeani probleeme. Suurim kavas olev üritus on konverents «Maa kui planeet». Nõukogu juures tegutseb lektorite grupp. Nõustutakse loenguid lugema teisteski linnades.

Leninlik arvestus toimub kolmes etapis. Suurimad üritused: V. I. Leninile pühendatud filmide festival ja teaduskondade stendid «Leninlik arvestus».

Sidemed välismaaga. Ollakse sõprussuhetes SDV, Poola ja Soomega.

D. VSEVIOV
(ajaloo IV k.).

Tartu V üliõpilaspäevadest lk. 2, 3 ja 4

TARTU V ÜLIÕPILASPÄEVAD

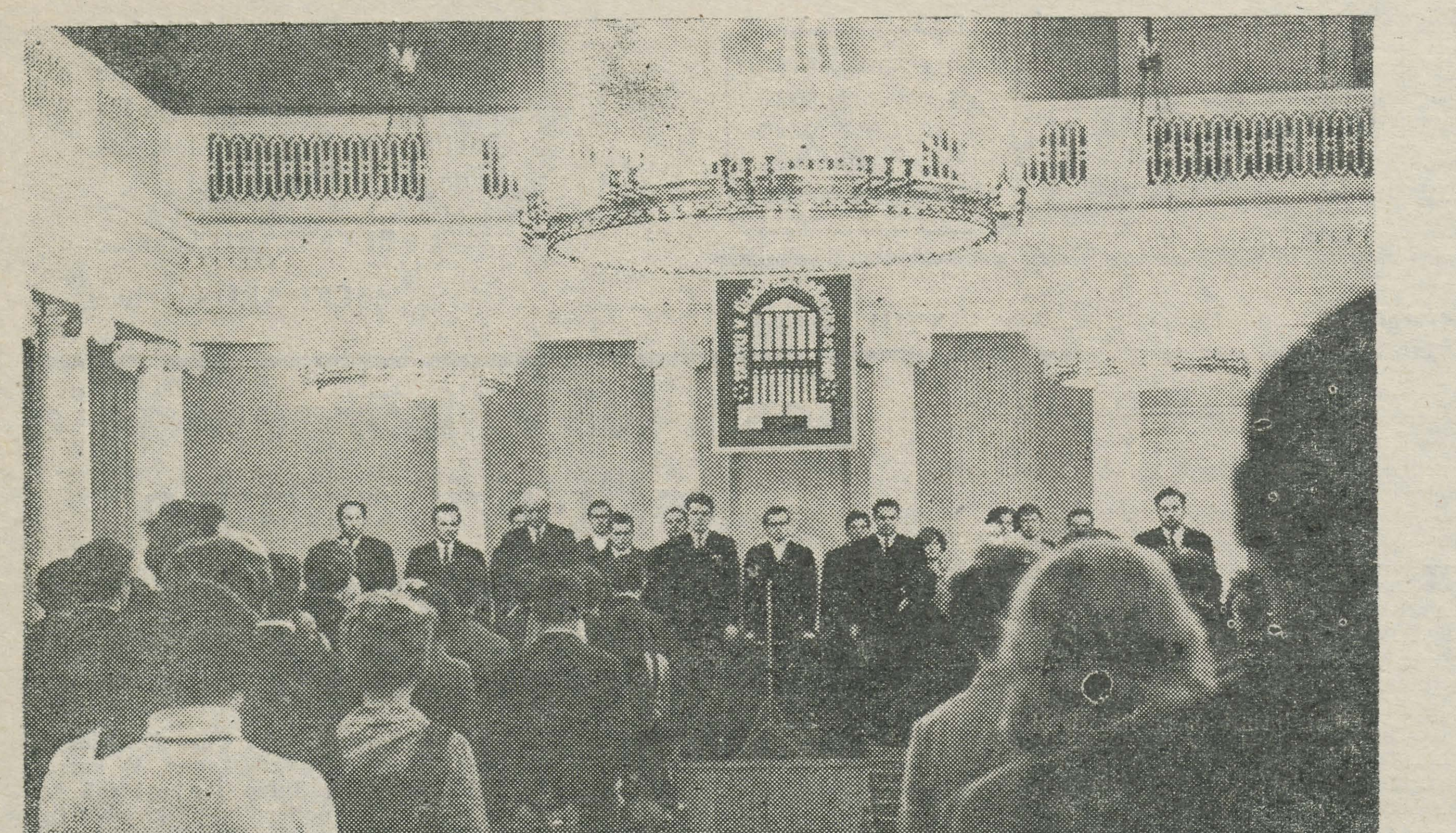

Tartu V üliõpilaspäevade avaaktus TRÜ aulas.

15. november.

Tartu V üliõpilaspäevad avas TRÜ aulas üliõpilaspäevade üleinnalise organiseerimiskomisjoni esimees **Jaak Kaarma**.

Ettekande kaasaja rahvusvahelisest üliõpilasliikumisest pidas ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja **Indrek Toome**. Teemal «V. I. Lenin ja üliõpilaskond» rääkis EPA komsomolikomitee sekretär **Eimo Saar**. «Lenin ja intelligents» — selle teemaga tuli konepuiti komsomolikomitee sekretär **Laur Karu**.

Üliõpilaspäevade avaaktusest osavõtjad tegid ettepaneku saata tervitustelegramm rahvusvahelisele üliõpilasnidule. Telegrammi luges ette **Jaak Allik**.

Sõna tervituseks võtsid ELKNÜ Keskkomitee I sekretär **Aare Purga** ja ELKNÜ Tallinna Linnakomitee I sekretär **G. Vassiljev**.

Tervitussõnavõttudega pöördusid meie poole külalised — üliõpilased Kišinjovi, Tšerkassõ, Tomski, Bakuu, Petrozavodski, Kaunase, Jerevani ja Kaliningradi kõrgematest õppeasutustest.

Aktuse lõpuks kõlas Tartu Üliõpilasmeeskoorilt «Gaudeamus igitur».

Rongkäik

Tartu V üliõpilaspäevade miitingu avas EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär J. Lott. Tema järel pöördusid meie kahe kõrgema kooli üliõpilaste, vilistlaste ja külaliste poole ENSV kõrgema ja kesk-erihariduse ministri asetäitja H. Peremees ja V k. üliõpilane R. Tenson. Pärast Ülemaailmse Demokraatliku Noorsoo Liidu hümni läideti tunglad ja suunduti Riia mäest alla, mööda raekojast ja ülikoolist Kingissepa tänavale. Siin, prožektoritest valgustatud Toome nõlva ees, saadi osa pidulik-pühalikust tseremooniast. Tartu V üliõpilaspäevadest osavõtjad olid tunnistajaks rajatava aumüüri nurgakivi panekul. Tartule kuulsust toonud teadusemeeste mälestuse jäädvustamise mõte hakkab teoks saama. Sõna võtsid rektor prof. F. Klement, akadeemik H. Haberman ja üliõpilane E. Palm. Ja seejärel akadeemiline «Gaudeamus igitur».

Tõrvikud.

Vilistlased

Üliõpilaspäevade kavas olid kohtumised vilistlaste, õppejõudude ja üliõpilaste vahel. Kuid mitte kõigis osakondades ei suudetud veel seda korraldada või ei leitud selleks õiget moodust.

Vilistlasprobleeme arutati Õigusteaduskonnas, Bioloogia-Geograafiateaduskonnas, Arstiteaduskonnas, eesti filoloogia ja ajaloo-osakonnas toimunud koosistumistel. Enamikul kohtumistel jõuti ka edasise tegevuse peasuundade väljaselgitamiseni.

* * *

Laupäeval kogunes eesti filoloogia osakonna komsomolibüroo kutsel kohviku piljardisaali vilistlasi, õppejõude ja praegusi üliõpilasi. Pisike ruum võttis vastu kõik külalised, kes paljuks ei pidanud kohale tulla. Kokku sai neid umbes viiskümmend inimest.

Kohtumise avas teaduskonna dekaan vilistlane Ed. Laugaste. Prof. Paul Ariste kutsus üles korraldama selliseid vilistlaste kokkutulekuid, mille kavas oleks ettekandeid erialastest probleemidest, mida võiks ühiselt lahata. Kindlasti ei tohiks puududa seltskondlikud ja sportlikud üritused (talvel suusatamine jne.). Ettepanek äratas elava mõttevahetuse kohtumise efektiivsuse, aja ja koha suhtes. Esialgu jõuti otsusele, et üritus võiks toimuda eesti filoloogidele ja ka kogu ülikoolile tähtsal päeval — Kristjan Jaak Petersoni kirjandusauhinna väljaandmise päeval, 14.—15. märtsil.

Valiti organiseeriv komisjon koosseisus: Ed. Laugaste (TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskond), H. Kabur (TRÜ ametiühingukomitee), A. Luur, («Edasi» toimetus), Ü. Puusepp (Eesti TV, Noortestuudio), Ü. Tuulik («Nooruse» toimetus), H. Vihma (KKI), R. Vääri (TRÜ soome-ugri keelte kateeder), M. Kustavus (kirjastus «Valgus»), T. Kuldsepp (TRÜ eesti fil. osak.), R. Valing (TRÜ eesti fil. osak.).

Jõuti arvamusele, et on vaja konkreetset tööd, et sidemed
vilistlaste ja vilistlaste,
vilistlaste ja õppejõudude,
vilistlaste ja üliõpilaste vahel oleksid elujõulised ja kasulikud mõlemale poolele.

R. VALING

* * *

«Dekoratsioon on igatahes kõva», ütles keegi soliidne vilistlane kohvikus väljapandud kunstinäitust uurides.

Sellesama näituse all kohviku rõdusaalis kohtusid laupäeval **juura tudengid** kuigivõrd ümmarguse kohvilaua taga **vilistlastega**. Et õhkkond oli kõike muud kui ametlik ning õppejõud mitte ainult õppejõud, vaid eelkõige vilistlased, siis mahtus doktor V. KELDERI algus- ja dekaan E. SALUMAA lõppsõnavõtu vahelisse paari tundi küllaldaselt lustakaid, kurbloolisi ning muidugi ka lausa anekdootlikke meenutusi üliõpilaste elust. Aeg on edasi läinud ja murdnud mälestuste torkivad okkad ning silunud teravad nurgad, mis omal ajal üsna karmilt eluliseid probleemid olid. Nüüd võib seda kõike tagantjärele ainult huumori abil taastada. Sõjajärgsed aastad kütmata peahoone, külmade ühiselamute ja kursuseõhtuga, kus pruukostiks kartulipuder ja salaja hangitud puskar ning rõõm selle üle, et üleüldse õppida sai, on praegusel tudengil küll ainult mõnusaks kuulamiseks. Tema meenutused järglastele saavad ilmselt hoopis teiselaadilised olema.

Rääkisid vilistlased, ammu- ja vastlõpetanud, dr. Kelder, dots. Ananjeva, sm-d Mölder, Kall jt. Üliõpilaste poolt M. Kõli, R. Saarma, E. Rahumaa.

Sm. Mölder kui ülemkohtu rahvakaasistuja tegi kuulajatele nende endi soovil selgeks, et kaasistuja osa ei seisne mitte lihtsalt kaasaistumises. E. Rahumaa näitas jälle, kuidas nad õpitavat õigusteadust kasutada oskavad — ruum kohtumiseks õnnestus saada eelisjärjekorras tänu kõikvõimsale paberile ehk dokumendile, mis juristidele välja oli antud, kuna teine sama ruumi taotleja ainult suuliselt kokku leppis.

Jäid head soovid ja soovitused tulevikuks, lilled, kutsed vilistlasõhtule ning soe tunne kohtumisest. Tõepoolest tore oli.

K. KELLO

* * *

Vilistlaste õhtu TRÜ klubis.

Ukse juures neljakordne sõel selleks, et õnnelikke piletiomanikke välja selgitada.

Ukse taga hulgaviisi õnnetuid ilmajääjaid.

Ootusärevust. Kohtumisrõõmu.

Lõpuks avanebki eesriie ja saalisviibijaile teatatakse, et kohal on Õpetatud Nõukogu ja kõik, mis on järele jäänud omaaegsest populaarsest ansamblist «Harvlek».

Õpetatud Nõukogu esitab kuulajaile aruande, annab lustakaid õpetusi, määrab kindlaks vilistlase staatuudi ja toimetab lõpuks ka sümboolse vilistlaseks löömise.

Siis on laval «Harvlek». Soojalt võetakse vastu nii pillimehed kui ansambli solist Hans Trass. Meeleldi kuulataks veel nii mõnigi laul, kuid lavalt teatatakse, et on alanud õhtu kolmas osa — igaüks teeb, mida ise tahab. See on äraseletatult sama, mis võimalus tantsida või sõprade-kursusekaaslastega mõtteid vahetada.

ANNE REINSTEIN

Kontsertõhtud

Õhtu raudteelaste klubis sisustas ansambel «Popsid». Sellele järgnes tants orkestri saatel.

* * *

Puiestee tänava klubis oli laupäeval peoõhtu. Kunstilises osas esines Bioloogia-Geograafiateaduskonna ansambel. Siis järgnes tants kohaliku tantsuorkestri saatel.

* * *

Laupäevaõhtusel kontserdil EPA-s esinesid selle maja isetegevuslased: naisansambel, vilistlaste meeskvartett «Virmalised» ja solistid. Kava oli mitmekesine — Beethovenist Tautsini.

* * *

Ülikooli aulas oli võimalus kuulata klassikalist muusikat. Esinesid Tallinna Riikliku Konservatooriumi üliõpilased.

* * *

Kohvikus oli kujutava kunsti, luule ja muusika õhtu. Esimese osa koosviibimisest sisustasid ülikooli kirjandusvõistluse võitjad, õhtu teine pool pühendati noorte kunstinäitusele. Lähemalt sellest aga meie ajalehe järgmises numbris.

Akadeemik H. Haberman aumüüri avamisel.

R. Urbell ja J. Karmi fotod.

Fotokonkurss

KOMMENTAARE

EPA ülemises fuajees avati üliõpilaspäevade ajal vabariiklik üliõpilaste ja vilistlaste fotonäitus. (Muide, nimetuses oleks õigem vilistlased üliõpilastest ettepoole seada, sest kõik auhinnatööd kuulusid vilistlastele).

Mõned arvud: eksponeeriti 52 fotot üheksalt autorilt. Üldse laekus niisama palju. Seda on, tagasihoidlikult öeldes, vähe, eriti kui arvestada, et näitus pidi haarama kõiki kõrgemaid õppeasutusi. Vähese osavõtu põhjusi on terve rida. Kõige otsesem ehk reklaami puudumine. Mõnest teatekesest mõnes lehes ilmselt ei piisa. Järgmine (sügavam põhjus): fotograafia ja eriti fotokunsti vähene populaarsus tudengite seas. Siit hargnevad uued küsimused: kui mitmes õppeasutuses ja kui palju on v õ i m a l u s i selleks harrastuseks; millisel tasemel ja määral püütakse siin või seal fotokunsti populariseerida? See kõik nõuab aga iseseisvat analüüsi.

Nüüd siis kommentaarid:

TOIVO HARJU

«Sügis» ja «Kevad». Esimene neist küllaltki hästi meeleolu vahendav, vormiliselt korrektne. Puuduseks loeksin liigse traditsionaalsuse, mida võiks ehk isegi teatavaks stambiks pidada. «Kevad» — samad sõnad, vormiliselt vähem korrektne.

FRED JÜSSI

Üldjoontes korrektsed loodusepildid, informatsioonikandja funktsioon praktiliselt välistab emotsionaalse külje. Apelleerivad väga tugevasti nn. äratundmisefektile. Taotlus vahendada looduslike objektide olemust on teataval määral realiseerunud. Plussiks tuleks suurem tehniline vabadus, mis aitaks tugevdada emotsionaalset külge.

TÕNIS LEPIKU

Arvukas kollektsioon. Mitmekesidus tuleb kahjuks. Näib, et Lepiku ei ole jõudnud süveneda, mistõttu erinevad tehnilised lahendused jäävad näitlike (õppe-) vahendite tasemele. Esile tõstaksin vormi- ja emotsioonikindlamat «Nr. 17», «Nr. 18» ja ka «Nr. 19».

REIN NIGOL

Väga ebaühtlane valik. Erinevate piltide tugev adresseeritus teatud kindlale publikule. Võrreldagu näiteks «Ideed» «Päikesega seinal», või «Tänavat» «Päikesemänguga». Võiks ära märkida tendentsi esitada traditsioonilist süžeelist fotot modernses tehnikas.

VELLO PUNNING

«Vang». Talle määratud preemiat (III) täiel määral vääriv. Näituse üldpildis silmatorkav, mõjuv. «Katusetõrvajad» — liigitatav nõrgemate poolele.

TIIT RANDLA

Viimistletud loodusepildid, vormikindlad. Teistest paremad on «Kaksikud» ja «Kevad, 1967...». Tajutavad mitmes plaanis, mis on nende väärtuseks.

RAIMO SAAR ja AIMI SAAR

(autorite kollektiiv)

«Heikki» — küllalt huvitav, kuid vähe uut pakkuv. «Nr. 13» — samad sõnad. Mõlemad fotod on tehniliselt ja vormiliselt korrektsed. Värvifotod? — Kas siin polnud pisut vara värvidega näitusele tulla?

JÜRI TENSON

Selle näituse boss. Paneb üllatama tugev esinemine kunstiliste fotode konkursis (I ja III koht). Lisaks veel I preemia reportaažide grupis: «Tulevad» ja «Konflikt». Esimese juures häirib vormiline lõpetamatus, «Konflikt» on viimistletum. Erilist tähelepanu väärib I preemiaga hinnatud «Uudistaja». Pildistatud reportaažlikus laadis, saamata seejuures reportaažiks. Pildi päästab ülitugev deformatsioon, lastefotode puhul meie näitusel haruharva kasutatav võte. Mõju on ootamatult tugev. «Tants» I—III — samuti deformeeritud ja võlgnevad oma emotsionaalse mõju ainuüksi sellele.

INNE URM

Žürii tähelepanu äratas «EÜE-1969». Praegusest tasemest jätkus äramärkivaks hinnanguks. Edaspidi oleks ehk võimalik rohkemgi.

Ja olekski kõik.

Näituse üldmulje? Nii väikese arvessetuleva valiku (ei saa kõnelda kogu ekspositsioonist) puhul on seda raske määratleda. Kui siiski proovida, siis... laekunud fotode eksponeerimine näitusena õigustas end. Rahuldav. (Objektiivselt. Kui mininäitus.)

Kohtumiseni 1970. a.

J. KARM

Koondkontsert «Vanemuises»

Kontsert tulvil saalile.

Traditsiooniliselt kuulub üliõpilaspäevade ürituste juurde ülerahvastus. Tava ei rikkunud ka ansamblite koondkontsert «Vanemuise» väikeses majas.

Esinejad: Tartust ansambel «Popsid», füüsikute «Kuup ja Kera», bioloogide ansambel, EPA vilistlaste meeskvartett; TPI estraadiansambel.

Pressikonverents

Pühapäeva õhtul korraldati kohviku rõdusaalis külalistele ja ajakirjanduse esindajatele pressikonverents. Lehelugejale huvipakkuvad küsimused-vastused toome ära järgmises numbris.

Tunnustavalt rääkis sel õhtul üliõpilaspäevadel kuuldust-jälgitust ministri asetäitja H. Peremees. Heameelt päevade kordamineku puhul avaldas ka EKP TRÜ Komitee sekretär V. Ruus.

Külalised

Tänavustele Tartu üliõpilaspäevadele saabusid külalised üheteistkümnest Nõukogude Liidu kõrgemast koolist, tulid Petroskoi, Tomski, Bakuu, Vilniuse, Uzgorodi, Kaliningradi, Donetski ja Kišinjovi Riiklikust Ülikoolist, Jerevani Polütehnilisest Instituudist, Kaunase Meditsiinilisest Instituudist, Tšerkassõ Pedagoogilisest Instituudist. Enamik saabunutest viibis Tartus esimest korda.

Interklubi liikmed eesotsas Tiiu Tammeraidi, Helve Toomla, Hain Tankleri ja teistega nägid suurt vaeva, et külaliskolleegidele jääks Tartus veedetud päevadest hea mälestus.

Laupäeva hommikupoolikul tutvuti linnaga, eraldi kolonnina võeti osa üliõpilaste pidulikust rongkäigust. Õhtu saatsid külalised mööda raudteeklubis.

Pühapäeva hommikul olid külalised rektor professor F. Klementi vastuvõtul, käidi «Vanemuise» väikeses majas üliõpilasansamblite koondkontserdil. Sealt tuldi ülikooli kohvikusse pressikonverentsile. Muljeid ja arvamusi oli külalistel kuhjaga, alljärgnevalt mõned.

Pauli Leskinen, Petroskoi RÜ

Meil Petroskois niisugust traditsioonilist päeva pole, aga rahvusvahelist üliõpilaspäeva tähistame meiegi. Esimene mulje — kõik oli tore. Meile räägiti ka eelmistest üliõpilaspäevadest. Üldse teie elust. Tutvusime teistest rahvustest üliõpilastega.

Avaldan mõtte, mis mul tekkis Tartus olles. Nimelt käis teie ülikooli aulas esinemas meie koor. Oleks väga meeldiv Karjalas Tartu Akadeemilise Meeskoori laulu kuulata...

Enn Raud, TPI

Olen teie üliõpilaspäevade staažikas osavõtja ning leian, et niisugused, nagu tänavu, peaksidki olema progressiivse üliõpilaskonna solidaarsusele pühendatud pidustused. Rongkäik on üliõpilaspäevade lahutamatu komponent.

Adolfas Tamulis, Kaunase MI

Meilgi tahetakse organiseerida üliõpilaspäevad, kuid praegu niisugust traditsiooni pole. Igal teaduskonnal on oma päev, kuhu kutsutakse vilistlasedki.

On meeldiv, et jäädvustate mälestuse Tartu teadlastest aumüüri näol. Meil on kateedrites bareljeefid ja nimetahvlid seal töötanud teadlastest.

Tihedad sidemed on meil teie meedikutega. On loomulik, et teaduslikud ja sõprussidemed avarduvad veelgi.

Olen ise asjaarmastaja fotograaf ning seepärast jälgisin huviga fotonäitust. Enamik väljapanekutest oli tehniliselt kõrgel tasemel, suunatud uute lahenduste leidmisele. Jättis sügava mulje.

Üldse meeldis mulle kõik. Linn oli tore, üliõpilaspäevad toredad. Hea oli kuulata eesti keelt, ehkki aru ei saanud. Päevade avamisel aulas oleks tõlge võinud parem olla, pressikonverentsi oleksin kindlasti tahtnud täielikult kuulata.

Vladimir Gritsenko, Kaliningradi RÜ

Olin Tartus oma ülikooli ajalehe esindajana ning püüdsin jäädvustada fotoaparaati ja märkmikku võimalikult palju.

Üliõpilaspäevad jätsid mulle hea mälestuse, midagi selletaolist polnud varem näinud. Minu arvates peamine, mis kõlama jäi, oli ühtsus, solidaarsus kõigi maade noortega, tudengivaim.

Meie ülikool on nii nooruke, temal ei ole veel traditsioone.

TIIU ROOSMAA

*

Vestlusring

Möödunud üliõpilaspäevad on veel mõnda aega eelistatuim jututeema küll loenguvaheajal ja koduteel, ühiselamuköögis ja rongis. Muljete ühtepõimimiseks korraldasime toimetuse ruumis üliõpilastest vestlusringi.

Selgisid mõned olulisemad probleemid:

- **Mis eesmärk on üliõpilaspäevadel?**
- **Mida tähendab nõue: olgem akadeemilised, ja kas äsjaproovitud rongkäiguvariant valiti õnnestunult?»**
- **Kuidas lahendada närvipinget kutsete jaotamise ümber?**
- **Mida võime oodata vilistlasnõukogudelt?**
- **Mis on parem, kas palju nigelaid kontserte paljudele, üks hea kontsert vähestele, isetegemine teaduskonniti või kontsertosast lausa loobumine?**

Üliõpilaspäevade eesmärk! Valides demonstratsioonesinemise, peab olema, mida demonstreerida. Vormimüts peas, tõrvik käes demonstreerime kuuluvust üliõpilaskonda. Kas ei jää see veidi üldiseks? Kõndides iga päev ühiselamust ülikooli, vormimüts peas, väljendame ju sedasama. Kuuluvust organisatsiooni? Kuulume ju kõik enamusena üliõpilaskonnast ühte ja samasse noorsooorganisatsiooni, ja see pole ammu enam uudiseks. Demonstreerime kuuluvust teaduskonda? osakonda? Igal juhul vajaks see selgeksmõtlemist.

Praeguste kogemuste kohaselt näib (R. Tensoni sõnavõtt üliõpilaspäevade lõpetamiselt: «... üliõpilaspäevadel tahetakse luua sidemeid vilistlastega, keskkooliõpilastega, maailma üliõpilasliikumisega, vennasrahvaste noortega, kui tahetakse austada teadust ja teadlasi, tahetakse olla lõbusad, kui tahetakse kuulata külalisansambleid ja ise esineda jne. jne., kui kõike seda tahetakse teha, siis ammendavad sellised päevad korraga kogu üliõpilaselu sisu ja sellised ei tohiks need küll olla!»), et nende mõte samastub kogu üliõpilaselu mõttega.

Nõue: olgem akadeemilised!

Olnud rongkäiku nimetatakse «peaaegu akadeemiliseks». See on kõrva paitav. Oleme ometi nii sageli kuulnud väidetavat: tänane üliõpilane ei oska olla akadeemiline! Rõõmus üllatus oli kasvõi seegi, et suur osa õppejõude esinesid oma teenekais või naftalíinist tulnud (!) vormimütsides. See on mõjuvaim märkus igale baretis või kaabus väljatulnud üliõpilasele. Vestlusring oli üksmeelne — järgmises akadeemilises rongkäigus tuleks mittemütsikandjaid paluda lahkuda (R. Valing). Oodatakse põnevusega vilistlasmärke. Laulud olnuksid ometi sobinud, sellest on palju-palju räägitud. Nii oli liiga kurb astuda, suur rahvahulk eeldab suurt häält. Kasvõi siis häid orkestreid (H. Vesterberg, H. Niinemägi, S. Kiin jt.).

Rongkäigu finaal aumüüri juures on näntavasti kõigile mõju avaldanud. Suurejoonelises valgustuses mäekülg on kui looduslik areen tõsiste pidustuste korraldamiseks, lisaks veel platoo aumüüri kohal kooride paigutamiseks. Valgetele mütsidele vastab orust helesiniste mütside tervitus. Rektor avab mälestuskivi. Rongkäigu lõpp hinnati meeltülendavaks.

Närvipinget peokutsete jaotamise ümber tekitas muidugi vastuolu pidutuhinas rahva suure hulga ja lõbustusvõimaluste vähesuse vahel (H. Ok ja S. Kiin). Kutse ühele? On's sel mingit väärtust, kui tahaks sisustada ka oma küllasõitnud või koduse sõbra peopäevad, mida abikaasadega peale hakata? Ja ometi:

«Pidu oli küll üliõpilaspidu, kuid ei tahaks hästi uskuda, et kõik need, kes sellest osa võtsid, suurkooli esindajad olid. Saalis tundus olevat küllalt ka raudteeklubi tavalisi laupäevaõhtusi külalisi. Ja ometi jäid mitmedki kursusekaaslased ukse taha.» (K. Ehaveer peoõhtust Tartu Raudteelaste Klubis).

Maksab vaid meenutada eluohtlikku tunglemist EPA koondkontserdi piletimüügi puhul jne. Teiselt poolt — piletikontrolörid olid mitmel pool väga korrektsed — kohviku kunstiõhtule oli lausa võimatu üksnes tuttava näo pärast sisse pääseda, küll aga ilmnes, et mõned mitte asjaga seotud, olid täiesti ausalt kutsetega sisse tulnud. Kust nad küll kutsed said, sel ajal kui paljud üliõpilased, teades kutsete defitsiitsust, ei söandanud nende vastu isegi huvi ilmutada?

Vilistlasnõukogud on paljutõotav algatus. Kerkis küsimus — milline vajadus siiski on esmajärguline, kas sidemete elustamine vilistlaste eneste vahel või vilistlaste läbikäimine ülikooliga. Ja mis osas võiksid vilistlased ülikoolile kasulikud olla ning vastupidi. Sellest sõltuks vilistlasüritustesse rakendatavate üliõpilaste hulk, vilistlasürituste kohad, ajad ja palju muud. Esimest vilistlasüritust on hinnatud mitmeti:

Vilistlane Hans Trass, biol. teaduste doktor:

«Kui sain kutse esineda, oli algul veidi kõhe, hiljem arvasin, et miks ka mitte. Ehk suudan veel.

Õhtu kohta niipalju, et oleks pidanud varem ettevalmistustega alustama. Ansambel sai esinemiskutse alles mõne päeva eest, mistõttu tulid kohale ainult tartlased ja sai tehtud vaid üks proov. Oleks tahtnud näha ka kaugemaid sõpru.»

Sm. Molvõgin, TA Ajaloo Instituudist ja sm. Veskis Jõgevalt (vilistlased aastaist 1954—55):

«Õhtu on tore, kuid siiski oleks parem, kui vilistlased saaksid omavahel olla. Praegu tekib olukord, et üliõpilased saavad vägisi õhtu peremeesteks. Meeldiv on pidu pealt vaadata, aga endal tantsima minna on kõhedavõitu — kõik aina noored neiud.

Vilistlaste sidemed ülikooliga on igati tervitatavad, eriti kiiduväärne on vilistlaste nõukogu loomine.»

Üliõpilaspäevade kultuuriprogramm, eeskätt peoõhtud Tartu klubides oli jututeema, mis toimetuse ruumi lausa kuumaks võttis. Üliõpilastel ei ole ükskõik, kes nende üliõpilaspäevadel nende nimel ja nende maitset esindades meelelahutust pakub. Klubiõhtute tase on valus probleem.

«Küllaltki palju ootusrõõmsat rahvast kogunes ka raudteelaste klubisse. Kell 20 tegid õhtuga algust «Popsid», andes ka tunnise kontserdi ning pärast vaheaega läks edasi päris tavaline tantsupidu orkestri «Orfeus» saatel. Loodetud vennasvabariikide üliõpilasansamblitest polnud ses majas küll midagi kuulda ja see valmistas pettumuse.

Nüüd paar sõna «Popsidest».

Kontakt saali ja lava vahel jäi nõrgaks. Ei aidanud ka konferansjee omapoisilik esinemine, mis pigem kohatuna mõjus. Häiris ka ansambli ebaühtlane ja lohakas riietus.» (Kirsti Ehaveer).

«15. oktoobri õhtul pakkusid Tartu Rajooni Kultuurimajas tudengitele vaatamist-kuulamist ansamblid «Kuup ja Kera» (füüsikud) ja «Popsid».

Peahoonesse ülesriputatud kuulutus tõotas vaatajaile huvitavat õhtut. Muu jutu seas seisis sellel ka hoiatus: «Sissepääs suletakse kell 20.15», s. t. «Mitte hilineda!»

Esinejate, s. o. nende käes, kellest sõltus õhtu huvitavus, läks asi aga plaanitust ja loodetust teisiti.

Vaatajad kogunesid küll enamalt jaolt õigeks ajaks, aga sellest polnud midagi kasu. Kui ettenähtud alguseajast juba pool tundi möödas oli, polnud esinejatest veel kippu ega kõppu.

Saalis oli toole vähe, enamik rahvast seisis, kus juhtus, ja ootas.

Viimaks hakkasid füüsikud tassima lavale dekoratsioone ja rekvisiite ning saali toole. Algus viibis siiski veel. Paaril korral plaksutati saalis nõudlikult: «Palume natuke oodata. Võimendus ei ole korras ja orkestrimehed on kuhugi kadunud.»

Agaramad ootajad võtsid laulu üles.

Enne kella 21 said füüsikud oma asjad niikaugele, et võisid hakata esinema. Hästivalitud muusika saatel mängisid nad oma seitset novelli: «Ootamine», «Harmoniseerumine», «Leidmine», «Transformeerumine», «Leinamine», «Võõrandumine», «Pidevus».

«Kuubi ja Kera» esinemine saalile meeldis.

«Popside» esinemisest tuli aga välja janditsemine. Jälle pidi saal tükk aega ootama. Saalist lauldi: «Mis te teete, mis te teete, folkpundi rahvas?» Lavalt: «Köki-möki, köki-möki... Kas ei viitsi oodata või? Ma võin teile koerapolkat mängida, kui igav on!»

Esinemise ajal kuulajaid seesugustest teravmeelsetest repliikidest küll säästeti, aga häiris «Popside» lameduseni ulatuv omamehelikkus ja bravuur.

Mõned tudengid lahkusid juba enne, kui «Popsid» oma esinemise lõpetada jõudsid. Vabandagu vaevanägijad, aga õhtu ei rahuldanud.» (H. Rahuoja).

Marika Klaas meenutas: «III üliõpilaspäevadel tehti teaduskonnaõhtud, kus kõik tundsid end asjaosalistena ja õnnestumises või ebaõnnestumises tuli näidata vaid enesele. Parimad teaduskondadest võiksid siis esineda lõppkontserdil.

On loomulikult ebaviisakas, kui nuriseme kutsutud külaliste üle, kuid nigelat esinemist ei saa ometi ülistada ja võimetus laval on ikkagi fakt. Täname TPI ansamblit, füüsikuid ja bioloogе.»

Vestlusringist võtsid osa:

Reet Valing, Sirje Kiin, Urmas Eslon, Kirsti Ehaveer, Hille Ok, Marika Klaas, Tiiu Roosmaa, Mall Kuusberg, Helle Niinemägi, Heli Vesterberg, Anne Reinstein, Helle Rahuoja, Asta Hiir, Ene Puusemp.

ENSV kõrgema ja kesk-erihariduse ministri asetäitja H. Peremees.

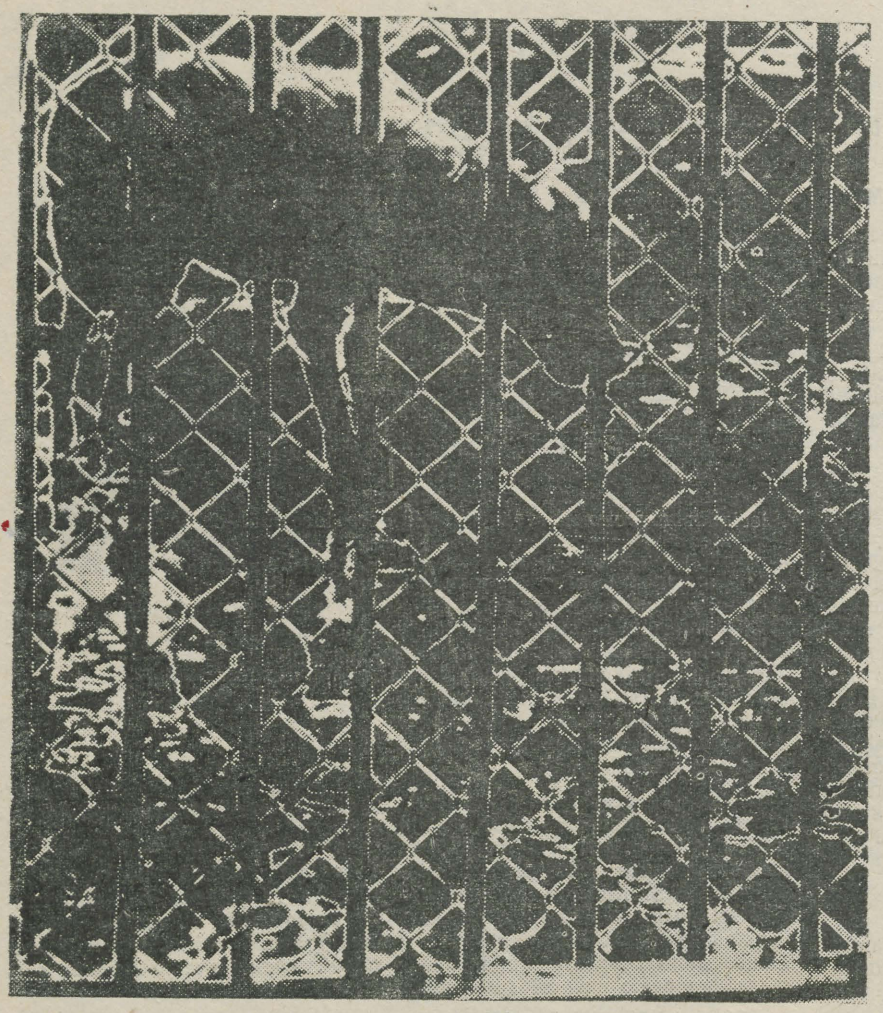

VELLO PUNNING «Vang». III preemia.

Töid foto-näitu-selt

TIIU RANDLA «Tuuletallaja kaksikud». I preemia.

ELKNÜ TRÜ Komitee bürool

17. novembril toimus ELKNÜ TRÜ Komitee büroo istung.

● Büroo andis soovituse NLKP liikmeks astumiseks stomatoloogiaosakonna II kursuse üliõpilasele Maret Naprissonile.

● Büroo otsustas kustutada noomituse bioloogiaosakonna V kursuse üliõpilase Rein Tensoni arvestuskaardilt, arvestades R. Tensoni kohusetruud tööd Tartu V üliõpilaspäevade orgkomitee esimehena.

● Büroo otsustas kustutada noomituse Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilase Vello Peedimaa arvestuskaardilt, arvestades V. Peedimaa laitmatut käitumist karistuse kandmise perioodil.

● Büroo arutas Tartu V üliõpilaspäevade organisatoorset ja ideoloogilist korraldust. Büroo leiab, et üliõpilaspäevad toimusid kavandatud plaani kohaselt ja täitsid ideoloogiliselt oma ülesande. Büroo konstateerib nii Tartu kui Tallinna üliõpilaskonna korrektset ja distsiplineeritud käitumist kõigil Tartu V üliõpilaspäevade üritustel. Büroo märgib eeskavade suhtelist hõredust klubides, kuid on seisukohal, et orgkomitee tegi selles osas maksimaalse ja väljus auga keerulisest olukorrast. Büroo märgib ära organisatoorsete puudustena puhkpilliorkestri nõrka mängutaset avaaktusel, võimendussüsteemi ebapiisavust aumüüri nõlvakul, orkestrite vähesust rongkäigus, tõrvikute suhteliselt väikest arvu, kavatsetud ilutulestiku puudumist rongkäigu avamisel ning külaliste vastuvõtu koordineerimatust.

● Büroo avaldab tänu abi eest üliõpilaspäevade ettevalmistamisel ja organiseerimisel.

EKP Tartu Linnakomiteele, Tartu Linna TSN Täitevkomiteele, EKP TRÜ Komiteele, EKP EPA Komiteele, ELKNÜ Tartu Linnakomiteele. Tartu linna TSN TK kultuuriosakonnale, RAT «Vanemuisele», A/Ü Tartu Kultuurihoone, Tartu Raudteeklubi, Tartu Rajooni Kultuurimaja, Puiestee tn. klubi, TRÜ klubi ja EPA klubi juhtkondadele ja personalile, TRÜ kohviku kollektiivile, TRÜ erikateedrile, TRÜ kunstikabinetile, TRÜ rotaprindile, H. Heidemanni nimelisele trükikojale, Tartu Kaubandusliku Inventari Tehasele, Tartu Kalakombinaadile, Tartu postkontorile, Tartu hauasammaste töökojale, Autokolonnile nr. 3053.

● Büroo tänab äärmiselt vastutuleliku suhtumise ja konkreetse abi eest üliõpilaspäevade õnnestumise kindlustamisel ENSV kõrgema ja kesk-eriharidus ministri asetäitjat H. Peremeest, EKP Tartu Linnakomitee esimest sekretäri J. Lotti, TRÜ rektorit F. Klementit, EPA rektorit A. Rüütlit, ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretäre M. Reinfeldti ja J. Kaarmat, Tartu Linna TSN TK osakonnajuhatajaid E. Alekandu ja E. Paali, K. Ojasalu, RAT «Vanemuise» direktorit K. Irdi, A/Ü Tartu Kultuurihoone direktorit R. Kullastet, ENSV Kunstnike Liidu juhatuse aseesimeest M. Ellerit, Tartu Muusikakooli direktorit A. Russakut, kirjanikke P.-E. Rummot, A. Ehinit, kunstnikke J. Klõseikot, T. Vinti, TRÜ õppejõude V. Palmi, V. Lenki, J. Kangilaskit, T. Sutti, K. Põllut, TRÜ a/ü komitee esimeest H. Kaburit, TRÜ töötajaid M. Kikast, H. Valgmaad, V. Kiisi, P. Lukatsit, P. Vihalemma, H. Mäge, J. Karmi, ajalehe «Noorte Hääl» töötajat S. Endret.

● Büroo avaldab tänu initsiatiivika ja vastutustundelise tegevuse eest Tartu V üliõpilaspäevade puhul TRÜ komsomoliorganisatsiooni liikmetele J. Allikule, K. Alttoale, V. Arhipovile, A. Bachmannile, J. Golikovile, R. Hundile, Ü. Kaevatsile, S. Kallasele, L. Karule, T. Karule, A. Kiviloole, I. Kolkale, I. Koolmeistrile, T. Kuldsepale, K. Lendlale, S. Litvinenkole, E. Lättile, K. Millerile, K. Mälbergile, V. Mürgile, J. Paalile, A. Piirsoole, E. Rahumaale, A. Rannale, Ü. Reinule, O. Remsujevile, M. Salundile, J. Tammele, T. Tammeraidile, H. Tanklerile, R. Tensonile, T. Tikandile, H. Toomlale, T. Täpsile, A. Vaigule, V. Vidilale, J. Villerile, D. Vseviovile, kõigile ülikooli rahvamaleva operatiivsalkade liikmeile.

● Büroo avaldab tänu esinemise eest Tartu V üliõpilaspäevade üritustel EPA puhkpilliorkestrile, VTÜ puhkpilliorkestrile, A/Ü kultuurihoone puhkpilliorkestrile, TPI estraadiansamblile, ansamblile «Popsid», ansamblile «Kuup ja Kera», bioloogide ansamblile, EPA klubi isetegevusansamblitele.

Repliik seoses möödunud üliõpilaspäevadega

Nagu nähtub, on paljudel üliõpilaspäevadest osavõtjail pretensioone küllalt nõrga eeskava kohta klubides. Millega see seletub, seda püüdsime teada saada ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitja J. Alliku käest, kes ise üliõpilaspäevade organiseerimisega otseselt seotud polnud ja võib seetõttu asjale objektiivsemalt vaadata.

Probleemi mõistmiseks oleks vaja meenutada III üliõpilaspäevi, kus õhtused kavad olid teaduskondade endi sisustada. Et selline katse siis ebaõnnestus ja mitu klubi hoopis eeskavata jäi, rajasid IV üliõpilaspäevade korraldajad kontsertosa teadaolevate üliõpilasansamblite esinemisele nii meilt kui Tallinnast. Möödunud aastast ongi jäänud parimad mälestused lavakunstikateedri üliõpilaste, samuti «Peoleo», «Elektra» ja «Collage'i» esinemistest. Ka tänavu oli juba ammu selge, et ülikooli ja EPA endi jõududega 6 klubi kontsertosa ei sisusta. Mõnesugustel põhjustel ei olnud aga Tallinna ansamblite Tartusse sõitmine võimalik, kahe ansambli suhtes selgus see alles päev enne üliõpilaspäevade algust.

Seetõttu tõusis päevakorda mitmete üliõpilaspäevade ürituste ärajätmine, sest linna nelja klubi jaoks olid olemas vaid ülikooli enda bioloogiaosakonna ja füüsikaosakonna ansamblid. Selles raskes olukorras tuli meile vastu alles moodustamisel olev ansambel «Popsid», kes üliõpilaspäevadel andis üldse esimesed avalikud kontserdid ja neidki 4 kahe päeva jooksul. Ansamblisse kuulub peale meie üliõpilaste ka mitu muusikakooli õpilast, kelle esinema lubamise eest oleme väga tänulikud muusikakooli direktorile A. Russakule. On kuidagi mõistetav (kuid mitte õigeks mõistetav), et mõnede muusikakooli õpilaste esinemiskultuur jättis üliõpilasauditooriumi silmis mõndagi soovida.

Väga tänulikud oleme TPI estraadiansamblile ja ENSV kõrgema ja kesk-eriharidus ministri asetäitjale H. Peremehele, tänu kellele selle ansambli esinemine üldse teoks sai. Ansambel «Omega» jäi katkise bussi tõttu laupäeva õhtul Tallinna ja Tartu vahele toppama. Ansambel «Juventus» aga ootas Kiievis lennuilma kuni esmaspäevani. Seetõttu, kui kellelgi üliõpilastest on pretensioone 20 kopikat maksnud nõrga kava kohta klubides, tuleks eelkõige endalt küsida: miks me ei saa ja ei suuda üliõpilaspäevade kontserte sisustada oma jõududega? Ja sellele küsimusele vastuse leidnud, tänada kõiki ansambleid, kes meile siiski esinesid.

TEATED

ELKNÜ TRÜ Komitee

ideoloogiasektori koosolek toimub teisipäeval, 25. novembril kell 16 komitees.

Lapsed!

Pühapäeval, 30. novembril toimub TRÜ klubis karneval. Hakake varakult selleks ettevalmistusi tegema! Ootame teilt ka ettekandeid.

TRÜ klubi lastesektor

ÜTÜ

ÜTÜ psühhiaatriaringi koosolek on kolmapäeval, 26. nov. kell 18 Tartu Vabariikliku Psühhoneuroloogiahaigla auditooriumis.

Päevakord: 1. Ettekanne alateadvuse probleemi kohta (A. Michelson, ravi VI k.).

2. Haige demonstratsioon.

JUHATUS

* * *

TRÜ ÜTÜ eesti keele ring korraldab 28. nov. algusega kell 16 ph. 204. aud. koosoleku teemal «Murdekeel ja tänapäev». Esinevad kirjanik Jaan Kaplinski, üliõpilane Maeve Leivo jt.

ÜTÜ eesti keele ringi juhatus

Esperanto

Prof. P. Ariste esperanto keele loengud algajatele toimuvad teisipäeviti kell 17 aud. 126. Eksamit saab sooritada käesoleva õppeaasta lõpul. Samas on võimalik tellida esperantokeelseid ajakirju (ainult 24. novembrini k. a.).

Kriminoloogia problematooriumis

TRÜ kriminoloogia problematooriumi järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 23. novembril kell 12 TRÜ peahoone aud. 307. Teemal «Avaliku korra kaitse küsimusi Tartu linnas» esineb Tartu linna prokorör S. Kahar.

A. PALTSER

SPORT

Nädalavahetusel lõppesid Pärnus Eesti NSV 1969. a. karikavõistlused naiste väravpallis. Eelmängus võitis TRÜ naiskond Sillamäe 17:10. Finaalturniiril alistati Pärnu 23:16, Tallinna Kalinini raj. Spordikool 22:11 ja Tallinna «Norma» 22:15.

TRÜ spordiau kaitsesid J. Kotenjova, D. Jukmane (spordimeditsiin), K. Vares (füüsika), E. Tammes (matemaatika), E. Männik (majandus), M. Uusmaa, V. Matson, M. Juust, E. Lind (kehakultuur), T. Jurkatamm (ÜSK).

V. PALL

Teadaanne

Vastavalt NSVL Tsiviillennuväe Ministeeriumi käskkirjale 13. augustist 1969. a. nr. 494 on päevaste osakondade üliõpilastel võimalik sõita kõigil lennuliinidel 50%-lise hinnaalandusega ajavahemikul 1. okt. 1969. a. kuni 31. maini 1970. a., välja arvatud mõningad erandid.

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет» г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 6908. MB 07968.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti Kirjanduse Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 36 Reedel, 28. novembril 1969. a. XXIII aastakäik

Eesti NSV kõrgema ja kesk-erihariduse ministri KÄSKKIRI

(Algus «TRÜ» nr. 35)

B. Teise preemiaga

Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilast Kaur Alttoad töö eest «Eesti kunsti üldnäitused aastail 1906—1918». Töö juhendaja: van.-õp. J. Kangilaski.

Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilast Enn Bekkerit tööde eest «Valimisõigus Ameerika Ühendriikides» ja «Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevast ja tema põhikirja projektist». Tööde juhendajad: prof. A. Uustal ja dots. J. Ananjeva.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilasi Evi Juhanit, Urve Veltsonit ja Maret Jalakat töö eest «Nefroangiograafia tehnika iseärasused ja võimalikud tüsistused lastel». Tööde juhendajad: assist. U. Reino ja assist. H. Tihane.

Tartu Riikliku Ülikooli Bioloogia-Geograafiateaduskonna V kursuse üliõpilast Tiia Kallastet töö eest «Kaalutlusi korterite perspektiivse nomenklatuuri määramisel Tallinna näitel». Töö juhendaja: geogr.-kand. A. Marksoo.

Tartu Riikliku Ülikooli Kehakultuuriteaduskonna IV kursuse üliõpilast Andres Tamme töö eest «Meeskorvpallurite lihastalitluse mõningatest korrelatsioonidest». Töö juhendaja: med.-kand. Ö. Reintam.

Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilast Juhan Tamme töö eest «Tommaso Campanella ja tema utoopia». Töö juhendaja: dots. J. Madisson.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Enn Türksonit töö eest «Ühukeste Zn S-pooljuhtkihtide moodustumise elektronmikroskoopiline uurimine». Töö juhendaja: van.-insener I. Tigane.

Tartu Riikliku Ülikooli Matemaatikateaduskonna V kursuse üliõpilast Elts Vagat töö eest «Ribacouri fokaalsed pseudokongruentsid neljamõõtmelises eukleidilises ruumis». Töö juhendaja: füüs.-mat.-kand. L. Tuulmets.

Tartu Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilast Eido Vitsurit töö eest «Fondimaks». Töö juhendaja: dots. H. Siigur.

C. Kolmanda preemiaga

Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna V kursuse üliõpilast Rein Aru töö eest «Die Problematik in Humann Hesses Roman «Der Steppenwolf»». Töö juhendaja: prof. V. Alttoa.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilast Jüri Liivamäge töö eest «Depressiivsete haigete kõrgema närvitegevuse dünaamikast ravi toimel». Töö juhendaja: prof. J. Saarma.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna III kursuse üliõpilast Jevgeni Luštšikovi töö eest «Roti ingvinaallümfisõlme populatsiooni karüomeetrilistest uurimistest normis ja peale Cs-137 inkorporatsiooni». Töö juhendaja: assist. Ü. Hussar.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Mihkel Pärnoja töö eest «Pindaktiivsete lisandite toimest vesiniku katoodsele ülepingele vask-elektroodil». Töö juhendaja: dots. U. Palm.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Evi Saart töö eest «Kaaliumi ja naatriumi määramine silikaatsetes materjalides». Töö juhendaja: van.-õp. H. Kuus.

Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna VI kursuse üliõpilast Toivo Saralit töö eest «Daktüloskoopilise ekspertiisi tegemise metoodika». Töö juhend. van.-õp. H. Lindmäe.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Harri Tippu töö eest «Kvadrupolmass-spektromeetri ehitamine ja rakendamine vaakuumarvustamisel». Töö juhendaja: ins. A. Tammik.

Tartu Riikliku Ülikooli Bioloogia-Geograafiateaduskonna V kursuse üliõpilast Jaan Tänavotsa töö eest «Lehtpuuliikide introduktsiooni tulemusi TRÜ botaanikaaias (aastail 1807—1848)». Töö juhendaja: dots. V. Masing.

Autasustada diplomiga paremate tööde autoreid alljärgnevalt:

Tartu Riikliku Ülikooli Matemaatikateaduskonna V kursuse üliõpilast Elvi Ehasalut töö eest «Diferentsskeeme kolmnurksetel võrkudel». Töö juhendaja: dots. E. Tamme.

Tartu Riikliku Ülikooli Matemaatikateaduskonna V kursuse üliõpilast Samuil Haini töö eest «Mõningaid silindriliste koorikute roomavuse ülesandeid». Töö juhendaja: füüs.-mat. doktor V. Rosenblum.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Tõnu Haldret töö eest «Mõningate katioonsete ja anioonsete lisandite mõju molekulaarse iooni NO_2^- madalatemperatuurilistele spektritele KCl kristallis». Töö juhendaja: van. tead. töötaja L. Rebane.

Tartu Riikliku Ülikooli Kehakultuuriteaduskonna IV kursuse üliõpilast Rein Härmoja töö eest «Tahtelise ettevalmistuse vajalikkusest väravpallureil». Töö juhendaja: dots. S. Oja.

Tartu Riikliku Ülikooli Bioloogia-Geograafiateaduskonna V kursuse üliõpilast Tõnis Kallejärve töö eest «Peipsi-Pihkva järve hoovustest». Töö juhendajad: geogr.-kand. F. Filatova ja van.-õp. P. Kullus.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Tiina Koppelit töö eest «2-metüül-1-(-N-piperidüül)-oktüül -3-001-2 dehüdratsiooni uurimine». Töö juhendaja: van.-ins. V. Pällin.

Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna VI kursuse üliõpilast Astrid Kreeki töö eest «Kodanike eluruumidega varustamise õigusliku reguleerimise küsimusi puhkuse ja puhkeaja veetmisel». Töö juhendaja: dots. E. Laasik.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna VI ja V kursuse üliõpilasi Annely Laanelat ja Mare Muddit töö eest «Arteriaalse ja tsentraalse venoosse rõhu muutustest neerude puudulikkusega haigetel». Töö juhendaja: med.-kand. H. Tihane.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Gerda Loppi töö eest «9-nitroffuoreeni kaaliumsoola alküleerimisest asendatud propargüülbromiidiga». Töö juhendaja: n. tead. töötaja E. Mõttus.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilast Arkadi Michelsoni töö eest «Assotsiatiivsete protsesside mõned seaduspärasused skisofreenia ja depressiivsete seisundite puhul». Töö juhendaja: prof. J. Saarma ja med.-kand. M. Saarma.

Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilast Malle Mihkelsoni töö eest «Ninhüdriini kasutamine sõrmejälgede nähtavaks muutmisel». Töö juhendaja: van.-õp. H. Lindmäe.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Tiit Nugist töö eest «Wolf-Rayet tüüpi tähtede spektrofotomeetriline uurimine». Töö juhendaja: füüs.-mat.-kand L. Luud.

Tartu Riikliku Ülikooli Bioloogia-Geograafiateaduskonna V kursuse üliõpilast Maie Remmelit töö eest «K. E. von Baeri vaadetest loomariigi süsteemi ja arengu kohta». Töö juhendaja: dots. H. Kallak.

Tartu Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonna V kursuse üliõpilast Leopold Rooset töö eest «Ehitusmaterjalide kaubandus Tallinnas ja selle edasise arendamise ülesandeid». Töö juhendaja: van.-õp. H. Arumaa.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Anu Roosi töö eest «Tinakatoodi vesiniku ülepinge sõltuvus lahuse koostisest leeliselises keskkonnas». Töö juhendaja: J. Kukk.

Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilast Birgit Saart töö eest «Kriminaalprotsessi seadlusandlust ja praktikat käsitleva informatsiooni süstematiseerimise võimalusi (tesaurussõnastik)». Töö juhendaja: van.-õp. J. Adojaan.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Toomas Saksa töö eest «Kristalli pinna mõju lokaalsete energiatasemete omadustele». Töö juhendaja: van. tead. töötaja G. Zavt.

Tartu Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonna V kursuse üliõpilast Ülo Sarve töö eest «Ehituse operatiivplaneerimise süsteemi materiaal-tehnilise varustamise mudel». Töö juhendaja: van.-õp. J. Vainu.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilasi Ulvi Valdjat ja Ingrid Seppa töö eest «Glükoosi ja insuliini toime inimese mao limaskestale». Töö juhendaja: dots. kt. V. Salupere.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Indrek Zarti töö eest «Interferentspolarisatsioonfiltrite teooria küsimusi». Töö juhendaja: prof. P. Kard.

Tartu Riikliku Ülikooli Bioloogia-Geograafiateaduskonna V kursuse üliõpilast Elvi Tsoppi töö eest «Viljandi rajooni majandusgeograafiline iseloomustus». Töö juhendaja: dots. S, Nõmmik.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna VI ja IV kursuse üliõpilasi Imbi Tustit ning Ene Postit töö eest «Düsleksia ja düsgraafia esinemisest kooliõpilastel». Töö juhendajad: prof. E. Siirde ja med.-kand. V. Särgava.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilast Anne Vahimetsa töö eest «Neurogeense düstroofiaga kaasneva osteoporoosi patogeneesist». Töö juhendaja: assist. K. Tammera ja n. tead. töötaja P. Roossaar.

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilast Jüri Vaigat töö eest «Etüülmagneesiumbromiidi ja mõningate ketoonide vahelise reaktsiooni kineetika uurimine». Töö juhendaja: van. tead. töötaja A. Tuulmets.

(Järgneb)

ELKNÜ TRÜ Komitee bürool

● Büroo arutas raviosakonna I kursuse üliõpilase Erkki Kaingi personaalküsimust ja otsustas teda karistada valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega.

● Büroo arutas komsomolitööd spordimeditsiiniosakonnas, eriti spordimeditsiiniosakonna III kursusel. Ettekandega esinesid osakonna sekretär Semtšukova ja grupiorganisaator Solovjova. Büroo kohustas osakonna sekretäri mõtlema komsomolitöö ideoloogilise külje tugevdamisele.

● Büroo esitas premeerimiseks ja ELKNÜ Tartu Linnakomitee aukirjadega autasustamiseks 33 inimest, kes aitasid korraldada Tartu V üliõpilaspäevi.

Et TRÜ komsomoliorganisatsiooni liikmeid paremini informeerida sellest, mida komsomolikomitee tööplaanid lähemal ajal ette näevad, samuti vabariigi komsomolieluga kursis hoidmiseks otsustati 2. dets. k. a. korraldada ülikooli komsomolikomitee liikmeile informatsioonikoosolek.

● Büroo otsustas anda soovituse S. Litvinenkole turismireisiks Soome.

● Büroo otsustas taotleda 1970. a. suveks ehitusrühmade vahetusi Poola RV, Ungari RV ja Saksa DV-ga.

● Büroo otsustas pöörduda ELKNÜ KK büroo poole taotlusega kustutada komsomolikaristus ELKNÜ TRÜ komitee liikme S. Endre arvestuskaardilt, arvestades S. Endre tegevust karistuse kandmise perioodil ELKNÜ TRÜ komitee sekretärina ja Tartu V üliõpilaspäevade TRÜ orgkomisjoni esimehena.

UUS FILOLOOGIA-KANDIDAAT

TRÜ inglise keele kateedril oli neil päevil suursündmus: vanemõpetaja Gunnar Kiviväli kaitses Leningradi Riikliku Ülikooli Filoloogiateaduskonna õpetatud nõukogu ees 13. novembril s. a. kandidaadiväitekirja «Laused küsiva lisandkonstruktsiooniga inglise keeles». Temale oponeerisid NSV Liidu tuntud angliste filoloogiadoktor prof. B. Iljiš ja filoloogiakandidaat dots. N. Kobrina. Õpetatud nõukogu otsustas ühel häälel anda G. Kiviväljale filoloogiakandidaadi kraadi.

G. Kivivälja väitekiri on esimene pikem uurimus inglise kõnekeele ühe iseloomulikuma süntaktilise struktuuri kohta, mis koosneb jutustavast, hüüd- või käsklausest ja sellele lisatud lühikesest verbaalsest või mitteverbaalsest küsilausest.

Venia legendi

Avalike loengutega esinevad:

1. Teaduskonnakirurgia, operatiivkirurgia ja topograafilise anatoomia kateedri dotsendi kt. Kalju Põder teemal «Alajäsemete tuiksoonte haiguste diagnostikast ja operatiivsest ravist» kolmapäeval, 3. detsembril kell 18 Tartu Kliinilise Haigla haavaosakonna auditooriumis.

2. Patoloogilise anatoomia kateedri dotsendi kt. Viiu Sillastu teemal «Histoloogilistest muutustest prekantseroossete seisundite puhul» teisipäeval, 9. detsembril kell 16 O. Lutsu tn. 2 auditooriumis.

3. Neuroloogia ja neurokirurgia kateedri dotsendi kt. Arvo Tikk teemal «Ajukolju traumade akuutse perioodi patogenees» neljapäeval, 4. detsembril kell 16 Maarjamõisas närviosakonna auditooriumis, Puusepa tn. 2.

Prof. H. VAHTER,
Arstiteaduskonna dekaan

Variatsioone vilistlasteemadel

Bioloogid: „Tahaksime ja saaksime palju rohkem teha"

Kohtumise organiseerijate eesmärk oli teada saada, mida arvavad vilistlased ise oma sidemetest ülikooliga. Kutseid saadeti seekord välja minimaalselt, arvestusega vahetada mõtteid vestlusringi tasemel. Taimesüstemaatika auditooriumi laudadest kujundati üks suur «ümmargune laud», mille ääres võttis istet üle 40 vilistlase, nende hulgas õppejõude kõikidest osakonna kateedritest.

Alljärgnevalt õige põgusalt neist mõtetest, mis väga erinevatel aegadel Tartu Ülikoolis õppinud bioloogе tänasel päeval erutavad.

Ikka ja jälle läks jutt bioloogia olukorrale ja arenguperspektiividele meie vabariigis, bioloogia õpetamisele ja õppimisele. Muret tekitab olukord bioloogia arengu planeerimisel, kus ikka pole suudetud lahti saada *davai-davai-patom-pasmotrim*-meetodist. Ebanormaalseks tuleb pidada ka omapärast «dualismi» Teaduste Akadeemia ja ülikooli vahel, mis on põhjustanud suhteliselt suure eraldatuse, selle asemel et bioloogia arendamise ja õpetamise küsimusi lahendada koostöö teel. Täiesti lubamatuks (ja paljude hädade allikaks) tuleb lugeda mentaliteeti, mis on kujunenud välja vabariigi üldhariduslikes koolides. Nagu pedagoogid kinnitasid, peetakse üpris normaalseks olukorda, et bioloogiat õpetab ükskõik kes, olgu siis agronoom, ajaloolane või kehakultuurlane. Ainult üldbioloogia uus programm olevat nii raske(!), et selle õpetamisest hoiduvat «muulased» eemale. Nimetatud küsimus on komplitseeritud, lahendatav vaevarikka tööga. Siinjuures on oluline, kuidas õnnestub muuta senist ja kujundada uut ning soodsamat ühiskondlikku arvamust bioloogia kui teaduse ja bioloogia kui õppeaine suhtes.

Aktiivne tegevus selle eesmärgi nimel on kahtlemata igale bioloogile mitte üksnes professionaalseks, vaid ka sotsiaalseks kohustuseks.

Teine küsimuste ring keerles vilistlaste enesetäiendamise vajaduse ümber. Eriti rõhutasid seda äsja ülikooli lõpetanud. Õppejõud loodavad omakorda hiljuti töö juurde asunud noorte bioloogide kogemusi arvestada oma töös. Niisiis on hädavajalik pidev tagasiside vilistlaste ja ülikooli vahel. Et kõrgema haridusega inimese enesetäiendamine keskendub uusimatele erialalistele teoreetilistele ja praktilistele probleemidele, on üldtuntud tõde. Ja polekski vajadust seda siin korrata, kui ei esineks üsna laialt levinud arvamust, et sellega asi peakski piirduma. Ent mitmed sõnavõtjad viitasid veel meie üldkultuurilisele arengutasemele. Ei saa olla täisväärtuslik ühiskonnaliige, kui ei ole heade erialaste teadmiste ja oskuste kõrval arenenud kultuurilist silmaringi ja ühiskondlik-poliitilise tegevuse kogemusi. Eriti vajalik on see pedagoogidele. Loomulikult annab ülikool vajaliku vundamendi, kuid ilma pideva erialase ja üldkultuurilise enesetäiendamiseta ei ole ajaga kaasaskäimine enam mõeldav.

Juttu oli ka vajadusest korrigeerida õppeplaane, eriti just üldainete osas. Näiteks võiks keemia arvel (mille suhteliselt suur erikaal bioloogide «standardõppeplaanis» ei õigusta end) eraldada tunde bioloogia klassikalistele distsipliinidele. Ainult viimaste põhjalikule tundmisele võib rajaneda evolutsiooniteooria omandamine ja evolutsionistliku mõtlemisviisi väljakujunemine. Just evolutsiooniteooria ja evolutsionistlik mõtlemisviis on see, mis ühendab erinevatele erialadele spetsialiseerunud bioloogе. Ja see ei käi üksnes bioloogide kohta. Üha selgemaks saab asjaolu, et evolutsionistlik mõtlemisviis peab kuuluma olulise komponendina iga haritud inimese materialistliku maailmavaate alusmüüri.

(Järg 2. lk.)

Mis selles majas tehakse?

Sellist pealkirja leiate meie ajalehest edaspidigi. Toimetusel on kavas tutvustada ülikooli kõiki tähtsamaid õppehooneid ja seda, mis neis leida on. Alustame peahoone lähimast naabrusest.

KEEMIAHOONE

Aadress: V. Kingissepa 14/16. Ülikoolirahva seas lihtsalt keemiahoone, kuigi päris terve maja polegi keemikute päralt. Arvame, et uudishimu on siiski voorus ja käisime kaemas, mida seal tehakse.

KEEMIA-RING, nagu seda keemiahoone suurt auditooriumi hüütakse. Vastas, otse üle koridori — **TRÜ orientalistikakabinet.** Uksel teatab põnev kuulutus, et kabinetis on võimalik kuulda kursusi semitoloogiast, afrikanoloogiast, sinoloogiast, türkoloogiast, indoloogiast, japanoloogiast; et saab õppida indoneesia, uuskreeka ja taani keelt.

Kabineti juhataja **Pent Nurmekund:** «Kõige rohkem tuntakse huvi sanskriti ja taani keele vastu. Me ei taotlegi seda, et käiks koos palju inimesi. Peaasi, et oleks neid, kes keele vastu huvi tunnevad. Meie tööst ollakse huvitatud, ju siis oleme üht-teist suutnud teha. Alles hiljuti olid külas sakslased, võõraid käib mujaltki. Aga ruumi pärast on külaliste ees ebamugav: ruumipuudust küll kurta ei saa, aga sisustust tahaksime paremat. Praegu hoiame raamatuid kappides, mis inventari nimekirjast ammu maha kantud.»

Mõlemal pool seina ääres seisavadki kaks valge värviga järeleaidatud kolikambri kandidaati.

*

Silt seinal juhatab, et kärnilisest klaasist ukse taga asub **farmaatsia kateeder.** Peale kateedri veel muud abiruumid ja laboratooriumid. Tulevaste proviisorite igapäevane õppe- ja praktikamaailm. Praktikume on õppeplaanis palju, sest kuidas muidu saabki selgeks apteegiköögi saladusi.

Vanemlaborant **V. Hansen** räägib: «Erialalisi õppedistsipliine on farmaatsiaosakonnas 7 — farmakognoosia, ravimite tehnoloogia, kliiniliste preparaatide tehnoloogia, farmatseutiline keemia, farmaatsiaala organisatsioon, kohtukeemia ja meditsiinilise kauba tundmine.

Farmatseutide õpperuumid asuvad praegu põhiliselt siin, teise korruse vasakus tiivas. Osaliselt asustame ka neljandat korrust. Ruumi jääb ikka väheks. Tuletõrjemehed pahandavad, miks koridor on kappe täis. Kappides aga hoiame farmaatsia-alast kirjandust, mida tõesti pole kuhugi mujale panna. Rõõmustab see, et teise laboratooriumi saame varsti uue mööbli.»

*

Farmaatsia auditoorium pakub midagi ka selle maja külalistele. Neljapäeviti kell 16 loeb dots. **E. Tiit** siin fakultatiivkursust matemaatilisest statistikast. Varasügisel, kui alustati loenguid tõenäosusteooriast, hakkas dots. **J. Tuldava** pidama korrus allpool keemia ringauditooriumis veidi-veidi populaarsemas vormis loenguid statistilistest meetoditest keeleteaduses. Dots. Tiidu loengud kestavad veel kevadsemestrilgi.

*

Anorgaanilise keemia kateedris saime jutule kateedri juhataja dots. **V. Pastiga:**

«Meie kateeder õpetab orgaanilist ja üldkeemiat, füüsikalist ja kolloidkeemiat + eriaineid.

Kateeder on seotud elektrokeemia laboratooriumiga. Seoses kitsama spetsialiseerumisega IV kursusel kolivad üliõpilased õppelaboratooriumidest üle teadusliku töö laboratooriumidesse, kus hakkavad tegema kursuse- ja diplomitöid.

Tegeleme elektroodil kulgevate protsesside ja elektroodide pinna oleku uurimisega. Diplomitöö käigus peab iga üliõpilane lahendama mingi probleemi, jõudma ise vastuseni.

Paljude diplomitööde tulemused avaldatakse trükis. Mullusel ÜTÜ vabariiklikul üliõpilastööde konkursil esinesid tublilt **Mihkel Pärnoja,** kes uuris vaskelektroodil kulgevaid protsesse, ja **Anu Roos,** kes käsitles tinaelektroodiga seotud protsesse.

Praegu on üks põhilisi probleeme lahustunud hapniku elektrokeemilise määraja konstrueerimine. Tööd juhendab vanem teaduslik töötaja **Rein Marvet.»**

*

Keemilise kineetika ja katalüüsi laboratooriumis saime jutuotsale A. Tuulmetsaga.

● Mida siin tehakse?

Seda võib muidugi juba laboratooriumi nimetusest järeldada, kuid teadus areneb kiiremini kui riiklik nomenklatuur järele jõuab ning sõnad **kineetika** ja **katalüüs** ei iseloomusta meie tegevust kuigi põhjalikult. Tänapäeva keemik ei tohiks enam töötada puhtkvalitatiivses suunas (segama ained kokku ja vaatama, mis saab); ainuõige perspektiivikas suund on kvantitatiivne, mis baseerub füüsikalis-keemiliste meetodite kasutamisel.

Laboratoorium on rajatud orgaanilise keemia kateedri juurde, põhiprobleemiks on orgaaniliste ühendite reaktsioonivõime kvantitatiivne määramine, arvestamine ja prognoosimine korrelatsioonivõrrandite abil. Orgaanilises ühendis toimub reaktsioon tavaliselt ühes molekuli osas (nn. reaktsioonitsentris), selle ja ülejäänud osade ning ümbritseva keskkonna vahelist vastastikust mõju iseloomustavad kvantitatiivsed karakteristikud.

● Otsene seos praktikaga?

Uurimistöö on ikka suunatud praktikasse. Tavaliselt, kui tahetakse mingit protsessi tööstuses kasutama hakata, valmistatakse kõigepealt laboratoorne katseseade, et saaks kõigi faktorite mõju kindlaks määrata, siis pisike tsehhike pooltööstusliku seadmega ning lõpuks võib põhjalikult läbiproovitud protsessi tootmisse viia. Kui aga teooria on küllalt täpne, võib mõne osa vahelt ära jätta, aitab sellestki, et laseme arvutusmasinal rehkendada. Praegu kõlab see veel tulevikumuusikana, teooriagi pole lõplikult läbi töötatud, aga väga kaugel see perspektiiv küll ei ole.

Praktikutega on üldse natuke häda: nende jutus kuuleb alatasa liigse praktitsismi noote. Muidugi, teadus on praktika jaoks oluline, kuid nii lihtne ja otsene see ka ei ole.

Lepingulisi töid tehakse üsna palju. Näiteks laboratooriumi teaduslik juhendaja prof. V. Palm uurib Leningradi Polümeeride ja Plastmasside TI tellimusel mõningaid polümeeride sünteesi protsesside kvantitatiivset modelleerimist. Laboratooriumil oli leping Moskva Karpovi-nimelise Füüsikalise Keemia Instituudiga. Töötati välja tahkeid kandjaid gaaskromatograafia efektiivse keemilise analüüsimeetodi jaoks; seni neid imporditi. Lepingurahadest me põhiliselt elamegi, ülikool ise ei suudaks laboratooriumi varustada.

● Sidemed teiste uurimisasutustega?

Meie laboratoorium on reaktsioonivõimealaseid uurimusi koordineeriv organ Nõukogude Liidus. Prof. V. Palm kuulub TA vastava töökomisjoni koosseisu. Sidemed on enamiku teiste juhtivate füüsikalise orgaanilise keemia uurimisasutustega. 1968. a. suvel toimus Käärikul üleliiduline seminar (palju efektiivsem töövorm kui konverents!), sel sügisel Moskva ja Tartu teadlaste seminar. Välismaal on käinud näiteks prof. V. Palm — Soomes loenguid pidamas, kaks korda pikema-ajalisel komandeeringul USA-s, samuti Ü. Haldna (Inglismaal), A. Talvik (Tšehhoslovakkias) jt.

Välja on kujunenud operatiivne informatsiooni vahetamise süsteem. Tartus antakse neli korda aastas välja perioodilist kogumikku (artikkel läheb siin trükki kiiresti, kõige rohkem nelja kuu jooksul, keskajakirjanduses võib see aega võtta 1—2,5 aastat), kus mõned välismaa mehedki oma töid avaldavad, rääkimata NSV Liidu juhtivatest teadlastest; USA-s trükitakse see ümber inglise keelde. Meie omakorda tellime otse autoreilt nende tööde separaate. Selline süsteem on enam-vähem tänapäeva tasemel, muu informatsioon tuleb ikka hilinemisega.

*

Teoreetilise mehhaanika kateedri juhataja, prof., füüs.-mat. doktor Ülo Lepik:

Ajaloost.

Tsaariajal töötas meie kateedris professor G. Kolossov, siin valmis tal doktoritöö, mis pani aluse tänapäeval laialt levinud suunale — kompleksmuutuja rakendamisele elastsusteoorias.

1917.—1918. aastani töötas Tartus lühemat aega akadeemik Leibenson, pärastine Moskva ülikooli professor, üks nimekamaid mehhaanikuid Nõukogude Liidus.

Kateedri juhatajaks on olnud väga pikka aega prof. G. Rägo (alates 1920. aastate algusest). 1958. aastast on kateedrit juhtinud Ülo Lepik.

Kateedri profiil on aja jooksul olnud erisugune. Professor Rägo ajal kuulus tööülesannete hulka ka matemaatika õpetamise metoodika. Hiljem loodi selle ala tarvis eraldi kateeder. Koos on töötatud astronoomidega. Praegugi ei vasta kateedri nimetus täpselt õppetöö koormusele, sest peale teoreetilise mehhaanika õpetatakse ka kõrgemat matemaatikat keemiaosakonna ja Majandusteaduskonna üliõpilastele.

Tänapäevast.

Kateedri koosseisu kuulub 5 õppejõudu. Teadusliku uurimistöö suunaks on plastsusteooria, täpsemalt öeldes: teeme mitmesuguste plaatide ja koorikute arvutusi plastsete deformatsioonide piirkonnas. Viimasel ajal on lisandunud uus suund: plahvatuslainete levik plastses keskkonnas.

On kujunenud hea kontakt eriteadlastega Nõukogude Liidu ulatuses. Meil on käinud külalislektoreid Riiast, Tallinnast, Kiievist, Kuibõševist, Ternopolist, Moskvast, Leningradist. Teisipäeval ootame külalisi Volgogradist. Ise oleme korraldanud kaks üleliidulist suvekooli Käärikul, viimane neist toimus möödunud suvel. Osavõtjaid oli 29 linnast, kokku umbes sada inimest. Käärikul viibisid ka Poola teadlased. Kaks aastat tagasi käisin Varssavis oponeerimas üht väitekirja. Praegu viibib Poolas 10-kuulisel komandeeringul kvalifikatsiooni tõstmise eesmärgil kateedri vanemõpetaja E. Sakkov.

Eestis on vajadus mehhaanikute järele väike, ettevalmistus toimub ainult individuaalplaanide alusel. Asjalikud tööalased suhted on kujunenud Novosibirski ülikooliga — suuname oma üliõpilasi sinna praktikale. Praegugi viibivad Novosibirskis V kursuse üliõpilased Heinlo ja Saks. On koguni üks ühine aspirant kahe ülikooli peale: sm. Fleišman.

Teaduslikus töös oleme püüdnud teha mis annab, kuigi mõnes osas võiks teaduslik aktiivsus olla suurem. Tublimatest võib nimetada I. Vainikot, kes kaitses möödunud aastal oma väitekirja. Üliõpilaste poolt on hinnatud füüsika-matemaatikateaduste kandidaat L. Roots.

Kitsaskohti.

Arvutusi teeme möödunud sajandist pärit vändaga masinal. Üks Moskva professor leidis selle olevat haruldase masina ja tahtis kaasa viia — muuseumi jaoks. Meil aga tuleb sellel «eksponaadil» iga päev töötada. Majandusteaduskonna arvutusmasinate laboratoorium on üle koormatud, uus arvutusmasin «Nairi», mille ülikool hiljuti sai, on mõeldud ulatuslikumateks töödeks kui igapäevane korrutamine ja ruutjuure võtmine. Asi ei seisa mitte niivõrd summade, kuivõrd «turukitsikuse» taga — arvutusmasinaid saab osta jaotuskavade alusel, need on aga väga piiratud.

Keemiahoone katus vajub läbi. Möödunud aastal lumesulamise aegu rikkus vesi värske remondi, mööbli, aparatuuri; teaduslikke ajakirju tuli radiaatori peal kuivatada!

Puudust oleme tundnud ka problematooriumist. Seni on asi seisnud ruumikitsikuse taga.

*

Matemaatikateaduskonna dekanaat. Matemaatikateaduskonna dekaani kt. Jaan Reimand.

● Selle õppeaasta eripära?

Meie üliõpilased aitavad ehitada arvutuskeskuse uut hoonet. Enamik üliõpilasi võtab tööst korralikult osa. Selgub aga, et kehv on ehitustööde organiseerimine. Vähe on tööriistu, spetsiaalriietust. Oktoobripühade-eelsetel ja -järgsel päeval ehitusmehed purjutasid. Segumasin oli katki — jälle töö takerdus. Plaanikohaselt peaks objekt valmima selle aasta lõpuks, praegu aga ei ole majal veel katustki peal. Ehitusmehed rääkivat tudengitele: «Aega on, nagunii sel aastal maja katuse alla ei saa.» See aga tähendab arvuti «Ural» paigaldamise edasilükkamist võib-olla kolmeks aastaks — asi, mis mõjub halvasti meie üliõpilaste ettevalmistusele. Sellise töö organiseerimisega meie rahul ei ole, seda enam, et üliõpilased kulutavad seal kallist õppeaega. Ülikool peaks omi ehitajaid siiski suutma kontrollida.

*

Keemiaraamatukogu. Laeni ulatuvad riiulid on eraldatud kitsukese vahekäiguga. Esimesest ruumist viib uks lugemissaali, mida ei tihkakski nii nimetada: vaevalt toasuurune, 1—2 vaba lauda, ülejäänutel kuhjas raamatud.

Raamatukogu juhataja sm. **Seppa:** «Üheksa aasta jooksul, mil olen siin töötanud, pole me ruume juurde saanud. Ainus uus inventar on kapid lugemissaalis. Riiuleid rohkem üles seada pole võimalik, nende asetus on sentimeetri täpsusega välja mõõdetud. Raamatuid pole kuhugile panna, aga on ka selge, et uut kirjandust tellimata jätta ei saa.»

Lugemissaalist tabasime noorema teadusliku töötaja sm. **Mõttuse:** «Keemiaraamatukogu ruumid on kitsad, külastajaid aga suhteliselt palju. Teaduslik raamatukogu ei rahulda praegu keemikute vajadusi, seda just uuema kirjanduse suhtes. Toome raamatukogus on referatiivsed ajakirjad tihtipeale korrastamata, üliõpilastel on neid raske kätte saada. Öeldakse, et üliõpilane peaks 1/3 õppeajast töötama raamatukogus, praeguste tingimuste juures kuluks vähemalt 2/3. Aeg ei seisa, uusi raamatuid on vaja, keemiaraamatukogu ruumid aga iseenesest ei kasva. Mida teha?

Dots. T. Ilomets **orgaanilise keemia kateedrist** andis tagasihoidlikku lootust, et vahest saab raamatukogu ruume laiendada kõrvalasuva laboratooriumi arvel, mida ajutiselt auditooriumina kasutatakse. Uuemate ajakirjade köitmiseks minevat osa lepinguliste tööde summadest, seda enam, et lepinguliste tööde tegijad on ka ise raamatukogu kasutajad.

*

Kino- ja fotolaboratoorium täidab ülikooli kateedrite ja osakondade tellimusi. Kõige suurema töömahuga on mikrofilmimine teaduslikuks tööks. Õppeotstarbeks valmistatakse diafilme ja diapositiive (nii mustvalgeid kui värvilisi), tehakse fotosid mitmesugustest katseseadeldistest ja katsekäikudest. Sündmustest, mis vajavad jäädvustamist liikumises, valmistatakse õppefilmid.

Siin toimuvad ka füüsikute, keemikute, matemaatikute, geograafide ja bioloogide kino- ja fotopraktikumid. Laboratooriumi juures töötab kaks kinomehhaanikut, kes demonstreerivad filme.

Tööalased sidemed on loodud Leningradi, Moskva, Kiievi, Vilniuse, Riia ja Tallinna samalaadsete laboratooriumidega.

*

Esimesel korrusel asub väike **puhvet,** mida kasutavad ka mitme lähema õppehoone töötajad ja üliõpilased.

Puhvet avatakse kell 8 ja suletakse kell 15, nii et tudeng siit enne esimest loengut süüa ei saa.

Kaup tuuakse kohale umbes kell 8. Päeva jooksul saab siin siiski einestada ligi 400 inimest, peale selle tasuta piima umbes 200 inimest.

Vahepeal olevat saiad ja võileivad juba kell 12 paiku otsa lõppenud. Viimasel ajal jätkub neid siiski kauemaks. Töötajaid kimbutab ruumikitsikus, loodetakse aga, et peahoone puhveti avamisega läheb ka siin lahedamaks.

*

Keemiahoone keldris, vasakut kätt viimasel uksel on numbrid 26, 27, 28, 29.

Ruum, mis asub selle ukse taga, kannab kena nime — **vivaarium.** Ei saa öelda, et tema asukad niisama sümpaatsed oleksid, ka lõhn, mis sisenejat vastu võtab, ei ole kõige meeldivam. Kuidas linna sanitaar-epidemioloogiajaam asja peale vaatab, ei tea.

Seal elavad konnad, valged hiired ja rotid.

Preparaator Õie Vanamb, kes nende eest juba kuus aastat hoolitsenud, ütleb, et nad olevat päris armsad loomakesed.

Konnad lebavad külma, jooksva vee vannis ja magavad talveund, ainult vahel harva ronib mõni neist veest välja ulatuvale restile.

Konni käib hooldaja ise oma käega (õigemini kahvaga) kraavidest püüdmas ja ega see niisama lihtne olegi. Talveks vajab patoloogilise füsioloogia kateeder, kellele need katseloomad kuuluvad, kuussada konna. Kuiva suve järel aga on kraavid konnadest tühjad. Kord saadi nelja tunniga ainult kaks isendit. Püüdjatele olevat nüüd kümme kopikat tükist lubatud.

Selles suhtes on hiirte ja rottidega lihtsam, need paljunevad kohapeal. Neid leidubki seal igas suuruses: pisitillukestest ja roosadest kuni täiskasvanud loomadeni välja.

Hiirte ja rottidega on jälle see mure, et nemad tahavad ka laupäeval ja pühapäeval süüa. Nii käibki hooldaja neid ka siis söötmas. Ise ütleb ta selle kohta, et vahel jääb oma lastele söök kätte andmata, eks nad ise saa. Nii hiiri kui rotte on 400—500 ümber ja nemad juba ise süüa ei leia.

Praktikumides tehakse nende loomakestega mitmesuguseid katseid. Konnadel uuritakse südame funktsioone.

Hiirtel uuritakse šokiseisundit põletuste puhul ja krampide tekkimist.

Keemiahoones nähtu-kuuldu panid kirja H. Ok, H. Niinemägi, T. Tohver ja H. Vesterberg.

*

Variatsioone vilistlasteemadel

Bioloogid ...

(Algus lk. 1)

Järjest süvenev vastuolu looduse ja inimese vahel, mis on seadnud küsimärgi alla inimkonna edasise eksistentsi bioloogilised eeldused, rõhutab eriti teravalt vajadust kardinaalselt muuta olukorda bioloogilise üldhariduse omandamisel.

Räägiti veel mitmest muustki asjast, aga lõppkokkuvõttes jäi kõlama mõte, et kõikide bioloogide ees seisvate probleemide lahendamisel saaks ja — mis kõige tähtsam — tahaks arvukas bioloogide vilistlaspere palju enam ära teha.

Vilistlaste ja ülikooli vahelise koostöö senisest paremaks korraldamiseks moodustati initsiatiivgrupp, kes hakkab tegutsema koostöös dekanaadi ja teaduskonna parteibürooga.

Lahkuti optimistliku tundega, et edaspidi kohtutakse juba regulaarsetel osakonna vilistlaste kokkutulekutel, Kääriku teoreetilistel seminaridel (viimased on toimunud juba kahel sügisel), täienduskursustel, õpetajate päevadel jne. — kas siis Tartus vanas *alma mater*'is või mõnes muus kaunis Eestimaa paigas.

T. PILVIK

Õnnesoov

Eesti ülikooli piduliku avamise puhul 1. dets. 1919. a.

Veel purskab tuld ja suitseb sõja kuri kraater,
kui valguse uus andja avand alma mater
siin oma uksed vanad veerul vaikse mäe,
mis esimest, ei viimast rõõmupidu näe.
Missugune siin aga saatus vaheldunud,
all lipu uue rahvas ikka aheldunud,
kes metsikust see viljakandvaks muutnud maa,
töös võõra ori, pidul võõra teenija.
Nüüd tagant aastasadade — oh aja ime!» —
maarahva enese loss kannab seegi nime,
see tempel teaduste nüüd Eesti ülikool,
kui ümberrahvustajad vabaduse vool
ju sasind-kasind hoolimata vihast,
suurriigi, suurniku siin mõne eilse ihast.
Rist-tuuled käinud kõikide me üle pää,
kirgköitvast ajast kurjast hargugu ju hää!
Maameeste kätetöö maast tõstnud kõrged kojad,
ent sisseastumist nüüd alles pojapojad
nii hilja pühitsevad tulles tõusu teed,
koos tööle valmid võõrad sõbralikud need.
Kas sügisest ja talvest keeled kõnelevad
või mõlgub meeltes aru-vaimu värske kevad?
Raud sügavad on tuules, tormis künnud vaod,
tõupõllud teaduste ja paleuste paod
nüüd andmeid ajaloolisi ja ajaloota
siin sidugu ja vennastagu — tahaks loota!
Ei tarkust õpetud või saada vaevata,
maad põlluks tuleb harida ja kaevata,
külv tõe ja ilu päikesele end peab andma,
tung nooruse kui hääd ja küpset vilja kandma
Kord kõigi asjade, ju lausus Herakliit,
on tule elava ja aine voolav liit,
Maa, päike seadus looduse ja inimeste,
vastolude ja kokkukõlade on veste,
me olemuse tumestus ja valguskiir,
jõupingutuste mitmus, võrdlus, mõõt ja piir.
Alt varal valikute püüda, hüüda üles
ja ainet, ennast võita aja, ruumi süles
õnn, sellele, kel põues aje, kutse loov
au, kelles teostub elu surematu soov
kord nähtav, nägematu silmaläätse teral
sel avaruste õhus keerutaval keral:
soost soosse anda aju töötav mõte kuum,
otstarbekohasemalt välja koori tuum.
Veel purskab tuld ja suitseb sõja kuri kraater,
kui valguse uus andja avand alma mater
siin oma uksed vanad veerul vaikse mäe,
mis esimest, ei viimast korda rõõmupidu näe.
Oh otsigem ja teritagem siin metoodi,
uut inimest kuis vana sugemetest loodi!

GUSTAV SUITS

Kogust «Kõik on kokku unenägu».

Viiskümmend aastat rahvusliku ülikooli

Ülaltoodud luuletuse pühendas kirjanik G. Suits Tartu Ülikooli pidulikule taasavamisele rahvusliku ülikoolina 1. detsembril 1919. a., seega siis 50 aastat tagasi. Tegelikult oli vahepeal rohkem kui aastaks Tartu Ülikooli töö seisma jäänud. Maailmasõja tõttu oli tunduv osa ülikooli varadest evakueeritud, 1918. a. kevadel aga saksa okupatsioonivõimude poolt sunnitud lahkuma ülikooli senine õppejõudude koosseis Voroneži linna, kus pandi alus uuele, Voroneži ülikoolile.

1918. a. sügisel püüdsid okupatsioonivõimud luua Tartus saksa ülikooli nn. landesuniversiteedi näol, ent see ei saanud okupatsiooni kokkuvarisemise tõttu jalgu alla. Uutes oludes tuli kõne alla rahvusliku ülikooli organiseerimine Tartus, milleks perspektiivi avas Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võit. Kuid nõukogude võimu lühiajaline kestvus enne saksa okupatsiooni ei võimaldanud neid põhimõttelisi kavatsusi teostada. Eesti Kodanlik Ajutine Valitsus suutis moodustada 1918. a. novembris vaid ülikooli ülevõtmise komisjoni. 20. detsembril samal aastal kehtestati Tartus Eesti Töörahva Kommuuni võim. Kommuuni Valitsuse kultuur- ja haridusvalitsuse juhataja Artur Vallner, viibides 1919. a. jaanuari algul Tartus, nimetas Tartu Ülikooli juhatajaks (rektoriks) esmakordselt eestlase — matemaatiku Jaan Sarve. Viimase juhtimisel töötati välja esimene eesti rahvusliku ülikooli põhikiri. Sellel aktil oli suur põhimõtteline tähtsus. Kuid Tartu langemise tõttu valgete kätte ei saadud kavandatut realiseerida. Muide, esmakordselt ülikooli ajaloos oli ette nähtud ka eesti keele professuuri loomine kadunud akadeemik J. V. Veskiga sellel kohal.

Kodanlike võimude poolt suudeti ülikooli taasloomiseks luua tingimused 1919. a. sügiseks, millal oktoobris algasid esimesed loengud ja nagu märgiti, 1. detsembril ametlik taasavamine.

Selle sündmusega algas Tartu ülikooli pikas ajaloos uus etapp, kus õppetöös pääsesid võidule Oktoobrirevolutsiooni võidu tulemusena proklameeritud emakeelse hariduse põhimõtted. Sellel sündmusel on ka suur tähtsus eesti rahvusliku teadlaste kaadri väljakujundamisel.

K. SIILIVASK

Tartu V üliõpilaspäevad

Üks üliõpilaspäevade ihaldatumaid üritusi oli luule, muusika ja kujutava kunsti õhtu üliõpilaskohvikus.

Lilledega koormatud laua ääres olid istet võtnud dots. K. Muru, dots. J. Peegel, P. Vihalemm jt. K. Muru kirjeldas lühidalt äsja lõppenud kirjandusvõistluste tulemusi ja teatas võitjate nimed (kirjandusvõistlustest on pikemalt lugeda meie ajalehe järgmises numbris). Õhtu kirjandusosa sisustasid konkursi võitjad ja silmapaistnud autorid. Kordamööda tuldi vaheustele oma «pärjatud» töid ette kandma. Esimese preemia saanud Toomas Liiv (eesti fil. diplomand) luges kolm luuletust: «Hõbekuulist tabatuna», «Paberlilled» ja «Enne pardilauda». Teisele kohale tulnud Joel Sang (eesti fil. I k.) oli konkursile esitanud vaid ühe luuletuse «Seesama, seesama ...», mille ka ise kohvikus ette luges. Kolmanda preemia pälvinud Tuuli Kruus (eesti fil. II k.) ei olnud kohal ja tööd jäid ette kandmata.

Esinesid mitmed autorid konkursil enam või vähem silmapaistnud töödega: võistlustel äramärgitud autoritest Joosep Tammo ning Leelo Tungal ja lisaks veel Rein Sander, Astrid Reinla, Olev Tõeleid. Tiia Toometi (äramärgitud autor) kaks miniatuuri jäid autori mitteilmumise tõttu kohvikuõhtul kahjuks kuulmata. Mitmed autorid esinesid Tartu kirjanduspubliku ees esimest korda.

Osa nimetatuist nõustus lisaks lugema töid, mida konkursile polnud esitatud. Joel Sangalt kuuldi veel kaks luuletust: «Kordub, ah kordub see uni ...». ja «Ma enam selle järele ei küsi». Lisa luges ka Leelo Tungal, muuhulgas ka ühe oma viimase aja kauneimaid luuletusi «Kurekell».

Publiku hulgast tõusid Paul-Eerik Rummo ja Andres Ehin, et täita kokkutulnute lootusi. Andres Ehini esinemisega õhtu kirjanduslik osa lõppeski.

Teatavasti seati üliõpilaspäevadeks kohvikus üles üliõpilaste vabariikliku kunstikonkursi tööd. Kunstiosa juhatas sisse näituse žürii esimees, kunstiteaduste kandidaat Mart Eller. Ta tegi kokkuvõtte žürii tööst ja andis kätte auhinnad. Parima üliõpilasesindajana sai auhinna ERKI üliõpilane Illimar Paul, vilistlastest Aili Vint ja nn. vaba auhind läks Peeter Lukatsile. Kunstnikkonna nimel võttis sõna Tõnis Vint, tehes kokkuvõtte eesti noorte kunstnike viimase aja taotlustest. Ta märkis näituse uudsust nii vormilt kui ka ideeliselt suunitluselt. Samuti täheldas Tõnis Vint, et nii tallinlased kui tartlased on jõudnud enam-vähem ühisele platvormile, sõltumata sellest, et ANK-64 (nende näitus jõudis TRÜ kohvikusse 1967. a.) ja «Visarid» alustasid erinevailt lähtekohtadelt.

Noorte kunstnike ja kirjanike ühiste esinemistega hakatakse Tartus juba harjuma. Möödunud aastal tehti Kirjanduse Majas Tartu NAK-i ja «Visarite» ühine õhtu, kevadel oli noorte kunstnike ja kirjanike loomingu tutvustamise õhtu TRÜ kohvikus. Kirjanduse Maja töökavas seisab niisuguseid asju edaspidigi. Omaalgatuslike mõttevahetuste üle muidugi arvestus puudub. Alati on aga neil õhtutel osavõtjate hulgas olnud ka vanemuislasi, kunstiajaloolasi, kirjandusteoreetikuid, ühiskonnateadlasi jne. Vajadust ulatuslikumate esinemisja arutlemiskohtumiste järele on kinnitanud seni osavõtjaile suurt rahuldust pakkunud «Nooruse» loominglaagrid. Seekordse kohvikunäituse sünnipaik ongi õieti möödunudsuvine Kabli rand, kus noored taidurid aru said, et samakoosseisuline ekspositsioon võiks kõne alla tulla mitte üksnes metsas, vaid ka kusagil salongis.

Lohutuseks nendele, kes üliõpilaspäevade kirevuses kohvikuõhtule pääset ei saanud: näitus jääb avatuks detsembri keskpaigani ja kirjandusvõistluste auhinnatud tööd avaldatakse ajapikku üliõpilasajalehes ja loodavas almanahhis.

E. TEGOVA
A. HIIR

Naiivsest kunstist

Tiina Olep

Käesoleva sajandi algus oli kunsti arengus pöördelise tähtsusega. Suurt osa selles etendasid noored avangardistlikud kunstnikud, kelle loomingus kujunes välja nn. modernne kunst ja kes avastasid maailma üldsuse jaoks naiivse kunsti. 1908. a. korraldab Picasso koos oma sõpradega kunstnike, kriitikute ja kunstikaupmeestega tolliametnik Henri Rousseau auks banketi. 1911. a. toimub retrospektiivne näitus H. Rousseau töödest. 1913. a. paneb W. Uhde kirjutisega «Tolliametnik Henri Rousseau» aluse naivistide loomingut käsitlevate artiklite reale. H. Rousseau tööd pääsevad kõige kuulsamatesse Euroopa ja Ameerika kollektsioonidesse ja muuseumidesse kuni Louvre'ini välja. Samal ajal kerkib esile terve plejaad naiviste, nagu Seraphine, Piramanašvili, Bombois, Vivin, Rimbert jt., korraldatakse näitusi naiivsete kunstnike loomingust. Sõda ei lõpeta tõusuteed, avastatakse uusi kunstnikke, kirjutatakse neist raamatuid. Alates 1966. a. toimuvad Bratislavas naiivse kunsti triennaled.

Selle kunstiga tegelejatel on palju nimesid. «Primitivist» või «neoprimitivist», «pühapäevakunstnik», «rahvapärase reaalsuse maalija», «instinkti kunstnik». W. Uhde kasutab veel nimetust «pühitsetud südamega kunstnik». Kõige enam on siiski levinud termin «naiivne kunst». Sõna «pühapäevakunstnik» assotsieerub liialt hobiga, tundub, et kunstiga tegeldakse ainult vaba hetke sisustamiseks. See ei kajasta vajadust kunsti järele, mis on naiivse kunsti esindajal niisama suur kui professionaalsel kunstnikul. Rahvakunsti ja naiivset kunsti eraldavad mitmed jooned, ehkki neil on ka palju ühist. Erinevalt rahvakunstist ei ole naiivne kunst anonüümne, ta on palju individuaalsem, sünnib peaaegu väljaspool traditsioone. Rahvakunst on kommete ja traditsioonidega seotud kunst, mis antakse edasi põlvest põlve.

Naivistide omapära on selles, et nad ei kuulu ühte generatsiooni, ei tunne üksteist ega teagi tihti teiste olemasolust, ka pole nad moodustanud ühtset rühmitust. Üldiselt on naivistid vanemad inimesed, kel varem pole aega olnud end kunstile pühendada. Nad maalivad enesele, tundmata huvi näitustel esinemise vastu. Ühte rühma on nad liidetud kriitikute ja kunstiajaloolaste poolt.

Naivist ei maali seda, mida näeb, vaid seda, mida teab — mida kogemused ja teadmised on õpetanud. Kunstnik ei tunne klassikalist joonistust, perspektiivi, vormiprobleeme, anatoomiat. Idee teostamine materjalis on talle rohkem tehniline küsimus kui esteetiline. Vahetu ja siira väljenduse ning detailirohkusega, püüab ta loomingus edasi anda oma maailma. Siit ka need ebatavalised kujundlikud ja plastilised vahendid. Inimesed, maastikud, esemed, unenäod, reaalsuse ja fantaasia sündmused ei ole talle vahendiks, et lahendada professionaalseid küsimusi (hele-tumeduse probleem, rütm, kompositsioon jne). Need maalikunsti saladused avastab ta tahtmatult ja lahendab nad kogemata, vastavalt oma talendile. Maailma tunnetamine on talle tähtsam kui selle väljendusvahendid. Naivistlikku maali iseloomustab tihti ka vaatepunktide paljus. Erinevaid vaatepunkte kasutab kunstnik selleks, et anda oma maailma edasi veel täielikumalt. Sealjuures säilitab ta kahemõõtmelisuse. Töö teostamise kohmakus, vahendite spontaanne kasutamine, toonitatud naturalism annavadki maalidele usutavuse ja vahetu siiruse.

H. Rousseau.
Pierre Loti portree

Naiivset kunsti ei saa pidada täielikult ebateadlikuks kujutamiseks. Seda tõestab kasvõi dekoratiivsus, mis ei saa olla tahtmatu. Rousseau näiteks tõi oma eksootilistesse maalidesse teadlikult vaibalikkust, ta leidis nii omal viisil ilu, mille lõuendile ülekandmine valmistas talle naudingut.

On öeldud, et naiivne kunst on lihtsameelsete kunst lihtsameelsete jaoks. Paljudele kunstisõpradele niisugused maalid ei meeldi, kuid teiste jaoks avastavad nad uue maailma, viivad taas lapsepõlve radadele.

Peatugem veidi naiivse kunsti isal Henri Rousseau'l, kes 41-aastase mehena jättis maha oma töökoha, et pühendada end täielikult kunstile. Ta kauaaegne ametikoht pärandas aga Rousseau'le hüüdnime «tolliametnik». H. Rousseau polnud kunagi õppinud maalikunsti. Huvi selle vastu ja loomupärane anne tõukasid ta kunsti poole. Ta ei tundnud perspektiiviseadusi ega valguse-varju probleeme; «tolliametnik» maalis nii hästi ja loomupäraselt kui oskas. Rousseau astus kunsti enesekindlalt. See oli tema õnn, et ta ise ei teadnud oma tehnika piiratust, sest nii jäi ta kunstiajalukku niisugusena, nagu me teda tunneme.

Rousseau suhtus maalikunstisse kui tõsisesse ja igapäevasesse töösse. Ta tööd on tehtud suure hoolega, detailid täpselt välja maalitud. Kunstnikule on tähtis, et kõik esemed maalil oleksid äratuntavad, maal kui tervik pole talle nii oluline. Näiteks oma tööst «Luuletaja ja ta muusa» tegi ta ka teise varianti, sest esimesel polnud esiplaanil olevad lilled äratuntavad.

Rousseau ei jäljendanud ega kopeerinud ei inimesi ega loodust, ta maalis neid nii, nagu ta teadis neid olevat, või nii, nagu ta tahtis neid näha. Kui kunstikaupmees Vollard talt kord küsis, kuidas ta saavutab puude taustaks nii palju õhku, vastas Rousseau: «Looduse uurimise teel.» Vaatamata primitiivsele tehnikale, aitas ta loomupärane andekus lahendada kompositsiooni, värvi ja rütmi probleeme.

Rousseau fantaasiat ei aheldanud mingid reeglid, tal oli lapse hing ja fantaasia, kes näeb maailma üha esimest korda. Talle ei meeldinud maalida ümbritsevat väikekodanlikku elu, vaid ta maalis oma unistuste järgi, armastades eriti eksootikat. Sellest on varjundatud ka maastikud ja portreede taustad.

Kaasaeg hindas Rousseau'd vastandlikult. Akadeemilise koolituse saanud kunstnikud pidasid teda «lootusetuks juhtumiks», noored avangardistlikud kunstnikud suhtusid Rousseau'sse väga hästi. Apollinaire'i sõnade järgi annavad «tolliametnik» Rousseau maalid talle õiguse ilma tollita kunstimaailma astuda.

ARS

Tartu V üliõpilaspäevad

PRESSIKONVERENTS

Üliõpilaspäevad lõpetati pressikonverentsiga, kus peoperemehed, ajakirjanikud ja külalised arutasid üliõpilaspäevade olevikku ja tulevikku. Kohal viibisid kõrgema ja kesk-erihariduse ministri asetäitja H. Peremees, ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär J. Kaarma, EKP TRÜ sekretär V. Ruus, EPA rektor A. Rüütel, EÜN esimees I. Toome, ametiühingukomitee esimees H. Kabur jt.

Kõige enam tuli vastamiseks tõusta R. Tensonil, L. Karul, J. Kaarmal, V. Ruusil, I. Toomel.

«Tartu V üliõpilaspäevade ettevalmistamisel oli peaaegu kõige raskem ette näha ürituste kogu mastaapi — osavõtjaid ja külalisi oli oodata nii palju,» meenutas R. Tenson.

J. Kaarma pöördus tänuavaldusega TRÜ ja EPA rektorite poole, kes suurüritust majanduslikult toetasid. Muidugi rakendati ka piletite müügist saadud sissetulek.

Peeti plaane tulevaste üliõpilaspäevade suhtes. Võiks ju korraldada nii sügisel kui kevadel, kuid ettevalmistuste äsjakogetud mahu juures kevadine aeg nähtavasti ei sobi, hindas L. Karu olukorda realistlikult.

V. Ruusile tuli küsimus aumüürist. V. Ruus selgitas: «Mõte kuulub Jaan Eilartile. 1970. a. sügiseks peab valmima aumüüri projekt. Asutakse koostama müürile paigutatavate teadlaste biograafiaid.»

M. Reinfeldilt sooviti teada, millises korras paluti rongkäigust osa võtma kooliõpilased.

«See oli Tartu kõrgemate koolide poolne kutse,» vastas sm. Reinfeldt. Samasse teemasse sekkusid mitmed peokorraldajad, avaldades nii poolehoidu kui kahtlust niisuguse sammu otstarbekuse suhtes.

Kõne all olid vilistlasnõukogud, distsipliini tagamine ülelinnalisel massüritusel, estraadiansamblite esinemised ja mõned muud üliõpilaspäevade ajal päevakorras olnud asjad.

Veidi pressikonverentsil esitatud statistikast: osavõtjaid arvati 5000—6000 ringis;

üliõpilaspäevadel viibis 10 kutsutud + 850 omaalgatuslikult kohale sõitnud Tallinna üliõpilast; vilistlasi oli TRÜ poolt kutsutud 200, kohale sõitis kaugelt rohkem; pidustustel viibis 23 külalist 11 vennasvabariigist.

Üliõpilaspäevade üritustel korrarikkumisi ei esinenud.

Esines „Juventus“

Lõpuks jõudis Tartusse ka Interklubi poolt üliõpilaspäevadele kutsutud Užgorodi ansambel «Juventus». Mitu päeva ootasid užgorodlased Kiievis lennuilma.

Planeeritud kontsertidele EPA aulas ja TRÜ klubis järgnes publiku soovil veel kaks esinemist. Külalised võitsid saalisolijate poolehoiu kõrge kunstilise taseme ja vaba esinemisega.

Užgorodlased esitasid laule peamiselt ungari ja prantsuse keeles. See oli tore vaheldus meie ansamblite nigelale ingliskeelsele ja emakeelsele esinemisele. Kohati võis kuulda Karpaatide rahvamuusika töötlusi.

Ansambli kunstiline juht EMBER ISTVAN (soolokitarr) jutustas «Juventuse» kohta järgmist.

Ansambli sünniajaks on möödunud aasta september. Kõik pillimehed on Užgorodi Riikliku Ülikooli võõrkeelte teaduskonna üliõpilased. Huvitav on «Juventuse» rahvuseline koosseis — 4 ungarlast, 2 venelast, 2 ukrainlast. Ansambli parimat kordaminekut tähistab üleliidulisel universiaadil Harkovis saadud laureaadi tiitel.

Ember Istvan ise on prantsuse filoloog. Kevadel seisab tal ees diplomitöö. TRÜ Teaduslikust Raamatukogust leidis ta endale diplomitöö tarvis palju materjali. Mõne kuu pärast lubas Ember uuesti Tartusse sõita, et uurimistööd jätkata.

Tartu publiku lemmikuks sai solist MARCEL SZVITLIK. Marcel on 27-aastane. Laulmisega on ta tegelnud ka varem, aga solistina ainult «Juventuse» juures. Ka Marcel õpib prantsuse keelt. Kevadel lõpetab ta ülikooli. Mis saab edasi? Kuidas jääb ansambliga? Marcel joonistab klaverikaanele sõrmega küsimärgi — ei tea, kas jätkub aega laulmiseks; Marcel on otsustanud pühenduda teaduslikule tööle.

«Juventuse» neli liiget on viimase kursuse üliõpilased. Kui ansambel ka pärast ülikooli lõpetamist kokku jääb, siis kohtume «Juventusega» järgmisel aastal.

Inimeste ja loomade hääli

Raamatunädal tõi kaasa peale rikkalike müügilaudade ka kohtumisi raamatute loojatega. Üliõpilastele oli «reserveeritud» luuleõhtu Paul-Eerik Rummo, Jaan Kaplinski ja Andres Ehiniga, Ajaloo-Keeleteaduskonna vilistlastega.

Seljakoti, magnetofoni, grammofoni- ja portfellidega koormatud kolmikule suudeti täistuubitud ruumis vaevu läbipääsutee vabastada. Et iseloomustada kirjandusõhtu kava ebatavalist ülesehitust, on järgnevalt nimetatud etteloetud teosed ja vahepalad võimalikult tegeliku esitamise järjekorras.

Alustati muusikaga magnetofonilindilt, selle järel luges A. Ehin oma värsse. Siis grammofoniplaat ärritatud kätsatamise ja ammumise seguga. «See oli hahk,» selgitas J. Kaplinski ja jätkas oma luuletustega. (Kirjandusõhtul esitatud teosed olid enamasti ilma pealkirjadeta, sellepärast ei saa läbi ajada tavapärase nimetamisega). Üks J. Kaplinski luuletustest oli murdekeelne, teises (mille autor luges ette maskis) kõneles üks kütt eskimo šamaani suu läbi oma surmasaamisest, kolmandas teoses oli järele aimatud indiaani luulet, neljandat ei suuda allakirjutanu kahjuks meenutada. Vahepalaks anti plaadilt mitmesuguste loomade häälitsusi, näiteks vaimustatud kaamel; hämmeldunud kaamel; tusane jõehobu; krokodill kõnelemas oma lastega jne.

P.-E. Rummo esitas «Väljavõtteid septembrikuu perioodikast».

«Et ma viimasel ajal vähe olen kirjutanud, esinen täna oma lemmiklaulude kaudu,» tähendas Paul-Eerik Rummo ja seadis grammofonile plaadi karjala rahvalauluga maailma loomisest. Sellele järgnes samuti plaadilt setu naise monoloog teemal «Miks ma ei taha olla setu».

A. Ehini luuletusi, J. Kaplinskilt «Valgust voolab välja mu majast, on õhtu...» ja P.-E. Rummo ettepanekul lülitati jälle sisse magnetofon. Kõlas biitlite laul: Paul McCartney ja John Lennon: «Fixing a Hole».

A. Ehin luges ette pika luuletuse, mille esiotsa kõhklevalt pealkirjastas nii: «Doktor Lü Ming ja saatus».

Magnetofonilindilt kuulati Tõnu Tepandi kolme laulu autori esituses: «Kes köitis need kaks vaest peni» ja «Tuul kukkus alla katuselt» (Jaan Kaplinski varasemad tekstid) ja «Minagi olin Arkaadia teel» (Karl Ristikivi sõnad).

Kõik kolm lugesid lisapalu.

A. HIIR

Kas teadsid kaks Tartuga seotud meest 1829. aastal, jõuaes pärast kolmandat katset lõpuks püha Ararati tippu, et nad panevad aluse vene rahvuslikule alpinismile ja et 130 aasta pärast luuakse Tartu linnas alpinismisektsioon? Aimata on, et Johann Jakob Friedrich Wilhelm Parrot ja Hatšatur Abovjan seda küll ei mõelnud. Nad olid lihtsalt vaprad mehed, kes võtsid endale eesmärgiks tõusta sellele mäele ja tõusidki. Mis loeb nüüd, 140 aasta pärast see, et J. J. Fr. W. Parroti ja H. Abovjani juures mängisid küllalt suurt osa usulised tunded. On ju Ararat seesama mägi, mille otsa põrkas pärast suurt veeuputust kuulus Noa laev kõige oma loomalastiga ja et kahe vapra mehe armeenlastest saatjatel langes tõusu aeg kokku paastuga. Huvi pakuks ehk tänapäeval see, et Parrot reisis Tbilisi 4 kuud ja sealt edasi ei pääsenud (katk!). Et aga Ararat oli sel ajal Pärsia, Türgi ja Vene riigitulp, siis proovis ta sihtkohta jõuda Türgi poolelt ja see tal õnnestuski. Peale selle soosis üritust Türgi paša (juba puhtperekondlikel põhjustel) — tema isa oli proovinud vallutada sama mäge, kuid tagajärjetult.

Niisiis tõusid need meie ülikooliga seotud kuulsad mehed mäele ja püstitasid sinna risti. Kogu kristlik maailm aga kahtles kaua aega fakti õigsuses, käisid ringi isegi kuuldused Parroti hukkumisest jne. Jutud lõpetas ametlik tunnustus — tsaar andis Parrotile Püha Anna II järgu ordeni.

J. J. Fr. W. Parrot suri võrdlemisi noorelt ja on maetud rahulikule Raadi kalmistule. Tema hauda hoiavad korras Tartu alpinistid.

H. Abovjani surm on legendina liikvel kogu Armeenias ja otsaga jõudnud ka meile. Kuulus armeenlane jäi ühel tormisel ööl mägedes kadunuks. Jälle mäed...

Tartu Riikliku Ülikooli Spordiklubi alpinismisektsioon (ehk omainimestel nii Tartus kui kogu Lõuna-Eestis alpiklubi «Firn») tähistas nädalavahetusel kümnendat tegevusaastat.

Kõik see algas Jüri Martiniga, kelle ümber kogunes asjahuvilisi üliõpilasi. Loodi üks paremini organiseeritud ja tegutsemisvõimelisemaid sektsioone spordiklubis. Spordiklubi autasustas edu-

Hatšatur Abovjan

ka tegevuse eest sektsiooni liikmeid Vello Parki, Elle Roosalustet ja Jüri Kreisi.

Praegu tegutsetakse koos suusaspordikateedriga, mille õppejõud Uno Sahva, Erna Abel ja Osvald Allikas on alati nõu ja jõuga abiks.

Sektsioonis tegutsevad üliõpilased, aspirandid, vilistlased.

Mägedes käiakse tuusikutega, igal suvel oma 50 inimest. Sidemed on olemas mitmete alpinismisektsioonidega Nõukogude Liidus. Koos käiakse ka treeninglaagrites.

Mida teatakse üldse alpinismist peale selle, et ronitakse mägedes ja et see kõik on seotud hirmsa riskiga? Paistab, et ka sellest piisab teatud eksootika ja romantika oreooli tekitamiseks.

Jutuajamistest alpiklubi «Firn» naisliikmetega olgu allpool toodud mõned mõtted.

● Algajate hulgas on tüdrukuid küll väga palju, aga edaspidi jäävad nad siiski kõrvale. Ala nõuab väga tugevat füüsilist vastupidavust ja lihaste jõudu, aga seda kipub tihti väheseks jääma. Tahtmine on aga suur.

● See on suurepärane tunne, kui lõpuks tipus seisad. Kõigepealt, rõõm eneseületamisest.

● Hirmu pole veel kunagi tundnud, kindlusetunde annab instruktor, kes ees käib.

● Abielupaare-alpiniste on meil vähe. Kui peres on juba lapsed, jääb naine paratamatult eemale. Koos mehega pole üldse soovitav mägedes käia! Ikka kipud virisema või kergendusi saama. See aga mõjub halvasti kogu grupile.

Üldkoosolek võttis vastu 17 uut liiget. Vastuvõtmise tingimus on, et algaja korra juba mägedes oleks käinud. Vastuvõtutseremooniat juhtisid kaks võitlevat vaimu — üks Kassi-Toomelt, teine Sankt Gotthardilt, kes vastavasisuliste kõverate uurimustega katsusid algajate mägironijate vaimu- ja lihasejõudu.

Vastuvõetud said nüüd õiguse kanda klubi märke, vormiriietust ja võimaluse võtta täieõiguslike liikmetena osa kõigest, mida pakub TRÜ alpiklubi «Firn».

E. JÜRKI

MINGEM ÜLES MÄGEDELE

J. J. Fr. W. Parrot

Koosolekumõtteid

Ettevalmistusi ÜTÜ tööle sobiva vormi leidmiseks alustati eelmise konverentsi järelkajades ja jätkati tänavu sügisel enne aruande- ja valimiskoosolekut. (Koosoleku materjalid on subjektiivsetel põhjustel siiani avaldamata; käesoleva kirjutisega püütakse seda lünka täita.)

Aruandekoosolek nagu ikka oli küllaltki traditsiooniline. Kuulati ära ÜTÜ esimehe **T. Sullingu** ettekanne tehtust ja valiti uus 9-liikmeline suur nõukogu. Vahepeale aga mahtusid **Tõnu Karu** poolt esitatud ettepanekud ÜTÜ põhikirja muutmiseks (ette rutates olgu öeldud, et üldkoosoleku poolt kinnitatud põhikirja muutused on leidnud heakskiitmist ka vabariikliku nõukogu poolt) ja **Rein Saarma** aruanne Üliõpilaste Komplekssе Teadusliku Uurimistöö Büroo asutamisest. On olemas 3 lepingut, mille lõpliku vormistamise järel moodustatakse töögrupid kindlasti enne uut aastat.

Sõnavõtte oli küll vähe, kuid need olid mõttekad ja asjakohased. Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilane **Vello Peedimaa** avaldas kahtlust arvamuse kohta, et teaduskonna esindaja osavõtt suure nõukogu koosolekuist oleks tunnistus kogu teaduskonnas tehtavast tööst. Nimelt oli eelmisel aastal side Majandusteaduskonnaga väga nõrk ja suurel nõukogul puudus otsene ülevaade seal tehtavast. Kuigi V. Peedimaa rõhutas, et tööd on tehtud ja tehakse ka praegu, näiteks tegutseb majandussuhete klubi, arvas nõukogu, et sidemed peahoone ja Vanemuise tänava vahel peaksid olema vastastikuse mõistmise vaimus.

Bioloogia IV kursuse üliõpilane **Mati Laane** rääkis neist raskustest, millega tuleb bioloogidel kokku puutuda. Põhiline raskus seisneb eriala spetsiifikas. Bioloog peab materjali koguma; selleks tuleb aga välja sõita, sageli kaugemale. Tudengil on muidugi rahadega raskusi. Hea on, kui saab end kuskile ekspeditsiooni sisse sokutada, siis saab sõita kasvõi Siberisse.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär **Laur Karu** rääkis sellest, kui sageli austatakse keskpärast sportlast, samal ajal kui teadusega tegelevast üliõpilasest minnakse vaikselt mööda. Peaksime kõvema häälega endast kõnelema, et ÜTÜ-l oleks kindel koht ja kaal meie ülikoolis.

Füüsika III kursuse üliõpilane **Kristjan Mauer** peatus veel kord põhikirja muutustel, nüüd pikemalt probleemidel, mis puudutavad IP-d. Informatsioon vabariigi ulatuses IP valikust on siiani minimaalne ja seegi pole alati objektiivne. Kas ei tuleks ÜTÜ liinis välja anda kogumikku või informatsioonibülletääni IP võimalustest üldse?

Üldkoosolek otsustas eelmise aasta suure nõukogu tööd hinnata **«heaga».**

On asutud ÜTÜ tegeliku liikmeskonna väljaselgitamisele. Antakse välja liikmepiletid. Teaduskonnanõukogu esindajatel on võimalik neid kätte saada kolmapäeviti kella 18—19 peahoone aud. 116.

REET VALING

AJALOO-ALANE LOENGUTSÜKKEL

Loengutsükkel «Revolutsioonilise mõtte arengust Venemaal» jätkub **2. detsembril** kell 20 peahoone aud. **227** dots. R. Blumi loenguga anarhismist.

ÜTÜ

Teisipäeval, 2. dets. kell 19 toimub TRÜ peahoone 277. aud.

PEDAGOOGIKARINGI AVAKOOSOLEK

Ootame kõiki entusiaste, kes on huvitatud psühholoogia-, õpetamis- ja kasvatamisprobleemidest.

AULAS

1. dets. kell 16 aulas aktus, millega tähistatakse ENSV teenelise kultuuritegelase, füüsika-matemaatikakandidaadi dotsent Anatoli Miti 60. sünnipäeva, teaduslik-pedagoogilise tegevuse 30. aastapäeva ja TRÜ teenistusest lahkumist.

Füüsika-Keemiateaduskonna dekanaat

*

NB! INFORMATSIOONIKOOSOLEK

ELKNÜ TRÜ Komitee järjekordne informatsioonikoosolek TRÜ komsomoliorganisatsiooni liikmetele toimub teisipäeval, 2. detsembril kell 18 peahoones aud. 227.

Kõne all on üliõpilaspäevad, üliõpilasnõukogu ja kõneldakse ka sellest, mis komitee edaspidi ette võtab.

Esinevad L. Karu, S. Endre, J. Allik jt.

ÜTÜ

13. detsembril toimub ülikooli aulas vabariiklike võistluste laureaatide autasustamine ning seoses sellega korraldab TRÜ ÜTÜ näituse parimatest töödest. Meeldetuletuseks kõigile teaduskonnanõukogude esimeestele: näituse üldilme ja kaalukus sõltub tööde hulgast ja kvaliteedist.

EESTLASTE ETNOGENEESIST

peab loengu kolmapäeval, 3. detsembril kell 18 keemiahoone ringauditooriumis L. JAANITS Eesti NSV Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudist. See on teine ettekanne ÜET kodu-uurimise sektsiooni poolt korraldatavast loengusarjast. Osavõtt võimaldatud kõigile asjahuvilistele.

LAPSED!

Tulge kõik pühapäeval, 30. nov. kell 12 TRÜ klubisse karnevalile! Ootame ka ettekandeid.

TRÜ klubi lastesektor

* * *

Laupäeval, 29. novembril kell 20 TRÜ klubis

KAHE MEHE 145 PÄEVAST MAAL, ÕHUS JA VEES

pajatab Toivo Tootsen.

ÜLIÕPILASED!

16. nov. ballil EPA aulas leitud rahakott. Kätte saab EPA klubi juhatajalt.

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 7044. MB 09802.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 37 Neljapäeval, 4. detsembril 1969. a. XXIII aastakäik

5. detsember — konstitutsiooni-päev

EKP TRÜ organisatsiooni aruande-valimiskoosolekust

Kesknädalal, 26. novembril toimus aulas EKP TRÜ organisatsiooni aruande-valimiskoosolek. Aruandega esines EKP TRÜ komitee sekretär V. Ruus. Järgnesid arvukad sõnavõtud, milles puudutati kasvatus- ja õppetöö probleeme, peamiselt aga ülikooli materiaalse baasi ja perspektiivide küsimusi. Komitee töö tunnistati rahuldavaks.

Pikema sõnavõtuga esines koosolekul ENSV kõrgema ja kesk-erihariduse minister A. Koop.

Uus komitee valiti 20-liikmeline. Komitee koosolekul valiti EKP TRÜ komitee uueks sekretäriks NLKP ajaloo kateedri vanemõpetaja K. Koger, asetäitjateks prof. kt. K. Siilivask ja dots. T. Ilomets.

Koosoleku materjalide avaldamist jätkame järgmises numbris.

Aruandekõnest

IDEOLOOGILISEST TÖÖST

Vastavalt partei üldkoosoleku otsustele viidi kõikides teaduskondades läbi lõppenud üliõpilaspäevade üksikasjalik arutelu. Tuleb aga märkida, et arutelude resultatiivsus võinuks olla suurem kui oleks rohkem rõhku pandud üliõpilaskonna ideelis-poliitilise kasvatustöö puudujääkide põhjuste analüüsile.

Seoses sellega, et ülikooli komsomolikomitee ei haaranud kaasa vene õppekeelega osakondade üliõpilasi üliõpilaspäevade läbiviimisele, kerkis esiplaanile ka internatsionaalse kasvatustöö probleem.

Olulise tähtsuse olukorrasse pöörde toomisel omas ELKNÜ TRÜ Komitee pleenum (18. dets. 1968) internatsionaalse kasvatustöö küsimustes, mis valmistati ette koos EKP TRÜ Komiteega ja ELKNÜ Keskkomitee abiga.

Pleenumijärgsel perioodil organiseeriti loengutsükkel vene revolutsioonilise liikumise ajaloost, tutvustati eesti kultuuri ajaloo küsimusi vene osakondade üliõpilastele, moodustati venekeelse lehekülje toimetus ülikooli ajalehe juures, viidi EKP TRÜ Komitee soovituse alusel sisse täiendavaid tunde ühiskonnateaduste õppeplaanidesse rahvusküsimuse kohta. Kõige selle tulemusel eesti ja vene õppekeelega osakondade üliõpilaste vahelised sidemed tihenesid. Rahvussuhete küsimuses tuleb parteiorganisatsioonil ka edaspidi silmas pidada leninlikku juhendit, mis ei luba ei rahvuslike iseärasuste ülespuhumist ega ka nende ignoreerimist ning nõuab teravat võitlust igasuguste natsionalismi ja šovinismi avalduste vastu.

Komsomoli parteilises juhtimises tuleb pidada tähtsaks TRÜ partei- ja komsomoliaktiivi nõupidamist 3. märtsil 1969. a. ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevuse ja ülesannete kohta. Aktiivi üldiseks arvamuseks kujunes, et komsomoliorganisatsioon peab märksa rohkem tegelema õppetöö ja õppedistsipliini küsimustega, ühiskonnateaduste parema omandamise, ÜTÜ ja paljude teiste ülikoolisiseste õppe- ja kasvatustöö probleemidega. Märgiti komsomoli üldteoreetiliste ja nn. «globaalsete» probleemide liiga suurt erikaalu ülikooli komsomoli tegevuses. Aktiiv näitas kätte TRÜ komsomoliorganisatsiooni konkreetsed töösuunad ja selles mõttes oli ta pöördelise tähtsusega, suunates ülikooli komsomoliorganisatsiooni ülikoolivälistelt küsimustelt peamiselt ülikoolisiseste küsimuste lahendamisele. Aktiivile järgneval perioodil tegeleski ülikooli komsomoliorganisatsioon märksa intensiivsemalt mitmete akuutsete ülikoolisiseste kitsaskohtadega. Eriti väärib märkimist eksamisessioonide tulemuste ja õppetöö analüüs, millega aidati kaasa õppeprotsessi täiustamisele. EKP TRÜ komitee soovitab ka edaspidi ELKNÜ TRÜ komiteel tegelda regulaarselt õppetöö tulemustega ning nõudis oma otsuses 12. maist 1969 komsomolikomitee ettepanekute arvestamist nii õppejõudude, kateedrite kui dekanaatide poolt. Organisatsiooniliseks puuduseks tuleb senini pidada analüüsi tulemuste liiga aeglast kulgu komsomolikomiteest teaduskondadesse. Rohkem peaks komsomoliorganisatsioon tegelema õpetamise analüüsi kõrval ka õppimise küsimustega, õppedistsipliini tugevdamisega.

Tuleb hinnata ka komsomolikomitee tegevust vilistlaste elu- ja töötingimuste uurimisel, kuid siinjuures tahaks, et võetaks edaspidi fookusesse ka ettevõtete arvamused vilistlaste võimekuse ning ühiskondliku aktiivsuse kohta.

Lõpetanute tagasisideme probleemidega on kommunistidest edukalt tegelnud R. Hagelberg, V. Kelder ja Ü. Haldna. Nähtavasti oleks otstarbekas komsomoli- ja parteiorganisatsiooni ning kateedrite liinis tehtavat sellealast tööd koordineerida ja üldistada.

Nn. ülikoolisiseste küsimuste lahendamisel tuleks veel ära märkida komsomoliaktiivi tööd esimese kursuse üliõpilastega. Ülikooli komsomolikomitee koos loogika ja psühholoogia kateedriga korraldas tänavu ülikooli sisseastujate ulatusliku küsitluse. Organisatsioonilise vormina on vajalikud ka komsomolikomitee seminarlaagrid I kursuse üliõpilastega, kus komsomoliaktiiv ja õppejõud tutvustavad ülikooli teaduse ja kultuuri aktuaalseid probleeme. Viimaste ürituste senisel läbiviimisel ei saa aga märkimata jätta olulisi organisatsioonilisi ja sisulisi puudusi. Nii esitati esimese kursuse üliõpilaste intervjueerimisel liialt komplitseeritud ja üldisi poliitilisi küsimusi. Kui kandidaat ei suutnud neile küllalt argumenteeritult vastata, siis kippusid mõned intervjueerijad ise asja selgitama. Komsomoli seminarlaagrid peaksid edaspidi kujunema sihikindlamaks ja omama tugevamat parteilist suunda. Auditooriumi ei tule anda mitte igale üliõpilasele ja kultuuritegelasele, vaid eelkõige neile, kes saavad oluliselt kaasa aidata esimese kursuse üliõpilaste aktiviseerimisele ja nende ideelis-poliitilise taseme tõusule.

Nii komsomoli parteilise juhtimise kui ideoloogilise töö seisukohalt tuleb oluliselt tähtsaks pidada ka EKP TRÜ komitee otsust 17. märtsist 1969. a. poliitinformatsioonide sisseseadmise kohta. Arvestades poliitilise informatsiooni suurt tähtsust pidas EKP TRÜ komitee vajalikuks vähemalt kord kuus igas teaduskonnas (kursuste ja osakondade kaupa) loengute ja vestluste korraldamist välispoliitika aktuaalsetest küsimustest, kasutades selleks õppejõude, välislektoreid ja rahvusvaheliste suhete ringi abi. Otsus nägi ette ka sisepoliitiliste küsimuste valgustamist ning kohtumiste korraldamist vabariigi juhtivate töötajatega. Otsuse täitmine on poliitilise informatsiooni läbiviimist laiendanud, kuid see toimub praegu mitmesugustes partei- ja komsomolitöö vormides, mistõttu oleks tarvis süsteemi ühtlasemaks ning informatsioone regulaarsemaks muuta. Samuti ei võta alati informatsioonikoosolekute ettevalmistamisest osa õppejõud-kommunistid, mistõttu on esinenud ka ideelis-poliitiliselt küündimatuid informatsioone.

Vabariigi juhtivate töötajatega kohtumised tuleks edaspidi viia plaanipärasemale alusele ja kui on tarvis, paluda selleks EKP Keskkomitee abi. Ülikooli komsomolikomitee pöördus mitmel korral ENSV kultuuriministri poole seoses mitmete selgitamist vajavate kultuuriprobleemidega. Minister ei leidnud aga aega aasta jooksul ülikoolis esinemiseks, samal ajal kui ülikooli külastamiseks leidsid aega EKP KK esimene ja teine sekretär J. Käbin ja A. Vader ning ENSV Ministrite Nõukogu esimehe esimene asetäitja E. Tõnurist (viimane koguni kahel korral). Peaaegu iga aasta peab oma kohuseks üliõpilastega kohtuda ka ENSV rahandusminister A. Norak. Külla tuleks edaspidi kutsuda samuti vabariigi ehitus- ja plaaniorganite esindajaid, kuivõrd ülikooli materiaalse baasi väljaarendamise ning vabariigi tööjõubilansi olukorra suhtes on nii õppejõududel kui üliõpilastel palju küsimusi. Organisatsioonilises mõttes tuleb ülikooli komsomolikomiteel palju paremini kaasa aidata kohtumiste korraldamisele.

Parteikomitee arutas ka TRÜ klubide tööd üliõpilaskonna ideelis-poliitilisel kasvatamisel. Kõrvuti edusammudega üliõpilaskonna esteetilisel kasvatamisel (TRÜ isetegevuskollektiive — mees- ja naiskoori, rahvakunstiansamblit, a/ü. klubi jt. on kõrduvalt autasustatud) on üliõpilaskonna klubilises tegevuses tervikuna veel palju organiseerimatust. Vähene on õppejõudude osavõtt ja abi üliõpilasürituste sisustamisel. Teaduskondades töötavate erialaklubide organisatsiooniline staatus ei ole välja kujunenud.

Kunstilise isetegevuse osas näitasid estraadiansamblite konkurss ja viimaste üliõpilaspäevade klubilised üritused, et üliõpilaste isetegevus teaduskondades on madalal tasemel, ja siin tuleks ülikooli ametiühingu organisatsioonil ja administratsioonil leida teid ja võimalusi selle elustamiseks.

Ülikooli komsomolikomitee on parteikomitee toetusel läbi viinud ka mitmeid huvitavaid kultuuriüritusi. Kõigepealt tuleb siin märkida Kr. J. Petersoni kirjandusauhinna asutamist.

Kuid samas ei ole meil juba kümne aasta jooksul suudetud välja anda üliõpilaste omaloomingu almanahhi, samal ajal kui ühel või teisel kujul on taolised olemas igas keskkoolis. Esimeseks sammuks sellise olukorra parandamisel sai ELKNÜ TRÜ komitee poolt parteikomitee ideoloogiasektori kaasabil V. I. Lenini 100. sünniaastapäevale pühendatud kirjandusvõistlus ning ülikooli kirjandusliku almanahhi koostamine järgmise aasta kevadel.

Ülikooli parteiorganisatsioon peab ka edaspidi tugevdama komsomoli parteilist juhtimist, suunama noori kommuniste komsomolitööle ja nõudma kommunistidelt-õppejõududelt isiklikku vastutust komsomoli juhtimise eest. EKP TRÜ komitee kogemused kinnitavad veel kord, et noorsoo ideelis-poliitilise kasvatustöö tõsiseid ülesandeid saab täita ainult komsomoli- ja parteiorganisatsiooni tihedas koostöös, vastastikuse selgituse, arusaamise ning printsipiaalse poliitilise nõudlikkuse õhkkonnas. Kommunistlik Partei on komsomoliorganisatsiooni poliitiliseks juhiks ja selles peitub komsomoliorganisatsiooni tugevus, mitte aga vastuolu tema organisatsioonilise iseseisvusega.

V. I. LENINI 100. SÜNNIAASTAPÄEVA TÄHISTAMISEST

Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamise ürituste kompleksplaan näeb ette mitmete V. I. Lenini filosoofilistele ja ajaloo-alastele töödele pühendatud kogumike ilmumise, konverentside ja konkurssside läbiviimise, filosoofiliste loengute ja seminaride organiseerimise. Ülikooli komsomoliorganisatsioon viib läbi leninliku arvestuse Lenini pärandi üksikasjalikumaks tundmaõppimiseks ja korraldab matku Lenini elu ja tegevusega seotud paikadesse. Komplekspläani üksikutel üritustel ei tahaks siin peatuda, need plaanid on teaduskondades olemas ja mitmel korral ajakirjanduses valgustamist leidnud. Plaani täitmine toimub üldiselt regulaarselt, kuid plaan ise peaks olema laiema ulatusega, see peaks sisaldama ka õppe- ja kasvatustöö, komsomoli, ametiühingu sellealast tegevust ning suunama juubeliüritusi kogu ülikooli kohta tervikuna. Plaan ei kajasta ka näitlikku agitatsiooni V. I. Lenini juubeliga seoses ja üldse tuleb märkida, et näitlikku agitatsiooni ei ole ülikoolis nimetamisväärselt olemas. Kuigi ülikooli ruumid on üldiselt halvas olukorras, saaks hea tahtmise juures ka siin nii mõndagi ära teha. Oluline on üliõpilaste kaasatõmbamine uurimistööde, referaatide ja loengute koostamisele V. I. Lenini elu ja teoreetilise pärandi küsimuses. V. I. Lenini 100. sünniaastapäev peab olema meie ideoloogilise töö keskpunktis ja seda tuleb tähistada meie ülikooli õppe- ja kasvatustööga, ideoloogilise ja teadusliku tööga ning töökultuuri üldise tõstmisega.

ÜLIKOOLI TRADITSIOONIDE KUJUNDAMISEST

Üheks välja kujunemas olevaks traditsiooniks on viimastel aastatel toimunud üliõpilaspäevad. Tänavuste üliõpilaspäevade organiseerimisega alustati juba aprillis. Ülikooli aumüüri idee tekkis J. Eilartil, millest komsomoli- ja parteikomitee kinni hakkasid. Vilistlaste kaasatõmbamise idee sotsioloogilise küsitluse alusel läbiviidava konverentsi vormis pärines komsomolikomiteelt, õppejõudude ja vilistlaste osavõtu vormid rongkäigust jt. üritustest parteikomiteelt. Akadeemilise rongkäigu ideid ja mõtteid süvendasid Teadusliku Raamatukogu bibliograaf E. Kudu, mitmed vanad õppejõud, kuid samuti ka ülikooli vilistlased J. Lott ja A. Purga.

Tulemused on teada. Tartu üliõpilaspäevad, vaatamata ka siin esinenud paljudele puudujääkidele, õnnestusid organisatsiooni ja sihipärasuse poolest tunduvalt paremini kui eelmised. Vaatamata tuhandetele osavõtjatele nii Tartust kui Tallinnast kulgesid üritused plaanipäraselt, ilma ühegi korra- või distsipliinirikkumiseta. See on tõstnud lugupidamist üliõpilase nime vastu ka linna töötajate seas ja annab alust selle ürituse jätkamiseks tulevikus.

Varastele ettevalmistustele vaatamata jäi ürituse organiseerimine ikkagi hiljaks. Siin oli põhjuseks hiljaks jäänud vaidlus vabariiklikus ulatuses üliõpilaspäevade läbiviimise aja ja tavade suhtes. Ka edaspidi ei ole mõeldav niisuguse suurürituse jätmine ainult komsomoli õlgadele, seda peaksid aitama ette valmistada ja läbi viia tingimata kõik ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid, administratsioon ja ülelinnalised organid. Traditsioone ei kujundata välja mõne aastaga ja uute traditsioonide juurutamine nõuab paratamatult palju energiat ja vaeva. Oleme arvamusel, et praegust akadeemilist traditsiooni tuleks süvendada ja jääda peatuma teadusetempli ja tema õppejõudude austamise juurde. Endastmõistetavalt tuleks seda teha veelgi pidulikumalt ja kaasakiskuvamalt ning selleks on ka olemas kõik võimalused. Kõrvuti piduliku rongkäiguga on tunduvalt rohkem vaja hoolitseda klubiõhtute lõbusa ja teravmeelse programmi eest, kuid need üksikküsimused jäägu juba järgmiste organisaatorite ülesandeks. Akadeemilise traditsiooni väljakujundamise järel võiks kaaluda karnevali stiilis pidustuste organiseerimist, näiteks kevadsemestril, õppeaasta lõpul.

Traditsioonide vallas on ära teha veel palju. Oleks tarvis avada mälestustahvel Suures Isamaasõjas langenud üliõpilastele ja õppejõududele, välja anda ülikooli medal ja märk, album ja ülikooli ajaloo põhiülevaade, üliõpilaslaulik. Parteikomitee on nende küsimustega mitmel korral tegelnud, kuid millegipärast kulgeb nende lahendamine väga raskelt.

Tahaks, et ülikooli kõik instantsid hindaksid vääriliselt ülikooli traditsioonide, ajaloo, tavade kohta üliõpilaste kasvatamisel.

TRÜ AJALEHE TÖÖST

Ajaleht valgustas aruandeaastal järgmisi sõlmprobleeme: internatsionaalne kasvatustöö, õppetöö ja kaasaeg, üliõpilased ja ühiskond. Peale nende avaldati mitmeid temaatilisi rubriike, mis aitasid kaasa ülikooli elu igakülgsele kajastamisele.

Ajalehe töö edasiseks parandamiseks tuleks reorganiseerida liiga arvukas ja kohmakas toimetuskolleegium ning määrata vastutajad ühe või teise küsimuse põhjalikumaks käsitluseks. Instantsid, kelle häälekandjaks ajaleht on, peaksid ilmutama aktiivsust nii põhiprobleemide püstitamisel kui ka autorite väljaselgitamisel. Ajalehes ei ole nimetamisväärselt sõna võtnud ei TRÜ rektoraat (v. a. J. Tammeorg) ega ka EKP TRÜ komitee (v. a. T. Ilomets) liikmed, rääkimata teaduskonna parteiorganisatsioonide sekretäridest. Peaks kujunema reegliks, et ühiskonnateaduste kateedrite õppejõudude poolt esineks vähemalt kord semestris kirjutisi ideoloogilise võitluse ja noorsoo kommunistliku kasvatuse probleemidest.

Arvestades asjaolu, et ülikoolis õpitakse žurnalistikat juba 1954. a. alates ning neljandat aastat töötavad ülikooli juures vabariigi ajakirjanike kvalifikatsiooni tõstmise kursused, oleks tarvis ellu viia TRÜ Õpetatud Nõukogu otsus žurnalistikakabineti organiseerimise kohta. See aitaks kaasa ka ülikooli ajalehe toimetuse tööle.

LOENGULISEST TÖÖST

Aasta tagasi, 1968. aasta novembris, arutas EKP TRÜ komitee TRÜ kollektiivi liikmete osavõttu loengulisest tööst ja selle parandamise abinõudest. Otsuse täitmise käigus on saavutatud tõhusaid tulemusi. 1968. aastal peeti kokku 1967 loengut ja TRÜ algorganisatsioonis oli arvel 274 lektorit (neist kommuniste 157). Kõige rohkem peeti loenguid pedagoogika (237), NLKP ajaloo (183), keele ja kirjanduse (177), riigi ja õiguse ning ajaloo sektsioonis (124 ja 116). Lisaks nendele esinesid ühiskonnateaduste kateedri õppejõud marksismi-leninismi õhtuülikooli lektoritena aasta vältel ligemale 2000 loengutunni ulatuses. 1969. aasta osalised näitajad peegeldavad loengute arvu kasvu, kuigi paljud õppejõud ei vaevu loenguid ja vestlusi registreerima. Kuivõrd ka vabariigis hinnatakse ülikooli tööd teaduse populariseerimisel registreeritud loengute järgi, siis tuleks niisugusest suhtumisest juba ükskord lahti saada. Loengulises töös torkab silma humanitaarala õppejõudude aktiivne osavõtt, kuna reaalainetes teeb loenguline töö üldreeglina vähikäiku ja just selles osas tuleks tööd aktiviseerida.

Häid tulemusi on saavutatud loengulises töös sidemete tugevdamisel õppiva noorsooga. Selles valdkonnas on õnnestunud kinolektoorium «Maailm kaasajal», kus lektoriteks olid üliõpilased. Praegu toimub lektoorium «Sissejuhatus filmikunsti» 200—250 osavõtjaga. Ajaloo-osakonna komsomoliorganisatsioonil on kavas kinolektooriumi «Lenini ideed kaasajal». Lenini sünniaastapäevale

(Järg 2. lk.)

EKP TRÜ organisatsiooni ...

(Algus lk. 1)

pühendatud loengute temaatikas on 60 erinevat teemat. Loengulise töö edasiseks intensiivistamiseks on tarvis, et iga teaduskonna parteibüroo huvituks, kuidas võtavad loengulisest tööst osa teaduskonna õppejõud, abipersonal ja üliõpilased. Iga õppejõud peaks muret tundma oma eriala lektorite järelkasvu eest, millega ta kergendab tulevikus ka iseenda töökoormust. Üliõpilas-lektorite tegutsemise kohta ei ole liikmesgrupil andmeid. Aktiivsematest lektoritest võib esile tõsta, nagu ikka, Anatoli Mitti, Kalev Kogerit, Helga Kurmi, Linda Eringsoni, Johannes Kalitsat ja kommunistlikest noortest Paul Kenkmani. Jääb vaid lisada, et ühingu «Teadus» TRÜ liikmesgrupi esimeheks on kommunist H. Palamets.

SÕJALIS-PATRIOOTLIKUST KASVATUSTÖÖST

Üliõpilastele on läbi viidud mitmeid sõjalis-patriootliku iseloomuga ideoloogilisi üritusi Nõukogude armee relvastatud jõudude, V. I. Lenini elu ja tegevuse, rahvusvahelise olukorra kohta, millede loetelu läheks pikale. Tartu VI keskkooli õpilased saavutasid ülikooli kommunistide juhtimisel sõjalises mängus «Põuavälk» esimese koha vabariigis ja võtsid osa sellealasest üleliidulisest võistlusest. On organiseeritud ekskursioone Eesti korpuse lahingupaikadesse Velikije Lukis, Kuramaal, üliõpilasi tutvustatakse Nõukogude armee silmapaistvate komandöride elu ja tegevusega. Ülikooli komsomolikomiteed on mitmete ürituste eest autasustatud aukirjadega.

Ideoloogilise töö üldküsimuste alal oleks tarvis läbi viia parteiaktiiv või üldkoosolek tähtsamates kaasaja küsimustes ja valmistada see ette meie oma õppejõududega.

Ideoloogilises töös tuleb ka edaspidi lähtuda leninlikust juhendist: igasugune sotsialistliku ideoloogia tähtsuse vähendamine, igasugune kõrvalekaldumine temast tähendab, sõltumata sellest, kas vähendaja seda tahab või mitte, kodanliku ideoloogia tugevdamist.

ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖST

Õppe- ja kasvatustöö sektor jätkas tööd juba varem praktiseeritud põhimõttel, milles põhiline on kontakt ELKNÜ TRÜ komitee vastava sektoriga ja selle pidev abistamine. Teiseks traditsiooniliseks suunaks sektori töös oli koostöö TRÜ õppeosakonnaga. Sektori kontakt üksikute teaduskondade parteibüroodega oli mõnevõrra tagasihoidlikum, piirdudes peamiselt Ajaloo-Keele- ja Arstiteaduskonnaga. Kaadri ettevalmistamise parandamise osas ja õppeprotsessi mitmetes spetsiifilistes küsimustes arendati koostööd eriti pedagoogika ja metoodika kateedriga. Analüüsiti teaduskondade tööd õppeedukuse tõstmisel eriti mahajäänud õppeedukusega distsipliinides, tegeldi uute üliõpilaste kompleteerimise, ettevalmistuskursuste ja ülikooli lõpetanud spetsialistide kvalifikatsiooni tõstmise küsimustega. Sektor võttis osa TRÜ õppe- ja kasvatustöö perspektiivplaani põhiprintsiipide väljatöötamisest. Need tuleksid trükis avaldada. Parteikomitee istungitel arutati kaht sektori poolt ettevalmistatud suuremat kusimust: esiteks ELKNÜ TRÜ komsomolikomitee õppesektori poolt läbiviidud ankeetküsitlust taivise eksamisessiooni tulemuste kohta ja teiseks kursusejuhendajate tööst Füüsika-Keemia- ja Oigusteaduskonnas. Märgiksin siin üliõpilaste arvamuste väljaselgitamise printsipiaalset tähtsust õppetöö korralduse suhtes, seda enam, et sellele osutatakse juba ammu palju rohkem tähelepanu ka paljudes teistes ülikoolides.

Parteikomitee pidas ebaotstarbekaks vaidlused kursusejuhendajate vajalikkuse või mittevajalikkuse küsimuses ja nõudis kursusejuhendajate institutsioonile märksa suurema tähelepanu osutamist. Ülikooli õppeosakond koos komitee õppesektoriga peaks vähemalt üks kord aastas läbi viima kursusejuhendajate üleülikoolilise nõupidamise, teaduskondades tuleks neid läbi viia vähemalt kord semestris. Kursusehooldajate suhtes tähelepanu nõrgendamine on lubamatu, seda enam et teaduskondade õpetatud nõukogud tegelikult kasvatustöö küsimustega peaaegu ei tegele. Mõnevõrra on tõusnud küll teaduskondade administratsiooni osa, kuid sellega ei saa kaugeltki rahule jääda.

Õppe- ja kasvatustöö tähtsaks lõiguks on ühiskonnateaduste õpimine ja õpetamine. Ühiskonnateaduste kateedrijuhatajatega ja õppejõududega on parteikomiteel olnud küllaldane side. Käesoleval aastal parteikomitee seda küsimust spetsiaalselt ei arutanud, nähtavasti tuleb eelmisel õppeaastal vastuvõetud parteikomitee otsuse elluviimise käiku uuel komiteel analüüsida. Ühiskonnateadlastel omalt poolt tuleks aktiivsemalt ja teravamalt püstitada ülikooli auditooriumi ees ideoloogilisi päevaprobleeme, aidata kaasa eelkõige ülikoolisiseste küsimuste lahendamisel, komsomoli parteilise juhtimise tugevdamisel. Vähe võetakse osa teaduskondade filosoofiliste seminaride ettevalmistamisest ja teostamisest, teaduskondade õppe- ja kasvatustööst üldse. Ühiskonnateadlaste aktiivset abi oodatakse leninliku arvestuse läbiviimisel ja V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva üritustel tervikuna.

TEADUSLIK TÖÖ

Partei XXIII kongress näeb ette teadusliku töö intensiivistamist kõikides selle tegevussfäärides. Erilist osa peavad kongressi direktiivide täitmisel etendama ülikoolid, kus teadusliku töö rentaablus on mitmete uurimuste alusel suurem kui teadusliku uurimise instituutides. Ülikooli osa on aasta-aastalt nii vabariigi kui NSV Liidu teaduse kogumahus tõusnud.

TRÜ teadlaste poolt publitseeritud teaduslike ja populaarteaduslike tööde arv on kasvanud järgmiselt:

1965. a. 1195 nimetust,
sellest 805 teaduslikku;
1967. a. 1475 „ ,
sellest 1025 „ ;
1968. a. 1742 „ ,
sellest 1166 „ ;
1969. a. (prognoos) 1900,
sellest 1250 teaduslikku.

Rahvamajanduslikult tähtsaid probleeme uuriti TRÜ probleemlaboratooriumides, mille arv ja koosseisud on samuti mõnevõrra suurenenud.

Probleemlaboratooriumide arv		Prob. lab. töötajate arv
1967. a.	10	155,5
1968. a.	11	172,5
1969. a.	12	202,5

Peale nende töötavad meil veel kaks vahetult ministeeriumide poolt finantseeritavat laboratooriumi: kaubandusökonoomika ja tööstusliku psühholoogia uurimise laboratoorium.

Rahvamajanduse probleemide kõrval on hakatud tegelema ka ideoloogia küsimustega, mille teadusliku uurimise jaoks on Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeerium eraldanud vahendeid ja kindlaks määranud esialgsed koosseisud. Esimeses, sellel aastal asutatud kommunistliku kasvatustöö uurimise laboratooriumis tegeldakse üliõpilaste maailmavaate formeerumist mõjutavate faktorite, elukutse valiku jt. küsimustega. Jääb vaid soovida meie esimesele kommunistliku kasvatustöö uurimise laboratooriumile edu ja vabariiklike organite pidevat tähelepanu, kuivõrd üliõpilaskonna ideelis-poliitilise kasvatustöö küsimusi ei ole ammu enam võimalik lahendada ilma teadusliku uurimistöö soliidse aluseta.

Igati tuleb esile tõsta kommunistide E. Truuvälja, V. Ruttase ja R. Saarma initsiatiivi, kes ühiskondlikel alustel moodustasid üliõpilaste komplekssе teadusliku uurimistöö büroo (1. oktoobrist 1969. a.).

Kõige vahetumalt realiseerub side ülikooli uurijate ja rahvamajanduse vahel lepinguliste tööde kaudu, mida tehakse mitmesuguste ettevõtete tellimisel ja finantseerimisel. Nende tööde arv on pidevalt suurenenud.

Tihenenud on välismaised sidemed.

Aruandeaasta jooksul kaitsesid doktoritöid 10 ja kandidaaditöid 19 ülikooli töötajat. Kommunistide osatähtsus oli vastavalt 4 (V. Kelder, Ü. Pavel, H. Trass, Ü. Arend) ja 9.. Kõrgelt kvalifitseeritud kaadri poolest on ülikool vabariigis juhtivaks teaduslikuks keskuseks. Kuid siiski on tarvis märksa tugevamini tegelda aspirantuuri kandidaatide valiku ja poliitilise kasvatusega, samuti ülikooli õppejõudude-kommunistide suunamisega doktorikraadi ettevalmistamisele. Ebarahuldavalt on edenenud teadusliku töö baaside loomine. Venib arvutuskeskuse, elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi hoone käikuandmine. Ülikoolis puudub jooksev arvestus välismaale sõitnud teadlaste ja õppejõudude kohta, samuti ei tea keegi täpselt, kui palju ja kes on õppejõududest mitmesuguste teaduslike seltside, teiste kõrgemate koolide, õpetatud nõukogude või instituutide teaduslike nõukogude liikmed.

MUUDEST PROBLEEMIDEST

Järgnevalt peatus aruandja organisatsioonilise töö küsimustel. On analüüsitud parteigruppide ja -organisatsioonide tööd. Nõrgemaks on osutunud parteikomitee otsuste täitmise kontroll ning regulaarne ülikoolisisene informatsioon komitee tegevusest. Aruandeperioodil on ülikooli parteiorganisatsiooni vastu võetud 47 kommunisti. Vaja oleks tugevdada eriti administratiiv-majandusosakonna parteiorganisatsiooni.

Ülikooli väljaehitamise perspektiividega tegeles komitees vastav sektor. Praegu peaks olema esmajärguliseks ülesandeks ülikooli enda töötajate kaasahaaramine perspektiivplaani realiseerimisele.

Selle töö keskuseks peaks olema spetsiaalne komisjon, kuhu kuuluvad niihästi ülikooli administratsiooni ja ühiskondlike organisatsioonide kui ka asjaomaste muude organisatsioonide ja ametkondade, eriti EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna Täitevkomitee esindajad. Tartu ülikooli väljaehitamine on auküsimuseks mitte ainult Tartu linnale, vaid kogu vabariigile ja seepärast tuleb teha kõik EKP Keskkomitee ja Ministrite Nõukogu otsuse elluviimiseks ning informeerida pidevalt üldsust selle elluviimise käigust. Seda nõuavad ka järjest tõusetuvad raskused ja takistused plaani realiseerimisel, eriti Teadusliku Raamatukogu ehitamise küsimustes. Ülikooli perspektiivide osas oleks vaja läbi arutada ka ülikoolis õpetatavate erialade sisulise arenemise perspektiivid, distsipliinidevaheliste uute erialade edasine laiendamine (näit. biofüüsika, bioonika, närvisüsteemi kompleksne uurimise jt. aladel). Vaja oleks ka arutusele võtta mõningate distsipliinide komplekssе parandamise võimalused.

Ametiühinguorganisatsiooni tööst kõneldes tuleb ära märkida ametiühingu olulist abi poliitõppuste korraldamisel parteitutele ülikooli töötajatele, suuremate isetegevuskollektiivide ideoloogilise taseme suunamist, elamuheaolu komisjoni töötajate abi elamistingimuste väljaselgitamisel ning korterikomisjoni istungite ettevalmistamisel, massispordiürituste läbiviimisel jne. Tänu TRÜ halduse prorektori V. Uibokannu aktiivsele abile täideti partei üldkoosoleku otsus Vellavere puhke- ja õppebaasi kordaseadmise, samuti ülikooli töötajate elukondlike tingimuste parandamise kohta. Ülikoolile eraldati sel aastal 25 korterit, s. o. rohkem kui mitme eelmise aasta jooksul kokku, kuid nende ekspluatatsiooni andmine on veel puudulik.

Ametiühingul koos ülikooli administratsiooniga ning ELKNÜ TRÜ komiteega tuleks tõsisemalt tegelema hakata ühiselamutes korra ja distsipliini küsimustega, kuivõrd selles suhtes on palju pretensioone (eriti Leningradi mnt. ühiselamus). Üliõpilaste omavalitsuslikke õigusi tuleks laiendada võrdelises sõltuvuses nende vastutusvõimelisusega, ei saa aga kehtestada omavalitsust omavalitsuse pärast. Tõsisemalt tuleb ametiühingul tegelda ülikooli isetegevuse elavdamisega ja töötajate puhkeaja sisustamisega.

Lõpuks analüüsis aruandja komitee kehakultuuri ja spordisektori ning rahvakontrolligrupi tööd.

Viimases lõigus oli peamiseks teadusliku aparatuuri kasutamise ning hooldamise ja õppehoonete kasutamise kontroll.

Palju tuli rahvakontrolligrupil tegelda ehitus- ja remonttöödega seoses olevate jooksvate küsimustega. Rahvakontrollile on siiamaani arusaamatu, miks ei ole juba aastaid võimalik remontida ülikooli kesksete õppehoonete katuseid? Histoloogia kateedri seinad ja laed on vettinud, halb olukord on ka farmaatsiahoones, vanast anatoomikumist rääkimata.

Teadusliku Raamatukogu rahvakontrolligrupil on tõsiseid pretensioone ventilatsiooniseadmete, kütterežiimi ja desinfitseerimisruumide kohta.

Mitmel pool (eriti keemiahoones) on seoses lõpmatute ümberehituste venimisega alatasa räpasust ja korralagedust. Viimast demonstreeritakse igal aastal ka keskkoolilõpetajatele.

Rahvakontrolligrupil tuleks edaspidi olla printsipiaalsem puuduste puhul personaalse vastutuse nõudmisega, mitte piirduda põhiliselt informatsiooni andmise ja kordu vate nõudmistega. Samuti on tarvis, et iga õppejõud kannaks vastutust töökultuuri eest temale usaldatud õppe- või teadusliku töö ülesande täitmisel. Rahvakontrollil tuleks edaspidi uurida tööaja ja töö jõu ratsionaalse kasutamise ja töö organiseerimist puudutavaid küsimusi, mille suhtes on olulisi pretensioone. Rahvakontrolligrupp peab selles osas oma päevakorda võtma TRÜ parteiaktiivi otsuse «Juhtimisstiili parandamise kohta» täitmise süstemaatilise kontrolli. TRÜ parteiaktiiv nõudis TRÜ põhikirja väljatöötamist, haldusaparaadi töö parandamist, palgafondi paindlikumat rakendamist, administratsiooni ja ühiskondlike organisatsioonide vaheliste funktsioonide piiritlemist, avalikkuse printsiibi süvendamist, ülikoolisisese informatsioonisüsteemi täiustamist. Kuigi aktiivist on möödunud juba mitu töökuud, pole senini praktiliselt midagi olulisemalt muutunud. See küsimus tuleks uuel parteikomiteel uuesti päevakorda võtta, seda enam, et on ilmunud NSVL MN ja NLKP KK otsus «Juhtiva aparaadi töö parandamisest», mis nõuab nende küsimuste kompleksset lahendamist.

Rahvakontrolligruppide peamiseks ülesandeks peab ka edaspidi olema nende kitsaskohtade ja ebakõlade avastamine, mis otseselt takistavad ülikooli kui esmajoones õppe- ja teaduslikku asutust realiseerimast oma põhifunktsiooni — anda riigile kõrgelt kvalifitseeritud kaadrit.

Ülikooli ruumide ja üldse materiaalse baasi küsimuste lahendamisel peaks rahvakontrollil olema kaalukas sõna teaduskondade baaside võrdleval hindamisel.

Konverentsi materjalide avaldamine jätkub.

TEATED

ELKNÜ TRÜ KOMITEES

ELKNÜ TRÜ komitee elu-olu sektori töökoosolek toimub 11. detsembril 1969 kell 16 komsomolikomitees. Osavõtt kohustuslik ka ühiselamu nõukogu esimeestele.

✣

TARTU LINNA KOMSOMOLIKONVERENTSI DELEGAADID!

ELKNÜ Tartu linna organisatsiooni XV konverents toimub laupäeval, 13. detsembril EPA aulas. Kõigi delegaatide kohalolek kohustuslik.

ELKNÜ TRÜ komitee

Ajaloo-Keeleteaduskonna ÜTÜ aktiivi koosolek toimub kolmapäeval, 10. detsembril, kl. 17 peahoones aud. 204. Päevakorras ÜTÜ konverents teaduskonnas. Tingimata vajalik kõigi ringide esindajate osavõtt. Palutud on ka kõikide ringide juhendajad.

✣

SISEPOLIITILINE KOMMENTAAR

Kolmapäeval, 10. detsembril algusega kell 19 kommenteerib majandusteadlane Vambola Türk töö organiseerimise, intensiivistamise ja tasustamisega seotud aktuaalseid probleeme üldpealkirja all

«KAS TÖÖPUUDUS VÕI TÖÖJÕUPUUDUS?»

Koguneme ühiskonnateaduste maja aud. 212.

Ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsiooni juhatus

Eesti NSV kõrgema ja keskeri hariduse ministri käskkiri

(Algus «TRÜ» nr. 35)

Premeerida paremaid nooremate kursuste üliõpilastööde autoreid

Tartu Riikliku Ülikooli Bioloogia-Geograafiateaduskonna II kursuse üliõpilast Jaak Nõlvakut töö eest «Kukruse ja Idavere lademe piirikihtide litoloogiline ja mikropalentoloogiline iseloomustus Lipu puurprofiilis». Töö juhendajad: geol.-doktor R. Männil ja geol.-kand. R. Einasto.

Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna II kursuse üliõpilast Maarja Pauli töö eest «Kirjeldavate mõistatuste struktuurist». Töö juhendaja: dots. E. Laugaste.

Tartu Riikliku Ülikooli Kehakultuuriteaduskonna III kursuse üliõpilast Tiiu Pelti töö eest «TRÜ korvpallinaiskonna ja TRÜ spordikooli A vanuseklassi tütarlaste võistkonna ettevalmistuse tase ja arengudünaamika 1968/69. a. hooajal». Töö juhendaja: dots. S. Oja.

Tartu Riikliku Ülikooli Matemaatikateaduskonna III kursuse üliõpilast Raul Roomeldit töö eest «Ringid, milles kõik multiplikatiivsed alampoolrühmad on alamringid». Töö juhendaja dots. J. Hion.

Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilasi Laine Toomsalut ja Donald Visnapuud töö eest «Aianduskooperatiivi õiguslik seisund ja tegevus Eesti NSV-s». Töö juhendaja: dots. J. Ananjeva.

Autasustada diplomiga nooremate kursuste üliõpilastööde autoreid

Tartu Riikliku Ülikooli Füüsika-Keemiateaduskonna II kursuse üliõpilast Kristjan Hallerit töö eest «B-aktiivsel preparaadil töötav aeroionisaator». Töö juhendaja: n. tead. tööt. J. Salm.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna III kursuse üliõpilasi Tiia Teikest ja Elle Läänet töö eest «Lümfotsüütide arvu ja valguainevahetuse intensiivsuse ööpäevastest kõikumistest roti põrnas mesenteriaallümfisõlmedes». Töö juhendaja: med.-kand. Ü. Hussar.

Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna üliõpilasi Jaan Sootak'it ja Eimar Rahumaad töö eest «Ainuisikuline ja kollegiaalne riiginea Euroopa sotsialistlikes välisriikides». Töö juhendaja: prof. A. Ustal.

Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna III kursuse üliõpilast Marianne Reierit töö eest «Ebaliigese morfoloogiast». Töö juhendajad: assist. K. Tammera ja n. tead. töötaja P. Roosaar.

TEATED

Kääriku-IV

Neljandat korda kutsus sotsioloogialaboratoorium ülikooli massikommunikatsiooni-uurijad Kääriku le. Koos külalistega Tallinnast, Leningradist, Moskvast, Novosibirskist, Ulan-Udest ja Vladivostokist arutati 27.—30. novembrini kolmikprobleemi «Massiühiskond-massikultuur-massikommunikatsioon».

Hoolimata enam kui jahedavõitu saalist (keskküttesüsteemi rike!) ei jätnud teaduslikud vaidlused ühtki osavõtjat külmaks, seda eriti siis, kui esinesid J. Davõdov, V. Šljapentohh või tartlased Marju Lauristin, Asser Murutar või Ülo Vooglaid.

Vastavalt Kääriku-kohtumiste traditsioonile oli rohkesti aega jäetud ka ühe ja sama kitsama probleemi uurijate omavahelisteks arutlusteks ja jutuajamisteks. Soodsaim paik nende pidamiseks leiti olevat saun.

K. P.

POOL SAJANDIT EESTI GEOGRAAFIAT

Ülikooli algusaastatest peale on Tartu *alma mater*'is vähesel määral õpetatud on geograafilisi distsipliine. Geograafia-alaseid teadmisi anti ühelt poolt füüsika-matemaatika, teiselt poolt ajaloo ja kameraalteaduste (kaasajal majandusteaduse) üliõpilastele. Geograafia õpetamine oli seega killustatud, geograafia kui eriala ülikoolis puudus.

Meteoroloogia ja füüsilise geograafia kursus, mida algusaastail füüsikutele-matemaatikutele suurte vaheaegadega loeti, vastas ligilähedaselt tänapäeva geofüüsikale. Sellist kursust on õpetanud füüsika-professorid G. F. Parrot (ülikooli esimene rektor), J. F. Parrot (Ararati vallutaja), F. L. Kämtz (esimeste Eesti kliimat käsitlevate tööde autor), A. J. Oettingen (sademetejaamade võrgu rajaja) jt. Alles 1874 asutati füüsika-matemaatika-teaduskonnas eraldi füüsilise geograafia ja meteoroloogia õppetool. Selle juhatajaks oli aastail 1875—1891 matemaatik J. F. Weyrauch, aastail 1894—1918 aga silmapaistev meteoroloog-klimatoloog Boriss Izmailovitš Sreznevski. Meteoroloogia ja klimatoloogia vallas on prof. B. I. Sreznevski võitnud laialdase tunnustuse, füüsilise geograafia alal kaasaja mõttes on ta vähe töötanud.

Ülikooli algusaastatel oli geograafia ja ajaloo õpetamine ühendatud. Aastail 1803—1809 oli Venemaa ajaloo ja geograafia professoriks Adam Christian Gaspari (1752—1830), kes siit siirdus Königsbergi. Aastail 1804—1805 oli A. Chr. Gaspari Tartu ülikooli rektoriks, järjekorras kolmas sellel ametikohal. A. Chr. Gaspari on rohkete geograafiliste tööde autor ning geograafia arendajana Saksamaal on tal küllalt suured teened. Tema töödest ammutas geograafilisi teadmisi eesti talurahvaski. Nimelt on esimene eestikeelne geograafiaõpik, Sauga-Eametsa koolmeistri Abram Holteri «Wennema geograwi I», (ilmunud Dullo kalendri lisana 1821. a.), koostatud A. Chr. Gaspari tööde põhjal. 1820. aastal asutati ülikoolis statistiliste ja geograafiliste teaduste õppetool, mis 1865 muudeti statistika, etnograafia ja geograafia kateedriks. Nimetatud kateedreid on juhatanud K. L. Blum (1826—1851), A. Wagner (1865—1868), W. Stieda (1877—1882) jmt., kes peamiselt on uurinud ökonoomika probleeme. Geograafilisi õppeaineid on lugenud ka mitmed ajaloolased, sealhulgas 1856—1863 Carl Schirren, reaktsioonilise balti aadli privileegide eest võitleja. Seega toimus geograafiliste ainete õpetamine üsna piiratud ulatuses ka humanitaaralal, kõrvalainena ajaloolastele ning majandusteadlastele.

Paarikümne aasta vältel pärast Eesti Ülikooli loomist oli Tartu ülikool eesti teaduse peamiseks keskuseks. Vaatamata äärmiselt vastuolulistele ühiskondlikele tingimustele ning kitsastele majanduslikele võimalustele saavutati järgneval, Teise maailmasõja eelsel perioodil paljude teadusharude, sealhulgas ka geograafia alal silmapaistvat edu.

1919. aastal, seega pool sajandit tagasi, asutati Tartu ülikoolis geograafia kabinet, mille juhatajaks kutsuti soome teadlane Johannes Gabriel Granö. Väga tubli akadeemilise õpetajana pani J. G. Granö aluse geograafia õpetamisele Tartu ülikoolis kaasaja mõttes. Ta õppis lühikese ajaga ära eesti keele ning oli esimene, kes Tartu ülikoolis luges geograafilisi õppeaineid eesti keeles. Tookordse Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilastest said esimesed eesti rahvusest geograafid. J. G. Granö alustas eestikeelse geograafilise terminoloogia loomist, ühtlasi sai kodu-uurimise innukaks eestvõtjaks. J. G. Granö uurimus Eesti maastikuliste ühikute kohta oli Eesti territooriumi geograafilisel uurimisel suureks sammuks edasi; sealjuures kasutatud geograafilise sünteesi meetodit rakendas ta hiljem ka Soome maastikkude uurimisel.

Pärast J. G. Granö lahkumist töötas geograafiaprofessorina Tartu ülikoolis aastail 1924—1926 ungari teadlane' Michael Haltenberger, kes avaldas mitmeid regionaalgeograafilisi jm. uurimusi Eesti kohta. Talle järgnes esimene eestlasest geograafiaprofessor August Tammekann, kes oli geograafia kabineti juhataja aastail 1926—1940. A. Tammekann on tulemusrikkalt töötanud Eesti geomorfoloogia ja paleogeograafia, aga ka maastikkude ja rahvastiku leviku uurimisel ning kartograafia alal. Maastikuteaduslikku suunda arendas akadeemik L. S. Bergi õpilane dr. Eduard Markus, kellel on märkimisväärseid teeneid eesti kooligeograafia arendajana. Eesti looduse uurimisel töötanud geograafidest, J. G. Granö ja A. Tammekannu õpilastest, olgu esile tõstetud veel Jaan Rumma, August Mieler, Jakob Kents, Ants Laasi, Karl Pärna ning mitmed teised. 1928. a. rajati majandusgeograafia õppe- ja uurimiskeskusena majandusteaduskonnas majandusgeograafia seminar, mille tegevus jääb siin lähemalt käsitlemata.

Mitmetest saavutustest hoolimata olid võimalused geograafiateaduse arenguks ometi üsnagi kitsad. Geograafia erialal lõpetanuid andis ülikool vaadeldaval perioodil ainult mõnikümmend. Käesolevate ridade autor, kes õppis ülikoolis 1933—1938, oli sageli geograafiliste spetsiaalkursuste ainus kuulaja! Ka õpejõude oli vähe. Füüsilise geograafia alal töötas professor ja 1—2 abijõudu, mistõttu üliõpilaste ettevalmistus jäi paljuski üsna lünklikuks. Eks olnud juba prof., J. G. Granö sunnitud tunnistama, et «Tartu ülikoolis on geograafial ja ta abiteadustel esialgu nii vähe õppejõudusid, et ... geograafide kasvatus olude sunnil ainult kõige paremal juhtumisel ainult väheseid nõudmisi täita võib» (J. G. Granö, Geograafia kui teadus ja ülikooli aine, Tartu 1920, lk 24). Järgnevatel aastakümnetel olukord nimetamisväärselt ei paranenud ning Teise maailmasõja tormilistel aastatel kaotas ülikool viimseni sellegi vähese õppejõudude kaadri.

Pärast Suurt Isamaasõda tuli geograafiaosakonna loomist alustada praktiliselt algusest peale. Kui Tartu Riiklik Ülikooli 1944. a. sügisel taas tegevust alustas, ei olnud järel ühtki õppejõudu. Kateedri juhataja kohuseid täitis algul geoloogia kateedri juhataja prof. K. Orviku, 1945. a. suvel asus sellele kohale teenekas koolimees dotsent Jakob Kents. Õppetööd geograafia alal oli võimalik alustada väikese rühma üliõpilastega alles 15. sept. 1945. a. Pärast dots. J. Kentsi surma jäi kateedrisse 3 noort kogemusteta õppejõudu, kellele alles 1952. a. tuli lisa geograafia-osakonna lõpetanute hulgast. Sellest peale on nii üliõpilaste kui ka õppejõudude arv aasta-aastalt suurenenud. Tõusnud on ka õppejõudude kvalifikatsioon, kuigi sel alal seisab ees veel suur töö.

Praegu õpib geograafiaosakonnas (seisuga 25. november 1969. a.) 109 statsionaarset ja 85 kaugõppeüliõpilast. Õppejõude on 14, õppeülesande täitjaid ligi 20. Abiõppejõudude, aspirantide ning lepinguliste töötajate arv ulatub 21-ni. Alates 1. sept. 1968. a. on osakonnas kaks kateedrit — füüsilise geograafia ja majandusgeograafia kateeder, viimane töötab dots. S. Nõmmiku juhtimisel. Füüsilise geograafia kateedri juurde on asutatud looduskaitse ja kodu-uurimise kabinet. Üliõpilaste teaduslikku tööd organiseerib ÜTÜ geograafia ring.

Sõjajärgsel perioodil on Tartu Riikliku Ülikooli geograafiaosakonna lõpetanud 362 geograafi (statsionaarselt 314, kaugõppe korras 48 inimest). Neile lisandub 75 ülikooli juures töötanud Kaugõppe Pedagoogilise Instituudi lõpetanud geograafi. Ligikaudu 40% geograafiaosakonna lõpetanuist on rakendunud pedagoogilisele tööle, ülejäänud töötavad mitmesugustes uurimis- ja projekteerimisinstituutides, ettevõtetes, teaduslikes ja ametiasutustes. Enamik on oma ülesannetega hästi toime tulnud. Rohkem kui paarkümmend geograafiaosakonna lõpetanut on omandanud kandidaadi teadusliku kraadi, mitmed on asunud taotlema kõrgeimat teaduslikku kraadi.

Geograafia-alane teaduslik uurimistöö on vabariigis viimastel aastatel märgatavalt elavnenud. Tartu ülikooli geograafid võtavad aktiivselt osa vabariigi territoriaalplaneerimisega seotud uurimistöödest, eriti looduslike tingimuste ja ressursside osas. Ülikooli majandusgeograafide peamiseks uurimisobjektiks on vabariigi rahvastiku ja majanduse kompleksne tundmaõppimine, eriti majandusliku rajoneerimise ja linnade arengu küsimused. Geograafilise uurimistemaatika alal töötatakse veel Eesti NSV Hüdrometeoroloogia Valitsuses, Eesti NSV Teaduste Akadeemia Tallinna Botaanika-aias (maastikkude planeerimine), Eesti NSV Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudis (tootlike jõudude paigutus), vähemal määral mujal. Geograafia õpetamise metoodika küsimustega tegeleb väike rühm teaduslikke töötajaid Eesti NSV Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudis.

*

Geograafia edasine areng Tartu Riiklikus Ülikoolis ning vabariigis üldse sõltub eeskätt noortest. Kui piltlikult püüda hinnata saavutatut ning arenguperspektiive, ütleksin: **viimaste aastakümnete tööga on rajatud alusmüür teadusehoonele, mis peab kerkima geograafide noore põivkonna ühisel jõul.**

Selle eesmärgi saavutamiseks on vaja sihikindlat ja püsivat tööd, julget pealehakkamist ning raugematut visadust. Just seda ma meie noortele geograafidele soovingi.

E. VAREP

Geograafidel on juubel

✤

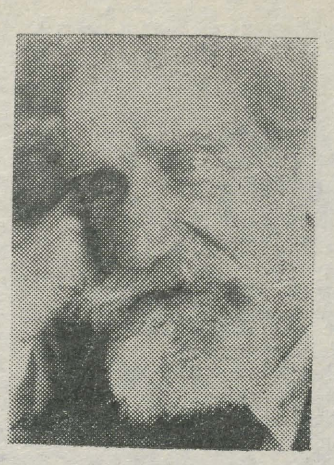

BORISS IZMAILOVITŠ SREZNEVSKI

1894. a. dotsendina Moskva ülikoolis, oli 1894—1918 Tartu ülikoolis füüsilise geograafia ja meteoroloogia professor. 1919. a. sai ta Kiievi Meteoroloogia Observatooriumi direktoriks, valiti Ukraina NSV Teaduste Akadeemia liikmeks. B. I. Sreznevski suri Kiievis 24. märtsil 1934. a. B. I. Sreznevski ajal kujunes Tartu Meteoroloogia Observatoorium kogu maailmas tuntud vaatlus- ja uurimiskeskuseks. B. I. Sreznevski arvukad teaduslikud tööd käsitlevad sünoptilise meteoroloogia, hüdrograafia, agrometeoroloogia ja klimatoloogia probleeme.

sündis 31. märtsil 1857. a. Peterburis akadeemiku pojana. Lõpetas 1879. a. Peterburi ülikooli, mille järel täiendas end Heidelbergi, Pariisi jt. välismaa ülikoolides. Omandas 1883. a. kandidaadi ning hiljem Moskvas doktori teadusliku kraadi. Töötas 1882.—1892. a. Füüsika Peaobservatooriumi meremeteoroloogia osakonnas, 1892.—

JOHANNES GABRIEL GRANÖ

Sündis 14. märtsil 1882. a. Soomes Lapua kihelkonnas. Lõpetas Helsingi ülikooli 1906. a., omandas samas 1911. a. litsentsiaadi ning 1918. a. doktori kraadi. Aastail 1906—1916 uuris Siberi, Loode-Mongoolia ja Altai pinnaehitust. Oli 1919—1923 Tartu ülikooli geograafiaprofessoriks ning geograafia kabineti rajaja. Pärast Eestist lahkumist töötas professorina Helsingi ja Turu ülikoolis, oli 1932—1934 Turu ülikooli rektor. Suri 25. veebruaril 1956. a. Teoseid: Beiträge zur Kenntnis d. Eiszeit in der nordwestl. Mongolei (1910); Les formes du relief dans l'Altaï russe et leur génèse (1917); Altai I—II (1919—1921); Eesti maastikulised üksused (1922); Reine Geographie (1929); Die Geographischen Gebiete Finnlands (1931) jmt.

Sündis 2. novembril 1888. a. Ungaris Kassa linnakeses. Õppis Budapesti ja Greifswaldi ülikoolis, omandas viimases 1910. a. doktori teadusliku kraadi. Pärast seda oli õpetaja Budapesti keskkoolides ning 1918. a. alates õppejõud Budapesti ülikoolis 1924—1926 töötas Tartu ülikoolis geograafiaprofessorina, siis jällegi õppejõuna Budapestis. Mõne aasta eest elas veel Budapestis, hilisemad andmed puuduvad. Teoseid: Landeskunde von Eesti (1926) jmt.

MICHAEL HALTENBERGER

Sündis 14. septembril 1894. a. Tallinnas. Lõpetas 1923. a. Tartu ülikooli, omandas 1925. a. Helsingi ülikoolis kandidaadi, 1926. a. litsentsiaadi ning 1932. a. doktori teadusliku kraadi. 1926. a. oli ta Tartu ülikoolis õppeülesandetäitjaks, 1927. a. sai dotsendiks ning 1930. a. professoriks. Professorina töötas ta 1940. aastani, mil lahkus Eestist. Pärast seda töötas A. Tammekann Soomes, Rootsis ja Šveitsis, 1953. a alates oli Helsingi ülikooli geograafiaprofessor, suri 23. veebruaril 1959. a. Uurimusi: Die Oberflächengestaltung des nordostestländischen Küstentafellandes (1926); Outlines of the Distribution of Population in Estonia (1922); Eesti maastikutüübid (1933); The Baltic Glint (1940) jpt.

AUGUST TAMMEKANN

Sündis 2. mail 1889 Kavastu vallas. Lõpetas 1920. a. Peterburi Geograafia Instituudi. 1921. a. asus ta elama Tartusse, kus töötas pedagoogina ja 1926. a. alates ka ülikoolis õppeülesandetäitjana. Omandas 1928. a. Tartu ülikoolis doktori teadusliku kraadi. Teise maailmasõja aastail oli E. Markus tegelikult ülikooli geograafia kabineti juhatajaks. 1944. a. lahkus ta Eestist, töötas seejärel professorina Saksamaal ja Ameerika Ühendriikides ning elab praegu USA-s. E. Markus on avaldanud hulga geograafiaõpikuid ning metoodilisi kirjutisi. Ta uurimustest on tähtsamad: Naturkomplexe von Alatskivi (1930); Kameslandschaften Estlands (1930); Geographische Kausalität (1936); Die landschaftliche Gliederung der Erdoberfläche (1939) jmt.

Geograafidel on juubel

✤

JAKOB KENTS

Sündis 3. veebruaril 1883. a. Järvamaal Lehtse vallas. 42 aastat töötas J. Kents pedagoogina, algul mitmel pool Eestis ja Venemaal, 1917. a. alates Tallinnas. Töö kõrval õppides lõpetas ta 1930. a. Tartu ülikooli, omandas 1934. a. *magister geographiae* teadusliku kraadi, 1944. a. kutsuti J. Kents Tartu Riikliku Ülikooli geograafia kateedri juhatajaks, millisel kohal töötas surmani 22. septembril 1947. a. Temalt on ilmunud ligi 30 geograafiaõpikut ning hulk pedagoogilisi ja metoodilisi artikleid. Uurimusi: Kooligeograafia olemus, sisu ja meetodid (1936); *Kõrve*-nimelised kohanimed kui ürgse maastiku ja asustuskäigu ilmendajad (1947) jmt.

EDUARD MARKUS

Austati teenelist kultuuritegelast dotsent Anatoli Mitti

1. detsembril kogunes hulk ülikooli õppejõude, teenistujaid, üliõpilasi ning külalisi aulasse, et tähistada ENSV teenelise kultuuritegelase, füüsika-matemaatikakandidaat dotsent Anatoli Miti 60. sünnipäeva, teaduslik-pedagoogilise tegevuse 30. aastapäeva ning TRÜ teenistusest lahkumist. Juubilari töömeheelust, edurikkast teaduslikust, pedagoogilisest ja ühiskondlikust tegevusest rääkis tema ülikoolikaaslane ja kauaaegne kolleeg dotsent J. Reinet. Rektoraadi ja Füüsika-Keemiateaduskonna poolt andis auaadressi üle õppeprorektor K. Püss.

Dotsent A. Mitt on olnud noorte kasvataja 30 aastat, tema õpilaste üldarv ulatub kümne tuhandeni. 18 viimast aastat on kulunud dekaani ametit pidades; alguses ülikooli suurimas — Matemaatika-Loodusteaduskonnas, mis nüüd on jagunenud kolmeks haruks. Mitte iga dekaan ei seisa kolme uue teaduskonna sünni juures.

A. Miti haruldane oskus ja takt inimestega suhtlemisel, tema rahulikkus ja pedagoogitalent lõid talle suure autoriteedi kolleegide ja üliõpilaste hulgas. Tema ühiskondlik töö ateistina on pälvinud suurt tunnustust kogu vabariigis. Seepärast on ka arusaadav, miks õpilaste, kolleegide ja sõprade südamlikud sõnad ja lilled ei saanud niipea otsa.

A. Mitt ise väljendas kolm tarka mõtet, mida ta omistas oma õpetajatele, professoritele Vadile, Aulile ja Rägole. I. Kõige raskem haigus inimesele on see, kui ta ei saa aru, et ta on vana. II. Ära tuleb minna siis, kui sa veel ise saad aru, et oled vananenud, kuigi teised ei taha seda tunnistada. III. Vanaduse tunnuseks on see, kui sa ei saa enam noortest aru. Üliõpilastel tasuks mõtelda selle üle, miks vana töömees ei mõista enam noorust, kellele on lastesõimest alates kõike antud ja mitte midagi nõutud.

Südamlikke sõnu ja lilli jätkus veel kauaks ka pärast aktuse ametlikku lõppu.

Juubelikonverents

Ülikooli geograafiaosakonna 50. aastapäevale pühendatud teaduslik konverents peetakse 5. ja 6. detsembril aulas. Esimesel päeval (algusega kell 11) kuulatakse 12 füüsilise geograafia alast tööd. Peaettekande Eesti geograafia arengust esitab füüsilise geograafia kateedri juhataja dots. E. Varep. Järgnevais tuleb juttu Eesti NSV looduslike tingimuste ja ressursside kaardistamisest (A. Raik, J. Jagomägi), maastike uurimisest (K. Kildema, A. Kongo, I. Arold), Lahemaa reljeefi kujunemisest (E. Linkrus), Värska ümbruse geomorfoloogiast (T. Liblik), Eesti biokliimast (I. Palm), muilakliima uurimisest (L. Int), Peipsi veebilansist (L. Kullus), vabariigi järvede veerežiimist (A. Jaani) ja Soome lahe vete dünaamikast (V. Astok).

6. detsembril (algusega kell 10) kuulatakse samuti 12 ettekannet, seekord peamiselt majandusgeograafiast. Neis käsitletakse tootlike jõudude ruumilise kontsentratsiooni seadusi (S. Nõmmik), metsa- ja puidutöötlemise paiknemise uurimist matemaatilistel meetoditel (E. Kraav), vabariigi väliskaubandust (M. Vabar), maa-asulate struktuuri (V. Murel), Hiiumaa rahvastikku (L. Tiik) ja Väinamere jäätrasse (H. Mardiste). Omaette tsükli moodustavad linnade ja nende rahvastikuga seotud tööd (A. Marksoo, U. Pragi, K. Laas, R. Ehrlich). Konverentsil räägitakse veel geodeesia õppepraktikast (L. Vassiljev) ja kooligeograafia arengusuundadest (H. Tiits).

Konverentsi ajaks peaks (?) trükikojast välja jõudma järjekordne geograafiaalaste tööde kogumik. Juubeliüritustele saabub üle poole sõjajärgsetest geograafiaosakonna vilistlastest.

H. MARDISTE

Juhan Elgas

10. detsembril s. a. möödub 65 aastat TRÜ Mõõtmistehnika Kesklaboratooriumi juhendaja Juhan Elgase sünnist. Viimased seitse aastat töötas juubilar ülikoolis, rakendades siin Tallinna Tehnika Gümnaasiumis ja Dresdeni Tehnika Ülikoolis kino-raadio inseneriks õppides omandatud teadmisi ning Tallinna ja Tartu Elektromehaanika tehnikumides ja «Energoremondi» Tartu laboratooriumis töötamisel omandatud kogemusi. Selle aja jooksul töötas sm. Elgas algul Aeroionisatsiooni ja Elektroaerosoolide probleemlaboratooriumis, seejärel juhendaja-vaneminsenerina Mõõteriistade Kontrollpunktis. Tööruumideks oli vaid kaks keldrikorrusel asuvat ruumi ja puudus enamus praktiliseks tööks vajalikust aparatuurist. Nüüd on endisest kontrollpunktist saanud hästi sisustatud laboratoorium. Selles kõiges on teeneid peamiselt sm. Elgasel.

Soovime juubilarile veel palju selliseid töörohkeid aastaid.

Üldfüüsika kateeder

Joel Sang

* * *

Siinsamas siinsamas
alasti õunapuu aianurgas
ainsa õunaga otsas
Ei! habras jääkirme jõel
veel liitmata kaldaid ühte
Ei! üksik meeleheitlik part rabelemas
teistele järele
Ei! purjus vahtraleht tee peal selili

kui ma vaid tunneks sind ära
(see raag see puu see tuul)
tuleksid tagasi jälle
kui hommik
teadja naeratus huulil
nagu too kuningapoeg
minu lapsepõlves
siinsamas siinsamas

Etteteatamata
maailm
silmadega
vastu silmi
pilved
–
üks pehme öökull

minu meie
Suur Rahu
kirves
sambla märjal põsel
varjudes
öötuules
meri tuleb randa
unekeeriseks
tõuseb lahti
linnad lõkked
inimesed armastajad
lahvatusena
pilverõõnena
mõraselt maalt
vaskkelluke
tere tere
millel on tiivad
sel ööl
suured väikesed on
ikka seesama
vaskkelluke
hõikamas
ära meid
vaikusekeerisesse
et uus
maa
näotsi meie poole
keda võib-olla polegi
müütiline taat
tuhk ümber pea
Suur Vaim või
taevapuude
liristamine

tuleb
näotsi

ülal
valged ja
punased
pehmete
lennul
maailma
igal pool
magab

pimesi
kikivarvukil

kus
maast
laused liiv kivid
Tiia Jaan Jaak Miralda
tuuleratastena
alt kraatrist
sügava häälena
oimukohtadel
Kuu Kuusulane
mis lendab
kõik on vaba
tuul ise

unest murest
siia kus
see maailm
uuena tõuseks
mere ja õhu
metsavaht
üksi
piip hambus
tema on
äikeselindude
varjus
tema

õhtu
su vastu
veereva päikesega
vaikivad

poegadega
lendab
südame sisse
kõikidele

Kuu-uni tiibade
tuulehingus
sealsamas
kõik saab
kõik
maa
adru meie
Miralda
tõelusest
sügavalt alt
Suur Vanker
silmapiir

linnud sirgud

tuulevinu
kurgus

tiibade tormi
saab tühjaks

piiril
Orajõe metsavaht
kosmose kaldal
Linnutee sädemed
Manitu ise
vanem
kõigi maailma roolindude
kosmilises habemes

JAAN KAPLINSKI

Mõned märkused: *Seda luuletust võib võtta katsena vabastada kirjandustöö neist piiramisist, mida talle tavaliselt paneb kõne, laulu, häälega lugemise traditsioon. On ilmselt võimalik kujundada tekst nii, et temast saab tahtmisel lugeda mitmeid erinevaid luuletusi vanas mõttes. Võib lugeda vasakult paremale, ülalt alla, pidada pausi sobivais (ja sageli lünkadega tähistatud) kohtades. Meeles võib pidada vaid, et ükski neist lugemisviisidest ei ole ainuõige, luuletus on oma kõigi tõlgenduste kogum ja kindlasti ka veel selline kogum, milleks ta saab heale lugejale, kes ta kõigil viisidel lugenud on ja teda üheaegse tervikuna kujutleb: igasuguse luuletuse kohta kehtib see, et nad on tõelised vaid lõpuni loetult, tagasivaates. Arvan, et luuletus on ikka pigem pind (nagu pilt) kui joon.*

Žüriiliikmete arvamusi:

Paul-Eerik Rummo:

Võistlus oli õige kahvatu.

Mida õieti ootad, kui midagi lugema hakkad? Üheks ootusväärsuseks võiksid olla sensatsioonilised välgatused, skandaalsed sähvatused, eriti kui on tegemist senitundmata autoritega ja eriti kui elatakse igavaks harjutatud ajas. Teiseks ihkad muidugi tõsise ja pideva vaimse tegevuse tulemusi ning märke intensiivsest hingeelust. Esimene ja teine ei tarvitse sealjuures teineteist välistada, vaid nad võivad teineteist just nimelt vastastikku tingida.

Võistlus aga oli õige kahvatu, nagu öeldud. Nimetaksin nüüd mõnd autorit, kes mul praegu — paar nädalat pärast esimest tutvumist töödega ja nädal pärast žürii lõppkoosolekut — kõigepealt meelde tulevad. Kirjutan nii-öelda inimesena (mitte enam žüriiliikmena).

Toomas Liiv kindlasti, kes ka esimese preemia sai. Ta sujuvaid värsse oli mõnus lugeda, neis oli tunda kultuursust, vilumust, maitset, mis ilmneb kasvõi asjaolus, et kõik ta võistlustööd olid tasemelt vägagi ühtlased, nagu ka enamasti muu, mida talt mujal olen lugema juhtunud. Sealsamas aga on juba kummitamas ka maneerlikkus ja mugavus.

Joosep Tammo. Mõnes mõttes otse eelmise vastand, algaja selle sõna traditsioonilises tähenduses — mees, kes ei lähe välja kindla peale, vaid kobab ja otsib väljendust mingile oma seesmisele sunnile ega oska leitus eriti eraldada päris- ja eba-leide — pakub kõik välja võrdse umbusu ja ebalemisega. Vaist aga areneb. Esialgu jääb veel tihtipeale üldluulelisuse võrku. Sealjuures ei ekspluateeri tema seda, vaid see teda.

Veel tahaks rääkida ühest naisautorist, kelle nimi ei meenu, aga kelle üks luuletus oli tore. Teised, mis olid kantud positiivsetest emotsioonidest või siis poeetilisest nukrusest, kõlasid üsna jõuetult ja isikupäratult ühes aga võttis autor ägeda nõutuse ja hoogsa tigedusega salm salmi järel läbi kogu maailmakorra, kujundeid loomata ja vihjeid vihjelemata, ja kuigi need salmid olid logud — ja kuigi logusid luuletusi oli võistlusel rohkemgi — mõjus see värskelt.»

Olev Remsujev:

Kõikidest töödest üldpildi saamiseks jagaksin 42 autorit, kes võistlusest osa võtsid, nelja rühma Esimeses oleksid Liiv, Sang, Toomet ja Tungal, natuke tuntumad ja ka võistlusel tugevama tasemega tööd esitanud autorid. Teise rühma paigutaksin vähemtuntud, kuid suhteliselt kõrge kirjutamiskultuuriga autorid (Kruus ja Sander ning ülejäänud äramärgitud). Niipalju oligi rõõmustavat. Kolmandas oleksid lootustandvamad algajad ja neljas rühm näitaks meie rahva keskmist kirjutamispotentsiaali. Kurb on, et suurem osa võistlusele saabunud tööd olid kuskil kolmanda ja neljanda rühma vahemail. Kirjutatud ilma nn. seesmise tarbeta, harilikult venivad ja hoopis ilma soovita midagi öelda. Nende hulgas oli ka töid, millest kuidagi aru ei saanud, kas tegemist on paroodia või kehva luuletusega, näiteks

Tilladi, talladi, killadi kõll,
nooruse südameist tõuseb
mõll! —

Teisest rühmast tõstaksin esile Sanderi ja Tammo, ja arvan, et pea võime neist rohkemgi kuulda.

«MILLEST ON TINGITUD EESTI RAHVA KULTUURI OMAPÄRA? — sel teemal vestleb kolmapäeval, 10. detsembril k. a. k. 18 keemiahoone ringauditooriumis J. LINNUS etnograafiamuuseumist. See on kolmas ettekanne ÜET koduuurimise sektsiooni poolt korraldatavast loengusarjast. Osavõtt võimaldatud kõigile.

OSAKONNASEKRETÄRID!

ELKNÜ TRÜ komitee sekretariaat ootab kõikide osakondade (ja raviosakondade) sekretäre komsomolikomiteesse lühinõupidamisele teisipäeval, 9. detsembril k. 16.

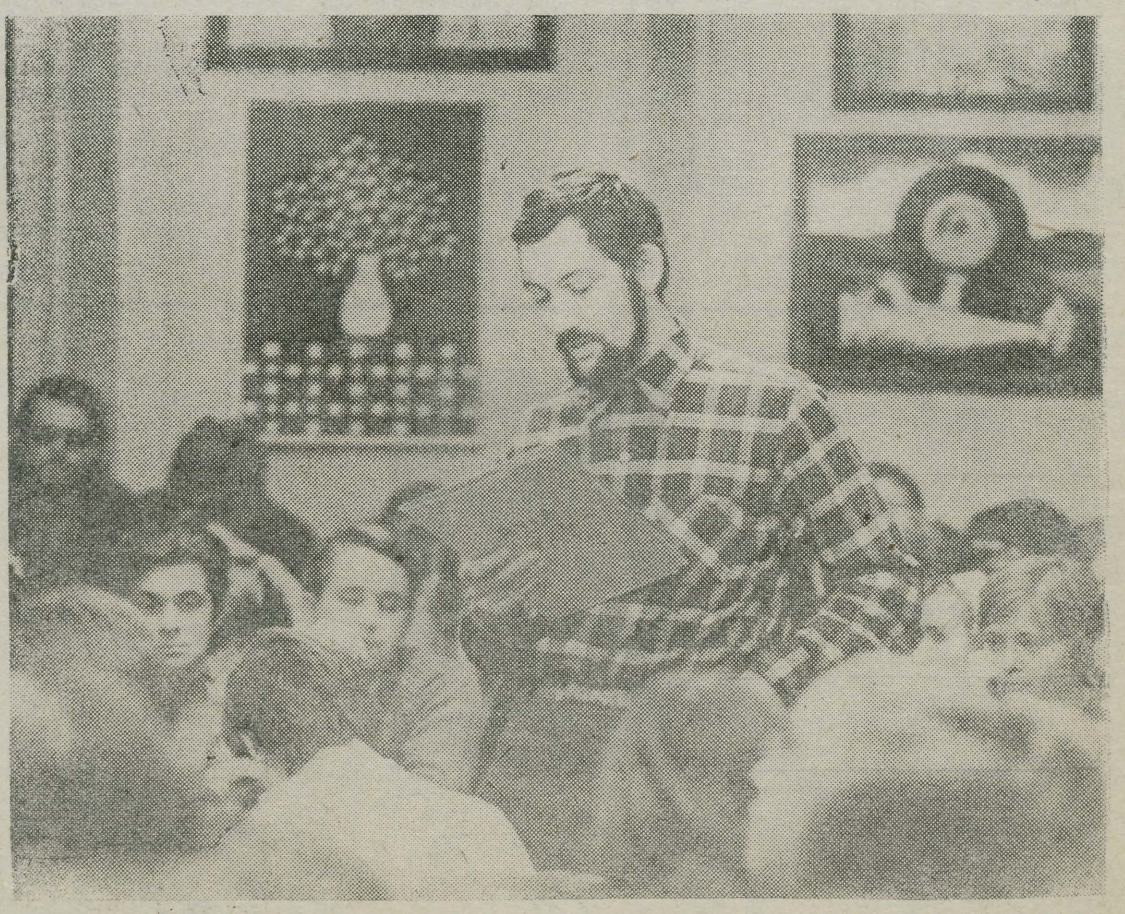

H. KARRO FOTO

OIENDUS

Meie ajalehe eelmise numbri 4. lk. artiklis «Inimeste ja loomade hääli» I veeru viimases lõigus on eksitav viga: eskimo küti laulu autor ei ole J. Kaplinski. teos on viimase tõlgitud, samuti oli järgmisena märgitud luuletus tõlge.

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 7235. MB 09926.

Kontrolleksemplar

AB Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti Raamat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 38 Reedel, 12. detsembril 1969. a. XXIII aastakäik

TERVITAME TARTU LINNA XVII KOMSOMOLIKONVERENTSI DELEGAATE!

Tulipunktis on

viimasel ajal olnud ülikooli suurte ja mõjuvõimsate organisatsioonide — komsomoli, ametiühingu ja parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekud. Arutati olulisi küsimusi, võeti vastu tõepoolest asjalikud otsused.

Arvatavasti aga ei ole lugejaile tähelepanematuks jäänud, et üsna mitmete tegevuslõikude kohta anti aru ja võeti sõna kõigil kolmel koosolekul, s. t. kõik kolm organisatsiooni tegelevad tihtipeale paralleelselt ühtede ja samade probleemidega. Kuivõrd parteiorganisatsioon on tõepoolest kõikehõlmav ja suunav poliitiline jõud, siis tema osa ülikooli kõigil elualadel on mõistetav ja tema tegevustasand on teiste omast põhiliselt erinev. Arusaamatust aga tekitas näiteks ametiühingu aruandes jutt üliõpilaste hulgas õppetöö huvides läbiviidud ankeedist. Sellest oli juttu ka komsomoli aruande- ja valimiskoosolekul. Kas oli juttu ühest ja samast ankeedist? Või oli neid tõesti kaks? Kui oli, miks siis säärane parallelism?

Näiteid võiks tuua hulga rohkem, kui aruandeid omavahel võrrelda. Kui liita siia veel võimas administratiivaparaat, kes tegeleb ka kõigi küsimustega, saame õieti mitmekordse süsteemi, mis mitmes-mitmes lõigus kordub.

Näib, et see on jõudude ja aja tarbetu raiskamine. Kui parteiorganisatsiooni koosolekul oli üsna tungivalt juttu juhtimisstiili parandamisest, kas siis ei tuleks algust teha sellest, et jagame ükskord k o n k r e e t s e l t ära oma «suurte» organisatsioonide ülesanded, kooskõlastame need omavahel, et ei tuleks tarbetut parallelismi. Ja loobume ka asjatutest pingutustest koostada «kõikehõlmavaid» aruandeid. Kas ametiühing tõepoolest peab tegelema teadusliku töö probleemidega või õppetöö sisulise taseme tõstmisega, kui sellega tegelevad prorektorid ja õppeosakond, dekanaadid, kateedrid, metoodilised ja muud komisjonid ning suuri üldküsimusi lahendab rektoraat koos nõukogu ja parteikomiteega? Niisamuti tuleks kaaluda paljusid teisigi küsimusi.

Praegu on parallelism nagu traditsiooniline s ü s t e e m. On see siiski õige, sest kui palju neelab see süsteem aega ja inimesi? Mõtelgem järele!

J. PEEGEL

Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkiri nr. 1053

Premeerin järgmisi üliõpilasi-kommunistlikke noori väga hea või hea õppeedukuse ja atiivse osavõtu eest Kommunistliku Noorsooühingu tööst:

1. Kask, Peet	füüsika IV kursus
2. Rõõm, Rein	füüsika III kursus
3. Kändler, Tiit	füüsika III kursus
4. Lemendik, Milvi	füüsika ped. V kursus
5. Truuväärt, Anne	füüsika ped. V kursus
6. Kuurme, Mart	füüsika ped. III kursus
7. Täpsi, Tiina	keemia V kursus
8. Järv, Jaak	keemia III kursus
9. Jäetma, Teet	keemia III kursus
10. Prank, Rein	matem. III kursus
11. Einsild, Ruth	matem. IV kursus
12. Kollo, Tõnu	matem. IV kursus
13. Piirsoo, Andres	biol. III kursus
14. Pärn, Priit	biol. V kursus
15. Rein, Ülle	biol. V kursus
16. Vahter, Krista	geogr. III kursus
17. Karmo, Märt	geogr. IV kursus
18. Mägi, Jüri	geogr. IV kursus
19. Juttus, Tiiu	ravi V kursus
20. Oissar, Anu	Õigust. IV kursus
21. Rahumaa, Einar	Õigust. IV kursus

nr. 1139

Premeerin järgmisi üliõpilasi, kes paistsid silma hea ja initsiatiivi näitava tööga Tartu V üliõpilaspäevade ettevalmistamisel ja läbiviimisel:

Ülle Rein	bioloogiaosak V k.
Rein Tenson	bioloogiaosak. V k.
Vaido Vidil	eesti filol. osak. II k.
Jaak Viller	vene filol. osak. III k.
Jevgeni Golikov	vene filol. osak. IV k.
Siim Kallas	Majandustead. III k.
Indrek Kolka	füüsikaosak. IV k.
Eerik Lätti	ajaloo-osak. III k.
Karl Miller	spordimedits. osak. IV k.
Vladimir Mürk	füüsikaosak. III k.
Andres Piirsoo	bioloogiaosak. IV k.
Henn Sepp	raviosak. IV k.
Jaan Tamm	ajaloo-osak. III k.
David Vseviov	ajaloo-osak. IV k.

OTSUSEST:

- **1970. a. välja anda lühiülevaade ülikooli ajaloost ning ülikooli tutvustav album; otsustada ülikooli aastapäev;**
- **hakata regulaarselt välja andma ülikooli aastaraamatut;**
- **anda välja üliõpilaslaulik;**
- **paluda rektoraati koos parteikomiteega arutada ülikoolis õpetatavate erialade perspektiivplaani ning fikseerida teaduskondade ja erialadevahelise koostöö printsiibid;**
- **jätkata koostöö arendamist vilistlastega;**
- **senisest järjekindlamalt ja konkreetsemalt tõstatada ülikooli rektoraadi ja ministeeriumi ees rahvuslike teaduste edasiarendamise küsimused ülikoolis;**
- **rektoraadil ja parteikomiteel hoolitseda selle eest, et ülikooli väljaehitamise perspektiivplaan realiseeritaks võimalikult efektiivselt, seni aga taotleda hädapäraste lisaruumide saamist.**
- **pöörata suuremat tähelepanu kunstilise isetegevuse arendamisele;**
- **moodustada ülikooli väljaarendamist planeeriv ja suunav komisjon, millesse koopteerida liikmeid ka väljastpoolt;**
- **taotleda suuremat valuutafondi välismaise kirjanduse ja aparatuuri ostmiseks;**
- **leida võimalusi Arstiteaduskonna kesklaboratooriumile vivaariumi ehitamiseks 1970. a.;**
- **astuda samme Arstiteaduskonna teoreetiliste kateedrite ja kesklaboratooriumi ehitamise alustamiseks Tartu meditsiinikeskuses juba järgmisel viisaastakul.**

Mägimatkamine

Tartu mägimatka kool alustab 1969/70. õ.-a. tegevust. Esimene koosolek toimub reedel, 19. dets. s. a. kell 19 Kingissepa t. 19, auditooriumis 307.

Kool tegutseb ülikooli spordiklubi juures linna mägimatka sektsiooni ja alpiklubi «Firn» parimate instruktorite juhendamisel. Õppetöö toimub mägiturismi instruktorite ettevalmistamise üleliidulise programmi alusel. Õppetöö käigus toimuvad õppematkad mägirajoonides. Normatiivide täitjad saavad lõpetamisel mägimatka instruktori tunnistuse.

Koolist osavõtuks **registreeritakse alates 15. detsembrist igal tööpäeval k. 15—17.30 TRÜ Spordiklubis Kingissepa t. 19.**

NB! Komsomolikonverentsi delegaadid!

ELKNÜ Tartu linna organisatsiooni XVII konverents algab laupäeval, 13. detsembril kell 10 EPA aulas. Delegaatide registreerimine algab kell 9. Kaasa võtta komsomolipiletid.

Ülikooli elamukooperatiivi liikmed

Kõiki, kes on end registreerinud ülikooli elamukooperatiivi liikmeks, palutakse kindlasti tulla TRÜ a/ü komiteesse 16. detsembril k. 17.

TRÜ Ametiühingukomitee

EKP TRÜ organisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekult

Eelmises ajalehenumbris avaldasime lühendatult EKP TRÜ organisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekule esitatud aruandekõne. Eelnevale jätkuks anname alljärgnevalt lühiülevaate sõnavõttudest ning avaldame peamised punktid otsustest.

Valdav osa sõnavõttudest kontsentreerus nii või teisiti selle kõige peamise ümber: kõneldi ülikooli praegusest materiaalsest baasist. Praegune olukord on vaieldamatult niisugune, et see mõjustab negatiivselt õppe- ja kasvatustööd ning takistab teaduslikku uurimist.

V. Krinal: Ruumipuudusel ei saa juurde muretseda uusi aparaate; tunniplaani meetodipärasest koostamisest ei saa juttugi olla. Samuti vajame õppejõudude koosseisu täiendamist.

L. Peep andis ülevaate uue raamatukoguhoone ehitamise eelloost, mis praegu mitmesugustel põhjustel pole edasi nihkunud.

K. Velsker: Ülikoolis, ainsas kõrgema haridusega matemaatikuid ettevalmistavas õppeasutuses, on Matemaatikateaduskond ainus, kellel puuduvad oma ruumid... Arvutuskeskuse hoone valmimine venib.

T. Ilomets: Enne kui ülikool saab juurde uusehitisi, on vaja ruumikitsikust ikka kuidagi leevendada — paluda abi linna täitevkomiteelt. Kui oli kriitiline olukord (tuleõnnetus, avarii raamatukogus), siis ju lahendus leiti.

V. Haamer: Kaugõppijaid ülikool ei hellita: elamistingimused sessiooni ajal halvad, õppematerjale ikka veel vähe. Rotaprindiplaanid kinnitatakse — Moskvas. Imelik olukord: meid nagu ei usaldata õppematerjale kirjastama, väitekirju aga võime kaitsta! Puudus on magnetofonilindist.

J. Peegel: Näib, et humanitaarteaduste arendamisse ja õpetamisse suhtutakse meil kuidagi alahindavalt. See tasub end kurjasti kätte. Üks näide: võõrkeelte kui üldaine õpetamine on eri teaduskondades niivõrd erinevalt organiseeritud, et raske on siin sisulist tööd teha. Vaja on otsustavalt parandada olukorda rahvuslike teaduste alal, sest siin nõutakse ülikoolilt maailmataset.

Ideoloogiliste probleemide ja konkreetse kasvatustöö alal peatusid samuti mitmed sõnavõtjad. Arvati (V. Krinal), et komsomol võiks rohkem initsiatiivi osutada õppetöö ja õppedistsipliini küsimustes.

Prorektor **J. Tammeorg** peatus üksikasjaliselt V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva ürituste korraldamisel ülikoolis, analüüsides praegust olukorda ning käsitledes tähtsamaid päevaülesandeid. Tööst vilistlastega ja mõnedest komsomoliprobleemidest kõneles pikemalt **L. Karu.** Kasvatustöö probleeme arutasid oma sõnavõtus ka **Z. Saar** ja **H. Moosberg.**

Resümeerivalt võtsid sõna prorektor **K. Püss** ja minister **A. Koop.** Vastates kõige valusamatele küsimustele, märkis minister, et ülikooli väljaehitamine on otsustatud ning pole arvata, et vastav otsus jääks vaid paberile. Veel tänavu alustatakse uue ühiselamu ehitamist, füüsikakorpusega alustatakse 1970. aastal, raamatukoguhoonega 1972. Ülikool ise aga ei ole ikka veel suutnud koostada ehitatavate ja kapitaalremonti vajavate objektide pingerida. Ruumikitsikust (eriti Majandusteaduskonnas) arutatakse arvatavasti vabariigi valitsuses.

Teaduslik töö ja õppeprotsess peavad ülikoolis moodustama ühtse terviku. Kas ei ole kohati ilmnenud tendentsi, et vaekauss kipub kalduma teaduse poole — õppetöö kahjuks? Humanitaarteadusi on ülikoolis tõepoolest alahinnatud, siin peab olema mõistlik tasakaal reaalaladega.

KARL KASIKOV

ELKNÜ TPI komitee sekretär

ELKNÜ TPI komitee I sekretär

1. Miks eelistasite komsomolitööd erialatööle?

Ei ole eelistanud ega tee seda ka praegu.

2. Milles näete peamist raskust TPI komsomoliorganisatsiooni töös praegu?

Muret teeb probleem, kuidas kõige paremini ühendada komsomoliorganisatsiooni kui veendumuste vormija ja kasvataja funktsiooni üliõpilaste esindamise ülesannetega. On vaja teooriat praktika kaudu viia iga üliõpilaseni. Paraku kipub praktika osa jääma nigelaks. Paratamatult tulevad ketserlikud mõtted: kui hakkaks teooriat ümber kohandama. Ja siiski, seda teed valida ei saa.

Toakaaslane nimetas esitatud vastuolude ühendamise katseid minus endas maailmavaluks ja ega ta väga palju eksinudki.

3. Kuidas hindate oma eelkäija tööd, millised peamised vajakajäämised tuleb teil tasa teha?

Oma toolikoha neljanda korruse kabinetis pärisin A. Vellamaalt. Ta oli ja on väga süsteemikindel, tahtejõuline ning ennastohverdav. Hindan isiklikult tema tööd väga kõrgelt. Puudused, mis olid enne, on ka nüüd. Kaadripuudus kummitab, samuti regulaarsuse ja järjepidevuse puudus sektorite töös. Teaduskondade komsomolibüroode sekretärid peaksid olema vabastatud õppetööst ja rahaliselt kindlustatud. Peaks, peaks, peaks... palju peaks veel tegema.

4. Kas midagi on muutunud üliõpilaselus ja üliõpilaste maailmamõistmises võrreldes selle ajaga, kui Teie astusite kõrgemasse kooli?

Mingit erilist murrangut üliõpilaselus viimase viie aasta jooksul pole toimunud. Võib-olla on tendents muretuse poole. On fakt, et elu läheb edasi. Tänapäeval kõrgemasse kooli sisseastujal on laialdasemad teadmised (juba keskkooli õppeplaanidega tagatud), kui seda oli näiteks 1964. a. tudengikandidaatidel. Ja eks maailmamõistmine käib ikka käsikäes teadmistega.

5. Mida arvate TPI ja TRÜ komsomoliorganisatsioonide vahelistest sidemetest?

Sidemed on nõrgad. Me peaksime neid tugevdama mitte ainult sekretäride ja komitee liikmete vahel, sidemeid peaks arendama organisatsioonide vastavate struktuurilülide kaupa. Teie õppe- ja ka arvestussektorilt oleks meil palju õppida. TRÜ Interklubi ja TPI välissuhete sektori sidemed on mõtteist, pabereist tegudeni jõudmas. Teie ELKNÜ TRÜ komitee ideoloogiasektor töötas välja töösuunad. Seda on plaanis teha ka meil.

Ja ega EÜN-gi meievahelistele sidemetele kahjuks ei tule (eriti kui informatsioonisektor oma ülesannetega toime tuleks). Ametialastest kokkupuudetest jääb väheseks, on vaja kontakte nii üldinimlikul kui ka erialasel pinnal, vestlusi siiralt, mitte puru silma ajamiseks.

6. Kuidas suhtute habemetesse ja pikkadesse juustesse?

Määravaks jääb oskus maailma näha ja mõista ning teatud osas isegi muuta. Ei usu, et meestel (õigemini noormeestel) pikad soengud käibele jäävad. Nad kaovad, aga võib-olla selleks, et 50—100 aasta pärast uuesti ja hullemini moodi minna.

7. Kuidas suhtute ülemustesse?

Kinnisideeks on muutunud soov

(Järg lk. 4)

Meil on külas

Leninlik arvestus

Vastavalt leninliku arvestuse kavale on ELKNÜ TRÜ komitee büroo koostöös EKP TRÜ komiteega moodustanud atesteerimiskomisjonid. Komisjoni kuuluvad teaduskonna parteibüroo esindaja, osakonna komsomolisekretär ja ELKNÜ TRÜ komitee büroo esindaja. Komisjoni ülesandeks on läbi vaadata osakondades ja kursustel vastuvõetud kohustused V. I. Lenini juubeli tähistamiseks ja jälgida nende täitmist. Tõsisem töö järgneb kevadsemestril toimuval atesteerimisel. Iga kommunistlik noor annab komisjoni ees aru võetud kohustuste täitmisest, oma ühiskondlikust tegevusest kursusel, osakonnas, ülikoolis. Komisjon hindab iga kursuse ja kommunistliku noore tegevust, mille alusel annab (või ei anna) tunnistuse leninliku arvestuse sooritamise kohta.

osakond	esimees	liikmed
Ajaloo-Keeleteaduskond		
ajalugu	O. Klaassen	J. Tamm M. Kubo
eesti fil.	K. Muru	T. Kuldsepp J. Allik
vene fil.	A. Metsa	T. Lanskaja J. Viller
psühholoogia	E. Pung	M. Heidmets J. Allik
defektoloogia	J. Orn	M. Heidmets J. Allik
võõrfiloloogia	M. Palm	R. Kärner M. Kubo
Füüsika-Keemiateaduskond		
füüsika teoreet.	I. Piir	Ü. Mandel I. Kolka
füüsika pedagoogiline	V. Riives	H. Faimann I. Kolka
füüsika (vene)	V. Vassiltšenko	V. Timofejev S. Litvinenko
keemia	A. Talvik	J. Järv I. Kolka
Majandusteaduskond	Ü. Mallene	S. Kallas A. Bachmann
Matemaatikateaduskond		
teoreetiline	H. Türnpu	R. Prank J. Viller
pedagoogiline	K. Soonets	T. Leppmann J. Viller
Õigusteaduskond	A. Kiris	J. Lott E. Rahumaa D. Visnapuu
Kehakultuuriteaduskond	J. Loko	M. Tamme L. Karu
Bioloogia-Geograafiateaduskond		
bioloogia	H. Ling	A. Piirsoo A. Vaik
geograafia	A. Raik	K. Küttis A. Vaik
geoloogia	A. Rõõmusoks	K. Küttis A. Vaik
Arstiteaduskond		
ravi I	K. Ulp	S. Mark R. Hunt
„ II	L. Tähepõld	U. Jugala R. Unt
„ III	A. Lenzer	S. Kronström R. Hunt
ravi IV	A. Sarv	H. Sepp R. Hunt
„ V	E. Teeäär	M. Tiivel I. Liim
„ VI	K. Gross	A. Mesikäpp I. Liim
stomatoloogia	N. Vihm	M. Napritson L. Karu
farmaatsia	B. Luik	E. Kägo L. Karu
spordimeditsiin	T. Karu	O. Sentšugova S. Litvinenko
ravi (vene)	J. Ksenofontor	N. Matvejeva S. Litvinenko

V. I. Lenin 1870—1970

V. I. Leninist kui revolutsioonijuhist, riigimehest ja teadlasest kõneldes on rõhutatud tema lähedust miljonitele inimestele. Lenini biograafias on palju niisuguseid inimlikult lähedasi, sageli lõbusaidki fakte, millest alljärgnevalt olgu toodud üks — poisikesepõlves kirjutatud piktograafiline kiri.

Kirja originaali säilitatakse Moskvas Marksismi-Leninismi Instituudi keskarhiivis.

Volodja Uljanov (V. I. Lenin) kirjutas selle kirja kasetohule ja adresseeris oma sõbrale Borja Tokmakovskile (kelle isa oli, samuti nagu V. U. isagi, rahvakoolide inspektor). See kiri on tõenäoliselt seotud noore Lenini huviga indiaanlaste mängude vastu. Kuus keskset figuuri (põrsas, konn, kannus, vähk ja samovar) oleksid indiaani hõimude tootemi märkideks.

Kõikide tootemimärkide pead ja südamed on ühendatud joontega, see peab sümboliseerima mõtete ja tunnete ühtsust. Jooned tootemmärkide peadest ja südametest on ühendatud tiigis supleva musta habemega mehe pea ja südamega ja annavad üle sellele mehele jahti mängivate laste palve (6 jahimehefiguuri ja karu). Jahil olles on laste kõhud tühjaks läinud ja paluvad musta habemega meest, et see läheks koju (maja ja puud kirjas paremal all) ja annaks lastele süüa (6 lapsepead on kummardunud vorstijuppide, piimakannu ja leivataldriku kohale). Kui nüüd juhtub, et täiskasvanu ei võta laste palveid kuuida, nõrkevad lapsed näljast, seda kinnitab selili lamav figuur.

E. SELLI,
aspirant

Õppetöö ja kaasaeg

Pedagoogikas on alati põhiprobleemideks olnud maksimaalsele õpilaste hulgale maksimaalsete teadmiste andmine ettenähtud õppeaja jooksul ja seda võimalikult väiksemate materiaalsete kulutustega.

Nende probleemide lahendamist pidurdavate teguritena võiks tänapäeval nimetada küll ruumide ja õppevahendite vähesust, vanu eeskirju ning harjumusi jms.

Tänapäeva kõrgemate koolide üliõpilased õpivad vajalikke teadmisi 5—6 aastat, kuid nende aastate jooksul ei õnnestu alati anda tulevastele spetsialistidele kõike tarvilikku. Teadus ja tehnika arenevad sellise tempoga, et ca iga 7—10 aasta möödudes informatsiooni maht kahekordistub. Teiste sõnadega — teadmiste maht ja sügavus, mida üliõpilased peavad omandama ettenähtud õppeaja jooksul, kasvab pidevalt.

Peale selle ei saa märkimata jätta, et ka tootmisprotsess muutub üha keerukamaks ja komplitseeritumaks. Tänased üliõpilased on aga ise tulevased tootmiskomandörid ja uue tehnika loojad või nende tehnikaloojate kasvatajad.

Kõrgema kooli pedagoogid töötavad tuleviku jaoks. Tänase esimese kursuse tudeng lõpetab ülikooli 5—6 aasta pärast, seejärel kogub ta umbes niisama palju aega praktilisi kogemusi ja saab täisvõimeliseks töötajaks alles 10—12 aasta pärast.

Vastavalt tulevase spetsialisti (inseneri, õpetaja, arsti...) individuaalsetele iseärasustele ja võimetele võib tänane esimese kursuse üliõpilane mängida juhtivat osa teaduses või tehnikas, saavutades täisküpsuse umbes 20—25 aasta pärast.

Järelikult peab noor spetsialist pärast kõrgema kooli lõpetamist pidevalt end täiendama, et olla kursis teaduse saavutustega oma erialal, või veelgi enam, ta peab oskama ise edasi areneda, ise uut luua. Kuidas aga niisugust oskust õpetada või õppida?

VAJA ON MÕTLEMISOSKUST

Ei ole õige arendada üliõpilastes 100%-list reprodutseerimisoskust, järeletegemise oskust, pigem tuleks rohkem tähelepanu pöörata mõtlemise, järelduste tegemise, vastuvaidlemise jne. õpetamisele. Oskus on teadmistest kõrgem. Oskus loob uut, teadmine on vajalik oskuste alusena. Õpetamise peamiseks ülesandeks peaks olema huvi arendamine aine (eriala) vastu (seda võiks võrrelda valgusallika süütamisega, mitte ainult anuma täitmisega).

Ainult vajalike teadmiste õpetamine viib üldreeglina selleni, et noor spetsialist asub täitma nn. jooksvaid, elu poolt pealesurutud ülesandeid. Põhiülesandeid (perspektiivis!) ei osatagi ette näha või kui algul ongi mõned mõtted, mis vajaksid realiseerimist, siis võib takerduda ka neid realiseerima hakates. Üliõpilast on õpetatud ja tegelikus elus ta ka **teeb ikka ainult järele.** Järeletegemine ei ole looming, vaid kopeerimine. Aastate jooksul noor spetsialist justkui imbub oma töö igapäevasusse ja nii võib isegi heast üliõpliasest (rääkimata nõrgematest) saada ainult keskpärane töötaja!

Tulevikus ja tõenäoliselt juba meie põlvkonna eluajal kasvab loomingulise töö osatähtsus tunduvalt, niisuguse töö jaoks on need spetsialistid aga kadunud.

TARVIS ON TAGASISIDET

Õpetamisprotsess on sisuliselt küberneetiline juhtimisprotsess, kus juhtimisobjektiks on üliõpilane.

Õpetamisprotsessis, samuti nagu tänapäeva keerulisemates tootmisprotsessides, toimub kindla kvaliteediga ja kvantiteediga informatsiooni üleandmine õppejõult üliõpilasele, õpetajalt õpilasele. Et aga täpselt teada, kui palju edasiantavat informatsioonist jõudis õppejõu poolt «juhitavasse objekti», peab niisuguses juhtimissüsteemis õppejõud-üliõpilane funktsioneerima pidev tagasisidesüsteem, kontrollimissüsteem, et õppejõud teaks, millises suunas ja millises koguses tuleks anda üliõpilastele täiendavat informatsiooni, et viimane saaks selge ettekujutuse õpitavast probleemist ja oskaks vajaduse korral ise sama probleemi tõestada või koguni edasi arendada.

Et aga kõigil üliõpilastel pole võrdsel hulgal teadmisi ega ka eeldusi, siis on õpetamisprotsess iseenesest üsnagi keeruline.

ÕTO

Kõik need probleemid on tänapäeva pedagoogika uurimisobjektiks. Ajakirjanduses kohtame tihti TTO-ga (töö teaduslik organiseerimine) seotud artikleid, õpetamisprotsessi tähistamiseks on ka juba välja kujunenud oma termin TTO

«Õppeaega saaks kokku hoida, töötame tuleviku heaks»

alalt, seda nimetatakse ÕTO-ks (õppeprotsessi teaduslik organiseerimine).

Viimasel ajal pööratakse järjest rohkem tähelepanu ÕTO probleemidele nii meil kui ka välismaal. Näiteks töötab USA-s nende probleemide kallal 37 teadusliku uurimise instituuti, suurimateks uurimiskeskusteks on Stanfordi ülikooli juures töötav massikommunikatsiooni instituut, instituudid Florida ja Harwardi ülikoolis jm.

Ka meil tegeldakse ÕTO probleemidega; üheks suuremaks uurimiskeskuseks sel alal on Novosibirski Elektrotehnika Instituut. Ka Tallinna Polütehnilise Instituudi juures on loodud ÕTO laboratoorium.

Kuidas aga olemasoleva õppeaja piirides tõsta õppimise ja õpetamise efektiivsust, kuidas võtta vastu iga päevaga kasvavat erialast informatsiooni — kõik need ÕTO probleemid kuuluvad kõrgema kooli pedagoogika valdkonda ja nendele küsimustele lõplikku vastust võib-olla polegi, sest areng ise samuti intensiivistub.

Järgnevalt vaataksime põgusalt mõningaid võimalusi, kuidas oleks võimalik leida rohkem aega erialase informatsiooni omandamiseks, et ratsionaalsemalt kasutada ettenähtud õppeaega.

AJA KOKKUHOIU VÕIMALUSI

Aja kokkuhoidmise esimese võimalusena võib nimetada õppetöö organisatsioonilise aluse — **tunniplaani** — ratsionaalsemat koostamist, lähtudes õppeainete loogilisest struktuurist, auditoorsest ja kodusest tööst jm. teguritest. Juba praegu on paljudes õppeasutustes antud see vaevarikas töölõik, tunniplaani koostamine, elektronarvuti lahendada.

Teine võimalus õppeaja kokkuhoidmiseks on rohkem kasutada uusi, kaasaegseid tehnilisi õppevahendeid. Tehnilised õpetamisvahendid aitavad tõsta õppetöö intensiivsust, õpimasinate kasutamine nõuab aga täiesti uut metoodikat võrreldes klassikaliste õppevormidega. Meie ja välismaa õppeasutuste kogemused on näidanud, et tehniliste õpetamisvahendite kasutamise probleem ei ole niivõrd tehniline (tehnika tase on selleks küllaldane), kuivõrd just metoodiline. Metoodilise kirjanduse puudumine on suureks takistuseks tehniliste vahendite kasutamisel.

Tehnilised õpetamis- ja õppimisvahendid võimaldavad aega palju ratsionaalsemalt ära kasutada, üliõpilased taipavad õpitava probleemi olemust palju kiiremini. Nii näiteks kulub liitliikumise mõiste selgitamiseks õppejõul harilikult vähemalt 10 minutit, vastavateemalise multifilmi abil aga mitte üle kahe minuti. Niisuguseid näiteid võiks palju tuua.

Viimasel ajal on tehnilistest õppevahenditest aktuaalseimaks muutunud televisioonitehnika kasutamine õppetöös. Televisioonitehnika võimaldab projekteerida kineskoobi ekraanile väikesi mikroprotsesse, mida palja silmaga on raske näha või mida ei ole võimalik jälgida korraga kogu auditooriumil. Samaaegselt võimaldab televisioon kanda üle saateid vastavatest spetsiaalsetest uurimislaboratooriumidest, mille seadmeid ja nende seadmete töötamist ei ole alati võimalik auditooriumis demonstreerida, kuid mis on hädavajalikud õpitava materjali omandamiseks.

Televisiooniseadmed võimaldavad mitmekesistada õppetöö näitlikkust (multiplikatsioonid, kinofragmendid, loeng-ekskursioonid, demonstratsioonid jms.), peale selle on võimalik suurendada ka kuulajaskonda (loengute transleerimine mitmesse auditooriumi).

Aega ehk saaks kokku hoida erialase informatsiooni jaoks ka ühiskonnateaduste ratsionaalsema õpetamisega. Sellest ei maksa nii aru saada, et ühiskonnateaduste tundmine on noorele spetsialistile ülearune. Vastupidi — ühiskonnateaduste õpetamine aitab üliõpilasel õigesti orienteeruda maailmavaateliselt, nende ainete õpetamine peaks kaasa aitama teaduslikult põhjendatud kommunistlike veendumuste kasvatamisel vastavalt oma erialale, samuti kommunistliku töössesuhtumise arendamisel. Kuid kas see sõltub ainult vastavaile aineile antud tundide arvust ja eksamil nõutavate andmete ulatusest? Mõneski teises aines on täheldatud, et suur tundide arv hakkab üliõpilast koormama ja tulemuste efektiivsus väheneb. Seda ehk tasuks meenutada ka siin.

On raske öelda, kuidas ühiskonnateadusi võiks efektiivsemalt õpetada, kas kontsentreeritumas tsüklis või teha ettepanek vaadata kõik ühiskonnateaduste programmid läbi ja jätta välja dubleerivad osad või veel kuidagi teisiti.

AGA KÕIK POLE VÕRDSED

Õppetöö intensiivistamisel ei tohi aga ära unustada, et kõik õppurid pole võrdsete eelteadmistega, võrdselt andekad.

Ükskõik kuidas õppejõud-pedagoog ka ei püüaks kohaneda konkreetse auditooriumiga, ikkagi leidub teistest mahajääjaid ja ettejõudjaid. Tase on väga ebaühtlane ja sellepärast tuleks tegelda iga üliõpilasega eraldi. Et aga õppetööd individualiseerida, selleks peab õppejõud teadma iga konkreetse üliõpilase arusaamist käsitletavast probleemist. Siin on taas vajalik pidev tagasisidesüsteem. Ka selles lõigus on juba tüht-teist tehtud programmõppe ja õpimasinate rakendamisega paljudes õppeasutustes. Õppetöö individualiseerimine võimaldaks andekamate üliõpilaste aega kokku hoida.

EESMÄRK JU ON

kommunistlik töössesuhtumine. See tähendab, et inimene ei tööta ainult töötasu pärast, materiaalsete vajaduste pärast, isegi mitte kuulsuse ega kohusetunde pärast, kuigi ta mõistab oma kohustust ühiskonna ees, vaid sisemise veendumuse mõjul, s. t. elu ilma tööta ei oma tema jaoks väärtust.

Niisugune töössesuhtumine on ilmselt võimalik vaid siis, kui inimesel on aktiivne, tõeline huvi oma töö vastu, seepärast peab õpetamisel kasvatama üliõpilases loovat suhtumist oma erialasse ja tulevasse töösse.

Need oleksid mõningad mõtted õppetööle kuluva aja ratsionaalsemaks ärakasutamiseks, võimaldamaks sügavamalt oma ainesse sisse elada, õppida, et hiljem ei tekiks pettumusi valitud erialas.

E. PEETS,
TRÜ õppetöökoja juhataja

ELKNÜ TRÜ Komitee bürool

3. detsembril toimus ELKNÜ TRÜ komitee büroo istung.

● Büroo kinnitas Majandusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni büroo otsuse karistada I kursuse üliõpilast Mati Arsti noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega komsomolikonverentsi delegaadi ankeedi rikkumise eest.

● Büroo kinnitas ajaloo-osakonna komsomoliorganisatsiooni büroo otsuse karistada Jaak Naberit vaju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega kommunistlikule noorele ebaväärika käitumise eest.

● Büroo vaatas läbi TRÜ komsomoliorganisatsiooni esindajate kandidatuurid uue linnakomitee koosseisu.

Läbikäidud teest ülikooli komsomolielus

TRÜ teadusliku kommunismi kateedri juhataja A. Blumfeldt

Kuulusin ELKNÜ TRÜ komiteesse aastail 1948—1952, kusjuures kolme aasta jooksul olin komitee sekretäri asetäitjaks, mõne aja kestel täitsin ka sekretäri ülesandeid. 1948. a. sügisel, mil astusin ülikooli, kuulus siin komsomoli veidi üle 100 noore. Organisatsioon kasvas neil aastail eelkõige uute üliõpilaste vastuvõtu arvel, kuna komsomoli ridade kasv ülikoolis endas kuni 1950. aastani oli aeglane.

Üliõpilaste koosseis oli mitmepalgeline. Igal aastal tuli pärast demobiliseerumist ülikooli sõdurisinelites noormehi. Nemad ja vaesematest kihtidest pärinevad noored olid komsomoliorganisatsiooni tuumikuks; osa endisi rindemehi kuulus NLKP ridadesse. Samal ajal õppis ülikoolis ka inimesi, kes olid alustanud õpinguid kõrgemas koolis okupatsiooniaastail, kes olid teeninud fašistlikus armees, ja teisi, kelle tõekspidamised, ellu- ja töössesuhtumine olid kaugel nõukogulikest arusaamadest. Õeldust nähtub tolle ajajärgu tegevuse ja elu põhiline iseloomulik joon: sõjajärgsete aastate terav klassivõitlus avaldus ka ülikoolis ning määras komsomoliorganisatsiooni tegevuse põhilise sisu.

1950. aasta kujunes ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevuses teatud mõttes murranguliseks: kommunistlike noorte arv kasvas ja nende mõju suurenes üliõpilaselu kõigis küsimustes. Selleks oli objektiivne alus vabariigi põllumajanduse sotsialistliku ümberkorraldamise näol. Murrang algas vist juba 1949. aastal ning eelkõige põllumajandusteaduskonnas (EPA polnud siis veel ülikoolist eraldunud). Sealsest aktiivist võiks märkida esmajoones I. Aamisseppa (praegu põllumajandusministri asetäitja), V. Soed (surnud) jt. Põllumajanduse kollektiviseerimise ja sellega seonduvate teravate küsimuste arutelu viis omakorda konkreetsemate küsimuste juurde seoses õpingutega kõrgemas koolis, tulevase tööga, töössesuhtumisega jne. Komsomoli read hakkasid hoogsalt kasvama ka teistes teaduskondades, kusjuures see oli üks külg komsomolitöö kvalitatiivsest tõusust.

Sageli mitmeid tunde kestnud koosolekuil olid arutusel poliitilise võitluse ja maailmavaatelised küsimused, nii mõnigi kord peeti vajalikuks komsomolist välja heita neid, kes olid sattunud sinna juhuslikult ja kelle käitumine oli vastuolus komsomoli põhimõtetega. Sellises olukorras hakkas ülikooli komsomoliorganisatsioon hoogsalt kasvama (100—200 inimest õppeaasta jooksul). Komsomoliorganisatsiooni mõjukuse tõus väljendus mitmeti: ülikoolist eksmatrikuleerimise küsimustes võttis tavaliselt komsomol seisukoha enne administratsiooni, komsomol hakkas sisuliselt suunama ühiselamunõukogude tööd jne. Järgnevatel aastatel klassivõitluse teravus vaibus ning see peegeldus ka komsomolitöös. Nende aastate komsomoliaktiviste töötab ülikoolis arvukalt — U. Krinal, G. Rekker, A. Lenzner, A. Metsa, E. Mäepalu, jt.), neid töötab parteitööl — J. Lott, V. Väljas, L. Sišov, teaduslikul ja pedagoogilisel tööl teistes asutustes — H. Tiido, B. Hiire, V. Kozlov, H. Kahn, J. Kahk jt.

Hinnates tagantjärele tolle ajajärgu komsomolitööd, ei saa jätta märkimata isikukultuse pitserit ja mitmeid negatiivseid jooni. Komsomoli ridade kiire kasvu tõttu jäi sageli vajaka individuaalsest lähenemisest. Teisest küljest oli juhtumeid, kus otsustamisel lähtuti vaid ankeediandmetest ning varju jäid inimese tegelikud arusaamad. Mäletan pikki koosolekuid (sageli olid nad väga elavad) ja kampaanialikust mitmetes töölõikudes (näit. isetegevuses). Minu arvates oli tol perioodil komsomolitöös määrav siiski nõukoguliku eluviisi ja töössesuhtumise võidulepääs üliõpilaskonnas. TRÜ komsomolikomitee andis välja brošüüre populaarsete nõukogude lauludega, lauldi koosolekutel, konverentside vaheaegadel jne. Terve rida tööküsimusi on seotud nende aastate spetsiifikaga, neid ei saa mehhaaniliselt üle kanda teistesse tingimustesse, kuid on asju, mis väärivad tõsisemat tähelepanu.

Toimetuse märkus:
Tähelepanelik lugeja kindlasti märkas, et rikume oma rubriigis kronoloogilist printsiipi, hüpates Isamaasõja-aastailt 1948.—52. aastasse. Põhjus on järgmine: vastavalt kokkuleppele pidid vahepeal sõna võtma J. Kalits, K. Siilivask ning E. Salumaa, kuid senini pole neilt kaastöid saabunud.

Noor ja naiivne lehemees lootis, et kirjutab lookese tublist üliõpilasest Inno Maasikast küsimuste-vastuste vormis. Kõnetatu aga, kuulda saades oma tublidusest, muutus otsemaid hästi kidakeelseks. Katsun siin kokku sobitada nii asjaosalise enese kui ka prodekaan J. Reimandi sõnu.

Tutvustamise alguseks niipalju, et Inno õpib arvutusmatemaatika IV kursusel ja saab kolmandat semestrit Lenini-nimelist stipendiumi. Matemaatika võlud avastas ta keskkooli viimastes klassides, ja on selle eest tänulik oma õpetajale. Praegu tõmbab geomeetria. Sellelt alalt on pärit kursusetöid, plaanis lisaeksam Riemanni geomeetriast.

Pisike karakteristika: «Meeldiva käitumisega, sobib hästi õppejõududegi seltskonda tudengeid esindama. Ei ole neid noori vihaseid mehi, kes endale aina õigusi kätte võitlevad. Siiski kaugele jõudnud ja liigsest iseteadvusest pole juttugi. Tuleb iga küsimusega toime, olgu see siis peale kõige muu kasvõi elukaaslase valik.» (J. Reimand.)

Pärisin Innolt, kuidas ta õpib, endal peas kummitamas alatihti kuulldud sõnad «süsteem», «pidev töö» ja nii edasi.

«Süsteem saaks siis olla, kui korraga võiks ühe asja käsile võtta, aga meil on ju kõik läbisegi. Pidevaks tööks küll õieti aega ei jää, tuleb jooksev ära teha, et semestri lõpus koorem enam-vähem paras oleks.»

Ja kas ometi ei paista selline kaosena näiv süsteem optimaalsena? On ju sellega saavutatud nii stabiilne töö semestri jooksul kui ka väga head hinded õpinguraamatus.

«Õppeplaan on väga tihe, loengud kestavad kella 17—18-ni. Aga sööma ja õhtuti töötama peab ka. Üldkultuuriliste teadmiste saamiseks pole aega kuskilt võtta; kui tahad põhitööd korras hoida, uudiskirjandust lugeda ei saa,» rääkis Inno.

Möödunud aastal oli ta komsomoli grupiorganisaator, siis kestsid päevad vahel hilisõhtunigi. Tänavu aitas ette valmistada üliõpilaspäevade üritust «Prof. J. Sarv ja tema aeg». «Heale tudengile oleks hukutav jätta ta ühiskondlikule tööle. Komsomoliaktiivi koosseis peab olema liikuv, erialast kõrvale tõmmata tohib vaid ajutiselt.» (J. Reimand.)

Lõpuks küsisin prodekaanilt, kuidas on üldse lood Lenini-nimelise stipendiumi saamisega.

«See võimaldatakse Matemaatika-teaduskonnas ainult ühele tudengile. Tudengile number 1.»

H. NIINEMÄGI

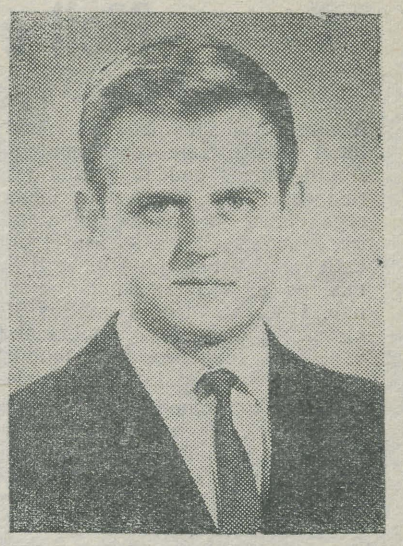

Inno Maasikas

Nimelised stipendiumid TRÜ-s

Eimar Rahumaa

Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilasele Eimar Rahumaale on määratud Johannes Vares-Barbaruse nimeline stipendium.

Millega on Eimar Rahumaa saavutanud tubli õppuri ja aktivisti seisundi ning pälvinud nimelise stipendiumi?

Esimesest kursusest alates on ta RSR-i liige. Sõnavõtud RSR-i koosolekutel, poliitikaloengud kursustel, asutustes ja ettevõtetes.

Kolmandal kursusel valiti E. Rahumaa teaduskonna komsomolialgorganisatsiooni sekretäriks ning ÜVAK-i esimeheks. Koos kursusekaaslase Jaan Sootakiga tehtud võistlustöö välisriikide riigiõigusest sai ühiskonnateaduste-alasel konkursil ülikoolis esimese koha.

Läinud suvel oli Eimar EÜE Pärnumaa regiooni komissar. Tubli töö eest EÜE-s premeeris keskstaap teda tuusikuga Saksa DV-sse (TRÜ-st käisid SDV-s veel Siim Kallas, Valdur Saar ja Helle Kulo).

Sel sügisel usaldas teaduskond sekretäriameti jälle Eimarile.

Mis Sind selles töös kõige enam toetab?

Komsomoliaktiiv on meil tubli. Minu sõbrad tunnistavad komsomolitöö vajalikkust. Need kaks asja ongi peamisteks toetuspunktideks.

Sinu kui komsomolisekretäri mure- ja rõõmupäevad?

Kõige halvem tunne on mul olnud siis, kui mõni abivajav lihtliige — näiteks ühiselamukohast ilmajäänu — minult küsib: «Mis oled Sa sekretärina minu heaks ära teinud?» ja ma pole saanud kahjuks midagi teha.

Raske on ka oma kaaslaste vastu järjekindlalt printsipiaalne olla. Asjalikkus kipub vahel muutuma õlalepatsutavaks suhtumiseks.

Kõige parem tunne on siis, kui oled tabanud mõne suurepärase mõtte ja läheb korda selle õigsust teistele tõestada; kui sinu mõte muutub teistele sedavõrd omaseks, et neile ei meenugi enam, et see oli tegelikult sinu mõte.

Töö tulemusi peegeldab see, kui palju oled suutnud edasi viia ülikoolielu. Siin on tähtis, et iga komsomolitööga tegelev inimene teaks, mida selle aastaga tahetakse või on võimalik saavutada. Lihtsalt kahe jalaga töösse kargamine pole mõistusepärane.

Kui palju peaks õppima keskmine tudeng? Millises vahekorras on õppimine ja ühiskondlik töö?

Ainuõiget retsepti üldjuhu jaoks siin vaevalt anda saab. Iga aine nõuab tähelepanu vastavalt oma spetsiifikale.

Iga üliõpilane arvestab õppimisel ka oma mälutüüpi. Kiiresti omandavad inimesed võivad hakkama saada ainult sessiooni ajal õppimisega, teised peavad õppima pidevalt.

Ainult sessiooni ajal õppimist ei soovita. Mälutüüp «kiiresti tuleb ja läheb» võib olla kasulik selleks korraks, aga mitte edaspidiseks. Hiljem, kusagil V kursusel või pärast ülikooli lõpetamist tuleb nähtavale selle halb külg. Siis näed, et su teadmised on katkelised ja kahvatud.

Ideaalne oleks, kui tudeng õpiks iga päev, ükskõik kui palju päeva jooksul.

Ühiskondlik töö ja õppeedukus on teatud piirini minu meelest võrdelises sõltuvuses (komsomolitöö osakonna tasemel ja komitee lihtliikmena). Üks ergutab teist. Sealt edasi kipub see suhe muutuma põördvõrdeliseks.

H. RAHUOJA

Paul-Eerik Rummo:

Kuivanud peiar

(Katkendid)

Astu varju, vend, kui viitsid,
päike valab pähe.
Tolm ja higi kui üks jõgi
Kloogarannast Mäheni.

Tere, tere, vana kere,
poorid pungil rasu.
Sotsiaalses südasuves
kust sa leiad asu?

Kütid ja karjused ja targad ja vargad
ja põllu-põlisaadel —
ühekaupa kõik on plindris
oma aiamaadel.

Mis on kuivast vihmast tolku
ja tuulest, mis jäänd seisku?
Parem vali: kui roiskud, ei sa siis koltu,
ja jälle kui koltud, ei roisku.

*

Oli üks post ja risti tala
ja haamer laenutati
ja siis see poiss nagu tuulekala
rippuma naelutati

Oi sina orbu neitsipoega,
mahlane ja nõtke,
juba sina paistad teise koega,
soolane ja sitke.

Viimne kui üks, kes sirutab pihu,
saab seda imelooma.
Võtke ja sööge, see on minu ihu,
mis paneb teid veel kõvasti jooma.

*

Leelo Tungal:

* * *

Vist on tõesti asjatu
mulle üliharidust anda.
Teelehtedel mulle
ei ela iialgi teetanus,
nimbostraatuse all
käia ei meeldi mulle
ja ehmudes hüüda
labiaalvokaali
on küllaltki narr.
Oo —
siiski nii palju kummalist
on linna müüride tuuderohust
Rõõmsalt ma kuulan
tarkade sõnade mängu.
Olen tulnud madala taeva alt
ja teelehed hoiavad verd
minu jalgade punastes haavades.
Ma kuulan teid.

ÜTÜ Vabariiklikus Nõukogus

Vabariigi kõigi kõrgemate koolide ÜTÜ-de tööd koordineerib ÜTÜ Vabariiklik Nõukogu.

Detsembri algul tuli nõukogu kokku Tallinnas. H. Roosve ENSV Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumist andis ülevaate vabariiklikust üliõpilastööde konkursist. Tänavu laekus konkursile 245 tööd. Esindatud olid kõik kõrgemad õppeasutused peale konservatooriumi. Konkursi laureaatidele antakse diplomid pidulikult kätte 13. detsembril TRÜ aulas.

Kõne all oli ÜTÜ tegevuse valgustamine ajakirjanduses. Enam-vähem piisavalt on ÜTÜ-st räägitud õppeasutuste ajalehtedes (TRÜ, EPA, TPI). Seevastu vabariiklikes ajalehtedes, samuti raadios ja televisioonis on ÜTÜ-st vähe juttu tehtud. Informatsioon peab olema laiem, kirjutama peavad eelkõige üliõpilased, kes ÜTÜ probleemidega kursis.

Omaette küsimuseks on esimesed kursused ja ÜTÜ. Kas esimesel kursusel peab üliõpilane ainult tudengiellu sisse elama või saab ta ka teadust teha? Kuidas tehakse teaduslikku ja referatiivset tööd nooremate kursustel, sellest rääkisid õppeasutuste ÜTÜ nõukogude esimehed. TRÜ-s on esimeste kursuste üliõpilased vanemate üliõpilaste tööde kaasautoreiks, saades nii vajalikke kogemusi tulevaseks iseseisvaks tegutsemiseks. EPA-s ja TPedI-s korraldatakse ÜTÜ konkursse kahes rühmas: nooremate ja vanemate kursuste tööd hinnatakse eraldi. TPI-s on I—II kursustele mõeldud ühiskonnateaduste-alane ja referatiivne täppisteaduste-alane konkurss. Konservatooriumi esimese kursuse üliõpilased tegutsevad kammerkooris ja -orkestris. Pole välistatud ka iseseisva kavaga esinemise võimalus, kui kava on eelnevalt asjatundjate poolt hinnatud ja vastab nõutavale tasemele. Kunstiinstituudis korraldatakse ÜTÜ raames iga-aastasi akvarellivõistlusi, millest esimese kursuse üliõpilased huviga osa võtavad.

Halb on praegu referatiivsete töödega. Nende koostamise võimalusele pööratakse vähe tähelepanu, kuigi just referatiivne töö on nooremate kursuste tudengitele sobivaks ja jõukohaseks töövormiks.

Leiti, et on vaja õppeasutustes korraldada iga-aastasi ÜTÜ päevi. On meil ju suusapäev, miks mitte pühendada aastas üks päev teadusele? ÜTÜ päeval premeeritakse paremate tööde autoreid, oleks võimalik kohtuda vabariigi nimekate teadlastega jne. ÜTÜ päeva organiseerimine ning vorm (kuidas ja kui suurele auditooriumile korraldada kohtumisi jne.) jääb juba iga õppeasutuse enda otsustada. Leiti, et sobiv oleks ÜTÜ päeva pidada sügisel, kas vahetult üliõpilaspäevade ajal või veidi enne või siis pärast üliõpilaspäevi. TPI-s on teadusepäeva traditsiooniga juba algust tehtud — tänavuste üliõpilaspäevade ajal oli ühe päeva teema «Teadus tänapäeva ühiskonnas».

ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu järgmine koosolek toimub veebruaris. Arutatakse ÜTÜ seminar-laagri organiseerimist Käärikul.

H. OK

TEATED

Lapsed!

13. detsembril k. a. alustab tööd eelkoolieaeliste laste iluuisutamise ring. Tunnid toimuvad laupäeviti ja pühapäeviti kell 12.30 Tamme staadionil.

TRÜ klubi lastesektor

Laureaatide autasustamine

Laupäeval, 13. detsembril algusega kell 14 toimub aulas vabariiklike üliõpilastööde konkursside laureaatide autasustamine. Kontserdi annavad TRÜ isetegevuslased.

ESPERANTO

Esmaspäeal, 15. dets. kell 19 tähistatakse ph. 128. auditooriumis esperanto koostaja dr. L. Zamenhofi 110. sünniaastapäeva.

Oma muljetest Ülemaailmse Esperanto Liidu 54. kongressilt ja Lapimaast räägib J. Palu (Tallinn). Külastajad võivad tutvuda ka mõningate esperantokeelsete väljaannetega.

Meil on külas

(Algus lk. 1)

ülemuses kui ametnikus näha inimlikult positiivseid iseloomujooni. Ainult lihtsus suudab tõelist suurust esile tõsta. Olen nõus ülemusega ennem «kaklema» kui alamaga. Ametialaselt see kasuks ei tule, kuid rahuldust pakub küll, eriti kui mõistus teole tõese hinnangu annab. Olles ise teatud mõttes ülemuseks, püüan leida optimaalset vahekorda funktsionaalse administreerimise ja üldinimlikkuse vahel.

8. Kas komsomolitöötajal on isiklik elu?

Ei ole. Võib-olla teistel on, osal kindlasti on. Isiklikku elu on niipalju, kuipalju isiklik pea suudab isikliku laua ääres ühiskondlikke mõtteid mõelda ja isiklik keha neid realiseerida.

9. Millisena sooviksite näha inimest, kes Teid Teie praegusel kohal varem või hiljem paratamatult asendab?

Ta peab olema arukas, peab teadma, kuhu ta ise läheb ja oma organisatsiooni viib. Tal peavad olema kõikvõimalikud iseloomuomadused.

Kõige lõpuks tahaksin tänada lugejat, kes viimase reani välja jõudis, ja öelda TRÜ tudengeile: head «põrumist» eelseisval sessil.

K. KASIKOV,
ELKNÜ TPI komitee I sekretär

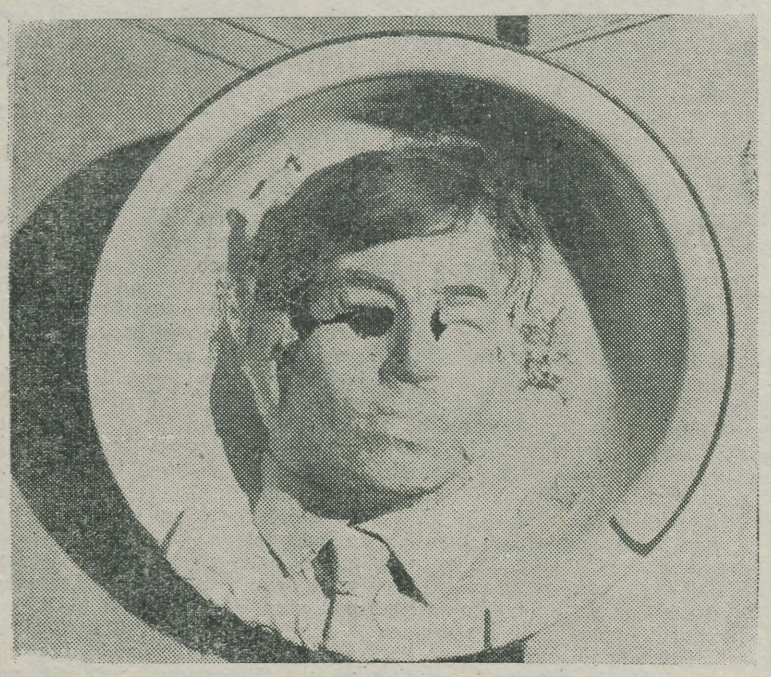

A. Keskküla «Pesukauss»

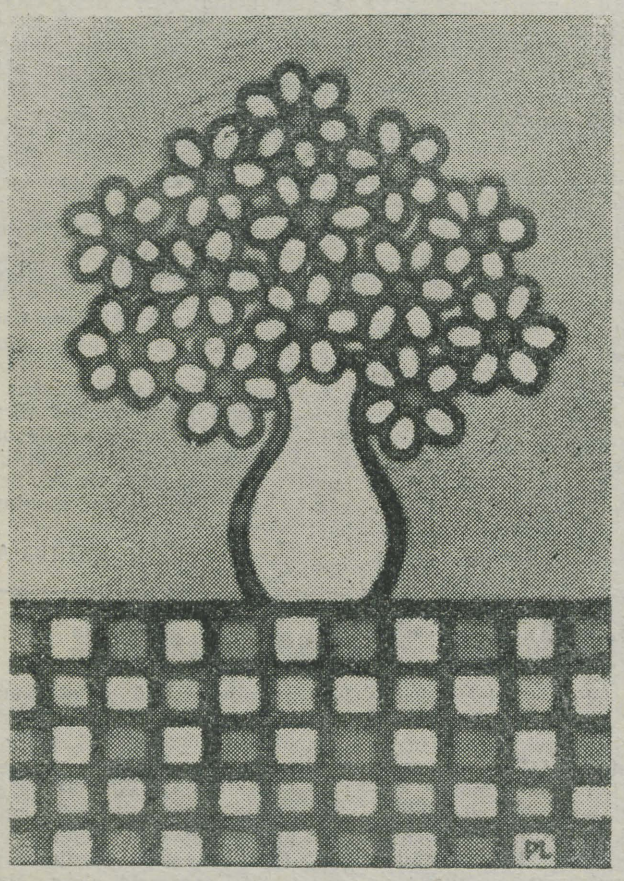

P. Lukats «Lilled valges vaasis»

K. Põllu «Kurbus»

PILTE KOHVIKUNÄITUSELT

J. Karmi fotod

«Kas hammustada endal üht või teist sõrme, valu on ikkagi võrdne. See näitab, et hinnata tuleb kõiki sõrmi, kuigi üks neist on pikem, teine lühem. Nii on lugu ka spordis. Iga ala võib nimetada sportide spordiks, vastavalt sellele, missuguse ala keegi on valinud oma lemmikuks. Kui nüüd rääkida kergejõustikust, siis see on ala, mis pakub võlu igaühele, kuigi igaüks pole otseselt kergejõustiklane.»

Nende sõnadega alustab A. Adari 1940. a. oma kergejõustikuraamatut.

Et kergejõustik spordialade seas tõepoolest «pikimaks sõrmeks» on, selleks ei ole tõestust vaja kaugelt otsida: Mexico-68.

Piisab vaid Beamoni rõõmutantsu meenutamisest pärast «sajandi hüpet» kaugushüppes ja saabki selgeks, et seekord ei olnud sõsarspordialadel midagi samaväärset vastu seada. Huvi olümpiasündmuste vastu kahanes tunduvalt, kui viimased stardid olümpiastaadionil lõpule jõudsid. Seda arvestades peetakse 1972. a. Müncheni olümpial kergejõustikuheitlused viimasel olümpianädalal.

*

Tänavu möödus 60 aastat organiseeritud kergejõustikutegevusest Eestis. Algas see sajandivahetusel juhuslike võidujooksudega, kuni lõpuks 1909. aastal peeti nii Tallinnas kui ka Tartus esimesed ametlikud võistlused. Seda aastat loetaksegi meie kergejõustiku algusaastaks.

*

Aastad on kummutanud arvamuse, et kergejõustik on vaid suvine ala. Kõikjale kerkib sisehalle ja juba talvine treening näitab, kes suvel edule loota võivad. Samuti on möödas need ajad, mil pärast olümpiamänge järgmisteks mängudeks jõudu koguti. Liiga kiire on areng, et puhata.

Igal spordiaastal on erijooni. 1965. ja 1966. a. läksid spordiajalukku kui kesk- ja pikamaajooksjate aastad, 1967. ja 1968. a. olid edukad hüppajaile ja sprintereile, 1969. a. kuulus aga heitjatele-tõukajatele. Sõbralik jaotus!

*

TRÜ kergejõustiklaste tänavune hooaeg õnnestus, eriti tublid oldi võistkondlikel võistlustel.

Järgnevalt tänavuse hooaja viis paremat sportlast jooksudes:

Spordikuninganna KERGEJÕUSTIK

(Juubelihooaja lõpetuseks)

Mehed

100 m

V. Kirilenko	10,5
K. Jurkatamm	10,8
R. Aun	10,8
E. Laasner	10,8
A. Jädal	10,8

200 m

E. Laasner	21,4
K. Jurkatamm	21,4
V. Kirilenko	21,6
E. Akkel	22,0
A. Menning	22,1

400 m

E. Laasner	47,5
R. Tõru	48,5
T. Matsin	48,9
A. Eller	49,1
A. Menning	49,1

800 m

T. Matsin	1.49,7
E. Pärn	1.52,1
A. Luuk	1.54,3
M. Kurs	1.55,6
T. Soosaar	1.59,0

1500 m

E. Pärn	3.47,6
A. Nurmekivi	3.48,3
A. Luuk	4.02,0
T. Soosaar	4.06,0
V. Voštšinski	4.06,0

3000 m

A. Nurmekivi	8.04,6
E. Pärn	8.27,4
V. Voštšinski	8.48,4
M. Kalder	8.58,6
T. Soosaar	9.00,8

5000 m

A. Nurmekivi	13.46,8
V. Voštšinski	15.05,0
T. Jakob	15.18,2
M. Kalder	15.28,2
Ü. Vahemets	16.25,0

10 000 m

A. Nurmekivi	28.37,4
V. Voštšinski	31.32,2
E. Pärn	31.39,8
M. Kalder	31.59,2
T. Jakob	33.13,2

Naised

100 m

M. Torim	12,2
H. Mägi	12,2
G. Pavlova	12,6
L. Kana	12,8
T. Torop	12,9

200 m

M. Torim	25,0
L. Nõmm	26,2
G. Pavlova	26,3
L. Kana	26,8
T. Torop	27,4

400 m

L. Nõmm	58,6
A. Laidna	61,9
E. Tsopp	62,4
L. Veeber	63,0
S. Preem	63,3

800 m

L. Nõmm	2.19,7
E. Tsopp	2.24,3
A. Laidna	2.32,6
A. Säremat	2.33,4
H. Laas	2.34,9

Vabariigi ulatuses teeb meeste sprint vaid rõõmu. Hooaja edetabeli kümne parema hulgas on 200 meetris pooled TRÜ võistlejad, 100 meetris on meie omi koguni seitse. Viktor Kirilenko on momendil vabariigi kiireim sprinter. Tubli sammu astus edasi Arno Jädal. Ennu Laasner oli juba sisehooajal ja välishooaja alguses paljulubavas vormis. Salamahti loodeti noorelt võistlejalt mehetegusid ning hooaja keskel saigi Ennust vabariigi uus rekordiomanik 400 meetris, peagi kordas ta rekordit poole lühemal distantsil. Sõbra ja treeningukaaslasega püüdis sammu pidada Aleksander Menning. Hooaja lõpul, kui Ennu Laasneri meheteod veidi vaibusid, avas kaardid saarlase visadusega Rein Tõru: pikas sprindis on ta edetabelis uustulnuk. Kõigil sprindidistantsidel oli südi kümnevõistlejana tuntud Aalo Eller. Tõnis Matsin läbis staadioniringi esmakordselt alla 49 sekundi, 800 meetris on ta kindel valitseja. Vabariigi esikümnesse jooksis end tahtejõuline Aavo Luuk, ka Mart Kurs ei rahuldunud eelmise aasta tasemega. 1500 meetris näitas kaasvõistlejaile selga Endel Pärn. Tänavune hooaeg ei toonud küll edasiminekut, ent ilmselt on Endli plaanid seotud kaugemaga. Staieridistantsidel võidutses staažikas Ants Nurmekivi, ülikoolis ja edetabelis uustulnukad on Tõnis Jakob ja Ülo Vahemets.

Naiste sprindis on uustulnukaks Galina Pavlova. Vabariigi ühest kiiremast sprinterist sai tänavu üliõpilane. Eeldustega on Ludviine Kana ja Heli Juhandi. Vabariigi paremikku tõusis Linda Nõmm, kes tänavu jäi 400 meetris alla vaid kuulsatele J. Jürgensteini õpilastele ja endisele kaaslinlasele, Valga koolitüdrukule N. Kattaile. Lindale sekundeerivad Aime Laidna ja Elvi Tsopp.

U. ESLON
(järgneb)

Karjala rahvalaul maailma loomisest

Pääskölintu päivälintu,
too ihala ilmalintu,
lenteli kesoiset päivät,
sykysyiset ööt pimiät.
Etsipä maata maataksee,
ja lehtoa levätäksee,
etsipä Soomet, etsi saaret,
kahden poolen Kaprijoo.
Löytipä mättähan meroista,
sinne pesoisen teki.
Ja tulipa tuuli, aivoi tuuli,
meren viihkura vihain,
veeretti munat vetehe,
vaskimunat valkamaa.

Pääsulind päevalind, too kaunis õhulind, lendas päevad suvised, sügisesed ööd pimedad. Otsis maad, et magada, ja lehte, et lebada, otsis Soomed, otsis saared, kahelt poolt Kabriot. Leidis mätta merest, sinna pesakese tegi. Ja tuli tuul, tugev tuul, mere vihur vihane, veeretas munad vette, vaskmunad valgmasse.

Laul räägib edasi, kuidas pääsuke lendab sepapajale ja palub seppa taguda raudse reha ja panna vaskse varre, et riisuda kogu meri kokku. Munakollane, munavalge ja muud puru leidus merest, ja nendest sündisid päike, kuu ja tähed.

Selles maailmaloomisrunos liitub kaks ürgvana loomismüüti: maailmamunamüüt ja sukeldujamüüt. Esimene ulatub bütsantsiteitse üle India ja Jaapani kaudu Vaikse ookeani saartele ja Peruusse. Selle järgi muna eriosadest sünnivad kosmose vastavad osad. Karjalas ja Ingeris põimub sellega teine vana uurali-altai müüt, mis on levinud ka Ameerika indiaanlastel, et algumere põhjast tuuakse maad (vt. Suomalainen kirjallisuus I, lk. 67; I. Kemppinen, Suomalainen mytologia, lk. 285—291;).

Uut teatmekirjandust

3. Geographical guide to floras of the world. An annotated list with special reference to useful plants and common plant names. Part I. New York and London 1967, 336 p.

4. An international bibliography of non-periodical literature of documentation & information. Oxford a. o. 1965, 294 p.

5. International handbook of universities and other institutions of higher education. 1968. Paris 1968, 1178 p.

Avaldame kaastunnet Malle Veisserikule
ISA
surma puhul.
Eesti filol. III kursus

Meie kaastunne kursusekaaslasele Helve Järvsalule
ISA
ootamatu surma puhul.
Keemia IV kursus

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 7553. MB 09943.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrollekseemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 39. Reedel, 19. detsembril 1969. a. XXIII aastakäik

EKP TRÜ KOMITEES

Pärast aruande- ja valimiskoosolekut on parteikomitee jõudnud kokku tulla juba kolmel korral. Esialgu on keskse kohal olnud organisatsioonilised küsimused.

Komitees moodustati neli sektorit. Ülikooli parteitööd suunavad: sekretär K. Koger, sekretäri asetäitja K. Siilivask, sekretäri asetäitja rahvakontrolli alal T. Ilomets. Ideoloogilise töö sektorit juhib R. Blum, õppe-kasvatustööd I. Piir, organisatsioonilist E. Türi, teadusliku töö ning ülikooli arenguperspektiividega tegelevat sektorit V. Palm.

Organisatsiooniliselt otsustati töö raskuspunkt kanda sektoritesse, kes omakorda lahendavad üleskerkinud põhiprobleemid tihedas koostöös algorganisatsioonides vastavat töölõiku juhtivate seltsimeestega. Ühtlasi lepiti kokku selles, et kõik komitees päevakorrale tulevad põhiküsimused on varakult ette valmistatud ja eelnevalt juba vastavates sektorites arutatud. Partei algorganisatsioonidele soovitatakse perioodiliselt ära kuulata nende poolt delegeeritud seltsimeeste aruandeid nende tööst ja informatsioone EKP TRÜ komitee tegevuse kohta.

Veebruarikuu lõpu või märtsi alguspäevadele on planeeritud järjekordne partei üldkoosolek, mille päevakorras on üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatustöö küsimused. Konkreetselt vaetakse kahe teaduskonna kommunistide ja parteiorganisatsiooni osa üliõpilaste hulgas tehtavas kasvatustöös ning komsomoli ja ametiühinguorganisatsiooni tegevust kasvatustöö teostamisel ühiselamutes.

Parteikomitees tulevad kõne alla: 5. jaanuaril — tsiviilkaitsealane olukord TRÜ-s, 19. jaanuaril — vastuvõetud otsuste täitmise käik ning V. I. Lenini juubeliürituste plaani realiseerimine, 2. veebruaril — lepinguliste töödega seotud aktuaalsed küsimused.

Parteikomitee ja aktiivi käesoleva semestri kavandatud ülesannete hulgas on keskseteks arupidamine ülikooli väljaehitamise perspektiivide üle, arutelu kommunistide osa üle komsomolitöös, nõupidamine kommunistide-veteranidega, komsomoli parteilise juhtimise probleemid.

Ülikooli ajalehe toimetus kutsub kõiki oma lugejaid tuliselt ja asjalikult arutlema eriti selliste probleemide üle nagu kaasaegsest teaduse ja tehnika revolutsioonist tulenevad õpetamise ja õppimise küsimused ülikoolis, teaduskondades ja kateedrites viljeldavate teaduste (sealhulgas ülikooli arenguperspektiivide) aktuaalsed probleemid, poliitilise ja internatsionaalse kasvatuse, töö teaduslikel alustel korraldamise, partei, komsomoli, ametiühingu jt. ühiskondlike organisatsioonide koha ja osa küsimused ülikoolis.

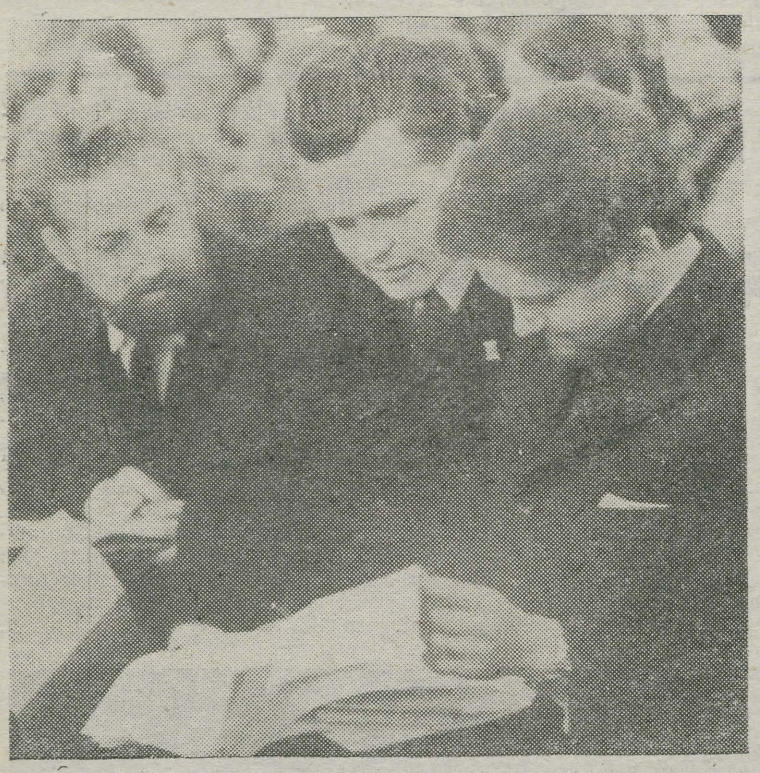

Ülikooli delegaate.

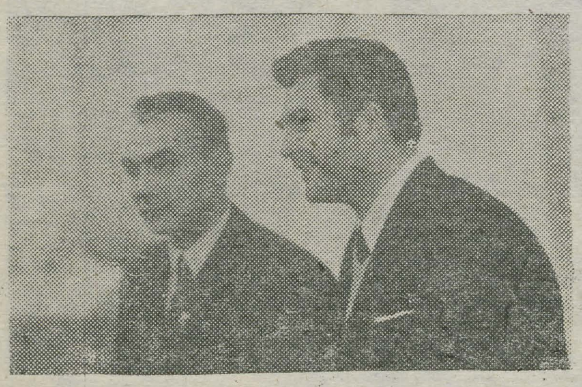

Pildil paremal ELKNÜ Tartu Linnakomitee II sekretär Hasso Nurm.

V. VIDILI fotod.

ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni konverents

13. detsembril toimus ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni konverents. Delegaate oli valitud 412, kes esindasid ligi 1100-liikmelist linna komsomoliperet, kohal viibis 320. TRÜ delegatsiooni oli valitud 120 inimest.

Konverents oma üldplaanilt oli rahulik, võimalik, et isegi liiga rahulik.

TRÜ poolt võttis sõna ELKNÜ TRÜ komitee büroo liige, elu-olu sektori juhataja J. Viller, kelle sõnavõtu alljärgnevalt ära trükime.

Informatsiooniks: Uue linnakomitee büroo valiti 13-liikmeline. Uuteks sekretärideks valiti L. Mõlder (endine linnakomitee III sekretär, kooliosakonna juhataja), H. Nurm (endine Tartu Aparaaditehase direktori asetäitja), A. Ooman (TRÜ Õigusteaduskonna IV k. üliõpilane). Lisaks kuuluvad linnakomitee büroosse TRÜ üliõpilastest veel P. Kenkman ja J. Viller.

Väljavõtteid Jaak Villeri sõnavõtust.

Valitavale linnakomitee koosseisule võiks soovitada aruandeperioodil: lahendada 2—3 põhiprobleemi, mis siis tõeliselt selle aja jooksul on lahendatavad, välja töötada nende lahendamise perspektiiv- ja konkreetne plaan, mis jõuaks kõigi linna kommunistlike noorteni ja mis aruandeperioodil viiks mingi praktiliselt tajutava resultaadini. Seda plaani peaks arvestama ka komsomoli keskkomitee, soodustades just nende küsimuste lahendamist a/o-des, aga mitte nõudma sagedaste kümnete lehekülgede pikkuste otsuste ja instruktsioonide täitmist, mida sageli jooksva töö koorma tõttu isegi läbi lugeda ei jõua. Ainult viimasel nädalal on meieni jõudnud kommunistlike noorte ja noorte sõjalis-tehnilise ja sporditöö ülevaatuse ja eksami juhend kolmekümnel leheküljel, leninliku arvestuse II etapi kokkuvõte ja otsus kolmekümnel leheküljel, noorte agitbrigaadide üleliidulise ülevaatuse juhend kolmekümnel leheküljel.

Samasugune ebajärjekindlus on iseloomulik ka ELKNÜ Tartu Linnakomitee tegevusele — tegelemine väga laial rindel, kaugete ja suurte probleemidega, teiste ametkondade funktsiooni kuuluvate küsimustega, mistõttu tegelemine meie linna noori puudutavate valusate küsimustega, konkreetseid samme ja tegevust nõudvate probleemidega jääb pinnapealseks ja ebajärjekindlaks.

Vähemalt kolmel viimasel linnakonverentsil on juttu olnud noorte maja «Sõprus» valmisehitamisest. Massikommunikatsiooni vahenditega on püütud avada nii mõndagi tihedalt suletud ust. Samad sõnad ELKNÜ Tartu LK puhkelaagri loomise ja väljaehitamise kohta. Tõenäoliselt annaks siin senisest efektiivsemalt ära kasutada linnanõukogu saadikuid-kommunistlikke noori, samuti sellist töövormi nagu laupäevakud.

Komsomol on endiselt jäetud vaeslapse ossa eelkõige just materiaalsete vahendite osas, selge, et ka see on üheks noorte maja ja puhkebaaside ehitamise seisaku põhjuseks. Tähelepanuväärne on ka komsomoliorganisatsioonide ettevõtmistesse mitteusaldava suhtumise tendents. 1968. a. sügisel möödus aasta ülikooli uue ühiselamu ehitamise alguse tähtajast (süü venitamises lasub ka ülikooli juhtkonnal). Ülikooli komsomolikomitee esindajad tulid välja ettepanekuga alustada uue ühiselamu ehitamist kommunistlike noorte jõududega (komitee tegi ettepaneku kuulutada ülikooli ühiselamu ehitus vabariigi komsomoli lõõkehituseks). ENSV MN juures asuva Plaanikomitee osakonna juhataja sm. Logussov vastas: «Mida te olete siiani ka ära teinud, mis see teie abi ka annab?» Ometi andis sm. Logussov faktilisi andmeid selle kohta, et tõepoolest Tartu Ehitusvalitsuse ehitusvõimsus on väga väike just tööjõupuuduse tõttu. Konkreetselt öeldi: ehitame enne valmis restorani «Kaunas», uued kooperatiivelamud ja linna elamud — tulge appi, teeme need objektid 3—4 aastaga valmis, siis hakkame teie ühiselamuid ehitama.

3—4 aastat on meie jaoks siiski liiga pikk aeg. Lubadus ühiselamu ehitamist käesoleval aastal alustada on antud, kuid selle otsuse täitmiseks ilmselt ei piisa, kui linnaorganisatsioon, ülikooli administratsioon ja ühiskondlikud organisatsioonid ajalehtedes «Edasi» ja «Tartu Riiklik Ülikool» seda lubadust ainult korduvalt ära märgivad ja kommenteerivad tasemel, et küll on tore, hakkame ehitama.

Pöörduksin korraks tagasi väga laia küsimusteringi lahendamise juurde ülikooli komsomolikomitee tasemel. Konkurss ülikooli sisseastumisel on viimastel aastatel väga paljudel erialadel langenud — seda teravamalt kerkib esile komsomoliaktiivi leidmise ja taastootmise pidev protsess, sest komsomoliaktiiv ülikoolis vahetub 2—3 aastaga. Aktiivi kasvatamist ja ideoloogilise töö läbiviimist raskendab lisaks ka majanduslik olukord: paljud üliõpilastest elavad väljaspool linna — Kukulinnas, Elvas, Kvissentalis; samuti igasuguste normaalseks eluks vajalike tingimuste puudumine (ülemajutus, elamine keldrites jne.). Seepärast seisab ülikooli komsomolikomitee vastu ka sellistele ettepanekutele, nagu peaks ülikooli komsomol tegelema linna raskesti kasvatatavate noortega. Samal ajal kui linna õpetajaskond hakkaks kasvatama üliõpilasi, keda kasvatada pole sugugi kergem kui raskesti kasvatatavaid.

Lõpuks lubage mul ülikooli komsomolikomitee nimel tänada kõiki Tartu linna koolide, asutuste ja ettevõtete kommunistlikke noori, kes leidsid võimaluse osa võtta Tartu V üliõpilaspäevadest ja kes meile nende organiseerimisel oma abistava käe ulatasid.

ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretär Leili Mõldre.

Vabandust, ainult üks küsimus: professor Paul Ariste,

FU 1970

kuidas edeneb III rahvusvahelise fenno-ugristide kongressi ettevalmistamine?

Seni on registreerimisankeedid tagastanud 22 riiki, nende hulgas India, Uus-Meremaa, Jaapan, Iiri ja mitmed teised kauged maad.

Kavas on ära kuulata 300 ettekannet, s. o. 60 ettekannet päevas, peale selle leiab aset plenaaristung viie ettekandega (koim lingvistika, üks antropoloogia ja üks folkloristika alalt). Lisaks töötle sektsioonides on kongressi ajal plaanis veel huik üritusi: kõigepealt mitmed näitused. Kaks suuremat korraldab Etnograafiamuuseum: Tallinnas 19. ja 20. sajandi eesti rahvakunstist ja Tartus (kongressi delegaadid külastavad ka ülikoolilinna) soome-ugri—rahvaste rahvakunstist. Fenno-ugristika-alase kirjanduse näitus nõlmab kogu vastavat kirjandust, mis on ilmunud pärast teist, 1965. a. Helsingis peetud kongressi. Peale selle muidugi bankett, vastuvõtud, rahvakunstiõhtu Rocca al Mare vabaõhumuuseumis jm. Kõik see peab ära mahtuma kuue kongressipäeva sisse. Koik liiduvabariigid annavad välja fenno-ugristika-alaseid trükiseid, ühtekokku umbes 70. Lätlastel on näiteks valmimas arheoloogia-alane kogumik. Valmimas on suur vepsa sõnaraamat. Eesti filoloogia kateedrid annavad välja ühise kogumiku, palju ilmub monograafiaid. Teaduslikke töid annavad Keele ja Kirjanduse Instituut, Emakeele Selts, Kirjandusmuuseum, Etnograafiamuuseum. Mitmesugused uurimisasutused valmistavad oma tegevust tutvustavaid väljaandeid, tõigituina tähtsamatesse võõrkeeltesse. Eesti keele kateeder annab välja diplomitööde annoteeritud bibliograafia.

Mitmed teosed on juba müügile saabunud (kauplustes on näiteks saada FU 1970 tähistusega P. Ariste «Vadja rahvakalender». — Toim.) Kuid suurem osa trükistest reserveeritakse kongressi ajaks.

Tegu on ettekannete äramahutamisega. Seni oleme pidanud juba umbes 130 NSVL teadlase ettekanded tagasi lükkama. Välismaalaste esinemist ei tahaks esialgu piirata. Väga kahju on, et ei ajaliselt ega ka majutamisvõimalusi arvestades ei saa esinema lasta üliõpilasi ja aspirante. Võtta ju oleks nii mõndagi. Ka osa õppejõude ja KKI töötajaid on olukorda mõistes ise loobunud (nimetatud põhjusel jääb kahjuks ära ka prof. Ariste esinemine. — Toim.). Ugri keelte ja läänemeresoome keelte alal on praegu väga suur varu, samal ajal aga lapi keelest on seni teada vaid 5 ettekannet, pisut vähe, et üht sektorit täita. On saadetud isegi lisakutseid.

Lohutuseks üliõpilastele: kuulama pääsevad muidugi paljud. Võõrkeeli (inglise, soome, rootsi, ungari jne.) valdavaid üliõpilasi rakendame giidide ja käskjalgadena.

Vastuse märkis üles

ASTA HIIR

Üliõpilased!

Läheneb eksamisessioon. Kõik lugemissaalid on viimase kohani hõivatud. Paljud teist võib-olla ei tea, et peale Toome ja õpperaamatukogu saab kasutada ka Teadusliku Raamatukogu filiaali lugemissaali Vanemuise t. 33.

Kellel aega ja huvi, võib fondist saada enne 1917. a. ilmunud vene- ja võõrkeelset kirjandust keeleteaduse, antiikkirjanduse, majanduse, poliitika, matemaatika, geograafia, arstiteaduse, filosoofia ja loodusteaduse alalt. Kohapeal saab kasutada ka marksismi-leninismi klassikute teoseid, entsüklopeediaid ja sõnaraamatuid.

Mugav 20-kohaline lugemissaal on avatud esmaspäevast reedeni 12—19-ni.

Külastage! M. V.

Tartu Riikliku Ülikooli REKTORI KÄSKKIRI

Avaldan kiitust Tartu V üliõpilaspäevade ja vilistlasürituste hea organiseerimise eest järgmistele õppejõududele, üliõpilastele ja teenistujatele:

administratsioonist

õppeprorektor Karl Püssile
ELKNÜ TRÜ komitee sekretärile Laur Karule
ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitjale Svetlana Litvinenkole
arvestussektori juhatajale Triinu Tikandile
TRÜ ametiühingukomitee esimehele Helve Kaburile
TRÜ klubi juhatajale Marta Kikasele
halduesprorektori abile Osvald Mägile
raadiotehnika insenerile Voldemar Kiisile
biofüüsika ja elektrofüsiol. probleemlaborat. juhatajale Harald Eplerile
komandant Lembit Valdmaale
vanembibliograaf Elsa Kudrale

üleülikoolilistest kateedritest

dotsent Vilmar Ruusile
kateedrijuhataja, dotsendi kt. Aleksander Blumfeldtile
vanemõpetaja Kaljo Põllule
laborant Peeter Lukatsile
aspirant Toomas Suttile

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

kateedrijuhataja, professori kt. Karl Siilivasele
dotsent Juhan Peeglile
dotsendi kt. Karl Murule
vanemõpetaja Jaak Kangilaskile
õpetaja Ülo Vooglaidile
nooremale teaduslikule töötajale Peeter Vihalemmale
nooremale teadusliku'e töötajale Jüri Karmilc
üliõpilastele Kaur Alttoale, Jevgeni Golikovile, Erik Lättile, Kalle Mälbergile, Olev Remsujevile, Vaido Vidilile, David Vsevioville, Aare Rannale, Hain Tanklerile, Jaan Tammele, Toivo Kuldsepale, Rein Kärnerile, Jaak Allikule, Jaak Villerile.

Füüsika-Keemiateaduskonnast

teaduskonna dekaanile dotsent Jüri Lembrele
kateedrijuhataja professor Viktor Palmile
dotsendi kt. Herman Mürgile
assistent Heinrich Aruksaarele
vaneminsener Elmar Talvistele
üliõpilaste Ülo Kaevatsile, Vladimir Mürgile, Mati Salundile, Tiina Täpsile, Kristjan Hallerile, Tõnu Karule, Indrek Kolkale.

Matemaatikateaduskonnast

Kateedrijuhataja professori kt. Ülo Lumistele
kateedrijuhataja dotsent Enn Tammele
üliõpilasele Inno Maasikasele.

Majandusteaduskonnast

assistent Saima Aronile
üliõpilastele Aleksander Bachmannile, Siim Kallasele, Aadu Kaarile.

Arstiteaduskonnast

kateedrijuhataja, dotsent Akivo Lenznerile
dotsent Zinaida Saarele
assistendt Lea Horingule
üliõpilastele Riina Hundile, Nikolai Põdramäele, Agu Kiviloole, Karl Millerile, Tiiu Tammeraidile.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

dotsent Henni Kallakule
vanemõpetaja Jaan Eilartile
üliõpilastele Rein Tensonile, Ülle Reinule, Mati Laanele, Jaanus Paalile, Andres Piirsoole.

Õigusteaduskonnast

teaduskonna dekaanile, dotsent Edgar Salumaale
dotsent Vilma Kelderile
vanemõpetaja Advig Kirissile
vanemale teaduslikule töötajale Kalle Nigolale
üliõpilastele Maie Kõrile, Valeri Kirssile, Jüri Paabule, Indrek Koolmeistrile, Eimar Rahumaale, Kalev Lendlale, Viktor Arhipovile, Helve Toomlale.

Kehakultuuriteaduskonnast

kateedrijuhataja vanemõpetaja Valter Lengile
õpetaja Jaan Lokkole
üliõpilastele Maie Tammele, Olev Raudsepale.

oma mätta otsast

Mitte-juubelijuttu juubelitest ja „Vanemuise" teatrist

Oleme väärikalt tähistanud ja tähistamas mitmeid juubeleid. Suvine Eesti üldlaulupidu mõlgub meeles siiani, ja arvatavasti viis paljudelgi meist mõtted meie rahva ajaloole ning arengumomentidele. Mitmed juttuajamised üliõpilastega on andnud aiust mõelda, et meie noorema generatsiooni mõtted ja eneseteostusihkud kavatsused on rohkem seotud tulevikuga ning eks see olegi ka loomulik ning vajalik. Kuid siin tuleks minu arust olla mõõdukas: ei tohiks arendada mõningase osa noorte traditsiooniist motiveitsi, et maailm algas siis, kui nemad sündisid, ja et enne seda vaevalt üldse midagi olulist korda saadeti. Eelnevat silmas pidades on pisut kahju, et paljude mõtterajad viivad ajaloole võib-olla ainult siis, kui selleks annavad põhjust suuremad juubelitähtpäevad. Või isegi siis mitte. Ometi on kasvõi meie kultuuri ajalool mitmete aastakümnete pikkune minevik — tänane on oma dialektilises arengus väga kasvanud eilsest. Kas piisab, kui me ainult laulupeo ajal mõtleme sellele, et eestlased on sajandite vältel olnud laulu armastav rahvas, kui me ainult rahvaluulet või kirjanduslugu õppides mõistame mineviku kultuuritraditsioonide tähtsust, seda, et meie rahvaluule rikkusest ajendatuna kirjutas Kreutzwald «Kalevipoja», et rahvaluulest kui kollektiivsest, rahvast ühendavast kunstilooningust kasvas praktiliselt välja eesti kultuurilooming üldse.

Kas aitab sellest, kui me ajaloole mõtleme ainult juubelitähtpäevadel?

Meie kodulinna üks vanemaid kunstikodasid — «Vanemuise» teater — seisab oma sajanda sunniaasta künnisel. Arvan, et see on sündmus, mis oma sügavuselt ja suuruselt võiks mõneti olla võrreldav Eesti laulupidude ajaloo sajanda aasta tähistamisega. Kahjuks peab aga tõdema kurba fakti, justnagu ei peaks eesti teatritegelased, kultuuriajaloolased, ajakirjanikud ja muud kultuuri alal töötavad seltsimehed «Vanemuise» teatri kujunemisilugu ning saja-aastast juubelit küllalt käsitlemist väärivaks küsimuseks, et sellest eriti tänavu kõneida (erandiks võiks pidada Kaarel Irdi, kes ühes või teises oma kirjatükis või sõnavõtus, tõsi küll, tagasihoidlikult on maininud teatri plaane seoses «Vanemuise» ajaloo läheneva 100. piiritähisega 1970. aastal). Sellele mõeldes jääb mulje, nagu oleks Taaralinna teatril väike osa Eesti kultuuri arenguteel, nagu oleks «Vanemuise» saja-aastane ajalugu ainult tema enda asi. Ma ei tahagugi öelda, et meil oleks tarvis nüüd arutult juubeldama hakata ning igal afišil tingimata ära märkida, et tulemas on «Vanemuise» juubeliaasta. Ma arvan ainult, et avalikkus peaks «Vanemuise» teatri ajaloost rohkem teadma ja ilmselt **oleks praegu hädavajalik anda perioodikas** (ka ülikooli ajalehes) **süstemaatiliselt ülevaateid «Vanemuise» arenguetappide ja selles arengus osalenud inimeste kohta.** Seda enam, et tänavune «Vanemuine» on mitmeski osas silmapaistev ning omanäoline kunstikoda, mille tegevusel on eesti kultuuri arendamisel üsnagi kaalukas koht ja mille ajalugu on küllalt rikas, et sellest kõnelda.

Mõned võivad muidugi küsida, et milleks just ülikooli ajalehes niisugustel teemadel rääkida, et teater ja ülikool on ju erinevad asutused, teatril on oma probleemid, ülikoolil omad, otsapidi kokku need ei puutu. Sellele vastukaaluks tahaksin väita, et igaüks, kes natukenegi on tuttav «Vanemuise» ajalooga (või ülikooli ajalooga), teab, et mõlemad kultuuritemplid on aastate vältel mänginud teineteise saatuses küllaltki suurt rolli, olgu see siis ideoloogilises või majanduslikus mõttes. Siinkohal pean sobivaks meelde tuletada Jaak Alliku mõtisklusi ülikooli ajalehe septembrikuu esimeses numbris, kus ta ütleb «Vanemuise» teatri olevat ülikooli üheksandaks teaduskonnaks, mis «õhtuti annab üliõpilastele just seda elu, ajaloo ja ühiskonna mõistmist, millest päevastes teaduskondades puudu jääb».

Mõeldes lähenevale suursündmusele «Vanemuise» ajaloos tahaksin jutujärje viia täiesti ebajuubelilikule teemale, s. o. variatsioonidele teemal «hüppa kraavist üle — oledki teatris». Kraavid ja künkad teatri ümber ja sees (pean silmas ehitatavat kontserdisaali) peaksid iga kõrvaltvaatajat murelikuks tegema. Võimalik, et siin annaks meilgi üht-teist ära teha. Ütleb ju rahvatarkuski nõnda, et kui sa naabrimeest austad, siis pead teda ka aitama, sest ükski austus ei väärise ennast, kui sealt ei kasva välja konkreetsed teod.

S. ENDRE

Ideoloogiasektori

laiendatud koosolek 11. detsembril 1969. a. arutas Eesti Raadio saadet «Nad ei suutnud vaikida» ja selles ülesseatud probleeme. Sektoril olid külas Eesti Raadio esindajad, üliõpilaste õppejõud ja aspirandid. Kolm ja pool tundi kestnud asjalik arutamine lõppes ideoloogiasektori seisukoha väljatöötamisega. Ühtlasi näitas koosoleku käik, et paljud üliõpilaste kasvatamisega seotud küsimused vajavad sügavamat teoreetilist uurimist ja praktilist elluviimist.

Järgmisel semestril kavandab sektor sellekohase koosoleku, kus vaatluse all oleksid mitmesugused üliõpilaste maailmavaadet ja käitumist kujundavad tegurid, üliõpilaste «eneseteostamise» võimalused ja vormid, igapäevane käitumiskultuur jms.

M. KUBO

LOODUSKAITSE KONGRESS INDIAS

KONGRESSIL käis NSV Liidu 10-liikmelise delegatsiooni koosseisus Tartu loodusteadlane Jaan Eilart.

Kas iseloomustaksite lühidalt kongressi töökorraldust?

Rahvusvaheline Looduskaitse ja Looduslike Ressursside Liidu 10. peaassamblee ja ühtlasi 11. tehniline nõupidamine peeti New-Dehlis. Kongress arutab organisatsioonilisi küsimusi: võtab vastu deklaratsiooni, teeb muutusi liidu põhikirjas, kinnitab komisjonide esimehed, määrab kolmeks aastaks tegevusprogrammi, kinnitab eelarve ja määrab kindlaks uue kongressi koha ning aja. 11. kongress tuleb kokku Kanadas 1972. a.

Paralleeelselt toimus tehniline nõupidamine. See arutas looduskaitse teoreetilisi ja praktilisi probleeme järgmistes sektsioonides: 1) vete kaitse ja looduskaitse probleemid mägipiirkondades seoses metsade produktiivsusega; 2) ökosüsteemide seisundi säilitamine; 3) rahvusvaheline bioloogia programm; 4) lindude osatähtsus põllumajanduses; 5) maastike planeerimine ja hooldamine; 6) looduskaitsealane kasvatus- ja haridustöö; 7) haruldaste taimede ja loomade kaitse.

Kõik ettekanded olid eelnevalt trükitud ja kättesaadavad. Ettekandja sai sõna vaid umbes viieks minutiks. Pärast seda algasid kohe diskussioonid.

Huvitavamaid vaidlusteemasid ja ettekandeid?

Ägedaid kokkupõrkeid oli USA ja Argentiina bioloogide vahel pestitsiidide küsimuses. Tervet rida USA poolt varem patenteeritud pestitsiide USA enam ei kasuta nende kahjulikkuse tõttu. Selle peale Argentiina teadlased protesteerisid: miks samu pestitsiide USA saadab Argentiinasse? USA pareeris küsimuse väitega, et iga maa teadlased peavad ise suutma mõjutada oma valitsust ebasoodsast pakkumisest ära ütlema.

Huvitavamaid ettekandeid oli näiteks maastiku hoolduse sektsioonis esitatud «Maastike rekonstrueerimisest Hollandis» hollandi maastikuarhitektilt R. J. Benthemilt.

V. I. LENIN 1870-1970

Algab V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale pühendatud ülevaatus

Komsomolikomiteesse tuli paks kaust paberitega V. I. Lenini 100. sünni-aastapäevale pühendatud üleliidulise komsomoli-algorganisatsioonide spordi- ja massilise riigikaitsetöö ülevaatuse ning kommunistlike noorte kehalise ja sõjalis-tehnilise eksami läbiviimise juhend.

Büroo liige Jaak Viller: «Ürituse eesmärgiks on maksimaalse hulga kommunistlike noorte ja noorte **kaasatõmbamine regulaarsele osa**võtule spordi- ja turismisektsioonide, sõjalis-tehniliste ringide, tsiviilkaitse kursuste tööst.

Arvesse läheb kõik ametiühingu, turismiklubide, spordiühingute ja muude organisatsioonide juhtimisel tehtav. Samuti igasugused matkad, jooksukrossid, suusavõistlused jne.

Kehalisel ja sõjalis-tehnilisel eksamil arvestatakse tüdrukutel VTK normatiivide, poistel VKK I või II astme normatiivide täitmist.

Kursuste ülesandeks jääb **kõik nimetatud laadi ettevõtmised komsomolikomitees registeerida.**

Ülikooli komisjoni esimees on Viktor Arhipov ja kõigis küsimustes tulekski minna tema jutule.

Teaduskondade vahel on välja kuulutatud võistlus, lõpuks antakse kõigile edukalt osavõtnutele vormikohane tunnistus.

India peaminister Indira Gandhi ja Rahvusvahelise Looduskaitse ja Looduslike Ressursside Liidu president H. Coolidge kongressi avamisel.

ÜTÜ • ÜTÜ • ÜTÜ

Pärast võitjate autasustamist

19. detsembril tuli Tartusse kokku ÜTÜ-lasi kõigist kõrgematest õppeasutustest. Pärast pidulikku aktust TRÜ aulas, kus premeeriti ÜTÜ vabariiklikku konkursi laureaate, koguneti väiksemas ringis TRÜ kohvikusse et vanetada mõtteid ÜTÜ koha üle kõrgemas koolis. Mõttevahetusest võtsid osa TPedI rektor J. Jakobson, TRÜ teadusala prorektor J. Tammeorg, ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu sekretär H. Roosve, õppeasutuste ÜTÜ nõukogude esimehed, TRÜ, TPedI, TPI ja EPA üliõpilased ja viilistlased.

Oldi ühel nõul, et ahelas ÜTÜ-üliõpilane-kohustused-õigused pole praegu veel kõik omal kohal. ÜTÜ liikme kohustused ja õigused ei ole selgelt määratletud. Praktiliselt ei anna kuulumine ÜTÜ-sse üliõpilasele mingeid eesõigusi: tööde juhendamine on enam-vähem sama, laboratooriumides ühesugused tingimused nii ÜTÜ-lastele kui nendele, kes ÜTÜ-sse ei kuulu. Kõigist üliõpilastest ei saa teadlasi, kuid samas on selge, et kõrgemas koolis peab looma tegutsemistingimused nendele, keda ahvatleb teaduse tee. Siit järeldus: ÜTÜ peab oma liikmeile tagama võimalused ja tingimused teadusega tegelemiseks, määratlema ÜTÜ-lase **kohustused** ja **eelisõigused** võrreldes teistega.

*** Ajaraiskamine? Ülesleidmine? Talutamine?**

Ülikooli astutakse tavaliselt sooviga midagi ära teha. I kursusel aga sageli ei suudeta kohaneda, ei leita sobivat tegevussfääri. Julgemad teevad omapead algust, lähevad aga tihti vale teed ja tulemuseks on **ajaraiskamine**. Järelikult, on vaja siiski **üles leida** need nooremate kursuste üliõpilased, kes teaduse vastu huvi tunnevad. Enamasti peaks üliõpilane valima uurimisala, kus ta leiab endale hea juhendaja, s. t. üliõpilase ja õppejõu uurimisteema peaks olema samasuunaline. Niisugust õpilase-õpetaja vahekorda ei saa pidada üliõpilase **talutamiseks** õppejõu poolt.

*** Enam vabakuulamisõigust!**

Üliõpilase õppedistsipliini hinnatakse oluliselt loengutest osavõtu järgi. Näib, et see pole **kõigil** juhtudel õige. Miks mitte võimaldada üliõpilasel, kes väga hästi edasi jõuab, nädalapäevad kuulustamata töötada? ÜTÜ aktiivne liige võib ja peab taotlema loengute **vabakuulamise õigust!** Vastasel korral võib juhtuda edaspidigi nii, et üliõpilast, kes sooritas eksamisessiooni väga hästi, karistatakse hiljem puudumiste eest stipendiumi äravõtmisega.

Muidugi peab nii vabakuulamise õiguse taotlejal endal kui ka teistel olema selge, et vaba aega tuleb tõepoolest kasutada iseseisvaks tööks ja et kitsa uurimisala kõrval ei tohi üldaineid hooletusse jätta.

*** Töölesuunamine**

TPI-s arvestatakse lõpetanute töölesuunamisel mingil määral tegutsemist ÜTÜ-s. Iga töö eest, mis üliõpilane ÜTÜ-s teeb, saab ta vastava arvu punkte (0,15; 0,10 jne.), need liidetakse üliõpilase suunamisel arvestatavale keskmisele hindele.

Võib juhtuda aga ka nii: üliõpilane on õppeaja vältel olnud aktiivne ÜTÜ-lane, tema tööd on saanud tunnustuse nii vabariiklikel kui üleliidulistel konkurssidel, ülikooli lõpetamise järel aga suunatakse ta «preemiaks» jaoskonna-arsti kohale maale (mõni teine tudeng saab perekondlikel põhjustel töökoha Tallinna või Tartusse!). Kes on süüdi? Paraku on olukord selline, et õppeaja jooksul allub üliõpilane Kesk- ja Kõrgema Hariduse Ministeeriumile, töölesuunamisel on temast kui spetsialistist huvitatud tema eriala ministeerium, kes kahjuks ei tunne üliõpilase võimeid. Siit: ÜTÜ-l peab olema õigus anda **soovitus** ÜTÜ-s aktiivselt tegutsenud üliõpilase kohta ministeeriumile, mille liinis üliõpilane pärast lõpetamist tööle hakkab. Üheks kontakti võimaluseks erialaministeeriumidega oleksid ka nende ministeeriumide poolt korraldatavad üliõpilastööde konkursid.

*** Kuidas koormat kergendada?**

ÜTÜ nõukogu töö juhtimine ühiskondlikel alustel käib üle jõu. ÜTÜ nõukogu esimehel on oma elukutse, omad probleemid, millega tegeleb, loomulikult ei saa ta end jäägitult pühendada ÜTÜ-ga seotud organisatsioonilistele küsimustele. Ei saa üheaegselt teha võrdselt hästi kaht asja: teaduslikku tööd ja seda organiseerida. On vaja juurde palgalist tööjõudu, esialgu piisaks kasvõi laborandist, kes hoiaks asjaajamise korras.

Näib, et ÜTÜ nõukogud ei oska alati efektiivselt aktiivi ära kasutada. Harjumuspäraselt elatakse põhimõtte järgi: teeme ise ära, siis on kindel, et saab tehtud!

*** Tuusik? Tuba kahele? Või piisab tööröömust?**

Tõsisele teaduseinimesele on suurimaks stiimuliks võimalus jätkata teaduslikku tööd pärast ülikooli või instituudi lõpetamist.

Ei saa aga siiski välistada materiaalset stiimulit (Metsanduse ja Looduskaitse Ministeerium paneb näiteks EPA Metsandusteaduskonna parimatele lõpetajatele välja 4 rahalist preemiat).

ÜTÜ liikmed võiksid saada eelisjärjekorras turismituusikuid.

Teadusliku tööga tegelevatele üliõpilastele tuleb tagada paremad elutingimused ühiselamutes, vähemalt 2—3 inimese tubades, et vajaduse korral saaks kõne alla tulla kodus töötamine.

Mõttevahetuse sõnavõttudest kokku seadnud

H. OK

Näitus aula rõdul

Laureaatide piduliku aktuse puhuks pandi välja ülikooli teaduslikku tööd ÜTÜ liinis tutvustav näitus, mis pidi andma lühikese ülevaate meie konkreetsetest töödest. Ettekujutus olukorrast pidi tekkima nii oma ülikooli inimestel kui ka külalistel. Nii et mingil määral oli see pildi andmine TRÜ ÜTÜ-st üldse: nendest võimalustest, mida ÜTÜ liinis saab edukalt kasutada oma teadusliku töö tegemiseks.

Materjalide valik ja nende esitamine oli jäetud iga teaduskonna otsustada. Nii saadi mõningane ülevaade nüüd suuremaid õigusi ja kohustusi omavate teaduskonnanõukogude suhtumisest esimesse tegelikku ülesandesse. Nagu tavaliselt, oli ka siin head ja halba. Külaliste hulgast ühe või teise teaduskonna väljapanekute juures võis teha päris kindlaid järeldusi, mis õnnestus näitusel ja mis mitte. Huviga vaadati Arstiteaduskonna ja Bioloogia-Geograafia teaduskonna materjale. Nimetatud teaduskonnad pälvisid ka Kesk- ja kõrgema eriharidusе ministri A. Koobi ja TRÜ teadusala prorektori J. Tammeoru ning teiste ametlike isikute heakskiidu.

Nimetatud stendide puhul märgiti head kujundust, materjali vaheldusrikkust ning huvitatavuse astet ka nende suntes, kes asjast vähe teadlikud on.

Näitusel esinesid enam-vähem võrdselt Õigusteaduskond, Füüsika-Keemiateaduskond, Majandusteaduskond, Matemaatikateaduskond. Heast küljest näitas end Üliõpilaste Teadusliku Uurimistöö Büroo. Miks aga polnud esindatud ülikooli üks suuremaid — Ajaloo-Keeleteaduskond?

See näitus tõestas, et vajaliku hoole, tähelepanu ja huvi korral on võimalik üht-teist korraldada.

R. VALING

Nõukogude delegatsiooni esindaja Jaan Eilart tervitab India presidenti tema vastuvõtul.

Ettekandes oli juttu vabastatud merepõhja kasutuselevõtmisest polderkuivenduse tulemusena, kusjuures vabanenud aladele antakse küllaltki suur metsanduslik osatähtsus.

Professor V. Vanicek (Tšehhoslovakkia) rääkis maastike planeerimisest Kesk-Euroopa ajaloolise tähtsusega piirkondades. Suuri töid põllumajanduslike maade planeerimise alal tehakse ka Austraalias (ettekandja D. W. Goode.).

Eriti huvitav oli ülevaate saamine meile vähetuntud Kagu-Aasia maade looduskaitsealasest tööst. Käitlus anti üksikute loomaliikide seisundi alusel. Enamikus maades on kõige suuremate imetajate arvukus nii minimaalne, et nende jahimajanduslik kasutamine ei tule kõne allagi.

Rahvusparkide komisjonis fikseeriti uuesti rahvuspargi mõiste. On rõõmustav märkida, et meie vabariigi ainus kavandatav rahvuspark (Juminda—Pärispea—Käsmu—Vergi poolsaared koos neid lõunast piirava alaga), mille ettevalmistustöödel mitmed TRÜ uurijad pikka aega ametis on olnud, vastab rahvusvahelistele normidele.

Kas pakuti ka meelelahutust?

Jaapani, Austraalia, Indoneesia, Taivani ja Poola delegatsioonidele korraldati tutvumisreis Jim Corbletti rahvuspargi piirkonda Lääne-Himaalajas, Ranganga jõe orus levivate džunglite ja kõrgrohustute piirkonnas. Õnnestus näha looduses bengaali tiigrit ca 15—20 meetri kaugusel ja metsikute elevantide karja (kes ongi selle piirkonna kõige ohtlikumad loomad — surmasid möödunud aastal pargi piirkonnas 14 metsatöölist). Mitmeid hirveliike kohtab 50—60 isendiliste karjadena mõne meetri kaugusel. Öösiti kajab mets šaakalite ulgumisest, hommikul käratsevad võrades ahvid, kes päevaleitsakus vaikivad. Liiguti ainult elevantide seljas, neli delegaati pluss üks juht. Koidu ja eha aegu ilmus põhja poolt silmapiirile Nanda Devi, Himaalaja kõige kauem vallutamata olnud tipp.

Meeldejäävamaid kohtumisi?

Kongressi delegaadid võttis vastu India Vabariigi president V. V. Giri ja peaminister Indira Gandhi, põllumajandusminister S. J. Ram, Nõukogude, Jaapani ja Austraalia delegaadid võeti vastu Utter Pradeši osariigi kuberneri poolt.

Kas Ülemaailmne Looduskaitse Liit asetas Teile ka mingeid kohustusi?

Küsitletu valiti Rahvusvahelise Looduskaitse ja Looduslike Ressursside Liidu ja Natsionaalparkide Komisjoni liikmeks. Komisjoni juhatab belgia professor Harroy. Looduskaitse Rahvusvahelise Liidu presidendiks valiti tagasi Ameerika zooloog Harold J. Coolidge.

Küsitles A. HIIR

Läbikäidud teest ülikooli komsomolielus

Meie ülikooli ajalehe esiknumber nägi maailmavaigust novembris 1948. aastal. Vabariigi raamatukogudes teda säilinud ei ole. Teine number (2. dets. 1948) avaldas ELKNÜ KK sekretäri A. Mere ja ELKNÜ KK üliõpilasosakonna juhataja V. Palmi tervituse ülikooliperele oma häälekandja saamise puhul. Siitpeale sisaldab reedeti ilmuv ajaleht mõndagi huvitavat ülikooli komsomolielust.

Käesolevas artiklis vaadeldakse kolme esimest aastakäiku. Käsitletav ajajärk vististi iseloomustamist ei vaja, kuivõrd praegusel tudengil on olemas õige kujutlus perioodi iseloomust. Seige on ka see, et ülikooli ajaleht peegeldas paljus oma ajajärgu vastuolulisust.

Põhiprobleemistikku kuulusid õppe- ja teaduslik töö, noorsoo kommunistlik kasvatus ja poliitiline selgitustöö, usuvastane propaganda, elu ühiselamutes, ühiskondlikud taastamistööd, massiline kultuuritöö ning ajalehe mõju ja loetavuse suurendamine.

● Igaks eksamisessiooniks kavandas ELKNÜ TRÜ komitee oma tööprogrammi. 6. jaan. 1949 avaldati see näiteks loosungi all «Mitte ühtki ebarahuldavat hinnet!», sessioon pühendati ÜLNKÜ XI kongressile. Raamatukogud, lugemissaalid ja auditooriumid olid avatud kella 23-ni (ka puhkepäevadel). Konsultatsioone organiseerisid nii õppejõud kui üliõpilased.

Praegu tunduvad veidi kummalisena loosungid «Eksamisessiooni hoolikas ettevalmistamine ja eeskujulik läbiviimine on meie püha kohus!», «Igale üliõpilasele isiklik raamatukogu!» ning aktivistide kontrollpostid eksamitel ülesandega vastutada eksamite alguse õige kellaaja eest, garanteerida eksaminandide pidev tulek ja esitada aruanne eksamist või arvestusest komsomoli ja ametiühingu ühisele korrapidajale. Sedavõrd on meie õigused ja kohustused meile selgemaks saanud. Ülikooli ajaleht kirjutas rohkesti õppe- ja teaduslikust tööst. Võib mainida juhendeid konspekteerimisest, töö organiseerimisest ning õigest puhkusest sessiooni ajal, igale sessioonile järgnevaid analüüse teaduskondade kaupa, kus nii parimad kui nõrgimad õppurid nimeliselt üles loeti. ÜTÜ loomisega kaasnes sagedane ÜTÜ erilehekülje avaldamine (sõnavõtjateks olid H. Kadastik, J. Kahk, K. Siilivask jt.). Ligi poolte õppetööle pühendatud kirjutiste autoreiks oli õppejõud.

● 8. aprillil 1949. a. algas suurüritus ülikooli elus: üliõpilaskonna kommunistlikule kasvatusele pühendatud konverents, mida refereeris ka ajaleht. Konverentsi eel toimus 144 arutluskoosolekut 2,5 tuhande üliõpilase osavõtul. Plenaaristungeil esinesid ettekannetega tolleaegne TRÜ rektor prof. A. Koort, õppeprorektor A. Pint, kirjanik M. Raud. Eriti oodatuks kujunes EK(b)P I sekretäri N. Karotamme kõne, milles muuhulgas öeldi: «Nüüd, kus ka põllumajandus läheb üle sotsialistlikule alusele, on meie kõige suuremateks takistusteks kapitalistlikud igandid, vanad harjumused. Need muutuvad nüüdsest peale meie vabariigi arengu takistuseks. Seepärast on tarvis juhtida tähelepanu töötava rahva kommunistlikule kasvatamisele selle sõna laiemas mõttes. Ja seepärast on meie töötava rahva, eriti noorsoo kommunistlik kasvatus õieti meie kõige tähtsamaks ülesandeks.» («TRÜ» nr. 13, 15. apr. 1949). (Muuseas jäi see avalik esinemine N. Karotammele üheks viimaseks.)

● Komsomolitöö raskuspunkti püüti alates tollest perioodist viia gruppidesse, ka kõikidest spordi- ja isetegevusvõistlustest osavõtt oli iga kommunistliku noore kohuseks. O. Prinits meenutab (vt. «Edasi» nr. 257, 1. nov. 1969): «Isetegevus oli siis tõepoolest ikka massiline. Mäletan, et ülikooli olümpiaadil laulis koorides rohkem kui 1000 üliõpilast. Tõsi küll, mitmed koorid olid loodud kampaania korras, aga paljud tudengid said ikkagi maitse suhu ja jäid veendunud lauljateks.» Küllap see «maitse suhu saamine» ongi tänapäevase pilguga vaadates peamine. Et aga olümpiaadide korraldamisega siiski liiale ei mindud, sellest annab tunnistust 1950. a. 13. oktoobril avaldatud ELKNÜ TRÜ komitee otsus:

Vanad veerud jutustavad

«1. Isetegevuse olümpiaadi ettevalmistustega tohib iga üliõpilane olla seotud maksimaalselt kaks õhtut nädalas;

2. Keelatakse kursuseõhtud kui buršikommete taaselustamine;

3. Igasugused õhtud võivad kesta kella üheni öösel, laupäeviti kella kolmeni.»

Toimus rida kirjandus- ja kunstivõistlusi. Nii võitsid TRÜ üliõpilaslaulu tekstide võistlusel teise koha O. Kruus ja E. Sammet (I auhind jäi traditsiooniliselt välja andmata).

Suurt tähelepanu pöörati nõukogulikku ellu- ning töössesuhtumist propageerivate teoste tutvustamisele üliõpilaste hulgas. 1950. a. talvisel vaheajal soovitati kõikide teaduskondade üliõpilastel tutvuda kolhoosikorra saavutustest ja meie vabariigi noortest kolhoosidest jutustavate teostega. 1950/51. õppeaastal arutleti gruppides J. Trifonovi «Üliõpilaste» tõstatatud probleeme.

● Ülikooli ajaleht propageeris kollektiivset osavõttu valimistest, tutvustas üliõpilaskonna ning õppejõudude seast esitatud kandidaate, kajastas taastamistöid Taaralinnas ning šeflustööd kolhoosides.

● Sagedased olid komsomolikomitee ning ajalehe toimetuse esindajate reidid ühiselamutesse.

● Igal õppeaastal toimusid «Tartu Riikliku Ülikooli» lugejate konverentsid, kus lisaks ajalehele analüüsiti ühiselamute ning teaduskondade seinalehti. Ülikooli lehte levitati tollal põhiliselt tellimuste kaudu.

Lõpuks veel mõned faktid.

● Käsitletud ajavahemikul olid TRÜ komsomoliorganisatsiooni esimeseks sekretäriks järgnevalt J. Kalits, E. Salumaa ja H. Tiido.

1951. aastal valiti sekretäriks V. Väljas, praegu EKP Tallinna Linnakomitee I sekretär, keda on palutud esinema järgmisena meie rubriigis.

● 1951. aastal avati EPA. Seoses sellega eraldusid ülikoolist metsanduse, põllumajanduse ja veterinaaria teaduskonnad. Komsomoliread kasvasid aga sellise tempoga, et nimetatud teaduskondade eraldumine organisatsiooni arvulist koosseisu oluliselt ei vähendanud.

● 1952. aastal tähistati pidulikult alma matéri 150. aastapäeva (1802—1952). Sellest aga, samuti aastatest 1953—1955 edaspidi.

L. JÄRVE

Õigus kasutada kõiki TRÜ raamatukogusid

Just selnise pealkirja põhjuseks on «Edasis» 11. dets. k. a. ilmunud artikkel «Üliõpilaste uurimistöö büroo», milles märgitakse, et büroo juurikonna ettepanekuil antakse üliõpilastele õigus kasutada oppejoudude raamatukogu. Selnise õiguse andmist TRÜ üliõpilastele ei ole vaja, sest meie üliõpilased võivad kasutada ükskõik millist TRÜ raamatukogu. Siinjuures sobiks näidata, mitu protsenti esimese kursuse üliõpilastest on juba lugejaks registreeritud: Õigusteaduskond — 90%, Füüsika-Keemiateaduskond — 80%, Arstiteaduskond — 82%, Majandusteaduskond — 82%, Bioloogia-Geograafiateaduskond — 80%, Kehakultuuriteaduskond — 76% ja Matemaatikateaduskond — 70%. Tänaksime loota, et peagi võime lugejapiletid kätte anda ka neile üliõpilastele, keda ülaltoodud näitajad ei naara. Ei ole normaalne, et leidub üliõpilasi, kes pärast riigieksamite sooritamist tulevad esmakordselt raamatukogu töötaja juurde — lahkumisleheie allkirja võtma.

Õigused toovad ikka kaasa kohustusi. Kuid seda, et lugeja on kohustatud raamatute tagastamise tähtaegadest kinni pidama, peab osale lugejaskonnast ikka ja jälle meelde tuletama. Teaduskonniti jagunevad võlgnikud (kes ei ole tagastanud teadusliku Raamatukogule eelmistel õppeaastatel laenatud kirjandust) järgmiselt. Kindlalt on esikonal Ajaloo-Keeleteaduskond — 25 üliõpilast. Järgnevad Füüsika-Keemiateaduskond — 8, Matemaatikateaduskond — 6, Arsti-, Majandus- ja Kehakultuuriteaduskond — 5, Õigus- ja Bioloogia-Geograafiateaduskond 3 üliõpilast. Ruumipuuduse! toome ära ainult «vanad võlgnikud» (tagastamata 1967/68. õ.-a. ja varem laenatud kirjandus). Need on Veera Jermolajeva, Anna Gubergrits ja Aino Arjakse Ajaloo-Keeleteaduskonnast, Aarne Kivimäe ja Toomas Juriado Füüsika-Keemiateaduskonnast, Ilmar Kalle, Rein Eenmae ja Heinrich Jürna Kehakultuuriteaduskonnast, Eeva Lepp Õigusteaduskonnast ja Galina Beljakova Majandusteaduskonnast. Ei ole vist ülearune, kui üliõpilaste iseloomustamisel võetakse arvesse nende suhtumist kirjanduse tagastamisse. Ja lõpuks ,tuleb nähtavasti ära võtta raamatukogu kasutamise luba neilt, kes korda ei austa. Eeskujulikke lugejaid on meil küllalt.

K. LEPIK

Loengud arvele!

Kalendriaasta lõpp ja koos sellega aeg teha kokkuvõtteid on käega katsuda. Ühingu «Teadus» TRÜ algorganisatsioonilt päritakse järjekordselt aru selle kohta, kui palju ja millistel teemadel on meie kollektiivi liikmed mööduval aastal esinenud loengute ja vestlustega või juhtinud ekskursioone. Paraku on meile seni laekunud andmed vägagi lünklikud, mistõttu mõnel teadusealal peetud loengute arvu saab loendada kahe kae sõrmedel (meditsiin, kehakultuur jt.). Eelmiste aastate kogemused aga kinnitavad, et loenguid on peetud arvukalt, nende vormistamine aga akadeemilises hajameelsuses unarusse jäänud. Selleks et saada objektiivset ülevaadet tehtud tööst teadmiste populariseerimisel, palume kõigil TRÜ kollektiivi liikmetel, vaatamata ametikohale ja nimetusele, täita vastavad arvestuslehed, mida saab õppeosakonna dispetšerilt M. Kaldalt. Arvesse tulevad ka ülikoolisisesed esinemised õpperuhmadele ja kursustele, teenistujate ja töötajate gruppidele.

Arvestuselehed palutakse täita ja esitada hiljemalt 21. detsembriks.

H. PALAMETS,
algorganisatsiooni juhatuse esimees

Rein Sander

* * *

istun seitsmenda taeva pööningul
istun ja kõigutan jalgu
läbi aukliku laastukatuse
ülalt immitseb hämarat valgust
akna heledast koimnurgast
lendab tuvisid välja ja sisse
aina maandub mu motteiend
nende kudrutamisse
könnib pennidel nõrk taevatuul
õhtu jaheaust eneses kannab
mina istun ja valusail igemeil
närin mõrudat taevamannat
toetab selga mul lubjatud korstnajalg
nagu ammu kadunud talus
ainuti seitsmenda taeva lee
soendab mu jantuvat jalgealust

SPORT

Meie väravpalli naiskond

Nädalavahetusel peeti Tallinnas (tenko) loodus kergekäeliselt Tallinnasse sõ.dust ja vahetusmängijad peaaegu puudusid.

TRÜ spordiaa kaitsesid L. Kotenjova ja D. Jukmane spordimeditsiini osakonnast, K. Vares füüsikaosakonnast, E. Tammes Matemaatikateaduskonnast, M. Uusmaa, M. Juust, V. Matson ja E. Lind Kehakultuuriteaduskonnast ning T. Jurkatamm ÜSK-st.

V. PALL

TRÜ väravpallinaiskond, kes hiljuti tuli Eesti NSV 1969. a. karikavõitjaks.

Pildil: ülalt vasakult — E. Lind, T. Jurkatamm, E. Kübarsepp (treener). E. Männik, E. Tammes, all vasakult — K. Vares, M. Juust, L. Kotenjova, M. Uusmaa, V. Matson. Fotolt puudub D. Jukmane.

(Algus «TRÜ» nr. 38)

Mehed

10 km käimine

O. Laiv	42.58,4
H. Meier	47.56,2
T. Tiislär	48.22,6
M. Järviste	50.15,4

20 km käimine

O. Laiv	1:32.22,6
M. Järviste	1:42.50,4
H. Meier	1:44.00,2
T. Tiislär	1.47.56,8
T. Rosenberg	1:53.15,8

3000 m tak.

V. Voštšinski	9.36,6
M. Kaider	10.03,8
P. Ruuda	10.24,6
V. Sokman	10.26,0

110 m tj.

K. Jurkatamm	13,9
E. Kaup	14,7
A. Eller	15,4
B. Tolmatšov	15,4
R. Aun	15,6

200 m tj.

K. Jurkatamm	23,1
E. Laasner	24,0
R. Tõru	24,2
E. Kaup	25,2
V. Tšuvakin	25,9

400 m tj.

R. Tõru	52,7
E. Kaup	56,8
H. Sepp	59,6
V. Kravtšenko	61,0
E. Tustit	61,8

Naised

100 m tj.

M. Torim	14,1
H. Mägi	14,3
L. Kana	15,6
H. Juhandi	16,4
K. Ploom	17,5

Käimises on üks mees teistest kindlalt üle: Olav Laiv kattis tänavu staadioniringe veel kiiremini kui mullu. 1949. a. sündinud Mart Järviste käis 20 km üle kümne minuti väledamalt kui möödunud aastal. Takistusjooks on vabariigis aastaid valulapse osas olnud, TRÜ mehed ei küüni aga vabariigi tasemenigi. Vastupidine olukord on tõkkejooksudes. siin oleme valitsejad. Enn Kaup ei lase end häirida eakaaslaste passiivsusest (ENSV juunioride meistrivõistlustel oli ta ainuke, kes 110 m tõkkejooksu starti tuli), tänavugi uuendas ta kõigil kolmel tõkked.stantsil isiklikke rekordeid. Ennu Laasner proovis vahelduseks sileda maale madalaid tõkkeid joosta. Aeg sai kena. Pealtvaatajale jäi tänavu kevadel Rein Tõru jooksu jälgides ikka tunne, et võistlejal on veel palju varuks. Hooaja teisel poolel vahetaski Rein hüppekastid staadioniradade vastu, läbis pea igal stardil tõketega või tõketeta staadioniringi kiiremini kui eelmisel. Viimane rekordiparandus tuli veel hilissügisel lõunast (et see hooaeg ka otsa sai!) ja see tähendas, et niigi tugevad tartlased said veel ühe hea 400 meetri tõkkejooksja.

Spordikuninganna KERGEJÕUSTIK

Naiste 100 m tõkkedistants on uus ala, alles esimest hooaega viljeldav (asendab 80 m tj.). Vana kaardivägi kohanes siin kiiremini, noored jäid kartma kõrgemaid tõkkeid ja pikemaid tõkkevahesid.

Mehed

kaugus

E. Brosman	7.67
R. Tõru	7.43
E. Akkel	7.27
M. Kivine	7.22
R. Aun	7.21

kõrgus

B. Tolmatšov	2.00
J. Savi	1.95
T. Savi	1.90
V. Polakene	1.85
A. Fištšuk	1.85
R. Aun	1.85
N. Põdramägi	1.85
E. Paris	1.85

kolmik

E. Brosman	15.83
V. Polakene	15.48
J. Ljalin	15.04
R. Tõru	14.80
U. Eslon	14.01

teivas

G. Volkov	4.20
H. Sildoja	4.10
R. Aun	4.10
B. Tolmatšov	4.10
A. Eller	4.00
R. Annus	4.00

Naised

kaugus

H. Mägi	6.01
T. Torop	5.77
M. Torim	5.59
L. Kana	5.54
H. Juhandi	5.34

kõrgus

M. Lepik	1.65
H. Mölder	1.56
K. Ploom	1.50
L. Kana	1.45
K. Rikk	1.45

Mõned aastad tagasi märkasin Pirita järsul liivakaldal, kus kevadel lumi varakult sulab ja spordipoisid narjutamas käivad, ühte temperamentset noormeest. Ta sööstis järsust kaldast jooniste hüpetega ules, alla minnes lõdvestas ning sooritas eemenut mitmeid kordi. Kui noormees lopetanud oli, püüdsin üksi jäädes sama korrata, ent õnnust tuli puudu juba teise ringi ajal.

Kohatud noormees oli Edvard Brosman, tänavu ainuke üliõpilaneedetabelijunt meeste hulgas, kes ei õpi kehakultuuri või spordimeditsiini.

Kaugushüppes alustasid treeningukaaslased Mait Kivine ja Rein Tõru tänavust hooaega Vestmann-Pihlelene matkimisega. Isiklike rekorditeni joudsid molemad, siiski oli Mait veidi kindlam. Kes teab, kaua duell veel kestnud oleks, kui Mait libedal kummil hüpates vigastust poleks saanud. Ei tea, kas sobra lohutuseks, aga Rein hakkas seejärel rohkem jooksudes startima. Kuidas see õnnestus, sellest oli juba juttu. Tagasihoidlik saarlane kindlasti pahandaks, kui püüaksin tema tulevikku ennustada. Jääme siis ootama, kas Reinust saab kümnevõistleja (on ju tema treener Fred Kudu), tõkkejooksja, veerandmailer või hoopiski kaugus- ja kolmiknüppaja, kellena ta sportlaseteed alustas.

Kaugushüppes said 7 meetrist jagu ka Aalo Eller (7.10) ja Boriss Tolmatšov (7.08).

Rõõmu valmistavad Boriss Tolmatšovi kaks õnnestunud 2-meetrihüpet, pole see ju kõrgushüppajail igapäevane. Kolmikhüppes ollakse vabariigis tublid, tuska valmistab vaid seik, et Juri Ljalin ei kasuta oma suurepäraseid tüüsilisi eeldusi. Teivashüppes domineerivad kümnevõistlejad. Heino Sildoja hüppas 10 sm enam kui mullu, Aalo Eller ja Raivo Annus lisasid 20 sm.

Naiste kaugushüppes maandus Tiina Kampus-Torop visa järjekindlusega üha kaugemale, oma mitmekülgsust kinnitasid Ludviine Kana ja Heli Juhandi. Kõrgushüppes oli vabariigi rekord mitmel korral varisemas, siiski jäi Muza Vorotõntseva-Lepikul sellest veel napilt vajaka, rekordi kaasautoriks tõusis ta aga sellegipoolest. TRÜ korvpalli-naiskonna liige Katrin Ploom ei ole staadioni veel unustanud, seda tõendavad edetabeli kõrgushüppe- ja tõkkejooksutulemused.

U. ESLON

(järgneb)

TEATED

TÄHELEPANU!

Tudeng, meie klubisse minnes võta kaasa üliõpilaspilet, ilma üliõpilaspiletita jääd ukse taha.

TRÜ klubi

ÜTÜ

ÜTÜ Psühhiaatria ringi
koosolek toimub teisipäeval, 23. detsembril kell 18 Tartu Vabariikliku Kliinil. Psühhoneuroloogia Haigla auditooriumis. Päevakorras on dr. H. Kadastiku ettekanne seksuaalpatoloogia kaasaegsest käsitlusest.

Ringi juhatus

ELKNÜ TRÜ Komitee teatab

ELKNÜ TRÜ komitee liikmed!
25. detsembril kell 18 toimub komitee tänavune viimane pleenum audit. 139.

1. Mis saab ühiselamutest?
2. Organisatsioonilisi küsimusi.

ELKNÜ TRÜ komitee

Tartu V üliõpilaspäevade raames toimunud kunstinäituselt ülikooli kohvikus «läks kaduma» üks T. Soo töödest.

Seoses selle faktiga pean vajalikuks teatada, et juhul, kui see töö ei leia kohest tagastamist, keeldun edaspidi oma töid eksponeerimast TRÜ kohviku ruumides.

P. LUKATS

Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva Nõukogu otsusega kuulutatakse välja konkurss EÜE-70 käiseembleemi ja reklaamplakati kavandi saamiseks.

Käiseembleemi originaalsuurus võib olla kuni 5×5 cm. Kasutada võib maksimaaliselt kolme värvi, kusjuures zürii jätab endale õiguse autoriga kooskõlastatult muuta värvide kombinatsiooni vastavalt vormiriivastuse materjalile ja värvile.

Eritingimusena peab embleemile olema paigutatud tekst «Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev» ja aastaarv 1970 või lühend «EÜE-70».

Embleemi kavand tuleb esitada nii originaalsuuruses kui ka mõõdul 2,5:1 koos värvilahendusega. Parimat kavandit premeeritakse ühe 30 rbl. suuruse summaga ning võetakse autoriga kontakti edaspidise töö suhtes. 2—3 võrdväärse töö puhul jagatakse preemiasumma autorite vahel.

Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva reklaamplakat peab kajastama vabariigi üliõpilaskomsomoli üht tõsisemat ettevõtmist — ehitusmaleva elu ja tegevust. Ülesehitus olgu lakooniline ja silmatorkav. Maleva reklaamplakatit peab olema võimalik kasutada talvel ruumides ja suvel rühmades kuulutuste ning teadaannete alusena. Plakatile peab olema mahutatud tekst «Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev». Plakat trükitakse 1000 eks. tiraažis.

Plakati idee-kavand esitatakse originaalsuuruses, kusjuures plakati maksimaalmõõtmed ei tohiks ületada plakati normaalsuurust. Parimat kavandit premeeritakse 30 rbl. suuruse summaga.

Kõigist eelmainitud konkurssidest võib osa võtta piiramatu arvu töödega.

Ideekavandid esitatakse kinnises ümbrikus. Ümbrik olgu varustatud märgusõnaga ja sisaldagu teise kinnise ümbriku (sama märgusõnaga tähistatud), milles leiduvad andmed autori kohta. On tarvis ära märkida kõrgem kool (töökoht), kodune või internaadi postiaadress, perekonna-, ees- ja isanimi, telefoni olemasolu korral ka telefoniabonomendi number.

Esitatavate tööde laekumise viimaseks tähtajaks on 1. veebruar 1970. a. (postitempli kuupäev).

Tööd palutakse saata aadressil:
Tallinn
Võidu väljak 7
EÜE Keskstaap
EÜE plakati (embleemi) konkurss

Tulemused teatatakse kõrgemate koolide ajalehtedes ja «Noorte Hääles» kahe nädala jooksul pärast tööde laekumist ja žürii otsuse tegemist.

Loodame elavat osavõttu!

EÜE NÕUKOGU

EÜE käiseembleemi ja reklaamplakati konkursist

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Tartu Rahvaklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19 III Oktoobri hind 2 kop. Tell. nr. 7715. MB 099700.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

HEAD UUT AASTAT!

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riiklik ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 40 Laupäeval, 27. detsembril 1969. a. XXIII aastakäik

Head uut aastat!

Veel mõned päevad ja 1969. aasta on lõppenud.

Nagu elus ikka, tuli selgi aastal ületada raskusi, oli kaotusi, oli vigu, kuid aasta lõpul võime ikkagi õigustatult tunda pälvitud rahulolu oma tööst.

See oli meie kollektiivile kahtlemata tulemusterohke aasta õppe- ja kasvatustöös ning teaduslike saavutuste alal.

On loomulik, et algavat 1970. aastat tahame aasta pärast ära saata veelgi suuremat edu meenutades. Selleks kohustub meid peatselt algav aasta eriliselt — on see ju pühendatud suure Lenini juubelisünnipäevale.

Oleme kindlad, et üliõpilaskond, õppejõud, kõik ülikooli töötajad annavad oma parima, et tähistada juubeliaastat silmapaistvate saavutustega kõigil meie tegevusaladel.

Head uut aastat! Head tööröömsat ja õnnelikku uut aastat, seltsimehed!

TRÜ REKTORAAT
EKP TRÜ KOMITEE
ELKNÜ TRÜ KOMITEE
TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEE

Aastaks 1970

Seda, mis me juba oleme dekreteerinud, pole me veel kaugeltki küllaldaselt ellu viinud, ja momendi peaülesanne seisab just kõigi pingutuste keskendamises nende uuenduste põhialuste asjalikule, praktilisele teostamisele, mis on juba saanud seaduseks, aga pole veel saanud, reaalsuseks.

V. I. Lenin, Nõukogude võimu järjekordsed ülesanded (Valitud teosed II, lk. 259).

Kuigi teisel ajal ja teiste probleemidega seostatult on V. I. Lenini ülaltoodud mõte kehtiv ka meie praeguse olukorra kohta TRÜ komsomoliorganisatsioonis. Meie aastatepikkune mõttepraktika ülikoolis on välja töötanud küllalt selge suuna probleemide mõistmiseks ja lahendamiseks, kuid ellu oleme neid mõtteid saanud viia vaid osaliselt. Järgneval aastal seisab meil ees tükk tõsist tööd üliõpilaste omavalitsuse, enesealgatuse ja -distsipliini edasisel elluviimisel.

Meil pole vist enam vajadust teha mõtete ja fantaasiarikaste ideede tulevärki, vaid katsuda olemasolevad arukad mõtted muuta tegudes reaalsuseks.

Tuleb igati tihendada kontakti eri põlvkondade esindajate vahel, et üliõpilaste tuline arukus oleks seotud eakamate rahuliku arukusega.

Meil tuleb end harjutada suuri probleeme leidma ka näilisel väikestes tegudes, mis on tunduvalt raskem kui väikeste probleemide nägemine suurtes tegudes. Samal ajal ei tohi me kalduda pisinokitsemisse, vaid tuleb katsuda näha probleeme nende tähtsuse järjekorras, küllap on vaja selgitada ka mõnedele kriitikutele nende positiivse programmi puudumist.

Meil tuleb ratsionaalselt ja kriitiliselt hinnata oma kordamineku id ja vigu, säilitades seejuures otsiva ja rahutu vaimu, mis viib meie tegusid edasi.

Soovin kogu ülikooli komsomoliperele juubeliaastaks kindlat meelt ja head tegevustahet!

ELKNÜ TRÜ komitee sekretär
L. KARU

Keeltemaja

INGLISE KEELE KATEEDRI juhataja dotsent Oleg Mutt soostus lahkesti kateedri tööd tutvustama.

Töömahu poolest on see õieti mammutkateeder. Inglise keelt õpib praegu 122 statsionaarset ja 185 mittestatsionaarset üliõpilast. Umbes 60 ajaloolast õpib inglise keelt lisaspetsiaalsusena ja kaheksas teaduskonnas veidi üle 2600 üliõpilase ja aspirandi sedasama üldainena.

Praegu töötab väikeses, 300-ruutmeetrises kateedris 19 koosseisulist õppejõudu, nii et praktiliselt pole kõigil korraga võimalik istudagi.

Teisel korrusel asub keeleõpetuse kabinet, mis oma praeguse sisseseadega suudab rahuldavalt teenindada vaid võõrkeelte osakonna üliõpilasi. Vajalik oleks aga, et ka võõrkeelt üldainena õppijad pääseksid magnetofonide juurde. Praegu on see mõeldamatu, sest magnetofonilinti piisavalt ei saa ning enamuse ajast töötavad seal võõrfiloloogid. Linte saame vahetuse korras Moskvast, Leningradist ja Kiievist. Plaate ja õpikuid on kaasa toonud ka õppejõud, kes on välismaal täienduskursustel käinud. Seni juhtub seda aga kahjuks liiga harva.

Palju tänu võlgneme Toome raamatukogule, mille kaudu saame olulisemaid sõnaraamatuid ja teoreetilisi käsiraamatuid vahetuse korras. Saame tellida teoseid ka Üleliidulisest Riiklikust Võõrkeelse Kirjanduse Raamatukogust, millest siin valmistatakse mikrofilmid.

Kateedri õppejõud käivad regulaarselt täienduskursustel, igal semestril 1—2 õppejõudu. Sagedamini käiakse Moskva ja Leningradi kõrgemates õppeasutustes, Minski Võõrkeelte Instituudis, kus keelte õpetamine on praegu kõige kaasaegsemal tasemel.

Kuu aega tagasi viibis dots. O. Mutt SDV-s, kus toimus sotsialismimaade anglistide II konverents. Saadud muljete põhjal ütles dots. O. Mutt, et meie ülikoolis õpetatavat põhikeelt häbeneda pole põhjust. Puudu jääb kindlasti isetegevusest võõrkeelte alal. Berliini ülikoolis toodi näiteks isetegevuslaste poolt lavale Shakespeare'i «Kuningas Lear». Ka keeleringid tegutsevad seal paremini. Meie üliõpilased peaksid siin suuremat aktiivsust üles näitama, sest isetegevusest on võõrkeelte õppimisel suur abi.

Oleks võimalik asutada ka tõlkering, kus tutvutaks tõlketeooria põhiküsimustega. Praegu õpitakse tõlkijaks ainult individuaalplaani alusel.

Kateedri teaduslikus töös valitseb käesoleval momendil kolm põhisuunda:

● **Anglistika teooria.**
TRÜ sellealaseid artikleid on ära märgitud ka USA-s ilmuvates bibliograafiates.

● **Tõlketeooria ja -praktika.**
Valmistatakse ette asutuste stipendiaate ja tõlkijaid kirjastustele.

● **Eesti ja inglise keele kõrvutav uurimine.**
Siin peetakse silmas just metoodilist külge, seda, milliseid raskusi on eestlasel inglise keele omandamisel. Lisaks sellele uuritakse ka programmõppe elementide rakendamist.

T. T.

Saksa keele kateeder

KATEEDRI juhataja F. Kibbermann:

«Põhiliselt valmistame ette saksa keele õpetajaid vabariigi koolidele. Andekatele ja töökatele üliõpilastele oleme võimaldanud individuaalplaane. Nii näiteks valmistuvad III kursuse üliõpilased I. Pelkkonen ja M. Suurkask IP alusel tööks teaduslikus raamatukogus, individuaalplaani järgi hakkab õppima M. Tõeväli, kellest saab kirjastusele saksa keelest tõlkija. Eriplaan saksa kirjanduses on M. Sirkelil.

Õppetöös on väga tubli saksa filoloogia IV kursus, III kursuse õppedistsipliin võiks olla aga senisest parem.

Kateedri juures töötab 20 õppejõudu. Ruume oleks rohkem vaja.»

H. OK

MIS SIIN MAJAS TEHAKSE?

Keeleõpetuse kabinet

asub keeltemaja II korrusel, on avatud kella üheksast hommikul kella kümneni õhtul. Kasutajateks on peamiselt võõrfiloloogid, aga ka fakultatiivsete keeletundide võtjad. Teoreetiliselt on siin neli ruumi: fonoteek, aud. 214 individuaalseks töötamiseks ja 2 auditooriumi grupitundide läbiviimiseks (214, 212). Ülikoolis valitseva üldise ruumikitsikuse üle nurisetakse siingi, sest aud. 212 on koguni õppeosakonna plaanis sees ja ka 214. auditooriumis toimub tunde, millel foneetikaga mingit pistmist pole. Veel suurem mure on magnetofonilindiga. Õppetööks peaks eraldatama 25 km linti aastas, kuid selle aastanumbri sees pole uut linti veel üldse saadud. Üsna juhuslikult saab raadiost mahakantud linte, kuid need on kulunud, erineva kvaliteediga, katkevad tihtilugu. Lõputu liimimine paneb proovile üliõpilaste kannatuse ja muudab tekstid ebaselgeks. Üldiselt saab uusi tekste peale lugeda vaid siis, kui mõni vana alt ära kustutada.

Kolmas mure on õpikutega. Hea oleks, kui koos lindiga saaks kasutajale anda ka vastava trükiteksti. Grupifondide jaoks peaks raamatuid olema rohkemgi, samuti kaugõppesessiooni ajal, kui harjutajaid käib palju. Hädasti oleks vaja uut rotaprindiväljaannet mitmest praegusest «haruldusest» («Intonation of Colloquial English», «An Elementary Course in Phonetics», «Meet the Parkers»).

Milliseid keeli siin kuulata saab? Kõige suurem fonoteek on inglise, seejärel saksa ja prantsuse keelest. Tekste ja laule on ka rootsi, taani, jaapani keelest. Ülikooli- ja keskkooliõpikute tekstid on lindile loetud ülikooli õppejõudude (näiteks ingliskeelsed A. Hone'i ja O. Muti) poolt. Rootsikeelseid tekste on lindistanud J. Tuldava. Muidugi on linte vastava keele diktorihäälduse.

Keelelindistustele saabub sageli nõudmisi ka väljastpoolt ülikooli (eraisikutelt, koolidelt). Kui soovija saadab oma lindi, täidetakse tellimus tasuta.

Kogudes on umbes 2000 värvilist diapositiivi, 300 diafilmi, mikrofilme raamatutest. Osa neist on valmistatud ülikooli juures. Üldse oleks tervitatav, kui üliõpilased kursusetöödes valmistaksid diafilme — materjalid on vaja koguda ja vormistada, tehnilise osa eest hoolitseb TRÜ fotolaboratoorium. On olemas aparaadid kitsas- ja diafilmide ning diapositiivide näitamiseks. Vaja oleks ka aparaati mikrofilmide lugemiseks — ühest, mis asub seminari raamatukogus, ei piisa.

Tutvustas laborant T. Ojanurme, üles kirjutas H. Vesterberg.

TRÜ biofüüsika laboratoorium

Ametlik luba laboratooriumi loomiseks saadi 1961. a. oktoobrikuus. 4 aasta eest saadi kätte ka praegused ruumid keeltemaja I korrusel. Remondi tegemine ja aparatuuri paigaldamine nõudsid tubli aasta. Tuleb tänada ülikooli kapitaalehituse osakonda, kes andis remontimisel oma parima. Praegu on ruumid meeldivalt ja nõuetekohaselt sisse seatud.

Laboratoorium tegeleb organismi regulatsioonimehhanismide uurimisega küberneetiliste meetodite abil. Põhiliselt tegeldakse inimesega, kuigi on tehtud katseid ka loomadega. Kitsamaks uurimisobjektiks on inimese hingamise ja vereringe regulatsioon. Ses osas jätkab laboratoorium teaduslikku traditsiooni, sest hingamise ja vereringe probleeme on Tartu ülikoolis käsitletud juba aastakümneid. Üldiselt aga tahetakse meditsiini ja füsioloogia probleemide käsitlemisel minna mõnevõrra mittetraditsioonilist teed. Mõlemad teadused uurivad inimorganismi elutalitlust peamiselt puhkeseisundis. Sellise lähenemise juures jäävad aga varju regulatsiooni paljudki küljed — näiteks ei ilmne koormusvabas olukorras regulatsiooni puudulikkus. Praegused meditsiinialased teadmised ei luba nii mõnelgi juhul ütelda, mis on nn. individuaalsete regulatsioonierinevuste taga. Seetõttu on raske otsustada, millised neist on organismile soodsad, millised kahjulikud. TRÜ biofüüsika laboratooriumis uuritakse inimorganismi põhiliselt koormuse all. Praeguseni tehtust võib märkida juba üht põhijäreldust: elavas organismis ei toimu regulatsioon mitte absoluutsete väärtuste, vaid nendevaheliste suhete hoidmiseks.

Uued uurimissuunad nõuavad ka uut metodoloogiat. Laboratooriumist ongi lähtunud mitmed uued ideed täpsete kvantitatiivsete meetodite kasutuselevõtmiseks. Et kasutatav aparatuur on põhiliselt mittestandardne, kujunes laboratooriumi ühe töörühma ülesandeks bioloogiliste aparaatide konstrueerimine. Originaalseid seadmeid on loodud paarikümne ringis. Neid kasutatakse oma laboratooriumis, ülikooli teistes kateedrites ja kliinikutes. Saadud on ka 7 autoritunnistust. Keskmise arteriaalse vererõhu pidev registreerija on praegu seeriatootmisse juurutamisel Leningradi tehases «Krasnogvardejets». Selle aparaadi täiustatud varianti näidatakse 1970. a. Leipzigi kevadmessil. «Krasnogvardejetsis» hakatakse ilmselt tootma ka sel aastal valminud 5-kanalilist seadet hingamise ja vererõhu põhinäitajate registreerimiseks.

Bioloogilise eksperimendi rühma ülesandeks on kõigepealt kontrollida siin väljatöötatud riistade kasutamiskõlblikkust, seejärel püstitada tööhüpotees teatud seoste avastamiseks hingamise ja vereringe mehhanismide regulatsioonis, teostada vastavaid katseid.

Matemaatilise modelleerimise rühm üldistab katseandmeid ja kontrollib tehtud järelduste õigsust. Viimasel ajal kasutatakse siin mitte niivõrd statistilisi (kvalitatiivseid), kuivõrd kvantitatiivseid meetodeid. Hingamise ja vereringe regulatsiooni käsitletakse kui automaatreguleerimissüsteemi, mida kirjeldatakse diferentsiaalvõrrandite abil. Nende uurimisel on suureks abiks nn. analoogarvutid. Käesoleval aastal on olnud tõsiseks sammuks elektronmodelleerimisseadme «ЭМУ-10» käikulaskmine. Selle abil on leidnud põhilise tõestuse hüpoteeside paikapidavus, mis olid laboratooriumi poolt väljatöötatud vereringe ja hingamise regulatsiooni matemaatilise mudeli aluseks.

Tulevikuperspektiiviks on laboratooriumi tihedamad sidemed õppetööga. Loodetakse juurde saada ka töökohti, sest praegune töökohtade arv (14,)) ei vasta planeeritud koormusele. (Praktiliselt on puudu 1/3 kaadrist).

Bioloogiat ja täppisteadusi püütakse ühendada kogu maailmas. TRÜ biofüüsika laboratooriumi probleemiasetust tuleks hinnata originaalseks.

Laboratooriumi juhataja Harald Epleri jutu pani kirja H. Vesterberg.

Keeltemaja

TEOREETILISE FÜÜSIKA KATEEDER on keeltemaja kolmandale korrusele nagu ära eksinud, ümbritsetuna filoloogilisest õhkkonnast. Dotsent Ivar Piir jutustas, et kateeder alustas oma tegevust sõjajärgsetel aastatel peahoones, üldfüüsika kateedri praktikumiruumi nurgas, kapi taga. Ajalooline raamatukapp, mille küljes rippus kateedri nimesilt, asub praegugi väikeses toas. Praegu mahutab ta kateedri paisunud raamatu- ja käsikirjade (diplomi- ja kursustööd) kogust napi kolmandiku. Vahepeal töötas kateeder kümmekond aastat peahoone füüsikatiivas alumisel korrusel, kust ta oma praegusesse kohta «asumisele» saadeti.

Keerukast ajaloost annab tunnistust ka mööbli heterogeensus, üks tükk meenutab üht, teine teist ülemust, väikese heleda lauakese ostis kateedrirahvas oma rahadega, et sellel vabal hetkel malet mängida. Praegu on kateedris 8 õppejõudu.

Põhilise osa kateedri õppetööst moodustavad loengud teoreetilise füüsika üld- ja eridistsipliinides, mida loetakse füüsikaosakonna vanematele kursustele.

Kateedris on välja kujunenud 4—5 enam-vähem traditsioonilist uurimisprobleemi — kvantväljateooria, gravitatsiooniteooria, teoreetilise optika, tahke keha teooria ja astronoomia alalt.

Suuremat edu on saavutanud eelkõige kateedrijuhataja prof. P. Kard, kes on üks NSV Liidu tuntumaid spetsialiste mitmekihiliste optiliste katete teooria alal.

Tihedad sidemed on kateedril Moskva, Minski, Kaasani jt. ülikoolide füüsikateoreetikutega. Peaaegu igal aastal käib 1—2 meie üliõpilast praktikal ka Dubna tuumauurimise instituudis. Laialdased teaduslikud sidemed on kateedri kahel astronoomil. Dotsent Riives on Rahvusvahelise Astronoomia Uniooni ühe komisjoni liige. Kateedrile alluva Maa tehiskaaslaste vaatlusjaama juhataja, füüsika-matemaatikateaduste kandidaat M. Liigant käis sel suvel Mali Vabariigis vaatlustööd organiseerima.

Viimastel aastatel on kateedri liikmetelt õige suurt tööd nõudnud ka ENE füüsika-alaste artiklite koostamine ja läbiarutamine. Annab ju kateeder poole prof. P. Kardi juhatusel töötavast ENE füüsika-alase ühiskondliku toimetuskolleegiumi koosseisust.

TIIU TOHVER

Ametiühingukomitee

Pole naljaasi H. Kaburit ametiühingukomiteest üles leida. On küll esimehel alati hulgana tegemist olnud, aga nüüd näikse päris kibe käes olevat. Aga siiski, kui hästi-hästi ruttu rääkida — mis siis on need praegused mured ja ettevõtmised?

«Kahju, et te teisipäeva õhtupoolikul siia ei sattunud, kui komitees ja koridoris terve rahvasumm koos oli, et ülikooli töötajate kooperatiivelamu ehitusest kuulda saada. Riiklikku elamufondi saame me ju õige tagasihoidlikult, ülikoolis töötajate korteriolud on teada. Nii me siis püüamegi kooperatiivelamutega asja leevendada, laekunud on 65 avaldust.

Nädalavahetusel teeme Käärikul aktiivi laagri büroode koosseisuväljaõpetamiseks; Tallinnas on koos ühiselamute nõukogude esimehed ja komandandid kogu vabariigist.

Vaheajaks oleme saanud tuustkuid. Juba alnuüksi Pühajärvele on neid kümme. Ootame avaldusi.»

Telefon heliseb, esimeest kutsutakse ära. Aastalõpu karussell...

H. NIINEMÄGI

KOHVIK

Kohviku teenistujad on oma külastajatega suuremas jaos rahul, tulevad, istuvad natuke ja lähevad jälle. Aga murelapseks on üks teatud seltskond, kes ilmub kohale kohviku avamiseks ja istub vahetpidamata terve päeva siin. Ja nii iga päev. Tudengid nad arvatavasti küll pole, sest nendel poleks lihtsalt aega siin niimoodi istuda.

Üks väike pretensioon oleks veel: ei maksaks muuta kohvikut lausõppimise ruumiks, vahel on enamus laudu konspekte ja raamatuid täis ning kandikuga kohta otsival üliõpilasel pole üldse ruumi.

Sööklat ja piljardisaali võib välja üürida iga päev — ning seda võimalust kasutatakse tihti: on vaja ainult juhatajaga kokku leppida.

Üheks suureks mureks on see, et tihti kaob nõusid, klaase, nuge ja kahvleid, aga kohviku töötajad peavad need oma palgast välja maksma. Sügisel oli uued väikesed kollakad kandikud. Kahjuks tuli need käibelt ära võtta, sest lühikese aja jooksul kadus järjest 9—10 kandikut.

Mis kohvikus uut on? Uudne asi on kolmapäevased muusikaõhtud küünlavalgusel. Kuulatakse magnetofonilintidelt. Tore küll, ainult lõbutsemistuhinas ei tohiks minna liiale.

Kirjandusõhtutest pole pikemalt mõtet rääkida, nende populaarsust teab igaüks.

Peagi tuleb uusaastapidu, millele laudu hakatakse kinni panema 25. detsembril kell 11.

Söökla-kohviku juhataja sm. H. Sõtnikovaga vestles M. Kuusberg.

РУССКАЯ СТРАНИЦА

№ 2

Приложение к газете «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

О ЛЕНИНСКОМ ЗАЧЕТЕ

Одной из новых форм повышения социальной активности, учебной дисциплины и общественного самосознания является Ленинский зачет.

Он представляет собой рапорт каждого члена Союза молодежи и организации в целом перед страной и ее руководящей силой — партией об участии молодежи во всех сферах жизни.

Проведение этого зачета предполагает более глубокое изучение всеми комсомольцами теоретического наследия классиков марксизма.

О том, как проводится Ленинский зачет в комсомольской организации ТГУ, мы попросили рассказать секретаря комитета ЛКСМЭ ТГУ Лаура Кару.

О цели Ленинского зачета можно сказать словами В. И. Ленина: «Учиться коммунизму можно только, связывая каждый шаг своего учения, воспитания и образования с практическим участием в коммунистическом строительстве». Привлечь комсомольцев к практической общественной деятельности — в этом, по нашему мнению, главный смысл зачета.

3 декабря 1969 года мы отчитывались в ЦК ЛКСМЭ о ходе проведения Ленинского зачета в ТГУ. Характер проведения зачета вытекает из решения бюро ЛКСМЭ ТГУ от 2 сентября с. г., которое основано на известных постановлениях ЦК ВЛКСМ и ЦК ЛКСМЭ. Ленинский зачет проводится на трех уровнях: отделения, группы, каждого комсомольца: — на собраниях отделений и групп принимаются коллективные обязательства; каждый комсомолец принимает также индивидуальное обязательство, состоящее из трех разделов: учеба, общественная работа и изучение произведений Ленина. На основе индивидуальных обязательств составляются групповые обязательства и т. д. Мы считаем достойными этого зачета хорошо успевающих студентов, занимающихся общественной или комсомольской работой.

В обязательство вносится то поручение, которое выполняет данный комсомолец.

При оценке знания ленинских произведений мы прежде всего будем исходить из академической успеваемости студентов по общественным наукам. Во внимание принимаются также рефераты, с которыми комсомольцы выступали на семинарах по общественным наукам, а также другие выступления по общественно-политическим вопросам.

Проверку принятых обязательств будет осуществлять организационно-аттестационная комиссия из трех человек: секретарь комсомольского бюро отделения, член партбюро факультета и член комитета комсомола ТГУ.

ГОЛОС ИЗ ХОРА

В этом году, помимо нашей «Страницы», нашего киноклуба, появился наш хор. Его репертуар, состоящий из классических произведений Моцарта, Перголези, Дворжака и Чайковского, еще не доработан; и состав хора невелик, но отрадно видеть, что руководит этим делом опытный человек. Его имя сохраняется пока в тайне, как и имена участников хора. Надеемся, что вы скоро их услышите.

Просим всех, кто когда-то пел или поет или хочет петь, — приходите к нам! Особенно мальчики!

Справки о дне сбора можно получить у русских филологов IV курса.

НАУЧНЫЕ КРУЖКИ НА ОТДЕЛЕНИИ РУССКОЙ ФИЛОЛОГИИ

1. Литературный кружок.

Студенческая научная работа прежде отличалась высоким уровнем. Конференции и симпозиумы, проводимые СНО, неизменно становились событием в научной жизни не только нашего университета. Тем более ощутим наблюдаемый последние два года заметный спад, отразившийся на уровне последней студенческой конференции. Причин здесь много...

Учебный год начался для кружка избранием нового правления, затем состоялась встреча старшекурсников (Л. Головина, В. Маричева, А. Байбурин, М. Левин) со студентами первого курса (аналогичную встречу провели члены лингвистического кружка). Это заседание помогло первокурсникам быстро сориентироваться, и через некоторое время С. Гриценко, О. Ронинсон, М. Лотман сделали сообщение об изданиях «Библиотеки поэта». Несколько других первокурсников готовят обзоры филологической периодики, рефераты по древнерусской литературе и искусству.

На одном из заседаний с отчетом о разысканиях в архивах и музеях Ленинграда выступили участники семинара Ю. М. Лотмана по изучению быта начала XIX века.

Хотелось бы также отметить доклад А. Нахимовского «О датировке одного стихотворения А. С. Пушкина».

2. Лингвистический кружок.

12 ноября состоялось заседание лингвистического кружка, на котором выступил преподаватель Ужгородского университета, бывший студент нашего отделения Шандор Фодо. Еще будучи студентом, он занимался украинско-венгерскими языковыми контактами, изучал говоры Закарпатья. Сейчас — это тема его кандидатской диссертации.

Ш. Фодо рассказал о проблематике закарпатского лингвистического ареала и о создании Карпатского диалектологического атласа.

ЛУЧШЕ ПОЗДНО, ЧЕМ НИКОГДА

Так мы назвали заметку о IV курсе русской филологии. Именно с этой пословицы в начале этого года мы возобновили «давно забытый» разговор о поездке по пушкинским местам. Разговор, действительно, был давним: в прошлом году мы так и не собрались в Михайловское. Но он не был забытым. Может быть, потому, что каждый, кто переходит на следующий курс, ощущает весомость времени. Может быть, потому, что на V курсе много не поездишь.

На улице была настоящая «пушкинская осень», когда наш автобус тронулся. Трудно рассказать о всех впечатлениях, оставленных этой поездкой. В Михайловском нас ожидал и книжный сюрприз: нам удалось купить книгу Тынянова о Пушкине. На обратном пути мы заезжали в Печорский монастырь.

На ноябрьские праздники в Тарту приезжали химики МГУ. С этого и началось наше знакомство, превратившееся в дружбу. Студентки нашего курса Роза Егиазарян и Эмма Сагоян провели для студентов МГУ несколько экскурсий по городу и университету. Интересовавшее их здание химического корпуса, где находятся лаборатории, не произвело на них особого впечатления ни масштабами, ни оборудованием. Об этом они сказали, когда наш курс нанес им ответный визит 5 декабря. Главным было — перенести лекции с 7 и 8 декабря, что позволило нам провести в Москве 4 дня. Музеи, театры, Третьяковская галерея, Новодевичий монастырь и, конечно, хоккей. Правда, на матч СССР-Чехословакия мы не достали билетов, но на другие — рьяные болельщики нашего курса все-таки попали.

Мы сначала думали, что трудно будет наладить контакты между химиками и филологами. Но опасения были напрасными. Борис Кершенгольц бродил с нами по городу с утра до вечера. Мы расстались с ним с чувством самой искренней благодарности.

Декабрь — время горячее у химиков и у филологов... И мы вдвойне благодарны нашим друзьям за внимание. Подводить же итоги наших поездок мы пока не будем, так как на весну у нас большие планы. Пока это только на бумаге, как было в начале года с Михайловским и потом с Москвой.

Из истории Тартуского университета

В эстонско-русском Гейдельберге

В. К. ПОКРОВСКИЙ

С сегодняшнего номера мы начинаем новую рубрику в нашей газете — «Из истории Тартуского университета». В этом разделе будут публиковаться воспоминания бывших студентов и преподавателей университета, статьи и заметки о прошлом тартуского студенчества и нашей alma mater, а также о её профессуре, научной и общественной деятельности её выпускников.

Публикуемые ниже воспоминания принадлежат Владимиру Константиновичу Покровскому, сыну известного русского астронома К. Д. Покровского, профессора Юрьевского университета. В. К. Покровский — литератор и известный в свое время лектор, совершивший на протяжении многих лет ряд больших поездок по городам нашей страны с публичными лекциями по литературе. В последние годы был лектором Всесоюзного Литературно-музыкального лектория в Москве. Ныне В. К. Покровский — академический пенсионер. В. К. Покровский — автор большого числа журнальных и газетных публикаций историко-литературного характера, его работы появлялись на страницах журналов «Москва», «В мире книг» и др. Им составлена многотысячная биографическая картотека культурных деятелей России, где особое внимание уделено роли провинции в развитии нашей культуры.

Детство В. К. Покровского прошло в Тарту, где он учился в гимназии. В Тарту же в 1915 г. в газете «Юрьевский листок» появилась его первая печатная работа.

Воспоминания В. К. Покровского, исполненные искренней любви к старому Тарту, университету и его профессорам, представляют бесспорный интерес для читателей. Приводимые в воспоминаниях данных о планах эвакуации университета в 1915—1916 гг., насколько нам известно, ещё не освещались в исследовательской литературе. Отдельные неточности в воспоминаниях (так, вряд ли можно считать Е. В. Пассека октябристом; ошибочно связывать Я. Тынисона с активной антиправительственной общественной жизнью Тарту) ни в коей мере не снижают их значения.

С. Исаков.

Мои воспоминания о Тарту охватывают десятилетие от первой русской революции до первого года первой мировой войны.

До 1905 года я ничего не помню, потому что — являясь примерно ровесником нынешнего века — был слишком мал. В 1915 году наша семья покинула Тарту.

Отец мой покинул Тарту в 1916 году, а приехал туда в 1894 году. Итак он провел в Тарту 22 года, будучи сначала астрономом-наблюдателем, а потом директором астрономической обсерватории, а с 1907 года одновременно будучи профессором Юрьевского университета.

Он не уехал вместе с ним в Воронеж, чей самостоятельный университет возник как первый советский университет на основе кадров юрьевской профессуры. Это общеизвестно, но гораздо менее известно, что Юрьевский университет стоял у колыбели рождения и последнего из одиннадцати университетов Российской империи.

Когда в 1915 году немцы стали угрожать Эстонии, возникла необходимость подумать о месте эвакуации университета из Тарту. Первой кандидатурой явился Нижний-Новгород.

Туда были командированы с этой целью профессоры Афанасьев (медик) и мой отец. Выдвижение его кандидатуры было в частности связано с тем, что он уроженец Нижнего, в котором родился в 1868 году, и ему легче будет ориентироваться в проблеме размещения университета в родном городе. Отправляясь в командировку, отец взял с собою свою семью с тем, чтоб в Нижнем у родных ее уже оставить. Этим объясняется, почему я раньше отца потерял связь с Тарту.

Нижегородским губернатором был полунемец Гирс, и ни он, ни довольно консервативная городская дума не пошли навстречу устроению университета. Профессоры вернулись в Тарту с отказом.

Но вопрос эвакуации временно потерял свою остроту, потому что немцы под Ригой оказались задержанными.

Однако уже в следующем году он встал вновь, и тогда мой отец уже один был послан искать прибежища университета на Урале.

Считалось, что имеются кандидатуры трех городов. Первым из них по маршруту поездки был

Профессор Е. В. Пассек (ректор университета в годы первой революции)

город Уфа. И хотя Уфа была почти вдвое больше Тарту (в нем 61 тысяча жителей, в Уфе — 110), но отец быстро пришел к выводу о маломощности города, в его тогдашнем состоянии, для принятия такого колосса, как университет. Кстати, вспомним, что Юрьевский университет имел пять факультетов, в то время как Московский имел четыре, Петербургский — три, Томский — два, а Саратовский — один.

Следующим на очереди был Екатеринбург. Если б Юрьевский университет в него попал, это был бы лишь прецедент размещения университета в уездном городе (Юрьев являлся уездным городом Лифляндской губернии с центром в Риге, а не уступавший размерами и благоустройством Перми Екатеринбург входил в Пермскую губернию).

Екатеринбург мог бы разместить университет, но не захотел этого. В 1966 году звучит дико аргументация вслух высказывавшаяся полвека назад, в 1916 году.

— Наше горнозаводское училище — это почти высшее учебное заведение. Для Екатеринбурга этого заглаза достаточно, — говорили отцу влиятельные екатеринбуржцы. Сопоставим это с тем, что ныне в миллионном Свердловске 11 вузов, не считая ряда исследовательских институтов.

Итак оставалась последняя надежда на Пермь.

Там выяснилась поразительная ситуация, разросшаяся в широкое общественное движение, привлекшее внимание всероссийской прессы, хотя события войны, естественно, занимали центральное место в газетах.

Пермь имела уже 14 средних учебных заведений. Земство ее губернии было одним из наиболее активных и прогрессивных. Кроме того, крупное личное влияние имел миллионер-пароходовладелец Мешков, согласившийся отдать бесплатно под университет принадлежащее ему огромное здание и пол миллиона рублей. Столько же давало земство.

Но и Мешков, и земство, и городская управа ставили вопрос так:

— Мы достаточно мощны, чтоб создать собственный университет. Но какой смысл брать Юрьевский? Кончится война, и он уедет обратно.

Не забудем, что в это время реакционный министр просвещения Л. Кассо (кстати, в прошлом юрьевский профессор) был уже в могиле, а его преемником оказался, склонный расширять сеть высшего образования, граф. П. Игнатьев. Доклад отца о позиции пермяков встречен был им сочувственно, и, с необычайной для русской бюрократии быстротою, решение о создании самостоятельного университета на Урале было принято. Ректором Пермского университета был назначен мой отец.

Из Юрьева вместе с ним перешли в Пермь его ассистент Г. Шайн (впоследствии академик) и химик Н. Култашев, сменивший отца на посту ректора Пермского университета.

Но в те месяцы, пока ситуация не определилась и решение о создании нового университета принято еще не было, университет из Тарту готовился к переезду в Пермь, что нашло выражение не только в газетных обсуждениях (столичной, прибалтийской, уральской печати), но и в отправке разных видов имущества, в том числе части выдающейся библиотеки, возвращение которой затем на годы было заторможено ходом европейских событий и выходом Эстонии из состава России.

*

Товарищем министра просвещения, в ведении которого находились университеты, был выдающийся зоолог профессор В. Шевяков. Он прекрасно уживался с Л. Кассо в их общей политике не придерживать развитие высшего образования. Но затем умело приспособливаясь к линии Игнатьева и видя, что он непосредственно благоволит моему отцу, вдруг выдвинув его на руководство вновь создаваемым университетом, В. Шевяков любезно сказал отцу:

— Приятно, что Пермский университет окажется в руках профессора, которого выделяли уже его юрьевские коллеги, выбрав — в проректоры.

— Но я не был утвержден, — ответил отец.

В. Шевяков не нашелся, что сказать. Действительно, произошла парадоксальная история, смысл которой может быть не ясен современному читателю, воспитанному совершенно иным строем представлений.

В царское время профессура отчетливо разделялась на правую и левую. При советской власти представители обоих этих лагерей смешались, ибо — что представлял собою, за редкими исключениями, так называемый левый? — либерала, сторонника реформ, в лучшем случае антимонархиста, но далеко от идеи насильственного социалистического переворота.

В кружке поэзии

БОРИС ПАСТЕРНАК

РЕМЕСЛО

Когда я кончив, кресло отодвину
Страница вскрикнет, сон свой победя.
Она в бреду и спит наполовину
Под властью ожиданья и дождя.

Такой не наплетешь про арлекинов.
На то поэт, чтоб сделать ей теплей.
Она забылась корпус запрокинув
Всей тяжестью сожженных кораблей.

Я ей внушил в часы, за жуть которых
Ручается фантазия, когда
Зима зажжет за окнами конторок
Зеленый визг заждавшегося льда

И цинферблаты банков и присутствий
Вливая снег и уличную темь,
Зайдутся боем, вскочат, потрясутся
Подымут стрелки и покажут семь,

В такой-то, темной памяти событий
Глубокий час, внушил странице я
Опомниться, надеть башлык и выйти
К другим, к потомкам, как из забытья.

Беловой автограф этого неопубликованного стихотворения обнаружен нами в Рукописном отделе государственной Публичной библиотеки им. М. Е. Салтыкова-Щедрина в альбоме литературоведа П. Н. Медведева. «Ремесло» написано, по-видимому, во второй половине 1920-ых годов. Стихотворение печатается с сохранением пунктуации оригинала.

Г. Суперфин.

ИОСИФ БРОДСКИЙ

И. Бродский — молодой ленинградский поэт и переводчик, в 1968 году выступавший в нашем литературном кружке. Его стихи пользуются большой популярностью среди знающих поэзию.

ПОДСВЕЧНИК

Сатир, покинув бронзовый ручей,
снимает канделябр на шесть свечей,
как вещь, принадлежащую ему.
Но, как сурово утверждает опись,
он сам принадлежит ему. Увы,
все виды обладанья таковы.
Сатир — не исключенье. Посему
в его мошонке зеленеет окись.

Фантазия подчеркивает явь.
А было так: он перебрался вплавь
через поток, в чьем зеркале давно
шестью ветвями дерево шумело.
Он обнял ствол. Но ствол принадлежал
земле. А за спиной уничтожал
следы поток. Просвечивало дно.
И где-то щебетала Филомела.

Еще один продлись все это миг,
сатир бы одиночество постиг,
ручьям свою ненужность и земле;
но в то мгновенье мысль его ослабла.
Стемнело. Но из каждого угла
«не умер» повторяли зеркала.
Подсвечник воцарился на столе,
кленяя завершенностью ансамбля.

Нас ждет не смерть, а новая среда.
От фотографий бронзовых вреда
сатиру нет. Шагнув за Рубикон,
он затвердел от пейс до генталий.
Наверно, тем искусство и берет,
что только уточняет, а не врет,
поскольку основной его закон,
бесспорно, независимость деталей.

Зажжем же свечи. Полно говорить,
что нужно чей-то сумрак озарить.
Никто из нас другим не властелин,
хотя поползновения зловещи.
Не мне тебя, красавица, обнять.
И не тебе в слезах меня пенять;
поскольку заливает стеарин
не мысли о вещах, но сами вещи.

1968

В эстонско-русском...

(продолжение)

Но в предреволюционном Юрьеве это деление держалось крайне устойчиво. Левые и правые друг к другу в гости не ходили, даже дети их не дружили друг с другом. Правые делили между собою командные высоты, разные привилегии, награждались высшими орденами и чинами. Отец мой принадлежал к левой профессуре и подходил к пятидесятилетнему возрасту, имея единственный орден Станислава 3-й степени, которым обладал любой штабс-капитан или учитель гимназии.

К моменту начала мировой войны соотношение сил в университете сложилось в пользу левого лагеря, и после окончания ректорского четырехлетия математика В. Алексеева (впоследствии живущего в буржуазной Эстонии) на его пост был избран умеренно-левый профессор уголовного права П. Пусторослев (умерший в 1928 году в Москве). Спрошенный коллегами, кого бы он хотел иметь проректором (срок проректорства профессора православного богословия протоиерея А. Царевского, впоследствии умершего в Тарту в 1937 году, тоже истекал), Пусторослев назвал моего отца. Он был избран 27 голосами против 22.

И хотя это было уже в министерстве Игнатьева (при Кассо нечего было и думать выдвигать моего отца), но даже Игнатьев не утвердил Покровского. Вот почему столь пикантен диалог между ним и Шевяковым. Изменение же позиции Игнатьева в отношении моего отца, неутвержденного им в 1915 году проректором, а в 1916 выдвинутого в ректоры, объяснялось исключительно благоприятным впечатлением от его доклада о командировке на Урал, требовавшей общегосударственного кругозора.

Так или иначе, но в юрьевскую пору я, подросток, больше видел и знал круг левой профессуры. При всей ограниченности этой левизны, она все же не была чисто условным понятием, а была связана с массою вопросов общенародной и университетской жизни.

(Окончание в следующем номере)

В чем смысл смысла?

Г. И. НААН,
академик АН Эстонской ССР

Эта статья была опубликована в газете «Sirp ja Vasar» и является откликом на статью английского ученого Боудена.

Статья лорда Боудена отражает весьма распространенные взгляды на науку и ее окрестности. Без большого преувеличения можно сказать даже, что его устами говорит сам «здравый» смысл нашей эпохи.

Здравый смысл — сочетание опыта и предрассудков данного поколения. Каждое следующее поколение перенимает весь опыт, но не все предрассудки предыдущего. Так осуществляется прогресс. Вся беда в том, что здравый смысл хотя и изменяется от поколения к поколению, но изменяется недостаточно быстро для того, чтобы можно было избежать крупных неприятностей. Временем жизни одного поколения считается 30 лет, а наши знания удваиваются за каждые 12—15 лет. Следовательно, мы знаем сейчас четвертую или пятую часть того, что будет знать следующее поколение. Все остальное для нас — темный лес. Эту меру нашего невежества даже в отношении ближайшего будущего мы должны постоянно помнить, когда пытаемся что-то решать за будущие поколения или хотя бы для них.

Привычное для обыденного здравого смысла метафизическое деление явлений на абсолютное добро и абсолютное зло слишком примитивно для понимания все усложняющегося, противоречивого, во многом безумного мира, в котором мы живем. Нет никакого абсолютного блага. За все без исключения надо платить. За прогресс — в особенности.

Прогресс науки привел к созданию ядерного оружия. Последнее очень наглядно продемонстрировало необычайно возросшую мощь науки (разрушение всегда впечатляет больше, чем созидание). Здравый смысл подсказал необходимость контроля и управления, и вот повсюду стали создаваться министерства, комитеты, управления науки. Действительно, наука становится одной из важнейших и массовых областей человеческой деятельности. Как можно оставлять ее без руководства?

Странно, однако, что до сих пор нигде, кажется, не создано министерства любви. Ведь любовь — еще более массовый вид человеческой деятельности. И несравненно более важный: стоит любви захиреть — все остальное немедленно потеряет всякий смысл, ибо человечество попросту вымрет.

Может быть, вы думаете, что такому министерству нечего было бы делать? Было бы, да! Все шло бы как обычно — писались бы циркуляры и докладные, шли бы долгие совещания, кипели бы обычные страсти вокруг штатов, окладов и ведомственного престижа. Весной чиновники получали бы премии, осенью на них сыпались бы взыскания за недоперевыполнение. Все шло бы своим чередом — и любовь тоже. Ее нельзя ни подтолкнуть, ни затормозить, у нее свои причудливые внутренние законы.

Не происходит ли нечто подобное и с министерством науки? Наука, подобно любви, — не только человеческая деятельность, но и человеческая потребность и человеческая страсть. Жажда знания столь же неутолима, как и жажда любви. Внутренние законы развития науки не менее причудливы, чем законы любви, и здравому смыслу здесь делать нечего.

В статье Боудэна отчетливо сквозит беспокойство: без контроля и регламентации ученые будут делать не то, что нужно обществу. Или вообще ничего не будут делать. «Подобно монастырям в прошлом, университеты считают, что их питомцы должны пользоваться свободой делать все, что им заблагорассудится», а сами питомцы склонны считать, что они не должны давать обществу ничего, «кроме того, что найдут нужным дать ему». Предполагается, что ученым постоянно грозит отрыв от жизни, от практики, уход в абстракции. Но так ли это?

Это как раз один из тех пунктов, где здравый смысл нас основательно подводит. Он подсказывает: чтобы принести пользу практике, надо быть как можно ближе к ней. На деле наоборот: чтобы принести существенную пользу практике, наука должна от нее возможно сильнее оторваться, подняться, возвыситься в абстракциях. Чем абстрактнее абстракция, чем большее обобщение включает открытый закон, тем революционнее и многограннее его последующее влияние на жизнь, на практику. Наука — как Алиса в Зазеркалье: чтобы приблизиться к Черной Королеве, надо бежать прочь от нее!

Открытие всегда является неожиданным (иначе оно, собственно, не было бы открытием). Открытие — это счастье: его нельзя найти, но оно может найти вас (если вы этого заслуживаете!). Ни научные открытия, ни их последующие применения нельзя ни планировать, ни предвидеть. Механика Ньютона, которая все еще служит важнейшей основой для проектирования добрых 99% всех машин и сооружений, была создана вовсе не для инженерных расчетов, а для того, чтобы понять движение планет.

Проблема состоит вовсе не в опасности отрыва от жизни, ибо бесполезных открытий не бывает. Всякое углубление в тайны природы делает нас сильнее, увеличивает нашу власть над природой. Проблема состоит, скорее, в том, что чертовски трудно оторваться от жизни своей эпохи и ее (эпохи) предрассудков. По-настоящему это удается только гениям. Сила гения в том, что они видит загадку там, где всем остальным все ясно.

Из-за огромной трудности отрыва от жизни, вследствие того, что каждый из нас незаметно для себя всесторонне «программируется» своей эпохой, связан с нею тысячью невидимых нитей, первоочередное решение находят все же первоочередные задачи, т. е. проблемы, не столь уж важные и большие в ретроспективной оценке, но важные с точки зрения интересов момента. В решении таких задач не надо так сильно отрываться от практики, это легче, следовательно, большинство всегда будет занято этим.

Но, может быть, если невидимые нити, крепко привязывающие ученого к эпохе, жизни, дополнить еще и вполне осязаемыми и видимыми нитями — напоминанием о долге, первоочередных задачах, регламентацией, контролем, — то будет еще лучше?

Боюсь, что нет, хотя здравый смысл громко кричит «да». Быть свободным от общества нельзя, но иллюзия свободы необычайно важна для всякого творца. Обществу, чтобы нормально функционировать, нуждается в сочленах чрезвычайно разнообразных психологических ориентаций. То, что отлично подходит для выполнения одной социальной функции (роли), может быть совершенно противопоказано для другой. Солдат не может быть свободен в выполнении или невыполнении приказа начальника, здесь даже иллюзия свободы вредна, и невидимые нити вполне уместно дополнять осязаемыми нитями строгой регламентации и контроля. Но то, что подходит для солдата, совершенно непригодно для творческого работника, все равно — художника или ученого.

Результаты деятельности ученого сугубо объективны, внеличны, надличны. Но это достигается только потому (опять диалектика), что процесс творчества является насквозь личным, сугубо интимным. Только он и она. Всё остальное и все остальные — лишние. По меньшей мере — лишние. (Она — это истина, он — это исследователь). В науковедении иногда применяется понятие «бесстрашный исследователь»; это, разумеется, абстракция вроде «идеального газа». Вполне бесстрашным исследователем в реальном обществе быть почти невозможно. «Король математиков» Гаусс, пользовавшийся необычайным авторитетом, все же настолько боялся «крика беотийцев» (насмешек невежественной публики), что оставил неопубликованными замечательные результаты по неевклидовой геометрии и не решился поддержать ни Бояй, ни Лобачевского, которые умерли осмеянными. Боязнь придти к неприятным для общества выводам, боязнь не угодить начальству и вообще сильным мира сего, которая может доходить до реальной боязни открытых или явных репрессий, — да и мало ли еще какие страхи могут владеть реальным человеком из плоти и крови — приводят к тому, что творческий работник, обычно сам того не ведая, а иногда и ведая, начинает вместо истины давать обществу один из трех классичских видов лжи — говорить неправду, говорить не только правду, говорить не всю правду. Последний вид лжи является, возможно, наиболее злостным и распространенным, ибо именно в этом пункте наша гибкая совесть современного человека, не связанная боязнью «геенны огненной», легче всего идет на сделки.

От ученых обществу нужна истина. Все остальное оно может получить по другим каналам. Поэтому оно кровно заинтересовано, чтобы исследователь был возможно ближе к идеалу «бесстрашного исследователя», живущего иллюзией полной независимости от общества. Не отнимайте у него эту невидимую, но столь важную для него иллюзию! Это было бы страшно неумно.

Если и нужно напомнить ученому о его долге перед обществом, напоминайте, что важнейший его долг — говорить обществу неприятные вещи. Творческий работник, если он действительно заслуживает этого названия, — это человек, зараженный предрассудками будущего: он чувствует загадку, путаницу там, где другим пока все ясно, он ощущает толчки надвигающегося кризиса тогда, когда остальные еще и слышать не хотят ни о каких кризисах. Общество должно (хотя бы интуитивно) сознавать, что именно ему требуется от той или иной категории своих членов, и какие именно иллюзии более всего нужны этой категории.

Но, может быть, без должного контроля ученый вообще ничего не будет делать? Ляжет на диван и скажет: «А вот не буду!»? Поверьте, не может он этого, если б и захотел. Существует заложенная во всех нас неискоренимая потребность самовыражения: только в зависимости от склонностей и способностей она принимает очень различные формы. Ломают садовые скамейки, пишут на скалах «Петя+Маша», учат других жить, заваливают мусорные корзины всех редакций рукописями «романов века» и т. д. Творческий зуд научного работника — болезнь того же рода. Когда-нибудь психологи (или психопатологи) наверно точно расскажут о природе этой болезни. Но для нас сейчас важно именно то, что это нестерпимый зуд, не дающий покоя. Если его нет, никакая регламентация не поможет.

Означает ли все это, что я сторонник полной стихийности и за немедленный роспуск министерств науки? Ничуть! Я лишь хотел возможно резче подчеркнуть, что, по моему глубокому убеждению, министерства занимаются не столько ее окрестностями, созданием условий для исследований и использованием их результатов («внедрением», как часто говорят, хотя этот термин, на мой взгляд, является настолько неудачным, насколько вообще может быть неудачным какой-либо термин — он толкает на полное непонимание существа вещей). Окрестности очень важны. Именно они, особенно реализация результатов науки, стоят очень дорого. Открытие принципов, на которых основано ядерное оружие, не стоило обществу практически ничего. Но для того, чтобы убедиться, что эти принципы практически реализуемы, пришлось рискнуть, кажется, двумя миллиардами долларов. Здесь, конечно, есть чем заняться министерству. Почти столь же важным является планирование и координация усилий по подготовке условий для исследований. Одна отличная оборудованная лаборатория лучше десяти хороших.

(Окончание в следующем номере)

Ответственный редактор П. С. СИГАЛОВ

26. XII 1969 г.

1923. aastal

K. TAEV

astusin Tartu Ülikooli õppima eesti keelt, kirjandust, pedagoogikat ja rahvaluulet. Keeleõpetuses sattusin kokku õppejõududega, kelle nimed olid tuntud läinud sajandist. Eesti keele lektorite (D. H. Jürgensoni, M. Veske, K. A. Hermanni) järglasena pidas nüüd «ettelugemisi» prof. Jaan Jõgever eesti häälikute ajaloost, harjutustekstina olid kasutusel Georg Mülleri jutlused. Lauri Kettunenilt õppisime liivi, vepsa ja vadja keelt, Hilja Kettunenilt ja hiljem Aino Suitsult soome keelt. Aga oli veel rahvusliku liikumise aja silmapaistev tegelane M. J. Eisen. On jäänud meelde tema heasoovlik isalik suhtumine üliõpilastesse. Soome mütoloogia «Kalevala» kangelased — need teemad tema käsitluses pakkusid üsna palju. Hoopis teist laadi mees oli eesti ja võrdleva rahvaluule professor W. Anderson. Haruldaselt laia eruditsiooniga rangelt külm teadlane, kes esimesel loengul luges üles kümmekond keelt, mida iga rahvaluuleteadlane pidavat tundma. See muidugi kohutas kuulajaid ja pani selle koogipalaga põranda külge kinni. Läksime mõlemad saali teise seina.

Soome kombe järgi pidi üks külalistest Aino Suitsu kui perenaist tervitama. Liis Tohver (= dotsent L. Raud) pidas seal vist oma esimese soomekeelse *juhlapuhe*. On meeles, kuidas ta oli närviline mitu päeva enne kõnet ja sõõtis mulle «Werneri» kohvikus kaheksa kooki, et ma kontrolliksin tema keeleõigsust. (Ma olin soome keelt õppinud juba enne ülikooli).

Kõige enam on meelde jäänud Aino Suitsu soome kirjanduse loengud. Neil loenguil käsitleti soome kirjanduse eri ajajärke ja eri kirjanikke, mitte kogu kirjandust vanimaist aegadest meie päevini. Selle

J. V. Veski

iga üliõpilase kahtlema oma võimetes.

Omapärane oli tutvumine prof. G. Suitsuga. Esimesed kuuldud

J. Jõgever

loengud eesti poeetikast, saksa märtsirevolutsiooni kirjanikest, Anatole France'ist, H. Barbusse'ist võlusid ja tõmbasid kaasa. Äärmiselt raske sõnastus, poeetiliselt lihvitud keerukas lause — kõike seda oli parem kuulata kui veel harjumatu konspekteerijana paberile panna. Minule jäidki ülikooliaja lõpuni G. Suitsu loengud rohkem pidulikuks kuulamiseks kui konspekteerimiseks. Tagantjärele meenutades tundub, et võib-olla oligi see suuraks väärtuseks, mis virgutas ja ergutas süvenema kirjanduse küsimustesse nii, et enne ülikooli lõpetamist otsustasin eesti keele asemel lõpetada eesti kirjanduse alal. Piduliku sündmusena on jäänud meelde ka kirjanduse lõpueksam. See algas viietunnilise kirjaliku tööga teemadel «Formaalne meetod kirjanduse uurimisel» ja «Goethe lüürika». Järgneval päeval kestis eksam kuus tundi (lõunavaheajaga) ning jätkus veel järgmisel päeval. Selle aja vältel oli Suits saavutanud ka oma eesmärgi — teinud selgeks, et kallis üliõpilane ei tea kirjandusest mitte kui midagi. Lõpuks siiski hinne «väga hea». Olgu märgitud, et kirjanduse alal lõpetajaid oli sel ajal tavaliselt kaks või kolm. Mina lõpetasin ainukesena. Tänapäeva kõrgesti arenenud tehnika ajajärgule vastavat eksamineerimismoodust, kus ka erialaeksamid toimuvad jooksval lindil, siis ei tuntud.

(Algus 3. lk.)

Elisto taganes veidi ja astus vaiba selle koogipalaga põranda külge kinni. Läksime mõlemad saali teise seina.

Soome kombe järgi pidi üks külalistest Aino Suitsu kui perenaist tervitama. Liis Tohver (= dotsent L. Raud) pidas seal vist oma esimese soomekeelse *juhlapuhe*. On meeles, kuidas ta oli närviline mitu päeva enne kõnet ja sõõtis mulle «Werneri» kohvikus kaheksa kooki, et ma kontrolliksin tema keeleõigsust. (Ma olin soome keelt õppinud juba enne ülikooli).

Kõige enam on meelde jäänud Aino Suitsu soome kirjanduse loengud. Neil loenguil käsitleti soome kirjanduse eri ajajärke ja eri kirjanikke, mitte kogu kirjandust vanimaist aegadest meie päevini. Selle

Ühest lektorist

tõttu olid need loengud huvitavamad ja neis suutis lektor aine sügavustesse tungida. Neil aastatel, kui käisin soome kirjanduse loenguil, oli kavas muuseas Arvid Järnefelt. Et üliõpilased saaksid ülevaate taustast, millel kujunes Arvid Järnefelti omapärane isiksus, käsitles Aino Suits ulatuslikult Järnefeltide perekonna ajalugu. Kirjaniku ema Elisabeth Clodt von Jürgensburg, venestunud balti sakslasest soomlaseks muutunud tolstoilane, oli Aino Suitsule kuidagi eriti lähedane. Aino Suits analüüsis üksikasjalikult, kuidas see aadlinaine võttis omaks pahempoolse maailmavaate ja kuidas ta mõjustas oma poega. Aino Suitsu Järnefelti kohta olevad ning muudki loengud olid selle tõttu kaasakiskuvad, et lektor luges sageli ette pikkigi tsitaate teostest, mida käsitleti. Aino Suits oli lõpetanud ka teatrikooli ja ta oli hea etleja. Talle oli omane samasugune loomulik paatos, mida võis nautida Liina Reimanil. See polnud võltspaatos, vaid kuulajat veenev sisejõud. On läinud mööda üle neljakümne aasta nendest aegadest, kui sai istuda ülikoolipingil ja kuulata Aino Suitsu, ent siiski on vähemalt sisult täiesti meeles need pikad passaažid, mida kuulasime kaasa elades. Ma ei ole kunagi tahtnud käia kirjandusteaduse loenguil (kuigi ilukirjandust loen), kuid ma ei jätnud siiski vahele Aino Suitsu soome kirjanduse (ega Gustav Suitsu A. Strindbergi kohta käivaid) loenguid.

Aino Suits oli energilisem kui tema mees Gustav Suits. Kui nad mõlemad tulid üliõpilaste hulka, kas mõnda üliõpilasseltsi või harrastusringi, oli Aino Suitsu ümber varsti kuulajate ring. Gustav Suits tegi vahepealseid repliike. Kui Gustav Suits võttis jutulõnga lõplikult enese kätte, võis luuletajavaim ta viia vahel kaugemale reaalsusest. Siis ütles Aino Suits vahele: «Aga Gustav, kas oli just nii? Ma olen seda kuulnud ka teisiti?» Kontsertidele ja teatrisse jäid Suitsud enamasti ikka hiljaks. Olime selle tõigaga nagu harjunud, et viimasel hetkel tuli sisse Aino Suits ja tema järel abikaasa. Et juba pimedaks tehtud saalis kohti kätte saada, võttis Aino Suits Gustav Suitsu käest kinni ja talutas ta istekohale. Tudengite argoos oli Suitsude perekond Aino ja Gustav, sest meil oli selline arvamus, et ilma Aino Suitsuta oleks Gustav Suits nii saamatu, et ei saaks endale ilma abita palitut selga, sest Aino Suits aitas tal haiget kätt varrukasse ajada.

Aino Emilia Thauvón oli sündinud Haapajärvel 9. novembril 1884. Ta suri Göteborgis oma noorema tütre juures 8. augustil 1969. Mõni kuu enne surma kirjutas ta samade suurte tähtedega, nagu oli alati kirjutanud, et tal olevat ikka veel silmade ees need tütarlapsed ja noormehed, kes istusid kuuendas auditooriumis.

EESTI FILOLOOGIDEL ON JUUBEL

Teadvuses — laval

mõtteid Toominga Kitzbergi lavastuse puhul

On kummaline, kui mitmekesiseid vahendeid kasutades teeb teadvus ümbritsevast maailmast meie jaoks vahetult tajutavat. Kujutleme, et ees seisab ebameeldiv kohtumine. Hetkeks püsib me silme ees selle inimese nägu, erilise selgusteravusega, siis kaugeneb, tulevad tanded — on ju neid kõige kummalisemaid, näiteks kriidiste-sõrmede-ja-vastustootava-õppejõu tunne jne. jne.

Seekord teatrisaalis: koged, et laval ongi see vahetu, pidevalt muutuv, sõnades vaid hooti ja kaudselt edasiantav, milleks muidu saab elu alles meie teadvuse töötluses. Täpselt sõnades väljendamatu, irratsionaalne.

Üldinimlikud teemad — on õeldud kavalelel.

Ja laval? Käitumisfragmendid, mida tavapärane elu ei tea, ent saalis istudes ometi tunned, et jaatad, noogutad sisemas: «Just nii, just nii, see on...! «Näitleja toimingus on sees nii tegelik käitumine antud olukorras kui ka kujutatud lavakangelase hetkesoov ja kogu loomus.

Hetkeks tekib kummaline tunne — oleme ju harjunud, et selliseks saab maailm alles meie teadvuses, nüüd aga on avanenud võimalus näha midagi seesugust endast väljaspool — laval. Ent üllatushetk on samas ületatud ja me nõustume meeleldi olema taolises uudses olukorras.

On omamoodi kurioosum, et see Kitzbergi nõrgemaid näidendeid osutus sellise lavastuse tarvis parimaks — hea sõzee (tragöödia sõžee ju tegelikult) autori poolt halvale lühinäidendile omase pealiskaudsusega pooleldi ära rikutud, samal ajal tulvil head rahvalikku kõnepruuki, mis muide uudses lavastuses täielikult säilinud on.

Omamoodi kahetsust tekitab küll see, et arengupinge kipub etenduses puuduma — on peaaegu alati tugev hetkepinge, vahel püsib see pikemat aega ka ühe teema ümber (näit. Antsu jooma sundimise stseenid). Igapäevases elus on meil ometi sellised dramaatilised ning pikaajalised pingetõusud, millest kõigi romaanide sõžeed on ju vaid rohkem või vähem kahvatud äratõmbed, siis peaks nimetatud pingetõus ka sellise lavastuse puhul võimalik olema.

Vara on teha üldisemat laadi järeldusi, sest oleme näinud ju vaid paari sedalaadi lavastust: pean silmas G. Suitsu luuleõhtut, kõnealust Kitzbergi-lavastust ja «Tuhkatriinumängu» — viimases on küll filosoofilist kogupilti loova sõna osatähtsus märksa suurem kui eelmistes. Seega siis — alles alguse asi. Ei tahaks ka uskuda, et nn. üldinimlikud teemad võiksidki ammendatud olla üksteise klohmimisega, millesse aeg-ajalt närviliselt kõlavaid joovastushüüdeid sekkub. Siiani pole me uue laadi väljenduskeeles antuna näinud veel vähimatki inimloomuse päikeselisemast küljest. Ilmselt võib see mängulaad veel palju huvitavat pakkuda. Tundub uskumatu, et siiani oleme elanud hoopis ilma sellise teatrita.

I. Luhaäär

Väljudes — kassa ees, kus harjutud pileti sabas seisma — musta riidega ületõmmatud katafalk, plekkpärg.

«Kas seda ka nüüd veel pidi...» — kuulen selja taga vanema prilliga naise etteheitvat häält. Meenub saalis selja taha heidetud pilk — vaimustunult plaksutajate vahel istub siin ja seal jäiste nägudega inimesi, käed rüpes. Nagu ooper ja ballett väljendusvahenditelt erinevad, kas ka mitte tänanähtu? Võiksid siis ehk teatrikavad selle ära märkida, et inimesi mitte eksitusse viia. Lugu, mis juhtus «Tuhkatriinumänguga» — kui ikka on tõsi, et üks õpetaja olla oma klassi seda vaatama toonud ja siis viimases hädas hõiganud: «Tõmmake eesriie ette, mul on lapsed saalis!» — võib ju korduda ka kõnealuse lavastusega, sest Kitzbergi nimi äratab samuti eelkõige lootusi näha midagi heas mõttes traditsioonilist.

Tuleks ilmselt leida sobiv sõna tähistamaks uut teatrižanri — eksperimentaallava ja teised nimetused, millega seni läbi aetud, kõlavad liiga kohmakalt. Ja tahaks loota, et võiks peagi täies tõele vastavuses öelda: «Vanemuine» on ooperi, balleti, sõnalavastuste ja ....., teater.

GGG

«Aastast 1965 töötab Tartu Riikliku Ülikooli eesti keele kateedri juures õppejõududest, aspirantidest ja üliõpilastest koosnev uurimisrühm, kes on endale ülesandeks seadnud eesti keele struktuuri selgitamise kaasaegsete meetoditega, eeskätt generatiivse grammatika meetoditega,» loeme koosoleku teeside eessõnast.

Lehitseme brošüüri edasi ja meenutame möödunud neljapäeva õhtupoolikut 139. auditooriumis, kus grupi liikmed tutvustasid oma uurimisteemasid.

Fonoloogiaga on tegelnud M. Hint, kes praegu raali abil analüüsib eestikeelseid tekste. R. Kasik kõneles deverbaalsubstantiivide struktuuritüüpidest, J. Kaplinski deskriptiivsõnadega seostuvatest probleemidest. Palju küsimusi tekitas T.-R. Viitso sõnavõtt, kus glossemaatikast lähtudes anti eesti keele jaoks uus muutumistüüpide süsteem. Lauselühenditega tegelev E. Uuspõld on viimasel ajal uurinud *vat*-konstruktsiooni, Ü. Viks pronominalisatsiooni, H. Saluveer koordinatsiooni lihtlauses. H. Rätsepa ettekanne, mis käsitles verbide rektsioonistruktuure, on seotud tema doktoritööga. H. Õim tutvustas predikaatide semantilist analüüsi, M. Erelt adjektiivide komparatsiooni — mõlemad teemad on pärit peatselt kaitsmisele tulevate kandidaaditööde valdkonnast. Keele suurima üksuse, teksti struktuuri oli uurinud M. Raitar.

H. NIINEMÄGI

Tallinnast. — Raudteest. Jubba minnewal korral ütlesime lühhidelt, et 20. Now. Tallinnas esimenne raudmassin aurama ja willistama pandi. Se olli pärrastlõunat kello 3, kui auromassin «Peter I» essimest korda hüdis ja rahwas iggalt kokko tulli, uut immet näggema, mis wanna Tallin egga kegi temma rahwast enne ei olnud näinud. Ehhitamise matriali pandi esmalt koormad peale ja massin auras ja tormas senna paika, kust tee ühhelt poolt Balteske, teiselt poolt Peterburgi lähhab. Kui seal kraam mahhawiskatud ja massin kirelt jälle raudteehowi taggasi tulnud, siis astusid ka innimesed peale ja katsusid seddasamma teed essimest sõito. Hulk rahwast ümberringi olliwad rõõmsad ja tõstsid mütsi uut asja nähhes, mis külges Tallinna ja kõige Eesti kubbermango rahwa seltsliko ello kergitus seisab. Teisel päwal hakkati jubba auromassinaga ehhituse materiali, puid ja rauda, weddama. 20 wersta lodetakse, kui ilm mitte äkkiste külmaks egga pahhaks ei lähhä, tännawo süggisi weel walmis sawad. Ka raudtee howi ja mu honete ehhitamine peab tarwilikult ruttu eddasi minnema.

Italiamaalt. Roma pappa pea on nüüd mõtteid täis. 180 miljoni katoliiklasi nõnda ühekorraga pimmedasse kotti pista ja neile pähhä õppetada: paawst on ilmeksimata nago Jummal isse, se ei olle ka nii kerge assi. Siamäle lootsid ikka weel mõnned, et wanna Pius ni jõlledat asja ei piddanud awwalikult nõudma, kui se on, tedda Jummalaks tunnistada; agga nüüd on temma tahtmine ühhe Prantsuse kardinali wasto awwalikuks sanud, kellele ta üsna su sisse olla üttelnud: «Minno tahtmine on, et paawst peab ilmeksimata kirikopeaks tõstetama ja se kontsiliumi otsus ussotunnistuseks sama; minna tahhan sedda ja se peab kontsiliumi läbbi sündima!» Säh, wõtta nüüd wasto, maailm! Kui kül narrilasemat juttu kegi polle räkinud, siis pead sellega ommeti rahhul ollema; tahhab «pühha issa», et sa rummal, üsna jõlle rummal pead ollema noh. siis olle rummal ja ussu, et üks labbida otsa täis pattust mulda Jummal peab ollema ja kummarda tedda — kui tahhad!

Moskwast. Rikka näljasurm. 21. Now. maeti Moskwas üks rikkas wabrikant, nimmega Miljutin, maamulda, kes tõeste nälga olli ärrasurnud. No tagga parrem! Jah temma õnneto olli eksiwas mõttes kartnud omma kurko ärramäddanewad ning ei olle sepärrast ennam mingi toito wõtnud, kunni näljasurm ellule otsa teinud.

Kopenhagist. Üks Daanlane olla sedda pahha kunsti üllesleidnud, kõik pabberirahha nõnda järrele teha, et kegi ärra ei wõi tunda. No sedda olleks weel tarwis!

Teadaandmised ja kulutamised.

14. Detsembril sawad **Wäegwerre** põllomehhed pürgermuse salis peäle lõunat kel 4 kontsert andma. Lähhemat teadmist saab eddaspiddi antama.

Sajand tagasi

«Vannemuine»

seltsi pea-kokkotullemine aastaarroandmiseks, ja seltsiwannemate wallitsemiseks, saab laupääw 20. Detsembril õhto kello 8 ollema. Seltsiliikmid, kui tal wõimalik, pallutakse rohkeste kokkotulla, et tarwilised asjad wisi pärrast tallitatud saaksid.

Eestseisus.

(«Eesti Postimees» 1869, nr. 48—50)

Minu õpetaja

P. PALMEOS

Esimese kokkupuute prof. Andrus Saarestega olen unustanud. Küll aga mäletan nagu eilset päeva, kuidas ta mind üsna algaja tudengina suunas murret koguma. Ta ise oli tol ajal kindlasti juba kogu Eestimaa läbi käinud ja tundis kõiki murdeid. Mõningaid andmeid puudus tal Suure-Jaanist. Talvevaheajal (1932) andis ta mulle vastava küsimustiku kaasa. Sõitsin koju ja asusin suure vaimustusega oma esimesele keeleuurimismatkale. Mis viga kodumurret kirja panna! Käisin Põhjaka külas, kus leidsin keelejuhiks kannatliku popsimemme, teiseks sain pimeda naabritaadi. Kirjapanekud pälvisid prof. Saareste rahulolu. Siis tegigi ta mulle ettepaneku asuda suvevaheajal Akadeemilise Emakeele Seltsi stipendiaadina murdeainestikku koguma. Eriti on meelde jäänud tema õpetussõnad verivärskele «uurijale»: «Pange kirja ainult see, mida tõesti kuulete! Ärge uskuge, mida olete kuskilt murde kohta lugenud! Ärge teoretiseerige!»

Läksin oma esimesele tõelisele murdekogumismatkale Juuru kihelkonda. Töötasin samal suvel veel Suure-Jaaniski. Kogumisreisid jätkusid kogu mu pika üliõpilaspõlve jooksul, keskendudes seitsmeks suveks Hiiumaale.

Ei mõistnud ma tol ajal veel oma õpetaja suurust. Küllap pidasin pärastpoolegi suuremaks teadlaseks oma teist õpetajat prof. Julius Marki, kelle juures alatasa õppis välismaiseid stipendiaate Soomest ja Ungarist. Tundsin teda inimesenagi veidi rohkem, sest prof. Mark tavatses oma õpilastega pärast loengut kohvikus istuda, nendega vestelda, neid kord või paar aastas enda juurde kohvile kutsuda. Mäletan tänini, kuidas me hinge kinni pidades kuulasime tema jutustusi uurimisreisist Lapimaale.

Prof. Saareste, alati galantne ja piinlikult viisakas, äratas noortes tudengites imetlust, kuid jäi neile ikka kaugeks. Alles mitu aastat hiljem stipendiaadina Ungaris õppides, kus prof. Miklós Zsirai palus mind seminaris tutvustada eesti murdeuurimise metoodikat — Ungaris oli dialektoloogia tol ajal päris söötis ala — hakkasin midagi taipama prof. Saareste teadlasesuurusest. Ta oli ju mitte üksnes eesti murdeuurimise rajajaid, vaid ka viljakamaid materjalikogujaid ning laia silmaringiga uurija, kes kogu meie sellealast tööd juba siis oli poolteise aastakümne jooksul juhtinud.

Meid, oma arvukaid õpilasi, õpetas ta nägema uurimisobjekti siinsamas Eesti külades, enamasti isegi koduläve ees, jälgima murrete kiiresti kaduvaid erijooni, kuulama emakeele kaunist kõla. Ka mina kirjutasin seminaritöö oma kodumurdest.

Prof. Saarestele kui inimesele pääsesin pisut lähemale alles pärast ülikooli lõpetamist, sest elasin okupatsiooni ajal tema perekonnas. Temale oli see väga raske aeg peale kõige muu veel sellepärast, et ta ülikoolist vallandati. Professorikohale istus Mihkel Toomse. Ent neiski tingimustes jätkas prof. Saareste töötamist — ta koostas mõistelise sõnaraamatu käsikirja. Nägin teda päev päeva kõrval kummarduvat suure kirjutuslaua kohale, mis oli üleni täis käsitsi kirjutatud paberilehti, lühinägelikud silmad paljust lugemisest sageli punased, juustes üha enam hõbeniite. Kui töö millegipärast ei laabunud, jalutas ta mööda tuba edasi-tagasi, silitas vahete-vahel vöödilist kassi ja popsis piipu. Maal ringi liikuda polnud tol ajal kerge. Kuid prof. Saarestel oli paljudes kohtades kaastöölisi, kes talle vajalikke teateid saatsid. Nähtavasti olid korrespondendid temasse väga kiindunud. Mõnikord tuli aga ikkagi ünki ette. Siis avaldas ta ajalehtedes üleskutseid andmete saamiseks. Meelde on jäänud sellega seoses üks lugu. Ülikoolist oli tulnud mingi kiri dr. A. Saarestele. Tal oli üleskutse parajasti lõpetamisel. Mõne päeva pärast see ilmuski lehes allkirjaga prof. A. Saareste. Sain aru, mida ta tahtis sellega öelda: professoriks jääb inimene alati, okupantidel pole mingit õigust seda kutset ära võtta.

Ja ometi läks prof. Saareste elu lõpuks hoopis teisiti, kui ta oli kavatsenud. Eemal kodumaast, võõra rahva hulgas, isoleerituna uuritavast keelest kirjutas ta raamatu «Kaunis emakeel», mille väljendusrikas pealkiri ütleb juba iseenesest kõik. Võõrsil lõpetas ta ka oma ülatuslikema teose «Eesti keele mõisteline sõnaraamat». Selle viimaste vihikute ilmumist ta silmad enam ei näinud.

Prof. Saareste oli mitte ainult erakordselt huvitav inimene, vaid ka suur teadlane ja hea õpetaja, kes oskas oma õpilasteski sütitada indu ning äratada huvi emakeele uurimise vastu. Tänusõnad jäävad tavaliselt ikka hiljaks. Eestlane vist tõepoolest häbeneb välja näidata meeleliigutust, nagu väidetakse. Nii ei saanud mu unustamatu õpetajagi elades teada, kuivõrd palju ta meile kõigile on andnud, kõnelemata sellest, missuguse hindamatu pärandi ta on jätnud eesti keeleteadusele. Hilinenud tänu talle kõige eest mere taha Uppsala kalmistule, kus Elmerice ja Andrus Saareste hauale pandud lihtsasse kivvi on raiutud sõnad: «Me emakeel on meie arm».

EESTI FILOLOOGIDEL ON JUUBEL

*

Rahvusliku ülikooli poolesajandiliseks saamine on kaasa toonud mitmete kateedrite ja osakondade juubelid. Oma 50-aastaseks saamist tähistas teisipäeval ka eesti filoloogia osakond. Kolme kateedri rahvas ja külalised istusid sel puhul kohviku rõdusaalis, meenutasid läbikäidud teed ning tehtud tööd. Tervitusi tõid TA Keele ja Kirjanduse Instituudi ja Emakeele Seltsi esindajad.

Alljärgnevalt avaldame meenutuskilde osakonna staažikamatelt õppejõududelt.

Ühest lektorist

P. ARISTE

Tartu ülikoolis on töötanud mehi ja naisi, kes pole olnud professorid ega dotsendid, kes on olnud vaid lektorid või õpetajad, kuid kes on siiski jätnud enesest püsiva mälestuse ülikooli ajalukku, kelle tegevus on jätnud selliseid jälgi, mida mööda teised on võinud edukalt edasi minna.

Üks niisugune lektor oli Aino Emilia Suits, soome keele õppejõud — Gustav Suitsu abikaasa.

Aino Suits põlvnes Soome rootsikeelsest perekonnast, kuid oli kasvanud täiesti soomekeelsel alal. Kaks põhjamaa rahvust oli temas liitunud üheks tervikuks. Ta ise armastas väita, et Soomes on üks rahvas ja kaks keelt. Ta pidas end soomlaseks, kuid oli veendunult kakskeelne. Kui pastori tütar Aino Emilia Thauvón abiellus sotsialismimeelse eestlasega, muutus tema maailmavaates mõnigi endine põhialus, nagu ta ise kõneleb sellest oma mälestustes Gustav Suitsust. Aino Thauvón ei saanud abieluga mitte ainult kolmekeelseks, vaid ühtlasi ka kolme kultuuri — soome, rootsi ja eesti kultuuri harrastajaks. Talle sai ühtlasi omaseks internatsionaalne suhtumine igasse inimesesse. Suitsude perekonna kirjandus- ja kohviõhtutel oli eestlasi, soomlasi, rootslasi, venelasi, juute, sakslasi. Aino Suits võttis oma kodus lahkesti vastu kõiki neid, kellel oli vaimseid huvisid. Suitsude perekond oli keelelt internatsionaalne. Oma mehega rääkis Aino Suits tavaliselt soome, vanema tütrega rootsi ja nooremaga eesti keelt. Suitsude raamatukogus oli vägagi mitmekeelset kirjandust, mida perekonnas loeti.

Kui allakirjutanu 1925. aasta sügisel tuli Tartu ülikooli, oli Aino Suits vastseks soome keele lektoriks. Asja oli sealt kohalt lahkunud Hilja Kettunen. Aino Suitsu loengud olid 6. auditooriumis (praegune 138. auditoorium).

Ühel septembrikuu õhtupoolikul oli sellesse auditooriumi kogunenud rühm noori üliõpilasi, kes ootasid lektori tulekut. Enamik ootajaist polnud seda lektorit varem kunagi näinud.

Auditooriumi uksele ilmus veidi ebatavalise välimusega naine. Ta oli täidlane, tal oli aga omapärane, kõigist teistest erinev ettepoole ulatuv energiline lõug ja kergelt tahapoole heidetud pea. Paksud juuksed olid kuklal nuias, õlgadel oli lai pitskrae. Sellisena püsis Aino Suits üliõpilaste eest aastate jooksul. Üliõpilased hõõrusid innukalt jalgu, sest nõnda tervitati siis õppejõudu. Lektori kõnnak oli eriliselt energiline. Thauvónid olid Soome tulnud Madalmailt. Madalmail oli nende esivanemate hulgas olnud meremehi, küllap neilt oli Aino Suitsule jäänud päranduseks meremehesamm. Kui allakirjutanu oli hiljem Hollandis ja Belgias, nägi ta seal samasuguse mehise sammuga naisi. Siis tuli ikka meelde Aino Suits esimeselt soome keele tunnilt.

Aino Suitsu soome keele õpetuse tunnid polnud metoodiliselt ehk täiesti laitmatud. Tunnid ei olnud sedavõrd grammatikareeglite äraõppimiseks kui inimeste soome keelele lähedale viimiseks. Neis tundides pakuti peale otsese keeleõpetuse muudki. Aino Suits tahtis koos soome keele oskusega teha õpilasele omaseks ka soome kirjanduse ja kultuuri alged. Loetu põhjal või vabal teemal sugenenud soomekeelsel vestlusel oskas ta õpilasi panna vaidlema ning võrdlema eesti ja soome olusid. Ta ise tõi soome ajaloost ja kultuuriloost esile tõiku, mis õpilasile võõrad olid, mida aga oleksime pidanud teadma. Ta tundis peaaegu alati ka ise neid soome kultuuritegelasi, kellest ta ütles midagi iseloomustavat. Grammatikareegleid jälgides saime kuulda Eino Leinost, L. Onervast, Juhani Ahost, Ida Ahlbergist, Toivo Kuulast, Gallén-Kallelast, Maiju Lassilast, Arvid Järnefeltist ja paljudest teistest. Mis jäi ehk puudu grammatika süsteemipärasest tuupimisest, selle korvas mitmekordselt soomekeelne vestlus. Aino Suitsul oli oskust õpetada korraga tundma keelt ja seda keelt kõnelevat rahvast.

*

Meil oli huvi soome keele vastu ja õppisime seda isegi eksamihirmuta. Teisel õppeaastal tuli kirjutada soomekeelne kirjand. Minule oli Aino Suits andnud kirjandi teemaks Toivo Tarvase «Eri tahoilta» sisu analüüsi. See romaan käsitles ühiskondlikke küsimusi. Tulpunktis oli päritoluprobleem. Ma ei osanud tolle keskse probleemi kohta oma seisukohta võtta, vaid laduda ritta üksnes romaanist nopitud fakte. Aino Suits oli kirjandi lõppu lisanud ligi kahel leheküljel oma arvamusi Toivo Tarvase maailmavaatest. Ta oli seda vähetuntud kirjanikku lähemalt tundma õppinud Helsingi päevil: Aino Suits hindas Tarvast siiski seetõttu, et ta oli võtnud vaatlusele noorsoo erinevad maailmavaated. Toivo Tarvast ei loe tänapäeval keegi kaasaegne soomlane. Minul aga on «Eri tahoilta» riiulil teiste heade soome raamatute hulgas, sest see on ainus soome ilukirjanduslik teos, mille kohta olen midagi kirjutanud.

Oodatud olid semestrilõpud. Siis kutsus Aino Suits kogu kursuse enese poole kohvile. Suitsude korteris oli vaatamisväärset. Seal oli vana stiilset mööblit, oli maale ja portselani. Tudengite ringi tuli ka Gustav Suits. Ei ole kirja pandud neid teemasid, millest siis vesteldi, kuid need olid niisugused, et üliõpilasel oli midagi kuulata. On meeles Gustav Suitsu jutustus sellest, kuidas Eino Leino tahtis Tartu ülikooli õhku lasta. Eino Leino elas lühemat aega Tartus Suitsude juures. Ta oli saanud ülikooli peale vihaseks, sest seal peetud kirjanduslikul koosolekul öeldud kriitilisi sõnu tema luule kohta. Purjuspäi oli siis Eino Leino teinud pommi ja viinud selle ülikooli õue lumehange. Suitsude juures oli ta hõõrunud käsi, et nüüd see ülikool õhku lendab. Suitsud olid pommist informeerinud sõjaväeasutusi. Pomm leiti ning nenditi, et see suure luuletaja meistriteos poleks tegijat ennastki suutnud õhku lennutada.

Aino Suitsu kohvil olla polnud kerge neil tudengitel, kes olid maalt või agulist. Poldud ju õpitud soome moodi püstijalu sööma, kohvitassi ja koogitaldrikut käes hoides. Mul pelgulinlasena lendas koogipala taldrikult põrandale otse urvakile jäänud vaibaääre alla. Elmar

(Järg 4. lk.)

Ühest ülikooli seminarist

ED. LAUGASTE

G. Suits

*

Võib-olla pakub huvi, kuidas tuli töötada seminaris 1930. aastate ülikoolis.

Olin 1930. a. sügiseks edukalt toime tulnud keskastme seminaritööga eesti kirjanduse alal teemal «17. ja 19. sajandi kirjameeste erakirjad Tartu linnaarhiivis». Nüüd oli tee lahti ülemastme seminari astumiseks. Seminare juhatas prof. G. Suits seminariraamatukogu keskmises toas pika laua juures. Keskastme seminarist võttis osa umbkaudu 20 inimest, ülemastmes oli neid aga 4—5. Kes kavatses õpetajaks hakata, sellel piisas aine õppimisest keskastmes. Ülemastmega hakkasid tegelema põhjalikumat ainesse süvenemist nõudlevad või need, kes kavatsesid esitada magistritöö. Magistritöö esitamise eeltingimuseks oli aineeksami õiendamine ülemastmes ja ülikooli lõpetamine kiitusega. Ülemastme seminaris töötasin 1930. a. sügisest 1932. a. kevadeni, millal esitasin ka valmis töö. Sel ajal võtsid istungeist osa veel Liis Raud (oli ka TRÜ õppejõud), A. Aspel, S. Holberg ja V. Viilup. Kõik elavad ja tegevad inimesed. Et seminaritöid laekus vähe, 1—2 tööd aastas, sisustati istungid teoreetiliste küsimuste arutamisega, mida tehti põhjalikult ja nõudlikult. Töötasime O. Walzeli, E. Ermatingeri, J. Peterseni, Mahrholzi ja Zirmunski uurimuste kallal, üsna põhjalikult peatusime ka Witkowski tekstikriitika õpetusel, mille tundmist professor kontrollis õige põhjalikult.

Seminaritöö teemaks anti mulle selgitada Kreutzwaldi «Kilplaste» algallika ja geneesi küsimused. Sellised teemad olid siis moes. Suuri vaevu, hiljuti jäädavalt lahkunud Fr. Puksoo, selleaegse pearaamatukogu juhataja lahkust kasutades, võisin raamaturiiuleilt ise teoseid üles otsida, mis säästis aega ja jõudu. Saksa rahvaraamatute hulk, mida tuli arvestada, oli aukartust äratav. Õiget laenuallikat ma pearaamatukogust ei leidnudki, see seisis lihtsamas kohas — seminariraamatukogus, nagu hiljem juhuslik avastus näitas. Eeskuju oli leitud, aga tõestus? Kõige olulisemaks tõestuseks kujunes Riiklikust Ajaloo Keskarhiivist leitud kaks lektor Mickwitzi kirja tsensorile, mille alusel sai päris täpselt kindlaks teha erinevuste põhjused Kreutzwaldi ja tema pooltõlkele aluseks olnud Marbachi tekstis. Eri osad moodustasid tõös muidugi veel Kreutzwaldi töömeetodi iseloomustamine ja kilplaste tundmine eesti rahvaluules. Pool sellest tööst ilmus ajakirjas «Eesti Kirjandus» (1933).

Töö oli mahukas, aeganõudev ja orienteerumist õpetav, andis kogemusi teadusliku uurimise kõigis faasides, ja mis veel eriti väärtuslik, veenis selgesti — kui tähtis on kõike oma käega katsuda, oma silmaga näha, ise läbi mõtelda.

*

EESTI FILOLOOGIDEL ON JUUBEL

4000 KILOMEETRIT TŠEHHOSLOVAKKIA TEEDEL

Armastus on üks kaunemaid ja üllamaid tundeid. Ühistes rõõmudes ja raskustes ma hakkasin seda kollektiivi armastama. Mul on hea meel, et kohtasin nii palju toredaid inimesi. See on suurepärane mälestus.

J. KALITS

10. novembri õhtupoolikul kirendas Tartu raudteejaama perroon sinistest üliõpilasmütsidest. Oli algamas vabariigi teenelise kollektiivi — TRÜ rahvakunstiansambli järjekordne kontsertmatk välismaale, seekord Tšehhoslovakkia Sotsialistlikku Vabariiki Eesti NSV kultuuripäevadele. Tänu Välismaaga Kultuurisidemete Arendamise Ühingu Eesti osakonna, EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee kaasabile avanes ansamblil järjekordselt võimalus tutvustada oma rahvakunsti välismaa publikule. Grupi koosseisu kuulus 33 inimest, enamikus Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased. Grupi juhiks oli EKP Tartu Linnakomitee sekretär A. Jürimäe. Kaasa sõitsid veel TRÜ õppejõud dots. J. Kalits, dots. S. Smirnov ja ühingu «Teadus» vastutav sekretär A. Kisper.

Varahommikul saabusime Tšehhoslovakkia keskosa väikesesse linnakesse Vsetinisse. Õnnetuseks ei olnud Prahast saadetud telegrammi kätte saadud ning selgus, et meid oodatakse juba Prahas. Mõned tunnid ootamist ja viimaks saabus buss, mis viis meid veel 380 kilomeetrit edasi. Prahas tervitasid meid kohaliku sõprusühingu aktivistid, siin tutvusime oma tulevaste saatjatega — sõprusühingu noorteosakonna sekretäri Emilie Stupková ja giid Gabriela Malinovága, kellega viibisime koos hulga päevi.

Prahas selgus, et meile ettenähtud marsruut on muutunud ühe Moskva kollektiivi mittesaabumise tõttu. Meil tuli edaspidi täita nende marsruut, sest piletid olid kõikjal juba ammu välja müüdud.

Veel samal õhtul hilja alustasime sõitu läbi Karlovy Vary Sokolovi — Tšehhoslovakkia suurimasse läänepoolsesse mäetööstuskeskusse.

Et olime niigi hiljaks jäänud, viidi meid otsekohe kohtumisele selle linna töötajaskonnaga. Meid ootas ees juba ülemeelikuks muutunud publik. Mõned eesti rahvalaulud kütsid publiku veelgi enam üles, mistõttu oli raskusi kohtumisõhtult lahkumisega.

Järgmisel hommikul oli ansamblil ette nähtud kontsert kohalikus linnateatris, mis oli tulvil noori. Kontserdi lõppedes külvati meid üle lillede ja kingitustega.

Pärast lõunat sõitsime Saksa FV piiri äärde Lesná asulasse. Meid võtsid vastu metsatehnikumi õpilased ja direktsioon. Bussi saabudes kuulutasid kaks metsasarve kõigile meie tulekust. Ühisel pidulikul lõunasöögil tutvustati meile elu koolis. Meid kõiki üllatas nende õpilaste suur meisterlikkus puidu töötlemisel. Samuti oli huvitav jälgida kõrge puu latva ronimist spetsiaalsete ronimisraudade abil. Meie neidude suureks rõõmuks tõi üks kohalik õpilane kõige kõrgema kuuse ladva neile kingituseks.

Õppimine koolis ei ole kerge. Õpilased on kõik aktiivsed piirivalvurite sõbrad ja abilised. Nende praktika toimub sageli kuni 5 meetri kaugusel piirist, mille vahetus läheduses asuvad USA ja Bundeswehr'i üksused.

Sõit jätkus läbi Marlánské Lázně ja Tachovi Rozvadovi, kus Tšehhoslovakkia piirivalvetöötajad tutvustasid meile oma tööd piirivalve läbilaskepunktis. Siitkaudu kulgeb tee Lääne-Saksamaale Münchenisse ning eriti suvel on siin aktiivne liikius. Momendil kontrolliti ühe turisti autot.

Õhtul toimus taas kontsert, seekord Planás piirivalveteenistujatele. Jällegi kingitused — neidudele tšehhi sõled ja noormeestele komplekt ehtsat 12° tšehhi õlut. Võõrustajatele oli uudiseks, et eranditult kõik ansambli liikmed oskasid laulda tšehhi keeles laulu «Katerina», kuigi õppisime selle selgeks alles rongis. Muide, sõidud kulgesid alati lõbusalt, kui bussis pääsesid mikrofoni juurde Johannes Kalits ja Savvati Smirnov — nende esinemised «Eesti Raadio Euroopa südames» olid alati ja kõikjal oodatud. Aitäh teile, toredad reisikaaslased!

Kolmanda päeva hommikupoolikul sõitsime välja Mariánské Lázněsse. Meid ümbritses võrratu loodus oma hilissügiseses ilus, Tepelská Plošina metsarikkad mäenõlvad. Mariánské Lázně on väike, kuid kaunis kuurortlinn, tekkinud tänu mineraalvee allikatele. Lõunaks jõudsime juba Chebi — väikesesse Tallinna meenutavasse linna. Linnas oli palju miniseelikute kandjaid ja pikkade juustega noormehi. Kui moode on mitmesuguseid, Üheks moehaiguseks on omada võimalikult vana sõiduautot.

Chebis võtsid meid vastu linna juhtivad töötajad koos mitmesuguste organisatsioonide esindajatega. Külastasime ka kunstimuuseumi ja tutvusime linnakese vaatamisväärsustega.

Františkovy Lázněs tuli meil esineda linnateatris, kuhu kõik piletid olid juba ammu välja müüdud. Linn oli kuulus selle poolest, kuningas Karl IV. Tema korraldusel rajatigi siia kuurort, mis sai tema nime. Linn on suurepäraselt heakorrastatud, täis võõrastemaju, hotelle ja sanatooriume. Ta paikneb metsarikka Teplá jõe orus. Karlovy Vary kuurort saavutas kiiresti laialdase poolehoiu, siin on end ravinud paljud maailmakuulsused — Karl Marx, Peeter I, Beethoven, Brahms, Smetana, Schiller, Goethe ja teised.

Iga kahe aasta tagant toimuvad linnas rahvusvahelised kinofestivalid.

Karlovy Vary portselan, klaas ja mineraalvete baasil valmistatud vahvlid on maailmakuulsad.

Tänavapildis valitsevad turistid, kusjuures enamik neist joob jalutades portselankannukestest mineraalvett.

Muidugi jääb poolest päevast napiks, et linnaga põhjalikult tutvuda. Kuid meid ootasid uued kohad ja uued kohtumised.

Žatec on Tšehhoslovakkiale kuulsuse toonud humalatootmise keskus. Neid humalaid veavad sisse ja tarbivad USA ja Kanada õlletehased. Põhjuseks on siinsed rauarikkad mullad.

Žatec üllatas meid esindusliku teatrilavaga, mille üle meie tantsurahvas tundis erilist rõõmu. Pärast kontserti tuli meie juurde vanem naine Anna Šimková ja ütles: «Suur tänu rõõmu eest, mille jätsid meie südamesse imeilusad eesti tantsud ja laulud ning nende esitajad — teie vabariigi suurepärased noored.» Traditsioonilisel banketil tänati meid ikka ja jälle toreda külakosti eest.

Kuldne Praha võttis meid vastu õises tuledesäras ja vaiksete tänaainuke koht, kus meil tekkis esinemisega raskusi, eriti just tantsurahval. Põhjuseks oli tugevasti lakitud põrand. Tantsida sai ainult spetsiaalsetel põrandavaipadel.

On küllalt juttu olnud sõltudest

ja esinemistest, vahest mõned read ka Tšehhoslovakkia elust-olust. Tavalises tšehhi perekonnas on keskmiselt 2,5 last. Seega niisama madal iive nagu meilgi Eesti NSV-s. Selleks et soodustada laste arvu kasvamist, on loodud rida eeliseid: noortel abiellujatel on eelisõigus korteri saamisel, iga lapse sünniga kasvab ka perekonnapea palk, samal ajal saab ema iga lapse sünniga 5 aastat varem pensionile. Korteris on põrandapinna alammääraks iga perekonnaliikme kohta 6 m², pluss perekonna peale veel 12 m². Puhkust antakse vastavalt tööstaažile, mitte ametikohale: 5-aastase tööstaažiga saab 2 nädalat puhkust, 15-aastase staažiga aga 4 nädalat (õpetajad 8 nädalat). Koolipoisi kõige parem hinne on 1, kõige halvem 5. Kõiki keskkooliõpetajaid nimetatakse professoriteks. Kõrgemasse kooli pääseb konkursiga. Ülikooli lõpetanu võib valida, kuhu tööle minna, kuid palk on väiksem, kui ta ei tööta oma erialal. Suurema palga saamine sõltub kolmest tingimusest — töötamisest erialal, tööstaažist ja praktikast.

18. novembri hommikul toimus pressikonverents, kus tunti huvi meie ansambli ja üliõpilaskonna elu vastu. Küsimusi esitati palju ning vastused rahuldasid pressi esindajaid. Samal ajal tegi enamik üliõpiasi tutvust kaubanduskeskustega või külastas restorani «U Kalicha», kohta, kus vahva sõdur Švejk sageli viibis. Seal restoranis varustas igaüks end Švejki rinnamärgiga, õllekannuga vms.

Et Prahaga tutvumise aeg oli piiratud (esmajoones ootasid meid ikkagi kontserdid ja kohtumised), siis viidi meid Hradčany'd, s. o. Praha Kremli vaatama. Hradčany panoraam on ainulaadne maailmas. Ta on ideelise tähtsusega kogu Tšehhoslovakkia ajaloos. Hradčany on alati olnud Tšehhoslovakkia presidendi asukohaks.

Ning jälle teele. Lõuna Berounis ja selle järel kohe kontsert.

(Järgneb)

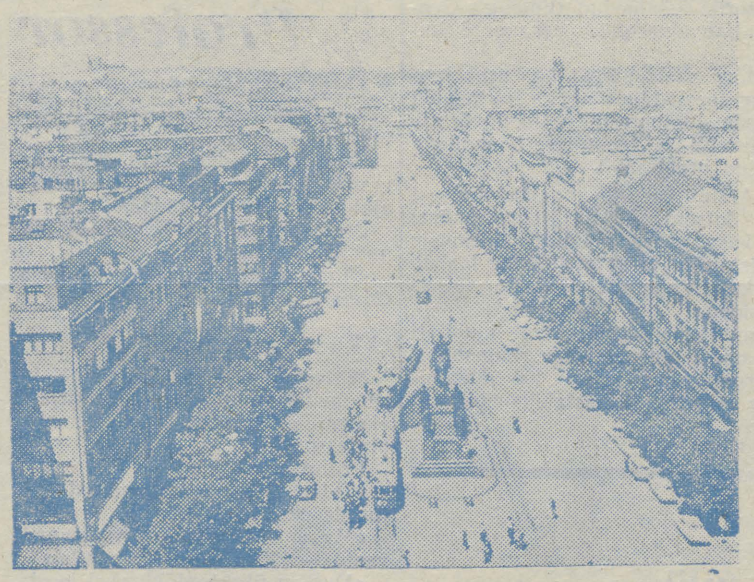

et seal käivad end ravimas naised, kes ei ole võimelised järeltulijaid saama. Seetõttu on ka linna sümboliks «František» — pisikese poisi kuju, keda ihaldavat puudutada iga naine. Algselt olevat František olnud marmorist, kuid aastatega kulunud ära ning seetõttu tuli ta metalli ümber valada. Giid mainis naljatades, et ka meile Eestisse kuluks selline kuju ära, siis oleks iibeprobleem lahendatud.

Pühapäeva hommikul korraldati meile ekskursioon Karlovy Varysse. Linna võiks tinglikult nimetada Tšehhimaa pärliks. Ligi 600 aastat on selles kuurortlinnas ravitud haigeid, kes saabuvad siia kogu maailmast. Kuurordile tõid kuulsuse 12 raviomadustega kuumaveeallikat. Peamise geisri Vřidlo päevane maht on 3 miljonit m³. Oma veevarud võtab ta 2000 meetri sügavuselt, paisates joa 12 meetri kõrgusele. Legendi järgi avastas need kuumaveeallikad jahil viibiv vatega. Algab ju tööpäev Tšehhoslovakkias kell 6 hommikul. Kolmeks ööpäevaks sai meie ajutiseks koduks interhotell «Flora», mis polnud eriti kaugel Václavi väljakust.

Stiilsed ehitised ja tornide rohkus annavad Prahale ilme. Unustamatu on vaade Praha Kremlist linnale. On ju Praha Tšehhoslovakkia süda, asudes suurepärase Vltava jõe sügavas orus.

Teeme väikese jalutuskäigu mööda nn. Malá stranád». Siin näeme tüüpilisi vanu tänavaid ja losse. Selles vanalinnas on palju arhitektuurimälestisi erinevates stiilides. Praha on kaunis nii päeval kui öösel, õnneks puudub siin suurlinlik lärmakus. Unustamatu on tuledesäras Václavi väljak — Praha tuiksoon.

Pärast lõunat sõitsime Děčinisse, linna mis asub Drezdenist ainult 50 km kaugusel. Kontsert toimus võõrastemajas «Atlantic». See oli

Toimetuse postist

Mäletatavasti ilmus ülikooli ajalehe 28. nov. numbris artikkel «Mis selles majas tehakse». Jutt oli keemiahoonest. Et ühes intervjuus puudutati ka teise maja (Toome raamatukogu) tegevust ja seejuures võis avaldatud arvamus desorienteerida selle lehe lugejaid, siis tuleks lisada natukene selgituseks.

Nimelt jääb sm. E. Mõttuse sõnavõtust mulje, nagu valitseks Toome lugemissaalis referatiivsete ajakirjade riiulitel niisugune korralagedus, et see takistab vajalike ajakirjade leidmist. Või mida mõista väljendi all «... üliõpilastel on neid raske kätte saada»?? Mõistatasime küll üht- ja teistpidi. Ega ometi mitte seda, et üliõpilastele tehakse takistusi nende kasutamisel? Vastupidi — bibliograafia õppustel tutvustatakse kõiki neid väljaandeid, õpetatakse kasutama ja näidatakse kätte kohad, kus nad asuvad. Omalt poolt arvame, et referatiivsed ajakirjad pole küll raskesti kättesaadavad: asuvad nad ju kappides ja riiulitel oma käega võtta-vaadata. Vanemad aastakäigud toome ka kätte või usaldame lugejale hoidlas kohapeal vaadata. Kõik olemasolevad aastakäigud ei mahu paremagi tahtmise juures saali avariiulitele. Ja et referatiivseid ajakirju agaralt kasutatakse, tunnistab seegi, et osa vanematest aastakäikudest (eriti keemia «РЖ»), mida pole jõutud köita, on lausa räbaldunud.

Kontrollime pidevalt ka avariiulitel asuva kirjanduse korrasolekut, ainult et iga päev ei jõua teha paigutuse kontrolli kõigis kappides-riiulitel. Mingi ettekujutuse sellest tööst peaks andma arvud: aasta lõpuks ulatub kontrollitud trükiüksuste arv 115 00—116 000-ni.

Vahemärkusena: palume riiulitelt võetud raamatuid mitte panna lauasahtlitesse. Tarvitseb raamat vaid anda lugemissaali töötaja kätte ja on kindlustatud, et see satub ettenähtud kohale riiulil.

Ruumipuuduse (selle kaasaja raamatukogude kroonilise «haiguse») üle keemia raamatukogus tuleb muidugi kahetsust avaldada. Näeksime oma külastajate hulgas aga meelsasti rohkem keemikuid, kuigi keemiaalane kirjandus kõrvuti füüsikaalasega on praegugi loodusteaduslikust kirjandusest kõige kasutatavam.

Teadusliku raamatukogu ja keemia raamatukogu andmete võrdluse põhjal ei ütleks, et esimene on uuema keemiaalase kirjanduse poolest vaesem ja et teise kasutatavus oleks väga suur. 32 628 arvelevõetud trükiüksusest keemiaraamatukogus laenutati 1968. a. jooksul 4497. Samal aastal komplekteeriti keemia raamatukogusse 373 raamatut ja 168 ajakirja numbrit, rea viimaste aastate andmete järgi pole raamatukogu täienenud aga ühegi välismaise ajakirja numbriga. Teaduslikus raamatukogus oli 1969. a. tellitud ainult välismaiseid keemiaalaseid ajakirju 53 nimetust, kodumaiseid 33 nimetust, lisaks veel piirdealade ajakirjad. Kirjanduse komplekteerimine toimub ka samade kirjastuste plaanide alusel nii kateedri kui ka Teaduslikku raamatukokku spetsialistidest konsultantide abiga. Kus või millest tekib siis niisugune vahe raamatukogude varades, et võiks kategooriliselt väita: «Toome raamatukogu ei rahulda ..»

Palume kõiki ülikooli kollektiivi liikmeid julgemalt ja järjekindlamalt külastada meie raamatukogu Toomel. Usume, et mäkketõusmise vaev saab enamasti tasutud.

L. KIVISTIK,

TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugemissaalide juhataja

Uut teatmekirjandust

1. Ö. Utter. Metoodiline juhend Klassikalise Muinasteaduse Muuseumiga tutvumiseks, Tartu, 1969, 28 lk.
2. Издания Университета дружбы народов имени Патриса Лумумбы (1966—1967), Москва, 1968, 1105 назв.
3. Ленинниана Запада. Выпуск I. Литература, изобразительные искусства стран испанского языка, Киев, 1969, 45 с.
4. Математическая геология. Реферативный систематический указатель основной литературы по 1968 года, Ленинград 1969, 712 назв.
5. М. Мультановский и А. Иванова. Англо-русский медицинский словарь, Москва, 1969, 687 с.
6. Указатель работ в области механики по журналам «Прикладная математика и механика», «Известия отделения технических наук АН СССР», «Инженерный сборник», «Инженерный журнал» (Авторский и систематический) 1937—1966, Москва 1969, 342 с.

TÄHELEPANU!

TRÜ Krimi'noloogia Probleemlaboratoorium.

Meie järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 28. detsembril k. a. kell 12 TRÜ peahoone aud. 307. Ettekandega «Grupi mõju isiksuse kujunemisele ja kuritegevus» esineb akadeemik pedagoogikakandidaat H. Liimets.

Kammerakadeemia II

nime all kõlab 1969. aasta viimasel päeval ülikooli aulas vana muusika. Tund aega non stop reprääniga seotud triosonaatidega. Heliloojateks G. P. Te'emann. G. F. Händel, C. W. Gluck. J. L. Bach, interpreetideks G. Kremer, T. Grindenko, I. Botškova, J. Gerretz, F. Raškovitš, V. Vinnikov, N. Gutman, T. Velmet, A. Grindenko, E. Klas, A. Valdma.

Kammerakadeemia saateks ja meeleolu süvendajaks-meenutajaks ilmub buklett muusikast ja inimestest.

Niisiis: Tartu Riikliku Ülikooli aulas 31. detsembril 1969 kell 22—23. Kutseid ja buklette saab iga päev kl. 10—18 TRÜ komsomolikomiteest.

«TRÜ» järgmine number ilmub 9. jaanuaril 1970. a.

KOLM JUUBILARI — KÕIK ÜHEVANUSED

Linda Eringson

Vana-aasta viimasel päeval on põhjust õnnitleda Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaani Linda Eringsoni juubelisünnipäeva puhul.

Dots. Eringson on sündinud Leningradi oblastis eesti talupojaperekonnas. Lõpetanud Liverskojes keskkooli, asus ta 1937. aastal õppima Leningradi Riiklikku Ülikooli. Suur Isamaasõda aga katkestas õpingud. Tuli otsida juhuslikku tööd, et okupeeritud maal mitte päris nälga jääda.

Sõjajärgseil aastail töötas juubilar Viljandimaal nõukogude asutustes — oli Kõo valla täitevkomitees varumisvolinik ja sekretär, töötas tõlgina ja propagandistina. 1948. aastast on ta aga tööl TRÜ rektoraadis masinakirjutajana, asjaajajana, rektori sekretärina ja õppeosakonna dispetšerina. Ühtlasi jätkab ta kaugõppes kunagi katkenud õpinguid. Pärast ülikooli lõpetamist 1950. a. saabki Linda Eringsonist NSVL ajaloo kateedri vanemõpetaja. 1956. a. valmib kandidaaditöö «Tartu ülikool esimese vene revolutsiooni päevil» 1962. a. kinnitatakse talle dotsendi kutse.

Ülikooli tööaastatesse mahub veel kaks prodekaaniks olekut — 1960—1962 ja praegune, alates 1966. aastast. Mahub veel hulganisti rasket ja tänamatut ühiskondlikku tööd: kursuste hooldamist, teaduskonna parteibüroo liikme ning sekretäri tööd, tööd ülikooli parteikomitees. Mahub muidugi ka igapäevane õppetöö — hulk üld- ja erikursusi, kursuse- ning diplomitööde juhendamisi, teaduslikke artikleid, õppetööd õhtuülikoolis ning loenguid linna töötajate ees.

Kolleegid on alati kogenud juubilari printsipiaalset suhtumist, mis aga kunagi ei ole välistanud tema südamlikku ja inimlikku lähenemist, kui kedagi on vaja aidata. Töökaaslastelt — palju jõudu-jaksu edaspidiseks!

29. detsembril tähistab TRÜ taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri dotsent Heigo Miidla oma viiekümnendat sünnipäeva. Juubilar nägi maailma esmakordselt Padise kandis. Pärast Kloostri algkooli lõpetamist läks tee Nõmme keskkooli ja gümnaasiumi kaudu Tartu Ülikooli.

1946. aastal asus värske õpetatud agronoom TA Taimekasvatuse Instituudi Polli filiaalis puuviljandust uurima. Veel praegugi meenutatakse Pollis seda aega, kus 8-kilomeetrine jalgsimatk teaduslikku

Heigo Miidla

ettekannet kuulama või näidendit õppima ei tundunudki raskena, sest kõike seda oskas noor spetsialist hüvitavalt ja kaasakiskuvalt läbi viia.

1950. aastal leiame Heigo Miidla TRÜ taimekasvatuse kateedri assistendi kohalt. Järgneb töö vanemõpetajana äsjaloodud EPA-s, siis aga sunnib haigus kõiki plaane muutma. Kaukaasia sanatooriumides paranb tervis pikkamööda. Tartusse tagasi jõudnud, asub Heigo Miidla tööle vanemagronoomina ETKVL-i aiandeisse.

Kuid juubilarile on südamelähedasem õpetamine kõrgemas koolis ja 1955. a. hakkabki ta pidama loenguid ja läbi viima praktikume TRÜ geograafia kateedris, kus äsja õppeplaani sisseviidud põllumajanduslik tootmise aluste õpetamiseks on vaja heade teoreetiliste teadmiste ja praktiliste kogemustega inimest. Nimetatud distsipliinide koondamise tõttu taimefüsioloogia kateedrisse asub juubilar 1956. aastal sinna tööle, lugedes taimefüsioloogia ja taimekasvatuse üldkursusi, juhendades praktikume ning õpetades erikursusi taimede mineraalse toitumise, taimede külmakindluse, taimede puitumisfüsioloogia jt. aladelt. Tervel real tol ajal juhendatud üliõpilastest on praeguseks valminud või valmimas dissertatsioonid.

1959. a. oktoobris kaitseb Heigo Miidla edukalt bioloogiakandidaadi kraadi. Mahukas väitekiri selgitab viinapuukasvatuse bioloogilisi aluseid Eesti NSV-s. Uurimuse valmimise käigus võeti arvele üle 800 viinapuu ning jälgiti nende füsioloogilis-biokeemilisi kohastumisnäitajaid. Selle lõunamaise kultuuri kasvatamise saladusi tutvustab 1964. a. ilmunud raamat «Viinamarjakasvatus».

Eduka teadusliku ja õppetöö kõrval ei jää unarusse ka ühiskondlik töö: Matemaatika-Loodusteaduskonna a/ü büroo esimees, šeflustöö organiseerija kolhoosides, EAMS-i Tartu osakonna puuviljanduse sektori juhataja, rahvakohtu ekspert, üleliidulise teadusliku informatsiooni instituudi korrespondent — need ametid kajastavad vaid osaliselt tehtud tööd. Siia lisanduvad veel arvukad loengud aiandushuvilistele, artiklid ajalehtedes, esinemised raadios.

TRÜ rektori käskkiri nr. 1000 oktoobrist 1961 paneb juubilarile kui võimekale töötajale ja heale organisaatorile äsjaloodud Bioloogia-Geograafiateaduskonna dekaani kohused.

Mõne aasta pärast aga asub juubilar uuesti täie pingega uurimistöö juurde. Paeluvad viljapuuvõrsete puitumise ja fenoolsete ühenditega seotud probleemid.

Alates käesoleva aasta sügisest on dotsent Miidla loomingulisel puhkusel — teadusliku töö tulemuste üldistamine ja vormistamine laabub edukalt. Valminud on doktoridissertatsioon.

Õnnitleme lugupeetavat juubilari südamest ning soovime raugematut energiat senise eduka töö jätkamiseks järgnevatel aastakümnetel.

Täna astub teise poolsajandisse zooloogia kateedri staažikas õppejõud ja üle vabariigi tuntud kalade ja muude veeloomade uurija Jüri Ristkok. Kuigi ta on sündinud Kurski oblastis, tuleb teda lugeda Saaremaa meheks, sest kogu lapsepõlv ja kooliaastad möödusid Kuressaare linnas. Saarlase visadusega on ta vastu astunud ka paljudele eluraskustele ja need võitnud. Lõpetanud 1938. a. Saaremaa Ühisgümnaasiumi, ei õnnestunud tal segastel sõja-aastatel haridusteed jätkata. Raamatupidamine Kuressaare Põllumajanduslikus Krediitühingus, põllutöö Taškendi oblasti puuvillasovhoosis ja neli aastat laskurrühma komandörina Suure Isamaasõja rinnetel. Pärast demobiliseerimist asus noor kaardiväeleitnant uuesti rünnakule, nüüd aga juba teadusekantsi kallale. 1951. a. lõpetas ta TRÜ bioloogiaosakonna, 1955. a. kaitses kandidaadidissertatsiooni

Jüri Ristkok

noorkalade kasvu seaduspärasustest, 1960. a. omistati talle dotsendi kutse ja praegu on lõpukorral doktoritöö kirjutamine.

Zooloogia kateedris töötab J. Ristkok õppejõuna juba 16. aastat. Peale bioloogide käivad tema käe alt läbi ka Arstiteaduskonna üliõpilased, kes kuulavad üldbioloogia kursust. Oma eriala hästi tundva, nõudliku, kuid heatahtliku ja huumorimeelse õppejõuna on ta lugu-

peetud nii üliõpilaste kui kolleegide hulgas. Teaduslikul alal on J. Ristkoki sulest ilmunud üle 30 töö ihtüoloogia ja hüdrobioloogia alalt, neist mahukaim on monograafia «Kalade noorjärkude kasvust» (1960) ja Emajõe vanajõgede hüdrobioloogiline iseloomustus (1969). Õppe- ja teadusliku töö kõrval on ta leidnud aega ka rea vastutavate ühiskondlike ülesannete täitmiseks, on mitmete komisjonide ja nõukogude liige ning pikemat aega TA Loodusuurijate Seltsi järvekomisjoni esimees.

Juubeli puhul soovib zooloogia kateedri kollektiiv dots. J. Ristkokile indu ja jõudu doktoritöö valmimiseks ja noorte zooloogide kasvatamiseks.

Dots. H. REMM

Professor meenutab

Aus üliõpilane

Tuleb noor üliõpilane professori juurde:

«Mul on reedel saksa keele arvestus. Kas ma võiksin Teie loengu ajal saksa keelt õppida?»

Professor: «Miks Te siis ei jäänud koju õppima?»

«Aga muidu pannakse ju kirja, et ma puudusin.»

Ikka odavamalt

Mittestatsionaarne üliõpilane tuleb auditooriumi, kus on kirjalik eksam: «Vabandage, kas Te olete professor Ariste?»

Professor: «Olen.»

«Tulen kahe nädala pärast Teie juurde eksamile.»

«Ma ei võta siis enam eksameid vastu — lähen ekspeditsioonile.»

«Mul on üks peatükk veel kordamata.»

«Siis võiksite ikka eksamile tulla.»

Üliõpilane mõtleb tükk aega. «Väga hea, ma tulen siis.»

«Kas Teil sulepead või pastakat on kaasas? Ma annan Teile ise paberi. Eksami esimene osa on kirjalik.» «Aga miks kirjalik? Kas suusõnal ei saa?» «Ei saa». Üliõpilane mõtleb pikalt. «Väga hea, siis ma vastan kirjalikult.»

Professor annab üliõpilasele kolm küsimust.

«Aga miks kolm küsimust? Kas kahest ei piisa?»

«Ei piisa. Ka teistel on kolm küsimust.»

Üliõpilane mõtleb pikalt. «Väga hea. Ma kirjutan siis vastused kolmele küsimusele.»

Natukese aja pärast tõstab üliõpilane käe.

Professor küsib: «Kas midagi jäi arusaamatuks?»

«Mis kellani võib kirjutada?»

«Kella üheni.»

«Aga miks mitte kella kaheni?»

«Ei saa, ma lähen siis sõõma.»

Üliõpilane mõtleb pikalt. «Väga hea, ma kirjutan siis kella üheni.»

Kirjaliku eksami hinne oli siiski 4.

Andekas konspekteerija

Professor rääkis I kursuse üliõpilastele keele tekkest. Et kergemini raskemast aru saadaks, tõi professor alguses mõned näited sellest, mida vana-aja inimesed on arvanud keele tekkest. Mainis Paabeli torni keele segamist, Hermese keelevargust Olümpose jumalatelt ja eestlaste keelte keetmist Tartu Toomemäel.

Mõne aja pärast oli kontrolltöö. Üks üliõpilane kirjutas omateada ideoloogiliselt kõrgetasemelise vastuse:

«Mõned kodanlike maade reaktsioonilised keeleteadlased arvavad, et keeled on keedetud, kas Paabeli tornis, vanas Kreekas või Tartus Toomemäel. Aga see ei ole õige.»

Siin professor sonis

Professor läks ekspeditsioonile. Loobu jõe ääres ühes külas olles tuli talle meelde, et selles külas peaks elama ka üks I kursuse lõpetanud üliõpilane. Professor tahtis üliõpilast üllatada ja läks tema kodutallu. Üliõpilase ema oli üksi kodus. Professorit paluti tingimata tallu jääda, sest üliõpilane pidi varsti tagasi tulema. Ema hakkas kohe kohvi keetma. Professor sirvis tagakambris üliõpilase raamatuid ja konspekte. Laual oli ka konspekt «Sissejuhatus keeleteadusse». Üliõpilane oli eksamiks hästi valmistunud, konspektis oli punaseid, siniseid ja rohelisi allakriipsutusi ja ääremärkusi. Punasega oli alla kriipsutatud lause: Üliõpilasargoo on ilma grammatikata. Tal on ainult omapärast sõnavara.» Äärele oli kirjutatud: «Siin professor sonib. Argoos kasutatakse ka eesti keele grammatikat.»

Keeltemaja

KODUNDUSE KABINET

Laua ääres istuvad kaks daami moeajakirjade taga. Tahetakse uut pidukleiti õmmelda. Tükk tüki kaupa võetakse läbi kõik üksikosad. Lõppetulemusena saab paberile kleit heegeldatud krae ja kätistega, millega nii tulevane omanik kui ka nõuandja Aaja Taba rahule jäävad.

«Õmblusateljees ripub ju siit «Ärge kulutage meistrite tööaegat» Kui mingit rõivatükki teha tahad lasta, pead täpselt teadma, mis ja kuidas. Aga niisugust kohta, kus valitud tegumoe üle veidi konsulteerida saaks, üldse pole. Nii ma siis käingi ikka siin, kui oma nõust puudu jääb,» seletatakse. Kodunduse kabineti juhataja Aaja Taba lisab, et selliste muredega käivat ülikooli naisperet siin tihtilugu. Abist ei keelduta.

«Kodused tööd-toimetused ja käsitöö põlatakse tihti teisejärguliseks,» räägib Aaja Taba. «Nurisetakse ajapuuduse üle. Mina arvan, et inimene selleks, mis teda tõesti huvitab, ikka aega leiab: suitsetaja kulutab mitu tundi päevas suitsetamisele, kes lobiseda armastab, lööb kohvikus aega surnuks; hoolas perenaine hoiab raadiotki kuulates sukavardaid näpus ja leiab ikka aega maja korras pidada ning perele süüa teha. Ja ega see polegi nii ükskõik, kuidas süüa teha. On üldtuntud asi, et meie peredes süüakse liiga rammusalt. Siin oleme ikka püüdnud anda niisuguste toitude retsepte, mis kiiresti valmis saaksid ja mis oleksid tervislikumad, mitte nii hirmus rasvased. Õpetame ka kiiresti kohvilauda katma, elektrilisi köögiriistu kasutama ja hooldama, räägime lauakommetest.»

Perenaiseuhkusega näitab A. Taba kööki. Siin on pliit, gaasipliit, elektriküpsetusahi, vahvliahi, külmutuskapp, nõudepesumasin, kaks köögikombaini, kapid keedunõude tarvis.

Kodunduse kabinet kuulub pedagoogika kateedri alla, sisustati 10 aastat tagasi. Praegu käib siin koos 7 rühma, neist igaühes 15—20 inimest. 5 gruppi on fakultatiivsed, tunnid toimuvad õhtuti, kahele defektoloogide kursusele õpetatakse mitmesuguseid käsitöö alasid. On 3 koosseisulist õppejõudu: L. Aaviksoo, E. Talur ja A. Taba. Nende töökoormus on üsna suur, sest kodukultuurist tuleb pidada loenguid ka väljaspool ülikooli. Kahjuks ei ole veel selle ala lektoreid üliõpilaste hulgas.

Uusi inimesi võetakse vastu õppeaasta alguses, koos käiakse 3 semestrit. Väljalangevus on võrdlemisi väike. Eriti tuntakse huvi dekoratiivkudumise, aga ka rõivaõmblemise vastu. Telgedel kootakse toredaid vaipu ja padjakatteid, milliseid poest naljalt ei saa. Pealegi jääb nii loomisrõõm kui ka osturaha endale.

On üksikuid üliõpilasi, kes pärast vastava eksami sooritamist viivad siit kaasa käsitööõpetaja lisakutse. Enamik aga saab siit oskused, mis noorele pereemale perekondliku õhkkonna loomisel hädasti ära kuluvad. Lisaks tahtmine teha midagi oma kätega — eks seegi takista šablooninimese teket, kes kannab vabrikus õmmeldud rõivaid, sõõb sõõklatoitu ja mõtleb standardmõtteid.

ELKNÜ TRÜ Komitee teatab

Meid esindavad:

ELKNÜ Tartu Linnakomitee liikmetena 1969—1971
Hannes Aarma
Jaak Allik
Jaak Kaarma
Siim Kallas
Laur Karu
Paul Kenkmann
Märt Kubo
Avo Ooman
Eimar Rahumaa
Rein Tenson
Peeter Vihalemm
Jaak Viller

ELKNÜ Tartu Linnakomitee liikmekandidaatidena
Toivo Kuldsepp
Svetlana Litvinenko

ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni revisjonikomisjoni liikmena
Triinu Tikand

ELKNÜ XV kongressi delegaatidena
Jaak Allik, Aleksander Bachmann, Sirje Endre, Jevgeni Golikov, Riina Hunt, Priit Järve, Laur Karu, Paul Kenkmann, Indrek Kolka, Märt Kubo, Toivo Kuldsepp, Svetlana Litvinenko, Eimar Rahumaa, Mikk Titma, Aarne Vaik Peeter Vihalemm, Jaak Viller, Donald Visnapuu.

Tänuavaldus

ELKNÜ TRÜ komitee tänab töö eest Tiigi 14 ühiselamu valves Tartu V üliõpilaspäevade ajal
Kaja Kaldat (ravi VI k.)
Lydia Lemmingut (ravi IV k.)
Helle Viksi (geoloogia II k.)

TEATED

LOODUSKAITSERING

Vana-aasta õhtul süütame küünlad kalmistul kultuuritegelaste haudadel ja võtame koos vastu uut aastat.

Koguneme kell 21 Kreutzwaldi mälestussamba juurde.

JUHATUS

LAPSED!

Näärivana ootab teid pühapäeval, 28. detsembril kell 12 TRÜ klubisse nääripeole!

LEITUD

15. dets. 1969. a. kell 9.45 must rahakott ja 26. nov. 1969. a. peahoonest karusnahkne naiste talvemüts.

Kätte saab valvelauast.

TOIMETAJA J. PEEGEL

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Eestis NSV. Orgaan Tartuskogo gosudarstvennogo universiteta. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 7837. MB 09987